ז״ח

בראשית	1	ה		
נח	164	יט	43%	58
לך לך	185	כא	51%	69
וירא	199	כג	56%	76
תולדות	200	כג	57%	77
ויצא	206	כד	62%	84
וישב	216	כה	64%	87
בשלח	223	כו	66%	90
יתרו	235	כז	81%	110
מעשה מרכבה	292	לא	90%	122
תרומה	327	לד	94%	128
כי תשא	340	לו		129
מלואים	360	לח		136
סוף				

24%
33-136

	ה/א
	בראשית
	זהר
״ויאמר אלהים יהי אור״, אמר רבי יצחק, מכאן משמע שעקר הקדוש ברוך הוא את הנטיעות הללו ושתל אותן, שנאמר ״יהי״. רבי יהודה אומר, האור שכבר היה שנינו, משמע שנאמר ״ויהי אור״ ״והיה״ לא נאמר , אלא ״ויהי״.	{**א ע״א**} ויאמר[1] **אלהים יהי אור**[א] (**בראשית א ג**) **א״ר יצחק מכאן משמע**[ב] **דעקרן קב״ה להני נטיעין ושתיל לון**[ג] **דכתיב יהי**[2] **רבי יהודה אומר אור שכבר היה תנן משמע**[3] **דכתיב** (&) **ויהי אור והיה לא כתיב אלא ויהי**:

[1] מכאן עד מתניתין ה ע״ד איתא כעין כל זה בזהר ח״א מה ע״ב.

[2] יהי אור הוא אל מציאות הספירות שהם נטועות במקומן ושתולות במלכות ועל מציאותם שם קאמר יהי אור ומשמע ליה הכי מדכתיב יהי אור מורה שכבר היה נמצא ואמר שיהיה הויתו למטה שאם לא כן היה לו לומר ימצא אור או יברא אור לשון יהי מורה שכבר היה מציאותם למעלה ועתה נתחדש להם הויה ומציאות זה (אור יקר). מדלא כתיב יברא אור אלא יהי האור ש״מ דמעיקרא היו כקרני חגבים אלא שלא נגמרה הוייתן עד שהיו באימא (מ״מ). ועי׳ זהר ח״ב קכז ע״ב: עשה לו המלך שלמה עשה לו לגרמיה ואי תימא הא נשמתין דצדיקיא משתעשען ביה ואת אמרת עשה לו הכי הוא ודאי בגין דהאי אפריון וכל אינון נשמתין דצדיקיא כלהו קיימי לאשתעשעא [בהו] (קמי) קודשא בריך הוא המלך שלמה מלכא דשלמא דיליה ודא איהו מלכא [נ״א עלמא] עלאה והא אוקמוה המלך סתם דא מלכא משיחא דא עלמא דדכורא ודא עלמא דנוקבא מעצי הלבנון אינון אילנין נטיען דעקר לון קודשא בריך הוא ושתיל לון באתר אחרא ואלין אקרון ארזי לבנון כד״א ארזי לבנון אשר נטע ולא אתבני האי אפריון ולא אשתכלל אלא בהו:

תרגום: ״עשה לו המלך שלמה״, עשה לו לעצמו. ואם תאמר, הרי נשמות הצדיקים משתעשעות בו, ואתה אומר ״עשה לו״. כך זה ודאי, משום שהאפריון הזה וכל אותן נשמות הצדיקים, בכולם עומד הקדוש ברוך הוא להשתעשע בהן. המלך שלמה, המלך שהשלום שלו, וזהו מלך (העולם) העליון, והרי בארוה, המלך סתם זה מלך המשיח. זה עולם הזכר וזה עולם הנקבה. ״מעצי הלבנון״, אותם אילנות נטועים, שעקר אותם הקדוש ברוך הוא ושתל אותם במקום אחר, ואלו נקראים ארזי הלבנון, כמו שנאמר ״ארזי לבנון אשר נטע״, ולא נבנה האפריון הזה ולא נתקן, אלא בהם.

[3] ר״י פליג ואמר שאפילו הויה זו לא נתחדש עתה שכבר היתה וזהו שאמר אור שכבר היה ממש מציאות אור זה והויה זו ולא נתוסף לו הויה עתה אלא גילוי ודייק הכי מדתנן אור שכבר היה משמע שהויה זו היתה לה מקודם ודייק מתניתין הכי מקרא דקאמר יהי ויהי ואם היתה הויה מחודשת היה לו לומר והיה פי׳ שנתהוה אותה ההויה אמנם אמר ויהי פי׳ מקודם היתה הויה זו (אור יקר). עי׳ לעיל טז ע״ב (לש״ו).

וכשהסתכל הקדוש ברוך הוא באותם הדורות של הרשעים שלא ראויים לאותו האור, גנז אותו, זהו שנאמר ״וימנע מרשעים אורם״, ולמי גנז אותו, דוקא לצדיקים, כמו נאמר ״אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה״. ״ויאמר אלהים יהי אור״ זהו שנאמר ״מי העיר ממזרח״.	וכד אסתכל קב״ה באינון דרין דרשיעיא דלא יתחזון להההוא נהורא[ד] גניז ליה הה״ד (איוב לח טו) וימנע מרשעים אורם ולמאן גניז ליה לצדיקיא[4ה] לצדיקיא דוקא כמא[ו] דכתיב (תהלים צז יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה[ז] ויאמר אלהים יהי אור הה״ד (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח[5]:
״וירא אלהים את האור כי טוב״, מה ראה, אמר רבי חייא כמו שאמרנו, ראה את מעשי הרשעים וגנז אותו.	וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א ד) מאי ראה א״ר חייא[6] כדקא אמרן חמא בעובדיהון דרשיעיא וגניז ליה:
רבי אבא אמר ״וירא אלהים את האור כי טוב״ לגנוז אותו. ״וירא אלהים את האור כי טוב״, שלא נמצא בו רוגז, נאמר כאן ״כי טוב״ ונאמר שם ״כי טוב בעיני ה׳ לברך את ישראל״. וסוף הכתוב מוכיח, נאמר ״ויבדל אלהים בין האור ובין החשך״ ולכן לא נמצא בו רוגז, ואף על גב ששתף אותם הקדוש ברוך הוא יחד.	רבי אבא אמר[7] וירא אלהים את האור כי טוב לגנוז אותו[ה] וירא אלהים את האור כי טוב[ט] דלא אשתכח[ז] ביה ריתחא[8] כתיב הכא כי טוב וכתיב התם[9] כי טוב בעיני ה׳ לברך את ישראל (במדבר כד א) וסיפיה דקרא אוכח דכתיב[י״א] ויבדל אלהים בין האור ובין החשך (בראשית א ד) ובג״כ לא אשתכח ביה[יב] ריתחא ואע״ג דשתיף[יג] לון קב״ה כחדא:
בא וראה, האור העליון, שיהיה האור הזה מאיר, ומאותו האור שמחת הכל בו, והוא הימין להתעטר חקוקי החקיקות עמו. והרי נתבאר נאמר ״מה רב טובך אשר צפנת ליראיך״, זה האור הראשון שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים, לאותם יראי החטא, כמו שאמרנו. ״ויהי ערב״ מצד החשך ״ויהי בקר״ מצד האור, ומתוך שהם משתתפים יחד נאמר ״יום אחד״.	תא חזי נהירו עילאה למהוי נהיר[10] האי אור ומההוא נהירו חידו דכלא ביה[11] והוא

עי׳ ספר הבהיר כה. אמר ר׳ ברכיה מאי דכתיב (בראשית א, ג) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, ולא והיה אור, משל למלך שהיה לו חפץ נאה והקצהו עד שזימן לו מקום ושמהו שם הה״ד (&) יהי אור ויהי אור שכבר היה:

[4] שאין מלת צדיקיא לרמוז אל ישרים וחסידים וכיוצא אלא צדיקים דייקא שהם נקראים צדיקים על שם היסוד הנקרא צדיק שהם מרכבה למדה זו ואור זה גנוז ביסוד להם (אור יקר).

[5] מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו. כי אלהים בינה, יהי אור. אור שמש כי יהל מחכמה, הנקרא מזרח, והוייתו במלכות דהיינו צדק יקראהו לרגלו, והיינו ויאמר אלהים יהי אור, מאי ראה דקאמר וירא, מורה על השגחה מחודשת, לזה אמר חמא עובדיהון, בערך טענה זו שמתחדש עתה, ולא שלא היתה לפניו מקודם, אלא על מציאות הטענה לענין הגניזה יאמר וירא (אור יקר).

[6] כיון שיש בו סגולה זו אין ראוי שיהנו ממנו הרשעים ועניינו נתבאר בארוכה לעיל ור״ש פירש כי מלת וירא אהדר לכי טוב כפשוטו והכוונה ראה שהוא טוב ולכך אין ראוי שיהנו ממנו הרשעים דהיינו שהיה כולו רחמים והעולם צריך דין ליפרע מן הרשעים (אור יקר).

[7] הקשה כי ענין זה הוא פירוש כי טוב דהיינו טוב לגנוז אמנם מלת וירא מורה על השגחה בענין אחר הגורם הגניזה (אור יקר).

[8] היינו מחלוקת.

[9] היינו שבלעם ראה כי טוב בעיני ה׳, היינו שאפילו הקלי׳ נכנע להטבת כלל ישראל.

[10] נהירו עילאה חכמה עם בינה בסוד יה״י י״ה י׳ נהיר האי אור חסד מתפשט מאבא ואמא דהיינו י״ה אוי״ר אור׳ י׳ ומההוא נהירו שהוא חסד המתפשט חדו לכולא לפי שכלם מתעטרין בו כדמפרש ואזיל וחדו הוא מצד הבינה שהיא המאצל אותו האור מלמטה (אור יקר).

[11] עי׳ זהר ח״א רכא ע״א שזה תיקון העולם.

	ימינא לאתעטרא גלופי גלופין[ד][12][13] בהדיה[14] והא אתמר דכתיב[טו] מה רב טובך אשר צפנת ליראיך[טז] (תהלים לא כ) דא אור קדמאה דגניז קב״ה[15] לצדיקיא[יז] לאינון דחלי חטאה כדקאמרן[יח] ויהי ערב מסטרא דחשך ויהי בקר[16] מסטרא דאור ומגו דאינון דמשתתפין[יט] כחדא כתיב (&) יום אחד:
רבי יהודה אמר, למה בכל יום ויום נאמר ״ויהי ערב ויהי בקר״, להודיע שאין יום בלי לילה, ואין לילה בלי יום, ולא ניתן להפרידם.	ר׳ יהודה אומר[כ] מאי טעמא בכל יומא ויומא כתיב (&) ויהי ערב ויהי בקר למנדע דהא לית יומא בלא ליליא ולית ליליא בלא יומא ולא אתיהיב[כא] לאפרשא:
אמר רבי יוסי, אותו היום שיצא האור הראשון, התפשט בכל הימים, שנאמר בכולם ״יום״. אמר רבי אלעזר, ממשמע שנאמר בכלם בוקר, ואין בוקר אלא מצד האור הראשון שנאמר ״הבוקר אור״. רבי שמעון אמר היום הראשון הלך עם כולם וכלם בו, כדי להראות שאין בהם פרוד והכל אחד.	א״ר יוסי ההוא יום דנפק אור קדמאה אתפשט בכולהו יומי[17] דכתיב (&) יום בכולהו[כב][18] א״ר אלעזר ממשמע[כג] דכתיב (&) בכולהו בקר ולאו בקר אלא מסטרא דאור קדמאה שנאמר (&) הבקר אור ר״ש אמר יומא קדמאה אזיל עם כולהו[19] וכולהו ביה בגין לאחזאה דלאו בהו פירודא וכולא חד:

---

[12] אין צריך לומר הספירות אלא גם חקיקת החקיקות, כי החקיקה הראשונה האצילות, וחקיקת חקיקתם הם הכחות המתפשטים למטה כדמפרש לקמן, שאפילו המלאכים ניזונים ממנו וכן הצדיקים בנשמתם כדמפרש ואזיל (אור יקר). עי׳ אד״ר קכח ע״ב האי גולגלתא חוורא דיליה אנהיר לתליסר עיבר גלופין. ועי׳ בהגר״א על ספד״צ יא ע״ב ד״ה גלופי, שכאן הוא מקום הי״ג החיוורתי עצמם (ולא הארתם), הרי הם שורש חורבן ותיקון העולם, ע״כ.

[13] עי׳ ספד״צ יא ע״ב: גלופי דגלופין, ועיי״ש בביאור הגר״א: גלופי דגלופין - עכשיו מפרש חוורתא דגלגלתא שהן י״ג חוורתי (היינו הארת הראש מבין השערות), וכו׳ והן שורש לכל הגילופין, והוא ראשית של כל האצילות, ולכן ראשית הכל הגליפה, כמ״ש בריש זהר (הקדמה טו ע״א) בריש הורמנותא גליף גליפו כו׳, וכן בס״י חקקן כו׳.

[14] פי׳ כי החסד הוא מעטר כל הקצוות בסוד יומא דאזיל עם כולהו (מ״מ).

[15] עי׳ פרשת תרומה קמח סע״ב (לש״ו).

[16] פי׳ אור הוא חסד ומסטרוי נפיק בקר יסוד. וחשך דא יצחק, ומיניה נפיק לילה דא מלכות, וזה היסוד עם המלכות נקראים יום א׳ בגין דאשתתפו כחדא (זהר הרקיע).

[17] עי׳ בבהגר״א על תיקו״ז דף עה ע״ג (לש״ו). הגם שנתגלה ביום הראשון ונגנז, ונתגלה אח״כ בשבת אעפ״כ מצינו ששימש במקצת בכל ששת ימי בראשית (דע״ה ח״ב סג ע״ג). ועי׳ שער השמות בסופו שהו״ק אינו מקבל מאור א״ס אלא על ידי אור החסד, ועי׳ אמור קג ע״ב ובלק קצא ע״ב (דע״ה ח״ב קד ע״א). והיינו אור המ״ה תולדת יסוד דא״ק (כללים ח״א נז ע״א). והוא חסד דכתר שבתיקון ונקה, ועי׳ בבהגר״א על תיקו״ז עה ע״ג [ז״ל: ענין יומא דכולא יומין שאמר כאן ובזוהר בכמה מקומות על החסד ואמר דאזיל בכלהו כי יום נק׳ ע״ש האור כמ״ש ויקרא אלקים לאור יום ואור הוא בחסד וכל ו״ק שנק׳ יום ע״ש שמקבלין החסדים על ידו ה״ח ונק׳ כ״א יום באורו וזהו יום דכתיב בכל מעשה בראשית] (כללים ח״ב עג ע״ב).

[18] עי׳ בהגר״א בתיקו״ז עה ע״ג וז״ל בבהגר״א ז״ל, וענין יומא דכולא יומין שאמר כאן ובזוהר בכמה מקומות על החסד, ואמר דאזיל בכלהו, כי יום נק׳ ע״ש האור כמ״ש ויקרא אלקים לאור יום ואור הוא בחסד וכל ו״ק שנק׳ יום ע״ש שמקבלין החסדים על ידו ה״ח ונק׳ כל א׳ יום באורו וזהו יום דכתיב בכל מעשה בראשית, עכ״ל. והנה חסד זה אינו החסד הפרטי שבז״ת אלא התפשטות השפע מהבחינות העליונות הנקרא חסד המתפשט ביסוד דבינה (וכן משמע משמע במבו״ש לב ע״א וע״ח שער הזווגים ה׳). אמנם בשער מאמרי רשב״י י״ח ע״א שזהו חסד פרטי, ועי׳ פת״ש עקודים א׳ שמשווה אותם יחד.

[19] כי חסד הוא יומא דאזיל בכלהו יומי כמ״ש בזוהר {בלק קצא:} ובז״ח@@ דף א׳ ע״א ע״ש. וכולהו יומיהון ז׳ ימים, ו״ק, שית סטרין, וחסד יסובב כל שית סטרין וזהו מכל סטרהא (יהל אור ח״א א ע״ג).

״ויאמר אלהים יהי אור״, התפשטות האור הזה למטה, ואלו הם המלאכים שנבראו ביום הראשון, שיש להם קיום להתקיים בצד הימין.	ויאמר אלהים יהי אור (בראשית א ג) כדאתפשטותא דהאי אור לתתא ואלין אינון מלאכיא דאתבריאו ביומא קדמאה[20] דאיתכה לון קיומא לאתקיימא בסטראכו ימינא:
״וירא אלהים את האור״, ״את״ לכלול את האספקלריה שאיננה מאירה עם האספקלריה המאירה, שנאמר בו ״כי טוב״. אמר רבי אלעזר ״את״ לכלול ולרבות את אותם המלאכים שבאים מצד האור הזה, וכולם מאירים בתחילהבקיום שלם.	וירא אלהים את האורכז (שם א ד) את לאכללא אספקלריא דלא נהרא עם אספקלריא דנהרא[21] דאתמר ביה כי טוב א״ר אלעזר את לאכללא ולאסגאה אינוןכח מלאכין דאתיין מסטרא דאור דא וכולהוכט נהירין בקדמיתאל בקיומא שלים:
״יהי רקיע בתוך המים״, אמר רבי יהודה בזה נפרדו המים העליונים מן המים התחתונים, הרקיע, התפשטות המים. והרי נתבאר ״ויהי מבדיל בין מים למים״, בין מים העליונים לבין המים התחתונים.	יהי רקיע בתוך המים (שם ו) א״ר יהודה [בהאי] אתפרישו[22] מיין עילאין ממיין תתאין[23] רקיע פשיטותא דמיין והא איתמר ויהי מבדיל בין מים למיםלא בין מיין עילאין למיין תתאין:
״ויעש אלהים את הרקיע״, שעשה בו מעשה בגדול עליון, לא נאמר ״יהי רקיע״ אלא ״ויעש״, שהגדילו בגידול רב.	ויעש אלהים את הרקיע (שם ז) דעביד בה עבידתא בסגיאו עילאה יהילב רקיע לא כתיב (&) אלא ויעש דאסגי ליה ברבו סגיא:
אמר רבי יצחק, בשני נברא בו גיהנם לרשעי העולם. בשני נבראה בו המחלוקת. בשני לא נשלם בו המעשה, לכן לא נאמר בו ״כי טוב״, עד שבא היום השלישי, שנשלם בו המעשה, ולכן נאמר בו ״כי טוב״ פעמיים, אחד על השלמת המעשה של יום שני, ואחד לעצמו של היום השלישי. ונתקן היום השני ביום השלישי ונבדלה בו המחלוקת. בו השתלמו הרחמים על רשעי הגיהנם, ביום שלישי	א״ר יצחק בשני אתברי ביהלג גיהנם[24] לחייבי עלמא בשני אתברי ביהלד מחלוקת בשני לא אשתלים ביה עבידתא[25] בגינילה כך לא כתיב ביה כי טוב עד דאתא יום תליתאי דאשתלימלו ביה עבידתא ובג״כ כתיב ביהלז כי טוב תרי זמני[26] חד על אשלמות עבידתא דיום שני וחד לגרמיה

[20] עי׳ מלואים אות א.
יהל אור ח״א כא ע״דף: והן שנבראו ביום שני. ועבפ׳ תרומה קמ״ד ב׳. אבל אותן שנבראו ביום ראשון, א״ל
{-אית להו} קיומא יתירא, כמ״ש בז״ח@ ר״פ בראשית {מרגליות@ א. ליורנו ג.}.

[21] עי׳ בבהגר״א על תז״ח יח ע״א, ז״ל, דלא אנהיר סיהרא אספקלריא כו׳ - כי אין השגה לשום בריה רק בשכינה כידוע רק שמרע״ה אנהיר לה בדרגיה ועביד לה אספקלריא דנהרא, עכ״ל. דהיינו שכל הבריאה כולה אינה יכולה להשיג מאומה אלא ממידת המלכות בלבד. אמנם אם ישנם חילוקי מדרגות בין הברואים הדבר תלוי באם המלכות מאירה אם לאו, כלומר אם המלכות עומדת בזיווג עם ז״א אם לאו. ועי׳ בתז״ח לד ע״ג, תנא דמסייע ליסוד זה: כרובי עינא דפתחין וסגרין דבהון נהיר עמודא דאמצעיתא בבת עינא ואתקריאת מסטרה אספקלריא דנהרא וכד סתים עינא אתקריאת אספקלריא דלא נהרא, ע״כ. למימרא, שההבדל בין ״נהרא״ לבין ״לא נהרא״ הוא אם הנוק׳ בזיווג עם ז״א אם לאו. ועי׳ ת״ז פט ע״ב: מסטרא דיהו״ה אתקריאת אספקלריא דנהרא, וכד איהי אדנ״י בלא בעלה, אתקריאת אספקלריא דלא נהרא [תרגום: מצידו של הוי״ה נקרא מראה המאירה, וכאשר היא אדנ״י בלא בעלה, נקראת מראה שאינה מאירה].
[22] בראשית לב ע״ב יז ע״ב (הערת הזוהר).
[23] פי׳ כי היסוד מפריש בין החסדים ובין הגבורות, כי החסדים הם עולים מתוכו להגדיל ז״א בסוד חוזר עד הכתר והגבורות הולכים אל המלכות (מ״מ).
[24] עי׳ תרומה קמט ע״ב. וכאן מתבאר עניין רחמי הקב״ה על הרשעים שאין עושה בהם כליה (דע״ה ח״ב עו ע״ד).
[25] על ידי הגבורה לבדה לא תיתכן יציאה לפועל של שום פעולה (דע״ה ח״ב סב ע״א).
[26] עי׳ לקמן יא ע״א.

משתככים ניצוצי אש הגיהנם, לכן נכלל היום השני ונשלם בו.	דיום[לח] תליתאי אתתקן יום שני ביום שלישי[לט] ואתפריש ביה מחלוקת וביה אשתלימו רחמי על חייבי גיהנם[27] ביומא תליתאה משתככו[מ] שביבי דגיהנם בגיני כך איתכלי[מא] יום שני ואשתלים ביה:
רבי חייא היה יושב לפני רבי שמעון, אמר לו, האור הזה ביום ראשון והחשך ביום שני, ונפרדו המים ומחלוקת היתה בו, למה לא נשלם ביום הראשון, שהרי הימין כולל את השמאל. אמר לו, על זה היתה מחלוקת, והשלישי הצטרך להכנס ביניהם להכריע ולהרבות בהם שלום.	רבי חייא הוה יתיב קמיה דר״ש א״ל האי אור ביום ראשון וחושך ביום שני ואתפרישו מיא {א ע״ד} ומחלוקת הוה ביה אמאי לא אשתלים ביום ראשון דהא[מב] ימינא כליל לשמאלא א״ל על דא הוה ההוא[מג] מחלוקת ותליתאה בעי למיעל בינייהו לאכרעא ולאסגאה בהו שלם:
״ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא״, התחברות של מים עליונים עם תחתונים לעשות פירות. המים העליונים פרים ורבים ועושים פירות, והתחתונים קוראים לעליונים, כנקבה לזכר, משום שמים העליונים זכריים והתחתונים נקביים.	ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא (שם א יא) אתחברותא דמיין עילאין בתתאין למעבד פירין מיין עילאין ורביין ועבדין איבין ותתאין[מד] קראן לון לעילאין כנוקבא לגבי דכורא[28] בגין דמיין עלאין דכורין ותתאין[מה] נוקבין:
רבי שמעון אמר, כל זה הוא למעלה והוא למטה. אמר רבי יוסי, אם כן אלהים שאמר, מי האלהים. אמר לו אלהים סתם, אלהים חיים למעלה. ואם תאמר למטה, אלא למטה היא תולדות, כמו שנאמר ״אלה תולדות השמים והארץ בהבראם״, ואמרנו (&) בה״א בראם. וההוא שלמעלה, האבות של הכל הוא, יהי עשתה מעשה, ועל כן הארץ עושה תולדות, שהרי היא מתעברת כנקבה מן הזכר.	ר״ש אמר כל (האי) [דא] הוא לעילא[29] והוא (לעילא) [לתתא] א״ר יוסי אי הכי אלהים[30] דקאמר מאן אלהים א״ל אלהים סתם[מו] אלהים חיים לעילא[31] ואיתימא[32] לתתא אלהים סתם אלא לתתא איהו תולדות כמד״א אלה תולדות השמים והארץ בהבראם (שם ב ד) ואמרינן בה״א בראם[33]

---

[27] המאמרות דמעשה בראשית עומדים בסוד עולם הבריאה לעולם. והם הפועלים בכל המציאויות ובכל ענייניהם את הפעולה דיום ב׳. והגם שהיא בלתי מקויימת, עכ״ז הנה היא התחלה לכל פעולות המקויימות, ויש לה שיתוף ושייכות בפעולת כל הימים כולם. ולכך נכפל בשלישי ״כי טוב״ (דע״ה ח״ב סו ע״ב). עי׳ שמות כא ע״ב אמר ר״י (לש״ו).

[28] $

[29] פי׳ תדשא הארץ דשא היא המלכות (מ״מ).

[30] עי׳ תיקו״ז קיד ע״ב: הוא כליל בשמיא וארעא כו׳ - כבר כתבנו למעלה שמט״ט הוא כלל כל הג׳ עלמין למטה מאצילות דקב״ה, אבל כל הנברא הוא כליל ונקרא מט״ט ראשו בבריאה וגופו ביצירה ורגליו בעשיה (ליקוטי תורה בראשית), וכולל כל השם וכל הספירות מקננן ביה, תלת ספירן מקננין בי׳ כו׳ (לעיל כד ע״ב), וחשיב כאן עשר הדברים, דהוא בכלל ע״ס כנ״ל, דג״ס הוא בבריאה, ראשו של העולם, שבת. ו״ק ביצירה, מלכות בעשיה. והן בכלל ע״ס, וכנגד עשרה דברים דכאן ויצירה משמש בו׳ ימים, ועשיה בלילות. משא״כ בשבת דלית ערב יום השביעי. ג״פ יום השביעי, וכל הג׳ עלמין, הוא אדם א׳, שיעור קומה, והכל בשם אלהים ע״ה כמ״ש בזו״ח@ ר״פ בראשית (ה ע״א) וע׳ בזוהר פרשת בראשית (כ ע״א) על פ׳ שני המאורות הגדולים כו׳ (בראשית א טז) בקדמיתא אתרשים איהו לעיל באתוון דשמא קדישא את רביעאה {קיד ע״ג} דיליה ולבתר אזעירת גרמה לאתקרי בשמא דאלהים כו׳:

[31] פי׳ בינה היא אמרה תדשא כו׳ (מ״מ).

[32] פי׳ כשאנו אומרים תדשא הארץ היא הארץ הזאת, וכי ג״כ אנו מפרשים אלהים היא הבינה, ומשני אלא לתתא איהו תולדות, פי׳ כשאנו מפרשים הארץ הלזו אז אלהים דקרא היא המלכות שהיא תולדות הבינה כי המלכות נק׳ בת והבינה אימא (מ״מ).

[33] היא מלכות, והכוונה מעשה שמים וארץ תחתונים, ואמר ״אלה תולדות״ שמורה שהיא כענין תולדות (אור יקר).

	וההוא דלעילא אבהן דכולא[34] הוא (איהו) [יהי עביד] עבידתא ועל דא ארעא עבידת תולדות דהא היא מתעברא כנוקבא מן דכורא[35]:
רבי אלעזר אמר, כל הכחות היו בארץ, ולא הוציאה את כחה ואת אותם תולדות עד יום הששי, שנאמר "תוצא הארץ וגו'". ואם תאמר הרי נאמר "ותוצא הארץ דשא". אלא הוציאה תקון כחה להתיישב כראוי. והכל היה גנוז בה, עד שהצטרך, שהרי בראשונה	ר׳ אלעזר[36] אמר כל חילין הוו בארעא ולא אפיקת חילהא[37] ואינון תולדותיה עד יום הששי דכתיב (שם א כד) ותוצא הארץ וגו׳ ואי תימא הא כתיב (שם יא) תוצא הארץ דשא אלא אפיקת תיקון חילהא[38] לאתישבא כדקא יאות וכולא הוה גניז בה עד דאצטריך[39] דהא בקדמיתא
	ה/ב
	סתרי לותיות
רבי שמעון פתח "מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו וגו'", "מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'", באותיות רשומות שחקוקות על גבי הנסתר של צד הקיום, עולות מרכבות עם מרכבות קדושות, כל	[ס ע״ב] רבי שמעון פתח מי ימלל גבורות ה׳ ישמיע כל תהלתו וגו׳[40] (תהלים קו ב) מי לא ירלך מלך הגויס כי לך יאתה כי בכל חכמי הגויס וגו׳ (ירמיה י׳ ז) כלתוון רשימון[41] למחקקין ע״ג

Commented [YL2]: ל בדוק הערה.

---

[34] אינו כדרך תולדות אלא ממש המצאת הדבר והיותו נאצל, שאין נקבה שם שהכל זכר (אור יקר). פי׳ היא בינה שכוללת חג״ת שנקראים אבהן (מ״מ).

[35] אמנם מעשה האצילות עם היות שהיו בתוך הבינה הוא דבר משתלשל זה מזה שורש לכל הנמצא למטה, ולא שייך לתולדות (אור יקר).

[36] ר״א חולק ואמר דלא אצטרכינן להכי אלא כמעשה הבינה כן מעשה המלכות (אור יקר).

[37] עד שנברא אדם (אור יקר).

[38] פי׳ כח המציאות היה בארץ ובאותו הכח נאמר תוצא הארץ, שיוציא בעצמה הכח. אמנם עמדו על פתח הקרקע עד שנברא אדם ביום הששי, והכרח ענין זה כי מלת "תוצא" אינה ממש יציאה להתגלות ממש וכו׳, ועתה באומרו תדשא הארץ תוצא הארץ הכוונה שנתיישבה ונתמלאת גוף הארץ בעצמה אבל לא שיוצאים לחוץ (אור יקר).

[39] פי׳ מ״ש ביום ג׳ ותוציא הארץ היינו בתוך בטן הארץ עד פתח הקרקע ולא יצאו לאויר העולם עד יום הששי (מ״מ).

[40] עי׳ עולת תמיד (י ע״א): אגן הסהר חצי גורן עגולה ופניה למעלה לכסות ולהעלים הזיווג העליון מן החיצונים (כזה) כנזכר במאמר כתיבת יד של הזוהר בפ׳ בראשית הנקרא סתרי אותיות הש״ת (זוהר חדש א׳ ע״א) המתחיל ר״ש פתח מי ימלל גבורות ה׳ וכו׳.

עי׳ בהגר״א בתז״ח כג ע״א: ובסתרי אותיות - בזו״ח@ דף ה׳ ע״ב אמר שם ר״ש פתח כו׳ באתוון רשימין כו׳. ר״ל ג׳ דרגין הם: א׳, האותיות של השם, שהן עצם של ע״ס. ב׳, קיומא דלהון, כמ״ש למטה וכדין נהרין מגווה תמניא אחרנין וכלהו קיימין כו׳. ג׳, רתיכין שהן הסמכין, כמ״ש שם אשתכחו לאת יו״ד ט׳ סמכין על מה דאסתמיך וכלהו רתיכא לאת דא כו׳. וז״ש אתרשים את בקיומיה סליק בגווה ההוא רתיכא כו׳:

פע״ח ז ע״א: ואמנם שאר העולמות הם נעשין כדמות כנפים להם והם בבחי׳ אג״ן הסהר כחצי גורן עגולה ופניה למעלה לכסות ולהעלים הזיווג העליון מן החיצונים כזה כנזכר במ״א בכ״י של הזוהר דפרשת בראשית הנקרא סתרי אותיות המתחיל פתח ר״ש מי ימלל גבורות ה׳ וכו׳ ואחר שנעשה הזיווג העליון ההוא שבאצילות אנו צריכין לתת שפע לכל העולמות של בי״ע וע״כ אנו חוזרין פעם אחרת לכלול בריאה באצילות ואז מקבל הבריאה שפע ממנו בהיותו שם כלול למעלה וזה נעשה מן אשרי עד תפלה לדוד ואח״כ אנו כוללין היצירה עם הבריאה פעם אחרת ואז מקבלת שפע היצירה מן הבריאה וזה נעשה מן תפלה לדוד עד קוה אל ה׳ וכו׳ אין קדוש כה׳ וכו׳ ואח״כ אנו כוללין פעם אחרת עשייה עם יצירה ואז מקבלת שפע עשייה היצירה וזה נעשה מן קוה אל ה׳ עד עלינו ואחר כך בעלינו יורדין כל העולמות למטה כל א׳ וא׳ במקומו וטעם הדבר כי בימי החול אין בנו כח רק ליחדם לפי שעה בעת התפלה ואח״כ חוזרין כל העולמות במקומם וע״כ לסבה זו אין אנו עושים תיקון רק להעלותן כנ״ל כי העליה נעשית על ידי תפלתינו אך אחר שקבלו השפע אין אנו צריכין להורידן כי מעצמם הם יורדין בעלינו לשבח ושם במקומו יתבאר כוונת עלינו לשבח מה עניינו

[41] עי׳ הקדמת הכתם פז במלואים אות ב.

מרכבה ומרכבה עולה באות רשומה. [כש]נרשמת האות בקיומה, עולה בתוכה אותה המרכבה, כל אות ואות עומדת על קיומה של אותה המרכבה שראויה לה. מכאן עולה הדבר שיפרד@שתתפרש כל אות ואות בסוד המרכבה הקדושה בארבעת צדדי העולם.	סתימו (לסטלא) [לסְטָטָא][42] סלקן רתיכין[43] ברתיכין קדישין[44] כל רתיכא ורתיכא סלקא בלת רשימא[45] לאתרשים לת בקיומיה סליק[46] בגויה ההוא רתיכא[47] כל לת ולת[מ] קאים על קיומיה להההוא רתיכא לאתחזי ליה[48] מהכא[מט] סלקא מלה לאתפרשא[49] כל לת ולת ברזא דרתיכא[נ] קדישא בארבע סטרי עלמא[50]:

Commented [YL1]:

Commented [YL3]: ב
' היינו שרשם?

עי׳ לקמן הערה 215. וצ״ע אם זה שרשי האותיות, שעיקר השם נתגלה בז״א וכאן מדברים בשרשי הזיווג, ושורש הוי״ה, עי׳ זהר ח״ב נד ע״א, ועי׳ בהגר״א בספד״צ כג ע״א ד״ה תלת.
הם הם האותיות והרשמים שהיו במחשבה בעמקי האין עד שלא נגלו ונרשמו בציור המורה על סוד ההויות. אחר שעלה החפץ מאת סבת כל הסבות יתברך להוציאם אל הגלוי עמדו ונחקקו וכו׳ (כתם פז).
עי׳ בהגר,א בתז״ח כג ע״א: ובסתרי אותיות - בזוהר חדש דף ה׳ ע״ב אמר שם ר״ש פתח כו׳ באתוון רשימין כו׳. ר״ל ג׳ דרגין הם: א׳, האותיות של השם, שהן עצם של ע״ס. ב׳, קיומא דלהון, כמ״ש למטה וכדין נהרין מגווה תמניא אחרנין וכלהו קיימין כו׳. ג׳, רתיכין שהן הסמכין, כמ״ש שם אשתכחו לאת יו״ד ט׳ סמכין על מה דאסתמיך וכלהו רתיכא לאת דא כו׳. וז״ש אתרשים את בקיומיה סליק בגווה ההוא רתיכא כו׳: ברזא דרתיכין קדישין בארבע סטרי עלמא - ר״ל שכל רתיכא הוא לד׳ סטרין כי מרכבה הוא ד׳ חיות לד׳ סטרין כידוע כמ״ש לעיל (דף ו ע״ב &) ואע״ג דלית רתיכא אלא בארבע כו׳ ואע״ג דאיהי בארבע כו׳ {כג ע״ב} ויתבאר שם:

[42] כל סתימות סטרא דקדושה חקיק בד׳ אותיות השם הוי״ה והקדושה מקיימת את הטומאה בסוד ואתה מחיה את כולם (הדרת מלך 214).
פי׳ בלוח הרשמים ששם נרשם ונחקק קיום צורותיהם קודם שיצאו אל הפועל וענין סרטא הוא מלשון רשימו כמו המסרט על בשרו והרמז על הכתר שהוא נקרא מחשבה (כתם פז).
[43] פי׳ כי גם ד׳ אותיות הוי״ה הם רתיכין למה שלמעלה מהם (הדרת מלך).
ג׳ דרגין הם: א׳, האותיות של השם שהן עצם של ע״ס. ב׳, קיומא דלהון כמ״ש למטה וכדין נהרין מגווה תמניא אחרנין וכלהו קיימין כו׳. ג׳, רתיכין שהן הסמכין כמ״ש שם אשתכחו לאת יו״ד ט׳ סמכין על מה דאסתמיך וכלהו רתיכא לאת דא כו׳. וז״ש אתרשים את בקיומיה סליק בגווה ההוא רתיכא כו׳ (בהגר״א בתז״ח כג ע״א).
יהל אור ח״ב טו ע״ג: ואלין אקרין רתיכא דילה ולא קיימין כו׳. ע׳ בס״א בז״ח@ דף ה׳ ע״ב {ליורנו ד. מרגליות א.}.

[44] אמר ששם עלו המרכבות במחשבה להגלות ולצאת לפועל מרכבות למרכבות אחוזות זו בזו (כתם פז).
[45] פי׳ ולא כלן בבת אחת (הדרת מלך).
פי׳ כל מרכבה ומרכבה נרשמה ברושם האות אשר ממנה נתחייבו להיות כי כשנרשמה האות נרשמה מרכבתה הראוי לה עמה וזהו אתרשים וכו׳ (כתם פז).
[46] להחיותו בסוד נשמה (הדרת מלך).
[47] כמ״ן.
[48] פי׳ כי האות הוא ראשית אל המרכבה הראויה לו והוא רוכב על מרכבתו כי מציור האות נאצלה המרכבה שלו (כתם פז).
[49] פי׳ כי ממקום הסרטא הנז׳ אשר נרשמו על גבה האותיות משם עלה במחשבה לתת הבדל בין כל מרכבה ומרכבה לדין או לרחמים על אשר נתמנו כפי מה שגזרה חכמתו הקדומה ונתמנו לד׳ סטרי עלמא בסוד ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים ואלה הארבעה באו מכח ד׳ אותיות השם י״הוה יתברך שמו והם נדפסים בד׳ אותיות אחרות אדנ״י יתברך המקבלים מהם ואח״כ מתפשטים משם ד׳ מחנות שכינה וז״א ברזא דשמא קדישא בד׳ סטרי עלמא (כתם פז).
[50] ר״ל שכל רתיכא הוא לד׳ סטרין כי מרכבה הוא ד׳ חיות לד׳ סטרין כידוע כמ״ש לקמן (דף ו׳ ע״ב) ואע״ג דלית רתיכא אלא בארבע כו׳ ואע״ג דאיהי בארבע כו׳ ויתבאר שם (גר״א בתז״ח).
אחר שדבר בדרך כלל ישוב לבאר בדרך פרט סוד הד׳ אותיות השם שהיו נרשמות במחשב״ה (כתם פז).

סוד האות הראשונה עולה ויורדת. עולה בעטרותיה אל עולמות, כנגד זה	רזא לאת קדמאה[51] סלקא ונחתא[52] סליק בעיטרוי[53] לגבי מאה עלמין[54] לקבל דא את יו״ד סלקא ברעו למחשבה[55] ואסתים ולא לאתיידע[56]:

[51] ר״ל אות יו״ד של השם (בהגר״א על תז״ח).

סוד הי״וד שהיא הנקודה הראשונה אל הגלוי בעולם האצילות (כתם פז).

בא לבאר שהאות העולה מלמטה להיות מרכבה למעלה באותו רושם העליון איך הוא והתחיל לבאר סוד אות א׳ שעולה ויורדת וכשעולה עולה בעטרות שלה שהם עליה וז״ס ״סליק בעטרוי ועולה אצל ק׳ אותיות״ כנגד זה הוא הי״ד שעולה ברצון המחשבה ונתעלמה ונסתרה שם ולא נודעה לכל והכוונה שעולה בכינוי שלה כך יו״ד זהו ״עטרוי״ ועולה לסוד נקודה עליונה להיות מרכבה לה והיא מאירה בק׳ עולמות שכן י׳ פעמים י׳ גימ׳ ק׳ ושם נגנזת ומתעדנת ומשתעשעת באותם העולמות עליונות ונעשית מרכבה לה ונתעלמה ונסתרה ולא נודע מקומה ומתכסה כאגוז מכוסה וסתום והיא מרכבה לאות שעולה למעלה ונתעלמה ושם ימתין עד שיתגלה אות וירכב עליו כסוס שהוא מוכן ומזומן וממתין לאדון שרוכב עליו ואותו האות שעלה למעלה נתעלם שם ונגנז ולמטה מזה האגוז שאמר שממלא מקום האות שעלה ונחתם למעלה זה האגוז מכסה אותו מקום שלא יתקרב שום דבר למטה מזה האגוז היא נקודה אחת ולזאת הנקודה ו׳ עמודים והעומדים בו״ק והם בתוך האגוז וכדי שתבין היטב אודיעך דבר אחד. דע שאות ראשונה שעלתה למעלה היא אות א׳ ועלתה ונעשית מרכבה ליו״ד כזה האופן א ציורה יו״ד והוא אות ראשונה של כ״ב אותיות ועלתה למעלה א׳ זו ונעשית מרכבה ליו״ד וכנגד זו ג״כ יו״ד זאת עלתה ונעשית מרכבה למעלה ליו״ד שאין לה מילוי לפי שכל מילוי הוא מרכבה למה שלמעלה ממנו כן זאת אין לה מילוי שאינה מרכבה אלא היא מרכבה על כל התחתונים וזה יובן בלשון אחר שאמר בספד״צ אלף אזיל לאלף אלף אזיל ליו״ד יו״ד אזיל לי׳ דסתים מכל סתימין דלא אתחבר ביה ו״ד וכו׳ כי זה מספיק עתה לענייננו הרי בפי׳ שאלף הלכה ליו״ד ליינק ממנו לקבל שפע מיו״ד וגם היו״ד הלכה ליינק ולשאוב מאור העליון היא הי׳ נקודה ומקבלין דין מן דין ואח״כ מקומות אלו צריך שלא ישאר המקום חלל שלא יכנסו אחרים במקום ועוד כי במקום החלל יש אחיזה לחיצונים לכן אמר שבמקום יו״ד מתכסה אותו מקום כאגוז אחד ומהו סוד אגוז בכאן דע כי בהיות שהיו״ד עלתה למעלה שהיא ראשונה לשם הוי״ה נשאר ח״ו השם פגום שכבר נתעלמה שם ונגזרה ונשארו שאר האותיות לבדם לכן בא הרשב״י להודיענו שמכסה מקומו וממלא אותו המקום האגוז וכבר ידעת שהאגוז יש לו ד׳ קרומות כנגד ד׳ אותיות הוי״ה והם בחיבור כלם יחד והתוכיות והפנימיות הנאצל הוא מרובע כך רביעיהם ד׳ קרנות מחובר באחדות אחד והאגוז הזה ה״ס א׳ ציורה כזה שכולל סוד הד׳ אותיות כאחד כמו שהאגוז רומז סוד ד׳ קרנות שלה לד׳ אויות הוי״ה בחיבור אח״כ ג״כ סוד ציור א׳ כציור האגוז ממש בד׳ קרנות כך בציור א׳ זאת ואע״פ כן אגוז ג״כ הוא מכוסה שלא קרב זה בזה היא קליפת האגוז השומר אליה והיא מרכבה לה וז״ש חד אגוזא דחפייא טמורא וכו׳ כיסוי ע״ג כיסוי כנודע וזאת היא מרכבה לאותה א שאמרנו שצורתה יו״ד ולכן אמר שם בספד״צ אלף אזיל לאלף אלף אזיל ליו״ד יו״ד אזיל לי׳ ונמצא זה מרכבה לזה וזה מרכבה לזה עד א״ס וההוא אגוז הוא בו׳ עמודים והעמודים בו״ק והו׳ הם בתוך האגוז והוא אם תסתכל בצורת א׳ תמצא בה ו׳ עמודים והעמודים בו״ק ותביט בעין השכל שלשה למעלה וג׳ למטה ו׳ הוא לעולם באמצע כזה א׳ ו׳ הוא באמצע לו״ק ו׳ היא בתוך האגוז ממש נמצא שהאלף זו היא מרכבה לאותה אלף אחרת שאמרנו והיא נקראת אגוז טמירא יותר מזאת בהיות שהיא מרכבה לה כנז׳ (הדרת מלך).

[52] פי׳ עולה למעלה אל שורשה ויורדת למטה כלומר נמשך כחה מלמעלה למטה ועד״ז תבין כל עלייה וירידה הנז׳ בעולם האצילות (כתם פז).

[53] פי׳ קוץ הי׳ א״א שבין א״ס לעולם האצילות (הדרת מלך), אדם קדמאה (הדרת מלך).

[54] ״מאה עלמין״ נ״ל דצ״ל ״עלאין״ (בהגר״א על תז״ח). מאה עלמין כתר (הדרת מלך).

כי המספר הזה יתחייב מכח הי״וד עשר פעמים עשר והם מא״ה וכלם נכללים בחכמ״ה כמו שנתבאר בהקדמה השלישית וז״א ״לקבל דא את יו״ד סלקא ברעו דמחשבה״ שכן חייבה רצון המחשבה הנעלמת להיות זה המספר מתחייב לכל המספרים התחלה מהנקודה והחזרת המספר אל התחלתו בהחזרת הגלגל אל התחלת תנועתו והוא סוד עשר האותיות הראשונות באלפא ביתא מהאלף המתחלת המספר עד י״וד (כתם פז).

יהל אור ח״ב יח ע״ד: וז״ש דכתיב מקבילות הלולאות אחת אל אחת. שמקבילין כל אות באות, א׳ בא׳, כמו שמפרש והולך למטה בהאי היכלא דאיהו יאהדונה״י כו׳. והענין של הלולאות, כי ה׳ עילאה הוא נ׳ תרעין, כל אחד (כלול) מיו״ד. ושני ההי״ן יש, באות ה׳ עלאה שהן מאה, כמ״ש בס״א בז״ח@ ה׳ {ליורנו ד. מרגליות@ א:} ופ׳ תצוה ק״פ ע״ב. והן ה״ח של דכורא, וה״ג של נוק׳. והן ד׳ אותיות השם עם קוצו של יוד. וכן בשם אדני. והן ה״פ אור של יום ראשון, שהן ה״ח. וה״פ מים ביום שני, שהן ה״ג. והן חמשים, כמ״ש בס״א ה׳ {שם} הן חמשים הנ״ל, והן חמשים וחמשים לולאות מקבילות, שהוא הוי״ה ואדני. ויש עוד ה״פ רקיע, שהוא יסוד כידוע המחברם, ברית שלום, והן חמשים קרסי זהב. ושם ברקיע קבועין ככבים כו׳, שהן הנ׳ תרעין דיליה, שהן י״ג תיקונין, כמ״ש פ׳ תצוה שם {קפ:} שהן י״ב מזלות כידוע. וז״ס נראין קרסים בלולאות כמו ככבים ברקיע {ילקוט רמז

עולה האות י׳ ברצון המחשבה ונסתרת ולא נודעת.	
מתכסית תחתיו אגוז אחד שמכסה הטמונה בטמונה, והיא המרכבה שעומדת תחת אותו סוד טמיר. ואותה האות עומדת בגניזה, נקודה אחת תחתיה. אותו האגוז עומד עם ששה עמודים ותומכים אותו בששה צדדים, אותם ששת הצדדים גנוזים בתוך אותו האגוז.	לְהַחְפִּייאָ תְּחוֹתֵיהּ[נג] חַד לְגוּזָא[57] לְחַפְיָיא[58] טְמִירָא[59] דְּטְמִירוֹ[60] וְאִיהִי לְתֵיכָא לְקַיְימָא[61] תְּחוֹת הַהוּא רָזָא טְמִירָא[62] וְהַהוּא לְתַּ[63] קַיְימָא בְּגִנִיזוּ נְקוּדָה חֲדָא תְּחוֹתֵיהּ[64] הַהוּא לְגוּזָא קַיְימָא בְּשִׁית סַמְכִין[65] וְסַמְכִין לֵהּ בְּשִׁית סְטָרִין[66] לְגוֹ שִׁית סְטָרִין גְּנִיזִין בְּגַו הַהוּא[נד] לְגוּזָא[67]׃

שסט}. והכל השילוב הנ״ל. והן ג״כ חמש יריעות וחמש יריעות חוברות, אלא שחמש הן התפשטות ה״ח וה״ג בה״ס זו״נ, שהן ה׳ שמים, והלולאות הן ביסוד, בסוד הב׳ רוחין שהן זו״נ. והוא נק׳ כל, ע״ש הנ׳ תרעין. ושם המאה ברכות. והקרסים הוא אתכללוחם יחד.

[55] הוא מוחא סתימאה חכמה קדומה שבכתר שחכמה הוא מחשבה וכתר רעותא כידוע ולכן חכמה שבכתר קוראה רעו דמחשבה וחכמה תתאה סלקא למחשבה עלאה כמ״ש בפ׳ פקודי בסופו ובפ׳ נח ובכמה מקומות וכמ״ש למטה בארוכה (בהגר״א על תז״ח).

יהל אור ח״ב ה ע״ב: שניטל מא״ס, ממ״ס, כמ״ש בז״ח@ ה׳ ע״ב {מרגליות א. ליורנו ד.} את יו״ד סלקא ברעו למחשבה כו׳

[56] עי׳ אד״ז רפח ע״ב שלשון זו מדבר על הרדל״א, וכל עליית מו״ס לאוירא לזיווג, וכלול בזה הרדל״א, עי׳ מלואים אות כד.

[57] בינה (הדרת מלך). עי׳ מלואים אות ג.

יהל אור ח״א כ ע״ד: ובג״כ אקרי היכלא דא גנת אגוז. הוא בפומא. כמ״ש בס״א ה׳ ע״ב {מרגליות@ א. ליורנו ד.} [אתחפייא תחותי׳ חד אגוזא דחפייא טמירא דטמירו]. והוא הפה כמ״ש באד״ר ד׳ קל״ד ודא הוא טמירותא דכלא דלא אתדבק לא לעילא ולא לתתא. והוא סתים בסתימא דסתימין כו׳. [ההוא אגוזא קיימא בשית סמכין וסמכין לה בשית סטרין כו׳]. והוא וא״ו של חו״ל במשחתא דבוצינא. [אינון שית סטרין גניזין בגו ההוא אגוזא]. והן שית היכלין דכלילין בהיכלא דא כנ״ל. [מגו סתרא דאת דא נפקא רתיכא חד קדישא כו׳]. והוא ד׳ של היו״ד. ששית סטרין הוא וא״ו של יו״ד, וההוא רתיכא הוא ד׳, כמש״ש דף ו׳ ע״ג {ליורנו ד. מרגליות@ ב:} דלית רתיכא אלא בארבע, שהן ד׳ חיות שבמרכבה, שזהו רתיכא, וכמ״ש {מלכים א י, כט} ותצא מרכבה ממצרים בשש מאות כסף וסוס בחמשים ומאה כו׳, שזהו המרכבה בד׳ חיות.

פי׳ שהחכמה נעלמה בהיכלה כאשר נתבאר בהקדמה הששית וההיכל ההוא הוא כדמיון סוד האגו״ז וביאר ההבדל שיש בין אגו״ז לאגו״ז כי האגוז המיוחסת למרכבת המשנה היא נגלית ליורדי המרכבה. והאגוז הזה הוא נסתר הסתר רב וז״א ״טמירא בטמירו״ כמ״ש (&) ואיזה מקום ב״נה כאשר נתבאר בהקדמה השביעית (כתם פז).

[58] דחפייא להההוא את למוחא (בהגר״א בתז״ח).

[59] פי׳ אימא סוד סוכה (הדרת מלך).

[60] והוא הפה כמ״ש באד״ר ד׳ קל״ד ודא הוא טמירותא דכלא דלא אתדבק לא לעילא ולא לתתא. והוא סתים בסתימא דסתימין כו׳ (יהל אור ח״א כ ע״ד).

[61] ר״ל תחת המוחא (בהגר״א בתז״ח).

[62] א״א (הדרת מלך).

[63] ר״ל מוחא טמיר וגניז (בהגר״א בתז״ח).

[64] ר״ל תחת האות והוא סיום האות דקיימא בגניזו וההיא נקודה הוא חיך דעבדא בניינא בגרון כמ״ש בתז״ח שם ובפ׳ נח ע״ש (בהגר״א בתז״ח).

היא צורת הה״א ראשונ׳ שכשם שהיא צורת דל״ת ונקודה בתחתיה כמו שנתבאר בהקדמה החמישית (כתם פז).

[65] ר״ק ז״א במעי אמו (הדרת מלך).

הם אבני הבנין סוד האם רובצת על הבנים וקראם סמכין על שהיא סומכת עליהם אע״פ שהם נאצלים ממנה היא רוכבת עליהם כמו שהקדמתי בהקדמה השמינית שהרוכב נסמך על הנרכב אע״פ שהוא נושאו בסוד הארון היה נושא את נושאיו (כתם פז).

עי׳ בהגר״א בס״י יא ע״א: ר״ק בלשון כמ״ש בסתרי אותיות (ז״ח@ א ע״ב) שית סמכין באגוזא לשית סטרין

[66] שית סמכין הוא הלשון קשרא תניינא כי חיך הוא קשרא קדמאה ולשון קשרא תניינא והוא ו׳ ר״ק כמ״ש בס״ד לישן ו׳ כו׳ וכן בתז״ח שם ברזא דוא״ו דאיהו לישן כו׳ האי קלא דאיהו וא״ו לישן כו׳ ובו ר״ק קול יעקב גוד״א כנ״ל וז״ש אינון שית סטרין גניזין כו׳ (בהגר״א בתז״ח).

והוא וא״ו של חו״ל במשחתא דבוצינא (יהל אור ח״א כ ע״ד).

[67] פי׳ בבינה הז״א וע״כ רמז כל האצילות בקצור ואח״כ חתר? לא״א (הדרת מלך).

מתוך הצד (הסתר) של האות הזו יוצאת מרכבה אחת קדושה, והמרכבה הזו גנוזה ואינה מתגלה, פרט לכאשר מאיר האור של אותו אגוז טמיר, אז מתגלה אותה המרכבה ואותה מרכבה טמירה וגלויה.	מגו סטרא (נ״ל סתרא) דאת דא[68] נפקא רתיכא חד[69] קדישא[70] ואיהי רתיכא גניז ולא

והן שית היכלין דכלילין בהיכלא דא כנ״ל (יהל אור ח״א כ ע״ד).

אע״פ שנאצלו ממנה והרתה מהחכמה וילדה אבני הבנין הנה הנם בקרבה כי לא נפרדו ממנה הפרד עצמיי כאשר נפרדו הנהרות מאגוז התחתון בעולם הנפרדי׳ אמנם אלה השש קצוות העליונות אדוקות ומחוברות אל ההיכל הזה אשר נאצלו ממנו (כתם פז).

[68] קוץ הי׳ (הדרת מלך).

[69] ״רתיכא חד״ נמחק בהדרת מלך, ובמקומו איתא ״חד תיבה״.

[70] פי׳ יסוד (הדרת מלך), הוא קשרא תליתאה השינים מגדל עוז שם ה׳ ולכן נק׳ מגדלא תקיפא כמ״ש בתז״ח שם ובה די סטרין ואיהי רתיכא באמת ושם הדיבור כמ״ש שם והם יוצאין הכל מתוך המחשבה כמ״ש בזוהר פ׳ שמות אתי מלבנון כלה תבואי קול אמר לדיבור אתי מלבנון מעדן תכואי מרזא דמחשבה כו׳ והוא סוד יו״ד במלואו כמ״ש בא״ז (רצ ע״ב) יו״ד כליל אתוון אחרנין י׳ רישא וסיפא דכלא. ר״ל חכמה שהיא כלל כולם הוא רישא שירותא וסיפא מלכות שנק׳ ג״כ חכמה וההוא נהר דנגיד ונפיק אקרי עלנוא דאתי כו׳ והכל נכלל בי׳ עצמו כו היא כלולה בקוצא תתאה דיו״ד כמ״ש בפ׳ ויקרא ואמר ו״ד כלילן ביו״ד אלא נטיעה דגנתא אקרי ור״ל עד״א כמ״ש בפ׳ בראשית ואינון נטיען דנטען כו׳ אית גנתא אחרא דאיהי ד׳ ומהאי ו׳ אתשקייא ד׳ דאיהי ארבעה והיינו רזא דכתיב ונהר יוצא מעדן מאן הוא עדן דא חכמה עלאה ודאי י׳ להשקות את הגן כו׳ לארבעה ראשיס דא הוא ד׳ וזהו אלין קשרין חיך וגרון חו״ב כלילן בי׳ לישן כו׳ גנתא רתיכא שהוא בארבעה מגדלא דשינין ד׳ והכל יו״ד עלאה ו״ד הן סמכין ורתיכא של י׳ והן מילואו וכאן נכלל כל השס ביו״ד כי בי׳ נכלל ג״כ ה׳א עלאה כנ״ל בשביל שבו קוץ התחתון וכמ״ש בפ׳ ויקרא שם ו״ד זו״נ ד״ו פרצופים והן סוד מחשבה וקול ודיבור. וההוא רתיכא טמיר וגליא. כמ״ש רש״י על פ׳ יבער הגלל שהן השיני׳ שפעמים נכסים ופעמים נגלים כשהדיבור יוצא אז נגלה וז״ש לעיל ולא אתגליא בר כו׳ נהיר נהירו דההוא אגוזא טמירא כשהפה נפתחת לדבר וז״ס אל גנת אגוז אגוז כנ״ל וגנת הוא הגנתא הנ״ל ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ו׳ לישן שם ירדתי לראות באבי הנחל ששם אבי הנחל של הנהר הנ״ל לראות הפרחה הגפן כו׳ כי שם גדולן של הנטיעות כמ״ש במאמר קו המדה ובא״ז שם לראות הפרחה הגפן הנצו הרמונים כי שם שבע כפולות ז׳ מינים דקרא ונקט כאן גפן ורמון כי אימא עלאה עד הוד אתפשטת והן סיומן של קול עלאה חג״ת ותתאה נה״י ויסוד כלל כולן כי עד הוד אתפשטת לבד לא ידעתי נפשי שמתני מרכבות עמי נדיב נפשי הוא מגדלא דשינין שם הנפש ושם מרכבות רתיכא קדישא כנ״ל עמי נדיב כמ״ש בת נדיב בתו של א״א והיא נק׳ ברתי׳ דא״א כידוע (בהגר״א בתז״ח).

והוא ד׳ של היו״ד. ששית סטרין הוא וא״ו של יו״ד, וההוא רתיכא הוא ד׳, כמש״ש (ו ע״ג &) דלית רתיכא אלא בארבע, שהן ד׳ חיות שבמרכבה, שזהו רתיכא, וכמ״ש (מלכים א׳ י כט) ותצא מרכבה ממצרים בשש מאות כסף וסוס בחמשים ומאה כו׳, שזהו המרכבה בד׳ חיות. והוא סוד ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, וא״ו של יו״ד, ומשם יפרד והיה לארבע׳ ראשים, ד׳ של יו״ד. וכמ״ש באד״ז (רצ ע״ב) באגדתא דרב ייבא סבא תנינן אמאי ו״ד כלילן ביו״ד, אלא נטיעה דגנתא ודאי אקרי וא״ו, אית גנתא אחרא דאיהו ד׳, ומהאי וא״ו אשתקי׳ ד׳, דאיהו ארבעה. והיינו רזא דכתיב ונהר יוצא מעדן כו׳, להשקות את הגן דא הוא ו׳, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים דא הוא ד׳, וכלא כליל ביו״ד. וז״ש בס״א שם שהן רתיכין דאת יו״ד ע״ש. והכל בהיכל הזה גנת אגוז גנתא דצרורא דחיי (יהל אור ח״א כ ע״ד).

חוזר אל סוד היו״ד שהיא החכמה שממנה נאצלת חכמת שלמה בהמשך הנהר היוצא מעדן כי בחכמת אלהים היא מצויירת חכמת שלמה (כתם פז).

	לאתגליא בר[71] כל נהיר נהירו להאיא לגוזא[72] טמירא כדין לאתגלי ההוא לתיכא וההוא לתיכא טמיר וגליף[73]:
והיא יוצאת מתוך ההתנוצצות של המאור כשמודדת המדה תחת הקשר הראשון. ואותו (והוא אחד) ניצוץ כשמדה	ולייהי נפקא מגו נגיהו לבוליינא[74] כל מדיל מסחתא תחות קשרא קדמאה[75] (וההוא) [וההוא

[71] ר״ל שמתוך אות א זאת יוצא מתוכייות שלה תיבה אחת קדושה הוא השם הקדוש שהוא כמנין ציור א יוי וכולל ד׳ אותיות והוא מרכבה גנוזה באות זאת ומוכנת לקבל עליה באהבה הרוכב עליה הרומז בפרקי היכלות אמר זהדריא״ל ה׳ אלהי ישראל אתכבד שישב עלי מלך מפואר שמשאו חביב ואינו כובד עלי על כל דבר וכו׳ באופן שהמרכבה ממתין באהבה עזה כנקבה לבעלה והמרכבה בהכרח היא ד׳ אותיות כמ״ש לקמן כי אין מרכבה פחות מד׳ ולפעמים ימצא מג׳ כמו שיתבאר וגם מרכבה זאת היא גנוזה ואינה נגלית כי אם בהארת העליונה כשיאור אור גנוז העליון הגנוז שצייורו יו״ד שהוא מרכבה לשלמעלה הימנה כנז״ל ואז מתגלה אותה מרכבה והוא נגלה ונסתר כמו שם הקדוש שהוא נגלה ונסתר ומרכבה זאת היא יוצאת מנקודה עילאה הנק׳ ניצוץ בהיותה בלי התפשטות כשהתחיל ניצוץ להתפשט ונעשית קשר ראשון בהתפשטות שלו וקשר זה הוא י׳ אחד בסוד נקודה לא בסוד ניצוץ כבראשונה וזהו התחלה מתפשטות לא התפשטות ממש זה נק׳ כי העליונה אינה רושם אלא ניצוץ וכי הרושם ניכר מה הוא טיבו והניצוץ הוא מא״ס שאין בו רשימו כלל אבל זאת שנאצלה ממנה יש לה רושם נקודה מה שיוכר עתה קודם התפשטות שלה נמצאת הנקודה ג״כ יוצאת ומתפשטים ט׳ נקודות שנק׳ א״ס כמ״ש לקמן בע״ה והתחתונים בשם נקראים לא העליונים לפי שהם נקראים א״ס ואינם א״ס ממש (הדרת מלך).

[72] אמר שהמרכבה הזאת מרכבת המשנ״ה אין לה אור מעצמה רק בהאיר אור האגוז הנסתר אל עבר פניה אזי תראה ויתגלה אורה (כתם פז).

[73] כי לפעמים היא נשפעת ומאירה ולפעמים היא נסתרת כדמיון הלבנה (כתם פז).

עי׳ זהר ח״ב טו ע״ב: אמר ליה רבי עקיבא מהו דכתיב (שיר ו יא) אל גנת אגוז ירדתי אמר ליה תא חזי ההוא גנתא נפקא מעדן ודא היא שכינתא אגוז דא היא רתיכא עלאה קדישא דאינון ארבע רישין דנהרין דמתפרשן מן גנתא כהאי אגוזא דאינון ארבע רישין קדישין לגו ומאי דאמר ירדתי כמה דתנן ירד פלוני למרכבה אמר ליה רבי עקיבא אי הכי הוה ליה למימר לאגוז ירדתי מהו אל גנת אגוז ירדתי אמר ליה משום דהיא שבחא דאגוזא מה אגוזא טמירא וסתימא מכל סטרוי כך רתיכא דנפקא מגנתא סתימא מכל סטרוי מה אינון ארבע קרישין די באגוזא מתחברן בהאי גיסא ומתפרשן מהאי גיסא כך רתיכא מתחברן באחדותא בחדוותא בשלימותא (בשלימו) ומתפרש כל חד בעברוי על מה דאתמני הדא הוא דכתיב (בראשית ב יג) הוא הסובב את כל ארץ החוילה הוא ההולך קדמת אשור וכן כולם:

תרגום: אמר לו רבי עקיבא מה זה שכתוב אל גנת אגוז ירדתי אמר לו בא וראה אותו גן יוצא מעדן וזוהי השכינה אגוז זו מרכבה עליונה קדושה שאותם ארבעה ראשים שמאירים שנפרדים מן הגן כדוגמת האגוז הזה שאותם ארבעה ראשים קדושים לפנים ומה שאמר ירדתי כמו ששנינו ירד פלוני למרכבה. אמר לו רבי עקיבא אם כך היה לו לומר לאגוז ירדתי מה זה אל גנת אגוז ירדתי אמר לו משום שהוא שבחו של האגוז מה אגוז טמיר ונסתר מכל צדדיו כך המרכבה שיוצאת מהגן נסתרת מכל צדדיה ומה אותם ארבעה [73]קרשים שבאגוז מתחברים בצד זה ונפרדים בצד זה כך במרכבה מתחברים באחדות בשמחה ושלמות (ושלמות) ונפרד כל אחד לצידו על מה שהתמנה זהו שכתוב הוא הסובב את כל ארץ החוילה הוא ההולך קדמת אשור וכן כולם.

[74] הוא בוצינא דקרדינותא והנציצו פי׳ שאין היסוד מתגבר אלא מחוזר הגבורה (הדרת מלך).

כי משם נאצלה מאז יצא (הבוציצא) [הבוצינא] למדוד כל העולמות בסוד נכון כסאך מאז (כתם פז).

[75] פי׳ יסוד דעתיק (הדרת מלך), עי׳ זהר ח״א טו ע״א: בריש (נ״א בראשית בחכמתא דמלכא גליף וכו׳) הורמנותא דמלכא גליף גלופי (נ״א גליפו) בטהירו עלאה בוצינא דקרדינותא ונפיק גו סתים דסתימו מרישא (נ״א מרזא) דאי״ן סו״ף קוטרא בגולמא נעיץ בעזקא לא חוור ולא אוכם ולא סומק ולא ירוק ולאו גוון כלל כד (נ״א הדר) מדיד משיחא עביד גוונין לאנהרא לגו בגו בוצינא נפיק (נ״א ונפיק) חד נביעו דמניה אצטבעו גוונין לתתא סתים גו סתימין דרזא דאין סו״ף בקע ולא בקע אוירא דיליה לא אתיידע כלל עד דמגו דחיקו דבקיעותיה נהיר נקודה חדא סתימא עלאה בתר ההיא נקודה לא אתיידע כלל ובגין כך אקרי ראשית מאמר קדמאה דכלא:

תרגום: בראש (בראשית בחכמת המלך חקק וכו׳) שלטון המלך, חקק חקיקות (חקיקה) באור עליון נר חזק, ויצא תוך נסתר הנסתרים, מראש (מסוד) האין סוף עשן בגולם נעוץ בטבעת, לא לבן ולא שחור ולא אדום ולא ירוק ולא צבע כלל. כשמדד (כשחזר) מדידה, עשה צבעים להאיר, לפנים בתוך הנר, יצא (ויצא) מעיין אחד שממנו נצבעו הצבעים למטה, סתום תוך הסתומים של סוד האין סוף, בקע ולא בקע את האויר שלו לא נודע כלל, עד שמתוך דחק הבקיעה שלו מאירה נקודה אחת סתומה עליונה אחר אותה נקודה לא נודע כלל, ולכן נקראת ראשית, המאמר הראשון של הכל.

קיימת, זה מאיר ועולה ויורדת, ונסמכת תחת האות יו״ד, והיא נקודה אחת. ואחר כך מתפשט אותו הניצוץ, ומוציאה שלשה ניצוצות אחרים, ונסמכים תחת הקוץ התחתון של היו״ד.	חל[נ]ן נגיעו[76] כל משחתא קיימא[77] נהיר לה[נה][78] וסלקא ונחתא ומסתמיך תחות לת יוד ואיהי נקודה חדא לבתר אתפשט ההוא נגיעו[79] ואפיק תלת ניצוצין לחרנין ומסתמכין[נו] תחות קוצא תתאה ליו״ד[80]:
אחר כך יוצא מתוך הקשר השני ניצוץ אחר שמאיר ועולה ויורד ונסמך תחת האות יו״ד בצד אחר@אחור??. אחר כך מתפשט אותו הניצוץ ומוציא שלשה ניצוצות אחרים ונסמכים בצד הזה, תחת האות יו״ד. אחר יוצא מתוך הקשר השלישי ניצוץ אחר (בצד אחר) ומתוך זה נקשר הסוד של חול במדת המאור.	לבתר נפקא מגו קשרא תניינא נגיעו לחרא לנהיר וסלקא ונחתא ומסתמיך תחות לת יו״ד בסטרא לחרא (לבתר) ואתפשט[נז] ההוא נגיעו ואפיק תלת ניצוצין לחרנין ומסתמכן בסטרא לה[נח] תחות לת יו״ד לבתר נפקא מגו קשרא תליתאה נגיעו לחרא[81] (נ״ל בסטרא לחרא) ומגו לה אתקשר רזא לחו״ל במשחתא דבוצינא:

---

[76] חזר לבאר סוד היו״ד הנחלקת במחשבה לג׳ חלקים של שלש שלש וכבר הקדמתי בהקדמה השנית כי בכח (הבוציצא) [הבוצינא] היו מצוירים השלש קשרים האלה אשר נרשמו באות הי״וד ואמר כי בכל קשר וקשר מאלה הג׳ קשרים יוצאים ומתפשטים ג׳ ניצוצות שמספר כלם ט׳ כמו שנתבאר בהקדמה השלישית והוא אמרו ״תחות קשרא קדמאה״ ״תחות קשרא תנינא״ ״תחות קשרא תליתאה״ ומ״ש בקשר השלישי ״ומגו דא אתקשר רזא דחול במשחתא (דבוציצא) [דבוצינא] כו״, שהמקשר השלישי של שלש אחרונות משם יונקים ימי החול והקליפה שבאו באחרית י״ם והבן נמצא לפי החיוב הזה שמהנקודה הראשונה שהיא היו״ד נמשכו ט׳ סמיכין על מה שהיא נסמכת והם מרכבה לי״וד שהם שמונה והנקודה עצמה תשעה והוא אמרו ״וכדין נהרין מגוה תמניא אחרנין״, שהיו נעלמות בנקודה ונגלות בספירות מן החכמה עד העטרת וחזר לבאר ההבדל שיש בין הט׳ הנעלמת לט׳ הנגלית (כתם פז).

[77] ר״ל שעומדת בלי שום התפשטות האור שלו מבהיק כמו הברק וה״ס להט החרב וכדמיון המראה כשתשימה לפני השמש מאיר ומבהיק והזהיר כך אור ניצוץ זה בעומדו במקומו מכה בו אור א״ס ואורו עולה ויורד ומשפיע למטה ויורד ומקבל שלמעלה ועולה וז״ש ״סלקא ונחתא״ ונסמך תחת הי׳ בחלל הי׳ כזה ה וכן סוד כתיבת הי׳ בספר תורה והיא נקודה א׳ תחת הי׳ כמו שראית אח״כ מתפשט אור ניצוץ זה ומוציא ג׳ ניצוצות ונסמכו ביה תחת הקוץ התחתון כי זה שהוא בחלל הוא קוץ התחתון כי קוץ העליון אין פה לדבר בו וזה למטה ממנו ממש לא קוץ התחתון כנראה משמעות הלשון ממש באופן שמוציא מכח אורו חזק ג׳ ניצוצות מצד קוץ זה ואח״כ מוציא עוד ג׳ אחרים מצדו א׳ לימין הי׳ ואח״כ שם מוציא ג׳ ניצוצות אחרים למטה מן הי׳ וזה למטה מהקוץ התחתון באמת שהוא למטה מהרגל של הי׳, ודע כי בג׳ קצוות שאמרנו שיצאו הניצוצות הם ג׳ קשרים הרמוזים בקו המדה בסוד חו״ל (הדרת מלך).

[78] נהירו דא – עתה בא לבאר התפשטות הניצוץ ושמתנוצצים ממנו ט׳ נקודות נוצצים וכך נקראים ניצוצות כולם על שמה ואלו אינם בהתפשטות במדה כמו אחרים הבאים אחריהם במדדות המדה בוצינא דקרדינותא וכו׳ אלא אלו מתנוצצים כדמות הגחלת שמתנוצץ כמה ניצוצות לכאן ולכאן כן אלו הם ניצוצות ותכף מתעלים ונראים ואינם נראים ואין בהם תפיסה כך בא״ס אין תפיסה (הדרת מלך).

[79] והן סוד ט׳ נקודות שבתחלה אזדרע בג׳ נקודות חולם שורק חירק שהן כלל הנקודות כמ״ש בז״ח ש״ה והן כלל העולמות ג׳ עולמות בי״ע וכן בינה עד״א מלכות ג׳ שמות אקיק הויה אדנ״י ג׳ אמ״ש בשנה עולם נפש ועבפ״י נר״נ שהן כלל כולם וכמ״ש בז״ח ש״ה שם שהן ראש בטן גויה ששם נר״נ במוח לב וכבד וכל אלו מתחלקין לג׳ אחרנין שהן ט׳ ונקודה עלאה טמירא משלמת ליוד נקודות וכן הספירות מתחלק בתחלה לתלת ואלו מתחלקים כ״א לתלת כידוע בימין ושמאל ואמצע וכן אצל כ״ז אותיות וחיון קדישין כמ״ש בפ׳ ויקהל ע״ש (בהגר״א בתז״ח).

[80] עי׳ מלואים אות ה.

[81] ר״ל אחר שיצאו אלו הט׳ ניצוצות שנסמכת בהם הניצוץ הקדמון כאלו הג׳ קשרים אחר כל זה יצא מקשר השלישי ניצוץ א׳ ר״ל קשר הג׳ הם הג׳ ניצוצות שהם ברזא די׳ כמו שנצייר לקמן ומתוך זה הקשר בהסכמת הג׳ יצא מהם ניצוץ ד׳ ומתוכייות שלו ומאורו החזק מאירים ט׳ אחרים והיינו ח״י בסוד חי העולמים ואלו הם סוד ח״י אלף עולמות שמשתעשע בהם א״ס כמ״ש במקומו ומזה מתקשר סוד העמידה המתפשטת הרמוזה במלת חול והוא בסוד בוצינא דקרדינותא בסוד אשר שמתי חול גבול לים באופן שנמצאו לניצוץ העליון נקודה קדמאה ט׳ עמודים הנסמכת עליהן כי לג׳ רוחותיה ומקוץ העליון מקבלת מא״ס ומאיר׳ לט׳ ויושבת עליהם ואז מאירים מכחה מאור פנימי שלה ט׳ אחרים וכלם עומדים מכח אותו הניצוץ הגנוז (הדרת מלך).

נמצאו לאות יו״ד, הנקודה העליונה, תשעה עמודים על מה שנסמכת. וכולם מרכבה אל האות הזו, אז מאירה ונסמכת על תשעת העמודים הללו, ואז מאירים מתוכה שמונה אחרים, וכולם עומדים בסוד האות יו״ד, הנקודה העליונה הטמירה.	לְמִסְתַּכְּלוּ[82] לְמַטָּה יו״ד נְקוּדָה עִילָּאָה תִּשְׁעָה סְמִיכִין[83] עַל מָה לְמִסְתַּמְּיךְ וְכֻלְּהוּ רְתִיכָא לְגַבֵּי מַטָּה לְהוּ כְּלִין לְמִתְנַהֲיר[84] וּלְמִסְתַּמְּיךְ עַל תִּשְׁעָה סְמִיכִין לְהֵין וְכֵלִין נְהִירִין מְגוֹיֵהּ תְּמִנְיָא לְאַחֲרָנִין[85] וְכֻלְּהוּ קַיְימִין בְּרִזָּא דְּמַטָּה יו״ד[86] נְקוּדָה עִילָּאָה טְמִירָא:
תשעת העמודים הללו שלמטה עולים בשם, ולא עולים, משום שאותם תשעה שנקראים אין סוף, עומדים ולא עומדים,	תֵּלִין תִּשְׁעָה סְמִיכִין[87] דְּלַמַּטָּה סַלְקִין בְּשְׁמָא וְלָא סַלְקִין[88] בְּגִין דְּלְהֵינוֹן[89] תִּשְׁעָה לְמֵיקָרוֹן לֵין סוֹף[90] קַיְימִין וְלָא קַיְימִין[91] וְלָא מִתְיַדְּעוּ וּלְמֵיקָרוֹן וְלָא

---

[82] פירוש דברים אלו תמצא בבהגר״א בתז״ח כד ע״א

[83] פי׳ קוץ הי׳ והמילוי יו״ד ר״ל כל הי׳ ספירות [המשך לא ברור@?] (הדרת מלך).

יהל או רח״א [כג ע״ג]: כדין בטש כו׳. ר״ל נהירו דלא אתיידע של מ״ס, בנהירו דקד״א, והוא זיווג נעלם. ואתעבידו כו׳ היכלין להיכלין כו׳. הן ט׳ סמכין דיו״ד שאמר בס״א ה׳ ע״א {מרגליות@ א. ליורנו ד.}, ועוד ט׳ קיימין דיו״ד, ונקראים א״ס כמ״ש שם. וט׳ הנ״ל הן רתיכין לט׳ אלו. וז״ש ט׳ היכלין להיכלין.

[84] פי׳ אור זרוע (הדרת מלך).

[85] אלו הן קיומין דילה כמש״ו וכלהו קיימין וט׳ שאמר לעיל הן רתיכין דילה ולכן אמר כאן מגווה ולעיל אמר תחומה וז״ס חול ח׳ כי שם ח׳ נהורין הנ״ל ו׳ כי שם ו״ק ו׳ נקודות כי ג״ר הן מוחין והן יוצאין מגרון קודם שבאין ללישן כמ״ש בתז״ח שם ושני ליה בתלת גוונין באשא ברוחא במיא ונקט כסדר חולם שורק חירק ראש בטן גויה ראש מאש גויה מרוח בטן ממים וכן בכולם ושדי ליה לקשרא דלישן כו׳ ולמ״ד כי שם כ״ב אתוון שהן ג׳ גוונים ויצק עליהם שלג (משלי ג יט) בחכמה יסד ארץ כנ״ל ושם תמניא הנ״ל ועם כ״ב אתוון הנ״ל הן למ״ד וע״י זה אתבני (בהגר״א בתז״ח).

[86] יהל אור ח״ב טו ע״ג: ואפיק נהורין תמניא ואינון תמניא כו׳. והן תמניא קיימין מאת יו״ד, כמ״ש בס״א שם דף ה׳ ע״ב {ליורנו ד. מרגליות א.} וכדין נהרין מגווה תמניא אחרנין וכולהו קיימין ברזא דאת יו״ד כו׳.

[87] ר״ל אותן תשע שאמר לעיל אשתכחו לאת יו״ד כו׳ (בהגר״א בתז״ח).

ירצה הכרח גדול יש בין אלו הט׳ תחתונים לט׳ עליונים לפי שאלו הט׳ תחתונים נק׳ בשם ועולים ואינם עולים לגמרי לפי שאותם הט׳ עליונים נק׳ א״ס ונגלים ונסתרים ולא נודעו ונקראו ולא נקראו ולא נודעו כלל, אבל התחתונים נקראו בשם ועולין בשם וכו׳ וסוד וקראתי בשם ה׳ לפניך ר״ל אלו שנקראו בשם ה׳ אי אתה יכול להשיגם ולידע בהם לפי שהם קודם המדה שאתה נאחז ויונק ממנה והם לפנים ממדרגה שלך ופי׳ לפניך כמו לפנים הארץ יסת ר״ל קודם אלו נאצלו ונקראו בשם קודם שנאצל המדה שלו ולכן אי אתה יכול להשיגה ואני עושה ברצוני וחנותי את אשר אחון וריחמתי את אשר ארחם ומכ״ש אם באלו אין השגה ק״ו בעליונים ואין מי שיוכל לעמוד עליהם ולידע דרך שלו איזה דרך ישכון אור ולזה שאל משה רבינו ע״ה ואמר הודיעני נא את דרכיך אפילו הדרכים לא נודעו לי (הדרת מלך).

שהם הנגלות (כתם פז).

[88] פי׳ נקראות בשם אבל בהשאלה לא בשם מונח כי כל מונח קבוע וכל קבוע מורגש כאשר כתבתי בהקדמה הד׳ ועל כן נקראות ולא נקראות נקראות בהשאלה ולא בהנחה רק בדרך סימנים אליהם ונתן טעם לזה (כתם פז).

[89] צ״ל אינון כו׳ ור״ל אותן שאמר לעיל וכדין נהרין מגווה כו׳ והן נקראין א״ס כמ״ש בפ׳ (בראשית) נח דף ס״ה וסוף פ׳ פקודי וכלהו נהורין מרזא דמחשבה עלאה ולתתא אקרון א״ס ולקמן ט׳ ב׳ י׳ נקודה חד עלאה דקיימא על ט׳ סמכין כמא דאוקימנא אלין כו׳ ואינון ט׳ נקודין כו׳ ואינון רתיכא לט׳ אחרנין דאינון רזא דא״ס וכלהו קיימין ליו״ד כו׳ ובתז״ח דף עט ע״א) תשע נקודין באורייתא כו׳ אלין אקרון א״ס ושם ע״ב תשע נקודין דשלטין על אתוון אינון א״ס כו׳ ואמר סלקין בשמא ולא סלקין כמ״ש שם דף ט׳ כנ״ל לא אקרון בשמהן רק ברתיכין דלהון ואלו הן י״ח אלף עולמות (בהגר״א בתז״ח).

[90] פי׳ הנעלמות באי״ן (כתם פז).

ובז״ח@ ה׳ ע״ב {} בגין אינון ט׳ דאיקרון א״ס. ושם ט׳ ע״ב {} לט׳ אחרנין דאינון רזא דא״ס. ונקרא א״ס ט׳ נקודין, כמ״ש ב ע״ט א׳ תשע נקודין באורייתא כו׳ אלין אקרון א״ס. ואמר שם א״ס דלית שיעורא כו׳. והענין כי נקודות הן ברזא דאוירא ואותיות ברזא דבוצינא, ולכן ל״ל שיעורא משא״כ באותיות כמש״ש ומדיד כ״ב אתוון כו׳. (יהל אור ח״א כג ע״א).

[91] פי׳ קיימים מצד עצמם אמנם מצד המבקשים להשיג מהותם אינם קיימים להם שאין מי שישיגם ולא מי שידעם וע״כ ״אקרון ולא אקרון״, אע״פ שנקראות מדות אינם מדות שאפי׳ הט׳ התחתונות

ולא נודעו ונקראים ולא נקראים, ללא ידיעה כלל, ואלו עולים בשם ולא עולים.	לא יקרון ולא ידיעו כלל ואלין סלקין בשמא ולא סלקין:
וזהו הסוד ״וקראתי בשם ה׳ לפניך וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם״, אין מי שיעמוד בהם ובשמות שלהם. ולא התגלו לעמוד בדרכם, ולכן לא עמד משה עליהם, משום שהיו מקדם	ודא הוא (שמות לג יט) וקרֵאתי בשם ה׳ לפני״ך וחנותי את אשר אחון[92] ורחמתי את אשר ארחם[93] לית מאן דיקום בהון ובשמהן דילהון ולא אתגליין למיקם באתרייהו וע״ל לא קאים משה עלייהו[94]

Commented [O4]: יש כאן כמה "עמד" וזה הבין"

שמותיהם מושאלים וכ״ש הללו כי מלבד שאינם נקראות בשם הנה אפי׳ בשום רמז אינם נקראות לרוב העלמתם וזהו אמרו ״קיימין ולא קיימין ולא סלקין בשמא ולא אתידיעו״. ומפני שאמר ״ואקרון ולא אקרון״, שנראה שהם נקראות ולא נקראות, כמו שאמר בט׳ התחתונות, לזה הוסיף ואמר ״ולא נודעו כלל״, כלומר קריאה בזולת ידיעה, כי התחתונות מתוך שמותיהם המושאלים להם ישיגו הנביאים פעולותיהם בתחתונים וע״כ עולים בשם ואינם עולים. אמנם אלה אפילו בשם השאלה אינם עולים, לפי שלא נודעו בשום ציור והשכלה אלא שנקראות על שם התחתונות (כתם פז).

[92] כבר ידעת כי מרע״ה היה מבקש לדעת דרכיו יתברך פי׳ היאך הוא מתנהג במדותיו וכמ״ש שהמדות היה יודע ולא היה יודע היאך הכחות מתנהגים בהם כי זה נמנע מצד עצמו ומרע״ה בקש להשיג מהות פנימיות המדות וההבדל שיש ביניהם ובין אשר למטה מהם והשיבו הב״ה לא תוכל לראות את פני עד שתשיג פנימיות מהותם אבל אני אעביר כל טובי על פניך כי מראה הפנים לא תאכל להשיג אבל אקרא בשם יי׳ לפניך כלומר באותם הנקראים בשם אתה משיג אמנם באותם שלפניך ולפנים ממדתך לא תוכל להשיג לפי שהם למעלה ולפני ולפנים ממדרגתך שאתה נאחז בה ובזה לא יקשה בעיניך ענין צדיק ורע לו רשע וטוב לו כי כך עלה במחשב״ה וזה נמנע להשיג וזהו וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם ואל זה רמזו רז״ל באמרם וחנותי את אשר אחון אע״פ שאינו הגון וכו׳. הנה נתבאר כי יש מדות ממדות התחתונות נקראות בשם השאלה והפנימיות אפי׳ בשם השאלה אינם נקראות לרוב העלמתם שאפי׳ מרע״ה לא השיגם, לפי שהם לפנים ממחיצתו וז״א ״ועל דא לא קאים באורחוי דקב״ה בגין דכלהו סלקין גו מחשבה״, והמחשביות אינם נישגות ״ומתמן מתפשטין אורחוי לכמה סטרין ברעותיה דקב״ה ולא אתידיעו כלל״ (כתם פז).

עי׳ בהגר״א בתקיו״ז צה ע״ד ד״ה דאתמר בה ישמח כו׳ - דניתן לו בינה כמ״ש (ר״ה כא ע״ב) מ״ט שערי בינה וידוע בר״מ ובתיקו״ז בכ״מ ועי׳ לעיל (ל ע״א לג ע״ב) צלותא דערבית אתה קדשת כו׳ צלותא כו׳ ישמח משה במתנת חלקו ודא נשמת כל חי דאיהי אימא עילאה כו׳, וזהו לאנשי ביתו, בית דבראשית, נקודה בהיכליה, בכל ביתי נאמן הוא (במדבר יב ז), רק שער הנו״ן דהוא נוגע בחכמה, כי לא יראני האדם וחי (שמות לג כ) דהוא כבוד״ך, וכמ״ש בס״ת (זו״ח@ א ע״ב) ורזא דא לפניך וחנותי את כו׳

דע״ה ח,ב פז ע״ב: והעיקר הוא כי גם אם נאמר שהיה ידיעתו כידיעת משה רבינו ע״ה, עכ״ז הנה כל מה שהשיג היה למטה במדרגה הרבה וע״ד שאמרנו לעיל סי׳ ה׳ בר׳ עקיבא וחביריו. ואמרו בזוה״ק (פינחס רכג ע״א) ה׳ לא גבה לבי ולא רמו עיני {פז ע״ב} ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני. שלמה אמר הא בינה איהי דמשה, אשאל בחכמה עלאה דאיהי לעיל מדרגיה. מה כתיב אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. והא כתיב וה׳ נתן חכמה לשלמה, חכמה זעירא, ובעא לסלקא מתתא לעילא ואתרחקית מניה, בגין דאפי׳ לבינה לית בר נש בעלמא דיכיל לסלקא בר ממשה כש״כ לעילא מניה, דאיהו חכמה עלאה כו׳ ע״ש. ומ״ש דמשה זכה לבינה, ר״ל לבינה דהמלכות, אבל החכמה שלה היא בת מלך פנימאה (תהלים מה יד), שהוא אבא, אבא יסד ברתא (זהר פנחס רנו ע״ב), והוא עץ החיים, והיא סתימא בסלע שהוא הקרקפתא בינה דידה, ונתעכב ממשה רבינו ע״ה בגין הערב רב, ובחטא הסלע, והיא נקודה פנימאה דסיהרא, והיתה מקודם דרגא דמשה ואח״כ נסתתרת ממנו, ע׳ כ״ז ברע״מ (פינחס רמח ע״ב) ובזו״ח@ (בסתרי אותיות בתחילתו א ע״ב) שזהו שכתוב (שמות לג יט) וקראתי בשם ה׳ לפניך, בגין דהוה מקדמת דרגא דיליה דההוא נציצא קדמאה, כתיב לפניך, וכמ״ש כ״ז הגר״א (בתיקונים ריש תיקון נו קג ע״ב ובתיקון כא בארוכה, ע״ש מדף מד עד דף מז, ובריש תיקון יט, וע׳ עוד בתיקון סט בדף קיט ע״ג).

[93] ר״ל שאין מכיר אלא אני (בהגר״א בתז״ח).

[94] בא להודיענו למה לא השיג מרע״ה כמו ששאל מאתו ית׳ הטעם הוא לפי שהם קדמו למדרגתו ולכן אין אדם יכול להשיג למעלה ממדרגתו ולכן אלו הדרכים שהיה שואל לידע ולהשיג קדמה למדה שהוא נאחז ממנה וכמו שמדתו אין לה יכולת לעלות שם ליינק ולשאוב מאותם הנתיבות כך הוא שנאחז ממנה כ״ש וק״ו (הדרת מלך).

עי׳ בהגר״א בתיקו״ז קג ע״ב: ואכל מעץ החיים וחי לעולם, שעץ החיים הוא מסט׳ דחיה, והוא החיים, ב׳, חיה דרוחא ונפשא, והוא באכילתו, שהוא מעשה הגוף ונפש היה זוכה אל החיה דילה, ומשה רבינו ע״ה נתחנן (שמות לג יח) הראני נא את כבודך, כבוד ידוע, ולא ניתן לו. ואמר ה׳ ית׳ (שם כ) כי לא יראני האדם וחי״, וחי דייקא, כי הגוף והנפש אי אפשר לבוא אליה בעוה״ז, ועי׳ בזו״ח@ (ה ע״ב א ע״ב) וע״ד לא קאים משה עלייהו, בגין דהוה מקדמת דרגא דיליה כו׳. וז״ש שמשה

הדרגה שלו. שאותו ניצוץ ראשון כתוב לפניך, וכן כל העמודים. הקדימו לדרגה שלו, ועל זה לא עמד [משה] בדרכי הקדוש ברוך הוא, משום שכולם עולים תוך המחשבה, ומשם מתפשטים דרכיו לכמה צדדים ברצונו של הקדוש ברוך הוא, ולא נודעו כלל.	בגין להוו מקדמת לרגא דיליה[95] (לעליה) להההוא נציצו קדמאה[נט] כתיב לפניך[96] וכן כולהו קיימין[97] לקדימו לרגא דיליה וככל (נ״א ועל) דא לא קאים בקורחו לקב״ה בגין לכללו סלקין גו מחשבה ומתמן מתפשטין לקורחוי לכמה סטרין ברעותיה לקב״ה ולא לתיידעו כלל:
עולה האות הזו עם העמודים הללו למעלה. מַה מי שמכה, שאינו ידוע, והאין סוף מאיר ולא מאיר, ויורד ואין ידוע ממי שמאיר, כאשר יורד, נכללים בו אותם העמודים ומתפשט, וכשמתפשט יוצא אור אחד כלול ומתכסים בו, כמי שנכנס להיכל אחד.	סלקא את דא בגין סמכין לעילא[98] דטש[99] מאן דטש לא יליע ואין סוף נהיר ולא נהיר[100] ונחתא ולא יליע ממאן דנהיר[101] כל נחית לתכלילן ביה לאינון סמכין[102] ולתפשט וכל

זכה לבינה לבד, אבל בת מלך פנימה (תהלים מה יד), לא זכה אליה עדיין, עד לע״ל, כמש״ל (נג ע״ב מו ע״א) בארוכה עש״ה. ובסלע רצה ה׳ ית׳ לזכותו, וגרע בגין הערב רב, והיא סתימא בסלע,

[95] שדרגא דיליה בינה (בהגר״א בתז״ח).

[96] ר״ל על ההוא נצוצא קדמאה שהוא נקודה הראשונה כמש״ל וההוא נציצו כו׳ משתתא כו׳ ואיהי נקודה חדא ור״ל לפניך שכתיב הנני עומד לפניך כו׳ וחנותי את כו׳ שרצה לידע דרכיו של הקב״ה ואמר הנני עומד לפניך שמעלה זו לפניך כנ״ל (בהגר״א בתז״ח).

[97] שאמר לעיל וכדין נהרין מגווה כו׳ וכלהו קיימין כו׳ וכן כל הט׳ סמכין ונכלל במ״ש לעיל דההוא נציצו קדמאה כו׳ (בהגר״א בתז״ח).

[98] פי׳ שהם מקבלין שפע ואור ממקור מוצאם וביאר היאך ואמר ״בטש מאן דבטש דלא ידיע״, פי׳ שאין כל בריה יכולה להשיג מי הוא, רק מתוך הבטישה וההכאה שהכה כענין המכה בחלמיש והופיע האור מהבטישה ההיא ידענו שהוא נמצא ושאמיתת כל הנמצאים ממציאותו נמצאו ולא שנודע מצד עצמו וזהו ״נהיר ולא נהיר״, כי בבחינת האור הנגלה נאמר שהוא מאיר. אמנם מצד עצמותו נעלם ההשגה אינו מאיר כי הוא חשך לעיני המבקשים (כתם פז).

[99] עי׳ מלואים אות ו.

[100] כמ״ש בפ׳ בראשית ופקודי שם וכדין בטש האי נהירו דמחשבה דלא אתיידע בנהירו דפריסא כו׳ רעותא דכל תשע נהורין דקיומי כלהו במחשבה כו׳ כו׳ סליק כלא כו׳ קיימי כלהו בסליקו ומחשבה אתעטר בא״ס כו׳ ובא״ז (דף רפט ע״ב) בטש מאן דבטש בהאי מוחא כו׳ ושם ע״א וההוא רישא סתימא כו׳ פשיט חד טורנא כו׳ בטש בהאי מוחא כו׳ ע״ש וז״ש סלקא כו׳ שסליק מחשבה חכמה בא״ס אל מ״ס ובטש נהירו דפריסו במ״ס וז״ש וא״ס נהיר לא נהור וכצ״ל במאמר הנ״ל וכדין בטש האי נהירו כו׳ ולא אתגלייא וכדין נהירו דפריסו בטש בנהירו דא דמחשבה כו׳ והן דוגמת מ״נ ומ״ד שקודם צריך להתעוררות מ״נ ואמר ונחתא ולא ידיעא ר״ל חכמה את יו״ד נחתא ולא ידיעא ממאן דנהיר וכמ״ש כו׳ נהיר מחשבה ולא ידע ממאן נהיר כו׳ כדין אתלביש ואסתיס גו בינה (בהגר״א בתז״ח)

[101] ולטעם זה לא יכול משה רבינו ע״ה לעמוד באותם הדרכים על מתכונתם בהיות שהם מצד אותו הניצוץ הקדמות תחלת המחשבה תחלה בקיעת האור שנבקע מאויר א״ס ובהיות ר״ע ע״ה מאותה בקיעה היה ינוק ועולה במחשבה והיתה מדרגתו יותר ממנו ולסוד זה נק׳ ר׳ עקיבה מלשון בקיעה שהוא בקיעת האור בסוד בקע ולא בקע נהורא דיליה ולזה אמר משה רבינו ע״ה אדם כזה בעולמך ואתה נותן התורה על ידי ולכן היה דורש כתרי אותיות בסוד הנקודות והטעמים שהם למעלה מאותיות התורה שבכתב שניתנה ע״י וז״ש בבראשית נה ע״ב חמי אורייתא דידיה וחדי ולא יכול לעמוד משה רבינו ע״ה על אותם הנתיבות שעליהם נאמר נתיב לא ידעו וכו׳ כלומר לא יוכל אדם לידע בהם ולשים אותם בעט הכתיבה בקולמוס ומכ״ש להשיגם בעין ולא בעין השכל לפי שכולם גנוזים בסוד המחשבה גנוזה והמחשבה הזאת מתפשטת בכמה צדדים ברצון ה׳ ית׳ ולא נודעו עד שיגיע למקום הנגלה (הדרת מלך).

[102] ושב לבאר סוד אצילות הנקודה ואמר ״כד נחית אתכלילן ביה אינון סמכין״, פי׳ כשעלה בחפצו להוריד ולהאציל הנקודה מכח (הבוציצא) [הבוצינא] שאמרנו נכללו הט׳ סמכין שהיו בכח (הבוציצא) [הבוצינא] (כתם פז).

	לאתפשטא נפק חד נהורא[103] כליל מכולן[104] ואתחפיין ביה[105] כמאן דעייל בחד היכלא[106]:
אותו ההיכל עומד בשני צדדים, שלהתכסות ולהתגלות למעלה, ואותם תשעת העמודים מאירים בתוך אותו ההיכל, והאות י׳ גנוזה בתוך אותו ההיכל, באותם העמודים. וההיכל ההוא נקרא ה״א. מזומן ואינו מזומן, מתגלה ולא מתגלה ולא מתגלה כלל. בסוד זה עומדת האות י׳, וכלם סומכים משום שהיא טמירה ובה עומד הכל להתעטר.	ההוא היכלא קיימא בתרין סטרין[107] לאחפייא[108] ואתגלייא לעילא[109] ואינון תשע ות ע״ג} סמכין נהרין בגו ההוא היכלא[110] ואת יו״ל

Commented [YL5]: א ולי מוכן או הקרה – בראשית כז כ?

---

[103] ר״ל בינה (בהגר״א בתז״ח).

[104] אימא (הדרת מלך).

שהיא הה״א שנאצלה מהי״וד ונעלמה החכמ״ה בבי״נה והיה האור הנאצל ממנה טלית שבו נתעטף ונעלם להבהיק כל העולמות הנה נתבאר כי הה״א היכל לי״וד ובה מתכסה באופן שעין לא יראהו ומכאן תבין מה שכתבתי בראש הפרשה דעתי במ״ש ז״ל נתעטף הב״ה בטלית לבנה על הכוונה השנית אלי (כתם פז).

[105] פי׳ מתלבש בו (הדרת מלך).

[106] עי׳ זהר ח״א טו ע״א: זהר סתימא דסתימין בטש אוירא דיליה בהאי נקודה. ועי׳ יהל אור שם: זהר סתימא דסתימין בטש כו׳. ענין התפשטות האי ראשית ואחפייא גו היכלא עי׳ בח״ב (סח ע״ב) בתוספתא. ושם (דף קכו ע״ב וקפ ע״א) ובז״ח סתרי אותיות דף ה׳ ע״ב.

יהל אור ח״ג [כא ע״ג]: באתר דפרוכתא כו׳. כמו בין היכלין דאצילות לבריאה, ששם דנוקבין. והנה הם שבע היכלות לז׳ נביאות, ודשרה כוללת ד׳. וכן הן ז׳ היכלין דדכורן, כמ״ש {ויקרא רבה ל, ב} שבע כתות כו׳, לשבע שמחות כו׳. והיכלות אלו הן כסדר חג״ת כו׳. ושל יוכבד הוא הגבוה, כחוט השני, היכלא דמשה ועמש״ש. ולכן היכלא דבתיה נק׳ שאננות דלא כו׳, דלית תמן רתחא, כמ״ש בריש ז״ח@ {ליורנו ג. מרגליות@ א.} , וגיהנם לא נברא עד יום שני. ודאמהות בוטחות, דשם בטח בה לב כו׳, דאין שם פחד כלל, דלא מגיע שם כו׳.

[107] פי׳ היא היכל לא״א ולאבא, לאבא קורא חפיא כנז״ל ״אתחפייא תחות חד אגוזא״ ולאריך קורא אתגליא דתנן באדרא בהאי עתיקא לא אתגליא אלא רישא (הדרת מלך).

[108] ואחר שביאר סוד הי״ד בצורתה המורה על שלש נקודות שבה מצויירות כמו שביארנו שב לבאר סוד צורת הה״א שהיא היכלה ואמר ״ההוא היכלא קיימא לתרין סטרין לחפיא״, אמר כי ההיכל הזה צורתו עומד לשני צדדין לימין ולשמאל כמו שביארנו צורת הה״א בהקדמה החמשית שנמשכו משני הנקודות העליונות שבצורת הי״ד שני קוים א׳ לימין ואחר לשמאל כזה ונעשית מצורה זו דמות היכל שבו נסתתרה הנקודה כאשר ציירנו למעלה וזהו ״קיימא לתרין סטרין לחפייא״, כלומר נתפשט ההיכל לימין ולשמאל כצורת ד להתעלם ולהתכסות הנקודה בקרבה והוא אמרו ״ואת יוד אגניז בההוא היכלא״ כזה ה ואמר שנרשמו בה אותן הסמכין שנתחייבו מהנקודה (כתם פז).

[109] ר״ל שלא נתעלמה אלא לתחתונים (כתם פז).

[110] ״בגו ההוא היכלא״ נמחק בהדרת מלך, ובמקומו איתא ״היכלא איקרי הי״. הוא מה שבארנו למעלה שהט׳ עמודים עם הי׳ נכנסו בתוך ההיכל והאירו והי׳ בתוכם עם העמודים ואותו היכל נק׳ ה׳ שהיא מרכבה לי׳ והיא נתגלה ונסתרת ובסוד ה׳ זאת עומדת אות הי׳ עם כל העומדים לפי שהיא גנוזה בתוך הה׳ וזה עומדת להתעטר ומוכתרת בתוכה הי׳ עם ט׳ עמודיו (הדרת מלך).

	מגניז בגו ההוא היכלא[111] בלישנן סמכין[112] וההוא היכלא לית קדמי ה״ת זמין ולא זמין אתגלייא ולא אתגלייא[113] ולא אתגלייא כלל[114] ברזא דא קיימא את י׳ וכולהו סמכין[115] בגין דלעילא טמירא ובה קיימא כלא לאתעטרא[116]:

[111] זה דברי הרמ״ז: דע כי למעלה בסוד אויר אין סוף שהוא מקום כמו רחוב העיר והוא אויר קדמון אויר הזך אויר המתפשט ומתרחב בכל העולמות סביב קדמונו של עולם וזהו אויר רחוב ובזה הרחוב הוא האויר הנז׳ כי יש רשימות כל הדברים שבעולם ורשימו כל מה שעתיד להז״ת ואותיות וטעמים ונקודות אבל הם רשימו בלבד רושם אות ולא אות וכך רושם הטעמים וכאשר מתפשטים למטה בעולמות עד שבאים במקום מיוחד להתגלות בצורה ממש צורת אות ואותה הצורה היא מרכבה לאותו רושם העליון החקוקה והרשומה באותו רחוב הנק׳ סירטא דקיומא הוא קיום כל העולמות וכדי שתבין הדבר היטב אודיעך כי יש בחי׳ רבות.

ואתחיל לבאר לך מלמטה למעלה דע כי מילוי האות המשל היא המרכבה לאות עצמה והאות היא מרכבה לרושם האות ורושם האות מרכבה לנקודה שאין בה רושם כי אם רושם נקודה בלי ידיעת מה היא והנמשך הוא זה כי מילוי יו״ד הוא בעולם הצורות עולם העשייה שנעשית גולם וצורה מלאה וכשהיא אות חד בלי מילוי כך י׳ היא גולם בלי צורה בעולם היצירה וכאשר הוא רושם אות שהיא נקודה ונקודה זאת יכול להיות אות י׳ יכול להיות נקודה כמו חולם או חיריק וזהו בעולם הבריאה וכאשר אין ניכר בה רושם נקודה כי אם ניצוץ א׳ וזהו הניצוץ יכול להיות טעם רביע אז היא בעולם האצילות באופן שהמילוי הוא מרכבה לאות והאות מרכבה לנקודה והנקודה מרכבה לניצוץ והניצוץ מרכבה לאויר אין סוף ולכל מה שסביב לאור זה וזה האויר הוא מרכבה לא״ס. נלע״ד ז״ש בפ׳ ב׳ דספ״ד וכדין אוירא נפיק וניצוצא אזדמן חד גלגלתא וכו׳ שמתחיל ז׳ תיקוני גלגלתא טלא דבדולחא קרומא דאוירא עמר נקי רעוא דרעוין אשגחא פקיחא ב׳ נוקבין דפרדשקא {היה כתוב פ״ח@?} וכו׳ ומאצילות ולמעלה הם מרכבות קדושות רתיכין קדישין ושאר מרכבות שלמטה נק׳ רתיכין סתם ובאותו האויר זך הקדמון שם דפוס וחקיקה של רושם האותיות שם הוא רחוב שאין סוף כמ״ש ורחבה מני ים מים שאין להם סוף ובזה תמצא כי מלת רחוב גי׳ אויר עם הכולל והאויר אין לו סוף הרחוב הזה הנק׳ סירטא דקיומא עלמין סרטיא ופלטיא שהם רחובות ובזה הרחוב הם חקוקים רושם האותיות שהם כמו דפוס להדפיס להוציא האותיות ואמר עתה רשב״י ע״ה שבאלו האותיות רשומות שחקוקים על מקום סתום באותו רחוב שהוא קיום כל העולמות שם עולים מרכבות תחתונים להתלבש לשאוב ולינק מאותם מרכבות קדושות שלמעלה שהם מרכבות לאין סוף וכל רתיכא ורתיכא של מטה עולה ונעשי׳ מרכבה לאותו רושם החקוק למעלה באויר עד שעולה צורת כל האותיות שהם למטה ונעשים מרכבה לרשימו למעלה וכל אות ואות עומד בקיום אותה ההרכבה הראויה לה שם למעלה ומכאן עולה אותה דבר ומתשפט כל אות ואות במרכבה עליונה קדושה בד׳ פנות העולם כמו שהיה בנתינת התורה שהיו פורחות האותיות בד׳ פנות העולם אמר עוד (הדרת מלך).

[112] עי׳ לקמן הערה 118.

[113] נתן טעם למה נקראת ה״א ואמר שהוא לשון זמון כענין הא לכם זרע ולפי שהיא נעלמת גם היא מצד עצמה ונגלית מצד פעולתה אמר ״זמין ולא זמין אתגליא ולא אתגליא״ (כתם פז).

עי׳ ספד״צ כח ע״ב: עתיקא טמיר וסתים, זעירא דאנפין אתגלייא ולא אתגלייא, דאתגלייא באתווי כתיב, דאתכסייא סתים באתוון דלא מתיישבן באתרוי. ועיי״ש בבהגר״א: וז״ש זעירא דאנפין אתגליא ולא אתגליא - שאין נגלה ממש רק בעינין סתימין (תז״ח נא ע״א), ואין נגלין אלא ע״י מלכות, כמ״ש במאמר הנ״ל (זהר וארא כג), משא״כ בע״ק שאין נגלה כלל אפילו ע״י מלכות וכו׳.

ואמר דאתגליא באתווי כתיב (&) דאתכסיא סתים באתוון דלא מתיישבן באתרוי - ר״ל כי הגילוי הוא השם כמ״ש לעיל (כ ע״ב), והוא שם הוי״ה, והוא לשון יהיה נגלה המציאות, שלמעלה ממנו אין נגלה המציאות, וזהו כוונת השם וכו׳, אבל ע״ק נקרא אהי״ה, אתגלה למטה אבל כאן איני נגלה (עי׳ זהר ח״ג יא ע״א), והוא ע״י ז״א דתלייא מניה כמ״ש בא״ז (רצב ע״א) ז״א בעתיקא [קדישא] תלייא ואחיד, וכו׳.

וז״ש באתוון דלא מתיישבו באתרוי - ר״ל במקומו אין מתיישב השם, שאמר אהי״ה, למטה אתגלה, אבל דאתגלי, ז״א, כתיב (&) באתווי, הוי״ה במקומי אני גלוי.

[114] בבחינת עצמותה (כתם פז).

[115] כי בה מתקיימת סוד הי״וד ומה שנתחייב ממנה כהי״כל השומר כל הנכנס בו (כתם פז).

[116] עי׳ זהר ח״ב רד ע״א: עלמא דאתי איהו היכלא להההיא נקודה עלאה וכד איהי קיימא ונטלא בגדפוהוא לאבהן לאתעטרא לעילא אקרי כלא שבת וכד אבהן מתעטרן לעילא בגו נקודה עלאה אקרי שבת נקודה תתאה כד מתעטרא באבהן אקרי שבת:

לזה יש חמש מרכבות שיוצאות מתוך האור של הנר, כשעולה למקומה ומתכנסת לאחר שעשתה מדידה.	האי איתי ליה חמש רתיכין דנפקי מגו ההוא נהירו[117] דבוצינא כד סלקא לאתרה ואתכנישת[118] לבתר דעבדת משחתא[119]:
ואלו נקראים נפלאות, נ׳ פלאות, על סוד זה רצה דוד המלך לעמוד על חמש	ואלין מקרון נפלאות נ׳ פלאות[120] דזא לא בעא דוד מלכא למיקם על חמש רתיכין אלין כל״ק

תרגום: העולם הבא הוא היכל לאותה נקודה עליונה, וכשהיא עומדת ונוטלת בכנפיה את האבות להתעטר למעלה, הכל נקרא שבת. וכשהאבות מתעטרים למעלה בתוך הנקודה העליונה, נקרא שבת. וכשנקודה תחתונה מתעטרת באבות, נקרא שבת.

[117] אמר שה׳ זאת יש לה ה׳ מרכבות ואלו הה׳ גם הם יצאו מהתלהבות האור שמאיר ומתנוצץ מהניצוץ שמתנוצץ ומתפשט מבוצינא דקרדינותא כאש עולה למקומו להתקשר במקום העליון בי׳ אז מניח למטה משם זה ה׳ שהיתה מרכבה לו בהיותו מתפשט למטה לכאן ולכאן ולמדוד ולתת שיעור ומדה וגבול לכל א׳ מהמדות ומה׳ זאת מאיר ממנה ה׳ אחת שהם מרכבות ג״כ לה כשהיא מתפטשת למטה ואע״פ שהמרכבה היא ד׳ שהם נק׳ מרכבות שכינה ד׳ מרכבות ואלה עכ״ז הם ד׳ והם ה׳ לפי שהאחד יושב באמצע בתוך והם סוד מרכבו ארגמ״ן שהם אוריאל רפאל גבריאל מיכאל נוריאל הם ד׳ והם מרכבה לה׳ ואלו נק׳ נפלאות של הה׳ עליונה כמ״ש לקמן ודע כשהבוצינא עולה למעלה למקומו משם מתעלם ומתקבץ ונסתם ונסתר במקורו לאחר שעמד ונתן גבול לכל הה׳ שאמרנו למעלה שהוא היכל לאותם הט׳ ניצוצות עם נקודות ו׳ עמהם נכנסו בתוך הה׳ כמו שראית למעלה ונמצא שסוד שלהם מורה ד׳ אורות גודלים (שהם) שאין שם להשיגם בהם ונק׳ נפלאות ר״ל נפלאות בהיותם מהפלא העליון אמון נפלא מהניצוץ הקדמון שממנו משתלשלים כל העולמות וממנה ונק׳ פלאות וכאשר נכנסים כלם ונכללים בתוך הה׳ כמו שראית למעלה שהיא היכל להם אזי הם נ׳ כי ה״פ י׳ הם נ׳ כי בתוך הי׳ הם י׳ הי׳ עם הט׳ ניצוצות באופן שרומז ה״פ י׳ והם נפלאות לפי שכל אור מאותם הי׳ מאיר בו ה׳ אורות מכחו וידוע שהי׳ זאת במילואה היא י׳ וסודה צייור א באופן כי אלו הנ׳ הם ן׳ אלפים ן׳ אורות והם סוד ן׳ אלף שנה של יובל הגדול הרמוז בה׳ עליונה היא זאת שהיא עליונה שבתוכה ן׳ אלפים שכל י׳ מאותם הי׳ שבתוך הה׳ מאיר בתוכה ומקשט אות׳ בה׳ אלפים באופן שהם א׳? ומ״ש שה׳ זאת יש לה ה׳ מרכבות שיוצאים מכח אור שמתנוצץ מבוצינא ומניזק הקדמון כשמתנוצץ למטה ליכנס בתוך ההיכל עם חיליו ט׳ עמודים וסוד הה׳ זאת יש לה ב׳ בחי׳ כי זה הוא סוד ה׳ חמשה וכל בחי׳ ממנה מקבלת אור והנה מאותם הי׳ כשנכנסים כל בחי׳ בעדה שזה לא פחות ולא יותר א״כ מכל א׳ מאלו הה׳ בחי׳ שלה י׳ חלקים נמצא שהה׳ בחי׳ יקבלו ן׳ אורות ונק׳ נפלאות ן׳ פלאות כל בחי׳ מי׳ כנגד ה׳ כל בחי׳ נעשה כלולה מי׳ והם ן׳ ובהיות שה׳ בחינות שלה נעשה מרכבה לקבל חמשה של העשר בתוכם ולכן הה׳ בחי׳ נק׳ ה׳ מרכבות כל א׳ כלול מי׳ הם ן׳ נ׳ פלאות ועל סוד ה׳ מרכבות אלו בקש דוד המלך ע״ה לידע ולעמוד על אטיחת ידיעתם ואמר גל עיני ואביטה נפלאות נ׳ פלאות ודע כי היכל זה נק׳ פקיחו דעיינין דלא נאים ונטיר תדיר ואין זה מקומו ואלו הנ׳ הם נ׳ שערים שכל אור ואור נק׳ שער א׳ (הדרת מלך). וע׳י מלואים אות ד. CHECK

וז״ס ג׳ וט׳ שהם ר״ת ג׳ניז וט׳מיר, שהג׳ הוא נה״ר הנ״ל הוא גנוז שם, ונה״ר הוא לשון אור, ולשון מים, כמ״ש (זו״ח@ א ע״ג) נהירו דבוצינא כו׳. ומים הם באים מן הנה״ר, ושם ביסוד האור נשאר גניז, ויוצא רק מים מן הנהר, דבזה אשקי לגנתא (תיקו״ז צב ע״א). וגנ״ת ואו״ר הוא סוד סת״ר, כמ״ש (תהלים יח יב) ישת חשך סתרו חשכת מים עבי שחקים, שיש״ת הוא יסוד, שי״ת, כידוע. ושם נשאר האור גנוז, ויוצא בסוד מים, בחשך בלילה, בגריעו (ליקוטי הגר״א כג ע״ד).

[118] וחזר להודיע סוד הה״א הזאת שנתחייבו להתפשט ממנה חמשה מרכבות כמספר הה״א ואמר ״האי איתי ליה חמש רתיכין דנפקין מגו ההוא נהירו דבוצינא כד סלקא לאתרהא ואתכנישת״ פי׳ כשמדדה מה שמדדה ונסתלקה למקומה כמו שכבר אמרנו בענין מטי ולא מטי, הניחה במדת הבינה צורת ה׳ נקודות כמו שהקדמתי בהקדמה הה׳ כזה ולא יקשה בעיניך, כי כבר אמר שצויירו בה ט׳ סמכין שבצורת הי״וד והיאך יהיו צורת החמשה והט׳ בבי״נה והתשובה בזו הוא כי כבר אמר כי כל אות ואות מרכבתו בתוכו ויהיו נא פי שנים נראים בה הט׳ העצמיים של חכמה והחמש העצמיים של בי״נה כי כל דבר בהיר יקבל צורתו וגוונו וצורת וגוון חבירו העומד נכחו ודוק ותשכח שבענין הט׳ של חכמה אמר ״ואת יו״ד אגניז בההוא היכלא באינון סמכין״. ובענין החמש אמר לפנים ״ואינון פלאות דאינון חמש סמכין בגווה״ כלומר עצמיים בם (כתם פז).

[119] עי׳ לעיל הערה 75.

[120] החמשה הנקודות המצויירות בה״א עולים לחמשים כי כל נקודה בת עשר כמו שהקדמתי בהקדמה החמישית ונקראות נפלאות כלומר חמשים פלאות ועליהם היה מבקש דוד ע״ה להשיג מתוך מדתו שבה הם נדפסים ואמר גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך נו״ן פלאות ואמר כי זה נרמז בתיבת נפלאות כי הנו״ן נוספת כפי השרש והוה ליה למימר גל עיני ואביטה פלאות מתורתך וכמ״ש

מרכבות הללו, כמו שנאמר ״גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך״. וכשאלו מאירים ומעלה אותה להתעטר, נעשים חמש להאיר לתוך החמש שלמטה ושיצאו ממנה.	(תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך ואלין כד נהרין וסלקין לה לאתעטרא[121] לאתעבידו חמש לנהרא גו חמש לאתחזא ולנפקו מינה:
ואותם נ׳ פלאות מאירים ומעלים אותה למעלה, ומתעטרים ונקשרים בתוך אותם תשעת העמודים האחרים. ואותם התשעה מעלים את האות יו״ד למעלה למעלה.	ואינהו נ׳ פלאותא[122] נהרין וסלקין לה לעילא ואתעטרן ואתקשרן גו אינון תשע סמכין לאחרנין[123] ואינון תשע סלקין לאת יו״ד לעילא לעילא:

פלאות עדותך על כן נצרתם נפשי אמנם באמרו נפלאות רמז אל החמשים שערים הנדפסים במדתו כמו שהקדמתי בהקדמה הששית. ואמר כי כשאלה החמשים מאירים ומזהירים בהיכל הבינה מזוהר הרקיע העלי״ון יזהירו ג״כ במדת המלכו״ת והוא אמרו ״כד נהרין וסלקין לה לאתעטרא אתעבידו חמשין לנהרא גו חמשין דלתתא דנפקין מינה״ (כתם פז).

עי׳ בהגר״א בתיקו״ז מג ע״א: ויפן כ״ה וכ״ה ויך את המצרי דבימא דאימא עילאה, דאיהי נ׳ תרעין מחא ליה דאתרמיזו בכ״ה וכ״ה אתוון דמייחדין בהון לקב״ה תרין זמנין כו׳, אינון נ׳, ובאלין נ׳ מחי לפרעה וכל עבדיו נ׳ מכות, דבה קטיל לחויא כמש״ל (ח ע״א י ע״א) וזכאה איהו מאן כו׳, וכן בחמשים שערי בינה דאורייתא דאז יתגלה (תהלים נה כג) ולא יתן מ״ט לצדיק, ומשם קטיל לחויא דשם עלמא דחירו, וכימי [צאתך מארץ] מצרים אראנו נפלאות (מיכה ז טו), נ׳ פלאות (זו״ח@ א ע״ב) והוא המלחמה על הים שם, ולקו שם נ׳ מכות מנ׳ שערי בינה

עי׳ בהגר״א בס״י ד ע,א: חכמה נק׳ פלא כמ״ש בזהר (ח״ג לה ע״ב) על פסוק ויקרא שמו פלא. וכל הנתיבות נק׳ פליאות. וכן בבינה נק׳ פליאות, ל״ב עם ח״י הנ״ל נ׳ שערי בינה, נ׳פלאות, נ׳ פלאות, כמ״ש בז״ח@ בסתרי אותיות (א ע״ג) יעו״ש, וזהו נתיבות כפולות בחו״ב כנ״ל.

[121] ואמר כי אלו הנ׳ נפלאות שבתוך הה׳ כשהם מאירים בתוכם אז בכחם החזק מעלים אותה למעלה לעטרה ולהכתירה אז נעשו ה׳ כנגד ה׳ להאיר לה׳ תחתונה שבאים אליה דרך צינור ויוצאים ממנה והם חמשים חמש מה׳ עליונה וחמש מה׳ תחתונה הם עשר וכל א׳ כלולה מה׳ או כל א׳ מה׳ כלולה מעשר הם ן׳ ון׳ מה׳ עליונה ון׳ מה׳ תחתונה הם ק׳ בסוד ק׳ אדנים של המשכן ואז אלו הן׳ מאירים לאלו ה׳ ומעלין אותן למעלה ומעטרים אותה בתוך אותן ט׳ עמודים והן׳ אח״כ עולים ונעלמים למעלה מי׳ ר״ל בקוץ העליון שלה באופן שהה׳ היא היכל ומצבה לט׳ והט׳ מרכבה לי׳ בעצמה ולקוץ הי׳ העליון והיא מרכבה עם כלם לא״ס וכל א׳ מרכבה למה שלמעלה ממנו כמ״ש כי גובה מעל גובה שומר וגבוהים עליהם הם סוד ר״זי אורות סביב אוי״ר א״ס שהם חומה לו כמ״ש באריכות במאמר קו המדה ואלו רז״י אורות עם ג׳ אותיות והכולל הם גימ׳ גבוהים עליהם שהם ממש גבוהים על אלו הט׳ עמודים עם הי׳ אע״פ שנק׳ א״ס כי עבד מלך מלך והם נקראים כך ולא שם א״ס כי הוא לא בצורה ולא ברושם ולא בנקודה ולא בניצוץ ולא ברושם שום דבר שבעולם אלא ברצון ולא במחשבה נתפס וכל אלו האורות צחצוחים הם חשך בערכו ואם רץ לבך (שום) [שוב] לאחור (הדרת מלך).

[122] פי׳ כי הנו״ן הנוספת נכתבת בשני נונין וגם בו״ו באמצע להורות כי החמשים העליונות נמשכות דרך ו״ו אל החמשים התתתונו׳ וז״א ״ואינהו רזא נפלאות״, כלומר ושניהם רמוזים באות נו״ן הנוספת (כתם פז).

אולי זה צריך להיות לקמן בהערה 127.

[123] יבאר כי אלה תלויין באלה כי הנו״ן בט׳ והט׳ בי״וד והיו״ד בקוצה למעלה (כתם פז).

כאשר יורדים ולא ידוע ממי יורדים, הה״א הזו מתעטרת בסוד אותם הנ׳, ואותם הפלאות, שהם חמשת העמודים לתוכה. וכאשר מתעטרת ומתפשטת, חוזרת מהסוד של נו״ן לתוך הסוד של ה״א.	כל נחתין ולא ידיע ממאן נחתין[124] האי ה״א אתעטרת ברזא לאינון חמש[125] ואינון פלאות לאינון חמש סמכין לגויה[126] וכל אתעטרא ואתפשטת אתהדרת מרזא דנו״ן לגו רזא דה״א[127]:
התפשטו חמשת העמודים הללו למטה, אז עומדת עליהם. וכשהיא מאירה בכולם, אז יוצאים ממנה חמשה אורות אחרים, משתנים ולא משתנים, ימין ושמאל.	אתפשטיו אילין חמש סמכין לתתא וקיימא עלייהו[128] כדין וכל אתנהירת בכולהו כדין[129] נפקין מינה ה׳ נהורין אחרנין משתנין ולא משתנין[130] ימינא ושמאלא[131]:
	ה/ג
	סתרי אותיות
מכאן והלאה עומד הדבר להסתמך@ על סוד עליון, בסוד השם הקדוש, להיות נסתר זה בזה ולהשתכלל המרכבה הקדושה. ואלו החמשה הם ארבעה והם חמשה, כנגד חמשה עמודים והם ארבעה כנגד ארבעת צדדי העולם, ולכל אחד ואחד יש לו מרכבה לבדו.	מכאן ולהלאה קיימא מלה[132] לאסתמכא על רזא עילאה ברזא דשמא קדישא למהוי סתים לא בלא[133] ולאשתכללא רתיכא קדישא ואלין חמש

---

[124] כי סוד אצילותם מהיכן נאצלות נמנע ההשגה (כתם פז).

פי׳ כבר אמרנו למעלה כי כאשר עולים למעלה נעלמים לגמרי עד שאין כח השכל להשיגם וא״ת בירידתם אולי נוכל להשיג מאין באים כי כשאדם בא מרחוק שואלים אותו מאין באת והוא אומר ממקום פלוני א״כ כך אלו בבואם למטה בירידתם נחקור לידע מאין הם באים לזה אמר כי אף הם אינם יודעים מאין באים ומאיזה מקום הם יורדים ולא ידע מאין נחתי סוף דבר כשיורדים אז ה׳ זאת בסוד נ׳ פלאות נ׳ אורות שמקבלת מהם ומתעטרת באלו הנ׳ שהם פלאות והם בתוכם ה׳ עמודים כזה ה֫ כמו שהי׳ למעלה הוא באותם הט׳ עמודים נסמכת בהם כך ה׳ זאת נסמכת בה׳ אלו שבתוכה והם סוד ן׳ פלאות כל א׳ מעשר נפלאות (ולאה) [ולזה] אמר אלין סמכין בגווה פי׳ בתוכה ממש והיא מקבלת אור מהם והיא מרכבה להם ואחר שנתעטרה באלו האורות מתפשטת גם היא להאיר למטה וחוזרת מסוד ן׳ להיות בסוד ה׳ לבד והט׳ חזרו ונתעלמו במקום הט׳ ניצוצות כמו שהיו ולהיות מרכבה לי׳ והיא נשארה צורת ה׳ לבד ומכח אותם ה׳ אורות שהיו בתוכה נתפשט ה׳ עמודים למטה והם סוד ה׳ שניה שהיא ה׳ עמודים והיא נסמכת עליהם (הדרת מלך).

[125] כשנתעברה הבי״נה בחמשים השערים היוצאים ממנה ישיבו כלם אל שרשם שהם החמש הנקודות שבה״א הראשונה (כתם פז).

[126] עי׳ לעיל הערה 118.

[127] לבדוק אם מש״כ בהערה סא מקומו כאן.

[128] התפשטות הה״א הראשונה עם הה״א האחרונה בחמש נקודותיה (כתם פז).

[129] פי׳ וכאשר היא מקבלת אור מכולם מאותם הט׳ או מהי׳ שנכנסו בתוכה אזי יוצאים ממנה ה׳ אורות אחרים משונים ולא משונים כי הכל דבר אחד בין למעלה בין למטה אלא ההפרש הוא כי למעלה הכל ימין אך למטה יש ימין ושמאל מכאן ואילך בסוד עומד לסמוך על סוד עליון רמוז בסוד שם קדוש להיות סתום זה בזה ולהיות כלול זה בזה תחתון בעליון והכל באור ופנימי שבתוכו להיות מרכבה קדומה לשם הנכבד ובזה יובן למה נק׳ שם הנכבד שם המפורש ויתבאר לפנים בע״ה (הדרת מלך).

[130] פי׳ שאינם מאירים ומזהירים בראשונים שבמדת הבי״נה כי כל מה שנמשך האור חייבה החכמה העליונה שיתמעט לצורך הבריאה כי ימצאו עלות זו למטה מזו כיחס כח הימין אל כח השמאל שזה עלה וזה עלול וז״א ״משניין ולא משניין״ כלומר משתנות בערך עלה ועלול ולא משניין שהם עצם אחד (כתם פז).

[131] יחס הימין לשמאל (כתם פז).

[132] פי׳ כי ממדת העטרת ולמטה הוא עולם הגלוי כי כל מה שנתכסה האור נתגלה כחו כדמיון הרואה בעין השמש שלא יוכל להסתכל בו אם לא ישים מסכים ומחיצות בינו ובין עיניו כי יכהו עיניו מראות ומהעטרת ולמטה כל המרכבות נסמכות על סוד הארבע אותיות השם כי כל המרכבות הם של ד׳ ד׳, וזהו ״לאסתמכא על רזא עילאה ברזא דשמא קדישא״ (כתם פז).

[133]

	לינון מרבע[134] ולינון חמש לקביל[135] חמש סמכין ולינון מרבע לקביל מרבע סטרי עלמא וכל חד וחד לית ליה רתיכא בלחודוי[136]:
וכל המרכבות כולן כלולות, כל מרכבה ומרכבה, באור אחד. וכל אור ואור נכלל באותם העמודים, וכל עמוד ועמוד נכלל באות ה״א, והאות ה״א הזו נכללת באותם תשעת העמודים, וכל אחד ואחד נכלל באות יו״ד, הנקודה העליונה והראשונה, שיהיה הכל אחד.	וכלהו רתיכין כלהו כלילן כל רתיכא ורתיכא בנהורא חד וכל נהורא ונהורא מתכליל בלינון סמכין[137] וכל סמכא וסמכא מתכליל בלת״ת והלי לת״ת מתכליל בלינון תשע סמכין וכל חד וחד מתכליל בלת״ת יו״ד נקודה עילאה קדמאה למהוי כלא חד[138]:

[134] פי׳ כי אין מרכבה פחות מארבעה ואם קרא לכל החמש מרכבה א׳ הוא לשתי בחינו׳ האחד להודיע שהם חמש פי׳ ארבעה ונקודה עליהם. והשני כי נקראים ארבע בבחינת הפרדתה לד׳ פאות העולם וזהו אמרו ואלין חמש אינון ארבע (כתם פז).

[135] לקבלה – פי׳ כמו שראית/מראות למעלה ה׳ אורות בתוך הה׳ הם ה׳ עמודים והם ד׳ כנגד ד׳ פנות העולם וכל א׳ וא׳ יש לו מרכבה באור א׳ לבדו אינון ד׳ ואינון ה׳ ה׳ לקבל ה׳ סמכין ואינון ד׳ לקבל ד׳ סטרין דעלמא וכל חד וחד אית ליה רתיכא בלחודוי וכו׳ פי כבר ראית למעלה מה׳ אורות שהם ה׳ עמודים שהיא נסמכת עליהם צורות הה׳ מורה סודה ה׳ כנגד ה׳ אורות שבתוכה ומורה סודה וצורתה ה׳ כנגד ד׳ צורות של הה׳ והם ה׳ כנגד ה׳ עמודים בתוך הד׳ נקודה ד׳ הרי ה׳ הד׳ כנגד ד׳ פנות העולם והה׳ כנגד ה׳ עמודים וכל א׳ מהם יש לו מרכבה לבדו וכל המרכבות בא׳ כלולים וכל מרכבה ומרכבה הוא אור בפני עצמו לקבל מהי׳ העליונה וכל מרכבה היא מרכבה לאור מהוארות העליונות (הדרת מלך).

[136] אח״כ יכללם כלם אל שורשם ואמר ״וכלהו רתיכאן וכו׳״ (כתם פז).

[137] פי׳ כל אור נמרץ וחזק הבא ומתפשט הוא מלמעלה מאור א״ס יורד דרך נקודות י׳ ונכלל בעמודים באותם הט׳ עמודים בה׳ עמודים שבתוך הה׳ וכל עמוד ועמוד מתפשט אורו ונכלל בה׳ עצמו באות הה׳ חוזר חלילה בעלייה כמו שהיה בירידה הה׳ חזרה ונכללה באור הט׳ עמודים וכל א׳ וא׳ נכללת באות י׳ היא נקודה עליונה ראשונה דתחלת השתלשלות שממנו נשתלשלו העולמות כולם באופן שיחזרו כולם להיות דבר אחד כמו בראשונה ליכלל כולם להיות דבר אחד מכאן נמצאו המרכבות שעולים על אות ה׳ זאת מלמטה למעלה הם כ״ה מרכבות בסוד פסוק יברכו כ״ה וחסידיך יברכו כח כ״ה מרכבות אלו הרמוזים מאות ה׳ ולמעלה דאלו כ״ה מרכובת אינם משיגים אותם אלא החסידים ויראי שמים שרוח הקדש שורה בהם וחסידיך יברכו כ״ה (הדרת מלך).

דע״ה ח״ב קז ע״א: אמנם ר׳ עקיבא הנה ע״י גדולת תורתו וקדושתו, שהיה כל ימיו עובד מאהבה, וכמ״ש (ברכות סא ע״ב) כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך כו׳, וכן בזוה״ק בהיכלות פקודי (רנד ע״א) נשמתין עלאין דמתערי תיאובתא דרחימו דלעילא ותתא כחדא אינון נשמתין עלאין כגון ר׳ עקיבא וחברוי כו׳, הנה נתעלה ע״י מעשיו עד מוח הדעת עצמו ובהחסדים שבדעת, [ע׳ שער המוחין (סוף פרק ט) ובמפרשים שם מה שהעירו בזה, וע׳ פע״ח (שער ספירת העומר פ״ז) וכן בשער הכוונות (שם דף פו ע״ד ופז ע״א), וע׳ שם ושם שאמר כי ע״י המעשים טובים נתגדלו ועלו למעלה למעלה ע״ש. וכן היה בר׳ עקיבא במכל שכן, כי נתגדל ועלה עד מוח הדעת עצמו ובהחסדים שבו, ונעשה שרשו בהחסדים כמ״ש בהיכלות פקודי (רנד ע״ב) ע״ש. ולכן אמר האריז״ל (בלק״ת בראשית ובספר הליקוטים פקודי ובמאמרי רשב״י חגיגה) היה תיקונו בהחסדים שבדעת והבן כ״ז.] והנה היה כל הילוכו מתתא לעילא הכל בימין, ע״ד שנאמר באברהם אבינו ע״ה (בראשית יב ט) הלוך ונסוע הנגבה וכמ״ש בפרשה לך לך (פ ע״א פג ע״א פד ע״א), כי בצד ימין אין אחיזה כ״כ לס״א אפי׳ למטה, ושם מתגבר הקדושה ביותר לעולם. והיה הילוכו דרך ימין, שהוא דרך יסוד המים מהד׳ יסודות ארמ״ע, ומצד דרום העולם שבד׳ רוחות העולם, אשר משם הוא הנהר פרת מהד׳ נהרות, דביה פריה ורביה וכמ״ש בפ׳ בראשית (כו ע״ב) וכן בגמרא בכורות (נה ע״ב) למה נקרא שמו פרת שמימיו פרים ורבים, כי הוא בימינא דעלמא העולה עד מוח החכמה, (ע׳ בהגר״א בספר יהל אור פ׳ פקודי כט ע״ב), אשר בו מתלבש אור א״ס כמ״ש בסוף שער השמות (פרק ז) וכנודע. ולכן הוא בנביעו תדיר, ומימיו פרים ורבים, כי הוא בימינא דעלמא, מצד הימין של השכינה, ושם עומד מיכאל ומשמש, שהוא הראש והראשון מהד׳ מחנות המקיפין לשכינה, כמ״ש בברייתא דפרקי מרכבה (פרק ו) ובזו״ח@ (בראשית דף ב ע״ב בסתרי אותיות שם ב ע״א) וע׳ פדר״א (פרק ד) ובזוהר במדבר (קיח ע״ב), ובימין הנה שם הוא הגילוי דאור הגנוז, והוא בחלק הסוד מהד׳ חלקי פרד״ס, כי בחלק הסוד מתגלה האור הגנוז הנמשך גילויו מצד החסד דאצילות הנמשך מעטרה דהחסדים שבדעת העולה עד החכמה מהגילוי דאור א״ס שבו כנז׳.

[138] כלומר אצילות אחד ומשורש אחד נמצאו כל המרכבות (כתם פז).

מכאן נמצאים המרכבות שעולות על האות ה״א ממטה למעלה, עשרים וחמש מרכבות, וזה סוד יברכו כ״ה, ממטה למעלה.	מהכא למתכחו רתיכין דסלקין על את ה״א מתתא לעילא כ״ה[139] רתיכין ורזא דא יברכו כ״ה[140] מתתא לעילא[141]:
מן האות ה׳ ומעלה תשע מרכבות שעומדות לבד בלי חשבון, עד הסוד של יו״ד, והכל נסתר בתוכו. מכאן והלאה סוד השם הקדוש, שמתעטר באותן המרכבות ולהכלל זה עם זה באלו האותיות יהו״ה.	מאת ה״א ולעילא תשע רתיכין דקיימין בלחודוי בלא חושבנא עד רזא דיו״ד וכלא לסתים בגויה מכאן ולהלאה רזא דשמא קדישא לאתעטרא במינון רתיכין ולאתכללא דא בדא בלילין לתוון יהו״ה:
אמר רבי שמעון הקדוש ברוך הוא נקרא אחד, שנאמר ״ה׳ אלהינו ה׳ אחד״,	אר״ש קב״ה איקרי אחד דכתיב (דברים ו ד) ה׳ אלהינו ה׳ אחד[142] קב״ה איקרי רשמון דכתיב

[139] והוציא נפקותא אחת מכל מה שאמר ואמר ״אשתכחו רתיכין דסלקין על את ה״א מתתא לעילא חמשה ועשרין״ כי כל נקודה מהחמש נקודות עשתה מרכבה אחת של ד׳ נמצא כי החמשה נקודות עם רביעיותיהם הם ה׳ ועשרים חמשה פעמים חמשה הם כ״ה והוא סוד וחסידיך יברכו ב״ה כלומר ימשיכו הברכה למדת כ״ה אשר מרכבותיה כ״ה (כתם פז).

עי׳ זהר פנחס רמט ע״א שהנהורין הן מההוא רבות משחא דעלמא דאתי, ושם הוא סוד כ״ה וכו׳, ועי׳ פ׳ תרומה דף קל״ט ברזא דמשכנא, על י״ג מינים דמשכנא (יהל אור ח״א יד ע״ד). ז״ל הזהר תרומה: תליסר זינין אינון בר תריסר אבנין יקירין אלין וכלהו סלקין לכ״ה אתוון - ר״ל עם י״ב אבני חושן והן ביחודא דעמודי הכסא שהן כ״ד דיחודא תרין וחד דפקודי (דף רכח ע״א), רק שב׳ אותיות הן אותן עצמן דכ״ב דקדמו, והן נגד ב׳ אבני השוהם, שהם א׳ מאבני החושן, ושלכן יוסף כלל כל השבטים, וכן אבנו שהוא שוהם, בו כתובים כל השבטים באפוד, וכ״ה הוא כ״ב וג׳ דיה״ו והוא כנגד תנ״ך וכ״ב אתוון כמש״ל (יהל אור). המשך הזהר משה תקן ברוה״ק בסוד היחוד באצילות כ״ה אותיות, ירצה לייחד כ״ה פרקים עליונים, יעקב הוא למטה ממשה ולזה תקן למטה בפרקי המרכבה הנז׳, שהם אלו שהם מתחילין מהנשמות התקועות באצילות ביסוד, והיינו ״ברוך״ (אור יקר). עי׳ ע״ח שער אח״פ פרק ה: כ״ה אלו מוכרח שיהיה בהם פנימיות וחיצוניות שהם ן׳, וז״ס ויפן כ״ה וכ״ה (שמות ב יב), והם ב׳ יחודים שמע ובשכמל״ו של ק״ש כנודע. ועיי״ש בביאורים (ח״א מב ע״ב): מזוה״ק ותיקונים הנז׳, משמע שחושב הנ׳ אתוון רק ע״י הב׳ פעמים דק״ש ערב ובוקר, וכן מבואר בהדיא בתיקונים (דף נב ע״א) ע״ש. אבל מדברי הרב משמע שחושב הנ׳ אתוון בשמע ובשכמל״ו, ובשכמל״ו אינן באמת אלא רק כ״ד אתוון, וכמ״ש בזוה״ק ואתחנן (דף רסד ע״ב), וכן הוא בזוה״ק תרומה (דף קלט ע״ב) ע״ש בארוכה, וחושב שם שמע ובשכמל״ו אלא רק למ״ט. ואמר שם שהם מ״ט תרעין ברזא דיובלא, והם נגד המ״ט פנים דאורייתא. ומבואר שם כי בזה תלוי עיקר החסרון לשלימות התיקון דהמלכות, והוא מה שלא נשלמה לכ״ה, ולא היתה אלא רק בכ״ד לבד, ועומד עתה כל התיקון דהיחוד דשמע ובשכמל״ו אלא רק במ״ט תרעין, ואינה מגיע לשער החמישים, שהוא הבחי׳ דכ״ה וכ״ה וכו׳ כ״ה וכ״ה הן נ׳ שערי בינה שמתפשטין בזו״ן, כ״ה בז״א וכ״ה במלכות. והוא נתקן ונעשה ע״י חמשין אתוון דק״ש, שהם לאגחא קרבא עם חויא נחש הקדמוני וכנ״ל מדברי התיקונים עש״ה. והנה עד שלא הוקם המשכן לא נשלמה המלכות אלא בכ״ד, והיה חסר ממנה שער הנו״ן, ולכן אמר יעקב אבינו ע״ה בשכמל״ו, ותיקן יחודה רק בכ״ד אתוון, כי לא היה אפשר עדיין להמשיך אליה שער העליון, שער החמישים, הנקרא כתר עליון, עד שנעשה המשכן.

[140] כל זה פירשנו למעלה במאמר עוד אמר ואינון ט׳ סמכין נהרין היכלא איקרי ה״א (הדרת מלך) אולי הערה 137. ועי׳ זהר ח״ב עט ע״ב.

[141] עי׳ יהל אור ח״א [יד ע״ד] : {וההוא רעותא דצלותא נטיל לכלהו, כדין ההוא נהורא נפיק מגו ההוא רוחא} אתנהיר ההוא כו׳ {נהורא, ואפיק אלין תרין} נצצין ואתחזון. הנצוצין כנ״ל. כחושבן כ״ב אתוון דאורייתא. וענין של הנהורין הוא כמ״ש בפ״פ {רמט.} שהנהורין הן מההוא רבות משחא דעלמא דאתי, ושם הוא סוד כ״ה, כמ״ש בז״ח@ בס״א ה׳ ע״ג {מרגליות@ א. ליורנו ד.} מהכא אשתכחו רתיכין דסלקין על את ה״א מתתא לעילא כ״ה רתיכין ורזא דא יברכו כ״ה כו׳ ע״ש.

[142] ולהודיע כי כל אלה המרכבות באו מאצילות אחד בשם שכל המספר בא מכח האחד ושמדותיו יתברך אינם נחלקות רק במבטא הלשון כי אי איפשר לבטא בשפתי׳ שום דבר אם לא בחילוק התיבות והאותיות ותנועת הלשון ושהחילוק הנדבר בהם אינו גשמי רק מחשביי שכליי אמר רשב״י והפסיק באמצע הדרוש הזה ואמר ״קב״ה איקרי אחד דכתיב יי׳ אלהינו יי׳ אחד ואקרי ראשון ואקרי אחרון וכו׳ דא ה״א בתראה וכו׳״ ביאר כי מדת אנ״י היא מדתו האחרונה במדותיו והיא היא הראשונה וזהו אנ״י ראשון ואנ״י אחרון ושגם את אחרונים שהם פרקי מרכבתה הנאחזים ממדת אנ״י ונקראים אחד כלם נכללים בסוד אחד אחרי אשר הם נמשכים מהא׳ יתברך ויתעלה שמו (כתם פז).

כוונת רשב״י להודיענו כי שם הוי״ה רמוז באות א׳ שהוא י׳ למעלה י׳ למטה ו׳ באמצע כמנין כ״ו ולזה נקרא יהו״ה אחד באות אחת בחיבור ולא בד׳ אותיות וג״כ אמר ראשון בהיות שם זה ואותיות ראשונות בגילוי להתגלות ולהשתלשלות מהם העולמות ולכך ברוך הוא וב״ש לעולמי עד ולעולמי

Commented [YL6]: ? ??הערה

הקדוש ברוך הוא נקרא ראשון, שנאמר "אני ראשון", הקדוש ברוך הוא נקרא אחרון, שנאמר "ואני אחרון", ברוך הוא וברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.	(ישעיה מד ו) מני למשון קב״ה מיקרי מחכון לכתיב ומני מחכון (שם) בריך הוא ובריך שמיה[143] לעלם ולעלמי עלמיא[144]:
ה״א סוד הכתוב "ואני אחרון", זו ה״א האחרונה של השם הקדוש, מרכבה קדושה. באחרון נאמר "ואת אחרונים אני הוא", אחרון ואחרונים, כלם בסוד אחד, נכללו אלו עם אלו. הסוד של ה״א הם ד', ואלו הד' שנקראים אחרונים, כולם עומדים מהצד של מעלה ומהצד של מטה.	ה״מ רזא לכתיב (ישעיה מח ד) ומני מחכון למ ה״מ בתרתה לשמא קדישא[145] לתיכא קדישא בחכון לכתיב (שם) ואת מחרוניס מני הוא מחכון ומחרוניס כלהו ברזא חדא מתכלילו מלין בחלין

עולמים ואמר שנקרא אחרון הוא בסוד ה' אחרונה של שם בן ד' מרכבה קדושה באחרון שנאמר ואת אחרונים אני הוא ומ״ש אחרונים לשון רבים לומר שהוא מרכבה של ד' אותיות משא״כ למעלה שאינה אלא מרכבה מאות א' ועכ״ז בין למעלה בין למטה הוא שם יהו״ה אחד הוא ב״ה עוד אמר ואחרון ואחרונים כלא ברזא חדא וכו' פי' כל זה חוזר ומפרש מ״ש למעלה בין מה שנק' ראשון הוא שם הרמוז באות א' בין מה שנק' אחרון בשם הוי״ה בד' אותיות ועכ״ז הם תיבה אחת בין אחרונים הרמוז בד' אותיות מיכאל גבריאל רפאל אוריאל אני הוא הכל השפעתי מתפשטת שהם ולזה אמר זאת אחרונים אני הוא שכך ארז״ל כל מקום שבו מיכאל שם שכינה והסוד הוא שאותיות מיכאל מזה מ״ם יו״ד כ״ף אל״ף למ״ד עולה שכינה נמצא שאחרון ואחרונים שהם מרכבה לאחרון כלם בסוד אחד נכללו ומתייחדים אלו באלו בסוד א' הם למעלה הם קשורים בקשר א' א אם באמצע קשורים בתיבה א' הוי״ה ואם למטה ג״כ קשורים ד' מחנות או ה' בתיבה א' ארגמן מרכבו ארגמן אע״פ שהמרכבה היא ד' לא פחות ולא יותר עכ״ז נקודה א' באמצע ד' ונעשית ה' אם כן היא ד' והיא ה' כך ג״כ ארגמן ולא נקרא ה' אחרונה אלא מצד אלו ארגמ״ן כי עיקרה היא ד' ונאמר דלת ראשך כארגמן ורמוז בזהר (ספד״צ ל ע״א) ה' ד' הוי״ת וכו' באופן שתהיה ד' ונק' ה' על שם המרכבה שלה ארגמן וכך ג״כ ה' ציור א' ד' ונקודה אחת באמצע היא ה' וע״פ דרכנו נבין מהו בוצינא דקרדינותא ולפעמים בוצינא סתם והענין הוא דע כי נקודה ראשונה היא י' עילאה שיצאה ונתגלתה מא״ס לבדה כלולה מעשר ונתפשטה לעשר נקודות הט' הם עמודים שלה והיא נסמכת עליהם ולכן האור למעלה אתרשים בקדמיתא בלחודא (הדרת מלך).

[143] עי' שעה״כ מא ע״ב: כוונת ברוך הוא וברוך שמו ענין ענית הקהל השומעים ברכות מפי הש״צ ואומרים ברוך הוא וברוך שמו בעת שמזכיר השם בברכה תכוין במלת ברוך הוא אל שם אהיה נעשה מלבוש בשם ההויה במלוי ס״ג ובברוך שמו תכוין כי שם אדני נעשה מלבוש אל שם ההויה דמלוי אלפין כוונה אחרת והוא בסוד ד' אותיות ההויה באופן זה כי בברוך תכוין אל אות יוד של ההויה והיא שם של ההויה ובתיבת הוא תכוין אל אות ה' ראשונה ושהיא שם של אהיה ובתיבת וברוך תכוין אל אות ו' ושהיא שם ההויה ובתיבת שמו תכוין אל אות ה' אחרונה שהיא שם אדני.

[144] עי' שעה״כ טז ע״ג: לעלם הוא עיבור הא', ולעלמי הוא היניקה, ועלמיא הוא הגדלות.

[145] עתה מכאן מתחיל סוד ד' אותיות יהו״ה ממטה למעלה ופי' מתתא לעילא מאות ה' וכו' אמר כי מאות ה' זאת ולמעלה הם ט' מרכבות לבדם בלי חשבון ובזה תבין מה שביארתי לך למעלה כי ניצוץ קדמון י' יש לו ט' עמודים ומכחם יוצא נקודה אמנם בדמיון הראשונה ובה ט' נקודות נסמכים ומתפשטים ממנה ואלו נקראים נקודות שמתפשטים להיות ט' נקודות התורה מהם אבל הראשונות הם ניצוצות והם לבדם ואינם נמשכים בחשבון ולא בשם אלו הט' שניים שנאצלים מבחי' שנית הם בחשבון והם נקראים בשם כמו שביארנו למעלה והט' ראשונים עם הי' עצמה כולם נעלמים בתוכה ומכאן ולמעלה הוא שם הקדוש שם בן ד' אותיות שנתעטר באותם המרכבות שאמרנו עשר המרכבות השנייות נכללים בהיכל א' שהוא דמות ה' כמו שראית למעלה הרי י״ה ו' עמודים והיכלם ה' אחר כך חוזרים הם למקומם למעלה ונעלמים בהיכלם בכח הארת האור שהניחו שם בהיכל התנוצץ ממנו מתוכה ה' עמודים שהם ה' נקודות שבתוך הה' כמו שראית למעלה ואלו נקודות נכללים בהיכל היא הה' שניים באופן כי ה֗ ראשונה היא והיכלה עשרה וי' ג״כ היא וט' והיכלה הם ט״י@ט״ו כזה ה֗ בין הכל הם כ״ה והם מרכבות שאמרנו וחסידיך יברכוכה אבל הי' עליונה אינה בחשבון כלל ועליה אמרה שנקראו א״ס ולא שהם א״ס ומאלו המרכבות בה ולמטה שם הקדוש בצורת אותיות הוי״ה משא״כ בעליונים שהוא בסוד הנקודות ולא באותיות (הדרת מלך). עי' לקמן הערה 149, ואולי מקומו כאן. עי' לקמן יא ע״א.

	רזא דה״א[146] אינון ד׳ ואלין ד׳[147] דאיקרון מחכונים כלהו קיימין מסטרא דלעילא ומסטרא דלתתא[148]:
המרכבה הזו מיכאל גבריאל רפאל אוריאל, אלו הם ארבע. ונקודה אחת	דתיכא דא מיכאל גבריאל רפאל אוריאל[149] אלין אינון מרכבא וחדא נקודה דקיימא עלייהו

[146] כי אותיות י״הוה יתברך ואותיו׳ אדנ״י יתברך הם ארבעה ארבעה וכלם נכללים אלה באלה י״אהדונהי (כתם פז).

לאנהרא איהי עבידת גוונין לאנהרא כו׳ ודא איהי ויאמר אלהים יהי אור כו׳ והן ד׳ גוונין כנ״ל ונקודה אמצעית {כ ע״ב} דאיהי סתימא הוא ה׳ וז״ס ד׳ על י׳ וכמ״ש בסוף תי״ח האי נקודה כו׳ אתלבשת בגוונין ד׳ בהיכלא עילאה איהי מדיד ה׳ גוונין כו׳ מי מדד בשעלו כו׳ דא סליק כו׳ כולהו נקודי כגלי ימא כו׳ איהי בארבע כו׳ ובזו״ח@ בס״ת ד׳ ה׳ ע״ג רזא דה״א אינון ד׳ ואלין ד׳ כו׳ עד נקודה דשריא באמצעיתא אתעביד ה״א ואמר שם בתיקונים במאמר הנ״ל ואינון כחוטא חיוורא כו׳ שהן ה׳ גוונין ד׳ גוונין הנ״ל ועוד גוון תכלת שהוא כולל הכל והוא נגד הכסא שמתייחד עם האצילות וז״ש ופרשו עליו בגד תכלת והוא תכלת שבציצית כמ״ש ציצית דומה (בהגר״א בתז״ח כ ע״ב).

יהל אור ח,ב (&): כגוונא דנטיל ימינא הכי נטיל שמאלא הכי נמי מקמייהו הכי נמי מבתרייהו. ר״ל אלו הג׳ ראשים הן לכל צד, ומספרם וכל הנשיאים, שהן הג׳ מלאכים, הכל הוא לכל צד של מזרח. וכן הוא בכל הדגלים בכל הרוחות, ובד׳ סטרין יש נקודה האמצעית, בסוד ארגמ״ן, ובסוד ה״א שבשם, כמ״ש בס״א דף ה׳ ע״ג {ליורנו ד. מרגליות@ א:} רזא דה״א אינון ד׳ כו׳ רתיכא דא מ׳יכאל ג׳בריאל ר׳פאל א׳וריאל, אלין אינון ארבע, וחדא נקודה דקיימא עלייהו, אינון ה״א. ולא אקרי ה״א דא, אלא ברזא דאלין ארבע, ונקודה בתראה דשריא עלייהו. ורזא ה״א דל״ת הוה, וההוא נקודה דשריא עלייהו באמצעיתא אתעביד ה״א כו׳ ע״ש כל המאמר. וכן בריש ויקרא ברזא דאותיות דד׳ משריין של כל חד, לגו לגו באתר דקדש נציץ את חד בטמירו כו׳ ע״ש. והוא רזא דישראל, שהן לגו לגו, בסוד מעי המו לו. והן כוללין כל הה׳ קצוות, לכן נמנו בתורה ה׳ פעמים בפ׳ במדבר, א׳ בפרטות, וא׳ בכללות, ואח״כ בדגלים, א׳ בפרטות, וא׳ כללות כל דגל, וא׳ כלל הכל. ומזה תבין השינוים בפסוק בלשון של כל מנין הנ״ל, שהוא לפי הבחינה, שאף שכל המשריין שבכל הצדדין שייך במספרן, מ״מ משונין זה מזה, כמ״ש בפ״פ {רס:} דכולהו משניין דא מן דא לאכללא לון לטב, שז״ס כללותם זה בזה כמש״ש.

יהל או רח״ג א ע״ד: לגו לגו באתר דאיקרי קדש נציץ כו׳. כי הפרטים דומה לכלל, כמו בד׳ החיות, א׳ ע״ג, שהן נגד ד״ס חגת״ם, וע״ג נגד בינה, הכסא שע״ג החיות. שד״ס אות הד׳ שבה״א, ד׳ חיון, ונקודה שבתוך הה״א הוא שע״ג. ועיין בז״ח@ סתרי אותיות דף ה׳ ע״ג רזא דה״א אינון ד׳ כו׳ ע״ש כל המאמר. וכן כאן באותיות שהן חגת״ם, אות חמישי מסט׳ דקדש, בינה.

יהל אור ח״ג ב ע״ב: ושלמים אחידן במ״ע ובמל״ת. שפי׳ שלמים הוא תשלומין. שכל הקרבנות באים על חטא, עולה ומנחה על מ״ע, וע״ל ט׳ ע״ב. וחטאת ואשם על מל״ת, כ״א במקומו, אלא שג״ת נה״י הן של נוקבא, לכן מנחה נאמר היא, וכן חטאת. שלמים אינן באים רק לתשלום הנדר, כמ״ש ואם נדר או נדבה, וע״ז נאמר כי תדור נדר כו׳ מוצא שפתיך. ולכן לא נאמר שם רק שלמים וכולהו אתי מדרשא פ״ק דר״ה {ה. ע״ש בתוד״ה אלו}. וז״ש אחידן ב׳, והוא יעקב ויוסף שלמים. ותודה בנוקבא, ולכן בה ד׳ מינין הנכללין בה, וכולהו מעשר. ורביעי שלה הוא מחמץ, וגדולה ככל הג׳ מינין, כמ״ש בז״ח@ נ׳ ב׳ {מרגליות סג. ליורנו עז:} בהאי פן אתכלילו כו׳. ורבוכה שמן כשניהם, שהוא הג׳ באמצע. וימין בלולות, ושמאל משוחות. והן להט כו׳, שהן בידא דנער כמש״ל ס׳ א׳. והן מ׳ חלות. ועיין בז״ח@ ה׳ ג׳ {מרגליות ב.} רזא דה״א אינון ד׳ ואלין ד׳ דלתתא כו׳, אשתכח האי נקודה דאשלים לכל סטר לעשרה כו׳. ויצה״ר אינו שולט אלא באדם אשר בארץ, ושם מגיע פגם, ובפשעכם כו׳, ולכן הוא לחם חמץ. והתודה נקראת בפ׳ זאת התורה ולמלואים, שהיא אשלים ה׳ אחרונה דהוי״ה. ועיין ר״מ ט״ז א׳. והיא בעצמה החמישית דקיימא על הד׳, הוא מהתודה. ושלמים שנים נדר ונדבה, ונכללין כאחד, דגוף וברית כחדא כו׳. והענין שבין רגלים הוא הפסק, משא״כ כאן. וענין תודה על חטא, כמ״ש אוילים מדרך פשעם. וכנגד הד׳, ד׳ צריכין להודות, וכ״א לפני עשרה.

[147] כלומר המרכבה הראשונה ומרכבת המשנה (כתם פז).

[148] כי אותיות אדנ״י עומדים בעולם האצילו׳ וגם פועלות למטה (כתם פז).

[149] עי׳ מלואים אות ז.

שעומדת עליהם, הם ה״א וההי״א הזו אינה נקראת אלא בסוד ארבע הללו, והנקודה האחרונה ששורה עליהם. והסוד של ה״א זו היתה דל״ת, ואותה הנקודה ששורה עליהן באמצע נעשית ה״א.	אינון ה״א[150] ולא איקרי ה״א לא אלא ברזא לאלין ארבע ונקודה בתראה דשריא עלייהו ורזא דה״א לא דל״ת הות וההוא נקודה דשריא עלייהו באמצעיתא אתעביד ה״א[151]:

יהל אור ח״ג [יב ע״א] : כגוונא דנטיל ימינא הכי נטיל שמאלא הכי נמי מקמייהו הכי נמי מבתרייהו. ר״ל אלו הג׳ ראשים הן לכל צד, ומספרם וכל הנשיאים, שהן הג׳ מלאכים, הכל הוא לכל צד של מזרח. וכן הוא בכל הדגלים בכל הרוחות, ובד׳ סטרין יש נקודה האמצעית, בסוד ארגמ״ן, ובסוד ה״א שבשם, כמ״ש בס״א דף ה׳ ע״ג {ליורנו ד. מרגליות@ א:} רזא דה״א אינון ד׳ כו׳ רתיכא דא מ׳יכאל ג׳בריאל ר׳פאל א׳וריאל, אלין אינון ארבע, וחדא נקודה דקיימא עלייהו, אינון ה״א. ולא אקרי ה״א דא, אלא ברזא דאלין ארבע, ונקודה בתראה דשריא עלייהו. ורזא ה״א דל״ת הוה, וההוא נקודה דשריא עלייהו באמצעיתא אתעביד ה״א כו׳ ע״ש כל המאמר. וכן בריש ויקרא ברזא דאותיות דד׳ משריין של כל חד, לגו לגו באתר דקדש נציץ את חד בטמירו כו׳ ע״ש. והוא רזא דישראל, שהן לגו לגו, בסוד מעי המו לו. והן כוללין כל הה׳ קצוות, לכן נמנו בתורה ה׳ פעמים בפ׳ במדבר, א׳ בפרטות, וא׳ בכללות, ואח״כ בדגלים, א׳ בפרטות, וא׳ כללות כל דגל, וא׳ כלל הכל. ומזה תבין השינוים בפסוק בלשון של כל מנין הנ״ל, שהוא לפי הבחינה, שאף שכל המשריין שבכל הצדדין שייך במספרן, מ״מ משונין זה מזה, כמ״ש בפ״פ {רס:} דכולהו משניין דא מן דא לאכללא לון לטב, שז״ס כללותם זה בזה כמש״ש.

עי׳ תיקו״ז קא ע״א בענין מט״ט כיוני שיש בו מיכאל גבריאל נוריאל רפאל

[150] כאן ביאר כי ד׳ פרקי מרכבת המשנה הם מי״כאל גברי״אל אורי״אל רפאל והנקודה עליהם הם חמש סוד הה״א כי ע״כ נקראת ומצטיירת ה״א. ומ״ש ״ורזא דה״א דא דל״ת הות״ יבאר כי צורת הה״א יורה על סודה כי השטח העליון עם הנצב הימיני הוא צורת ד כמו שהקדמתי בהקדמה החמשית דחשבונה ארבע רמז לד׳ פרקי המרכבה והנקו״דה אשר באמצעיתה הוא הנצב האחרון היא החי״ה הממלאת אותה אורה והיא אחרונה להורות על כי הוא ראשון והוא אחרון והכל בצורת הה״א כי הנקודה הראשונה היא האחרונה וזהו אני ראשון ואנ״י אחרון ואותיות אי״ן הם אותיות אנ״י ואגב אורחיה ביאר סוד ״ואת אחרונים אני הוא״, כי פרקי מרכבתה הנקראים אחרונים לא יסורו ממנה (כתם פז).

[151] עי׳ ספד״צ ל ע״א: י׳ בלחודוי דכר ה׳ נוקבא, ה׳ ד׳ הות בקדמיתא ומדאתעברת ביה בגווה אפיקת ו׳, הרי כי בה״א איתד״ו.

פי׳ ד׳ הוא בסוד דלה ועניה קודם הזיווג דאז לית לה מגרמה כלום, והיא נשלמת ע״י הזווג שמקבל טיפת הולד וכו׳ ובשעת הזווג אז נכנס בגוה ו׳ דכורא והוא סוד ו׳ יסוד דדכורא דעייל בה ולכן נותן לה טיפת הולד שהוא סוד ז״א ו׳ של השם ואז נשלמת בצורת ה׳ ד״ו (ב״י ח״ב קכג ע״ב).

ובסוד של חנוך יש ה״א אחרת למטה, שעומדת קשורה עם הה״א הזו, והכל אחד עם אחד, ואז הוא עת לבכות (קהלת ג ד), וסימנך אהה.	וכזאת לחנוך[152] אית ה״א אחרא לתתא דקיימא מתקשרא בהאי ה״א[153] וכלא חד בחד וכדין איהו עילן למבכי[154] וסימניך לאהה[155]:
ה׳, משום שסבוב@ הרע למטה, [לכן היא] מכוסה, כדוגמת הדל״ת ומקיף את הארבע הללו ואת הנקודה הזו, ועומדת בנקודה הזו קליפה חזקה לכסות עליה, ואז מתכסה הלבנה והאור שלה מתכסה, ואז ניתנת הרשות לדון את העולם בדינים רעים. והסוד של ה״א זו האחרונה, שניהם בנקודה אחת, ה״ה, שהרי אז הדין ניתן,	ה׳ בגין דסחרני בישא לתתא חפייא[156] כגוונא דלל״ת[157] וסחרא לאלין ארבע ולהאי נקודה[158] וקיימא בהאי נקודה[159] קליפא תקיפא[160] לחפייא עלה וכדין לסכסיא סיהרא[161] ונהירו דילה לאתחפייא וכדין לתייהב רשו למירן עלמא בדינין בישין[162] ורזא דהא ה״א בתרמה {ב ע״ב}

---

[152] עי׳ מלואים אות ח.

[153] אחר שנתגלגל הדרוש לדבר בה״א האחרונה שהיא כדוגמת הה״א הראשונה מליאה תמיד אור החכמה נהר שאינו פוסק אמנם הה״א האחרונה שם עמד האור מהתחשך עוד וכאלו יש לה שני פנים פנים מאירים ופנים בלתי מאירים כדוגמת הלבנה התחתונה כי לעולם לא יחסר חציה מהאור והחצי האחר חשוכיי כאשר נודע מחכמת התכונה כי כן חייבה החכמה העליונה בסוד עץ הדעת טוב ודע הטוב למעלה והרע למטה והביא ראיה מספרא דחנוך שאמר ״אית ה״א אחרא דלתתא דקיימא מתקשרת בהאי ה״א״ כלומר העליונה שהאחרונה מתקשרת בראשונה ״וכלא חד בחד״, כלומר ושתיהם נקשרות זו בזו (כתם פז).

[154] פי׳ כי ממנה ולמטה קרא יי׳ לבכי ולמספד בסוד הפגימה והם בתי בראי הנסתרו׳ ממאור שהם בהסתר פנים ושם הוא הבכי כי בבתי גואי אין שם אלא שמחה והצהלת פנים וזהו האמת ואם אמרו בתלמוד להפך כדאיתא בחגיגה פ״א מקום יש לו להקב״ה שבוכה בו וכו׳ והקשו ובבתי בראי ליכא עצבות שנראה משם כי הבכיה היא בבתי גואי הנה כוונתם שם הוא כפי הנגלה על דמיון המלך שהוא רוצה לבכות ומתאפק ובא החדרה לבכות שלא יראוהו בני אדם ויתבזה לפניהם אמנם ע״ד הסוד במסתרים הם בתי בראי שהם בהסתר פנים המאירים שם נתיחס הבכי וזהו אמרו ״וכדין איהי למבכי״, כי משם ולמטה הוא מקום הבכי כי למעלה אין בכי ומספד בפנים המאירים, ומ״ש ״וסימניך אה״ה״ פי׳ בלא משך ו״ו כי כשההשפעה יורד אליה דרך הו״ו הנה היא צהלה ושמחה החתן יכהן פאר והכלה תעדה כליה ואוכלוסיה אמנם כשהה״א סמוכה לה״א שלא על ידי הו״ו כי אם מהשמאל מצד הגבורה וההוד אזי מתמלאת דין להעניש בני העולם בבכי ומספר וקרחה וזהו אה״ה כלומר ה״א סמוכה לה״א כי אז מדת הדין גוברת והנה החש״ך יכסה אר״ץ. והנחש נכנס לטמא המקדש וקדשיו ומכסהו בחשך לסבת העדר אור הו״ו כדמיון הלבנה כשהיא לוקה בהסתר ממנה אור השמש שמתכסת בחשך בעמוד התלי ביניהם וזהו ״בגין דסורחנו בישא לתתא חפייא כגוונא דל״ת״ בלא נקודה מהיותה צורת ה״א (כתם פז).

[155] עי׳ ספד״צ כ ע״ב: נשבא דפרדשקא דעתיקא לזעירא דאנפין, בלא רוחא לא אתקיים, בה׳ אשתכלל, ה׳ עלאה ה׳ תתאה, דכתיב (ירמיה א ו) אהה אדנ״י יֱהוִ״ה. ז״ל השער מאמרי רשב״י לא ע״א: אה״ה שהם שני היהי״ן והם אדנ״י יהו״ה בינה ומלכות. בהגר״א: ר״ל שב׳ ההי״ן כאחד, והן אדנ״י אלהי״ם, אדנ״י מלכות, והוי״ה בניקוד אלהים בינה. וז״ל הגר״א לז ע״א: שנשארין ה״ה עם אל״ף, דאלף אזיל ליו״ד כמש״ל פ״ב (כג ע״ב), וכאן יו״ד אסתלק. ולכן זה עת לבכות שזה זמן של סילוק החכמה והו״ק, והכל דינים. ועי׳ תיקו״ז קלג ע״א שבחטא אדם הסתלק י״ו משם הוי״ה, ונשאר ה״ה, ובחטא הבל הסתלק א״י משם אהי״ה, ונשאר ה״ה.

ועי׳ מלואים אות י.

[156] תרגום:?

[157] עי׳ זהר ח״ב רלג ע״א וע״ב הוב״ד במלואים אות יא. ועי׳ לקמן (סט ע״ב & חפיא נהורא דסיהרא.

[158] שהיא העטרת ופרקי מרכבתה שהם בהסתר פנים והוא הבכי והעצבון (כתם פז).

[159] היינו כאשר הנוק׳ בסוד נקודה?

[160] בחוזק הדין בד׳ קליפות החיצוניות הנרמזים בו הנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו סביב המיוחסים לאגו״ז כמו שהקדמתי בהקדמה השביעית כי אז יעשן חרון אף השם ונתן רשות למשחית להשחית. וביאד הסוד בהיות שני ההה״ן סמוכות במלת אה״ה ואמר ״ורזא דא ה״א בתראה מתרוויהו בחד נקודה״, פי׳ שהה״א האחרונה במלת אה״ה היא בדגש הנקרא מפיק להורות כי היא מלאה דין כי כבר ידעת כי הרפ״ה מורה על רפיון הדין ועל רפואה כי הרפואה היא רפיון החולי והדג״ש על חוזק הדין וזהו ״דהא כדין דינא אתיהיב״ (כתם פז).

עי׳ בהגר״א בתז״ח לט ע״ב שקליפה תקיפא היא לאפוקי קליפה קלישא שהיא הקלי׳ נוגה, ועי׳ זהר ח״ב קפד ע״א שקלי׳ תקיפא, היינו שלא נשברת אלא בגילוי הבינה. ועי׳ מלואים אות יא.

[161] עי׳ תז״ח לב ע״ג ובגר״א שם, שהי״ד עתים לרע (קהלת ג) שהם של מיעוט הלבנה.

[162] ועי׳ מלואים אות י.

בסוד הכתוב ״בגזרת המלאכים הדבר ובמאמר הקדושים השאלה למען וכו׳״.	לתכווייהו בחד נקודה[163] ה״ה להא כדין דינא לתיהיב ברזא לכתיב (דניאל ד יד) בגזרת עירין פתגמא ומימר קדישין שאלתא עד דכרת וגו׳[164]:
המרכבה הזו עומדת בה״א האחרונה, לא נפרדים זו מזו לעולמים. ובכל מקום שנמצא מיכאל, שהוא הראש לאלו, שם השכינה, הכל נקשר זה עם זה, והם נקשרים תוך אותה הנקודה, והכל ה״א.	רתיכא לא קיימא בה״א בתראה לא אתפרשן לא מן לא לעלמין[165] וכלא אתר דיתתכח מיכאל לתיהוי ריתא לתלין תמן תיהי שכינתא[166] כלא אתקשר לא בלא ואינון מתקשרין גו ההוא נקודה וכלא ה״א:
וכשהיא ה״א אחת, [ואות] אל״ף או האות יו״ד קודמת לה, והיא בנקודה אחת, אז היא באה להיטיב לעולם א״ה או י״ה, שהרי הקליפה הרעה נשברת מלפניה ולא מכסה עליה, הא״י עומדת בסוד זה.	וכד תיהי חד ה״א[167] לבי״ף לו את יו״ד קדמא לה[168] ותיהי בחד נקודה כדין תיהי אתייא לאוטבא לעלמא ח״ה[169] או י״ה להא קליפא

---

[163]

[164] ז״ל הפסוק: בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא עד דברת די ינדעון חייא די שליט (עליא) עלאה במלכות (אנושא) אנשא ולמן די יצבא יתננה ושפל אנשים יקים (עליה) עלה.
פי׳ רש״י: שאלתא - גזרה ועי׳ שנמלכין בהקב״ה קודם שיגזרו הגזרה קורא אותה שאלתא: עד דברת - כמו למען: די ינדעון חייא - שידעו כל החיים: ולמן די יצבא - למי שירצה:

[165] והנה נמשך הדרוש מה״א ראשונה לה״א אחרונה כי כאמה בתה ויבאר סוד מרכבת המשנה ואח״כ יחזור לבאר סוד הו״ו ואמר ״רתיכא דא דקיימא בה״א בתראה לא אתפרשי דא מן דא לעלמין״, פי׳ ד׳ פרקיה אשר זכר למעלה שהם סוד ארג״מן אינם נבדלים זה מזה לעולם כי אע״פ שהם ד׳ פנים כלם שוים אל הסכמה אחת והם פני אדם כי פני כל א׳ נדפס בחבירו והם י״ו פנים וכלם אחד אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו כי רוח החיה באופנים וכלם נדפסים ברבעיותיהם ודמיון זה כשתקח שני מראות של זכוכית ותתן אחת מהם ביד חבירך העומד נכחך והאחת בידך ויהיו המראות פניהם נכחיות זה אל זה וכל אחוריהם ביתה הנה יראה צורתך במראה אשר ביד חבירך וצורתו במראה אשר בידך ואם תסתכל היטב תמצא כי יתדפסו שתי המראו׳ בשני הצורות זו בזו ותראה צורתך שנדפסה במראה אשר ביד חבירך רשומה במראה אשר בידך עם מראה עצמה וצור׳ חבירך שנדפסה במראה אשר רידך רשומה עם המראה עצמה באופן שיהיו הצורות מקבילו׳ זו לזו עד שיראו כל אחד ואחד צורתו אשר במראה אשר ביד חבירו נדפסת בשלו ושלו בשל חבירו והיו לאחדים וסבה לזה כי כל דבר בהיר וזך יקבל נכחיותו ונכחיות נכחיותו ונכחיותו יקבל נכחיותו כמו כן נמצא את שזה בזה ואת שזה בזה ולא יתפרדו הגוונים רק כשאינם פונים זה אל זה אמנם כשהם פונים זה בזה אין בזה אלא מה שבזה והוא סוד וההסכמה הנמצאת בין הד׳ פנים אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת והבן זה היטב וזהו אמרו ״רתיכא דא דקיימא בה״א בתראה לא מתפרשי דא מן דא לעלמין״, אפילו שנתמנו כל אחד ואחד על תפקידו הנה בבוא הרצון העליון לעשות בעולם שום דבר כלם מסכימים אל אשר יהיה הרצון בהסכמה אחת. ואמר לפי דרכו ״בכל אתר דתשכח מי״כאל דאיהו רישא לאלין תמן היא שכינתא״. אמר כי ההסכמ׳ בראשונה נדפס במיכאל כי הוא הראש ואחריו ילכו והנה השכינה תגיד הסכמתה ראשונה למיכאל ואחריו ילכו שאר הפנים וכלם מתקשרים ומתאחדים זה בזה בתוך הה״א ״וכלא ה״א״ כלומר הד׳ פנים והנקודה נקראים ה״א (כתם פז).

[166] עי׳ זהר ח״א קמג ע״א, ועי׳ ח״ג קעד ע״א: סימן מג״ן דאיהו מיכא״ל גבריא״ל נוריא״ל חלה שכינתא דבאתר דאלין מלאכין תמן אבהן תמן ובאתרא דאבהן תמן שכינתא תמן.

[167] פי׳ לא אה״ה כנ״ל, ואין גילי הבינה אז נתגלה איתא או א׳ או ה׳.

[168] פי׳ כי כשהה״א הזאת האחרונה יחידאה בזולת הה״א הראשונה אבל כשיקדם לה אל״ף או י״וד אזי היא מליאה שפע ורחמים כי האל״ף רומזת אל הכתר ששם נרשם שם אהי״ה ית׳ והוא רחמים גמורים או שם י״וד שהיא רומזת אל התפארת ששם י״הוה נרשם שם והם משך אחר ובכן כל העולמות בחדוה ואפ״י שהיא בנקודה בדגש הנה הדגש יורה על חוזק הרחמים לשבר ולהכניע כח הקליפה כי הדגש יורה על חוזק המשפיע בה שאם קדמה לה ה״א הראשונה ששם הדין צפון יתגלה בה בדגשותה ואם קדמה לה אלף או י״וד ששם הרחמים יתגלו בה בדגשותה כי הדגש מורה חוזק אם מדין אם מרחמים כענין שביארנו באל זועם בכל יום כי א״ל יורה על חוזק אם מדין או מרחמים בסוד חסד א״ל כל היום והוא אמרו ״דהא קליפה בישא אתברת מקמה״, כי דגשות הה״א היא מצד הרחמים ובכח הרחמים נשברת הקליפה ״ולא חפייא עליה״ כלומר והחש״ך שהיה מכסה אר״ץ חלף הלך לו (כתם פז).

[169] עי׳ ס״י עם בהגר״א ו ע״ד: ה״ה ה׳ הראשונות הן א״ה נגד ה׳ אחרונות, פי׳ א״ה היא כינוי כאשר הה׳ ראשונות הם נכללים בא׳ וה׳ תחתונות מתגלים. ועי׳ לקמן י ע״ב ח ע״א שזה החצי הראשון של שם אהו״ה.

	דיקא לית מתברת מקמה[170] ולא חפיא עלה הא״י קיימא ברז״ל ד״א[171]:
כדגומא זה, אין לך שם קדוש באותיות הרשומות, שלא עומד עם אותה האות, המרכבה שלו, באותו השם, על מה שנסתמך. ואותה המרכבה, היא התומך שלו. שאין לך מלך שלא בא עם חיליו, ולא נמצא יחידי. ועל זה יהו״ה צבאות, הכל כאחד, שלא נפרדות המרכבות מן השם הקדוש, וכל אות ואות כוללת בתוכה את מרכבתה, ואז הכל הוא שם קדוש.	כגוונא דא לית לך שמא קדיקא בלחודוי רקיעין[172] דלא קיימא בההוא את דתיכא דיליה[173] בההוא שמא על מה דלעיסתמיך וההוא דתיכא סמכא דיליה[174] דליית לך מלכא דלא אתי בחילוי[175] ולא לסתכא יחידאי וע״ד יהו״ה צבאות כלא כחדא[176] דלא ליתפרשן דתיכין מן שמא קדיקא[177] וכל את ואת כליל בגויה דתיכא דיליה וכלין כלא איהו שמא קדיקא[178]:
האות ה״א הזו, יש לה מרכבה באותם השליטים למטה, משום שהאות הזו היא בגלוי הקטן שמן החברים, אבל לכל האותיות האחרות, אין להן מרכבה להתכלל באותן האותיות בתחתונים הללו, פרט לזאת. משום שהאות הזו נכללת בתחתונים שבחוץ, והאותיות האחרות נכללו בהן מרכבות קדושות שאינם בחוץ, פרט לכאשר מתחברים ההיכלות עם היכלות, התחתונים עם	האי את ה״א אית לה דתיכא בגויונן דליטין לתתא[179] בגין דלא לא איהי בסתגלייא זעירא דמן חבדרייא[180] אבל כלהו לסתכן מחברין ליה לון דתיכא לסתכללא בגויונן לסתכן בגלין תתאי כד האי בגין דלא לא סתכליל בתתאי לבבי[181] ולסתכן לסתכנין סתכלילו בהון דתיכין קדיקין דלעו גויונן לבבי כד כל מתחברן היכלין בהיכלין[182] תתאי בעילאי אבל לא לסתכלילן בגויונן לסתכן למהוי חד את:

---

[170] עי׳ מלואים אות יב.

[171] כלומר זאת הה״א זהו סודה (כתם פז).

[172] פי׳ כדוגמא הזאת אשר ביארתי לך בסוד הי״וד והה״א אין לך משמות הקדש באותיו׳ ידועות (כתם פז).

עי׳ לקמן הערה 215.

[173] כי בצורת הי״וד נרשמו התשע שאמרנו שהיא נסמכת עליהם ובצורת הה״א נרשמו החמשה שהיא נסמכת עליהם (כתם פז).

[174] כלומר כי אותה מרכבה הנאצלת מהאות היא משען ומשענה אל האות והאות בערך המרכבה כערך המלך בחיילותיו שאינו יוצא רק באוכלוסים שלו ואינו יוצא יחידי כי זה הוא כבודו (כתם פז).

[175] עי׳ זהר ח״ג צג ע״א דהוא הוי״ה צבאות, שהצבאות הם חילוי שלו ית׳, והיינו שכל התגלות הוי״ה היא דרך נו״ה. ועי׳ שערי אורה לג ע״א שזה המראות הצובאות והאספקלריא שאינה מאירה.

[176] כי צבאותיו נאצלים ממנו (כתם פז).

[177] וגם הצבאות הנפררי׳ אין כחם נפרד מהשם ובכח השם שהם נתלים ממנו הם פועלים כי לא יעשו גדולה או קטנה כי אם מהכח הנמשך להם מהשם וכבר ידעת כי שם צבאות פירושו מענין רצין כענין ולמאן די יצבא יתנינה כי כלם עושים רצון קוניהם נמצא כי רצונם הוא רצון בוראם וזהו ״וכלא איהו שמא קדישא״ (כתם פז).

[178] ועי׳ זהר ח״ג קיז ע״ב שיש חילוי אורייתא וחילוי דמשכנא, ועיי״ש ברמ״ז שהם של ו״ק ונוק׳.

[179] אמר שאין בכל אותיות י״הו שום דבוק במרכבות הקליפה החיצוניות כי הם רחוקות מהם כרחוק מזרח ממערב רק הה״א הזאת האחרונה כי הם יונקים משלייתה היוצאת מבין רגליה כי לכך נתמעט אורה בעצם וראשונה בסוד לכי ועטי את עצמך להיותה ראש לשועלי׳ וזהו אמרו ״בגין דאת דא איהי באתגלייא זעירא דמן חברייא״, והיא משרתת לאותיות י״הו המשפיעות בה והיא מחלקת להם לתחתונים טרף ועל ידה הם ניזונים כדוגמת הלבנה התחתונה שכח שצ״ם חנ״כ מתפשטים אליה והיא משרתת להם ומחלקת הוראתם בתחתונים כי על ידה יהיה כל ריב וכל פגע כי הוראת כלם עובר בגלגל הלבנה. נמצא שיניקת המרכבות החיצוניות הם מההה״א האחרונה. ואותיות י״הו כל המרכבות הקדושות הפנימיות נדבקין בהם ולא החיצוניות והיא אמרו ״ואתון אחרנין אתכלילו בהון רתיכין קדישין דלאו אינון לבר״. ולפי שיקשה לפי זה והיאך יפעלו אותיות י״הו בתחתונים וגם הם עיקר הממשלה לזה אמר ״בר כד מתחברן היכלין בהיכלין תתאי בעילאי״ שאז הם נבלעי׳ בהם כהבלע אור הכוכבים באור השמש ולא שהם נדבקים ונקשרים עמהם קשר עצמיי וזהו ״אבל לא אתכלילן באינון אתוון למהוי חד את״, כי כל אות ואות מושל על מרכבתה הראויה לה והמחוייבת ממנה (כתם פז).

[180] עי׳ ריש פרשת יתרו שזה כיוני לר׳ ייסא, ועי׳ אד״ר קכז ע״ב ובהגר״א שם שהוא מידת המלכות.

[181] דבי״ע (מ״מ ח״ב סז ע״א).

[182] עי׳ זהר ח״ב רנו ע״ב, מלואים אות יג.

העליונים, אבל אין נכללים עם אותן האותיות להיות אות אחת.	
ולכן כל אות ואות מהשם הקדוש נכללת מרכבתו בתוכו (כל שם ושם מן השמות הקדושים נכללת מרכבה קדושה בתוכו) וזהו שם קדוש כראוי. וכן לכל אות ואות מאותן הארבע, ואותן ארבע האותיות, הן סוד המרכבה למי שלא נודע. ולכל אות ואות יש לו מרכבה שנכללת בתוכו, ונרשם באותה האות ממש.	וכגין כך כל לת ולת מסמא קדישא לתכליל ביה לתיכיה בגויה (כל שמא ושמא מן שמהן קדישין לתכליל לתיכא קדישא בגויה) ולא הוא שמא קדישא[183] כלקא יהות וכן לכל לת ולת מלינון לרבע ולינון לרבע לתוון לינון רזא לרתיכא למלן ללא לתיילע[184] ולכל לת ולת לית ליה לתיכא לתכליל בגויה ולתרסיס בההוא לת ממש:
הה״א הזו היא שנים עשר. והנקודה הזו שעומדת למעלה, היא שלשה עשר. והם שלש עשרה מדות הרחמים. למטה כדוגמא שלמעלה, השנים עשר הללו הם שנים עשר תחומים, והם לארבעת צדדי העולם, שלשה שלשה לכל צד.	הלי ה״א לזיהי תריסר[185] והלי נקודה לקיימא לעילא לזיהי תליסר ולינון תליסר[186] מכילן לרחמי לתתא כגוונא לעילא הני תריסר לינון תריסר לתומין[187] ולינון לד׳ סטרי עלמא תלת תלת לכל סטר:
ואותם השלשה הם תשעה לכל צד. לצד מזרח תשעה, לצד מערב תשעה, לצד צפון תשעה, לצד דרום תשעה, והנקודה	ולינון תלת לינון תשעה לכל סטר לסטר מזרח תשעה לסטר מערב תשעה לסטר לפון תשעה לסטר לרום תשעה[188] והלי נקודה לקיימא

[183] כי אותיות השם הקדוש רומזים כל אחד למרכבתה. אח״כ יבאר כי ד׳ האותיות האלה הנזכרים אשר הם מושלים על מרכבותיהם גם הם סוד ומרכבה למאן דלא אתידע יתברך שמו. באופן שכל אות ואות יש לו מרכבה רשומה בתווך והמרכבה נרשמת באות עצמה (כתם פז).

[184] כתר (רח״ו ח״א טו ע״א).

[185] כי הגייתה ה״א ה״א ו׳ ב״פ עולי׳ י״ב כמו שביארתי (כתם פז). והשלים לבאר סוד הה״א האחרונה הזאת אשר נמשך הדרוש אליה מה״א הראשונה והודיע שבה נרשם סוד כל השלש אותיו׳ שהם י״הו כי היא בית קבול לכלם ואמר ״האי ה״א איהי תריסר וכו׳״ אמר כי לא תקרא אות ה״א בלתי אות ה״א אחרח עמה לפי שהיא גרונית ואי אפשר להוצי׳ אות ה״א במוצא הגרון שלא יורגש ה״א אחרת עמה הרי שני ההי״ן שהם עשרה והם סוד היו״ד והנה כל ה״א במילואה ה״א ה״א הם שנים עשר שהם סוד הו״ו שני וי״ן והם סוד י״ב גבולי אלכסון והנקודה עצמה שממנה מתפשטין האלכסונות הם י״ג והם סוד י״ג מדות של רחמים שבתפארת שהיא סוד הו״ו שבשם הממשכת מכת״ר סוד י״ג של רחמים גדולים (כתם פז).

עי׳ מלואים אות יד.

יהל אור ח״ב [כג ע״א] : {בית הכנסת דלעילא דאית ביה חלונות כמה דאמרן}, ה״נ לעילא כנסת הגדולה כו׳. בבינה שנק׳ כ״י, כמ״ש פ׳ יתרו {פה.}, ויש בה ג״כ חלונות לאשגחא, כמ״ש בתוספתא פ׳ יתרו דף ס״ח ע״ב האי היכלא איהו פקיחו דעיינין דלא ניים תדיר איהו אשגח. והן י״ב חלונות, כמ״ש פ׳ ויחי {רמא.} ובס״א ה׳ ע״ג {מרגליות@ ב. ליורנו ד:} האי ה״א איהי תריסר כו׳. הני תריסר אינון תריסר תחומין, ואינון לד׳ סטרי עלמא, תלת תלת לכל סטר. והן הי״ב שערי ירושלים, שלשה לכל צד, לי״ב שבטים. והן י״ג מכילן דרחמי, בחד דרגא דקיימא עלייהו, כמ״ש שם. ובהן משגיח הקב״ה על העולם.

[186] בנקוד׳ עצמה (כתם פז).

[187] ביאר כי לא יתיחס שם גבולים רק במדת העטר׳ כי ממנה ולמטה תתיחס ההגבלה כי למעלה הימנה נקראים כלם אין סוף ולא יתיחס להם הגבלה (כתם פז).

עי׳ אד״ר קלד ע״ב, ועיי״ש בב״ע (קלד ע״ב) שהם מכונים ״תחומין״ מכיוון שהם מדות של א״ס ונותנים גבול וקצבה לאורו. ועיי״ש בגליונות הלש״ו: י״ב גבולי אלכסון י״ב גבולין דא״י עי׳ ב״ב קכ״ב ע״א.

[188] ואמר שאלה הי״ב גבולי אלכסון מונחים ונרשמים לד׳ פאות העולם שלש לכל רוח נמצא שבארבעה רוחות הם י״ב. וכבר כתבנו למעלה בהקדמה השלישית כי כל נקודה מחשביית תחחלק במחש׳ לג׳ חלקים ראש וסוף ואמצע בהכרח וכל חלק מאלה השלשה חלקים ידו בכל כי בכל דבר מושכל לא יחסר החלק מהכל כי הכל והחלק שוים כי לא יתחלק ויחסיר רק הדבר הנשוא בחומו הרי א״כ כי כל שלש האלכסונות האלה שהם רמז לשלשה חלקי הנקודה מצויירים שלש של שלש שלש ויהיו נא בכל פאה ט׳ שלש של שלש שלש והוא אמרו ״ואינון תלת אינון תשעה לכל סטר לסטר מזרח ט׳ לסטר מערב תשעה לסטר צפון תשעה לסטר דרום תשעה״ הרי כי כל שלש נעשו ט׳

הזו שעומדת עליהן באמצע. נמצאת הנקודה הזו שמשלימה כל צד לעשרה, משום שעומדת באמצע. לצד מזרח עשרה, לצד מערב עשרה, לצד צפון עשרה, לצד דרום עשרה. עשר ספירות לכל צד, ואלו הם מ׳ אותיות שעומדות בסוד של בראשית	עלייהו בלמלעיתא לשתכח הלי נקודה לשלים לכל סטר לעשרה בגין לקיימא בלמלעיתא לסטר מזרח עשרה לסטר מערב עשרה לסטר לפון עשרה לסטר לרום עשרה עשר ספירן[189] לכל סטר[190] וללין לינון מ׳ לתוון לקיימין ברזא לברלשית[191]
	ה/ד
	זהר
נאמר ״תהו ובהו״, צדיא וריקניא כתרגומו, ואחר כך נתקנה ונתישבה וקבלה זרע ודשאים ועשבים ואילנות כראוי, והוציאה אותם אחר כך. וגם המאורות לא שמשו באורם עד שהצטרך.	כתיב (בראשית א ב) תוהו ובהו צדיא וריקניא כתרגומו ולבתר אתתקנת ואתישבת (ותקינת) [וקבילת] זרעא ודשאין ועשבין ואילנין כדקא יאות ואפיקת לון לבתר הכי ומאורות[סג][192] נמי לא שמשו נהורא דילהון עד דאצטריך:
״יהי מארת ברקיע השמים״ כתוב מארת חסר, להכליל את הנחש הרע, שהטיל זהמה ועשה פירוד, שלא משמש השמש עם הלבנה. מארת [לשון] קללות, ועל כן גרם שנתקללה הארץ, שנאמר ״ארורה האדמה בעבורך״, ולכן כתוב מארת.	יהי מארת ברקיע השמים (שם יד) מארת כתיב חסר[193] לאכללא חויא בישא[194] דאטיל זוהמא[195] ועביד פירודא דלא משמש שמשא בסיהרא מארת לווטין ועל דא גרים דאיתלטיא[סד] ארעא דכתיב (&) ארורה האדמה בעבורך ובג״כ מארת כתיב[סה]:
״יהי מארת״, זו הלבנה. ״ברקיע השמים״, זו השמש. ושניהם בכלל אחד, להזדווג להאיר עולמות למעלה ולמטה. ממשמע נאמר ״על הארץ״, ולא כתוב ״בארץ״, שמשמע למעלה ולמטה.	יהי מארת דא סיהרא ברקיע השמים דא שמשא ותרוויהו בכללא חדא לאזדווגא לאנהרא עלמין לעילא[196] ותתא[197] משמע דכתיב (&) על הארץ ולא כתיב (&) בארץ דמשמע לעילא ותתא[198]:

בחיוב צורת הנקודה נמצא א״כ התפשטותם לד׳ פאות ששה ושלשים וכח הנקודה משלמת לכל רוח פעם א׳ הרי ארבעים כזה ״ם״ הוא סוד המ״ם הסתומה הבלתי פרוצה סוד מ״ם לארבה המשרה סוד המקוה של מ׳ סאה של טהרה. ואמר כי אלה הארבעים הנמשכים מן הנקודה הם סוד שם בן מ״ב שהוא יוצא מבי״ת בראשית עד ב״ית ובהו שבו נברא העולם (כתם פז).

[189] עי׳ מלואים אות טו.

[190] עי׳ אריכות בתיקו״ז לז ע״א, וכן קנח ע״א, וזהר ח״ב קפ ע״א, ח״ג רנ ע״א. ועי׳ מלואים אות טז.

[191] והענין כי חג״ת הם א״ב כ״ב אתוון כנ״ל, ועם עשר נקודות כפולות הוא מ״ב. ועיקרן מ׳ כי הם רק ח״י נקודות, רק עם ב׳ אודנין דלבא הם מ״ב כמ״ש בסתרי אותיות בז״ח@ דצ״ו[191] (ב ע״ב), ואילין אינון מ׳ דקיימין ברזא דבראשית לתתא ברזא דשמא קדישא ותרין אזנין לאחדא בימינא ושמאלא כו׳ יעו״ש. (בהגר״א בס״י ג ע״ד).

[192] היינו תולדות השמים (אור יקר).

[193] אז נעלם האור הגנוז לגמרי ונעשה סוד מיעוט הירח ונתייסד כל סוד הנהגת עולם הזה (כללים ח״ב נד ע״ד).

[194] אין הכוונה לכוללו שם ח״ו, אלא נכלל רמז מציאותו בפסוק, וכיצד, במה שנקרא המלכות מארת חסר, הורה שיש מציאות נחש בעולם, ופי׳ היאך נרמז במלת מארת ואמר כי על ידי ״דאטיל זוהמא״ (אור יקר).

[195] עי׳ שבת &$

[196] בי״ע (מ״מ).

[197] עולם הזה (מ״מ).

[198] פי׳ בי״ע, ותתא עולם הזה, על הארץ, פי׳ דאי כתיב בארץ משמע הארץ הזאת ומדכתיב על הארץ משמע בי״ע (מ״מ).

החשבון של הכל היה בלבנה. רבי שמעון אמר, גימטריאות וחשבון תקופות ועבורים, הכל הוא בסוד הלבנה, שהרי אינו למעלה. אמר לו רבי אלעזר, ולא, והרי כמה חשבונות ועבורים שעושים החברים. אמר לו, לא כך, אלא החשבון עומד בלבנה, ומשם יכנס האדם לדעת למעלה. אמר לו והרי כתוב ״והיו לאותות ולמועדים״. אמר לו כתוב חסר, ״לאתת״. אמר לו והרי כתוב ״והיו״. אמר לו ״והיו״, שכלם שיהיו בה כחבית שמתמלאת מן הכל, אבל החשבון של הכל הוא בלבנה.	חושבן דכולא בסיהרא הוא ר״ש אמר גימטריאות וחושבן[ט] תקופות ועיבורין כלא הוא ברזא דסיהרא[ז][199] דהא לעילא לאו איהו א״ל ר׳ אלעזר ולא[ח] כמה חושבנין (ועיבורין) [ושעורין] קא עבדי חברייא[200] א״ל לאו הכי אלא חושבנא קיימא בסיהרא[201] ומתמן ייעול ב״נ למנדע לעילא[202] א״ל והא כתיב (בראשית א יד) והיו לאותות ולמועדים א״ל לאתת כתיב חסר א״ל והא[ט] כתיב והיו א״ל הווין דכלהו[י] דיהון בה כאסקופה[יא] דא דאתמלייא מכולא אבל חושבנא דכלא[203] בסיהרא הוא:
בא וראה, נקודה אחת, הראשית למנות משם, שהרי מה שלפנים מאותה נקודה לא נודע ולא נתן למנות. ויש נקודה למעלה נסתרת ולא התגלתה כלל ולא נודעה, ומשם הראשית למנות כל נסתר ועומק, כך גם יש נקודה למטה שהתגלתה, ומשם הוא הראשית לכל חשבון ולכל מנין.	תא חזי נקודה חדא[204] שירותא[יב] מתמן למימני דהא מה דלגו[205] מההוא נקודה לא אתיידע ולא אתייהיב למימני ואית נקודה לעילא[206] סתים ולא[יג] אתגלייא כלל ולא אתיידע ומתמן שירותא למימני כל סתים ועמיקא[יד] הכי נמי אית נקודה לתתא דאתגלייא ומתמן הוא שירותא לכל חושבנא ולכל מנין:
ועל זה כאן הוא המקום לכל התקופות והגימטריאות והעיבורים והזמנים וחגים ושבתות. וישראל שדבקים בקדוש ברוך הוא, עושים חשבון ללבנה, והם דבקים בו ומעלים אותו למעלה, שכתוב ״ואתם הדבקים בה׳ אלהיכם וגו״.	ועל דא הכא הוא אתר לכל תקופות וגימטריאות עיבורין[207] זמנין חגי ושבתי וישראל דדבקו ביה בקב״ה עבדין חושבנא לסיהרא ואינון דבקין בה וסלקין לה לעילא דכתיב (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה׳ אלהיכם וגו׳:
משנה. עשר ספירות בלימה (ס״י &). א. שנינו ארבע חזקים, רוחות העולם, שני	מתניתין עשר ספירות[208] בלימה א׳[209] תנן ארבע תקיפין[210] רוחי עלמא תרין סטרין

[199] עי׳ ע״ח שער או״א פרק ה, שכל הגימטריאות הם בסוד מלכות, עי׳ מלואים אות קלג, ולקמן ט ע״ד.

[200] נוסף בנוסח ״לעילא״. פי׳ שגם באו״א ואו״א וז״א יש שמות שיש בהם חשבון (מ״מ).

[201] כל החשבונות במלכות, וקשה אפילו בשמות של שאר הספירות יש בהם חשבון, אך הענין כי בכל מלכות ומלכות שיש בבחינת השם ההוא שם הוא החשבון של השם (מ״מ).

[202] פי׳ מהמלכות שבכל שם ושם יכנס האדם לידע שאר הספירות של השם (מ״מ).

[203] פנחס רכ ע״ב ויחי רלט ע״א ופקודי רסו ורכג ע״א (ד״א).

[204] אבא (מ״מ). חכמה שבמלכות (יהל אור ח״א ג ע״ב).

[205] בכתר שלה וכ״ש בז״א ולמעלה (יהל אור ח״א ג ע״ב).

[206] אבא (מ״מ). חכמה עלאה אבא שנקרא ראשית ועי׳ באד״ר (קכח ע״א) (יהל אור שם).

[207] עי׳ זוהר פנחס רכ ע״ב, ויחי רלט ע״א, שכל החשבונות של מולדות ותקופות בנויים על זה שניסן הוא ראש השנה (כללים ח״א לז ע״ב).

[208] עי׳ מלואים אות טו.

[209] כתר דז״א וכמ״ש במ״א [ליקוט בסוד אי״ק בכ״ר נדפס לעיל בס״פ פקודי] (יהל אור).

[210] הוא גלגלתא דז״א. וכמ״ש באר״ר (קלה ע״ב) תאנא כד סליק ברעותא כו׳ וניצוצא קאים ושארי נפיק אוירא דכיא ומתגלגלא ואתפשט ונפיק חד גולגלתא תקיפא לארבע סטרין ובהאי אוירא דכיא אשתאיב ניצוצא כו׳ אתפשטו אשא מסט׳ חד ואוירא מסטר חד ואוירא דכיא קאים עלה מהאי סטר ואשא דכיא קאים עלה מהאי סטר כו׳ ע״ש. וז״ש כאן תרין סטרין שמשין. כי אלו הד׳ הן בתרין סטרין כנ״ל. ואוירא דכיא קאים עלה כו׳ ואשא דכיא כו׳. והן באין משני מקומות, מאו״א שהן תרין

צדדים חמישים מסעותיו עושה בתוכם. התקין אחד בלי כלום, והוציא מצפון ספירה אחת, ושָׂם עליו שלש אותיות רשומות. התקין תחתיו שלש אחרות. רושם אחד על שנים, ושָׂם עליו האות ת׳.	(ממשין) [חמשין][211] מטלנוי עביד בגוון[212] אתקין חד בלי כלום[213] ונפיק מצפון חד ספר[214] ושוי עלוי תלת אתוון רשימן[215] אתקין תחותוי תלת אחרן (אחרנין)[216] רשים חד על תרין ושוי עלוי את ת׳[217]:
ב. הוציא (יצא) מצפון, ספירה שניה באותיות, ארבע רשומים, שנים על אחד, ושָׂם עליו את האות ה׳.	ב׳[218] אפיק[219] (נ״א נפיק) מצפון[220] ספר תניין באתוון ארבע [ד]רשימין תרין על חד ושוי עלוי את ה׳[221]:
ג. פרס על מטה@ (קצף) של ספירה השלישית. צד אחד באותיות, רושם אחד בכתר מלכות, הלילה (תלה עליה) ממעלה למעלה, וממנה צד אחד, רושם של אומן. ושָׂם בה אותה האות, באות ההיא נתקנה האומנות ונתקן צד הצפון, ונברא ממנה	ג׳ אשטח[222] על {ב ע״א} קוטא[223] (נ״א קונדא[224]) בספר תליתאי סטרא חד באתוון חד רשימא בכתרא דמלכותא הלילה (נ״א תלי לה) מעילאי לעילא ומינה סטרא חד רשים אומנא ושוי בה ההוא את בההוא את

אחסנתין, ותרין גניזין, והן עץ החיים, והן דכיין, ועץ הדעת טו״ר אינן נקראין דכיין. ואמר שם האי גולגלתא אנהיר בתרי גווני להאי סטר ולהאי סטר. ובא״ז רצ״ב ב׳ בוצינא דקרדוניתא נפיק ניצוצא כו׳ ומתדכי באוירא דכיא ואתבסמו דא בדא כד אתחברו או״א כו׳ נפיק גולגלתא חד תקיפא ואתפשט בסטרוי דא בסטר דא ודא בסטרא דא כו׳ אתפשטו אנפין לתרין סטרין כו׳ (יהל אור). עי׳ לקמן הערה 242.

[211] שמשין (יהל אור).

[212] ר״ל טל שלו מכיר ג״כ באותן ב׳ הגוונין לב׳ סטרין, כמ״ש בא״ר שם, אבל כד אתיישבן בהאי רישא דז״א אתחזי ביה כו׳ ואתחזיא גוונא סומקא כגוונא חוורא ובג״כ כתיב ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה כו׳ וכולא כליל בהאי טלא הה״ד (&) טל אורות טליך אורת תרי כו׳ (יהל אור).

[213] הוא קד״א. והוא נק׳ אין. ובו גנוז ספי׳ הפנימית הנק׳ כתר. וז״ש ונפיק מצפון חד ספר. ר״ל ספירה. כי הספירות הן הפנימיות, ויוצאין מבינה, שהיא צפון כידוע (יהל אור). וכולם יוצאים מבינה דא״א שהוא מו״ס, וצ״ע.@

[214] היינו ספירה, עי׳ הערה 213.

[215] הן ג׳ אותיות ראשונים של השם, דנהירין מא״א בקד״א, ואח״כ בג׳ חללין דגולגלתא כמ״ש בס״ד (כא ע״א) ואד״ר (קלו ע״א) ואד״ז (רצב ע״ב). וז״ש אתקן תחותוי תלת אחרנין. ואמר רשים חד על תרין. שהוא״ו כולל שנים כמ״ש בא״ז רצ״ב ב׳ בחללא דגולגלתא נהירין תלת נהורין ואי תימא תלת ארבע אינון (יהל אור).

עי׳ יהל אור ח״ג [י ע״ד] : [והיינו דתנינן ברשומי אתוון ת׳ כו׳. במתני׳ דע״ס שבריש ז״ח@ ה׳ ע״ד. כן פי׳ הגר״א ז״ל בפי׳ המתני׳ הנ״ל. ש״ל]:

[216] יהל אור גורס את המוסגר ו״אחרן״ נמחק.

[217] הוא הקרומא דאתפסק למטה כמ״ש בא״ר קכ״ח ב׳ והאי קרומא אתפסק מז״א ובג״כ מוחי׳ אתפשיט ונפיק לל״ב שבילין כו׳ והיינו דתנן ברישומי אתוון ת׳. ר״ל במתני׳ זו (יהל אור).

[218] חכמה, עי׳ לעיל הערה 209.

[219] נמחק ביהל אור וגורס את המוסגר.

[220] עי׳ לעיל הערה 213.

[221] כנ״ל הערה 217 שהכיסוי על החכמה היא הבינה אות ה׳.

[222] הנה כאן ספירות ג׳ ה׳ ז׳ ט׳ כולם יש להם כזה לשון, ואע״פ שיש לו משמעות של השתחויה (עי׳ שו״ת היעבץ ח״ב סי׳ קכב), אבל בחרתי בזה וצ״ע אם אני צודק. עי׳ בהגר״א בתיקו״ז קיז ע״ג: דהא דא אזיל בגלגולא כו׳ - ולכן צריכין לנהוג בו כבוד ולסגוד ליה, דכל השתחויה וכבוד הוא למלכות, ומי שזוכה למלכות, והוא דקיימא ליה שעתא, שהוא דרגא דמלכות.

[223] באיכה רבתי פ׳ גלתה יהודה [אצלנו זה במדבר רבה פי״ב סי׳ ג]. חד קטו, פי׳ מַטֶה [להכות בה] (יהל אור). ועי׳ רש״י גיטין לה ע״א שזה חליפה, עי׳ שהקב״ה התטעף בטלית ועי׳ זהר ח״א כט ע״א שהקב״ה התעטף בעטופא לברא העולם, ועיי״ש שהוא בינה. ועי׳ מהרש״ל שבת כא ע״א שזה לשון של צמר גפן היינו דברי חומר.

[224] קצר. ועיין ב״ר פ׳ פ״ט בפ׳ פרעה קצף כו׳ (יהל אור), שזה לשון של סכין עיי״ש יפה תואר. קטה. וילון (יהל אור).???
קסטונא. זנב. ת״י על ואחוז בזנבו (יהל אור).???

[מה שהוא] תחתיה. נתקנו שלשת צדדיו משלש זויותיו, ושם עליו האות וא״ו.	**אומנותא אשתכלל ואשתכלל סטר צפין ואתברי מינה תחותוהי אשתכללו תלת סטרוי מתלת זויתיה ושוי עלוי את וא״ו**[225]:
ד. הוציא למעלה החוזק של הלבנה, לה ארבעה ראשים. בספירה הרביעית, הטביע אותה בפסולת של התהום הגדולה, היא התהום רבה שהדין ניתן, מקום בית דין מושבו, ההוא נאמר ״משפטיך תהום רבה״. השרה עליו שתי אותיות רשומות, בטבעת המלך, אותו הטבעת, בה נוסעים ובה חונים, שֵׁם אחד על ד׳, והושיב עליו האות אלף.	ד׳[226] **אפיק לעילא** קרדנותא[227] **דסיהרא לה ארבע רישין**[228] **בספר רביעאה אטבע ליה בכסיפא**[229] **דתהומא רבא**[230] **הוא תהומא רבא דדינא אתייהיב**[231] **אתר בי דינא**[232] **מותבא ההוא דכתיב** (תהלים לו ז) **משפטיך תהום רבה**[233] **אשרי** [עלוי] (מלוי) **תרין אתוון רשימן**[234] **בעזקתא דמלכא**[235]

[225] הבינה מתלבשת באות ו׳ הו״ק כידוע.

[226] נ״ל שזה חסד ועי׳ לקמן וצ״ע.@

[227] קרדינותא הוא לשון חיזוק וחשך (יהל אור על זהר ח״א טו ע״א). עי׳ בוצינא דקרדינותא זהר ח״א טו ע״א, ע״ח שער עגו״י פרק ב. והיינו הגבלת הארת המלכות, והוא על ידי הו״ק, וכאן ריש הו״ק. עי׳ אד״ר קמ ע״א: דהאי הוא שלימותא דשמא קדישא - כלומר שמא שלים כאשר ז״א אשתריש בע״ק (ב״ע ריג ע״א). דכתיב (דברים כח י) וראו כל עמי הארץ כי שם יי׳ נקרא עליך ויראו ממך - כאשר מתגלה שמא שלים אזי בורחים כל הקלי׳ לנוק׳ דתהומא רבא (ב״ע ריג ע״א). ע״י התגלות אור ת״ת דרדל״א יורד הסט״א לנוק׳ דתהומא רבא, והיינו מיתוק אותם הדינים (ב״ע נב ע״א, ועי׳ פת״ש א״א מד).

[228] היינו התגלות של ד׳ צדדים, המקבילים שד׳ אותיות שם הוי״ה.

[229] פסולת כוספא דיסמין (שבת נ ע״ב) (יהל אור).

[230] עי׳ ע״ח קלי׳ פרק ב׳, שכותב ש״תהום רבא״ הוא בסוד חכמה דבריאה דקלי׳. ועי׳ אד״ר קמ״ג ע״א, וכן בהגר״א על ספד״צ ל״א ע״א, שזהו שורש הטומאה שעיקר עניינו הוא הדכורא. ועי׳ בהגר״א על ספד״צ טו ע״ד ד״ה ואמר ש״תהום״ הוא כינוי ליסוד דנוק׳, ואילו ״תהומא רבא״ הוא כינוי ליסוד דבינה. ועי׳ ב״ע (קצב ע״א), ומשם נשפע הדין אל הסט״א שהוא בבינה דבריאה דקלי׳. כמו בקדושה שכל הדינים הם ביסוד דנוק׳, ויחד עם זאת הדינים האלה יצרו את היסוד דיליה בבחי׳ שקיע לגיו, דצורתו כנקב (ולכן נקראת נקבה), ובסוד הצמצום, כמו כן בסט״א יצרו הדינים את המציאות של יסוד דנוק׳ דיליה בבחי׳ שקיע לגיו.

[231] דינא דלתתא הוא בסוד הסט״א, והוא רצועא בישא לאלקאה. והנה בכל זמן היא טמונה בנוק׳ דתהומא רבא, אמנם בעת מנחה היא עולה למעלה, ואז יש לה אחיזה בז״א, שכן אז השמש נוטה לרוח מערב, והוא זמן סילוק המוחין מז״א (שעה״כ ק״ש ד׳) וממילא זהו זמן התעלות הדינים והנוק׳ (ב״ע נא ע״א).

[232] בית דין היא שם אדנ״י, ומקום הבית דין היא בו״ק, ובעומק הבינה, שהיא פנימיות הו״ק.

[233] ״תהומא״ הוא בסוד מוח בינה דז״א, וכמ״ש ״בדעתו תהומות נבקעו״ (משלי ג יט), וכן כתיב ״משפטיך תהום רבה״ (תהלים לו ז) (בהגר״א בספד״צ כב ע״א ד״ה חד רגשא), והוא שורש לגוון אוכמא (ב״ע קעו ע״ב). שכן המלכות שהיא בגוון אוכמא יוצאת ממוח בינה המכונה ״תהומא״, ובזה יתבאר מה שכתוב (בהגר״א בספד״צ ט ע״ב ד״ה שתא) שכל אלף שנים נגמר בירור של מלך שלם ממלכי אדום (ב״ע קעז ע״א).

[234] עי׳ לעיל הערה 215.

[235] הוא יסוד אבא שנקשר ביסוד אמא (בהגר״א על ס״י ד ע״א), והוא האות י׳ שבאחורי האות א׳ (פת״ש גדלות דז״א כא), ועי׳ בבהגר״א על תז״ח כד ע״ב. ״עזקא״ הוא סוד רשימו המקיף שהוא סוד הצמצום שמשם שורש הכלים חיצוניות העולמות (פת״ש פנימיות וחיצוניות פתח ג׳).

	ההוא עזקא בה נטלין בה שריין[236] שוי חד על ד׳ ואותיב עלוי את אלף[237]:
ה שטח על שורש, שהספירה החמישית [היא] פרוכת מסך, להפריד מתחתונים לעליונים, בה ניתן רשות אל מי שרושם ממעלה ממנה, נוסעים בה שני חזקים אלף עולמות, בו ירושת הנחלה נסמכת עליו, בו חמש אותיות רשומות עם שנים, שלש על שנים, התקין אצלן. שתים אחרות רשומות בסוד של חמש, חמש בתוך חמש, ושֵׁם עליו האות יו״ד.	ה׳[238] אשטח[239] על (היותא) [עילתא] (נ״א זוייתא) דספר חמישאה פרוכתא דפרסא[240] לאפרשא מתתאין לעילאין בה אתייהיב רשותא למאן דרשים מעילוי מינה[241] נטלין בה תרין תקיפין[242] אלף עלמין[243] ביה ירותא דאחסנא[244] סמיך עלוי ביה (ביה) חמש אתוון רשימין בתרין תלת על תרין אתקין גבוי תרין אחרנין רשימו ברזא דחמש (חמשנו) [חמש גו] חמש שוי עלוי את יו״ד:
ו. הוציא ניצוצות של אש, על הספירה הששי שני צדדים, צד אחד מדבר גבורות,	ו׳[245] אפיק בזיקין דנור[246] על ספר שתיתאה תרין סטרין סטר חד מרחיש גבורן

---

[236] עי׳ יהל אור על זהר ח״ג קעט ע״ב שיחנו ויסעו הם חסד וגבורה.
עי׳ זהר ח״ב מט ע״א: תא חזי כל משיריין דלעילא וכל אינון רתיכין כלהו אחידן אלין באלין דרגין בדרגין אלין עלאין ואלין תתאין והא אוקמוה דכתיב (תהלים קד כה) זה הים גדול וחיותא קדישא עליה וכלהו אוכלוסין ומשריין כלהו נטלין תחות ידה על ממריה נטלין ועל ממריה שראן בעדנא דהיא נטלא כלהו נטלין בגין דכלהו אחידן בה:
תרגום: בא וראה, כל המחנות שלמעלה וכל אותן מרכבות, כולם אחוזים אלה באלה, דרגות בדרגות. אלו עליונים ואלו תחתונים. והרי פרשוה, שנאמר "זה הים גדול". וחיה קדושה עליו, וכל האוכלוסים והמחנות, כולם נוסעים תחת ידיה. על מאמרה נוסעים, ועל מאמרה חונים. בזמן שהיא נוסעת, כולם נוסעים, משום שכולם אחוזים בה.

[237] צ״ע אם כוונת לצורך א׳ כזה: יו״ד **א**.

[238] גבורה?

[239] עי׳ לעיל הערה 222.

[240] הפרסה בגוף האדם הוא מפריד בין חג״ת לנה״י .
ועי׳ יהל אור ח״ג לה ע״ג וב״ע (&): כל פרצוף נבחן בג׳ חלוקות חב״ד חג״ת נה״י ובין כל ג׳ וג׳ יש פרסה מבדיל ובין חב״ד לחג״ת הוא סוד פרוכת שבין ק״ק לאוהל מועד כמו כן הוא בכללות האצילות שעד הטבור דע״ק וכו׳. ועי׳ מ״מ (ח״ב רנט ע״א) שזה בחי׳ החשמ״ל ומט״ט.

[241] עי׳ זהר ח״ג עב ע״ב: דישראל רשימין ברשימא קדישא בבשריהון ואשתמודען דאינהו דיליה.
ועי׳ תיקו״ז קמה ע״ב שזה שיש הארה מעליונים עליו.

[242] תקיפין הן מגבורות, והרי כל עליה היא דרך מ״ן שהם גבורות. ועי׳ זהר ח״ג רא ע״ב. ועי׳ שם רלג ע״ב ה׳ תקיפין, ואפשר שכאן נו״ה שהם תחת הפרסה, וצ״ע. ואם "נטלין" היינו נוסעים, אז זה ירידת חסדים וגבורות, ומכונים תקיפין שהם צמצום של האורות של העליונים. עי׳ לעיל הערה 210.

[243] עי׳ לקמן הערות 295 ו-302.

[244] $

[245] ת״ת.

[246] ניצוצי אש כמ״ש (ברכות נד ע״א) על הזיקין, ואמרו (חולין קלז ע״ב) זיקוקין דינור כו׳ (יהל אור).
ז״ל הגמ׳ בחולין: דכירנא כד הוה יתיבנא אחר י״ז שורן אחוריה דרב קמיה דרבי ונפקי זיקוקין דנור מפומיה דרב לפומיה דרבי ומפומיה דרבי לפומיה דרב ולית אנא ידע מה הן אמרין.
ועי׳ יונת אלם (פרק ק): הוא ר׳ (אבא) [אבהו] המוזכר בזהר לדעת רבינו, אשר חי ד׳ מאות שנה וכו׳, והוא היה גדול החברים אצל ר״ש ור״א בנו, והיה רבו של רבי חייא בחכמה הזאת, והוו זקוקין דינור נפקין מפומיה קמי ר׳ שהיה מסדר לפניו מה שלמד לפני ר״ש, ור׳ נמי זקוקין דינור הוו נפק מפומיה עם רב שהיה חוזר ומסדר אצלו ראשי פרקים, ואולי ר׳ עצמו מעיקרא מר״ש גמר ברזי תורה בזמן שהיה תלמידו במשנה ובגמרא וכו׳.
עי׳ אד״ז רצב ע״ב: ועלמין קדמאי בלא תקונא אתעבידו, וההוא דלא הוה בתקונא אקרי זיקין, נצוצין, כהאי אומנא מרצפא (ס״א מרזפתא), כד אכתש במנא דפרזלא אפיק זיקין לכל עיבר - מו״ס הוא בחי׳ "אמון" שעל ידיו נעשה הכל. ה"זיקין" המה הבחינות שלא נתקנו כלל, והאומן הוא שרו של עשו, שאינו מבין מדוע בראם השי״ת הרי לא נתקנו כלל (בהגר״א על תיקו״ז קלח ע״א ד״ה א׳).
ואינון זיקין דנפקין נפקין להיטין ונהירין ודעכין לאלתר ואלין אקרון עלמין קדמאי - והוא בבחינת בני קדם שמקומם הוא מאחורי ב״ן, בסוד שמות הטומאה שמסר אברהם אבינו לבניו כששלחם

וצד אחד רוח חכמה שבוהקת. והזיו ההוא נפרס? לשלש פניו. והזיו שבצדו קיים (עומד) לשלש (למטה) ארבע בארבע רשומות, אחד כנגד אחד. אחד שולט ורוכב [על] שתי אותיות רשומות [והכלל נכלל] באחד, ושַׁם עליו האות ו׳.	סטר חד רוח חכמה[247] דבהיק[ו] וההוא זיויא אשתטח לתלת אנפוי[248] וזיויא דסטרוי קיים (נ״א קאים) לתלת [לתתא[249]] ארבע בארבע[250] רשימין חד לקבל חד שליט חד רכיב תרי אתוון רשימין בחד ושוי עלוי את ו׳:
ז. פרס על הארתו של הספירה השביעית. חוזק של בלי כלום, מושלים שנבררו ורוח סערה של קרן אור תכשיטין בשביעי בלומים@ על השביעית מתנהגים ולא נוסעים, נוסעים ולא הולכים, הולכים ואינם נמצאים, נמצאים ואינם נבראים, נבראים ואינם מוכנים?, עליונים ותחתונים, [אלה ש]יורדים עולים, שלש רוכבים ארבע רשומים [ול]אחד חזרו,	ז׳ אשטח[251] על זיויתיה דספר שביעאה תוקפא דבלי כלום[252] הורמני[253] דבריירי[254] ועילעולא[255] דקואנריתא[256] קוזמיטין[257] בשביעאה בלימין[258] על שביעתא אתנהגן[259] ולא נטלן[260] נטלן ולא אזלן[261] אזלן ולא הוויין[262] הוויין ולא אתברין אתבריין ולא

לארץ בני קדם (מ״א קעז). סוד התלהטותם וממשלתם הוא אשר גרם להם את הביטול (פת״ש שבירה יא). ועי׳ עוד מלואים אות יז.

[247] היינו מעלת הת״ת שהיא מגלה גבורות עם פנימיות של חסדים וחכמה.

[248] פי׳ ג׳ צדדי המתקלא.

[249] אם גורסים לתתא, היינו שכמו שת״ת מאירה לחג״ת הוא גם מאיר לנה״י, ואם זה לתלת, הכל מדבר בחג״ת.

[250] כל הג׳ צדדים יש לו ד׳ פנים, עי׳ מלואים אות יד.

[251] עי׳ לעיל הערה 222.

[252] צ״ע אם כוונתו ללשון ״בלי מה״ (כן הוא בפי׳ ר״י הברצלוני בס״י פ״א מ״ב, ש״בלי מה״ היא לשון של ״בלי כלום), או הוא לשון של ״לבר מגופא״, שאינם בעצם. ועי׳ לעיל הערה 213. ואפשר שזה כלום ללא הוד?

[253] רשות וצוואה (יהל אור).

[254] בחירי השלטון (עי׳ זהר ח״א קמז ע״א רנא ע״א), ועי׳ שם רג ע״ב.

[255] לשון סערה (ערוך ערך ע׳), ועי׳ ספד״צ כז ע״א: קין, קינא דמדורא דרוחין בישין ועלעולין וקטפורין. ועיי״ש בבהגר״א דאע״ג שיש י׳ דרגין כולם נכללים בג׳ והן תלת דרגין דנפקין מחוטמא תלת שלהובין תננא ואשא וגחלי דנורא, כמ״ש בא״ר (קלז ע״ב) ובא״ז (רפט ע״א), והן אף וחימה ומשחית, ותלת גווני דעיינין למרתת קמייהו. ועי׳ זהר ח״א מ ע״א.

ועי׳ אד״ר קמב ע״ב: ובשעתא דכד בעי למיעל שבתא הוה ברי רוחין ושדין ועלעולין – אין גוף לדברים שנבראו בין השמשות (בהגר״א על ספד״צ כט ע״ג ד״ה ואמר כד). ו׳ ימי בראשית הם כנגד ו״ק. לכן כאן בסוף היום השישי ״בשעתא דכד בעי למיעל שבתא״ שהוא כנגד החלק התחתון של מידת היסוד הרי הוא זמן הערלה, נזכרו כאן ג׳ בחי׳, דהיינו רוחות שדין ועלעולים, הרי הם ״רוחין בישין ועלעולין וקטפורין״ הנזכרים בספד״צ (כז ע״א), והם ג׳ שלהובין היוצאים מחוטמא דז״א (ב״ע רמד ע״ב).

ולפי זה מובן הבלי כלום, וצ״ע.

[256] עי׳ היכלות היכל ו׳: מתלבשן בגופיה זויה קרניאתה דמטמרן ומצטיירן בזיוא דהקב״ה. משמע שזה לשון של קרן אור. עי׳ מלכים א׳ ז יז שזה תרגום של כותרת - קרונתא. ועי׳ ערוך (ערך ק׳) ש״קרנתא״ לשון אמצע הרקיע.

איתא כאן ביהל אור: צמר צבוע תכלת: אירא. חתיכה קטנה צמר, ע״כ וצ״ע היכן זה מקומו.

[257] קוזמין. תכשיטין (יהל אור). קוזמיקין. חזק (יהל אור). קוזמו. עולם (יהל אור).

עי׳ מלואים אות יח, ולפי דברי האור יקר שם, נראה שכאן מתגלה הארת הת״ת לנוק׳, אבל זה בלבוש של דינים, והסתרה.

[258] מלשון בלימה. עי׳ ס״י פ״א מ״ב.

[259] הנהגה היא לשון של מלכות? עי׳ מדרש הנעלם ח״א קכז ע״ב האי אור הראשון דמטלנוי עשרה ובעשרה נטיל וברזא דעשרה נהיג לכלא. ועי׳ זהר ח״א קנט ע״א שיה״ו כן מתנהג ונוסע וכו׳, דהיינו בנה״י אין שינוי והנהגה אלא כתולדה של החג״ת. ועי׳ מלואים אות יט.

[260] עי׳ לעיל הערה 236.

[261] עי׳ זהר ח״א פ ע״א שמשמע דרגה אחר דרגה, וכאן לא אלא נשאר במקומו.

[262] אם נטלין ואזלין הם חסד וגבורה מובן שזה ת״ת, או אם זה לשון של שינוי ועליה, וכאן היא לשון של קיום.

אחד הוא מהכח של שביל אחד ששורה עליו, שָׁם עליו האות ד׳.	**אתמשיין**[263] **עילאין ותתאין נחתין סלקין**[264] **תלת רכיבין**[265] **ארבע רשימין**[266] **חד אתחזרו**[267] **חד הוא דחילא דחד שביל**[268] **דשארי עלוי שוי עלוי את ד׳:**
ח. הוציא על השורש של ספירה השמינית, רשום בכוכב אחד, כלומר ברושם אחד הוא על ארבע, ארבע עליו שולט, אחד באחד, זה עומד וזה יושב, זה לוקח? וזה עוזב, זה עולה וזה יורד, מאחד תלויים ומאחד נבראים. קדוש הוא עליון הוא, הוא הוה, הוא אחד, רשום בתוכו אות ה׳.	ח׳ **אפיק על עילתא דספר תמינאה רשים בככבא חד**[269] **והיינו ברשימא חד הוא על ארבע ארבע עלוי שליט חד בחד דא קאים דא יתיב דא נסיב דא שביק דא סליק דא נחת מחד תליין מחד אתבריין קדישא הוא עילאה הוא הוא הוי הוא חד רשים בגויה את ה׳:**
ט. פרס על הזיו העליון הספירה התשיעית של א׳, ולא נראה, טמון במאתים וארבעים ושמונה עולמות שהולכים בתוכו, שקול בצלמו של האדון, רשום בחמש רוכב על חמש. המלך	ט׳ **אשטח**[270] **על זיותא עילאה ספר תשיעאה** [**דא׳**] (**דא**) **ולא אתחזי טמירא במאתן וארבעין ותמנין עלמין דאזלין בגויה שקולא**[271] **בצלמא דמארי׳ רשימא בחמש**[272] **רכיבא על חמש**[273] **מלכא**
	ו/א
	זהר
שאותם העולמות עובדים אותו, יורד ביום שמאיר ועולה בלילה שנחשך. רשום עליה שלש אותיות, ושם עליה האות י׳.	**דאינון עלמין פלחין ליה**[274] **נחתא בימאא דנהיר סלקא בליליא דאתחשך רשים עלה תלת אתוון**[275] **שוי עלה את י״**[276]**:**

[263] משיין (א״ה. הוא פי׳ על תיבת ולא אתמשיין). מוכנים (יהל אור).
[264] עי׳ זהר הרקיע ח״ב דף צה ע״א וכן במ״מ שזה לשון של נחתין וסלקין, וצ״ע@.
[265] נה״י.
[266] כל א׳ כלול מהוי״ה.
[267] עי׳ בהגר״א בספד״צ יג ע״ב לפרש ״חד אתחזרו״: ד׳ חיות של יחזקאל, שהן ג׳, וכ״א ד׳ פנים*, ואדם כולל את כולן, כמ״ש בתקונים (ה ע״א), וכולם הם ד׳ ראשים של ד׳ חיות, ע״כ.
*עי׳ בהגר״א על ת״ז יא ע״א ד״ה ועל כולהו, שבכל חיה יש את כל ד׳ אופני הפנים, והיינו כל הצורות הקיימות האפשריות. ועי׳ זהר בראשית עא ע״ב.
[268] יסוד, עי׳ מלואים אות כ.
[269] עי׳ זהר ח״א לד ע״א: תא חזי ככבים ומזלות בברית קיימין דאיהו (שמשא דקאמרן ודא) רקיע השמים דרשימין ביה וגליפין ביה ככבים ומזלות (ולתתא כלא ביה) וביה תליין לאנהרא
תרגום: בא וראה, כוכבים ומזלות עומדים בברית שהוא (שמש שאמרנו וזה) רקיע השמים, שרשומים וחקוקים בו כוכבים ומזלות, ובו תלויים להאיר.
ביאור: ומזלות בברית קיימין כתב הרב ז״ל כי החסדים נקראים כוכבים והגבורות נק׳ מזלות והם יורדים ליסוד ז״א (מ״מ). ועי׳ עוד תיקו״ז א ע״ב. ועי׳ זהר ח״ב קיח ע״ב שזה מדבר על תלמידי חכמים, הוב״ד במלואים אות כא. ועי׳ לקמן & שת״ח נקראים נו״ה.
[270] עי׳ לעיל הערה 222.
[271] היינו יסוד שוה לת״ת שהוא בעל הברית.
[272] חג״ת נו״ה מאירים ליסוד.
[273] היסוד מאיר לחג״ת נו״ה של נוק׳.
[274] פי׳ היסוד הוא בחי׳ המלך שכל בחי׳ הנוק׳ שהם העולמות, מעלים לו מ״ן, ומתפללת אליו. עי׳ אד״ז אל בעל החוטם אני מתפלל@
[275] שכן הארת היסוד כלול מכל היה״ו.
[276] עי׳ פומא דאמה, וזה עטרת הברית.

י׳. הוציא מהסודות שמונה עשר אלפים ספירה. עשרה באותיות עשרה בשם שנחקק (שנחלק בעשר בלימה) בי׳ שולט בעשרה. כשהגיע להזדעזע בשמונה עשרה עולמות, ארבעה אותיות הולכים עליה, עשרה עם עשרה, רוכב עליה טבעות של טבעות נאחזים ממנו, הוא ואשתו (ואותיותיו) אחד הוא.	**י׳ אפיק מרזין תמניסר אלפין**[277] **ספר עשרה באתין**[278] **עשרה בשמא דאתגלף**[279] **(נ״א דאיתפלג בי׳ בלימה) בי׳ שליטא בעשרה כד מטא לאזדעזעא בתמניסר עלמין ארבע אתאן אזלין עלה עשרה בעשרה רכיב עלה עזקאן דעזקאן**[280] **אתאחדן מניה הוא ואתתיה (נ״א ואתוותיה) חד הוא:**
נחלקו עשר הספירות הללו מעשר אותיות של שמו הקדוש, וכנגד זה בעשרה נברא העולם, והוציא כחם בעשר אמירות. שמו נסתר, לא היה מפרש, עשר על חמש, חמש על עשר, שש על חמש, חמש על שש, ברוך הוא וברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן ואמן.	**אתפלגו עשר ספירן אלין מעשר אתוותין עילאין דשמיה קדישא**[281] **ולקביל דנא בעשרה אתברי עלמא**[282] **ואפיק חיליהון בעשר אמירן שמיה סתים פריש לא הוה עשר על חמש**[283] **חמש על עשר שיתא על חמש**[284] **חמש על שיתא בריך הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן ואמן:**
.	מדרש הנעלם[285]
שנינו (אבות פ״ה מ״א) בעשרה מאמרות נברא העולם. רבי חייא ורבי נתן אומרים במאמר אחד נברא. ואיזהו, שנאמר ״בדבר ה׳ שמים נעשו״. ורבי אבא אמר, נאמר ״כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד״, אמירה אחת בלבד.	{ב ע״ד} תנן בעשרה מאמרות נברא העולם רבי חייא ורבי נתן אומרים במאמר אחד נברא ואיזהו דכתיב (&) בדבר ה׳ שמים נעשו[286] ורבי אבא אמר דכתיב (&) כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד[287] אמירה אחת בלבד[288]:
רבי אלעזר אמר, לא זה ולא זה, אלא באות אחת נברא העולם בלא אמירה. שלמדנו, רבי אלעזר אמר, אות אחת נטל הקדוש ברוך הוא משמו ובאותה האות נברא, והיינו שאמר רבי אלעזר, מהו נאמר ״מי כמוכה באלם ה״, שיוכל לברא את העולם.	ר׳ אלעזר אמר לא זה ולא זה אלא באות אחת נברא העולם בלא אמירה דתניא רבי אלעזר אמר אות אחת נטל הקב״ה משמו ובאותו האות נברא והיינו דא״ר אלעזר מאי דכתיב (&) מי כמכה באלים ה׳ שיוכל לברא את העולם:
אלא משמע, בה״א נברא העולם, באות אחת ממש. ובמה נבאר ״כי הוא אמר ויהי וגו״, ״בדבר ה׳ שמים נעשו״. אלא אמר רבי אלעזר להראות לעולם, שהרי היה	אלא משמע בה״א נברא העולם[289] באות אחת ממש (ומאי) [ובמאי] נוקים כי הוא אמר

[277] עי׳ בהגר״א בס״י ג ע״ג: ח״י נקודות והן ח״י עלמין שהן בחכמה, שהן החיות שורש ח״י עלמין של יסוד כידוע (רע״מ פנחס רמד ע״ב), ח״י אלפים עולמות (עי׳ ז״ח דף מ ע״א) שהקב״ה משתעשע בהן, סוד הזווג כידוע שמתפשט ממוח דרך ח״י חוליין.
ועי׳ לש״ו ביאורים ח״ב פ ע״ג, שבהוי״ה דעיניין יש י״ח משחתין והם שורש סוד ח״י עלמין שביסוד, והוא טיפת הזרע הנמשכת בו מח״י חוליין שבשדרא.

[278] היינו שם מ״ה, והוא כאשר ז״א בזיווג עם נוק׳.

[279] $

[280] $

[281] $

[282] $

[283] [ר״ל י׳ על ה׳] (דפ״מ).

[284] [ר״ל ו׳ על ה׳] (דפ״מ).

[285] תת טעם לשבח אל שם מדרש זה הנקרא בשם מדרש הנעלם וכו׳ שרוב עניין (ומנין) זה הוא על הנשמה שמקורה הוא בבריאה ששם גן עדן העליון, וידוע בסדר פרד״ס שהדרשה היא בבריאה (שעה״ג יז) וכו׳, והמדרש הנגלה הוא בסוד החיצוניות אך הנעלם הוא בסוד פנימיות שהן הן הנשמות. ולכך להיות שמדרש זה הוא מיוסד על הנשמה על כן שמו נאה לו מדרש הנעלם (רמ״ז).

[286] עי׳ זהר ח״א א ע״ב, ועי׳ לג ע״ב ועי׳ מלואים אות כו.

[287] עי׳ מלואים אות כז.

[288] עי׳ מלואים אות כח.

[289] עי׳ זהר ח״ג רצח ע״א הוב״ד במלואים אות כט.

נברא, ולא היה מתגלה, והצטרך כל אחד ואחד להתגלות, להוציא כל אחד ואחד מעשיו וכחו שראוי לו.	ויהי וגו׳[290] בדבר ה׳ שמים נעשו[291] (&) אלא א״ר אלעזר לאחזאה לעלמא דהא אתברי הוה ולא הוה מתגליא ואצטריך כל חד וחד לאתגלאה לאפקא כל חד וחד עובדוי וחילוי דאיתחזי ליה[292]:
אמר רבי אלעזר כל העולם כולו וכל תולדותיהם ברגע אחד נבראו, בשעה אחת נבראו, וביום אחד נבראו. נאמר ״אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה׳ אלהים״, באותו היום ממש באותה שעה ממש ואותו רגע ממש.	א״ר אלעזר כל העולם כלו וכל תולדותיהם ברגע אחד נבראו[293] בשעה אחת נבראו וביום אחד נבראו דכתיב (&) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה׳ אלהים באותו היום ממש באותה שעה ממש ואותו רגע ממש:
ושנינו, אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן, קדם שברא הקדוש ברוך הוא את העולם היה הוא ושמו אחד, והיה בדעתו לברא את העולם. וברא קודם אלף עולמות	ותניא א״ר אבא א״ר יוחנן קודם שברא הקב״ה את העולם היה הוא ושמו אחד[294] והיה בדעתו לברוא את העולם וברא קודם אלף

Commented [YL7]: ל בדוק אם אני צודק במלואים.

---

[290] עי׳ מלואים אות כז.

[291] עי׳ מלואים אות ל.

[292] עי׳ מלואים אות לא.

[293] עי׳ שעה״ק (פח ע״א): עולם האצילות, נקרא עולם המחשבה, לפי שהא״ס המאיר בו, איהו וגרמיה חד, כמו שביארנו לעיל, בספר התקונין, והענין הוא, כי הנה הא״ס, בהיותו מתלבש בחכמה עליונה, הנקראת מחשבה, מתפשט בתוך מדרגות האצילות ממש, ואז מחשבה ומעשה שבאצילות, הכל הם דבר אחד, ברגע אחד, בלתי שיקדים זה לזה. וזהו סוד אומרו, איהו וגרמיה חד בהון, כי הוא עמהם דבוק ביחד, והוא הנקרא מחשבה, איננו מקדים אל מעשה האצילות, כי הכל נעשה ביחד.

עי׳ זהר ח״א קכו ע״ב: אמר רבי יצחק אלהי השמים ואלהי הארץ (שם ג) [הואיל ואמר ביהו״ה שהוא הכל למה נאמר אלהי השמים] אמר רב יהודה שהוא אדון על הכל בבת אחת וברגע אחד הוא מניע לכל וכלם כאין נגדו:

תרגום: אמר רבי יצחק, ״אלהי השמים ואלהי הארץ״, הואיל ואמר בה׳ שהוא הכל, למה נאמר ״אלהי השמים״. אמר רב יהודה, שהוא אדון על הכל, בבת אחת וברגע אחד הוא מניע לכל, וכולם כאין נגדו.

עי׳ מלואים אות לב, ועי׳ לקמן מד ע״ד ד״ה לא תחמוד.

[294] עי׳ מלואים אות לג.

יהל אור ח״ב [מ ע״א]: ונברא העולם בב׳, ברכה, והוא מקום הברכה כמ״ש בפ׳ במדבר קי״ח א׳ וש״מ הרבה וכמ״ש חכמה נחית בברכה בימינא דכהנא קדושה כו׳, בסוד יב״ק, וכמ״ש על פסוק יברכך שהן ו׳ מתנות שהן בז׳ כפולות יברכך בחכמה כו׳. איהו ברוך כו׳. והתורה מתחלת בב׳ ומסיימת בלמ״ד, בל״ב נתיבות פליאות חכמה כו׳. ונברא העולם בב׳, והעולם דומה לאכסדרה כו׳ {שבת קד.}. ובב׳ כלול הכל כל מה דהוה ולא הוה ויהויין כו׳, והיא בית הכל. ושם התחלת דו פרצופין, זו״נ, כמ״ש באדרת האזינו {רצ:}, ו״ד של יו״ד של השם, אבל בכתר השם ושמו אחד, כמ״ש {ז״ח@ בראשית ליורנו ט. מרגליות@ ב:} עד שלא נברא העולם הי׳ הוא ושמו אחד, ר״ל בכתר, קודם הבריאה בב׳.

עי׳ בהגר״א בתיקו״ז צא ע״ב ד״ה א׳ כתר - (א׳ דאי״ה או״ה שכולל כל הוי״ה באלף, כ״ו) דהוא יחודא דכולא, שותף השלישי, ושם אח״ד, י״ג מכילין דרחמי, ושם עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו אחד (זו״ח@ ב ע״ב) בכתר, דזו״נ התחלתן מחכמה כמ״ש בא״ז (רפח ע״א), ושם אין אלהים עמדי (דברים לב לט):

עי׳ הקדו,ש עט ע״א: ונקרא כל עולם המלבוש הזה בשם שם הויה, כי הוא העיקר בו, כי הוא התופס ומחזיק את כל הרל״א שערים כולם, והוא קודם כל הבריאה כולה. ועליו אמרו בפדר״א (פרק ג) עד שלא נברא העולם היה הקב״ה הוא ושמו הגדול בלבד. והיה הוא ושמו אחד (וכמ״ש בזו״ח@ בראשית במדרש הנעלם שם ב ע״ד), כי עדיין לא נתגלה בשום גילוי זולתו, כי כל עולם המלבוש הוא מאור עצמותו עצמו כנ״ל, ואחר שנתקפל חציו בחציו, הנה נתן מקום להעולמות אשר כולם נאצלו ונבראו בשמו. והרי עכ״פ הוא כי בכל עולם המלבוש, לא היה עדיין שום גילוי כלל אלא רק התורה כולה הכלולה בשמו הגדול, שהוא השם הויה ב״ה.

עי׳ בהגר״א בתיקו״ז כב ע״א: מסטרא דא׳ כו׳ - ר״ל, דא׳ הוא כתר, וא׳ מרמז על היחוד, והוא גימט׳ הוי״ה כמו שמפרש והולך, וז״ש היה הקב״ה לחוד, ר״ל בלא אדם, שהוא מחכמה ולמטה, וז״ש (פדר״א ריש פרק ג, זו״ח@ ב ע״ב) קודם שנברא העולם, ר״ל מחכמה ולמטה היה הוא ושמו אחד, ור״ל דשם הוי״ה היה נכלל באות אל״ף עד שנברא מחכמה, ולמטה התחיל השם להתפשט, יו״ד בחכמה ה׳ בבינה כו׳ כידוע (זהר ח״ב קכג ע״ב), וזהו כתר, שהוא שורש הספירות של השם, באות אלף:

עי׳ לקיוט הגר״א יג ע״ב: כמ״ש דשירותא דבריאה הוא מחכמה, והוא כלל העולם. וקודם שנברא העולם הוא בכתר, שם הם בסוד אות א׳, דשם היה הוא ושמו אחד (זו״ח@ ב ע״ב), ר״ל הוא דוכרא, ושמו נוקבא, הם ביחודא שם.

שנאמר "האלף לך שלמה", ואחר כך ברא עולמות אחרים, להודיע שהכל נגדו כאין.	עולמות[295] שנאמר (שיה״ש ח &) האלף לך שלמה ואחר כך ברא עולמות אחרים להודיע שהכל נגדו כאין:
והיינו שאמר רבי חייא, למה אלף ראשונה שבאותיות. מפני שבתחלה ברא אלף עולמות שקדמו לשאר עולמות, ואחריו בי״ת, שהוא בנין שמים וארץ. רב הונא אמר, בתחלה [ברא] כסא הכבוד נאמר בו "אלף אלפים ישמשוהו" ואחריו שאר המלאכים והארץ, שהם בית העולם. ואחריו גימ״ל, גן עדן, שהוא גמול הצדיקים, ואחריו דל״ת שהוא האדם שנרכב בארבע רוחות.	והיינו דא״ר חייא למה אלף ראשונה באותיות מפני שבתחלה ברא אלף עולמות שקדמו לשאר עולמות[296] ואחריו בי״ת שהוא בנין שמים וארץ רב הונא אמר בתחלה כסא הכבוד שכתוב בו (דניאל ז י) אלף אלפין ישמשונה[297] ואחריו שאר המלאכים והארץ שהם בית העולם ואחריו גימ״ל ג״ע שהוא גמול הצדיקים ואחריו דל״ת שהוא האדם שנרכב בד׳ רוחות:
אמר רבי יצחק אמר רבי זריקא, קוים ירוקים היו סובבים על התהום והתהום היה עולה ויורד, ואות אחת היתה מתפשטת בשלש זויותיה על התהום, והתהום שכך, זהו שנאמר "ורוח אלהים מרחפת".	א״ר יצחק א״ר זריקא קלטופין[298] דירוקין הוה מסחר על תהומא[299] ותהומא הוה סליק ונחית[300] ואת אחד הוה פשיט בתלת זוייתיה[301] על תהומא ותהומא שכיך [חדא] (ה״ד) (&) ורוח אלהים מרחפת:
אמר רבי אלעזר לא משמע מכאן, אלא מכאן, שנאמר "ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו אף ירגזו תהומות". והיינו מה ששנינו אלף עולמות היו טרם שנברא	אר״א לאו מהכא משמע אלא מהכא דכתיב (&) ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו אף ירגזו תהומות והיינו דתנן אלף עלמין[302] הוו עד דלא אתברי עלמא[303] וזיו יקריה הוה מתפשט[304]

Commented [YL8]: ??

Commented [YL9]: בדוק

---

[295] עי׳ תז״ח (לט ע״א): קרקע דנטע ליה תמן ואצלח ואתפשט אנפוי ושרשוי עד אלף דור דא שכינתא הה״ד (תהלים קה) דבר צוה לאלף דור ועלייהו איתמר (שה״ש ח) האלף לך שלמה ואלין אלף עלמין דכסופין:

תרגום: קרקע ששם נטע אותו והצליח והתפשטו פניו ושרשיו עד אלף דור זו השכינה זהו שכתוב דבר צוה לאלף דור ועליהם נאמר (שיר ח) האלף לך שלמה ואלה אלף עולמות של כסופים.

בס׳ זוהר הרקיע מפרש שהוא סוד גבורה דע״י המתלבש במו״ס בבחי׳ אחוריים, והיינו אחוריים דאלקים דההי״ן ובגי׳ "אלף" (ב״ע &). מו״ס הוא מקום בטישו דחיוורא דגלגלתא הרי הוא דכורא דלעילא, והיינו זיווגא עילאה בטישו דאוירא ומו״ס, וא״ל שד״י במילואו הוא אל״ף למ״ד שי״ן דל״ת יו״ד ובגי׳ אלף (צז ע״א). ועי׳ לקמן הערה 302.

[296]

[297] ז״ל הפסוק בשלימות: נְהַר דִּי נוּר נָגֵד וְנָפֵק מִן קֳדָמוֹהִי אֶלֶף אַלְפִים יְשַׁמְּשׁוּנֵּהּ וְרִבּוֹ רִבְוָן קֳדָמוֹהִי יְקוּמוּן דִּינָא יְתִב וְסִפְרִין פְּתִיחוּ:

עי׳ שער מאמרי רשב״י : ג׳ עולמות אלו מתפשטין למטה כי עולם הראשון הוא סוד נהר דינור אשר אלף אלפין ישמשוניה והנה הוא בהיכל הגבורה של שבעה היכלות הנז׳ בפ׳ פקודי הנקרא היכל הזכות ושם עומד זה הנהר דינור כנז׳ שם בדרנ״ב ע״ב. וכבר הודעתיך כי אותם הז׳ היכלות הם בעולם הבריאה והעולם השני מתפשט בהיכל הזכו׳ שבעולם היצי׳ ועלמא תלית׳ הוא בהיכ׳ הזכו׳ של העשיה.

[298] עי׳ חגיגה יב ע״א: תנא תהו קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו שממנו יצא חשך שנאמר ישת חשך סתרו סביבותיו בהו אלו אבנים המפולמות המשוקעות בתהום שמהן יוצאין מים, ע״כ. ועי׳ רע״מ פנחס רכז ע״א: תרין קליפין ירוק וחוור דקליפין דאגוזא חד תהו קו ירוק, עכ״ל. וכן עי׳ תיקו״ז יב ע״ב: אתמר עלייהו והארץ היתה תהו, דא קו ירוק קליפה קדמאה דאגוזא, ובהו אבנים מפולמות, ע״כ.

[299] ע׳ מלואים אות ג.

[300] עי׳ מלואים אות לד.

[301] עי׳ ג׳ קוצין של י׳ זהר ח״ג רג ע״ב הוב״ד במלואים אות לה.

[302] עי׳ לקמן כב ע״א, מט ע״א שזה עולמות של שכר. ועי׳ תז״ח (לט ע״א): האלף לך שלמה ואלין אלף עלמין דכסופין דארכיב ליה לאדם על כולו, עכ״ל. ועי׳ לש״ו הקדו״ש דף סד ע״ד, שמבאר שכל אות נעשה ממאה נקודות, וכל נקודה היא בסוד י׳, וזהו עניין האלף עלמין דכאן שהם שורש לכל גילוי של תורה, העשוייה אותיות. ועי׳ לקמן נו ע״ד קו המדה. ועי׳ לעיל הערה 295.

[303] עי׳ זהר ח״ג צא ע״ב, תרי אלפי שנין עד לא אתברי עלמא.

[304] עי׳ זהר ח״ב פג ע״א שזו גילוי שכינתו ית׳. ועי׳ מדרש תהילים (מזמור קד): ר׳ שמעון בן יהוצדק שאל את ר׳ שמואל בר נחמן, ואמר לו, כיצד ברא הקב״ה את האורה. אמר לו, נתעטף בטלית לבנה והבהיק את העולם באורו. אמנם עי׳ גמ׳ ר״ה (דף יז ע״ב): ויעבור ה׳ על פניו ויקרא אמר רבי יוחנן

העולם, וזיו כבודו היה מתפשט, ובורא עולמות ומחריב אותם, עד שעלה ברצון לפניו לברא את העולם הזה.	וברא עלמין וסתיר לון[305] עד דסליק ברעותא[306] קמיה למברי האי עלמא:
ובאותה שעה התפשטו שתי אותיות משמו וקיום אותן, ושתים אחרות נחקקו למעלה ולמטה, אחת בתוך אחת, חקק אחת וחזרו שלש, וחקק אחת אחרת וחזרו שתים, עד שעלו עשר. נחלקו אותן עשר וחזרו לשלשים ושתים, והם שלשים ושתים נתיבות חכמה (ס״י פ״א מ״א).	וההוא שעתא אתפשטו תרין אתוון משמיה וקיים לון[307] ותרין אחרן אתגליפו לעילא ותתא[308] חד גו חד גליף חד ואתחזר[309] תלת[310] וגליף חד אחרא ואתחזר תרין עד דסלקו עשרה אתפליגו אינון עשרה ואתחזרו לתלתין ותרין ואינון תלתין ותרין שבילי דחכמתא[311]:
אלו נחלקו בחקיקותיהם לעשר וחזרו לארבעים ושתים, מכאן ולהלאה מי שישגיח ישגיח בפחד[312] הלב יסתם, ואין שפותחים לו, ועל זה נאמר ״אני ה׳ הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים״ ונאמר ״לא תעשה לך פסל וכל תמונה״.	אלין נחלקו בחקיקותיהם לעשר וחזרו למ״ב[313] מכאן ולהלאה מאן דישגח ישגח בביעתותא דלבא יסתים ולית דפתחין ליה ועל האי כתיב (ישעיה מב ח) אני ה׳ הוא שמי

אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם. ועי׳ ר׳ בחיי (במדבר טו לח): והכוונה במאמר הזה שבא ללמדנו סדר תפלה ובקשה איך נתחנן לפניו, שנתעטף בטלית ושנזכור לפניו שלש עשרה מדות בכוונה וימחול לנו בזה. ובאמרו נתעטף פירוש בטלית לבנה שהוא סימן סליחה וכפרה. ועי׳ ספר הקנה (עמוד פה): הטלית רומז בחכמה עילאה, וזהו שארז״ל שנתעטף הקב״ה בטלית לבנה ר״ל נתעטף הבינה בחכמה. ועי׳ עיונים אות לו.

[305] עי׳ במדבר רבה (פ״ג סי׳ ?): ז״ל

ועי׳ אד״ר קלה ע״א ותז״ח כז ע״א הוב״ד במלואים אות לז.

[306] סליק ברעותא היא עליה לרצון, והיינו עליית מ״ן למו״ס, וזה שורש כל זיווג, וזיווג זה היה בתחילת בריאת העולם ללא עליית מ״ן שלנו אלא ממנו ית׳. עי׳ בהגר״א בספד״צ ד ע״ד הבו״ד במלואים אות לח.

[307] עי׳ שער מאמרי רשב״י נט ע״ב שאו״א קיימים בזיווג תמידי, וללא זה נחרב העולם, אבל הזיווג זו״ן זהו לפרקים

[308] עי׳ זהר ח״א כא ע״א: חיות דמטמרן אינון תחות תרין אתוון עלאין דאתכסיין י״ה אתוון שליטין על ו״ה אלין רתיכא לאלין [וההוא] (דההוא) טמירא לכל טמירין דלא אתידע כלל שליט על כלא ורכיב על כלא

תרגום: חיות שמוסתרות הן תחת שתי אותיות עליונות שמתכסות. י״ה אותיות שולטות על ו״ה, אלה מרכבה לאלה. ואותו הנסתר של כל הנסתרים שלא נודע כלל שולט על הכל ורוכב על הכל.

ביאור: טמירא לכל טמירין - הוא א״א כי או״א נקראים טמירין שהם בגו זו״ן ואריך תוך או״א ולכך נקרא טמירא לכל טמירין (מ״מ).

[309] היינו שחזרו למציאותם המקורית (עי׳ אד״ר קכט ע״ב).

[310] היינו במציאות של תיקון ומתקלא עי׳ ריש ספד״צ.

[311] עי׳ בהגר״א בס״י פ״א מ״א שהל״ב הוא הקיף עיגול שרוחבו י׳.

ועי׳ לש״ו הקדו״ש לה ע״א דהיינו שסוד שורש הבחינות של י׳ ול״ב הוא בעולם דקו וצמצום [כלומר העולם הקודם לגילוי א״ק, עי׳ לש״ו כללים ח״א יג ע״א ו לש״ו ביאורים ח״א כט ע״ד]. ועי׳ לש״ו ביאורים ח״א נח ע״ד שעומק הענין של י׳ ול״ב שהם בחי׳ הקו והצמצום הוא, כי הצמצום היה בסוד עשר, שכן הוא בחינת מלכות דא״ס, והיה בסוד י׳ דאדנ״י, י׳ זעירא שהוא סוד חכמה זעירא, וככל עיגול שרחבו י׳, שטחו בהיקפו הוא ל״ב (והוא הל״ב נתיבות חכמה), והקו הנמשך בצמצום כולל אותו ובכך הצמצום מתגלה על ידיו, ובחיבור שניהם נברא הכל. והוא סוד ל״ב השמות אלקים [דמע״ב] דבצמצום שהוא דין, והם נתגלו והאירו על ידי הקו שהוא חסד, והם ג״כ בסוד נחש בריח (קו) ונחש עקלתון (צמצום) (עי׳ ב״ב עד ע״ב), ועיקר הגילוי הוא רק על ידי הנחש בריח.

ועי״ש עוד שבשמות הם הל״ב אלקים של בריאת העולם, ועי׳ בזה בתיקו״ז כז ע״ב. עי׳ לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.**, ועי׳ מש״כ רבינו בביאורו על תיקו״ז מד ע״ג ד״ה דאיהו ל״ב אלקים כו׳, ז״ל, שהוא בלב של ים, דבינה כלולה מחו״ב, כידוע חכם כו׳, ומסטרהא הוא נ׳ שערי בינה, ומסט׳ דחכמה בה ל״ב אלקים דעובדא דבראשית.

ועי׳ מש״כ רבינו בביאורו להק׳ האד״ר, ז״ל, בשם אלקים נברא העולם, כמ״ש בראשית ברא אלקים, וכל מע״ב, כי כל העולמות תחת אצילות הן אלקים, והיא [מלכות דאצילות] מתעלמת בתוכם נקראת ג״כ אלקים.

[312] ?

[313] עי׳ בהגר״א בס״י ג ע״ד הוב״ד במלואים אות לט.

	וכבודי לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים[314] וכתיב (שמות כ ג&) לא תעשה לך פסל וכל תמונה[315]:
אמר רבי אלעזר התהום היה נשקע בארבע אבנים והטבעו למטה על אבן אחת, שהוא העמוד, ועל זה העולם עומד. זהו שנאמר ״על מה אֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ או מי יָרָה אבן פִּנָּתָהּ״. אמר רבי זירא זוהי האבן שממנה הושתת העולם ועליה העולם עומד, והוא קדש הקדשים, והוא טבורו של עולם, וממנה יצאו אבנים המשקעות בתהום ומהם יוצאים מים.	א״ר אלעזר התהום היה נשקע בארבע אבנים והוטבעו למטה על אבן אחת שהוא העמוד ועל זה העולם עומד הה״ד (איוב לח ו) על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה א״ר זירא זו היא אבן שממנה הושתת העולם ועליה העולם עומד והוא קדש הקדשים והיא טיבורו של עולם וממנה יצאו אבנים המשוקעות בתהום ומהם יוצאים מים[316]:
אמר רבי אחא בר יעקב בשלש אותיות נשקע התהום ונחלק בשלשה חלקים והם עמודי הארץ. ופעם בשלש מאות שנה מתרופפים ממקומם, שנאמר ״המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון״.	א״ר אחא בר יעקב בשלשה אותיות נשקע התהום ונחלק בשלשה חלקים והם עמודי הארץ ואחד לשלש מאות שנה מתרופפים ממקומם שנאמר (שם ט י) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון[317]: {ג ע״א}
שנה רבי שמעון על שבעה עמודים הארץ עומדת שנאמר ״חצבה עמודיה שבעה״, והם תלויים על המים. וכנגדם אמר דוד המלך עליו השלום שבעה קולות, שנאמר ״קול ה׳ על המים״.	תאני ר׳ שמעון על שבעה עמודים הארץ עומדת שנאמר (משלי ט &) חצבה עמודיה שבעה[318] והם תלויים על המים וכנגדם אמר דהמע״ה שבעה קולות דכתיב (תהלים כט &) קול ה׳ על המים:
הכל תלוי על	הכל תלוי על
	ו/ב[319]

[314] עי׳ זהר ח״ג רעז ע״ב שזה כינוי לאצילות, ופתיחת ההיכלין של בריאה נסתמו עד שיתקנו את זה בשם מ״ב. ומי שיש לי חסרון בלבו, או משום בהלה או פחד, אז לא נכנס

[315] עי׳ מלואים אות מ.

[316] עי׳ מלואים אות מא.

[317] עי׳ לקמן נט ע״ד.

עי׳ זהר ח״א עז ע״א: רבי יוסי פתח (תהלים פד ב) מה ידידות משכנותיך יהו״ה צבאות כמה אית לון לבני נשא לאסתכלא בפולחנא דקב״ה דהא כל בני נשא לא ידעי ולא מסתכלי על מה קאים עלמא ואינון על מה קיימין דכד ברא קב״ה עלמא עבד שמיא מאש וממים מתערבין כחדא ולא הוו גלדי ולבתר אגלידו וקיימו ברוחא עלאה ומתמן שתיל עלמא לקיימא על סמכין ואינון סמכין לא קיימין אלא בההוא רוחא ובשעתא דההוא רוחא אסתלק כלהו מרפפין וזעין ועלמא ארתת הה״ד (איוב ט ו) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון וכלא קאים על אורייתא דכד ישראל משתדלי באורייתא מתקיים עלמא ואינון קיימין וסמכין קיימין באתרייהו בקיומא שלים

תרגום: רבי יוסי פתח ״מה ידידות משכנותיך ה׳ צבאות״. כמה יש לבני אדם להסתכל בעבודת הקדוש ברוך הוא, שהרי כל בני האדם לא יודעים ולא מסתכלים על מה עומד העולם ועל מה הם קיימים. שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה שמים מאש וממים מעורבים יחד, ולא היו קופאים. ואחר כך קפאו ועמדו ברוח עליונה, ומשם שתל את העולם לעמוד על עמודים, ואותם התומכים לא עומדים אלא באותו הרוח, ובשעה שאותה הרוח עולה, כולם מתרופפים וזעים והעולם רותת. זהו שכתוב ״המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון״, והכל עומד על התורה, שכאשר ישראל עוסקים בתורה מתקיים העולם, ואותם העמודים ואדנים קיימים במקומם בקיום שלם.

ביאור: ביד שמיא - ר״ל שמים, חג״ת, ובתחלה מחו״ג ולא נתקיימו עד שבא הרוח ת״ת ועבד שלמא והן ג׳ יסודות עלאין, וסמכין הן נו״ה (יהל אור).

קאים על אורייתא - שהוא רוחא הנ״ל (יהל אור).

עי׳ אפיקי ים (ב״ב עג ע״א): ה׳ אותיות אלקים הם כסדר בחג״ת נ״ה אל״ה בחג״ת כמ״ש בזוהר בראשית בסוד מ״י אלה וי״ם בנו״ה, ולכן עיקר אחיזתם בנו״ה והם גלי הים שנו״ה הם מעלה ומטה, וז״ש סלקין ונחתין ואז זעפא אשתכח כמ״ש (איוב ט ו) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיו יתפלצון שהם ב׳ עמודים הידועים שעליהם העולם עומד יכין ובועז, וארץ העליונה לית לה נייחא.

[318] עי׳ זהר ח״א פב ע״א, רלא ע״א הוב״ד במלואים אות מב.

[319] עי׳ יהל אור ח״ג [ז ע״ד] : בזוהר. [ליקוט. סוד המלכות בשלשים מעלות {אבות פ״ו}, בת״ז כ״ג ע״ב {כח:} תניינא בשיר כו׳, ושם כ״ה ע״ב {ל.} אתער ברתא דמלכא כו׳, והיא סלקא באבהן, שבהן שלשים כנפים כמ״ש בס״א דף ו׳ {ז״ח@ בראשית ליורנו ה. מרגליות@ ג.}. וכהונה בכ״ד שהוא שושבינא דמטרוניתא בכ״ד קישוטי כלה, בכ״ד צירופי אדנ״י, והן נמשכין מכ״ד רתיכין דכלילין

	סתרי אותיות
למטה בסוד השם הקדוש, ושתי אזנים הן לאחז בימין ושמאל, וכלם עומדים בסוד של ה״א.	לתתא ברזא דשמא קדישא ותרין (אזנין) [אינון][320] לאחזא בימינא ושמאלא[320] וכלהו קיימין ברזא דה״א[321]:
עכשיו נמצא, שהה״א הזו בכל אותם סודות עליונים, באותה המרכבה הקדושה, באותם שנים עשר, בסוד עשר ספירות בסוד של ארבעים ושתים אותיות המחוקקות שבשם הקדוש, הכל נכלל בדיוקן הזה של ה״א.	השתא אשתכח דה״א דא בכל אינון רזין עילאין[322] בההוא רתיכא קדישא באינון תריסר[323] ברזא דעשר ספירין[324] ברזא דמ״ב אתוון[325] מחקקן בשמא קדישא כלא אתכליל בהאי דיוקנא דה״א[326]:
וכלם עומדים באלכסון, בסוד הנקודה שעומדת באמצע, שמכריח את כלם בדרך ישר. הצד הזה בצד הזה וכן לד׳ צדדים, כולם עומדים במשקל המשקל שעומד לתקן את הכל.	וכלהו קיימי באלכסונא[327] ברזא דנקודה לקיימא באמצעיתא [לאכרחא] (לאכרע) לכלהו

בבעלה כמ״ש (בח״ג) {בח״ב} קפ״א (ע״ב) {ע״א} ע״ש. והתורה במ״ח דברים, הענין הוא כי בינה ימא דאורייתא, ואמר שם {בח״ב} דף ק״פ ע״ב כד קיימא ה״א דא על סמכין חמשין ואינון הוי תליסר מכילין דרחמי בחד דרגא דאיתוסף עלייהו ואלין אינון תריסר דקיימין כו׳ ע״ש. והענין י״ג דסליק לנ׳ תרעין, כי בה י״ב, שהן י״ב נקודות לכל סטר דד׳ סטרין כמ״ש שם ע״א ואינון ט׳ נקודין ואינון

[320] אזלין לאתאחדא בימינא ושמאלא - דע כי רשב״י ע״ה מצייר הענין הזה כלומר אלה הארבעים אותיות בציור עגוליי כדמיון עגולה הסובבת אל נקודה ואלכסונותיה יוצאים ממנה ביען מושלים על היקף העולם ועל ז׳ כוכבי לכת המשרתים אותם כי כן שם בן מ״ב מתחלק לז׳ חלקים ששה אותיות לכל חלק כאשר ציירתי אותם לך בתחלת הספר ותמונת העיגול הזה בעולם הוא כדמיון הגלגל המעלה המים שהוא סובב על שני קוטבים נמשכים מן הנקודה האמצעית לימין ולשמאל חוצה כזה ⊖ או כזה ⊕ והם הם המעמידים את הגלגל ונקראים שני אלה הקוטבים אזני׳ כדמיון הקופה שנושאים אותה באזניה כן אלה המ׳ אותיות סובבי׳ על הנקודה הנמשכת לימין ולשמאל והאזנים האלה הם אחד למעלה באין סו״ף וא׳ למטה באין תכלית כי הם סוד שני הבתי״ם בי״ת בראשית ובי״ת ובהו שהם התחלת גלוי האצילות וסופו. ונתיחסו האזנים הללו לימין ולשמאל כי כבר ידעת כי כל עליון נקרא ימין וכל תחתון נקר׳ שמאל נמצא כי הארבעים אותיות ושני אזנים הם מ״ב (כתם פז). אודנין לאתאחדא בימינא ושמאלא - כי בלתם לא יסוב הגלגל (כתם פז).

היינו שם מ״ב, ועי׳ בהגר״א הוב״ד במלואים אות טז.

[321] כי צורתה ד׳ המורה על ד׳ פאות העולם והנקודה אשר בתוכה היא הנקודה המתחלקת לד׳ רבע העול׳ ט׳ ט׳ לכל רוח והיא בכלם (כתם פז).

[322] אח״כ הציא נפקותא להורות שהיא בכל והכל בה ואמר ״אשתכח דה״א דא בכל אלין רזין עילאין״ והם אלה אשר יזכור ברתיכא קדישא שהם ד׳ חיות (כתם פז).

[323] שהם גבולי האלכסון אשר לד׳ פאות (כתם פז).

עי׳ לעיל

[324] חמש כנגד חמש ה״א בה״א כמו שביארתי (כתם פז).

עי׳ מלואים אות טו.

[325] עשרה לכל רוח והאזנים הנז׳ (כתם פז).

עי׳ בהגר״א בתיקו״ז צט ע״ב: ועי׳ לעיל (ו ע״ב ח ע״ב) צירי איהו חושבן כו׳ הרי מ״ב ובג״ד צירי ביה צייר עלמין וייצר תמן צרי ביה צייר אדם כו׳, ר״ל דבשם מ״ב נברא ונצטייר העולם והאדם, והוא וייצר במ״ם יום, כי המ״ב הוא מ״ם, יו״ד לכל סטר, כמ״ש בסתרי אותיות פרשת בראשית (זו״ח@ ב ע״ב)[325], וב׳ הן תרין אודנין דכללין לון ב׳ בתי לבא, ועמש״ל (לז ע״ב לז ע״א) בזה בארוכה, וז״ש ו

עי׳ $

עי׳ בהגר״א בתיקו״ז קו ע״ב: ואמר שם דלבא הוא בי״ת חתום בוא״ו והוא מ״ם, וע״ל ריש תיקון ה (כ ע״ב). ובשני אודנין הוא סוד שם מ״ב, וכמ״ש בזו״ח@ (ו ע״ב ב ע״ב), ועמש״ל (לז ע״ב לו ע״ב לז ע״א) וצ״ל דמפרש מ״ש לעומת המסגרת תהיין הטבעות, אינן אותן הטבעות שנאמר למעלה, דהן ארבע טבעות:

[326] כי הכל נרמז בצורתה צורת הד׳ והחמש והט׳ שהם עשר עם נקודתם הי״ב במספר האלכסונות והי״ג בנקודתם והארבעים עשר לכל רוח כמו שנתבאר (כתם פז).

[327] סביב הנקודה (כתם פז).

עי׳ י״ב גבולי אלכסון

	בלורח מיעקר[328] סטרא לא בסטרא לא וכן לד׳ סטרין כלהו קיימי במתקלא תקלא לקיימא לאתקנא כלא:
בסוד הזה נבראו ונתתקנו כל התחתונים הללו, ועל זה נאמר ״ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו״, נעשה ודאי הוא ה״א. וכל אלה שעומדים למטה ונאחזו בה בדמותה ממש, כמו שנקראת ה׳ פרט למה שיש אחד למעלה במה שלא נראה כלל בדמותו ולא נרשם בה להראות.	ברזא לא לאתבריאו ולאתתקנו כל הני תתאי[329] וע״ל כתיב (בראשית ו כו) ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו נעשה ודאי איהו ה״א וכל הני דקיימין לתתא ואתאחדו בה בדיוקנה ממש כמא דאיקרי ה׳ בר מה דאית חדא לעילא במה דלא אתחזי כלל בדיוקנה ממש[330]:
כשנקראת ה״א, מוכנה בכל הסודות הללו, הוא הכל. משום זה עומדת הנקודה הזו בתוך האמצע, משום שנאחזה בכל, אלו שלצד מזרח נאחזים בה והיא עמהם (אלו שלצד דרום נאחזת בה והיא עמהם אלו שלצד צפון נאחזת עמם והיא עמהם), ולכן היא בכל והכל בה והכל ה״א. ועל זה נאמר ״נעשה אדם״ ונאמר ״ויאמר אלהים״, הכל הוא בסוד עליון כראוי.	כל {ד ע״ג} איקרי ה״א אזדמנת[331] בכל הני רזין איהו כלא בגין דא קיימא האי נקודה גו אמצעיתא בגין דאיתאחידת בכולא לאלין דלסטר מזרח דאתאחידת בה ואיהי עמהון (אלין דלסטר דרום דאתאחידת בה ואיהי עמהון אלין דלסטר צפון דאתאחידת בה ואיהי עמהון) ובג״כ איהי בכלא וכלא בה וכלא ה״א[332] וע״ל כתיב נעשה אדם וכתיב ויאמר אלהים[333] כלא איהו ברזא עילאה כדקא חזי:

[328] כי אלכסונותיה נמשכים ממנה על נכון לא זה ארוך מזה ולא זה קצר מזה רק בהשואה אחת כי כן תחייב הנקודה בהיותה באמצע להיות האלכסונות בשקול שוה וזהו ״וכלהו קיימין במתקלא לאתקנא כלא״ (כתם פז).

[329] על דוגמת העליונים נבראו התחתונים עד מתכונת הגלגלים הללו המוחשים. ואמר שעל סוד זה נאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כלומר נעש ה׳ כי זאת המדה הנרמזת בה״א האחרונה היא דמות וציור כל המרכבות הנעלמות שהם סוד אדם עליון ובה נרשמים ונדפסים וזהו ״כל הני רזין דקיימין לתתא ואתאחידו בה בדיוקנא ממש״ (כתם פז).

[330] ונתן טעם אפילו בקריאתה שנקראת ה״א כי שמה מורה על שהיא מוציאה ומגלה הדבר הסתום והנסתר לגלוי ואומרת ה״א לך כלומר התבונן במה שאני מראה אותך את תבנית המשכן ואת כל בית נכאתה וזהו אמרו ״במה אקרי ה״א בר מה דאתאחידת לעילא במה דלא אתחזי כלל בדיוקנהא ולא אתרשים בה לאתחזאה״, שלא נרשם בה מה שנרשם להגלות כי הכל נסתר בה והיא מגדת מולדתה ואומרת ה״א כלומר אני מזומנת להראות בכל הני רזין (כתם פז).

עי׳ זהר ח״א מה ע״א: היכלא שביעאה היכלא דא לאו ביה דיוקנא ממש כלא איהו בסתימו (וגו׳) [גו] רזא דרזין פרוכתא (דפריסא) [פריסא] וקיימין כלהו היכלין! דלא לאתחזאה

תרגום: היכל שביעי. בהיכל זה אין בו דמות ממש, הכל הוא בסתימה וגו׳ (תוך) סוד הסודות. הפרוכת שפרוסה (פרוסה) כל ההיכלות עומדים שלא יתראו וכו׳.

ביאור: קדשי קדשים (מ״מ). עי׳ בהגר״א על ספד״צ ח ע״א ד״ה בראשית, שזו בחי׳ בינה שהיא בראה את הו״ק ולכן נחשבת בכלל ההיכלין.

[331] פי׳ בית קיבול לקבל וממילא לגלות

[332] ביאר הטעם ואמר כי היא ״כלא בגין דא קיימא האי נקודה גו אמצעיתא בגין דאתחידת בכלא דלסטר מזרח אתאחידת בהו וכו׳ איהי בכלא וכלהו בה וכלא ה״א״ פי׳ שהכל מצוייר בה בצורתה ובקריאתה (כתם פז).

[333] פי׳ אלהים דבראשית היא מלכות, אמנם עי׳ זהר ח״א מו ע״א שכל מה שיש בבראשית במלכות יש אותו הדבר בבינה. ועוד אפשר לומר שכוונתו לומר שאז לא נאמר בשם מלא, ועי׳ בהגר״א בספד״צ כו ע״ד: ז״א אתעביד בשמא שלים כמש״ל (כד ע״ד ואמר) ויטע ה׳ אלקים וייצר כו׳, משא״כ נוקבא, ולכן נאמר ויאמר אלקים.

וכל הסודות הללו וכל הסודות העליונים, כולם נודעים באותיות הללו, ונרשמו באותה האות ממש, שיתייחד השם הקדוש כראוי. והכל סוד עליון בשם הקדוש. עד כאן נרמזה החכמה העליונה בסוד האות ה״א האחרונה שלארבע האותיות. אשרי חלקו של מי שנכנס ויוצא, ויודע את דרכי הקדוש ברוך הוא להכנס ללא בושה לעולם הבא.	וכל הני רזין וכל רזין עילאין[334] כלהו אסתמודעין[335] בהני אתוון[336] ואתרשימו[337] בההוא את ממש[338] לאתייחדא שמא קדישא כדקא יאות וכלא רזא עילאה בשמא קדישא עד הכא אתרמיזת חכמה עילאה ברזא דאת ה״א בתראה דאתוון דארבע[339] זכאה חולקיה מאן דעאל ונפק[340] וידע אורחוי לקב״ה למיעל בלא כיסופא לעלמא דאתי[341]:
הסוד של האות ו״ו, המרכבה הקדושה העליונה, שעומדת בקיום שלם. זה נחלק לשתי אותיות, שהן שתי וי״ם, ו״ו, זה כדוגמת זה, והם שנים עשר סודות עליונים.	רזא דאת ו״ו דתיכא קדישא עילאה דקיימא בקיומא שלים[342] דאיהו אתפלג לתרין אתוון דאינון תרין ווי״ן ו״ו[343] דא כגוונא דא ואינון תריסר רזין עילאין:

---

[334] שכן כל מה שנתגלה באצילות יש במקביל בעולמות עליונים.

[335] $

[336] יה״ו.

[337] $

[338] ה׳ אחרונה.

[339] פי׳ כי כל מה שנרמז בחכ״מת אלהי״ם נרשם ונודע בחכמ״ת שלמ״ה שהיא ה״א האחרונה מארבע האותיות של שם י״הוה יתברך (כתם פז).

[340] שנכנס בשלום ויצא בשלום בחכמת הפרדס הרמוז אליה כי זה יהיה סבה שלא יתבייש בעולם הבא שתחלת דינו של אדם הוא פלפלת בחכ״מה כי נפשו בחייו יברך לדעת איזה הדרך ישכון אור ובהתלכו תנחה אותו (כתם פז).

עי׳ אד״ר קמ ע״ב הוב״ד במלואים אות סא.

[341] עי׳ מלואים אות סב.

[342] והנה אחר אשר ביאר סוד ה״א האחרונה שנמשך הדרוש אליה מה״א הראשונה כמו שאמרנו שב לבאר סוד הו״ו ואמר ״רזא דאת ו״ו דתיכא קדישא עילאה דקיימא בקיומ׳ שלים״. אמר כי סוד הו״ו הוא מורה על מרכבה העליונה שהיא קיימת בקיום שלם לפי שהו״ו עמוד נצב פונה לכל צדדיו ובו הכל כלול מעלה ומטה וארבע פאות שהם אורך ורוחב וגובה כן הו״ו הוא צורת השש קצוות יען הוא פונה לכלם ויש לה שלימות הנקודה וההתפשטות אשר הוא שלימות הכל וזהו אמרו ״דקיימא בקיומא שלים״ (כתם פז).

עי׳ זהר ח״א נ ע״ב: תא חזי שמיטה דא לא אתקשר בקיומא שלים בימינא ובשמאלא וכו׳ ובגין דהוא מסטרא דשמאלא לית ביה קיומא עד זמנא דאלף שביעאה דבההוא יומא לחוד אתקשר כדין בימינא וכדין תהוי בין ימינא ושמאלא בקיומא שלים.

[343] אמר כי לכך נקראת ו״ו בשני ווי״ן להורות על שלימות עולם העליון ושלימות עולם התחתון שש קצוות למעלה ושש קצוות למטה וכבר ידעת כי בהתמשך שש קצוות על תמונה כדוריית מלמעלה למטה הנה כשתחתוך הכדור לחצאין ימצאו שש אלכסונות לכל חצי נמצא כי הם י״ב אלכסונות לב׳ חצאי הכדור שש לחצי הכדור העליון ושש לחצי הכדור התחתון וכלם נכללים בשש אלכסונות סוד הו״ו כי נכתבת בשני ווי״ן להורות שהאחת נכללת בחבירתה ושהשש נעשות י״ב אלכסונות ו״ו למעלה ו״ו למטה להודיע כי סוד הו״ו הוא שלימות הכל מעלה ומטה והוא אמרו ״האי את אתפלג לתרין אתוון דאינון תרין ווי״ן ו״ו דא כגוונא דא ו״ו ואינון תריסר רזי עילאין״ (כתם פז).

עי׳ זהר ח״ב סח ע״א: משה ויוסף בדרגא דרזא חדא קיימין ברזא דאת ו״ו תרין ווין כחדא:

תרגום: משה ויוסף, עומדים בדרגה של סוד אחד, בסוד האות ו״ו, שני ווי״ם כאחד.

ביאור: ר״ל הו״ו מלא של השם דכל ו׳ הוא בדעת כמש״ש לח ע״א, וכן נקרא ידע ביסוד ע״ש הדעת. והנה זיווגא דדעת כנסת ישראל כמ״ש שאמרה שבת כו׳ שהוא הדעת וכמ״ש בתיקון ע׳ דחסד ונצח כחדא וכן כולם. וכנסת ישראל באימא והוא הדעת שמשתתפת בתחתונים, ועיקרו בשבילה שאין המשכות הדעת אלא בזיווגא בנוק׳ והנהר נק׳ שלום כמ״ש (ברכות נו ע״ב) ג׳ שלומות כו׳ כנהר שלום (יהל אור). ועי׳ עוד ח״ג יב ע״ב.

ועי׳ בהגר״א בתז״ח לט ע״ג: עד״א הוא וא״ו במלואו וא׳ שבאמצע הוא״ו הוא אדם ו״ו שבתחלתו וסופו הוא שני דיוקנין ב׳ צלמים שלו כידוע שב׳ צלמים יש לכל אדם א׳ מדכורא וא׳ מנוקבא והן מאו״א שג׳ תיקונין בראש שהוא כח״ב א׳ בכתר שבדיוקנו עד״א וב׳ ווין באו״א שהן ב׳ צלמים שסובבין את האדם א׳ שבאמצע.

הו״ו העליונה הזו היא עומדת עם חמשת העמודים העליונים, שעומדת עליהם האות ה״א העליונה. והו״ו הזו, אף על גב שהיא שש והסוד של שש, היא חמש והסוד של חמש, והכל הוא כראוי.	הַמִּי ו״ו עִילָּאָה לְהֵיכוֹ קַיְימָא בְּחַמְשָׁ סְמָכִין עִילָּאִין[344] לְקַיְימָא עֲלַיְיהוּ אַתְּ ה״א עִילָּאָה וְהַמִּי ו״ו מְעַ״ג לְהֵיכוֹ שִׁית וְרָזָא דְּשִׁיתָ[345] לְהֵיכוֹ חַמְשָׁ וְרָזָא לְחַמְשָׁ וְכֻלָּא לְהֵיכוֹ כְּלָקָא חָזֵי:
ההתחלה בצד הימין, סוד האור הראשון הזה, עומד על מרכבה אחת, שהיא שלש שלש ולא ארבע. ואף על גב שאין מרכבה אלא בארבע, הכל כאן בסוד בשלש שלש, כמו שהאותיות הולכות בשם הקדוש, ולכן הכל הולך בשלש שלש.	שִׁיכוּתָא בְּסִטְרָא דִּימִינָא רָזָא דְּנְהוֹרָא[347] קַדְמָאָה דָּא קַיְימָא עַל רְתִיכָא חָדָא לְמֶהֱוֵי תְּלָת תְּלָת[348] וְלָא מְרַכְּבָא וּמְעַ״ג לֵילַיְת רְתִיכָא אֶלָּא

---

[344] כי מכח הה״א העליונה בא הו״ו וכבר ביאר למעלה כי (הבוציצא) [הבוצינא] לאחר שמדדה המדות הניח בה חמש נקודות נקראות סמכין והודיע כי כח הה״א הראשונה בו״ו וכח הו״ו בה״א האחרונה ושהכל א׳ בסוד שש הירי״עות וחמ״ש הירי״עות כי הבריח התיכון מבריח מן הקצה אל הקצה מקצה השמים ועד קצה השמים. ומ״ש ״והאי ו״ו אע״ג דאיהי שית ורזא דשית איהי חמש ורזא דחמש וכלא איהו כדקא חזי״, זה תבין מענין הארון והלוחות והכפור׳ החופה על הכל והנני מביא לפניך לשון הזוהר ויקהל רי״ד ע״א בענין הזה כדי שתבין ממנו סוד החמש והשש.

אמר (זהר ח״ב ריד ע״א) זה לשונו ״ארון דא איהו רזא למיעל תורה שבכתב׳ ואתגניזו ביה שית לוחין ואינון שית לוחין מסחרין ודא אקרי ארון. כד סחרן אינוי שית למהוי כחדא כדין איהו גופא חד לאעלא ביה רזא דאוריתא בשית סטרין ואינון לוחין אינון חמש ועאלין ביה חמש ספרים. ואינון חמש אינון שית בחד דרגא דאעיל בה בגניזו דאקרי רזא דכלא והאי איהו רזא דברי׳ כד עאל גו אינון חמש לוחין כדין קיימא ארונא ואוריתא ברזא דתשע דרגין דאינון י״הוה אלהים תרין שמהן ולבתר קיימא לוחא חדא רזא עילאה דחפי על כלא וההוא הוי רזא דההוא רקיעא דסחרא וחפי על כלא וכלהו קיימי בגניזו״.

הנך רואה שגלה לנו כי סוד החמש בשש שהם סוד ה״א והו״ו וכי ה״א כשנתמלאת מאור הו״ו היא ו״ו כי כח הו״ו נכנס בה״א ואמר כי לוחות הארון אל זה רומזת כי גוף הארון כלומ׳ בית קבולו הם חמש לוחות ד׳ לד׳ צדדים וא׳ למטה בקרקעיתו גם ספרי התור׳ שבכתב הם חמשה חמש כנגד חמש אמנם הכפרת הוא המכסה על הארון מלמעלה והוא החופף על הכל ובו נשלמו שש קצוות וביאר כי החמש ספרים נקראים שש בחד דרגא דעייל בה הוא הברי״ת הנרמז בכפרת וכבר ידעת כי היה הכפ״רת נכנס בארון ממש לפי שהזר של זהב היה כמין כתר מוקף לו סביב משפתו כי הארון החיצון היה גבוה מהפנימי כדי שיעלה למול עובי הכפרת ולמעלה הימנו משהו כי ג׳ ארונות היו שנים של זהב ואחד של עץ בתווך וכשהכפורת שוכב על עובי הכתלים עולה הזר למעלה מכל עובי הכפור׳ כל שהוא לרמוז כי הארון הנרמז בה״א עולה ומקבלת הכפרת הנרמז בו״ו בקרבה ובכן נעשת הה״א ו״ו והבן זה מאוד כי הוא סוד היחוד והזיווג.

והוא שרמז בכאן באמרו ״והאי ו״ו אע״ג דאיהי שית ורזא דשית״, כי היא המורה על שלימות השש קצוות ״איהי חמש ורזא דחמש״, כיכל שלימותה קבלה מהה״א העליונה ומשפעת לה״א האחרונה א״כ היא חמש מצד קבלתה וחמש מצד השפעתה ובהיותה משפעת בה״א תשוב הה״א ו״ו כי ה״א במלואה באל״ף עולה שש כי מהאל״ף תתמלא על ידי הו״ו (כתם פז).

היינו הה״ג שיורדים מאמא שהיא ה׳ עליונה, ועי׳ מלואים אות סג.

[345] דהיינו הו׳ כולל שורשו, וכן האות ה׳.

[346] עי׳ בהגר״א בס״י ו ע״א: ושתים עשרה פשוטות הם בדעת עצמו המתפשט ה״ח וכללותם וה״ג וכללותם (והם ו״ו ו׳ בתפארת ו׳ ביסוד כמ״ש בזהר שה״ש[346] כלולין מי״ה ועיקר ה״ח וכללותם בת״ת ועיקר ה״ג וכללותם ביסוד כמ״ש בתיקונין (ל ע״א) דת״ת נטל לימינא ויסוד נטל לשמאלא, וג׳ אמ״ש הן בג׳ מקומות בגוף, בראש, בטן, וגויה

[347] בדפ״מ איתא ״נהירא״ שהיא לשון פועל ״מאירה״, ובדפ״א איתא דנהורא, ויתגן שבדפ״מ הו׳ נחתך.

הנך רואה כי כל הענין הזה מבואר בעצמו ממה שהקדמתי בהקדמה העשירית מענין הט׳ סמכין המתחייבים מהנקודה ושלא אצטרך בביאור הלשון הארוך כי מצורת הלוח שציירתי למעלה תדענו אמנם גלה לנו כי הכל כלול בסוד הו״ו שהוא הקו האמצעי ואלה המרכבות מהם מימינו ומהם משמאלו ומהם באמצעיתו וכלם מתשעה תשעה והנקודה משלמת לכל ד׳ פאות לעשרה עשרה. ואגב ארחיה למד אותנו דעת והוא כי השרשים ג׳ בסוד אמ״ש וכשמתיחדים בעטרת נחשבים לד׳ כי היא כולל אותם באחד והם ד׳ הפרטים ג׳ והכולל א׳ והוא אמרו ״שירותא בסטרא דימינא רזא דנהורא קדמאה״, היא החכמה כי הוא סוד האור הראשון (כתם פז).

[348] עי׳ בהגר״א בספד״צ כא ע״א: בע״ק ובז״א לא אשתכחו אלא ג׳ אותיות יה״ו, שה׳ אחרונה בכלל ה׳ ראשונה. עי׳ בבהגר״א על ס״י י ע״ג שפעולת הבינה והנוק׳ דומה, שכן שתיהן מוציאים את הכחות שמעליהן אל הפועל, ולכן הן נרמזות באותה האות.

	בתרבע[349] כלא הכא ברזא בתלת תלת[350] כמה לתתוון מזלין בשמא קדישא ובג״כ כלא מזלא בתלת תלת:
האות ה״א שאמרת היא הרביעית באותיות, ולכן המרכבה שלה היא בארבע. ואף על גב שהיא בארבע, היא בשלש שלש, והכל הולך בדרך ישר, לעלות זה כמו זה, להיות אחד.	אף ה״א לקתרת לייהי רביעתא לתתוון ובג״כ רתיכא דילה לייהי בתרבע ומע״ג לייהי בתרבע לייהי בתלת תלת וכלא מזלא בתרח משקי[351] לסלקא[352] לא כגוונא דלא למהוי חד:
המרכבה שלצד דרום, שהיא ימין (אותה המרכבה) בשלשה, שיוצאת מתוך הניצוץ. כשעולה הרוח שנושבת בי״ב רוחות (נ״א בי״ב ריחות ש? עולים רוחות) שמעלים ריח, ולא מעלים כלולה בשלשה צבעים, מאירה באור שנשאב בתוכה, אחד לוהט באש ואחד לוהט במים ואחד לוהט ברוח, וזה התפרש והם שלש.	רתיכא דלסטר דרום לייהו ימינא (ההוא רתיכא) בתלתא די נפקא מגו בוצינא[353] כד סלקא רוחא דנשיב[354] בי״ב רוחין[355] (נ״א ריחין דבוסמין[356]) לסלקין ריחא[357] (נ״א רוחין) ולא סלקין[358] כליל בתלת גווני[359] נהיר בנהירו לישתאב בגווה[360] חד להיט[361] באשא וחד להיט במיא וחד להיט ברוחא[362] והאי מתפרש והוי תלת:

[349] עי׳ לעיל הערה 70.עי׳ יה לאור לעיל הערה 57.

[350] כי לא יתיחס מרכבה מארבע רק במרכבת המשנה כשם שאותיות י״הו הם שלש כך מרכבתם של שלש שלש אמנם בהכלל הה״א האחרונה נעשו המרכבות בעלי ארבע (כתם פז).

[351] עי׳ זהר ח״א יז ע״ב בארח מישר היינו כולל דו״ן יחד בזיווג ובמתקלא.

[352] היינו כאשר יש תוספת מוחין לא׳ זה דווקא בשעת זיווג, ולכן עולים יחד, ועי׳ אד״ר רלה ע״ב ואד״ז רצב ע״א בענין תמרא שלא עולה אלא בדו״נ.

[353] עי׳ מ״מ על זהר ח״ב רח ע״א שזה יציאה מתוך הבינה. אמנם עיי״ש קפ ע״ב שזה ממלכות.
עי׳ בהגר״א בספד״צ כא ע״א שזה כינוי לדעת, ועי׳ ב״ע קמא ע״ב שהוא לשון של לבוש למוחין.

[354] עי׳ זהר ח״ב לה ע״א שזה לשון של עליית מ״ן, ז״ל: ורוחא נשיב לעילא ונהיר מנהירו דא עד דהוה נחית נהוריה מנצנצא וכו׳. תרגום: ורוח נושבת למעלה, ומאירה מאור זה, עד שהיה יורד אורו מנצנץ וכו׳. ביאור: מנצנצא - בסוד חסד דאתגלי בפום אמה שיצא בהדר (רח״ו).

[355] פי׳ התגלות הדעת, עי׳ מלואים אות סד.

[356] עוד למדנו מתוך דבריו כי ריח טוב מתיחס אל הימין וההפך אל השמאל למטה. ואל יעלה בדעתך שיש שם שום ריח מורגש מוגשם אמנם כשיתלבש הכח ההוא הרוחני למטה בחומר העשבים והאילנות ודומיהם נותן ביסום וריח טוב בבעלי הריח הטוב וההפך להפך לפי שאין לך כל עשב ועשב שאין כחו למעלה ולפי שהי״ב אלכסונות המיוחסים אל הו״ו כמו שאמרנו שהו״ו נכתבת בשני וי״ן שהם כללות המציאות מעל ומטה ומיוחסת לעטרת כמו שאמרנו הנה הנם רוחניים אלהיים נמשכים מהנקודה האמצעית וגם האמצעית נמשכת מהכת״ר אשר שם הי״ג מדות של רחמים ע״כ נתיחס אליהם הריח הטוב הרוחני המשיב נפש כי כבר ידעת שהריח הטוב מזון הנפש כי תתהנה בו והם סוד שלש עשרה נהרות אפרסמון הרמוז להם ע״ה אשר הצדיקים מתענגים בהם לעה״ב ועיקרם ושרשם (מהבוציצא) [מהבוצינא] הנז׳ וזהו אמרו ״רתיכא דלסטר דרום דאיהו ימינא ההוא רתיכא בתלתא דנפקא מגו (בוציצא) [בוצינא] כד סלקא רוחא דנשיב בי״ב ריחין דבוסמין״, המיוחסים אל הריח וריח לו כלבנו״ן אשר הם סוד הי״ג ריחות עם הנקודה הנז׳ בספר שיר השירים בפסוק נרד וכרכום וכו׳ אמר בהם ״דסלקין ריחא ולא סלקין וכו׳״, כי בבחינת כחם הנמשך למטה סלקין ריחא ובבחינת עצמיותם לא סלקין ריחא ולכן גזר אומר דלא סלקין שאינם מורגשים כלל אבל הכח בהם סתום (כתם פז).

[357] עליית מ״ן עי׳ זהר ח״ב יד ע״ב, טו ע״א.

[358] נראה שצריך להוסיף המילה ״אלא״, כמש״כ בזהר ח״א מג ע״א, מד ע״א.

[359] עי׳ אד״ר קלג ע״ב, והוא כלול במתקלא ותיקון.

[360] פי׳ יונק ממנו.

[361] פי׳ האור החוזר והם שורשי הדינים וטבע האש הוא לעלות למעלה (ב״ע לז ע״ב).

[362] ג׳ יסודות אלה הם מקבילים ליה״ו עי׳ ס״י פ״ג מ״ב וגר״א שם, וכן תיקו״ז .

הרוח הזו, כאשר נפרדת ונהיית שלשה צבעים אלו, אינם אש ואינם מים ואינם רוח, אלא הרוח הזו כשנפרדת, כל אחד ואחד מאיר ולוהט?, ונותן חוזק למקום שעליו, ואחר כך נעשה עמוד@ תחתיו.	הלי רוחא כל אתפרש והוי תלת גוונין אלין לאו אינון אשא ואינון מיא ואינון רוחא[363] אלא הלי ריחא[364] כל אתפרש כל חד וחד נהיר ולהיט[365] ויהיב תוקפא לאתר דעליה ולאתר לאתעביד סמך תחותוי[366]:
צבע אחד מתלהט ומחזיקה בו האש שנכללת בצד הימין הזה. צבע אחר מתלהט ומתחזק בו המים שנכללו בימין.	גוונא חד אתלהיט ואתקף ביה אשא לאתכליל בהלי סטרא לימינא גוונא אחרא אתלהט ואתתקף ביה מיא[367] לאתכלילו בימינא גוונא

[363] אמר שהכח ההוא כלול בשלשה גוונים האחד נראה ונגלה בגוון אש ומתלהט בו. והאחד מתראה בגוון המים. והאחד מתראה בגוון הרוח כי לכל חלק שנתפשט הכח ההוא שם נתגלה פעולתו אם באש ואם ברוח ואם במים ולסלק כל מחשבה ודמיון גופני מאלה השלשה יסודות שהם מורגשים אלינו אמר ״האי רוחא כד אתפרש והוי תלת גוונין אלין לאו אינון אשא ולאו אינון מיא ולאו אינון רוחא״, אלא שהכח ההוא כשמתפשט בהם נותן כח ההרגשה במקום תחנותו והוא אמרו ״כד אתפרש כל חד וחד נהיר ולהיט ויהיב תוקפא לאתר דעליה״ כלומר למקום אשר הוא חונה שם עליו ונעשה סמך ומרכבה תחתיו כי מה שיצא ממנו נעשה מרכבה תחתיו (כתם פז).

[364] עי׳ אד״ר קכט ע״ב שכאשר התורה ומצות עולים למעלה למו,ס שם נעשו לריח ניחוח. וענין מו״ס עי׳ בהגר״א בסד״צ ד ע״ד ביה סליקו הוב״ד במלואים אות כד.

[365] עי׳ אד״ר שם שהלהיט היא מהארת הבינה.

[366] ואתה המעיין בחכמה הזאת פקח עיניך וראה ולטוש עיני שכליך והבן עומק דבריהם ע״ה שהם מגלים טפח ומכסים טפחיים בזה באמרם ״כל חד וחד נהיר ולהיט ויהיב תוקפא לאתר דעליה ובתר אתעביד סמך תחותיה״, הודיעו כי אין שם דבר שני בעצם הדבר אבל הכל אחדות אחד המוציא והיוצא המקור והנמשך אלא זה נעשה רוכב וזה נעשה מרכבה אליו זה סומך וזה נסמך והכל משך אחד אלא שבבחינת התמשכות המעיין קנה לו שם רוכב ונרכב סומך ונסמך. ובזה תשכיל ממוצא דבר מה שאמר בתחלת הזוהר בריש הורמנותא דמלכא גליף גלופי בטהירו עילאה וכו׳ קוטרא בגולמא נעיץ בעזקא כי כוונתו לומר שלא היה שם דבר שני שבו יתגלף (הבוציצא) [הבוצינא] שא״כ היה הוא קודם אל (הבוציצא) [הבוצינא] וזה נמנע כפי האמת כי ימצא המצוייר קודם המצייר והשלהבת אל הגחלת ולכן דמה (הבוציצא) [הבוצינא] עם נוהירו עילאה כדמיון הטבעת במילואותו כי הטבעת ומלואתו דבר אחד וממנו הוא כמעשהו ואינו דבר שני וכבר דמו זה אל הקומצא דלבושיה מניה והבן זה הענין מאד כי הוא כחומה נשגבה נגד ההורסים השונים ועמהם לא תתערב (כתם פז).

[367] ואחר שהודיע לנו את כל זאת הודיענו ג״כ כי גם כי נבדלו הצורות והגוונים האלה השלשה למיניהם כלומר גוון האש לחוד וגוון המים לחוד וגוון הרוח לחוד לא נבדלו מכל וכל הבדל החלטי בעצם אבל נשאר בכל אחד מהגוונים חלק אחד מהשנים העומדים נגדו וזה כי בגוון האש נמצא חלק מגוון המים וחלק מגוון הרוח אמנם נדון הגוון ההוא כפי רובו הגובר בו לאש. וכן בגוון המים. וכן בגוון הרוח. כי לא נפרדו מכח המקור אשר באו ממנו הכולל את שלשתם והא לך ציורם ימין ושמאל ותוך

ימין	אמצע	שמאל
מים רבים	רוח בינוני	אש גדולה
רוח בינוני	מים בינוני	רוח בינוני
אש תלושה	אש בינוני	מים תלושים

ודוק ותשכח זה בלשון המאמר ״גוונא חד אתלהיט ואתתקיף ביה אשא גוונא אחרא אתלהט ואתקפא ביה מיא וכו׳״.

ואמר כי אלה השלשה גוונין הם מרכבה לצד הימין בסוד הו״ו הכולל ימין ושמאל כמו שביארנו בהקדמה העשירית המצויירים בלוח ההוא אשר ראשיה הם השלשה שמות א״ל בימין אלהי״ם בשמאל י״הוה באמצע וכל אחד משלשה אלה יש לו ג׳ שליטים תחתיו וכל שליט ושליט בשתי יתידות כאשר ראית נמצאו תשע תשע בכל ראש והנקודה עם כל תשע הרי עשרה אשר סך שלשתם הם שלשים בסוד ויהי בשלשים שנה כי על הגלות היה רומז כי היה מצטער על סוד הבנין הקדוש אשר לסבת הגלות נהרס כב יכול ונעתק ממקומו סוד השלשים שנה סוד המרכבה העליונה של י״הו יתברך עם הרגל הרביעי המיוחד בחיבור אחד והוא סוד ברביעי כי בסבת הגלות כב יכול נעתק נפרד ונפסק השפעתם מישראל.

והנה ביאור כל תשע ותשע נמשך כלשון המאמר לא יצטרך לביאור רחב שהרי מתוך דברינו נתבאר כל לשון המאמר. עוד למדנו כי השמות הקדושי׳ שאינם נמחקי׳ שהם עשר והם אהי״ה י״ה א״ל

צבע אחר מתלהט ומחזיקה בו הרוח שנכללת בצד הימין הזה, ושלשת הצבעים הללו הם מרכבה אחת לצד הימין בסוד האות ה.	אחרא אתלהיט ואתקף ביה רוחא לאתכליל בהאי סטרא דימינא ואלין תלת גוונין אינון רתיכא חדא לסטר ימינא ברזא לאת ה׳:
ואלו הם כנויים שיש בקדוש ברוך הוא בסוד של אותם השמות שנקרא בהם. ועל זה, שמו של הקדוש ברוך הוא נקרא בכמה שמות, וכולם נכללים בכל סוד וסוד מן הצדדים העליונים הללו, שהם שמות שלא נמחקים.	ואלין אינון כינויין[368] לאית ביה בקב״ה ברזא לאינון שמהן לאיקרי בהו וע״ל שמא לקב״ה איקרי בכמה שמהן וכלהו אתכלילן בכל רזא ורזא מאלין סטרין עילאין לאינון שמהן לאת נמחקין[369]:
הצד הזה, שהוא ימין, נקרא אל, המרכבה שלו נקראת גדול בכללות. כשנפרדת המרכבה הזו של אלו, הם שלשה צבעים כך נקראים השמות הללו גדו״ל חסי״ן קדו״ש, אלו הם המרכבה לימין שנקרא אל, הסוד העליון מאותם עשרת השמות[370], כמו שבארנו.	סטר דא לאיהו ימינא איקרי אל רתיכא ליליה איקרי גדול בכללא כד אתפרשן האי רתיכא לאלין אינון תלת גוונין הכי אינון שמהן איקרון גדו״ל חסי״ן קדו״ש[371] הני אינון רתיכא לימינא לאיקרי אל רזא עילאה מאינון שמהן עשרה כמה לאוקימנא:
שלשת הצבעים הללו, שהם מרכבה לצד ימין, לוהטים ומאירים למטה וכל צבע וצבע משלשת אלה, נפרד לשני אחרים לכל צד, עד שנכנסו בחשבון	הני תלת גוונין לאינון רתיכא לסטר ימינא להטין ונהרין לתתא (נ״ח ל״ג לתתא) וכל גוון וגוון מהני תלתא אתפריש לתרין אחרנין[372] לכל סטר

אלו״ה אלהי״ם י״י צבאות אלהים צבאות אל שדי אדני (עיין זוהר ויקרא דף י״וד) הם כדמיון איברים אל שם העצם ועל כן אין ראוי למחקם כי הם ״שייפין עילאין״ אמנם הכנויי׳ שהם רחום חנון ארך אפים וכו׳ הם כדמיון כנפים לאותם האיברים הקדושי׳ ומלבושי׳ חיצוניי׳ להם ועל זה לא איכפ׳ לן כלל (כתם פז).

[368] עי׳ בהגר״א על תיקו״ז א ע״א ד״ה ולכל כינויין, שמביא י׳ כינוי בשם השערי אורה (נג ע״א), וכן הוא ברקנטי תצוה בדיוק אותם השמות@,

אל - ימין	הוי״ה - אמצע	אלהים - שמאל
גדול	נורא	אדיר
רחום	נושא עוון	שופט
חנון	עובר על פשע	דיין
חסין	אמת	חזק
ארך אפים	מרום	כביר כוח
רב חסד	רם	איש מלחמה
קדוש	נוצר חסד	גבור
חסיד	שוכן עד	פוקד עון
סולח	קדוש	משלם גמול

עי׳ ספר הפליאה עו ע״ב: חסד הנקרא רחום ארך אפים חסד אל גדול חסין קדוש כנפיו חנון ורב חסד סולח והם כינוים שבהם נאחזות כל המרכבות למעלה ולמטה והשם יתברך עמהם ברא העולם ובהם מתנהג העולם עם כל הנמצאים עשרה לימין ורובם רחמים ומעוטם דין, ועשרה לשמאל ורובם דין ומיעוטם רחמים, עשרה אמצעות בינונית באמצע וכו׳ פוקד עון אלהים אדיר חזק שופט כביר כח גבור כנפים דיין איש מלחמה משלם גמול.

ועי׳ לקמן ז ע״ב ש״נורא״ אמת ונוצר חסד הם מרכבה למידה זו.

ועיי״ש שכאשר חסד מתלבש בת״ת נעשה נושא עון ועובר על פשע, אבל כאשר דין מתלבש בו נעשה מרום ורם.@

[369] עי׳ בהגר״א בס״י (ד ע״ד): השמות הן בגוף והן שבעה שמות שאינן נמחקין (שו״ע יו״ד סי׳ רעו ס״ט) אהי״ה א״ל כו׳ צבאו״ת שד״י אדנ״י והן כוללין כל השמות. וכן כלל הספירות הן ז׳, וכו׳.

ועי׳ ספר ביאורי אגדות לגר״א (מג ע״ב) אמר רבינו, עשרה שמות של הספירות שהם הגוף, עשרה הויו״ת המנוקדין בט׳ מיני נקודות הם הנפש, ועשרה מיני כינויין הם הלבוש, ע״ס פנימיות שהם יו״ד ה״א וא״ו ה״א הם הרוח.

ועי׳ מלואים אות סה.

[370] עי׳ בהגר״א בתיקו״ז (קמא ע״ד) שאהי״ה כולל ג״ר וצבאות כולל נו״ה.

[371] עי׳ לעיל הערה 368, לא מצאתי מקור לנוסח אנא בכח חוץ מכאן. עי׳ לקמן הערה 1219 שר׳ נחוניא בן הקנה הוא תיקן הלשון.

[372] שיש חסד שבגבורה וחסד שבת״ת וכו׳.

שלשה שלשה, והם תשעה. והימין הזה שרוכב עליהם משלים לעשרה, כמו כן כל אלו נקראות ספירות עליונות וקטנות, וכלם מדותיו של הקדוש ברוך הוא.	עד לעאלו בחוסבנא תלת תלת ואינון תסע והאי ימינא לעלייהו[373] רכיב משלים לעסרה לוף נמי כל הני לאיקרון ספירן[374] עילאין וזעירין וכולהו מדין (פי׳ מדות) לקב״ה:
שנים שיצאו מתוך צבע אחד שהתחזק בו המים, אחד נקרא רחום ואחד נקרא חנון, אלו הם מאותו צבע שהתחזק במים (בו מים). שנים שיצאו מאותו צבע שהתחזק בו האש, אחד נקרא ״ארך אפים״ ואחד נקרא ״רב חסד״, אלו הם מאותו צבע שהתחזק בו האש. השנים שיצאו מאותו צבע שהתחזק בו הרוח, אחד נקרא ״חסיד״ אחד נקרא ״סולח״, ובסוד ספרו של חנוך, זה נקרא טוב.	תרין לנפקו מגו גוון חד[375] {ג ע״ב} לאתתקף[376] ביה מיא[377] חד לאיקרי רחום[378] וחד לאיקרי חנון אלין אינון מההוא גוון לאיתתקף במיא (נ״א ביה מיא) תרין לנפקו מההוא גוון לאיתקף ביה אשא[379] חד לאיקרי ארך אפים וחד לאיקרי רב חסד אלין אינון מההוא גוון לאתתקף ביה אשא תרין לנפקו מההוא גוון לאתתקף ביה רוחא[380] חד לאיקרי חסיד וחד לאיקרי סולח ובזוגא לספרא לחנוך[381] האי לאיקרי טוב[382]
	ו/ג
	סתרי לותיות:
וזה נקרא ישר וסימנך (תהלים כה ח) טוב וישר ה׳.	והאי לאיקרי יקר[383] וסימנך טוב ויקר ה׳ (תהילים כה ח):

---

373 פי׳ שהוא שרשם והם ענפים שלו.
374 עי׳ מלואים אות טו.
375 פי׳ ב׳ פרטים במידה אחת.
376 פי׳ שהתגלה כחו במיוחד (עי׳ ספד״צ יא ע״א וגר״א שם ד״ה וז״ש דאתתקף).
377 היינו בחי׳ חסד שבחסד נחלק לב׳.
378 עי׳ לעיל הערה 368, וצ״ע אם הטבלה בדווקא כפי הספירות. ועי׳ מלואים אות סח.
379 היינו בחינות של גבורה שבחסד.
380 פי׳ ת״ת שבחסד.
381 פי׳ שספר של חנוך שיש בו רזי תורה הוא מיסוד זעיר שכל הסודות הם מיסוד (מ״מ ח״א לז ע״ב). יובן בספר הגלגולים [פי״ח] שחנוך זכה לנשמה דזיהרא עילאה שהיתה לאדה״ר קודם חטאו (רמ״ז ח״ב נה ע״א). ממטטרו״ן נתגלה הספר הזה (מ״מ ח״א לז ע״ב), ועי׳ תיקו״ז קס ע״ב.
ועי׳ עמק המלך ש״ה פל״ב: קודם שבא ביעקב בא בחנוך, ולזה חנוך כשבא בעולם הזה הגשמי, נכנס בגוף ונפש לגן עדן ואכל מעץ החיים, ומצא בתוך האילן ספר רזיאל ולקחו ועיין בו, וממנו חבר ספר אחד הנקרא ספרא דחנוך. והיינו דכתיב, ״ויתהלך חנוך את האלהים״ (בראשית ה כב), כלומר שהלך בגן עדן וחזר בעולם הזה (עי׳ זהר ח״ב רעז ע״ב)
382 עי׳ יהל אור ח״ג [יא ע״ג] וחד לסטר חשוך כו׳. וידוע שאור בדרום, ושמחה בצפון, בסוד יין המשמח אלקים. וז״ש אור זרוע לצדיק, שהוא אור הגנוז לצדיקים, והוא גנוז ביום, שהוא צדיק, שמשא. ולישרי לב שמחה בשמאלא, וגנוז לישרי לב, מלכות שנקר׳ לב. והוא סוד טוב וישר, כמ״ש בס״א דף ו׳ ע״ב וע״ג@ {מרגליות@ ג. ליורנו ה.} תרין גוונין דנפקו מההוא גוון דאתקף ביה רוחא כו׳ האי אקרי טוב והאי אקרי ישר, וסימניך טוב וישר ה׳. ומזרח נכלל שמאלא בימינא, וז״ש נהיר כחידו. והוא כמ״ש ישיש כגבור כו׳. וכל הד׳ אנפין שבכאן כולם הוא בשמשא, לפיכך זה החשוך שבכאן, אינו חשוך ממש, רק כמראה צל מן החמה. וז״ש כצלא דשמשא לגבי שמשא צלא חשוך ושמשא נהיר. ר״ל לא חשוך ממש, ולא אור ממש, רק שחשך הוא מקום הצל, ואור מקום זריחתו. וז״ש בגין דשמשא וצלא ימינא ושמאלא ואזלין כחדא. ר״ל כמו ימינא ושמאלא שאזלין כחדא, כן מקום זריחת השמש וצל אין נפרדין זה מזה, במקום שמסתיים הזריחה, שם מתחיל הצל. והכל ברזא עלאה. לא כמ״ש {המינים} שהצל הוא העדר הזריחה! וכל הד׳ אנפין שהן חגת״ם של שמשא, הן הכל ברזא דשמשא, ולא בלילה שאין שליטת השמש, אלא שבמזרח הוא זריחת השמש, ואין אז לא אור ולא צל, רק התחלת הזריחה, והוא אדום, כולל ימינא ושמאלא כאחד, לכן הוא אדום כנ״ל. והוא כמו אדם השמח ביותר, שפניו מבהיקות ואדומות ונהירין מאד, כן הוא אז השמש. וזהו סוד מזרח, ת״ת, דודי צח ואדום. וכן הוא בשקיעתו והוא אנפין לסטר מערב, שג״כ
383 אור בדרום, ושמחה בצפון, בסוד יין המשמח אלקים. וז״ש אור זרוע לצדיק, שהוא אור הגנוז לצדיקים, והוא גנוז ביום, שהוא צדיק, שמשא. ולישרי לב שמחה בשמאלא, וגנוז לישרי לב, מלכות שנקר׳ לב. והוא סוד טוב וישר, כמ״ש בס״א דף ו׳ ע״ב וע״ג (יהל אור ח״ג יא ע״ג).

ומאלו נפרדים האורות למטה, וכולם מרכבות אלו לאלו, וכולם כנויים בחוץ. אבל לא נדבקים באלו כלפי מעלה, וכולם כלולים בצד הימין וכולם אחד אֶל הצד הזה, והכל בסוד האות ו״ו.	ומאלין מתפרצין נהורין לתתא וכולהו לתיכין מאלין למאלין וכלהו כנויין לבר מבל לא מתדבקין בהאלין לגבי עילא וכלהו כלילן בסטרא לימינא וכלהו חד לגבי האי סטרא וכלא ברזא דאת ו״ן[384]:
הראשית בצד השמאל, הסוד של חושך, שמתפשטת בחשכה למטה, עד שנברא ממנו גיהנם, מלהט מאותה החשכה של אש חזקה, אדומה שחורה, וכאן מלהטים שביבים חזקים, ששופעים ונמשכים למטה, וכולם מתוך החשכה שהיא השמאל לצד הזה.	אילותא בסטרא דשמאלא רזא דחשוכא דמתפשטא בחשוכא לתתא עד דאתברי מניה גיהנם מלהטא מההוא חשוכא דאשא תקיפא סומקא לוכמא[385] והכא מלהטין שביבין[386] תקיפין דנגדין ואתמשכן[387] לתתא וכלהו מגו חשוכא דאיהי שמאלא להאי סטרא:
רק אור העולה מתוך מדידת המדה מאיר לצד (שמאיר מצד) הימין, ומאותו האור מאיר לחשכה ומגיעים אל אותה אש אורות ומלחמות אל אותה האש אל אותו הימין ומאיר ממנו.	בר בוצינא דלקא[388] מגו מדילו דמשחתא[389] נהיר לסטר (נ״א לניהר מסטר) ימינא ומההוא נהירו נהיר לגבי חשוכא[390] ומטין לגבי ההוא אשא נהורין וקרבין[391] לגבי ההוא אשא לגבי ההוא ימינא ונהיר מניה:
אזי מתפשטת ומאירה מתוך המאור רוח אחרת, שמאירה (שלוהט@) מלהטת, זו מתפשטת להיות מרכבה לאותו צד השמאל, מתפשטת בסוד של שלשה צבעים לצד הזה שנקרא צפון. והרוח הזו אין עולה עם בשמים ולא ריח, משום שהשמאל הזה נסמך על אותה הרוח שנפרדה בשלשת הצבעים הללו.	כדין אתפשט ואהיר מגו בוצינא[392] רוחא אחרא[393] דנהיר (נ״א לאהיט) מלהטא הא איהו אתפשט למהוי לתיכא להאוא סטר דשמאלא אתפשט ברזא דתלת גוונין לגבי האי סטר לאיקרי צפון והאי רוחא לא סליק כבוסמין[394] ולא ריחא בגין דהאי שמאלא איסתמיך על ההוא רוחא דאתפרש מתלת גוונין אלין:
הצבעים הללו מאירים בשלשה צדדים של אש, שהוא צד השמאל. האש בצבע חשוך אש בצבע אדום ואש בצבע שחור. שלשת הצבעים הללו שנפרדים מאותה הרוח שיצאה מתוך המאור תומכים את שני הצדדים.	אלין גוונין נהרין דתלת סטרין לאשא לאיהו סטרא דשמאלא אשא גוון חשוך[395] אשא גוון סומקא אשא גוון לוכמא הני תלת גוונין דאתפרשן מההוא רוחא דנפקא מגו בוצינא[396] סמכין[397] לתרין סטרין:
צבע אחד מתלהט ומתחזק בו אש צבע חשוך, שהוא בצד שמאל. צבע אחר מתלהט ומתחזק בו אש צבע אדום, שהוא בצד שמאל. צבע שלישי מתלהט ונתקן בו אש צבע שחור, שהוא באותו צד שמאל.	גוונא חד אתלהט ואתתקף ביה אשא גוון חשוך לאיהו בסטר שמאלא גוון אחרא אתלהט ואיתתקף בה אשא גוון סומק לאיהו בסטר

---

[384] $
[385] $
[386] $
[387] $
[388] עי׳ מלואים אות סט.
[389] עי׳ מלואים אות ע.
[390] $
[391] לוחמים או מתקרבים
[392] עי׳ לעיל הערה 353.
[393] $
[394] לא עולים בבסמים (בקטרת) שכן רק הטוב עולה?
[395] עי׳ מלואים אות עד.
[396] עי׳ לעיל הערה 353.
[397] $

	סמאלא גוונא תליתאה לאתהיט ולאתתקן ביה לסגא גוון לוכס למיהו בההוא סטר סמאלא:
ושלשת הצבעים הללו הם מרכבה אחת לצד השמאל, בסוד האות ו״ו, אלו נקראים כינויים לקדוש ברוך הוא בסוד השמאל: אחד נקרא אדיר ואחד נקרא חזק והכל בכלל אחד, שנקרא גבור, משום שהצד הזה שנקרא שמאל, הוא אלהים. והרי בארנו לכמה צדדים נקרא אלהים.	ואלין תלת גוונין לינון לתיכא חדא לסטר סמאלא ברזא דלסת ו״ו אלין לוקרון כינויין[398] לקב״ה ברזא דסמאלא חד לוקרי לליל[399] ואד לוקרי חזק וכלא בכללא חדא לקרי גבור בגין דסטרא דא לוקרי סמאלא לוהו אלהים והא לוקימנא לכמה סטרין לוקרי אלהים:
שלשת הצבעים הללו שבצד השמאל מלהטים, מאירים למטה. וכל צבע וצבע משלשת אלה נפרד לשנים אחרים לכל צד, עד שנכנסים בחשבון שלשה שלשה, והם תשעה כמו שבארנו בצד אחר@, והשמאל הזה שרוכב עליהם משלים לעשרה.	הני תלת גוונין דלינון בסטר סמאלא מלהטין נהרין לסתא וכל גוון וגוון מהני תלתא לוסתפרין לתרין לוחרנין לכל סטרא עד לעאלו בחושבנא תלת תלת לינון תסעה כמה דלוקימנא בסטרא לוחרא והאי סמאלא לעלייהו רכיב לסגיס לעשרה[400]:
שנים שיצאו מתוך צבע של אחד שנכלל בתוך אש בצבע חשוך, אחד נקרא שופט ואחד נקרא דין, כמו שנאמר ״אלהים שפט״ ונאמר ״אבי יתומים ודין אלמנות אלהים״.	תרין לנפקו מגו גוון לחד לאתכליל גו לסגא גוון לחשוך לוד לוקרי שופט ואד לוקרי דיין כמ״ש (תהלים נ ו) לאלהים שופט וכתיב (שם סח ו) לאבי יתומים ודיין לאלמנות לאלהים:
שנים שיצאו מתוך צבע אחד, שנכלל מתוך אש אדומה, אחד נקרא כביר כח, ואחד נקרא איש מלחמה, שנים שיצאו מתוך צבע אחד שנכלל והתחזק בתוך צבע האש השחורה, אחד נקרא פקד עוון ואחד נקרא משלם גמול.	תרין לנפקו מגו גוון לד לאתכליל מגו לסגא סומקא לד לוקרי כביר כח ואד לוקרי איש מלחמה תרין לנפקו מגו גוון לד לאתכליל ולאתתקף גו גוון לסגא לוכמא לד לוקרי פוקד עוון ואד לוקרי משלם גמול:
ומכאן נפרדים למטה לכמה גבורות (והכל מאלה ג׳ צבעים שאמרנו ועל זה נאמר ״מי ימלל גבורות ה״) שאין להם חשבון וכולם נכללות בצד שמאל, ובכולם נקרא הקדוש ברוך הוא, וכולם מרכבות למטה לכל צד וצד והכל בסוד האות ו״ו.	ומכא לאתפרשן לתתא לכמה גבורין (וכולא מהני ג׳ גוונין לקלילן וע״ל כתיב (שם קו ב) מי ימלל גבורות ה׳ בגין) לליתי לון חושבנא וכלהו (מלין) [כלילן] בסטר סמאלא ובכלהו לוקרי קב״ה וכלהו לתיכין לתתא לכל סטר וסטר וכלא ברזא דלתא ו״ן[401]:
משום שכל אות ואות מארבע האותיות הללו שבסוד השם הקדוש, כולן עומדות על מרכבות קדושות, וסומכות על מה שנסמכו. וכולם רשומים עליהן, כל אחד ואחד כראוי לו, והמרכבות הללו הן כנויים לאותו השם הקדוש, על מה שעומדים.	בגין לכל לת ולת מהני ד׳ לתוון לברזא דסמא קדישא כלהו קיימין על לתיכין קדישין סמכין על מה דלסתמיכו וכלהו דסימין {ג ע״ג} עלייהו כל חד וחד כדקא חזי ליה ואלין לתיכין לינון כינויין לההוא סמא קדישא על מה דקיימי:
ועל כן מי שבא לייחד את השם הקדוש, צריך לדעת כל אחד ואחד מאותם השמות של הכנויים על מה קיימים, ומי הוא השם ששולט עליהם. (שכן מכאן מתפשטים למטה עד שמגיעים לאותם השולטים הממונים, שהם המרכבות למטה, וכולם נודעים בסוד אותו השם השולט עליהם)	ועל דא מאן דלתי לייחדא סמא קדישא לאטריך למנדע כל חד וחד מאינון סמהן דכנויין על מה קיימין ומאן לוהו סמא דשליט עלייהו (דהא מהכא מתפרשן לתתא עד למטו לאינון שליטין ממנן לאינון לתיכין לתתא וכלהו

[398] עי׳ תיקו״ז קא ע״א בענין מט״ט כיוני שיש בו מיכאל גבריאל נוראיל רפאל
[399] עי׳ לעיל הערה 368
[400] עי׳ לעיל ו סע״ב ורע״ג.
[401] י״ב??

ובאותו הצד שעומדות המרכבות. והכל בסוד השם הקדוש בארבע האותיות הללו, שנקרא הקדוש ברוך הוא בהם. אשריהם אותם הצדיקים שהולכים בדרך ישרה, אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא, שהקדוש ברוך הוא אוהב אותם.	לסתמולעין ברזא להיהיא שמא דסליט עלייהו) ובההוא סטרא דקיימין לתיכין וכלא ברזא דשמא קדישא בשלין לחוון ד׳ לסקרי קב״ה בהון זכאין לינון לסיקיא לינון לזלין בחורא מיסר זכאין לינון בהאי עלמא וזכאין בעלמא לאתי לקב״ה רחיס להון:
ההתחלה בצד האמצע בפתח המזרח, שפתח המזרח הוא עומד באמצע, נוטל@לוקח שני צדדים לכתף@לחבר@לצד@לסדרם בבריחים ודלתות בצד זה ובצד זה.	סיכותא בסטרא לאמצעיתא בפתחא למזרח לפתחא למזרח היהי קיימא באמצעיתא נטיל תרין סטרין לעברא לון בעברין ודסין בסטרא לא ובסטרא לא:
הפתח הזה כלול מכל אלו שאמרנו, וזה עומד על מרכבה עליונה, והיא המרכבה שעומדת בסוד האות ו״ו, שהוא (זה הוא) ו״ו כלולה של כל אלה. וזה עומד בסוד של כל ששת הצדדים העליונים, וזה עומד על מרכבה אחת, שהוא שלשה בימין ושמאל, יוצא מתוך המאור@, כשעולה רוח (נ״א ו׳) שנושבת בשנים עשר ריחות של בשמים, שמעלים ריח ולא מעלים, הרוח הזו מאירה באור, וזוהי רוח שהיא שלום, ונקראת שלום.	פתחא לא היהי כלילא מכל הני לקאמכן ולא קיימא על לתיכא עילאה ולהיהי לתיכא לקיימא ברזא לאת ו״ו לאיהו (נ״א לא לאיהו) ו״ו כלילא לכל הני ולא קיימא ברזא לכל סית סטרין עילאין לא קיימא על לתיכא חדא לאיהו תלת בימינא וסמאלא נפקא מגו בוסינא[402] כל סלקא רוחא (נ״א ו׳) לנסיב בי״ב ריחין לבוסמיא לסלקין ריחא ולא סלקין[403] האי רוחא נהיר בנהירו ולא לאיהו רוחא לאיהו שלמא ולסקרי שלמא:
וכשנפרדת הרוח הזו, נפרדת בשלשה צבעים מלהטים באש ורוח ומים כמו שנתבאר בימין, וכשנפרדת כל אחד ואחד, לוהט במקומו ונותן חוזק.	ולא רוחא כל לתפרס לתפרס בתלת גווני מלהטין בשלא ורוחא ומיא כמה לאתמר בימינא וכל לתפרס כל חד וחד להיט בלתריה ויהיב תוקפא:
האור הזה שמתפשט מאותו (מזה) הרוח לכל צד וצד מאלו השלשה, צבע אחד לוהט באש ומחזק אותו צבע אחר, לוהט במים ומרבה אותו צבע שלישי, לוהט ברוח ומאיר לו כארגמן מלוהט בשני הצדדים הללו. ושלשת הצבעים הללו הם מרכבה אחת בסוד האות ו״ו והוא הסוד של האות ו״ו.	האי נהירו לאתפשט מההוא (נ״א מהאי) רוחא לכל סטרא וסטרא[404] מהני תלתא גוונא חדא להיט בשלא ולסתקף ליה גוונא לחרא להיט בימא ולפיק ליה גוונא תליתאה להיט ברוחא ונהיר ליה כלרגוונא[405] מלהטא בתרין סטרין לאין ולאין תלת גווני לינון לתיכא חדא ברזא לאת ו״ו ולהיהו רזא לאת ו״ו:
ואלה הם הכנויים שנקרא בהם הקדוש ברוך הוא.	ולאין לינון כינויין לסיקרי בהון קב״ה
.	ו/ד
.	מדרש הנעלם

[402] עי׳ לעיל הערה 353.
[403] עי׳ לעיל ו סע״ב.
[404] עי׳ מלואים אות עה.
[405] עי׳ זהר ח״א מד ע״א: מנציצו דא נהיר חד נהורא כעין ארגוונא נהורא דא כליל כל[ל] גוונין דנהרין נהורא חוור ואוכם סומק וירוק אתכלילן אלין באלין.
תרגום: מנצנוץ זה מאיר אור אחד כעין הארגמן. האור הזה כולל כל (כלל) הצבעים שמאירים, אור לבן ושחור אדום וירוק, ונכללים אלה באלה.
יהל אור: ארגוונא - ר״ל כמו ארגמן שהוא כולל ד׳ גוונים כמש״ו, וכאן הוא סוד הארגמן וארגמ״ן הוא סוד הד׳ חיות שהן ד׳ גוונים כידוע וא׳ דכליל אותם וכן הוא כאן כמש״ו. דנהרין - והן ד׳ גוונין שהן כלל כל הגוונין.

שבעה, עמודי שמים הם שבעה, והרקיעים שבעה, והכוכבים שבע, מעלות שבעה, גוים למעלה שבעה, גוים למטה שבע ארצות, שבעה ימים, שבעה נהרות, ימי בראשית שבעה, והשביעי שבת לה׳, יום שכולו שבת (סנהדרין צז ע״א).	שבעה עמודים[406] שמים הם ז׳ והרקיעים ז׳[407] והכוכבים שבעה[408] מעלות [למעלה] ז׳ גוים למעלה[409] שבעה גוים למטה שבעה ימי בראשית שבעה ארצות[410] שבעה ימים[411] שבעה נהרות[412] שבעה והשביעי שבת לה׳ יום שכולו שבת:
שנינו שם, רבי יהודה בר אלעאי אומר, שבעה לבושיו? פרוסים@פרוכות@ נחקקו בשלשים ושנים אלפים חלקים?, והיה פורס בהם שעור אחד של העולם, עד שמתח אותו לארבע זויות, וסמך אותו על תומכיו, זהו שנאמר ״אנכי ה׳ וכו׳ נטה שמים לבדי רקע הארץ מי אתי״.	תנן התם ר׳ יהודה בר אלעאי אומר שבעה גלוסמוי[413] פריסן אתגליפו בתלתין ותרין[414] (נ״א וחמש) אלפין[415] פליגאן והוה פריס בהו חד שיעורא[416] דעלמא עד דמתח ליה לארבע זיווין[417] ואסמך על סמכיה הה״ד (ישעיה מד כד) אנכי ה׳ כו׳ נוטה שמים לבדי רוקע הארץ מי אתי[418]:

---

[406] עי׳ לעיל הערה 145 שזה ספירות?

(פ״ד מט״ו) שבע כפולות בג״ד כפר״ת שבהן נחקקין שבעה עולמות, שבעה רקיעין, שבע ארצות, שבעה יַמים, שבעה נהרות, שבעה מדברות, שבעה יָמים, שבעה שבועות, שבע שנים, שבע שמיטין, שבעה יובלות, והיכל הקדש לפיכך חבב את השביעיות תחת כל השמים.

[407] וילון, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, ערבות (גר״א שם בשם זהר ח״ב י ע״ב).

[408] (פ״ד מ״ו) שבע כפולות בג״ד כפר״ת יסוד חקקן חצבן צרפן שקלן והמירן וצר בהן שבעה כוכבים בעולם שבעה ימים בשנה שבעה שערים בנפש זכר ונקבה.

[409] עי׳ זהר ח״ג רנח ע״ב שיש ע׳ עמים וע׳ שרים.

[410] עי׳ גר״א בס״י שם: ארץ, אדמה, גיא, נשיה, ציה, ארקא, תבל (ע׳ זהר ח״א לט ע״ב).

[411] של טבריא, ושל סדום, ושל חילת, ושל חולתא, ושל סבכי, ושל אספמיא, וים הגדול (גר״א שם).

[412] ירדן, וירמוך, וקירמיון, ופוגה, וג׳ נהרות של ארבעה ראשים פישון, גיחון, חדקל (גר״א שם).

[413] ??

[414] עי׳ בהגר״א ריש ס״י שהל״ב נתיבות הם ג׳ אימות וז׳ כפולות, וכ״ב אותיות. וכולם נשרשים בחכמה.

ועי׳ זהר ח״ג צב ע״א: ת״ח (ויקרא כב כז) והיה שבעת ימים וגו׳ יו״ד ה״א וא״ו ה״א (נ״א וא״ו ה״א יו״ד ה״א) אתגליפו אתוון (והיה) ו׳ ה׳ הא שבעת יומין אתכלילו בחד י׳ ה׳ שבעת יומין י׳ חד כללא דכלא ה״א תלת היא ותרין בנין וברא חד תרין אבהן ביה כלילן הא שיתא ברתא נוקבא חד הא שבעה:

תרגום: בא וראה ״והיה שבעת ימים וגו׳״, יו״ד ה״א וא״ו ה״א (וא״ו ה״א יו״ד ה״א) נחקקו אותיות (והיה) ו׳ ה׳, הרי שבעת ימים נכללו כאחד, י׳ ה׳ שבעת ימים, י׳ אחד הכלל של הכל, ה׳ שלשה היא, ושני בנים ובן אחד, שני אבות כלולים בו, הרי ששה, בת נקבה אחת הרי שבעה.

יהל אור: שהן בסוד י״ד אתוון דשמא מפרש (ר״ל שם מ״ה), בפשוטו ומילואו, כמ״ש בתז״ח (טו ע״ג), והן נחלקות ז׳ וז׳. והוא סוד קו המדה, (כדאיתא בז״ח מ״ה ע״ג) ה׳ אלקינו ה׳. ואח״כ מפרש שגם בפשוטו הוא ז׳ וז׳. ואמר ר״ה הא כו׳. כי ו׳ הוא ששה, וה׳ שביעית. ואח״כ כשמקבל הנוק׳ מדכורא, ונכלל בה הזכר, היא לבדה בת שבע. וז״ש אתכלילו בחד. ואח״כ מפרש למעלה יק כו׳ (יהל אור).

[415] כמה מה שהוא באצילות הוא אלפים.

[416] פי׳ קו המדה עי׳ .

[417] שער המצות - פרשת תצא

והנה כמו שיש מעקה בראש גג הבריאה סביב עולם האצילות כדי שלא יפלו אורות האצילות בבריאה כן יש מעקה שני בגג היצירה סביב הבריאה שלא יפלו אורות הבריאה ביצירת וימותו כי כל היוצא מעולם שלו ונפל בעולם שלמטה ממנו נקרא מת כנז״ל, וכן יש מעקה שלישי בגג העשיה סביב היצירה שלא יפלו אורות דיצירה בעשיה וימותו, וגם כדי שלא יתפשט אור העשיה למטה מן העשיה במדור הקליפות אשר למטה מעולם העשיה ולכן חוזר אור העשיה לעלות ונעשה בחינת מעקה בראש גג העשיה עצמה והנה גם מעקה היצירה והעשיה הם ע״ד הנז״ל במעקה הבריאה כי הנה יורד אור מן הלבוש של הבריאה ומלביש ליצירה עד ראש העשיה באור ישר ואז חוזר ונזקף ונכפל ועולה בסוד אור חוזר למעלה ונעשה מעקה בראש גג היצירה, וכן אור מן הלבוש של היצירה נמשך ויורד בעולם העשיה ומלביש אותו בסוד אור ישר ואותו האור הוא מתפשט בסוד הרקיע שהיה מתפשט ונמתח עד שא״ל הקב״ה די ולא הניחו להתפשט למטה מן העשיה במדור הקליפות וחזר ועלה בסוד אור חוזר עד גג עולם העשיה ונעשה שם בחינת מעקה. והנה המעקה שבגג היצירה גם הוא בגי׳ רי״ו כמנין מעקה והוא באופן אחר כי נודע שבעולם היצירה יש שם א״ל יהו״ה ואם תמנה א״ל במליאו כזה אל״ף למ״ד עם יהו״ה יעלה בגי׳ רי״ו:?@

[418] כתיב הפסוק היא מאתי.

אמר רבי שמעון מה זה נאמר ״קרא אני אליהם יעמדו יחדיו״. אלא אמר רבי שמעון, כשעלה במחשבתו לברא העולמות, באותה שעה נבראו עליונים ותחתונים וכל מה שבהם, שנאמר ״קרא אני אליהם יעמדו יחדיו״, אל תקרי ״אליהם״ אלא ״אלהים״, מלמד שבה״א בראם, והיינו נאמר ״מי כמכה באלים ה״״, כמו אסקפה שמלאה מכל צרכי הבית, ואז יודעים ששם הכל מה שמצטרך להם.	א״ר שמעון מאי דכתיב (&) קורא אני אליהם יעמדו יחדו אלא א״ר שמעון כשעלה במחשבתו[419] לברוא העולמות באותה שעה נבראו עליונים ותחתונים[420] וכל מה שבהם שנאמר (&) קורא אני אליהם יעמדו יחדו אל תקרי אליהם אלא אלהים מלמד שבה״א בראם[421] והיינו דכתיב (&) מי כמכה באלים ה׳[422] כמו אסקופא[423] דמלייא מכל צרכי ביתא וכדין ידעין דתמן כלא מה דאצטריך לון:
אמר רבי יהודה, בג׳ דברים ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, בספר וספר וספור (ס״י פ״א מ״א). כנגדם בחכמה בתבונה ובדעת. בחכמה, שנאמר ״ה׳ בחכמה וגו״׳, בדעת שנאמר ״בדעת תהומות נבקעו״. רבי נחוניה אמר, בחכמה בלבד נבראו כל העולמות כלם, זהו שנאמר ״בראשית ברא אלהים״, וראשית היא החכמה״ וזה בא כמו מי שאומר בה״א בראם, ושלשתם נכללים בו.	א״ר יהודה בג׳ דברים ברא הקב״ה את עולמו בספר וספר וספור[424] כנגדם בחכמה בתבונה ובדעת[425] בחכמה דכתיב (משלי ג &) ה׳ בחכמה וגו׳ בדעת דכתיב (&) בדעתו תהומות נבקעו רבי נחוניא אמר בחכמה בלבד נבראו כל העולמות כלם[426] הה״ד (בראשית א א) בראשית ברא אלהים וראשית היא החכמה ואתיא כמאן דאמר בה״א בראם ושלשתן נכללים בו:

ועי׳ ב״ר (פ״ג סי׳ ח): הכל מודים שלא נברא [מלאכים] ביום הראשון כלום שלא תאמר מיכאל היה מותח בדרומו של רקיע וגבריאל בצפונו והקב״ה ממדד באמצעיתו אלא (שם מד) אנכי ה׳ עושה כל נוטה שמים לבדי רוקע הארץ מאתי מי אתי כתיב מי היה שותף עמי בברייתו של עולם.

[419] עי׳ לעיל הערה 306.

[420] עי׳ תז״ח כז ע״א: קב״ה קדם דברא עלמא הוה סתים יהו״ה. בהגר״א: קודם דברא עלמא - בעולם התהו, וכן בגלות הזה, כמ״ש למטה: הוה סתים יהו״ה - ר״ל בבינה, דשם י״ה דחו״ב, ובה הוה כלול זו״נ, ו״ה, לכן נקרא בשם יהו״ה.

[421] עי׳ בהגר״א בתז״ח כז ע״א: בה׳ בראם - ר״ל בה׳ לבדו, ולכן נאמר בכל מעשה בראשית אלהים, ור״ת ת״ולדות ה״שמים ו״הארץ תהו וכו׳. והענין, לפי שהיא בשמאלא, ולפיכך ליבושה תהו כנ״ל עד דאתא בעלה שהוא ימינא בו הוא כנ״ל וז״ש אח״כ הכל ה׳ אלהים כמ״ש בתחלה עלה במחשבה ליברא במדה״ד ראה שאין העולם מתקיים שהוא תהו שיתף מדה״ר בעלה לגבה והענין של עלה במחשבה ואין העולם מתקיים הוא בונה עולמות ומחריבן כמו שמפרש והולך.

[422] אלים הוא מלשון אילי הארץ, והיינו השרים, ואמר ״מי כמכה״ כדמסיק שהם מנגדים על ה׳ ועל משיחו בהיות ידם תקיפה ואין כן הקב״ה עמהם אלא הוא נותן להם שם ושארית והיינו כדמסיק (אור יקר זהר ח״ב נח ע״ב).

[423] עי׳ לעיל ה ע״ד.

[424] ענינו ב׳ ספרים וסיפור הוא כי בדיבור בפעם א׳ נתגלה מחשבתו, אבל בספר בב׳ פעמים, אחד כשכותב ונתגלה מחשבתו בעולם, אבל עדיין סתום הספר, ושני כשקורין הספר, אז נתגלה, אבל בדיבור כולל שניהם בפעם א׳ (בהגר״א על ספד״צ א ע״א). שעדיין הוא בשכל לבד, וסיפור הוא הדעת, שמוציא השכל מהכח אל הפועל כמו הסיפור (בהגר״א בס״י).

[425] וכן הוא בזהר ח,ב קכו ע״ב.

[426] עי׳ ע״ח (שער סדר אבי״ע ב): האור א״ס עצמו המתלבש בחכמה לבד, הוא שמקבלין זו״ן דאצילות אמנם בבריאה מתלבש הא״ס לבוש אחר בבינה דאצילות וכו׳.

משנה, הפתחים נפתחו, השערים הם שמורים. הנכנס לא יוצא והיוצא לא נכנס. לפני הפתח, יש שומרים עולים לתוכו גדולים חזקים, תומך אחד עומד בתוכו. אותו התומך היה נעוץ ושלשה צבעים היו בו. צבע חשוך לבן צבע ירוק, בו עולים ובו יורדים, הכל משתוקקים להכנס לתוכו ואין רשות לכל.	מתניתין[427] פתחי אתפתחו[428] תרעי[429] הוו נטירין דעייל לא נפיק ודנפיק לא עייל[430] קמי פתחא הוו שגראן סלקין בגויה רברבין תקיפין[431] סמך חד[432] קאים בגויה ההוא סמך הוה נעיץ ותלת גוונין הוו ביה גוון חשוך גוון חוורא גוון ירוקא ביה סלקין ביה נחתין[433] כלא תאיבין למיעל בגויה ולית רשותא לכולא[434]:
הוא קדם לבריאת העולם, עליו עומד שלטן אחד שנגנז באלף עולמות, ממנו נתבקעו כל חקיקות העולם, אשרי מי שישרה בתוכו.	הוא קדמא לבתריה (נ״א לבתרייתא) [לברייתא] דעלמא עליה קאים חד שלטן דאגניז באלף עלמין[435] מניה אתבקעו כל גילופי עלמא[436] זכאה הוא דישרי בגויה[437]:
אחריו נמצאים שני אחים אחוזים זה בזה, אחד מקבל אורחים והוא מראה של חיים, מי שאוכל בשלחנו קיים לעולם. ואחד מקבל אורחים ולא מקבל, הוא מראה של חיים [יחד עם] מראה של מות, מי שאוכל בשלחנו נופל ומת, אין לו הצלה, אין שאוחז בידו.	בתריה (אשתכחו) [נ״א אתתקנא] תרין אחין[438] אחידאן דא בדא חדא קביל אושפיזין[439] והוא חיזו[440] דחיין מאן דאכיל בפתוריה קאים תדירא[441] וחד הוא קביל אושפיזין ולא קביל הוא חיזו דחיין חיזו דמותא מאן דאכיל

[427] עי׳ בהגר״א בתיקו״ז מב ע״ד: והוא בג׳ קליפין הראשונות מפרדס, וראשונה תהו, קליפה ירוקא פשט הוא רכה פישון. אבל בהו, אבנים מפולמות, קליפה קשה דאגוזא, קשיא מאד ולחכימא ברמיזא, ועלה מתכנשין כל מארי מתניתין לתברא לה, ולית מאן דמתברא לה עד שיבוא מרע״ה כמ״ש למטה. וע״ש בתז״ח (ז ע״ד) ובפ׳ תצא בארוכה, וזהו כל הקרבא להבין רמזים דאורייתא דאיהי סתימא, וכמו דנפיק בהכאה טפין ממנה כן לא נפקי בהכאה דמארי מתניתין שהם בעלי הקבלה אלא טפין, והוא לתברא סלע דחויא, (משלי ל יט) דרך נחש עלי צור:

[428] עי׳ רח״ו (ח״א ז ע״ב) שפתחים הם ביצירה, לאפוקי מנעולים בעשיה, והיכלות בבריאה.

[429] שערי בינה (שם).

ועי׳ ח״א קסח ע״ב: צלותא דמסכנא איהי צלותא דקיימא קמיה דקב״ה ותבר תרעין ופתחין ועאלת לאתקבלא קמיה.

או אפשר לפרש את הדברים כמש״כ בח״ב רכט ע״א: קיימין תרעין בכל אינון פתחין, ע״כ. פי׳ כי קליפת נוגה היא השומרת הקדושה (מ״מ).

[430] אם כדברי הרח״ו, אז אלה שזוכים לרמת ג״ר לא יוצא לו״ק וכן להיפך, איך שלא זוכים, לא נכנסים לג״ר. ולפי הזהר ברסח אז אלה שהתגברו על הקלי׳ נגה שלא יצאו מזה, ואלה שלא, שישארו בחוץ. ועי׳ אד״ר שרק מלמדים האד״ר לאלה שעל ונפק, וצ״ע. ועי׳ מלואים אות מג.

[431] עי׳ זהר ח״ב טו ע״ב שזה השם למלאכים הממונים על העשבים. ועי׳ רמ״ז ח״ג סח ע״ב: החיצונים [של נוק׳], שהם רברבין, שהאחרים בתוכו, תקיפין משל זעיר, ע״כ. היינו שהם בבחי׳ תיקון וזיווג.

[432] עי׳ חגיגה יב ע״ב: הארץ על מה עומדת וכו׳ רבי אלעזר בן שמוע אומר על עמוד אחד וצדיק שמו שנאמר וצדיק יסוד עולם.

[433] עי׳ זהר ח״ב ב ע״א: בהאי אילנא קיימא חד זהרא זהר כל גוונין קיימין ביה אינון גוונין סלקין ונחתין.

תרגום: בעץ הזה, קיים זהר אחד, זהר שכל הצבעים נמצאים בו, צבעים הללו עולים ויורדים.

רח״ו: חד זהרא – מלכות. זהר – יסוד.

ועי׳ בהגר״א בספד״צ ד ע״ד ביה סליקו הוב״ד במלואים אות כד.

[434] עי׳ מלואים אות מד.

[435] עי׳ לעיל הערות 295 ו-302.

[436] כל גילופי עלמא הם המסכים שבין אור א״ס למקבל, והארה זו עוברת בין כולם.

[437] שמי שזוכה לרמה זו, נהיה בורא עולם.

[438] עי׳ מלואים אות מה.

[439] פי׳ מקבל תחתונים להשפיע להם. עי׳ זהר ח״ג רמד ע״ב: ז״ל: פתח ואמר [הוא אוקמוה] מארי מתניתין (הא אוקמוה) בעה״ב בוצע וא(ו)רח מברך ועוד אוקמוה צריך לדקדק בה׳ מן המוציא ותרין ההין (ד)אינון לקבל שתי הלחם שתי ככרות דשבת י׳ איהי כביצה לכל חד וחד ומאן איהו בעה״ב דבוצע דא ו׳:

תרגום: פתח ואמר, הרי בארוהו בעלי המשנה, בעל הבית בוצע, ואורח מברך. ועוד בארוהו, צריך לדקדק בה׳ מן המוציא, ושתי ההי״ן הן כנגד שתי הלחם, שתי ככרות של השבת, י׳ היא כביצה של כל אחד ואחד, ומיהו בעל הבית שבוצע, זו אות ו׳. ועי׳ תיקו״ז צד ע״ב הוב״ד במלואים אות מו.

[440] מראה וגילוי

[441] משמע שזה עץ החיים והשני עץ הדעת טו״ר.

	בפתוריה נפיל ומית לית ליה שיזבא לית דאחיד בידיה:
אחריו נמצאים אוהבים המשתוקקים לראות משתוקקים לקרב אותם, כולם משבחים אותם.	בתריה אשתכחו רחימין תאיבין למחמי תאיבין למקרב לון כלא משבחן לון[442]:
עיור אחד היה הולך קרוב אליהם, לתבוע את חלקם. התקרב לאותו מראה של חיים ומראה של מות, התחזק בו, אחז בגוף חבירו, היה קורא ״ושמת שֹׂכִין בְּלֻעֶךָ אם בעל נפש אתה״, לא הקשיב ולא הטה אזנו, עד שנפל ומת.	חד עויר[443] הוה אזיל קריב לגבון לאבעא[444] חולקהון קריב להההוא חיזו דחיין וחיזו דמותא אתקיף ביה אחיד בגופיה חברא דיליה הוה קרי (משלי כג ב) ושמת שכין בלועך אם בעל נפש אתה[445] לא אצית ולא ארכין אודניה עד דנפיל ומית[446]:
אחרי אלו, יצא מתוק אחד ונחלק לארבע, ומכל אחד יצאה חכמה, מאותו גדול ונכבד שרצו, וכל אותם האוהבים והמשתוקקים לראות, והם שני האחים האחוזים זה עם זה.	בתר אלין נפק חד מתקא[447] ואתפליג לארבע[448] ומכל חד חכמתא נפיק מההוא רבא ויקירא[449] שבעאן וכל אינון רחמין ותאיבין למחמי ואינון תרין אחין דאחידן דא בדא:
אחריו שני ילדים נערים תינוקות ולהב החרב המלהטת של אש בידיהם, שומרים הדרכים והנתיבות, שלא יכנס אחד ולא יצא אחד, פרט לאותו שלא אכל ולא שתה שנאמר ״וישכן מקדם״, שנבראו לפני העולם הזה, מכאן והלאה נתקנו כל צדדי העולם.	בתרוהי תרין רביין עולמין ינוקין[450] ושיננא דסייפא דמלהטא אשא בידהון[451] נטרין אורחין ושבילין דלא ייעול חד ולא יפוק חד בר ההוא דלא אכיל ולא שתי[452] שנאמר (בראשית ג &) וישכן מקדם דאתבריאו קמי עלמא דין[453] מכאן ולהלאה אשתכללו כל סטרוי דעלמא:
חומות האחר, צדדי השמאל, הצד שנופלים שרידים על מֻצָּרִים. מקום שהיתה האש דולקת ימים ולילות, לזרוק לפניה לרומי הרוח, שהולכים לשמאל, בו הם נטרדים עד עדן העדנים.	שוריא אחרא סטרוי דשמאלא סטר דנפלין שרידין [אמצרייא][454] אתר דנורא הוה דליק

---

[442] עי׳ זהר ח״א צא ע״א שהתאיבין למחמי הם אלה שבזיווג פנים בפנים.

[443] עי׳ קהלת ב יד החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך. ועי׳ זהר ח״א קעט ע״ב. עי׳ עמק המלך (שט״ז פי״א): וגם ש׳ור ח׳מור כ׳לב [חשך] יוכיח, שהוא קליפת אדום וישמעאל ועמלק, שהוא בהמה, ועל זה נאמר, ׳ורשעים בחשך ידמו׳ [שמואל א׳ ב׳ ט׳], ונאמר, ׳והכסיל בחושך הולך׳ [קהלת ב׳ י״ד] ׳ובחושך שמו יכוסה׳ [ו׳ ד׳], וסתם כסיל הוא הרשע, הנזכר בקהלת ובדברי נביאים, נדון בחושך וכו׳.

[444] [פי׳ לאכול] (דפ״מ).

[445] ה ביאור הגר״א - משלי פרק כג פסוק א

כי תשב ללחום וגו׳ כשתשב אצל מושל ושר תבין כוונתו מה הוא רוצה לידע ממך ולא תאכל עמו ואם תתאוה מאוד כי בל תוכל להפריש עצמך מאכילתו מגודל חשקך לזה ושמת סכין בלבך שלא תוכל לאכול אם בעל תאוה אתה ואל תאמר שטובה הדבר כי לא תתאוה לשולחנו כי רע הוא וגם שהוא לחם כזבים שדעתו לדבר אחר זר אל תיגע להעשיר לאסוף הרבה ממון ועושר רב להעשיר כי התעיף עיניך בו ואיננו שיעוף ממך

[446] עי׳ אד״ר כל היורד מדרגתו מעולם לעולם נחשב כמת.

[447] עי׳ מ״מ (זהר ח״א לה ע״א) שזה מצד הקדושה.

[448] עי׳ תקיו״ז (קכט?) שמשה רבינו כלל כל הג׳ אמות וגם אדה״ר והב״ד במלואים אות מח.

[449] עי׳ אור יקר (זהר ח,ב רא ע״א) שרבא היא ו״ק ויקירא נוק׳, ולכן יש זיווג.

[450] עי׳ מלואים אות מז.

[451] עי׳ בהגר״א על ספד״צ לא ע״ד: בחומה של ג״ע, שהוא דוגמת כניסת א״י, ושם ב׳ כרובים ולהט החרב המתהפכת (בראשית ג כד), שהוא נוקבא כידוע, שהיא מתהפכת מדכורא לנוקבא ומנוקבא לדכורא לטמא לב״א, דכורין ונוקבין, כמ״ש בזוהר (בראישת נג ע״ב) כנ״ל, ע״כ. ועיי׳ דבריו בתיקו״ז קנה ע״א: דמתהפך מצורה לצורה וכן כל עניני הס״א והשדים. ועי׳ זהר ח״א רכא ע״ב שמשמע שההיפוך שייך לעץ הדעת טו״ר ולא לקלי׳.

[452] עי׳ מלואים אות מח.

[453] בינה קודמת לו״ק שהם עולם הזה.

[454] עי׳ מלואים אות מט.

ויתכן שכתוב אצל עמלק שלא נשאר מהם שריד ופליט, וכאן נשאר שרידים, שהם החלקים של הקלי׳ נוגה, שיש בו צד תיקון

	יממין ולילין למרמא קמה לרמי[455] רוחא דאזלין לשמאלא ביה אתטרדון עד עדן עדנין[456]:
אלו הם ימין ושמאל, הקדימו לאחרון (לבריאת) העולם, ואחר כך זויותיהם של הארץ.	אלין אינון ימינא ושמאלא אקדימו לבתרייתא (נ״א לברייתא) דעלמא ולבתר זוייתהון דארעא {ג ע״ד}:
פסקא. אמר רבי יהודה אמר רב, נאמר ״ה׳ בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו״, בשלשה דברים הללו נברא העולם, ועל שנים מהם הוא עומד, על התבונה ועל הדעת. והרי למדנו (&) שלש. אמר רבי יצחק, החכמה נטלה הקדוש ברוך הוא למעלה, והיא שמו, להודיע לעבדיו הצדיקים, והשנים עמדו בעולם והם קיומו.	פיסקא[457] א״ר יהודה אמר רב כתיב (משלי ג &) ה׳ בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו בשלשה דברים הללו נברא העולם ועל שנים מהן הוא עומד על התבונה ועל הדעת והא תנינן תלת[458] א״ר יצחק החכמה נטלה הקב״ה למעלה והוא שמו[459] להודיע לעבדיו הצדיקים והשנים עמדו בעולם והם קיומו[460]:
אמר רבי אבא, כל השלשה נרמזו במראה קטן, והם שלש תנועות הפה, עליון אמצעי ותחתון בהנהגת (בתנועות) הפה מתנהג בהם. אמר רבי אבא והם חכמה ותבונה ודעת.	א״ר אבא כלהו תלתא אתרמיזו בחיזו זעירא ואינון תלת תנועות פומא[461] עליון אמצעי והתחתון בנהוגי (נ״א בתנועי) דפומא אתנהיג בהו א״ר אבא והם חכמה ותבונה ודעת:
מה משמע שהשנים הללו מתנהג בהם העולם והם תבונה ודעת. ששנינו, אלו מנהגי העולם, השמים שנבראו בתבונה, והתהום בדעת. והחכמה היא שמו של מקום, והוא נקרא חכמה, ושנינו, הוא והחכמה, הכל דבר אחד.	מאי משמע דהאי תרין אתנהיג בהו עלמא והם תבונה ודעת דתנינן אלין מנהגי עלמא[462] השמים שנבראו בתבונה והתהום[463] בדעת והחכמה הוא שמו של מקום והוא נקרא חכמה ותנינן הוא והחכמה הכל דבר אחד:
שאמר רבי יהושע מה נאמר ״אני ה׳ הוא שמי״, מלמד שהוא ושמו אחד הוא. אמר רבי אבהו, הכל ניתן, אבל שמו הגדול לא נתן ולא השאיל לאחרים. נאמר ״אני	דא״ר יהושע מאי דכתיב (ישעיה מב &) אני ה׳ הוא שמי[464] מלמד שהוא ושמו אחד הוא[465] א״ר אבהו הכל נתן אבל שמו הגדול[466] לא נתן

[455] פי׳ לגסי. ועי׳ בהגר״א בתיקו״ז קג ע״ג שאש גיהנם נגד כעס וגאוה.

[456] השכינה מכונה עידן העידנים של הו״ק שכל בחי׳ הזמנים הם תלויים בה (בהגר״א בתז״ח לח ע״ד.

[457] עי׳ מלואים אות נ.

[458] עי׳ זהר ח״ג רכא ע״א, אבות פ״א מ״ב תורה עבודה וגמ״ח ועי׳ שם מי״ח דין אמת ושלום.

[459] עי׳ זהר ח״ב עט ע״ב הוב״ד במלואים אות נא.
א״ל בודאי כל מאן כו׳ - ר״ל, דגופיה הוא דיוקניה דשכינתא תתאה, דהיא גופא לנשמתא, דאיהו עמודא דאמצעיתא, כמש״ל (סג ע״ב עב ע״ב) וביה שריא עובדא, דכל המעשים בגוף. והמעשה הוא בינה דשריא בגופא, מלכות, ונשמתיה הוא דיוקנא דעמודא דאמצעיתא כנ״ל, וביה שריא מחשבה דב״נ, דהוא דיוקנא דחכמה. ובזמן שהאדם פוגם במעשה, דהוא בגוף, פוגם בגוף שלמעלה שנברא בצלמו, וכן בנשמתא במחשבה. והפגם הוא לגוף ונפש, לא לעובדא ומחשבה, והן ב׳ צלמים, בצלמו, בצלם ו׳ (&), בצלם אלהים {קל ע״ג} כו׳, וע״ל (קיג ע״א ע״ב קלג ע״ב) דהפגם שמסתלקין המחשבה והמעשה מהם

[460] עי׳ בהגר״א בספד״צ ד ע״ג ההבדל בין עלאין ללא עלאין
וכן כאן בתחלה סתום במוח אבא ולכן אבא הוא שרותא כמ״ש בא״ז שהוא שרותא להוליד את ז״א ולכן מתחיל בו י׳ של השם והוא בסתימו והחכמה מאין תמצא לא ידע כו׳ (איוב כ״ח) שהגילוי הוא בז״א ושם

[461] עי׳ ס״י (פ״ב מ״ג) עשרים ושתים אותיות יסוד, חקקן בקול, חצבן ברוח, קבען בפה, בחמשה מקומות, אחה״ע בגרון, גיכ״ק בחיך, דטלנ״ת בלשון, זסשר״ץ בשינים, בומ״ף בשפתים.
וצ״ע שכן חיך וגרון הם חו״ב, וצ״ע אם לשון שפתים ושיניים הם כולם בכלל הדעת.

[462] עי׳ זהר ח״א לד ע״א שמדברי עלמא, היינו מנהיגי העולם, הם הז״ת והעולם העליון עליהם.

[463] עי׳ בהגר״א בס״י פ״ג מ״ה ששמים היא ו״ק ותהום היא נוק׳. ועי׳ זהר ח״א סב ע״אששמים היא מים עליונים ותהום היא מים תחתונים.

[464] עי׳ מלואים אות נב. ועי׳ זהר ח״ב קטז ע״א: דא שכינתא ותפארת עמה דלא אתפרש מינה בנפילו דילה לקיים בה (ישעיה מב ח) אני יהו״ה הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן

[465] עי׳ מלאוים אות לג, ועי׳ עוד אות נג. וצ״ע אם באומרו כאן חכמה כוונתו למו״ס.

[466] עי׳ לקמן ז ע״א שמשמע שכוונתו לשם הוי״ה, עי׳ מלואים אות נד.

ה׳ לבדי״, מלמד ששם זה לא ניתן לשום נברא.	ולא אוזיף לאחרן[467] דכתיב[468] (&) אני ה׳ לבדי מלמד דשם זה לא נתן לשום נברא:
ואמר רבי אבהו, בא וראה כמה חשש הקדוש ברוך הוא על כבוד שמו יתברך, תדע לך, בזמן שבית המקדש היה קיים, כל המקריב קרבן וזובחו לשם זה, הנקרא אלהים, חייב מיתה, שנאמר ״זובח לאלהים יחרם בלתי ליהו״ה לבדו״, מלמד שצריך להזכיר שמו המיוחד בלבד.	וא״ר אבהו בא וראה כמה חשש הקב״ה על כבוד שמו יתברך תדע לך בזמן שביה״מ היה קיים כל המקריב קרבן וזובחו לשם זה הנקרא אלהים חייב מיתה שנאמר (שמות כב יט) זובח לאלהים יחרם בלתי לה׳ לבדו[469] מלמד שצריך להזכיר שמו המיוחד בלבד[470]:
ועל כן כדי שלא	וע״כ צוה בקרבנות כדי שלא
	ז/א
	מדרש הנעלם
יטעה אדם, צוה בקרבנות ואמר ״״אדם כי יקריב מכם קרבן ליהו״ה״, ״וכי תזבחו זבח תודה ליהו״ה״, ״וכי תזבחו זבח שלמים ליהו״ה״, ״ונפש כי תקריב קרבן מנחה ליהו״ה״, הכל ליהו״ה ולא נאמר לאלהים.	יטעה אדם צוה בקרבנות ואמר (ויקרא א &) אדם כי יקריב מכם קרבן לה׳ (&) וכי תזבחו זבח תודה לה׳ (&) וכי תזבחו זבח שלמים לה׳ (&) ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה׳ הכל לה׳ ולא נאמר לאלהים:
למה. אמר רבי אבהו, שם זה הוא משותף, שהמלאכים נקראו אלהים, בני אדם נקראו אלהים, הדינים נקראו אלהים, ואין אנו יודעים למי מהם זובח, לכך צריך להזכיר השם המיוחד לבדו.	מ״ט א״ר אבהו שם זה הוא משותף שהמלאכים נקראו אלהים בני אדם נקראו [בני] אלהים[471] הדיינים נקראו אלהים ואין אנו יודעים למי מהם זובח לכך צריך להזכיר השם המיוחד לבדו:
אמר רבי חייא בא וראה, מי שמקלל את השם, שנאמר ״איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו״, שהרי אם קלל השם הזה סתם, אינו חייב מיתה ואין מנדים אותו, שיכול לטעון לאחד מן הדיינים או לגדול הדור הוא אמר.	א״ר חייא ת״ח מאן דמקלל את השם דכתיב (ויקרא כד &) איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו דהא אם קלל שם זה סתם אינו חייב מיתה ואין מנדין אותו דיכול לטעון לחד מן דיינא או לגדול הדור קאמר:
אמר רבי אבהו, מיתה אין מחיבים אותו, אבל נדוי מחייבים אותו, משום לאו של התורה, נאמר ״אלהים לא תקלל״, סתם. אבל אם קלל שם המיוחד, חייב מיתה, שנאמר ״ונוקב שם יהו״ה מות יומת״, מלמד שאינו חייב עד שיזכיר שמו המיוחד.	א״ר אבהו מיתה אין מחייבין אותו אבל נידוי מחייבין אותו משום לאו דאורייתא דכתיב (שמות כב &) אלהים לא תקלל סתם אבל אם קלל שם המיוחד חייב מיתה דכתיב (ויקרא כד ו) ונוקב שם ה׳ מות יומת מלמד שאינו חייב עד שיזכיר שמו המיוחד[472]:
איש אחד שהקדיש את בנו ואמר ״הבן הזה שנולד יהיה מקודש לאלהים״. שמע	ההוא גברא דאקדיש בריה ואמר האי ברא דאתייליד יהא מקודש לאלהים שמע ר׳ חייא

[467] עי׳ זהר ח״א רמא ע״א שכל הו,ק מלויים א׳ לשני.

[468] האם זה ״אני ה״ לבדי, או ספר מלכים א פרק יח
(כב) ויאמר אליהו אל העם אני נותרתי נביא לידוד לבדי ונביאי הבעל ארבע מאות וחמשים איש:
ועי׳ תיקו״ז ז ע״ב ש״לבדי״ מרמז לכתר.

[469] וכלא אתהדר ביה ובג״ד (שמות כב יט) זובח לאלהים יחרם בלתי ליהו״ה לבדו דלא יהיב שלטנותא לסטרא אחרא בקרבנא דכל אלהים אחרים עלמא דפרודא אינון ולית לון וקריבא (קרבנא) ויחודא וקב״ה אפריש לון משמיה כגון דאפריש חשך מאור הה״ד (בראשית א ד) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך

תרגום: והכל חוזר בו, ולכן ״זבח לאלהים יחרם בלתי לה׳ לבדו״ שלא נותן שלטון לצד האחר בקרבן, שכל אלהים אחרים הם עולם הפירוד, ואין להם קירבה ויחוד, והקדוש ברוך הוא הפרידם משמו, כמו שהפריד חשך מאור, זהו שנאמר ״ויבדל אלהים בין האור ובין החשך״.

[470] עי׳ לקמן ז ע״א שזה שם הוי״ה.
עי׳ דע״V ח״א עח ע״ג:הוראת דהשם הויה ב״ה שהוא ואין בלתו. משא״כ הוראת דהשם אלהים, הנה הוא על הַיְכוֹלֶת והכח והשליטה, אם כללי או פרטי, ולכן הוא מלת אלהים שם המשותף.

[471] עי׳ שמות (ד טז) הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה לו לאלהים, ועי׳ זהר ח״א לז ע״א שבני קין היו בני אלהים.

[472] עי׳ לקמן הערה 1038.

רבי חייא ונידה אותו. אמר לו, וכי על שהקדשתי את בני לקדוש ברוך הוא, שיהיה אותו האיש בנידוי. אמר לו, לא על כך עשיתי, אלא על שהקדשת אותו לשם הנקרא אלהים, והתורה אמרה ״זבח לאלהים יחרם״. אמר ואיך היה לי לומר. אמר לו ״הבן הזה שנולד לי, יהיה מקודש ליהו״ה״, ולא לשם אחר. ומנין לנו, מחנה, שנאמר ״ונתתיו ליהו״ה״ ולא אמרה לאלהים.	ושמתיה א״ל ומה על דאקדישת ברי לקב״ה להוי ההוא גברא בשמתא א״ל לאו על כך עבדית אלא על דאקדישתיה לשם הנקרא אלהים והתורה אמרה (שמות כב יט) זובח לאלהים יחרם אמר והיאך הוה לי למימר אמר ליה האי ברא דאתייליד לי ליהוי מקודש לה׳ ולא לשם אחר ומנ״ל מחנה דכתיב ונתתיו לה׳[473] (שמואל א׳ א יא) ולא אמרה לאלהים:
אמר רבי שלום, והרי בארנו, שבשם אלהים נברא העולם, אם כן, יכול לטעון האיש הזה כמו כן, שהיו מלאכים או היו גדולי הדור או היו דיינים. אמר רבי אבהו הרי העולם נברא טרם שיבאו בני אדם, וטרם שיבואו דייני הדור וגדולי הדור, ואין לשגות.	א״ר שלום והא אוקימנא דבשם אלהים נברא העולם אי הכי יכיל למטען האי גברא[474] כהאי גוונא דמלאכים הוו או גדולי הדור הוו או דייני הוו[475] א״ר אבהו הא עלמא אתברי עד דלא ייתון בני נשא ועד דלא ייתון דייני דרא ורברבי דרא ולא אית למשגא:
כמו שאמר רבי אלעזר האהוב והמכובד, שנאמר ״מי כמוכה באלם ה׳״ שיכול לברא את העולם, משמע שאלים אינו יכול לברא העולם, עד שהקדוש ברוך הוא לקח אות אחת משמו, והיא האות ה״א, ובו נברא העולם, ונעשה מן אלים אלהים, ונבנה שמו אלהים (ב״ר פ״ב סי׳ ב) בה״א בראם.	כמא דא״ר אלעזר חביבא יקירא דכתיב (שמות טו &) מי כמכה באלים ה׳ שיוכל לברוא את העולם משמע דאלים אינו יכול לברוא העולם עד שנטל הקב״ה אות אחת משמו והיא אות ה״א ובו נברא העולם והאות הזה נתגדל באלהים ונעשה מן אלים אלהים ונבנה שמו אלהים ועל האי תנן בה״א בראם[476]:
אמר רבי יוסי, הרי ראינו שאין כתר ומלכות אלא בשמו הקדוש שלא השאילו לאחר, והוא השם יו״ד ה״א וא״ו ה״א. שאמר רבי יוסי, בו נכללים עליונים ותחתונים, שמים וארץ וכל צבאם, כסא הכבוד וחיות הקדש, וכלם לנגדו כאין וכלא חשובים. והוא היה והוא הוה והוא	א״ר יוסי הא חזינן דלית כתרא ומלכותא[477] {ד ע״א} אלא בשמיה קדישא דלא אוזפיה לאחרא והוא (ה׳) [השם] יו״ד ה״א וא״ו ה״א[478] דא״ר יוסי בו נכללים עליונים ותחתונים שמים וארץ וכל צבאם כסא הכבוד וחיות הקדש וכלם לנגדו כאין וכלא חשיבין והוא היה והוא הוה והוא יהיה[479] בריך הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן:

[473] צ״ע שכנראה שחנה לא ביטה את השם המפורש, ואם כן איך זה יותר טוב משם אדנ״י, הרי עי׳ & שזה גם כן שם המשותף.

[474] ?

[475] ספר הבהיר - המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה ז״ל
כב. ומודים הכל שלא נבראו ביום ראשון שלא יאמרו מיכאל היה מותח בדרומו של רקיע וגבריאל בצפונו והקב״ה סודר באמצעיתו, אלא אני ה׳ עושה כל נוטה שמים לבדי רוקע הארץ מאתי (ישעי׳ מ״ד כד) מי אתי כתיב אני הוא שנטעתי אילן זה להשתעשע בו כל העולם ורקעתי בו כל וקראתי שמו כל שהכל תלוי בו והכל יוצא ממנו, והכל צריכים לו, ובו צופים ולו מחכין, ומשם פורחים הנשמות בשמחה, לבדי הייתי כשעשיתי אותו, ולא יגדל עליו מלאך לאמר אני קדמתי לך, כי גם בעת שרקעתי ארצי שבה נטעתי ושרשתי אילן זה ושמחתי ביחד ושמחתי בהם, מי אתי שגליתי לו סודי זה:

[476] עי׳ שם עוד (פי״ב סי׳ י): בהבראם ר׳ אבהו בשם ר׳ יוחנן אמר בהבראם בה׳ בראם ומה ה׳ זה כל האותיות תופסין את הלשון וזה אינו תופס את הלשון כך לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב״ה את עולמו אלא (שם לג) בדבר ה׳ וכבר שמים נעשו.
עי׳ זהר ח״ג כט ע״א שזה ה אחרונה של שם הוי״ה, ועי׳ מנחות כט ע״ב שזה ה׳ ראשונה.

[477] נראה שכוונתו שיש כתר ומלכות יחד אלא בשם הקדוש, ששם הוי״ה כולל הכל, חוץ מכל שם אחר מתייחס לפרט א׳ בהנהגתו ית׳, עי׳ תיקו״ז קמב ע״א, וויקרא יא ע״א פירוט השמות האחרות.

[478] צ״ע למה זה במלוי. ועי׳ לקמן הערה 480, וצ״ע אם זה צריך להיות שם ס״ג, אמנם עי׳ לקמן הערה 482.

[479] עי׳ זהר ח״ג רנז ע״ב: [יהו״ה] מניה תליי כל הויין ואיהו וכל הוויין דיליה סהדין על מארי עלמא דאיהו הוה קדם כל הויין ואיהו בתוך כל הויה [ואיהו לאחר כל הויה] ודא רזא דסהדין הויין עליה היה הוה ויהיה:

יהיה, ברוך הוא וברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים אמן.	
אמר רבי יהודה יתברך ויתעלה שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים. וברא את העולם בסוד שלשה עניינים גדולים וטובים, והם דעת חכמה ובינה, שנאמר ״ה׳ בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו״.	א״ר יהודה יתברך ויתעלה שמו של מלך מה״מ הקב״ה שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים[480] וברא את העולם בסוד שלשה עניינים גדולים וטובים והם דעת חכמה ובינה שנאמר ה׳ בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו:
ולמה ברא הקדוש ברוך הוא הארץ, שהיא עולם השפל, בסוד החכמה, והשמים שהוא גדול ממנו בתבונה, שהוא דבר קטן מן החכמה. וכבר שנינו מתי נקרא אדם חכם בחכמה, כששואלים אותו בכל דבר ועונה ומשיב כענין וידו בכל, אז נקרא חכם בחכמה, שהוא גדול על התבונה ועל הדעת. על כן היה לו יתברך לעשות השמים בחכמה והארץ, שהיא שפלה מהם בתבונה.	ולמה ברא הקב״ה הארץ שהוא עולם השפל בסוד החכמה והשמים שהוא עולם גדול ממנו בתבונה שהוא דבר קטן מן החכמה וכבר שנינו[481] אימתי נקרא אדם חכם בחכמה כששואלים אותו בכל דבר ועונה ומשיב כענין וידו בכל אז נקרא חכם בחכמה שהוא גדול על התבונה ועל הדעת ע״כ היה לו יתברך לעשות השמים בחכמה והארץ שהיא שפלה מהם בתבונה:
תדע, שהחכמה גדולה מכולם ועל כן נקרא אדם, חכם, מפני שהוא חכם בכל החכמות. והתבונה קטנה מן החכמה, ועל כן נקרא אדם מבין, כלומר מבין דבר מתוך דבר הוא מעצמו, ומלבו מבין דבר מתוך דבר אחר, כלומר בראותו יסוד, בונה בנין עליו, וכן הוא המבין בראותו דבר אחד או קצתו, משלים הענין עליו.	תדע כי החכמה גדולה מכולם ועל כן נקרא אדם חכם מפני שהוא חכם בכל החכמות[482] והתבונה קטנה מן החכמה[483] וע״כ נקרא אדם

תרגום: יהו״ה, ממנו תלויות כל ההויות, והוא וכל ההויות שלו מעידים על אדון העולם, שהוא היה קודם כל ההויות, והוא בתוך כל הויה, והוא לאחר כל הויה, וזה סוד שמעידות ההויות עליו, היה הוה ויהיה.

480 מלה״פ (ישעיה מד ו): כה אמר ה׳ מלך ישראל וגאלו ה׳ צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים.

עי׳ אד״א (בראשית ב ד): ״שמע ישראל״ כו׳, שיהיו ישראל מיחדים עצמם ומחברים עצמם במחשבה. ״ה״ מורה על קדמותו קודם בריאת העולם. ״אלהינו״ מורה על זמן ההווה, כמו שאמר הכתוב (ישעיה מד, ו) ״אני ראשון ואני אחרון״ הוא מורה על עבר ועתיד, ״ומבלעדי אין אלהים״ מורה על הווה וכו׳ ו״ה״ השני מורה על זמן העתיד.

ועי׳ דברים לב לט: ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי וכו׳. ועיי״ש באדרת אליהו: אני קודם שבראתי אני אחר כך. ואין אלהים עמדי. בהווה, כמו שנאמר (ישעיה מד, ו) אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים.

עי׳ תיקו״ז (קכז ע״ב): ולקבל אלין תלת טיפין אינון תלת יודי״ן דאינון ביו״ד ה״י וא״ו ה״י, דמעידין על עלת כל העלות, דעליה אתמר אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקי״ם, דאיהו ראשון ואחרון ומבלעדיו אין אלקי״ם. ועי׳ בהגר״א בתז״ח יא ע״ב: דג׳ הויות הן דתליין בשם הנ״ל והן ג׳ הויות דמלך מלך ימלוך שהוא היה והוה ויהיה והן אותות של שלשה הויות בהצטרף השלשה תיבות היה כו׳ ביחד.

ועי׳ בהגר״א בס״י (ג ע״ד) הוב״ד במלואים אות נה.

481 עי׳ שבת קיד ע״א: ואמר רבי יוחנן: איזהו תלמיד חכם שממנין אותו פרנס על הציבור, זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר, ואפילו במסכת כלה.

פי׳ רש״י: בכל מקום - בכל התלמוד, ואפילו במסכת כלה דלא רגילי בה אינשי, וזה נתן לבו וגרסה, מסכת כלה ברייתא היא: ועי׳ מלואים נח.

482 עי׳ תז״ח ב ע״ב: אדם הגדול חכמה ועשר חכמות אתקריאו עשר ספירן מסטריה וכתר עליון אתקרי מסטריה חכמה קדומה ואיהו יו״ד ה״א וא״ו ה״א דאתפשטותיה בעשר ספירן.

מבאר הלש״ו (כללים ח״א מט ע״א) שכל הי״ס לא נתגלו אלא על ידי מדת החכמה, שכן מצד מידת הכתר לא היו הספירות יכולים להתחלק לעשרה מרוב אחדותו. ועל אף שי׳ המאמרות כוללים גם את ספירת הכתר, אבל הכתר אינו יכול להיות ניכר אלא לאחר שנגלה החכמה. ואכן יעויין בבהגר״א על תז״ח ב ע״א, דכתר הוא בכלל י׳ המאמרות.

483 עי׳ בהגר״א על תז״ח (ז ע״ב ד״ה בירחא): שבינה הוא תוס׳ על חכמה.

	מבין[484] כלומר מבין דבר מתוך דבר[485] הוא מעצמו ומלבו מבין דבר מתוך דבר אחר כלומר בראותו יסוד בונה בנין עליו וכן הוא המבין בראותו דבר אחד או קצתו משלים הענין עליו:
והקדוש ברוך הוא יתברך שמו ברא השמים בסוד התבונה, שהוא ענין הבונה מתוך היסוד. ובראשית כל הנבראים, ברא צורת המלאכים הקדושים, שהם תחלת כל הנבראים הנאצלים מזיו אור הדרו.	והקב״ה יתברך שמו ברא השמים בסוד התבונה שהוא ענין [הבונה] (הבינה) מתוך היסוד[486] ובראשית כל הנבראים ברא צורת המלאכים הקדושים שהם תחלת כל הנבראים הנאצלים מזיו אור הדרו[487]:
ועשרה שמות נקראו בסודם, ובתוך שמותם נקרא אלהים, ועל כן בא להורות ״בראשית ברא אלהים״, כלומר ברא יתברך שמו צורת המלאכים הנקראים	ועשרה שמות נקראו בסודם[488] ובתוך שמותם נקראו אלהים וע״כ בא להורות בראשית ברא אלהים כלומר ברא יתברך שמו צורת המלאכים הנקראים אלהים והם היסוד

[484] עי׳ תז״ח מ ע״ד וזהר ח״א כב ע״ב: בן חכם ישמח אב דא אדם דאיהו באורח אצילות ובן כסיל תוגת אמו דא אדם דבריאה:
עי׳ חגיגה (יד ע״א): נבון – זה המבין דבר מתוך דבר.
עי׳ זהר ח״ג רמב ע״ב: ואי חכם כמה [דאוקמוה] (דאוקימנא) המחכים לכל אדם דאתמר (תהלים קד כד) כלם בחכמה עשית יהבין ליה נפש יתירה מתמן ואם הוא מבין דבר מתוך דבר [באורייתא] יהבין ליה נפש יתירה מבינה ואם הוא חכם בנביאים ובכתובים יהבין ליה נפש יתירה מנצח והוד:
תרגום: ואם חכם כמו שבארנו, המחכים לכל אדם, שנאמר ״כולם בחכמה עשית״, נותנים לו נפש יתרה משם, ואם הוא מבין דבר מתוך דבר בתורה, נותנים לו נפש יתרה מבינה, ואם הוא חכם בנביאים ובכתובים נותנים לו נפש יתרה מנצח והוד.
[485] עי׳ לקמן כז ע״ב.
ועי׳ תז״ח (&): כלהו יזהירו בחיבורא דא ביה יזהירו במילוליה כלהו יזהירו בכתיבתי׳ בהאי ספרא כזוהר הרקיע ועל שמיה אתקרי ס׳ הזוהר בדיוקנא דעמודא דאמצעיתא דאיהו ספר דזוהר דיליה מאימא עילאה דאיהי זוהר ובה אוקמוה רבנן איזהו חכם המבין דבר מתוך דבר ואיהו זוהר דנהרא בלב דרעיא מהימנא זהרא בל״ב אלהים דעובדא דבראשית:
תרגום: כולם יזהירו בחבור הזה, בו יזהירו בדבורו, כולם יזהירו בכתיבתו בספר הזה כזהר הרקיע. ועל שמו נקרא ספר הזהר בדמות של העמוד האמצעי, שהוא ספר, שהזהר שלו מהאם העליונה, שהיא זוהר, ובו בארו חכמים, איזהו חכם המבין דבר מתוך דבר, והוא הזהר שמאיר בלב הרועה הנאמן, זוהר בל״ב אלהים של מעשה בראשית.
בהגר״א: ובה אוקמוה כו׳ - ר״ל דלכך נקראת זוהר דחכמתא שאיזהו חכם כו׳ מבין בבינה: בלב דר״מ - ולכן אמרו בינה לבא: בל״ב אלוקים - ידוע שהן בבינה:
ועי׳ ב״ע (&): אז נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו כו׳ סוד זיווג חו״ב זיווג זו״נ וע״י באים המוחין שהרב הלומד לתלמידו הוא סוד חכמה והתלמיד המבין דבר מתוך דבר הוא סוד בינה וע״י יוצא תולדה מחודשת סוד הדעת וז״ש אז נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו הוא סוד זווג חו״ב שהוא בדיבור זווג נשיקין והוא בסוד זווג ע״ב וס״ג חו״ב דא״ק ואז ויקשב ה׳ וישמע הוא סוד עליית מ״ן מתתא לעילא ואז יוצא שם מ״ה החדש מן המצח וידוע שבמצח הוא סוד הדעת ששם בקיעת המוחין וכו׳.
ספר ביאורי אגדות (אפיקי ים) - שבת דף קד ע״א
ואלף הוא חכמה פלא כידוע, שהוא נקודה ראשית חכמה וכו׳ והוא פלא יש מאין שאין ניכר אלא מציאותו והוא כלל החכמה. ובינה הוא בפרט להבין דבר מתוך דבר ולחלק החכמה לפרטים, ולכן נק׳ בינה מלשון בין הבניים, והוא אימא ששם ציור העובר בבטן אימו להיות כל אבר יוצא בפ״ע, משא״כ בחכמה בסוד טיפה דמוחא הוא בכלל.
ועי׳ בהגר״א בסדר עולם (פרק ל), שמשה רבינו ע״ה לא היה צריך לבינה, כי בינה הוא המבין דבר מתוך דבר, והוא קבל הכל מפי הקב״ה.
[486] אם גרסת דפ״א ״הבינה״ היינו מיסוד דבינה יצא, ואם הגרסא כדפ״מ ״הבונה״, אז זה מתוך יסוד החכמה, ואין הבדל גדול, שכן יסוד דחכמה משפיע ליסוד דבינה ומשם לז״א.
[487] עי׳ כללים ח״ב צז ע״ד: ואמרו עוד במדרש הנעלם פ׳ בראשית הנז׳ (ד ע״א), בראשית כל הנבראים ברא צורת המלאכים הקדושים שהם תחילת כל הנבראים כו׳, ועשרה שמות נקראו ובתוך שמותם נקראו אלהים (ע׳ בזוה״ק פ׳ בא מג ע״א), וע״כ בא להורות בראשית ברא אלהים, כלומר ברא הוא יתברך שמו, את צורת המלאכים הנקראים אלהים, והם היסוד מכל הנבראים האחרים. ומתוך זה היסוד נבראו השמים כו׳, מסוד אור צורת המלאכים כו׳, כי שם אלהים משותף הוא, המלאכים נקראים אלהים, הדיינים נקראו אלהים כו׳, עכ״ל המדרש הנעלם בזו״ח@ בראשית, ע״ש. וכ״ז הרי הוא כדברי בעל העקדה ז״ל, שהמלאכים נבראו מתחילה, ומ״ש {צח ע״א} בב״ר הנז׳, שהם נבראו בשני או בחמישי, הנה מדרשים חלוקים הם, וכמו שמבואר שם בעקדה שער ב׳ ע״ש).@
[488] עי׳ זהר ח,ב מג ע״א הוב״ד במלואים אות .

אלהים, והם היסוד מכל הנבראים האחרים. ומתוך זה היסוד, נבראו השמים לאחר כן בסוד התבונה, כאשר התבונה הוא דבר מתוך דבר, כך נבראו השמים דבר מתוך דבר, שהם מסוד אור צורת המלאכים, כלומר הם בנין מתוך היסוד, ועל כן ״כונן שמים בתבונה״.	מכל הנבראים האחרים ומתוך זה היסוד נבראו השמים לאחר כן בסוד התבונה כאשר התבונה הוא דבר מתוך דבר כך נבראו השמים דבר מתוך דבר שהם מסוד אור צורת המלאכים כלומר הם בנין מתוך היסוד וע״כ כונן שמים בתבונה:
אבל הארץ נהיה מתוך יסוד אחר, אלא שהיא תלויה על המים, והקדוש ברוך הוא יסד לה יסוד עשוי בחכמה, ועל כן נאמר ״ה׳ בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה״, דבר מתוך דבר.	אבל הארץ נהיה מתוך יסוד אחר אלא שהיא תלויה על המים[489] והקב״ה יסד לה יסוד עשוי בחכמה ועל כן נאמר ה׳ בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה דבר מתוך דבר:
ואמר רבי אבהו, בא וראה כמה חשש הקדוש ברוך הוא על כבוד שמו הגדול, שהוא יהו״ה, כי זהו שמו ממש, אבל שם אלהים משותף הוא על יתר הנבראים, המלאכים נקראים אלהים, בני אדם נקראו אלהים, הדיינים נקראו אלהים.	וא״ר אבהו בא וראה כמה חשש הקב״ה על כבוד שמו הגדול[490] שהוא יהו״ה כי זהו שמו ממש אבל שם אלהים משותף הוא על יתר הנבראים המלאכים נקראים אלהים בני אדם נקראו אלהים הדיינים נקראו אלהים:
ועל כן חשש המקום על כבוד שמו. תדע לך, כל המקריב קרבנו וזבחו לשם זה הנקרא אלהים חייב מיתה, שנאמר ״זובח לאלהים יחרם בלתי לה׳ לבדו״ בשביל.	וע״כ חשש המקום על כבוד שמו תדע לך כל המקריב קרבנו וזבחו לשם זה הנקרא אלהים חייב מיתה שנאמר (שמות כב יט) זובח לאלהים יחרם בלתי לה׳ לבדו בשביל
	ז/ב
	סתרי לותיות:
כמו שנתבאר, שהקדוש ברוך הוא נקרא בכל השמות הללו. ואלו הכנויים נכללים בסוד השם הקדוש, שהצד (שהשם) הזה האמצעי הזה נקרא בו. ואף על גב שזה נקרא בסוד האות ו״ו, זה נוטל את כל השמות העליונים והתחתונים וכל ארבע אותיות השם הקדוש אחוזות בו, משום שנוטל את כל הצדדים מעלה ומטה, וזה הסוד של יה״ו כאן תלוי השם הזה.	כמה לתתמר לקב״ה ליקרי בכל הני שמהן ולכלין כינויין לתכלילן ברזא לשמא קדישא להאי סטר (נ״ל שמא) לממעיתא ליקרי ביה ולע״ג להאי ליקרי ברזא לתת ו״ו לא נטיל כל שמהן עילאין ותתאין וכל ל׳ לתוון לשמא קדישא ביה לחזקן בגין לנטיל לכל סטרין עילא ותתא ולא רזא יה״ו הכא תלייא שמא לא:
והוא יהו״ה, נוטל שתי אותיות למעלה ונוטל אחת למטה והוא עומד באמצע, בין מעלה ולמטה ומשני הצדדים כמו שאמרנו.	ולהיכו יהו״ה נטיל תרין לתוון לעילא ונטיל חד לתתא ולהיכו קאים בלמצעיתא בין עילא ותתא ולתרין סטרין כלקלמרן:
המרכבה שלו היא נורא בכלל, כשנפרדת המרכבה הזו שהיא הרוח הזו כפי שאמרנו, ונפרדת לשלשה צבעים אחרים, שנקראים נורא, אמ״ת נוצ״ר חס״ד, אלו הם שלשת אלה, שהן מרכבה קדושה אל הצד הזה שעומד באמצע.	רתיכא לילה ליקרי נורא בכללא כל לתפרש להי רתיכא לליהו להי רוחא כלקלמרן ולתפרש לתלת גוונין לתרנין לליקרון נורא[491] למ״ת נוצ״ר חס״ל הני לינון הני תלת לינון רתיכא קדישא להאי סטרא לקיימא בלמצעיתא:
שלשת הצבעים הללו, שהם מרכבה קדושה של האות ו״ו, לוהטים ומאירים (למטה) וכל צבע משלשת הללו נפרד לשני אחרים לכל צד, עד שנעשים בחשבון שלשה שלשה לכל צד, והם תשעה והשם הקדוש הזה ששולט עליהם משלים לעשרה.	הני תלת גוונין לינון רתיכא קדישא לתת ו״ו להטין ונהרין (לתתא) וכל גוון מהני תלתא לתפרש לתרין לתרנין לכל סטרא עד לתתעבידו בתושבחא תלת תלת לכל סטר ולינון תשעה והאי שמא קדישא לשליט עלייהו לשלים לעשרה:

[489] כי הוא על ימים יסדה, ועי׳ זהר ח״א סז ע״א, ח״ב כב ע״ב עי׳ מלואים אות נט, לקמן י ע״ב.
[490] עי׳ מלואים אות נד.
[491] עי׳ לעיל הערה 368.

וכל אחד ואחד משלשה הצדדים הללו שאמרנו, ימין ושמאל ואמצע, כל אחד ואחד בסוד המרכבות שלו, הוא עשרה, משום שהכל מעלה ומטה בשלמות אחת, הן עשר הספירות, עשר האמירות. וכל המרכבות הללו, באותו הצד ששולט עליהם נקראים עשר ספירות עשר אמירות, ולכן כל אחד ואחד מן הצדדים הללו עולה לעשר מרכבות לכל צד, עד שעולה כל אחד ואחד לחשבון גדול. ובא ראה כל המרכבות הללו, כשנפרדים לצדדיהם, כלם נקראים באותו השם ששולט עליהם, ובסוד של אותה האות ממש למטה.	וכל חד וחד מהני סטרין תלתא לקבלהון ימינא ושמאלא ואמצעיתא כל חד וחד ברזא לרתיכין דיליה למיהוי עשרה[492] בגין לכלא עילא ותתא בשלמותא חדא לעשר ספירין עשר לאמירן[493] וכל הני רתיכין בההוא סטרא לשליט עלייהו לקבלהון עשר ספירין עשר לאמירן וכ״ש כל חד וחד מהני סטרין שלקא לעשר רתיכין לכל סטרא על לסליק כל חד וחד לחושבן סגיא ות״ח כל רתיכין אלין כד מתפרשן לסטרייהו כלהו לקבלהון בההוא שמא לשליט עלייהו וברזא להאוא לת ממש לתתא[494]:
שנים שיצאו מתוך נקודה אחת, אחד נקרא נשא עוון ואחד נקרא עובר על פשע, אלו הם מאותו צבע שהתחזק בו המים, שנים שיצאו מתוך הצבע שהתחזקה בו האש אחד נקרא מרום ואחד נקרא רם.	תרין לנפקו מגו נקודה חדא חד לקבלי נשא עון {ל ע״כ} וחד לקבלי עובר על פשע אלין לקבלי מהאוא גוון לאתתקף ביה מיא תרין לנפקי מגו גוון לאתתקף ביה שמא חד לקבלי מרום וחד לקבלי רם[495]:
ובסוד של חנוך, השמות הללו כלולים בסוד של העולם הבא, וכאן בצד הזה בוחן לבות. ״מרום״ כמו שנאמר ״מרום משפטיך מנגדו״, ונאמר ״אדיר במרום ה״. ואף על גב שהשם הזה עומד בעולם הבא, הרי כתוב מרום, ועל כן משתתף העולם	וברזא לחנוך[496] שמהן אלין כלילן ברזא לעלמא לאתי והכא בהאי סטרא בוחן לבות[497] מרום[498] כמ״ש (תהלים י ה) מרום משפטיך מנגדו וכתיב

---

[492] עי׳ & שכל דבר יש בו עשר ספירות.

[493] פי׳ עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, עי׳ &.

[494] עי׳ לש״ו כללים על עליות וצ״ע אם זה אותו הדבר כאן.

[495] עי׳ לעיל הערה 368.

עי׳ ישעיה (נז טו) כי כה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים. ועי׳ בהגר״א בס״י ב ע״ב שמש״כ בס״י (פ״א מ״א): י״ה יהו״ה צבאות אלקי ישראל אלקים חיים ומלך עולם אל שדי רחום וחנון רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש הוא, אלה הם כיונים לחכמה זו (דא״א). ועי׳ חגיגה יב ע״ב: אתה כוננתה שם אופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת וכסא הכבוד מלך א״ל חי רם ונשא שוכן עליהם בערבות שנאמר סולו לרוכב בערבות בי״ה שמו.

[496] עי׳ לעיל הערה 381.

[497] ספר תהילים פרק ז

(י) יגמר נא רע רשעים ותכונן צדיק ובחן לבות וכליות אלהים צדיק:

ספר משלי פרק יז

(ג) מצרף לכסף וכור לזהב ובחן לבות ידוד.

עי׳ תיקו״ז קיח ע״ב: (משלי יז &) מצרף לכסף וכור לזהב מצרף לכסף דא אברהם וכור לזהב דא יצחק ובוחן לבות ה׳ דא יעקב

ועי׳ אד״ר קלח ע״ב: מסטרא דחד חללא דמוחא דתליין אודנין ומחמשין תרעין דנפקין מההוא חללא דא הוא (ס״א אית) תרעא חד דנגיד ונפיק ואתפתח בההוא נוקבא דאודנא דכתיב כי אזן מלין תבחן (איוב לד) וכתיב ובוחן לבות וכליות (תהלים ז) ומסטרא דאתפשטותא דההוא חללא דחמשין תרעין דאתפשטו בגופא באתר דלבא שארי מתפשט ההוא חללא דחמשין תרעין ואודנא קרי ביה בחינה ולבלבא קרי ביה בחינה משום דמאתר חד מתפשטין:

מצד חלל אחד של המוח תלויים האזנים, ומחמישים השערים היוצאים מאותו החלל, (יש) שער אחד שנמשך ויוצא ונפתח באותו הנקב של האוזן, שנאמר ״כי אזן מלין תבחן״ ונאמר ״ובוחן לבות וכליות״ ומצד ההתפשטות של אותו החלל של חמשים שערים, הוא מתפשט בגופו, במקום של הלב מתחיל להתפשט אותו חלל של נ׳ שערים. והאוזן נאמר בו בחינה, ובלב נאמר בו בחינה, משום שמתפשטים ממקום אחד.

פי׳ – תרעא חד - ר״ל משם נמשכת הארה וכח הבחירה אל האודנין, ועי״ז הוא מבחין בין טב לביש, וע״ז מביא ראיה שעיקר הבחירה הוא מסט׳ דבינה ׳אזן מלין תבחן׳ (ב״ע קצז ע״א).

[498] מרום וקדוש אשכון, שהם סוד אבא ואימא (שער מאמרי רשב״י ח״א קלג ע״א).

הבא בכל אלה, וכך נקרא אלהים, כמו הצבעים של השמאל והכל אחד.	(סם גג ד) לזיר במרוס ה׳[499] ולע״ג דשמע לא קמיס בעלמא לאתי הא כתיב מרוס ועל לא לשתתף עלמא לאתי בכל הני והכי לזיקרי אלהים[500] כגוונין דשמאלא וכלא חד:
הצבע השלישי מתחזקת בו הרוח, אותם שנים שיצאו ממנו, אחד נקרא שוכן עד, ואחד נקרא קדוש, ומאלו נפרדים האורות למטה. וכלם מרכבות אלו לאלו, וכלם כנויים שנקרא בהם הקדוש ברוך הוא, וכלם נודעים בצד ששולט עליהם.	גוונא תליתאה לאתקף ביה רוחא לינון תרין דנפקו מניה חד לזיקרי שוכן עד[501] וחד לזיקרי קדוש ומאלין לאתפרקן נהורין לאתא וכלהו לתיכין לאלין לאלין וכולהו כינויין לזיקרי בהו קב״ה וכלהו לשתמודען בסטר לשליט עלייהו:
כדוגמא זה יש שלשה צדדים שיוצאים מתוך הצדדים העליונים הללו שאמרנו, שהם ימין ושמאל ואמצע, ואלו יוצאים החוצה מהם ועומדים בחוץ, שנים מהם וכולם נוטלים מרכבות למטה, כמו שהעליונים האלה ולא עליונים כמותם.	כגוונא לא לית סטרין תלתא דנפקין מגו לאלין סטרין עילאין לקאמרן לינון ימינא ושמאלא ואמצעיתא ואלין נפקין לבר מנייהו וקיימין תרין מנייהו לבר[502] וכלהו נטלי לתיכין לאתא כגוונא לאלין עילאין ולאו עילאין כגינייהו[503]:
ואלו שלמטה, שיוצאים מתוך אלו הצדדים העליונים שאמרנו, הם כדוגמא שלהם, אחד נקרא ימין ואחד נקרא שמאל ואחד שעומד באמצע, בתוך אותו האמצע שאמרנו, וכלם כלולים בשלשת העליונים הללו, וכלם כלולים בסוד האות ו״ו, שכוללת את כלם, וכלם מתפרדים במרכבות ידועות בצדם.	ואלין לאתא דנפקי מגו לאלין סטרין עילאין לקאמרן לינון כגוונא לילהון חד לזיקרי ימינא וחד לזיקרי שמאלא וחד לקאי באמצעיתא גו ההוא לאמצעיתא לקאמרן וכלהו כלילן בהני תלת עילאין וכלהו כלילן ברזא לאת ו״ו לכליל כלהו וכלהו ברתיכין ידיען לתפרקן בסטרייהו:
ואלו לא נקראים בשמות ידועים, רק באותם הכנויים שלמטה, כמו שאותם הכנויים העליונים והתחתונים הללו אחוזים בעליונים ושלשת האחרים הללו כלם מרכבות מבחוץ. והרי בארנו.	ואלין לא מיקרון בשמהן ידיעאן כד באינון כינויין לאתא כגוונא לאינון כינויין עילאין ואלין תתאין לאחזן בעילאין והני תלתא לוחרנין כלהו לתיכין לבר והא לוקימנא:
בא וראה שני העמודים הללו, הם תומכים שמבחוץ, והם ימין ושמאל, ונקראים חסדי דוד. והצבאות הללו, הם המרכבה שלהם, שנים שעומדים ועושים שליחות בנביאי האמת.	ת״ח הני תרין קיימין לינון סמכין לבר ולאינון ימינא ושמאלא ולזיקרון חסדי לוד[504] ואלין לצבאות[505] לתיכא לילהון תרין לקיימין ועבדין שלזיחותא בנבייאי קשוט[506]:

[499] עי׳ שעה״כ קבלת שבת א וכן שעה״פ תולדות ד״ה ויצא הראשון אדמוני, שמשמע שזה מדבר על אבא וצ״ע, ועי׳ זהר ח״א ב ע״א [מלואים אות ס], שזה מקור של כל התיקון, שנברא בשם מ״ה.

[500] בינה מכונה אלהים עי׳ &.

[501] עי׳ לעיל הערה 368.

[502] עי׳ & שנו״ה הם לבר מגופא, ופירושו:

[503] עי׳ בהגר״א בתיקו״ז מז ע״ב: אע״ג דקאמר בזו״ח@ (ז ע״ב) דהני תתאין רתיכין דלהון כגוונא דעלאין, מ״מ נראה שאינן אלא ששה לכל א׳ אבל למעלה (כג ע״ב כט ע״א) אמר ולבתר סליק ו׳ בי׳, שית זימנין עשר עד דסליק לשתין כו׳.

[504] עי׳ זהר ח״א ח ע״א: חסדי דוד הנאמנים תמכין אורייתא ואינון דתמכין אורייתא כביכול אינון עבדין.

פירוש: חסדי דוד - נו״ה (רח״ו). ויחי ריט ע״א (הערת הזוהר). עי׳ ח״ג כא ע״א שזה כינוי ליסוד, וכן הוא בפרדס רמונים שער כג פרק ח. ועי׳ ע״ח שער אונאה פרק א, וכן בשעה״כ דרושי העמידה דרוש ג ודרוש ד, שזה נו״ה.

עבדין - שכל ענייניהם מעשה בפועל כי הלומדים אמת הוא שלומדים ע״מ לעשות אבל באותו שעה אינו נקרא מעשה אבל התומכים תמיד עושים מעשיות בעין ומקיימים תמיד המלכות הנק׳ תהלה כי היא הנתקנת תמיד על ידי מעשה (רח״ו).

[505]

[506] עי׳ זהר ח״א א ע״ב ורח״ו שם שזה כינוי לנו״ה. עי׳ תיקו״ז יג ע״א: תרין נביאי קשוט ומסטרא דעמודא דאמצעיתא אתקריאו נביאי האמת.

בהגר״א: ומסט׳ דעמודא דאמצעיתא כו׳ - נותן טעם למה נקראו נביאי קשוט:

ומשם נפרדים המעשים של העולם בגלוי, וזה סוד הכתוב "גדולים מעשי ה'" גדולים, שיוצאים מן גדול, ואלו נקראו "רחמיך רבים ה'", "איה חסדיך הראשונים ה'", "זכר רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה". ואף על גב שבארנו שהם למעלה (כמו כן נפרדים למטה, כדוגמא שלמעלה נאמר "כי מעולם המה", מעולם המה למעלה) מעולם המה למטה.	ומתמן מתפרקין עובדין בעלמא דאתגליא ורזא דא לכתיב (תהלים קיא ב) גדולים מעשה[507] ה' גדולים לנפקי מן גדול ואלין איקרון רחמיך רבים ה'[508] (שם קיא קנו) איה חסדיך הראשונים ה'[509] (שם פט נ) זכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה[510] (שם כה ו) ואע״ג דאוקימנא לאינון לעילא [לגו הכי מתפרקן לתתא כגוונא דלעילא דכתיב כי מעולם המה מעולם המה לעילא] מעולם המה לתתא:
ועל כן לא נקראו בשמות כדוגמא שנקראו בשמות אותם שלמעלה, והם כדוגמא שלמעלה, אבל הם בכלל, אותם שעומדים בחוץ והם התומכים של התורה, שיוצאים מן המרכבות העליונות. ואלו הן שהזכיר דוד המלך, וזה שהזכיר תמיד בכלל, כמו שבארנו.	ועל דא לא איקרון בשמהן כגוונא דאיקרון בשמהן דאינון דלעילא ואינון כגוונא דלעילא אבל אינון בכללא אינון דקיימי לבר ואינון סמכין דאורייתא לנפקי מרתיכין עילאין ואלין הוו [דלמלכא] דוד מלכא ודא איהו דאמר תדיר בכללא כמה דאוקימנא:
בא וראה כל השמות העליונים הללו, מאותם העשרה שאמרנו שלא נמחקים, ראוי הוא, המרכבות הללו שלהם שהם השמות שנקראו כנויים למה הם נמחקים.	ת״ח כל הני שמהן עילאין מאינון עשרה דקאמרן דלא נמחקין[511] יאות הוא[512] דתיכין אלין דילהון דאינון שמהן דאיקרון כינויין ממאי נמחקין:
אלא הסוד הזה הרי נתבאר בתוך ספרו של רב המנונא סבא, שכל השמות העליונים הללו, הם קיימים כמו גוף	אלא רזא דא הא אתמר גו ספרא דרב המנונא[513] סבא דכל הני שמהן עלאין אינון קיימין כגופא לנשמתא עילאה[514] דלא אתידע ולא

ועי׳ בהגר״א בתקיו״ז לב ע״א: נו״ה שהן נביאי קשוט (לעיל יד ע״ב), שמהן נפיק נבואה.

[507] מעשי (לשון הפסוק).

ועי׳ תיקו״ז עה ע״א שזה בבינה ומלכות, והם ב׳ בתי המקדש.

[508] עי׳ זהר ח,ב קו ע״ב שמשמע שזה מדבר על מו״ס וצ״ע.

[509] היינו חסד דא״א עי׳ אד״ר קמ ע״ב.

[510] עי׳ מלואים אות עו.

[511] עי׳ לעיל שהזכיר ז׳, ועי׳ בהגר״א בתיקו״ז (קמא ע״ד) שאהי״ה כולל ג״ר וצבאות כולל נו״ה.

[512] כלומר שלא ימחקו (כתם פז).

[513] ספרים, וגם 'אותיות דרבי עקיבא' הוא ספר ארוך מאוד, ואין לנו אלא מעט מזעיר. וגם חבר ספר הבדלה דרבי עקיבא הנזכר בזוהר, וספר הקנה וספרא דרב

וגם אחר החורבן לא נמנע רוח אלהים חיים להיות מרחפת על הראויים אליו, כנראה בדורו של רשב״י ע״ה וחביריו, ורבי פנחס בן יאיר, וספרא דרב המנונא סבא ובריה [זוהר ויקרא ע״א א], שקבל רוב סודותיו על ידי אליהו ז״ל כמו הרשב״י ע״ה, כנזכר בזוהר:

[514] השיב ואמר כי הסוד הזה נתבאר בספר רב המנונא סבא שאמר שם כי כל השמות האלה העשרה שאינם נמחקים הם כדמיון הגוף לנשמה ואין ראוי למחוק הגוף לפי שכח הנשמה נודע וניכר בו אמנם אלה הכנויין. הם כמלבוש אל הגוף כדמיון האגוז אל הקליפה כאשר כבר ביארנו סוד האגוז שיש בו קליפה לפנים מקליפה והמוח לפני לפנים ולפי׳ קליפה בתראה לא איכפת לן. וחזר ואמר שלא נתן רשות ח״י למחוק בלוח אפי׳ אות אחד כאשר עושים הישמעאלים שכותבין בלוחותיהם ומוחקים כי כל דתם מן המח״ק היא אמנם אותיות הקדש אשר באו מהאור הבהיר צריך שיהיו מאירים ומזהירים כזוהר הרקיע שאינו נמחק כי על זה הסוד הוצרכו תנאים רבים לכותבי ספרי תורה בענין שיהיה הכתיבה קיימת ואסור למחוק אפי׳ אות אחת אם לא לצורך מוכרח מפני טעות סופר או לסבה אחרת הכרחית וזהו אמרו "ואע״ג דנמחקין עכ״ד לא אתיהיב רשותא למחקא אפי׳ אות אחת זעירא דאוריתא". ואמר זעירא לרמוז אל הי״וד כי היא ראש ותחלה לכל האותיות כי היא המתחלת והמסיימת בכתיבת כל אות ואות. ולפי שיתחייב מתוך דבריו כי אחר שמדת העטרת היא האחרונה שהרי הכנויין המתייחסים אל נצ״ח והו״ד הם למעלה ממנה ונבוא לחשוב כי היא קליפה אחרונה ושמותר למחוק ח״ו. וזהו אמרו "ואי תימא אי הכי האי ה״א בתראה דקאמרן איהי קליפה בתראה", והיה מן הדין שיהיה מן השמות הנמחקים לזה השיב ואמר "לאו הכי קליפה היא לגבי עילאין אבל לגבי אינון כנויין לא", ביאר כי אם תקרא קליפה הוא בבחינת המדות העליונות הימנה

לנשמה העליונה, שלא נודעות ולא התגלו, והכנויים הללו הם לבוש לגוף, כדוגמת האגוז שיש קלפה לקלפה או אלו הפרחים שיש להם קלפה לקלפה והמח בפנים.	אתגליין ואלין כנויין אינון לכושא לגופא[515] כגוונא לאגוזא דאית קליפה לקליפה או אילין לכלכין דאית לון קליפה לקליפה ומוחא לגו:
כמו כן זה, אלו עשרה השמות, כולם כדוגמת הקליפה הזו למח. ואף על גב שכולם מח, כולם אורות עליונים ובשמים עליונים, אין מי שעומד בקיומם. אבל כלם כדוגמת קליפה אל מה שלא ידוע, ואין עומד בחכמה כלל, וכל שכן סוד	הכי נמי דא אלין עשרה שמהן כלהו כגוונא דהאי קליפה למוחא ואע״ג דכלהו מוחא כלהו נהורין עילאין ודוסמין[516] עילאין לית מאן דקאים בקיומייהו[517] אבל כלהו כגוונא דקליפה לגבי מה דלא ידיע ולא קיימא בחכמתא כלל[518] וכ״ש רזא
	ז/ג
	סתרי אותיות
של אין סוף. והכנויים הללו הם קליפה אליהם, והכל זה לפנים מזה. והמח הנסתר לפני ולפנים, שלא נודע כלל. ועל כן הקלפה האחרונה, לא אכפת לנו. ואף על גב שנמחקים, עם כל זה לא נתנה רשות למחוק אפילו אות קטנה של התורה.	דאין סוף והני כינויין אינון קליפה לגבייהו וכולא דא לגו מן דא[519] ומוחא סתימאה[520] לגו בגו דלא אתיידע כלל[521] ועל דא קליפה בתרא לא מיכפת

כי כל הספירות הם קליפה זו לזו וכלם מוח זו לזו כי כל עליון מחבירו הוא מוח לגבי אשר למטה הימנו ואשר למטה הימנו הוא קליפה לגבי העליון וכמו שיתבאר לפנים שאמרו וכלא מוחא ודא קליפה לדא וא״כ הנה העטר״ה אעפ״י שבאה באחרונה הנה לגבי המדות העליונות היא קליפה אמנם לגבי הכנויין שהם הכנפים מוח תחשב אף היא ״דהא לא משמשי ביה אלא אינון שמהן עילאין״, אותם שאינם נמחקים אמנם הכנויין אינם משתמשים בה אותם המיחסים לנצ״ח והו״ד אינם משתמשים בה וביאר כיצד שהרי כפי הנראה הם למעלה הימנה ומשתמשים בה לזה אמר ״כד איהי סלקא לאתעטרא בעילא ולאתאחדא ברזא דימינא ושמאלא וכו״, יאמר כי כוונת החבור הנה היא העולה להתעטר בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני וישארו הכנויין המיוחסים לנצח והו״ד למטה הימנה ככנפים המכסים את גוית הנה של החת״ן והכל״ה והנם כדמיון הבעל הפורש כנפיו על נקבתו נמצא שנצח והוד הם כנפי החתן ופורש אותם על כלתו וסימן לדבר ואפרוש כנפי עליך ופרשת כנפיך על אמתך. נמצא לפי זה כי בבחינת הזיווג הכנפים לחוץ והעטרת לפנים ושלא בשעת החיבור הם לפנים והיא לחוץ לחלק טרף לביתה וחק לנערותיה ממה שקבלה פרס מאת החתן בשעת החיבור וזהו אמרו ״ובגין דא אינון לגו ואינון לבר ואיהי לגו ואיהי לבר״ כפי השעה (כתם פז).

[515] שער רפ״ח (פרקים א ב) ובשער פרקי הצלם (פרק ו) ובשער השמות (מפרק ג והלאה) וכן בשער או״א (פרקים ה ו ז), וע׳ עוד בזה בשער טנת״א (מפרק ג עד סופו) ובדרושי פנימיות וחיצוניות (דרוש יג) והגר״א בליקוטיו (הנדפס עם ביאורו על האגדות בדף מג ע״ב) אמר שם כי הנה יש בהספי׳ בחי׳ היכל ולבוש וגוף ונשמה, [והנשמה הרי היא ג״כ ה׳ נרנח״י] והנה היכלות הספי׳ הם הכינוים הנזכר בתורה, ואינם מתוארים להקב״ה רק בהעלם, וכמו לחם מלח וכיוצא [וכמבואר בפרדס שער ערכי הכינוים], ולבוש הספי׳ הם כל הכינוים שמתואר הקב״ה בהם, כמו רחום חנון וכיוצא, וכמ״ש בזו״ח@ (בסתרי אותיות פ׳ בראשית דף ז סע״ב ושם ע״ג ד ע״ב), וגוף הספי׳ הם הז׳ שמות שאינם נמחקים, ונפש הספי׳ הם ט׳ הויו״ת מנוקדות בתשעה נקודות הידועים, [ובהם הוא הט׳ אותיות דהוי״ה דב״ן], והעשירית בניקוד צבאות [שהוא ג״כ הניקוד דשם אדנ״י], ורוח הספי׳ הוא הי׳ אותיות דשם מ״ה, [ונשמה הי׳ אותיות דשם ס״ג, והחיה הי׳ אותיות דשם ע״ב, והיחידה הוא בקוצו של י׳ דהע״ב]. ומשום שהיכל ולבוש אינם מדובק בעצם הספי׳, לכן הם כינוים הנמחקים, משא״כ הגוף שהוא מיוחד עם הנפש, שהוא שמות הוי״ה ב״ה, לכן הז׳ שמות שבגוף הם ג״כ אינם נמחקים. (ביוארים ח״א כב ע״ב).

[516] עי׳ בהגר״א בספד״צ (&) שכל גילוים שבפרצוף ללא שערות מכונים בוסמין. ועי׳ רח״ו זהר ח״ב ב ע״א שבוסמין הם מ״ן, ועיי״ש קיז ע״א שיש משמעות שהריחות הם דווקא בג״ר וצ״ע. ועי׳ יהל אור על זהר ח״ב רנד ע״א שהארת הדעת הוא הי״ב בוסמין עלאין.

[517] אי אפשר להבין בעצם, אלא רק דרך מסך, והוא הקלי׳ המוזכר כאן. עי׳ ?.

[518] אי אפשר לבן אדם לדעת החכמה, שהוא גילוי הספירות, עי׳ ריש תז״ח &.

[519] עי׳ מלואים אות עז.

[520] עי׳ בהגר״א בספד״צ ד ע״ד ביה סליקו, שכל עליית מ״ן עולה למו״ס דא״ק, אם כן ממילא מה שלמעלה ממנו הוא לא בכלל אין סוף, עי׳ &. עי׳ מלואים אות כד.

[521] עי׳ אד״ז רפח ע״ ? :

	לן[522] ולע״ג דנמחקין עם כל לה לא לתיהיב רשותא למחקא לפי׳ לות זעירא לחורייתא[523]:
ואם תאמר, אם כך, הה׳ האחרונה הזו שאמרנו, היא קליפה אחרונה לאלו, לא כך היא קליפה לעליונים הללו, אבל לאותם הכנויים, לא, שהרי לא משתמשים בה, אלא אותם השמות העליונים ולא אותם הכנויים.	ולי תימא לי הכי הא׳ ה׳ דתרלה לקאמרן לייהי קליפה דתרלה לגבי ללין {ד ע״ג} ללו הכי קליפה לייהי לגבי ללין עילאין לבל לגבי לינון כינויין ללו דהה לא משתמשי בה אלא לינון שמהן עילאין וללו לינון כינויין:
אלא כשהיא עולה להתעטר למעלה, ולהתאחד בסוד הימין והשמאל, כל המרכבות הללו, שהן כינויים, כלם מקיפים אותה ומכסים עליה סביבותיה, כמו בעל לאשה, שפורש כנפיו עליה. כך הם פורשים את הכנפים של בעלה עליה ומכסים אותה בכל צד, והיא משמשת עם בעלה. וסימן זה ״ואפרוש כנפי עליך״ ״ופרשת כנפך על אמתך״.	אלא כל לייהי סלקא לאתעטרא[524] לעילא ולאתאחדא[525] ברזא לימינא ושמאלא כל הני רתיכין לינון כינויין כלהו סחרין לה וחפיין עלה סחרנהא כבעלה לאתתא דפריש גדפיה עלהא הכי לינון פרישי׳ גדפין דבעלה עלהא[526] וחפיין לה בכל סטרא ולייהי משמשא בבעלה (יחזקאל טז ח) ולפרוש כנפי עליך[527] (רות ג טו) ופרשת כנפיך על לאמתך[528]:

[522] פי׳ בגלל גובהו, הוא קדוש?

[523] נראה כוונתו, שאפילו אם כתבו שם במקום אחר, אסור למחקו, אבל אם כתבו כינוי שלא בכלל ספר תורה מותר למחקו, אבל אסור למחוק אפילו אות מספר תורה.

עי׳ השמטות לספר הקדו״ש אות א׳: חלילה להעלות על הדעת שיש איזה היתר במחיקה למחוק איזה אות מכתבי קודש, בדרך מחיקה ואיבוד ח״ו. וכמ״ש הרמב״ם ז״ל (הלכות יסודי התורה פ״ו ה״ח): כתבי הקודש כולן ופירושיהן וביאוריהן אסור לשורפם או לאבדם ביד והמאבדן ביד מכין אותו מכת מרדות כו׳ ע״ש. ובזוהר חדש וכו׳, וענין ההיתר דמחיקה הנה הוא רק לצורך תיקון ס״ת וכו׳, והרי הוה המחיקה רק לצורך תיקון ס״ת. אבל זולת זה הנה אסור למחוק שום אות מכתבי קודש ופשוט הוא:

[524] פי׳ לאתעטרא, לקבל עטרה ומוחין.

יהל אור ח״ב לב ע״ג: ואמר שם ת״ח ע״ד מאן דבעי לקיימא קיים נטל נעליה ויהיב לחברי׳ לקיימא מליה קיימא דבת נדיב, הה״ד וזאת לפנים בישראל על הגאולה, מאי וזאת קיימא שלים בכלא. לפנים בישראל כד הוו צנועין קדישין לקיים (כ״ד) כל דבר ממש דא הוא קיומא, וכדין וזאת התעודה בישראל ודאי, דלא תימא דהסכמה אחרא היא, אלא קיומא עלאה למהוי עובדיהון בקיומא דלעילא. וזהו שאמר כאן דממנן על קיימא בעלמא כו׳. כיון דאסגייאו חייבין בעלמא כסיאו מלה בגוונא אחרא, בכנפא דמלבושא. והאי הוא מלבושא לתקונא. ורזא דמלה ולא יגלה כנף אביו כתי׳. והענין הוא כמו ופרשת כנפיך על אמתך. וסוד הענין הוא כמ״ש בז״ח@ בס״א דף ז׳ ע״ג {מרגליות@ ד. ליורנו ו.} כד איהי סלקא לאתעטרא לעילא ולאתאחדא ברזא דימינא ושמאלא, כל הני רתיכין דאינון כינוין כלהו סחרין לה וחפיין עלה סחרנהא, כבעלה דאתתא דפריש גדפא עלהא, הכי אינון פרישין גדפין דבעלה עלהא, וחפיין לה בכל סטרא, ואיהי משמשא בבעלה. וסימנא דא ואפרוש כנפי עליך כו׳. וסוד הענין של חליצה, הוא ברזא דמט״ט, ששם כל גלגולין כידוע, והוא נעל דשכינת׳, ובי׳ אתהדר בסוד בני אתה, כמ״ש בסבא שם {קא.}. וז״ס חליצת נעל דמשה, מגופא דמט״ט, ומאתתא דשם. וז״ס הקיומא כנ״ל. ואלו נעל ובגד הם בסוד פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את רגלי איככה אטנפם. וע״ש בס״א שם {ז״ח@ מרגליות@ ד. ליורנו ו.}.

ועי׳ זהר ח״א מג ע״ב ומד ע״ב, עי׳ מלואים אות עח.

[525] עי׳ זהר ח״א מב ע״ב עי׳ מלואים אות עט.

ועי׳ $

[526] עי׳ לקמן הערה 565.

[527] ז״ל: ואעבר עליך ואראך והנה עתך עת דודים ואפרש כנפי עליך ואכסה ערותך ואשבע לך ואבוא בברית אתך נאם אדני ידוד ותהיי לי.

[528] עי׳ אפיקי ים (חגיגה יג ע״א): וב׳ הכנפיים שמכסים בהם הרגליים הוא כי אחיזת הסט״א ברגלין דהם רדפין בתריהון וכמ״ש (ברכות ו ע״א) הני כרעי דמנקפי וכו׳, וע״ז משמשים הכנפיים לכסות הרגליים, והוא בסוד הארת אימא בסוד שלהוביתא המטהר הרגליים כמ״ש בכוונת שבת, והוא בסוד

ולכן אלה שבפנים ואלה שבחוץ והיא בפנים והיא בחוץ. ואלה הכנויים הם בפנים והם בחוץ, מה שהוא בפנים עומד בחוץ מה שהוא בחוץ עומד בפנים, והכל הוא יפה, אשרי חלקם של אותם שיודעים ללכת בדרך ישרה, שלא יטעו לימין ושמאל כמו שבארנו ״כי ישרים דרכי ה׳׳.	וכג״כ לינון לגו ולינון לבר[529] ולייהי לגו ולייהי לבר והני כינויין לינון לגו ולינון לבר מה לליהו לגו קיימא לבר[530] מה לליהו לבר[531] קיימא לגו[532] וכלא סגיר ליהו[533] זכאה חולקיהון לינון דילעין למיזל בארחא מישר[534] דלא יטעין לימינא ושמאלא כמה דאוקימנא כי ישרים דרכי ה׳ (הושע יד ו)[535]:

אהי״ה דההין גי׳ כנף והוא לבושא דמכסה לון. וכן בפנים הם כנפיים לבושא דמכסה לון כמ״ש (רות ג ט) ופרשת כנפיך וכו׳ וכתי׳ (ישעיה ל כ) ולא יכנוף עוד מוריך והיו עיניך רואות וכו׳.
עי׳ מלואים אות פ.

[529] כפי השעה (כתם פז).

[530] בשעת החבור (כתם פז).

[531] שהיא העטרת שהיא האחרונה (כתם פז).

[532] איהי לגו – כל כבודה בת מלך פנימה (כתם פז).

[533] כי כך חייבה החכמה העליונה שתהיה המדה הזאת לפעמים מקבלת פרס מאת המלך מלפני לפנים ופעמים מחלקת טרף בחוץ להיותה ראש לשועלים (כתם פז).

[534] שנשמרים מלקצץ במדה הזאת להפרידה מאלופה ונשמרים מלטעות בראותם שהיא היא המפרנסת למדרגות התחתונות ועובדים אותה לבדה כי אם באחדות עם בעלה כאחד כי על זה נאמר כי ישרים דרכי יי׳ וצדיקים ילכו בם היודעים ליחד ופושעים יכשלו בם שהם מקצצים בה כאלישע אחר כמ״ש ז״ל ״מאי חמא דאת יהיב רשותא למטטרון וכו׳ והפריד אלוף״ (כתם פז).

[535] עי׳ אד״ר קמד ע״א: מלין אלין לא אתיהיבו אלא למארי מארין [אלו שיש להם את כל המדות טובות, או שלהם נתגלו כל האורות במדה נכונה, והיינו בסוד המתקלא - ב״ע רנז ע״א] ומחצדי חקלא דעאלו ונפקו [כלומר שלא טעו בשום דבר, ובבחינת מה שאמרו על ר׳ עקיבא שנכנס בשלום ויצא בשלום (חגיגה טו ע״ב) - ב״ע רנז ע״א. שכן הם נכנסו להשיג את גנזי התורה, ויצאו לבחי׳ חיצוניות, הרי הוא קיום המצוות, וראו שאין סתירה ביניהם והכל א׳ - מ״א צא] דכתיב כי ישרים דרכי יי׳ וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם (הושע יד) - זו ראיה לכך שאין ראוי לגלות דברים אלו אלא למי שהוא בבחי׳ ״מחצדי חקלא״.
ללמד לכל אדם זו״נ שיצרפו את הקב״ה בזיווגא דילהון שיעשה אדם כמש״ל בכל דרכיך דעהו כו׳ כי ישרים דרכי ה׳ הדרך שהוא עם ה׳ ופושעים יכשלו שאין מצרפין הקב״ה בעובדא דילהון שיאבדו ויקויים אז ובאבוד רשעים רנה (בהגר״א בתז״ח מז ע״ד). ישרים דרכי ה׳ – ר״ל דרך שהוא בשיתופא דה׳ כמ״ש (&) בכל דרכיך והוא יישר כו׳ זהו ישרים כו׳ (שם).

המעין של הבאר שלא פוסק@ לעולמים, הברית הזאת עומד לקיים הכל, כל העליונים וכל התחתונים עומדים בזה, לאהבה של תשוקה, משום שהוא	מבועא דבירא דלא פסיק לעלמין[536] הדי קיימא קיומא לקיימא כלא[537] כלהו עילאין וכלהו תתאין קיימין בהאי לרחמא דתיאובתא[538] דגין

[536] לפי שדבר בענין הזיווג רצה להמשיך ביאור הענין מעיקרו ומקורו העליון כי הוא סבת קיום כל העולמות והוא הוא סבת תשוקת כל המדרגות העליונות להשתוקק אליו ולקבל ממנו ולהשפיע לשלמטה מהם. ואתה בני שמע בקולי ואל ישיאך לבך להבין הדברים הנוראים האלה מענין הזיווג והחיבור הנז׳ בכאן כפשטו ח״ו בענין מוגשם ומורגש ח״ו ח״ו ודע כי להם לבדם ע״ה נתנה רשות לדמות צורה ליוצרה כי היה להם כח לעמוד בהיכל מלך ולתת דמיון מעולם הרוחני אל הגופני ואף כי אינו ממינו ואנחנו מחשים מקשיבים דבריהם כי דעתנו קצרה לרדת לעומק דבריהם אמנם לפחות דבריהם מתישבים על הלב כפי הדמיון והמשל ואם יש הבדל בין המשל והנמשל כהבדל האור״ר מהחש״ך ואמרי האור והחשך כבר ידעת כי מהאור יצא החשך בהדרגת המדרגות לא אוכל לבאר ואמנם כוונתם ע״ה בתת דמיון ומשל לדברים הנסתרים כדי לשכך את האוזן לפי שמעט הם המשכילים הדברים על בוריים אם לא בתת דמיון מורגש ידמה אליו כפי הנגלה בשכלנו הנשוא מחומר וכבר נתנבא ישעיה ונתן דמיון ואמר וארא את יי׳ יושב על כסא רם ונשא ושוליו מלאים את ההיכל והדברים האלה אמת כפי הסוד וכפי הנגלה ג״כ מתישבים על הלב וע״כ אמר רשב״י ע״ה כי כמו שסבת תשוקת הזכר לנקבתו להשפיע בה מברכתו הוא המו״ח המשפיע דרך חוט השדרה אל הצנור הידוע וכל האיברים מסכימים אל החיבור ההוא להוציא כלי למעשהו והוא הנותן תשוקה ותאוה להסכים עם הצינור ההוא להשפיע בנקבתו מברכתו כן להבדיל כמה מיני הבדלות לאלפים ולרבבות כשהמבוע העליון הנקר׳ מבוע היושר ונקרא כן בעבור שהוא יורד דרך חוט השדר׳ הוא התפאר׳ ומשם אל הצנור הכולל הוא סוד הברי״ת להריק בעטרת הנה כל המדות המיוחסות אל האיברים מסכימים וששים ושמחים לעשות רצון קוניהם הוא הכת״ר המיוחס אל המו״ח. ודע כי סוד המבוע הזה הוא סוד הטפה הבאה ממזרח בסוד ממזרח אביא זרעך וכבר ידעת מה שכתב ספר הבהיר בסוד הכתוב הזה מלה״ד לבן מלך שהיה לו כלה נאה וחסודה וצנועה בחדרו והיה לוקח מבית אביו עושר ומביא לה תמיד והיא לוקחת הכל ומצנעת אותו תמיד ומערכת הכל לימים בקש לראות מה אסף ומה קבץ הה״ד וממערב אקבצך ומאי ניהו בית אביו מזרח שנאמר ממזרח אביא זרעך מלמד שמזרח מביא וזורע במערב ואח״כ הוא הוא מקבץ מה שזרע והכוונה להם בזה כי תפארת יש׳ הוא מיוחס לחוט השדרה הוא הבן הבכור שהוא יונק מן המקור והמבוע העליון הרמוז במוח כי כל כח רוחני גם כי הוא פשוט מגשם הנה הוא ממציא דוגמתו למטה ואם אינו ממינו ובהיות המבוע הזה מלא הנה כל מלא ושלם ישתוקק להשלים לזולתו ולהריק עליו מברכתו. והוא אמרו ״מבועא דבירא דלא פסיק לעלמין וכו״ (כתם פז).

עי׳ זהר ח״ב רנט ע״ב הוב״ד במלואים אות פב.

עי׳ שער מאמרי רשב״י (&): כי מיין נוקבין שבבאר התחתון בכח נתיב זה שבתוך הבינה באים על ידי מקורא דבירא כדבעינן למימר קמן. וכמו שמלכות תקרא ברוך בסוד מבועא דבירא שבה כן בינה תקרא ברוך בסוד הנתיב שבה וזהו ההפרש שבין ברוך דתפילה לברוך שבברכות כי זה בבינה בסוד הנתיב שבה ובתפלה למלכות בסוד היסוד שבה וכמ״ש בר״מ בפ׳ עקב. ועיי״ש (&): חבצל׳ השרון כי נקודה זו צריכה לנקודה עליונה שבבינה לשתות ממנה ולקבל שפע מיין נוקבין לאושדא לקבל מיין דכורין כדכתיבנא וזמ״ש דבעיא לאשקאה משקיו דנחלין עמיקא מבועא דנחלין היינו נקודת ציון שבבינה ועומק שבה והוא מבועא דנחלין בסוד מבועא דבירא הנובע ממטה למעלה

[537] המבוע הזה הוא ראשית הנהר הבא מעדן ובא עד קצו הוא סוד הברי״ת והראש הראשון המשפיע ברחובות הנהר שהוא הבינ״ה אינו פוסק לעולם אמנם הראש השני שהוא סוף הנהר לפעמים פוסק לפעמים אינו פוסק שזה תלוי בתחתונים. ואמר ״האי איהו קיומא לקיימא כלא״, כי הוא הנותן כח לעולם הבנין להתקיים וגם למדרגות התחתונות והוא אמרו ״כלהו עילאין ותתאין קיימין ביה״, כי כל מגמתם אליו לקבל ולהשפיע והוא סבת תשוקתם (כתם פז).

עי׳ בהגר״א על ספ״י פ״א מ״ג: ויסוד הוא זווג של זו״נ וז״ש כאן וברית יחיד מכוון באמצע במילת הלשון בין ב׳ ידים שהוא עד הידים כידוע ומזווג בין או״א. ובמילת המעור בין ב׳ רגלים ומזווג בין זו״נ ושניהם נקראים ברית, הלשון הוא ברית התורה שנק׳ ברית והמעור הוא ברית המילה, וע״י אלו הב׳ בריתות הן קיום כל העולם כמ״ש אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי שדרשו על ברית התורה וברית המילה. וזווג או״א ע״י הלשון נק׳ נשיקין שהוא זווג של בריאת המלאכים שהם רוחניים לפי שהזווג הוא רוחני. וזווג זו״נ שהוא ע״י יסוד שהוא גופני הוא זווג של נשמות ב״א שהוא גופני.

ועי׳ דבריו בספד״צ (כז ע״א): אם לא בריתי יומם ולילה, ר״ל ברית פומיה דאמה, שמחבר יומם ולילה, חקות שמים וארץ לא שמתי, שהוא לשון חק מכריע בינתים כנ״ל. ועי׳ זהר ח״א לב ע״א.

[538] תיאובתא היא כינוי לת״ת (רח״ו ח״א נ ע״א), ועי׳ זהר ח״א ע ע״א שיין המשמח שהוא הארת הבינה גורס תאות האהבה, שהוא הרצון לזיווג. ועי׳ זהר הרקיע (ח״א פה ע״ב): פי׳ הרצון שכל האברים שבגוף מסכימים להוציא זרע מן המוח בשם סוד רצון (זהר הרקיע ח״א פ.

התשוקה למעלה ולמטה, להאיר הפנים ולהשקות את הגן.	דאיהו תיאובתא לעילא ותתא לאתברכא מנפין[539] ולאשקאה גנתא[540]:
בזה אין המרכבה עומדת בו לגלות, אלא הכל נסתר בסתר ולא עומד בגלוי, אלא כל השמות העליונים וכל המרכבות כלם באים אליו בלחש.	בהאי לאו אתיכא קיימא דיה לאתגליא[541] אלא כלא איהו סתים בסתימו[542] ולא קיימא באתגליא[543] אלא כלהו שמהן עילאין וכלהו רתיכין[544] כלהו אתמן לגביה בלחישו[545]:
כשאותם השמות באים אליו, המרכבות הללו פרוסות ומכוסות לכל הצדדים, לדרגה הזו ולדרגה שלמטה. ואלו נקראים הכנפים של בעלה, לכסות על הכל, והדרגה הזו נכנסת בלחש, כמו המעין לתוך הבאר שלא פוסקים מימיו לעולמים, ולא נפרד המעין לעולמים, והכל הוא באר, שנאמר "באר חפרוה שרים" "באר מים חיים" והרי בארנוה.	כד אינון שמהן אתיין לגביה אלין רתיכין פריסאן וחפיין לכל סטרין[546] לדרגא דא ולדרגא לתתא ואלין איקרון גדפין דבעלה[547] לחפייא על כלא והאי דרגא עאל בלחישו כמבועא גו בירא דלא פסקין[548] מימוי לעלמין ולא אתפרש מבועא לעלמין וכלא איהו באר[549] דכתיב (במדבר כא יח) באר חפרוה שריס[550] (בראשית כו יט) באר מים חיים[551] והא אוקימנא[552]:

---

[539] עי׳ אור יקר ח״ב רכה ע״א: הבינה מתגלת ומשפעת לקצוות [כל אנפין נהירין מתמן], שהיא נפתחת בשבעה מבועין להשפיע לתחתונים וכו׳ נהירין הארה וברכה וטוב לכל הפנים כאחד.

[540] כי כלם מסכימים בחיבור ההוא (כתם פז). להאיר למלכות (עי׳ אד״ז רפט ע״ב).

[541] פי׳ במבוע הזה הנז׳ אין מרכבתו ידוע וניכר בעודה במבוע כאשר לא נודע וניכר צורת העובר בטפת הזרע (כתם פז).

[542] היינו כל זמן שזה יוצא מחכמה עד היסוד, עי׳ זהר ח״א יח ע״א, אמנם שם הלשון אבל בדף כא ע״א איתא סתים בסתימו, ושם הרח״ו מייחס אותו רק לחכמה.

[543] וביאר סוד החיבור על איזה אופן הוא ואמר "אלא כלהו שמהן עילאין", הם הם הג׳ העליונות הנקראים א״ל אלהי״ם י״י, (כתם פז).

[544] הם הכנויים המיוחסים אל הכנפים(כתם פז).

[545] שלא נודע היאך כחם בא אל העטרת כאשר אינו נודע וניכר כח האיברים היאך באים בכח הטפה אל הנקבה והנה כחם בא להם מהמבוע ואליו שבים ולא נודע כי באו אל קרבו וזהו "אתאן לגביה בלחישו" (כתם פז).

עי׳ רח״ו י רע״ב ש״לחישו בשפוון" הוא עליית מ״ן, ועי׳ שם קלג ע״א: אתתא מלייהו בלחישו, אמנם מאד״ר קלב ע״ב: אמירה הוא דלא בעי לארמא קלא - דהיינו ברחמים, כמאן דמדבר בלחישו וברחמים, והוא מסט׳ דז״א (ב״ע). ועי׳ מלואים אות פג.

[546] הם הכנפים הימניים והשמאליים המכסים את גוית הנה של חתן ושל כלה ומכאן נלמוד שצריך האדם להיות צנוע בשעת הזיווג ולא במקום רואים כי אם בסתר ומעוף השמים יחכמנו כי הוא מפייס ופועל בפרישת כנפיו כ״ש וכ״ש האדם שצריך לפרוש וילון על מטתו להיות זיווגו בצנעא ובלחישו (כתם פז).

[547] הכנויין הנזכרים הם מיוחסים לבעל לפי שיש כנפים אחרים למטרוניתא למטה בעולם הנפרדים (כתם פז).

[548] אמר שהי״סוד נכנס בלחישו בעטרת כדוגמת המבוע הנכנס בבינה שהוא נקרא נהר ובאר מים חיים שאינו פוסק לעולם (כתם פז).

[549] כלומר כי שניהם נקראים באר בי״נה ועטרת אלא שעל העטרת נאמר באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם הם הם הספירות אשר למעלה הימנה (כתם פז).

[550] עי׳ זהר ח״א קסג ע״א: אינון רהטים ארבע דקיימי תחות האי באר [חפרוה שרים] (במדבר כא יח) דאתמליא מאינון נחלין ומבועין עלאין בגין דכד נפקין מיין מהאי באר קדישא אלין ארבע נטלי כלא ועל דא אקרון רהטים.

תרגום: אותם ארבעת הרהטים שעומדים תחת זו באר חפרוה שרים, שמתמלאת מאותם הנחלים והמעיינות העליונים. משום שכאשר המים יוצאים מהבאר הקדושה הזו, אלו הארבעה נוטלים הכל, ועל כן נקראים רהטים.

ביאור: פי׳ ו״ק ונקראים נחלין מצד הארות אימא שבתוכם, ומבועין מצד הארות אבא שבתוכם, א״נ נחלין הם החסדים ומבועין הם הגבורו תשהם מים נובעים בסוד מ״ן (מ״מ).

ועי׳ מלואים אות פד.

[551] עי׳ זהר ח״א ס ע״ב: בארך דא יצחק דאקרי באר מים חיים. ביאור: גבורה (רח״ו). שהמלכות בניינה מהגבורות (מ״מ).

[552] וכבר נתבאר זה שהכתוב מדבר בבאר המיוחס לעטרת (כתם פז).

המעין הזה של הבאר הוא נסתר אל אותה הבאר, שנכנס אליו בלחש, וזה חופר לתוך אותה הנקודה שאמרנו. הסוד של ה״א האחרונה, וחופר בה ונכנס אליה ולא נודע כלל.	המי מבועא דבירא לאתסתמא לגבי ההוא נקודה דאתמר ואיהו בלחישו ואמי כרי[553] גו ההוא נקודה דקאמרן רזא דה״א בתראה[554] וכרי בה ועאל לגבה ולא אתיידע כלל[555]:
וזהו כמו שבארנו למעלה, שכאשר אלף מתחברת עם ה״א או יו״ד, הה״א הזו היא בנקודה אחת להיטיב לעולם, כמו א״ה או י״ה, ואז אותו המעין של הבאר (חופר) לתוך אותה נקודה, ונכנס בתוכה ולא נודע.	והאי איהו כמא דאוקימנא לעיל[556] דכד אלף אתחבר בה״א או יו״ד האי ה״א איהי בנקודה דא לאוטבא לעלמא[557] כגון א״ה או י״ה כדין ההוא מבועא דבירא (כרי) גו ההוא נקודה ועאל לגווה ולא אתיידע:
ואז אותה נקודה עומדת בסוד של קדש הקדשים, ועל זה סוד הזכרון שלה, הוא בסוד של קדש הקדשים (במקום) שיציאת הרוח עומדת בבית הגרון, א״ה י״ה, משום שזהו המקום שעומד קדש הקדשים, קול גדול ולא נודע, ואינו רוח ממש (ואז הוא קדש הקדשים ודאי, ועומד בשלימות של הכל להאיר מלמעלה ומלמטה) ואז הוא ה״א בחבור של אותן האותיות העליונות, והכל שֵם אחד להאיר מלמעלה ומלמטה (נ״א למטה).	וכדין ההיא נקודה קיימא ברזא דקדש הקדשים[558] וע״ד רזא דאוכרנא דיליה איהו ברזא דקדש הקדשים (כלומר) דמפקנו דרוחא קיימא בבי גרונא[559] ה״א י״ה בגין דהאי איהו אתר דקיימא קדש הקדשים קול גדול[עי] ולא אשתמודע ולאו איהו רוח ממש[560] (וכדין איהו קדש הקדשים ודאי וקיימא בשלמותא דכולא לאנהרא מעילא ותתא)[עת] וכדין איהו ה״א בחיבורא דאינון אתוון עילאין[561] וכלא שמא חדא לאנהרא מעילא ותתא[562] (נ״א לתתא):

לפי שעדין לא ביאר כוונתו במבוע איזה מקומו כי גם היסוד נקרא מבוע לגבי העטרת לזה הוסיף ביאור ואמר האי וכו׳ (כתם פז).

[553] במשנה קרא אל התשמיש דיבור כמ״ש ראוה מדברת וכו׳ אמנם נמצא כי אותו החפירה שלה שהיא נקודת הרחם שבה נעשה לה מן הפה שלה בתחלה [מה שבתחלה היה ראש שלה אב״א עתה נתגדלת בחזרת פב״פ ונעשה סיום הגוף שלה כשלו נמצא הרחם שלה עם היסוד שלו שוה בשוה והנה מה שהיה תחלה סוד הפה הוא חוזר להיות עתה פי הרחם שלה] וזה נעשה בה ע״י או״א שהעלוה ובזה חזר הפה בבחינת רחם וז״ש בזוהר בפ׳ באר חפרוה שרים דא או״א, אמנם כ״ז סוד חפירה לבד אמנם עדיין צריך לסוד המ״נ אשר תוך חפירה ההיא וזהו נקרא כריה (לקוטי תורה חוקת).

[554] אמר שהמבוע הזה הוא בא בסתר לגבי הבאר אשר בא אליו בלחישו והוא חופר בנקודה שהוא הי״סוד שהוא סוד הי״וד שבעטרת כי הה״א הנרמזת בעטרת אותה הנקודה שבה היא סוד הי״סוד המשפיע בה כשם שהה״א הראשונה שבשם הנקודה שבה ממנה מתמלאת אורה וכן המבוע הזה שהוא הטפה חופר בסתר בי״סוד ועוד כרי וחופר בעטרת וז״א וכרי בה וכו׳ (כתם פז).

[555] עי׳ זהר ח״א טו ע״א: אי״ן סו״ף בקע ולא בקע אוירא דיליה לא אתיידע כלל, ועיי״ש ביהל אור שהוא הארת האוירא למו״ס. אבל יתכן שכאן מדבר שכאשר היסוד דדכר בתוך היסוד דנוק׳ הוא לא מתגלה, ועי׳ & שזה הסיבה שאין דעת נמנה כא׳ מהספירות.

[556] ה ע״ג.

[557] זה יורה שהמבוע העליון בתוך הנקודה וכבר ירד השפע אל סוד הה״א האחרונה (כתם פז).

[558] וכאמה בתה ונתן טעם לדבריו ואמר דמפקנו (כתם פז).

[559] כשהרוח דופק ויוצא מהגרון נרגש המפיק בה״א ואע״פ שהה״א אינה נרגשת במוצא הגרון הנה כשהרוח דופק בכח יורגש המפיק כמו אהיה וכבר ידעת כי מדת הבי״נה מתיחסת אל הגרון המוציא מבטא האותיות בסוד ויאמר אלהים דבראשית כי הוא האומר יהי כך ויהי כך (כתם פז).

[560] שאינו רוח מורגש כאשר יורגש במבטא הלשון רק רצון וכבר ידעת כי הרצון יושאל אל הרוח כד״א אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת (כתם פז).

[561] פי׳ כשהה״א האחרונה במפיק ה״א אזי היא בחבור האותיות העליונות שהם סוד האלף של אהיה וי״וד של יהו״ה (כתם פז).

[562] אלף עם ה״א י״וד עם ה״א (כתם פז).

כאשר המעין הזה חופר בנקודה הזו ונכנס לתוכו, אז כל אותם השמות העליונים וכל אותם הצדדים העליונים שאמרנו, כולם נכנסים לתוכו, בתשוקה ברוח שלמה למעלה, בתשוקה נכנסים בה ולא בדבר אחר, הכל ברוח ולא בגוף, כמו בעלה שמתפשט מכל לבושיו בשעה שבא להזדווג עם אשתו, כך הם כל אותן המרכבות שאמרנו שלמעלה ומטה, כולן סובבות אותה ומכסות עליה, ובעלה מתפשט מכולם, ועל כן לא באים כל אותם האיברים להתחבר עמה אלא ברוח ממש, ואז הכל הוא רצון אחד.	[563]כל כמי האי מגוונא דאינון נקודה ועאל בגויה כלין כל אינון שמהן עילאין וכל אינון סטרין עלאיין[עט] דקאמרן כלהו עאלין בגויה בהאי גוונא ברוחא קדיש[564] לעילא בהאי גוונא עאלין בה[ה] ולא במלה אחרא כולא ברוחא ולא בגופא[565] כבעלא דאתפליל מכל לבושוי בשעתא דאתי לאזדווגא בהאי גוונא ה״נ כל אינון רתיכין דקאמרן לעילא ואתא כלהו סחרין לה ואינון חפיין עלה ובעלה אתפליל מכלהו ועל דא לא אתיין כל אינון שייפין לאתחברא בה אלא ברוח[566] ממש וכדין כלא אינון רעותא חדא[567]:
ועל כך, בשעה שהקדוש ברוך הוא מזכון אליה וישראל אינם צדיקים, שהם (שיהיו) פתילה להאיר, מה נאמר ״פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את רגלי איככה אטנפם״. ״פשטתי את כתנתי״, אלו אותם הכנויים שאמרנו, שכאשר כלם מתחברים, הם הכתנת של הקדוש ברוך הוא. וכשהוא מוכן אליה, הוא מתפשט מכלם להתחבר עמה. ועל כן ״פשטתי וגו׳״ להיתקן ולהיות מוכן להטיב לך, ואת לא מתוקנת כראוי, כעת איככה אלבשנה, וחוזר ומסתלק ממנה (נ״א ממך).	ועד״ך בשעתא דקב״ה זמין לגבה[568] ויקרבל לאו אינון זכאין לאינון (יהון) פתילה למנהרא מה כתיב (&) פשטתי[569] ית כתנתי איככה אלבשנה רחצתי ית רגלי איככה אטנפם פשטתי ית כתנתי אלין אינון כינויין דקאמרן דכלהו כד מתחברן אינון כתנתא דקב״ה וכד איהו זמין לגבה איהו מסתלק מכולהו לאתחברא בהדא ועד״ך פשטתי וגו׳ לאתתקנא {ה ע״ב} ולמהוי זמין לאוטבא לך ואת לא מתתקנא כדקא יאות השתא איככה אלבשנה ואתהדר ואסתלק מינה[570] (נ״א מינך):
״רחצתי את רגלי איככה אטנפם״, הרי רחצתי את רגלי מאותו הטינוף, ומה הוא. משום שכאשר התתקנתי@ והזדמנתי@ אליך, העברתי את אותו הצד האחר הטמא מלפני רגלי, כעת איך אחזר לשים אותו הטנוף, לכסות על המקדש, הואיל ואת לא זמינה בתקונים שלך, להתתקן@ אלי. כאן למדנו שכאשר רוח הטומאה	רחצתי ית רגלי[571] איככה אטנפם[572] הא אסחית רגלי מההוא טינופא ומאי היהו בגין דכד אתתקנית ואזדמנית לגבך לעברית ההוא סטרא אוחרא מסאבא מקמי רגלי השתא איככה אהדר לכוויית ההוא טינופא לחפייא על מקדשא הואיל ואת לא זמינת בתיקונך לאתתקנא לגבאי הכא

---

[563] וחזר לבאר סוד נכמס בענין הזיווג העליון כי המדות המיוחסות אל האיברים אינם פועלות בעטרת פועל עצמיי כמו שפועל המבוע פעל עצמיי בה רק יש להם תשוקה לבד והסכמה עם המבוע שהוא המריק בה והם מגישים אליה ולא מריקים והבן זה הענין מהדמיון המורגש בנו להבדיל כמה מיני הבדלות לאלפים ורבבות (כתם פז).

[564] עי׳ זהר ח״א קפא ע״א: יתוסף בה רוח עלאה, ועיי״ש באור יקר: הוא סוד תוכיות רוח חדש בספירה.

[565] כלומר ברצון ותשוקה ולא בעצם ולענין הכנויים שהם סוד הכנפים אמר כי אלה אין להם מבוא כלל בזיווג כי אינם איברים בשמות העליונים לשיהא להם תשוקה אל החבור אמנם פעולתם לכסות ולחופף בשעת הזיווג שלא יראה חוצה ככנפים המכסים את הגוף וזהו אמרו כבעלא וכו׳ (כתם פז).

[566] כי האיברים אינם פועלים בה רק משתוקקים ורוצים ברצון הזיווג (כתם פז).

[567] והסכמה אחת לכלם (כתם פז).

[568] היינו לזיווג (עי׳ זהר ח״א קנז ע״ב), אבל קשה, הרי זה תמידי, אולי זה בשבת או יו״ט או עשרת ימי תשובה.

[569] עי׳ תיקו״ז צו ע״א שזה מדבר על שבת, ועי׳ בהגר״א שם עז ע״ג שזה מדבר על לעתיד לבא. ועיי״ש בגר״א צו ע״א שאז בפשיטת הבגדים הוא לובש בגדי הכסא.

[570] שבשעת זיווגו במטרוניתא הוא פושט אותם להשפיע בכנסת ישראל העליונה כשישראל זכאין אמנם אם לא יהיו זכאין הב״ה מתרעם נגד ישראל ואומר פשטתי את כתנתי להזדווג באמכם לתת לה מנות ואתם מונעים הטוב ההוא ממנה הרעותם אשר עשיתם כי איככה אשוב ללבוש הכתונת להפרד ממנה ולמנוע הטוב מכם (כתם פז).

[571] הם המדרגות החיצוניות שבשעה שהוא מזדווג עמהם הם נדחים מלפני רגליו (כתם פז).

[572] בתת להם מקום להתקרר אל מזבח יי׳ ולבלע את הקדש (כתם פז).

עוברת מן העולם, אז הכל מתגדל (נ״א מתטהר@) למעלה ולמטה (ואז כנסת ישראל מוכנים להקב״ה אז הזוהמא לא שולטת בעולם והכל מתרבה למעלה ולמטה) ועל זה ״רחצתי את רגלי איככה אטנפם״ כמו מקדם.	לוליפנת לכל רוח מסאדת לתעבר מעלמת כדין לתרבי (נ״ת לתדכי) כלא עילא ותתא (וכל כ״י זמינת לגבי קב״ה כדין זוהמת לא שלטת בעלמת וכולא לתרבי עילא ותתא) ועל דא רחצתי לת רגלי מיככה לטנפס כמלקדמין:
ולכן כל אותם כנויים התפשטו בשעה שהמעיין הזה כורה באותה נקודה ונסתר בתוכה, ואז כשאותו המעיין נסתר בתוכה, אזי הכל מאיר, והבאר מתמלאת מאותו המעיין שנכנס לתוכה ונסתר בה בחשאי, אותם הכנויים מכסים עליה ומתפשטים לצד זה ולצד זה.	ובגין כך כל אינון כינוין לתפשטו בשעתא דהאי מבועא כרי בהוא נקודה ולסתים בגויה וכדין כל ההוא מבועא לסתים בגויה כדין כלא לנהיר וכידא לתמליא מההוא מבועא[573] לעאל בגווה ולסתים דיה בחשאי אינון כינוין לפיין עלה ולתפשטו לסטר דא ולסטר דא:
והיא עומדת עם בעלה בדבקות אחת, שהרי נשלמו מהכל, בעלה והמלכה, וכל העליונים והתחתונים, כולם סובבים לצד זה ולצד זה. ואלה הן הקליפות הדקות של האגוז, שהיא עומדת ומכסה בפנים על המוח, וקליפה חזקה זו נשברה	[ואיהי קיימת עם בעלה בדבוקא חדא דהא לשתלימו מכולא בעלה ומטרוניתא[574] וכלהו עלמין ותתאין כלהו סחדין לסטרא דא ולסטרא דא[575] והני אינון גלידין דלגוזא קליפא דקיימא וחפייא לגו על מוחא וההיא קליפא תקיפא לתתברת:
	ז/ד
	מדרש הנעלם
שהוא שם משותף, ואין אנו יודעים אם הוא זובח למלאכים או לבני אדם או לקדוש ברוך הוא, ועל כן אמרה התורה ״זובח לאלהים יחרם בלתי לה׳ לבדו״, כלומר שצריך שיזכיר שם יהו״ה לבדו. ולפיכך נאמר בקרבנות ״וכי תזבחו זבח תודה לה״״, וכן בשלמים וכן בעולה ולא נאמר לאלהים אלא לה׳ ממש.	שהוא שם משותף ואין אנו יודעים אם הוא זובח למלאכים או לבני אדם או להקב״ה ועל כן אמרה התורה זובח לאלהים יחרם בלתי לה׳ לבדו כלומר שצריך שיזכיר שם יהו״ה[576] לבדו ולפיכך נאמר בקרבנות (שמות כב כט) וכי תזבחו זבח תודה לה׳ וכן בשלמים וכן בעולה ולא נאמר לאלהים אלא לה׳ ממש:
ושמים נבראו מאותו האור הנשפע באלהים, עשה אותם דבר מתוך דבר, ובג׳ דברים הללו נעשה המשכן, שנאמר ״ואמלא אתו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת״, ושלשתן הם במתנת עליון, לכל	ושמים נבראו מאותו האור הנשפע באלהים עשה אותם דבר מתוך דבר[577] ובג׳ דברים הללו נעשה המשכן שנאמר (שמות לא ג) ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת ושלשתן הם במתנת עליון לכל אשר יחפוץ יתנם[578]

[573] דכתר איהו נעלם ואינו מושג אלא מכח החכמה, דחכמה מאין תמצא (&), ע״כ יש מוצא לה, וכמו מקור, שהוא נעלם ואינו מושג אלא ממעין, שע״כ יש מקור למעין,@@@@בהגר״א בתיקון״ז קלט ע״ג).

ושב לבאר מי הם אלה הכנפים החופים בשעת הזיווג לפי שיש כנפים לכנפים ואמר שאלה הכנויים הם הם בסוד הקליפה הדקה מד׳ קליפות הנרמזים באגוז כמו שזכרנו למעלה שהם ד׳ קליפות והקליפה הפנימית החופה למוח האגוז המיוחסת לנוגה לו סביב הם הם הכנפים החופים בשעת הזיווג כי אז הקליפה החיצונית נדחית חוצה לבל תראה גאות יי׳ ולא תרגיש בזיווג ולסוד זה אנו אומרים בשכמל״ו בלחש שלא ירגישו בשעת הזיווג שהיא מקבלת פרס מאת המלך ולא יבואו בערבוביא לקבל עם ישראל בניה כאשר יתבאר במקומו בע״ה. ועל הזוכים בסוד הזיווג הזה העליון ומסתכלים בתשוקתם ורצונם אל הסודות העליונים האלה מבלי נטות אנה ואנה רק במחשבם טהורה מכל סיג עליהם אמר ״זכאין אינון דמסתכלין ברעותיהו מלין דרזין עילאין למהך בארח קשוט״, ולא לחשוב על יי׳ תועה ומחשבה גשמית ״עליהו כתיב והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע וכו׳ זכאין אינון בעלמא הדין ובעלמא דאתי״ (כתם פז).

[574] נדצ״ל מטרוניתא, אמנם מופיע לשון זה במגלה עמוקות ועוד.

[575] הרנ״ש

[576] הרי אדנ״י גם כן משותף?

[577] עי׳ לעיל הערה 484, וצ״ע פיסוק המשפט.

[578] עי׳ משלי (כא א): פלגי מים לב מלך ביד ה׳ על כל אשר יחפץ יטנו.

אשר יחפץ יתנם, שנאמר "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה".	שנאמר (משלי ב &) כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה {ד ע״ד}:
"בראשית ברא אלהים" רבי אבא פתח ואמר "ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר [וכו']", בחמשה ענינים נאמר הברית: א', הוא ברית מילה, שנאמר "והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם". ב', ברית הקשת, שנאמר "והיתה לאות ברית". ג', ברית המלח, שנאמר "ברית מלח עולם". ד', ברית היסורין, שנאמר "אלה דברי הברית". ה', ברית הכהונה שנאמר "והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם".	בראשית ברא אלהים (בראשית א א) רבי אבא פתח ואמר (שם טו יח) ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר[579] בחמשה ענינים נאמר הברית הא' הוא ברית מילה[580] שנאמר (שם יז יג) והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם הב' ברית הקשת[581] שנאמר (&) והיתה לאות ברית הג' ברית המלח שנאמר (&) ברית מלח עולם[582] הד' ברית היסורין[583] שנאמר (&) אלה דברי הברית הה' ברית הכהונה[584] שנאמר (&) והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם:
וקודם שנתנו הה' בריתות, לא היתה הברית אלא באש שנאמר "והנה תנור עשן ולפיד אש וגו'", ונאמר "ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר", והאש היתה ברית בתחלה, וזהו בראשית, הוצא משם אש ונשאר ברית, כלומר ברי"ת א"ש.	וקודם שנתנו הה' בריתות לא היתה הברית אלא באש שנאמר (&) והנה תנור עשן ולפיד אש וגו' וכתיב (&) ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר והאש היתה ברית בתחלה וזהו בראשית הוצא משם אש ונשאר ברית כלומר ברי"ת א"ש[585]:
רבי יוחנן אמר, ברית כרותה כרת הקדוש ברוך הוא עם העולם, ועל מנת שיעמוד אברהם ויתקיים העולם בזכותו, שנאמר "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" [והוא אותיות] באברהם. ואותה שעה שכרת עמו הברית באש, עמד העולם בקיומו, וזהו "בראשית, ברי"ת א"ש, ברא אלהים את השמים ואת הארץ", כדי שתעמד אותה הברית אש.	ר' יוחנן אמר ברית כרותה כרת הקב"ה עם העולם ועל מנת שיעמוד אברהם ויתקיים העולם בזכותו שנאמר (&) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם ואותה שעה שכרת עמו הברית באש עמד העולם בקיומו וזהו בראשית ברית אש ברא אלהים את השמים ואת הארץ כדי שיעמוד אותו הברית אש:
והחכמה אומרת, למה הביא הקדוש ברוך הוא מבול מים לעולם בתחלת דינו ולא דבר אחר. אלא ראה הקדוש ברוך הוא שהעולם נברא בברית אש, וראה שאם ידין העולם בדין אחר אפשר שיוכלו הרשעים לעמוד בעולם, מפני אותו ברית אש כאשר נברא העולם, אלא מה עשה, דן את העולם במים, בדבר הראוי לכבות את האש, כדי להעביר את הרשעים מן	והחכמה אומרת למה הביא הקב"ה מבול מים לעולם בתחלת דינו ולא דבר אחר אלא ראה הקב"ה שהעולם נברא בברית אש וראה שאם ידין העולם בדין (אחר) [אפשר] שיוכלו הרשעים לעמוד בעולם מפני אותו ברית אש כאשר נברא העולם אלא מה עשה דן את העולם במים בדבר הראוי לכבות את האש כדי להעביר את הרשעים מן העולם שנמשלו לאש שנאמר

---

[579] המשך הפסוק: לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת.

[580] $

[581] $

עי' מלואים אות קעח.

[582] ועי' ספר הליקוטים (תהלים לו): ודע, כי כל מה שנאמר זיווג כמעט בכל המקומות, זיווג, הוא זה שיתחברו הה' חסדים עם הגבורות למתקם, ואז כל העולם בשלום. וכמעט רוב הדרושים הם על זה הדרך. ובזה תבין, למה אנו אוכלים הלחם בשלחן עם המלח, לפי שהמלכות נקראת ים המלח, ששם הדינים. וגם שם מתתקנים הדברים, שאלמלא המלח, אינם נאכלים כמה דברים לרוב מרירותם. אמנם עי' תיקו"ז ג ע"א שהוא כינוי לדכר. ועי' בהגר"א בתיקו"ז נא ע"ד: על כל קרבנך כו' - דמלח ממתקת את הבשר (ברכות ה ע"א), והוא מסט' דימינא שממתקת הכל, וז"ש מלח ברית, שחסד בפומא דאמה והברית נק' חסד, שומר הברית והחסד (דברים ז ט).

[583] $

[584] $

[585] עי' בהגר"א בתיקו"ז יב ע"א: ברית אש - דנפקא מאשא דיצחק, ק"ע ח"י (תז"ח כו ע"ד), מסט' דבינה דאיהי אשא כנ"ל, ועיין בזוהר (ויקהל רח ע"א – עי' מלואים אות פז). וכן נוקבא ג"כ נפקא מתמן, כידוע (עי' ח ע"א):

עי' זהר ח"ג לד ע"א: כי יהו"ה אלהי"ך אש אוכלה הוא ואינון אש עלאה כסא רחמים אש תתאה כסא דין [ואינון] (והיינו) בינה ומלכות [ומלכות] אש עולה [מלכות בינה אש] (בינה) יורד יהו"ה עמודא דאמצעיתא אחיד בתרווייהו.

העולם, שנמשלו לאש, שנאמר ״מהאש יצאו והאש תאכלם, רצונו לומר מהאש יצאו בתחלת העולם כשנברא.	(יחזקאל טו ז&) מהאש יצאו והאש תאכלם[586] ר״ל מהאש יצאו בתחלת העולם כשנברא:
לכן בתחלה אמר ״אמחה את האדם אשר בראתי״ במים, שנאמר ״והרשעים כים נגרש״, לאחר כן נאמר ״מהאש יצאו והאש תאכלם״, אמר הקדוש ברוך הוא, עד כאן היו מתנמסים@ במים, מכאן ואילך ״מהאש יצאו והאש תאכלם״.	לכן בתחלה אמר (&) אמחה את האדם אשר בראתי במים שנאמר (&) והרשעים כים נגרש[587] לאחר כן נאמר מהאש יצאו והאש תאכלם אמר הקב״ה ע״כ היו נמוקים[588] במים מכאן ואילך מהאש יצאו והאש תאכלם:
וכשחטאו אחר כן, דן אותם באש, שנאמר ״וה׳ המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש״. ומתי נתקן העולם, כשעמדו על הר סיני, ונתמלא כלו אש, שנאמר ״וההר בוער באש עד לב השמים״. רבי יצחק אמר, והתורה נהיתה@ ברית בין ה׳ והעולם, שנמשלה באש, שנאמר ״הלוא כה דברי כאש״, וזהו ברית אש, בראשית.	וכשחטאו אחר כן דן אותם באש שנאמר (בראישת יט כד) וה׳ המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש ואימתי נתבסם העולם כשעמדו על הר סיני ונתמלא כלו אש שנאמר (דבירם ד יא) וההר בוער באש עד לב השמים ר׳ יצחק אמר והתורה נהיתה ברית בין השם והעולם שנמשלה באש שנאמר (ירמיה כג כט) הלא כה דברי כאש וזהו ברית אש בראשית:
רבי יוחנן פתח ״בחכמה יבנה בית״, שלשה דברים צריך אדם לעשות בדרכי העולם, ואלו הן: לבנות בית מושבו, וליטע כרם להתפרנס בו, ואחר כך לקחת לו אשה ולהוליד בנים, לפרנסם בהם. ולא כדרך השוטים הלוקחים אשה בתחלה ואחר כך נוטעים כרם ואחר כך בונים בית.	ר׳ יוחנן פתח (משלי כג &) בחכמה יבנה בית[589] שלשה דברים צריך אדם לעשות בדרכי העולם ואלו הן לבנות בית מושבו וליטע כרם להתפרנס בו ואח״כ לקחת לו אשה ולהוליד בנים לפרנסם בהם ולא כדרך השוטים הלוקחים אשה בתחלה ואחר כך נוטעים כרם ואח״כ בונים בית:
כמו זה שאמר רבי סימון, כל הנושא אשה ואין לו בתחלה במה שיוכל לפרנסה, הרי זה חפשי מן המצוות, כמתים הנקראים חפשים, שנאמר ״במתים חפשי״, ולמה נקרא חפשי, לפי שהוא חפשי מן המצות, מפני שלא יוכל להשתדל בעבודת בוראו אלא בעבודת אשתו.	כי הא דא״ר סימון כל הלוקח לו אשה ואין לו בתחלה במה שיוכל לפרנסה הרי זה חפשי מן המצות כמתים הנקראים חפשים שנאמר (&) במתים חפשי ולמה נקרא חפשי לפי שהוא חפשי מן המצות[590] מפני שלא יוכל להשתדל בעבודת בוראו אלא בעבודת אשתו:
רבי יהודה אומר, כאילו לוקח עבודה זרה לעצמו, שאמר רבי יהודה, בתחלה היו החכמים והחסידים לוקחים אשה ולא היה להם די פרנסתם, וממיתים עצמם ברעב ובצמא, ומניחים כל חיי העולם הזה ועוסקים בתורה ובמצות ובעבודת בוראם. אבל בזמן הזה, שהעולם טרוד אחר הפרנסה, צריך לכונן בית בתחלה, ולהכין מזונותיו ואחר כך לקחת אשה ויכול לעבוד בוראו ולעסוק בתורה, כמו	ר׳ יהודה אומר כאילו לוקח ע״ז לעצמו דא״ר יהודה בתחלה היו החכמים והחסידים לוקחין אשה ולא היה להם די פרנסתם וממיתים עצמם ברעב ובצמא ומניחים כל חיי העה״ז ועוסקים בתורה ובמצות ובעבודת בוראם אבל בזמן הזה שהעולם טרוד אחר הפרנסה צריך לכונן בית בתחלה ולזמן מזונותיו ואח״כ לקחת אשה {ה ע״א} ויכול לעבוד בוראו ולעסוק בתורה כי הא דאמרו רז״ל אם אין קמח אין תורה[591]:

[586] עי׳ יהל אור על הזוהר (ח״ב רמז ע״א): כד מעבירין שלטנותיה מעבירין ליה בנורא דדליק והוא זה הנהר דינור, וכן המלאכים שנבראו ביום שני והן מסטרא דגבורה, וכן הרשעים. וז״ש מהאש יצאו והאש תאכלם ונרפאין במימי החסד.

[587] עי׳ מלואים אות פח.

[588] פירוש המילה? עי׳ סוף פרק ג של ר״ה.

[589] עי׳ סוטה מד ע״א: תנו רבנן אשר בנה אשר נטע אשר ארש אשר לימדה תורה דרך ארץ שיבנה אדם בית ויטע כרם ואח״כ ישא אשה ואף שלמה אמר בחכמתו הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך אחר ובנית ביתך הכן בחוץ מלאכתך זה בית ועתדה בשדה לך זה כרם אחר ובנית ביתך זו אשה. ועי׳ מלואים אות פט.

[590] עי׳ שבת ל ע״א כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות. ועי׳ אפיקי ים (כתובות קג ע״א) הצדיקים לאחר מותם הם עומידם ואין יכולים לעושת יחודים בין עולמות עליונים.

[591] אם אין תורה אין קמח. פי׳ הקמח הוא בית קיבול לתורה, וא׳ לא קיים ללא השני.

זה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פ״ג מי״ז) אם אין קמח אין תורה.	
ואמר רבי יהודה, מאחר שהאדם נושא אשה, אז נקרא ״עבד ה״, מפני שלבו פנוי מלהסתכל בעבירה ובנשים ומלתור אחר לבבו ועיניו, כמו שנאמר ״ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו״, לפיכך צריך אדם להשתדל לכונן בית בראש ולעשות ישוב בבית.	וא״ר יהודה מאחר שהאדם נושא אשה אז נקרא עבד ה׳[592] מפני שלבו פנוי מלהסתכל בעבירה ובנשים ומלתור אחר לבבו ועיניו כד״א (&) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו׳ לפיכך צריך אדם להשתדל לכונן בית בראש ולעשות ישוב בבית:
וממי אתה לומד [את הנ״ל], מהקדוש ברוך הוא, קדם בנה בית וכוננו, והכין כל הפרנסה והמזונות קודם שיבא אדם לעולם. וברא את העולם בראש, שהוא הבית, והכין כל הפרנסה, איך שברא את הבהמות ואת החיות ואת העופות והדגים הצמחים והאילנות, שהם הכנת כל הפרנסה. לאחר שהכין הבית והפרנסה, הביא את האדם וברא אותו ואת אשתו והולידו בנים, ועשו ישוב בבית, ועל כן נאמר, בראשית, בית ראש, כאשר תבין באותיות תמצא בי״ת ראש וכן התחילה	וממי אתה למד מהקב״ה קודם בנה בית וכוננו וזימן כל הפרנסה והמזונות קודם שיבא אדם לעולם האיך ברא את העולם בראש שהוא הבית וזימן כל הפרנסה האיך ברא את הבהמות ואת החיות ואת העופות והדגים הצמחים והאילנות שהם זימון כל הפרנסה לאחר שהכין הבית והפרנסה הביא את האדם וברא אותו ואת אשתו והולידו בנים ועשו ישוב בבית ועל כן נאמר (&) בראשית בית ראש[593] כאשר תבין באותיות תמצא בי״ת ראש[594] וכן התחילה
	ח/א
	מדרש הנעלם
התורה, בראשית, כלומר בית ראשית, והכל ענין אחד.	התורה בראשית כלומר בית ראשית והכל ענין אחד:
ועם כל זה, צריך האדם להשתדל בדרך ארץ ולעשות עתים לתורה, ולהיות עמלו בשתי הדרכים האלו, מפני שיגיעת שניהם משכחת עוון. ושמא יאמר אדם, הריני בן אבות העולם, ממשפחה גדולה, איני ראוי לעשות מלאכה ולא להתבזות. אמור לו, שוטה כבר קדמך יוצרך, שנאמר ״בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ״, והוא עשה מלאכה קודם שבאת לעולם. ומנין לנו, שנאמר ״מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות״, קרא אותה מלאכה, וכן ״וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה״.	ועכ״ז צריך האדם להשתדל בדרך ארץ ולעשות עתים לתורה ולהיות עמלו בשני הדרכים האלו מפני שיגיעת שניהם משכחת עון[595] ושמא יאמר אדם הריני בן אבות העולם ממשפחה גדולה איני ראוי לעשות מלאכה ולא להתבזות אמור לו שוטה כבר קדמך יוצרך שנאמר (&) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ והוא עשה מלאכה קודם שבאת לעולם ומנ״ל שנאמר (&) מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות קרא אותה מלאכה וכן וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה[596]:

---

[592] עי׳ לקמן מז ע״ב.

[593] $

[594] עי׳ תיקו״ז תיקון ג׳ ובהגר״א שם שאין גילוי לחכמה אלא בביתו שהוא המלכות.

[595] משנה מסכת אבות פרק ב

(ב) רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר, יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עון. וכל תורה שאין עמה מלאכה, סופה בטלה וגוררת עון. וכל העמלים עם הצבור, יהיו עמלים עמהם לשם שמים, שזכות אבותם מסיעתן וצדקתם עומדת לעד. ואתם, מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם:

[596] עי׳ זהר ח״ב קיג ע,ב: ואף על גב דבשם אלהים אתברי כלא לא אשתכלל בעשיה כל מה דאתברי עד ערב שבת בההיא שעתא אשתכלל כלא בעשיה דכתיב (בראשית ב ב) מלאכתו אשר עשה מכל מלאכתו אשר עשה וקיימא במעשה ועל דא כתיב והלחת מעשה אלהים [בשם אלהים במעשה ולא לבתר דכתיב יהו״ה אלהים ובדא אשתכלל עלמא] (כד אשתכלל עלמא) וקיימא על קיומיה:

תרגום: ואף על גב שהכל נברא בשם אלהים, לא נתקן בעשיה כל מה שנברא עד ערב שבת. באותה שעה, הכל נתקן בעשיה, שנאמר ״מלאכתו אשר עשה וכו׳ מכל מלאכתו אשר עשה״, ועומד במעשה, ולכן נאמר ״והלחת מעשה אלהים״. כשנתקן העולם בשם אלהים, במעשה, ולא אחר כך, שנאמר ״ה׳ אלהים״, ובזה נתקן העולם ועומד על קיומו.

כמו זה שאמר רבי יוחנן, בא וראה, למה ברא הקדוש ברוך הוא את האדם אחרון לכל הנבראים, אלא ללמדך שעשה בכל יום ויום מלאכתו, וברא העולם וכל צבאם, וביום הששי, שהוא אחרון למלאכתו, ברא בו את האדם. אמר לו לאדם, עד כאן הייתי אני משתדל במלאכה, מכאן ואילך אתה תשתדל בה, וזהו ״בראשית ברא אלהים״, קדם שיבא אדם לעולם.	וכי הא דאמר ר׳ יוחנן בא וראה למה ברא הקב״ה את האדם אחרון לכל הנבראים אלא ללמדך שעשה בכל יום ויום מלאכתו וברא העולם וכל צבאם וביום הששי שהוא אחרון למלאכתו ברא בו את האדם א״ל לאדם עד כאן הייתי אני משתדל במלאכה מכאן ואילך אתה תשתדל בה וזהו בראשית ברא אלהים קודם שיבא אדם לעולם[597]:
ואמר רבי יוחנן, למה נברא אדם בצלם אלהים, שנאמר ״ויברא אלהים את האדם בצלמו״, משל למלך שהיה מושל על המדינה, והיה בונה ארמונים ותקונים לעיר, וכל בני העיר משתעבדים תחתיו. יום אחד קרא לכל בני העיר ומנה עליהם שר אחד שלו, אמר עד כאן הייתי טורח בכל צרכי העיר ולעשות מגדלים וארמונים מכאן ואילך הרי זה כמוני.	וא״ר יוחנן למה נברא אדם בצלם אלהים שנאמר (&) ויברא אלהים את האדם בצלמו משל למלך שהיה מושל על המדינה והיה בונה בירניות ותיקונין לעיר וכל בני העיר משתעבדין תחתיו יום א׳ קרא לכל בני העיר ומינה עליהם שר אחד שלו אמר עד כאן הייתי טורח בכל צרכי העיר ולעשות מגדלים ובירניות מכאן ואילך הרי זה כמוני:
כענין זה נאמר באדם ״ויברא אלהים את האדם בצלמו״. ואמר לו, ראה בניתי כל העיר וכל אשר בה, וכאשר הייתי מושל עליה ובונה אותה ככל חפצי, כך אתה תבנה ותעשה מלאכת העולם. מכאן ואילך יהיה הכל מסור בידך, וכולם יהיו משעבדים תחתיך ויראים ממך, כאשר היו יראים ממני, שנאמר ״ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ״, ועל כן בצלם אלהים עשה אותו. ״ויברא אלהים את האדם בצלמו״, לעשות כל צרכי העולם ותקוניו כאשר הוא עשה בתחילה.	כענין זה נאמר (&) באדם ויברא ה׳ אלהים את האדם בצלמו וא״ל ראה [בניתי] (צויתי) כל העיר וכל אשר בה וכאשר הייתי מושל עליה ובונה אותה ככל חפצי כך אתה תבנה ותעשה מלאכת העולם מכאן ואילך יהיה הכל מסור בידך וכולם יהיו משועבדים תחתיך ויראים ממך כאשר היו יראים ממני שנאמר (&) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ[598] ועל כן בצלם אלהים עשה אותו ויברא אלהים את האדם בצלמו לעשות כל צרכי העולם ותיקוניו כאשר הוא עשה בתחילה:
בראשית כתוב ״ה׳ קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז״, הפסוק הזה חוזר על כל התורה, שהיא היתה ראשית דרכי האל, שהתורה נבראת אלפים שנה קדם שנברא העולם.	בראשית כתיב (&) ה׳ קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז הפסוק הזה חוזר על כל התורה שהיא היתה ראשית דרכי אל שהתורה נבראת אלפים שנה קודם שנברא העולם[599]:
שאמר רבי אלעזר, שבעה דברים נבראו עד שלא נברא העולם, ואלו הם: התורה וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח והתשובה. ובתורה ברא את העולם, שנאמר ״ה׳ קנני וגו״, וזהו ״בראשית ברא אלהים״, רוצה לומר עם ראשית, שהיא התורה, ברא אלהים את השמים ואת הארץ. אמר רבי יהודה בא וראה, כמה הפרש יש בין התורה והעולם, שהעולם נברא בששת ימים והתורה בארבעים יום וארבעים לילה.	דא״ר אלעזר שבעה דברים נבראו עד שלא נברא העולם ואלו הם התורה וג״ע וגהינם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח והתשובה ובתורה ברא את העולם שנאמר (&) ה׳ קנני וגו׳ וזהו בראשית ברא אלהים ר״ל עם ראשית שהיא התורה {ה ע״ד} ברא אלהים את השמים ואת הארץ א״ר יהודה בא וראה כמה הפרש יש בין התורה והעולם שהעולם נברא בששת ימים והתורה בארבעים יום וארבעים לילה:
רבי יוחנן היה הולך מקיסרי ללוד, והיה מטייל עמו רבי חייא בר אבא. כאשר	רבי יוחנן הוי אזיל מקסרי ללוד והיה מטייל עמיה ר׳ חייא בר אבא כד מטו חד בי חקל א״ר

[597] עי׳ מלואים אות צ.

[598] הלבוש של הנשמה הנקרא צלם אלהים, שמזה יגיע, ״ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ״ (עמק המלך ש״ה פי״ג). ועי׳ עמק המלך (שער טז פ״ט): ובאותו הזמן מסתלק הצלם מהם, שנאמר, סר צלם מעליהם וי״י אתנו אל תראום, וכל מי שאינו אוכל נבילות וטריפות, ובפרט בשר בחלב, הצלם אלהים לא סר ממנו לעולם. והחיות יראים ממנו מאוד, לקיים מה שנאמר, בצלם אלהים ברא אותו, וסמיך ליה ״ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ״. והמזיקין ואומות העולם הם בכלל החיות של המזיקין של מעלה.

[599] $

הגיעו לשדה אחת, אמר רבי יוחנן, זה היה שלי ומכרתי אותו כדי לזכות בתורה. בכה רבי חייא בר אבא. אמר לו, ולמה אתה בוכה, אמר לו שלא השארת כלום לזקנות@ שלך.	יוחנן האי הוי דידי וזבינתיה כדי למזכי באורייתא בכה ר׳ חייא בר אבא א״ל ולמה את בכי א״ל דלא שבקת לסיבותיך כלום:
אמר לו, חייא בני, קלה הוא בעיניך מה שעשיתי, שהשארתי דבר שנברא בששה ימים בעבור דבר שנברא בארבעים, שנאמר ״ויהי שם עם ה׳ ארבעים יום וארבעים לילה״. וקניתי דברים גדולים וטובים שאינם בעולם, והם עצה ותושיה וחכמה וגבורה, שנאמר ״לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה״.	א״ל חייא בני קלה הוא בעיניך מה דעבדית דשבקית דבר שנברא בששה ימים בעבור דבר שנברא בארבעים יום שנאמר (&) ויהי שם עם ה׳ ארבעים יום וארבעים לילה וקניתי דברים גדולים וטובים שאינם בעולם והם עצה ותושיה וחכמה וגבורה שנאמר (משלי ח יד) לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה[600]:
כשהיה רבי יוחנן עוסק בתורה, היו פניו מאירים כזהר השמש. יום אחד פגש בו רבי יוסי, אמר לו, ראיתי פניך זוהרים כזהר השמש. אמר לו אינו אלא שההלכה מאיר לי, קרא עליו ״ואוהביו כצאת השמש בגבורתו״.	ר׳ יוחנן כד הוה לעי באורייתא הוו אנפוי זהירין כזוהרא דשמשא יומא חד פגע ביה ר׳ יוסי אמר ליה חמי [אנא] אנפך זהירין כזהרא דשמשא[601] א״ל לאו הוא אלא שמעתא דנהרא לי קרא עליה ואוהביו כצאת השמש בגבורתו[602]:
רבי יצחק אמר, התורה נקראת תושיה בתחלה, ואחר כך גבורה, שנאמר ״לי עצה ותושיה וגו׳״. תדע לך, כי בתחלה נקראת תושיה, שמתשת כחו של אדם, מפני שיש לו להלחם עם יצר הרע, ולכתת כל גופו בבית המדרש, עד שירגיל אותו בתורה. כיון שהוא רגיל לעסוק בתורה, אז יש לו שמחה וגבורה, שנאמר ״אני בינה לי גבורה״. רוצה לומר כשאדם רגיל בתורה ובחכמה, אז יש לו תפארת, ואיזו היא גבורה, להלחם מלחמות ה׳, שנאמר ״על כן יאמר בספר מלחמת ה״׳, שם תהא המלחמה והגבורה.	ר׳ יצחק אמר התורה נקראת תושיה בתחלה ואח״כ גבורה שנאמר לי עצה ותושיה וגו׳ תדע לך כי בתחלה נקראת תושיה שמתשת כחו של אדם מפני שיש לו להלחם עם יצה״ר ולכתת כל גופו בבית המדרש עד שירגיל אותו בתורה כיון שהוא רגיל לעסוק בתורה אז יש לו שמחה וגבורה שנאמר אני בינה לי גבורה ר״ל כשאדם רגיל בתורה ובחכמה אז יש לו תפארת ואיזו היא גבורה להלחם מלחמות ה׳ שנאמר (&) על כן יאמר בספר מלחמות ה׳ שם תהא המלחמה והגבורה:
ובתורה ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, שנאמר ״ואהיה אצלו אמון״, אל תקרי אמון אלא אומן, וזהו ״בראשית ברא אלהים״, עם ראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וזו היא התורה.	ובתורה[603] ברא הקב״ה את העולם[604] שנאמר (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון[605] אל תקרי אמון אלא אומן וזהו בראשית ברא אלהים עם ראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ[606] וזו היא התורה:
רבי יהודה אומר, לא נברא אלא בשביל היראה, שנקראת ראשית, שנאמר ״יראת ה׳ ראשית דעת״. ומנין לנו שהעולם נברא על פי היראה, שנאמר ״והאלהים עשה שייראו מלפניו״. עשה את העולם, כדי	ר׳ יהודה אומר לא נברא אלא בשביל היראה שנקראת ראשית שנאמר (&) יראת ה׳ ראשית דעת ומנ״ל שהעולם נברא ע״פ היראה שנאמר (קהלת ג יד) והאלהים עשה שייראו מלפניו עשה את העולם כדי שייראו מלפניו וע״פ היראה[607]

---

[600] עי׳ תיקו״ז קסה ע״א: כליות אינון יועצות אם זכו עאל בהון נבואה דאיהי נר ה׳ נשמת אדם (משלי כ כז) ואתעבידו נביאים ואינון יועצים לטב ואית בהון עצה ותושיה
תרגום: הכליות הן יועצות אם זכו נכנסת בהם נבואה שהיא נר יהו״ה נשמת אדם ונעשים נביאים והם יועצים לטוב ויש בהם עצה ותושיה:

[601] עי׳ לקמן טו ע״ג והערה **.Error! Bookmark not defined**.

[602] עי׳ לקמן יא ע״א.

[603] חכמה (רח״ו זהר ח״א ה ע״א).

[604] בינה (שם).

[605] עי׳ זהר ח״א ה ע״א, וח״ב קסא ע״א הוב״ד במלואים אות צא.

[606] עי׳ ריש תיקון כב, ובהגר״א שם ד״ה ראשית, הוב״ד במלואים אות צב.

[607] עי׳ מק״מ (ח״ב רח ע״ב): דינים שבהם שלימות העולם כי האלהים עשה שיראו מלפניו. ועי׳ פת״ש (פו״ח א): עיקר הנהגה הקבועה הוא רק בשם אלקים לבד הטבעיית, והוא כדי שיהיה הבחירה נמצאת ויהיה שכר היראה לאדם שאם לא כן היה הבחירה מתבטל, והוא מ״ש שלמה (קהלת ג יד)

שייראו מלפניו, ועל פי היראה שהיא ראשית, ברא אלהים את השמים ואת הארץ.	שהיא ראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ:
בראשית. רבי אלעזר פתח ״שיר המעלות אל ה׳ בצרתה לי קראתי ויעננ״, שִׁירִים תאבים ברא הקדוש ברוך הוא בבריאת שמים וארץ, כדי להללו	בראשית רבי אלעזר פתח שיר המעלות אל ה׳ בצרתה לי קראתי ויענני[608] שירים[609] תאבים ברא הקב״ה בבריאת שמים וארץ כדי להללו
	ח/ב[610]
	סתרי תורתיה
ולא עומדת שם, ואז הכל הוא בסוד עליון, ללכת בסודות הללו. אשרי אותם שמסתכלים ברצונם, דברים של סודות עליונים, ללכת בדרך אמת, לזכות בעולם הזה ולהאיר לעולם הבא, עליהם נאמר ״והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד״, אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.	ולא קיימת תמן וכדין כלא לייהי ברזא עילאה למיהך[611] ברזין תלין זכאין אינון דמסתכלין ברעותייהו מלין לרזין עילאין למיהך בתורח קשוט למזכי דהמי עלמא ולאנהרא לון בעלמא לאתי עלייהו כתיב (דניאל יב &) והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד[612] זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא לאתי:
דמות האותיות בסוד הקדוש, ה״א התחתונה, שאמרנו, סוד המקדש, כששולטת הלבנה ומתקשטת לשמש	דיוקנא לאתוון ברזא קדישא[613] ה״א תתאה לקבלאן רזא דמקדשא[614] סיהרא כד שלטא ואתקשטת לגבי שמשא לקבלא נהורא מניה[615]

ידעתי כי כל אשר יעשה האלקים הוא יהיה לעולם, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע, והאלקים עשה שייראו מלפניו, והוא כמ״ש שהנהגה הקבועה הנקרא בשם אלקים הוא אינו תלוי במעשה ואין שייכות שינוי וגירעון ותוספת כלל בהנהגה זו, והאלקים עשה כן כדי שיהיה הבחירה ועבודה ושייכות יראה לאדם כמ״ש.

[608] עי׳ מלואים אות צג.

[609] שירה היא עלית מ״ן וזה בעצם ברצון ותאוה, ויש של ארץ ויש של שמים.

[610] יהל אור ח״ג ה ע״ב: אלא ו׳ דיתיב כו׳. בהתכללותו לנוקבא. ועיי׳ ז״ח@ ח׳ ע״ב. ואז נכלל ע״ק כו׳ כמ״ש בא״ר, ומתער ברית, אתפשטותא דג׳.

ואית דמתני כו׳. ר״ל הכל בנוקבא. ופתוחה כד אתפתח לדכורא לקבלא, וסתומה כד אשתלם כמ״ש בז״ח@ שם ע״ש:

[611] לעלות?

[612] עי׳ אריכות בזהר ח״א טו ע״א וע״ב, וכן תיקו״ז א ע״א.

[613] פי׳ מקבילות לספירות (אור יקר ח״א קלג ע״ב).

[614] דע כי הם ע״ה קבלו בסוד צורת האותיות סודות נפלאים וכמו שכבר הקדמתי שצורותיהם אינם הסכמיות ובעונותינו שרבו אבדנום לסבת אורך הגלות וטלטול החכמים וטרדת הזמן וצוק הפרנסה עד שספריהם של ראשונים ספו תמו מן בלהות הגלות כמו ספרא דאדם וספרא דחנוך וספרא דשלמה וספרא דרב המנונא סבא וספרא דרב ייבא סבא וזולתם אשר היו בהם סתרי תורה וסוד צורת האותיות ורמזיהם במספרם כמשפט כי היה להם סודות במספר ובחשבון כל אות ואות וסדרם בכל האלפא ביתות וגלגולם ואנחנו בעונותינו אין בידינו היום רק הנמצא היום בספר הזוהר המלוקט בידינו לקט שכחה ופאה שארית הפלטה ולפי שעד עתה במאמר הנעלם הזה גלה רשב״י ע״ה סוד אותיות י״הוה יתברך שמו ומספר המרכבות של כל אות ואות המתחייבות ממספר האות עצמה כמו שראית שאמר בסוד הי״וד שמרכבותיה עשרה בסוד הנקודה ובאות ה״א הראשונה של שם שמרכבותיה חמשה כמספרה. ובאות הו״ו סוד י״ב אלכסונות כמספרה וכן ה״א האחרונה. הנה עתה ישוב לבאר סוד צורת כל אות ואות מהארבע אותיות עצמם ומהו הנרמז בצורותיהם אחת אחת. והתחיל ממטה למעלה וממאי דסליק מיניה וזה שהוא התחיל בראשונה מהי״וד ואח״כ אל ה״א ואח״כ אל הו״ו והשלים בה״א האחרונה ועתה חזר מהה״א והשלים ביו״ד כמו שיתבאר לפנים ואמר ״דיוקנא דאתוון ברזא קדישא וכו׳״, אמר כי ה״א האחרונה הוא רזא דמקדשא פי׳ כי צורתה צורת בית המקדש של מעלה וגם צורת הירח המיוחס אליה כי דוגמא וצורה אחת להם הבית והירח לענין המלוי והחסרון כי פתח פתוח להם ממקום שיכנס להם האור (כתם פז).

[615] בסבת התחתונים כי זהו קשוטיה שמקשטין אותם במעשיהם הטובים הנה הם עומדים השמ״ש והירח כשני אוהבים זה לעומת זה באהבה רבה זה להשפיע וז״את לקבל גם בתולותיה המובאות לה הם נערותיה הבתולות שהם פרקי מרכבתה נכנסות עמה לבית החתן אחת מלפניה ואחת מאחריה

לקבל ממנו אור, הם עומדים כשני אהובים, זה כנגד זה. ואותן הבתולות שעומדות עמה, מתקשטות ומתתקנות בתקונים, אחת מאחריה ואחת מלפניה ואחת מצד זה ואחת מצד זה והיא עומדת באמצע.	לאינון קיימין כתרין לחיימין לא לקבל לא[616] ולאינון בתולתן לקיימן בהלה מתקשטן ומתתקנן בתיקונין חדא בתרתה וחדא לקדמה וחדא מסטרא לא וחדא מסטרא לא ולאיהי קיימא באמצעיתא[617]:
ושבעים ושנים [דייני ה]סנהדרין עומדים כחצי גורן עגולה, לעשות גוף ללבנה, לקשט את המלכה לבעלה, והיא עומדת כדוגמא זה כ, כמחצית הלבנה.	ושבעין ותרין סנהדרין[618] קיימין כפלגו גורן עגולה[619] למיעבד גופא לסיהרא לאתקשטא מטרוניתא לגבי בעלה ואיהי קיימא כגוונא לא כ[620] כפלגו סיהרא:
(וזו נקודה) [והנקודה הזה] באמצע, שאותה הנקודה נוטלת את אורה מן השמש, להאיר לכל הגוף. וסוד זה הנקודה שעומדת בחצי העין, שהכל קיים בנקודה ההיא, שעומדת באמצע, שהיא נוטלת את כל האור להאיר לכל העין. והלבנה אינה מאירה אלא מתוך נקודה אחת שעומדת ונסתרת בתוך האמצע, אף על גב שלא נראית בלבנה.	ולא (נ״ח והלא) נקודה באמצעיתא דההיא נקודה נטלא נהורא מן שמשא לאנהרא לכל גופא וכלא לא נקודה דקיימא בפלגו דעינא דכולא קיימא דההיא נקודה דקיימא באמצעיתא[621] לאיהי נטלה כל נהורא לאנהרא לכל עינא וסיהרא לא אתנהירת אלא מגו חד נקודה דקיימא וסתים גו אמצעיתא אע״ג דלא אתחזייא בסיהרא[622]:
בא וראה, אין לך עגול בעולם שלא נעשה מתוך נקודה אחת שעומדת באמצע, ולכן העגול של הלבנה, מתוך נקודה אחת שנסתרת בתוכה באמצע,	ת״ח ליתא לך עיגולא בעלמא דלא אתעביד מגו נקודא חדא דקיימא באמצעיתא[623] ובגין כך עיגולא לסיהרא מגו חד נקודה לאסתים בגווה

ואחת מימין ואחת משמאל והיא באמצע וזה נרמז בסוד צורת הה״א שהיא דל״ת ונקודה באמצעיתה (כתם פז).

[616] עי׳ ע״ח תיקון הנוק׳ &.

[617] עי׳ זהר ח״ג קיח ע״ב הוב״ד במלואים אות צד.

[618] עי׳ מלואים אות צה.

[619] הם הם ההפשטות השרים ששה מכל אלכסון [עי׳ מלואים אות צד] שהוא ע״ב והם מרהיבים גוף הלבנ״ה להקביל השמ״ש כי ברב עם הדרת מלך והיא יושבת באמצע כזה כ וכבר ביארתי לך כי סוד הנקודה השוכנת בקרבה הוא הי״סוד הנכנס אליה בחשאי ובסתר כי איש מאנשי הבית לא ידע בזיווגם רק הנקודה עצמה החופש כל חדרי בטן והוא אמרו ״דההיא נקודה וטלא נהורא מן שמשא לאנהרא לכל גופא״, פי׳ כי היסוד שהיא הנקודה נוטלת אור מהתפאר״ת שהוא שמש ומגן יי׳ ומאיר לגוף הלבנה העליונה שאלמלא זה היתה חשוכה כי אין לה מעצמה כלום והוא כדמיון אישון בת עין שהוא מושך מהמוח ומאיר סביבות העין (כתם פז).

[620] יהל אור ח״ב ג ע״D: כ׳ הוא בחי׳ משנישאת. והוא רגל השני שבתוך הה״א, כמ״ש ד׳ הוית כו׳. והוא כ׳ כמ״ש בז״ח@ ח׳ ב׳ ע״ש. ואמרו כ׳ הוא משיכה מיובל לקרן דאתרק משחא.

[621] המכונה היכל הקודש עי׳ ס״י פ״ד מ״ד: שבע כפולות בג״ד כפר״ת מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום והיכל הקודש מכוון באמצע והוא נושא את כולם. ועי׳ מלואים אות צו.

[622] כלומר שהנקודה היא נחבאת ונסתרת שם ואיש לא ידע בכל אלה והביא ראיה לזה מדרך הטבע המוחש אצלנו והוא כי הוא מן הנמנע בחק כל אומד וחושב ואומן בעולם לעשות עגולה אחת ישרה ונערכת בשווי מכל צדדיה ואלכסונותיה יוצאים מתוכה בערכי השווי אם לא במחוגה מתוארת ברגלה האחת מונחת באמצע ורגלה האחת סובבת סביבה נמצא כי סבת שווי העגולה ויושרה היא הנקודה האמצעית וכן ובדוגמא וסבת כל התפשטו׳ האורה לכל צדדי ההתפשטות היא הנקודה הרמוזה לאישון בת עין וזהו אמרו ״ת״ח לית לך עגולא בעלמא דלא אתעביד מגו נקודה חדא דקיימא באמצעיתא ובגין כך עגולא דסיהרא מגו חד נקודה דאסתים בגווה״ (כתם פז).

[623] עי׳ בהגר״א על ס״י (כה ע״ד): יו״ד הוא נקודה קו ושטח (ר״ל י׳ נקודה, ו׳ קו, ד׳ שטח, וכן הוא יה״ו של הו״ה). ועי׳ פת״ש (גדלות דז״א ט): וזה סוד מ״ש הרב, שכתר של ז״א הוא מרחם דאימא בסוד ה׳ שלה, ושם נתעלם ג״כ הי׳ של חכמה והוא סוד חכמה עליונה של אבא המתעלם תוך אימא, המסדר ונותן גבול לציור, וסוד הציור הוא בכלל בג׳ קווין שהוא סוד המדה של כל דבר שנמדד בג׳ קווין של אורך ורוחב וגובה, וענין זה הוא עמוק מאוד, שהנה ידוע בחכמת המדידה והשיעורים שלכל דבר יש ג׳ קווין, ונקודה הוא התחלת הקו, והיא נקודה מחשבית לבד שאין לה התפשטות כלל, והקו הוא התפשטות, אבל הוא רק התחלת השטח במחשבה, והשטח הוא התחלת המעוקב שהוא הגובה שלו.

נעשה הכל. והנקודה הזו שעומדת באמצע נוטלת את כל האור ומאירה לגוף והכל מאיר.	בְּאֶמְצָעִיתָא מִתְעֲבִיד כֻּלָּא וְהַאי נְקוּדָה דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא נְטִיל כָּל נְהוֹרָא וּמַנְהִיר לֵהּ לְגוּפָא[624] וּמְתַנְהִיר כֻּלָּא:
סוד הסודות לאותם המתבוננים בסודות החכמה, הה״א הזו שהיא חצי גוף הלבנה, והיא בעגול כמו שאמרנו, בתוך אותה הנקודה שעומדת בתוך האמצע. למה היא חצי. לא (חצי) אלא סתומה מצד זה ופתוחה מצד זה, כנקבה שפתוחה לזכר לקבל אותו בתוכה ולהאיר@ ממנו ולהתחבר עמו, ועל כן היא פתוחה אליו לקבל אותו, ואז (ומשום זה) נקרא ה״א, מה זה ה״א, כמי שאומר ״הנה אני״.	רָזָא דְרָזִין[625] לְמִינַּן לְמִסְתַּכְּלִין בְּרָזֵי דְחָכְמְתָא[626] הַאי ה״א דְּאִיהִי פְּלִגּוּ דְּגוּפָא דְּסִיהֲרָא וְאִיהִי בְּעִיגּוּלָא כִּדְקָאַמְרָן בְּגַוֵּהּ נְקוּדָה דְּקַיְימָא גּוֹ מְאֶמְצָעִיתָא מְמַאי אִיהִי פְּלִגְיָא[627] לְמֵיהַב[628] (פְּלִגּוּ) מִלָּא סְתִימָא מִסְטְרָא דְּלָא וּפְתִיחָא מִסְטְרָא דְּלָא כְּנוּקְבָא דְּפְתִיחָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא לְקַבָּלָא לֵיהּ בְּגַוֵּהּ וּלְאִתְחַבְּרָא עִמֵּיהּ וּלְאִתְחַבְּרָא מִנֵּיהּ וּלְאִתְחַבְּרָא דְּהַיְינוּ וְעַל דְּלָא אִיהִי פְּתִיחָא לְגַבֵּיהּ לְקַבָּלָא לֵיהּ וְכֵלִין (נ״ל וּבְגִין דְּלָא) אִיקְרֵי ה״א מַאי ה״א כְּמַאן דְּאָמַר הָא הָנָּה:
וכאשר היא מאירה ממנו ומתחברים זה עם זה והלבנה מתמלאת, אזי הה״א הזו נשלמת ומתמלאת הלבנה מן הכל,	וְכַד אִיהִי מְתַנְהֲרָא מִנֵּיהּ וּמִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא וְסִיהֲרָא מִתְמַלְיָא כְּדֵין הַאי ה״א (מִשְׁתַּלְּמָא) [מִשְׁתַּלְּיָא] וּמִתְמַלְיָא סִיהֲרָא מִכֻּלָּא וּכְמִתְקַנְיָא לְמֵיהֵוֵי

---

[624] בא להתיר הקושיה נראה לכאורה מתוך דבריו בתחלת המחשבה וזה כי יראה כי ההתפשטות יותר גדול מההתחלה כמו שיראה מנקודת המחוגה שההתפשטות יותר ויותר גדול מהנקודה וזה אינו אמת כפי הסוד כי הוא יתברך מקומו של עולם ואין העולם מקומו כי הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלהו. וכבר ביארנו שגניזת האור חייב שיהיו העולמות רחבות מלמעלה וקצרות מלמטה כאשר אנחנו רואים מדמיון הגלגלים כי כל גלגל הסובב על חבירו הוא גדול ורחב ממנו. לזה אמר ״והאי נקודה דקיימא באמצעיתא נטיל כל נהורא״, אמר כי אנחנו קוראים להתחלה נקודה בבחינת דעתנו והמוחש אצלנו מהמחוגה כי זולת הנקודה האמצעית לא תמצא העגולה סביבה אמנם כפי האמת היא עיקר הכל ועצם האור וסובב את הכל כדמיון כוכב השמש הנערך לנו שהוא קטן בערך הארץ ואינו כן כי גדול מגוף הארץ מאה ואחד ושבעים פעם ונראה לעין שהוא קטן מאד בלתי נערך בגודל לעומתה וזה לסבת ריחוקו מעין כל רואה כן הדבר הזה כי האור העליון סובב את הכל יתברך ויתעלה שמו והדרו השוכן בחביון עזו אשר עין לא ראתה ואפי׳ נקודה ממנו כי נעלמה מעיני כל חי (כתם פז).

[625] עי׳ ב״ע ט ע״ב: רזא דרזין הוא כינוי ליסוד דא״ק שממנו שורש כל גילוי הסודות וכל מוחין הפנימיים הממתפשטים בכל הפרצופים שהכל שורשם ע״י תיקון היסוד הנ״ל שהוא שורש אל כל היסודות וכל מוחין הפנימיים.

[626] עי׳ זהר ח״ב ב ע״א: והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דניאל יב ג) והמשכילים אלין אינון דמסתכלי ברזא דחכמתא. פי׳ רמ״ז: ארבע מעלות דפרד״ס הן בסוד אבי״ע, והסוד הוא באצילות, דתמן מקנן אבא, הוא סוד י׳ שבשם, ועיקר הארתו הוא בסוד יסודו המתפשט בתוך האצילות עד יסוד ז״א. ועי׳ מלואים אות צז.

בא להודיענו כי צורת האותיות אינם רק דמיון והוראה המורה אותנו לסוד המציאו׳ על איזה אופן נתאצלו ונמצאו מאמתת מציאותו יתברך וזה שהרי סוד הה״א והמ״ם הסתומה ענין אחד הם אמנם נבדלו בצורתם בהיות הה״א פתוחה והמ״ם סתומה להורות על הבדל הפעולות וזה כי הה״א מגדת מולדתה וחדושה של לבנ״ה עד שלא תתמלא אורה ושיש לה פתח פתוח ובית קבול לקבל אורה משמ״ש ומגן יי׳ צבאות כי זה יורה על תשוקתה לקבל מהשלם יתברך ויתעלה כי כן חייבה החכמה האלהית להיות מדרגות עליות ותחתיות להיות נצרכות זו לזו וכלם אליו יתברך ועל זה נתציירה הה״א בדמות בית קבול אל הנקודה ואחר שתתמלא אורה מסביב והיא יושבת על מלאת תשוב בצורת מ״ם סתומה כדמות עגולה בזולת חסרון נמצא כי לא נבדלו צורת האותיות זו מזו רק להורות הבדל הענינים כי בבחינת האמת כלם נתנו מרועה אחר וכלם נמשכים מן הי״יוד שהיא תורה על נקודת ההתפשטות שהרי הה״א והמ״ם ענין א׳ הם אלא שזו מורה על התחלת הקבול בפתיחתה וזו מורה על מלוי הבית אורה, ״והוא אמרו רזא דרזין לאינון דמסתכלין ברזי דחכמתא״, כי הם היודעים כי הבדל צורת האותיות הם הוראות אל סוד הבריאה כאשר כוכבי השמים וכסיליהם יש להם צורות ודמוים אל מעשי יי׳ כי נורא הוא (כתם פז).

[627] כלומר למה נרשמה על צורת מחצית העגולה והנה היא כפי האמת עגולה וזהו ״ואיהו כעגולא דקאמרן״ (כתם פז).

[628] השיב ואמר ״לאו דאיהי פלגו״, כלומר כפי האמת עגולא אמנם נרשמה על צורת מחצית העגול להורות על התחלת קבלתה שהיא פתוחה ופתחה פתוח לבא הנקודה בקרבה וגם שמה מורה על זה שנקראת ה״א מלשון זימון כמו שאמרנו מענין הא לכם ידע (כתם פז).

ובמקומה שהוא ה״א חצי הלבנה, נעשה מ״ם הלבנה בשלמות.	ה״ת פלגו דסיהרא אתעביד מ״ם סיהרא דשלימו[629] {ה ע״ג}:
ועומדת כמו האם העליונה, שהיא מ׳ סתומה, כמו שבארנו בסוד של ״לסרבה המשרה״, וכעת עומדת הלבנה בשלמות, העולם התחתון כמו שהעולם העליון, וזהו הסוד של האות ם׳.	וקיימא כגוונא לאימא עילאה[630] לאיהי מ׳ סתימא כמא לאוקימנא ברזא לסברה המשרה[631] (ישעיה ט ו) והשתא קיימא סיהרא בשלמותא עלמא תתאה כגוונא לעלמא עילאה[632] ולא איהו רזא לאת ס׳:
ובא ראה אות זה ם׳, אינה אלא בעגול, כיון שעומדת הלבנה בשלמות, והכל מהסוד של האות ה׳ כמו שנתבאר לעיל, היא נכנסת בראשונה פתוחה, בסוד של ה״א כנגד בעלה, ואחר שנשלמה ממנו, מתמלאת בשלמות, נעשית ם כדוגמת עליון, של העולם הבא, כמו שאמרנו, ולכן ה״א עליונה ה׳ תחתונה, ם׳ עליונה ם׳ תחתונה, הכל זה כדוגמת זה, וזהו סוד אחד, עליון ותחתון כאחד.	ות״ח לאת לא ס׳ לאו איהו אלא בעיגולא[633] כיון דקיימא סיהרא בשלמותא וכלא מרזא לאת ה׳ כמא דאתמר [לעיל] (על) [עלאת] איהי בקדמיתא פתיחא ברזא דה״ת לקבלא לבעלה ולבתר לשתלים מניה איתמליא בשלמותא לאתעביד ס׳ כגוונא עילאה לעלמא לתתי כדקאמרן וכנ״ל ה״ת עילאה ה״ת תתאה ס׳ עילאה ס׳ תתאה[634] כלא לא כגוונא דא ולא איהו רזא חדא עילאה ותתאה כחדא:
בא וראה, העולם העליון היא פתוחה בתחילה בסוד של ה״א, וכשמתמלא מאותם השבילים העליונים, ומוארת@ להאיר, מתפשטת ונשלמת ונעשית, ם׳ והכל בסוד אחד.	ת״ח עלמא עילאה איהי פתיחא בקדמיתא ברזא דה״ת וכד אתמליא מאינון שבילין[635] עילאין ואתנהרת לאתפשטא ואשתלים ואתעביד ס׳ וכלא ברזא חד:
הדמות של האות ו״ו בסוד קדוש, האות הזו העולם שלמעלה פושט	ליוקנא לאת ו״ו ברזא קדישא[636] האי אָת עלמא לעילא פשיט פשיטו[637] לאנהרא לתתא וההוא

[629] עי׳ מלואים אות טז, עי׳ ספד״צ טו ע״ב: סתים לאימא דהא אתפתחת ליה דנפיק מינה. בהגר״א: סתים לאימא וכו׳ עד דנפיק מינה - ר״ל הלישן סתים לאימא, שהוא יסוד דדכורא, דעייל בנוקבא, וסתים יסוד דידה כנ״ל.

ביאור: דדכורא – עי׳ יהל אור ח״א כד ע״ג וז״ל, והכלל, עיקר הדעת הוא יסוד דחכמה, וקיים בתוך יסוד דבינה דלא מתפרשין, לכן נקרא על שמה, והתגלות הבינה בז״ת, אינו אלא בדעת יסוד שלה, ושם עטרה דגבורה מבוצינא וכו׳, עכ״ל.

יסוד דידה – עי׳ לעיל ב ע״א, שזהו דעת העומד בין או״א שלעולם אינם פורשים מזיווגם, וזהו אחד מהטעמים שאין לו שם כספירה בפני עצמו. עכ״פ לפי״ז משמע שהדעת היא בעצם סתומה בזיווג או״א, ולעולם אין פתיחה המגלה אותו. ועי׳ בבהגר״א על תז״ח ריש כד ע״ד וז״ל, האי קו המדה שבה סתים, וממנה יצאה הבוצינא, וכאן הוא עדיין זיווגא, דעדיין לא זמינא לאולדא, ואין בה הגוונין כי עדיין לא נגלה הדעת, כמ״ש שם בס״ד בלישן סתים לאימא כו׳, עכ״ל. ועי׳ בבהגר״א על תז״ח כ׳ ע״א ד״ה גו תהומא, ש״סתים לאימא״ עניינו זיווג דחיך וגרון. ועי׳ פת״ש ז״א יב, שפירש שזהו בדווקא בשעת העיבור.

כנ״ל - טו ע״א. וע״ש שמתבאר שמכיוון שהזיווג הוא תמידי ביניהם לכן לעולם אין נראין לא יסוד אמא ולא יסוד אבא שכן הם לעולם מחוברים יחד, וזהו אשר סותם אותה שכן היא פתחה לו בתיקון אור המ״ה החדש במעשה בראשית.

[630] שלימה ומליאה בסוד מ״ם דלמרבה המשרה שהרמז על חומות ירושלם הפרוצי״ם שיתמלאו אורה כמו שכבר ביארנו (כתם פז).

[631] עי׳ מלואים אות צח.

[632] עי׳ מלואים אות צט.

[633] עי׳ & שמחלק בין ם׳ סתומה לס׳ שזה עיגולא וזה ריבועא.

[634] פי׳ כי לכך נכפלה אות הה״א בשם ההוייה להורות כי הה״א האחרונה מתמלאת אורה ותהיה כאמה בתה. וגם נקראת המ״ם מ״ם בשני ממי״ן להורות כי המ״ם הפרוצה לפעמים היא פרוצה ולעתיד תהיה סתומה כמ״ם ל״מרבה המשרה ותתמלא פגימתה של לבנה ומבואר הוא (כתם פז).

[635] עי׳ מלואים אות ק, ועכשיו מובן הלשון רזא דרזין, ועי׳ לעיל הערה 625.

[636] עי׳ לעיל הערה 613.

[637] עי׳ מלואים אות צח, יאמר כי צורת הו״ו תורה על התפשטו׳ שנתפשט מעולם העליון הוא הכתר להאיר על הארץ העליונה על ידי התפארת והיסוד שהם ו״ו ומשך הו״ו ואותו התפשטות כלול בו

Commented [O10]:

התפשטות להאיר למטה, ואותה התפשטות היא בששה צדדים, כלולים כאחד בחבור אחד, זה כדוגמתו של זה וזה כדוגמתו של זה, וכלם מתחברים עם אותם המרכבות שלהם באות הזו.	פקיטו לית בקית סטרין כלילן כחדא בחיבורא חדא לא כגוונא דלא ולא כגוונא דלא וכלהו מתחברן במינון לתיכין דילהון במת לא:
והאות הזו היא הרשם שבששה צדדים כלולים כאחד וזהו שמאיר ללבנה בסוד של ששה צדדים כלולים שהרי כשמתחברים כאחד פשוטים מהתפשטות הכל דיוקן של ו״ו דיוקן של אדם שאף על פי שהם ששה צדדים לא נראו בהתפשטות פרט לגוף אחד.	והאי לת לית לקימו לבקית סטרין כלילן כחדא ולא הוא למנהיר לסיהרא ברזא דקית סטרין[638] כלילן דהא כל מתחברן כחדא פקיטין מפקיטו כלא ליוקנא דו״ו ליוקנא למלס ומפי׳ למינון קיתא סטרין לא לית׳חזו בפקיטו בר חד גופא:
סוד הסודות, לאותם המתבוננים בדרך ישרה, בדמויות האותיות. כאן באות זו, כולם בחיבור זה, להראות שכולם קיימים בקיום של הגוף, שהוא נוטל הכל. וכשהאות הזו, שהיא ו״ו, עומדת כך בחבור אחד, הרי הוא מוכן כלפי הנקבה, פושט ומתפשט מן הכל, הסוד של דמות הגוף, דמות של אדם. וכשמסתכלים שתי הזרועות מצד זה ומצד זה מתחברות בגוף הזה, שלא נראים רק הגוף לבדו, משום שכולם כלולים בו.	רזא דרזין למינון למסתכלין במורח מיקר בדיוקנין למתוון[639] הכא דהאי לת כלהו בחיבורא לא למחזה לכלהו קיימין בקיומא לגופא[640] למיהו נטיל כלא[641] וכד האי לת למיהו ו״ו קיימא הכי בחיבורא חדא הא למיהו זמין לגבי נוקבא פקיט ואתקליל[642] מכלא רזא ליוקנא לגופא ליוקנא למלס וכל מסתכלין (רזין[643]) [נ״א תרין] לרועין מסטרא לא ומסטרא לא מתחברן דהאי (נ״ל דהדי) גופא דלא לתחזיין בר גופא בלחודוי בגין לכלהו כלילן דיה[644]:
מתי הם נראים, בשעה שהאות הזו מתפשטת ונקראת אל״ף, אז שתי	לימתי לתחזון[645] בשעתא דלת לא לתפקטת ואיקרי אלף[646] כדין תרין לרועין לא מסטרא לא

שש קצוות בחבור א׳ כי הו״ו כולל אותם וע״כ צורתה קו נצב פונה לשש קצוות והנם בו על תכונה אחת זה כמו זה וזה כמו זה והנם מתחברות במרכבותיהם בסוד הו״ו בעלי השש כנפים והאות הזה נרשמת בשש קצוות כלולים בה כאחד (כתם פז).

[638] כי הם נדפסים בה ונראים בה וכשמתחברים יחד נראים כאחד אדם ודמות אדם הכל בצורת הו״ו. ואעפ״י שהם שש קצוות הנה הנם פשיטות אחד כדמות ענין אחד וגוף אחד כלול מכלם (כתם פז).

[639] הם הם היודעים סוד צורת האותיות למה נרשמו כל א׳ ואחד על צורתה נבדלת מחבירתה והם יודעים כי לכך נרשמה הו״ו בפשיטות א׳ על צורת קו נצב להורות שהוא קיום הכל כגוף האילן אשר כל הענפים עומדים וקיימים בקיומו והוא סובל הכל מבלי הצטרך עזר זולתו (כתם פז).

[640] עי׳ ב״ע קנה ע״א: כל קיומא דגופא הוא ע״י מוחין.

[641] וכל האיברים סובל חוט השדרה וקיימים בקיומו (כתם פז).

[642] עי׳ לעיל ז ע״ג שזה הפרדה מהחיצונים.

[643] וגם תורה על צורת הו״ו בהיותה על צורת קו א׳ שהיא נשללת מכל הכנויים הנרמזים בכנפים ובא יחידי להזדווג בבת זוגו כמו שפי׳ בפשטתי את כתנתי. וכל האיברים הנרמזים בשמות העליונים כמו שקדם כלם מתיחדים ונכללים בגוף בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני כי כלם מסכימים ביחוד אחד על הזיווג והו״א אמרו ״וכד מסתכלן רזין״ כלומר על אותם שאמר ״רזא דרזין לאינון דמסתכלן באורח מישר״, אמר שכשהם מסתכלין הענין רואים הזרועות שהם גדו״לה גבו״רה מכאן ומכאן מחוברים בגוף האילן ונכללי׳ בו (כתם פז).

[644] בצורת הו״ו מסתכלין זה (כתם פז).

[645] כלומר ואיזה אות היא המורה על האילן בזרועותיו (כתם פז).

[646] עי׳ בהגר״א בספד״צ כד ע״א: וא״ו, ז״א, כולל אל״ף, דעת, שדעת נכנס בפנימיות ז״א. ועי׳ תז״ח לד ע״ג שיש ו׳ של חג״ת וו׳ של נה״י ומתחברים על ידי הא׳ שהיא בינה.

עי׳ יהל אור ח״א י ע״ג: ויראו את אלקי ישראל הוא גופא דמלכא, שהוא אלקי ישראל, ודרועין נכללו בגופא, שכלל אבהן הוא ישראל, בסוד וא״ו שנכלל בו אל״ף, כמ״ש בס״א בז״ח ובפ׳ תצוה (קפא ע״א) ע״ש.

יהל אור ח״א טו ע״א: בסוד אל״ף, פל״א. והוא אלף של נוק׳, אלף זעירא, ובהתחבר עלמא עלאה בתתאה, אז נשלמת בכל הכ״ה. וזהו האלף, הוא כללות כל כ״ב אתוון. [הגה. וזהו סוד ונרגן מפריד אלוף. וזה האל״ף הוא כללא דכל ו״ק, בעלה, כמ״ש בס״א {בראשית ליורנו ו. מרגליות@ ה:} ובפ׳

הזרועות, זה מצד זה וזה מצד זה והגוף עומד ביניהם באמצע א.	ולא מסטרא דא וגופא קיימא בינייהו בממצעיתא[647] ה:
ועל כן אלף ראש לכל האותיות, משום שתקון זה, כשעומד הוא ראש לכל מי (מה) שיוצא מן העולם הבא. ואף על גב שסודות עליונים אחרים נאמר [בענין] ו בסוד של אל״ף, אבל זה הוא הבירור של סוד הדבר, כמו שהוא בספר של אדם. וכך הוא הבירור של הסוד, ומכאן התפשטו	ועל דא אלף רישא לכל אתוון בגין לתיקונא דא כד קאים לאיהו רישא לכל מאן (נ״ל מאי) דנפיק מעלמא לאתי ואע״ג דרזין עילאין אחרנין נאמר ו ברזא דאל״ף אבל דא איהו ברירו דרזא דמלה כמה דאיהו בספרא (דא) [דאדם[648]] והכי איהו ברירו דרזא ומהכא אתפשטו
	ח/ג
	סתרי אותיות:
אותיות אחרות, כולם בצד שלהם, כל אחת ואחת כראוי לו.	אתוון אחרנין כלהו בסטרייהו כל חד וחד כדקא חזי ליה:
והאות הזו, הכל הוא אחד, ו״ו ואל״ף, פרט לכך שזה מסתיר הכל בתוכו, וזה מראה את כל דיוקנו. ואם תאמר, שתי הירכים שלא נראות, כך הוא ודאי, שהרי שלשה צדדים הם, סוד של שלשה אחרים.	ואת דא כלא איהו חד ו״ו ואל״ף בר דהאי אסתיים כלא בגויה[649] והאי אחזי כל דיוקניה[650] ומי תימא תרין ירכין דלא אתחזיין[651] הכי הוא ודאי דהא תלת סטרין אינון רזא דתלת אחרנין[652]:

תצוה {קפא.}. והנרגן שמשלח מדנים בין איש לאשתו, מפריד אלוף נעוריה. וזהו אלוף (האלף) מלא וא״ו, שמבינה נפיק אלף, ובו נתמלא בוא״ו. והבן]. ולכן בימי יעקב, שע״כ לא נתחברו עלמא (עלאה)

[647] ביאר כי הו״ו והאלף ענין א׳ הם כמו שאמר בצורת הה״א והמ״ם וההבדל שיש ביניהם שהו״ו מורה על גוף אדם א׳ משוך אשר זרועותיו נמשכות על משך הגוף בלתי מתפשטות לכאן ולכאן. והאלף תורה על גוף אדם א׳ משוך אשר זרועותיו פרושות לכאן ולכאן ואמר כי כשאות זה שהיא הו״ו מתפשטת לצדדיה נעשית אלף כזה א כשתי זרועות וגוף באמצע וזהו ״בשעתא דאתפשטת וכו״, ואמר כי לכך נתנה האלף בראש כל האותיות להורות שממנה נתפשט כל מה שנתפשט לימין ולשמאל ולכל מה שיצא מהבי״נה ממנה נתפשט וכבר ידעת כי האלף היא אלף של אהיה אשר בכתר ואמר כי זה אחד מסודות האלף אעפ״י שיש סודות אחרים בסוד האל״ף, אמנם זהו ״ברירו דמלה״, כמו שנמצא בספר אדם הא׳ ושאר האותיות כלם למיניהם מאלף נמשכו כמו שכל המספר נמשך מהאחד (כתם פז).

יהל אור ח״א [כד ע״ג] : כי בתיקון השני שהוא אוירא, שם מתלבש חסד דע״י. ובו מתלבש יסוד דבינה, ונעשה לו דעת. וכן הוא ענין הדעת. דע כי אמר בס״ד פ״א {יד:} שתא נפקין מענפא דשרשא דגופא. והענין כי הדעת הוא שרש ז״ת כידוע, כמו שכתר שרש כל הט״ס, כן הדעת שרש לז״ת. ומתפשט בה״ס ה״ג וה״ח כידוע, ומתקבץ ביסוד, והיסוד אינו שרש, ונק׳ מוסף, ונתוסף מכח הדעת. והדעת הוא יסוד דפרצוף שלמעלה כנ״ל, וממנו נעשה פרצוף דלמטה. לכן תמיד יסוד נק׳ שבת, כי הוא ז׳ בין מלמעלה למטה, בין מלמטה למעלה, והוא יסוד דבינה, ובו יסוד דחכמה הנק׳ דעת, כמ״ש בדעתו תהומות נבקעו, וכמ״ש בא״ז {רפט:}, והוא כמו אילן שבו שורש וגוף האילן וענף היוצא ממנו. כן הוא דעת שורש. וגוף הת״ת שנכללין בו דרועין וירכין כמ״ש בס״א {זוהר תצוה קפא. וז״ח@ בראשית} הוא אילנא. ופשיטו דברית הוא ענפא, בסוד ז׳, רישא דו׳ הוא הדעת נקודה א׳, גופא דוא״ו בה׳ נקודין ת״ת ה״ס פשיטו דברית בצורת ו׳ [ס״א ג׳] הוא ענפא דברית, מכח הדעת. וז״ש ענפא דשרשא דגופא. ולעולם יסוד דפרצוף שלמעלה, הוא דעת

[648] עי׳ אריכות בברית יצחק לד ע״א. עי׳ תז״ח ה ע״ד: בספר רזיאל בשעור קומה דאיהו הוה ספרא דאדם קדמאה. ועי׳ הק׳ לעמק המלך.

[649] עי׳ לעיל ה ע״ג.

[650] עי׳ לקמן כט ע״א: יעקב אחזי דיוקניה. נמצא שהאלף והו״ו ענין אחד הם וההבדל ביניהם הוא שהו״ו תורה על כי הכל נכלל בו והאלף תורה על גלוי הימין והשמאל בזרועותיה וזהו ״בר דהאי אסתים כלא בגויה והאי אחזי כל דיוקניה״ (כתם פז).

[651] אמר זה לפי המונח שצורת האל״ף מורה על התפשטות הגוף ימין ושמאל והיה ראוי כפי הנראה שיצוירו באל״ף צורת הירכים כמו שציירו הזרועות שהרי הירכים בלתי נראים בצורתה (כתם פז). פי׳ שבא׳ רק נראה הזרועות כנ״ל, עכ״ז צורת חג״ת כדוגמת נה״י כדלקמן.

[652] פי׳ שהם נכללים שלש בשלש כי כל העשר הם שלש של שלש ואלו היה מצייר בה כלום היה צריך לצייר צורת האילן בצורת האלף ואין צורך כי אין בכלם רק מה שבימין ושמאל. ועוד כי השלש האלה המצויירים באלף הם עיקר שהם סוד תורה שבכתב הוא התפארת ותורה שבכתב היא כוללת הכל עשה ולא תעשה סוד ימי״ן ושמ״אל שהוא העיקר כי נביאים וכתובים הם ענפים נמשכים

ועוד, אלה הם סוד תורה שבכתב, הכלל של הכל, ומכאן יוצאים כל השאר, כמו כן נביאים וכתובים, כלם כאחד. אל״ף הוא אחד, הסוד של שלשה צבעים כאחד, שהם האבות, וכאשר האבות מתחברים כאחד הם אחד.	ותו אלין אינון רזא לתורה שבכתב[653] כללא לכולא ומהכא נפקן כל שאר כגוונא לא נביאים וכתובים כלהו כחדא אל״ף איהו חד רזא לתלת גוונין כחדא לאינון אבהן וכל אבהן מתחברן כחדא אינון חד[654]:
ועל כן נקרא אל״ף אחד, ראש לכל האותיות, הסוד של תורה שבכתב כמו שנתבאר. ועל כן ו׳ ואלף הם סוד אחד. האות ו׳ דמות של אדם, הראש והגוף התפשטות אחת. אל״ף השלמת הדמות להראות. וכי תאמר ו׳ שהיא התפשטות אחת, התפשטות אחת ללא דמויות אחרות, למה הסוד שלו שש, והאלף שהיא שלשה דיוקנאות, למה הסוד שלה אחד.	ועל לא אקרי אלף חד רישא לכל אתוון רזא לתורה שבכתב כמא לאתמר ועל לא ו׳ ואלף רזא חדא אינון את ו׳ דיוקנא לאדם רישא וגופא אתפשטותא חד אל״ף אשלמותא לדיוקנא לאחזאה וכי תימא ו׳ לאיהו אתפשטותא חד פשיטו חד בלא דיוקנין אחרנין אמאי רזא דיליה שיתא ואלף לאיהי תלת דיוקנין אמאי רזא {ו ע״ב} דיליה חד:
אלא מכאן הסודות שעולים בשם הקדוש, אסור להרבות אותם בפרט, אלא לחבר את כלם וליחד אותם כאחד להיות אחד. וכשהם כאחד בכלל אחד, בדמות אחד, יש לפרש אותם ולעשות פרטים שיוצאים מאותו כלל שנראהושנתגלה.	אלא מהכא רזין דסלקין בשמא קדישא אסור לאסגאה לון בפרטא[655] אלא לחברא כלהו ולייחדא לון כחדא[656] למהוי חד וכל אינון כחדא בכללא חדא בדיוקנא חדא איהי לפרשא לון ולמעבד פרטין דנפקי מההוא כללא[657] לאיתחזי:
ועל (זה) כלל חוזר להיות פרט, והפרט חוזר להיות כלל, הכלל הזה ו״ו שחוזר להיות פרט, בסוד של שש, והיא התפשטות אחת לבדה, פרט. אלף שלשה דמויות מתחברים כאחד וחוזר להיות	ועל (דא) כלל אתהדר למהוי פרט פרט אתהדר למהוי כלל[658] כלל דא ו״ו דאתהדר למהוי פרט ברזא דשית ואיהי פשיטו[659] חד בלאחודו פרט אלף תלת דיוקנין מתחברן כחדא ואתהדר למהוי כלל

מהם ואם תמצא אי זו מצוה שנויה בהם כענין מה שנמצא ביחזקאל ע״ה מענין תורת כהנים וזולתם מענין שמירת שבת הלא הם כתובי׳ בתורה שבכתב שהיא שורש ועיקר הכל ועוד יקשה על ההנחה הנזכרת ויאמר אחר שהו״ו צורתה תורה על משך א׳ נפרד למה הושמה במספר הששה. והאלף שצורתה תורה על שלש של שלש הושמה למספר אחד וטוב היה שתהיה צורת האלף למספר הששה שכן תורה צורתה. והו״ו למספר האחד שכן תורה צורתם קו א׳ (כתם פז).

[653] עי׳ תיקו״ז (נה ע״א): נביאים ואינון נצח והוד וממלכות כתובים ואינון חסד וגבורה תפארת תורה כליל כלהו. עי׳ שער הפסוקים (תהילים): אבל בספר תהלים, שהוא כתובים, שהוא בנוקבא הנקראת רוח הקדש כנודע. ועי׳ שער מאמרי רשב״י (א ע״ד): מצד הנקבה הם כתובים בסוד רוח הקודש שהיא המלכות ומצד הזכר נביאים נצח והוד דנבואה היא בעלמא דדכורא כנודע, ועי׳ שער רוה״ק (ב ע״ב): אין נבואה אלא בנצח והוד אך במלכות או ביסוד הוא רוח הקדש. ועי׳ בתז״ח מב ע״ב שכותב שרוה״ק ביסוד.

[654] היינו גילוי המתקלא, עי׳ בהגר״א ריש ספד״צ שזה צורת תיקון ופרצוף אדם. ועי׳ מלואים אות קא.

[655] ירצה כי השמות הנאצלים מהשם הקדוש י״הוה יתברך שהוא שרש כל השמות וכלם ענפים מסתעפים ממנו אסור להפרידם מהשרש כי אם תפרידם מהשרש יהיו רבים אמנם בהתיחד׳ בשרש׳ שב הכל כח אחד והנה אחרי התיחד׳ עם השרש רשאי אדם לפרט׳ ולפרשם אחד אחד כי בזה לא יורה על רבוי אחר שיחדם מקודם בשרש׳ (כתם פז).

[656] עי׳ מלואים אות קב.

[657] כי בהקדים אותם שהם בשרשם ושיצאו ממקור אחד אין היזק בפרוט אותם (כתם פז).

[658] עי׳ מלואים אות קג. וביאר כיצד ואמר ״כלל דא ו״ו כי צורתה תורה על פשיטות אחד ״אתהדר למהוי פרט ברזא דשית״, באופן שנמצא בה מה שיורה על הכלל וזה בצורתה שאין בצורתה רק מה שיורה על קו אחד ומשך אחד והוא הכלל. ״ואתהדר למהוי פרט״ וזה בחשבונה שיש בה פרטים ששה והוא הפרט הרי שנמצא בו״ו רמז לכלל ולפרט לכלל בצורתה ולפרט בחשבונה. ואמר שכן נמצא באל״ף שהאל״ף בצורתה תורה על פרט בג׳ הקצוות הנראים בה והוא הפרט והכלל בחשבונה שהוא אחד ואין בו רבוי כלל. הרי שנמצא באל״ף מה שנמצא בו״ו. ונמצא בו״ו מה שנמצא באל״ף אלא שמה שנמצא בצורת זו נמצא בחשבון זו ומה שנמצא בחשבון זו נמצא בצורת זו (כתם פז).

[659] הוא״ו הוא גוף ו׳ בפשיטו, כמ״ש בסתרי אותיות פרשת בראשית (זו״ח@ ו ע״א) ובפ׳ תצוה (קפ ע״ב), (בהגר״א בתיקו״ז נא ע״א).

כלל, בסוד של אחד. וסוד זה כלל ופרט וכלל, א׳ ו׳ א׳, והכל אחד.	ברזא דחד ורזא דא כלל ופרט וכללא[660] א׳ ו״ו א׳ וכלא חד:
אל״ף פרט שחוזר להיות כלל, ואחר כך חוזר להיות פרט, והוא פרט וכלל ופרט. ו״ו כלל וחוזר להיות פרט, ואחר כך חוזר להיות כלל, וזה סוד כלל ופרט וכלל.	אל״ף פרט לאתהדר למהוי כלל ולבתר לאתהדר למהוי פרט ואיהו פרט וכלל ופרט ו״ו כלל ואתהדר למהוי פרט ולבתר לאתהדר למהוי כלל ודא רזא כלל ופרט וכלל:
אל״ף פרט וחוזר להיות כלל, כמו שבארנו. ואחר כך חוזר להיות פרט, משום שהוא אל״ף, וכך עולה בסוד של אלף, זרועות וגוף. ונפרדים הסודות למאה, וממאה לאֶלֶף, על כן נקראת אל״ף, בסוד של אֶל״ף. אל״ף אחד, כלל. אֶל״ף, אלפא פרט.	אל״ף פרט ואתהדר למהוי כלל כמא דאוקימנא[661] ולבתר לאתהדר למהוי פרט בגין דאיהו אל״ף והכי סלקא דרזא דאלף לרועין וגופא[662] ואתפרשן רזין למאה[663] וממאה לאלף ע״ד דאקרי אל״ף דרזא דאל״ף אלף חד כלל אלף אלפא פרט[664]:
ו״ו כלל, וחוזר להיות פרט, בסוד שבארנו. ואחר כך חוזר להיות כלל. הסוד של אדם אחד, סוד אחד, והכל עולה בסוד אחד, ובמשקל אחד, להיות הכל אחד. ו״ו חוזרת להיות כלל אחד, אור אחד, כלולים בששה צדדים.	ו״ו כלל ואתהדר למהוי פרט דרזא דאוקימנא[665] ולבתר לאתהדר למהוי כלל רזא דאל״ס[666] חד רזא חד וכלא סלקא דרזא חדא ובמתקלא חדא למהוי כלא חד ו״ו לאתהדר למהוי כלל חד נהורא חדא[667] כלילן בשית סטרין:
וסוד הזה ״וירא אלהים את האור כי טוב״, זו ו״ו, שהולכת ומאירה בסוד הימין בכלל אחד, ואחר כך ״ויבדל אלהים בין האור ובין החשך״, האות הזו חוזרת להיות אלף, שתי זרועות זו מצד זה וזו מצד זה אחר, אחת נקראת אור ואחת נקראת חשך, נחלקת אות זו (ו״ו) בתוכם, ואז נחלקה המחלקת משני צדדים, שהם אור וחשך, שנאמר ״ויבדל אלהים בין האור ובין החשך״. מה זה ״ויבדל״,	ורזא דא וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א ד) דא ו״ו דהוא אזיל ונהיר[668] דרזא דימינא בכללא חדא ולבתר ויבדל אלהים בין האור ובין החשך[669] לאתהדר תרין סטרין דא דא למהוי אלף חד לאתקרי אור וחד לאתקרי חשך[671] לאתפלגא תרין לרועין דא מסטרא דא ודא מסטרא דא[670] דא (נ״א ו״ו) בגוויהו[672] וכדין לאתפלגא

---

[660] כי זו מדה אחת מן המדות שהתורה נדרשת בהם ועל סוד זה המדות נדרשות כלל ופרט וכלל אלף ו״ו ו״ו אלף כי מה שבזו בזו ומה שבזו בזו. וחזר לבאר הא כיצד נמצא בכל א׳ משתי אותיות אלה כלל ופרט וכלל ואמר אלף כלל ואתהדר למהוי פרט ולבתר אתהדר למהוי כלל ואיהו הוא כלל ופרט וכלל ועדין לא ביאר כיצד אלא דרך כלל אמר זה (כתם פז).

[661] פי׳ כמו שביארנו שצורתה מורה על פרטות וחשבונה על כללות (כתם פז).

[662] כי זה יורה על הפרטות (כתם פז).

[663] כלומר ומכאן נפרדו המאות והאלפים כי על כן נקראת היא אלף להיות ראש למאות ולאלפים (כתם פז).

[664] כי כל חשבון האלפים נכנס תחת גדר האלף ואליו חוזרים הרי א״כ ביאר בהיות נרמז בה כלל והוא התחלת המספר שהוא אחד ונרמז בה הפרט והוא בצורתה בשלש קצותיה. ונרמז בה הכלל כמ״ש ״בגין דאיהו אלף״ וכל האלפים חוזרים אל האלף הרי שנמצא כלל ופרט וכלל (כתם פז).

[665] אח״כ שב לבאר הענין הזה בעצמו בו״ו ואמר ״ר״ו כלל ואתהדר למהוי פרט כמא דאוקימנא״ פי׳ כמו שביארנו בצורתה שמורה על כללות וחשבונה שמורה על פרטות הרי כלל ופרט מבוארים בה (כתם פז).

[666] כלומר כולל כל איבריו והוא הוא הכלל הרי שנמצא ג״כ בו״ו כלל ופרט וכלל ושניהם האותיות כאחד טובים האלף והו״ו ענין אחד וזהו ״וכלא סלקא ברזא חדא ובמתקלא חדא למהוי כלא חד״ (כתם פז).

[667] להביא הסוד הזה מן הכתוב שנאמר ״וירא אלהים את האור כי טוב דא ו״ו דהוא אזיל ונהיר ברזא דימינא״, כי מפאת ימין יבוא אליו האור מהאור הראשון הוא המזרח (כתם פז).

[668] עי׳ מלואים אות קד.

[669] הרי שחזרה הו״ו אלף ביום הראות בה ימין ושמאל (כתם פז).

[670] בצורת האלף עצמה (כתם פז).

[671] לא שהוא חשך ממש אבל נקרא חשך לגבי הימין כי הוא עלול ממנו (כתם פז).

[672] הוא הו״ו שהפריד ביניהם (כתם פז).

שנבדלה המחלוקת ההיא והסכימו שני הצדדים להיות בשלום. וההבדלה הזו היא הבדלת המחלקת להסכים, שיהיה הכל אחד שלם כאחד.	מתרין סטרין[673] לימנון מוך וחשך לכתיב ויבדל מלהים בין המוך ובין החשך מהו ויבדל למיתפרש מחלוקת ההוא ומסתכמו[674] תרין סטרין למהוי בשלם והבדלה דא היא הבדלת מחלוקת למסתכמו למהוי כלא חד שלים כחדא:
ולכן א״ו הן כאחד. ״ויקרא אלהים לאור יום״, זה צד אחד של הסוד של אל״ף. (״ולחשך קרא לילה״, זה צד אחד של סוד של אלף). לאחר שנפרדו שני הצדדים לעשות מעשה, אחד עשה ערב ואחד עשה בקר, כיון שעשו מעשים, הסכימו שניהם ונכללו באות ו״ו.	ובג״כ מ״ו כחדא לימנון[675] ויקרא מלהים למוך יום דא סטרא חדא[676] דרזא למל״ף (נ״א ולחשך קרא ליליה דא סטרא חדא דרזא דאלף) לבתר למתפרשן תרין סטרין למיעבד עובדא[677] חד עביד ערב וחד עביד בקר כיון דעבדו עובדין מסתכמו תרוייהו ומתכלילו בחד ו״ו[678]:
זהו שנאמר ״ויהי ערב ויהי בקר״, ״ויהי ערב״, מהצד של חשך. ״ויהי בקר״, מהצד של האור. כיון שעשו מעשים, מיד השתכללו לאחד, שנאמר ״יום אחד״. הרי הסוד של האות ו״ו, שנכללו בו להיות אחד.	הה״ד (בראשית א ה) ויהי ערב ויהי בקר ויהי ערב מסטרא דחשך ויהי בקר מסטרא דמוך כיון דעבדו עובדין מיד מסתכללו לחד לכתיב יום אחד[679] הא רזא דאת ו״ו דמתכלילן דיה למהוי חד:
וזהו סוד הכתוב ״ויהי״, ולא כתוב ״והיה״. ״ויהי״, כשנראים בסוד של אלף, ועשו מעשים ונסתרו ולא נראו, אז כתוב ״ויהי״ היה, ועכשיו אינו כן, שהרי נכלל בסוד של ו״ו, ועכשיו הכל יום אחד, ״מי ימלל גבורות ה׳ ישמיע כל תהלתו״.	ולא הוא רזא לכתיב ויהי ולא כתיב והיה[680] ויהי כל לאתחזיין ברזא דלמל״ף ועבדו עובדין ומסתיימו ולא לאתחזון כדין כתיב (&) ויהי הוה והשתא לא היו הכי דהא לאתכלל ברזא דו״ו והשתא כלא יום אחד מי ימלל גבורות ה׳[681] ישמיע כל תהילתו (תהלים קי &):
״ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים״, זה הצד התחתון, צד אחד שבסוד של אלף, שהוא צד שנקרא חשך, וזהו ״מתחת השמים״, שהרי מן אותו צד נפרדים המים ונובעים בשפע של	ויאמר מלהים יקוו המים מתחת השמים (בראשית א ט) דא סטרא תתאה סטרא חד דברזא

---

[673] שהתוך השלום ביניהם להפריד המחלוקת כי זהו סוד ההבדלה לא שהבדיל ביניהם ונשאר כל אחד על מה שהוא שא״כ עדין מחלוקת במקומה עומדת רק ההבדלה הזאת היא הבדלת המחלוקת בתווך השלום ביניהם וז״א ״ויבדל אלהים דאתפרש מחלוקת ואסתכמו תרין סטרין למהוי בשלם והבדלה דא היא הבדלת מחלוקת״ (כתם פז).

[674] עי׳ מלואים אות קה.

[675] אלא שמורים כל אחד על פעולתה (כתם פז).

[676] פי׳ קראם בשמות לעשות מלאכתם הי״מין פעל יום והשמאל פעל ערב (כתם פז).

[677] עי׳ תיקו״ז קב ע״א: מעשה איהו בתרין ידין דתמן עשייה. ועיי״ש בבהגר״א שציין לדברי התיקו״ז בדף עו ע״א.

[678] וזהו סוד הפרט ששב כלל בהסכמה אחת והוא סוד ויהי ערב ויהי בקר יום אחד סוד הו״ו אשר פרטו בכללו (כתם פז).

[679] עי׳ מלואים אות קו.

[680] עי׳ לעיל ה ע״א. הודיע לנו סוד אמרם במקום אחר ויהי אור אור שכבר היה שהכוונה להם שלא נמשך האור לבלתי תכלית אמנם עמד במקום שעמד ונגנז אחרי שפעלו הימין והשמאל כצורת האלף עמד ונסתר במשך הו״ו והוא אשר יורה מלת ויהי על עבר שהיה מה שהיה ולא נמשך עוד כי מלת והיה מורה על עתיד ועל שמחה ומלת ויהי על עבר ועל צער אחרי שלא היה עוד. והסוד ויהי ערב ויהי בקר כלומר כבר נראה ונתפרש בצורת האל״ף בדרך פרט הימין והשמאל ועתה שב כלל ונתיחד הכל בצורת הו״ו ונסתר שם (כתם פז).

[681] עי׳ סתרי אותיות ה ע״ב. לפי שאמר כי האלף ממנה נמשכו כל המאות והאלפים לפקודיהם וכלם שבים ונכללים בו בצורת הו״ו כל הגבורות כי מי יוכל להגיד ולמלל זה כי יוכללו כלם במדה הנקראת תהילתו והיא מדתו שלדוד בסוד תהלה לדוד כי כלם יצאו מהבי״נה הנקראת גבורות ונכללות בתהלה על ידי הו״ו (כתם פז).

נסתרות@ מצד אחר שלמעלה, שהוא הימין.	לחלק[682] לחיצי סטרא לחקרי חשך[683] ולא לחיזו מתחת השמים להא מההוא סטרא מתפרשן מיין ונבעו בנגידו לטמירו מסטרא לחרא לעיילא לחיזו ימינא[684]:
האור שנגנז, באיזה מקום נגנז, בסוד האות ו״ו. וכשהיא נגנזת, הכל נגנזים, הצד האחר גנוז עמו, ועל זה [נאמר] ״מתחת השמים אל מקום אחד״, וזהו הצד שנשאר אחד בלי חברו כשנגנז בראשונה, ומאותו הצד, כאשר נחלקו המים	לוז לאתגניז בגין לאת לאתגניז בגזא לאת ו״ו[685] וכל לחיצי לאיתגניז כולא לאיתגניזין[686] סטרא לחרא גניז עמיה[687] ועל לא מתחת השמים אל מקום לחד ולא חוא סטרא לאשתאר חד בלא חבריה כל לאתגניז בקדמיתא[688] ומההוא סטרא כל לאתפלגו

---

[682] הרמז על המים התחתונים הנרמזים ביוד התחתונה אשר תחת צורת האל״ף כי כבר ידעת כי צורת האל״ף בשתי נקודותיה והו״ו אשר באמצעיתה רומזים אל המים העליונים ואל המים התחתונים והו״ו רומז אל הרקיע המבדיל בין מים למים וזהו אמרו ״מתחת השמים דא סטרא תתאה חד ברזא דאלף״ (כתם פז).

[683] כבר ביארנו כי ההויות העליונות נקראי׳ מים בהתיחס לפי שטבע המים לרדת ולהמשך למטה לא שהם מים ממש וכמ״ש רבי עקיבא לתלמידיו כשתגיעו אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים כמו שכבר ביארנו הסוד למעלה ולפי המשך ההויות זו מזו בדרך עלה ועלול נקרא התחתון חשך בבחינת העליון אשר על זה הדרך והערך נקרא הימין אור והשמאל העלול ממנו חשך א״כ נקראו המים העליונים אור והמים התחתונים חשך וזה בהתיחס. וביאר כי זהו הנרצה באמרו מתחת השמים כי כבר ידעת שמדת התפארת נקראת שמי״ם ומתחת השמים הוא מדת הי״סוד ומשם מתפרשים המים ונובעים בעטרת בנגידו ובטמירו כי אין איש מאנשי הבי״ת יודע עד מה כי זיווגם בחשאי כמו שכבר ביארנו כי מהמו״ח העלי״ון יבא השפע דרך שם בהחבא (כתם פז).

[684] הוא הדרום כי הוא הקודם לקבל האור מהמזרח אותו האור שנגנז (כתם פז).

[685] פי׳ ביסוד דז״א (שעה״כ לב ע״א), ועי׳ מלואים אות קז. הוא הצדי״ק שהוא משך הו״ו. ומכאן אתה למד כי דבריהם ע״ה האמת והצדק שהם מיחסים האור שזרח ממזרח שמ״ש יי׳ צבאות אל הזרע הבא מן המוח ביען אותו האור הוא המהווה כל ההויות והנשמות כאשר זרע האדם סבת יצירת החומר והוא סוד ממזרח אביא זרעך זרעך ממש ומזה הדרך יש להם כח לדמות צורה ליוצרה (כתם פז).

[686] אתגניז (כתם פז).

[687] פי׳ כי במשך הו״ו שהוא י״סוד נגנזו סוד הימי״ן והשמ״אל (כתם פז).

[688] הוא סוד מה שאמר רשב״י ע״ה אמרה שבת לפני הקב״ה לכל נתת בת זוג ולי לא נתת בת זוג אמר לה הקב״ה כנסת ישראל תהא בת זוגך והואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא לפי שלא מצאנו בכל ספרי המפרשי׳ ע״ה מי שביאר אימתי היה זה שאמרה שבת לפני הקב״ה לכל נתת בת זוג וכו׳ אם בשעת גלוי הי״מים העליוני׳ שהם ז׳ אבני הבנין ופעל כל אחד ואחד פעולתו והגיע תור עת יום השבת לשבות מהמלאכה ובכן אמרה שבת לפני הקב״ה לכל נתת בת זוג ולי לא נתת בת זוג א״כ מה צורך לשאלה זו שהרי כבר נגלית כנס״ת י״שראל ונתנה לו לאשה ובת זוג ומה צורך לשאלה זו. ואם היה זה קודם גלוי הימ״ם ועודם בעמקי האי״ן מי הוא זה ואי זה הוא אשר ישאל ויאמר לכל נתת בת זוג ועדיין הכל במחשבה. האמנה כי ענין הסוד הזה גלה אותו לנו רשב״י ע״ה בכאן ורמזו לנו במה שאמר אשתאר חד בלא חבריה כדי אתגניז בקדמיתא וקודם שאבאר לך הענין אתה צריך לדעת כי הגרסא האמיתית היא אמרה שבת לכל נתת בת זוג ולא בן זוג כי איך תבא התשובה כנסת ישראל תהא בת זוגך אם השאלה על בן זוג הי״לל כנסת ישראל יהיה בן זוגך והנה המעתיקים כשראו שלשון המאמר אומר אמרה שכתב לשון נקבה תקנו כפי דעתם ואמרו ששאלת הנקבה על בן זוג והאמת לכל נתת בת זוג ולי לא נתת בת זוג והנה כוונת רשב״י באמרה שבת על מדת הי״סוד שהוא השב״ת והנהו נקבה לגבי העליונים המשפיעים בו בסוד כל הנחלים הולכים אל הים וזכר לגבי כנס״ת י״שראל או יתכן שלשון המאמר הוא אמר שבת לפני הקב״ה לכל נתת בת זוג ולי לא נתת בת זוג והיתה התשובה כנסת ישראל תהא בת זוגך והכוונה בזה כי כבר ידעת כי בהגיע תור החפץ הקדמון להופיע אורו על צד הגלוי על ידי ספירותיו שהיו בעמקי האי״ן אזי יצאו ונתגלו כלם בבת אחת אלא שלא גלו פעולותיהם רק יום יום ופעלו כל אחד וא׳ יומו כמו שמשלו משל רז״ל לגנן שירע מיני קטנית בבת אחת והצמיחה היתה כל אחד ביומו ואחר שנגלה האור הראשון להרחיב חלל העולמות כמו שביארנו במשל אומן הזכוכית שהוא מרחיב הכלי ברוח פיו וראה שאין העולם כדאי להשתמש באור ההוא וגנזו עמד האור במשך הו״ו כמו שאמרנו ונגנז שם שזהו סוד אמרם ז״ל גנזו לצדיקים לעתיד לבא שפירושו שגנזו בין צדי״ק וצד״ק לעתיד לבא שיזכו הנשמות ליהנות שם והנה בהיותו נגנז שם בי״סוד שהוא סוד השבת נשאר הוא לבדו. וכנסת י״שראל חשוכה ושחורה שכן חייבה הסכמה האלהית שתהיה הלב״נה בפגימה לתיקון התחתונים ותתמלא אורה בחוט של חסד שהוא האור של יום ראשון לתת טרף לביתה וחק לנערותיה כי אין לה מגרמה כלום. והנה הם

והתכנסו@ לתוכו, אז נראתה היבשה, מאותו הצד. והסוד הזה ״הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב״, שהרי מאותו הצד נראה והתגלה@, אחר שנגנזו שני הצדדים הללו, חזר הכל להיות ו״ו, ונסתר הכל בתוכו ונהיה לאחד.	מיא {ו ע״ג} ואתכניש בגויה כדין אתחזי יבשתא[689] מההוא סטרא ורזא דא (תהלים מח &) הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב[690] דהא מההוא סטרא אתחזי ואתגליא[691] לבתר לאתגניזו אלין תרין סטרין[692] לאתהדר כלא למהוי ו״ו ואסתים כלא בגויה והוה חד:
ויאמר אלהים ״יהי מארת ברקיע השמים״, זו ו״ו שהיא האות שנקראת שמים. רקיע השמים, שהתפשטה ממנו התפשטות אחת להאיר לארץ, ולהשקות את אותה היבשה, וזהו רקיע השמים. מי הוא רקיע השמים זוהי ההתפשטות.	ואמר אלהים יהי מארת[693] ברקיע[694] השמים[695] (בס יל) דא ו״ו דאיהי את לאיקרי שמים[696] רקיע השמים לאתפשטא מניה פשיטו חד לאנהרא[697] לארעא ולאשקאה[698] דהוה יבשתא והאי איהו רקיע השמים מאן איהו רקיע השמים דא הוא פשיטו
	ח/ד

ע״ה כדרכם תמיד לחוד חידה ולמשול משל כמו שאמרו במשל הלבנה אמרה לבנה איפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר א׳ וכו׳ ואמרם והארץ היתה תוהו ובוהו תוהא ובוהא ואומרת וכו׳ משל למלך שקנה שני עבדים בטימי א׳ ובאוני א׳ וכו׳ וכאלה רבות כן עד״ז משלו הענין הזה מענין השבת ובת זוגו כשנגנז האור בראשונה ועמד ביסוד ועמדה הלבנה שחורה כאלו אמר השבת שהיא היסוד לכל נתת בת זוג כי כל הספירו׳ נאצלו בהדרגת זכר ונקבה זה משפיע וזה מקבל החס״ד והגבו״רה והנצח וההוד ונשאר היסוד אזי לבדו בשעת גניזת האור בלא נקבה שתקבל ממנו כי כן חייבה החכמה העליונה שתעמוד מדת זמן בלא אור כדי שיבראו מהחשך כל בעלי הגשם והחומר ובכן אמרה שבת לכל נתת בת זוג ולי לא נתת בת זוג והיתה התשובה כנסת ישראל תהא בת זוגך כי צריכה היא לאורך לתת נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה וזהו מה שרמז בכאן רשב״י ע״ה ״ודא הוא סטרא דאשתאר חד בלא חבריה כד אתגניז בקדמיתא״ ביאר שהיה זה כשנגנז האור בראשונה אמנם כשחזר והופיע חוט של חסד בעטרת היתה בת זוגו (כתם פז).

[689] יחזור לענין ראשון שאמר: ״סטרא אחרא גניז עמיה״ שהכוונה על כח השמאל ג״כ שהוא המיוחס לצפון נגנז ביסוד כמו שנגנז כח הימין כי כח שניהם נגנזו בו הימין והשמאל אמנם מצד הימין נתהוו המים ומצד השמאל נתהוי׳ היבש׳ מכח האש החזק׳ אשר הקפיאה הרפש והטיט כמו שביארנו בו בפסוק והארץ היתה תוהו ובוהו תלגא גו מיא נפק מינה זוהמא עיין שם כי זה היה סבת גלוי היבשה וזה אמרו ״מההוא שטרא כד אתפלגו מיא וכו׳ כדין אתחזי יבשתא״ אמר כי מצד ההוא השמאל כשנבדלו המים העליונים מהתחתונים (כתם פז).

[690] עי׳ מלואים אות קח.

[691] והביא ראיה בסוד הכתוב הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב וכבר ידעת כי מדת הי״סוד נקרא הר ציון ומהצד השמאל שהוא ירכתי צפון נגלית היבשה שהיא קרית מלך רב שהיא העטרת שנקראת קרית מלך העליון שהוא הבי״נה כי שם נמשך הצפון דרכתו עד הר ציון והוא אמרו דהא מההוא סטרא איתחזי ואתגליא (כתם פז).

[692] תרין סטרין אלין - חוזר לענין ראשון שהו״ו הוא הכולל הכל כמו שביאר למעלה (כתם פז).

[693] גמר הענין עצמו במשך הו״ו (כתם פז).

[694] לעולם יסוד בחינת רקיע (זהר ח״ג רלו ע״א).

[695] מאן שמים (נוסף בכתם פז) [עי׳ לקמן לו ע״ב].

[696] והיא מדת התפארת בסוד ואתה תשמע השמי״ם (כתם פז).

[697] הוא סוד משך הו״ו שהוא סוד הברי״ת העליון המשקה ומרוה את הארץ כשהיא יבשה ומשך הו״ו הזה נקרא רקיע השמים שפירושו התפשטו׳ שנתפשט ממדת השמים שהוא סוד הו״ו שנמשכה ממנו ו״ו אחרת כי על כן נקראת הו״ו בשני וי״ן כמו שכבר אמרנו (&) ״כגוונא דא גי״מל חדא איהו פשיטו דאתפשט מאת ו״ו לאנהרא ולאשקאה לארעא וכו׳״, אמר שלסוד זה נתציירה הגי״מל במשך א׳ ונמשך ממנה עוקץ להורות כי הו״ו על ידי עוקצו משפעת בעטרת והנך יודע שזהו סוד הנקרא גומל דלים כי הוא המשפיע בעטרת שהיא דלה ועניה ועל סוד זה נקרא הגי״מל גימל והדל״ת דל״ת שהרמז שהגי״מל בעוקצה גומלת בחו״ט של חסד עם הדל״ת דלית לה מגרמה כלום והסתכל כי צורת הגי״מל מגדת זה כי היא צורת צנור משוך לצד שמאל כי העטרת נוטה אל צד שמאל כמו שידעת שבאה מירכתי צפון ודוק ותשכח בלשון המאמר שכפל הענין ב׳ פעמים, שאמר ״מאן שמים דא ו״ו רקיע השמים דאתפשט מניה פשיטו חד״. וחזר ואמר ״מאן איהו רקיע השמים דא הוא פשיטו דאתפשט מאת ו״ו כגוונא דא גי״מל דא איהו פשיטו דאתפשט מאת ו״ו לאנהרא״ הנה שהעתיק הצורה מצורת ו״ו לצורת גי״מל כזה ג להורות שנמשך צנורה לצד צפון (כתם פז).

[698] עי׳ אמ״ר וק״ב (ע״ח שער ט״ל פרק ה) שכל התגלות מתחיל באור ואחר כך מים, ואחר כך רקיע.

	מדרש הנעלם
ולשבחו, שהוא יוצר הכל. השמים אומרים שירה לפניו, שנאמר ״השמים מספרים כבוד אל״, והארץ אומרת שירה, שנאמר ״שירו לה׳ כל הארץ״.	ולשבחו שהוא יוצר הכל כל השמים אומרים שירה לפניו שנאמר (תהלים יט א) השמים מספרים כבוד אל[699] והארץ אומרת שירה שנאמר (שם צו א) שירו לה׳ כל הארץ:
ועוד שכל העולם תאבים ושמחים לפאר ליוצרם בראותם נפלאותיו בשמים ובארץ, וזהו בראשית. עיין באותיות ותראה שי״ר תא״ב, כלומר תא״ב לאמר שי״ר על נפלאותיו בשמים ובארץ. מה הם@ אותם המעלות שהיה דוד המלך עליו השלום אומר, אלו הם אותם השירים של אותן המעלות שהם השמים, שנאמר ״הבונה בשמים [כתיב - מעלותו] מַעֲלוֹתָיו״ ודוד תאב להם והיה אומרם, וזהו תאב.	ועוד שכל העולם תאבים ושמחים לפאר ליוצרם[700] בחזותם נפלאותיו בשמים ובארץ וזהו בראשית עיין באותיות ותראה שי״ר תא״ב[701] כלומר תא״ב לאמר שי״ר על נפלאותיו בשמים ובארץ איזה הוא אותם המעלות[702] שהיה דוד המלך ע״ה אומר אלו הם אותם השירים של אותן המעלות שהם השמים שנאמר (&) הבונה בשמים מעלותיו[703] ודוד תאב להם והיה אומרם וזהו שיר תאב:
ואמר רבי אלעזר נאמר ״ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים״, מי הם בני האלהים. אלו הם המלאכים שהם אומרים שירה לפני יוצר בראשית בכל לילה, כנגד שלש משמרות שהוא@ הלילה, ובכל משמרה@ ומשמרה כל כת וכת אומרת שירה. ובמשמרה האחרונה, שהיא בסופה, והיא לעת הבוקר, כל הכוכבים והמזלות והמלאכים הנקראים בני האלהים, הם אומרים שירה, שנאמר ״ברן יחד כוכבי בקר וגו״.	ואמר ר״א כתיב (&) ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים מאן אינון בני האלהים אלו הם המלאכים שהם אומרים שירה לפני יוצר בראשית בכל לילה כנגד שלש משמרות דהוי הלילה ובכל משמרה ומשמרה כל כת וכת אומרת שירה ובמשמרה האחרונה שהיא בסופה והיא לעת הבקר כל הכוכבים והמזלות והמלאכים הנקראים בני האלהים הם אומרים {ו ע״א} שירה שנאמר ברן יחד כוכבי בקר וגו׳[704]:
וכל אחד כפי מעלתו, להורות ״כי גבוה מעל גבוה שומר״, כי מעלות יש להם, אלה	וכל אחד כפי מעלתו להורות כי גבוה מעל גבוה שומר (&) כי מעלות יש להם אלה למעלה

[699] עי׳ מלואים אות קט.

[700] עי׳ פע״ח (חנוכה ופורים ג, קח ע״ד): וללבנה אמר, פירוש - הקב״ה הבטיח לישראל, למלכות שהיא לבנה, שתתחדש ותעלה למקום תפארת. פי׳ - למקום שהוא עתה ז״א, וקובע לה מקום עד היכן שמגעת, שהוא לעמוסי בטן, אמא עם ז״א. וזה וללבנה אמר, שהיא נוקבא, אמר הקב״ה, שתתחדש ותעלה למקומה לע״ל, עד שזאת היא עטרת, תהיה בתפארת, ולהיות במקום שהוא עמוסי בטן. עיין בראש השנה פי׳ אחר על עמוסי בטן, שהם עתידין להתחדש כמותה, פי׳ - שזו״ן יתחדשו לעתיד, ויהיו כאו״א. גם הוא פירש אמא, תתחדש ותתעלה באופן כי אמא ותבונה הם פרצוף א׳, וכן יש״ס ואבא יעשו פרצוף א׳, ויתוקן העולם. לפאר ליוצרם ר״ל - יעלו ב׳ מעלות, ויתקשרו, עד שבמקום שהיא עתה פאר, שהוא ת״ת, שם יהיה יצירה, כי יתעלו העולמות ב׳ מעלות, באופן - שעשייה תתעלה ביצירה, ויצירה בבריאה, ובריאה באצילות, וזהו מעלה א׳. ואחר כך יעלו מעלה ב׳, העשייה שעלתה במקום יצירה, תתעלה בבריאה, הרי ב׳ מעלות. ויצירה שעלתה לבריאה, תתעלה למקום אצילות. ובריאה תעלה מעלה העליונה וגבוהה עליהם. ואצילות יעלו עד הסיבה העליונה.

[701] עי׳ מלואים אות קי.

[702] שיר המעלות אל ה׳ בצרתה לי קראתי ויענני שר״א התחילה המאמר בו.

[703] עי׳ לקמן ס ע״א: הבונה בשמים מעלותיו הם ז׳ ספירות מעלות גדולות עמודים חקוקים בשמו הגדול וכלם תלוים במאמר אחד והם שמים העליונים

[704] עי׳ זהר ח״א מ ע״ב: כד אתפלג ליליא ואתער רוח צפון וקב״ה אתי לאשתעשעא עם צדיקייא בגנתא דעדן כדין רוח צפון אקיש ומטא לאינון דממנן בפלגות ליליא לזמרא וכלהו מזמרין ופתחין שירתא וכד אתי צפרא ומתחבר קדרותא דצפרא בנהורא כדין כלהו אחרנין אמרין שירתא וכל ככבי רקיעא וכל שאר מלאכין (דלתתא) מסייעין לון כמה דכתיב (איוב לח ז) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהי״ם עד דישראל נטלי שירתא ותושבחתא אבתרייהו:

כשנחלק הלילה [בחצות] ומתעורר רוח צפון והקדוש ברוך הוא בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, אז רוח צפון מקישה ומגיעה לאותם הממונים בחצות הלילה לזמר, וכולם מזמרים ופותחים בשירה. וכשמגיע הבוקר ומתחברת שחרות הבוקר באור, אז כל האחרים אומרים שירה, וכל כוכבי הרקיע וכל שאר המלאכים (שלמטה) מסייעים להם, כמו שכתוב ״ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים״, עד שישראל נושאים שירה ותשבחות אחריהם.

ועי׳ מלואים אות קיב.

למעלה מאלה. על כן נאמר שיר למעלות, ממעלות המלאכים, שהם אומרים שירה, וזהו בראשית, שי״ר תא״ב, ברא אלהים את השמים ואת הארץ.	מאלה על כן נאמר שיר המעלות ממעלות המלאכים[705] שהם אומרים שירה וזהו בראשית שי״ר תא״ב[706] ברא אלהים את השמים ואת הארץ:
רבי חזקיה היה הולך בדרך, והיה עמו רבי יוסי בר חלפתא. קמו ללכת אחרי חצות הלילה. בעוד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי לרבי חזקיה, מה עשינו, שהרי שנינו (פסחים ב ע״א) לעולם יצא אדם בכי טוב.	רבי חזקיה הוה אזיל באורחא והוה עמיה ר׳ יוסי בר חלפתא קמו למיזל בתר פלגות ליליא עד דהוו אזלי א״ר יוסי לרבי חזקיה מאי עבידנא דהא תנינן לעולם יצא אדם בכי טוב[707]:
אמר לו רבי חזקיה, בני, בא ושמע (סדר) [הדר] נעימות קול גלגלי החיות, שהם משבחים שירה לפני אלהינו, עד שהטה אזנו ושמע קול תשבחות נעימות, שמע שהיו אומרים ״וה׳ לעולם ישב וגו״.	א״ל רבי [חזקיה] יוסי ברי תא שמע (סדר) [נ״א הדר] נעימות[708] קל גלגלי חיותא[709] דאינון משבחן שירתא קדם אלהנא עד דארכין אודניה שמע קל תושבחא נעימותא דהוו אמרי וה׳ לעולם ישב וגו׳ (תהלים ט ח):
אמר לו רבי חזקיה בני שמעת כלום. אמר לו, קול נעימות. ומהנעימות והתשבחת מהפסוק הזה ששמעתי, כעת ידעתי פרושו. נאמר ״וה׳ לעולם ישב כונן למשפט כסאו״, שבכל שעה ושעה שדנים דין, שכינתו של הקדוש ברוך הוא, שהיא כסא כבודו, נתקנת שם, ממשמע שנאמר ״כונן למשפט כסאו״.	א״ל רבי חזקיה ברי שמעת כלום אמר ליה קל נעימותא ומן נעימותא ותושבחתא מהאי פסוקא דשמעית כען ידענא פירושו דכתיב וה׳ לעולם ישב כונן למשפט כסאו דבכל שעתא ושעתא דדייני דינא שכינתא דקב״ה דהוא כורסא יקריה מתתקן תמן משמע שנאמר כונן למשפט כסאו[710]:
אמר לו, [האם] ידעת איזו היא משמרה ממלאכי השרת [שאומרים את] [אחרי] זה. אמר לו, לא. אמר לו, משמרת אותם המלאכים הנקראים אלהים היא, שלמדנו, יש ברקיע עשרה משמרות של מלאכי	א״ל ידעת איזו היא משמרה ממלאכי השרת [אמרי] (אחרי) דא א״ל לאו א״ל משמרת אותם המלאכים הנקראים אלהים[711] היא דתניא עשרה משמרות של מלאכי השרת איכא ברקיעא ואינון מתחלקין בשלשה משמרות דהוי הלילה[712]:

[705] עי׳ זהר ח״א קמד ע״ב: שירתא דא איהי מעליא על כל שאר שירין דקדמאי כל שירין דקדמאי אמרו לא סליקו אלא גו שירין דמלאכי עלאי אמרי ואף על גב דהא אוקמוה אבל כתיב (תהלים קכב א) שיר המעלות לדוד ושיר המעלות (רזא דא אתמר אלא שיר המעלות) שיר דמלאכי עלאי אמרי דאינון מעלות ודרגין אמרי למאן לדוד לבקשא טרפא ומזונא מניה:

תרגום: שירה זו היא מעולה על כל שאר השירים של הראשונים. כל השירים שהראשונים אמרו, לא עלו אלא תוך השירים שהמלאכים העליונים אמרו. ואף על גב שהרי פרשוה, אבל נאמר ״שיר המעלות לדוד״, שיר המעלות, שיר שהמלאכים העליונים אומרים, שהם מעלות ודרגות. למי אומרים, לדוד, לבקש טרף ומזון ממנו.

ביאור: ודרגין אמרי - ור״ל שמעלות הם דרגין שהם מלאכי השרת שמבקשים טרף מדוד שהוא מלכות (מ״מ).

[706] עי׳ מלואים אות קי.

[707] עי׳ קהלת יעקב (ערך כי): ב׳ כי טוב גימטריא הוי״ה אהיה סוד חכמה ובינה, וזה שאמרו רז״ל לעולם יצא אדם בכי טוב, לעולם סוד מלכות עולמו של דוד יצא אדם זעיר, אדם גימטריא הוי״ה דאלפין בכי טוב הוי״ה ואהיה חכמה ובינה, כאשר יהיה מוחין דאבא ואמא יצא להשפיע לעולמו.

[708] עי׳ בית עולמים (&): לא נתקיימה מלכותו עד דאתא דוד ואתכליל בימינא כמ״ש נעימות בימינך נצח והוא מלך הדר וכו׳.

[709] פי׳ הגלגלי המרכבה שהם החיות (ראב״ד ס״י פ״ג מ״ה). ועי׳ תיקו״ז (מט ע״א): וכד סלקא שכינתא בצלותיה כמה חיוון ומרכבתא וגלגלי דכורסיא כלהו יתערון לגבה בנגונא בחדוה וכו׳. בהגר״א: חיון דמרכבתא וגלגלי דכרסיא כו׳ - הן ד׳ חיות דפשוטו, ועשרה גלגלים דמלואו, חיות ואדם על הכסא.

[710] עי׳ זהר ח״ג פה ע״ב הוב״ד במלואים אות קיג.

יהל אור ח״ב ה ע״א: כל תיקונא דכורסייא היא ע״י משפט וכמ״ש בז״ח@ פ׳ בראשית {מרגליות ו. ליורנו יא.} בשירה דחיות כונן למשפט כסאו.

[711] גבורה. עי׳ מלואים אות קיד. ועי׳ לקמן כח ע״ד.

[712] עי׳ מלואים אות קטו.

ועי׳ כתבי הגרמ״מ משקלוב (ליקוטים - דף שיד): ואופן שורש יסוד המים, וחיה שורש סוד הרוח, ושרף שורש יסוד האש, אבל אנחנו מדברים בלבושיהם, עשרה מיני מלאכים, ג׳ בחי׳ בשרף, וג׳

השרת, והם מתחלקים לשלש משמרות שהוא@ הלילה.	
ותדע לך איך כאשר ישראל מסיימים תפילתם בלילה, נושאים שירה אחריהם, אותם שנקראים אישים, ואומרים שירה. ומה השירה שאומרים ״מה אנוש כי תזכרנו וגו׳ ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו וגו׳ ה׳ אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ״.	ותדע לך האיך כד ישראל מסיימים צלותהון בליליא נסבין שירתא בתריהון אינון דנקראים אישים[713] ואמרי שירתא ומאי שירתא אמרין (תהלים ח ה-י) מה אנוש כי תזכרנו וגו׳ ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו וגו׳[714] (שם ב) ה׳ אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ[715]:
במשמרה השניה נושאים שירה, אותם שנקראים מלאכים, וחשמלים ואראלים, ומה אומרים ״הבו לה׳ בני אלים״.	במשמרה שניה נסבין שירתא אינון דנקראים מלאכים[716] וחשמלים[717] ואראלים[718] ומאי אמרי (&) הבו לה׳ בני אלים[719]:
בחצות הלילה ממש, עד שמסתיימת משמרה שניה, שאותה השעה היא [הזמן] שהקדוש ברוך הוא מסתכל בעדן ממש, שגנז לצדיקים לעתיד לבא, פותחים חיות הקודש ואחריהם שרפים ואופנים וכרובים ואומרים ״מה רב טובך אשר צפנת ליראיך״ ״סלו לרכב בערבות ביה שמו״.	בפלגות ליליא ממש עד דסיים משמרה שניה דההיא שעתא היא דקב״ה מסתכל בעדן ממש דגניז לצדיקים לעתיד לבוא פתחי חיות הקדש ובתריהון שרפים[720] ואופנים[721] וכרובים[722] ואמרי מה רב טובך אשר צפנת ליראיך (&) סולו לרוכב בערבות ביה שמו (&):
בתחילת המשמרת השלישית, נושאים שירה אותם שנקראים אלהים ואומרים ״וה׳ לעולם ישב וגו׳״. כשבא הבקר פותחים השמים ואומרים ״השמים מספרים כבוד אל וגו׳״, כוכבי בקר אומרים ״מונה מספר לכוכבים וגו׳ גדול אדוננו ורב כח״, אותם המלאכים	בתחלת משמרה תליתאה נסבין שירתא אינון דנקראים אלהים[723] ואמרי (&) וה׳ לעולם ישב וגו׳ כד אתי צפרא פתחי שמיא ואמרי (&) השמים מספרים כבוד אל וגו׳ כוכבי בקר אמרי (&) מונה מספר לכוכבים וגו׳ גדול אדוננו ורב כח אותם המלאכים הנקראים בני אלהים[724]

במים, וג׳ ברוח, אך ברוח נקראים חשמלים מלאכים בני אלקים, ואע״פ שאמרו חיות אש ממללת [שם], אבל הממלל והדבור הוא ברוח, אך בהתלבש בו גם שרשי האש אשר מפיו תאכל [עי׳ תהלים יח], וכה דברי כאש נאום יקו״ק [ירמיה כג] אבל עיקר החיות הוא ברוח, שזהו סוד עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט [תהלים קד], א״ש רו״ח גי׳ תפל״ה:

[713] חסד.

[714] צ״ע שכן הפרק הזה הוא סתירה, שדוד משבח אדם שאע״פ שאין לו זכות להיזכר, עכ״ז ותחסרהו וכו׳. אבל עי׳ תיקו״ז קס ע״ב שלומד ״ותחסרהו״ על חנוך, ו״מה אנוש״ על אדם הראשון אחרי שחטא. ומתאים להזכיר את זה בדווקא בשעת התחלת שליטת הגבורה. אבל צ״ע שכן הכת מלאכים שטענו נגדו ית׳ על בריאת אדם הם בני אלהים (עי׳ זהר ח״א כה ע״א, ח״ג רח ע״א), אבל עי׳ זהר ח״ג רז ע״ב שכותב שהראשונים שאמרו כך הם ממנן דעלמא, ויתכן שזה בחי׳ החסד שזה שורש הכל.

[715] עי׳ ספד״צ ריש פרק ה שזה מדבר על גילוי מלכותו. ועי׳ זהר ח״א ב ע״א, מלואים אות ס.

[716] נצח.

[717] ת״ת.

[718] מלכות.

[719] שכולם תולדות של החסד, אבל לא גבורה והוד שם מצד הגבורות?
ועי׳ זוהר (ח״ב יח ע״א): אין הבה אלא לשון הזמנה למעבד דינא וכו׳ הבו לה׳ בני אלים וכו׳.
ועי׳ זהר ח״ג רלה ע״א: תרין כווליין אתקריאו אשים על שם אשים דלעילא דאתמר בהו (דברים יח א) אשי יי׳ ונחלתו יאכלון ובקנה שית עזקאן דעלייהו אתמר (תהלים כט א) הבו ליי׳ בני אלים דבהון סליק קלא דאתפליג לו׳ קלין דשכינתא ושביעאה סליק לפומא דאיהו כרסייא:
תרגום: שתי כליות נקראות אשים, על שם אשים של מעלה, שנאמר בהם ״אשי ה׳ ונחלתו יאכלון״. ובקנה יש שש טבעות, שעליהן נאמר ״הבו לה׳ בני אלים״, שבהן עולה הקול שנחלק לששה קולות של השכינה, והשביעי עולה לפה, שהוא כסא.
ביאור: בני אלים - שופר של איל דסליק מלבא (יהל אור) [עיי״ש עמוד ב׳].
ועי׳ תיקו״ז קלה ע״ב: שית עזקאן דקנה והבל דפה שביעאה ולקבלייהו אמר דוד שבעה קלין דהבו לה׳ בני אלים.וצ״ע@$

[720] בינה.

[721] חכמה.

[722] כתר.

[723] גבורה.

[724] הוד.

הנקראים בני אלהים, פותחים ואומרים ״הבו לה׳ בני אלים הבו לה׳ כבוד ועז״.	פתחי ואמרי הבו לה׳ בני אלים הבו לה׳ כבוד ועוז[725]:
בעוד שהיו הולכים, ראו שהקדיר השחר ואחר כך האיר. אמר רבי חזקיה לרבי יוסי, בא ואראה לך שכך היא גאולתן של ישראל, בזמן שתאיר להם השמש של הגאולה, תבא להם צרה אחר צרה, וקדרות אחר קדרות, בעוד שהם בה [בצרה, אז] יאיר עליהם אורו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר ״כשחר נכון מצאו״, ונאמר ״וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה״.	עד דהוו אזלי חמו דקדרא שחרא והדר נהורא א״ר חזקיה לרבי יוסי תא ואחזי לך דרך היא גאולתן של ישראל בעידנא דינהר להון שמשא דגאולתא יתי להון עקא בתר עקא וקדרותא בתר קדרותא עד דאינון בה ינהר עליהון נהורא דקב״ה שנאמר (הושע ו ג) כשחר נכון מוצאו[726] וכתיב (מלאכי ג כ) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה[727]:
ובאותו הזמן, מלחמות יתעוררו בעולם, גוי בגוי ועיר בעיר, וצרות רבות יתחדשו על שונאיהם של ישראל, עד שיקדרו פניהם כשולי קדרה, ואחר כך יתגלה עליהם גאולתן מתוך שאגת לחצם ודחקם.	ובזמנא ההיא מלחמות יתעוררו בעולם גוי בגוי ועיר בעיר וצרות רבות יתחדשו על שונאיהם של ישראל[728] עד שיקדרו פניהם כשולי קדרה[729] ואח״כ יתגלה עליהן גאולתן מתוך שאגת לחצם ודחקם[730]:
וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום ״למנצח על אילת השחר״. ״אילת השחר״,	וזהו שאמר דוד המלך ע״ה (תהלים כב א) למנצח על אילת השחר[731] אילת השחר אילת הבוקר

[725] עי׳ זהר ח״ב י ע״א: רבי אלעזר ורבי יוסי הוו אזלי באורחא וקדימו בנהורא למיזל חמו חד כוכבא דהוה רהיט מסטרא דא וכוכבא אחרא מסטרא דא אמר רבי אלעזר השתא מטא זמנא דכוכבי בקר לשבחא למאריהון ורהטי מדחילו ואימתא ודמאריהון (דמריהון) לשבחא ולזמרא ליה הדא הוא דכתיב (איוב לח ז) ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים בגין דכלהו ביחודא חדא קא (משבחאן) ומשבחן ליה:

תרגום: רבי אלעזר ורבי יוסי היו הולכים בדרך, והקדימו ללכת באור [לפנות בוקר], ראו כוכב אחד שהיה רץ מצד זה וכוכב אחר מצד זה. אמר רבי אלעזר, עכשיו הגיע זמן של כוכבי הבוקר לשבח את אדונם, והם רצים מפחד ואימת רבונם לשבח ולזמר לו, זהו שנאמר ״ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים״, משום שכלם ביחוד אחד משבחים אותו.

[726] עי׳ מלואים אות קטז.

[727] עי׳ זהר ח״א קלא ע״א: כי יבא טוב דא תחיית המתים ויתנהיר ההוא נהורא דזמין לאנהרא להו לצדיקיא דהוה גניז קמיה מיומא דאתברי עלמא דכתיב (בראשית א ד) וירא אלהי״ם את האור כי טוב וכדין זמין קב״ה לאחייא מתייא וכתיב (מלאכי ג ב) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו׳ וכדין יתגבר טוב בעלמא וההוא דאתקרי רע יתעבר מעלמא

תרגום: ״כי יבוא טוב״, זו תחיית המתים. ויאיר אותו האור שעתיד להאיר לצדיקים שהיה גנוז לפניו מיום שנברא העולם, שכתוב ״וירא אלהים את האור כי טוב״. ואז עתיד הקדוש ברוך הוא להחיות המתים, וכתוב ״וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה״ וגו׳. ואז יתגבר הטוב בעולם, ואותו שנקרא רע יעבור מן העולם.

ביאור: טוב - טוב הוא היסוד, והיינו אור הגנוז וכו׳, שהוא אור הבא אל היסוד מבינה דרך הת״ת שמדליק ומאיר היסוד, ונק׳ טוב מאיר מלשון בהטיבו את הנרות והיינו אומרו גנוז לצדיקים דהיינו יסוד לעתיד לבא דהיינו בינה (אור יקר). כלומר עיקר אור הגנוז נסתר עד תחיית המתים אבל עכ״ז תמצית הארתו אינו מתבטל לעולם מכל וכל ומתחלף בהארתו לפעמים יגדל ולפעמים מתמעט (דע״ה ח״א ד ע״א).

[728] צ״ע אם זה הלשון רק סגי נהור על כלל ישראל, או שזה רק לאלה ששונאים את התלמידי חכמים המכונים ישראל ביחס ליעקב, או שהם אלה שלא בצורה של אהבה כלפי הו״ק ולכן אין זיווג.

[729] עי׳ לקמן כא ע״ג שזה מתייחס במיוחד לגלות יון. ועי׳ תז״ח יז ע״ג: כשולי קדרה דקיימא על נורא דלא אכלה והיא אשא דאסנא דאתחזי ולא אכלה. [תרגום: כשולי קדרה שעומדת על האש שאינה שורפת והיא האש של הסנה שנראית ולא שורפת.]

[730] עי׳ בהגר״א בתיקו״ז (כח ע״א): ודוחקא דגלותא - כמ״ש בזוהר במדבר (שלח דף רצט קצט ע״א) שכלה בדגש תוך הכ׳ הוא כַּלָה, וברפה הוא כָלָה, לכן דחיק גורם דחיק שהוא דגש כַּלָה, וז״ש כי אעשה כלה, ר״ל כבר עשיתי את הכַּלָה, רק שאתה מעכב שאיני רוצה לדחוק אותך ביותר, וזהו ואותך לא כו׳:

[731] סוד איילת השחר, דע כי בקדרוניתא דצפרא חוזרת לאה להזדווג עם יעקב פעם שנית, ובחי׳ זו נק׳ אילת השחר, ולאה שאחר חצות נקרא חשוכא דליליא (זהר הרקיע ח״ב י ע״ב). כללות ענין זה ליתן טעם להליכת ה׳ לפני עמו יומם ולילה, שהוא לייחד מדת יום במדת לילה, והוא הוא עיקר סגולת העבודה בזמן אילת השחר, שהוא מתווך בין יום ולילה, ואז הוא יותר רחמים מכל זווגי

היה לו לומר ״אילת הבקר״ אלא על אילת וחזק השחרות של ישראל, כמו שנאמר ״כגבר אין אֵיָל״, באותה שעה יזעקו בני ישראל ויאמרו ״אלי אלי למה עזבתני״ מתוך צרתם, ואחר כך מה נאמר ״פתחת שקי ותאזרני שמחה״.	הוה למימר אלא על אילת וחוזק דשחרותא דישראל כד״א (שם פח ה) כגבר אין איל בההיא שעתא יזעקון בני ישראל וימרון (שם כב ב) אלי אלי[732] למה עזבתני מגו עקתהון לבתר מה כתיב (שם ל יב) פתחת שקי ותאזרני שמחה {ו ע״ד}:
רבי אומר השיתים נבראו משמת ימי בראשית, והקדוש ברוך הוא בר״א שי״ת [שש], וזהו בראשית, כלומר ברא שית.	רבי[733] אומר השיתין[734] משמת ימי בראשית נבראו והקב״ה ברא שית וזהו בראשית כלומר ברא שית.
אילו של יצחק (קושי) [אמת] הוא שנברא משמת ימי בראשית והקדוש ברוך הוא ברא שי״ת, תי״ש בהפוך אותיות.	אילו של יצחק (קושיא) [נ״א קושטא] הוא דנברא משמת ימי בראשית[735] והקב״ה ברא שי״ת תי״ש בהפוך אותיות[736]:
בראשית. יתברך שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שברא כל העולם והכינו בחכמה ובתבונה ובדעת, וכנגדן ברא ג׳ עולמות: עולם	בראשית יתברך שמו של ממ״ה הקב״ה שברא כל העולם והכינו בחכמה ובתבונה ובדעת וכנגדן ברא ג׳ עולמות עולם
	ט/א
	מדרש הנעלם
העליון ועולם התחתון ועולם התיכון. ונתן בעולם התחתון הקטן צורת שלשתם (שלשה צורות) צורת המדברת וצורת הצומחת וצורת השכלית.	העליון ועולם התחתון ועולם התיכון ונתן בעולם התחתון הקטן צורת שלשתן (נ״א שלשה צורות) צורת המדברת וצורת הצומחת וצורת השכלית[737]:

הלילה וכנזכר בדרוש הקשר של הרב זלה״ה עם תלמידיו. ואילת פירשוה המפרשים אור או כוכב השחר וכו׳, והוא ממש יעקב ולאה, ולכן אז היה מתגבר דוד שהוא מלאה, ולהיות שאז הוא זווג חדש לזה נמשלה לאילה שרחמה צר, ולהיות שזווג יעקב ולאה בכל אורך זעיר מתחיל מחצות ואילך, לכן אז גדולה מעלת לימוד התורה. ועל כן מתחיל להקדים וללמד גדולת התורה (רמ״ז זהר ח,ב מו ע״א). פי׳ לאה המקבלת מהיסוד הנק׳ שחר, א״נ שחר הוא החסד ולאה מקבלת מהחסד (מ״מ זהר ח״ג כא ע״ב). השכינה הקדושה אשר היא נקרא אז בעת תגבורות הדינין, והוא כל זמן הגלות בשם אילת השחר, על שם שהיא אילת אהבים ויעלת חן, כי תרעין דילה סתימין משום שפתחה סתום ורחמה צר (דע״ה ח״ב קכא ע״ב). נקראת אז אילת השחר ע״ש קדרותא דשחרא, וכמ״ש בפ׳ בשלח (מו ע״א) ופ׳ תרומה (קמ ע״א) ע׳ שם ושם. והוא בעת הקטנות, ונעשה אז הלידה, ר״ל הקריעה ופתיחת הרחם, ע״י סוד הנחש, ובסוד ב׳ הנשיכין הנ״ל וכמ״ש בפ׳ בשלח (נב ע״ב) (דע״ה ח״ב קכו ע״א).

[732] פי׳ בחי׳ החסד (רח״ו זהר ח״ב י ע״ב).

[733] עי׳ סוכה מט ע״א שזה נאמר בשם רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן.

[734] עי׳ לקמן מט ע״ד ואריכות באור יקר. חלל שתחת המזבח כנגד מקום הנסכים (רש״י סוכה).

[735] עי׳ אבות פ״ה מ״ו שזה נברא בין השמשות. ועי׳ מלויאם אות קיז, שהוא התשובה. ועי׳ ב״ע (מו ע״א) שהוא יסוד דדכורא.

[736] צ״ע אם ההיפוך אותיות מרמז על שרשם. ועי׳ תיקו״ז תיקון ב׳ בסוף הספר.

[737] עי׳ בהגר״א בס״י הוב״ד במלואים אות קיח. ועי׳ ע״ח שער נ׳ פ״ב, ח, י. ועי׳ פת״ש קיצור אבי״ע א: ונחלקו המדרגות שבעולם התחתון לד׳ שהם דצח״ם שהם נגד ד׳ עולמות אבי״ע וד׳ אותיות הוי״ה, והיינו שכבר נתבאר (נקודות פתח ז׳) שעיקר הנבראים עצמם הנפרדים הם בי״ע, וסוד נר״ן ואצילות הוא השלמת הנפרדים שהוא כחות אצילותו ית׳ שהם בדרך הארה להשפיע לנבראים ולחיותם ולתקנם, וכמו כן הוא האדם הוא בד״מ סוד אצילות המתקן הדומם והצומח והחי שהם נגד בי״ע, וכמו שאצילות מתחלק בסוד נר״ן שבו בג׳ עלמין הנ״ל, כמו כן האדם מתפשטים כחות נפשו באלו הג׳ מדרגות, והוא שהאדם יש בו ג׳ נפשות של דומם צומח חי, והיינו נפש המקיים כחות הרכבת ד׳ יסודות שבו הוא הדומם, ונפש הצומחת שבו מתגדל ונפש החיוני שבו, ועל כולם יש בו נפש המדברת ובג׳ נפשות הראשונות שבו נותן חיים לאלו הג׳, והמדברת שבו הוא בסוד נשמה לנשמה אור מקיף עליהם שהוא למעלה ממדרגתם, וע״ז נאמר בבריאת האדם ב׳ מדרגות, הא׳ כתיב (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה למינה וגו׳, ואמרו במדרש (תנחומא תזריע א׳) זו נפשו של אדה״ר, ואח״כ בבריאת האדם כתיב (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, והיינו שג׳ נפשות הראשונות שבו הם מחלק הנבראים התחתונים שהם מן הארץ, ואח״כ ניתן בו נפש עליונה במה שנבדל בזה מכולם והוא נפש המדברת שבו, והוא נעשה בסוד נפש חיה לנר״ן, וז״ש ויהי האדם לנפש חי״ה שהוא מתקנם.

ותדע לך כי העולם התחתון מתקיים באויר כאשר תראה, כי הגוף מתקיים בנפש, והנפש מתקיימת באויר, והאויר בבורא יתברך.	ותדע לך כי העולם התחתון מתקיים באויר כאשר תראה כי הגוף מתקיים בנפש והנפש מתקיימת באויר והאויר בבורא יתברך:
תדע לך שהבורא יתברך ברא האדם וברא אותו בצלם ובצורה. והכינו מארבעה דברים נבדלים זה מזה, מאש מרוח ממים מעפר, שנאמר ״והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים״, אלו הם הארבעה דברים הנזכרים, כמו שאומרים (&) מקום יש בכרכי הים שקורין לאש תהו, וזהו היסוד הראשון. ובהו וחשך הם המים והעפר, ומנין לנו שחשך הוא העפר, שנאמר ״ובחשך שמו יכֻסה״ ואמרו שזהו גוש העפר. והרוח הוא רוח ממש.	תדע לך שהבורא יתברך ברא האדם וברא אותו בצלם ובצורה[738] והכינו מארבעה דברים מובדלים זה מזה מאש מרוח ממים מעפר[739] שנאמר (בראשית א ב) והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים אלו הם הד׳ דברים [הנזכרים] (האמורים) כמד״א מקום יש בכרכי[740] הים שקורין לאש תוהו וזהו היסוד הראשון ובהו וחשך הם המים והעפר ומנ״ל דחשך הוא העפר שנאמר (&) ובחשך שמו יכוסה ואמרו שזהו גוש העפר והרוח הוא רוח ממש:
ואמנם כי האל יתברך ברא את האדם, שהוא נקרא עולם התחתון, כנגד עולם העליון הגדול, ונתן בו קיום הנפש המניע רת כל הגוף, ועל כן הבדילו מכל הנבראים אשר למטה עמו. ובמה האדם מובדל מיתר הנבראים, מפני זאת הנפש, ואיזהו היא נפש המדברת.	ואמנם כי האל יתברך ברא את האדם שהוא נקרא עולם התחתון כנגד עולם העליון הגדול ונתן בו קיום הנפש המניע לגוף כלו ועל כן הבדילו מכל הנבראים אשר למטה עמו ובמה האדם מובדל מיתר הנבראים מפני זאת הנפש ואיזהו היא נפש המדברת[741]:
שאל רבי יהודה לרבי דוסתאי, הנפש אשר באדם, הנקראת שכלית, איזהו נפש היא ואיזהו מקומה. אמר לו, הלא ידעת כי האדם ברא אותו המקום יתברך בשמו,	שאל ר׳ יהודה לר׳ דוסתאי הנפש אשר באדם הנקראת שכלית איזהו נפש היא ואיזהו מקומה א״ל הלא ידעת כי האדם ברא אותו המקום יתברך בשמו וכאשר הוא גדל ורואה עניני

[738] $

[739] עי׳ זהר ח״ב כג ע״ב: אמר רבי שמעון תא חזי ארבע (אינון) קדמאי |אינון| רזא דמהימנותא ואינון אבהן דכלהו עלמין ורזא דרתיכא עלאה קדישא ואינון |ארבע יסודין| א״ש רו״ח ומי״ם ועפ״ר אלין אינון רזא עלאה ואלין אינון אבהן דכלהו עלמין אבהן דכלא.

תרגום: אמר רבי שמעון, בא וראה, ארבעה ראשונים הם סוד האמונה, והם אבות של כל עולמות, וסוד המרכבה העליונה הקדושה. ואותם ארבעה יסודות, אש רוח ומים ועפר, אלה הם סוד עליון, ואלו הם האבות של כל העולמות, אבות של הכל.

עיי״ש אריכות גדולה ועי׳ שם קנט ע״ב.

דע שכמו שבזה העולם יש ד׳ יסודות ארמ״ע כן יש בכל ד׳ עולמות יסוד המים כנגד חכמה, וחסד ואצילות ויסוד האש כנגד בינה וגבורה ובריאה (ולכן המלאכים שבבריאה נקראו שרפים, אש שורף – הוספת הלש״ו ביאורים ח״א עה ע״ד), ויסוד הרוח נגד הת״ת ויצירה (ולכן המלאכים שביצירה נקראו חיות ע״ש רוח חיים - שם), ויסוד העפר נגד מלכות העשיה (ולכן המלאכים שבעשיה נקראו אופנים ע״ש גוף וכלים - שם), וכן בכל ד׳ עולמות הם ד׳ הנזכר נגד ד׳ אותיות הוי״ה י׳ מים ה׳ אש ו׳ רוח ה׳ עפר וכן בכולם אלא שבכל עולם גובר העיקר. המשל בזה כי באצילות גובר המים והשם יהו״ה, ובבריאה גובר האש והוא העיקר והשם הוה״י, וביצירה גובר הרוח, והוא העיקר והשם והי״ה, ובעשיה גבורה העפר והוא העיקר והשם הוא ההו״י (נ״א ההי״ו) (זהר הרקיע ח״ב כג ע״ב).

עי׳ מלואים אות קיט.

ביאורים ח״א ז ע״ב: העיגולים הם בבחי׳ הד׳ יסודות, ועל דרך הד׳ יסודות ארמ״ע שהם בבחי׳ עגולים. והי׳ ספי׳ דבחי׳ יושר הנה מהם הוא כל מציאיות הפרטיים, על דרך מציאות הדצח״מ, והם כולם בבחי׳ יושר.

[740] עי׳ בהגר״א בס״י {כג ע״ד} ובזה יובן ג״כ אומרו להלן ולא הוזכר אש ואויר ואם תבין בס״י תבין טעמו עכ״ל נראה ג״כ משום שכבר הזכיר תהו הוא אש וחשך הוא אויר והבן וראיה לדבריו מצאתי בז״ח@ פ׳ בראשית ט ע״א וז״ל מקום יש בכרכי הים שקורין לאש תהו כו׳ ובהו וחשך הם המים וכו׳.

[741] עי׳ תיקו״ז עא ע״א: דבור דא אדם דכליל מכלהו [ראיה ריחא שמיעה] ומאן אפיק ליה מחשבה. [תרגום: דבור זה אדם שכלול מכולם, מי מוציא אותו, מחשבה.] בהגר״א: ומאן אפיק ליה מחשבה - דזהו ענין נפש המדברת, ר״ל שכלי מחשבה כידוע, ונקרא דיבור פנימי.

עי׳ לקמן י ע״ד.

וכאשר הוא גודל ורואה עניני העולם ומביט בלבו, הוא מעצמו מריח הנפש הזאת, כי הואיל והוא מביט ורואה נפלאות הבורא וחידוש העולם וזריחת המאורות ערב ובקר, וכי כל העולם כלו תלוי בכחו יתברך, הוא משתדל בעצמו לחקור ולהשיג השגה קדושה וברה, ואז יש לו נפש השכלית, מפני שהוא משכיל לדעת לחקור בחכמה.	העולם ומביט בלבו הוא מעצמו מריח הנפש הזאת כי הואיל והוא מביט ורואה נפלאות הבורא וחידוש העולם וזרוח המאורות ערב ובקר וכי כל העולם כלו תלוי בכחו יתברך הוא משתדל בעצמו לחקור ולהשיג השגה קדושה וברה ואז יש לו נפש השכלית מפני שהוא משכיל לדעת לחקור בחכמה[742]:
רבי עזריה אומר הנפש מקומה בלב, והיא מניעה לכל הגוף, והיא מונחת באמצע הגוף ומאירה לכל הגוף. כאשר ניתן השמש בחצי השמים והגוף מתקיים בנפש והנפש באויר והאויר בבורא, והבורא יתברך סובל כל העולמות בכחו, שנאמר ״אני עשיתי ואני אשא ואני אסבל״.	רבי עזריה אומר הנפש[743] מקומה בלב והיא מניעה לכל הגוף והיא מונחת באמצע הגוף ומאירה לכל הגוף כאשר נתן השמש בחצי השמים והגוף מתקיים בנפש והנפש באויר והאויר בבורא והבורא ית׳ סובל כל העולמות בכחו שנאמר (ישעיה מו ד)[744] אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול:
רבי יהודה אומר, למה הזכיר הקב״ה בריאת שמים וארץ תחלה והלא כסא הכבוד והמלאכים נבראו תחלה אלא כדי שלא יהרהר אדם דברים הסתומים מהעין ואשר לא גילה בראש.	רבי יהודה אומר למה הזכיר הקב״ה בריאת שמים וארץ תחלה והלא כסא הכבוד והמלאכים נבראו תחלה אלא כדי שלא יהרהר אדם דברים[745] הסתומים מהעין ואשר לא גלה בראש:
רבי אומר, כדי להראות לאדם שאינו בעל חכמה, ואינו ראוי לגלות לו סתרי תורה. שאמר רבי יצחק, אין מגלין סתרי תורה אלא לאדם חכם וקורא ושונה ותלמודו מתקיים בידו, והוא ירא שמים ובקי בכל דבר. ואדם שאינו כענין זה וישאל על הנסתרים והנעלמים שלמעלה, אמור לו ״מה אתה שואל, שא נא עיניך וראה כי בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, תדע לך שלא גלתה התורה יותר״.	רבי אומר כדי להראות לאדם שאינו בעל חכמה ואינו ראוי לגלות לו סתרי תורה דא״ר יצחק אין מגלין סתרי תורה אלא לאדם חכם[746] וקורא ושונה ותלמודו מתקיים בידו[747] והוא ירא שמים ובקי בכל דבר ואדם שאינו בענין זה וישאל על הסתרים והנעלמים שלמעלה אמור לו מה אתה שואל שא נא עיניך וראה[748] כי בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ תדע לך שלא גילתה התורה יותר:
ואם תאמר שאין סתרים בתורה, תדע לך כי על כל דבר ודבר יש תלי תלים של סודות והלכות ופרושים, שנאמר ״קוצותיו תלתלים״, על כל קוץ וקוץ תלי תלים. כמו זה שרבן יוחנן בן זכאי היה אומר על הפסוק הזה ״ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב״, שלש מאות הלכות פסוקות, ולא רצה לגלות	וא״ת שאין סתרים בתורה תדע לך כי על כל דבר ודבר יש תלי תלים[749] של סודות והלכות ופירושים שנאמר (שיה״ש ה &) קווצותיו תלתלים על כל קוץ וקוץ תלי תלים כי הא דרבן יוחנן בן זכאי הוה אמר על האי פסוקא (בראשית לו &) ושם אשתו מהיטבאל בת

[742] עי׳ תיקו״ז (&): שכינתא תתאה כד איהי אתשקיא מן נקודין אתקרי חר״ק חל״ם שור״ק וכו׳ חר״ק ובהפוך אתוון חק״ר ובגינה אתמר החקר אלוה תמצא (איוב יא ז).
בהגר״א: דבה נכנסין לחקור, שהיא תרעא לחכמה, וכמ״ש בפרשת בראשית (ז ע״ב) ר״ח פתח כו׳. אבל החקר כו׳, כמש״ש (א ע״ב) כיון דמטי תמן מה ידעת מה פשפשת כו׳, ע״כ. עי׳ מלואים אות קכ בנוסח הזהרים.

[743] פי׳ המדברת, והיינו הרוח.

[744] ז״ל (מו ג-ד): שמעו אלי בית יעקב וכל שארית בית ישראל העמסים מני בטן הנשאים מני רחם: ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבל אני עשיתי ואני אשא ואני אסבל ואמלט: ועי׳ בהגר״א בספד״צ כג ע״ג שזה מדבר על המלכות.

[745] נדצ״ל בדברים.

[746] עי׳ חגיגה י״א ע״ב: אין דורשין במרכבה ביחיד אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו. ועי׳ ב״ע רכז ע״ב דהיינו שהוא עומד במעלת המתקלא ובמעלת עולם התיקון. ועי׳ לעיל הערה 430, 535, ואד״ר קמ ע״ב הוב״ד במלואים אות סא.

[747] עי׳ לקמן סה ע״ג. עי׳ ברכות ה ע״א: תלמודו מתקיים בידו שנאמר וחפץ ה׳ בידו יצלח.

[748] עי׳ (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. ועי׳ זהר ח״א א ע״א.

[749] נוסח במנחות כט ע״ב: תילין תילין. ועי׳ מלואים אות קכא.

אותם אלא לרבי אלעזר בן ערך ולרבי אלעזר בן הורקנוס תלמידיו, שהיו עוסקים במעשה מרכבה עמו.	מטרד בת מי זהב שלש מאות הלכות פסוקות[750] ולא רצה לגלות אותם אלא לר׳ אלעזר בן ערך {ז ע״א} ולר׳ אלעזר בן הורקנוס תלמידיו דהוו עסקי במעשה מרכבה עמו[751]:
אמר רבי בא וראה מה נאמר בשלמה ״וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף״, על כל דבר ודבר היה אומר בו אלף וחמשה טעמים. ומה שלמה שהיה עבד של הקדוש ברוך הוא, היה אומר על כל דבר ודבר שלשת אלפים משל, ואלף וחמשה טעמים, הקדוש ברוך הוא שהוא מגלה עמוקות ונסתרות, והוא הנותן החכמה והבינה, שנאמר ״כי ה׳ יתן חכמה מפיו דעת ותבונה״, על אחת כמה וכמה.	א״ר בא וראה מה כתיב (מלכים א׳ ה יב) בשלמה וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף, על כל דבר ודבר הוה אומר בו אלף וחמשה טעמים[752]. ומה שלמה שהיה עבד של הקב״ה היה אומר על כל דבר ודבר ג׳ אלפים משל ואלף וחמשה טעמים הקב״ה שהוא מגלה עמיקתא ומסתרתא והוא הנותן החכמה והבינה שנאמר (&) כי ה׳ יתן חכמה מפיו דעת ותבונה על אחת כמה וכמה:
רבי לוי אמר, נאמר ״מה גדלו מעשיך ה׳ מאד עמקו מחשבתיך״. ״מה גדלו מעשיך ה״, זה מעשה בראשית, שהם מעשיו של הקדוש ברוך הוא. ״מאד עמקו מחשבותיך״ אלו סתרי תורה.	ר׳ לוי אמר נאמר כתיב (תהלים צב &) מה גדלו מעשיך ה׳ מאד עמקו מחשבותיך מה גדלו מעשיך ה׳ זה מעשה בראשית שהם מעשיו של הקב״ה מאד עמקו מחשבותיך אלו סתרי תורה[753]:
רבי אליעזר הגדול אומר. נאמר ״וה׳ נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו״ מלמד שעמד על דקדוקי תורה, אבל על עומקיה לא עמד, וכשבקש לעמוד עליה, אמר ״אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני״.	ר׳ אליעזר הגדול אומר כתיב (מלכים א׳ ה כו) וה׳ נתן חכמה[754] לשלמה כאשר דבר לו מלמד

---

[750] עי׳ עמק המלך (ש״ו פמ״ז): ושלש מאות הלכות פסוקות הם מסוד מעשה מרכבה, ודייקינן שפיר מזה ׳דהוו עסיקי במעשה מרכבה עמו׳, ואם היה דברי פשוטו של תורה חס ושלום בודאי לא היה מסתיר אותם. ומפני שחציים בקדושה וחציים בטומאה, לכן הם נקראים הלכות פסוקות, שמופסקים ומובדלים זה מזה, מה שהיו מקודם גם הם בלתי מתוקנים בעולם התוהו, ועכשיו נתקנו החצי מן ג׳ מאות, שהם ק״ן דור של המלאכים, וחציה השני של ק״ן דור של תתקע״ד דורות אינם מתוקנים תכף, אלא בכל דור ודור, שהם עזי פנים שבדור, לכן הם פסוקות. ועי׳ לקמ וזהערה 1149.
ועי׳ בהגר״א בתז״ח (&): הבעלי תריסין אע״ג דפסקין כו׳ לא זכיין אלא לבתולות אחריה כו׳ אבל להלכה שהיא ברתא דמלכא לא זכי אלא מאן דקטיל.

[751] עי׳ אבות (פ״ב מ״ח-ט): חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי ואלו הן רבי אליעזר בן הורקנוס ורבי יהושע בן חנניה ורבי יוסי הכהן ורבי שמעון בן נתנאל ורבי אלעזר בן ערך הוא היה מונה שבחן רבי אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאינו מאבד טפה וכו׳ ורבי אלעזר בן ערך מעין המתגבר וכו׳ אמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם רבי אליעזר אומר עין טובה וכו׳ רבי אלעזר אומר לב טוב אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריכם וכו׳.

[752] עי׳ זהר ח״א קלה ע״א: דחמשה ואלף טעמים הוו בכל משל ומשל דהוה אמר. ועי׳ מלואים אות קכב.

[753] עי׳ עמק המלך (שי״א פי״ג): אף על פי ״שגדלו מעשיך י״י״ שהוא אבא, והוא היו״ד של הוי״ה, ואמא עילאה היא ה׳ עילאה של הוי״ה, וזעיר הוא וא״ו של הוי״ה, ונוקביה היא ה׳ תתאה של הוי״ה, וזהו [הנוקבא] מעשיך יהו״ה. עם כל זאת אינם יודעים מאומה מעדן, שהוא בעומק המחשבות של הראש העליון, דהיינו חכמה שבכתר, שהיא רישא דאין, והיא נקראת מחשבה עמוקה, ולא אבא שהוא גם כן חכמה, ונקרא מחשבה סתם וכו׳.
דהיינו עומק מחשבתו ית׳ אינה ניתנת להשגה כלל. והוא סוד הידיעה שלו ית׳. משא״כ מה שבבחי׳ אמירה, והוא בסוד הפה, שכן כל אלו התיקונים סובבים אותו. וזאת, מאחר ואמירה היא ע״י כלים, דהיינו ה׳ מוצאות הפה, וכמו כן שערות הדיקנא אף הם כלים ומדות. משא״כ אורות המו״ס עצמם, שלא נתגלו ולא באו מלובשים בכלים, ולכן הם מכונים בל׳ הכתוב ״מחשבה״. והוא בא מסטרא דחכמה המכונה בלשון הכתוב הנ״ל ״עומק״, ו״ס מכונים י׳ עמקים (ס״י פ״א מ״ה) מסטריה, והוא מ״ש בהמשך הכתוב הנ״ל בתהלים ״בפרוח רשעים כמו עשב כו׳״ ר״ל שכאן הוא סוד הנהגת ״צדיק ורע לו כו׳״ (ברכות ז ע״א) התלוי במחשבה העליונה (ב״ע קיט ע״ב).

[754] אמרו על סוד החכמה שהוא מאור המתפשט מן המקור הנעלם, ונקרא מקורו מקור החכמה, והוא סוד עולם המלבוש, הנקרא תורה קדומה. ועליו אמר רבי אליעזר, קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד, ושם הויה בצירופיו הוא כולל כל עולם המלבוש, באשר תראה לפניך בהשער הזה. וממנו נתן הקב״ה קצת חכמה לשלמה המלך ע״ה שנאמר, ׳וה׳ נתן חכמה לשלמה׳ [מלכים א׳ ה׳ כ״ו], רצה לומר, חכמה סתם ולא החכמה הידועה (עמק המלך ש״א פ״ד).

	שעמד על דקדוקי תורה[755] אבל על עמקיה לא עמד וכשבקש לעמוד עליה אמר (קהלת ז כג) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני[756]:
שאל רבי דוסתאי לרבי אליעזר הגדול, אמר לו רבי, העמידני על סוד זה הפסוק ״עולת תמיד העשויה בהר סיני לריח ניחח אשה לה״. אמר לו, בני חייך דבר[757], אמרת לי שעדיין אינך ראוי לעמוד עליו, ולא שאלני אדם על זה, זולתי עקיבא תלמידי, ועדיין השרשים בידי. שמע רבי עקיבא, אמר, כיון שהנצו הפרחים, אכלתי השרשים. אמר לו, עקיבא עקיבא, מוכן תהיה לריח ניחוח לה׳, ועדין בליעת המתוק נשאר.	שאל ר׳ דוסתאי לר׳ אליעזר הגדול א״ל רבי העמידני על סוד זה הפסוק (במדבר כח ו&) עולת תמיד העשויה בהר סיני לריח ניחוח אשה לה׳ א״ל בני חייך דבר אמרת לי שעדיין אינך ראוי לעמוד עליו ולא שאלני אדם על זה זולתי עקיבא תלמידי ועדיין השרשים בידי שמע רבי עקיבא אמר כיון שהנצו הפרחים אכלתי השרשים א״ל עקיבא עקיבא מוכן תהיה לריח ניחוח לה׳ ועדיין בליעת המתוק נשאר[758]:
יום אחד היו הולכים בדרך. אמר לו, אם אז אכלת השרשים שאמרת. אמר לו, רבי מאז שאמרת לי הסוד, עמדתי על תכונתו, וסח לו איך. אמר לו עמדת ואכלת ועדין הבליעה מהמתוק נשאר, ואותה שעה גלה לו ארבעים סודות בתורה.	יומא חד הוו אזלי באורחא א״ל אי כדין אכלת שרשים דאמרת א״ל רבי משאמרת לי הסוד עמדתי על תכונתו וסח לו האיך א״ל עמדת ואכלת ועדיין הבליעה מהמתוק נשאר ואותה שעה גלה לו ארבעים סודות בתורה:
בעוד שהיו הולכים, ראה מעיין מים אחד.	עד דהוו אזלי חמי חד מעיינא
	ט/ב
	סתרי אותיות
שהתפשטה מן האות ו״ו [ונעשה ג׳ סוד שלמטה והקיום הזה שלמטה עומדת למטה על אלה אורות העליונים כולם עומדים ברקיע הזה, התפשטות@] כדוגמא זה, ג. זוהי התפשטות שהתפשטה מן האות ו״ו להאיר ולהשקות את הארץ, כמו שנתבאר.	לאתפשטא מאת ו״ו [ואתעביד ג[759] רזא לאתא להאי קיומא לאתא לקיימא לאתא על אינון נהורין עילאין כלהו קיימאן בהאי רקיע פשיטו[760]] כגוונא דא ג דא איהו פשיטו לאתפשטא מאת ו״ו לאנהרא ולאשקאה לארעא כמא דאתמר:
האות ו״ו הדיוקן הזה התפשט מהכל, שאין נראים בו כלל מאותם הצדדים האחרים, פרט להתפשטות אחת של הגוף לבדו בלי זרועות ותומכים, ועומד כך	את ו״ו ליוקנא דא אתפליל מכלא לגא איתחזון ביה כלל מכל אינון סטרין אחרנין בר חד פשיטו[761] לגופא בלחודוי בלא לרועין וסמכין[762]

[755] (סנהדרין צט ע״א) שכל האומר על איזה דקדוק מדברי חז״ל כל התורה כולו מן השמים חוץ מדקדוק זה הוא מכלל מה שנאמר כי דבר ה׳ בזה, כי כל דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים וכל מה שהסופרין עתידין לחדש כבר היה לעולמים, שכולם ניתנו למשה בסיני.

[756] עי׳ זהר ח״א קלה ע״א: אתא שלמה ובעא למיקם על מלוי דאורייתא ועל דקדוקי אורייתא ולא יכיל אמר (קהלת ז כג) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. ועיי״ש קנ ע״א: כיון דאשתלים כתיב (מלכים א׳ ה כו) ויהו״ה נתן חכמה לשלמה וכתיב (שם י) ותרב חכמת שלמה דקיימא סיהרא באשלמותא. ועיי״ש רכה ע״ב: שלמה מלכא ירית סיהרא מכל סטרוי וביומוי קיימא באשלמותא ההיא סיהרא דאתברכא מכלא וכד בעא למיקם על נמוסי אורייתא אמר אמרתי אחכמה וגו׳.

[757] ניקוד??

[758] פי׳ בפיו ולא זכה אליה.

[759] עי׳ מלואים אות קכג, ועי׳ תיקו״ז כב ע״א.

[760] רנ״ש (דפ״מ).

[761] ואחר שהאריך בסוד הו״ו וביאר הכתובים הנז׳ בהבדלת האור והחשך והבדל המים העליונים מן התחתונים שהו״ו מכריע ביניה׳ כמוזכר שם לענין ראשון ואמר ״את ו״ו דא אשתליל מכלא דלא אתחזון ביה כלל מכל אינון סטרין אחרנין בר חד פשיטו״ כמו שביאר למעלה כי בשע׳ הזיווג אין איש מאנשי הבית שם בבית אמנם הסכימו כל האיברים המיוחסים אל השמות הקדושי׳ כלם כאחד להשפיע בה על ידי שביל חוט השדרה שהוא סוד משך הו״ו והוא לבדו המשפיע בהסכמת כלם והוא הוא הי״ודע משתולל מכל האיברים כי הוא לבדו יבא שמה והוא ״בר חד פשיטו דגופא בלחודוי בלא דרועין וסמכין״ (כתם פז).

[762] פי׳ רגלים.

בסוד השם הקדוש, כדי להיות מוכן עבור הנקבה למטה.	וקיימא הכי ברזא דשמא קדישא בגין למהוי זמין לגבי נוקבא לתתא[763]:
ואף על גב שהצדדים האחרים הללו נרשמו אליו, כאן סוד הסודות לאותם היודעים סודות האמונה, לדעת באיזה זמן הוא אל״ף, ובאיזה זמן הוא ו״ו.	ואע״ג דאלין סטרין אחרנין אתרשימו לגביה הכא רזא דרזין[764] לאינון דידעי רזי דמהימנותא[765] למנדע בהאי זמנא מיהו אל״ף ובהאי זמנא מיהו ו״ו:
בזמן שעומד לראות סודות האמונה, וללמד את היחוד בסוד השם הקדוש לכל העולם, אז עומד בסוד של אלף. א׳ [דומה] לעין, שזו ראשית הכל ללמד את אמונת היחוד של הקדוש ברוך הוא, ועל כן עומד, ראש לכל האותיות. שהרי לא בא אדם לעולם אלא ללמוד ולדעת את רבונו. ועומד בדיוקן של עיני הכל. (ואמר לו) ללמד את חכמת האמונה של רבונו ״ולמקצה השמים ועד קצה השמים״.	בזמנא דקיימא (לאחזאה)[766] רזי מהימנותא ולאלפא יחודא ברזא דשמא קדישא לכל עלמא כדין קיימא ברזא דאל״ף, א לעיינא דלא דאסתיתא דכלא למילף מהימנותא ליחודא דקב״ה, וע״ד קיימא ריש לכל אתון דהא לא אתא בר נש לעלמא אלא למילף ולמנדע למאריה וקיימא בדיוקנא לעיניהון דכלא (ואמר ליה) לאוליף חכמתא דמהימנותא דמארך ולמקצה השמים ועד קצה השמים[767] (דברים ד לב):
ועל כן נרשם אצלו בדמויות של בראשית (של אדם), שראוי לשאול ולהכיר, שנאמר ״כי שאל נא לימים ראשונים״ וזו השאלה הראשונה שיכיר האדם את רבונו, שזוהי ראשית הכל. ואז הוא הסוד של אל״ף, הראשית שעומדת לכל האותיות.	ועל״ד אתרשים גביה בדיוקנין דבראשית (ג״א דבר נש)[פו] לאתחזי[768] למשאל ולמנדע דכתיב (שם) כי שאל נא לימים ראשונים ולא היא שאלתא קמייתא[769] למשתמודע ד״נ למאריה[770] דלא מיהו

---

[763] פי׳ כי לכך קדמה הו״ו לה״א האחרונה שבשם כי ראוי היה להקדים הה״א לו״ו כסדר האלפא ביתא כמו שכן קדמה הה״א הראשונה לו״ו אמנם הוכפלה הה״א אחר הו״ו להיותה מזומנ׳ להשפיע הו״ו בה״א שאם לא כן אלא היה השם של שלש אותיות י״הו על מי יקום אורהו של ו״ו וזהו ״וקיימא הכי ברזא דשמא קדישא״, כלומר ו״ו ואח״כ ה״א ״בגין למהוי זמין לגבי נוקבא״ והוא אמרו ״אע״ג דאלין סטרין אחרנין אתרשימו לגביה״, כלומר בו״ו בהייתה בצורת אלף הנה היא פושטת אותם בשעת הזיווג (כתם פז).

[764] עי׳ לעיל הערה 625.

[765] עי׳ תז״ח יא ע״ב: אתקריאת שכינתא אמונה דישראל. וכן עי׳ גר״א (תז״ח טו ע״ד ד״ה אמונה דישראל בהון) וז״ל, ר״ל כל אמונת ישראל בע״ס הכל בה שעל ידה מכירין ישראל להון ולעלת העלות זה השער לה׳. ועי׳ מלואים אות קכד.

אמר כי בזה הענין של צורת האלף והו״ו יש להם סוד לשרידים אשר יי׳ קורא בעלי סוד האמו״נה כי בסוד שתי אותיות הללו ידעו אימתי צריך לצייר הו״ו בצורת אלף בשתי זרועותיה ואימתי בצורת קו נמשך ולא זולת כי צורת האלף מורה על התפשטות כחו יתברך לימין ולשמאל וצורת הו״ו מורה על שעת הזיווג והיחוד וכבר ביארנו כי הזיווג הוא ליחד כל הכחות אל מקום אחד כי זהו המבוקש בסוד היחוד והוא הוא סוד הזיווג. ועוד ידעו השרידים ללמוד מזה הענין סוד היחוד בשם הקדוש לכל העולם וביאר הא כיצד ואמר ״כד קיימא ברזא דאלף לעיינא דדא ראשיתא דכלא״, פי׳ כי ממנה יודעו שני דברים האחד להודיע כי היא ראשית כל מה שנתפשט אשר על כן הושמה בראש כל האותיות בצורת התפשטות ושעל כן נקראת אלף מלשון למוד כאלו היא מכרזת ואומרת לכל באי עולם למדו היטב כי אני ראשון ומאמיתת מציאותי נמצא ונתפשט כל מה שנתפשט ועל זה היא עומדת בצורת התפשטות לעיני הכל וזהו אמרו ״דהא לא אתא בר נש לעלמא. אלא למילף ולמנדע למאריה וקיימא בדיוקנא לעיניהון״ והושמה הצורה הזאת בראש כל האותיות לפי שתחלת מה שיתחייב האדם לידע הוא סוד מציאותו ואחדותו וכאלו התורה מכרזת ואומדת אלף ולמוד סוד האחדות בראשית כל (כתם פז).

[766] נ״ל (דפ״מ ודפ״א).

[767] עי׳ מלואים אות קכה.

[768] כלומר בצורותיה אלה הראויות לה למשאל ולמנדע דכתיב כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך (כתם פז).

[769] עי׳ מלואים אות קכו, ועי׳ בהגר״א בסוף אות צח.

[770] עי׳ לעיל ט ע״א ד״ה רבי אומר כדי להראות.

	לשמיתא לכלא[771] וכדין מיהו רזא לאל״ף לשמיתא לקיימא לכל אתוון:
ובזמן שמוכן להזדווג כלפי הנקבה עומד בסוד השם הקדוש, (בסוד של ו״ו) והתפשט מן הכל, ולא נראים רק הגוף לבדו, והכל נקשר עם הנקבה, זרוע אחת תחת הראש ואחת שמחבקת אותה.	ובזמנא דקיימא לאזדווגא לגבי נוקבא דרזא דשמא קדישא[772] קיימא (נ״ל דרזא דו״ו[773]) ואשתלים מכלא ולא אתחזו כל גופא[774] בלחודוי וכלא אתקשר בנוקבא דרועא חד תחות רישא וחד למחבקא לה[775]:
ועל כן אין נראות באות ו״ו ירכים. וההוא של הרקיע, הכל נסתר בתוכו בסתר, בסוד הסודות, ונראים ו״ו לבדו, כמי שנתפשטו מן הכל, ואז הוא מוכן ונקשר אל הנקבה. ועל כן האות ו״ו בסוד השם הקדוש מוכן להראות הכל, ועומדת ה״א אחרונה שלמה ומלאה, כמו שראוי. אשרי חלקו של מי שנכנס ויצא, ויודע הדרכים והשבילים בסוד האמונה, להכיר את רבונו, אשריו בעולם הזה ובעולם הבא.	ועל״ד לא אתחזון כלל ו״ו ירכין וההוא לרקיעא כלא אסתים בגויה בסתימו דרזא דרזין[776] ואיתחזו ו״ו בלחודוי כמאן דאשתלילו מכלא וכדין מיהו זמין ואתקשר לגבה לנוקבא[777] ועל״ד זמין את ו״ו ברזא דשמא קדישא לאתחזאה כלא[778] וקיימא[ג] ה״א בתרתא שלימא ומליא[779] כמה לאתחזי זכאה מיהו חולקיה מאן דעאל ונפק[780] וידע לורחין ושבילין[781] דרזא דמהימנותא[782] לאשתמודעא למאריה זכאה מיהו בעלמא הדין ובעלמא לאתי:
הדמות של האות יו״ד, הנקודה הראשונה שעלתה במחשבה ונסתרה ולא	ליוקנא דאת יו״ד נקודא קדמאה[783] דסלקא ואסתים ולא ידיע האי נקודא קיימא

---

[771] פי׳ וזהו החיוב הראשון שחייב האדם לדעת בראשונה ועוד נדע דבר שני כי כשהוא יתברך מזדווג בכנ״סת י״שראל הוא פושט את בגדיו והוא לבדו יתברך בא אליה כי הוא הנותן לה כח לעשות חיל ולא זולת כאשר ביארנו (כתם פז).

[772] שהוא יהו״ה באדנ״י.

[773] יהל אור ח״ג [כ ע״א]: וכמה גרדיני נימוסין כו׳. ר״ל דכלם סטרא דשור, ולכן אמרו (סוטה מח. ב״ק כא.) לדידי חזי לי ומנגח כו׳. ואמר ובההוא מתיבתא כו׳ בעלה דההוא תם כו׳. ר״ל דנוקבא כורסייא, כולה נק׳ תם, ויעקב איש תם כו׳. ואמר א׳ רזא דוא״ו. כמ״ש בס״א פ׳ בראשית {ליורנו ו. מרגליות@ ו.} דדא כלל ודא פרט. והן סוד שם ע״ב ומ״ב. ואמר אברהם לא אתפקד כו׳. משא״כ ביעקב, דכד אתחברת בדכורא אשתלילת מכל לבושין, פשטתי את כתנתי כו׳. ולכן הוא תם לבד. ואמר דאקרון כחדא ים. הוא יצירה, גלגלי ימא, דהן דרגין כמ״ש בר״מ פ׳ בא {מג.} ותקין לכרסייא כתות לשמשא ליה כו׳, אבל דעשי׳ אמר שם ולאלין עביד שמשין ס״מ כו׳ כעננים כו׳, וזהו תמים, דכל סיום י״ם הוא לשון רבים, דהן דרגין הנ״ל. ואמר ב״נ אצטריך כו׳.

[774] עי׳ לעיל הערה 569.

[775] עי׳ שיה״ש (ב ו): שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ועי׳ זהר ח״א כח ע״א: מסטרא דחסד חוור מתמן אתקריאת סיהרא ויסגר בשר תחתנה בשר דאיהו סומק מסטרא דגבורה ואתכליל בתרוייהו בההוא זמנא (שיר ב ו) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ועי׳ לקמן כד ע״א.

[776] עי׳ לעיל הערה 625.

[777] כי אסף זרועותיו אליה א׳ מראשותיה וא׳ חובקת בסוד שמאלו תחת לראשי וכו׳ (כתם פז).

[778] ע״י מלואים אות קכז.

[779] ומליא אלא מניה - שעל כן נרשמה הו״ו קודם הה״א האחרונה בשם הקדוש להודיע שהו״ו מריק אליה והיא מוצקת ועל היודע הסוד הזה על מתכונתו (כתם פז).

[780] ולא עירב חול בקדש וקדש בחול כי זה בלא ספק נכנס בשלום ויצא בשלום אשרי חלקו (כתם פז).

עי׳ אד״ר קמ ע״ב הוב״ד במלואים אות סא. ועי׳ לעיל הערה 340.

[781] עי׳ שער מאמרי רשב״י כז ע״ד: בז״א הם שבילין צרים ולא ארחין רחבין. למעלה שבילין ולמטה ארחין (בהגר״א בס״י ד ע״ג). ע׳ סוף סד״צ (לז ע״א) וז״ל, זכאה מאן דעאל וידע שבילוי וארחוי. וביאר שם הגר״א: שבילוי – סתימוי [התלבשות הרדל״א בהג״ר (לש״ו)]. וארחוי – גילויו [ר״ל התלבשות הרדל״א בהז״ת, כי הרדל״א מתלבש בכל א״א כולו שהוא בכל אצילות כולו, כמ״ש בע״ח א״א ז׳, ובשער הכללים פ״ט (לש״ו)]. ועי׳ מלואים אות כ.

[782] עי׳ לעיל הערה 765.

[783] אחר שביאר סוד צורת הו״ו שבשם הקדוש השלים הענין דצורת הי״וד הראשונה שבשם שכן התחי״ל בה״א ובי״וד כלה מלמטה למעלה לפי שהתחיל לבאר האותיות ממאי דסליק מניה ואמר

ידועה, הנקודה הזו עומדת בסתר המחשבה, משום שלא התפשטה כלל, ולא ידוע לאיזו דרך היא ולאן הולכת, ומאיפה היא ומאיפה יצאה, ועל כן כלם עומדים בחוץ באותה הנקודה, (שעומדת) ברצון המחשבה שלא נודעה כלל.	בסתימת למחשבה[784] בגין דלא אתפשט כלל[פג] ולא ידיע למן מוכחת הוא ולמן לזיל ומן מיהי ומן נפקא[785] וע״ל כלהו קיימין בר[פד] בהאי נקודה (דקיימא)[פה] ברעו למחשבה[786] דלא לתידע כלל[787]:
והיא הנקודה שעומדת באות ה״א העליונה, שעומדת על כל אותם ששה העמודים שאמרנו, והם חמשה כפי שאמרנו, והם פליאות, ולכן נקרא הסוד הזה פלא, והאות אלף, עולה כאן וכאן הכל אות פלאות, והרי בארנו.	ואיהי נקודה דקיימא בתת ה״ת עילאה[788] דקיימא על כל אינון שית סמכין[789] דקאמרן ואינון חמש דקאמרן ואינון פליאות[790] וע״ל איקרי רזא דא פלא ואות אלף[791] סלקא הכא והכא כלא אות פלאות[792] והא אוקימנא:
וכל אלו העמודים וכל אלו המרכבות שאמרנו, כשעולה ה״א האחרונה להתקשר עם האות וא״ו, אותן המרכבות שלה פרושות על הנקבה כפי שאמרנו, וכל אותן המרכבות שלא (שלה) כלולות באותן המרכבות העליונות, כולן מכסות סביב הנקבה.	וכל אלין סמכין וכל אלין דאיקרן דקאמרן כד סלקא ה״ת בתראה לאתקשרא בתת וא״ו אינון דאיקרן דילה[793] פרישן על נוקבא דקאמרן וכל אינון דאיקרן (דלא) [נ״ל דילה] כלילן באינון דאיקרן עילאין כלהו חפיין בסחרנא דנוקבא[794]:

"דיוקנא דאת י״וד״ ולא הביא בכאן דיוקנא דאת ה״א הראשונה שבשם לפי שהיא נכלל׳ בה״א האחרונה כמו שעשה בסוד המרכבו׳ המתחייבות מהאותיות שכלל ה״א בה״א וע״כ דלג אותה וביאר צלם הי״וד וירצה כי הנקודה הראשונה הנרמזת ביו״ד תורה על דבר מחשביי נעלם בלתי נתפס בשום הרגש ולא נוטה לשום צד מצד התקבצותו בעצמו שלא יתפשט לכאן ולכאן עד שלא יורגש ממנו איזה הדרך ילך ומי הוא ומהיכן יצא שאם היתה הנקודה נמשכת לשום צד יורגש מהמשכתה מהיכן באתה ולאין היא הולכת ואחרי שהורשמה דקה מן הדקה בלא התמשכות לא למעלה ולא למטה זה יורה על העלמתה ושהיא מחשבית ושהכל נאצר ונטמן בה (כתם פז).

[784] עי׳ מלואים אות כד.

[785] כי כל צורה שנוטה לאיזה צד נודע מגמתה מהיכן ולהיכן אמנם זאת הנקודה מתבודדת בעצמה לא נודע מהיכן ולהיכן והכל מתבודד בה הימין והשמאל אלא שעדיין לא נראה עד שיתפשט ממנה מה שיתפשט (כתם פז).

[786] כלומר שהוא מורה רצון המחשבה ולא ההתפשטות עדיין והשש והחמש הנזכרים בכאן הם סוד הו״ו וההי״א שהם מתבודדים בה ועדיין לא נתפשטו (כתם פז).

[787] עי׳ לעיל הערה 56.

[788] צ״ע אם כוונתו לפנימיות האות ה׳, או לרגל שמאל הה״א, או למפיק ה׳ {עי׳ בהגר״א בתיקו״ז קח ע״ב ד״ה דברתא.}, וע׳ מלואים אות קכח. ועי׳ נב ע״ב: י איהו אתנהיר ביה נהירו דנקודא בההוא גוונא ממש וההוא דיוקנא ממש ה נהירו דנקודה בההוא גוונא

[789] הו״ק הם עמודים לבינה ודעת.

[790] רמז למה שביאר למעלה בסוד הה״א הראשונה שיוצאים ממנה נ׳ שערים והם סוד מ״ש דוד גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך שהיה מתפלל לאל יתברך שיגלה עיניו בנו״ן פלאות כמו שביארנו ואמר עתה כי גם החמשים פלאות היו בכח הנקודה הזאת ושעל זה נקראת פלאות כי האלף משמשת לכאן ולכאן פלא אות וכבר ידעת כי לשון פלא הוא ענין העלמה כד״א כי יפלא ממך דבר והכוונה כי הכל פלא ונעלם באות הי״וד וכל העמודים והמרכבות (כתם פז).

[791] עי׳ ח״ג קצג ע״ב, הוב״ד במלואים אות קכט.

[792] עי׳ לעיל הערות 120 ו-118.

[793] ואחר שהשלים הדבור בסוד הד׳ אותיות חזר לכלול כל הענין שאליו היתה הכוונה מענין הכנויין והמרכבות החופפים את העטרת בשעת החבור ואמר "כד סלקא ה״א התראה ואתקשרת באת ו״ו אינון רתיכין דילה" הם בתולותיה הם המובאות עמה סוד ארגמ״ן "פרישן על נוקבא כדקאמרן" ואמר כי מרכבותיה אזי הם נכללות במרכבות העליונות ובהסכמה אחת וכלם סובבים וחוגגים סביבה שושביני המלך והמלכה והוא אמרו "אינון רתיכאן דילה כלילין באינון רתיכין עילאין וכלהו חפיין סחרנא דנוקבא" (כתם פז).

[794] עי׳ אור יקר ומ״מ (ח״ב קלז ע״א) שרתיכין דילה הם ספירות הפרטיות של המלכות. אמנם עי׳ בהגר״א בתיקו״ז (לז ע״ב): אינון שנים עשר בקר דתחותה תלת לכל סטר מתחלקין כל א׳ לתלת, והאי נקודה האמצעית משלים לעשרה לכל סטר, היינו הבי״ע מתבטלות למלכות כלבוש, וכן הוא בבהגר״א בתז״ח כג ע״ב.

הסוד הזה, כשהנקבה לא נקשרת לזכר, מכסה אותה קליפה אחת חזקה, שמסתירה את אורה. וכשנקשרת בזכר, מכסות אותה, כל אותן המרכבות העליונות והתחתונות, הן קלפה קדושה שמכסות אותה ומתלבשת בהם, והיא נקשרת עם האות ו״ו.	רזא דא כד נוקבא לא אתקשרת בדכורא חפיא לה חד {ז ע״ב} קליפה תקיפא[795] דסתים נהורה[796] וכד אתקשרת בדכורא חפיין לה כל הני תיכין עילאין[797] ותתאין לגנון קליפה קדישא לחפיין לה ואתלבשת בהו[798] והיא[799] אתקשרת בתת ו״ו[800]:
למעלה נוסעת עם ה״א, שהנקודה העליונה נסתרת בתוכה, וכשהיא נוטלת אותם וכלם בה, אז כלם נעשים כמו זה, כּ (נ״א ש) ומסתיר הנקודה העליונה שקיימת באמצע, שהיא ו״ו שהולכת בעגול לעשות גוף, להסתיר הנקודה הזו.	עילאה[801] נטלא בה״א לנקודה עילאה סתים בגווה וכד לית נטלא לון וכלהו בה כדין

[795] עי׳ לעיל הערה 160, ועי׳ מלואים אות י יב.

[796] הודיע סוד גדול בענין האצילות כי המדה האחרונה נפעלת כ״ביכול מאור וחשך מפאת מעשה התחתונים וכך חייבה החכמה העליונה שתתפעל מדין ורחמים להעניש ולהשכיר כאשר יתבאר ב״ה בסוד פרה אדומה ודע כי אמרי שהיא נפעלת לא שיש בה שום שנוי בעצם ח״ו רק יתיחס אליה השנוי מצד מה שתפעל בתחתונים אם טוב ואם רע כפי מעשיהם והוא סוד צור ילדך תשי וסוד שמת לו לא בניו מומם כאלו הכתוב מגיד כי במעשיהם הרעים נתקלקלו הצינורות ונשחת הבנין והטילו פגם ומום בצורה העליונה ח״ו והוא אמרו שחת לו וחזר ואמר לא בניו מומם הגיד כי ההשחתה הנז׳ אינה עצמיית למעלה ח״ו רק בבחינתם שהמום שלהם הוא לא שלו ח״ו וכאלו הכתוב מדבר בדרך תימה שחת לו לא כי אם בניו מומם לא בו והוא סוד אמרם ז״ל כ״ב יכול חייביא עבדין פגימותא לעילא ואמרו מאי פגימותא כמה דכתיב שחת לו לא בניו מומם דהא כל הני תיקונין לא משתכחין כדקא יאות הנה גלו לנו כי החסרון והמום הוא בנו לא בו ח״ו האמנם כי בהחטיאנו כוונתו יתברך בבריאה שהוא להמשיך הרצון והשפע למטה ובעבור החטא הוא מתעכב שלא כרצונו יתברך וכאלו הוא מתעצב אל לבו ח״ו בבחינת המנע טובו מעלינו וזהו דור עקש ופתלתל כי הדבר תלוי בדור ולזה סמך הליי׳ תגמלו זאת בתמיה וכלומר האתם חושבים שליי׳ אתם גומלים זאת ח״ו ח״ו הלא לכם שאתם עם נבל ולא חכם וכו׳ ועוד יתבאר ענין זה כמקומו, והוא אמרו בכאן ״רזא דא כד נוקבא לא אתקשרת בדכורא חפייא לה חד קליפה תקיפא דסתים נהורא״ הוא החש״ך המבדיל בינה ובינינו המונע האור מהגיע לנו בזה הסותם צינורות השפע שלא ירדו למטה (כתם פז).

[797] בעלי המאורות העליונים (כתם פז).

[798] מקודם כי היתה לובשת קדרות לסבת מניעת שפעה למטה (כתם פז). ועיי״ש שנוסף ״אתעברת מקמיה רלגה - כמו שביאר למעלה ברחצתי את רגלי איככה אטנפם (כתם פז).

[799] ובכל (כתם פז).

[800] שהוא סוד האור ומתעלית להיות באמה בתה ה״א בה״א העליונה אשר הנקודה סתומה בתוכה וישוב הכל למאור אחד מראשו ועד רגלו כי לא יפול ההבדל בדבר כי אם מפאת התחתונים (כתם פז).

[801] עילא (דפ״א). ונטלא עילא (כתם פז). ואם הגרסא היא ״עילאה״ אז היא לשון של ״עליון״, ואפשר שמקומה יחד עם הו׳ לעשותו ו׳ עליון, וצ״ע.*##

	מיתעדילו כלהו כגונא דמ כ[802] (נ"מ ב)[803] ומסתיס נקודה עילאה דקיימא בחמצעיתא[804] מיהו ו"ו דמזלא בעיגולא למעבד גופא[805] למסתמא להאי נקודה:

[802] עיי"ש בסע"ה דף ע'@ ודברים אלו נרמזים בסה"כ סוף שער הקדישים כי קודם העלינו כל העולמות למעלה כדי שיוכללו כל העולמות באצילות לעשות זיווג העליון אמנם בעל הזיווג אין שם זווג רק לת"ת ומלכות, ואך כל העולמות נעשים בדמות כנפים וידוע כי כל העולמות מלבישים לנו"ה דאצילותשהוא עד הטיבור ולכן שיעור הפ' כך הוא שהת"ת משבח לשכינה ממטה למעלה ומתחיל מה יפו פעמיך ואח"כ הולך ממטה למעלה ואומר שדרך הם העולמות הנכללים עד הטיבור והם נעשים כמו אגן הסהר כחצי גורן עגולה להסתיר היחוד אל יחסר המזג שהגבורות הם בסוד היין שאינם ממוזגים עם המים שהם החסדים רק בעת הזווג הם ממוזגים עם החסדים שהם מים אך מבואר שהמזיגה נק' שליש יין ושני חלקים מים וסודו הוא כי החסדים אחר שנתגלים הם כפולים והגבורות אינם כפולים נמצא שהוא ב' חלקים מים שהם חסדים ושליש א' יין שהם גבורות ולפי מ"ש במס' סנהדרין שקאי על הסנהדרין וגם לפי הזהר פירשו ג"כ כך וז"ל הזהר סנהדרין קיימא כחצי גורן עגולה למעבד גופא לסיהרא לאתקשטא מטרונתא לגבי בעלה ולפי דברי האריז"ל הוא ג"כ כך כי נעשה גופא של מלכות מהכלים העולים מג' עולמות בי,ע ואחר העיון תבין ג"כ טעם למה העולמות ג"כ עולים למעלה באצילו כי באמת הוא מדבר בזווג של חול שאז קומת המלכות מתחלת מחזה דז"א ורלגיה יורדים לבריאה ואז צריך לעולם הבריא הג"כ לעלות כדי לעלות הנה"י שלה ומטעם זה כל העולמות צריכים לעלות כי קומת המלכות מתפשטת בכל עולמות בי"ע וכשעולים אזי מעלים את הנה"י בסוד ואשיבה רגלי אל עדותיך שהוא זעיר תורה שבתכב כדי להיות הנ"י בסוד בנין באצילות גם גופא שלה וזה למיעבד גופא לסיהרא וידוע שסנהדרין הם בהיכל זכות דעולם הבירא והם מן עינים שלה ר"ל הגבורות שבעינים שלה ועיקר בנין המלכות נעשה מגבורות לכן הסנהדרין קיימין למעבד גופא לסיהרא ועד פה דיבר מזיווג החולק ואח"כ אומר כשבטנך ערימת חטים אז סוגה בשושנים וז"ל התיקונים מסטרא דשכינתא עלאה אתקראת שכינתא תתא הבטל הה"ד מבטן מי יצא הקרח והנה בט"ן הוא שם ב"ן ט' אותיותיו ונמצא שהמלכות נק' בטל בבחי' זו אך בשבת א' שהם כמו ערימה וכו'סוגה בשושנים כי בחול צריך להסתיר הזיו והעולמות עומדים בדמות כנפים משא"כ בשבת אז היא פב"פ עם זעיר כי היא מאירה ברזא דבינה סוד כבוד אל גימ' ס"ג דבינה דעת הפנימי שבה ואז אין צריך להסתיר ברזא דאגן הסהר רק סוגה לשון סייג ג"כ בשושנים שהיא בינה שושנה מאירה במלכות (מ"מ סוף חלק א').

[803] עי' זהר (ח"ג רמט ע"ב): בעשור לחדש הזה (שם ג) דאתחבר סיהרא קדישא בשמשא דאתמר ביה (תהלים פד יב) כי שמש ומגן יי' אלהים (צבאות) ומה דהות נקודה זעירא (ס"א כגוונא דא) ב אתמלאת בסיהרא וכדין איהי החדש מלא:

תרגום: "בעשור לחודש הזה", שמתחברת הלבנה הקדושה בשמש, שנאמר בו "כי שמש ומגן ה' אלהים (צבאות)", ומה שהיתה נקודה קטנה (כדוגמא זה) ב מתמלאת בלבנה, ואז הוא חדש מלא

עי' $$ ריש תיקון נח בענין שהנקודה היא מלכות דאצילות והכ' היא בי"ע?

[804] כלומר ישובו כל המדות אל הסכמה אחת וכבר ידעת כי אין לך תמונה בכל התמונות מי שתורה על הסכמה אחת רק העגולה כי התמונות בעלי הקצוות מורים על הבדל הצורות אמנם העגוליית חוזרת קצתה על קצתה והיא אחת וע"כ היתה סנהדרין כחצי גורן עגולה להיות פונים כלם אל הסכמה אחת והסוד בזה ודמות פניהם פני אדם (כתם פז).

יהל אור ח"ב [כד ע"א] : והוא באדם טבור, כמ"ש שררך אגן הסהר. והוא נקודה האמצעית דסיהרא, כמ"ש ברע"מ פ' פנחס {רמח:} ובז"ח@ פ' בראשית בס"א {ז. בשני הדפוסים} שלכן בבטן אמו הטבור פתוח ואוכל ממה שאמו אוכלת (נדה ל:). והוא אמצעיתא דעלמא. ומשם יוצא המזון לעולם. ושם הוא שכר טוב הצפון לצדיקים לע"ל, שעליו אמר דוד תערוך לפני שלחן, ששם השלחן כמו שמפרש והולך.

[805] כבר ידעת כי הו"ו הוא סוד ההתפשטות לכל השש קצוות והוא המודד אותם סביב והנותן מדה לכל היריעות וממנו הם במעשהו והדמיון בזה כי כשתעגל עגולה אחת סביב נקודה אחת הנה תמצא באורך כל העגולה סביב ששה מדות מהמדה ומהקו אשר מרגל המחוגה החונה בנקודה ועד רגלו השנית הסובב לא פחות ולא יותר כאשר כתבנו למעלה בסוד הסמ"ך והנה לפי דמיון זה מי פעל ועשה העגולה על המדה ההיא בלא תוספת ומגרעת רק הקו ההוא המתמשך מהנקודה אל העגולה כן ובדוגמא סוד הו"ו שהוא משך הי"וד היא היא ההולכת סביב הנקודה לתאר התמונה ההיא העגוליית ולעשות אותה גוף מתפשט סביב והא לך צורתה ⊛. הרי לך מבואר כי כמדת הששה קנים

כדוגמא (שה״א) אחרת עושה גוף עם אותם המרכבות שלה, והיא הנקודה שעומדת באמצע, ואז נקראת ה״א. כך גם האות הזו, הסוד של ו״ו, הם הגוף ועומד בסוד זה, והנקודה הזו באמצע. ולכן הכל אחד, והנקודה העליונה הזו נקראת חכמה עליונה, והנקודה התחתונה הזו נקראת חכמה תחתונה, חכמה קטנה. והה״א הזו והה״א הזו, רק שהנקודה הזו נרשמת בראשונה (בנקודה) בלבדה.	כגוונא (נ״ל דה״ל) לחכא עביד גופא בלחינון דתיכין דילה[806] ואיהי נקודה דקיימא בלמצעיתא וכדין ליקרי ה״ל[807] ה״נ הלי לת רזא דו״ו לחינון גופא וקיימא ברזא דא והלי נקודה בלמצעיתא וכ״כ כללא חד והלי נקודה עילאה ליקרי חכמה עילאה[808] והלי נקודה תתאה[809] ליקרי חכמה תתאה חכמה זעירא[810] והלי ה״ל[811] והלי ה״ל בר דהלי נקודה לתרשיס בקדמיתא (בנקודלה) [בלחודלה][812]:
י׳ נקודה אחת עליונה שעומדת על תשעה עמודים, כמו שבארנו אלו לא נקראים בשמות, רק באותן המרכבות שלהם, אבל התשעה הללו יוצאים מתוך המאור ונרשמים תחת היו״ד.	י׳ נקודה חד עילאה דקיימא על תשעה סמכין כמא דלוקימנא אלין לא ליקרון בשמהן בר בלחינון דתיכין דילהון[813] אבל הני תשעה נפקי מגו בוצינא[814] ולתרשימו תחותוי דיו״ד[815]:

היוצאים מהנקודה הם הם מדת היקף כל העגולה סביב, והוא אמרו ״ואיהו ו״ו ודאזלא בעיגולא למעבד גופא לאסתמא להאי נקודה״ (כתם פז).

[806] פי׳ כי על הדוגמא הזאת תעשה העטרת במרכבתה שתשוב היא נקודה. והאלכסונות נמשכים סביבותיה וזהו סוד המנורה ובששה קנים היוצאים מצדיה כאשר אבאר במקומו ב״ה בסוד שבעה ושבעה מוצקות (כתם פז).

[807] פי׳ ובכן נראית ונגלית ונודעת מתוך מרכבתה כמו שביארנו כי מלת ה״א הוא מלשון זימון כמו הא לכם זרע והכוונה כי ממנה יודע מה שלמעלה הימנה ואתה בני פקח עיניך וראה ודע כי כל המדות המורגשות והתמונות מההיקפים ודומיהם הנה הנם במדות המחשביות במספרם כמשפט אמנם הבדל גדול ביניהם וזה כי המדות והתמונות המחשביות בלתי נגבלות והמדות המוחשיות נגבלות בהיותם נשואות בחומר ודמיון זה האומן הבנאי כי מדת הבנין ותכונתו מצוייר בשכלו והוא בלתי נתפס ונגבל רק צורת הבית ותכונתו בשכל ואחר שהגבילו בחומר ובלבנים נתפס ונגבל ועד״ז הוא אמרם ז״ל שיעור קומה כאשר יתבאר במקומו בע״ה ואלה הדברים צריכים שכל רחב וירא אלהים יצא את כלם ולא ישתבש בדעתו בשום מחשבה חיצונית (כתם פז).

[808] פי׳ חכמה (רח״ו ח״א ז ע״ב) לאפוקי מלכות שהיא חכמתא תתאה (יהל אור שם).

[809] עי׳ זהר ח״א לא ע״ב.

[810] עי׳ זהר ח״א קמא ע״ב: רבי שמעון פתח ואמר (שם א כ) חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן קולה האי קרא איהו רזא עלאה מאי חכמות אלין חכמה עלאה וחכמתא זעירא דאתכלילת [בה בעלמא] (בעלאה) ושריא בה בחוץ תרונה:

תרגום: רבי שמעון פתח ואמר, ״חכמות בחוץ תרנה ברחבות תתן קולה״. הפסוק הזה הוא סוד עליון. מה זה ״חכמות״, אלו החכמה העליונה והחכמה הקטנה שנכללת בעליונה ושורה בה, ״בחוץ תרונה״.

ביאור: זעירא – פשט הלשון חכמה עילאה אבא וחכמה זעירא מלכות שנכללת באבא, ומשם גמר תיקונה בסוד אבא יסד ברתא. ופי׳ הרב שהמלכות היא מהחזה ולמטה, ששם נשלם יסוד דאימא, ויסוד דאבא מגולה ומשם מאירה וזהו אבא יסד ברתא, ולכך אמר וחכמתא זעירא דאתכלילת בה בעילאה (מ״מ). ושריא בה - פי׳ שהמלכות שורה בחכמה ושם מקום מנוחתה שיסוד דאבא מתפשט מהחזה דז״א עד עט״י דז״א ושם היא קומת המלכות נמצא שהמלכות שורה וחונה במקום יסוד דאבא ומשם הארתה (מ״מ).

[811] ואחר ביאר סוד שתי הנקודות העליונה והתחתונה שנקראים חכמ״ה עליונה וחכמה תחתונה זעירא כי נתקטנה לגבי התחתונים כי היא ראש לשועלים. ״והאי איהי ה״א״, פי׳ לזאת יקרא ה״א מלשון זימון באמת אלא שהעליונה נקראת ה״א על שמה (כתם פז).

[812] ונתן הבדל בין שתי הנקודות ואמר ״בר דהאי נקודה אתרשים בקדמיתא בלחודהא״ בתחלת האצילות והיא החכמה העליונה חכמת אלהים ״דקיימא על ט׳ סמכין כמה דאוקימנא דאלין לא אקרון בשמהן בר באינון רתיכין דלהון״ וכבר נתבאר זה שאין להם שמות מונחים רק בהשאלה ע״ש מרכבותיהם נקראים (כתם פז).

[813] ע׳ לעיל ז ע״ב: ואלין לא איקרון בשמהן ידיעאן בר באינון כינויין דלתתא. וצ״ע אם כוונתו כאן לי׳ ספירות פרטיות דחכמה.

[814] עי׳ לעיל הערה 353.

[815] אותם שאפי׳ בשם מושאל אינם נקראים להעלמה (כתם פז).

ואותן תשע נקדות שמתפשטות בכל האותיות, משום שכל האותיות יוצאות מן יו״ד באותם השבילים שלה, וכמו שהאותיות יוצאות מן יו״ד, כך הנקודות, וכל התקע נקודות הללו יוצאות מאותם תשע.	ואינון ט׳ נקודין לאתפשטן בכל אתוון[816] בגין לכל אתוון נפקין מן י׳ באינון שבילין[817] דילה וכמא לאתוון נפקין מן י׳ הכי ניקודין וכללהו הני נקודין תשע נפקין מאינון תשע:
ואף על גב שאמרנו שהתשע הללו הם תחת היו״ד, הם על היו״ד, אבל הם תומכים אותה, והם מרכבות לט׳ אחרות, שהם סוד האין סוף. וכולם עומדים ליו״ד, וכל אלה שלמטה נסתרו וחזרו לנקודה הזו, על זה כל הימים.	ואע״ג[818] לאמרן להני תשע אינון תחותיה דיו״ד עליה דיו״ד אינון[819] לכל אינון סמכין לה ואינון רתיכין לט׳ לאחנין לאינון רזא לאין סוף[820] וכללהו קיימין ליו״ד[821] וכל הני לאתתא אסתימו ואהדרו להאי נקודה[822] ע״ד כל יומין[823] (כמן חסר)[824]:
	ט/ג
	סתרי אותיות:
בא וראה, כמה יש לאנשים להשמר מחטאיהם ולהתעסק ברצון רבונם, שהרי שבעה צדיקים שהיו בישראל, שהחזיקו	ת״ח כמה אית לון לבני נשא לאסתמרא מחוביהון ולאשתדלא ברעותא דמאריהון דהא (אין) [אינון] שבעה זכאין[825] דהוו בישראל

[816] ולפי דרכו הודיע כי מספר הנקודות הם תשע חל״ם צר״י סגו״ל חר״ק שב״א שר״ק קבו״ץ פת״ח קמ״ץ ביען הם נשמה לאותיות נאצלות מכח זאת הנקודה והוא אמרו ״ואינון ט׳ נקודין דאתפשטן בכל אתוון״ והודיע הטעם ואמר ״דכל אתוון נפקין מיו״ד״ אמנם אלה הם נעלמות (בבוציצא) [בבוצינא] והם נשמות לאותיות וכמו שהאותיות יצאו מהיו״ד כן הנקודות התשע הנז׳ יוצאים מאותם התשע (כתם פז).

[817] עי׳ לעיל הערה 781.

[818] בר ברזא דתשע נקודין כו׳. שהן מתפשטין מאלו, ובהון אקרון בשמן, כמ״ש שם, ובסוף המאמר דשם דף ט׳ ע״ב {מרגליות ז. ליורנו ז:} בסופו (יהל אור ח״ב טו ע״ג) – ועי׳ יהל אור 43..

[819] ולפי שיקשה כפי המונח שהרי אמר שיצאו (מהבוציצא) [מהבוצינא] והונחו תחת הי״וד לזה אמר ״ואע״ג דאמרן והני ט׳ אינון תחותוי דיו״ד עליה די״וד אינון וכו״ כלומר בבחינת שהם סומכים אותה וכל דבר אשר יסמך עליו חבירו נקרא תחתון אליו אמנם האמת כי הם עליו בסוד הארון נושא את נושאיו כאשר אמרנו (כתם פז).

[820] כי גם הם יקראו מרכבה ועמודים לט׳ אחרים שלא נודעו ולא נקראו בשמות אותם אשר בסוד האין סוף שהם למעלה מהכתר (כתם פז). עי׳ לעיל הערה 90.

[821] כלומר אלו ואלו הם סומכים לי״וד (כתם פז).

[822] וכנגדם המרכבות אשר למעלה בעטרת ״אסתימו ואהדרו להאי נקודה״ בהסכמה אחת כמו שביארנו (כתם פז).

[823] עי׳ ריש אד״ז: פתח ר״ש ואמר (שיר ז יא) אני לדודי ועלי תשוקתו כל יומין דאתקטרנא בהאי עלמא בחד קטירא אתקטרנא ביה בקב״ה ובג״כ השתא ועלי תשוקתו דהוא וכל סיעתא קדישא דיליה (ד)אתו למשמע בחדוה מלין סתימין ושבחא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין פריש ואתפרש (יתיר) מכלא ולא פריש דהא כלא ביה מתדבקן והוא מתדבק בכלא הוא כלא:

פתח רבי שמעון, ואמר ״אני לדודי ועלי תשוקתו״ כל הימים שהייתי מקושר בזה העולם, בקשר אחד נתקשרתי בקב״ה, ולכך עתה ״ועלי תשוקתו״, שהוא וכל המחנה הקדוש שלו, באו לשמוע בשמחת דברים סתומים ואת השבח של העתיק הקדוש הסתום מכל הסתומים, פרוש ומובדל מכל, ואינו נבדל, שהרי הכל מידבקים בו, והוא מתדבק בכולם, (והרי) הוא הכל.

[824] (והחיות רצוא ושוב כו׳ דלא יכיל עינא למשלט בהו עד סוף הענין תמצאנו נדפס בפרשת בראשית מהזוהר דף כ״א, עי׳ מלואים אות פה).

[825] ומה שהמשיך כל הענין הזה ספור השבעה הצדיקים וז׳ המלכים החטאים בא להודיע מה שרמזנו למעלה (לעיל הערה 796) בצור ילדך תשי וכי יש ז׳ כנגד ז׳ וכי קמו בעולם ז׳ צדיקים שהיו דוגמא לשבעה עמודים אשר חצבה החכמ״ה המעמידים את העולם והם אברהם יצחק יעקב יוסף משה אהרן דוד ולנגדם בקליפה ז׳ עמודי חשך ברגליה המטונפים הידועים לבעלי הקבלה נקראים ספירות הטומאה וקמו ז׳ החטאים האלה בנפשותם מחריבי עולם והם ירבעם בעשא אח״כ יהוא בן נמשי פקח בן רמליהו ומנחם בן גדי והושע בן אלה הז׳ הצדיקים עזרו אל כח אדנ״י להשפיע בתחתונים ולהעמיד העולם ושבעה הרשעים תששו כביכול כחה כמו שביארנו למעלה ושחוייב כפי החכמה שתתגרש הא״ס שלא ייסרה אותם מבית בעלה עם בניה והגירושין כבר רמזנום לסבת כי לא מצאה הי״ונה מנוח לכף רגלה לשישרה טובה ושפעתה עליהם ולפי שלא יסרה אותם ז׳ על חטאתיהם מנעו

בקדוש ברוך הוא בלב שלם, והם שבעת עמודי עולם ממש, בימיהם התגבר בעולם הימין על השמאל, וישראל על שאר העמים.	לאתתקפו ביה בקב״ה בלבא שליס ומינון שבעה סמכין לעלמא ממש ביומיהון לאתגבר בעלמא ימינא על שמאלא ויקרמל על עובדי כוכבים:
וכיון שהם נשלמו, קמו מצד שמאל שבעה בתי דינים ממש, שכולם עובדי עבודה זרה, כמו שהעירו החברים (גיטין פח ע״א) שלא חרבה ארץ ישראל עד שעבדו שבעה בתי דינים עבודה זרה. ושבאו מהם ואלו הם ירבעם בן נבט ובעשא בן אחיה ואחאב בן עמרי ויהוא בן נמשי ופקח בן רמליהו ומנחם בן גדי והושע בן אלה, זהו שנאמר ״אומללה יולדת השבעה״, זו הארץ הקדושה שילדה אותם.	וכיון לאשתלימו מינון קמו מסטרא דשמאלא שבעה בתי דינין ממש לכלהו עע״ז כמה לאתערו חבריא לגו חרבה מרן ישראל עד לפלחו שבע בתי דינין ע״ז[826] ולאלתו מנהון ואלין מינון ירבעם בן נבט ובעשא בו אחיה ואחאב בן עמרי ויהוא בן נמשי ופקח בן רמליהו ומנחם בן גדי והושע בן אלה הה״ד (ירמי׳ טו ט) לומללה יולדת השבעה[827] זו ארעא קדישא דילידת לון:
בא וראה כשבן לא עושה רצון אביו, על אמו מוטל להלקותו ולהנהיגו בדרך ישרה, זהו שנאמר ״דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו״. מה זה ״אמו״. ודאי בת שבע, אֵם שלמה ולא אביו. למה, משום שהיא נתמנתה על הבית, וכל הגנזים וכל כלי הקרב נמסרו בידיה, והיא רוצה להנהיג את בניה בדרך ישרה, שיעשו את רצון המלך. ועל שהיא לא הנהיגה את השבע הללו בדרך ישרה, ולא הלקתה אותם, הסתובבו לצד שמאל, ושלט השמאל על הימין, והלכה עמהם בגלות זהו, נאמר ״אומללה יולדת השבעה״.	ת״ח כל ברה לא עביד רעותא לאבוי על לימיה לימיא לאלקאה ליה ולאדכרה ליה בארח מישר הה״ד (משלי לא א) דברי למואל מלך משא לשר יסרתו אמו[828] מאי אמו ולאי בת שבע אם שלמה (&) ולא לאבוי מ״ט בגין לאיהי אתפקדא על ביתא וכל גניזין וכל מאני קרבא בידה אתמסרין ואיהי בעיא לאדכרא בנהא בארח מישר ליעבדון רעותא למלכא ועל לאיהי לא דברת להני שבע בארח מישר ולא אלקת להון אסתחרו לסטרא דשמאלא ושלטו שמאלא על ימינא ואזלו עמהון בגלותא הה״ד (ירמיה טו ט) לומללה יולדת השבעה:
בא וראה הראשון שהיה בהם, שהוא ירבעם, העיר בעולם את צד השמאל ועשה שני עגלים, שהרי העגל הוא מהצד של שור, שהוא בשמאל. ומה שהיו שנים, הסוד של שני כחות השמאל באו ממנו,	ת״ח קדמאה להוא דהו לאיהו ירבעם לאתער בעלמא סטרא דשמאלא ועביד תרין עגלין להא עגלא מסטרא דשור לאיהו לאיהו בשמאלא ומה להוו תרי רזא לתרי חילין דשמאלא אתי מיניה[829]

הטוב ממנה מצדם לא מצדה. ויש מקום עיון בכאן למה לא יסרה אותם ולא אוכל לפרש כי הדברים עתיקים (כתם פז).

[826] עיי״ש במהר״ל דהיינו קומה שלמה של הסרה מן ה׳ ית׳, וז׳ מחיצות של חציצה שלימה, ולא של פרט אחת.

[827] עי׳ שער ההקדמות (כב ע״ב): בהיות הז׳ בנים בתוך הכלי של אימא, היו שם בבחי׳ מ״ן, מעוררים זווג עליון דאו״א, והנה כאשר יצאו משם ז׳ הנקודות תחתונות, הנקראים בנים כנזכר, ועליהם נאמר, אומללה יולדת השבעה, וכל הכלים שלהם נשברו, והם הם הז׳ מלכים אשר מלכו בארץ אדום, הנזכרים בריש אדרת נשא:

[828] עי׳ בהגר״א במשלי (ד ג) שזה כנסת ישראל (עי׳ זהר ח״ג עד ע״ב). אמנם עי׳ סנהדרין (דף ע ע״ב): דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מלמד שכפאתו אמו על העמוד ואמרה לו ״מה ברי ומה בר בטני ומה בר נדרי״. ״מה ברי״, הכל יודעים שאביך ירא שמים הוה עכשיו יאמרו אמו גרמה לו. ועי׳ במ״ר (פ״י סי׳ ד) שאותו הלילה של חנוכה בית המקדש, שלמה נשא בת פרעה וישן עד ד׳ שעות, ולא יכלו לעשות התמיד, שהמפתחות היו אצלו, ולכן נקרא למואל שהשליך עול מלכות שמים מעלי כלומר למה לו אל. וע״י בהגר״א בתז״ח לז ע״ג: אשר יסרתו אמו ויסורין שלהן יסורין של אהבה מסט׳ דאברהם.

עי׳ לקמן מב ע״ג.

[829] דו״נ דסט״א, עי׳ מלואים אות קל. עי׳ שער הפסוקים (מלכים א׳): ענין שני עגלי זהב של ירבעם, ושני עגלי דור המדבר, נתבארו היטב בבאורינו בספר הזוהר, בפרשת משפטים בשאלת הסבא, מאן הוא נחשא דפרח באוירא וכו׳, שרי בחבורא וסיים בפירודא וכו׳, וביארנו, כי זכר ונקבה של הקליפה, בתחלה הם מחוברים אחור באחור, ולכך הערב רב עשו שני עגלים מחוברים אחור באחור, ונקרא עגל אחד. וז״ש, שרי בחבורא. ואח״כ ירבעם רצה לגמור הענין ההוא, ולנסור אותם, ולהפרידם, כדי להחזירם פב״פ. ולכן עשאם ב׳ עגלים נפרדים, וישם את האחד בבית אל, והאחד בדן. האמנם לא

(אז) התחילה הלבנה להפגם, עד שנשלמו אותם הז׳ שמצד השמאל. כיון שבא הושע בן אלה, אז נפגמה הלבנה, וגלו ישראל ושכינה עמהם.	{ז ע״ג} (כדין) שריאת סיהרא לאתפגמא[830] על לאשתלימו מינון ז׳ מסטרא דשמאלא כיון דאתי הושע בן אלה כדין אתפגימת סיהרא וגלו ישראל ושכינתא עמהון:
למה, משום שכנסת ישראל עולה בשבעה ובשבעה יורדת. בשבעה נשלמת ובשבעה נפגמת. בשבעה נשלמת כמו שבארנו בסוד האמונה, והצדיקים האחוזים בה: אברהם, יצחק, ויעקב, יוסף, משה, אהרן, דוד. בשבעה נפגמת, השבעה בתי הדין הללו, וגורשה מהארץ הקדושה.	מ״ט בגין לכנסת ישראל עולה בשבעה סליקת ובשבעה נחתת בשבעה לאשתלימת ובשבעה אתפגימת בשבעה לאשתלימת כלהוקימנא ברזא דמהימנותא[831] וזכאין לאחזין בה אברהם יצחק ויעקב יוסף משה אהרן דוד בשבעה אתפגימת הני שבעה בתי דינין ואתתרכת מארעא קדישא:
שהרי שנים עשר בנים רשעים היו להם לאותם ז׳ בתי דין, ואז אותם י״ב עמודים שלמעלה נשברו, אותם י״ב שבטים שסביב השכינה, וישראל (הלכו) בגלות, אלא יהודה שחכו@שהאריכו לו עד עשרה.	להא תריסר בנין רשיעין[832] הוו להו לאינון ז׳ ב״ל וכדין אינון י״ב סמכין לעילא אתברו אינון י״ב שבטין דסחרני שכינתא[833] ויסראל (אזלו) בגלותא אלא יהודה לאוריכו ליה עד עשרה:
בא וראה, עד שהיו בירושלים למטה עשרה מלכים רשעים, לא נחרבה, ולא הסתלק הקדוש ברוך הוא ממנה	ת״ח עד להוו בירושלם לתתא עשרה מלכין[834] רשיעין לא אתחרבת[835] ולא אסתלק קב״ה מינה

עלתה בידו רק הנסירה והפרידה, וז״ש וסיים בפרודא. אבל לא עלתה בידו להחזירם פנים בפנים להזדווג יחד:

[830] עי׳ לקמן הערה 839.

[831] עי׳ לעיל הערה 765.

[832] ושם תמצא שקבלו ע״ה בקבלתם שאלה החטאים בנפשותה הולידו י״ב בנים רשעים כאבותיהם כי חייב כפי הדוגמא כי זה לעומת זה עשה האלהים כי כשם שיש בעולם הקדושה ז׳ וי״ב שבעה בסוד חצבה עמודיה שבעה וי״ב אלכסונות היוצאות מהנקודה כן יש בקליפה לנגדם ז׳ וי״ב אלכסונות אשר להוראתם באו בעולם הגלגלים ז׳ כוכבי לכת וי״ב מזלות וזה היה סבה שנשברו כביכול הז׳ הצנורות הקדושות מהשפיע מימיהם אלינו וי״ב הגבולות אשר באו בדוגמתם ז׳ אבות וי״ב שבטים (כתם פז). עי׳ לעיל והערה 187.

[833] היינו בחי׳ י״ב בקר [ע׳ מלואים אות ג] (בהגר״א בתז״ח כג ע״ב).

[834] עי׳ ע״ח נקודות ו שהיו ג׳׳כ אחוריים דאו״א וכתר דמלכין קדמאין חוץ מהז׳.

[835] ויאמר שלא חרבה ירושלם עד שנשלמו מנין עשרה מלכים רשעים שהיו נגדיים לעשרה קדושות והם רחבעם אביה אחזיהו אחז מנשה אמון יהואחז יהויקים יהויכין ולפי שמספר אלה אינם אלא ט׳ אמר כי שלמה אחוז בהם מצד אחד ואחוז עם הצדיקים מצד אחד וכן היה כי לעת זקנתו נשיו הטו את לבבו ועל סוד זה סבר מי שסבר שאנשי כנסת הגדולה לדעת רב יהודה למנותו עם השלשה מלכים לדון אותו כפי הפגימה, יצתה בת קול ואמרה להם חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב בגן עדן לא לפני חשוכים כמו שפי׳ רש״י ז״ל וביארו הסוד באמרם שם אמרה ב״ת קו״ל מי שהקדים ביתי לביתו ולא עוד אלא שבנה ביתי בשבע שנים וכבר ידעת סוד ז׳ שנים העליונים שרמזו בזה כי ראשו האחד אחוז שם ושתקן ז׳ עמודי אור ועכ״ז אמרו שלא השגיחו בב״ת קו״ל זה כשם שלא השגיחו בדמות דיוקנו של אביו ולא באש שירדה מן השמים ולחכה בספסליהם עד שיצתה בת קול פעם שנית ואמרה המעמך ישלמנה כי מאסת ופי׳ רש״י ז״ל וכי עליכם לשלם תשלומי עונשו של אדם שאתם מואסים בו בשלמה לומר שאין לו חלק הנה נתבאר מדבריהם כי סוד הענינים האלה הנסתרים מהחיוב הנראה לעין כפי הידיעה העליונה הוא נעלם ונסתר אמנם למדנו מדבריהם ששלמה היה העשירי במדתו שהיא העשירית אשר חציה העליון הפונה אל שמש ומגן יי׳ צבאות מליאה ודמיון זה הלבנה התחתונה כי לעולם אינה חסרה יותר מחציה ואם היא חסרה הוא מהצד הפונה אלינו כמו שכבר ביארנו וכן היה שבתחלת מלכותו בנה בית המקדש ולבסוף נפגמה הלבנ״ה והלכה הלוך וחסור וכן המלכים הרעו אחריו והנה הסוד הזה ביארו רז״ל בפסוק החדש הזה לכם ראש חדשים אמרו סימן מסר להם בימי החדש שט״ו ימים לחדש הלבנה הולך ומתוסף האור וט״ו אחר המילוי הולך הלוך וחסור ולפי שימי הלבנה אינם שלשים מלאים כי אם כ״ט י״ב תשצ״ג נמצא יום ט״ו מתווך בין י״ד ובין ט״ו והוא סוד אמרם אור לי״ד כי ימי המלוי י״ד וימי החסרון י״ד בסוד העתים של ס׳ קהלת הנודעים מדבר והפכו שהם כ״ח שתי ידות א״כ הט״ו הוא האמצעי האוחז בי״ד של אורה ואוחז בי״ד של פגימה וכן על המספר הזה מנו רז״ל י״ד מלכים עד שלמה ע״ה בסוד מלוי הלבנה וי״ד מלכים משלמה עד צדקיהו שאזי היתה הלבנ״ה חסרה מכל אורה בסוד ואת עיני צדקיהו עור (כתם פז).

ומירושלים של מעלה, שהיא עשירית, ונקראת שביעית (והם עשרה מלכים שלמעלה, שהיא עשירית ונקראת שביעית) והם עשרה המלכים שלמטה: רחבעם, אביה, (יהורם, אחזיהו), אחז, מנשה, אמון, יהואחז, יהויקים, יהויכין. וכשהיה העשירי שבהם רע, ולא נדבק בתורה, אז נתן מקום לצד השמאל לשלוט עליו ועל ירושלים. ואז הסתלקה השכינה, וישראל שהיו בירושלים גלו. על זה נאמר ״אוי לנו כי פנה יום״, זהו החסד העליון שנקרא יום ״כי ינטו צללי ערב״, זה סוד השמאל, שהתחיל לשלוט, שהרי מכאן בא הכח לצד השמאל.	ומירושלים של מעלה[836] שהיא עשירית (ומינון עשרה מלכי לעילא לאיהי עשירית) ומינון עשרה מלכין לתתא רחבעם (יהורם אחזיהו) אחז מנשה אמון יהואחז יהויקים יהויכין וכד הוה עשירה דנהו בישׁ ולא אתדבק באוריתא כדין יהיב אתרא לסטרא דשמאלא לשלטאה עליה ועל ירושלים וכדין שכינתא אסתלקת וישׂראל להוו בירושלים גלו ע״ז כתיב (ירמיה ו ד) אוי לנו כי פנה יום לא הוא חסד עילאה לאיקרי יום כי ינטו צללי ערב לא דא הוא דשמאלא דקרי לשלטאה להא מהכא אתי חילא לסטרא דשמאלא[837]:
בא וראה, שלמה הוא באמצע בין צד הימין לצד השמאל. וחכמתו עלתה בסוד הימין בסוד האמונה, על כל בני העולם, שהרי אמו למדה אותו. ובימיו עמדה הלבנה בשלמות, לכן נאמר ״ויחכם מכל האדם״, שנבנה בית המקדש.	תא חזי שלמה באמצעיתא איהו בין סטרא לימינא לסטרא דשמאלא (ושכינתא) [וחכמתא] דיליה אסתלקת בגזא דימינא בגזא דמהימנותא על כל בני עלמא[838] להא אימיה לוליפת ליה וביומוי קיימת סיהרא באשלמותא בג״ד כתיב (מ״א ה׳ ט) ויחכם מכל האדם לאתבני בי מקדשא:
ובסוף ימיו התחילה הלבנה להפגם, ואז נאמר ״ויעש שלמה הרע בעיני ה׳ ולא מלא אחרי ה׳ כדוד אביו״, מדויק ״לא מלא״, לא השלים מה שהיה לו להשלים, הכל אחרי דוד, שהוא מאותם שבעת העמודים, ולא מלא הלבנה אלא שנפגמה.	ובסוף יומוי אחית סיהרא לאתפגמא[839] וכדין כתיב (מל״א יא ו) ויעש שלמה הרע בעיני ה׳ ולא מלא אחרי ה׳ כדוד אביו לא מלא לייקא לא אשלים מה דאיהו הוי ליה לאשלמא כלא בתר דוד דאיהו מינון שבעה סמכין ולא מליא סיהרא אלא לאתפגמא:
לכן לא מונים אותו, לא עם שבעה צדיקים עמודי עולם, ולא עם אותם שמרדו ברבונם, אלא הוא באמצע מצד הימין שלם, ומצד השמאל פגום.	בגין כך לא מנינן ליה לא עם מינון שבעה זכאין סמכין לעלמא ולא עם מינון למרדו במאריהון אלא איהו באמצעיתא מסטרא דימינא אשלים ומסטרא דשמאלא פגים[840]:
לכן נאמר ״קרע אקרע את הממלכה״ זה הסוד שהמלך קרע את בגדי מלכותו, שהרי הממלכה היא על שלמה, ואמו נקראת, וזו בת שבע, ״ונתתיה לעבדך״, לכן נאמר ״תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גברתה״. בא וראה לעבד הזה לא	בג״כ כתיב (מלכים ל׳ יח יא) קרוע אקרע את הממלכה לא דא ממלכה דא למלכה בגזא פופירא[841] להא ממלכה עליה דשלמה היא ואמיה אקרי ולא את אבא ונתתיה לעבדך בג״כ כתיב (משלי ל כג)

[836] אם לא כוללים הג״ר.

[837] עי׳ זהר ח״א רל ע״א, ח״ב כא ע״ב, ח״ג עה ע״א.

[838] עי׳ זהר ח״א קז ע״ב שזה נאמר על אברהם ומשיח, ועיי״ש קצח ע״א שזה לכל א׳ שהקב״ה רוצה בו.

[839] עי׳ זהר ח״א נג ע״א שכן היה אחרי מעשה העגל (עי׳ מלואים אות קלא), ועי׳ שם קנ ע״א שזה בגלל פגם ברית של שלמה.

[840] ע״י זהר ח״א ר ע״ב שהשומר ברית שלם בכל הצדדים, ואם לא, פגום בכולו.

[841] עי׳ זהר ח״א סא ע״ב שחרבן בית המקדש מכונה כ״בזע פופירא״, פי׳ המלבו״ש גי׳ חשמ״ל, השומר את הקדושה שלא תהנה משם קליפת נגה הסובבת החשמל (עי׳ מבו״ש ש״ו ח״ב) וכו׳ היתה כעין הקריעה שקורעים על הרעה, דהיינו בשפת הבגד, והיינו אמרתו אימרא ממש, והוא במקום יציאת ראש רחל כנגד הלב ששם סוד התרפים (ע״ח של״ח פ״ג) (רמ״ז), מלכות דבריאה אלהי״ם דההי״ן (יהל אור), מלכות (מ״מ). ה״ס מלבוש, גימ׳ חשמ״ל השומר את הקדושה שלא תהנה משם קליפת נוגה הסובבת החשמ״ל (מ״מ).
עי׳ לקמן מד ע״ג.

נתנה מלכות אלא מכאן, זהו שנאמר ״ונתתיה לעבדך״ ואז התחילה השפחה לשלוט.	תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה[842] ת״ח תחי עבד לא תתיהיב ליה מלכות אלא מהכא הה״ל ונתתיה לעבדך וכדין תירש שפחה לשלטאה:
בא וראה בהתחלה כתוב ״קרע״ ואחר כך ״אקרע״. ״קרע״ קטנה, שנקרע ממילא, משום שאותה שעה התחילה הלבנה להפגם. ואחר כך ״אקרע״, שהתכסתה בגלות, ועתיד הקדוש ברוך הוא להשיב השכינה למקומה ואת ישראל למקומם, ולהפרע מאותם שמצד שמאל, שצערו להם, זהו שנאמר ״ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט״. ״ועלו מושיעים״ צדיק כנסת ישראל. ״בהר ציון״ סוד הימין. לשפוט	ת״ח בקדמיתא כתיב קרוע ולבתר לקרע קרוע זעיר למיתקרע ממילא בגין ההוא שעתא תריין סיהרא למתפגמא ולבתר לקרע למתכסיא בגלותא וזמין קב״ה למתבא שכינתא למתרמא ולישראל למתרייהו ולמתפרעא מאינון דסטרא דשמאלא לעלמין ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט ועלו מושיעים בהר ציון רזא לימינא לשפוטו[844] (חסר):
	ט/ד
	מדרש הנעלם
ישבו שם. אמר לו רבי אליעזר, עקיבא בא ואראה לך נביעת המים שפותחים מים וצלולים ונוזלים, כמו שנאמר ״באר מים מים ונוזלים מן לבנון״, ועל הפסוק הזה, גילה לו שיחת מלאכי השרת, שיחת כוכבים ומזלות, וידיעת חלוני חמה בעתותיו וזמניו, שיחת דקלים ועופות שיחת הרוחות ידיעת התקופות והעיבורים.	דמיא יתבו תמן א״ל ר׳ אליעזר עקיבא תא ואחזי לך נביעא דמיא דקא פתחי מיא וצלילין ונזלין כהא דכתיב (שיה״ש ד טו) באר מים חיים ונוזלים מן לבנון[845] ועל הדא פסוקא גילה לו שיחת מלאכי השרת[846] שיחת כוכבים ומזלות וידיעת חלוני חמה בעתותיו וזמניו שיחת דקלים ועופות שיחת הרוחות ידיעת התקופות והעיבורים[847]:
באותה שעה בכה רבי עקיבא. אמר לו, על מה אתה בוכה. אמר לו, אוי לדור	באותה שעה בכה רבי עקיבא א״ל על מה קא בכית אמר לו אוי לדור שיהיו [יתומים]

[842] עי׳ זהר ח״א כח ע״א: תחת עבד כי ימלוך וגו׳ ושפחה כי תירש גבירתה והאי מלך אתכסיא נהוריה [במיעוט הירח] ואתחשך עד דאתדכי ואתחבר לעילא: תרגום: תחת עבד כי ימלוך וגו׳ ושפחה כי תירש גבירתה״. והמלך הזה מכסה אורו ונחשך עד שנטהר ומתחבר למעלה.
ועי׳ מלואים אות קלב.

[843] הנה נתבאר כי שלמה ע״ה היה זמנו בין האור והחשך והנסתרות ליי׳ אלהינו. האמנה כי מובטחים אנו באל יתברך שתשוב הלבנה ותשב על מלאת כמ״ש רשב״י ע״ה ״זמין קב״ה לאתבא שכינתא לאתרהא ולישראל לאתרייהו ולאתפרעא מאינון דסטרא דשמאלא דעאקו לון וכו׳״ שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון וזה יהיה ביום הששי עצמו אשר אנו בו היום שנת כ״י פאר״ך לפ״ק ואמרי ביום הששי עצמו לאפוקי מסברת הפוקרים שהם סוברים כי אין גאולה עד סוף השמיטה תפח רוחם ונשמתם וכבר בא לידי ספר חדש חדשו א׳ מבעלי ברית ולא באמונה וזרק בו חצים ומות בענין תחיית המתים וגלה דעתו כי תחיית המתים הוא בשב״ת עצמו ולא בערב שבת והוכחתיו בשבט אנשים רבים ונכבדים קדמונינו ז״ל שהגאולה עתידה להיות ביום הששי וכן תחיית המתים וחזר ותיקן את אשר עות בספרו ולא ידעתי אם מאימה עשה זה או מאמונה והאל יכפר בעד: (כתם פז).

[844] (חסר הענין וע׳ בזוהר גדול דפוס קרימונא עמוד נ״ז) (נמצא בזהר ח״א בהשמטות דרנ״ו סי׳ כ״ג) עי׳ מלואים אות פו.

[845] עי׳ זהר (ח״א קלה ע״ב): מעין גנים דא אברהם, באר מים חיים דא יצחק, ונוזלים מן לבנון דא יעקב.
המעיין נמשכים המים מאליהם אבל הבאר צריך לשאוב אותם אלין נוזלין אהדרו למעיין פי׳ הו״ק נולזים שפע שמקבלים מאבא הנק׳ לבנון (עיי״ש רלה ע״ב, רצח ע״א) ומושכין אותו למלכות הנקראת מעיין (מ״מ ח״ג רב ע״א).

[846] עי׳ רע״מ ח״ג רכח ע״א, ותיקו״ז כא ע״ב, בהגר״א כא ע״ג ד״ה בגינה אתמר, שזה תפילה וקבלתה.

[847] ע״י זהר ח״א מו ע״ב: רבי שמעון |ואמר| (אומר) גימטריאות וחשבון תקופות ועבורין כלא הוא בסיהרא וכו׳ חושבנא קיימא בסיהרא ומתמן יעול בר נש למנדע לעילא. פי׳ מהמלכות שבכל שם ושם יכנס האדם לידע שאר הספירות של השם (מ״מ).
ועי׳ זהר ח״ג רכ ע״ב: וחשבון דא הוא עלמא דתליא בדבורא דהא חשבון בדבורא תלייא וע״ד כל גימטריאות ותקופין ועבורין |דעלמא| (בעלמא) בסיהרא הוו. ועי׳ המשך במלואים אות .

שיהיו יתומים ממך. אמר לו, אל תאמר כך, אלא אוי לדור שיהיו יתומים בלי אב בלי חכם ומורה ולא תלמיד הוגה. וימים יבואו שכל הדור יהיו חצופים ועזי פנים ותשתכח תורה, ואין דורש ואין מבקש. והמתעורר לבו בתורה יהיה נבזה וחדל אישים. אוי לדור ההוא כשיבא אותו הדור.	(צמאים) ממך[848] אמר לו אל תאמר כך אלא ווי לדור[849] שיהיו יתומים בלי אב בלי חכם מורה ולא תלמיד הוגה וימים יבואו שכל הדור יהיו חצופים ועזי פנים ותשתכח תורה ואין דורש ואין מבקש והמתעורר לבו בתורה יהיה נבזה וחדל אישים ווי לדרא ההוא כד ייתי ההוא דרא:
אמר לו, אין אותו הדור מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן, כשהם רכים בלבד, וכשהם קשישים התורה נשכחת מהם. כמו מה שאמר רבי יהודה, מהו זה נאמר "אל הנער הזה התפללתי", היה לו לומר "אל הבן הזה התפללתי", אלא אמרה חנה יהי רצון	א״ל לית דרא ההוא מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן[850] כד אינון רכיכין בלבד וכד אינון קשישין אורייתא משתכחת מנהון כי הא דא״ר יהודה מאי דכתיב (שמואל א׳ א כז) אל הנער הזה התפללתי הוה ליה למימר אל הבן הזה התפללתי אלא אמרה חנה יהי רצון שבשעה שיגדל ישתדל בעבודת המקום כמו עכשיו שהוא נער[851]:

[848] עי׳ זהר ח״א צג ע״א, ריז ע״א, רכה ע״א ח״ב פו ע״ב, פז ע״א, קמט ע״א, ח״ג רפז ע״א, שאמרו כך על רשב״י.

[849] היינו בעקבתא דמשיחא.

עמק המלך שט״ז פ״מ: אבל עתה בעונותינו הרבים הוא הדור של תקוה הנזכר בזוהר חדש דף י׳ עמוד ב׳ וזה לשונו, ׳וי לדור שיהיו צמאים ממך, אמר ליה אל תאמר כך, אלא וי לדור שיהיו יתומים בלי אב בלי חכם מורה ולא תלמיד הוגה׳. ׳וימים יבואו שכל הדור יהיו חצופים ועזי פנים, ותשתכח תורה, ואין דורש ואין מבקש, והמתעורר לבו בתורה יהיה נבזה וחדל אישים, וי להההוא דרא, כד ייתי ההוא דרא׳. ׳אמר ליה, לית ההוא דרא מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן כד אינון רכיכין בלבד, וכד אינון קשישין אורייתא משתכחת מנהון׳. ובאים לרדוף אחר הפרוטה, ואז הוא משוכח ומשליך דברי תורה לארץ, וי להו מעלבונא דאורייתא, כד ייתי משה רבינו עליו השלום, ויתבע עלבון דאורייתא. וזהו הבת קול היוצאת מהר חורב בכל יום על ידי אליהו זכור לטוב, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, שכל מי שאינו עוסק בתלמוד תורה נקרא נזוף [אבות ו׳ ב׳]. ולכן יתפלל כל אדם בזמנו שיתן לו הקב״ה בן ממזלא דעתיקא קדישא, בסוד, ׳ותתפלל חנה על יהו״ה׳, שהוא ממזלא דעתיקא קדישא:

[850] עי׳ יהל אור ח״א יד ע״ג: הנבואה פסק מיום שחרב בית המקדש, שהוא מנו״ה בחבורם ולא נשתייר רק חלום שהוא מהיכל ב׳ "השמים", וזהו ג״כ ע״י התלבשו ביצירה ובסט״א ודרגין תתאין ולא חלום של נבואה, וז״ש שנאמר אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם ושק וקדרות ידוע ולכן מסיים הפסוק אדני ה׳ נתן לי לשון למודים לדעת כו׳, שהוא הנבואה מלמודי ה׳ נו״ה עלאין ואין העולם קיים אלא על הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, שהן דרגין דנו״ה בסוד וכל בניך למויד ה׳ והן קיימין של העולם, ולכן מיום שחרב בהמ״ק נמסרה הנבואה לתינוקות, ואינן דרגין דהיכלות אלא ביצירה בנער מט״ט, שהוא רבן של התינוקות כידוע ושם עה״ד טו״ר והתורה בעוה״ר נמסרה לחצונים בסוד עץ הדעת טו״ר, והוא בעשיה מקום הס״ם והכל בהוד לבד וז״ש שמים ולכן נמסרה הנבואה ג״כ לשוטים בסוד מלך זקן וכסיל.

ספר לקוטי הש״ס - פירוש מאמרי רז״ל - ע״ד הסוד

הנה לשון הרמב״ם ז״ל הוא שאין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של התינוקות ונקט האי לישנא דהבל פיהם ולא אמר בלימוד התינוקות לפי שאין בתינוקות להבין מה שלומדים ואין אצלם שום כוונה כ״א בהבל פיהם לבד מן השפה ולחוץ ולכן אינו מתקיים בהבל פיהם אלא העוה״ז החומרי לבד דהיינו הארץ אבל מי שגדול ולומד תורה כהוגן ובכוונה נאמר עליו ואשים דברי בפיך כלומר כשאשים דברי בפיך אשר בוודאי אם הוא ית׳ ישים אותו בפה האדם שיגדל בהם בכוחם ובכוונה טובה ואז לא בלבד זה שיתקיים העולם השפל הזה שהוא הארץ כי גם השמים מתקיימים כמש״ה לנטוע שמים וליסוד ארץ השמים הוא הכוונה וההבנה בהם וארץ משום ההבל פה לפי שהגדול אף שיש לו יתרון בכוונה מ״מ בעינן ההב״ל כיון שלפעמים ג״כ מדבר בדברי הבאי ורכילות ולשון הרע ונמצא שסותר מכאן ובונה מכאן משא״כ בתינוקות שאין בהם דבור רע לסתור אלא לבנות ולז״א בלשון שלילה אין העוה״ז דהיינו הארץ הזאת מתקיימת אלא בהבל פיהם של התינוקות לבד. ג״ז מהרח״ו ז״ל:

[851] עי׳ לקמן לו ע״א, ועי׳ בהגר״א בספד״צ לג ע״ד: כל מי שבדרגא דנה״י נקרא נער, שמואל הוא בנצח, ויהושע בהוד, ויוסף ביסוד. ונ״ל שדברי חנה הם שיהיה מקבל תמיד.

עי׳ זהר ח״ב קמח ע״ב: שמואל זכה לנער דכתיב (ש״א א כד) והנער [נערו] (שם ב יח) [ו]שמואל משרת ובגין דקיימא בהאי דרגא ודאי איהו כמשה ואהרן מאן דנטיל להאי נער וזכי ביה זכי באינון דרגין עלאין דקיימן בהו משה ואהרן:

שבשעה שיגדל ישתדל בעבודת המקום כמו עכשיו, שהוא נער.	
וכל אדם שיזכה להיות בזקנותו כמו בנערותו, יזכה למעלת שמואל הנביא. שנאמר ״ומעיל קטן תעשה לו אמו והעלתה לו מימים ימימה״. וכי תעלה על דעתך כך, אלא צדקתו וזכותו היה גדל עמו תמיד כתפלת אמו. ולדעת רבי יהודה, מעיל ממש הוא.	וכל אדם שיזכה להיות בזקנותו כמו בנערותו[852] יזכה למעלת שמואל הנביא דכתיב (שמאול א׳ ב יט) ומעיל קטן תעשה לו אמו והעלתה לו מימים ימימה וכי תעלה על דעתך כך אלא צדקתו וזכותו היה גדל עמו תמיד[853] כתפלת אמו ולדעתיה דר׳ יהודה מעיל ממש הוא:
ואמר רבי, מהו נאמר ״מפני שיבה תקום והדרת פני זקן״, אמר רבי בו הוא מוסר לנער, כלומר ״מפני שיבה תקום״, קודם שתעלה לשֵׂיבה ולזקנה, תקום להיות טוב, וכאשר תשתדל להיות טוב בבחרותך, לאחר כן ״והדרת פני זקן״, וסוף הפסוק הזה מוכיח עליו, שעל זה נאמר ״ויראת מאלהיך״.	ואמר רבי מאי דכתיב (ויקרא יט לב) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן אמר רבי בו הוא מוסר לינוקא[854] כלומר מפני שיבה תקום קודם שתעלה לשיבה {ז ע״ד} ולזקנה תקום להיות טוב וכאשר תשתדל להיות טוב בבחרותיך לאחר כן והדרת פני זקן וסיפא דהאי פסוקא מוכיח עליו שעל זה נאמר משמע דכתיב ויראת מאלהיך[855]:
רבי יצחק אמר, תחלת כל העולם ובנינו לא נברא אלא על היראה, להיות אדם בעל יראה לשמים ובעל יראה לבריות, מזה שנאמר ״בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ״. ״את השמים״, להיות ירא את השמים, ״ואת הארץ״, להיות ירא לבריות. כמו כן מלמד שכל העולם לא נברא אלא על היראה שנקראת ראשית, שנאמר ״ראשית חכמה יראת ה״ וזהו שנאמר ״בראשית״.	רבי יצחק אמר תחלת כל העולם ובניינו לא נברא אלא על היראה[856] להיות אדם בעל יראה לשמים ובעל יראה לבריות מדכתיב (בראשית א א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ להיות השמים להיות ירא לשמים ואת הארץ להיות ירא לבריות כמו כן מלמד שכל העולם לא נברא אלא על היראה שנקראת ראשית שנאמר (תהלים קיא &) ראשית חכמה יראת ה׳[857] וזהו דכתיב בראשית:
״ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור״, רבי חייא פתח ״אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה״. הקדוש ברוך הוא ראה וצפה שהעולם אינו יכול לעמוד בלתי היסוד, ואיזהו היסוד שהעולם עומד עליו, הוא הצדיק, שנאמר ״וצדיק יסוד עולם״, וזהו יסוד הראשון שברא הקדוש ברוך הוא	ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור (בראשית א ג) רבי חייא פתח (תהלים צז &) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה[858] הקב״ה ראה וצפה שהעולם אינו יכול לעמוד בלתי היסוד ואיזהו היסוד שהעולם עומד עליו הוא הצדיק שנאמר (&) וצדיק יסוד עולם וזהו יסוד הראשון שברא הקב״ה בעולמו והוא נקרא אור שנאמר אור

תרגום: שמואל זכה לנער, שנאמר ״והנער נער״, ״ושמואל משרת״ ולפי שעמד בדרגה הזו, ודאי שהוא כמו משה ואהרן. מי שנוטל את הנער הזה וזוכה בו, זוכה באותן דרגות עליונות שעמדו בהם משה ואהרן.

ועי׳ מלואים אות .

[852] עי׳ ריש תיקון כא שחג״ת הם זקנים, ונער הוא נה״י ואם כן או שזה מי שמשפיע או מי שעוד מקבל.$

[853] עי׳ ע״ח שער מוחין דקטנות פרק א׳: המוחין דז״א בין בקטנות בין בגדלות כולם באים מלובשים בנה״י דאמא כנודע, רק שכמו שהמוחין דקטנות באים מזווג החיצונים דאו״א, לכן גם הלבוש שלהם שהם הנה״י דאמא הוא החיצוניות שלהם.

[854] ליניקא (דפ״מ), פי׳ ליניקה, ואין לו הבנה. עי׳ כעין זה בזהר ח,ג פז ע״ב.

[855] עי׳ תיקו״ז קלא ע״א: ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה׳ מאן אתר אייתי ליה מקץ ימים משיורין דיליה כגון בר נש דאיהו בסוף יומוי חזר בתיובתא כד לא אית ליה חילא למעבד טב וביש ובעולמוי בתוקפיה לא תב כמה דאוקמוהו מפני שיבה תקום ובגין דא ואל קין ואל מנחתו לא שעה אבל הבל מבכורות צאנו אייתי ליה קרבנא משפירו דיליה ובגין דא וישע ה׳ אל הבל:

תרגום: ״ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה ליהו״ה״. מאיזה מקום הביא אותו, מק״ץ ימי״ם, מהשיריים שלו, כמו אדם שבסוף ימיו חוזר בתשובה, כשאין לו כח לעשות טוב ורע, ובעלומיו כשהוא בכחו לא שב, כמו שבארוהו (זו״ח ז ע״ג, ט ע״ד) מפני שיבה תקום. ולכן@ ואל קין ואל מנחתו לא שעה אבל הבל מבכורות צאנו הביא לו קרבן מהיפה שלו ולכן@ וישע יהו״ה אל הבל.

ועי׳ מלואים אות קלד.

[856] מלכות.

[857] עי׳ מלואים אות קכ.

[858] עי׳ מלואים אות קלה.

בעולמו, והוא נקרא אור, שנאמר ״אור זרוע לצדיק״, ועוד ממה שנאמר ״וירא אלהים את האור כי טוב״. נאמר כאן ״כי טוב״ ונאמר להלן ״אמרו צדיק כי טוב״.	זרוע לצדיק ועוד ממה דכתיב (בראשית א ד) וירא אלהים את האור כי טוב נאמר כאן כי טוב ונאמר להלן אמרו צדיק כי טוב[859] (ישעיה ג י):
רבי אומר, זה האור, אור המלאכים הוא, שנבראו תחילה, קודם כל העולם. ואם תאמר, והרי אנו רואים שהשמים והארץ נבראו תחלה. לא קשה, שזה שנאמר למעלה, עד כאן הוא אמר ספור, אלא זה ״ויהי״ הוא הראשון, ומכאן התחילו (התחלת) כל הנבראים.	רבי אומר זה[860] האור אור המלאכים[861] הוא שנבראו תחלה קודם כל העולם[862] ואי תימא והרי אנו רואים שהשמים והארץ נבראו תחלה לא קשיא דהא שנאמר למעלה עד כאן ספור הוא דאמר[863] אלא זה ויהי הוא הראשון ומכאן התחילו (נ״א התחלת) כל הנבראים:
רבי יהודה אומר זהו אור הכסא ממש, ומזה האור נבראו שאר כל הנבראים, ממנו נבראו השמים וכסא נברא בתחלה, שנאמר כסא כבוד מרום מראשון.	ר׳ יהודה אומר זהו אור הכסא[864] ממש ומזה האור נבראו שאר כל הנבראים ממנו נבראו השמים[865] וכסא נברא בתחלה שנאמר כסא כבוד מרום מראשון[866] (ירמיה יז יב):
רבי אליעזר הגדול אומר אור המלאכים נברא בתחלה, שנאמר ״וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך״, כלומר הבדלה נתן הקדוש ברוך הוא יתברך בין זה האור ובין החשך, שהוא העולם הזה והשמים, הם המבדילים בין העולם הזה ובין אור המלאכים, והם המבדילים ביניהם בין האור ובין החשך.	רבי אליעזר הגדול אומר אור המלאכים[867] נברא בתחלה[868] דכתיב (&) וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החושך כלומר הבדלה נתן הקב״ה יתברך בין זה האור[869] ובין החושך שהוא העולם הזה[870] והשמים הם המבדילים בין העולם הזה ובין אור המלאכים[871] והם המבדילים בינתים בין האור ובין החשך:
רבן יוחנן בן זכאי אומר, נתן הקדוש ברוך הוא ממשלה למלאכים על השמים,	רבן יוחנן בן זכאי אומר נתן הקב״ה ממשלה למלאכים על השמים והשמים על הארץ[872]

[859] עי׳ ספד״צ יג ע״ב: והחיות רצוא ושוב (יחזקאל א יד) כדכתיב (בראשית א ד) וירא אלקים את האור כי טוב אמרו צדיק כי טוב (ישעיה ג י).
ועיי,ש בבהגר״א: והחיות רצוא ושוב כדכתיב וירא כו׳ כי טוב - עכשיו מפרש פסוק וירא כו׳, שהוא בדעת, שהוא מייחד או״א, והוא צדיק בין או״א, כמו שיסוד בין זו״נ, ועליו נאמר (חגיגה יב ע״א) וירא אלקים את האור כי טוב, ואין טוב אלא צדיק, כמ״ש אמרו צדיק כי טוב.
כי טוב היינו החיבור של פנים בפנים וזה סוד התיקון. וצ״ע אם כלול בזה כי טוב, ואין רע כלל.

[860] עי׳ אריכות כללים ח״ב צו ע״ד: עי׳ רש״ש (שער ט״ל פרק ה) כדעת ר׳ יהודה בב״ר (פ״ג סי׳ א) שאמר כי האור נברא תחילה ואח״כ שמים וארץ, ע״כ. ממילא הפסוק בראשית ברא הוא אחר המאמר דיהי אור.

[861] עולם היצירה (לש״ו כללים), עי׳ שערי קדושה ח״ג ש״ב: האור המיוחד הנקרא עולם העשר ספירות בתמונת אדם אחד, כן יש עוד אור אחד הנקרא מחצב הנשמות של בני אדם נכלל ממש בכל אותם פרטי הבחינות שנתבאר באדם של העשר ספירות שהוא הנקרא אלהות גמור והוא מתלבש תוך האור הזה הנקרא מחצב הנשמות בכל פרטיו. עוד יש אור אחר בצורת אדם הנקרא מחצב המלאכים, שממנו נחצבו כל המלאכים וגם הוא נכלל מכל פרטים הנזכרים כולן והוא מלבוש חיצון על אור מחצב הנשמות. ועוד יש אור אחד מעט ונקרא אור חשוך וכלו דינים קשים שממנו נאצלו כל הקליפות שבאותו עולם, ומלביש על אור מחצב המלאכים וגם הוא תמונת אדם.

[862] העשיה (לש״ו כללים).

[863] ר״ל, שהוא סיפור דברים מסדר מעשה בראשית שאח״כ (לש״ו כללים).

[864] עולם הבריאה (לש,ו כללים).

[865] עולם היצירה (לש״ו כללים).

[866] עי׳ זהר (ח״א קיג ע״א): אמר רבי יהודה שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן וכו׳ כסא הכבוד שנאמר (תהלים צג ב) נכון כסאך מאז מעולם אתה וכתיב (ירמיה יז יב) כסא כבוד מרום מראשון שהוא היה ראש הנקדם לכל וכו׳.

[867] עולם היצירה (לש״ו כללים).

[868] כי רבי אליעזר הגדול סובר שהכתוב אינו מפרש ממעשה עולם הבריאה מאומה, ואינו מתחיל לדבר אלא רק מעולם היצירה, וכן הוא דעת רבו רבן יוחנן בן זכאי שבסמוך (לש״ו כללים).

[869] שהוא האור דהמלאכים (לש״ו כללים).

[870] עולם העשיה (לש״ו כללים).

[871] כנ״ל עשיה ויצירה (לש״ו כללים).

[872] וסובר ג״כ שהתורה אינו מפרש אלא רק מהיצירה ולמטה (לש״ו כללים).

והשמים על הארץ, וכולם נתלים בכסאו (בכחו) יתברך שמו, להורות כי ״גבוה מעל גבוה שומר״.	וכלם נתלים בכסאו[873] (נ״א בכחו[874]) יתברך שמו[875] להורות כי גבוה מעל גבוה שומר (קהלת ה ז)[876]:
״יהי אור״, רבי אלכסנדראי אומר, הרואה הכוכבים במסלותם חייב לברך. מה מברך. ״ברוך המסדר את הכוכבים ברקיע״. ראה כוכב אחד אינו מברך, שנים מברך. ומתי, כשנהיה הלילה, מברך ״ברוך המעריב ערבים״. רבי אומר אלו כוכבים דקים שדרכיהם מסתלקים על אותו היום מפחד החיות, מברכים ״שומר עמו לעד״, ולפיכך תקנו על דרך זה כל תפלת הערבית.	יהי אור (בראשית א &ג) רבי אלכסנדראי אומר הרואה הכוכבים במסלותם חייב לברך[877] מאי מברך ברוך המסדר את הכוכבים ברקיע[878] ראה כוכב אחד אינו מברך שנים מברך ואימתי כד הוי ליליא מברכין ברוך המעריב ערבים[879] רבי אומר אלין כופרני[880] אדקיקייא דאורחתהון מסתלקין על ההוא יממא מדחילו דחיותא מברכין שומר עמו לעד[881] ולפיכך תקנו על דרך זה כל תפלת הערבית:
רבי אלעזר ברבי שמעון הלך לראות את רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו, סמוך לקריה ירד@ הלילה. אמר לרבי יוסי, שהיה הולך עמו, ראית את הכוכבים המאירים הללו. אמר, ראיתי. אמר לו, את כוכב השביט זמן רב שאני משגיח בו ומימי לא אמרו לי על זה כלום.	ר׳ אלעזר בר״ש אזל למחמי לר׳ יוסי בר׳ שמעון בן לקונייא חמוי סמוך לקרייתא רמש ליליא אמר לר׳ יוסי דהוה אזיל עמיה חמית אלין כוכביא דנהירין אמר חמי אנא דא כוכבא דשרביטא עידנא סגיאה הוא דאנא משגחנא ביה ומן יומאי לא אמרו לי על דא כלום[882]:
אמר לו שני ענינים שמעתי: אחד הוא, שכל מה שעשה	א״ל תרי ענייני שמענא חדא היא דכל מאי דעבד
	י/א
	מדרש הנעלם
הקדוש ברוך הוא בשמים וכוכבים ומזלות, יש בהם ידיעה ותבונה, וכולם	קב״ה בין שמיא וכוכביא ומזליא אית בהו ידיעא[883] וסוכלתנו וכלהון עבדי שליחותא

[873] בריאה (לש״ו כללים).
[874] ובכחו - אצילות (לש״ו כללים).
[875] והוא במה שכתוב ויאמר אלהים, הרי תלוים הכל במאמרו ית״ש, שהוא עולם האצילות, ואלהים הוא גימט׳ הכסא, שהוא עולם הבריאה, הרי תלוים הכל בכסאו ובמאמרו ית״ש (לש״ו כללים).
[876] עי׳ זהר ח״ב קיח ע״ב.
[877] עי׳ ברכות נט ע״ב שמברכים עושה בראשית.
[878] עי׳ מלואים אות קלו.
[879] עי׳ שעה״כ נב ע״ב: ברכת מעריב ערבים היא בהיכל לבנת הספיר של הנקבה כנז׳ ונודע כי ההיכל זה הוא בחי׳ יסוד כנז׳ בתפלת יוצר דשחרית וזמ״ש בברכה זו המבדיל בין יום ובין לילה כי הוא בחי׳ הרקיע שהוא היסוד המבדיל בין מים למים וזמ״ש ה׳ צבאות שמו׳ ה׳ הוא יסוד הכולל נו״ה עמו הנקרא צבאות.
עי׳ פע״ח (מנחה ומעריב ו): בא״י המעריב ערבים - מעריב, ומחשיך על הקליפות בשביל הערבים שהם העולמות של מעלה, שהם מעורבים יחד ולא יש בהן פירוד כלל, ולזה נקרא ערבים. ולזה כוון למעלה ואמר, המבדיל בין יום ובין לילה, שיש ביניהן פירוד, לא כאלו שאין להם פירוד כלל.
[880] עי׳ במדבר (לב מא) שזה לשון של כפר.
[881] עי׳ מלואים אות קלז.
[882] עי׳ מלואים אות קלח.
[883] והרי נתבאר לנו עכ״פ מדרגות העולמות שקודם החטא, כי גם עולם העשיה עלו הד׳ ראשונות שלה במקום ובמדרגת האצילות, וגם הו׳ תחתונות דהעשיה היו במקום ובמדרגת הו׳ ראשונות דעולם הבריאה, והיה כ״ז הן בהפנימיות דהעשיה והן בהחיצוניות דהעשיה, שהוא העולם הזה. ור״ל כי גם כל העולם הזה שלנו היה במדרגת הו׳ ראשונות דהבריאה, והיה אז כל חלקי החי והצומח והדומם דהעוה״ז במדרגות החיות הקודש והשרפים וההיכלות שבהו׳ ראשונות דעולם הבריאה, וכמ״ש הרב (בשער ציור עולמות בהקדמה) כי החיות והשרפים וההיכלות דעולם הבריאה הם הנפשין והכלים והלבושים דהבריאה, וכן אמר הרב ג״כ בשער השמות (פרק ב) ע״ש. והיה אז כל חלקי הדומם צומח חי דהעוה״ז במדרגת הו׳ ראשונות דהיכלות והשרפים והחיות הקודש שבעולם הבריאה, כי בכל עולם ועולם יש בחי׳ דומם צומח חי כמ״ש הרב בסוף הע״ח (שער נ פרק י). ונודע הוא דעת הרמב״ם ז״ל ביסודי התורה (פרק ג הלכה ט) כי כל הכוכבים והגלגלים הם כולן בעלי נפש ובעלי דעת ושכל, והגם שרבים חלקו עליו בזה, אך כדברי הרמב״ם ז״ל כן הוא מפורש בזו״ח@ (בראשית במדרש הנעלם בד״ה יהי אור ע״ש דף י רע״א מדפוס אמשטרדם (ז ע״ד), וכן שם ע״ד (ח ע״ד) בפסוק

עושים שליחותו של הקדוש ברוך הוא. והכוכב הזה שאמרת, אל תאמר ואל תעלה על דעתך שהוא אחד, אלא רבים הם, שאחד תראה בצד הזה ואחד תראה בצד הזה, ולפעמים שכולם בשעה אחת.	דקב״ה והאי כוכבא דאת אמרת לא תימא ולא תיסק על דעתך דחד הוא אלא סגיאין אינון דחד תחמי בהאי גיסא וחד בהאי גיסא [וגומרין[884]] (וזמנין) {ח ע״א} דכלהון בחד שעתא:
ואני שמעתי מאבא שהם שבעה, ובזמן שמגיע זמנו של כל אחד מהם לומר שירה, מרב השמחה שיש בהם, שולחים את זיום והולכים לומר שירה.	ואנא שמענא מאבא דשבע אינון ובזמנא דמטא עידנא דכל חד מנהון למימר שירתא מסגיאות חדוותא דאית בהון שלחין זיוותהון ואזלין למימר שירתא:
וענין אחר, ששבעת הכוכבים הללו לא הולכים ולא נוסעים ממקומם, פרט לזמן שקורא לאחד מהם רבון העולם, להאיר לאותו מקום שהוא רוצה, שנאמר ״לכולם בשם יקרא״. וכשנוסעים שולחים זיום עמהם ללכת.	וענינא אחרינא דאלין שבע כוכביא לא אזלין ולא נטלין מאתריהון בר בעידנא דקרי לחד מנהון רבון עלמא למנהר באתר דהוא צבי דכתיב (ישעיה מ &) לכלם בשם יקרא[885] וכד נטלין שלחין זיותהון עמהון למיזל:
כשהגיעו לבית חמיו, לא היה שם. כשבא, אמר, אתה כאן ואני באתי לראות כוכב אחד שהיה הולך להשלים את רצון אדונו. אמר לו, מה הוא. אמר לו, כוכב השביט. ואחד מהם ראיתי, שהיה הולך למצות אדונו. ישבו שם שלשים יום.	כד מטו לבי חמוי לא הוה תמן כד אתא אמר את הכא ואנא אתי למחמי חד כוכבא דהוה אזיל למשלם רעותיה דמאריה א״ל מאי הוא א״ל כוכבא דשביט וחד מנהון חמית דהוה אזיל לפיקודיא דמאריה יתבו תמן תלתין יומין:
אחר כך השכימו ללכת. כשהגיע האור והלך עמו חמיו כמחצית מיל, בירך אותו חמיו. אמר, זוהי השעה שמתקיימת ברכת הצדיקים. מנין לנו. שנאמר ״וירא אלהים את האור כי טוב״. נאמר כאן ״כי טוב״, ונאמר שם ״כי טוב בעיני ה׳ לברך את ישראל״. אמר לו אפילו ברכתו של כל אדם מתקיימת בשעה הזו שהשמים והכוכבים והמלאכים אומרים שירה.	לבתר כן אשכימו למיזל כד הוה אתי נהורא ואזיל עמיה חמוי כפלגות מיל ברכיה חמוי אמר דא היא שעתא דמתקיים ברכתא דצדיקיא מנ״ל דכתיב (בראשית א &) וירא אלהים את האור כי טוב כתיב הכא כי טוב וכתיב התם (במדבר כד &) כי טוב בעיני ה׳ לברך את ישראל[886] א״ל אפילו ברכתא דכל אדם מתקיימא בהאי שעתא דשמיא וכוכביא ומלאכיא אמרי שירתא[887]:
ועוד שמעתי מאבא, שברכה יתירה הוספת לו, וזוהי שמחה, משום שהשעה הזו אומרים השמים ״והוא כחתן יוצא מחופתו״, מה החתן כשיוצא ישיש, כך היוצא לדרך ישי״ש בשעה הזו.	ועוד שמענא מאבא דברכתא יתירא הוספת ליה ודא היא חדוותא משום דהאי שעתא אמרי שמיא (תהלים יט ו) והוא כחתן יוצא מחופתו מה החתן כשיוצא ישיש[888] כך היוצא לדרך[889] ישי״ש בהא״י שעת״א:

ויקרא אלהים לאור יום בד״ה רבי חזקיה אמר) וא״כ הרי מכל שכן שכל ההיכלות דהיצירה והבריאה שכולם הם בעלי שכל ודעה ודיבור, וכל בחי׳ הדומם אשר שם הוא רק בערך הצומח והחי והמדבר אשר שם, כי הכל נידון בערכין כנודע. וא״כ הרי מאחר שקודם החטא דעץ הדעת היה גם כל חלקי הדומם וחלקי הצומח דהעוה״ז במדרגת ההיכלות והשרפים דהו׳ ראשונות דעולם הבריאה, הרי לנו גודל מעלתם ומדרגתם, עד שאין לנו עתה שום השגה בזה. והרי נתבאר לנו מעלת ומדרגות העולמות דקודם החטא איך שהיה נעלה ומרומם לאין חקר (דע״ה ח״ב כו ע״ד).

[884] תרגום:.@

[885] עי׳ מלואים אות קלח.

עי׳ שער מאמרי רשב״י ח ע״א: בשם יקרא בההוא שם דיליה דאיהו אלהים קרא ואפיק כל זינא בין באצילות בין בבריאה בין ביצירה בין בעשיה לאתקיימא בשלמות זה כי על ידי שם זה נתקיימו גם כן אחר צאתם.

[886] עי׳ זהר ח״א מו ע״א וקיג ע״א שזה מגלה שבימים אלו לא רתח הקב״ה, שה׳ ית׳ כועס כל יום לרגע.

[887] עי׳ תיקו״ז לב ע״ב וקסט ע״א שהי״ג ת״ד הם הכוכבים, ועי׳ תיקו״ז לב ע״א שמשה הוא השמש המאיר לשאר הנביאים שהם הכוכבים והמזלות.

[888] עי׳ בהגר״א בתיקו״ז קסט ע״א: יציץ לגבה - דש׳ וצ׳ מתחלפין והיא מתנהרא מנציצו דיליה באסתכלותיה דילה איהי מנהרא כידוע וראיתיה כו׳ (בראשית ט טז) וז״ש (ברכת הלבנה) ראה והתקין כו׳.

[889] עי׳ זהר ח״א קכא ע״א שמם משמע שהיוצא לדרך, היינו למקום קלי׳ לתקנם, והשכינה יוצאת עמו (עי׳ טעמי המצות שופטים) ולכן עושה זיווג בזו״ן. ועיי״ש מט ע״ב שיש זיווג מיוחד ביציאה לדרך והוא בתפילת הדרך.$$

״ויאמר אלהים יהי אור״, שם שנינו, אמר רבי יוסי מהו שנאמר ״משא דומה אלי קרא משעיר שומר מה מַלילה שומר מה מַליל וגו״, דבר זה הולך כמו זה שאמר רבי יוחנן, כל הגלויות שגלו ישראל מארצם, כולם היה גלוי לכל, והגלות הרביעית לא נגלה לעולם. ואיזהו גלות הרביעית, זה שהוא משעיר, שהוא עשו, שנאמר ״וישב עשו בהר שעיר״.	ויאמר אלהים יהי אור (בראשית א ג&) תמן תנינן[890] א״ר יוסי מ״ד (ישעיה כא יא) משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל וגו׳[891] אזלא הא מלתא כי הא דא״ר יוחנן כל הגליות שגלו ישראל מארצם כלהו היה גלוי לכל וגלותא רביעאה לא נגלה לעולם ואיזהו גלות הרביעי זהו שהוא משעיר שהוא עשו דכתיב (בראשית לו &) וישב עשו בהר שעיר:
אמר רבי, למה נקרא שמו שעיר. על שם תוקף@ וחוזק העול הכבד, שמונעים מהם התורה והעבודה. וזהו עול על נשמתם, שנותנים על ישראל. שע״ר הוא בגימטריא תק״ף, וזהו הגלות שישראל יושבים בה, הוא משא דומה, כלומר בחשאי דבר שלא נגלה מהלב לפה.	אמר רבי למה נקרא שמו שעיר על שם תוקף וחוזק העול הכבד שמונעין מהם התורה והעבודה וזהו עול על נשמתם שנותנין על ישראל שעי״ר הוא תק״ף בגימ׳[892] וזהו הגלות שישראל יושבים בה היא משא דומה כלומר בחשאי דבר שלא נגלה מהלב לפה[893]:
רבי יצחק פתח ״ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור״, וכתוב ״ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה״. אמר הקדוש ברוך הוא, שוטים הם המחשבים	רבי יצחק פתח (דברים לד ו) ויקבור אותו בגי בארץ מואב מול בית פעור וכתיב (&) ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה[894] אמר הקב״ה שוטים הם המחשבים קצי משיחא[895] דבר שלא

[890] צ״ע אם זה חבורא קדמאה עי׳ פרדס רמונים ש״א פ״ג: ״ובחבורא קדמאה״, פי׳ בזוהר, כי הוא היה הספר הקודם אל זה [רע״מ], ע״כ. וצ״ע שכן זה המקום הראשון שנזכר בזהר ״חבורא קדמאה״.

[891] עי׳ זהר (ח״ג כב ע״א): רבי יוסי פתח ואמר (שם כא יא) משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל האי קרא אוקמוה חברייא בכמה אתר אבל משא דומה כל זמנין דישראל אשתכחו בגלותא אתידע זמנא וקצא דלהון וזמנא וקצא דההוא גלותא וגלותאו (והאי גלותא) דאדום הוא משא דומה דלא אתגלייא ולא אתיידע כאינון אחרנין קודשא בריך הוא אמר אלי קורא משעיר קלא שמענא בגלותא דשעיר אינון דדחקי בינייהו אינון דשכבי לעפרא:

תרגום: רבי יוסי פתח ואמר ״מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה מִּלַּיְלָה שֹׁמֵר מַה מִּלָּיְלָה״, את הפסוק הזה בארו החברים בכמה מקומות, אבל ״משא דומה״ כל הפעם שישראל נמצאו בגלות, נודע הזמן והקץ שלהם, וזמן וקץ של אותה גלות. וגלות אדום הוא משא דומה שלא התגלה ולא נודע כאותן האחרות, הקדוש ברוך הוא אומר אלי קורא משעיר, קול שמעתי בגלות שעיר, אותם שדחוקים ביניהם, אותם ששוכבים בעפר.

ועי׳ מלואים אות קלט.

[892] הקליפה דנוגה ששם הם הכתרין תתאין כגון עזאזל הוא שע״ר גי׳ תק״ף והיינו עז והוא כללות עז״א ועזא״ל כנז׳ (רמ״ז ח״ג קא ע״ב).

וע״י ב״ע (&): השערות הם שרשי דינים גדולים שלכן משערות רישא דז״א יונקים הקליפות ולכן הם קשיין ותקיפין ואז בהאיר אור החכמה נמתקו הדינים של מלכין דמיתו שהם בסוד שערות עשו איש שעיר וכתיב ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו והם יונקים מאחורי אלקים גימ׳ ר׳ וה׳ אותיות השורש גימ׳ הר והוא הר שעיר גי׳ תקף משערות דאינון תקיפין.

[893] שנאמר (ישעיה סג &) כי יום נקם בלבי וגו׳ (נוסף בדפ״א). ועי׳ מלואים אות קמ.

[894] עי׳ מלואים אות קמא.

[895] הלשון הנאמר על מחשבי הקיצין היא (סנהדרין צז ע״ב) תיפח עצמן, וי״ג (רש״י שם) תיפח נפשם, וי״ג (יד מצרים) תיפח רוחם, הפירוש של תיפח היא (רש״י חבקוק ב ג) ויפח לקץ - ויפח לשון דבור הוא והרבה יש בספר משלי ועל שם שהדבור אינו אלא רוח היוצא מן הפה קורהו פיח וקורהו רוח כגון וברוח פיו כל צבאם (תהלים לג),

ספר נצח ישראל - פרק לא

עוד יש הפרש גדול בין הגאולה הראשונה ובין הגאולה האחרונה, עד שמזה מתחייב העלם והסתר הגאולה האחרונה, והוא גם כן דבר ברור שאין לספק בו. וזה כי גאולה ראשונה במצרים היה בזכות האבות, שנשבע לאבות שיגאלו הבנים. לכך היה אפשר לדעת הקץ, כי הקץ היה מצד האבות. אבל גאולה אחרונה הוא מן השם יתברך בעצמו, לכך הקץ מופלא, דבר שהוא מן השם יתברך בעצמו. וזה שאמר ׳מקרא זה יורד ונוקב עד התהום׳. פירוש שהוא מדקדק על ענין הקץ עד התהום. כי הכתוב הזה שאמר (תהלים פ, ו) ״כי עוד חזון למועד״, שרוצה לומר כי המועד אשר כתוב עוד יש חזון עליו, שאין החזון מבורר. אף כי נרמז הקץ כאן, מכל מקום אין הקץ מבורר גמור, ולפיכך אין לחשבו מתוך הכתוב. ולא כרבותינו שהיו חושבים הקץ ממה שכתוב ״עדן עדנין״ על מלכות ראשונה, ורבי שמלאי שהיה דורש ״ותשקמו בדמעות שליש״ על מלכות שניה, ורבי עקיבא שהיה דורש ״עוד אחת מעט״ על מלכות כוזיבא. כי כולם לא חשבו האמת, שהרי מלכות ראשונה ע׳ שנה, מלכות שניה נ״ב שנה, מלכות כוזיבא שתי שנים ומחצה:

את קצי המשיח, דבר שלא גליתי לעולם, שנאמר "כי יום נקם בלבי", הלב לא גילה לפה, ואתם משתדלים לחשב את הקץ שלי.	גליתי לעולם שנאמר (&) כי יום נקם בלבי לפומא לא גליא[896] ואינון משתדלי למחשב קצי:
בזה נראה שלשה סימנים [אשר] כתבתי והראיתי לדורות העולם בקבורתו של משה עבדי, ואלו הם "בגיא בארץ מואב מול בית פעור". הראיתי ונתתי סימנים לכל העולם ולא יודעים איפה קבורתו. נאמר "ולא ידע איש את קבורתו", דבר שלא גליתי ולא הראיתי, איך אומרים שטות ושקר לפני הקדוש ברוך הוא בזה.	בהאי נחזי תלתא סימני כתבית ואחזית לדרי עלמא בקבורתיה דמשה עבדי ואלין אינון בגיא בארץ מואב מול בית פעור אחזית ויהבית סימנים לכלהון דעלמא ולא ידעי קבורתיה דכתיב ולא ידע איש את קבורתו דבר שלא גליתי ולא הראיתי היאך אמרי שטותא ושקרותא קמי קב״ה בהך:
זהו שנאמר "משא דומה אלי קרא משעיר", אלו ישראל שקוראים לקדוש ברוך הוא מהעול הכבד של בני שעיר. ומה אומרים "שומר מה מלילה וגו׳", רצונו לומר, רבונו של עולם, אתה הוא "שומר ישראל ה׳", עד מתי אנו בזה הגלות שדומה ללילה, אמור לנו "מה מלילה", מה תהיה מזו הלילה, מתי תוציאנו ממנה.	הה״ד משא דומה אלי קורא משעיר אלו ישראל שקוראין להקב״ה מעול כבד של בני שעיר ומאי אמרי שומר מה מלילה וגו׳ ר״ל רבש״ע אתה הוא שומר ישראל ה׳[897] (תהלים קכא ד) עד מתי אנו בזה הגלות שדומה ללילה אמור לנו מה מלילה מה תהא מזו הלילה אימתי תוציאנו ממנה:

[896] עי׳ פת״ש קלי׳ יג, שפי׳ ׳ליבא לפומא לא גליא׳ שהגילוי של עולם א׳ לא מתגלה בעולם שלמטה ממנה, עי׳ בהגר״א על ספד״צ ו ע״א ד״ה והכלל.

פת״ש א״א ז: וענין גניזתו בו הוא בסוד אור הגנוז לצדיקים צדיק וצדק, וה״ס עמוק ונורא מאד (זו״ח@ ח׳ ע״א) ליבא לפומא לא גלי, כי הוא מקום להבת שלהבת והדבור בו סכנה גדולה, רק לרמז בריש מלין לחכם ומבין מדעתו, כי עיקר התיקון הוא שיהיה האור נגנז מדכורא לנוקבא כי עדיין אין המלכים נתקנים בשלמות ואין יכולים לקבל האור בגלוי, רק מה שנהיר דרך דופן ע״י מסכים ומחיצות, ולכן הוא צריך להיות (חגיגה ט״ו ע״ב) מגדל הפורח באויר ויהיה הי׳ גנוז באור העליון, והוא (משלי יח י) מגדול עוז שם ה׳ בו ירוץ צדיק ונשגב, בסוד (יחזקאל א יד) והחיות רצוא ושוב, וה״ס ונשגב (שופטים ח כא) כי כאיש גבורתו, וצריך להיות בצמצום ובסיתום, כי אין יכולים לקבל רוב טובה, ולכן גם רדל״א נחשב בכלל הג׳ רישין, אבל אינו נחשב רק ע״ש גניזתו באוירא, שהאוירא הנסתם בסוד הקרומא הוא עצם התיקון שלא יאיר מבלי לבוש ומחיצה, ואלו הג׳ רישין הם שורש המתקלא בחיבורא דדו״נ וכל התיקונים לכל הקלקולים, והתחברות התחתונים אחר שהם בתיקון עם העליונים, וגם הם שורש ג׳ הקווין של הנהגה חד״ר בסוד כף זכות וחובה ולשון חק מכריע בינתים (ס״י פ״ב מ״א).

פת״ש א״א כג: ותשכיל ותבין סוד נפלא ונורא מאד מאד ליבא לפומא לא גלי (זו״ח@ ח ע״א) שכל אור נמשך מן המוח בסוד האחור בחוט השדרה, ועיקר שורש האור של הטיפה נשאר בראש מסבב כל ראשו, ונמשך רק חוט א׳ בכל הגוף בהעלם גדול עד בואו בסוף היסוד בעטרת שבו, ושם מתגלה, אבל אין מתגלה כמו בראש, ששם נשאר בשלמותו, ורק נהירו נפיק מיניה בעטרת היסוד בסוד מים וכמש״ל מזה (פתח יח) וכל זה הוא כאן, כי שורש השכר המעותד הוא האור הגדול הזה אשר הוא בסוד הגלגלתא בהיקף, והיינו כאשר יושלם היקף גלגל ההנהגה ויכנסו לסוד היחוד באלף הז׳, שאז יהיה כל הזמן נעוץ סופו בתחילתו ויתבטל הזמן שהוא בבחינת המשכה בהדרגה, ואז שם גילוי האור הגדול שכר הצדיקים, אבל נמשך ג״כ הארת החסד בהנהגת הזמן של שית אלפי שנין לקיום העולם הוא בסוד המשכת הזמן בסוד ו׳, ומ״מ החסד הזה גנוז למאד, ואין הטוב נשפע לעוה״ז, שהרי ישראל שפלים והשכינה בגלותא וסט״א שולטת, רק שהוא בסוד השמירה לבד דנהיר דרך דופן כמ״ש (שיה״ש ב ט) הנה זה עומד אחר כתלנו וגו׳, ויתגלה ביותר בימות משיח בסוף אלף הששי בעטרת היסוד, שאז יתעלה הקדושה, וישראל יהיו נפקין מגלותא, אבל עדיין לא יתבטל הנהגת הזמן, שהרי עולם כמנהגו נוהג עד כלות כל השית אלפי שנין, שאז יתבטל הנהגת הזמן ויהיה חורבן העולם ויתעלו כולם לבחינת בינה בסוד עוה״ב שהוא הנצחיות.

עי׳ מבו״ש יג ע״ד ז״ל, כל האורות שהם עליונים נקראים א״ס לבחי׳ העולם אשר למטה ממנו, ע״כ. ועי׳ לקמן ו ע״א ד״ה והכלל, שמא״א לאו״א הוא בבחינת ליבא לפומא לא גליא (זו״ח@ ח ע״א).

נתיב מ״ד ומ״ן פתח (יח) [יז]: וכבר נתבאר (פתח ו׳) שהנשיקין הם כפולים וכמ״ש בתיקונים תיקון ס״ט (ק״כ ע״א) אלין ז׳ הבלים אינון כפולים שבע הבלים סלקין שבע נחתין, שבע סלקין מלבא לפומא וז׳ נחתין מפומא ללבא כו׳, והענין כי לבא ופומא הם ב׳ תורות שבכתב ושבע״פ, שבע״פ הוא בדבור ושבכתב במחשבה בלב שכל התורה גנוז שם, וכמ״ש בקץ של משיח (זו״ח@ ח׳ ע״א) לבא לפומא לא גלי, שלא ניתן להגלות בתורה שבע״פ רק נשאר גנוז בתורה שבכתב, והם בסוד ב׳ הנשיקין דדו״נ.

[897] פי׳ השגחת א״א עי׳ אד״ר קכט ע״ב וב״ע שם.

בא וראה מה נאמר אחריו ״אמר שומר אָתָה בוקר וגם לילה״, אמר הקדוש ברוך הוא, שהוא שומר ישראל, בא בוקר, הבאתי והוצאתי אתכם מן הגלות ולא זכיתם להיות בבוקר. ״וגם לילה״, הבאתי לכם הלילה והאפלתי אתכם בבור הגלות הזה, שהוא כלילה. ״אם תְּבָעֲיוּן בָּעָיוּ״, אם אתם מבקשים לדעת קץ גאולתכם מתי תהיה ומתי תבאו לארצכם ״שובו אֲתָיוּ״, שובו בתשובה, ומיד אתיו. כמו זה שאמר רבי יהודה, אין קץ הגלות נתלה אלא בתשובה, שנאמר ״היום אם בקולו תשמעו״.	בא וראה מאי דכתיב בתריה (ישעיה כא יב) אמר שומר אתא בוקר וגם לילה אמר הקב״ה שהוא שומר ישראל אתא בקר[898] הבאתי והוצאתי אתכם מן הגלות ולא זכיתם להיות בבקר וגם לילה הבאתי לכם הלילה והאפלתי אתכם בבור הגלות הזה שהוא כלילה אם תבעיון בעיו אם אתם מבקשים לדעת קץ גאולתכם אימתי תהיה ואימתי תבואו לארצכם שובו אתיו (שובו בתשובה מיד אתיו)[899] כי הא דא״ר יהודה אין קץ הגלות נתלה אלא בתשובה שנאמר (תהלים צה ז) היום אם בקולו תשמעו {ח ע״ד}:
וכיון שנברא העולם, נרמז הרמז הגדול הזה ברזי הסתרים, שנאמר ״ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור״, כלומר ״יהי רז״ ורז ואור דבר אחד הוא. ״וירא אלהים״, לזה הרז, ״כי טוב״, להיות ברז וסוד, כדי שלא יתגלה לשום אדם, שאלמלי יתגלה כמה פריצים מבני עמנו ילכו לאבדון.	וכיון שנברא העולם נרמז הרמז הגדול הזה ברזי הסתרים שנאמר (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור כלומר יהי רז ורז ואור דבר אחד הוא[900] וירא אלהים (שם ד) לזה הרז כי טוב להיות ברז וסוד כדי שלא יתגלה לשום אדם שאלמלי יתגלה כמה פריצים מבני עמנו ילכו לאבדון[901]:
ועל שנהיה ברז וסוד, הבדיל ״אלהים בין האור ובין החשך״ בין אומה שלו שהוא האור, ובין האומות שהם החשך, שנאמר ״ורשעים בחשך ידמו״. ועוד נאמר ״בחשכה יתהלכו״.	ועל שהיה ברזא וסוד הבדיל אלהים בין האור ובין החשך בין אומתו שהוא האור ובין האומות שהם החשך שנאמר (&) ורשעים בחשך ידמו[902] ועוד כתיב (תהלים פב &) בחשכה יתהלכו:
״ויקרא אלהים לאור יום״, אמר רבי, זה יום קץ הגאולה, שנאמר ״הנה יום בא לה״, זה יום הקץ.	ויקרא אלהים לאור יום (בראשית א ה) א״ר זה יום קץ הגאולה שנאמר (זכריה יד א) הנה יום בא לה׳[903] זה יום הקץ:
רבי יוסי בן חלפתא ישב לפני רבי יצחק, אמר לו, האם הרב שמע דבר על מה התארך יום המשיח מהגלות הזו. אמר לו לא התארך אלא על בטול תורה, שכך שמעתי מרב המנונא	ר׳ יוסי בן חלפתא הוה יתיב קמיה דר׳ יצחק א״ל מידי שמיע ליה למר על מה אתארך יומא דמשיחא מן גלותא דא א״ל לא אתארך אלא על ביטול אורייתא[904] דהכי שמענא מרב המנונא

[898] עי׳ מלואים אות קלט זהר ח״ב קל ע״ב.
[899] דפ״א. ועי׳ מלואים אות קמב.
[900] בגימ׳.
[901] עי׳ תיקו״ז קיב ע״ב שהמשתמשים בעץ החיים להשבעת מלאכים הולכים לאבדון, וזה הר״ז הזה.
[902] עי׳ מלואים אות קמג.
[903] ע״י זהר ח״ב יט ע״ב: אמר רבי יוסי כתיב (זכריה יד א) הנה יום בא ליהו״ה וגו׳ והיה יום אחד הוא יודע ליהו״ה וגו׳ וכי שאר יומין לאו אינון דיליה אלא אמר רבי אבא מלמד ששאר הימים נתנים לשרים ואותו יום אינו של השרים אלא של הקדוש ברוך הוא כדי לעשות דין בעו״ז מפני שבאותו יום יפלו כל השרים ממעלתם ועל דא כתיב (ישעיה ב יא) ונשגב יהו״ה לבדו ביום ההוא שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים:
תרגום: אמר רבי יוסי כתוב ״הנה יום בא לה׳ וגו׳״, ״והיה יום אחד הוא יודע לה׳ וגו׳״. וכי שאר הימים אינם שלו. אלא אמר רבי אבא, מלמד ששאר הימים ניתנים לשרים, ואותו יום אינו של השרים, אלא של הקדוש ברוך הוא, כדי לעשות דין בעובדי כוכבים ומזלות. מפני שבאותו יום יפלו כל השרים ממעלתם. ועל זה נאמר ״ונשגב ה׳ לבדו ביום ההוא״, שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים.
[904] מבואר בכמה מקומות בזוהר, שכרוז יוצא ומזהיר העולם שיטיבו מעשיהם ולעשות תשובה, וזה הכרו״ז יוצא מאורות הפנים דאו״א, שהם סוד ע״ב קס״א, גימ׳ כרו״ז וכו׳, שיזכרו לבוראם בעבודת שמים שבזה המוחין קבועים בז״א וכו׳, וז״ש רז״ל בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה שכל מי שאינו עוסק כו׳ והוא כי ע״י התורה חוזרים המוחין לז״א וכו׳, ומכרזת ואומרת בסוד כרו״ז הנ״ל אוי להם לבריות כו׳ שכל הגלות והפירוד וקלקול העולמות הוא בביטול תורה כמ״ש על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתי כו׳ והוא סוד אבידת הארץ העליונה כמ״ש בעל אבידה מחזר אחר אבידתו (ב״ע ג ע״א).

	י/ב
	סתרי תורה
״בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ״, ראשי תבות אהו״ה, שבו נבראו שמים וארץ. א״ה בו נבראו השמים, ו״ה בו נבראה הארץ. וכל מה שיש בה, והוא נותן תשוקה בכל האילנות והעשבים שבארץ. והוא מה שאמרו (ב״ר פ״י סי׳ ו)	[905]ברא״ש ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ר״ת תיבות אהו״ה[906] דביה אתבריאו[907] שמיא וארעא ו״ה בו נבראו השמים, ו״ה בה נבראה הארץ. וכל מה שיש בה, והוא נותן תשוקה בכל האילנות והעשבים שבארץ. והוא מה שאמרו (ב״ר פ״י סי׳ ו)

Commented [O11]: ל בדוק כמה הכתם פז נצרך

[905] עי׳ זהר ח״א רנא ע״א.

[906] עי׳ מלואים אות קמד.

כבר קדם לנו למעלה כי כל פעולות התחתונים נאצלות מהכחות העליונות אלא שהכחות ההם פועלות בכל עולם ועולם כפי מה שהוא וכל הכחות ההם באו ונאצלו מכח אותיות השם יתברך הוא סבה אליהם והסוד בזה כי בהיות האויר הקדמון נעלם ומתכסה בעמקי האי״ן וסתר המדרגות נעלמות באפס ההוחלט ואמרי אפס המוחלט בבחינת יציאתו לפועל ועדיין דבר לא יצא ולא נתפשט כי בבחינת זה אמרו היה הב״ה בונה עולמות ומחריבן עדיין לא נצטיירו האותיות של שמו הגדול בשום ציור מורגש כי עדיין לא יצאו הפעולות לפועל ולא נתפשטו ספירותיו לשיקרא שמו עליהם וכשעלה החפץ מלפניו להמציא פעליו המציא והמשיך תוצאות התעלומה מהאי״ן אל הי״ש בהשואת האחדות אשר עין לא ראתה ורעיון לא יוכל לעמוד על סוד הענין ובכן נאצלו הספירות נקשרות ואחוזות בעצם אמיתתו יתברך כשלהבת הקשורה בגחלת בסוד משפיע ומקבל כי בזולת זה לא היה איפשרות לגלות כח מעשיו על ברואיו יתברך כי אם בהמציא מדרגות זו למעלה מזו וזו למעלה מזו זה נותן וזה מקבל וזה מפרנס וזה מתפרנס ומקבלין דין מדין ונתכנו בשם זוגות זכר ונקבה ובכן נרשם שמו יתברך בספירותיו בשם הויה ונרשמה היו״ד בחכמה שהיא ראשית ההתפשטות כנקודה אל הקו. ונרשמה הה״א בבינ״ה להיותה היכל ובית קבול אל הי״וד וענינם כדמיון זכר ונקבה אמנם לא יזכר בהם שם זווג כלל כי ראש אחד הם כדמיון בתי המוח בראש האדם. ואחר שנמשך עוד המעיין ונתגלה התפאר״ת שהוא סוד הו״ו הנמשך שהוא כדמיון חוט השדרה באדם והשפיע בה״א שהיא סוד העטרת מטובו ושם עמד המעיין אשר מעמדו נתחייבה התשוקה מהמדרגות זו לשלמעלה מזו וזו לשמעלה ממנה וכלן פותחין את פיהן לשאוב שפע ורצון ברכה ונדבה מאתו יתברך כאשר תשאב אבן המגניטס את הברזל בסגולתה ובכן נמצא התשוקה מהעטרת שהיא הה״א אל התפארת שהיא הו״ו לשאוב ולהתפרנס ממנו ואם התשוקה הזאת נמצאת בספירותיו יתברך מה יעשו אזובי קי״ר הצמאים כי יתאוו תאוה תמיד לבקש מאל אכלם אף כי שוכני בתי חומר אשר בעפר יסודם יתעו לבלי אוכל ותמיד משתוקקים הנקבה אל הזכר כי מכח הו״ו וה״א באו והוא אשר רמזו בזה באמרם כי מראשי תיבות של א״ת ה״שמים ו״את ה״ארץ יוצא שם אהו״ה המורה אצילות מאל״ף של כתר לבינה שהיא ה״א ראשונה ע״י החכמה וזה חלק אחד אל״ף ה״א ומאותיות הללו נאצלו השמי״ם העליונים שהיא התפארת בזרועותיו ומאצילות הו״ו לה״א שהוא משך המעין נאצלת הארץ העליונה וכן בדוגמא הזו לשמים שלנו ולארץ שלנו ואמר כי מאלה השני אותיות ו״ה נתחייבה התשוקה לכל הנבראים להיות תאבים הנקבה לזכר לפרות ולרבות יתברך ויתעלה מכל מחשב ורעיון אשר המציא והאציל וברא ויצר ועשה ברואיו כפי מה שגזרה חכמתו על היותר ראוי שבאיפשר כדי שישתוקקו כל המדרגות לעלותיהם ועלותיהם אל עלותיהם וכלם אל העלה הראשונה יתברך שמו והדרו (כתם פז).

כללים ח,ב קלב ע״ב: ולא עוד, כי הנה עתה בשליטת מ״ה וב״ן, אין האדם משיג למעלה ממדרגתו מאומה, כי הגוף הוא למסך מבדיל מלהשיג שום דבר מהעולמות שלמעלה. גם במה שהוא בקי ורגיל בו ושגור בפיו וגלוי לפניו בהשכלתו וידיעתו, אך כ״ז הוא רק בידיעה ולא בהשגה, שהוא רק במציאותם ולא במהותם. וגם ידיעת מציאותם הוא אינו בהרגש [ע״ד המחשבה של האדם, שהאדם מרגיש ממנה ויודע מציאותה בהרגש, אך רק מציאותה ולא מהותה] אלא רק בהשכלה והבנה וידיעה, כמו ידיעת מערכת השמים, אשר הם סיבת כל הפעולות וכל הפעולות הוא על ידם, וכמ״ש איוב (לח לג) הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ, ואמרו ב״ר (פ״י סי׳ ו) אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל. וכן כל הפעולות כולם, הנה נעשה הכל ע״י מערכת השמים, ועל כל מזל ומזל הנה גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם (קהלת ה ז), בעולם היצירה ובעולם הבריאה ממונים על ממונים, כמ״ש בזוה״ק (פ׳ שמות טו ע״ב) ופ׳ תרומה (קעא ע״ב) ופ׳ קדושים (פו סע״א), ומקור כולם אשר משם הם מקבלים, הנה הוא השם אהו״ה דביה אתבריאו שמיא וארעא כמ״ש בזוה״ק (סוף ח״א רנא ע״א) ובזו״ח@ בראשית (בסתרי תורה דף ז סע״ג ח ע״א) והוא ר״ת א׳ת ה׳שמים ו׳את ה׳ארץ, דביה איתבריאו ומשם נמשך כל הכחות והשפע לכל הפעולות כולם הנעשה בשמים ובארץ.

במספר עשר אצבעות - כי אצב״ע בגימ׳ שם אהו״ה במלוי יודי״ן, והוא חותם שנבראו בו שמים וארץ, כדכתיב (בראשית א א) ״את ״השמים ״ואת ״הארץ (בהגר״א בס״י ו ע״ג).

[907] י״ג דחתים (עמק המלך ור׳ איזיק חבר).

אין לך עשב ועשב מלמטה שאין עליו מלאך מלמעלה שמכה אותו ואומר לו גדל, שנאמר ״הידעת חוקות שמים אם תשים משטרו בארץ״.	תילוכתא דכל מילנין ועבדין די בארעא והוא מה לממרו מין לך עבד ועבד מלמטה דמין עליו מלאך מלמעלה דמכה לותו ולומר לו גדל[908] דנאמר (לויות לח לג) הידעת חוקות דמיס אם תשים משטרו בארץ:
בא וראה נאמר ״ויקרא אלהים לאור יום״, ונאמר ״וירא אלהים את האור כי טוב״, שכאשר מאיר האור הזה שלמטה מאיר (הוא מאיר) מהכח שנתן לו מהטוב שלמעלה.	[909]ת״ח כתיב (בראשית א ה) ויקרא לאלהים לאור יום[910] וכתיב (שם ג) וירא אלהים את האור כי טוב להאי לוד להתתא[911] כד נהיר (נהיר) מחילא לאתיהיב ליה מטוב לעילא[912]:
ולכן מספר ימות החמה, שס״ה, מ״ט שבועות מהם כנגד הדרגה הזו של צדיק, שנקרא טוב, והיא שביעי. והשמש הזה שלמטה יונק ממנה. שבעה שבועות, שבע פעמים כנגד שבעה שבועות, שבע פעמים שהוא יונק מהאם העליונה, שנקראת יובל.	[פ]וכג״כ מנין ימות החמה דס״ה מ״ט דבועין מנהון לקבילו המי[913] לרגא לליק למיקרי טוב[914] ולהיהי[פ] דביעי ויניק[915] מניה המי דמתא להתתא[פא] דבע דבועין דבע זמנין לקבל דבע[916] דבועין דבע זמנין למיהו יניק מלומא עילאה למיקרי יובל:
וכנגד שנות היובל שלמטה, נשארו משלש מאות ששים וחמשה, עשרים ושנים ימים, כנגד עשרים ושתים אותיות של התורה, שהעולם התחתון עומד עליהם, שהרי הצדיק שלמעלה נקרא תורה שבכתב, וכשנשלמו אותם שלש מאות ששים וחמשה ימים, שבים שנית לקבל מהדרגה הזו של טוב, שהדרגה הזו	ולקבלא דני[917] יובל להתתא לתתלו מתס״ה כ״ב יומין לקבל כ״ב לתוון לתורייתא דעלמא תתלה[918] לתקייס עלייהו להא[פב] לליק לעילא תורה דבכתב ליתקרי וכל לתתלימו מינין דס״ה יומין[פג] תייבין[919] תניינות לקבלא מהאי לרגא לטוב

---

[908] עי׳ ספר הליקוטים (בראשית א): כיון שנפלו הניצוצות של אור בתוך הקליפות, קצתם נפלו בדומם וקצתם בצומח, וקצתם בבעלי חיים וקצתם במדבר. ולפיכך ארז״ל אין לך עשב מלמטה שאין לו שר מלמעלה שמכה בו ואומר גדל, דהיינו הניצוצין של אור שנפלו. והם מגדלים את הכל, עד שמעלים אותם ע״י בני אדם שמבררים את הטוב מהקליפה.

כל הפעולות כולם, הנה נעשה הכל ע״י מערכת השמים, ועל כל מזל ומזל הנה גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם (קהלת ה ז), בעולם היצירה ובעולם הבריאה ממונים על ממונים, כמ״ש בזוה״ק (פ׳ שמות טו ע״ב) ופ׳ תרומה (קעא ע״ב) ופ׳ קדושים (פו סע״א), ומקור כולם אשר משם הם מקבלים, הנה הוא השם אהו״ה דביה אתבריאו שמיא וארעא כמ״ש בזוה״ק (סוף ח״א רנא ע״א) ובזו״ח בראשית (בסתרי תורה דף ז סע״ג ח ע״א) והוא ר״ת א׳ת ה׳שמים ו׳את ה׳ארץ, דביה איתבריאו ומשם נמשך כל הכחות והשפע לכל הפעולות כולם הנעשה בשמים ובארץ (כללים ח״ב קלב ע״ב).

[909] עי׳ זהר ח״א דף רנא ע״ב, ותז״ח מט ע״ד.

[910] ומה שנקראו הז״ת בשם ימים, הוא ע״ש הכתוב (בראשית א ה) ויקרא אלהי״ם לאור יום, כי רק בהם נתגלה המאציל ית״ש להאיר על ידיהם, והם ז׳ ימים המאירים בתוצאות כל המציאות כולו, כי רק בהם נברא הכל, כמ״ש הרב בטנת״א (ריש פרק ה) וכנודע (ביאורים ח״א כה ע״א).

[911] כשלג (בהגר״א בתז״ח) [נראה דכוונתו לפסוק בדניאל ז ט ועתיק יומין יתב לבושה כתלג חוור וכו׳, דהיינו לבוש העת״י היא ז״א וזה חסד שלמטה].

[912] עי׳ זהר ח״ב יא ע״ב: ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא מאי כי טוב הוא אמר רבי חייא דאתייליד מהול בגין דרזא דברית טוב אקרי דכתיב (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב.

[913] והוא שמש כמ״ש בזוהר (ח״ב ג ע״ב) על פ׳ (במדבר כה ד) והוקע אותם כו׳ (בהגר״א בתז״ח).

[914] והוא כי טוב כנ״ל (בהגר״א בתז״ח).

[915] ר״ל השמש דלתתא יניק מיניה כו׳ (בהגר״א בתז״ח).

[916] שאימא בה מ״ט יובל כמו שמפרש והולך כמ״ש וספרת לך כו׳ והוא יניק מינה ז״פ מ״ט בז׳ ספירות שנק׳ שביעי לה (בהגר״א בתז״ח).

[917] ר״ל שמ״ט ממנה מתפשט בז״ס לכן לא זכה משה אלא למ״ט שזכה לבינה בעד״א שהוא בדרגא דעד״א כידוע (בהגר״א בתז״ח).

[918] מלכות שהן אותיות של צדיק עצמו והוא קיומה וז״ש דהא כו׳ (בהגר״א בתז״ח), ועי׳ מלואים אות קמה, ועי׳ לקמן הערה 1356.

[919] תאבין - וכ״ז הוא בדרגא א׳ של ספירה א׳ ובו אלף דרגין כנ״ל והן ששת אלפים שנה כנ״ל לכן כל יום ויום הוא דרגא לבד וצריך לתקן כל יום ביומו (בהגר״א בתז״ח).

וכל אותן שבע דרגות עליונות, שבים שנית לקבל מן האם העליונה.	להאי לרגא וכל לינון שבע לרגין עילאין תייבין תניינות לקבלא[כג] מן אימא עילאה:
והדרגה הזו של הלבנה, ששולטת בלילה, יונקת מהדרגה הזו שנקראת (שכינה תחתונה שיונקת מאותו) צדיק. ומשום שאותו הצדיק ממלא אותה מאותם התענוגים העליונים, ויונקת ממנו, נקראת לבנה. שכמו שהלבנה התחתונה הזו, אין לה אור מעצמה, אלא מה שניתן לה מן השמש, כך גם אותה הדרגה שלמעלה.	והאי לרגא (לעציירי) [לסיהרא[920]] דשלטא בלילית ינקא מהאי לרגא לתיתקרי (שכינה תתאה דינקא מההוא)[כד] לציק ובגין ההוא לציק לאמלי לה [מההוא] (מהנהו)[כה] תפנוקין עילאין[921] וינקא מניה לאיקרי סיהרא[922] לכמא להאי סיהרא תתאה ליית לה נהורא מגרמה אלא מאי לאתייהיב לה מן שמשא הכי נמי ההוא לרגא לעילא:
והדרגה הזו נקראת ים החכמה העליונה, וכמו שלמעלה עומדים שנים עשר שבטים עליונים קדושים [תחתיה], שלשה לצפון ושלשה לדרום ושלשה למערב ושלשה למזרח, ים החכמה הזה עליהם. כמו כן גם כנגדם למטה שנים עשר שבטים עומדים סביב המזבח, כמו זה, כל א׳ מהם במקומו שראוי לו וכנגד הדרגה הזו עשה שלמה ים למטה, ים עומד על שנים עשר בקר, "שלושה פונים צפונה וכו׳".	והאי לרגא לאיקרי יאמא לחכמתא לעילא[כו] (נ״א וכמה לעילא קיימין י״ב שבטין קדישין ג׳ לסטר לפון וג׳ לסטר מערב וג׳ לסטר דרום וג׳ לסטר מזרח והאי יאמא לחכמתא עלייהו כך ג״כ לקבליהון לתתא י״ב שבטין קיימין סחרני[923] מסכנא כה״ג כל חד מנייהו בדוכתא לאחזי[כז] ליה ולקביל ההוא לרגא עבד שלמה לתתא יס עומד על י״ב בקר שלשה פונים לפונה כו׳ (&)):
[וקיימי תריסר שבטין עילאין קדישין תלתא לצפונא ותלתא לדרומא ותלתא למערבא ותלתא למזרחא ויאמא לחכמתא עלייהו ולקבליהון לתתא תריסר שבטין קיימין סחרני מדבחא כי האי גוונא ולקבל האי לרגא עבד שלמה יאמא לתתא עומד על שנים עשר בקר (מלכים ז׳ ב כה)][כח]:	
והים הזה שלמעלה, למה נקרא ים, משום אותה דרגה של צדיק, שממלאת את הים הזה, נקרא יום, שנאמר "ויקרא אלהים לאור יום", ונאמר "אור זרוע לצדיק". וזה מאיר בסוד של [אות] ו׳ של השם הקדוש, שבו ממלא את הים הזה, שנקרא ה״א תחתונה האחרונה שבשם הקדוש. זהו שנאמר "כל הנחלים הולכים אל הים", כל זו הוא הדרגה של צדיק שנקרא כ״ל, משום שכל התענוגים יוצאים ממנו.	והאי יאמא[כט] לעילא מ״ט לאיקרי יס אלא בגין ההוא[924] לרגא לציק לאמלי להאי יס לאקרי יום לכתיב (בראשית א ה) ויקרא אלהים ליום יום וכתיב (תהילים צז יא) אור[925] זרוע לצדיק והאי נהיר ברזא דו״ן[926] לשמא קדישא[ל] דביה אמלי להאי יס לאיקרי ה״א[927] תתאה בתראה[לא] לשמא קדישא הה״ל (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל

[920] מלכות כמ״ש למטה (בהגר״א בתז״ח).

[921] ע׳ זהר ח״א מז ע״ב, מאשר שהיא הבינה שמנה לחמו שהיא המלכות לחם של ו׳ והוא אשר הנז׳ שהיא הבינה יתן מעדני מלך שהיא המלכות וכל זה ע״י יסוד, שהבינה משפעת ליסוד דז״א ומשם נמשכת הארה למלכות הנקראת לחם (מ״מ ח״א רמה ע״ב).

[922] ר״ל כמו שמפרש והולך ע״ש סיהרא דלתתא דכמה דהאי כו׳ (בהגר״א בתז״ח).

[923] ע׳ מלואים אות ג.

[924] ר״ל שהוא נקרא יום בוא״ו שבו לכן היא נק׳ ים והוא מ״ט שבועין דמקבלת עם דרגא דידה שהיא בת שבע שבוע אחת חמשים שבועות כמנין ים אבל אינו נחשב בשנה רק מה שהיא מקבלת משמש כמו שמפרש והולך (בהגר״א בתז״ח).

[925] ראיה שהוא נק׳ אור וכתיב לאור יום כנ״ל הרי שנקרא יום (בהגר״א בתז״ח).

[926] ר״ל הוא ו׳ דיום (בהגר״א בתז״ח).

[927] ר״ל זהו ה׳ ים [הים@] כמו שמפרש והולך הולכים אל ה׳ ים והיא נק׳ הים בה׳ והוא בוא״ו יום והכל ע״ש המ״ט שבועות שכלל הוא חמשים וכמ״ש (&) וספרתם לכם כו׳ שבע שבתות כו׳ תספרו חמשים יום (בהגר״א בתז״ח).

	היס[928] כל לת לרגת לליק לחיקרי כ״לק בגין לכל תפנוקין מניה נפקין:
הנחלים, הם חמש מדרגות שעמו הולכים אל הים למלא אותה, והדרגה הזו נקראת בת שבע, וכשמאיר הצדיק הזה לדרגה הזו, בסוד של שבעה שבועות שבע פעמים, אז השמש התחתון מאיר בסוד של שבעה שבועות שבע פעמים ללבנה.	קקהנחליס[929] לינון חמש לרגין לעמיה הולכיס לל היס לממלי לה והי לרגת ליקרי בת שבע[930] וכל נהיר הי לליק (להי) [מהי[קכ]] לרגת ברזת לשבע[קג] שבועין שבע זמנין כלין שמש תתה נהיר ברזת לשבע שבועין שבע זמנין לסיהרת[קכ]:
לכן שנת הלבנה שלש מאות חמשים וחמשה ימים, ארבעים ותשעה שבועות, מהם כנגד הדרגה השביעית הזו, הים העליון, שמאיר מצדיק בארבעים ותשעה שבועות, אורות עליונים, שנת הלבנה כמה הוא, שלש מאות חמישים וחמש ימים, ארבעים ותשעה שבועות מהם כנגד אותה דרגת הים שלמעלה, שהיא מקבלת ממנו) נשארו שנים עשר ימים, לחשבון שנה, כנגד שנים עשר שבטים שסובבים את הים הזה, לשמור משמרת המשכן, בשנים עשר שערים עליונים שיש בירושלים העליונה. ומדרך אותם השערים, יונקים אותם השבטים מאמא התחתונה, כל אחד לצדו כראוי לו, זהו שנאמר "שער יהודה אחד".	בג״כ שנת הלבנה שנ״ק[931] יומין מ״ט שבועין מנהון לקביל הי לרגת שביעאה ימת עילאה לנהרת מליק במ״ט שבועין נהורין עלאין [נ״ת שנת הלבנה כמה סגי (נ״ת הוי) שנ״ה יומין מ״ט שבועין[932] מנהון לקביל ההוא לרגת[קו] ימת לעילא[933] לחיהי מקבלא[934] מיניה] למתתרו תריסר יומין לחושבן שנה לקביל תריסר שבטין לסחרני הי ימת[קז] למטר מטרת משכנא [קח]בתריסר תרעין עלאין לחית בירושלים עלאה ולורחא {ח ע״ג} לחינון תרעין ינקין חינון שבטין מחיתא תתאה כל חד לסטריה כלחזי ליה הה״ל (יחזקאל מח לא) שער יהודה אחד:
ועל זה נאמר "כל הנקרא בשמי", זו הדרגה של צדיק, שמאיר בכח של שמו. "ולכבודי בראתיו", להאיר לאותו המקום שנקרא "כבוד בראתיו", וזה ים החכמה, שנקרא "כבוד ה'" שנתגלה במשכן.	[קט]וע״ל כתיב (ישעי׳ מג ז) כל הנקרא בשמי לת לרגת לליק לנהיר בחילא לשמי[935] ולכבודי ברחתיו למנהרת להוא לחת לחקרי כבוד ברחתיו ולת ימת לחכמתא[936] לחקרי כבוד ה׳ לחתגלי במשכנא[קי]:
"יצרתיו", זהו הסוד של הים שלמטה, שהוא כנגד "כל" שלמעלה, ועל זה נאמר "יוצר אור". והצדיק הזה למעלה לא כתוב בו יצירה, עד שנתגלה מעשיו למטה, ומאיר@ העולם התחתון ממנו.	יצרתיו לת רזת דיוס[937] ללתתא לחיהו לקבל כל[938] לעילא[קיא] ועל לת כתיב (ישעי׳ מה ז) יוצר אור[קיב] והי לליק לעילא לת כתיב ביה ימירה עד לחיתגלי עבידתי׳ לתתא ונהיר עלמא תתאה מניה:

---

[928] עי׳ זהר ח״א יט ע״ב.

[929] ר״ל הנחלים אותיות ה׳ נחלים וז״ש אלין חמש כו׳ וכולם הן ו׳ זהו יום כנ״ל (בהגר״א בתז״ח).

[930] שהיא בת אימא שבה ז״פ שבעה שבועות ומקבלת מינה ע״י צדיק השביעי וז״ש. וכד נהיר כו׳ (בהגר״א בתז״ח).

[931] יש י״ב חדשים, ובדרך כלל חצי מלאים וחצי חסרים, לכן זה שלש מאות ששים חסר שש, סה״כ שנ״ד.

[932] ששנה שלימה הוא שנ״ה ימים שלכן נקרא שנה שלימה כמנין שנה והוא שלפי שיש י׳ שעות יתירים על שנ״ד ונשלמין ואף שגם בשס״ה יש ו׳ שעות יותר הוא נשלם בו׳ של יום כנ״ל (&) והוא מרומז בפ׳ ה׳ ש׳מעה ה׳ ס׳לחה ה׳ ה׳קשיבה ו׳עשה ולא נאמר אצל ועשה ה׳ שהוא אינו יום רק ו׳ שמקבל משס״ה ו׳ דיום ושס״ה הן בסוד ה׳ (בהגר״א בתז״ח).

[933] בינה (בהגר״א בתז״ח).

[934] מלכות שגם בינה נקראת ים בהיפוך אתוון מי שבה נ׳ שערי בינה (בהגר״א בתז״ח).

[935] דכליל בוא״ו של השם כידוע (בהגר״א בתז״ח).

[936] חכמה זעירא חכמת שלמה ור״ל דבחכמה ל״ב שבילין גי׳ כבוד וזהו ולכבודי ואמר ימא דחכמתא כמ״ש (&) ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים (בהגר״א בתז״ח).

[937] ביצירה יצרתיו מסט׳ שהוא יסוד שמש כידוע (בהגר״א בתז״ח).

[938] ר״ל כל הנקרא כנ״ל (בהגר״א בתז״ח).

״אף עשיתיו״, זו הלבנה למטה, זהו שנאמר ״ובורא חשך״. כשהתחברו, אז ״עושה שלום״, שלום לעולם, זהו שנאמר ״ויהי ערב ויהי בקר יום אחד״, אז היחוד שלמעלה היחוד שלמטה, שלום למעלה שלום למטה.	אף עשיתיו לא סיהרא[939] לתתא הה״ל (שם) וכורא חושך כל מיתחברו כלין עושה שלום שלמא לעלמא הה״ל (בראשית ו ה) ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד כלין יהודא לעילא[940] יהודא לתתא שלמא לעילא שלמא[941] לתתא[קיג]:
כדוגמא זה, יוסף למטה, שהוא אחוז בצדיק שלמעלה, כשנשלם למטה, הוסיף שלום בכל העולמות ובכל הימים העליונים, כתוב כאן ״ויהי כדברה אל יוסף יום יום״, וכתוב שם ״ברוך ה׳ יום יום״. כשלא שמע לה ״יום יום״, אז הימים העליונים בשלום, וברכה בכל העולמות.	כגוונא דא יוסף לתתא להוא אחיד בצדיק לעילא כד מיתחלים לתתא מוסיף שלמא בכלהו עלמין ובכל יומין עילאין כתיב הכא (שם לט י) ויהי כדברה אל יוסף יום יום וכתיב התם (תהלים סח י) ברוך ה׳ יום יום כל לא שמע לה יום יום כדין יומין עילאין בשלמא וברכתא בכלהו עלמין:
״ויאמר ה׳ אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה״, להוציא@ האדם שלמעלה. ואם תאמר אדם שלמטה לבדו [היה צריך] שלא להוציא כלל, [אלא] משום שאין עומד זה בלי זה.	[942]ויאמר ה׳ אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה (בראשית ו ז) לאפקא אדם לעילא [ואי] תימא אדם לתתא בלחודוי לאו לאפקא כלל אלא בלא דא קיים לא בלא דא[943]:
ואלמלא החכמה הסתומה של הכל, הכל נתקן כמו מתחילה, זהו שנאמר ״אני חכמה שכנתי ערמה״, אל תקרי שכנתי, אלא שכינתי״ ואלמלא זה, אין	ואלמלי חכמה סתימאה דכלא כלא אתתקן כמריקא הה״ל (משלי ח יב) אני חכמה שכנתי ערמה אל תקרי שכנתי אלא שכינתי ואלמלא האי לא
	י/ג
	סתרי אותיות:
העולם עומד, זהו שנאמר ״ה׳ בחכמה יסד ארץ״ ונאמר ״ונח מצא חן בעיני ה׳״.	קאים עלמא הה״ל ה׳ בחכמה יסד ארץ (שם ג יט) וכתיב (בראשית ו׳ ח) ונח מצא חן בעיני ה׳:
״ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת״, למדנו מכאן שאחרים לא היו בדמותו, וזהו ״בדמותו כצלמו״, נעשה בתקון הגוף ובתקון הנפש בדרך ישרה כראוי. בא וראה, הנחש הטיל זוהמא בחוה, ואותה הזוהמא היתה מכשכשת במעיה ולא יכל להצטייר.	[944]ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת (שם ה׳ ג) לוליפנא מהכא לאחרנין לא הוו בדיוקנא דיליה[945] ולא הוקיל בדמותו כצלמו לאתעדיל[946] בתיקונא דגופא ובתיקונא דנפשא[קטו][947] בגין מיכל[948] כלקא ילות[949] ת״ח נחש הטיל זוהמא

[939] בעשייה ששם סיהרא כידוע עשיתיו (בהגר״א בתז״ח).
[940] כל הנקרא ולכבודי כו׳. ויחודא לתתא יצרתיו עשיתיו (בהגר״א בתז״ח).
[941] הוא יחודא כנ״ל (בהגר״א בתז״ח).
[942] עוד לפרשה הנז׳ בזהר ח״א דף נח ע״א קודם ר׳ יוסי פתח (ישעיה נה ח) כי לא מחשבותי כו׳ (גליון דפ״א). [נוסח זהר ח״א הובא במלואים אות קמו.]
[943] זה נכפל באד״ר קמד ע״א, עי׳ מלואים אות קמז.
[944] ויאמר ה׳ אמחה רבי יוסי פתח וכו׳ עוד לדף נ״ח ע״ב (גליון דפ״א). צ״ע כוונתו, אולי נה ע״א הוב״ד במלואים אות קמח@@.
עי׳ זהר ח״א רנג ע״ב, וכתם פז {לפני קנח?}??
[945] לא הוו בדיוקא דיליה, קין והבל. ואפשר ג״כ אחרים הרבה שהוליד קודם בשאר ארצות, ומה שהוליד ג״כ אחר שת (אור יקר בראשית ש״ד סי׳ יד). כי משחת מאיש מראיהם ותוארם מבני אדם, לפי שנתערב בהוייתם זוהמת הנח״ש, אשר משחת מאיש מראהו, ותוארו מאד״ם, על כן היו צורות שניהם משונות בין רב למעט, כפי חומר הזוהמא אשר נטל כל א׳. על כן צורתו של קין משונה יותר מצורתו של הבל, אמנם משונים היו גם שניהם (כתם פז).
[946] לפי שכבר נפנה הבית מטומאתו של נחש (כתם פז).
[947] גופא ונפשא, צלם ודמות, דמות גוף, צלם נפש (אור יקר).
[948] מבלי נטיית מחשבה לצד שמאל (כתם פז).
[949] וביאר מאימתי התחיל הערוב הרע ההוא משרשו, עד כי גדל מאד (כתם פז).

	בחוה[950] וההוא זוהמא מכשכשא הוה במעהא ולא יכיל לאצטיירא[951]:
משום שטרם חטא אדם, היו אותיות הא״ב מתוקנות בו ומצטיירים בו בעולם הזה. כיון שהגיע לכ״ף שהתתקנו@ זכר ונקבה בחביבות בגן והמלאכים העליונים לפניהם, ומיד הֵרע@ לסמא״ל ברקיע, וירד רכוב על נחש קשה@חזק@, ונראה לפניו מיד התערבבו האותיות.	בגין דעד לא חטא אדם הוי אתוון בשלמא ביתא[953] מתתקנן ביה ומתציירין ביה בהאי עלמא[954] כיון דמטא לכך [נ״א לכ״ף] לאתתקנו לכך ונוקבא בחביבו בגנתא[955] ומלאכי עילאי קמייהו[956] ומיד מסאם לסמאל[957] ברקיעא ונחת רכיב על נחש תקיף[958] ואתחזי קמיה[959] מיד (אתעכבו) [אתערבו] אתוון[960]:
אז התחבר סמאל עם אותו נחש ונעשו אחד, ונטלו אותיות ועשו משם והלאה אומנות רעה באותיות, צ״ד צי״ד והיינו צ״ץ (וצדו או ואחזו) אותם בפתוי רע, ועשו אומנות יתירה. באותיות ק״ר	כדין אתחבר סמאל בההוא נחש ואתעבידו חד ונטלו אתוון ועבדו מתמן ולהלאה לומנותא ביאשא בשלמא אתוון ל״ד לי״ד[961] והיינו ל״ץ (ולכו או ואחזו) לון בפתוייא ביאשא ועבדו לומנותא יתיר[962] בשלמא

[950] שהחטיאה ופגמה עצמה ושרתה בה רוח רעה ונודע שמי שהוא פגום ג״כ בנוי פגומים ולכך אינו דומה זרע שנזרע בקדושה לזרע שנזרע בגויות אף אם יתגייר אחר כך (אור יקר), כי היה מן הנמנע לפתות לאדם ונוח לפתות את האשה, כי קרובה היא בשכונתו של נחש והבן זה (כתם פז).

[951] עד שזרע שם אדם זרעו ויוציאהו לפועל. וכבר נתבאר זה כי נתערבו שניהם זוהמת הנחש בזרעו של אדם ויצא ההריון לפועל, ובזולת זה היה נמנע מהתצייר צורת אדם מזרעו של נחש (כתם פז).

[952] שקדם חטא חוה לחטא אדם זמן כפי מה שמורה פשט הכתוב ונחש הטיל בה זוהמא קודם שהיא החטיאה אותו כמו שאמר האשה אשר נתת. והזוהמא העיקרית להצטייר רשעים בעולם הזה ולהתגלף בגוף היתה בחוה וע״י שנתייחד לה אדם אחר כך הולידו קין קינא דמסאבותא וזוה שאמר ולא יכיל לאצטיירא מפני שאין אדם מזדקק לה (אור יקר), בערוב הכחות נתערבו האותיות ושמשו שלא כסדרן כמו שנתבאר למעלה (ח״א נו ע״א) ״דבעו שמייא וארעא לאתגייפא מאתריהו״ (כתם פז).

[953] שהם סוד בניין העולם והם היו מצד הבינה כדפי׳ מתפשטין בספירות דהיינו מתתקנן ביה ממש במציאותו אד״ם וחו״ה צרופם א״ד דה״ו ח״ם אלו הם סוד התפשטות האותיות מאל״ף עד מ״ם וכאשר היו פנים אל פנים הגיעו האותיות עד נ״ס סומך נופלים והיינו ויסגור בשר תחתנה הגיעו להיותם ע״ן המלאכים צופים בהם בסו דע׳ והם פ׳ אל פ׳ פנים אל פנים פימא בפימא ועד כאן האותיות בסוד הרחמים לא הגיע עת סמאל לפתות וכו׳ (אור יקר), כלומר פועלות ומתסדרות ביושר ע״ד אבג״ד בו באדם, כי הוא היה הדפוס האמתי בכל סדרי בראשית. שעל סדר אבג״ד נברא העולם כמו שנז׳. כי קודם הבריאה היו האותיות משמשות בדרך תשר״ק עד דמטו לאת כ״ף. דע כי צורת האלפא ביתא מתסדרת כדמות גלגל, חציה הימני מגיע עד כ״ף וחציה השמאלית מלמ״ד עד תי״ו, מתגלגלת אחור באופן שחצי האותיות שהם י״א נכחיות לי״א הנשארות, בסוד א״ת ב״ש. כי כשתצייר כל האלפא ביתא דרך אבג״ד בצורת גלגל, תמצא שהאל״ף נכחית אל התי״ו, והבי״ת נכחית אל השי״ן, והגימ״ל נכחית אל הרי״ש, וכן כלנה. נמצא שהם צורת זכר ונקבה, אלה עם אלה. כי נקבת האל״ף היא התי״ו, ונקבת הבי״ת השי״ן, וכן כלנה עד הכ״ף שהיא חצי האלפא ביתא בהחזרת הגלגל פנים ואחור (כתם פז).

[954] פי׳ היו האותיות משמשות בסדר אבג״ד זכר ונקבה, וכן היו בו באדם וחוה מצויירות כדמות גלגל ומסודרות בו ובחוה פנים ואחור בסוד אחור וקדם צרתני, כלומר באדם, ״עד דמטא לאת כ״ף״, שהוא החצי הימני (כתם פז).

[955] בגנתא דעדן - כן היה משתמש אדם בחוה מבלי שנוי מחשבה נכרית (כתם פז).

[956] קמייהו לשרתם - ע״ד מ״ש ז״ל שהיו צולין לו בשר, ואם יש סוד בזה בסוד הקרבנות, כי טעו בראותם צלמו בצלם אלהים (כתם פז).

[957] נתקנא בו, כי ראה יציר עפר בשפל המקומות שלם בצורתו ממנו, דמי לבר אלהין, והוא שהיה למעלה ממנו במקום משחת מאיש מראהו, שהוא ברקיע, יהיה חסר מאדם (כתם פז).

[958] הוא מרכבתו למטה בארץ, ולא יוכל לפעול אלא על ידו (כתם פז).

[959] לראות אם יוכל לפתותו (כתם פז).

[960] לשמש מין בשאינו מינו (כתם פז).

[961] הוציאו פועל האותיות מטובה לרעה כמו שנתבאר באותיותיו של רב המנונא סבא (&), והם הפכום לצודד נפשות בפתות לחוה שנמשך ממנו לאדם (כתם פז). מלשון הפסוק (בראשית כז ג): ועתה שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי (צידה) ציד.

[962] להמציא בעולם כלאים, מה שלא צוה ולא דבר, רק מין במינו וזה היה בהטיל זוהמתו בחוה, כי רצה להשחית המתכונת המצוייר במחוגה אלהית (כתם פז).

אומנות של שקר, משום שחזרו האותיות להתהפך באומנות רעה. קו״ף שלא יכלה לעמוד שאין לה רגלים, כקוף בפני אדם, אין לה קיום. רי״ש, רע, אלו התהפכו באומנות רעה, עד שנפלו אדם ואשתו.	ק״ל[963] אומנותא דשקרא דגין דלהדין לאתהפכא אתוון באומנותא דיתא קו״ף[964] דלא יכיל לקיימא דליית ליה רגלין כקופא קמי בני נשא ליית ליה קיומא רי״ם רע[965] אלין אתהפכו באומנותא דיתא עד דנפלי אדם ואיתתיה:
ובאלו האותיות ק״ר הולידו בנים, ולא בקיום, זוהמת הנחש שנשאבה לחוה. מאותה זוהמא נולד קין, ולכן נמצא רוצח, משום שאומנות הנחש היא רציחה, והתערבו האותיות עד כאן.	ובאלין אתוון ק״ר[966] אולידו בנין ולא בקיומא[קט] זוהמא דנחש דאשתאיב בחוה מההוא זוהמא אתיליד קין[967] ובגין כך אשתכח קטולא בגין דנחש אומנותא דיליה קטולא הוא ואתעבדו אתוון עד הכא[968]:
בשעה ששב אדם בתשובה וחזר לשמש עם נקבתו כמו מקדם, מה כתוב ״ויולד בדמותו כצלמו״ שזהו מתיקון של הגוף והרוח כראוי. וכתוב ״יש הבל אשר נעשה על הארץ״, וחזרו האותיות לראשית של שי״ן תי״ו, שנאמר ״כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל״. שת היה בצלם ודמות, שהראשונים לא היו, ומכאן נבנה העולם בצורה אחרת@ של אלפא ביתא. קינן מהללאל [ו]ירד [בכולם] נוספה אות לתקן את העקום.	בשעתא דתב גבר בתיובתא ואהדר כמלקדמין לשמשא בנוקבייה[969] מה כתיב (&) ויולד בדמותו כצלמו דלא הוא מתיקונא דגופא ורוחא[970] כדקא יאות וכתיב (קהלת ח יד) יש הבל אשר נעשה על הארץ[971] ואהדרו אתוון לשיורותא דשי״ן תי״ו[972] דכתיב {ט ע״ב} (בראשית ד כה) כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל שת הוא בצלם ודמות דקדמאי לאו הכי ומהכא אתבני עלמא בגוונא אחרא[973]

[963] פי׳: ועוד הוסיפו לחטוא בשקריהם ובפחזותם באותיות ק״ר, שאומנותם הוא שקר, כמו שנתבאר באותיות דרב המנונא סבא ע״ה. וזה באמרו לחוה: ״אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן״, ודברו שקר להעליל עליה כמו שנתבאר כבר (כתם פז).

[964] להורות על שהיא צורה בלא רגלים שלא תעמוד, וכן השקר לא יעמוד כשם שצורת הקוף הבעל חי אינה עומדת בפני האדם, אע״פ שפניו דומים לפני אדם, היא צורה מכוערת ושקרנית (כתם פז).

[965] כלומר בנינה רע (כתם פז).

[966] כלומר בהם: בקו״ף רי״ש, השלימו לפעול הרעה הגדולה הזאת (כתם פז).

[967] ואמר כי עיקר זוהמת הנחש פעלה בקין יותר, כי הוא הבכור בנחלת הזוהמא, וזה חייבו להיות רוצח כאביו שהוא קץ כל בשר (כתם פז).

בהגר״א בספד״צ (כז ע״ב): ואמר וקינא דזוהמא אתקנין בגווה - ר״ל כמ״ש[967], ההוא זוהמא דקבילת מנחש הוה מכשכש במעהא ולא אשכח אתר למשרי בגווה עד שבא אדם עלה ואז באותו זרע אתקנין ביה ההוא זוהמא שלא היה לו גוף להוא זוהמא שקבל מנחש עד שמצא הזרע דקין ושם נכלל בגוף וכן ההוא רוחא דשמאלא אזלא וטאסא בעלמא עד דעיילא בנוק׳ דתהום רבה אל דינא דקין לאשתכחא גופא לאכללא בגווה כמש״ל.

בזוה״ח@ רות סח ע״ד [פג ע״ב] ועי׳ עוד זוה״ח@ בראשית סתרי תורה י ע״ג וזוה״ח@ שיה״ש סט ע״א (לש״ו).

[968] כלומר עד ק״ר שמשו שלא כסדרן, עד בא ש״ת שהוא סיום האלפא, שאז שב האדם בתשובה והוליד את ש״ת שמורה על סדר ישר (כתם פז).

[969] ע׳ ק״ל שנה פרש מאשתו $.

[970] שלא היה ערוב זוהמא בו כלל, ובזה המשיך בו אדם נשמה טהורה בצלם אלהים ובדמותו (כתם פז).

[971] הכתוב הזה נדרש על פנים רבים, אמנם כפי הנדון שלנו מתבאר בס׳ התיקונים כי שם נתבאר שהיה ראוי הבל ליענש בזה ובבא, כי גם הוא חטא בעץ הדעת טוב ורע כאביו, ובקרבנו שהקריב נמלט וניצול מעונש עה״ב, ונענש בעה״ז, עיין שם בתיקון ס״ט ויהיה לפי זה פי׳ הכתוב: ״יש הבל אשר נעשה על הארץ״ - שנעשה דינו על הארץ בזה העולם כדי שלא יענש בעה״ב, וע״כ שלט עליו קין, ומה מאד עמקו מחשבותיו יתברך (כתם פז).

[972] התחילו משם האותיות לפעול כסדרן ולחזור ולהתגלגל בסדר אבג״ד, כי זהו סדרו של עולם וע״כ קרא שמו ש״ת, שנאמר: ״כי שת לי אלהים״ - דייק מלת ״לי״, כי הוא היה בצלם ודמות אביו מה שלא היו הראשונים (כתם פז).

[973] כלומר בדרך ישר, לא על האופן שהיו משמשות מין באינו מינו (כתם פז).

	להלפא דיתא קינן מהללאל[974] ירד לתוסף (תת נ) [נ״ת לתוון][975] לתקנא עקימא[976]:
סדורו של עולם בשבע קשרים עגלגליםROUND@, שבע ארצות הן, זו למעלה מזו, כמו אותם שבעה רקיעים זה למעלה מזה. והם: ארץ, אדמה, ארקא, גיא, נשיה, ציה, תבל. למעלה מכולם תבל, שנאמר ״והוא ישפט תבל בצדק״.	קיטסורא דעלמא בשבע קטרין סגלגלן[977] שבע ארעות[978] לתון דא לעילא מן דא כמא דתון שבעה רקיעין דא לעילא מן דא ותון ארץ אדמה ארקא גיא נשיה ציה[979] תבל לעילא מכלהו

[974] ואמר כי על כן אותן שבאו אחרי שת נקראו 'קינן' 'מהללאל' ענין הסוד הזה תמצאהו מפוזר ומפורד במקומות רבים מהזוהר, ובספר התיקונים מעט הנה ומעט הנה, כי דבריהם ע״ה עניים במקום א' ועשירים במקום אחר אמנם תמצאהו יותר מבואר בפ' תרומה בעובדא דבריה דרב ספרא עם ר' חייא ור' אבא, דשרו בבי אושפיזיה יעויין שם, כי הוא יבאר סוד גלגול האותיות מאדם לאנוש ומהללאל (כתם פז).

[975] ע' זהר תרומה דף קסח ע״א, הוב״ד במלואים אות קמט.

[976]

[977] אמר כי מקינן והלאה עד נח שנשארו ז' דורות, כי כל דור הוא ענין גלגל אחד, משם והלאה התחילו האותיות להתגלגל בכל דור ודור, לתקן את אשר נתעוה, כל דור ודור כפי הראוי לו בסוד שבעה היקפים. ואמר בהם ענין ״קיטרין סגלגלן״, לפי שהגלגלים נקשרים זה בזה כדרך שמתגלגלים אותיות בג״ד כפר״ת זו בזו בדרך המלכה, וכדרך שמתגלגלות שצ״ם חנכ״ל זו עם זו בדרך המלכה, ואגב אורחיה יביא כי ז' ארצות הם שהעולם נחלק אליהם. ונמצא חילוק בענין הזה בין רבותינו ע״ה: יש מי שאומר שהם ז' אקלימים בגוף א', כלומר: בכדור העולם, כדעת בעלי התכונה המחלקים אותו לז' אקלימים. ויש מי שאומר שהם ז' ארצות, וכל ארץ וארץ גוף בפני עצמו, ושהם זו על גב זו כדמות רקיעים שהם כגלדי בצלים, אלא שיש ביניהם מרחק רב ואויר הרבה בין ארץ לארץ. ובאותו אויר שביניהם מתציירים כוכבים ומזלות כאשר יבא בארוכה בפ' ויקרא בפסוק: ״אם זבח שלמים קרבנו״. ואם הדבר הזה קשה לדעתנו, גדול אדוננו ורב כח ולתבונתו אין חקר, ואנחנו לא נדע כי יקרה לנו כאשר יקרה לאיש שנולד תוך מערה גדולה רחבת ידים, ומעולם לא יצא חוצה לה, הנה בלא ספק אם אמור יאמרו לו דע שיש חוצה למערה עולם אחר, לא יאמין כי יסופר לו, ושם יתבאר על איזו מהסברות הסכימו ואמרו: ״ורזא דא אתמסר למאריהון דחכמתא ולא למפלגי תחומין״ הם הם בעלי התכונה. וע״ז אמר דוד: ״נפלאים מעשיך״ וכו', ו״מה רבו מעשיך יי״. וכן נראה שהסכימו בנדון שלפנינו כי הארצות האלה הם זו ע״ג זו (כתם פז).

[978] ע׳ ס״י (פ״ד מט״ו) שבע כפולות בג״ד כפר״ת שבהן נחקקין שבעה עולמות, שבעה רקיעין, שבע ארצות, שבעה יַמים, שבעה נהרות, שבעה מדברות, שבעה יָמים, שבעה שבועות, שבע שנים, שבע שמיטין, שבעה יובלות, והיכל הקדש לפיכך חבב את השביעיות תחת כל השמים.

[979] בזהר ח״א לט ע״ב מונה ארקא כאן ולא לעיל, ועי' תיקו״ז (פה ע״א) כדברי הזו״ח.

עי' בהגר״א בתיקו״ז קיא ע״ב ד״ה ות״ח שבעה כו' - ר״ל, בגין דחטא בבת שבע ונצטוה על ז' מצות ועבר בכולם, ועמש״ל בריש תיקון כ״ד (%), לכן נחית בשבעה ארעין, וכן כל בן אדם כשאוחזין כו', והוא שבעה מיני גיהנם, וכן בגלותא ועניותא שהוא במקום הגיהנם, כמ״ש (דברים לב ל) כי צורם מכרם כו', {קיא ע״ג} הוא בז' מיני עניותא כמו שמפרש והולך, וז״ש שבע על חטאתיכם, וז״ש ואדם חאב כו' הכי אלין אינון דנחתין לשבעה כו' ונחיתת אדם לתמן, עי' בזו״ח@ פרשת בראשית (י ע״ג ט ע״ב) בארוכה: *יבשה - צ״ל ציה וכן הוא שם ובזוהר פרשת בראשית (לט ע״ב), אלא שבזוהר ארקא בין ציה לתבל, והנוסח שבכאן ובזו״ח@ הוא הנכון, ע״ש: בתלת עד שבע - נגד ז' הנ״ל: ואית אתר דלית בי' נהורא כו' - הוא ציה כמ״ש בזוהר שם, שהוא מחשך דפרשת בראשית. אבל בזו״ח@ שם אמר דהוא ארץ, והוא הנכון, שהוא המדרגה האחרונה מז' עניותא, והוא נגד לילה, מדרגה השביעית. ומ״ש בזוהר ציה, הוא נגד גבורה, כמש״ש:

עי' יהל אור ח״ב [לז ע״ד] : וכן בז' ארצות. ארץ לקבל ארץ תחתית, ושם תהום התחתון. אדמה לקבל יסוד, אדם ה' כידוע. גיא נגד נו״ה, וכ״א על פני תהום, תהום בארץ, ופני הוא יסוד, שנק' פנים, והוא אדמה. וסי' פני האדמה בכ״מ, אורפניא״ל. וגיא על פני. נשי' ת״ת. ציה גבורה, מקום הגיהנם. ארקא חסד כמש״ש {בריש היכל א' דפקודי יז.}. והוא הסדר כמ״ש בפ' בראשית ל״ט ב', דלא כמ״ש בז״ח@ (מ״ד ג') {יו״ד ג' בדפוס אמסטרדם. מרגליות@ ט. ליורנו ח:}. וכן הוא סידר בעצמו י״ב א' {מרגליות@ יב. ליורנו טז.} ותאנא ז' שמות קרא ארץ כו'. ועמ״ש במ״א {היכלות פקודי יז.}.

יהל אור ח״ב [לח ע״ב]: אבל בז״ח@ שם {יו״ד ג' בדפוס אמסטרדם. מרגליות@ ט. ליורנו ח:} אמר ארקא בתר גיא, ולפ״ז אדמה ביסוד, וארקא נו״ה, וגיא אמר שם {בז״ח@} דאיהו באמצע, מקום הגיהנם, ומ״מ הסדר בשאר הוא כנ״ל גיא גבורה, נשיה חסד, ציה ת״ת, תבל בינה. וכסדר ההיכלין. וכמש״ש במדורין, ואינון ודאי מכוון נגד המדורין כנ״ל, ואין הפרש רק ביסוד שהוא סמוך למלכות, ובשינוי שמהן אדמה לארקא. וז

	תבל[980] לכתיב (תהלים ט ט) והוא ישפוט תבל בצדק[981]:
כשיצא אדם מגן עדן וגורש משם, הוא נזרק לאותה שנקראת ארץ, שהוא מקום חשוך, שאין שם אור כלום, ולא משמש כלום, כיון שאדם נכנס לשם פחד פחד גדול, ולהט החרב המתהפכת היה לוהט בתוך הצדדים, בתוך אותה ארץ.	כל נפק לבר מגנתא לעדן ואתתרך מתמן לאתרמי[982] להדא לסיקרי ארץ לאיהו לאתר חשיך לית תמן נהירו כלום[983] ולא משמש כלום[984] כיון דאדם עאל תמן לחיל לחילו סגי[985] ולהט החרב המתהפכת[986] הוה מלהטא גו סטרין גו הדא ארץ[987]:
כיון שיצאה שבת והרהר בתשובה, הקדוש ברוך הוא הרים אותו והעלה אותו לאותו מקום שנקרא אדמה, שנאמר "וישלחהו ה׳ אלהים מגן עדן לעבוד את האדמה", בזו יש אור שמאיר ודמויות של כוכבים ומזלות.	כיון דנפק שבת והדר בתשובה אתקודא קדיש לה קב״ה ואסליק לה להדא לאתר לסיקרי לאדמה[988] לכתיב (בראשית ג כג) וישלחהו ה׳ אלהים מגן עדן לעבוד את האדמה דהאי איהי נהירו דנהיר[989] וליוקנין דכוכביא ומזלי:

[980] אמר כי זו הארץ אשר אנו שוכבים בה היא נקראת "תבל", והיא העליונה והשלימה שבכלנה לפי שהיא קרובה למלכו"ת שמים, והיא מושפעת ראשונה, שנאמר "והוא ישפוט תב"ל בצדק" (כתם פז), בארץ ז׳ ארצות העליונה היא תבל, ובה ג"ע מקום הצדיקים והוא בסוד הבינה עוה"ב, ותחתיה אש מקור הגיהנם שעל הארקא דמינה דינין מתערין (בהגר"א בס"י יב ע"ג).

[981] עי׳ זהר ח"ב כב ע"ב ש"הארץ" היא מלכות דאצילות, ותבל היא בי"ע וכו׳ עיי"ש ברח"ו ובמ"מ ח"א לג ע"ב.

[982] הושלך כקולע אבן בקלע אל החלק הנקרא אר"ץ (כתם פז).

[983] לא נבראים ולא כוכבים ולא מזלות, לפי שהארץ ההיא היא מחלק רקיע הנקרא וילון, שאינו משמש כלום (כתם פז).

[984] עי׳ וילון ברקיעים (חגיגיה יב ע"ב) שאינו משמש כלום, והיא מלכות (עי׳ זהר ח"א רז ע"ב, עי׳ בהגר"א בס"י פ"א מי"ד).

[985] כדמיון האדם שגורש ממקום האור ונדחה פתע פתאום אל מקום חשך וצלמות, כי יתבלבל שכלו ודעתו. ובכן ידע כי גזרת מלך היא להענישו (כתם פז).

[986] עי׳ זהר ח"ב כז ע"ב: בינה איהי (בראשית ג כד) להט החרב המתהפכת דמתהפכת מדינא לרחמי לצדיקים למיהב לון אגרא בעלמא דאתי מלכות להט החרב המתהפכת ומרחמי לדינא למידן בה לרשיעייא בעלמא דין.

תרגום: בינה היא "להט החרב המתהפכת", שמתהפכת מדין לרחמים לצדיקים, לתת להם שכר בעולם הבא. מלכות, להט החרב המתהפכת מרחמים לדין, לדון בה את הרשעים בעולם הזה.

[987] ואין לך צער בעולם כראות פעם להט ופעם חשך בתכיפה, ובפתע פתאום דבר והפכו והנה רז"ל אמרו: "ויגרש את האדם יצא אדם וישב לו חוץ לג"ע בהר המוריה, ששערי ג"ע סמוך להר המוריה ומשם לקחו ולשם החזירו" יתכן שהיה זה לאחר שהשליכו אל אר"ץ ומשם חזר וישב לו בהר המוריה (כתם פז).

ספר עמק המלך - שער כא: וכשנגרש אדם הראשון מגן עדן, שלחו הקדוש ברוך הוא לארץ התחתונה, שהוא מקום חושך שאין שם שום דבר, ולא משמש כלום, כי הרקיע הנקרא וילון, הוא חושך ואינו משמש כלום, כי אין בו מאורות, כי 'הלבנה לית לה מגרמא כלום' [זוהר בראשית קפ"א א']. וכיון שנכנס שם אדם הראשון, נפל עליו פחד ואימה חשיכה גדולה מאוד, ולהט החרב המתהפכת היה מלהט בכל צד ופינות הארץ ההיא, עד שלא היה לו מקום להסתיר שמה. כי הוא נגרש בערב שבת מגן עדן, וישב שם כל יום השבת עד מוצאי השבת, והרהר בתשובה, והיה מעליהו הקדוש ברוך הוא על האדמה שהיא שניה ממטה למעלה, שנאמר, 'וישלחהו י"י אלהים מגן עדן לעבוד את האדמה' [בראשית ג' כ"ג]. בהאדמה הזאת יש בה אור המאיר מהרקיע שלו וצורת כוכבים ומזלות שם, ושם הם צורת בני אדם ענקים גבוהי קומה, שנולדו מאדם הראשון בק"ל שנה, שהוליד שדין רוחין ולילין, והיתה לילית באה בעל כרחו, של אדם ומתחממת ממנו [ראה עירובין י"ח ב'] . והם תמיד עצבים ביגון ואנחה, ואין ביניהם שמחה כלל, וכתות הללו יכולים לפרוח ממנה לתבל הזאת, שאנחנו עומדים עליה <ק"פ א> והם נעשים מזיקין, וחוזרים לשם, ומתפללים תפילות לאל בורא עולם. והם מתישבים במקומם, וזורעים זרעים באדמה, וצומחים ודורכים אותם בדישה, ואוכלים, ולא יש שם חטה ולא שום אחד מז' המינין שנשתבחה בהם ארץ ישראל:

[988] כנ"ל א׳ מעל ארץ.

[989] בחלק הנקרא אדמ"ה יש, "דיוקנין דכוכבים ומזלי" התבונן שאמר "דיוקנין" ולא אמר כוכבים ומזלות ממש, אלא צלמם ולא עצם (כתם פז).

ושם ציורים של בני אדם עליונים גבורים, שיצאו מאדם הראשון במאה ושלשים השנים שהיה משמש עם רוחות נקבות, והם תמיד עצובים ואין בהם שמחה. ואלו משוטטים ויוצאים לעולם הזה, ומתהפכים לצד רע וחוזרים שם ומתפללים תפלה ומתישבים במקומם שם, וזורעים זרעים ודורכים ואוכלים, ואין שם חטים ולא אחת משבעה מינים של התבואה, במקום הזה נולדו קין והבל.	ותמן ליורין דבני נשא עילאין גוברין[990] דנפקו מאדם קדמאה במאה ותלתין שנין דקא הוה משמש ברוחי נוקבי[991] ואינון עציבין תדיר ולית בהו חדוה[992] ואלין משטטי ונפקי לעלמא[993] לא ומתהפכין לסטרא בישא ומהדרן תמן[994] ואלין צלותא[995] ומתיישבן בדוכתייהו תמן וזרעין וזרעין ודרכין[קיח] ואכלין[996] וחטין לית תמן ולא חד משבע זיני[997] תבואה דהמי מהכא אתיילדו קין והבל[998]:

---

[990] המה הנזכרים בכתוב: "וגם אחרי כן אשר יבואו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם המה הגבורים" (כתם פז).

[991] עי׳ זהר ח״א יט ע״ב: אדם מאה ותלתין שנין שמש ברוחין נוקבין עד דאתת נעמה ומגו שפירו דילה טעו בני האלהי״ם בתרה עז״א ועז״אל ואולידת מנייהו ומינה אתפשטו רוחין [בישין] ושדין בעלמא דאיהי אזלת ומשוטטת בליליא [נ״א בלילית] ואזלת בעלמא וחייכת [נ״א וחייכן] בבני נשא ועבדי לון דאושדון קרי ובכל אתר דאשכחן בני נשא ניימין יחידאין בביתא שרן עלייהו ואחידן לון ומתדבקן בהו ונטלי מנייהו תאובתא ואוליד מנייהו.

תרגום: אדם שימש מאה ושלשים שנים עם רוחות נקבות, עד שבאתה נעמה, ומתוך יופיה טעו אחריה בני האלהים עז״א ועזא״ל, והולידה מהם. וממנה התפשטו רוחות רעות ושדים בעולם, שהיא הולכת ומשוטטת בלילה (עם לילית) והולכת בעולם וצוחקת (וצוחקות) בבני אדם, וגורמת להם שישפכו קרי. ובכל מקום שנמצאים בני אדם ישנים יחידים בבית, הם שורות עליהם ואוחזות ונדבקות בהם, ולוקחות מהם תאוה ומולידה מהם.

פירוש: נעמה - פי׳ אע״פ שבק״ל שנה היה אדה״ר מוליד רוחין בישין, לא נתרבה ביותר עד שבאה נעמה (מ״מ).

עי׳ מלואים אות קנ. ועי׳ בהגר״א בתיקו״ז (קטו ע״ב ד״ה אלא בזמנא) שהק״ל שנה היו עד שיצא הזוהמא, וכל אותו הזמן ישב בגיחון.

[992] ואפילו שעה אחת של קורת רוח אין להם. אולי זה להם להעדרם מצורת אדם השלימה (כתם פז). עי׳ לקמן לא ע״ג בסתרי תורה. העצבון הוא נמשך מזהמת סמא״ל ונחש שהטילו באדם וחוה כמו שכתוב באדם (בראשית ג׳ י״ז) בעצבון תאכלנה וכתיב (שם ט״ז) בעצב תלדי בנים, ועל ידי כך הקדוש ברוך הוא ושכינתו מסתלקים מעליו (שערי קדושה ח״ב ש״ד), ועי׳ מלואים אות קנא.

[993] להרע לבריות שמתהפכים כמו שדים (כתם פז).

[994] כי אין להם מנוחה רק במקומם הטבעי להם (כתם פז).

[995] אין נמצא בעולם שלא יתפלל ויאמר שירה, ולא מבעיא הבעלי חיים, כי גם הצמחים והאילנות והמים והנהרות, וכ״ש הרוחות, כל אחד אומר שירתו הראויה למציאותו, כמוזכר בפ׳ שירה. וגם כי אמרו רבים ונכבדים, כי נאמר זה בבחינת האדם, שהוא הנותן זמירות ליוצרם בעדם, ונתיחס אליהם, אין ספק בעולם, שהם גם הם משבחים ליוצרם, איש איש ממלאכתו אשר הם עושים, באין אומר ואין דברים במבטא שפתים כמונו, ועכ״ז כי שיח וכי שיג להם על הדרך אשר נבראו עליו, והוא דבורם ומהללם (כתם פז), עי׳ שער המצות, ואתחנן: ענין פרק שירה אמרו שם בפרק הנזכר כי האומר פרק זה בכל יום זוכה לכמה מעלות והענין הוא כי אותו הפרק מיוסד על השירים שמשוררין בכל יום כל הנבראים שבעולם לבורא יתברך וכל שהוא חכם ובקי לכוין היכן הם רמוזים כל הנבראים שבעולם בקומת האדם כנודע בזוהר ריש פרשת תולדות כי כל העולמות כלם הם ציור קומת אדם בדרך כלל וכן בדרך פרט כנזכר שם כי כל הנבראים תלוים באדם שהוא מלך על כלם. ונמצא כי מי שידע חכמה זו לכוין מקום אחיזת הנבראים כל אחד ואחד באבר פרטי שבשיעור קומת האדם ויאמר ויזכיר בפיו כל הפרק ההוא שבו נזכרין כל אותן השירות שמשוררין כל הנבראים כל א׳ וא׳ כפי השפע הנשפע לו והנה הוא גורם ירידת שפע אל כל הנבראים כלם. וע״י פת״ש נוק׳ דז״א יח: בסוד השיר וכולל כחות כל הבריאה בסוד פרק שירה שחברו רז״ל, ושירה שלהם הוא עליית מ״ן שלהם, קישוטין דכלה.

[996] כי קללת אדם הגיע לכל, שנאמר: "בזעת אפך תאכל לחם" (כתם פז).

[997] כי רק תבל נתברך בהם בפרט (כתם פז), עי׳ ספר הליקוטים (עקב ח): ארץ חטה ושעורה וכו׳, אלו הם ז׳ מינים שנשתבחה בהם א״י, שצריכה א״י להשתבח ולהתברך מז׳ שלו, שהם הו׳ שנשארו למעלה, ומלכות שבה, הרי ז׳, שנעשו בחינת זכר אליה, והיא בחי׳ ו׳ שנשארה באצילות, המשפיע לד׳, כמבואר.

[998] וזה המדרש הפך למדרש רז״ל שאמרו: "והאדם ידע, ידע כבר והוליד בג״ע" (כתם פז).

כיון שחטא קין, הוריד אותו הקדוש ברוך הוא לאותו מקום שנקרא ארץ. שנאמר ״הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה״, מאותו מקום שנקרא אדמה, ״והייתי נע ונד בארץ״, משום ששם נדחה וגורש. ״והיה כל מוצאי יהרגני״, אותו ״הלהט החרב המתהפכת״.	כיון לחטוֹא קין לחית ליה[999] הקב״ה להחוֹא אתר דמיקרי ארץ לכתיב (שם ד יב) הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה[1000] מההוא אתר דמקרי אדמה והייתי נע ונד בארץ (&) כגין לתמן אתדחיי׳ ואתתרך והיה כל מוצאי יהרגני (&) ההוא להט החרב המתהפכת (&)[1001]:
והיה פוחד והרהר בתשובה, והעלה אותו הקדוש ברוך הוא לארקא, והיה שם והוליד בנים. ובארקא יש אור שמאיר מתוך השמים, וזורעים זרעים ונוטעים אילנות, ואין שם חטים ולא מאותם שבעה מיני תבואה.	והוה לחיל והרהר בתשובה וסליק ליה הקב״ה לארקא[1002] והוה תמן ואוליד בנין ובארקא איתי נהירו לנהיר מגו שמיא[1003] וזרעין זרעין ונטעין אילנין[1004] ולית תמן חטין ולא מאינון שבע זיני תבואה:

[999] בעונש שהרג אחיו, נגרש מאדמ״ה אל אר״ץ, שנאמר: ״הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה״, וכי חוץ לעולם הוציאו, אלא שהאמת כי יש ארצות זולת תב״ל, וגורש מאדמ״ה שהיה שם אביו, אל אר״ץ, שנאמר: ״והייתי נע ונד בארץ״, כי לשם נדחה (כתם פז), ועי׳ לקמן סב ע״ג.

עי׳ בהגר״א בספד״צ לט ע״ב: ענין נהי״ם ושהן ג׳ עדרי צאן הרובצים עליה (בראשית כט ב, וע׳ סתרי תורה ויצא קנא ע״ב), כי העולם בכללו מלכות, ומט״ט הוא יסוד, וע״י הולך כל השפע אל כל העולם וכמ״ש (שמות כג כא) כי שמי בקרבו, וישראל ומלאכים הם הוד ונצח, ב׳ צבאות כמש״ל קנ״א א׳ ע״ש, (ועל ידם) [ועליהם] מתבנה מט״ט כמ״ש בזו״ח@, וישראל והמלאכים הן הב׳ כרובים, כמ״ש (זכריה ב ח) אמור להנער הלז כו׳, (הושע יא א) כי נער ישראל כו׳ ומט״ט הוא הכפורת, וכמ״ש בזו״ח@ פ׳ תרומה (מב ע״ד), והוא מורכב משניהם כמ״ש בזו״ח@[999] מכלילא דעילאי וכלילא דתתאי, והוא הנפש אשר נשאר׳ בעולם הזה, והוא סיהרא דמתחדשא, כי יסוד מורכב משנים לבנת וספיר, יסוד ועטרה, יסוד הוא השמש, ועטרה הלבנה כידוע, והוא המתחדש בכל חדש, והוא סוד בכס׳, כיסויה וגילויה, במילה ופריעה, חשמ״ל, ואז נהיר נהור׳ מהשמש וזהו חדתותא

[1000] ספר עמק המלך - שער כא: במקום הזה נולד לו קין והבל, כיון שחטא קין, הוריד אותו הקב״ה, לאותו מקום הנקרא ארץ, שנאמר, 'הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה', מאותו המקום הנקרא אדמה, 'והייתי נע ונד בארץ' [בראשית ד' י״ד] כיון שנגרש מהאדמה, ונדחה משם, אמר, 'והיה כל מצאי יהרגוני' [שם] הוא סוד להט החרב המתהפכת, בכל מקום היה מסבב, ומתלהט עליו להרגו, והיה מפחד מאוד, והרהר בתשובה. והיה מעליהו הקב״ה לארקא והיה מוליד שם בנים, בארקא הזאת יש אור המאיר מהשמש, וזורעים זרעים ונוטעים אילנות, ולא יש שם חטים ומשבעת המינים כלל. כל אותם הדרים שם הם מבני קין, ויש להם לכל אחד שני ראשים, יש מהם גבוהי קומה, ויש מהם קטני הקומה, ואין בהם דעה שלימה, ומיושבת כשאר בני אדם היושבים בתבל. ולפעמים הם צדיקים, וחוזרים מרעה לטובה, לפעמים הם חוזרים לרעה, להזיק לבני אדם שבכאן, והם מתים כשאר בני אדם. והנה אדם היה באדמה, עד שנולד שת, ומשם עלה למעלה שלשה ארצות, היה מסבב ועולה, עד שבא לתבל שהיא השביעית, שאנחנו דרים בתוכה, שהיא עליונה על כולם:

לה ע״ב: וז״ס דור הפלגה שאמרו (בראשית יא ד) ונעשה לנו שם, שהן היו מסט׳ דקין כידוע[1000] והן בארץ, ומסטרא דהבל הן אותן שתלוין באוירא, כמו שכתוב בא״ר (קמג ע״ב) ובזוהר, ורצו להתחבר יחד שלכן רצו לבנות מגדל גבוה עד ההוא אוירא, וז״ס עיר ומגדל, שהן דכורא ונוק׳ כידוע, והן קין והבל, ורצו להביאו כל השם אלקים דקדושה להם כידוע דהן נכללין בשם זה, וזהו סוד (לעיל כז ע״א) אתא חויא כו׳ כידוע, ואלו היו מתחברין, היו מחריבין את העולם כמש״ל (סוף פ״ד (לב ע״ג ד״ה ויאמר)) בסוד התנינים, וז״ש ונעשה לנו שם, וז״ש סבי דבי אתונא (בכורות ח ע״ב) בני לן ביתא באוירא, אמר שם כו׳ והוא שם הנ״ל, ואמר אסיקו ליבנא וטינא הוא חומר ולבנים דדור הפלגה, והוא ע״י חיבור מי ואלה, (שמות לב כד) למי זהב התפרקו, (שמות לב ד) ויאמרו אלה אלהיך ישראל, והבן זה הענין שהיה דוגמת דור הפלגה, וכן צלם דנ״נ, ולכן היה (דניאל ג א) רומיה אמין שתין, שתין גבורין כנ״ל.

[1001] ולפי זה אפשר שכבר הגיד לו אביו מציאות הלהט החרב ההיא, וכי הוא היה מתירא ממנה, וגם הוא היה מתירא אחר שראה אותו בעיניו (כתם פז).

[1002] מדרגה א׳ למעלה מאדמ״ה (כתם פז), עי׳ לעיל הערות 979, ו-980.

[1003] שמשא - איפשר שימצא שם שביל שממנו יגיע לשם ניצוץ השמש זה אשר על ראשינו (כתם פז).

[1004] כי היא משובחת מאדמ״ה שלא נזכר בה אילנות (כתם פז).

כל אותם ששם, הם מתולדות קין, והם עם שני ראשים. מהם גבורים עליונים ומהם קטנים, אין להם דעת שלמה כמו שאר בני אדם של כאן. לפעמים הם צדיקים, וחוזרים לצד הטוב ולפעמים חוזרים לצד הרע, ומולידים ומתים כמו שאר בני אדם.	כל מינון דתמן מינון מתולדות קין[1005] ומינון דתרין [ריקין[1006]] (ביקין) מנהון גבורין [עילמין] ומנהון זעירין[1007] לית להו לעתה שליט כשאר בני נשא[1008] להכא זכאין מינוין[קיט] לזמנין [ומתהדרן[קכ] לסטרא טבא] ולזמנין מהדרן לסטרא בישא ומולידין ומייתין כשאר בני נשא[1009]:
אדם היה באדמה, עד שהוליד את שת, ומשם עלה למעלה שלש (ארבע) דרגות הקיף ועלה למקום הזה שנקרא תבל. והתבל הזו עליונה על כל הדרגות. כיון שעלה עלה למקום בית המקדש, שנקרא באותם השמות שהיה דיורו בהם, ארץ אדמה, כך נקראת.	מלס הוה בלמה[1010] (ולרקא) עד למוליד שת ומתמן סליק לעילא תלת [נ״א לרבע] לרגין (מקיף) [נ״א מקין] וסליק להאי לתר לשקרי תבל ותבל לא עילאה על כלהו לרגין כיון לסליק סליק לתר די מקדשא[1011] לשקרי במינון שמהן להוה דיוריה בהו ארץ אדמה[1012] הכי לשקרי:
דלג אדם שלשה מקומות ג״א נשי״ה צי״ה. ״גיא״ הוא מקום במקום גדול, כמו רוחב ואורך הגיהנם. בג״א ונשי״ה וצי״ה	דלג מלס תלת דוכתי[1013] גי״א נשי״ה צי״ה[1014] גי״א לית לתר דכותא סגי[1015] כהאי פותיא ולורכא דגיהנם[1016] בגי״א ונשי״ה ולי״ה לתבדלו

[1005] כי שם עשה מושבו ושם הולד (כתם פז).

[1006] נשתנו צורות תולדותיו אל צורת הנחשים הצפעונים בעלי ראשים, ביען הוא היה מחלק נחש ומזוהמתו (כתם פז), ועי׳ מלואים אות קנב.

[1007] זוטרין וזעירין - ולא כתולדות אביו כשהיה מוליד ברוחי נוקבי שהיו כלם גבורים (כתם פז).

[1008] כי גרועים הם מחכמה, ולא חלק האל להם בבינה כדעת יושבי תב״ל כי אויר המקומות יחייבו החכמה, ואפילו באקלים אחד לבדו, וכמ״ש: ׳אוירא דארעא דישראל מחכים׳ (כתם פז).

[1009] ק״ו משדים עצמם שיש להם גוף כבני אדם (כתם פז).

[1010] יחזור לענין ראשון שהיה אדם באדמה, ואמר שזכה ודלג שלש ארצות מארצו של קין שהם ארבע, כי מאדמה עד תבל יש: ארקא, גיא, נשיה, ציה, עד תבל שהיא העליונה (כתם פז).

[1011] כמו שביארתי [הערה 987] על דעת רז״ל שישב לו בהר המוריה (כתם פז).

[1012] כי ארץ ישראל תמיד היא נקראת באלה השני שמות בפרט, שנאמר: ״והיה כי תבוא אל הארץ ולקחת מפרי האדמה״, ורבים כמו אלה (כתם פז).

[1013] ספר עמק המלך - שער כא: כיון שעלה היה יוצא לעולם הזה, ממקום בית המקדש שנקרא באותן השמות שהיה דיורו בהם, והם ארץ אדמה שנאמר, ׳מזבח אדמה תעשה לי׳ [שמות כ׳ כ״א], והיה מדלג אדם הראשון שלשה ארצות גיא נשיה ציה, גיא הוא מקום גדול ורחב מאוד, כי שם הוא אורכו של גיהנם, כי הגיהנם נקרא גיא בן הנום, והנה בגיא נשיה וציה, נתפזרו כל אותם שבנו המגדל, והיו מולדים שם בנים ובנות. והביאם הקב״ה בסוד הגלגול על עון המגדל שבנו, בכח שם הטומאה, שנאמר, ׳ונעשה לנו שם׳ [בראשית י״א ד׳] פירוש בכח שם הטומאה ממש, כמו שביארנו. ובעבור שמקום גיא הזה, הוא קרוב למקום יסוד אש הדולק, לכן יש לאנשים ההם הדרים שם, בכל הכבוד והעושר ואבני יקר, מי שנכנס לשם, והוא היה מבני אדם אשר הם דרים בכאן מתבל, על ידי גלגול. או שהם מביאים אותו לשם לצרכם, בחמדת התאוה של העושר ההוא, הם נותנים לו, והוא לפעמים עולה למקום הנקרא נשיה בעבור שיהיה נשכח משם, כמת מלב, ויורד למקום גיא עד שאינו יודע מאיזה מקום הוא. והנה מקום גיא זה הוא באמצע השבע ארצות, והוא נקרא גי בן הנם, ורצועה אחת יוצאות משם לתבל זה, ונקרא גם כן גיא בין הנם, על שמו, שהוא מקום גי בן הנם אשר הוא סמוך לירושלים, שנאמר, ׳אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלם׳ [ישעיהו ל״א ט׳]. אותם בני אדם שהם בגיא, כולם יודעים בחכמת הכישוף, והם חכמים ביותר בחכמה זו, וזורעים זרעים ונוטעים אילנות, ואין שם מין חטה ולא אחד מז׳ המינים:

[1014] ויחזור לבאר ענין השלש ארצות שדלג (כתם פז).

[1015] שהיא רחבת ידים, לפי שנמצא בו גהינם המוזכר לרז״ל ארכו ורחבו, כמ״ש בתעניות: ״ת״ר מצרים היא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, ומצרים אחד מששים בכוש וכוש אחד מששים בעולם, ועולם אחד מששים בגן, וגן אחד מששים בעדן, ועדן אחד מששים בגהינם, נמצא כל העולם כולו ככסוי קדרה לגהינם״ (כתם פז).

[1016] יהל אור ח״ב [לח ע״ב] : ועיין בפ׳ בראשית מ׳ א׳ א״ר יוסי מאן היא ציה א״ל כו׳ ר׳ חייא אמר דא גי׳ כו׳. ר״ל אתר דגיהנם הוא גיא, וכמ״ש בז״ח@ שם {מרגליות@ ט. ליורנו ח:} וכן מ׳ {-משמע} בגמ׳ הא איכא גיהנם גי שכל כו׳. וכן בפ׳ גיא בן הנם. וכ״מ בכל המקומות. וכ״ד רשב״י שסדר המדורין שם, ואמר שם שבעה מדורין אינון לעילא דרגא כו׳ הכי לתתא וכולא אחיד דא בדא למהוי כולא חד כו׳. מ׳ דאינון סדורין אלו נגד אלו. והן לפי דעת ר׳ חייא ורשב״י, ארץ במלכות כנ״ל. אדמה בנו״ה. גיא בגבורה. נשיה בחסד. ציה בת״ת. וארקא ביסוד. וארץ הוא תוהו לדעתו. ואדמה בוהו. וגיא חשך. ואלין ג׳ פני תהום. ונשי׳ רוח

התפזרו אותם שבנו את המגדל, והולידו שם על שהרגיזו את המלך העליון הקדוש, משום זה קרב לאש שדולקת. יש בני אדם בכל הכבוד בעושר ועפרות זהב ואבנים יקרות, מי שנכנס לשם והוא מכאן, מתבל, בחמדת אותו העושר,	לאינון דבנו מגדלא[1017] ואולידו תמן על דמרגיזו למלכא עילאה קדישא בגין (נ״א בגו) דא קריב לנורא דלהיק לית בני נשא בכל יקירו דעותרא[1018] ועפרות זהב ואבנין יקירין מאן דעאל תמן והוא מהכא מתבל בחמידו דההוא עותרא
	י/ד
	מדרש הנעלם
סבא, שלש גליות גלו ישראל וחזרו בזכותם של שלשה אבות, ובגלות הרביעית יחזרו בזכות משה.	סבא תלתא גליות גלו ישראל וחזרו בזכותהון דתלתא אבות וגלותא רביעאה בזכותא דמשה יתחזרון[1019]:
בא ואראה לך, לא גלו ישראל אלא על בטול תורה שנאמר ״ויאמר ה׳ על עזבם את תורתי״. אמר הקדוש ברוך הוא בגלויות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב, עכשיו הם חטאו בתורה שנתתי למשה ונקראת על שמו, שנאמר ״זכרו תורת משה עבדי״, כשישובו ויתעסקו בתורתו, בזכות משה, אני גואלם.	תא ואחזי לך לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה שנאמר (ירמיה ט &) ויאמר ה׳ על עזבם את תורתי אמר הקב״ה בגליות הראשונות חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב עכשיו הם חטאו בתורה שנתתי למשה ונקראת על שמו שנאמר (מלאכי ג &) זכרו תורת משה עבדי כד יתובין ויתעסקון בתורתו בזכות משה אני גואלם[1020]:
על כן נאמר בתורה ״תורה צוה לנו משה״, כדי לשמרה ולעסוק בה. ואם לאו, ״מורשה קהלת יעקב״. מורשה, זוהי העניות, כמו שנאמר ״ה׳ מוריש ומעשיר״, מלמד שלא באה עניות לבת יעקב, אלא על שלא התעסקו במצוות התורה.	על כן נאמר בתורה (דברים לג &) תורה צוה לנו משה כדי לשמרה ולעסוק בה ואם לאו מורשה קהלת יעקב מורשה דא מסכנותא הוא כמד״א ה׳ מוריש ומעשיר מלמד דלא אתיא מסכנותא[1021] לברתיה דיעקב אלא על דלא אתעסקו בפיקודין דאורייתא:
רבי חזקיה אמר אני הייתי במקומות הערביים, וראיתי גבורים שהיו מסתתרים בין ההרים במערה. ובאו מערב שבת לערב שבת לבתיהם. אמרתי להם, מה זה מה שאתם עושים. אמרו לי, אנו פרושי העולם ומתעסקים בתורה בכל יום ויום, ולפעמים איננו אוכלים רק מעשבי הבר.	רבי חזקיה אמר אני הייתי באתריהון דערביא וחמית גוברין דהוו מתטמרין ביני טוריא במערתא ואתו מערב שבת לערב שבת לבתיהון אמרית להון מה דין דאתון עבדין אמרו לי פרישי עלמא אנן ומתעסקן באורייתא כל יומא ויומא וזמנין לית אנן אכלין בר מעשבי ברא:
אמרתי להם, ושאר הפעמים במה אתם מתפרנסים. אמרו לי, מצאנו במדבר עצים שמצמיחים באלוד, ואנו אוכלים אותם, כשמאירה לנו השמועה מרוב שמחה, משתמט אחד מאתנו ומבשלים אותם ואוכלים. ואותו היום נחשב לנו שהוא כי טוב. ובזמן שלא צומחים אותם העצים, אנו אוכלים עשבים שאנו מוצאים, ומבשלים אותם ואוכלים.	אמרית להון ושאר זמנין במה אתון מתפרנסין אמרו לי אנן אשכחן במדברא אעייא דמצמיחים באלוד ואנן אכלין יתהון כד נהירא לן שמעתא מסגיאות חדוותא משתמטי חד מינן ומבשלין להון ואכלינן ויומא ההוא חשיב לן דהוא כי טוב ובזמנא דלא צמחי אינון אעייא אנן אכלין עשבין דמשכחנא ומבשלי להון ואכלינן:

אלקים מרחפת כו׳. ובהן ג׳ מדורין, נגד ג׳ הנ״ל, דרוח הרביעית כלול כל הג׳, כמו בשם, דאות י׳ כולל כל הג״ר, כן כאן. והן ג׳ עלאין, והארץ היא השביעית כליל לון, דלכן נק׳ בינה שבע, ויבנהו שבע שנים.

[1017] אותם שאמרו: ״נעלה ונשב שם״ הפיצם יי׳ לשם, לפי שהוא קרוב לנורא דדליק של גהינם (כתם פז).

[1018] ותמן אית בני נשא בכל יקירו דעותרא - שיש מחצבות של כסף וזהב ומרגליות הרבה (כתם פז).

[1019] עי׳ תז״ח ה ע״ב, ו ע״ד, שזה תלוי דווקא בלימוד נסתר.

[1020] עי׳ יהל אור (ח״א ט ע״ב): משה בגין ע״ר דגרמין ליה להקבר בחו״ל כי תורת משה סוד הנ״ל טמיר ברמז כנ״ל, ועי׳ שם ח״ב כח ע״ד.

[1021] עי׳ תז״ח ח ע״ב: ולית מיתה דמארי דנהורא דאורייתא אלא עניותא.

אמרתי להם, יהא חלקי עמכם לעולם הבא, אשריכם בעולם הזה וטוב לכם לעולם הבא. כעת ידעתי, שלא תהיו בבושה כשיבא משה לתבוע את עלבון התורה. אמרתי להם, בנַי, חייכם@ היום הזה, איזה חדוש התחדש לכם.	אמרית להון תהי חלקי עמכון לעלמא דאתי אשריכם בעולם הזה וטוב לכם לעולם הבא כען ידענא דלא תהוון בכיסופא[1022] כד ייתי משה למתבע עולבנא דאורייתא אמרית להון בני חייכון יומא דא מה חידוש אתחדש לכון:
אמרו לי, הפסוק הזה ״ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור״, ושנה רבי כרוספדאי, גדול התוספת מהאור, שהיה אור שלא היה כמוהו, זהו הוא אור השכל הגדול, שנתהוה מאור זיו הודו, וזהו העומד מאחורי הפרגוד, ששנינו, מה נאמר ״עוטה אור כשלמה״, מלמד שעשה הקדוש ברוך הוא שאר המלאכים באותו האור הראשון. מאותו האור ממש, התעלה על דעתך, [אלא רק] כמוהו, אלא מה הוא דבר מובדל ומושכל, כך שאר המלאכים דברים מובדלים ומושכלים, אבל אין השגתם כהשגתו. ששנה רבי כרוספדאי השגת המלאכים היא השגה גדולה, מה שאין כן למטה מהם.	אמרו לי האי פסוקא (&) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור ותאני רבי כרוספדאי גדול התוספת מהאור שהיה אור שלא היה כמוהו זה הוא אור השכל הגדול שנתהוה מאור זיו הודו וזהו העומד מאחורי הפרגוד דתנינן מאי דכתיב (&) עוטה אור כשלמה מלמד שעשה הקב״ה שאר המלאכים באותו האור הראשון מאותו האור ממש ס״ד כמוהו אלא מה הוא דבר מובדל ומושכל כך שאר המלאכים דברים מובדלים ומושכלים אבל אין השגתם כהשגתו דתאני ר׳ כרוספדאי השגת המלאכים היא השגה גדולה מה שאין כן למטה מהם:
השגה שניה היא השגת השמים, שמשיגים השגה, מה שלמטה מהם אין משיגים כמותם. השגה שלישית היא השגת המדרגה התחתונה, אשר מעפר יסודה, והיא השגת בני אדם, מה שאין משיגין שאר הנבראים.	השגה שניה היא השגת השמים שמשיגים השגה מה שלמטה מהם אין משיגים כמותם השגה שלישית היא השגת המדרגה התחתונה אשר מעפר יסודה והיא השגת בני אדם מה {ט ע״א} שאין משיגין שאר הנבראים:
וכנגד שלש מעלות הללו, יש באדם שלש צורות נפשיות: צורה הראשונה, היא הנפש השכלית. השניה, היא הנפש המדברת. השלישית, היא הנפש הבהמית, המתאוית תאוות, והיא ״הנפש אשר תמעל מעל״.	וכנגד שלש מעלות הללו יש באדם שלש צורות נפשיות צורה הראשונה היא הנפש השכלית השניה היא הנפש המדברת[1023] השלישית היא הנפש הבהמית המתאות תאות והיא הנפש אשר תמעול מעל[1024] (ויקרא ה טו):
ואם תאמר כך, הנפש הראשונה היא נפש הבהמית, כנגד המדרגה התחתונה שאמרנו. נפש המדברת, כנגד השמים, שהיא מעלה יתירה על הראשונה. נפש השכלית כנגד מדרגת המלאכים, שהיא המעלה העליונה מכל אלה.	ואיתימא הכי הנפש הראשונה היא נפש הבהמית כנגד המדרגה התחתונה שאמרנו נפש המדברת כנגד השמים שהיא מעלה יתירה על הראשונה נפש השכלית כנגד מדרגת המלאכים שהיא המעלה העליונה על כל אלה:

[1022] עי׳ מלואים אות סב.

[1023] עי׳ לעיל ט ע״א.

[1024] יג ע״ב (הערת הזהר). הנפש היא קרובה להקליפה, ובסוד (ויקרא ד ב) נפש כי תחטא (כמ״ש הרב בשער עקודים (פרק ב) וכן הגר״א בספד״צ (פ״ד דף כט ע״א) והוא בזוה״ק ויקרא טז ע״א) שכל החטאים הם בנפש וכן כל העונשים הם בנפש משום שהיא בעץ הדעת טו״ר, והיא קרובה אל הקליפה (דע״ה ח״ב צ ע״ג). אחר כך יתודה סדר הוידוי על עונותיו וצריך להתודות מעומד כנודע וכו׳ כשאתה מתודה, צריך שתכוין שאתה עומד בעולם העשיה, ונודע שהנפש הוא מעולם העשיה. גם נודע שהנפש היא החוטאת, בסוד ונפש כי תחטא. והנה בחי׳ נפשך היא האומרת עתה הוידוי הזה, וסוד הענין הוא לפי שעתה רוצה האדם לישן, והשינה היא אחד מס׳ במיתה. ובפרט עתה שכונתך היא להעלות נפשך בסוד מ״ן למעלה כנז׳ בדרושים שקדמו, ולכן צריך שתחשוב בעצמך כאלו עתה אתה נפטר מן העולם, ורצונך להעלות נפשך למעלה כנז׳. והנה בהיות החטאים מצויים בנפש הקלי׳ דביקים בה ואינן מניחי׳ אותה לעלות, ולכן באמרך הוידוי בלב שלם, מתפרדין הקלי׳ מנפשך אשר בעולם העשיה, ואז עי״כ תוכל לעלות לעולמות העליונים, ותכוין בלב שלם כאלו אתה עומד לפני ב״ד ונידון לפניהם ונתחייב מיתה, ואתה מוסר עצמך לקבל מיתה בסבר פנים יפות ע״י ב״ד לכפר עונות וכו׳ (שעה״כ נה ע״א). ועי׳ עוד פי׳ הרמב״ן על התורה (ויקרא ד ב). לקמן כה ע״ב (לש״ו), ועי׳ פרדס רמונים - שער לא פרק י.

״ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים״, רבי אלעזר פתח ״אלהים אלי אתה אשחרך״, בא וראה, שאין מקום בעולם פנוי בלא מים, מפני שהארץ תלויה על המים, שנאמר ״כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה״. וכי תעלה על דעתך שהמים הם מתחת לארץ, והארץ שהיא כבדה מכל היסודות, עומדות על המים, אלא שהמים על הארץ ולמעלה לשמים.	ויאמר אלהים יהי רקיע[1025] בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים (בראשית א &) ר׳ אלעזר פתח[1026] (תהלים סג ב) אלהים אלי אתה אשחרך[1027] ת״ח שאין מקום בעולם פנוי בלא מים מפני שהארץ תלויה על המים שנאמר (שם כד &) כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה וכי תעלה על דעתך שהמים הם מתחת לארץ והארץ שהיא כבדה מכל היסודות עומדות על המים אלא שהמים על הארץ ולמעלה לשמים[1028] [נ״א אלא שהמים עלו למעלה לשמים[1029]]:
אמר לו רב חסדא והרי נאמר ״המים אשר מעל לרקיע״. אמר לו אין זה אלא כתרגומו, באמצע המים, שהרקיע מבדיל ביניהם. כי המים היו אחדים@, אבל מפני שנכנס הרקיע באמצע, נחשבו כשנים. והרקיע כדור, ובא במימי אוקינוס כמבדיל בין המים נמצאו מים ממעל ומים מתחת.	א״ל רב חסדא והא כתיב (&) המים אשר מעל לרקיע א״ל לאו האי אלא כתרגומו במציעות מיא שהרקיע מבדיל ביניהם כי המים אחדים היו[1030] אבל מפני שנכנס הרקיע באמצע נחשבו כשנים והרקיע כדור ובא במימי אוקינוס כמבדיל בין המים נמצאו מים ממעל ומים מתחת:
אמר רבי יהודה הרקיעים סובבים לפעמים ממזרח למערב ולפעמים ממערב למזרח, ובאים באמצע הים ומבדילים ביניהם, וזהו ״ויבדל בין המים״.	א״ר יהודה רקיעים הם הסובבים[1031] לפעמים ממזרח למערב ולפעמים ממערב למזרח ובאים באמצע הים ומבדילים בינתים וזהו ויבדל בין המים:
ולמה מי הים מלוחים, מפני חמימות הרקיע ורתיחתו. בא וראה, קדרה העומדת על האור וכל מה שמתעכבת על האור, יותר התבשיל נמלח, מרב חמימות האש. ואמר רבי יהודה, אלמלא הרקיע היה קיים בין המים, כל המים היו נקפאים כמלח, אלא הולך וסובב, ואינו מתקיים בין המים.	ומפני מה מי הים מלוחים[1032] מפני חמימות הרקיע ורתיחתו בא וראה קדירה העומדת על האור וכל מה שמתעכבת על האור יותר התבשיל נמלח מרוב חמימות האש וא״ר יהודה אלמלא הרקיע היה קיים בין המים כל המים היו נקפאים[1033] כמלח אלא הולך וסובב[1034] ואינו מתקיים בין המים:

[1025] יהל אור ח״ג כד ע״ד: דא מט״ט דאיהו באמצע א׳ דאיהו רקיע. כצ״ל. כמ״ש בתיקונים {סוף תיקון ל׳} ובז״ח@ פ׳ בראשית {מרגליות@ ט. ליורנו יג.}.
יהל אור ח״ג כד ע״ד: לרקיע דאיהו מט״ט. כמ״ש בז״ח@ פ׳ בראשית {ליורנו יג. מרגליות@ ט:} וכן בת״ז ת״ל {פג:}.

[1026] צינור שלמעלה (הדרת מלך זהר ח״א א ע״א).

[1027] המשך הלשון: צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים. עי׳ מלואים אות קנג.

[1028] עי׳ מלואים אות קנד.

[1029] ועי׳ לקמן בד״ה ויאמר אלקים יקוו המים.

[1030] ע׳י תיקו״ז פג רע״ב שיש ב׳ בחינות של רקיע, א׳ להפריד בין טמא לטהור, והב׳ עליון יותר להפריד בין מ״ן למ״ד. ועי׳ בהגר״א בתיקו״ז פג ע״ג: כמו ביום ראשון שהבדל, דשם ויבדל בין הקדושה לס״א, ואח״כ ויקרא אלהים כו׳, שניהם דקדושה, ואח״כ ויהי ערב כו׳. וכן כאן, דרקיע דכאן הוא באצילות, צדיק, ושניהם בקדושה, וההפרש דכאן לפסוק ראשון, דכאן אמר בין המים כו׳ מעל לרקיע, דמשמע שהן מ״ד ומ״נ.

[1031] פי׳ המשפיעים.

[1032] עי׳ ספר הפליאה (&): מקום הצדיקים ומימי מדת הדין הרפה הם מים התחתונים והם מלוחים ממדת הדין, א״ל ר׳ איני מבין תוכן דבריך מאין נמצאים מים התחתונים, א״ל מים התחתונים נשפעים ממים העליונים והיה מן הדין להיות מתוקים אלא בעבור שיורד הדין עליהם שבים מלוחים, ובכל יום מעשים בביתך שקדרותיך מלא מים מתוקים ואם תשים בתוכו מלח שבים כולם להיות מלוחים ולכן קראו המים העליונים זכרים והמים התחתונים נקבות שאלו משפיעים ואלו מקבלים. ועי׳ שעה,כ יוה״כ ב.

[1033] עי׳ לקמן נט ע״ד שיש הקפאה כשלג, וכנראה שזה שונה, כדברי הזהר ח״א ח״א טז ע״א בענין הקרח הנורא, ועיי״ש ביהל אור ששם הוא בחי׳ הדעת, שהוא חיבור חו״ג לטוב, וכאן התגברות המים התחתונים הגבורות על החסדים, שיהיה הכל גבורות.

[1034] נראה לי שזה רצוא ושוב שהוא עלייה וירידה, וזה גידול איתי.

אמר רבי יצחק, בא וראה, למה לא נאמר "כי טוב" בשני, מפני שענין זה חוזר על יחודו, להורות כי אין שני לנגדו, ואין טוב בשני, על כן נאמר ביום הראשון "יום אחד".	אר״י בא וראה למה לא נאמר כי טוב בשני מפני שענין זה חוזר על יחודו להורות כי אין שני לנגדו ואין טוב בשני[1035] ע״כ נאמר ביום הראשון יום אחד (&):
ששנה רבי יצחק, למה לא נאמר "ראשון" במקום "אחד". להורות דאִלו נאמר "ראשון", על כל פנים	דתני ר״י למה לא נאמר ראשון במקום אחד להורות דאלו נאמר ראשון עכ״פ
	יא/א
	מדרש הנעלם
היה ראוי להיות שני, כי ראשון מחרת לשני, אבל אחד אינו מחרת לשני.	היה ראוי להיות שני כי ראשון מחרת לשני[1036] אבל אחד אינו מחרת לשני:
רבי יהודה אומר והרי נאמר "אני ה' ראשון". אמר לו, הדבר [שהבאת כשאלה עלי הוא] ראיה ל[דבריי] הראשון, מזה שכתוב "ואת אחרונים אני הוא", [ופי' הענין] אף על פי שיש אחרונים לראשון, "אני הוא". [חוזר ר"י ומקשה] וכי יש אחרונים לראשון. כן, שמו המיוחד, שהוא ראש ומיוחד, אחרים הם אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, אלהי"ם שד"י א"ל צבאו"ת, והם מתכנים@ ביחודו, והוא, הוא יתברך ממש, שנאמר "ואת אחרונים אני הוא".	רבי יהודה אומר והרי נאמר (ישעיה מא ד)[1037] אני ה׳ ראשון א״ל מלתיה מסייע לקמייתא מדכתיב (שם) ואת אחרונים אני הוא אע״פ שיש אחרונים לראשון אני הוא וכי אחרונים יש לראשון אין שמו המיוחד[1038] שהוא ראש ומיוחד אחרים הם אל״ף דל״ת נו״ן יו״ד אלהי״ם שד״י א״ל צבאו״ת והם מתכנים[1039] ביחודו והוא הוא יתברך ממש דכתיב ואת אחרונים אני הוא[1040]:

[1035] עי׳ זהר ח״ב כא ע״ב. ועי׳ זהר ח״א לג ע״א ש״כי טוב״ היא בחי׳ היסוד, והוא המפריד בין יום א׳ ליום ג׳ ולכן לא נאמר כי טוב ביום ב׳. ועי׳ יהל אור ח״ג יד ע״א ש״כי טוב״ הוא בשלימותו.

[1036] ר״ל ראשון עושה לשני מחרת (דפ״מ).

[1037] ז״ל הפסוק: מי פעל ועשה קרא הדורות מראש אני הוי״ה ראשון ואת אחרונים אני הוא. ועי׳ לעיל ה ע״ג.

[1038] עי׳ לעיל ז ע״א שזה שם הוי״ה. ועי׳ בהגר״א בספד״צ כ ע״ג: שם המיוחד, ר״ל גילוי מציאת א״ס שנתגלה בז״א, ושם אדנ״י במלכות הוא על הנהגתו בתחתונים. ועי׳ שערי אורה צא ע״א: השם הגדול שהוא יהו״ה יתברך הוא הנקרא שם המיוחד, כלומר סוד יחוד כל י׳ ספירות כאחת. ועי׳ ספר הליקוטים (כי תצא כא) שהשם המיוחד הוא הוי״ה אדנ״י.

[1039] מלשון כינוי. עי׳ זהר ח״ג רנז ע״ב: ובג״ד כל שמהן אינון כנויין דיליה על שם עובדין דיליה.
ועי׳ שם: יהו״ה מניה תלייא כל היין ואיהו וכל היין דיליה סהדין על מארי עלמא דאיהו הוה קדם כל היין ואיהו בתוך כל הויה ואיהו לאחר כל הויה ודא רזא דסהדין היין עליה היה הוה ויהיה.
תרגום: יהו״ה, ממנו תלויות כל ההויות, והוא וכל ההויות שלו מעידים על אדון העולם, שהוא היה קודם כל ההויות, והוא בתוך כל הויה, והוא לאחר כל הויה, וזה סוד שמעידות ההויות עליו, היה הוה ויהיה.

[1040] אני הוא בכתר ובמלכות כידוע וכמ״ש באד״ר (קל ע״א) ת״ח כתיב אני ה׳ ראשון כו׳ (בהגר״א בתיקו״ז קכז ע״ב ד״ה עליה). הנה כל גילוייו ית׳ הם א׳ באופן שנעוץ סופן בתחלתן וכמ״ש בס״י (פ״א מ״ז). לכן הכינוי למלכות - ״אני״ והכינוי לכתר - ״אין״ אותיותיהן שוות (בהגר״א על ספד״צ כג ע״ד ד״ה ואמר הוא) והיינו ״אני ה׳ ראשון, ואת אחרונים אני הוא״. הכתר הוא הרצון, ותכלית המעשה הוא היותו עולה ברצון, והוא סוד עליית המלכות בכתר (פת״ש שבירה ה). והנה הגילוי של ״אני ראשון״ הוא א״א, והוא בחוטמא, שכן שם הוא ניכר (בהגר״א על ספד״צ לב ע״ד ד״ה והישר, לב ע״ג ד״ה והישר).
ביאור הכתוב אני ה׳ ראשון כו׳, ר״ל שז״א שהוא שם הוי״ה בסתם, עולם האצילות, הוא הנהגת הזמן. ואמר שהוא היה עצם הראשון והאחרון, שהוא מתחבר עם נוקבא. וכאשר מתחבר עם נוקבא, אז מתייחד עמו ע״ק, כמ״ש כמ״פ כי כל ביסום הדינים של הנוקבא הוא ע״י החסדים של ז״א ושורש החסדים הם מע״ק כמש״ל. ועוד ירמוז למה שידוע כי נוקבא נק׳ אני וע״ק נק׳ אין, והוא בסוד נעוץ סופם בתחלתן וכו׳ ונמצא ששם [בחוטמא דז״א] אין ואני כלולים יחד ולזה אמר אני ה׳ ראשון כו׳ ר״ל שע״ק הוא פרצוף ראשון של אצילות ואת אחרונים אני הוא שע״ק מתלבש בכל האצילות וע״ק נק׳ הוא כידוע (ב״ע &).

רבי יוסי בר חלפתא ורבי יהודה בן פזי ורבי יצחק היו אוכלים בסעודת ההלולה של רבי אלעזר ברבי שמעון. רבי חייא רבה היה ילד, וישב שם. אמר רבי יוסי לרבי שמעון, למה לא נאמר ״כי טוב״ בשני. אמר לו מפני שלא נגמרה המלכה (מלאכת המים) בשני, וכשנגמרה בשלישי אמר כי טוב פעמיים.	ר׳ יוסי בר חלפתא ור׳ יהודה בן פזי ור׳ יצחק הוו אכלי בסעודתא בהילולא[1041] דרבי אלעזר ברבי שמעון ר׳ חייא רבה הוה ינוקא והוה יתיב תמן א״ר יוסי לר״ש למה לא נאמר כי טוב בשני א״ל מפני שלא נגמרה המלאכה (נ״א מלאכת המים) בשני וכשנגמרה בשלישי אמר כי טוב תרי זמני:
אמרו, נשאל את הילד הזה. שמשחרב בית המקדש, נמצאת הנבואה בפי התינוקות, אולי נמצא דבר בפיו. אמר לו, חייא בני, אמור לנו למה לא נאמר ״כי טוב״ בשני. אמר להם מפני שאין טוב אלא באחד. בא רבי שמעון ונשקו. קרא עליו ״הנה נתתי דברי בפיך״.	אמרו נשאל להאי ינוקא דמשחרב ביהמ״ק נמצאת הנבואה בפי התינוקות[1042] אולי נמצא דבר בפיו א״ל חייא ברי אימא לן למה לא נאמר כי טוב בשני אמר להם מפני שאין טוב אלא באחד אתא רבי שמעון ונשקיה קרי עליה (ירמיה א &) הנה נתתי דברי בפיך[1043]:
אמרו השעה עומדת לו (לנו). נשאל אותו. אמרו לו, מה זה שכתוב ״ואוהביו כצאת השמש בגבורתו״. מה הוא השבח הזה לצדיקים. אמר להם, כמו השמש, כשיוצא בגבורתו, יש ששמחים בו ויש שלא שמחים בו, כך הצדיקים, הצדיקים כמותם ישישו והרשעים לא ישישו. יש למי ש[השמש] עושה לו רפואה ויש למי שאינו עושה. כך הצדיקים, יהיו רפואה לטובים ומכה לרשעים.	אמרו שעתא קיימא ליה (נ״א לן)[1044] נשאל ביה אמרו ליה מאי (נ״א דכתיב) (שופטים ה &) ואוהביו כצאת השמש {ט ע״ד} בגבורתו מה שבח הוא זה לצדיקים א״ל מה השמש כשיוצא בגבורתו אית דבדחי ביה ואית דלא בדחי ביה כך הצדיקים צדיקים כמותם ישישו והרשעים לא ישישו אית למאן דעביד רפואה ואית למאן דלא עביד כך הצדיקים יהיו רפואה לטובים ומכה לרשעים[1045]:
אמרו לו, חייא בני, למה לא נזכר שם המיוחד במעשה בראשית. אמר להם, אין	אמרו ליה חייא ברי למה לא נזכר שם המיוחד במעשה בראשית אמר לון אין נאה

[1041] הנשמה שהיא מן הגבורה הממותקת, לא הרבה זוכים אליה, כי אפילו רבי אלעזר ברשב״י ע״ה כשזכה לנשמה עשה סעודה, כנזכר בזוהר חדש פ׳ בראשית במדרש הנעלם, ובדורינו זה כמעט אין גם אחד מהם (עמק המלך ש״א פס״א). ועי׳ ח״א צג ע״א שזה לשון של יום שמחה, כמו ברית מילה.

[1042] עי׳ עמק המלך (שער טז - פרק מא): כי מיום שחרב בית המקדש נתנה הנבואה לשוטים ותינוקות, על ידי מטטרון שהוא רבן של תינוקות המלמדם תורה, והוא אחיו של הקב״ה בסוד היבום כביכול. ועי׳ לעיל הערה 850.

[1043] עי׳ זהר ח״ג קפו ע״א ינוקא, וצ״ע אם הם אותו הדבר.@@@

[1044] עי׳ תיקו״ז קיז ע״ב: לית שעתא קיימא לכל בר נש דאיהי שכינתא בלא בעלה, ע״כ. משמע ש״שעתא קיימא״, היינו זמן שבו יש זיווג ת״ת ומלכות, וממילא זמן שפע ואפשר לקבל יותר מרגיל.

[1045] עי׳ זהר ח״ג טז ע״ב: וההוא נהר אתמר ביה נהר די נור] נגיד ונפק מן קדמוהי נשמתהון דצדיקייא טבלין ומתדכין ביה ונשמתהון דרשיעי נידונין ביה [ואתעבידו] (ואתבעירו) קמיה כקש לפני אש והיינו אש אוכלת אש [יֱהוִ״ה] (יהו״ה) איהי חמה נרתיקה דיליה אדנ״י והיינו רזא דאוקמוה לעתיד לבא מוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה צדיקים מתרפאין בה ורשעים נדונין בה:

תרגום: ואותו נהר, נאמר בו נהר דינור שופע ויוצא מלפניו, נשמות הצדיקים טובלות ונטהרות בו, ונשמות הרשעים נדונים בו, ובוערים לפניו כמו קש לפני אש, והיינו אש אוכלת אש יֱהוִ״ה הוא חמה, ונרתיקו אדנ״י והיינו הסוד שפרשוהו לעתיד לבא מוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה, צדיקים מתרפאין בה ורשעים נדונים בה.

ביאור: איהי חמה - דשני כסאות הן, כסא רחמים וכסא דין, והן בינה ומלכות וכל א׳ כלול בשני׳ ובמלכות הן נוקבין חמה ולבנה ובבינה הן דכורין שמש וירח כמ״ש בתיקו״ז (יהל אור). ועי׳ ב״ע (&): ואמרו רז״ל לע״ל הקב״ה מוציא חמה מנרתיקה הוא סוד גילוי אור שנברא ביום ראשון שז״א יעלה למעלה לע״ק ויתגדל ואז צדיקים מתרפאים בה ורשעים נידונים בה שאין יכולים לקבל אור דע״ק כידוע שע״ק מבטל הסט״א והם נכספים מקמה וכו׳ וענין רפואה זו כי ש״ע נהורין שתחילה לקח ז״א רק ק״ן נהורין לבד ונשארו אר״ך אורות שלא נתגלה בז״א וע״י התעלות ז״א למעלה יתוספו לו אותם אר״ך אורות ומשם יהיה רפואה וארוכה לצדיקים כי ידוע שרפואת החולים תלוי באור השמש וכו׳ ולכן לע״ל שיהיה אור החמה כאור שבעת הימים יהיה רפואה גמורה והענין כי כל חולי ומכה הוא מצד הסט״א מצד מלכין דמיתו וע״ק מבטל וכופה הסט״א שהם סוד תיקונים דע״ק ולע״ל כשיתעלה ז״א לע״ק שבו לא היה שבירה ופגם כלל אז נאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ אז יהיה אסוותא גמורה לכל ניצוצות הקדושה שיתבררו מכל סיג והכל ע״י ש״ע נהורין שהם זיו פנים דע״ק כמ״ש באור פני מלך חיים.

נאה למלך הכבוד להזכיר שמו על המתים ועל דבר הנאבד, כדי שלא יאמרו, כשם שכל הבריות שבראם הם כֵּלִים ונאבדים, כך שמו חס וחלילה. ולא הזכיר שמו המיוחד עד שנבראו כל הבריות, שהם כלים ונאבדים, ולאחר כן הזכיר שמו על דבר שהוא קיים לעולם ולעולמי עולמים, שנאמר ״ביום עשות ה׳ אלהים ארץ ושמים״. ומשאר כל הבריות שברא, לא הזכיר בכאן אלא דבר הקיים. ולא נאמר ״ביום עשות ה׳ אלהים ארץ ושמים אדם וחיות ובהמות ועופות״, שהם דברים כֵּלִים, אלא דבר העומד לעולם, והם ארץ ושמים.	למלך הכבוד להזכיר שמו על המתים ועל דבר הנאבד כדי שלא יאמרו כשם שכל הבריות שבראם הם כלים ונאבדים כך שמו ח״ו ולא הזכיר שמו המיוחד עד שנבראו כל הבריות שהם כלים ונאבדים ולאחר כן הזכיר שמו על דבר שהוא קיים לעולם ולעולמי עולמים שנאמר (&) ביום עשות ה׳ אלהים ארץ ושמים[1046] ומשאר כל הבריות שברא לא הזכיר בכאן אלא דבר הקיים ולא נאמר ביום עשות ה׳ אלהים ארץ ושמים אדם וחיות ובהמות ועופות שהם דברים כלים אלא דבר העומד לעולם והם ארץ ושמים:
אמרו לו, מהו@ שנאמר ״ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים וגו״, מה צורך היה לו לקדוש ברוך הוא לעשות רקיע להבדיל בין המים. אמר להם כבר נאמר ״כל פעל ה׳ למענהו״, לא ברא הקדוש ברוך הוא דבר שלא לצורך, וברא הרקיע, וכשהוא חוזר אינו חוזר אלא לעתים ידועים. וסילון אחד של מים יוצא מתהומות, וסילון של מים יוצא מגיהנם, ויורד בצנור סילון התהום, זהו שנאמר ״תהום אל תהום קורא לקול צנוריך״, והרקיע נכנס באמצע שניהם, ולולא שנכנס ביניהם היו הורגים לשותיהם, זהו שנאמר ״ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע״.	אמרו ליה מאי דכתיב (&) ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים וגו׳ מה צורך היה לו להקב״ה לעשות רקיע להבדיל בין המים אמר להו כבר כתיב (משלי טז ד) כל פעל ה׳ למענהו לא ברא הקב״ה דבר שלא לצורך[1047] וברא הרקיע וכשהוא חוזר אינו חוזר אלא לעתים ידועים[1048] וסילון[1049] אחד של מים יוצא מתהומות וסילון של מים יוצא מגיהנם ויורד בצינור לסילון התהום הה״ד (תהלים מב &) תהום אל תהום קורא לקול צנוריך[1050] והרקיע נכנס באמצע משניהם ואלמלא שנכנס בנתים היו הורגים לשותיהם הה״ד ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע:
אמר רבי יוסי, התינוק הזה אמרו ברוח הקדש, שכך היה ממש, שנאמר ״יהי רקיע בתוך המים״ ״בתוך״ ממש, באמצע המים, בהכנס הרקיע באמצע, מחזיר המים הרעים היוצאים מגיהנם למקומם, ולא יצא לעולם מאותם המים, אלא כמלא הלוג בימי אלישע, ונאמר בהם ״והמים רעים והארץ משכלת״, כלומר בשביל שהמים רעים, הארץ משכלת מבני אדם, שכָּלִים בשבילם.	א״ר יוסי האי ינוקא ברוח הקדש אמרו דהכי הויא ממש דכתיב (&) יהי רקיע בתוך המים בתוך ממש באמצעית מייא בהכנס הרקיע באמצע מחזיר המים הרעים היוצאים מגיהנם למקומן ולא נפיק לעלמא מאינון מיא אלא כמלא לוגא בימי אלישע[1051] ונאמר בהם (מלכים ב׳ ב יט) והמים רעים והארץ מְשַׁכָּלֶת כלומר בשביל שהמים רעים הארץ משכלת מבני אדם בשבילם:
אמר רבי יהודה כל זה הפסוק מעיד על זה, שאמר רבי יהודה, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא, לא עשה דבר לבטלה. ומפני שהיה גלוי לפניו, שאותם המים היוצאים מגיהנם ויתערבו במים האחרים, ויזיקו לבריותיו, עשה את הרקיע להכנס באמצע שניהם, להבדיל ביניהם, זהו שנאמר ״ויהי מבדיל בין מים למים״, בין מים הרעים למים הטובים. ובאותה שעה ממש שהמים יוצאים להתערב במים	א״ר יהודה כולא האי קרא מסהיד עליה דא״ר יהודה כל מה שעשה הקב״ה לא עשה דבר לבטלה ומפני שהיה גלוי לפניו שאותם המים היוצאים מגיהנם ויתערבו במים האחרים וינזיקו בריותיו עשה את הרקיע להכנס באמצע שניהם להבדל בינתים הה״ד ויהי מבדיל בין מים למים בין מים הרעים למים הטובים ובאותה שעה ממש שהמים יוצאים להתערב

[1046] צ״ע שכן כתוב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, ויתכן שזה ללא צירוף אדם וצ״ע
[1047] עי׳ זהר ח״ב טו ע״ב: אמר ליה רבי עקיבא, משמע כל מה דעבד קודשא בריך הוא למילף מניה חכמתא סגיאה, דכתיב כל פעל יהו״ה למענהו.
[1048] ע״י מלואים אות קנה@NEED TO WORK THERE. עי׳ בהגר״א בתיקו״ז א ע״א וצ״ע אם החוזר היא או״ח?
[1049] פי׳ צינור, וכנראה שזה יסוד.
[1050] עי׳ מלואים אות קנו.
[1051] *##

הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס ביניהם ומחזירם לאחור.	במים הטובים אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים ומחזירם לאחור:
בא שמע, אמר רבי אלעזר, המים הללו, שהם להחיות העולם ולתקון הבריות, איך יקראו. אמר רבי ברכיה ״המים אשר מעל השמים״ שהם מים טובים.	תא שמע א״ר אלעזר הני מייא דאינון לחייא עלמא ולתקיניהון דברייתא היאך יתקרון א״ר ברכיה המים אשר מעל השמים (תהלים קמח ד) דאינון מייא טבין[1052]:
רבי חייא בר אבא הלך בדרך והתעיף@ מחוזק השמש, והיה צמא לשתות מים. פגע באותו מדבר ומצא אילן אחד, ישב תחתיו, עד שהרים עיניו, ראה מעיין מים קטן, שמח לשתות מהם. שתה מן המים, והיו מרים. אמר לשמשו, היינו טעמו של רבי אלעזר, שאמר רבי אלעזר, אין לך בעולם שאין שם תמצית מאותו סילון של גיהנם, פרט לארץ ישראל, ואלמלא ששותים כל העולם מאותה תמצית של ארץ ישראל, לא יכולים לשתות מהם.	ר׳ חייא בר אבא הוה אזיל באורחא ולאה מתקיפותא דשמשא והוה צחי למשתי מיא פגע בהאי מדברא ואשכח חד אילנא יתיב תחותיה עד דזקיף עינוהי חמא חד מעיינא דמיא דקיק חדי למשתי מנהון שתי מן מיא והוו מרירן אמר לשמשיה היינו טעמא דר׳ אלעזר דא״ר אלעזר לית לך בעלמא דלית תמן תמציתא מההוא סילונא דגיהנם בר ארעא דישראל ואלמלא דשתן כל עלמא מההוא תמציתא דארעא דישראל לא יכיל למשתי מנייהו[1053]:
אמר רבי הונא, [על@] הרקיע הזה שנאמר ״ויעש אלהים את הרקיע״, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות, שנאמר ״ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא״.	א״ר הונא האי רקיע דכתיב (&) ויעש אלהים את הרקיע הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות דכתיב (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא:
אמר רבי יצחק החיות הללו, כתוב ״חיה״, אחת, למה נאמר ״ראשי״. אמר רבי הונא, יש חיה אחת גדולה ושולטת על כל שאר חיות הקודש, ואורה@ גדולים רבים לו (שני@) ראשים של אורם רבים, ואז נאמר ״ראשי החיה״, וזוהי החיה שראה יחזקאל במראה הנבואה. ואם תעלה על דעתך שהוא החיות, בא שמע, נאמר שם ״וארא החיות וגו׳״, ראה את זו וראה את החיות.	א״ר יצחק האי חיות חיה כתיב חדא למה נאמר ראשי[1054] א״ר הונא אית חיה חד רבא ושליטא על כל שאר חיותא קדישא וזיוהי רברבין סגיאין ליה [תרין] רישין דזיווא סגיאין וכדין כתיב ראשי החיה ודא היא החיה דחמא יחזקאל בחיזו נבואתא ואי סלקא דעתך דהוא החיות[1055] ת״ש כתיב [שם] (יחזקאל א טו) וארא החיות וגו׳ חמא האי וחמא החיות:
הרקיע הזה, לְמה@ הוא בא. אמר רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים	האי רקיע למאי אתא א״ר חזקיה לאפרשא בין מלאכין קדישין[1056] דמתחות ההוא רקיעא

[1052] עי׳ זהר ח״ג רנח ע״א: כ׳ מן כתר כלולה מעשר ספירות כלולות ממעלה למטה, ומעשר ספירות ממטה למעלה. ואלו הם ״והמים אשר מעל השמים״ מים עליונים זכרים, מים תחתונים נקבות, ועליהם אמר רבי עקיבא לתלמידיו, כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים, שמא תסתכנו בנפשכם שאינם מים כמשמעם, אלא הוא אור נובע ומפני זה נדמו למים נובעים.
כ׳ מן כתר כלילא מעשר ספירן (כלילן) מעילא לתתא ומעשר ספירן מתתא לעילא ואלין אינון (תהלים קמח ד) והמים אשר מעל השמים מים עליונים זכרים מים תחתונים נקבות ועלייהו אמר ר׳ עקיבא [לתלמידיו] כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שמא תסתכנו בנפשכם דלאו אינון מים כמשמען אלא איהו אור נובע ובגין דא אדמו למים [נובעים] (טבעיי׳).

[1053] עי׳ לקמן הערה 1056 בענין מים טבאן וכו׳.

[1054] עי׳ בהגר״א בספד״צ (יג ע״ב): והחיה הוא ד׳ חיות של יחזקאל, שהן ג׳ וכו׳, ואדם כולל את כולן, כמ״ש בתקונים (ה ע״א), וכולם הם ד׳ ראשים של ד׳ חיות, וכלל כולם הוא חיה א׳.

[1055] *##פי׳ שאין ריבוי חיות אלא רק אחת.

[1056] עי׳ זהר ח״ב קיח ע״ב: ואית מלאכין דאינון משמשין לגופא ומלאכין [דאינון משמשין] ודמשמשין (משמשין) לנשמתא וכגוונא דאית אפרשותא בין גופא לנשמתא הכי אית אפרשותא בין מלאכין דגופא למלאכין דנשמתא ואית נשמתא לנשמתא ומלאכין למלאכין (קהלת ה ז) כי גבוה מעל גבוה שמר וגבוהים עליהם ואלין דאינון נשמתא [ונשמתא] לנשמתא כלהו חד וכו׳.
תרגום: ויש מלאכים המשמשים את הגוף ומלאכים המשמשים את הנשמה, וכמו שיש הפרדה בין גוף ונשמה, כך יש הפרדה בין המלאכים של הגוף לבין המלאכים של הנשמה. ויש נשמה לנשמה, ומלאכים למלאכים ״כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם״. ואלה שהם נשמה ונשמה לנשמה, כולם אחד וכו׳.

שמתחת הרקיע ההוא, ובין המלאכים הקדושים שזכו, שהם למעלה, זהו שנאמר ״ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע״. ״בין המים אשר מתחת לרקיע״, המלאכים שהם תחת הרקיע ההוא. ״ובין המים אשר מעל לרקיע״, המלאכים שהם מלמעלה. אמר רבי יצחק, מזה נשמע שהוא הפרגוד שמפסיק בינתים.	ובין מלאכין קדישין דזכו דאינון לעילא הה״ד (בראשית א ז) ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע בין המים אשר מתחת לרקיע מלאכיא דאינון תחות ההוא רקיעא ובין המים אשר מעל לרקיע מלאכיא דאינון מלעילא א״ר יצחק ש״מ דהאי (נ״א דהוא) פרגוד דמפסיק בינתים:
רבי אלעזר שאל את רבן יוחנן בן זכאי, אמר לו, הרקיע הזה שנברא בשני, מה הוא. אמר לו סוד עליון הוא, שברא הקדוש ברוך הוא ממונה מתחת ידו, ובחר בו והשליטו על כל צבאות השמים. ומשום אותו ענין לא נאמר ״כי טוב״ בשני, אף על פי ששלטון יתר יש לו, שהכל תחת ידו, להראות לכל העולם שאין טוב וכבוד ופדות וגאות אלא בקדוש ברוך הוא בלבד.	רבי אליעזר שאל לרבן יוחנן בן זכאי א״ל האי רקיע דאתברי בשני מאי הוא א״ל רזא עילאה הוא דברא קב״ה ממונה תחות ידיה ובחר ביה ושלטיה על כל חילי שמיא[1057] ובגין ההוא ענינא לא נאמר כי טוב בשני אע״פ דשולטנא יתירא אית ליה דכולא תחות ידיה לאחזאה לכל עלמא דלית טיבו ויקרא ופרקונא וגאותא אלא בקב״ה בלחודוהי:
ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי מה נאמר ״אל גנת אגוז ירדתי לראות בְּאִבֵּי הנחל״, זהו מה שראה יחזקאל, באותו הרקיע שנברא בשני, שבראו הקדוש ברוך הוא וסתמו מכל רבבות קודש שלו. ואותם העולמות שהקדוש ברוך הוא מתוקק בהם, סתמם ממנו. וכבוד הדרו סתם	ועוד אריב״ז מאי דכתיב (שיה״ש ו יא) אל גנת אגוז[1058] ירדתי לראות באבי הנחל[1059] זהו מה שראה יחזקאל באותו הרקיע שנברא בשני שבראו הקב״ה וסתמו[1060] מכל רבבות קודש שלו[1061] ואותן העולמות דכסיף בהו קב״ה סתמם ממנו[1062] ויקר הדרו סתים מאותן

עי׳ עמק המלך (ש״א פל״ב): היכל לבנת הספיר זה, הוא מלכות דבריאה, היינו צל מלכות דאצילות. ובתוך ההיכל הזה יש פרוכת אחד שהוא כמו רקיע, והוא הנקרא פרגוד, ומהפרגוד הזה היו מתנבאים הנביאים בחלום, חוץ ממשה רבנו ע״ה שהוא היה לפנים מן הפרגוד.
ועי׳ בהגר״א בספד״צ (כו ע״ב) דהיינו, חסדים וגבורות, מ״ן ומ״ד [עיי״ש שזה מים טבאן ומים בישין]. ועי׳ מלואים אות קנז.

[1057] עי׳ תיקו״ז צ ע״א: דא רקיע דעל ראשי חיוון דאתמר ביה (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע דא מטטרו״ן.
ועי׳ בהגר״א בתיקו״ז (פג ע״ב): והרקיע הזה הוא מטטרו״ן, בשית אתוון דיליה, ו״ק דיצירה, שבהן מקנן ז״א בו״ק (לעיל כד ע״ב), ולכן הוא בשית דרגין. והנה הוא עץ הדעת טוב ורע, חציו טוב וחציו רע, החסדים שבו טוב. והנה בו״ק ג׳ חסדים וג׳ גבורות, והן ג׳ טוב: היתר, טהרה, כשר. וג׳ להיפך. והוא המבדיל בין מים, והוא הרקיע שנברא ביום שני כמ״ש בזו״ח וכו׳ והוא עץ הדעת טוב ורע כידוע.

[1058] עי׳ בהגר״א בתיקו,ז סז ע״ד: . ולעתיד לבא תורה חדשה מאתו תצא (ויק״ר פי״ג סי׳ ג), יין המשומר בענביו כו׳ (ברכות לד ע״ב). ואמר ההוא דאתמר ביה גן כו׳ - הוא מט״ט, כמ״ש בזו״ח@ פרשת בראשית (ט ע״ד) דהוא גנת אגוז, וביה מתפרשין החיות לד׳ סטרין דאגוזא. ואמר אתפתח ההוא כו׳ - ר״ל לע״ל.

[1059] עי׳ זהר ח״א מד ע״ב: מאי אל גנת אגוז בגיניה דגנת אגוז ירדתי דאיהו היכלא דרחימו לאתדבקא דכורא בנוקבא
תרגום: מהו אל גנת אגוז, משום גנת אגוז ירדתי, שהוא היכל האהבה להתדבק זכר בנקבה
יהל אור: ר״ל דאין ר״ל לגנת אגוז יורד, דירידו דילי׳ הוא בהיכל השביעי, ק״ק, בעדן. אלא בשביל הרחימו של היכל הרצון, שהן מ״נ דצדיקים ברחימו ונשיקין דכאן, יורד. וכן השעשוע דקב״ה עם הצדיקים בג״ע, שיורד לעדן ברחימו דצדיקים שבגן, כמ״ש בפ׳ ויקהל (ריב ע״א) והרבה מקומות, וכל המ״נ הוא כאן, סוד המים דכאן, דמעלה רוחא, בסוד ורוח אלקים מרחפת ע״פ המים, והן בתולות אחרי׳ רעותי׳ מובאות לך, כמ״ש בפ׳ פקודי (דף רלח ע״א) דההוא רוח החי׳ בטש בכולהו ובההוא רוח מסתלקי כלהו דכתיב ובהנשא החיות מעל הארץ כו׳ סליק לאלין ארבע דתחות האי חי׳, ואינון סלקי לה לעילא, עד דמתיין לה לגבי׳ זהרא עלאה כו׳. ובפ׳ ויקהל דף קצ״ז ע״ב ויקהל משה דא רזא דשמים.

[1060] עי׳ בהגר״א תיקו״ז מד ע״א ד״ה תתן להם, שהסתימא היא בסלע שהוא ביצירה ובמשנה, וברמז, וע״י מלואים ות קנח.

[1061] (א״ה. עי׳ ביאור הגר״א ע״ז בתיקונים נ״ב ב׳ ד״ה תתן להם ע״ש) (יהל אור).

[1062] והוא בכרסייא כידוע (בהגר״א בתיקו״ז הנ״ל), ועי׳ מלואים אות קנט.

מאותם עולמות. ולמעלה סתם והטמין מכולם. וכולם שואלים ואומרים ״איה מקום כבוד מלכותו״, ״ברוך כבוד ה׳ ממקומו״.	עולמות[1063] ולמעלה סתים והטמין מכולם וכולם שואלים ואומרים איה מקום כבוד מלכותו[1064] ״ברוך כבוד ה׳ ממקומו״[1065]:
בא וראה, מה הוא@ אמר ״אל גנת אגוז ירדתי״. לא כתוב ״בגנת אגוז״, אלא ״אל גנת אגוז״, כמי שירד והתקרב@וקרב לגן ולא נכנס בו, כל שכן שלא התקרב@קרב לאגוז, אלא לגן, וכל שכן שלא ראה מה שבתוך האגוז, וכל שכן שאמר ״לראות״ ולא אמר ״ראיתי״, כלומר לגן שהוא ב@חוצה קרבתי וירדתי לראות, ולא אמר שראה, אפילו הגן שהוא ב@חוצה.	ת״ח מאי קאמר אל גנת אגוז ירדתי[1066] בגנת אגוז לא כתיב (&) אלא אל גנת אגוז כמאן דנחית ומקריב לגנתא ולא עייל בה כ״ש דלא קריב לאגוז אלא לגינה וכ״ש דלא חזא מה שבתוך האגוז וכ״ש דאמר לראות ולא אמר ראיתי כלומר לגינה שהוא חוצה קרבתי וירדתי לראות ולא אמר שראה אפילו הגינה שהיא חוצה[1067]:
ועוד אמר רבן יוחנן בן זכאי, כמה נצטער אותו איש, שנאמר בו ״לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא״, לראות שמש אחד שמשמש לפניו ולא נתנה לו רשות. נאמר ״הראני נא את כבודך״. אמר רבן יוחנן בן זכאי, הוא נאמר בו ״כבוד אל״, והוא מטטרו״ן שר הפנים.	ועוד אריב״ז כמה נצטער ההוא[1068] גברא דכתיב ביה (במדבר יב &) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא למחזי חד שמשא דמשמשא קמיה ולא איתיהיבת ליה רשותא דכתיב (שמות לג יח) הראני נא את כבודך[1069] אריב״ז הוא דכתיב ביה (תהלים יט &) כבוד אל (נ״א ה׳)קכא והוא מטטרו״ן שר הפנים[1070]:

[1063] והוא כל כבודה הנ״ל (מב ע״ד ד״ה דיהבין) [עי׳ ברע״מ (פנחס רמח ע״ב) סיהרא דעה״ח ההיא נקודה דלגאו מינה איהי כמבועא דל״ל פסק כו׳[1063]. והיא בת מלך פנימאה, כמ״ש כל כבודה בת מלך פנימה (תהלים מה יד), והוא ההיא נקודה דלגאו והיא נקראת כבו״ד, בל״ב נתיבות (ס״י פ״א מ״א), בלבת אש (שמות ג ב), ל״ב ב״ת] (בהגר״א בתיקו״ז).

[1064] לא מצאתי עוד מקום נוסח כזה שתמיד הנוסח איה מקום כבודו או איה מקום כבודו להעריצו.

[1065] עי׳ תיקו״ז (כה ע״ב) הוב״ד במלואים ות קס.

[1066] עי׳ דע״ה ח״ב צג ע״ב שזה לשון של עליית מ״ן לשרשם להמתקה.

[1067] עי׳ לקמן הערה 1071 בשם הדע״ה ח״א.

[1068] עי׳ בהגר״א בתיקו״ז פג ע״ג} דברא קב״ה ממנא תחת ידיה ובחר ביה ושלטי׳ על כל חילי שמיא כו׳ אריב״ז הוא דכתיב בי׳ כבוד אל והוא מטטרון שר הפנים כו׳. והוא עץ הדעת טוב ורע כידוע בכ״מ, וז״ש והאי רקיע דאפריש בינייהו כו׳: ועלייהו איתמר לא י״ל אלהים אחרים על פני - דהוא מארי דאפיא, ועליו נאמר (שמות לג כג) ופני לא יראו, כמש״ש בזו״ח@: ועוד אריב״ז, כמה נצטער ההוא גברא דכתיב ביה לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, למחזי חד שמשא דמשמשא קמיה ולא אתייהבת ליה רשותא, דכתיב הראני נא את כבודך, אמר ריב״ז הוא דכתיב ביה כבוד אל והוא מט״ט שר הפנים כו׳ כנ״ל: *ודא מסטרא - צ״ל דמסטריה אתמר ודמות כו׳ כמש״ש בזו״ח@, אר״ה האי רקיע כו׳ הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות דכתיב ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא, אמר ר׳ יצחק האי חיות חיה כתיב חדא למה נאמר ראשי אר״ה אית חיה חד רבא ושליטא כו׳:

[1069] עי׳ בהגר״א בתיקו״ז פג ע״ג: לא י״ל אלהים אחרים על פני - דהוא מארי דאפיא [עי׳ לקמן שזה מט״ט], ועליו נאמר (שמות לג כג) ופני לא יראו, כמש״ש בז״ח [כאן]. ועי׳ דברי הגר״א בתז״ח יג ע״א: בקש משה ואמר הראני נא את כבודך והוא נקודה עילאה י׳ ברישא חכמה שנקרא כבו״ד ל״ב נתיבות ואמר וראית את אחורי מסט׳ דנקודה למטה ופני לא יראו נקודה למעלה שנקרא אנפוי.

בתיקו״ז מוכח דזה היה אחר חטא העגל – הרנ״ש.

[1070] הוא עץ הדעת טו״ר (בהגר״א בתיקו״ז פג רע״ג*##). ועי׳ מלואים אות קסא.

יהל אור ח״ג [לא ע״א] : סוד רמון מצא תוכו אכל כו׳ {חגיגה טו.תקו״ז תכ״ד עז.}. הענין שהציצו במט״ט, שעליו בקש משה הראני נא את כבודו(י)ך, ויאמר לא תוכל לראות את פני, שהוא שר הפנים, כמ״ש בז״ח@ במדרש הנעלם {מרגליות@ ט. י. ליורנו יג.} ע״ש, ובו מתעלם שמו של הקב״ה. שבכל אבי״ע בתוך נקודה הפנימית של אותו עולם, מתלבש ע״ס, שהן רזא דאלקות, ובחוץ מלביש ביצירה מט״ט, ובעשיה סנדלפון. ואפי׳ בארץ עולם השפל, ג״כ בהמ״ק מלביש ע״ס, וזהו לשום את שמי שם. ולזה הזהירה התורה לא ממקדש אתה מתירא כו׳ {יבמות ו:}. וכן בכל העולמות. ובזה טעה אחר במט״ט. וכן זהו טעות כל הקדמונים, כל אותן שטעו. ומט״ט הוא נוריאל, שד׳ חיות במלכות, והוא בחינת יסוד, נקודה האמצעית של הה״א. ורמון של מט״ט, הוא גי׳ נוריאל. ובתוכם מתלבש יסוד, שהוא ט״ט. ואחר סבר שמט״ט הלבוש ג״כ משותף, אבל ר״מ מצא רמון סודו מתוכו אכל ט״ט שבו, וקליפתו זרק. וז״ש ר״ע מאי דרש, שלא הציץ על מט״ט, צבאות אות הוא בצבא שלו, שהוא בדרגא דיסוד, שנקרא אות, ולכן אסור להציץ בו, כל המסתכל בקשת. וז״ס כמראה הקשת אשר יהי׳ בענן ביום הגשם כן כו׳, הוא מראה דמות כבוד ה׳. ואמרו בתקונים {ה.} שיחזקאל ראה ביצירה מגו

ואיך בקש משה לראות את זה. אלא משה חשב, כיון שראה גופו ארבעים ימים וארבעים לילות כשלא אכל ושתה, והיה נזון מאספקלריה שלמעלה, חשב שראוי לו לבקש את זה.	והיאך שאיל משה למחמי דא[1071] אלא משה {י ע״א} סבר כיון דחמא גופיה ארבעין יומין וארבעין לילין דלא אכיל ושתי והוה ניזון מאספקלריא דלעילא סבר דכדאי הוא למישאל דא:
ומה השיב לו ״לא תוכל לראות את פני״, הוא בעל הפנים. ולא נתן לו רשות עד שיצאה נשמתו, לקיים מה שנאמר ״כי לא	ומה אתיב ליה לא תוכל לראות את פני (&) הוא מאריה דאפייא ולא יהיב ליה רשותא עד דנפק נשמתיה לקיים מה שנאמר (&) כי לא
	יא/ב
	סתרי לותיות:
נותנים לו, ויורד לפעמים למקום שנקרא נשיה, כדי שישכח. משם ויורד לגיא הזה, שלא יודע המקום שהוא משם.	יהבין ליה וסליק לזמנין לאוכחא לסקלי נשיה בגין[1072] דיתנשי מתמן ונחית להאי גי״ה דלא[קכב] ידע לאתר להוא מתמן[1073]:
ג״א, זה הוא באמצע שלמעלה ומטה, זה נקרא גי בן הנם, ורצועה אחת יוצאת משם למעלה לתבל הזו, ונקרא גם כן גי בן הנם, ושם פתח הגיהנם, ואותם בני אדם ששם, כלם יודעים בכשפים וחכמות משום זה, ושם זורעים ונוטעים אילנות ואין שם חטים ולא אחד משבעה מינים.	ג״א[1074] דא הוא באמצעותא דעילא ותתא דא לסקלי גי בן הנס[1075] ולצועה חדא נפקא מתמן לעילא להאי תבל ולסקלי לוף הכי גי בן הנס ותמן פתחא דגיהנס[1076] ולינון בני נשא דתמן בגין דא כלהו ידעי בחכמין[1077] וחכמתן ותמן זרעי ונטעי מילנין ולית תמן חטין ולא חד משבעה מינין[1078]:

מט״ט, וזהו כמראה הקשת. ורבנן אמרי לא ברוח כו׳, שאלו ג׳ טעו באותן ג׳ קליפות כמ״ש בפ׳ פקודי בזוהר {רנד:} ע״ש, ובהקדמת תיקונין {יב:}, ועליו נאמר משכני אחריך נרוצה, שאמרו בזוהר {ז״ח@ לך לך מרגליות@ כו. ליורנו לב:} כד סליק נשמתא לרקיע מט״ט אומר לנשמתא סק סק והצדיק אומר משכני כו׳:

[1071] עי׳ מלואים אות קסב.
יהל אור ח״ב ד ע״ב: ג׳ עלמין בי״ע. דיצירה הן רתיכין פנימי׳. ועשי׳ רתיכין דלבר. דעלייהו נאמר וראית את אחורי ופני לא יראו. מט״ט שר הפני׳. וכמ״ש בזוהר חדש פ׳ בראשית דעלי׳ נתחבט משה לראות עש״ב. והן פני׳ וחיצון, נגד זו״ן. וכולהו אתייחדין באצבעין, בראשי אצבעאן, כורסיא דהוא רם ונשא למעלה על כלן, ובפני׳ האצבעו׳, ואחורי האצבעות, ב׳ רתיכין הנ״ל.

[1072] וביאר למה נקרא שמה ׳נשיה׳, ״בגין דאתנשי תמן״ העולה דרך שם (כתם פז).

[1073] שיתבלבל דעתו (כתם פז).
עי׳ זהר ח״א מ ע״א: תה״ו דא נשי״ה דלא אתחזייא בה חיזו כלל עד דאתנשי מכלא ועל דא אתקרי נשיה:
תרגום: ״תהו״ זה נשי״ה שלא נראה בה מראה כלל עד שנשכח מהכל, ועל זה נקראת נשיה.
ביאור: פירוש אם יורד שום אדם לשם, אין רואה בה חיזו כלל, עד שיש שם ימים רבים ונעשה כאחד מהם, מפני שהיא תחתונה יותר מארקא, אבל בארקא הסמוכה לתבל, אמר אתר דלא אתנשי לפי שאינה תחתונה כנשיה (מ״מ).
ועי׳ זהר ח״ב מא ע״ב:ויגע בכף ירכו בגיד הנשה נשה לשון (שם מא נא) כי נשני אלהים את כל עמלי [ואיהו] (והוא) לשון נשיה חד מדורא דאינון שבעה [ארעאן] (מדורין) מאן דנחית תמן אתנשי מניה אורייתא:
תרגום: ״ויגע בכף ירכו בגיד הנשה״, נשה לשון ״כי נשני אלהים את כל עמלי״, והוא לשון שכחה, מָדור אחד, משבע הארצות, שמי שיורד לשם נשכחת ממנו התורה.
ועי׳ יהל אור ח״ב לח ע״ב שנשיה חסד, וגיא גבורה.

[1074] חוזר לדבר בגיא עצמו, והודיע: שמשם יוצאה רצועה אחת נמשכת ובאה להאי תב״ל לנגד גהינם אשר בתבל, ונקרא: ׳גיא בן הנום׳ על שמו (כתם פז). עי׳ לעיל הערה 1013.

[1075] עי׳ סוכה לב ע״ב.

[1076] ע׳י זהר ח״א ח ע,א שדומה עומד בפתח גהנם ולא מכניס מי ששמר ברית.

[1077] פי׳ בגיא הנזכר (כתם פז).

[1078] עי׳ לעיל הערה 997.

בנשיה יש בני אדם קטועים קטנים ואין להם חוטמים, רק שני נקבים שיוצאת בהם רוח. וכל מה שעושים, מיד משתכחים, ועל כן נקראת נשיה. וזורעים ונוטעים אילנות, ואין שם חטים ולא משבעת המינים.	בנשי״ה {ט ע״ג} אית בני נשא קטועין[1079] זעירין ולית להון חוטמין[1080] בר תרין נוקבין לנפקא בהו רוחא וכל מה דעבדי מיד משתכחי[1081] וע״ד אקרי נשיה וזרעי נטעי אילנין ולית תמן חטין ולא משבע זיני:
ציי״ה הוא מקום כשמו, ביובש@ של הכל. שם בני אדם יפים למראה, ומתוך אותה ציה, כשיודעים מקום של מקור מים נובעים, נכנסים לשם ולפעמים שעולים מתוך המים לתבל הזו. והם בני אמונה יותר מבני אדם אחרים, וביניהם דיורים טובים ועושר רב. וזורעים מעט מתוך היובש@ ששם, ונוטעים אילנות ולא מצליחים, ותשוקתם לבני אדם של כאן.	אית[1082] הוא אתר כשמיה[1083] ביבשותא בכלא[1084] ותמן בני נשא שפירן בחיזו[1085] ומגו דההוא אית כל ילעי אתר למקורא למיין נבעין עלין תמן[1086] ולזמנין לסלקין מגו מיין להאי תבל[1087] ומינון בני מהימנותא[1088] יתיר מבני נשא אחרנין[1089] וביניהו ליורין טבן ועותרא סגי וזרעי

[1079] פי׳: קצרי רגלים נראים כאלו הם מקוצצי רגלים (כתם פז).

[1080] כלומר בשר בולט, כי אם ב׳ נקבים שיוצא מהם הרוח, וגם כי הרוח יוצא מהפה, לא נתיחס הרוח רק לחוטם שנאמר: "ויפח באפיו נשמת חיים" (כתם פז).

כל שפע והתבסמות של הדינים בא מהיסוד הרי הוא החוטמא (בהגר״א על ספד״צ ז ע״ב ד״ה ויסוד עולה) וכל הבירורים סלקין למו״ס דרך החוטמא, והיינו הקרבנות. וחכמים הרי התקינו תפלות כנגד קרבנות (עי׳ ברכות כו ע״ב), כך, שבכל תפילה של כל יום ויום מתבררים בירורים חדשים, והם בסוד ח״י ברכאן דצלותא דצדיק דהיינו ח״י עלמין ביסוד דרדל״א. ורזא דצלותא הוא בחוטמא דע״ק, שכן בחוטמא הוא סוד אור ומים. אור - בבחינת "אור זרוע לצדיק" (תהלים צז יא) דהיינו חסד דגניז ביסוד, ומים - דמו״ס בוצד״ק (ב״ע עט ע״א)

ועי׳ אד״ר קל ע״ב שא״א הוא בעל חוטם גדול, ביחס לז״א, וכאן אין בכלל.

ספר עמק המלך - שער כא

הארץ החמישי נקרא נשיה ויש שם בני אדם קטנים וקצוצים, שקורין בלשון אשכנז גיצוורע״ג, ואין להם חוטם, רק במקום החוטם יש להם שני נקבים, שיוצא מהם הרוח, אשר שואבים, וכל מה שהם עושים הם שוכחים מיד, ולטעם זה נקרא הארץ הזאת נשיה שהוא לשון שכחה. והנה החוטם הוא גורם הזכירה שנאמר, 'ותהילתי אחטם לך' [ישעיהו מ״ח ט'] שמשם נושב הזכירה לכל הראוי אליו, וזורעים ונוטעים אילנות, ואין שם לא חטה ולא אחד מז׳ המינים:

[1081] עי׳ & ששכחה היא כח של הסמא״ל והזכרון של הצדקות.

[1082] עי׳ זהר ח״א מ ע״א שזה מקום גהנם כמ,ש ציה וצלמות. עי׳ מלואים אות קסד.

[1083] כלומר יביש (כתם פז).

ספר עמק המלך - שער כא

הארץ הששי היא נקראת ציה, הוא מקום כשמו, יבשה כולה, ושם הם בני אדם יפים בתואר ובמראה, והם חוקרים ודורשים אחר מים נובעים או נהרות, הם נכנסים לתוך המים, ולפעמים הם עולים מתוך המים לתבל זה. ואותם הבני אדם יש ביניהם אמונה יותר מבני אדם אחרים, וביניהם דיורים טובים ועושר גדול, וזורעים מעט מפני היבישות אשר הוא שם, ונוטעים אילנות ולא מצליחים, וכל תאוה וחשק שלהם לאכול לבני אדם שבכאן. כי תבל הוא למעלה מכולם, ומעין דוגמת הארצות האלה, יש גם כן דוגמה מהם בארץ תבל הזאת, ויש להם אלו השמות של ז׳ ארצות, וטבע שלהם, ודרים בהם בני אדם משונים אלו מאלו, שנאמר, 'מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית' [תהילים ק״ד כ״ד]. ואומר בזוהר, [ויקרא י' א'] ובינייהו גן עדן וגיהנם בשבע מדורין שלהם, ורב המנונא נענש על שלא היה מאמין בזה כנזכר שם:

[1084] כנישותא דכלא - כלומר: מכובד ומופנה מכל לחלוח שאין בו מעינות ולא נהרות, והוא מלשון: "אתא זיקא כנשיה לימא" בעובדא דקיסר עם רבי יהושע בן חנניה, כשאמר לו: "בעינא דאציבת נהמא לאלהכון" וכו׳ בא הרוח וכבד אותו לים, ולשון רז״ל כנושאי צלוחאי - הם המכבדים ומרביצים, וציה זאת יבשה ומופנה ומוכבדת ממים (כתם פז).

[1085] לפי יבשותה תגדל אנשים יפי תואר, כי הארץ רבת הלחות תגדל בעלי בשר נפוחים וחולים (כתם פז).

[1086] לרוות צמאונם וליהנות מהלחלוח (כתם פז).

[1087] באותם החלולים שהמים יורדים בו, לפעמים יהיה החלול רחב ומשם עולים לתב״ל (כתם פז).

[1088] עי׳ לעיל הערה 765.

[1089] לפי שהם שבעים מהעושר כאשר יזכור בהדיא (כתם פז).

	זעיר מגו יבשותא[1090] להתם ונטעי חילנין ולא מלליחין ותילוכתא דלהון לבני נשא דהכא[1091]:
ומכלם אין שאוכלים לחם, פרט לאלו שכאן בתבל. שהרי למעלה מכל אלו תבל, שנאמר ״והוא ישפוט תבל בצדק״, כדוגמא שכל אלו הארצות יש בתבל הזו, וכל אלו השמות יש בהם. כמו כן כאן, משום שהיא השביעי, יש כאן. כמו כן כדוגמא שאותן המקומות תחומים ומקומות, וכאן נקרא כחוח, כדוגמת אותו מקום שלמטה, וכל אלו בדיורים של בני אדם, משונים אלו מאלו, שנאמר ״מה רבו מעשיך ה׳׳.	ומכלהו לית למכלי נהמא כר מלין דהכא[1092] בתבל דהא לעילא מכל מלין תבל לכתיב (&) והוא ישפוט תבל בצדק[1093] כגוונא דכל מלין מרעמן מית בהמי תבל[1094] וכל מלין דמהן מית בהון חוף הכי בגין למיהוי שביעאה מית הכא חוף [הכי] כגוונא [למינון דוכתי תחומין ודוכתי והכא מקרי כחו״ח[1095] כגוונא] דההוא דוכתא דלתתא וכל מלין בדיורין דבני נשא משניין מלין מהלין לכתיב (תהלים קד כד) מה רבו מעשיך ה׳:
.	**יא/ג**
.	מדרש הנעלם
יראני האדם וחי״. וכל נשמות הצדיקים נתנה לו רשות לדעת ולהדבק, מה שאין יכול בעולם הזה.	יראני האדם וחי, וכל נשמתא דצדיקיא אתיהיב ליה רשותא למנדע ולאדבקא[1096] מה דלא יכיל בעלמא דין:
שנו רבותינו, כל יום ויום הקדוש ברוך הוא עושה מלאכים קדושים, ואלו הם נשמות הצדיקים, זהו שנאמר ״עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט״. לא נאמר עשה, אלא עושה, משמע שהוא עושה בכל יום.	ת״ר כל יומא ויומא קב״ה עביד מלאכין קדישין ואלין אינון נשמתהון דצדיקיא הה״ד (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו[1097] אש לוהט עשה לא נאמר אלא עושה משמע שהוא עושה בכל יום:
אמר רבי אבהו, לא יקשה לך זה, שהרי יש מלאכים שנבראו מכסא הכבוד, והם שלוחים ממונים בשליחותו של הקדוש ברוך הוא. אם שאר המלאכים, שהיו מכסא הכבוד כך, נשמות הצדיקים שהיו	א״ר אבהו לא תקשי לך האי דהא אית מלאכים שנבראו מכסא הכבוד והם שלוחים ממונים בשליחותו של הקב״ה אי שאר מלאכיא דהוו מכסא הכבוד כך נשמתהון דצדיקיא דהוו

[1090] במקומות אשר יש בהם קצת לחלוח, שהם נסתרים מחום היום (כתם פז).

[1091] להיות כמונו, לפי שהם מרגישים במעלת אנשי תבל (כתם פז).

[1092] בתבל, כי הלחם העשוי מהחטה יש בו סגולה להשכיל, וכמ״ש ר״מ בעץ שאכל ממנו אדם הראשון חטה היתה, לא הוי בר נש בדעתא אי לא אכיל ההוא בר נש פתא דחטין מן יומיו, וע״ז הם חושקים להיות אצלינו להיות כמונו (כתם פז).

[1093] ע״י לעיל הערה 981.

[1094] שהיא מתובלת מכלנה, וכן כל שמהן של ארצות אלה יש לה, על שיש בה דוגמת כלם, וביאר הסבה: לפי שהיא שביעית, והיא כדמיון הנקודה אל האלכסונות שהיא כלולה מכלם (כתם פז).

[1095] המלכות מכונה כרם והקלי׳ סביב מכונים חוח וקוצים.

ספר הליקוטים פרשת עקב - פרק ח

ארץ חטה ושעורה וכו׳, אלו הם ז׳ מינים שנשתבחה בהם א״י, שצריכה א״י להשתבח ולהתברך מז׳ שלו, שהם הו׳ שנשארו למעלה, ומלכות שבה, הרי ז׳, שנעשו בחינת זכר אליה, והיא בחי׳ ו׳ שנשארה באצילות, המשפיע לד׳, כמבואר. וזה מוכרח, לפי שכל אלו הפירות הם יוצאות מהארץ, ואינם בעלמא דדכורא, אלא מזאת הבחינה היא, חטה ושעורה, חטה מימין, היא בחינת חכמה, ונובלות חכמה של מעלה תורה, שהם כ״ב אתוון כמנין חט״ה. ובקליפה נאמר (איוב ל״א) תחת חט״ה יצא חוח, שג״כ עולה כ״ב, כי גם זה לעומת זה וכו׳. ושעורה מן השמאל, וכן תמצא כי שער״ה עולה ב״פ מנצפ״ך, ועשר אותיות, והה׳ היא כללות ה׳ גבורות, ולזה הסוטה מביאה מנחת שעורים, שהם כח כל הגבורות. גם גבריאל הוא מזאת הבחינה, ולזה קס״ת הסופר במתניו, כי קס״ת ב״פ מנצפ״ך, ומשם הוא גוון הדין, שבו מחתים כל בני עולם, כמש״ה (יחזקאל ט׳) והתוית ת״ו. וכשהקליפה גוברת נאמר ותחת שעורה באשה, הוא סוד אלהי״ם דיודי״ן, ושמנה אותיות המלוי. [הגהה - דוד. אולי ע״ש הה״ג דדעת הנקרא יין, ויהיה זה סוד חמרא ורוחני. נודע ג״כ, שסוד הריח לחזור הניצוצות להתמתק בשרשם, וכשהם נמתקים עדיפי מהחסדים, והפיקחות בהם:

[1096] ע״י מלואים אות קסה.

[1097] פי׳ הם מלאכים שלא נראים אלא בהבנת הצדיקים, ולא בחוש הראיה, עי׳ זהר ח״א לד סע״א, ודף מ ע״ב.@

משם, ומקיימים את התורה על אחת כמה וכמה, שעושה אותם הקדוש ברוך הוא מלאכים עליונים קדושים.	מתמן וקיימי אורייתא עאכ״ו דעביד להון קב״ה מלאכין עילאין קדישין:
אמר רבי פנחס, כלל הקדוש ברוך הוא באדם ארבעה דברים, א״ש רו״ח מי״ם עפ״ר. אמר רבי יהודה והרי מהופכים הם בתורה. אמר לו רבי פנחס ובתורה הם ישנם. אמר לו כן, ואלו הם רו״ח א״ש עפ״ר מי״ם.	א״ר פנחס כלל הקב״ה באדם ארבעה דברים א״ש רו״ח מי״ם עפ״ר[1098] א״ר יהודה והא מהופכין[1099] אינון באורייתא א״ל רבי פנחס ובאורייתא איכא אינון א״ל הן ואלו הן רו״ח א״ש מי״ם עפ״ר:
שנים הם שנגזרו@ מהשמשים שלמעלה, ושנים הם שנגזרו מלמטה. מנין לנו, שנאמר ״עושה מלאכיו רוחות״, הרי רוח, ״משרתיו אש להט״ הרי אש, ״יסד ארץ על מכוניה״ כמשמעו, ״תהום כלבוש כסיתו על הרים יעמדו מים״, הרי מים. כלם מתחברים זה עם זה, רוח אש עפר מים. אמר רבי פנחס, אף על גב שמתהפכים, אין אנו עוסקים בזה, וטוב מה שאמר רבי יהודה.	תרין אינון דאתגזרו משמשיא מלעילא ותרין אינון דאתגזרו מלרע[1100] מנ״ל דכתיב (&) עושה מלאכיו רוחות הא רוח משרתיו אש לוהט הא אש יסד ארץ על מכוניה כמשמעו תהום כלבוש כסיתו על הרים יעמדו מים הא מים כלהו מתחברן דא עם דא רוח אש עפר מים א״ר פנחס אע״ג דמתהפכי לית לן בה ושפיר קאמר רבי יהודה:
ואמר רבי יהודה את כולם כללם הקדוש ברוך הוא באדם. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אני בראתי אותך עליון, והמלכתיך על כל בריותי, נתתי בך כח מן המלאכים וכח מן המשרתים שהם מלמעלה, וכח התהום וכח הארץ, ונתתי בך שכל טהור הגזור@ מכסאי, ואתה חוטא לפני@.	וא״ר רבי יהודה כלהו כללם הקב״ה באדם[1101] א״ל הקב״ה אני בראתי אותך עליון והמלכתיך על כל בריותי ונתתי בך כח מן המלאכים וכח מן המשרתים שהם למעלה וכח התהום וכח הארץ ונתתי בך שכל טהור הגזור מכסאי ואת חטי קדמי:
אמר רבי יצחק, רצה הקדוש ברוך הוא לעשות את האדם עליון על כל בריותיו, להיות יחיד בעולם הזה, כמו שהוא יחידי למעלה. כיון שחטא, אמר הקדוש ברוך הוא ״הן האדם היה כאחד ממנו״, היה בדעתי לעשותו כאחד, עכשיו ועתה ״פן ישלח ידו״.	א״ר יצחק רצה הקב״ה לעשות לאדם עליון על כל בריותיו למהוי יחיד בהאי עלמא כמה דאיהו יחידאי לעילא כיון שחטא אמר הקב״ה (&) הן האדם היה כאחד ממנו היה בדעתי לעשותו כאחד עכשיו ועתה פן ישלח ידו (בראשית ג כב)[1102]:
אמר רבי יהודה, רקיע אחד עשה הקדוש ברוך הוא וממנו נתהוו השמים שנאמר ״ויקרא אלהים לרקיע שמים״. אמר רבי יהודה, ולא זו בלבד, אלא כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, לא עשה אלא דבר אחד מהכל, ואותו דבר הוציא כל פעלותיו למינו, כגון	א״ר יהודה רקיע אחד עשה הקב״ה וממנו נתהוו השמים[1103] שנאמר (בראשית א ח) ויקרא אלהים לרקיע שמים א״ר יהודה ולא זו בלבד אלא כל מה שעשה הקב״ה במעשה בראשית לא עשה אלא דבר א׳ מהכל ואותו דבר הוציא כל פעולותיו למינו כגון השמים עשה ממנו אחד אותו המשובח מכלם וארץ עשה אחד[1104]:

[1098] עי׳ זהר ח״ב כג ע״ב עד כד ע״ב ותיקו״ז קכב ע״ב וקכג ע,ב.

[1099] עי׳ מלואים אות קסו.

[1100] עי׳ תיקו״ז קכב ע״ב: סלקין תרי רוחא ואשא דאינון קלין וסלקין בדפיקו ונחתין תרי מיא ועפרא דאינון כבדין בדפיקו

[1101] עי׳ מלואים אות קסז.

[1102] עי׳ מלואיסא ות קסח.

[1103] עי׳ זהר ח״ג רלו ע״א שרקיע הוא יסוד, אם כן כאן יסוד דבינה יצר את השמים..

[1104] ספר מבוא שערים - שער ו חלק ב פרק י שער הקליפות

עולם הגלגלים הוא י׳ גלגלים הנקראים שמים וד׳ יסודות הנק׳ ארץ ויש לשניהם חומר וצורה ר״ל גוף ונפש והחומר של שניהם הוא פשוט ואינו מורכב מכולם יחד אלא חומר כל יסוד או גלגל הוא פשוט לבדו וב׳ חומרים הנז׳ נק׳ חומר ראשון ונק׳ היולי להיותו פשוט וחומר הארץ נק׳ תהו כי אין ניכר בו ציור מה עניינו עד שיורכב כמ״ש ואחר שקנה הצורה שהוא הנפש נק׳ החומר והצורה יחד בשם בהו ואז נתהוו הד׳ יסודות ארמ״ע בחומר וצורה ואז נקרא בהו יחד שניהם כי בהיות חומר הארץ לבדה בלי צורה נק׳ תהו כנז׳ ולפי שחומר השמים יותר זך לא נק׳ תהו כחומר הארץ והרי ביארנו בחי׳ העולם בעצמו הכלול מחומר פשוט וצורה פשוטה שהם הגלגלים הנקראים שמים וכן

השמים עשה ממנו אחד, אותו המשובח מכולם וארץ עשה אחד.	
בא שמע, אמר רבי יהודה, מהכל עשה אחד אותו המשובח מכלם, וזהו ה״רקיע כעין הקרח הנורא״, שממנו נתהוו השמים, זהו שנאמר ״ויקרא אלהים לרקיע שמים״.	ת״ש א״ר יהודה מהכל עשה אחד אותו המשובח מכולם וזהו הרקיע כעין הקרח הנורא[1105] (יחזקאל א כב) שממנו נתהוו השמים הה״ד ויקרא אלהים לרקיע שמים:
וארץ אותה המשבחת מכלן, וזו ארץ ישראל, וממנה נתהוו שאר הארצות, זהו שנאמר ״עד לא עשה ארץ וחוצות״. ארץ, זו ארץ ישראל. ״וחוצות״, שאר הארצות שבחוצה לארץ. האדם אחד וממנו נתהוו כל השאר, שנאמר ״וראש עפרות תבל״, וכן כל כיוצא בזה. אמר רבי יצחק מנין לנו, מהפסוק הזה שאמר דוד ״הללו את ה׳ מן השמים״, מאותו שנעשו השמים ממנו.	וארץ אותה המשובחת מכולן וזו ארץ ישראל וממנה נתהוו שאר הארצות הה״ד (משלי ח כו) עד לא עשה ארץ וחוצות[1106] ארץ זו ארץ ישראל וחוצות שאר הארצות שבחוצה לארץ האדם אחד וממנו נתהוו כל השאר דכתיב (שם) וראש עפרות תבל[1107] וכן כל כיוצא בזה א״ר יצחק מנ״ל מהאי קרא דאמר דוד (תהלים קמח א) הללו את ה׳ מן השמים מאותו שנעשו השמים ממנו[1108]:

גם כן הארץ שהיא הד׳ יסודות. ועתה נדבר בנבראים שנבראו מכח העולם הנז׳ ונניח ענייני נבראי שמים הנק׳ צבא השמים ונדבר בנבראי הארץ שהם הד׳ יסודות. ונאמר כי הלא גם אלו הנבראים הם חומר וצורה אמנם אינם פשוטים כמו היסודות אבל הם מורכבים. פירוש כי כל בריה ובריה חומרו וכן צורתו מורכב מכל הד׳ יסודות יחד נמצא כי היסודות עצמן היה בהם הרכבה א׳ שהיא חומר וצורה אלא שהם פשוטים אך בכל מה שנברא מהם הוסיף הרכבה שניה והוא היותו מורכב בחומר וצורה וגם מתערובות הד׳ יסודות יחד ונק׳ הרכבה שניה וזו ההרכבה השנית היתה בכל הד׳ חלקי הנבראים דומם צומח וחי ומדבר כנז׳:

עי׳ רמב״ן בראשית א א :ועתה שמע פירוש המקרא על פשוטו נכון וברור הקדוש ברוך הוא ברא כל הנבראים מאפיסה מוחלטת ואין אצלנו בלשון הקדש בהוצאת היש מאין אלא לשון ברא ואין כל הנעשה תחת השמש או למעלה הווה מן האין התחלה ראשונה אבל הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאד אין בו ממש אבל הוא כח ממציא מוכן לקבל הצורה ולצאת מן הכח אל הפועל והוא החומר הראשון נקרא ליונים היולי ואחר ההיולי לא ברא דבר אבל יצר ועשה כי ממנו המציא הכל והלביש הצורות ותקן אותן. ודע כי השמים וכל אשר בהם חומר אחד והארץ וכל אשר בה חומר אחד והקב״ה ברא אלו שניהם מאין ושניהם לבדם נבראים והכל נעשים מהם. והחומר הזה שקראו היולי נקרא בלשון הקדש תוהו והמלה נגזרה מלשונם (קדושין מ ע״ב) בתוהא על הראשונות מפני שאם בא אדם לגזור בו שם תוהא ונמלך לקוראו בשם אחר כי לא לבש צורה שיתפש בה השם כלל והצורה הנלבשת לחומר הזה נקראת בלשון הקדש בהו והמלה מורכבת כלומר בו הוא כמלת לא תוכל עשהו (שמות יח יח) שמחוסר הו״ו והאל״ף עשו הוא.

[1105] עי׳ תיקו״ז לה ע״א: מארי דקומה מסטרא דאימא עלאה אתקריאת שכינתא בטן הה״ד (איוב לח כט) מבטן מי יצא הקרח כעין הקרח הנורא גוף דילה עמודא דאמצעיתא:

תרגום: בעלי הקומה מצד האם העליונה, נקראת השכינה בטן, זהו שנאמר ״מבטן מי יצא הקרח כעין הקרח הנורא״, הגוף שלה העמוד האמצעי.

בהגר״א: גוף דילה - ר״ל, הנורא.

ועי׳ ב״ע לג ע״ב שענין הקרח היא שפע המים החסדים בלבוש שאפשר לקבלו.

[1106] עי׳ אפיקי ים (קידושין מט ע״ב): עשרה קבין חכמה ירדו וכו׳ תשעה נטלה א״י וכו׳ הענין כמ״ש ה׳ בחכמה יסד ארץ, שי׳ הוא חכמה עליונה, וא״י הוא חכמה תתאה י׳ דאדנ״י והיא ראשית חכמה יראת ה׳ היא חכמה שרחשה לשלמה דאז קיימא סיהרא באשלמותא פרצוף שלם בכל י״ס דידה ועט׳ נכלל ביסוד כידוע, וחו״ל הם עומדים בחוצות דידה כמ״ש עד לא עשה ארץ וחוצות, והוא במלכות דמלכות דידה שזה לא נשלם עדיין והוא חלק עשירי שבחכמה שנטלה כל העולם עד לע״ל, שאז יהי׳ נשלם הבירור ויתוקן גם בחי׳ אחרונה שבה.

[1107] עי׳ בהגר״א על משלי: וראש עפרות תבל הוא ורוח אלהים מרחפת כמ״ש בס״י (פ״א מ״ט) אחת רוח אלהים גו׳, ע״כ. ועיי״ש בביאור הגר״א על ס״י: ובספירות הוא עתיקא קדישא, שהוא מלכות דא״ק, שהוא בסוד א״ס.

[1108] עי׳ זהר ח,ב רלב ע״א: הללויה הללו את יהו״ה מן השמים איהו שירותא דשית סטרין לאתפשטא לתתא דדא איהו רזא דקיימא לשאלה כמה דאת אמר (דברים ד לב) כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך וגו׳ עד הכא אית רשו לשאלא [מן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים] מכאן ולהלאה לאו קיימא לשאלא בגין דאיהו אתר טמיר וגניז:

תרגום: ״הללויה הללו את ה׳ מן השמים״, זוהי ראשית של ששה צדדים להתפשט למטה, שזהו סוד שעומד לשאלה, כמו שנאמר ״כי שאל נא לימים ראשנים אשר היו לפניך וגו״, עד כאן יש רשות

שנו רבותינו, פעם אחת הלך רבי יוחנן לראות את רבי שמעון, והיה הולך עמו רבי יוסי. אמר לו רבי יוסי, לאן אתה הולך. אמר לו, לראות את רבי שמעון. אמר אתה הולך לבעל המחלקת שלך. אמר מזה נשמע שרבי שמעון חולק לשם שמים. והואיל וכך הוא, חביבות לבי נמצאת בו. הסכימו ללכת. ונהיה לילה, אמרו, נשב כאן עד שיבא האור ונתעסק בתורה. ישבו.	ת״ר זמנא חדא הוה אזיל רבי יוחנן למחמי לרבי שמעון והוה רבי יוסי אזיל עמיה א״ל רבי יוסי לאן את אזיל א״ל למחמי לרבי שמעון אמר למארי פלוגתא דילך את אזיל למחמי אמר ש״מ דרבי שמעון לשום שמים קא מפליג והואיל וכך הוא חביבותא דליבאי {י ע״ב} אשתכחת ביה אסכימו למיזל והוה ליליא אמרו ניתיב הכא עד דייתי נהורא ונתעסק באורייתא יתבו:
אמר רבי יוחנן, הרקיע הזה שנברא בשני, הוא הרקיע העליון. ושנינו הוא הפרגוד המפסיק ביניהם, שנאמר ״ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא״, ומזה הרקיע נעשו כל שאר הרקיעים, הסובבים ושאינם סובבים, וכלם אדוקים בזה הרקיע. וקרא לו רקיע וקרא לו שמים, שנאמר ״ויקרא אלהים לרקיע שמים״, על שנתהוו ממנו.	א״ר יוחנן האי רקיע שנברא בשני הוא הרקיע העליון ותנא הוא הפרגוד המפסיק בינתים[1109] דכתיב ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא ומזה הרקיע נעשו כל שאר הרקיעים הסובבים ושאינם סובבים וכולם אדוקים בזה הרקיע וקרא לו רקיע וקרא לו שמים דכתיב (בראשית א ח) ויקרא אלהים לרקיע שמים על שנתהוו ממנו:
בעוד שהיו יושבים, התקרב@ בנו של רבי יוסי לאביו. אמר לו, זה שאמר שלמה ״ואתה תשמע השמים מכון שבתך״, היה לו לומר ״מן השמים״. שמע רבי יוחנן, אמר לו, אמור בני אמור@, שדיבור@ פיך דיבור@ קדוש הוא. אמר רבי יוסי, הפסוק הזה שואל ״ואתה תשמע השמים מכון שבתך״, היה לו לומר ״מן השמים״. אמר לו רבי יוחנן, מקרא חסר הוא, כמו שועת עניים (תפילת נשמת), היה לו לומר ״מן עניים״, וכן ״צעקת ענוים״, וכן הרבה.	עד דהוו יתבי קריב בריה דר׳ יוסי לאבוהי א״ל האי דאמר שלמה (מלכים א׳ ח לט) ואתה תשמע השמים מכון שבתך[1110] הול״ל מן השמים שמע רבי יוחנן א״ל אימא ברי אימא דמלה דפומך מלה קדישא היא א״ר יוסי האי פסוקא שאיל ואתה תשמע השמים מכון שבתך מן השמים הול״ל א״ל רבי יוחנן מקרא חסר הוא כמו שועת עניים[1111] הוה ליה למימר [שועה] מן עניים וכן צעקת ענוים (תהלים ט יג)[1112] וכן הרבה:
התקרב@ לאביו ואמר לו, דבר שמעתי בו. אמר לו רבי יוחנן, אמור בני אמור@. אמר שמעתי שבזמן שמבקשים@[1113]	קריב לאבוהי וא״ל מלה שמענא ביה א״ל רבי יוחנן אימא ברי אימא אמר שמענא די

לשאלה, ״מן היום אשר ברא וגו׳, ועד קצה השמים״. מכאן והלאה לא עומד לשאלה, משום שהוא מקום טמון וגנוז. IS THIS ADDING♀@

[1109] עי׳ שער הפונה קדים ה: מהבינה נעשה הפרגוד אשר מסביב לאור א״ס המקיף מבפנים, עי׳ מבו״ש א ע״ב: ענין הצמצום הזה מה עניינו, ויובן מפסוק (ישעיה מ יב) מי מדד בשעלו מים, כי הבינה היא הנקרא בוצד״ק, לפי שהיא שורש הדינין ומינה תליין והיא הנקרא מ״י [ולהיותה גבורה ודין לכן כל מדידות האצילות היו על ידה לפי שמדת החסד מתפשט בכלי גבול. ואמנם הדין אינו מאיר אלא במשקל ובמידה הראוי לכל א׳ לפי מעשיו וא״כ נמצא כי כל צמצום הוא דין], ע״כ. ודברי השער הפונה קדים בנוים על התורה של מהר״י סרוג עי׳ מלואים אות קסט.

[1110] עי׳ בהיר אות קנג והוא זהר ח״א רסב ע״ב: ומנ״ל דשמים (הוי קב״ה) [הקב״ה] דכתיב (מלכים א׳ ח לב) ואתה תשמע השמים אטו שלמה מתפלל אל השמים שישמעו (תפלתו אלא שנקרא שמן על שמו) [תפלתם אלא אותו שנקרא שמו על השמים]:

ומנין לנו ששמים הם הקדוש ברוך הוא, שכתוב ״ואתה תשמע השמים״. האם שלמה מתפלל אל השמים שישמעו תפלתו, אלא שנקרא שמן על שמו.

עי׳ זהר ח״ב קטז ע״ב: [לפרש מילת אח״ד] א״ח שמים הדא הוא דכתיב (מ״א ח לב) ואתה תשמע השמים ד׳ הארץ הדא הוא דכתיב (ישעיה סו א) והארץ הדום רגלי.

ת״ת שהוא כלל הו״ק, והוא נקרא אתה, וכמ״ש (מלכים א׳ ח לב) ואתה תשמע השמים, ואמרו בזוה״ק (משפטים קטז ע״א) כי הוא קאי על ת״ת שהוא כלל הו״ק, ושם נתגלה המאציל בשם הויה ב״ה וכנ״ל שער ז׳, ועל זה נאמר ואתה תשמע השמים, כי הוא נקרא שמים, וכמ״ש בזוהר שם, וכן בזוהר (ח״א דף רסב ע״ב, ובח״ב דף רעא ע״א), וכן אמרו בתיקונים (תיקון יט דף טל ע״ב), כי ת״ת שהוא כלל הו״ק, הוא נקרא אתה (הקדו״ש פח ע״ב).

[1111] רמב״ם הלכות מתנות עניים פרק י הלכה ג
והקב״ה קרוב לשועת עניים שנאמר שועת עניים אתה תשמע $

[1112] כי דורש דמים אותם זכר לא שכח צעקת (עניים - כתיב) ענוים.

[1113] מזהר ח״א סח ע״א משמע שזה לשון של רוצים.@

ישראל תפלותיהם ובקשותיהם בבתי תפלותם, מטטרו״ן בעל הַפנים@, נוטל את כל תפלות ישראל, ומעלה אותם לרקיע הזה. וכשרוצה הקדוש ברוך הוא להשגיח בצדקתם@ של ישראל, הוא מעיין באותו הרקיע שנקרא שמים, ששם בקשותיהם של ישראל, ומרחם עליהם, שנאמר ״ואתה	בעידנא די בעון ישראל צלותהון ובעותהון בבתי צלותהון מטטרו״ן מארי דאפיא[1114] נטיל כל צלותהון דישראל וסליק להו [ומנח] (ומתח) להו בהאי רקיע וכד בעי קב״ה לאשגחא בזכותהון דישראל מעיין בההוא רקיעא דאתקרי שמים דתמן בעותהון דישראל ומרחם עלייהו דכתיב ואתה
	יא/ד
	מדרש הנעלם
תשמע השמים״, ממש. כן אמר דוד ״הללו את ה׳ מן השמים״, ששם היא התשבחות@ של ישראל. בא רבי יוחנן ונשקו על ראשו, וברכו, אמר, המרגלית הזו היתה תחת ידך, תהיה מרגלית בדורך.	תשמע השמים ממש כן אמר דוד הללו את ה׳ מן השמים[1115] דתמן הוא תושבחתא דישראל אתא ר׳ יוחנן ונשקיה על רישיה וברכיה אמר מרגלא הדא הוות תחות ידך מרגלא תהא בדרך:
אמר רבי יצחק, בא וראה, עשה הקדוש ברוך הוא הרקיע הזה, ועשה ממנו שמים, שממונים תחתיו. הרקיע למעלה והשמים למטה. ועשה תחת אלו שמים אחרים, שנקראו רקיע השמים, שממונים בו הנרות המאירים.	א״ר יצחק ת״ח עביד קב״ה הרקיע הזה ועביד מניה שמים די ממנן תחותוהי רקיעא לעילא ושמייא לתתא ועבד תחות אלין שמייא אחרנין דאתקרון רקיע השמים[1116] דממנן ביה כל בוציניא דנהרין:
בא וראה, בין הרקיע הזה שנקרא רקיע השמים, עד הרקיע הנטוי על החיות, יש שלש מאות ותשעים רקיעים אחרים, ושבעת אלפים וארבע מאות וחמשים חלקים התומכים על שני נרות אחרים, ומהנרות הללו, נטל הקדוש ברוך הוא והניח ברקיע השמים הזה, להאיר על הארץ.	ת״ח בין רקיעא דא דאתקרי רקיע השמים עד הרקיע הנטוי על החיות אית תלת מאה ותשעין[1117] רקיעין אחרנין ושבע אלפין וארבע מאה וחמשין[1118] חולקין סמכין אתרין דבוציניא אוחרנין ומאלין בוציניא נטל קב״ה ואנח בהאי רקיעא דשמיא לאנהרא על ארעא:
״ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה״. רבי בא פתח בפסוק הזה ״לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא״, בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, צפה וראה שעתידים ישראל לעמד ולקבל תורתו, וגזר מכסאו כל אותם הנשמות העתידות להנתן בהם.	**פרשה ד׳**[1119] ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה (בראשית א כד) רבי בא פתח בהאי קרא (ירמיה י טז, נא יט) לא כאלה חלק יעקב[1120] כי יוצר הכל הוא ת״ח כשברא הקב״ה את העולם צפה וראה שעתידין ישראל לעמוד ולקבל תורתו וגזר מכסאו כל אותם הנשמות העתידות להנתן בהם[1121]:

[1114] עי׳ מלואים אותיות קסא ו-קסב.

[1115] עי׳ לעיל הערה 1108.

[1116] עי׳ לעיל הערה 697, וזהר שם ח ע״ג.

[1117] עי׳ רמ״ז (זהר ח״ב קצה ע״ב): ש״ץ רקיעין וסי׳ אלביש שמ״ים קדרות וסוד הענין כמ״ש הרב שבחצות לילה יורד כתר רחל לבריאה ונשארו למעלה ט׳ ספירות שלה להיות מלבוש ללאה המתארכת ותופסת מקומה דהיינו חב״ד חג״ת נה״י דרחל וכבר ידעת שחב״ד שלה הם נגד נה״י דזעיר והם בחי׳ ש׳ רקיעין והט׳ הם צ׳ ולהיות שכולם מאירים מיסוד אימא לכן נקרא רקיעין. ועיי״ש במ״מ: כמנין שמי״ם וכמנין שכינה. ועי׳ אד״ר קלב ע״א ש״צ נימין.

[1118] *##

[1119] צ״ע על פרשה א׳ ב׳ וג׳.

[1120] עי׳ ע״ח (שמ״ט פ״ג): עיין פ׳ פנחס דף ר״מ ובזה תדע נפש הבהמית שבאדם מה הוא והוא יצר טוב ויצר הרע שבאדם ונשמתן של הגוים הם מג׳ קליפות רוח וענן ואש שכולם רע וכן הבהמות וחיות ועופות טמאים אך נפש הבהמית דישראל ונפש הבהמית דבהמות וחיות ועופות הטהורים כולם מנוגה לכן יש חלב מהחזה ולמטה של הבהמות כולם חלב טמא וחלב טהור טוב ורע נגד נוקבא דנגה הנ״ל. ועי׳ זהר ח״א קעז ע״ב.

[1121] עי׳ ספר הליקוטים - פרשת האזינו: ודע, כי יש מקום שקורא אותנו בנים למקום, ויש מקום שקורא אותנו עבדים, לסוד ד׳ עולמות אבי״ע. כי יש נשמה לנשמה, ונשמה ורוח ונפש, ע״ד אבי״ע זה למעלה מזה. ומי שהוא מאצילות, נקרא בחינת בנים. ובת למעלה מכסא הכבוד, ומתלבשת בנשמה, מבריאה החצובה מתחת כסא הכבוד. ועל זה הכסא אדם מלמעלה, ומשם הנשמה לנשמה,

ועשה למעלה אוצר אחד, אשר כל הנשמות הגזורות מכסאו, עומדות שם, וקרא לו גוף הנשמות. ולמה נקרא גוף הנשמות. אמר רבי בא, מפני שכל הנשמות, כשיוצאות מן העולם הזה, עושה להם הקדוש ברוך הוא דמות של גופות, כמו שהיו בזה העולם, ומניחם בזה האוצר.	ועשה למעלה אוצר[1122] א׳ אשר כל הנשמות הגזורות מכסאו עומדות שם וקרא לו גופי הנשמות ולמה נקרא גוף הנשמות[1123] א״ר בא מפני שכל הנשמות כשיוצאות מן העולם הזה עושה להם הקב״ה דיוקנא של גופות כמו שהיו בזה העולם[1124] ומניחם בזה האוצר:
וזה האוצר, באיזה מקום הוא. אמר רבי יוחנן אמר רבי יצחק במקום שגנזי מתים (נ״א שמים נ״א גשמים) שם וגנזי חיים טובים. ונקרא ערבות, ובערבות יש גנזים הרבה, וגנזי הנשמות שם.	וזה האוצר באיזה מקום הוא א״ר יוחנן א״ר יצחק במקום שגנזי מתים[1125] (נ״א שמים נ״א גשמים) שם וגנזי חיים טובים ונקרא ערבות ובערבות יש גנזים הרבה וגנזי הנשמות שם:
והרי אמר רבי בא שאוצר אחד הוא, וכאן שנינו גנזים. אמר רבי יוחנן לא יקשה לך, שני אוצרות הם: אוצר הנשמות, שעתידות להנתן בבני אדם, שהרי שנינו, באותה צורה ובאותו דמות ממש שעתיד לעמוד בזה העולם, באותו דמות שהוא שם, ונקרא גוף הנשמות, מפני שהוא עושה להם גוף, כמו שעתידים להיות. ואוצר אחד כנגדו לאותן הנשמות שהיו בעולם הזה וקיימו התורה, ונקרא גנזי חיי העולם. והיינו מה שהיה אומר רבי שמעון, בגנזי חיי העולם תהיה פלוני, שיצא מן העולם הזה.	והא א״ר בא שאוצר אחד הוא והכא תנינן גנזים א״ר יוחנן לא תקשי לך שנים אוצרות הם אוצר הנשמות שעתידין להנתן בבני אדם דהא תנינן בההוא צורה ובההיא דיוקנא ממש שעתיד לעמוד בזה העולם בההוא דיוקנא [הוא] שם ונקרא גוף הנשמות מפני שעושה להם גוף כמו שעתידין להיות {י ע״ג} ואוצר אחד כנגדו לאותן הנשמות שהיו בעולם הזה וקיימו התורה ונקרא גנזי חיי העולם והיינו דהוה א״ר שמעון בגנזי חיי עלמא תהא פלניא דנפיק מעלמא דין:
שנו רבותינו כל יום ויום הכרוז קורא, התעוררו בני הקדוש העליון ועשו את עבודת רבונכם, שהפריד אתכם משאר העמים, ונתן בכם נשמה קדושה, שנגזרה מכסא כבודו.	ת״ר כל יומא ויומא כרוזא קרי אתערו בני קדישא[1126] עילאה ועבידו פולחנא דמאריכון דאפריש לכון מן שאר עמין ויהב בכון נשמתא קדישא דאתגזרת מכורסי יקריה[1127]:

הנקרא אדם. והאחרת, שהיא הנשמה הנקרא דמות אדם. ותחתיה עולם היצירה, הוא עולם המלאכים, הוא הרוח מלבוש לנשמה, ושם הוא הרקיע, שעל ראש החיות, הנושאים הכסא. ושם הם מקום השרפים עומדים, והמלאכים, כמ״ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. ותחתם הנפש הבהמית, מלבוש הרוח מעולם הגלגלים, ותחתם הד׳ יסודות אש רוח מים עפר, ומשם הוא העור והבשר והגידים, שהם מלבוש חיצון לנפש. וכולם רמוזים בד׳ אותיות השם, שבכל אות ברא עולם. וזהו רמז בנפשו הוא, ונפש בדם. ר״ל, כי הכל ברשות האדם, אם ירצה יעשה החומר נפש, או להפך, ע״כ. עי׳ זהר ח״ג כט ע״ב. ועי׳ תיקו״ז קכ ע״ב: כל הנשמות גזורות מכסא הכבוד ותמן שריא שכינתא עלאה ולית ה׳ בלא י׳ ובג״ד (שמות יז טז) כי יד על כס י״ה.

[1122] ליקטוי הגר״א לח ע״א: האדם הוא הנותן נשמה וחיות לכל הנבראים, שהוא נפש חיה לכולהו, דכולהו אתכלילין ביה. והוא סוד שם מ״ה, והוא חסד עילאה (אד״ר קמב ע״א), והוא סוד אוצר הנשמות (זו״ח י ע״ב, ס ע״ב, ספר הליקוטים וזאת הברכה ב), שכולם נכללים באדה״ר, כידוע שהיה כולל בו עד סוף העולם (חגיגה יב ע״א). והם ס״ר שרשים נשמות של ישראל, שכולם נכללו באברהם, כמ״ש (יחזקאל לג כד) אחד היה אברהם. והוא חסד עילאה, וכליל בו כל נשמות שבגוף בהיכל אהב״ה, וכמ״ש (ישעיה נא א-ג) הביטו אל צור חוצבתם כו׳ הביטו אל אברהם אביכם כו׳ כי אחד קראתיו ואברכהו וארבהו כי נחם ה׳ ציון כו׳.

[1123] עי׳ & שכלל ישראל אברי שכינה, ולכן הנשמות גופם מבריאה ופנימיותה ממלכות דאצילות.

[1124] לפי זה מובן חכמת הפרצוף המובא בזהר.

[1125] היכל עצם השמים הוא סוד בית הרחם של נקיבה כנודע, ומשם יוצאות הנשמות וכו׳, שבהיכל אלהי ישראל, שהוא חב״ד דמלכות, שם עומדים הנשמות, גנזי מתים וגנזי חיים (עמק המלך ש״ו פל״ו). עי׳ זהר ח״ב רמו ע״ב שכל המתים נכנסים שם. ועיי״ש ביהל אור שזה חשמ״ל שהוא אש ומים. ועי׳ זהר ח״א מב ע״א. עי׳ מלואים אות קע.

[1126] עי׳ זהר ח״א קיב ע״א: צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש ונפקי מניה בני קדישי בני מעלי דלא מסתפו מיצר הרע שנאמר (ויקרא כ ד) והתקדשתם והייתם קדושים. ועי׳ אור יקר ח״ב קמג ע״א שזה דווקא רשב״י וחביריו שדבקים באצילות. ועי׳ מלואים אות קעב.

[1127] עי׳ זהר ח״א קכה ע״ב: אמה זו היא כסא הכבוד שהיא אם לנשמה ויולדת לה [שנגזרה] ממנה. ועי׳ לעיל הערה 1121, ועי׳ מלואים אות קעג.

אמר רבי יודא, אם כן, שאר עמים מאיזה מקום נשמותיהם. הזדמן לו רבי אלעזר, אמר בא וראה, שנאמר ״ויפח באפיו נשמת חיים״, זו היא הנשמה הקדושה שנגזרה מכסא כבוד של המלך העליון, מה נאמר בו ״ויהי האדם לנפש חיה״. אמר רבי אלעזר, זוהי הכח שנתן לבהמות ולחיות ולדגים, שנבראת מן האדמה, נאמר ״תוצא הארץ נפש חיה למינה״.	א״ר יודא אם כן שאר עמין נשמתהון מאָן אתר אזדמן ליה רבי אלעזר אמר ת״ח דכתיב (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים דא היא נשמתא קדישא דאתגזרת מכורסי יקרא דמלכא עילאה מאי כתיב ביה (שם) ויהי האדם לנפש חיה[1128] א״ר אלעזר זו היא הכח שניתן לבהמות ולחיות ולדגים שנבראת מן האדמה דכתיב (&) תוצא הארץ נפש חיה למינה:
אמר רבי יצחק (נ״א אלעזר) התורה קובלת@התקבלה על האדם ואומרת, הקדוש ברוך הוא ברא את האדם, ונָתן@ בו נשמה קדושה, שיהיו לו חיים לעולם הבא, והיא בחטאיה החזירה לאותה נפש חיה שנגזרה מן הארץ, לבהמות ולחיות.	א״ר יצחק (נ״א אלעזר) אורייתא אתקבלת[1129] על אדם ואמרת קב״ה ברא לב״נ ויהב ביה נשמתא קדישא למהוי ליה חיין לעלמא דאתי והיא אתחזר בחוביה להההוא נפשא חייתא דאתגזרת מן ארעא לבעירתא ולחייתא:
אמר רבי יהודה, ממשמע שנאמר ״ויהי אדם לנפש חיה״, לא נאמר ״ויעשהו״, אלא ״ויהי האדם לנפש חיה״, מלמד שהוא בעצמו גרם לחזר לאותה נפש הגזורה מהאדמה.	א״ר יהודה ממשמע דכתיב ויהי האדם לנפש חיה ויעשהו לא נאמר אלא ויהי האדם לנפש חיה מלמד שהוא בעצמו גרם לחזור לאותה נפש הגזורה מהאדמה:
אמר רבי יוחנן, אמר הקדוש ברוך הוא, אדם, אני בראתי אותך עליון על כל בריותי, ונפחתי בך נשמת חיים, הנותנת חיים לבעליה, הגזורה מכסאי, ואתה חזרת לאותה נפש חיה שבראתי מן האדמה לבהמות, חייך מכאן ואילך, כל העוסק בתורתי וישמור אותה, אתן לו אותה הנשמה הגזורה מכסאי, שהיא נותנת חיים לבעליה. וכל אותם שלא יעסקו בתורתי, יהיה חלקם באותה נפש חיה שבחרו, למען יִכָּלוּ@ עמה.	א״ר יוחנן אמר הקב״ה אדם אני בראתי אותך עליון על כל בריותי ונפחתי בך נשמת חיים הנותנת חיים לבעליה הגזורה מכסאי ואתה חזרת לאותה נפש חיה שבראתי מן האדמה לבהמות חייך מכאן ואילך כל העוסק בתורתי וישמור אותה אתן לו אותה הנשמה הגזורה מכסאי שהיא נותנת חיים לבעליה וכל אותם שלא יעסקו בתורתי יהיה חלקם באותה נפש חיה שבחרו למען יכלו עמה:
אמר רבי יצחק בא וראה מה@ שנאמר ״מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ״, רוח בני האדם העולה היא למעלה, זו הנשמה הקדושה של הצדיקים. ורוח הבהמה, זו היא@ נפש חיה שנגזרה מן הארץ, לבהמה שתכלה ותרד להתכלות@ מן העולם.	א״ר יצחק ת״ח מאי דכתיב (קהלת ג כא) מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ[1130] רוח בני האדם העולה היא למעלה דא היא נשמתא קדישא דצדיקייא ורוח הבהמה דא היא נפשא חייתא דאתגזרת מן ארעא לבעירא דתשתיצי וְתֵחות לאשתצאה מן עלמא:
אמר רבי חייא אם כן, אין לגוים נשמה, אלא אותה הנפש החיה. אמר רבי יוחנן, כן הוא. אמר רבי אלעזר, ולישראל מאיפה ניתנה@. תמה רבי חייא, אמר רבי אלעזר,	א״ר חייא א״כ אין להם נשמה לגוים אלא אותה הנפש החיה א״ר יוחנן כן הוא א״ר אלעזר ולישראל מאָן יהבא תוה רבי חייא א״ר אלעזר ת״ח דתנן בא ליטהר מסייעין אותו[1131] מאי סיוע

[1128] עי׳ תיקו״ז ק ע״א: ויפח באפיו נשמת חיים דא נשמת כל חי ויהי האדם דא רוחא דחיי לנפש חיה דא שכינתא תתאה.

[1129] עי׳ לקמן יז ע״א.

[1130] עי׳ זהר ח״א נד ע״א, ועיי״ש עט ע״ב שזה ההבדל בין קין להבל.

[1131] עי׳ זהר ח״ב עט ע״ב: רבי יוסי אמר מכאן אמרו חברייא הבא ליטהר מסייעין אותו דכתיב ומשה עלה אל האלהים מה כתיב בתריה (שם) ויקרא אליו יהו״ה דמאן דבעי לאתקרבא (לקרבא) מקרבין ליה:

תרגום: רבי יוסי אמר, מכאן אמרו החברים, הבא לטהר מסייעין אותו, שנאמר ״ומשה עלה אל האלהים״ מה כתוב אחריו ״ויקרא אליו ה״״, שמי שרוצה להתקרב מקרבים אותו.

עי׳ עמק המלך (שט״ז פמ״ה): פעם אחת ישב הרב [האריז״ל] עליו השלום בביתו, ותלמידיו ישבו לפניו, ונכנס כמהר״ר שמואל אוזידא זלה״ה וכו׳, והוא היה עדיין בחור רך בשנים, וכראותו הרב זלה״ה שנכנס, קם מלפניו מלוא קומתו, ואמר לו ברוך הבא, ולקחו בידו והשיבו לימינו, ודבר עמו

בא וראה ששנינו (שבת קד ע״א) הבא לטהר עוזרים לו, איזה עזרה נותנים לו, אלא אותה הנשמה הקדושה שתהיה לו סמך@, שנותנים לו לעזור לו בעולם הזה ובעולם הבא.	יהבין ליה אלא ההוא נשמתא קדישא למהוי ליה סמך דיהבין ליה לסייעא ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי:
אמר רבי אלעזר עד שלש עשרה שנה	א״ר אלעזר עד תליסר שנין
	יב/א
	מדרש הנעלם
השתדלותו של אדם באותה נפש חיה, ומשלש עשרה שנים ולמעלה, אם רוצה להיות צדיק, נותנים לו אותה הנשמה הקדושה העליונה שנגזרה מכסא כבוד המלך. אמר רבי יהודה זהו הטעם ששנינו בשלש עשרה מדות הרחמים במשנה של רבי אלעזר.	אשתדלותיה דב״נ בההוא נפש חייתא מתליסר שנין ולעילא אי בעי למהוי זכאה יהבין ליה ההיא נשמתא קדישא עלאה דאתגזרת מכורסי יקרא דמלכא[1132] א״ר יהודה היינו טעמא דתנינן בתלת עשר מכילן דרחמי במתניתא דרבי אלעזר[1133]:
רבי שמעון בן יוחאי הזמין את בעלי המשנה לאכול בסעודה גדולה שעשה להם, וכסה את כל הבית בכלים יקרים@מכובדים@ והושיב את החכמים בצד זה והוא בצד הזה, והיה מאד שמח.	רבי שמעון בן יוחאי זמין למארי מתניתא[1134] למיכל בסעודתא רבה דעבד להו וחפא כל ביתא במאני דיקר ואותיב לרבנן בהאי גיסא והוא בהאי גיסא והוה קא בדח טובא:
אמרו לו, מה שמחתו של מר ביום הזה משאר הימים. אמר להם שהיום הזה ירדה נשמה קדושה עליונה בארבע כנפי החיה	אמרו ליה מאי בדיחותא דמר בהאי יומא דין משאר יומין אמר להו דיומא דין נחתא נשמתא קדישא עילאה[1135] בארבע גדפין דחיותא לרבי

כל צרכו וכו׳, לא מלפני זה הבחור, קמתי מלוא קומתי, ולא לו, אמרתי ברוך הבא, אלא לרבי פנחס בן יאיר כבדתי, שנכנס עמו מעל ראשו, שנשמתו נתלבשה היום הזה בזה הבחור, מפני שעשה היום איזה מצוה שנהג ר׳ פנחס בן יאיר לקיימה. ועל כן נתעברה היום בו נשמתו, להחזיקו ולעזרו במצוה כאלו, וזהו סוד הבא לטהר מסייעין אותו מלמעלה, כי תכף שעלה במחשבת הבן אדם לעשות איזה מצוה גדולה, תכף באה נשמה אחת של צדיק מאותו עולם, שנהג בזמנו לרדוף אחר אותו מצוה ומתעבר בו. ובזה יש כח ביד אדם לקיימה כהלכתה, ולולי זאת, היצר הרע של אדם היה מתגבר על האדם, והיה מפתיהו שלא לקיימה.

הספר פתחי שערים נתיב עולם התיקון - פתח טז

וכאשר נגמר כללות בירור הנפש שבו עד י״ג שנים, ואז נגמר פרצופו בסוד חיבור מ״ה וב״ן, אז הוא נעשה בר מצוה ויוצא מרשות אביו. והיינו, שמאז צריך הוא לברר שארי ניצוצי נפשו בפרטות השקועים בסט״א, שהוא מברר מהם בכל יום ויום ע״י התורה ומצות שלו, לעשותו בסוד פרצוף כפי ערך מספר ימי חייו הקצובים לו לפי מספר ניצוצי נפשו, ונעשה הוא בבחינת אב ושורש לברר הפרטים של הנפש דבחינת ב״ן הכלולים בנפשו הכללית. וכבר נתבאר למעלה, שהארת מ״ה החדש הוא ע״י זיווג פנימי דע״ב וס״ג. וכן כאן בכל אדם בפרט, שהבא לטהר מסייעין לו, והסיוע הוא ע״י הנשמה שהיא עצמה אינה באדם, רק הרוח הוא עיקר האדם המתחבר עם נפשו סוד מ״ה, אבל הנשמה היא למעלה, ושולח ניצוצות אל הרוח לסייעו, והוא סוד זיווג נשמה עם בחינת חיה שבו שהם ריעין דלא מתפרשין. ועי׳ מלואים אות קעד.

[1132] עי׳ זהר ח״א עט ע״א: לבתר דתליסר שנין ולעילא דנשמתא אתערת לאתקנא לגופא תרווייהו מתקנין לההוא נפש דמשתתפא בתוקפא דנחש ותאובתיה בישא

תרגום: אחר שלש עשרה שנים ומעלה, כשהנשמה מתעוררת לתקן את הגוף, שניהם מתקנים את אותה הנפש שמשתתפת עם כח הנחש ותשוקתו הרע. ועי׳ מלואים אות קעה.

[1133] עי׳ זהר ח,ב כז ע״ב הוב״ד במלואים אות קעו.

[1134] האם יתכן שזה בר מצוה של ר״א?

רוב המקומות שנזכר ״מארי מתניתין״ בתיקונים (לעיל ג ע״א, ה ע״א ה ע״ב ו ע״א ו ע״ב, ח ע״ב י ע״א יא ע״ב יב ע״ב, טו ע״א טו ע״ב טז ע״א כא ע״א, כו ע״ב, כט ע״א, ל ע״א, לא ע״א, לג ע״ב, לד ע״א, לה ע״א, לה ע״ב, לז ע״א, לח ע״ב) כוונתו למבואר בחלק הנגלה שבתורה. בד״כ גם מצאתי את מקורו הנאמן בחלק זה של התורה. אמנם מש״כ כאן לא מצאתי בחלק הנגלה אלא רק בזוה״ק (עי׳ ח״א ר ע״ב, רכח ע״ב, ח״ג קסה ע״ב וקסו ע״א). ועי׳ דברי רבינו לקמן מב ע״ב, וכן שם מב ע״ד שמפרשו לענין קבלה דווקא, וכן משמע בתז״ח ז ע״ג. ועי׳ תז״ח טז ע״ד: והמשכילים יזהרו אלין ס׳ רבוא מארי מתניתין דלעילא ואלין ס׳ רבוא מארי מתניתין דלתתא, ע״כ. ועיי״ש כד ע״ג: לאו בפשיטו דמארי מתניתין גופניים אלא דמארי מתניתין שכליים דאתמר עליהו והמשכילים יזהירו.

[1135] עי׳ לעיל הערה 1131.

לרבי אלעזר בני, ובשמחה זו תהיה לי שמחה שלמה.	אלעזר ברי ובהילולא דא יהא לי בדיחותא שלימתא:
הושיב את רבי אלעזר בנו אצלו, אמר שב בני שב, שיום הזה אתה קדוש, ובגורלם של קדושים. אמר רבי שמעון, דבר אחד, והקיפה אש את הבית, יצאו החכמים, ראו קיטור שהיה עולה מן הבית כל היום ההוא.	אותביה לר׳ אלעזר בריה לגביה אמר תיב ברי תיב דיומא דין את קדישא ובעדבא דקדישין א״ר שמעון מלה חד ואסחר אשא בביתא[1136] נפקי רבנן חמו קיטורא[1137] {י ע״ד} דהוה סליק מביתא כל ההוא יומא:
בא רבי יוסי בן רבי שמעון בן לקוניא, מצא את החכמים שהיו תמהים ועומדים בשוק. אמר להם מה זה. אמרו לו, ראה הקיטור הזה מהאש שלמעלה, זהו שמכתירים ביום הזה בכתר קדוש את רבי אלעזר. וראו חכמים ארבע כנפי נשר שירדו באש שהקיפה אותו ואת רבי שמעון אביו, ישב שם רבי יוסי עד שהלכה האש.	אתא רבי יוסי ב״ר שמעון בן לקוניא אשכח לרבנן דהוו תווהו וקיימי בשוקא[1138] אמר להו מאי הוא אמרו ליה חמי האי קיטורא מאשא דלעילא האי [הוא] דקא מכתירין יומא דין בכתר״א קדישא לרבי אלעזר וחמו רבנן ארבע גדפין דנשרא[1139] דנחתו באשא דאסחר ליה ולרבי שמעון אבוהי יתיב תמן רבי יוסי עד דאזל אשא:
נכנס לפניו, אמר לו, על ההכתרה@הכתר@ וההסתר והגבהות על הכל, שתהיה השמחה הזה שלמה. אמר רבי שמעון, מה דעתך. אמר רבי יוסי, הרי בֵּיתי לרבי אלעזר בנך. אמר ודאי יהיה כך, קראו לחכמים, ונתן לו את בֵּיתו.	עאל קדמוהי א״ל אכתרא וסיתרא גבהותא על כלא האי הילולא להוי שלימתא אמר ר״ש מאי דעתיך א״ר יוסי הא ברתי לרבי אלעזר ברך אמר (ודאי יהי) ודאי יהא כך קראו לרבנן ויהב ליה ברתיה:
ישבו שם שלשה ימים ועסקו בתורה לפניו, ולא השאירו סוד של המשנה שלא למד אותם רבי שמעון. אמרו עליו על רבי שמעון, שלא נראתה הקשת בימיו, שהרי הוא היה הסימן בעולם.	יתבי תמן תלת יומין ולעו באורייתא קמיה ולא שבקו סתרא דמתניתין[1140] דלא אוליף להו רבי שמעון אמרו עליו על ר׳ שמעון שלא

[1136] עי׳ חגיגה & שלימוד נסתר גורם ירידת מלאכים וסובבים אותו כאש, ועי׳ רי״ש אד״ז שגם כן אש מילא את הבית

[1137] עי׳ מלואים אות קעז.

[1138] נ״ל דהיינו מחוץ לבית איפה שר״ש ור״א היו לומדים.

[1139] עי׳ תיקו״ז כג ע״א שזה כאשר לומדים נסתר יורדת הארת אימא להם, ועם ד׳ כנפים.

[1140] שער המצות - פרשת ואתחנן
[מ״א עד] כונת קריאת המשנה דע כי המשנה ה״ס מטטרון שהוא היצירה וצריך לכוין להעלות היצירה אל הבריאה עי״כ [על ידי כונתנו] באופן זה כי הנה המשנה היא היצירה ותכוין כי ע״י קריאתך בה חוזרת המשנה שהיא היצירה לעשות נשמה שהיא הבריאה כנודע ואותיותיהן שוות משנה נשמה. וסוד נשמה זו פירושה נ׳ מש״ה ר״ל כי משה גי׳ א״ל שד״י כנודע שהוא עולם הבריאה כי לכך משה זכה לבינה המקננא בכורסייא. ותכוין כי הוא סוד קפ״ד אחוריים דהויה דיודין וקס״א אהי״ה דיודין שהם חיבור אבא גו אימא בעולם הבריאה והם גי׳ משה. ותכוין להוריד [הארה] מב׳ שמות אלו של הבריאה אל היצירה ועי״כ תוכל היצירה לעלות ולכלל בבריאה. והנה ההארה אשר תוריד מב׳ שמות הנזכרים שסודה משה ה״ס אות נ׳ של נשמה כנזכר שהם בחינת נ׳ שערי בינה שבבריאה וזהו נ׳ שמ״ה פירוש נ׳ הנמשכת מן שמ״ה כנזכר. ואמנם ענין נ׳ שערים אלו תכוין בהם כך כי הם ג׳ שמות אהי״ה שיש באימא המקננת בכורסייא והם בג׳ מלוים דיוד״ן דאלפי״ן דההי״ן שהם בסוד ג׳ הקוים דאימא ימין ושמאל ואמצע והם ג״כ סוד ג׳ קוי אות ה׳ עילאה הנקראת אימא. ובג׳ שמות הנזכרים יש בהם ה׳ יודין ומספרם נ׳ ואלו הם סוד נש״ב וזכור כלל זה. ודע כי לפי שאלו הנ׳ באים מבחינת אותיות יוד״ן כנזכר לכן נקרא לשון שערים כי י׳ גי׳ עשר והוא אותיות שער ג״כ. והרי נתבאר כונה א׳ והיא שתכוין להוריד מן הבריאה ענין נשמה הנזכרת אל היצירה ועי״כ תקרא משנה. גם תכוין הכוונה הנזכרת פשוטה והיא כי אותיות נשמה הם נ׳ מש״ה ר״ל שיושפע משם אל שד״י שבבריאה אל היצירה וסוד ההשפעה ה״ס אות נ׳ המתפשטת ביצירה. גם תכוין כי יש בבריאה שלשה שמות אהי״ה דיודי״ן דאלפין ודהיה״ן כנזכר והנה מילוים לבד הם גי׳ שצ״ב ועם כללות ג׳ שמות עצמן הוא ג׳ משנה, ותכוין להוריד ההארה זה אל היצירה. גם תכוין לשם מטטרו״ן י״ה אדנ״י שהם גי׳ משנה [עם הכולל] וכבר ידעת כי שמות אלו הם ביצירה ולכן הם סוד משנה. גם תכוין כי משנה גי׳ ל״א אשכ״ח ל״ה ועי״כ יועיל לך שלא תשכח המשנה ונלע״ד חיים כי זו הכונה אחרונה אינה ממורי זלה״ה:

	נתראה קשת בימיו דהא הוא סימנא בעלמא הוה[1141]:
אמר רבי יצחק, הנשמה עומדת בקיום לעולמים. מה הקדוש ברוך הוא קיים אף היא קיימת, אבל על אותה נפש חיה, אמר הכתוב ״הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה״.	א״ר יצחק נשמתא היא קיימא בקיומא לעלמין מה הקב״ה קיים אף היא קיימת אבל על ההיא נפשתא חייתא אמר קרא (&) הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה[1142]:
אמר רבי יוסי, מה ראה אונקלוס שנאמר ״ויהי האדם לנפש חיה״, ותרגם לרוח מדברת, אם נפש של בהמה היא, למה הם לא מדברות.	א״ר יוסי מאי חזא אונקלוס דאמר ויהי האדם לנפש חיה ותרגם לרוח ממללא אי נפשא דבעירתא היא למה לא ממללן:
אמר רבי יצחק על שנלושו מהעובי הגדול של העפר יותר מבני אדם, ולא זוקפות ראש ולא מסתכלות ברקיע כמו בני אדם, שאֵלו נלושו מעפר הקל כמו בני	א״ר יצחק על דאתגבלון מעובייא רבה דעפרא יתיר מבני נשא ולא זקפין רישא ולא מסתכלין ברקיעא כבני נשא דאלו אתגבלו

[1141] עי׳ זהר ח״ג טו ע״א: תאנא מי נח אקרון דהוא גרים דאקרון על שמיה אמר רבי יוסי זאת לי מה קא מיירי אלא אמר קודשא בריך הוא מי נח גרמו לי דאגלי זאת בעלמא דכתיב (ישעיה נט כא) ואני זאת בריתי אותם (בראשית ט יב) זאת אות הברית וגו׳ (שם יג) את קשתי נתתי בענן כלומר לית מאן [דאשגח אלא] (דישגח) ליקרא דשמי דרמיזא בזאת ומאן גרים לי מי נח מכאן סימנא לחסידא זכאה דלא [אתגלייא] (יתגלייא) והאי קשת בימוי ולא אצטריך עלמא ביומוי להאי אות ומאן איהו (יצטריך עלמא להאי זאת ומאי ניהו) ההוא דבעי רחמי על עלמא ואתחזי לאגנא עלוי כגון רבי שמעון ובר יוחאי דלא אצטריך עלמא ביומוי להאי ואותו (ברית) דהא הוא ואותו (ברית) סימנא בעלמא [הוה] דלא הוה גזרה דאתגזר על עלמא לעילא דלא מבטל לה והיינו דכתיב (ש״ב כג ג) מושל באדם קודשא בריך הוא מושל באדם ומי מושל בקודשא בריך הוא כביכול צדיק דקודשא בריך הוא גזיר ואיהו מבטל:

תרגום: שנינו הם נקראו מי נח, שהוא גרם שנקראו על שמו. אמר רבי יוסי ״זאת לי״ במה מדובר, אלא אמר הקדוש ברוך הוא, מי נח גרמו לי שאגלה זאת בעולם, שנאמר ״ואני זאת בריתי אותם״, ״זאת אות הברית וגו׳״, ״את קשתי נתתי בענן״, כלומר אין מי שמשגיח אלא לכבוד שמי שרמוז בזאת. ומי גרם לו, מי נח. מכאן סימן לחסיד צדיק שלא מתגלה הקשת הזו בימיו, ולא צריך העולם בימיו לאות זו (הזאת). ומי הוא אותו שמבקש רחמים על העולם וראוי להגן עליו כמו רבי שמעון בן יוחאי, שלא צריך העולם בימיו את האות הזאת, שהרי הוא היה אות סימן בעולם, שלא היתה גזרה שנגזרה על העולם למעלה שלא מבטל אותה. והיינו מה שנאמר ״מושל באדם״, הקדוש ברוך הוא מושל באדם, ומי מושל בקדוש ברוך הוא כביכול צדיק, שהקדוש ברוך הוא גוזר והוא מבטל.

ועי׳ מלואים אות קעח.

[1142] יהל אור על הזוהר חלק א דף טו/א

ולמלקט רוחין ונשמתין: ולא אמר ונפשין, כי הענין של נר״ן נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם. וכשבאו הנשמה ורוח באדם מיד בא הנפש במעי אמו מכחם. דרך משל, כשפותחין החלון בא אור לבית וכשנסתלקו נשמה ורוח אז נתבטל כח הצומח כמו בכל הצמחים כשנחתך הצומח אז נסתלק הכח כי הכח אינו רק כשקיים הדבר ואח״ז כאילו לא היה. אך באדם אינו כן, רק שהנשמה ורוח מאוסרים בנפש אף לאחר מיתה נשתייר בו כח הנפש (בזמן שהנוקבא משגיחים עליו) ולזה נאמר הכרת תכרת הנפש - זה סילוק נו״ר ממילא נכרת הנפש כו׳ אבל הנשמה אינה בכלל עונשין שמסתלקת מיד כשפוגם והרוח הוא בכלל העונשים ולזה אמר רוחין ונשמתין אבל נפש מיד נתהוה ממילא וגם שאין לו רק ע״י וכנ״ל.

ספר הליקוטים פרשת לך לך - פרק יג

. ענין הכרת. כי באדם יש נפש רוח נשמה, והנשמה מקבלת השפע העליון ראשונה, והיא נוטלת לעצמה עיקר האור, והתמצית נותנת אל הרוח, שהוא לבוש אל הנשמה. וכן הרוח והנפש, נותנת התמצית אל הגוף. ואחר המות, לעולם הנשמה מקושרת ברוח, לא יפרדו איש מאחיו. ואם האדם זוכה, גם הנפש מקבלת מאור הנשמה והרוח, ממקום עליון, שנמשך לנשמה ורוח, מלבד הנמשך לה ממקום שמשפיע אל הנפש. וזהו שנאמר (ישעיה נ״ח י״א) והשביע בצחצחות נפשיך, הם ג׳, שגם הנפש נוטלת מן הצח הנוגע אליה, ומן הצחות שהוא הנוגע לנשמה ורוח, ולכן נכללו בתיבה אחת שתיהם, שאמר צחות. משום שהנשמה והרוח מקושרות לעולם, וכולם ממשיכים אל העצמות שבקבר, שהעצמות מתחברים עצם אל עצמו, והנפש נכנסת בתוכם בעודו בקבר. וז״ש ועצמותיך יחליץ, מלשון חלוצי צבא, דהיינו סדר כלי הזיין זו ע״ג זו, כן העצמות, נפרדים ומתחברים עצם אל עצמו. אבל אם לא זכה, שעבר על כריתות, הנה הגוף נכרת, שאין הנשמה שורה בו, וגם הנפש נכרתת ומתפרדת מן הנשמה והרוח, וזהו ונכרתה הנפש ההיא. אבל הנשמה והרוח אינן נפרדות, ולא שייך בהם כרת, כי אין הפגם פוגם בהם לעולם, ע״כ:

אדם וזוקפות ראש ומסתכלות ברקיע, היו מדברות.	מקלילא דעפרא כבני נשא וזקפן רישא ואסתכלו ברקיעא[1143] הוו ממללן:
אמר רבי יוסי הלישה וזקיפת הראש מובן@, אבל הסתכלות ברקיע, למה. אמר לו אותו העזרה@ הגדולה של בני האדם. בא וראה כשנבוכדנצר מגורש[1144] [ממלכותו@] והיה [כמו] בהמה בהרים לא היה לו סיוע עד שהסתכל ברקיע, זהו שנאמר ״אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר עֵינַי לִשְׁמַיָּא נְטָלַת וּמַנְדְּעִי עֲלַי יְתוּב [אני נבוכדנצר נטלתי עיני לשמים ודעתי עלי חזרה]״ שעד שלא הסתכל ברקיע לא היתה דעתו עליו.	א״ר יוסי גבלותא וזקפן רישא תינח אבל אסתכלותא ברקיעא[1145] למאי א״ל ההוא סיועא רבה דבני נשא[1146] ת״ח נבוכדנצר כד הוה טריד והוה בעירא בטורייא לא הוה ליה סיועא עד דאסתכל ברקיעא הה״ד (דניאל ד לא) אנא נבוכדנצר עיני לשמיא נטלת ומנדעי עלי יתיב דעד לא יסתכל ברקיעא לא הוה מנדעיה עילויה:
אמר רבי כרוספדאי הגוים ועמי הארץ שלא מאמינים בקדוש ברוך הוא ולא עוסקים בתורה, אין להם אלא רק אותה נפש חיה שיצאה מן הארץ, ועל כן אין להם אמונה. אבל ישראל שמאמינים בקדוש ברוך הוא ועוסקים בתורה ושומרים מצוותיו, אמר הקדוש ברוך הוא ״לא כאלה חלק יעקב וגו׳״, לא תהיה להם נפש חיה. אבל מה יהיה להם, ״כי יוצר הכל הוא״, הכל הוא שכינתו, וממנה נגזרת הנשמה הקדושה, להיות חלקו של יעקב. מה הוא, כלומר הכל, היא הנשמה הואיל ונגזרה ממנה.	א״ר כרוספדאי הגוים ועמא דארעא דלא מהימני בהקב״ה ולא עסקי באורייתא לית להו בר ההיא נפשא חייתא דאתנפקא מארעא ועל כך לית להו מהימנותא[1147] אבל ישראל די מהימני בהקב״ה ועסקי באורייתא ונטרי פקודוהי אמר הקב״ה [(ירמיה י טו-טז)[1148] הבל המה כו׳ בעת פקודתם יאבדו] לא כאלה חלק יעקב וגו׳ לא יהי להון נפשא חיתא אבל מה יהא להון כי יוצר הכל[1149] הוא הכל הוא שכינתיה ואתגזרת נשמתא קדישא מינה למהוי חולקא דיעקב מאי הוא כלומר הכל הוא נשמתא הואיל ואתגזרת מינה:
אמר רבי יהודה, אם לגוים אין אמונה, הרי ראינו שהולכים אל תועבותיהם חגרים וסומים ומלאים מכות ומחלות	א״ר יהודה אי לעכו״ם לית מהימנותא הא חזינן דאזלי לטעוותהון חגרין וסומין ומליין

[1143] עי׳ מלואים אות קכו.

[1144] עי׳ תרגום ישעיה נז כ.

[1145] שער המצות - פרשת ואתחנן

טוב לאדם לדור בבית שיש בו חלונות פתוחות נגד הרקיע כדי שתמיד בכל עת ורגע יגביה עיניו לשמים ויביט בנפלאותיו ית׳ בבריאת שמים וארץ וכענין מ״ש דהע״ה כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך כו׳ מה אנוש כי תזכרנו כו׳. וכיוצא בזה אמרו במדרש הנעלם על ענין נבוכדנצר הרשע שכתוב בו עיני לשמיא נטלית ומנדעי יתוב עלי וענין זה מחכים האדם ומכניס יראת ה׳ טהורה בלבו אם יתמיד וירגיל עצמו בזה:

[1146] עי׳ & הבא לטהר שזה עליית מן אולי? אולי הסתכלות בשמים עליית מ״ן?

[1147] עי׳ לעיל הערה 765. ועי׳ זהר ח״ב רנז ע״א, ח״ג פ ע״א, צ ע״ב

[1148] ז״ל בשלימות: הבל המה מעשה תעתעים בעת פקדתם יאבדו. לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא וישראל שבט נחלתו יהו״ה צבאות שמו. עי׳ לעיל הערה 1120. ועי׳ תיקו״ז קכה ע״ב. ועי׳ יהל אור ח״ב יט ע״א: ענין מהימנותא אמור בכ״מ על ו״ק. והענין כי כל אמונתינו הוא בשם הוי״ה, ובזה אנחנו נבדלים מן האומות, כי כל האומות משיגין את שמו ית׳, כמ״ש גדול שמי בגוים, ובכ״מ כו׳, רק שאין משיגין את שם הוי״ה, רק בשאר השמות, וכולם אינן שם העצם רק שמות משותפים. לכן אינן דבקין בו ית׳, רק עובדין אותו בשיתוף, כי כל השמות אינן רק משותפין ומושאלין מפעולותיו. לא כאלה חלק יעקב, שהם דבקין בשם זה, ולכן הם דבקים בגוף האילן, משא״כ האומות בענפין ועלין, שהן כינויין. ולכן מרע״ה לא הזכיר לפרעה, רק שם הוי״ה

[1149] עי׳ שערי אורה ז ע״א: ולפעמים נקרא שם אדנ״י בכינוי ״כל״, והטעם לפי שלא יחסר כל בו, שהרי כל מיני השפע והאצילות וכל מיני הברכות והקיום כולן נכנסים בתוכו. ונקרא כ״ל לפי שהכל בו, וכל מיני צורך שיצטרך דבר בעולם אין לבקש אלהות אחרת ולא ממקום אחר, כי הכל כלול בתוך שם זה, וממקום זה יפיק כל שואל רצונו, כל אחד ואחד כפי חפצו ורצונו, בהיותו קורא אותו באמת. ועוד כי יסוד, המידה שהיא למעלה משם זה, נקראת כל (זהר ח״א יז ע״א), על עיקרים שעדיין נבאר אותם בעזרת השם. והמידה הזאת הנקראת כ״ל, נתנה י״י במתנה לאברהם, כמו שהודענוך, שהרי היא יסוד הברכה והבריכה, ואל זה רמז באמרו, וי״י ברך את אברהם בכל (בראשית כד א).

ועי׳ פע״ח (שבת יט): ביוצר של שבת, אנו אומרים ז״פ הכל, והם על סדר ממטה למעלה. מיסוד עד החסד. כיצד - בורא את הכל, הוא יסוד. הכל יודוך, הוד. והכל ישבחוך, נצח. והכל יאמרו, ת״ת. הכל ירוממוך, גבורה. יוצר הכל, חסד. כי כל אחד מו״ק אלו, כלול מנ׳ שערי בינה, אשר נפתחין בשבת.

ונרפאים. אמר לו, לאבד אותם לעולם הבא, זהו שנאמר "משגיא לגוים ויאבדם".	מחין ומרעין ואיתסאן[1150] א״ל לאובדא להו לעלמא דאתי הה״ד (איוב יב כג) משגיא לגוים ויאבדם[1151]:
ועוד הרי שנינו (ע״ז נה ע״א) "וחליים רעים ונאמנים", מה זה "נאמנים", שעושים באמונה, כשמגיע הזמן, יוצאים מאותו האיש. ולפעמים שנמצא אצל אותם הגלולים, שהם הולכים במחלותיהם לתועבותיהם ונרפאים, ואומר שהוא האליל הוא שעשה.	ועוד הא תנינן (דברים כח נט) וחליים רעים ונאמנים מאי נאמנים דעבדי מהימנותא כד מטא זמנא נפקי מההוא גברא[1152] וזמנין דאישתכח לאינון טעוון דאינון אזלין במרעיהון לטעוותהון ואתסאן ואמרי דההוא טעותא הוא דעביד:
ואמר רבי יוחנן, פעם אחת ספר לי יהודי אחד, שהיו לו חלאים רבים ולא נרפא. ראה את אותם סוחרים, שהיו הולכים עם מחלותיהם לגלוליהם ונרפאו. אמר אלך לשם, ואף על גב שהוא אסור, אבל מותר לראות מה זה.	וא״ר יוחנן זמנא חדא סח לי יהודאי חד דהוו ליה מרעין סגיאין ולא איתסי חמא לאינון טעיין[1153] דהוו אזלי במרעיהון לטעוותהון ואתסאן אמר איזיל התם ואע״ג דאיהו אסור אבל [מותר] למחמי מאי הוא:
הלך לשם ונכנס ביניהם ולן שם בין האנשים שהיו מוכים וחולים כלם. ישנו והוא לא ישן, עד שראה שטן אחד שהיה הולך ביניהם, וכלי רפואה בידו, והיה שם על כל אחד ואחד ונרפא. עבר עליו ולא שם עליו, אמר לו "אדוני הריני מבני החלאים, שים עלי".	ואזל התם ועאל בגווייהו ובת תמן ביני אינשי דהוו מחיין ומרעין כלהו אדמכו ואיהו לא אדמיך עד דחמא חד שטנא[1154] דהוה אזיל בינייהו ומאני דאסוותא בידיה {יא ע״א} והוי שוי על כל חד וחד ואתסי אעבר עליה ולא שוי עליה א״ל מארי הא אנא מבני מרעין שוי עלי:
אמר לו "לא כאלה חלק יעקב", שעל אלה צוו אותי להאביד אותם לעולם הבא, אבל בני יעקב לא כאלו. ומלפני?@ מה, על "כי יוצר הכל הוא", מה היוצר סותר ובונה, אף הקדוש ברוך הוא מכה ומרפא, וסותר ובונה. יצא אותו האיש וסיפר לי את המעשה, אמרתי ברוך הרחמן, ששלח אותך לשם לראות את זה ולשמע את זה מפיו, וכזה סיפר לי יוסי החרש.	א״ל לא כאלה חלק יעקב דאלין אתפקדו לי לאובדא להון לעלמא דאתי אבל בנוי דיעקב לאו כאלין אתפקדו לי לאובדא להון לעלמא דאתי אבל בנוי דיעקב לאו כאלין ומן קדם מה על כי יוצר הכל הוא מה היוצר סתר ובני אף הקב״ה מחי ומסי וסתר ובני נפק ההוא גברא וסח לי עובדא אמרית בריך רחמנא דשדרך התם למחמי דא ולמשמע כדין מפומיה וכדין סח לי יוסי חרשא:
	יב/ב

[1150] עי׳ ע״ז נה ע״א: אמר רב, מאי דכתיב: אשר חלק ה׳ אלהיך אותם לכל העמים. מלמד שהחליקן בדברים כדי לטורדן מן העולם. והיינו דאמר ריש לקיש, מאי דכתיב: אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן. בא לטמא פותחין לו, בא לטהר מסייעין אותו. פי׳ רש״י: שהחליקן בדברים - מניחן לטעות.
ועיי״ש לעיל בגמ׳: יסורין, בשעה שמשגרין אותן על האדם, משביעין אותן: שלא תלכו אלא ביום פלוני, ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית, ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני, כיון שהגיע זמנן לצאת הלך זה לבית עבודת כוכבים, אמרו יסורין: דין הוא שלא נצא, וחוזרין ואומרים: וכי מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו. והיינו דא״ר יוחנן, מאי דכתיב: וחלים רעים ונאמנים. רעים - בשליחותן, ונאמנים - בשבועתן.

[1151] עי׳ זהר ח״ג ר ע״א שזה טעם שאלת הקב״ה לבלעם "מי האנשים האלה עמך", ומסתמא אותו דבר באדם הראשון.
ועי׳ הקדו״ש ש״ו פ״ה: רשעי או״ה הנה אמרו עליהם בעירובין (י״ט ע״א) רשעים אפי׳ על פתחו של גיהנם אינם חוזרים בתשובה, ולכן נאמר עליהם (איוב יב כג) משגיא לגוים ויאבדם, וכן (דברים ז י) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, אבל ברשעי ישראל הנה אמרו בעירובין שם, כי הם מצדיקין עליהם את הדין ואומרים לפניו, רבש״ע יפה דנת יפה זכית יפה חייבת ויפה תקנת גיהנם לרשעים גן עדן לצדיקים.

[1152] עי׳ זהר ח״א רכז ע״ב, שמוסיף "בין לצדיקים בין לרשעים". ועי׳ תיקו״ז קנב ע״א: וחלים רעים ונאמנים הוא דנשיך לון ההוא חויא בכמה נשיכין בההוא אבר דחב עד דאתפרע מההוא חובא

[1153] עי׳ זהר ח״ב רנח ע״ב שזה גם משמעות של טועים.

[1154] עי׳ זהר ח״א קנח ע״א שיוסף היה שטנו של יוסף, וכן מובא ברש״י, ועי׳ ב״ב (קכג ע״ב): בעא מיניה ר׳ חלבו מר׳ שמואל בר נחמני, כתיב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו׳, מאי שנא כי אתיליד יוסף, אמר ליה, ראה יעקב אבינו שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף, שנאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו׳.

	מדרש הנעלם
אמר רבי יצחק אמר רב אחא, מה זה שנאמר ״ונשמת שדי תבינם״, אלא הנשמה היא מביאה את האדם להכיר את קונו, ולהכניסו בתורה ובמעשים טובים. ואשריהם אותם שנכנסים בדרך התורה בדרך הנשמה, שבשבילה יזכו לחיי העולם הבא ולמעלת הקדושים.	א״ר יצחק אמר רב אחא מאי דכתיב (איוב לב ח) ונשמת שדי תבינם אלא הנשמה היא מביאה לאדם להכיר את קונו ולהכניסו בתורה ובמעשים טובים ואשריהם אותם שנכנסין בדרך התורה בדרך הנשמה שבשבילה יזכו לחיי העה״ב ולמעלת הקדושים:
אמר רבי יצחק אמר רבי אחא, כל העוסק בתורה קונה הנשמה מעצמו, היינו מה ששנינו (שבת קד ע״א) ״הבא ליטהר עוזרים לו״. אוי להם לרשעים, שהם נ@דבקים בכח האדמה, שהיא נקראת נפש חיה, הנבראת מן האדמה, שבשבילה יִכְלוּ לעולם ולעולמי עולמים.	א״ר יצחק א״ר אחא כל העוסק בתורה הוא קונה הנשמה מעצמו היינו דתנינן בא ליטהר מסייעין אותו[1155] אוי להם לרשעים שהם נדבקים בכח האדמה שהיא נקראת נפש חיה הנבראת מן האדמה שבשבילה יכלו לעולם ולעולמי עולמים:
רבי דוסתאי שאל את רבי אליעזר, ואמר לו, אותה נפש חיה, מה נהיה ממנה לעולם הבא. אמר לו, אל תאמר כך, אלא אמור, מה נהיה ממנה תמיד.	שאל רבי דוסתאי לרבי אליעזר א״ל אותה נפש חיה מאי הוי מינה לעלמא דאתי א״ל לא תימא הכי אלא אימא מאי הוי מינה תדיר:
בא שמע, אמר רבי בא, מה הוא שנאמר ״הכרת תכרת הנפש ההיא״, אלא כמו ההבל שיוצא מפי אדם, שלא יכול לעלות למעלה, אפולו כמלא עיניו ומיד תכלה, כך היא אותה הנפש החיה, כמו אותו ההבל שנכרת מן הפה מהרה ותכלה, ואינו נראה בעולם והיה כלא היה.	ת״ש א״ר בא מאי דכתיב (במדבר טו &) הכרת תכרת הנפש ההיא[1156] אלא כהבל דנפיק מפומיה דב״נ דלא יכיל לסלקא לעילא אפילו כמלא עיניו[1157] ומיד תכלה כך היא אותה הנפש החיה כאותה הבל שנכרת מן הפה מהרה ותכלה ואינו נראה בעולם והיה כלא היה:
אמר רבי יוסי והרי שנינו, נפשותם של רשעים הן הם המזיקים שבעולם. אמר לו רבי יצחק, יפה אמרת, שהן המזיקות לבעליהן ומונעות כח הנשמה מעבודת בוראן, שאין מזיק לאדם אלא אותה הנפש, על שנכרתה וכלתה עם הגוף. ואמר רבי אחא, לא שנינו כך, אלא נפשותם של רשעים, כשיוצאות מן הגוף, הן הן המזיקים שבעולם.	א״ר יוסי והא תנן נפשותם של רשעים הן הם המזיקין שבעולם א״ל ר״י שפיר קאמרת שהן המזיקות לבעליהן [ומונעות] (ומניחות) כח הנשמה מעבודת בוראן שאין מזיק לאדם אלא אותה הנפש על שנכרתה וכלתה עם הגוף[1158] וא״ר אחא לא תנן הכי אלא נפשותם של רשעים כשיוצאות מן הגוף הן הם המזיקים שבעולם[1159]:

[1155] עי׳ לעיל הערה 1131.

[1156] עי׳ לעיל הערה 1142.

[1157] צ״ע שכן לשון זו היא כל מקום שעיניו רואות, והרי זה הרבה.

[1158] אמרו במדרש (תד״א רבה פרק יג) עד שאתה מבקש שיכנס תורה לתוך מעיך, בקש שלא יכנסו אכילה ושתיה למעיך

ועי׳ בהגר״א על משלי טז לב: מקורי המדות המונעים לעבוד ה׳ ית׳, והם ב׳, כעסני ותאווני. כעס הוא בכבד, ולא יהנו שאר איברים מזה. ולכבוש זה אין צריך כי אם גבורה, ולהיות אביר. והתאוה באה מן הרוח, וממנו ינוטעו כל התאות, ולזה צריך לחשוב בעין שכללו תחבולות גדולות, כי הם אתו מיום הולדו וכו׳, כעס צריך לכבוש עד התכלית, אבל התאות הן נצרכין לעבודת ה׳ ולקיים הגוף, וצריך לשבור אותם וגם שישארו אצלו. ועיי״ש כד יא: תאוה הוא במעשה, וכעס הוא בדיבור.

[1159] שער מאמרי רז״ל - ליקוטי מוהרח״ו ז״ל

השינה ביום היא רעה אל הצדיקים לפי שעל ידי מעשיו הטובים אפשר שיתעברו בו נשמות הצדיקים בעת שישן בלילה, וכאשר חוזרת נפשו בקרבו כשיקץ משנתו ממשכת עמה נשמות צדיקים לפי שיסייעהו לפי שכיון שהאדם מפקיד נפשו ביד המלכות בלילה כנודע לכן באה בבקר ברה וזכה ונקיה. אבל אם ישן ביום (שאין אז ענין הפקדון הנזכר) אין הנשמה מוצאה מקום מנוחה ופקדון ולכן אדרבא תפסיד מה שהרויחה בלילה ויתפרדו ממנה אותם הנשמות אשר נתחברו עמה בלילה כנזכר ולכן אין השינה טובה לצדיקים ביום. אבל רשעים - שינה הנאה להם ולעולם לפי שבלילה אין נפשותם נכנסת בפקדון ביד המלכות והם משוטטות בעולם ומוצאות נשמות רשעים ומתערבים בהם ונכנסים יחד בבוקר בקומם ממטתם. ולכן כאשר ישנו ביום אפשר שאם ביום ההוא התפלל בכונה או עשה איזו מצוה יתפרדו מהם הנשמות הרשעים על ידי שינתם ביום.@PERTINENT?

אמר רבי יצחק שניהם נכונים, כשיוצאות מן הגוף, אז נמצא הנזק, ואיך מזיק אותו נפש לגוף, והכל תמהים היאך הם אותם הנפשות מזיקין שבעולם עד שדבקים בבני אדם.	אר״י וכך וכך שפיר כשיוצאות מן הגוף אז נמצא הנזק והיאך מזיק אותו נפש לגוף והכל תמהים היאך הם אותם הנפשות מזיקין שבעולם (על) [עד] שדבקים בבני (נ״א בהם בני) אדם:
שנו רבותינו, אמר רבי יהודה בר יעקב, תמה אני על אנשי הדור אם רובם נעשים בכשרות. בא וראה, מה הוא שנאמר ״והתקדשתם והייתם קדושים״ מלמד שצריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש.	ת״ר א״ר יהודה בר יעקב תמה אני על אנשי הדור אם רובם נעשים בכשרות ת״ח מה כתיב (&) והתקדשתם והייתם קדושים מלמד שצריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש[1160]:
מה הקדושה שייכת לכאן. אמר רבי יהודה בר יעקב, שלא יעשו פריצות וחציפות ולא לשם זנות כבהמות, שהבהמות אינן עושות אלא לכך.	מאי קידושא שייך הכא א״ר יהודה בר יעקב שלא יעשו פריצותא וחציפותא ולא לשום זנות כבהמות שהבהמות אינן עושות אלא לכך:
שהרי שנינו כל הבועל לשם זנות או לשם מה שאמרנו, ולא ישמר את עצמו מאותם הדברים הצריכים, ששנינו בבריתא, העובר ההוא שנולד, יהיה פרוץ חצוף זונה רשע, ואינו בכלל ״זרע אמת״.	דהא תנן כל הבועל לשום זנות או לשום מה דאמרן ולא ישמור את עצמו מאותן הדברים הצריכין דתנינן במתניתא ההוא עוברא דאתייליד ליהוי פריץ חצוף זונה רשע ואינו בכלל זרע אמת (ירמיה ב כא)[1161]:
וכל הבועל לשם מצוה ומקדש עצמו ומכוון לבו לשם שמים, יהיו לו בנים מעולים צדיקים וחסידים יראי שמים קדושים, זהו שנאמר ״והתקדשתם והייתם קדשים״.	וכל הבועל לשם מצוה ומקדש עצמו ומכוין לבו לשם שמים הוו ליה בנין דמעלי צדיקים וחסידים יראי שמים קדישין הה״ד והתקדשתם והייתם קדושים:
אמר רבי יהודה, הרשעים, על שאינם מולידים אלא לשם זנות, בעזות ובחציפות, אין להם אלא אותה הנפש החיה הנתונה לבהמות, שענינם אינם אלא כבהמה.	א״ר יהודה הרשעים על שאינן מולידים אלא לשם זנות ובחציפות אין להם אלא אותה הנפש החיה הנתונה לבהמות שעניינם אינם אלא כבהמה:
אבל צדיקים היודעים לקדש עצמם, נאמר בהם ״ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת״. מה הוא ״אמת״. אמר רבי אחא, אמת, שאינו מהרהר באשה אחרת, ויש לו אמת עם אשתו.	אבל צדיקים היודעים לקדש עצמם כתיב בהו (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתיך שורק כולו זרע אמת מאי אמת א״ר אחא אמת בכל שאינו מהרהר באשה אחרת ויש לו אמת עם אשתו[1162]:
רב הונא אמר לכוון ולקדש את עצמו לשם שמים, שנאמר ״אם ה׳ לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו״, כלומר אם אין הכוונה לשם שמים לבנות הבית ולהוליד בנים, ״שוא עמלו בוניו בו״, שמכניס באותו הולד עמל של שוא, ואיזהו עמל של שוא, זו נפש חיה שתכלה ותכרת, כהבל היוצא מן הפה שהוא שוא. והואיל	רב הונא אמר לכוין ולקדש עצמו לשם שמים שנאמר (תהלים קכז א) אם ה׳ לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו[1163] כלומר אם אין הכונה {יא ע״ב} לשם שמים לבנות הבית ולהוליד בנים שוא עמלו בוניו בו שמכניס באותו הולד עמל של שוא ואיזהו עמל של שוא זו נפש חיה שתכלה ותכרת כהבל היוצא מן הפה שהוא שוא

[1160] עי׳ מלואים אות קעט.

[1161] עי׳ זהר ח״ג רל ע״א: ובגין דא אמר שלמה (משלי יב ד) אשת חיל עטרת בעלה וכרקב בעצמותיו מבישה דשכינתא איהי מטרוניתא שפחה דילה לילית לית לה ענוה ולא בשת אנפין מקב״ה |והכי בנהא| (הכי) ערב רב וקב״ה עתיד לאעבר׳ לה ולבנהא מעלמא |דממזרים| (דחמורים) אינון מבני ט׳ מדות אסנ״ת משגח״ת [ר״ת אנוסה שנואה נידוי תמורה מורדת שכורה גרושת הלב חצופה תערובת] ממזרי דרבנן:

תרגום: ומשום זה אמר שלמה ״אשת חיל עטרת בעלה וכרקב בעצמותיו מבישה״, שהשכינה היא מלכה, השפחה שלה לילית, אין לה ענוה ולא בושת פנים מהקדוש ברוך הוא, וכך בניה ערב רב. והקדוש ברוך הוא עתיד להעביר אותה ואת בניה מהעולם, שממזרים הם, מבני ט׳ מדות, אסנ״ת משגח״ת (ראשי תבות אנוסה שנואה נדוי תמורה מורדת שכורה גרושת הלב חצופה תערובת) ממזרים מדרבנן.

עי׳ מלואים אות קפ.

[1162] עי׳ מלואים אות קפא.

[1163] עי׳ תז״ח מז ע״ד שזה שותף הג׳ המוזכר בנדה לא ע״א.

והוא מכניסו באותו הולד, הרי עמלו של שוא.	והואיל והוא מכניסו באותו הולד הרי עמלו של שוא[1164]:
אמר רבי יצחק, אמת הוא ראשי תיבות א׳ אמת, מ׳ מארץ, ת׳ תצמח, כלומר ״אמת מארץ תצמח״. מה משמע. אמר רבי יצחק בשעת החבור, שצריך להיות שם האמת והיושר, בשעה שנתהוה מארץ ונתיסד ולא בשעה שנתגבל. והיינו מה שאמר רב הונא, כל בנין שאין בו יסוד, אינו כלום. ואיזהו יסוד שצריך האדם בשעת החבור, כמו שאמרנו.	א״ר יצחק אמת הוא נוטריקון א׳ אמת מ״ם מאר״ץ תי״ו תצמ״ח[1165] כלומר (תהלים פה &) אמת מארץ תצמח מאי משמע א״ר יצחק בשעת החיבור שצריך להיות שם האמת והיושר בשעה שנתהוה מארץ ונתייסד ולא בשעה שנתגבל והיינו דאמר רב הונא כל בנין שאין בו יסוד אינו כלום ואיזהו יסוד שצריך האדם בשעת החיבור כדקאמרן:
רבי זירא אמר, פעם הלכתי במדבר ומצאתי ערבי אחד, שהיה נושא על כתפו משא של י׳ סאים והיה זקן. ואמרתי לו, אני צריך את הכח הזה לעסוק בתורה. אמר אבי ואמי לא עשו אותי אלא בשביל המעשה הזה.	רבי זירא אמר זמנא חדא הוה אזלינא במדברא ואשכחנא חד ערבאי דהוה מטיל אכתפיה מטול י׳ סאין והוה סבא ואמרנא ליה (חילא) [אנא חילא דא] בעי למלעי באורייתא אמר לא עבדו לי אבא ואימא בגין כך אלא לעובדא דא:
שאני שמעתי את אבי, שבשעה שעשה אותי, שתשוקתו לבן היתה, שיהיה לו כח להביא תבואה מן השדה. ובעצה הזו נמלך באותה שעה, והרי אני זקן ומה אעשה.	דאנא שמעית לאבוי דבשעתא דעביד לי דכסופיה לבר הוה דיהא לי חילא לאייתי עיבורא מן חקלא ובהאי עיטא אימלך בההיא שעתא והא אנא סבא מאי איעבד:
אמר רבי יהודה אשרי מי שאבותיו הרהרו בדבר טוב. מנין לנו, מבת שבע אֵם שלמה, שהכתוב מעיד עליה שהיא אם שלמה ממש, משום שהתייסד ממנה, מעניינה@ ומהרהורה ומהשתדלותה שנאמר ״מה ברי ומר בר בטני וגו׳״.	א״ר יהודה אשרי מי שאבותיו הרהרו בדבר טוב מנ״ל מן בת שבע אם שלמה דקרא מסהיד עליה שהיא אם שלמה (מלכים א׳ א יט, ב יג) ממש משום דאתייסיד ממנה מעניינה ומהרהורה ומהשתדלותה שנאמר (משלי לא ב) מה ברי ומה בר בטני וגו׳[1166]:
אמו מובן, אבל אביו מנין לנו, שנאמר ״שיר המעלות לשלמה אם ה׳ לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו״, וכי שלמה אמר את המזמור הזה. אמר רבי יצחק,	אימיה תינח אבוהי מנ״ל דכתיב (תהלים קכז א) שיר המעלות לשלמה אם ה׳ לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו וכי שלמה אמר זה המזמור אמר ר״י
	יב/ג
	מדרש הנעלם
חס ושלום, אלא דוד אמרו ברוח הקודש על שלמה. בשעה שאמר הנביא לדוד ״הנה בן נולד לך כו׳ כי שלמה יהיה שמו״, אמר דוד, בן אחד היה לי מבת שבע ומת, עכשיו, אחר יולד לי מן השמים הוא בא, ואמר שיר זה, ונתכון בו לשם שמים, זהו	ח״ו אלא דוד אמרו ברוח הקודש על שלמה בשעה שאמר הנביא לדוד הנה בן נולד לך כו׳ כי שלמה יהיה שמו (דבה״י א׳ כב ט)[1167] אמר דוד בן אחד היה לי מבת שבע ומת[1168] עכשיו אחר יולד לי מן שמיא הוא בא ואמר שיר זה ונתכוון בו

[1164] עי׳ מלואים אות קפב.

[1165] עי׳ פת״ש (שבירה יט): ארץ הוא בסוד אמ״ת וכמ״ש (תהלים פה יב) א׳מת מ׳ארץ ת׳צמח (זו״ח כאן) שהוא א׳לף מ׳אתים ות׳שעים (עי׳ תיקו״ז ה ע״ב), ששקר הוא עולם התוהו קיימא דחד סמכא דשקרא לא קאי אבל אמת מלבן לבוני וקושטא קאי (שבת קד ע״א) דנפלין אסתמיכו ע״י התורה והמצות שעוסקים ישראל למטה, ונמצא שעיקר התיקון הוא בארץ בנוקבא שהיא כנסת ישראל, ואז בונין אותה בסוד פרצוף ומוסיפים בה ט׳ נקודות דילה שהם ט׳ יודי״ן בסוד צדיק כמ״ש (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם, והם בסוד התשעים, ועי״ז באים מוחין לז״א שהם בסוד אלף ומאתים שהדעת כולל אלף אדרין ואכסדרין שהם ב׳ עטרין דגניזין בא״א שהוא כתר פל״א עליון, ומאתים הם בחו״ב כידוע ששם המאות והוא בסוד אמ״ת והוא צומח מן הארץ ע״י תיקון הנוקבא.

[1166] עי׳ סנהדרין (ע ע״ב): ומה בר בטני כל הנשים של בית אביך כיון שמתעברות שוב אינן רואות פני המלך ואני דחקתי ונכנסתי כדי שיהא לי בן מזורז ומלובן.

[1167] ז״ל: הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה והנחותי לו מכל אויביו מסביב כי שלמה יהיה שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו:

[1168] $שמואל ב יט

שנאמר "שיר המעלות לשלמה", בשביל שלמה אמרו.	לשום שמים ה״ד שיר המעלות לשלמה בשביל שלמה אמר[1169]:
"אם ה' לא יבנה בית", אם סיעתו לא יעזור בכוונה השלֵמה שלי, "שוא עמלו בוניו בו", לשוא נעמל. כמו שהיה בראשונה, שעמלנו לשוא. ובגלל אותו החטא מת, ואני יש לי להטרד@ מירושלים. ובעוד שאני אצא, "אם ה' לא ישמר עיר", מכל אדם "שוא שקד שומר". אמר רבי יצחק (פנחס) שהניח עשר נשים פילגשים לשמור הבית, והיה מה שהיה, ועל כן פנים "שוא שקד שומר".	אם ה' לא יבנה בית אם סיעתו לא יסייע בכוונה השלימה שלי שוא עמלו בוניו בו לשוא נעמול כמו שהיה בראשונה שעמלנו לשוא ובגין ההוא חובה מת ואנא אית לי לאתטרדא מן ירושלים[1170] ובעוד שאני אצא אם ה' לא ישמר עיר מכל אדם שוא שקד שומר א״ר יצחק (נ״א פנחס) שהניח עשר נשים פילגשים לשמור הבית והוה מה דהוה ועכ״פ שוא שקד שומר:
אמר רבי יהודה בשביל שלמה נאמר שיר זה, שנתכוון דוד עליו לשם שמים, ואמו גם כן נתכוונה לשם שמים, ויצא מהם שלמה. נאמר בו "וישב שלמה על כסא ה' למלך". אמר רבי יצחק, לפיכך נקרא למואל. מהו "למואל". כמו "למו פי" [אל פי@], מלמד ששניהם נתכונו אֶל אֵל.	א״ר יהודה בשביל שלמה נאמר שיר זה שנתכוון דוד עליו לשום שמים ואמו ג״כ נתכוונה לשום שמים ויצא מהם שלמה דכתיב ביה (דבה״י א׳ כט כג) וישב שלמה על כסא ה׳ למלך[1171] א״ר יצחק לפיכך נקרא למואל מאי למואל כמו למו פי (איוב מ ה) מלמד ששניהם נתכונו [למו אל] (למואל)[1172]:
ומכאן למדנו, כל המתכון לשם שמים באותה שעה, יוצא ממנו בן מעולה. ומנין לנו, משמואל, שנתכוונה אמו עליו תמיד לשם שמים, שנאמר "ונתתיו לה'", וכן "אל הנער הזה התפללתי", וכן אמר דוד "אם יהיה לי הבן הזה" מכאן יהיה מוכן למוא"ל, כלומר, נתון הוא לאל.	ומכאן למדנו כל המתכוין לשם שמים באותה שעה נפיק מיניה בר דמעלי ומנא לן משמואל שנתכוונה אמו עליו תמיד לשום שמים דכתיב[1173] (שמואל א׳ א יא) ונתתיו לה׳[1174] וכן[קכג] (שם כז) אל הנער הזה התפללתי[1175] וכן אמר דוד אם יהיה לי הבן הזה[1176] מכאן יהיה זמין למוא״ל כלומר נתון הוא לאל:
שנו רבותינו אמר רבי יוסי בן פזי, פעם אחת הלכתי בדרך ופגעתי באותו הר של "כפר קרדו", והיו האנשים שמחים בחלקם. ולנתי שם ליל שבת אחד, וראיתי את מארחי שהיה רוצה לשכב עם אשתו, עמד זה מצד זה והתפלל ועמדה היא מצד ההוא והתפללה, אמרתי להם מהי תפלתכם בשעה זו.	ת״ר א״ר יוסי בן פזי זמנא חדא הוינא אזיל באורחא וערענא בההוא טורא דכפר קרדו והוו גוברי בדיחי בחולקהון ובאית תמן ליליא דשבתא ואפוקי שבתא וחמיתי לאושפיזאי דהוה בעי למשכב עם דביתהו קאים האי מהך גיסא וצלי וקמת היא מהאיך גיסא וצלת אמרינא להון מאי צלותכון בשעתא דא:
אמרו לי, הזמן שלנו לזווג משבת לשבת, ומתפללים את תפלתנו לפני הקדוש ברוך הוא, שיהיה לנו בן שיעבוד עבודתו, בן ירא חטא, בן שיעשה את מצוותיו ולא יסטה מהתורה לימין ולשמאל. אמרתי להם, יהי רצון שתהיה לכם בקשתכם/רצונכם, שהרי לשם שמים עשיתם.	אמרו לי עידנא {יא ע״ג} דידן לזווגא משבת לשבת ומצלינן צלותנא קמי קב״ה דיהא לנא בר דיפלח פולחניה בר דחיל חטאה בר דמעביד פיקודוהי ולא יסטי מאורייתא לימינא ולשמאלא אמרינא להו יהא רעוא דיהא לכון בעותכון דהא לשום שמים קא עבדתין:

Commented [O12]:

[1169] עי׳ מלואים אות קפג.

[1170] עי׳ מלואים אות קפד.

[1171] עי׳ זהר ח״ב פה ע״א כד אתא שלמה קיימא סיהרא באשלמותא ה״ד וישב שלמה על כסא ה׳. ועיי״ש ח״ג מז ע״ב ו׳ דרגין לכרוסייא הוא על כורסייא דכתיב וישב שלמה על כסא ה׳.

[1172] עי׳ מלואים אות קפה.

[1173] ותתפלל חנה על יהו״ה - היא הנשמה הקדושה היוצאת מצרור החיים, הוא סוד תרין מזלין קדישין, והם סוד י״ג נהרי אפרסמונא דכיא (עמק המלך שט״ז פ״מ).

[1174] ז״ל: ותדר נדר ותאמר הוי״ה צבאות אם ראה תראה בעני אמתך וזכרתני ולא תשכח את אמתך ונתתה לאמתך זרע אנשים ונתתיו לידוד כל ימי חייו ומורה לא יעלה על ראשו.

[1175] ז״ל: אל הנער הזה התפללתי ויתן ה׳ לי את שאלתי אשר שאלתי מעמו.
תמיד, קודם עת הזווג (עמק המלך שם).

[1176] עי׳ שמואל ב׳ (ז יד) אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן אשר בהעותו והכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם@.

אמר רבי יוסי, אראהוראיתי@ פני השכינה, שלאחר ימים נקלעתי שם וראיתי אותו הבן שנולד להם, והיה בן שבע שנים, ראה אותי בבית ולא רצה לדבר עמי. אמר לו אביו, לך לפניו שאיש גדול הוא.	א״ר יוסי אחזי אנפי שכינתא[1177] דלבתר יומין ערעית תמן וחזית ההוא ברא דאתייליד להו והוה בר שבע שנין חמי לי בביתא ולא בעא למללא עמי א״ל אבוה זיל לקמיה דגברא רבא הוא:
אמר, אני מפחד לדבר עמו ולהתקרב אליו, שהרי לא ידעתי אם יש לו נשמה קדושה אם לא, שכך לימד אותי מורי היום הזה, שלכל מי שאין לו נשמה קדושה אסור לדבר עמו ולהתקרב אליו. אמר לו חס ושלום, שאיש גדול והחכם של הדור הוא.	אמר מסתפינא לאשתעויי בהדיה ולאתקרבא עמיה דהא לא ידענא אי אית ליה נשמתא קדישא אי לאו דהכי אוליף לי מורי יומא דין דכל מאן דלית ליה נשמתא קדישא אסור לאשתעויי בהדיה ולאתקרבא עמיה א״ל ח״ו דגברא רבא וחכימא דדרא הוא:
התקרב אלי ולא הספיק@ לדבר עמי. אמר לי, אני רואה בך שנשמה חדשה יש בך מזה ימים מועטים, ולא נזרקה בך בשעה שיצאת לעולם. תמהתי. אמרתי כך הוא, שרווק הייתי כשעסקתי בתורה ונתנה בי נשמה.	קריב גבאי ולא ספיק למללא עמי אמר לי אנא חמי בך דנשמתא חדתא אית בך מיומין זעירין[1178] ולא אזדריקת בך בשעתא דנפקת לעלמא תווהית אמרית כך הוא דרווק הוינא כד לעינא באורייתא ואתייהבת בי נשמתא:
אמר לי, ידעת את נפש החיה שנאמר בפסוק@ שהיתה מן הארץ, והרי משמע נפש חיה למה. אמרתי לו, אמור בני.	אמר לי ידעת נפש חיה דאמר קרא דהוות מן ארעא והא משמע נפש חיה למה אמרית אימא ברי:
אמר, כך אמר לי מורי, שהיא הנפש שהוציאה הארץ ומן הארץ היא נגזרה. אבל היא חיה, שיכולה להתנענע לכאן ולכאן, כמו שעושים בהמות ושרצים והכל. אבל אין בה השכל וחכמה בעבודת הקדוש ברוך הוא ,שלא נבראה אלא לבהמה ולחיה להתנענע בה, ללא תבונה, ולהתכלות כשתצא, כהבל הזה של הפה.	אמר הכי אמר לי מורי דהיא נפשא דאפיקת ארעא ומן ארעא אתגזרת אבל היא חייתא לאתנענעא לכאן ולכאן כמה דעבדין בעירא ורחשא וכלא אבל לית בה סוכלתנותא וחכמתא בפולחנא דהקב״ה דלא אתבריאת אלא לבעירא ולחייתא לאתנענעא בה בלא סוכלתנו ולאשתצאה כד תפוק כהאי הבל דפומא:
אמרתי לו, בני, מי הוא רבך. אמר לי, רבי אלכסנדראי. אמרתי לו, ומה עסקת@למדת היום. אמר לי, הפסוק הזה שנאמר ״ראשית חכמה יראת ה׳ שכל טוב לכל עושיהם״. כך אמר רבי אלכסנדראי, מה הוא חכמה, הוא שמו של הקדוש ברוך הוא והוא חכמה, ומעולם לא גלה לשום אדם ולא עתיד להגלות אלא קצת הימנה למשה לבד.	אמרית ליה ברי מאן הוא רבך אמר לי רבי אלכסנדראי אמרית ליה ומה לעית יומא דין אמר לי האי קרא דכתיב (תהלים קיא &) ראשית חכמה יראת ה׳ שכל טוב לכל עושיהם כך א״ר אלכסנדראי מה הוא חכמה הוא שמו של הקב״ה והוא חכמה[1179] ומעולם לא גילה לשום אדם ולא עתיד להגלות אלא קצת הימנה למשה (סתם) [לבד]:

[1177] עי׳ זהר ח״א ט ע״ב אנפי שכניתא

[1178] עי׳ לעיל הערה 1131. עי׳ זהר ח״א פח ע״ד שלמד בשביל שנתנו לו כלי פז, ואח״כ החזיר אותו הכלי לאליהו הנביא ז״ל ולא רצה לקבל חלקו בעולם הזה (עמק המלך שם).

[1179] עי׳ זהר ח״ב עט ע״ב: כתיב (משלי ל ד) מה שמו ומה שם בנו כי תדע חכמה שמו תפארת בנו:

ועיי״ש ביהל אור: והוא סוד מה ומי, מי בד׳ קטירי עלמא ד׳ אתוון של השם כנ״ל, ומה הוא סוד י׳ אתוון גבוה עשרה כו׳ ומ״ה הוא בדכורין ומ״י בנוק׳ וכן מ״ה הוא בקו אמצעי, ת״ת ויסוד, שיסוד הוא חכמה כנ״ל, וד׳ חו״ג ונו״ה הן מ״י שהן ו״ק כלל הכל ולמעלה נעלם שאף זה בסוד שאלה מ״י ומ״ה משא״כ למעלה ואף שבינה נתנה לשאלה היינו למטה בסטרהא.

ועיי״ש ריז ע״א: ולחושבי שמו מאי ולחושבי שמו הא אוקמוה אבל כל אינון דמחשבי מלין דאורייתא לאדבקא למאריהון ברזא דשמא קדישא [בגין למנדע ליה ולאתקנא חכמה דשמיה בלבייהו דכתיב (שם) ולחושבי שמו דהוא רזא דשמא קדישא]:

תרגום: ״ולחושבי שמו״, מה זה ״ולחושבי שמו״. הרי פרשוה, אבל כל אותם שמחשבים דברי תורה להשיג את אדונם בסוד השם הקדוש כדי להכיר אותו ולהתקין את חכמת שמו בלבם, שנאמר ״ולחושבי שמו״, שהוא סוד השם הקדוש.

וע׳י מלואים אות קפו.

ולא עמד על כל ידיעתה, אלא עמד על מה שלא עמד אדם. על הראשית הזו, שהיא חכמה, שנאמר בו במשה "וירא ראשית לו", וזהו חכמה.	ולא עמד על כל ידיעתה אלא עמד על מה שלא עמד אדם על האי ראשית שהיא חכמה דכתיב ביה במשה (דברים לג &) וירא ראשית לו וזהו חכמה[1180]:
ואם תאמר, הרי כתוב "וה׳ נתן חכמה לשלמה". בא וראה לא כתוב "נתן החכמה" אלא "חכמה", שעמד על קצת אמתתה. המשיח עתיד לדעת קצתו, שנאמר בו "ונחה עליו רוח ה׳ רוח חכמה ובינה כו׳".	וא״ת הא כתיב (&) וה׳ נתן חכמה לשלמה ת״ח לא כתיב נתן החכמה אלא חכמה[1181] שעמד על קצת אמיתתה המשיח עתיד לדעת קצתו דכתיב ביה (ישעיה יא &) ונחה עליו רוח ה׳ רוח חכמה ובינה כו׳[1182]:
והחכמה היא ראשית הכל, וקודם הכל@, אבל "יראת ה׳ שכל טוב", כלומר היראה נשארה בשכל ובינה לדעת ולחקור יראת ה׳.	והחכמה היא ראשית הכל וקודם הכל אבל יראת ה׳ שכל טוב כלומר היראה נשארה בשכל ובינה לדעת ולחקור יראת ה׳:
"לכל עושיהם", לעושֵׂה@ המצוות ביראה בתחלה, עד שירגיל עצמו לעשות מאהבה.	לכל עושיהם לעושה המצות ביראה בתחלה עד שירגיל עצמו לעשות מאהבה[1183]:
אמרתי לו, מה שמך. אמר לי, אהבה. אמרתי לו, רב אהבה, וקראתי עליו "ואהבת עולם אהבתיך", ואני זכיתי לראות את רב אדא בנו, וסיפרתי לו את זה.	אמרתי לו מה שמך אמר לי אהבה אמרתי לו מר אהבה וקריתי עליו ואהבת עולם אהבתיך (ירמיה לא &) ואנא זכינא למחמי לרב אדא בריה וסחינא ליה האי:
אמר רבי יעקב בר אידי, חכם היה אדם הראשון, שהיה מכיר ויודע לכל מי שהיה בו נפש חיה	א״ר יעקב בר אידי חכם היה אדם הראשון שהיה מכיר ויודע לכל מי שהיה בו נפש חיה
	יב/ד
	מדרש הנעלם
ומי שהיה בו נשמה, כשבאו אצלו, הכיר את כלם זהו שנאמר "וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה", את מי שאינו יודע ומכיר בעבודת בוראו. ונשמה למי שהיה יודע ומכיר בעבודת בוראו. וכך הוא עד היום, מי שאינו יודע ומכיר בעבודת בוראו ואינו עוסק בתורה, יש לו נפש חיה ולא נשמה.	ומי שהיה בו נשמה כשבאו אצלו הכיר את כלם הדא הוא דכתיב (בראשית &) וכל אשר יקרא לו האדם [נפש חיה למי שאינו יודע ומכיר בעבודת בוראו ונשמה] למי שהיה יודע ומכיר בעבודת בוראו וכך הוא עד היום מי שאינו יודע ומכיר בעבודת בוראו ואינו עוסק בתורה הוא יש לו נפש חיה ולא נשמה[1184]:
אמר רבי יהודה, אף על גב שהנפש חיה הזו יש בבהמות ובחיות ובמיניהם, והתירם לבני אדם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם במיתתם שלא יצערו את אותם בעלי נפש חיה, שאין לך כל אדם שאין בו נפש חיה עד@ שישוב לעבודת בוראו, להבדיל עצמו משאר כל אדם, כדי לעסוק בתורה ובמצוות, שמרויח בזה הנשמה הקדושה.	א״ר יהודה אע״ג דהאי נפש חיה אית בבהמות ובחיות ובמיניהם והתירם לבני אדם חס הקב״ה עליהם במיתתם שלא יצערום לאותם בעלי נפש החיה דלית לך כל אינש דלית ביה נפש חיה עדקכד שישוב לעבוד בוראו להבדיל עצמו משאר כל אדם כדי להתעסק בתורה ובמצות שמרויח [בזה] הנשמה הקדושה:
לפיכך השוחט הזה, שיוצאת נבלה או טריפה מתחת ידו, פעם אחת מנדים אותו, שנית מעבירים אותו, שלישית מכריזים עליו בשווקים, שכל מה ששוחט הוא	לפיכך האי {יא ע״ד} טבחא דנפקא נבילה או טריפה מתחות ידוהי זמנא חדא משמתינן ליה שנית מעבירינן ליה שלישית מכריזין עליה

Commented [O13]:

[1180] עי׳ תיקו״ז קכט ע״א-ב, שמשה ירש מעלה זו מאדה״ר. ועיי״ש יז ע״ב שזה מובן כראשית לאות ו׳, שהוא דרגת משה רבינו.
[1181] עי׳ לעיל הערות 756, ו-936 שחכמת שלמה היא מלכות.
[1182] עי׳ מלואים אות קפז.
[1183] עי׳ מלאוים אות כא.
[1184] עי׳ לעיל יב ע״א ר׳ כרוספדאי.

טריפה ולעולם לא נעמיד אותו להיות שוחט.	בשוקי דכל מה דשחיט הוא טריפה ולעולם לא נוקים ליה לטבחא[1185]:
אמר רבי יצחק, וכי על פעם אחת לא יענש חוץ מזה. והרי שנינו שהשוחט הזה שלא מראה סכין לפני חכם, מנדים ומעבירים אותו ומכריזים על בשרו שהוא טרפה. ומה על סכין שלא נמצאה יפה הוא כך, על מי שיצאה נבלה או טרפה מתחת ידו, אינו דין שמנדים אותו ומעבירים אותו ומכריזים על בשרו שטרפה.	א״ר יצחק וכי על זמנא חדא לא ליעניש בר מהאי והא תנינן האי טבחא דלא סר סכינא קמי חכם משמתינן מעברינין ליה ומכרזינן אבשריה דטרפה היא ומה על סכינא דלא נמצאת יפה הוא כך על מי שיצאה נבלה או טרפה מתחת ידו אינו דין דמשמתין ליה ומעבירינן ליה ומכרזינן אבשריה דטרפה:
אמר רבי יוסי, אני ראיתי את רבי יהודה שהזמין את רבי יוסי ורבי חגי, והיה שוחט אחד שקראו לו רבי אבא, ושחט תרנגלת אחת והתכון לשני סימנים, ובדקו ומצאו ששחט סימן אחד ואחד לא נשחט.	א״ר יוסי אנא חמית לרבי יהודה דזמין לרבי יוסי ורבי חגי והוה טבחא ורבי אבא קרין ליה ונכיס ההוא תרנגולתא ונתכוין לתרי סימני ובדקו ואשכחו דנכיס חד סימנא וחד לא נכיס:
אמר לו רבי יהודה, על מה התכוונת. אמר, על שני סימנים. אמר, והרי אני מצאתי אחד שחוט. אלא הבשר הוא שכשר, ואתה לא תהיה שוחט מכאן ולהבא, ואף על גב שלא צריך כוונה בשחיטה.	א״ל רבי יהודה על מה איתכוונת אמר על תרין סימנין אמר והא אנא אשכחנא חד נכיס אלא בשרא הוא דכשרה ואת לא תהא טבחא מכאן ולהלאה (נ״א ואילך) ואע״ג דלא בעינא כוונה בשחיטה:
אמר לו רבי יוסי, הכוונה לא לזה נאמר אלא כוונה של הקדוש ברוך הוא ששוחט לשמים ולא לשום דבר אחר, אבל נתכוון לשני סימנים ושחט אחד מותר הוא בדיעבר, ששנינו (חולין כז ע״א) השוחט אחד בעוף בדיעבד כן, לכתחלה לא.	א״ל ר׳ יוסי הכוונה לאו להאי איתמר אלא כוונה דקב״ה דנכיס לשמים ולא לשום פתגם אחרן אבל נתכוון לתרי סימני ושחיט חד מותר הוא בדיעבד דתנן השוחט אחד בעוף דיעבד אין לכתחלה לא:
אמר רבי יעקב, בא וראה כל מה שנברא מנפש החיה הזו, התירו הקדוש ברוך הוא לבני אדם, מפני שאין להם נשמה לדעת ולהכיר (בעבודת בוראם) שאלמלא היתה להם נשמה, לא הותרו@.	א״ר יעקב ת״ח כל מה שנברא מזו הנפש החיה התירו הקב״ה לבני אדם מפני שאין להם נשמה לדעת ולהכיר [בעבודת בוראם] דאלמלי הויא להו נשמה לא הותרו:
שאל רבי אבא את רבי חייא, אמרתם שנשמה אין נכנסת לבן אדם עד שיסתכלשיתבונן@ בעבודת הקדוש ברוך הוא, ואז תהיה לו נשמה. ואמרתם שהנשמה היא קדושה מעולה על הכל, אם כן מה זה שאמר הפסוק@כתוב ״כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו״. למה מתו, הואיל והיתה להם נשמה, היה להם להנצל, לא היה בידו.	[1186]שאל רבי אבא לרבי חייא אמריתון דנשמתא לא עייל בבר נש עד דיסתכל בפולחנא דהקב״ה וכדין להוי ליה נשמתא ואמריתון דנשמתא היא קדישא מעליא על כולא א״כ מאי האי דאמר קרא (בראשית ז כב) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו למה מתו הואיל והוה להו נשמתא הוה להו לאשתזבא לא הוה בידיה:
באו ושאלו את רבי אלעזר ברבי שמעון. אמר להם, כך הוא ודאי, והפסוק ראיה לנו, שכך אמר אביו, שכאשר בא המבול, לא היה אדם שיעשה הקדוש ברוך הוא בשבילו פרט לנח ובניו, וזכותם לא היתה אלא להגן עליהם ועל בתיהם, ולא היתה מספיקה זכותם כל כך להגן על כל הדור.	אתו ושיילוה לרבי אלעזר בר׳ שמעון א״ל כך הוא ודאי וקרא מסייע לן דהכי אמר אבוי דכד אתי טופנא[1187] לא הוה בר נש דיעביד הקב״ה בגיניה בר מנח ובנוהי וזכותהון לא הוה אלא לאגין עליהון ועל בתיהון ולא הוה סגי זכותהון כל כך לאגנא על כל דרא[1188]:

Commented [O14]:

[1185] עי' חולין (יח ע"א): אמר רב הונא: האי טבחא דלא סר סכינא קמי חכם - משמתינן ליה, ורבא אמר: מעברינן ליה, ומכרזינן אבשריה דטרפה היא. ולא פליגי: כאן בשנמצאת סכינו יפה, כאן בשלא נמצאת סכינו יפה.

[1186] **זהר ח״א רנה ע״ב.**

[1187] עי' תיקו"ז סא ע"ב: וכל מאן דאפיק האי זרע דאיהו נביעו מלעילא דלא בהאי יבשה גרים פרודא בההוא נביעו כביכול כאלו אתפסק נביעו דשכינתא ויתרבה נביעו דסטרא אחרא דאינון מי טופנא.

תרגום: וכל מי שמוציא את הזרע הזה, שהוא השפע מלמעלה, שלא ביבשה הזו, גורם פרוד באותו שפע כביכול, כאלו נפסק שפע השכינה, ויתרבה השפע של הצד האחר, שהם מי המבול.

[1188] עי' תיקו,ז במלואים אות קצ בענין ההבדל בין נח למשה רבינו.

ואותם שהיו צדיקים בתחילה, כמו חנוך וירד, שהיתה להם נשמה, וראויים שיעשה הקדוש ברוך הוא למענם, מתו מקודם לכן, והיינו מה שנאמר ״כל אשר נשמת חיים באפיו״, שעל אותם שנשמה קדושה היתה בהם, שלא תאמר שעל אלו שהיו במבול אמר הכתוב, אלא בא הכתוב ואמר ״מכל אשר בחרבה מתו״, שלא היו בימי דור המבול ולא באותו זמן, אלא בחרבה מתו, כלומר כבר נסתלקו מן העולם, ולא נשאר בעולם צדיק להגן על דורו, ואז נעשה דין ברשעים.	ואינון דהוו זכאין בקדמיתא כגון חנוך וירד[1189] דהוה להון נשמתא וחזיין למיעבד הקב״ה בגיניהון מיתו מקדמת דנא והיינו דאמר קרא כל אשר נשמת רוח חיים באפיו דעל אינון דנשמתא קדישא הוה בהו דלא תימא דעל אלין דהוו בטופנא אמר קרא אלא אתא קרא ואמר מכל אשר בחרבה מתו שלא היו בימי דור המבול ולא באותו זמן אלא בחרבה מתו כלומר כבר נסתלקו מן העולם ולא נשתייר בעולם צדיק להגין על דורו ואז נעשה דין ברשעים:
אמר רבי חייא לרבי אבא, [וכי] לא אמרתי לך שהגולגולת [בגד נאה] הזה של זהב, שהוא של בעלי המשנה, שיאמר אשריכם בעלי המשנה, גדול חלקם על הכל לעולם הבא.	א״ל ר׳ חייא לרבי אבא לא אמרית לך דהאי גולגלתא[1190] (נ״א גולתא[1191]) דדהבא דהוא ממאריהון דמתניתין[1192] לימא זכאין אתון ממאריהון דמתניתין סגי חולקהון על כולא לעלמא דאתי:
עוד אמר רבי אלעזר, מה הוא@ שנאמר ״הללוהו בתקע שופר הללוה״ו בנב״ל וכינו״ר הללוה״ו בתו״ף ומחול הללוה״ו במיני״ם ועוגב״, וכי הקדוש ברוך הוא את זה צריך.	עוד א״ר אלעזר מאי דכתיב (תהלים קנ &) הללוהו בתקע שופר הללוה״ו בנב״ל וכנו״ר הללוה״ו בתו״ף ומחול הללוה״ו במני״ם ועוגב וכי צריך הקב״ה להאי[1193]:
אלא אמר דוד כל מה שתשבחו@ לפני הקדוש ברוך הוא במיני הזמר הללו, אינו כלום. כמו אדם שאומר לחברו ״עכשיו עשה זה וזה, וכל מה שתעשה אינו כלום עד שתעשה דבר פלוני״ כך אמר דוד ״הללוהו כו׳ הללוהו בצלצלי שמע הללוהו בצלצלי תרועה״, כלומר אינו הִלּוּלוֹ@, אלא מהו הללו. ״כל הנשמה תהלל יה הלליה״, והאחר אינו כלום, אלא הלול הנשמה, זהו שנאמר ״כל הנשמה תהלל יה הלליה״.	אלא אמר דוד כל מה שתשבחו לקמי קב״ה בהני מיני זמר אינו כלום כאדם האומר לחברו עכשיו עשה זה וזה וכל מה שתעשה אינו כלום עד שתעשה דבר פלוני כך אמר דוד [הללוהו כו׳] הללוהו בצלצלי שמע הללוהו בצלצלי תרועה כלומר אינו הללו אלא מהו הללו כל הנשמה תהלל יה הלליה והאחר אינו כלום אלא הלול הנשמה הה״ד (&) כל הנשמה תהלל יה הלליה[1194]:

[1189] עי׳ זהר ח״א רו ע״א. ועי׳ ע״ץ שער טנת״א ב׳ שמביא מפסוק זו ראיה שז״א בחי׳ רוח הוא באף.

[1190]

[1191] בגדי רבנן

עי׳ מבו״ש נה ע״ג: אלו המקיפים הם מקיפים כל האדם סביבותיו ע״ד מלבושיו ממש אבל עיקרם הם למעלה על הראש אלא שגם הם יורדים ומקיפים סביב האדם בבחי׳ המלבושין של האדם כמעט שהמלבושין הם כלים שלהם אבל הענין הוא שיש להם כלים רוחניים מאד ואותם כלים מתלבשים בלבושי האדם ובאותם הכלים מלובשים האורות סביב האדם נמצא כי לבושי האדם הם כלים אל הכלים והבן זה.עי׳ עיונים אות קפח.

[1192] עי׳ לעיל הערה 1134.

[1193] עי׳ מלואים אות קפט.

[1194] עי׳ זהר ח,ב צד ע״ב: זכה יתיר יהבין ליה [נפשא] (נשמתא) בארח אצילות(א) מסטרא (דארח אצילות) דבת יחידה ואתקריאת איהי בת מלך זכה יתיר יהבין ליה ורוחא דאצילות (אצילות) מסטרא דעמודא דאמצעיתא ואקרי בן לקודשא בריך הוא הדא הוא דכתיב (דברים יד א) בנים אתם ליהו״ה אלהיכם זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאבא ואמא הדא הוא דכתיב (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים מאי חיים אלא אינון י״ה דעלייהו אתמר (תהלים קנ ו) כל הנשמה תהלל יה ואשתלים [ביה] (ב)יהו״ה:

זכה יתיר יהבין ליה [נפשא] (נשמתא) בארח אצילות(א) מסטרא (דארח אצילות) דבת יחידה ואתקריאת איהי בת מלך זכה יתיר יהבין ליה ורוחא דאצילות (אצילות) מסטרא דעמודא דאמצעיתא ואקרי בן לקודשא בריך הוא הדא הוא דכתיב (דברים יד א) בנים אתם ליהו״ה אלהיכם זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאבא ואמא הדא הוא דכתיב (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים מאי חיים אלא אינון י״ה דעלייהו אתמר (תהלים קנ ו) כל הנשמה תהלל יה ואשתלים [ביה] (ב)יהו״ה:

תרגופ [אם] זכה יותר, נותנים לו נפש בדרך אצילות, מצד של בת יחידה, ונקראת בת מלך. זכה יותר, נותנים לו רוח של אצילות, מצד העמוד האמצעי, ונקרא בן לקדוש ברוך הוא, זהו שנאמר "בנים אתם לה' אלהיכם". זכה יותר, נותנים לו נשמה מצד של אבא ואמא, זהו שנאמר "ויפח באפיו נשמת חיים", מהו חיים, אלא אותם י"ה, שעליהם נאמר "כל הנשמה תהלל יה", ונשלמה בה יהו"ה.

ועי׳ תיקו״ז נו ע״ב הוב״ד במלואים אות קצא.

״ויאמר אלהים יקוו המים וגו״, רבותינו פתחו בפסוק הזה ״לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שַמות בארץ״. אמר רבי אבא, בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר ודם מעשיו מבלים אותו, אבל הקדוש ברוך הוא	{יב ע״א} ויאמר אלהים יקוו המים וגו׳ (&) רבנו פתחי בהאי קרא לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ[1195] (תהלים מו ט) א״ר אבא בא וראה שלא כמדת הקב״ה מדת בשר ודם מדת ב״ו מעשיו מבלין אותו אבל הקב״ה
	יג/א
	מדרש הנעלם
מבלה את מעשיו.	מבלה את מעשיו:
והיינו מה שאמרה חנה אין קדוש כה׳ כי אין בלתך מהו כי אין בלתך אל תקרי בלתך אלא בלותך.	והיינו דאמרה חנה אין קדוש כה׳ כי אין בלתך[1196] (שמואל א׳ ב &) מאי כי אין בלתך אל תקרי בלתך אלא בלותך[1197]:
כך כתוב ״לכו חזו מפעלות אלהים וגו״, אמר רבי אבא, מעשי הקדוש ברוך הוא שעשה אותם בעולם הזה, דוד המלך היה בבהלה ואמר ״לכו חזו״, היה צריך להיות ״באו״.	כך הוא כתיב לכו חזו מפעלות אלהים וגו׳ א״ר אבא עובדוי דהקב״ה דעביד להו בעלמא דין דוד מלכא הוה בהתבהלא ואמר לכו חזו בואו מבעי ליה:
אלא אמר דוד, כל דיירי הארץ אשר בעולם הזה, לכו לכו מראש העולם עד סופו ותמצאו את מעשי הקדוש ברוך הוא, כמעשיו בראש העולם, כך מעשיו בסוף העולם. מביא דיירים לעולם, אם זכו, מושיב אותם ואת בניהם ואת בני בניהם עד סוף העולם, לא זכו מחריב אותם מהם ואותו מקום ואותה קריה לא תבנה לעולמים, להראות לבני אדם שמקום של רשעים היה אותו המקום, והקדוש ברוך הוא עשה בו דין, זהו שנאמר ״אשר שם שַמות בארץ״.	אלא אמר דוד כל דיירי ארעא די בעלמא דין זילו זילו מרישא דעלמא עד סופיה ותשכחין עובדוי דהקב״ה כעובדוי ברישא דעלמא כך עובדוי בסייפי דעלמא[1198] מייתי דיורין בעלמא אי זכו מותיב להו ולבנייהו ולבני בנייהו עד סופא דעלמא לא זכו מחריב להו מנהון וההוא אתרא וההוא קרתא לא אתבני לעלמין לאחזאה לבני נשא דאתר חייביא הוה ההוא אתר והקב״ה עבד ביה דינא הה״ד (תהלים מו ט) אשר שם שמות בארץ:
דבר אחר ״לכו חזו מפעלות אלהים״, אמר רבי פנחס, מה ראה דוד שאמר ״מפעלות אלהים״ ולא אמר ״מפעלות הוי״ה״. אלא בשם של אלהים השתכלל מעשה בראשית. וכשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, היו המים הולכים ויורדים. וכשזרק הארץ למטה, זרק אותה בין המים, והיתה טמונה וקפאה בין המים.	דבר אחר לכו חזו מפעלות אלהים א״ר פנחס מה ראה דוד דאמר מפעלות אלהים ולא אמר מפעלות ה׳[1199] אלא בשמא דאלהים אשתכלל עובדא דבראשית[1200] וכד ברא קב״ה עלמא הוו מיא אזלין ונחתין וכד [רמא] (חמא) ארעא לתתא רמא לה בין מיא והות טמירתא ואתקרשא בין מיא:

[1195] אם דורשים שַמות (עי׳ זהר ח״א קנז ע״ב) אז השם הוא הרוחיות, דהיינו שהקב״ה מחבר בין רוחינות לגשמיות.

[1196] עי׳ ספר הליקוטים (שמות א): ה׳ יח׳ (זכריה י״ב ב׳) יוצר רוח אדם בקרבו, כמבואר בס״ה, כי כל עוד שהאדם הולך וגדל, כן הנשמה הולכת ונכנסת בקרבו. וכן מובא שם (ש״א ב׳ ב׳) אין קדוש כה׳, כי אף שישראל קדושים, אינם קדושים מעצמם אלא הוא יח׳ מקדש אותם, וז״ש כי אין בלתך, קדושתו מאחרים, אלא מעצמו יח׳, וקדושת ישראל אינו זולתך, וזהו כי אין בלתיך. ואין צור כאלהינו, ארז״ל ואין צייר כאלהינו, כי הצר צורה על הנייר אינו יודע לצייר איברים פנימיים, כמו דם ובני מיעים לב כבד ומרה, והוא יח׳ לא לבד זה עושה אלא צר צורה אחרת בתוך הבטן שהוא העובר במעי אמו, ובתוך העובר איברים פנימיים, ורוחו ג״כ, וז״ש יוצר רוח אדם בקרבו. באופן שכל עוד שהעובר הולך וגדל, כן הנשמה היא נכנסת בו. ולזה אמר הבאים מצרימה, כי כחות הנשמה באים מעט מעט, ואח״כ בעת הלידה שכבר נעשה איש, כלומר גוף שלם, אז איש וביתו, שהוא הגוף שהוא בית לנשמה, אז באו בהחלט כל הכחות בתוך הגוף:

[1197] הנוסח בברכות י ע״א היא ״לבלותך״.

[1198] עי׳ לעיל הערה 1196, ועי׳ זהר ח״ב קה ע״א. ועי׳ רח״ו בזהר ח״א ח ע״א שמסייפי עלמא ועד סייפי עלמא היא מבינה עד המלכות.

[1199] עי׳ זהר ח״א ס ע״א שגורס שם הוי״ה ועיי״ש ברמ״ז שלומד שלפי דברי הזהר הלשון בפסוק היא הוי״ה בניקוד אלהים, ועיי״ש במ״מ שחולק.

[1200] עי׳ זהר ח״ב קיג ע,ב שדווקא בשם הוי״ה אלקים אשתכלל, אע״פ שנבנה הכל בשם אלקים.

ועשה הקדוש ברוך הוא אות בתוך אות. דרכו וטבעו של עולם, שהמים קלים והארץ כבדה, ומי שהוא כבד יורד למטה, והקל עולה למעלה. אבל הקדוש ברוך הוא [בכדי] להראות אותותיו ומעשיו לבני האדם, הרכין והוריד המים שקלים למטה והארץ שהיא כבדה העלה למעלה על מה שקל, זהו מה נאמר ״לרוקע הארץ על המים״, כלומר המים שהם קלים למטה והארץ שהיא כבדה למעלה.	ועבד הקב״ה את בגו את[1201] אורחיה וטבעיה דעלמא דמיא קלילן וארעא יקירא ומאן דאיהו יקירא נחית לתתא וקלילא סליק לעילא אבל הקב״ה לאחזאה אתוהי ועובדוי לבני נשא ארכין ואנחית מיא דקלילן לתתא וארעא דאיהי יקירא סליק לעילא על קלילא הה״ד (תהלים קלו ו) לרוקע הארץ על המים[1202] כלומר מיא דאינון קלילין לתתא וארעא דאיהי יקירא לעילא:
ועוד שמבין המים נראתה ויצאה היבשה, שאין דרך הארץ להעלות מתוך מים יבשה, אלא לחות. וכשהעלה יבשה מבין המים קרא שמה ארץ, זהו שנאמר ״ויקרא אלהים ליבשה ארץ״.	ועוד דמבין מיא אחזי ואפיק יבשתא דלית אורח ארעא לאסקא מגו מיא יבשתא אלא לחותא וכד אסיק יבשתא מבין מיא קרא שמה ארץ הה״ד (&) ויקרא אלהים ליבשה ארץ[1203]:
ולמדנו, ז׳ שמות קרא לה: ארץ, אדמה, גיא, נשיה, ציה, ארקא, תבל. הגדול שבכולם תבל, שנאמר ״והוא ישפט תבל בצדק״, זהו שנאמר ״אשר שם שמות בארץ״. אמר רבי יצחק, שבעה רקיעים ברא הקדוש ברוך הוא, כנגדם ברא שבע ארצות, ושנינו, ארץ אחת ממש הוציאו המים, וממנה נתהוו שבע ארצות, כפי שאמרנו.	ותנא ז׳ שמות קרא לה ארץ אדמה גיא נשיה ציה ארקא תבל[1204] גדול שבכולם תבל דכתיב והוא ישפוט תבל בצדק[1205] הה״ד (תהלים מו ט) אשר שם שמות בארץ אר״י ז׳ רקיעים ברא הקב״ה כנגדם ברא ז׳ ארצות[1206] ותאנא ארץ אחת ממש הוציאו המים וממנה נתהוו ז׳ ארצות כדאמרן:
אמר רבי יוסי המים היו היסוד של הכל, משום שמצאנו שעיקר כל מעשה בראשית שלו@ היו מן המים. ושנינו, בתחילה היו המים מפוזרים תחת השמים, עד שגער הקדוש ברוך הוא בהם והכניסם ואספם את מקום אחד, זהו שנאמר ״יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה״, ולאחר כך נתפזרו כמתחלה,	א״ר יוסי מיא הוו יסודא דכולא בגין דאשכחן דעיקרא דכל עובדוהי דבראשית הוו מן מיא ותאנא בתחלה היו המים מפוזרין תחת השמים עד שגער הקב״ה בהם והכניסם ואספם אל מקום אחד[1207] הה״ד (&) יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ולאח״כ נתפזרו כמתחלה ורקע הארץ על המים הה״ד לרוקע הארץ על המים כל״ח:

[1201] עי' זהר ח"ב מח סע"א שכך היה בקריעת ים סוף נס בתוך נס.

ועי 'אפיקי ים (סנהדרין צב ע"ב): שהענין כמ"ש בפ' ערבי פסחים (קיח ע"א) בשעה שהפיל נ"נ וכו' עמד יורקמי שר הברד וכו' א"ל גבריאל אין גבורתו של הקב"ה בכך וכו', והי' הצלתם בסט' דשמאלא באש והוא מבינה, ונ"נ שהשליך אותם לכבשן האש שהי' מתגבר אז סט' דדינא וחשב שבזה יוכל לשלוט על ישראל, והקב"ה עשה נס בתוך נס דבההוא מלה דחייבים בה הציל אותם. והוא שהעיר הקב"ה הארת בינה שבה גנוז בוצד"ק שורש הגבורות, שמשם הוא מיתוק הדינים וביטול הסט"א כמו שיהי' לע"ל באלף השביעי, דאז בינה שלטא לגמרי שלכן יהי' אז תחה"מ כמש"ל באריכות.

ועי' & שנס הוא בנו"ה וצ"ע אם נס בתוך נס היא נו"ה דאימא שהיא פנימי כלפי ז"א וכן אות היא יסוד.

[1202] יהל אור על הזוהר חלק ב דף רלח/א

תהום העליון - לרוקע הארץ על המים. והארץ הזאת היא בינה והמים שעלי' שנאמר יקוו המים אל מקום אחד ולמקוה המים קרא ימים - הוא חכמה כידוע והוא מים מרוח.

הארץ הכוונה על רחל בבנין קומתה בכל אורך זעיר שהוא בגדלותה שאז ראשה כנגד ראשו וזהו ארעא קדישא להיותה נגד מקום הקדושה הם המוחין

[1203] עי' זהר ח"א לג ע"א: רבי ייסא אמר [יקוו המים מתחת השמים] אל מקום אחד דא איהו אתר דכתיב ביה (ישעיה נד י) וברית שלומי לא תמוט דהא איהו נטיל כלא ושדי בימא וביה אתתקנת ארעא דכתיב (בראשית א ט) ותראה היבשה דא הוא ארץ כמה דאת אמר (בראשית א ח) ויקרא אלהי"ם ליבשה ארץ:

תרגום: רבי ייסא אמר, "אל מקום אחד", זהו מקום שכתוב בו "וברית שלומי לא תמוט", שהרי הוא לוקח הכל וזורק בים, ובו נתקנת הארץ, שכתוב "ותראה היבשה", זוהי ארץ, כמו שנאמר "ויקרא אלהים ליבשה ארץ".

פירוש: דכתיב ביה - פי' יסוד ז"א, ולפי זה פירוש הפסוק יקוו המים שהם החסדים מתחת השמים שהוא יסוד דאימא אל מקום א' יסוד דז"א (מ"מ). הוא ארץ - פי' מה שהיתה יבשה אחר שנמשך לה הארה מיסוד דז"א אז תראה ותתגלה ממה שהיתה יבשה (מ"מ).

[1204] עי' לעיל י ע"ג.

[1205] עי' הערות 980, ו-981.

[1206] עי' לעיל ו ע"ד.

[1207] עי' לקמן נט ע"ד: בשעה שנקפאה הארץ מתחת המים מה כתיב יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה כיון שראו המים היבשה היו עולים ונגבהים לכסותה כבראשונה עד שגער בהם הקב"ה ונסו דכתיב מן גערתך ינוסון:

ורקע הארץ על המים, זהו שנאמר ״לרוקע הארץ על המים כי לעולם חסדו״.	
אמר עולא, וכי למה צריך כאן חסד, שנאמר ״לרוקע הארץ על המים כי לעולם חסדו״. אמר רבי יוסי, חסד גדול עשה הקדוש ברוך הוא בעולמו, שהעמיד הארץ על המים, שאלמלא לא היתה הארץ מלמעלה, היה העולם מטושטש בבת אחת.	אמר עולא וכי למאי צריך חסד הכא דכתיב (&) לרוקע הארץ על המים כל״ח א״ר יוסי חסד גדול עשה הקב״ה בעולמו שהעמיד הארץ על המים שאלמלא לא היתה הארץ מלמעלה היה העולם מטושטש בבת אחת[1208]:
אמר רבי חסדא, אלמלא כך, לא היו בני אדם נוטעים וחורשים וזורעים. עכשיו שהארץ למעלה, נוטעים וזורעים והארץ עומדת בכחה ובקיומה מפני לחות המים אשר מתחת לארץ, ומלמטה יוצאים כמה נהרות, כמה מעינות, כמה מקוואות לדשן כל העולם ולהצמיח הכל, וזהו החסד	א״ר חסדא אלמלא כך לא היו בני אדם נוטעין וחורשין וזורעין עכשיו שהארץ למעלה נוטעין וזורעין והארץ עומדת בכחה ובקיומה[1209] מפני לחות המים אשר מתחת לארץ ומלמטה יוצאין כמה נהרות כמה מעיינות כמה מקוואות לדשן כל העולם ולהצמיח הכל

[1208] פי׳ זה חסד שהקב״ה עשה גבול לחסדים, ולכן יש מקום לנו לחיות ולעבוד, עי׳ תענית כג ע״א ובהגר״T בספד״צ יב ע״ב.

[1209] עי׳ ספר הליקוטים פרשת בהר: והנה בימות החול, אז יש מלאכה, כי המלאכה מורה על היות הדברים צריכים תיקון ע״י מעשה, כי אלו הקב״ה ברא את עולמו כמו שיהיה לעת״ל, כמ״ש (תהלים ע״ב ט״ז) יהי פסת בר בארץ, שתוציא הארץ גלוסקאות וכו׳, לא היו צריכים לעשות כמה מיני מלאכות כדי לאכול, אך עתה צריכים לעשות כמה מיני מלאכות, לחרוש ולזרוע, ולהוציא התבן והמוץ והסובין שהם הקליפות, ואח״כ לתקנו ע״י האש, שהוא אפיית הפת, גמור כל המלאכות, ואז נשלם ונתקן, וכן כל שאר המלאכות. וכמו שמצינו לר׳ עקיבא, שהשיב לטורנוסרופוס מענין התורמוסין שצריכים להמתק, והחטים לטחון וכו׳. כי הרי ביארנו, איך כל מה שיש בכל העולמות כלם, הם מסוד אלו הז׳ מלכים. ואין לך דבר, שלא בא מז׳ מלכים אלו. והנה, אם אלו המלכים לא היו מתים ומתבטלים, ונעשים קליפות מהם, לא היו צריכים בירור, כי מעצמם היו מבוררים, ולא היו צריכים אל תיקון כלל, אך עתה שמתו, והם צריכים תיקון, אנו צריכים תפילות ומעשים טובים ומצות, כדי לתקנם על ידינו, ולהעלותם בסוד מ״ן:

והנה כדרך שזה העליון, שהוא הבירור שצריך אל ד׳ עולמות עצמם, שהם אבי״ע, גם בענין הנשמות, כי משם יסודם, ממה שנשאר אחר הבירור הצריך אל העולמות, הנה מלבד כל זה, אפילו בכל ענייני העוה״ז השפלים, הם מתכלית הפסולת הנשאר מאותם הז׳ מלכים, ולכן אינם מתבררים, אלא אחר כמה תיקונין ומלאכות. ולכן אין לך מלאכה בכל מלאכות שבעוה״ז, שאין בה מצוה מעשית. כגון, אם בא לחרוש, מקיים מצות לא תחרוש בשור ובחמור וכו׳, בא לזרוע, מקיים מצות לא תזרע כרמך כלאים. וכן כיוצא בכל המלאכות כולם, בסוד (משלי ג׳ ו׳) בכל דרכיך דעהו. וכל זה היה, כדי לברר אותם המלכים, ע״י מלאכות וכח מצות מעשיות שיש באלו הדברים, ועי״כ מתבררים. ואז כאשר נתקן ונעשה הפת, ואכלו האדם, הוא חוזר להתברר, ונעשה חלק חיוני, אבר מאיברי האדם. וכן בכל הדברים, בסוד בכל דרכיך דעהו כנזכר. וזה מבואר בכל הפרטים, למי שירצה לעמוד באלה הדברים ולהבינם:

ולכן נחזור ונאמר, כי אפילו המלאכות של העוה״ז, כולם לצורך בירור הז׳ מלכים הם וכל מלאכות אלו, הם בעוה״ז בעולם העשיה. ולכן מלאכ״ה בגימטריא א״ל הוי״ה, ואין להאריך בזה. אמנם בימי החול הותרו כל המלאכות שבעולם, אך לא באיסור, שא״כ לא יתבררו, ואדרבה יתוספו בקליפות. רק בהיתר גמור, בסוד בכל דרכיך כנזכר, כדי לברר הז׳ מלכים. וכל זה בעניני העוה״ז, וגם במה שצריך לברר לצורך העולמות עליונות, ולצורך הנשמות ג״כ אנו עושים אותם על ידינו, כח מעשה ידינו, שהם התפילות ומצות ציצית ותפילין ולולב, וכיוצא בזה. נמצא, כי בימי החול, אי אפשר להתברר כלל, אם לא על ידינו. ולכן הותרו המלאכות, ונצטוינו במצות, ובפרט בסוד התפילות, והנה בודאי שהאדם צריך סיוע מעליונים, להספיק דברים אלו על ידו, וגם העליונים צריכים לסיוע התחתונים, בסוד (תהלים ס״ח) תנו עוז לאלהים וכו׳. ולכן בימי החול יורדים העולמות, ומתלבשים למטה ממדריגתם, כדי לרדת ולסייע לברור הז׳ מלכים. וז״ס היות ז״ת דאצילות יורדות, והם מתלבשים בשבעת הימים של מעשה, כדי לברר כל זה. אמנם אין כח רק בז״א לבדו, שהיא דכורא, ולכן הם ו׳ ימי החול לבד, כי ו״ק דז״א הם הבוררים כל ימי השבוע, אך ביום השביעי, שהוא יום השבת כנגד המלכות, אז אין כח במלכות לברור. ולכן אדרבה, ע״י כח מה שנתקן בימי השבוע, היא עולה ביום השבת, הרי הכל עולה בחשבון ל״ו שאמרנו, שהוא חצי ע״ב:@HOW MUCH IS NEEDED

שעשה הקדוש ברוך הוא עם בריותיו ועם כל העולם.	וזהו החסד שעשה הקב״ה עם בריותיו ועם כל העולם:

פרשת נח

ורבי חזקיהו אמר אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא רצה בהם ונתן להם תורה קדושה והזהיר אותם ונתן להם עצה להשמר ממעלה ומטה כדי שלא ישלט בהם רק הקדוש ברוך הוא לבדו והם יודעים לדחות מהם את כל המקטרגים וכל המחבלים כדי שיהיו חלק גורלו וירשתו כמו שנאמר (דברים לב) כי חלק ה׳ עמו יעקב חבל נחלתו.	[1210]ור׳ חזקיה אמר זכאה חולקיהון דישראל דקב״ה אתרעי בהו ויהב לון אורייתא קדישא ואזהר לון ויהב לון עיטא לאסתמרא מעילא ותתא בגין דלא ישלוט בהו בר קב״ה בלחודוי ואינון ידעי לדחייא מנייהו כל מקטרגין וכל קסטירין בגין דיהון חולקא דעדביה ואחסנתיה כד״א כי חלק ה׳ עמו יעקב חבל נחלתו:
בא וראה ביום של ראש השנה הקדוש ברוך הוא יושב בדין על העולם וכל בני העולם נכנסים בחשבון ואין מי שלא נכנס בחשבון וספרי חיים ומתים נפתחים ביום ההוא.	ת״ח ביומא דר״ה קב״ה יתיב בדינא על עלמא וכל בני עלמא עאלין לחושבנא ולא אית מאן דלא עאל בחושבנא וספרין דחיין ומתין פתיחן בההוא יומא:
והקדוש ברוך הוא משום שרצה בהם נתן להם עצה להנצל מכל המקטרגים שלמעלה שמתמנים בכל זמן שהדין שורה בעולם ביום הזה מזדמנים ישראל לעורר עליהם רחמים ובמה בשופר.	והקב״ה בגין דאתרעי בהו יהב לון עיטא לאשתזבא מכל מקטרגין דלעילא דאינון אתמנן בכל זמנא דדינא שריא על עלמא בהאי יומא אזדמנן ישראל לאתערא רחמי עלייהו ובמה בשופר:
שהקול הזה שיוצא עולה למעלה ומעורר את השופר שלמעלה אז מתעוררים רחמים ממקומם והקדוש ברוך הוא קם מכסא הדין ויושב בכסא רחמים וחס על ישראל ולא נתנת רשות למקטרג עליהם.	דהא קלא דנפיק סליק לעילא ואתער שופר דלעילא כדין אתערו רחמי מאתרייהו וקב״ה קם מכורסייא דדינא ויתיב בכורסייא דרחמי וחיים עלייהו דישראל ולא אתייהיב רשו למקטרגא עליהון:
וישראל שבים בתשובה לפני הקדוש ברוך הוא ותוקעים שופר ומעוררים רחמים שהרי הקול ההוא שיוצא הוא התעוררות של רחמים ואז המלשין לא יכול לעמד לפני כסא הרחמים שהרי לא בא מן אותו הצד ולא נמצא קטגור.	וישראל תייבי בתיובתא קמי קב״ה ותקעי שופר ואתערו רחמי דהא ההוא קלא דנפק אתערותא דרחמי איהו וכדין דלטורא לא יכיל לקיימא קמי כורסיא דרחמי דהא לא אתי מההוא סטרא ולא אשתכח קטיגורא:
ביום הכפורים שהוא חתימת הדין ועומדים ישראל בקדשת רבונם ביום ההוא כדי שלא יקרב המלשין למקדש נותנים לו שעיר שבא מצד של רוח הטמאה והוא טמא ורוח הטמאה נהנית ממנו והוא מתעסק בו ולא קרב למקדש לטמא ואז הפנים מאירות וישראל נצולים ממנו .	ביומא דכפורי דאיהו חתימא דדינא וקיימי ישראל בקדושתא דמאריהון בההוא יומא בגין דלא יקרב דלטורא למקדשא יהבין ליה שעיר דאתי מסטרא דרוחא מסאבא והוא מסאבא ורוחא מסאבא אתהני מיניה והוא אתעסק ביה ולא קריב למקדשא לסאבא וכדין אנפין נהירין וישראל אשתזיבו מניה:
.	יט/ד
.	זהר
בזמן אחר כשרבים חטאי בני האדם המלשין הזה בשעה שהדין מתעורר על חטאי העולם אז הוא בא ונמצא כמקטרג לפני הקדוש ברוך הוא ונטמא המקדש וכל	בזמנא אחרא כד סגיאו חובי בני נשא האי דלטורא בשעתא דדינא איתער על חובי עלמא כדין איהו אתי ואשתכח מקטרגא קמי קב״ה

[1210] זהר ח״א רנד ע״א.

מלואים

א עי׳ & שלא היו מלאכים ביום הראשון.
עי׳ כללים ח״ב צח ע״ב: ומעתה נבוא לענינינו בענין סדר הבריאה דשמים וארץ דהעוה״ז, אשר נשתלשלו מעולם היצירה, שהוא עולם המלאכים. כי הרי אמרנו שהמלאכים עצמן, הנה הם רק פרטי המציאויות דהיצירה, ע״ד פרטי המציאויות דהדצח״מ שבהעוה״ז. כי הנה יש בחי׳ דצח״מ בכל עולם ועולם לפי ערכו המתייחס אליו, וכמ״ש הרב בסוף העץ חיים (שער קיצור אבי״ע א) וכן בשער דרושי אבי״ע (סוף פרק ד), ולכן יש כמה מיני מלאכים, וכמ״ש בזוה״ק (פנחס ריז ע״א) בסוד מצמיח חציר לבהמה, אלין אינון שתין אלף רבוא דמלאכין שליחן דאתבריא ביומא תניינא דבראשית, וכלהו אשא מלהטא, אלין אינון חציר. אמאי חציר, בגין דצמחין כחציר דא בעלמא דכל יומא ויומא אתקצירו השתא ולבתר צמחין ומהדר׳ כמלקדמין, וע״ד כתיב מצמיח חציר לבהמה כו׳. וכן הוא בזוה״ק בראשית (יח ע״ב), ואמר שם עוד, ועשב לעבודת האדם עשב דא אלין אופנין וחיות וכרובים כו׳, עץ פרי עושה פרי דרגא על דרגא כו׳. וכ״ז הנה הם מבחי׳ הצומח שבהמלאכים, ונבראו הם ביום שני. וכן יש מלאכים ג״כ שנבראו ביום ראשון, וכמ״ש בזוה״ק בראשית (מו ע״א), וכן בזו״ח@ בראשית בתחילתו (א ע״א), ואלין אינון מלכיא דאתבריא ביומא קדמאה דאית לן קיומא לאתקיימא בסטרא דימינא. ואולי הוא כי הם בחי׳ הדומם אשר בהמלאכים, ולכן נבראו הם מקודם, ויש להם קיום. והוא ג״כ כבחי׳ הדומם שבהעוה״ז, אשר יש להם יותר קיום מהצמחים. וכן יש עוד ב׳ מיני מלאכים אשר נבראו שניהם ביום חמישי, וכמ״ש בזוה״ק בראשית (לד סע״א), ועוף יעופף על הארץ אלין שליחי עלאין דאתחזון לבני נשא בחיזו דבר נש כו׳, בגין דאית אחרנין דלא אתחזון אלא ברוחא ממש לפום סוכלתנו דבני נשא, בגין כך לא כתיב באילן למינהו כו׳, ע״ש. והרי לנו כי שני מינין הם, אחד הוא במה שכתוב ״ועוף יעופף״, ולא כתיב ״למינהו״, ואחד הוא במה שכתוב ״ואת כל עוף כנף למינהו״, ושניהם הם ביום חמישי. ואולי הוא כי הם בחי׳ החי והמדבר שבהמלאכים, וכ״ז הנה נבראו בששת ימי בראשית עצמן.
אמנם צורת המלאכים שהוא כללותיהם ויסודם אשר בבחינת היסודות העליונים שבהם, שהוא בהחיוון עלאין כנ״ל, והוא אור היושר שבהם, ע״ד בחי׳ היושר שבהגלגלים (כי בכל א׳ יש יושר ועגולים, וע״י היושר שבהגלגלים, שהם היסודות העליונים, יוצאים עי״ז היסודות התחתונים ארמ״ע, וכל פרטי הדצח״מ שבהם וכנ״ל כ״ז). וכן הוא עד״ז למעלה בעולם היצירה ג״כ, כי המלאכים שהם המציאות הפרטיים שבהיצירה, הנה אורם וצורתם הוא בהחיוון עלאין, שהם היסודות העליונים דהמלאכים, ומהם הוא האור והצורה דהמלאכים. והנה אותה הצורה היא נבראת מקודם בריאת השמים דהעוה״ז, כי השמים דהעוה״ז, הם נבראו מהיושר אשר בהחיוון עלאין דהיצירה, שהוא צורת המלאכים, כי השמים וכל הגלגלים כולם, {צח ע״ג} שהם היסודות העליונים דהעוה״ז, הנה הם כנגד החיוון עלאין דהעולם היצירה, שהם היסודות העליונים דהיצירה, ונבראו זה מזה וזה אחר זה, שאחר בריאת החיון עלאין דהיצירה [שהם צורת המלאכים כנז׳], נבראו אח״כ השמים דהעוה״ז, שהם כנגדם קודם בריאת המלאכים עצמן דהיצירה, כי הם רק כנגד פרטי הדצח״מ שבהעוה״ז. וזהו שאמר הזו״ח@ הנ״ל, בראשית כל הנבראים ברא צורת המלאכים כו׳, והם היסוד של כל הנבראים האחרים, ומתוך זה היסוד נבראו השמים, מסוד אור צורת המלאכים כו׳, וכנ״ל, כי החיוון עלאין שבהיצירה הם נגד בחי׳ השמים שבעוה״ז, ומהיושר שבהם שהוא הצורה והוא צורת המלאכים, הנה מאותה הצורה נבראו השמים דהעוה״ז, ונבראו הם קודם בריאת המלאכים.
(14) ילקוט שמעוני בראשית - פרק א - רמז ה
הארץ וכתיב ובשתים יעופף הכל מודים שלא נבראו ביום ראשון מלאכים שלא תאמר מיכאל היה מותח בדרומו של רקיע וגבריאל בצפונו והקב״ה ממדד באמצעיתו אלא אני ה׳ עושה כל נוטה שמים
(14-15) מדרש רבה בראשית פרשה א פסקה ג
(ג) בראשית ברא אלהים רבי תנחומא פתח (תהלים פו) כי גדול אתה ועושה נפלאות א״ר תנחום הנוד הזה אם יהיה בו נקב כחוד של מחט כל רוחו יוצא ממנו והאדם עשוי מחילים מחילים נקבים נקבים ואין רוחו יוצא ממנו מי יעשה כן (שם) אתה אלהים לבדך אימתי נבראו המלאכים ר׳ יוחנן אמר בב׳ נבראו המלאכים הה״ד (שם קד) המקרה במים עליותיו וגו׳ וכתיב עושה מלאכיו רוחות ר׳ חנינא אמר בה׳ נבראו מלאכים הדא הוא דכתיב ועוף יעופף על הארץ וגו׳ וכתיב (ישעיה ו) ובשתים יעופף רבי לוליאנא בר טברין אמר בשם רבי יצחק בין על דעתיה דרבי חנינא בין על דעתיה דרבי יוחנן הכל
ועי׳ בהיר אות כא. אמר ר׳ יוחנן בשני נבראו המלאכים דכתיב (תהלים ק״ד ג) המקרה במים עליותיו וכתיב (שם ד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט ואמר ר׳ לויטס בן טברוס הכל מודים ומודה ר׳ יוחנן דהמים כבר היו, אבל בשני המקרה במים עלי ותיו, ומי השם עבים רכובו, ומי המהלך על כנפי רוח, אבל שלוחים לא נבראו עד יום ה: כב. ומודים הכל שלא נבראו ביום ראשון שלא יאמרו מיכאל היה מותח בדרומו של רקיע וגבריאל בצפונו והקב״ה סודר באמצעיתו, אלא אני ה׳ עושה כל נוטה שמים לבדי רוקע הארץ מאתי (ישעי׳ מ״ד כד) מי אתי כתיב

ב ז״ל הכתם פז בהקדמה לדבריו על הזו״ח: ראשונה אתה צריך לדעת כי צורת אותיות התורה לא נפלו במקרה ואינה הסכמיות כשאר כתבי הגוים שהסכימו לעשות ציורים מחולפים מונחים על מבטא הלשון להבין איש שפת רעהו לא זולת אמנם אותיות התורה רשמים כתובים באצבע אלהים צורותיהם מורות על עצם הדבר בהם ויש בהם כח וסגולה לפעול בעולם ביען הם יצאו ונצתיירו מהגה פיו של הב״ה והם כדמיון הגוף הנושא רושם הנשמה המניעתו והגוף פועל מה שבכח הנשמה ודע והאמין זה שאין ספק בו כלל. והסר ממך עקשות פה הסכלים ההוללים האומרים בלבבם כי אין כח וסגולה בצורת האותיות כי יורשמו על זאת הצורה או על זולתה וכי מה יוסיף ומה יתן בכתוב רושם אות על צורת כך או על צורת כך והנה הרושם ההוא נרשם בדיו על נייר מת וסגולה מה לו כי האומרים כן לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו אמנם יש סגולות רבות נבדלות ברשמי אותיות הקדש מה שלא יעלם מהחכם היודע סוד צורותיהם והוראתם והנה הנם ככוכבי השמים אשר משטרם בארץ כי לא ברא האל יתברך כוכבים ברקיע השמים על חנם ולא נפלו צורותיהם במקרה ולא הונחו על סדר מחנותיהם כפי מה שהם קבוצת כת כוכבים במקום אחד על צורת כך וקבוצת כוכבים אחרים על צורת כך וכן כל כ״ח מחנות אשר הלבנה מתהלכת בהם מקבילות ומחולפות ונבדלות צורותיהם ומקום תחנותם זה מזה לא על שוא הם כך אלא שהם רשמים ואותיות מורות פעולות מחולפות בעולם וכן מצינו שנקראים הכוכבים אותיות שנאמר ומאותות השמים אל תחתו השמים נקראים ספר שנאמר ונגולו כספר השמים וכמו שהאותיות נרשמות בספר בן הכוכבים הם אותיות ורשמים בשמים והיודע לקרוא בספר שמים וחלוף מצב הכוכבים שהם מצטרפים בצירופיהם לטוב ולרע יגיד עתידות וכן האותיות כמו שנתבאר בתחלת הספר בפסוק והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע על האותיות והתנועות הנה נתבאר כי יש סגולות רבות נודעות בסוד האותיות והם הוראות לסוד הבריאה וכבר קדם לנו זה.

שנית אתה צריך לדעת כי כשעלה החפץ במחשבתו יתברך הקדומה להגיה ולהאציל מאורו העצום אשר לא ישיגהו עין לראות לרוב תעצומו אשר בבחינת זה נקרא סתרו חשך שנאמר ישת חשך סתרו אזי ראה שאין העולם כדאי להשתמש באור ההוא ועמד וגנזו והאציל ממנו נקודה אחת כוללת כל ציורי האור ההוא שוה ומתמצעת לכל העולמות לכל עולם ועולם כפי כחו אשר יסבול והוא מה שרמז ר׳ נחוניא בן הקנה בתפלתו באמרו המתעלה באויר הקדמון המתמצע מלז ללז ונקראת הנקודה ההיא המחשבות (בוציצא) [בוצינא][1468] דקדרוניתא וכבר קדם זכרה בתחלת הספר. והנה (הבוציצא) [הבוצינא] הזאת נקראת כפי המשכתה כי בתחלת אצילותה נקראת (בוציצא) [בוצינא] ובהתמשכותה יותר נקראת קו המדה ובהתמשכותה יותר נקראת קנה המדה כי כל מה שתתפשט ותתגלה יותר נקראת שמה בגלוי יותר ובזאת (הבוציצא) [הבוצינא] מצויירים בה כל צייורי האור ההוא העצום וכל מה שחייב החפץ ההוא להראות ולצאת לפועל.

שלישית אז״ל כי בתחלת התפשטות (הבוציצא) [הבוצינא] הזאת להראות ולהתגלות עשתה רושם קבוע והיא הנקודה הראשונה כאדם המתחיל לכתוב שהוא רושם נקודה אחת על מה שיתחיל האות להתפשט שאי איפשר לכתוב שום אות בזולת התחלת נקודה כן (הבוציצא) [הבוצינא] הזאת רשמה רושם ונקדה נקודה אחת לגלוי האצילות והיא מדת החכמה הנעלמה מעיני כל חי והיא כיחס הנקודה הסתומה שאין בה שום חלל ליכנס לתוכה ואותה (הבוציצא) [הבוצינא] ציירה בנקודה ההיא כל ציורי החפץ ציור דק מחשביי בדמותה בצלמה וע״כ נקראת החכמ״ה מחשב״ה סתם לפי שיש למעלה הימנה מחשבה טמירא וטמירא דטמירין ודמיון זה כי כמו שבענין מספר האחד בו מצוייר כל המספר ובלתו אין שום מספר עולה כי הוא שורש ויסוד לכל המספר כן בזו הנקודה נצטיירו כל העולמות וכל חלק וחלק מהם והם ט׳ כי כן יחוייב כפי החכמה שכל נקודה מחשביית תתחלק לג׳ חלקים מחשביים ראש ואמצע וסוף ובכל חלק וחלק מהשלשה חלקים ימצא כח כל הנקודה עצמה בשלשה חלקיה ויהיו א״כ שלש של שלש שלש והסוד בזה כי כל דבר מושכל לא ימצא בפרטו רק מה שבכללו ולא בכללו רק מה שבפרטו והוא סוד מפרט שהוא צריך לכלל ומכלל שהוא צריך לפרט הרי נתבאר שיתחייב המצא בנקודה ההיא ובשלשת חלקיה המחשביים סוד כל המספר שהם ט׳ שבו יכלה כל המספר לעשיריות למאות לאלפים לרבבות וכמו שנודע כי אין במספר רק ט׳ מדרגות כי העשירית היא במדרגת האחד בחזרת הגלגל אל התחלתו וזה מבואר וכבר קדם ג״כ.

רביעית אז״ל כי המספר הזה הנכלל בנקודה הזאת ר״ל הט׳ ציורים היו בעמקי האין אלא שנתגלו מכח הנקודה הזאת הנרשמת כשנרשמה לגלוי הט׳ המחשביות שהיו בתלת רהיטי דמוחא א״כ המחשביות הנעלמות לרב התעלותם לא נודעו ולא נקראו בשם. אמנם הנאצלות מהם

[1468] צ״ע במילה זו, שכן ברוב המקומות איתא בוצינא, אבל בדפוס מונקטש כתוב המון פעמים בוציצא.

בספירות נקראות בשם ולא בהנחה רק בהשאלה ולא בשם מונח כי כל מונח קבוע וכל קבוע מורגשיי.

חמישית אז״ל כי אחרי שנרשמה הנקודה הזאת שהיא החכמה רשימה בלתי נישגת בנתה ביתה להסתר בה דמות היכל מתפשט מן הנקודה כדמיון העגולה הנעשית באויר מניצוץ השמש או הלבנה ונסתרה הנקודה ההיא בהיכל ההוא ובכל ציוריה כמשפט כל דבר בהיר להצטייר ולהראות בדבר אחר בהיר כדמיון הקשת דהווה בענן שנרשם צורתו נכחו בחלק הענן הקרוב לו ויתחייב א״כ שחותם הט׳ הנכללים בשלשה אשר נצטיירו במדת החכמה יצטיירו ג״כ בהיכלה שהיא מדת הבי״נה. נמצא א״כ בהיכל הזה צורת השלש מרחקים של שלש נקודות ועוד התפשטות כל נקודה בקו שלה נמצא כי כל נקודה נעשית שתים הרי חמשה כלומר כי השלש נקודות הנרשמות בי״וד בהתפשטותם לימין ולשמאל השתים נעשו שלשה והאחת נעשת שתים הרי חמשה נקודות כזה

וכבר ידעת כי כל נקודה בת עשר הרי חמשים שערים מתחייבים מהבינה וזה הענין תמצאהו רמוז ומבואר ליודעו בפ׳ תצוה והואיל ובא לידנו אזכור לשונו ואבארהו בקצרה ובמקומו יתבאר בארוכה וזה לשונו מגו נהירו דאתנהיר את י״וד אתפשטו תלת נקודין די״וד תרין לעילא וחד לתתא כגוונא דא

כד אתפשטו תרין אתעבידו תלת וחד אתעבידו תרין והא לך צורת תרין אתעבידו תלת

והא לך חד אתעבידו תרין

ובהיות השנים הללו בתוך השלשה נעשת צורת ה״א כמו שציירתי למעלה והוא סוד דו פרצופין שהיו בכח ה״א וילדה אותם וכבר ידעת כי צורת ה״א היא צורת דלת וצורת ו״ו כזה

והם ד״ו פרצופין שנאצלו ויצאו מקרבה והבן.

ששית אתה צריך לדעת כי אלה החמש נקודות שהם חמשים שערים בבינה נדפסים בעטרת שהיא גם היא ה״א אחרונה וכאמה בתה ועוד בה עשי״ריה כי היא תקבל כל הציורים והגוונים של המדות כלם.

שביעית אז״ל שכשם שהעטרת נתיחסה אל האגוז בארבע חלקי המוח אשר בתוכה אשר הוא רמז אל מרכבת המשנה בד׳ רגלי הכס״א שהם סוד ד׳ נהרות היוצאות ממנה בסוד אל גנת אגוז ירדתי וזה נתבאר היטב בפ׳ ואלה שמות זה לשונו הגן נפיק מעדן ודא היא שכינתא אגוז דא היא רתיכא קדישא דאינון ד׳ רישי נהרין דמתפרשאן מגנתא כהאי אגוזא דאית לה ד׳ קרישין מה אגוזא טמירא וסתימא מכל סטרוי כך רתיכא דנפקא מגנתא טמירא וסתימא מכל סטרוי מה אינון קרישין דאגוזא מתחבראן מהאי גיסא ומתפרשאן מהאי גיסא כך רתיכא קדישא מתחבראן באחדותא בחדוותא בשלימותא ומתפרשן כל חד בעובדוי על מה דאתמני הה״ד הוא הסובב את כל ארץ החוילה הוא ההולך קדמת אשור וכן כלהו הנה לך מבואר שנמשלה מדת המלכות שהיא סוד הה״א האחרונה לאגוז דמיון מוחשי בד׳ פרקי מרכבתה הנושאים אותה ולנגדם ד׳ קליפות. כך נתיחסה מדת הבי״נה שהיא סוד הה״א הראשונה לאגוז הסתומה הבלתי נגלית כי האגוז הנרמז בעטרת נגלית ליורדי מרכבתה אמנם האגוז הנרמז בבי״נה עין לא ראתה.

שמינית אתה צריך לדעת כי כל הרוכב מה שתחתיו יקרא מרכבה לרוכב ומשען וסמך שעליו יסמך הרוכב ואע״פ שהנרכב נאצל מהרוכב והרוכב נושאו הנה יקרא הנרכב נושא אל הרוכב.

תשיעית אז״ל כי אעפ״י ששם י״הוה יש בו ד׳ אותיות הנה השרשים הם שלש והם י״הו והרביעית שהיא הה״א האחרונה הכפולה היא כלי כולל שלשתם וכן היסודות העליונות אינם רק שלשה אמ״ש והארץ נושא שלשתם וכולל אותם. נמצא כי אותיות י״הו כולל כל הנמצאים והם יסוד לכל העולמות.

עשירית אתה צריך לדעת שאע״פ שדרך סדר י״הו הוא כך ר״ל היוד הראשונה ואחריה הה״א ואחריה הו״ו הנה סוד ציורם הוא י״וד מהימין וה״א מהשמאל ו״ו באמצע ביען כי נאצל משניהם וראשו עולה אל הכתר כי מהמוח נמשך ולכן הוא המכריע ונותן שלום בין הימין והשמאל והוא שקל הקדש המכריע בין זכות וחובה והוא הרוח הממזג כל העולמות ברוח אלהים חיים ומלך עולם. והנני מצייר לך לוח אחד ממנו יתבאר לך סוד התשע שהם מרכבה לשלשת קשרי הנקוד״ה שהיא הי״וד שהם בגוף הי״וד ראש ואמצע וסוף והא לך צורתם:

י	ו	ה
חסד	רחמים	דין
אל	הוי״ה	אלהים
גדול	נורא	אדיר
רחום	נושא עוון	שופט

חנון	עובר על פשע	דיין
חסין	אמת	חזק
ארך אפים	מרום	כביר כוח
רב חסד	רם	איש מלחמה
קדוש	נוצר חסד	גבור
חסיד	שוכן עד	פוקד עון
סולח	קדוש	משלם גמול

הנה לך מבואר כי כל שם מאלה השמות השלשה שהם א״ל אלהי״ם י״הוה יש לו מרכבה אחת של שלש שלש והם נתלים משלש אותיות השם יתברך י״הו הנרמזים בחכמ״ה ותבונ״ה ודע״ת וגם אלה יצאו ונאצלו מתלת רהיטי דמוחא הנעלמים בכת״ר שהוא כדמיון הגלגולת למוח. ומאלה הכנויין שנקראים כנפים נפרדו למטה כמה מרכבות בדוגמתה אינם במעלת אלה העליונים ויש מרכבות למרכבות וכלם נתלים מהם ונקראים צבאות ר״ל של נצ״ח והו״ד וי״סוד איש איש על עבודתו ועל משאו אשר הפקד עליו והכל נאצל מסבת כל הסבות יתברך ויתעלה זכרו כי אין בנאצל רק מה שבמאציל אלא שזה במחשבה וזה בפועל והם כדמיון האיברים העושים בפועל מה שהוא במחשבה. ואחרי ההקדמות האלה אשוב לבאר מלות המאמר ומהם יתגלה כל מה שכתבנו ואם יש עוד בענין הנמרץ הוה סודות נסתרים מה שאין בכח המבטא לבטא בשפתים הנה מהנגלה ישמע חכם ויוסף לקח מדעתו:

ג עי׳ בהגר״א על תז״ח (&): הוא חללי הפה שחכמה הוא מוחא ותחתיו חלל הפה ונק׳ אגוזא כמ״ש תהו קו ירוק הוא קליפה ירוקא דאגוזא בהו אבנים מפולמות הוא קליפה הקשה כאבן של אגוזא וחשך הוא קליפה דקיקא שבפניה לקליפה הקשה על פני תהום הוא חללא דאגוזא והוא הפה שנק׳ תהום כמ״ש בתז״ח דף עט ע״ב) ההוא קלא אשתכך כו׳ גו תהומא כו׳ ע״ש כי מוחא נק׳ ימא ופה תהום וז״ס ים ותהום בכל הפסוקים והמאמרים של ים ותהום ואלו ד׳ קליפין של אגוז הן ד׳ גוונין של האותיות שבתוך התהום כמ״ש תהו גוון ירוק בהו גוון חיוור חושך גוון סומק כו׳ והן גוונין חשוכין עד שנתגלה מאמר יהי אור דנהיר לגוונין כמו שמפורסם בתיקונים ובתז״ח וכבר נתפרש במאמר הנ״ל היאך כל כ״ב האותיות יצאו בתוך תהומא שהן אורייתא כמש״ל ואמר בס״י פ״א חקק וחצב בהן עשרים ושתים אותיות מתהו ובהו רפש וטיט שהן ד׳ גוונין כי רפש וטיט הם חשך על פני כו׳ וקודם האור היו גוונין חשוכין כי הם במלכות ושם רגליה כו׳ והיתה מלובש בקליפין כמ״ש בס״ד פ״א והארץ תניינא כו׳ ומההוא דאתלטייא נפקא ואמר שם וכלא אתחרב בתריסר שעתי תליסר יקים לון כקדמיתא כו׳ ור״ל שהן י״ג תיבות מהיתה עד סוף הפסוק וכמ״ש כבר כי י״ב מזלות הן י״ב שבטין דילה י״ב בקר והן י״ב פרקי גופא שהן ב׳ דרועין וב׳ רגלין שעליהן עומד הים למעלה כמ״ש בזוהר ויחי כנ״ל והן מע״ב פרקי גופא עיקרן ומנהיגין דלהון והן י״ב אותיות של מילוי מנצפ״ך שהן ה״ג המקיימן ויסודן כמ״ש בז״ח שה ע״ב) אתוון של כ״ב אתוון ע״ש וכנגד זה אשתהי הכ״ב אתוון י״ב חדשיה בעיבור בתהום הנ״ל כמ״ש במאמר קו המדה ע״ש והן ד׳ אתוון של השם שהוא י״ב אותיות של מלך מלך ימלוך ג׳ חיוון הידועים שכלל כולם הוא אדם הגוף מלמעלן והוא התליסר יקים לון כמ״ש בא״ר דלא אתקיימו עד דאתתקנו בכללא דאדם ששם הוא חיבור דו״נ ואלין י״ב הן רתיכין דילה והוא מ״ש בפ׳ בראשית דף ט״ז ע׳א והארץ היתה כו׳ היתה מקדמת דנא. ר״ל בעולה התהו ששם ארעא אתבטלת כמ״ש בס״ד פ״א לפי שבעולה התהו יצאו בבוצינא דקרדינותא ולא אתערבו באוירא דכיא כמ״ש בתחלה עלה במחשבה כו׳ ושם יצאו כל הגוונין ולא יצאו הנביעו דמניה אצטבעו גוונין כמ״ש בתחלת בראשית והיו גוונין חשוכין וידוע שכל הגוונין הוא במלכות כמ״ש בדף א׳ ע״ב וכדין נראו בארץ ואתגלו תמן וידוע שכל הגוונין הן מסט׳ דגבורה ונהורא מסט׳ דחסד ולכן הן בה וכמ״ש לקמן דף יח ע״ב) ואינון גוונין דאתחזין בההוא דמות חיור וסומק וירוק כן כו׳ ע״ש.

ד עי׳ ליקוטי הגר״א (ח ע״א): והענין כי אות ה׳ הוא בתרין עלמין שהם נוקבין, בבינה ובמלכות[1469], ע״ש שהם נפקין מבוצינא. וידוע כי י״ה שרשם בב׳ עליונים, שהם שרשים דכולהו אוירא ובוצינא[1470], שי׳ הוא מאוירא וה׳ הוא מבוצינא דקרדינותא, שזה שורש דכורא אבא, וזה

[1469] עי׳ זהר ח״א לד ע״א.
[1470] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

שורש אימא, והם ה״ג דנפקין מבוצינא דקרדינותא, ששם קו המדה[1471] בג׳ קוין, ימין ושמאל והאמצעי מכריע, אוחז בב׳ הקוין, והוא צורת ה׳ ממש[1472], ולכן שם שורש אות ה׳.

וגם דשם שורש ה״ח וה״ג דאוירא בטש גו בוצינא[1473] בזווג נעלם[1474], שבו קיום העולם[1475], והנה סט׳ דגבורות הוא לסלקא לעילא[1476], שהם המ״ן והבירורים דסלקין לעילא לבוצינא דקרדינותא במו״ס[1477], ולכן אמר דה׳ אית לה חמש רתיכין כד סלקא לאתרי׳ בסוד מ״ן, ואלו ה׳ עילאין דנפקין מגו בוצינא הם נ׳ פלאות, שהם בסוד אמן מופלא ומכוסה[1478], ולכן הם סלקין לה לעילא לנוק׳. וע״ז אמר דוד, גל עיני ואביטה נפלאות כו׳ (תהלים קיט יח), כידוע שגוונין דעיינין שבהם הראיה הוא מבוצינא דקרדינותא[1479], אבל אור דאוירא הוא האור שאין בו גוונין רק מיניה איתנהירו גוונין[1480], כמ״ש בכ״מ.

והנה כמו שיש ה״ג, שהם נ׳ פלאות מסט׳ דבוצינא, כמו כן הם ה״ח, ואקרון ג״כ נ׳ פלאות שהם מאוירא, שהוא נהורא דעינא, בת עין[1481], י׳[1482], ולכן ה׳, דיוקנא דילה בתרין נונין, ר״ל שב׳ הקוין של אות ד׳ של ה׳ הם בצורת ב׳ נונין כזה נ נ , ונקודה באמצע הוא ה׳. וי״ל[1483] דהוא סוד ה״ח וה״ג, והו׳ באמצע הוא יסוד שהוא הדעת[1484] באמצע בין חסדים לגבורות, והוא קיימא שם לאתעטרא[1485], דהם ב׳ עטרין של הדעת, והוא הו׳ שבה׳. וכן הוא בה׳ תתאה בדרגא דנוקבא.

והנה אלו ב׳ פעמים נ׳ פלאות כלולים בכתר, שהרי הדעת הוא ב׳ עטרין שמקבל משם כמש״ל (ז ע״א אות יב), ולכן הוא ק׳, רק שם בכתר הם ביחודא חדא, דשם תמיד הגבורות נכללים ומתבסמין בחסדים. אבל כשבאים למלכות, שם הוא בסוד מצה פרוסה[1486], מתחלק

[1471] עי׳ לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[1472] עי׳ ע״ח שער אח״פ פרק ג׳, בענין צורת ה׳ בצורה זו: ה.

[1473] עי׳ אד״ז רפט ע״ב בעניין מש״כ שם בטש מאן דבטש וכו׳.

[1474] עי׳ בהגר״א בספד״צ יג ע״א שבטישה היא זווג נעלם.

[1475] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[1476] עי׳ זהר ח״א רמו ע״א.

[1477] עי׳ לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[1478] עי׳ לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[1479] עי׳ תיקו״ז יד ע״א.

[1480] עי׳ אד״ז רצב ע״ב.

[1481] עי׳ זהר ח״א רכו ע״א שהוא כינוי למידת המלכות. ועי׳ תיקו״ז ל סע״ב ש״עין״ היא מלשון עין המים.

[1482] עי׳ זהר ח״א לא ע״ב, ועי׳ תיקו״ז ע ע״ב וגר״א שם.

[1483] נדצ״ל ועוד אפשר לומר.

[1484] עי׳ ליעל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[1485] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[1486] עי׳ תיקו״ז (כ ע״ב): כמה דנקודה י׳ איהי מדה לעשר יריעין ארך היריעה האחת דא ו׳ כך איהי אמה מסטרא דאות ו׳ כלילא מעשר אמות הה״ד עשר אמות אורך הקרש ודא י׳ ואמה ה׳ עלאה וחצי האמה ה׳ תתאה ואמאי אתקרי ה׳ תתאה חצי האמה בגין דאתקרי מצה פרוסה לחם עוני.

תרגום: כמו שנקודה י׳ היא מדה לעשר יריעות, ״אורך היריעה האחת״ (שמות כו ב), זה ו׳, כך היא אמה מצד האות ו׳ כלולה מעשר אמות, זהו שכתוב ״עשר אמות ארך הקרש״, וזה י׳, ואמה ה׳ עליונה, וחצי האמה ה׳ תחתונה. ולמה נקראת ה׳ התחתונה חצי האמה, משום שנקראת מצה פרוסה, לחם עוני.

ועי׳ שם עוד (כט ע״ב): דבגינייהו הוות מצה פרוסה לחם עני עני ודאי ובההוא זמנא תהא שלימה כגוונא דחברתה דאיהי מצה שלימה הה״ד (ישעיה ל׳) והיה אור הלבנה כאור החמה ואמאי הוות מצה פרוסה בגין דאסתלק מנה ו׳ רגל דילה למהוי לה מצוה ומצה פרוסה אשתארת ד׳ ובגין דא מצה פרוסה ד׳ מצה שלימה ה׳ ובגין דא אמרין הלל גמור והלל שאינו גמור בפסח לקבל מצה שלימה ומצה פרוסה.

תרגום: שבגללם היתה מצה פרוסה לחם עני, עני ודאי. ובאותו זמן תהיה שלמה, כמו שחברתה שהיא מצה שלמה, זהו שכתוב ״והיה אור הלבנה כאור החמה״ (ישעיה ל), ולמה היתה מצה פרוסה, משום שהסתלק ממונה ו׳, הרגל שלה להיות בו כמו מצוה, ומצה פרוסה נשארה ד׳, ומשום זה מצה פרוסה ד׳, מצה שלמה ה׳, ולכן אומרים הלל גמור והלל שאינו גמור בפסח, כנגד מצה שלמה ומצה פרוסה.

לב׳ נונין, והוא סוד ד׳ דאדנ״י, שהוא הרביעי לאי״ן (תיקו״ז צא ע״א), ג״ר שמתחלף בק׳, שהד׳ הוא צורת ב׳ נונין כמ״ש בד׳ של ה׳:

ה עי׳ זהר ח״ג י ע״א: ויאמר אלהי״ם יהי רקיע בתוך המים (בראשית א ו) רבי יהודה אמר אלמלא ההוא רקיעא[1487] דאפריש בין מיין עלאי[1488] לתתאי[1489] הוה פליגו בעלמא מנייהו[1490] אבל האי רקיע עביד שלמא בינייהו ועלמא לא מתקיימא אלא על שלום תא חזי קב״ה אקרי שלום [הוא שלום] ושמיה שלום ואתקשר כלא בשלום:

רבי אבא אמר חמינא דהאי שמא קדישא עלאה כלא הוא שלום וכלא חד וארחן מתפרשאן להאי סטרא ולהאי |סטרא (ס״א כאן חסר התחלת המאמר)| (סטר) יו״ד דשמא קדישא אתקשר בתלת קשרין בגין |דא האי| (דהאי) י׳ קוצא חד לעילא[1491] וקוצא חד לתתא וחד באמצעיתא בגין דתלת קשרין[1492] אשתלשלו |נ״א אתקשרו| בה חד קוצא לעילא |כתרא עלאה|[1493] דהוא עלאה מכל עלאין (לאחזאה כתרא עלאה דהוא) רישא דכל רישין והוא קאים על כלא:

חד קוצא באמצעיתא דהוא רישא אחרא בגין דתלת רישין [הוו] (הוא) וכל חד וחד רישא בלחודוי ועל דא קוצא דאמצעיתא[1494] דא הוא רישא אחרא דנפיק מקוצא דלעילא והוא רישא לכל שאר רישין |לאתבנאה| (לאתבנאה) שמא קדישא והאי רישא סתימא דכלא רישא אחרא תתאה[1495] הוא רישא לאשקאה לגנתא והוא מבועא[1496] דמיין דכל נטיען אשתקיין מניה ודא הוא |י׳| (יו״ד) בתלת קשרין[1497] ועל דא שלשלת איקרי כהאי שלשלת דאתקשר דא בדא וכלא חד:

תרגום: ״ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים״, רבי יהודה אמר אלמלא אותו רקיע שמפריד בין מים העליונים למים התחתונים היתה מחלוקת בעולם בגללם, אבל הרקיע הזה עושה שלום ביניהם, והעולם אינו מתקיים אלא על שלום. בא וראה הקדוש ברוך הוא נקרא שלום, הוא שלום ושמו שלום, והכל נקשר בשלום.

רבי אבא אמר ראיתי שהשם העליון הקדוש הכל הוא שלום, והכל אחד, והדרכים נפרדות לצד הזה ולצד הזה. יו״ד של השם הקדוש קשורה בשלשה קשרים, לכן הי׳ הזו קוץ אחד למעלה וקוץ אחד למטה ואחד באמצע, משום ששלשה קשרים השתלשלו (התקשרו) בה קוץ אחד למעלה, כתר עליון, שהוא עליון מעל כל העליונים, הראש של כל הראשים, והוא עומד על הכל.

קוץ אחד באמצע שהוא ראש אחר, משום שהם שלשה ראשים וכל אחד ואחד ראש לבדו, ולכן הקוץ של האמצע זהו ראש אחר שיוצא מהקוץ שלמעלה, והוא ראש של כל שאר הראשים, שיבנה (ממנו) השם הקדוש, והראש הזה הוא סתום מהכל. ראש אחר תחתון הוא ראש להשקות את הגן, והוא מעיין המים שכל הנטיעות נשקות ממנו, וזהו י׳ בשלשה קשרים, ולכן נקראת שלשלת, כמו השלשלת הזו שנקשרה זה בזה והכל אחד.

ו פי׳ כי אות זה שהוא ניצוץ הקדמון אות הראשונה שנתגלה מהסיבה הראשונה והיא נקודה קטנה ולכן זכתה אות זאת להיות ראשונה בשם הוי״ה הנכבד וא״ת למה בחר באות זה מכל

[1487] פי׳ יסוד דז״א (מ״מ).

[1488] פי׳ מיין עילאין הם החסדים שיורדים עד היסוד בו, ועולים בסוד אור חוזר להגדיל ז״א (מ״מ).

[1489] הם הגבורות שיורדות ליסוד ויוצאות ממנו, אל הנוק׳ דרך נקב שבחזה דז״א, נמצא שע״י היסוד נפרשים מיין עילאין מתתאין (מ״מ).

[1490] לפי שמנגדים זה לזה אלו חסדים ואלו גבורות (מ״מ).

[1491] האות י׳ שבשם שהוא המציאות הראשון והכנה לכל האותיות, וישנו בהי׳ ג׳ קוצין (כמ״ש בזוה״ק (ויקרא י׳ ע״ב וי״א ע״ב) ופע״ח (שער התפילין פ׳ ט״ו ט״ז בארוכה)) חד לעילא שהוא כתר אשר מקומו הוא בקוצו העליון של י׳, וחד באמצעיתא שהוא גוף הי׳ עצמו, שהוא החכמה, וקוצא חד לתתא שהוא בינה הכלולה בחכמה, והרי מיוחד החכמה בכתר ע״י קוץ העליון (הקדו״ש לה ע״ד), עי׳ לקמן סה ע״ב (ביאורים ח״ב סד ע״א).

[1492] כח״ב, וחכמה נקרא יראה, וכן לתתא ומקדשי תיראו, חכמת שלמה, כמ״ש בהקדמת תיקו״ז, את שבתותי כו׳, וז״ש בכל מקום בדחילו וברחימו, י״ה, אבל כאן קאי על כתר כמ״ש למטה חד דחילו כו׳ (יהל אור).

[1493] כתר (רח״ו).

[1494] חכמה (רח״ו).

[1495] דעת (רח״ו).

[1496] מבוע (דפ״ו).

[1497] וזהו עצמו סוד קוצא גזעא ושבילא (רח״ו).

האותיות והלא יותר טוב שיתגלה תחלה אות א׳ שהיא ראש לאותיות ומה ראה להתחיל מן הי׳ אלא בהיות שנקודה זו מאירה ומשפעת לכל העולמות והיא אם בנקודות היא בראש חולם וממנו כל הנקודות ואם בטעמים היא רביע או סגולתא וכדומה והיא בראש האותיות כי אין אות נכתב ונעשה כי אם בעשות כמו נקודה בתחילה והיא בראש האותיות בציור א באופן שהיא עיקר כל העולמות וקייומם והיא נקודה בסוד עולם הנקודות והיא עיקרית והיא טעם בסוד עולם הטעמים והיא עיקרית והיא אות בסוד עולם האותיות והיא עיקרית ולזה אל תתמה שקרא אותה עתה אות שאמר סלקא אות דא ואמר שעולה באלו העומדים שלה שהם ט׳ כזה יהוה הם ג׳ לכל קוץ התחתון של הי׳ לפנים של הי׳ וג׳ ג״כ לצד האחור וג׳ לרגל התחתון של הי׳ נמצא שהם ט׳ עמודים שנסמכה עליהם כמש״ל ומכללות אלו הט׳ התנוצץ מהם עוד י׳ אחרת ונתפשטו ממנה עוד ט׳ נקודות והם מקורות נקודות התורה שהם ט׳ נקודות אבל הראשונים נק׳ ניצוצות ולא נקודות והניצוצות נק׳ א״ס ולא שהם א״ס אלא שנק׳ א״ס בהיותם מא״ס ולקמן נבאר סוד השתלשלות העולמות כולם נחזור לענין שאות זה שהוא נקודת י׳ עולה למעלה עם כל הט׳ בחינותיה לשאוב מאור א״ס ומתעלמת שם בקוץ העליון בראש הקוץ למעלה עם כל בחינותיה וזה הקוץ לא נודע אצל הט׳ בחי׳ ובעלותם למעלה דופק אורו החזק שלא נודע אצלם וא״ס מאיר בקוץ לבד ואינו מאיר בכולם וז״ש ״נהיר ולא נהיר״ ויורדת הנקודה עם כל בחינותיה מלאה כל טוב מלאה אור חזק שאין לו סוף והיא תמהה שאינה יודעת ממי קבלה זה האור ומאין נתמלא אם הוא מקוץ העליון או מא״ס ובירידתה כלולה מכל הט׳ עמודים אז כולם מלאים אורה ומתפשטת לצדדים ג׳ שראית לפניך ונעשו אלו הט׳ ניצוצות עמודים עומדים ונרמז זה במש״ה עצי שטים עומדים ואז יוצא מכח אלו הט׳ נקודות דמיון העליון ר״ל אור א׳ כלול מהט׳ ומתפשט אור זה לכאן ולכאן כמו אהל אחד שיכולים הנקודה והט׳ עמודים שלה ליכנס בתוכה כמו צורה זו יהוה {אולי ה׳??} והיא צורת ה׳ והיא היכל שיכנס בתוכה המלך עם חייליו שהם נקודות י׳ וט׳ ניצוצות שלה והם עומדים שם בב׳ בחי׳ א׳ נגלית למעלה וא׳ נסתרת לגבי התחתונים שהיא נעשית ם סתומה והיא נסתרת וזה נרמז בפ׳ ונעלמה מעיני כל חי כלומר קוץ הי׳ העליון תתעלם בא״ס ב״ה מעיני ט׳ ניצוצות שלה ומעיני ט׳ אחרים שתחתיה וכולם הם ח״י ז״ס ונעלמה מעיני כל ח״י עולמות שמשתעשע בהם א״ס הרמוז במקומו (הדרת מלך).

ז עי׳ זהר ח״ב רנד ע״א: (ובהאי סטרא[1498]) ו(סטרא דמערב)ו נהורא חד [ונוריא״ל] (ועריאל) שמיה ואיהו אוריא״ול[1499] ודא איהו כליל מכלהו וקיימא שליחא בכלא[1500] ואית ליה תלת סטרין אבל תרין אינון[1501] בגין דכל חד מאלין כליל בחבריה[1502] דאינון ארבע יסודין תתאין מאינון ארבע יסודי עלמא עלאין על כלא[1503] ובגין דכלהו מתקשרן[1504] דא בדא רמז קרא ואמר (שיר ו יא) אל גנת אגוז ירדתי לראות:

תרגום: ובצד הזה (צד מערב) אור אחד ששמו נוריא״ל, והוא אוריא״ל. וזהו כלול מכולם ועומד שליח בכל. ויש לו שלשה צדדים, אבל הם שנים, כי כל אחד מאלו כלול בחברו, שאותם ארבעה יסודות התחתונים, מאותם ארבעה יסודות העולם, עליונים על הכל. ומשום שכלם קשורים זה בזה, רמז הכתוב ואמר ״אל גנת אגוז ירדתי לראות״.

[1498] ר״ל בצד מערב (יהל אור).

[1499] כמ״ש בתיקונים (קמח ע״ב) ובתז״ח (כז ע״ד) דמסט׳ דימינא נקרא אוריאל, ומסטרא דשמאלא נקרא נורי״אל. וז״ש ודא איהו כליל כו׳ (יהל אור).

[1500] ר״ל שהוא שליח בכל הדברים שממונין הג׳ נהורין הנ״ל, שהוא כליל מכולם. והוא שליח, בסוד המלאך הגואל. ואמר ואית לי׳ תלת סטרין. כנ״ל מג׳ נהורין הנ״ל (יהל אור).

[1501] ר״ל דהוא כליל מכל הג׳ נהורין הראשונים, דלעולם הרביעי כלול משלשתן, בסוד המלכות דכלולה מכלם. וכן ה׳ אחרונה, כלול מג׳ אותיות י׳ ה׳ ו׳ כידוע. וכן בחיות, שלכך נאמר ודמות אדם להנה, שאדם כלול מכל החיות, שלכן לא מנה בתיקונים בכ״מ רק ג׳ אנפי חיוון, י״ב אנפי החיות, וכמ״ש בז״ח (שיה״ש נ ע״ב [סג ע״א]) וארא החיות רזא דישראל סבא כו׳ ע״ש, וז״ש ודא איהו כליל מכולהו (יהל אור).

[1502] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[1503] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[1504] ר״ל אלו הד׳ חיות כנ״ל בפרשת בראשית (יהל אור).

ח עי׳ זהר ח״ג רז ע״ב: כי רוח עברה בו ואיננו דא הוא רוחא עלאה[1505] טמירא קדישא גניזא מכלא |דכליל| (וכליל) ליה בגויה וכדין ואיננו ודא הוא רזא דחנוך דכתיב ביה (&) ואיננו כי לקח אותו אלהים דא אלהים עלאה[1506] רוח עלאה רוח גניזא טמירא ולא יכירנו עוד מקומו דהא אתכליל רוחא זעירא ברוחא עלאה[1507] מה כתיב (&) בתריה (תהלים קג יז) וחסד יי׳ מעולם ועד עולם |ועאל ליה| (עאל) כהנא רבא[1508] לגו קדש קדשים ונטיל ליה ואוליד ליה כמלקדמין ואתחדש כנשר עולמין ואתהדר איהו נער[1509]:

תרגום: ״כי רוח עברה בו ואיננו״, זה רוח עליון טמיר קדוש גנוז מהכל, שכולל אותו בתוכו, ואז ״איננו״, וזהו סוד של חנוך שכתוב בו ״ואיננו כי לקח אותו אלהים״, זה אלהים עליון, רוח עליונה, רוח גנוזה וטמירה. ״ולא יכירנו עוד מקומו״, שהרי נכללת רוח קטנה ברוח עליונה. מה כתוב אחריו ״וחסד ה׳ מעולם ועד עולם״ ונכנס לו כהן גדול לתוך קדש הקדשים ולוקחו ומולידו כמקדם, ומתחדש כנשר נעוריו וחוזר והוא נער.

ט עי׳ זהר (ח״א סט ע״ב): א״ר שמעון (ויזכור אלהי״ם את נח (בראשית ח א)) תא חזי בשעתא דדינא אתעביד לא כתיב ביה (&) זכירה כיון דאתעביד (ביה) דינא ואתאבידו חייבי עלמא כדין כתיב ביה (&) זכירה דהא כד דינא שריא בעלמא אתחברותא לא אשתכח ומחבלא שריא על עלמא כיון דאתעבר דינא ואשתכיך רוגזא תב כלא לאתריה ובגין כך כתיב (&) הכא ויזכור אלהי״ם את נח דביה שריא זכור דנח איש צדיק כתיב ביה (&) כתיב (תהלים פט י) אתה[1510] מושל בגאות הים[1511] בשוא גליו אתה תשבחם בשעתא דימא[1512] קפיץ[1513] בגלגלוי[1514] ותהומי[1515] סלקי ונחתי[1516] קב״ה[1517] שדר חד חוטא[1518] |מסטרא דימינא| ומשיך גלגלוי[1519] ושכיך זעפיה[1520] ולית מאן דידע ליה[1521].

[1505] שעולה למ״ן במלכות. נ״א בבינה הנקר׳ רוח הקדש הסתום (רח״ו), ואם נפרש על המ׳ א״ש שמט״ט עולה בסוד מ״ן למלכות. ואם נפרש על הבינה. יפורש ג״כ על מט״ט שיש בו נשמת אד״הר שהיא בבינה. כמ״ש הרב בליקוטים, ומפשט הלשון נראה כנ״א שהיא בינה (מ״מ).

[1506] פי׳ מלכות שהיא עילאה על בי״ע. א״נ בינה (מ״מ).

[1507] י׳ רוח מט״ט הנקרא רוח זעירא במלכות. א״נ בבינה הנקרא רוחא עילאה (מ״מ).

[1508] לפי׳ א׳ כהנא רבא הוא חסד. לגו ק״ק הוא יסוד דנוקבא כמ״ש באדרא זוטא. ולנ״א כהנא רבא הוא אבא לגו ק״ק הוא יסוד דאימא שנשמת מט״ט היא מבינה כמ״של שהיא נשמת אד״הר ולכך הביא הזוהר פסוק וחסד ה׳ וכו׳. שר״ל וחסד ה׳ שהוא חסד תעיר לפי׳ הראשון והאיר למל׳ הנקרא עולם כנודע שעולם ועולם הם תריץ הה״ין בינה ומ׳ ואז יצא מט״ט. ולפירוש הב׳ וחסד ה׳ הוא אבא הנקרא כהנא רבא והאיר לבינה הנקרא עולם ואז יצא מט״ט. ולכל הפירושים על יריאיו הוא מט״ט שהוא ירא את ה׳ מאד (מ״מ).

[1509] רזא דיבום הוא בעלמין בי״ע שהן דמט״ט וכו׳ ושם נשתנה כי כל השנויין ביה, וכו׳ והענין כי נשמתא ל״ל שינוי, וכל השינויים הוא בגוף וכו׳ וכמו נהורא בגוונין, דהשינוי אינו אלא בגוונין וכו׳, כי עלמין דמט״ט הן גופא לגבי ברתא דמלכא באצילות, ולכן אין שינוי אלא ביבום כד נחית לעלמין דיליה (בהגר״א על תיקו״ז קו ע״ג).

[1510] ת״ת (אור יקר). עי׳ לקמן קנח ע״א.

[1511] שהוא מהיסוד שנקרא גאות הים מטעם שנותן לה גאוה ורוממות כדמסיק (אור יקר).

[1512] מלכות (אור יקר).

[1513] קציף מצד הדין (אור יקר).

[1514] הם כחות תחתונים שבה (אור יקר). עי׳ בפרשת צו דף ל ע״א חד זיקא אתער ונחית להההוא תהומא עילאה כו׳, והוא בבריאה, וז״ש שם ובההוא אתר אית חיילין דאמרי קדוש כו׳ והוא השרפים בבריאה באתר אחרא אשתכחי גלגלי ימא דנהמין (יהל אור).

[1515] הם התחתונים יותר שהם קרובים למצולות ים (אור יקר).

[1516] בכח הדין החזק (אור יקר).

[1517] ת״ת (אור יקר).

[1518] פי׳ יסוד חוט מחסד (אור יקר). חוט של חסד ולכך שכיך זעפיה (מ״מ).

[1519] שמשפיע חסדים מצד החסד וממתק הדינים ומשיך גלגלוי שהם כחות שבה שיהיו שקטים מדינם (אור יקר).

[1520] דין המלכות בעצמה (אור יקר).

[1521] מפני שאין היסוד נכנס למלכות אלא בהצנע, ועם היות שנמשך חסדיו לכל הגלגלים שהם שאר כחות הדין, עכ״ז אינם משיגים היאך דינם מתמתק מכח היסוד, וכמו שמשקיט דין הים, ג״כ מעכב בידה שלא יהורג בזעפה הנטבעים בו (אור יקר).

ז״ח

יונה נחת לימא ואזדמן ליה ההוא נונא ובלע ליה היך לא נפקת נשמתיה מניה ולא פרחא מיד[1522] אלא בגין דקב״ה שליט בההוא גאותא דימא וההוא גאותא דימא הוא חד חוטא[1523] |דשמאלא| דסליק ליה לימא לעילא וביה אסתלק ואי לאו ההוא חוטא דמטי ליה מסטרא דימינא[1524] לא סלקא לעלמין[1525] |דכד| (דכיון) דההוא חוטא נחית לימא[1526] וימא אתאחיד בה[1527] כדין [אתערין] (אתערבין) גלגלוי[1528] [ושאגן] (ושאגן) למטרף טרפא[1529] עד דקב״ה[1530] אתיב [ליה] (לון) לאחורא[1531] ותבין לאתרייהו[1532] הה״ד (שם) בשוא גליו[1533] אתה תשבחם[1534] תשבחם לאינון גלי ימא תשבחם תתבר לון לאתבא לאתרייהו דבר אחר תשבחם ממש שבחא הוא לון בגין דסלקין בתיאובתא למחמי[1535] מכאן כל מאן דכסיף לאסתכלא ולמנדע אע״ג דלא יכיל שבחא [[1536]יהבי ליה רשותא] איהו דיליה וכלא משבחן ליה.

תרגום: אמר רבי שמעון, (״ויזכור אלהים את נח״), בא וראה, בשעה שהדין נעשה, לא כתוב בו זכירה, כיון שנעשה (בו) הדין ונאבדו רשעי העולם, אז כתוב בו זכירה. שהרי כאשר הדין שרוי בעולם, לא נמצאת התחברות, והמשחית שרוי על העולם. כיון שעבר הדין ושכך הרוגז, שב הכל למקומו, ולכן כתוב כאן ״ויזכור אלהים את נח״, שבו שורה זכור, שכתוב בנח איש צדיק. כתוב ״אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם״, בשעה שהים קופץ בגליו והתהומות עולים ויורדים, הקדוש ברוך הוא שולח חוט אחד מצד הימין ומושך את גליו ושוכך זעפו, ואין מי שיודע אותו.

יונה ירד לים והזדמן לו אותו הדג ובלע אותו, איך לא יצאה נשמתו ממנו ולא פרחה מיד. אלא משום שהקדוש ברוך הוא שולט באותה גאות של הים, ואותה גאות הים היא חוט אחד של השמאל שמעלה את הים למעלה, ובו הוא מתעלה. ואם לא אותו החוט שמגיע אליו מצד הימין, לא יעלה לעולמים. שכאשר (שכיון) שאותו החוט יורד לים והים אוחז בו, אז מתעוררים הגלים ושואגים לטרוף טרף, עד שהקדוש ברוך הוא משיב אותו (אותם) לאחור ושבים למקומם. זהו שכתוב ״בשוא גליו אתה תשבחם״, תשבחם את אותם גלי הים. ״תשבחם״, תשבר אותם לחזור למקומם. דבר אחר, ״תשבחם״ ממש, שבח הוא להם משום שעולים לראות בהשתוקקות. מכאן, כל מי שנכסף להסתכל ולדעת, אף על גב שלא יכול (ולא נותנים לו רשות) השבח הוא שלו, וכולם משבחים אותו.

[1522] קודם שיבלעהו הדג כשנפל למים (אור יקר).

[1523] נקרא גאות מפני שמתגאת ומתרוממת למעלה אל מקום החיים העליונים ולא תאמר שהחוטא מעלה אותה אלא עמו ממש מסתלקת וזה שאמר וביה אסתלק שהיסוד מתרומם עם המלכות ושניהם עם הת״ת (אור יקר).

[1524] חסד מצד החסד (אור יקר).

[1525] אפילו בעת שאין בו דין (אור יקר).

[1526] לא תתעלה לעולם אלא על ידי החוט, שאפילו על ידי החוט אינו מועיל להתעלות, מפני שהתחתונים אוחזים בו (אור יקר).

[1527] דהיינו קשר יסוד במלכות ומלכות ביסוד נחית (אור יקר).

[1528] הם שאר הכחות כנ״ל (אור יקר).

[1529] אינם מניחים אותה לעלות מפני שהם שואגים לה היאך תתעלה והם מתים ברעה והיינו שאגין למטרף טרפא (אור יקר). והוא מ״ש הכפירים שואגים לטרף וכו׳ ואמר שם ותמן חיילין כו׳ בכי״מ. והן החיות ביצירה, באתר אחרא כו׳ כד״א וגובה להם ויראה להם כו׳ והן האופנים בעשיה (יהל אור).

[1530] ת״ת שפשט החוט הנזכר (אור יקר).

[1531] שירדו למטה אל אחרויהם מקום הדינים כדי שיניחוה לעלות (אור יקר).

[1532] וזהו והחיות רצוא ושוב, והן גלי ימא הנקודות (צ״ל ה׳ נקודות) ה׳ קולות שנאמר בחיות ה׳ גלין ה׳ נקודין כידוע. ותבין לאתרייהו בהתגלות קב״ה שנקרא שמש דרגא דיסוד, וז״ש הכפירים כו׳ תזרח השמש יאספון כו׳, וחוטא הוא חוט החסד והוא אור הגנוז בצדיק ואינו מתגלה ממנו אלא חוטא בלבד כמ״ש בזוהר וחוטא הוא חוט השדרה דנחית ממוחא אור דמעשה בראשית ושם צדיק כתמר, וענין קפיצת הגלין בסט׳ דגבורה ונייחין בסט׳ דחסדים וז״ש רצוא בדגש ושוב ברפה חו״ג כידוע והוא דגש נקודה שהוא גלי ימא ורפה קו ע״ג האות הוא חוט החסד (יהל אור).

[1533] והם עולים על ידי החוט (אור יקר).

[1534] כאשר גאות הים מגיע לה אתה ת״ת תשבחם (אור יקר).

[1535] אתה תשבחם, תשפיעם חלקם מהיחוד למטה עם היות שאינם הגונים להתעלות אל היחוד שהם נפרדים מכאן וכו׳ (אור יקר).

[1536] ״ולא״ נוסף בדפ״ו.

י עי׳ זהר ח״ב קפד ע״א: פתח ההוא סבא ואמר (תהלים פא ד) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו השתא איהו זמנא לאתערא דינא עלאה תקיפא[1537] וכד איהו אתער[1538] סטרא אחרא אתתקף בהדיה וכיון דאיהו אתתקף סליק וחפיא לסיהרא דלא נהיר נהורא ואתמליא מסטרא דדינא כדין כל עלמא איהו בדינא עלאין ותתאין וכרוזא כריז בכלהו רקיעין אתקינו כורסיא דדינא למאריה דכלא דאיהו בעי למידן:

פתח הזקן ההוא ואמר ״תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו״. עכשיו הוא הזמן להתעורר הדין העליון החזק, וכאשר הוא מתעורר, הצד האחר מתחזק כנגדו. ומכיון שהוא מתחזק, עולה ומכסה ללבנה, שלא מאירה אור, ומתמלאת מצד הדין. אז כל העולם הוא בדין, עליונים ותחתונים, וכרוז קורא בכל הרקיעים, התקינו כסא של דין לאדון הכל, שהוא רוצה לדון.

יא עי׳ זהר ח״ב רלג ע״א: ודא איהו משחתא ׀דאיהו׀ (דאיהי) בקדושה יתיר בגין דאית משחתא אחרא ׀דאיהי׀ (דאיהו) לחפיא על דא דאיהי לגו דהא במשחתא אחרא דחפיא על דא סלקא בחושבנא בחושבן ד״ל[1539] ולגאו כחושבן ל״ב ׀ס״א דאיהי לחפיא על דא דאיהי לגו וסלקא בחשבנא בחשבן ד״ל ולגו בחשבן ל״ב׀ ודא איהו רזא דחפיא דא על דא ל״ב לגו ד״ל[1540] ׀ל״ב איהו קיימא לגו ד״ל איהו קיימא׀ לבר[1541]:

בגין דהא משחתא קדמאה דאיהו קדישא[1542] בגווינין קדישין[1543] דאינון שש משזר[1544] ותכלת וארגמן ותולעת שני[1545] אלין גווינין קדישין וכל חושבן דיליה סלקא לחשבן ל״ב ומשחתא תניינא דאיהו לבר לחפייא על דא[1546] איהי סלקא לחשבן ד״ל ודא איהו רזא דכתיב (תהלים מא ב) אשרי משכיל אל דל[1547] ביום רעה ימלטהו יהו״ה ביום רעה ממש ימלטהו יהו״ה:

רזא דחושבנא לגו דאיהו רזא ל״ב ובההוא חושבנא דלבר מה כתיב (שמות כו ז) ועשית יריעות עזים[1548] יריעות עזים אמאי עזים אלא רזא דגוונא דיליה[1549] למיהב דוכתא ברזא דקודשא ובגין

[1537] בראש השנה אז הוא בחינת הדורמיטא שמסתלקין המוחין דזעיר שהם חו״ב חו״ג, אמנם חכמה וחסדים נשארים מקיפין על ראש זעיר ובינה וגבורה הולכים דרך אחוריו לתת מציאות דינין לנוק׳ דזעיר שלא על ידו, והם עליונים שבאים מאמא בלי אמצעי, ולכן הם תקיפין, כי הניתנים לה ע״י זעיר נמתקיים בחכמה וחסדים שבו, אבל עכשיו הם דינין גמורים בלי מיתוק, ונתינת דינין אלו בנוק׳ נקרא התעוררות כי זעיר ישן אז והיא ניעורה (רמ״ז).

[1538] פי׳ באותו הזמן שיש זה התעוררות אז מתחזק ס״מ שאז שולטות הגבורות החזקות, ובאותו הזמן סליק וחפיא לסיהרא (רמ״ז).

[1539] נתבאר זה בדרוש הנדרים והשבועות מה ענינם ושם תבין איך קומת המלכות מדתה דל אמות (שער מאמרי רשב״י). פירוש יריעות עזים שיש בהם שלשים באורך וד׳ ברוחב הכל ד״ל (מ״מ).

[1540] והיינו בסוד יאהדונה״י ששם יהו״ה מתלבש בשם אדנ״י, וכך שם יהו״ה עולה אותיותיו ל״ב כמבואר, ושם אדנ״י עולה מילוי מלואו שלשים עם ארבעה אותיות הם ד״ל ממש, דהיינו אורך שלשים ורוחב ארבע כזה אל״ף למ״ד פ״ה, דל״ת למ״ד ת״ו, נו״ן וא״ו נו״ן, יו״ד וא״ו דלת, היינו ד״ל אותיות כי הארבעה הם יסוד שם אדנ״י הוא סוד הרוחב, וכאן מדת נגלת לכך הוקבע כל הסדר יחד, ובתוך אלו מתלבש ל״ב, ואמה מכאן מזה ומזה לכסותו כזה ח שכדי שיכסה לא יתחיל צירוף השם באותיותיו יהו״ה אלא באותיות אדנ״י, ויהיה עודף אות מכאן ואות מכאן ונמצא השם מתלבש כולו יחד זה בתוך זה כזה אילופ״ד להמא״דו פאה״ו דדללת״ת להמא״ד אתלו״ף אווה״ו ואמלופ״י וכו׳, בענין שנמצא מתחיל שם אדנ״י ומסיים שם אדנ״י ונמצא כל השם מכוסה ל״ב בתוך ד״ל (אור יקר).

[1541] וכן ממש רומז עניין מציאות היריעות במעשיהם (אור יקר).

[1542] כלומר מהאצילות העליון (אור יקר).

[1543] בסוד שם יהו״ה (אור יקר).

[1544] בסוד הלובן שהחכמה והחסד והנצח דהיינו י׳ אל הימין (אור יקר).

[1545] בסוד האודם מהבינה והגבורה וההוד דהיינו ה׳ אל השמאל, וארגמן הוא בתפארת ששם תערובת כל הכחות וכולל בימין ושמאל והוא בסוד הכתר והדעת והתפארת והיסוד כל קו האמצעי כפי מה שפירשנו בספ״ר בשער מהות והנהגה, ותכלת היא המלכות גוון תכלת למטה כסא לכל הגוונין כדפירשנו לעיל, ולזה היא ה׳ המשמשת לכל הקצוות ולכל ההנהגות לחסד דין ולרחמים, ויריעות אלו שהם בסוד הגוונין האלו היו בסוד ל״ב כדפירשנו (אור יקר).

[1546] פי׳ שיריעות עזים הם זו״ן דנוגה דב״יע כמ״ש בפ׳ תרומה דף קמ״ז ע״ב (מ״מ).

[1547] פי׳ שמתקן בחינת נוגה הנק׳ דל, ימלטהו ה׳ שהוא ל״ב שם ב״ן פשוט ומילוי ומלוי המלוי (מ״מ).

[1548] השעיר עצמו הנה הוא מסטרא דדינא, והגם שהוא מהמינים טהורים, אך הוא מצד הגבורות והדינין שהם שורש הקליפות, ומשם הוא יניקתם, וכמ״ש בזוה״ק (פ׳ תרומה קלט ע״א) ועזים גבורן תתאי דלבר לחפיא כו׳, [וכן הוא שם (קמז ע״ב וקס ע״א ורלג ע״ב רסט ע״א וקפה סע״א) ובדברי הרב שער קליפת נוגה (פרק ט) (דע״ה ח״ב קנו ע״א).

[1549] פי׳ כמ״ש הרב שהם זו״ן דנוגה דבי״ע שהיא קליפה ואנו נותנים לה חלק בקדושה וז״ש למיהב דוכתא ברזא דקדושה (מ״מ).

כך יריעות עזים ודאי כתיב (שיר ו יא) אל גנת אגוז ירדתי וגו׳ הא אוקמוה אבל מה אגוז אית ליה קליפה דסחרא וחפיא על מוחא ומוחא לגו אוף הכי בכל מלה דקדשא לגו וסטרא אחרא לבר ורזא דא (חבקוק א ד) רשע מכתיר את הצדיק[1550] ועל דא אקרי אגוז והא אוקמוה:

תרגום: וזוהי המדה שהיא בקדושה יתרה, משום שיש מדה אחרת שהיא לכסות על זו שהיא בפנים. שהרי במדה אחרת שמכסה על זה עולה בחשבון לחשבון שלושים וארבע, ובפנים לחשבון שלושים ושתים, (שהיא לכסות על זו שהיא לפנים ועולה בחשבון, בחשבון שלושים וארבע, ולפנים לחשבון שלושים ושתים) וזהו סוד שמכסה זה על זה, שלשים ושתים לפנים, שלושים וארבע (שלושים ושתים הוא עומד בפנים, שלושים וארבע הוא עומד) לחוץ.

משום שאותה מדה ראשונה, שהיא קדושה בצבעים קדושים, שהם שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני, אלו צבעים קדושים, וכל חשבונו עולה לחשבון שלושים ושתים. ומדה שניה, שהיא לחוץ לכסות על זו, עולה לחשבון שלושים וארבע, וזהו סוד הנאמר ״אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה׳״. ביום רעה ממש ימלטהו ה׳.

סוד החשבון לפנים, שהוא סוד שלושים ושתים. ובאותו חשבון של חוץ מה נאמר ״ועשית יריעות עזים״. ״יריעות עזים״, למה עזים. אלא הסוד של הגוון שלו, לתת מקום בסוד הקודש, ולכן יריעות עזים ודאי. נאמר ״אל גינת אגוז ירדתי וגו׳״, הרי פרשוה, אבל מה אגוז יש לו קליפה שמקיפה ומכסה את המוח, והמוח מבפנים, אף כך בכל דבר של קודש, הקדושה בפנים, והצד האחר בחוץ. וסוד זה ״רשע מכתיר את הצדיק״. ועל כן נקרא אגוז, והרי פרשוה.

יב עי׳ זהר ח״ב קמ ע״ב: האי רוחא דקדשא אתעביד בגופא לאתכללא בגויה רוח אחרא עלאה דקיק ונהיר וכלא הכי אתאחיד ואתכליל דא בדא ועאל דא בדא עד דאתאחיד בהאי עלמא דאיהו קליפה בתראה דלבר:

קליפה תקיפא איהי לגו מקליפה דהאי עלמא[1551] כגוונא דאגוזא דהאי קליפה דלבר לאו איהי תקיפא קליפה דאיהי לגו מינה איהי קליפה תקיפא אוף הכי לעילא קליפה תקיפא איהי רוחא אחרא דשלטא בגופא לגו מניה איהי קליפה קלישא[1552] לגו מניה מוחא:

בארעא קדישא מתתקנא כלא בגוונא אחרא דהא קליפה תקיפא אתבר׳ מההוא אתר ולא שלטא ביה כלל קליפה תקיפא אתברת (תביר) [מההוא אתר תדיר] ואתפתחת מהאי סטרא ׀ס״א עד דאתאחיד ברזא דמשכנא בהאי עלמא קליפה בתראה איהי לבר קליפה תקיפא איהי לגו כגוונא אוף הכי לעילא קליפה תקיפא איהי לבר לגו מיניה איהי קליפה קלישא ולא שלטא ביה כלל ואתפתחת מהאי סטרא׀ ומהאי סטרא:

תרגום: רוח הקודש הזו נעשית בגוף, להכליל בתוכו רוח אחרת עליונה דק ומאיר, והכל נאחז כך, ונכלל זה בזה ונכנס זה בזה, עד שנאחז בעולם הזה, שהוא קליפה אחרונה חיצונה.

קליפה חזקה היא לפנים מקליפה של העולם הזה, כמו שהאגוז הזה, הקליפה החיצונה אינה קשה, הקליפה שהיא לפנים ממנה היא קליפה קשה, כמו כן למעלה, קליפה קשה היא רוח אחרת ששולטת בגוף לפנים ממנו, היא קליפה קלושה. לפנים ממנו המח.

בארץ הקדושה נתקן הכל בצורה אחר, שהרי הקליפה הקשה נשברה מאותו מקום ולא שולטת בו כלל, הקליפה הקשה נשברת מאותו מקום תמיד, ונפתחת מצד זה (עד שנאחז בסוד של המשכן בעולם הזה, הקליפה האחרונה היא בחוץ, הקליפה החזקה היא בפנים. כדוגמא זו כמו כן למעלה, הקליפה החזקה היא בחוץ, לפנים ממנה היא קליפה קלושה, ולא שולטת בו כלל ונפתחת מצד זה) ומצד זה.

[1550] נבלעו כולם [המלכין קדמאין] בעמקי התוהו, ובסוד הנאמר חבקוק (א ד) רשע מכתיר את הצדיק, וכ״ז הנה היה מסוד המחשבה העליונה המחשבה הנעלמה אשר עלה בתחילה לבראתו במדת הדין (דע״ה ח״א ג ע״א).

[1551] קליפת נוגה היא משכא דחוייא כי הרי היא הקליפה החיצונה שבכולן בערך הנחש הדבוק עם הקדושה, וקליפת רוח סערה היא היותר פנימית בנחש, והעולם הזה נתון בתוך הנחש, ולכן מתתא לעילא מתחיל רוח סערה וכו׳, ע״כ. נמצא שהעוה״ז סמוך לקליפת האגוז הקשה, ושעליה היא הירוקה בעודה לחה ואינה כל כך קשה, וזו לגבי דידן נקראת חיצונה, אבל לגבי הקדושה המקפת היא פנימית, ודוק ועיין מה שכתבתי בפרשת ויקרא (כה ע״א) (רמ״ז).

[1552] פי׳ היא קלי׳ שלישית, אבל הנוגה לא חשיב ליה דבכלל המוח הוא (מ״מ).

יג עי׳ זהר ח״ב רנו ע״א: וְהכא אתכלילו (ורזא דא כליל) ואשתלים כלא כחדא[1553] עילא ותתא בנהירו חדא לאשתלמא שם מלא ויהו״ה אלהי״ם[1554] שם דא דאיהו שלם[1555] בכל אינון היכלין בכל אינון נהורין עלאין למהוי כלהו חד שים שלום טובה וברכה[1556]:
וכאן נכלל ונרשם הכל כאחד, מעלה ומטה, באור אחד, להשתלם שם מלא, ה׳ אלהים. השם הזה שהוא שלם בכל אותם ההיכלות, בכל אותם האורות העליונים שיהיו כולם אחד, שים שלום טובה וברכה.

יד עי׳ בהגר״א בספד״צ ב ע״א: כל הספירות הן הולכין בתלת תלת, חב״ד חג״ת נה״י, ומלכות היא רביעית[1557] שכוללת את כולן, וכמ״ש בתז״ח (עג ע״ג (ד ע״ב)) דתשע ספירות אינון משולשין בעד״א כג״ד, ח״ח״נ״ ב״ג״ה״ כ״ת״י״, ומלכות עשירין לון ורביעין לון, וז״ס שם של י״ב[1558], שמלכות היא כלולה בכל קו האמצעי, שהוא המכריע וצריך להיות כלול משניהם, ביסוד היא עטרת היסוד, ובת״ת שם שני מלכים כו׳[1559] דבוקה עמו, וכמ״ש בא״ר (דף קמא ע״ב) תאנא האי תפארת כליל ברחמי וכליל בדינא ואתפשט רחמי בדכורא ואתעבר כו׳ ותקין מיעוי דנוקבא כו׳[1560], וכן בדעת סוד קשר של תפלין כידוע, (שמות לג כ) וראית את אחורי, וזה הסוד ג׳ הויו״ת

[1553] היחוד הזה הוא מורה ג״כ על יחוד זו״ן בכללות העולמות כולם, שנכללו כולם זב״ז (כללים ח״א קז ע״ד).

[1554] הוראת השם הזה הוא לכלול היכלות הבריאה זב״ז, ולייחד את הבריאה באצילות, וכמו שהיה קודם החטא וכמבואר בהגר״א בספד״צ (רפ״ד כט ע״ג). ובפ׳ תרומה (קסא ע״א) אמרו בענין שם זה הכא תליא כל רזא דמהימנותא למנדע מגו דא רזא דכל רזין למנדע סתימו דכל סתימין הויה אלהים שם מלא וכולא חד. ובאד״ר (קמא ע״ב) כי השם הזה הוא רזא דעתיקא קדישא ורזא דזעיר אפין ולהורות שכולם חד. וכן השם אלהים הוא כולל את כל העולמות בי״ע, כי כולם נבראו בל״ב אלהים דמע״ב (דע״ה ח״ב מז ע״ד).

[1555] ר״ל כי כאן הוא היחוד כמ״ש לעיל קכח סע״ב ועי׳ לעיל קכח ע״א ובח״א כ׳ ע״א וח״ג קמא ע״ב (לש״ו).

[1556] שים שלום טובה וברכה (מוסגר בדפ״ק). ועי׳ שעה״כ לז ע״ג.

[1557] והיא המגלה את שלשת הראשונים (כללים ח״א סח ע״ב).

[1558] עי׳ תיקו״ז ה ע״א, שמבואר שם שהנוק׳ נקראת ׳רביעא לכל תלת׳, ועי׳ פת״ש נקודות טז וז״ל, נוקבא יש לה ג׳ שרשים ומקומות אשר היא דבוקה בז״א, הא׳ בעטרת היסוד, הב׳ בטבור, הג׳ בפה, והענין, כי עיקר יציאתה הוא במקום שיש נקב, שלכך נקראת נקבה כנודע, שבהיותה נקודה לבד היא בעטרת היסוד, וכשהיא פרצוף עד החזה למטה, כתרה במקום פה הטבור, ובהתגדלה לגמרי כתרה נגד הפה יסוד אימא שבדעת דז״א, בסוד כלת משה, עכ״ל.
עי׳ בביאור הגר״א על ס״י פ״א מ״א אופן ג׳ וז״ל, שֶׁם י״ב היא בדעת ששרשו בכתר, ע״כ. ועי׳ בלש״ו ביאורים ח״א נה ע״ג, שמקשה מתפילת ר׳ נחוניא בן הקנה ששֶׁם י״ב הוא ביסוד, ואילו כאן כתוב שהוא תופס את כל הקומה. ומתרץ הלש״ו שכל העד״א אחד הוא. והנה ראיה לדבריו מבהגר״א על תיקו״ז פא ע״א ד״ה ביה איהו וז״ל, והכל אחד כשזה נפתח זה נפתח ודעת ויסוד הוא א׳, עכ״ל [עי׳ עוד בלש״ו כללים ח״א סט ע״א וז״ל, ת״ת ויסוד אשר שניהם הם בקו האמצעי ואין יתרון ומעלה מזה על זה אלא רק מה שיצאו בב׳ יציאות ונבחנו לשניים שהרי הם שני ספירות מיוחדים, ע״כ]. לפי כל הנ״ל יתבארו בטוטו״ד עומק דברי הגר״א בס״י, שאין כוונתו לספירת דעת בפרט, אלא לכללות כל העד״א הבנוי מכתר דעת ת״ת ויסוד כאחד.

[1559] דהיינו עניין ב׳ המלכים המשתמשים בכתר א׳ הנזכר בגמ׳ חולין (דף ס ע״ב).
והנה עי׳ פת״ש גדלות דז״א לח ז״ל, חצי פרצוף התחתון של ז״א הוא הנהגת עוה״ז ומשם מקבלת הנוקבא בחינת רחל, שבה שהיא מסודרת להעביר הנהגה זו לתחתונים, וחצי העליון הוא הנהגת עוה״ב הנהגתו מצד הנפלאות, ולכן נגדו הנוקבא בחינת לאה סוד גאותו של מלכות שמים, ונמצא שבחינת שליש התחתון של ת״ת שהוא התחלת ושורש הנהגת עוה״ז הוא כתר של רחל, והרצון של מדרגה זו ותכלית של ז״א שהוא הנהגת הזמן של ו׳ אלפים שנה הוא דוקא הנהגה זו של עוה״ז, שאם היה גילוי הנהגת עוה״ב בעולם היה הבחירה מתבטל, שהיו רואים תיכף שכר המצוה ועונש העון, וא״כ לא היה שכרם גדול כ״כ, ונמצא שעיקר הרצון של הנהגת הזמן הוא הנהגת נה״י, ולכן כתר של רחל שהוא רצון של הנהגה זו הוא עצמו הרצון של ז״א בכללו, וז״ס מה שאנו אומרים שכתר רחל וכתר ז״א נעשה מדבר אחד, והיינו, משליש תחתון של ת״ת דז״א שהוא בחינה עליונה החופף על הנהגת עוה״ז נה״י, והוא מ״ש (חולין ס׳ ע״ב) ששני מלכים הם משתמשים בכתר א׳, ונכלל רצון הזה של הנהגת עוה״ז עם קו האמצעי של הנהגת עוה״ב הכולל כל הג׳ קווין של חג״ת, שתכלית רצון הזה כדי שיהיה הבחירה יותר והיצה״ר ימצא מקום להחטיא, ועי״ז יתרבה שכרם בעוה״ב יותר, עכ״ל. היוצא מדבריו, שהבחי׳ הנ״ל של ׳ב׳ מלכים משתמשים בכתר א׳ - היינו בשרשם, ורק לעתיד לבוא הוא שתנהג הנהגה זו בגלוי.

[1560] [תרגום: למדנו: זו התפארת כלולה ברחמים ובדין, ומתפשטים הרחמים בבחי׳ זכר ועוברות לצד אחור (ועושה נקב), ובזה תיקן מעיה דנקבה.]

שהוא שם של י״ב, כמ״ש בתז״ח (עח ע״ג[1561]) כג״ד י״י״י ה״ה״ה ו״ו״ו ה״ה״ה בכל אתר דאינון תלת יודין כו׳ ח״ח״נ כו׳ ה״ה״ה ב״ג״ה כו׳ ו״ר״ו כ״ת״י כו׳ ה״ה״ה שכינתא תתאה וכו׳. השלשה עשר אינה רק כלל כולם, כמ״ש בתיקון י״ג (אד״ז רפט ע״ב) ובג״כ כל יקירו דיקירותא, שהן הי״ב תיקונים כמש״ל (ה ע״ד), בהאי מזלא תליא[1562], אלין אתוון דתליין בהאי עתיקא[1563], כלהו תליין בהאי דיקנא ומתחברן בהאי מזלא כו׳[1564], וכמ״ש בא״ר (דף קלד ע״ב) והאי דתליסר כליל להון כו׳ ודא יומא[1565] לא אתכליל בהדייהו אלא הוא כליל כלא כו׳[1566].

טו עי׳ זהר ח״ג רנז ע״ב: אוף הכי מארי עלמא קדם דברא lעלמא וברא] [עלמא ו]ברייז דיליה למאן אתקרי רחום וחנון או דיין אלא כל שמהן דיליה אינון כנויין ולא אתקרי בהון אלא על שם ברייז דעלמא ובג״ד כד מארי דרא [אינון טבין איהו אתקרי לגבייהו יהו״ה במדת רחמים וכד lמארי דרא] אינון חייבין אתקרי אדנ״י במדת הדין לכל דרא ולכל ב״נ כפום מדה דיליה אבל לאו דאית ליה מדה ולא שם ידיע:

כגוונא [דספיראן] (דספירה) דכל ספירה אית ל(י)ה שם ידיע[1567] ומדה וגבול ותחום ובאלין שמהן מארי עלמא[1568] איהו אתפשט ואמליך בהון ואתקרי בהון ואתכסי בהון ודר בהון כנשמתא לגבי אברים דגופא ומה רבון עלמין לית ליה שם ידיע ולא אתר ידיע אלא בכל סטרא שולטנותיה אוף הכי לית לה לנשמתא שם ידיע ולא אתר ידיע בכל גופא אלא בכל סטר שולטנותיה[1569] ולית אבר פנוי מנה:

תרגום: כמו כן כאן, אדון העולם, קדם שברא את העולם וברא בריותיו, למי נקרא רחום וחנון או דיין, אלא כל השמות שלו הם כנויים, ולא נקרא בהם אלא על שם בריות העולם, ומפני זה כאשר בעלי הדור הם טובים, הוא נקרא אצלם יהו״ה במדת הרחמים, וכאשר בעלי הדור הם רשעים נקרא אדנ״י במדת הדין, לכל דור ולכל אדם כפי מדתו. אבל אין לו מדה ולא שם ידוע.

כדוגמת הספירות, שכל ספירה יש לה שם ידוע ומדה וגבול ותחום, ובאלו השמות אדון העולם הוא מתפשט ומולך בהם ונקרא בהם ונתכסה בהם, וגר בהם כנשמה אצל אברי הגוף. ומה רבון העולמים אין לו שם ידוע ולא מקום ידוע, אלא בכל צד שלטונו, כמו כן כאן אין לה לנשמה שם ידוע ולא מקום ידוע בכל הגוף, אלא בכל צד שלטונה, ואין אבר פנוי ממנה.

טז עי׳ תיקו״ז לז ע״א: וכד (ס״א ו׳ כד) נחית לתתא לגבי צדיק אתקרי שיעור וכד סליק לעילא לגבי אימא עלאה אתקרי קומה ורזא דמלה (שמות טז יח) וימדו בעמר דא שכינתא עלאה דאיהי עמר לגלגלת דאיהי גלגלתא דרישא ושכינתא תתאה איהי ספירת העומר דבה מני שבע יומין

[1561] בדפוס שלנו דף טז ע״ב. וע״ש בגר״א שזהו ג׳ הויו״ת של ה׳ מֶלֶךְ ה׳ מָלָךְ ה׳ יִמְלֹךְ.

[1562] הרי הוא התיקון הי״ג. והנה אע״ג שבדרך כלל ביאור לשון ׳במזלא תליא׳ הוא שהמזל כולל או״א וכדלקמן (סוף טו ע״ד), כאן אין הדבר כן. אלא כוונתו שהמזל התחתון הוא כללות כל י״ב התיקונים. וכן הוא מבואר בב״ע קלה ע״א באופן זה דווקא וז״ל, כאן בתיקון י״ג שעיקר גילוי י״ג נביעין דמשח רבות הוא בהאי מזלא, כמ״ש באד״ז בהאי מזלא תליא כו׳ י״ג נביעין כו׳, עכ״ל.

[1563] כלומר דשם הוי״ה תלוי בהתגלות א״א. עי׳ לקמן יב ע״א ד״ה וז״ס ויעבור ז״ל, ובמזלא תליין אותיות של שם, ע״כ. ועי׳ ד ע״א ד״ה ואמר תלי ז״ל, שאין מתקלא בו [בא״א] בעצמו, רק פשיטותא דאתפשט מיניה, ע״כ. כלומר, המתקלא הוא גלוי בשם היוצא מא״א - לא באריך עצמו.

[1564] [תרגום: באותו מזל תלוי, אלה אותיות תלויים באותו זקֵן, כולם תלויים באותו זקֵן ומתחברים באותו מזל.]

[1565] דהיינו שבת, עי׳ ב״ע קלט ע״ב.

[1566] [תרגום: ואותו (תיקון) הי״ג כולל אותם (כלומר הי״ב תיקונים הראשונים) וכו׳ ויום זה אינו נכלל עמהם אלא הוא כולל את כולם וכו׳.]

עי׳ ב״ע פח ע״א שביאר שהאד״ר כאן מדבר על בחינת המשח רבות (עי׳ לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.**) אשר יסוד עניינו יוצא מהי״ג מידות שבנבואת מיכה, שכן הם פנימיות השערות, ולא מת״ד דהשערות עצמן אשר יסוד עניינן יוצא מהי״ג מידות דפרשת כי תשא.

[1567] עי׳ מלואים אות סו.

[1568] הרי לנו שעצמותו גופה שוכן באצילות (הקדו״ש ו ע״ב), האצילות כולו הנה הוא עצם כל השמות כולם גופה, והם שמו של המאציל, וכ״ז הוא מעת התיקון דיציאת השם מ״ה אשר מאז ולהלאה התייחד המאציל באצילות ונעשה חד עמהם ונקרא בשמם (דע״ה ח״א נה ע״ד), הם מעתה כולם אחד ע״י יחודו בהם, כי מתחילה היו בסוד רשות הרבים, ועתה הם בסוד רשות היחיד שהוא יחידו של עולם ברוך הוא כי אתפשט בהון ואתלבש בהון ודר בהון כנשמה בתוך הגוף, וכמ״ש ברע״מ (פינחס רנז ע״ב) ולא סר ולא יסור יחודו מהם לנצח, ועי״ז הוה כל האצילות אלהות גמור על ידו לעולם, אמנם מצד הנאצלים עצמן זולת יחודו בהם הם אינם אלהות כלל (דע״ה ח״ב ל ע״א).

[1569] שולטנותה (דפ״ו).

דאינון שבע שבתות דאית בהון ארבעין ותרין יומין דשיתא דכל שבוע ושבע שבתות הא מ״ט (נ״א דמטטרון) דאינון מ״ט אנפין טהור (דברים ו ד) שמע ישראל ה׳ אלהינ״ו ה׳ אחד ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד דבהון אתדכיאת שכינתא תתאה לגבי בעלה במקוה דילה[קמ] דאיהו (ירמיה יז יג) מקוה ישראל ה׳ ואיהו שיעור קומה דהכי אינון אתוון דמקוה קומה ואינון ם סתימא ברזא דא

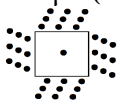

תשע נקודין[1570] לכל סטר בנקודה דאמצעיתא אשתלימו לארבעים סאין דאיהו שעורא דמקוה דביה אתדכיאת אתתא לבעלה:

תרגום: וכאשר (ו׳ כאשר) יורד למטה אל הצדיק נקרא שיעור, וכשעולה למעלה לאם העליונה נקרא קומה. וסוד הדבר ״וימדו בעומר״ זו שכינה עליונה, שהיא עומר לגולגולת, שהיא גולגולת הראש. ושכינה התחתונה היא ספירת העומר, שבו מונה שבע ימים שהם שבע שבתות, שיש בהם ארבעים ושתים של ששה של כל שבוע, ושבע שבתות הרי מ״ט (של מטטרו״ן), שהם ארבעים ותשע פנים טהור, ״שמע ישראל יהו״ה אלהינ״ו יהו״ה אחד״, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שבהם נטהרת שכינה תחתונה אל בעלה במקוה שלה (זו), שהוא ״מקוה ישראל יהו״ה״, והוא

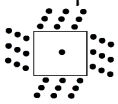

שעור קומה, שכך הן אותיות מקוה, קומה. והם ם׳ סתומה בסוד זה תשע נקודות לכל צד, בנקודה האמצעית נשלמו לארבעים סאים, הוא השיעור של המקוה, שבו נטהרת אשה לבעלה.

בהגר״א: אתקרי שיעור - הוא אותיות עש״ר ו׳ כמש״ל בתיקון י״ח (לב ע״א), דשם ו׳ סליק לשיתין ע״ש: **אתקרי קומה -** דקומה בראש, והיא הבינה שהיא גלגלת הראש כידוע[1571], וכמו שמפרש והולך והוא אותיות מקוה כמו שמפרש והולך: **וימודו בעומר כו׳** - ר״ל, מדה דגלגלת בבוצינא דקרדינותא[1572]: **איהי ספירת -** דבה המספר כידוע (לקמן צז ע״א), ולכן בה היוד, דכל מספר סליק לעשר, והיא עשירית, ובה סלקין כל הספירות לעשר, ובה נקראין כל המדות ספי׳, ומצד חכמה נקראין מדות: **שבע יומין** – דשבוע, וכן דזבה ז׳ נקיים: **דאינון ז׳ כו׳ -** דספירת העומר: **דשיתא דכל כו׳ -** שהן ו״ק שהן שם של מ״ב[1573]: **ושבע שבתות -** מלכות כלל כלהו, וכן כלל השמות של מ״ב כידוע (שעה״כ יג ע״ב): **שמע ישראל כו׳ -** מ״ט אותיות: **דבהון כו׳** - ר״ל, במ״ט אלו, כידוע שספירת העומר לדכאה אתתא לבעלה[1574]: **מקוה דיליה איהו כו׳** - ר״ל, בינה שהיא קומה וכנ״ל, וכמו שמפרש והולך: **דאיהו מקוה כו׳** - ר״ל, בינה שהיא מקוה ישראל שמטהרת ישראל ביוה״כ, שהיא בינה כמ״ש (יומא פה ע״ב) אשריכם ישראל מי מטהר כו׳ שנאמר

[1570] לקמן קנח ע״א (לש״ו).

[1571] עי׳ ע״ח שער אנ״כ פרק ט, ז״ל, ונמצא כי א״א כולו נקרא חכמה סתימאה, כי הלא הוא חכמה דמ״ה כולו. ואפשר כי כתר דב״ן, מחציתו תחתון נעשה לו בסוד אור מקיף והוא גולגלתא ונקרא בינה דיליה עטרת וכותרת לבעלה, בסוד גולגלת דמוחא, עכ״ל.

ועי׳ דברי רבינו בביאורו על ספד״צ ו ע״ב שבמנין הז׳ תיקוני הגלגלתא, הגולגולת עצמה היא בסוד בינה.

[1572] גבורה דעתיק מתלבש במו״ס (עי׳ דברי רבינו בביאורו על ספד״צ ד ע״א והענין). ועי׳ לעיל הערות 2215 **Error! Bookmark not defined.**.

[1573] אבגית״ץ עי׳ לעיל ט ע״א.

[1574] עי׳ פע״ח ספירת העומר פרק א, ועי׳ זהר ח״ג צז ע״א: וספרתם לכם ממחרת השבת וגו׳ פקודא דא לספור ספירת העמר הא אוקימנא ורזא דא ישראל אע״ג דאתדכו למעבד פסחא ונפקו ממסאבו לא הוו שלמין ודכיין כדקא חזי וע״ד לאו הלל גמור ביומי דפסח דעד כען לא אשתלימו כדקא יאות כאתתא דנפקא ממסאבו וכיון דנפקא מתמן ולהלאה וספרה לה אוף הכא ישראל כד נפקו ממצרים נפקו דאתאחדו ביה פסק מסאבותא מנייהו כדא אתתא כד פסקו מנה דמי מסאבותא בתר דאתפסקו מנה מה כתיב וספרה לה שבעת ימים אוף הכא כיון דעאלו בחולקא קדישא פסקא מסאבו מנייהו ואמר קב״ה מכאן ולהלאה חושבנא לדכיותא.

תרגום: וספרתם לכם ממחרת השבת וגו׳, מצוה זו לספור ספירת העומר, הרי בארנו. וסוד זה ישראל אף על גב שנטהרו לעשות פסח ויצאו מן הטומאה, לא היו שלמים וטהורים כראוי, ועל כן אין הלל גמור בימי הפסח, שעד עכשיו לא השתלמו כראוי, כמו אשה שיוצאת מטומאה, וכיון שיצאה משם והלאה וספרה לה, כמו כן כאן ישראל כשיצאו ממצרים יצאו מטומאה שנאחזו בו, פסקה מהם הטומאה, כאשה הזו שפוסקים ממנה דמי טומאתה. אחר שפסקו ממנה מה כתוב, וספרה לה שבעת ימים, אף כאן כיון שנכנסו בחלק הקדוש, פסקה מהם טומאה, ואמר הקדוש ברוך הוא מכאן והלאה חשבון לטהרה.

מקוה ישראל ה׳ כו׳, וכן מקוה ישראל דלעילא כידוע[1575]: **אינון[1576] ברזא דא כו׳** - שהן רתיכין דילה, בין לה׳ עילאה בין לה׳ תתאה, כמ״ש פרשת פנחס (רנ ע״א)[1577] ובז״ח (פרשת בראשית ה ע״ג ב ע״א)[1578] דאינון שנים עשר בקר דתחותה תלת לכל סטר מתחלקין כל א׳ לתלת, והאי נקודה האמצעית משלים לעשרה לכל סטר, וע״ש. וכן הוא כאן, למעלה בה״א עילאה דאיהי ג״כ קיימא על תריסר שבטין עלאין, ועי׳ בפרשת ויחי (רמא ע״א) **פתח ר׳ אבא ואמר ויעש כו׳, פתח ר׳ אליעזר ואמר והוא כו׳,** ע״ש[1579]. וזאת הבחינה הוא מ״ם סתימא, דהכי היא צורתה לד׳ סטרין, וגם חושבניה דמ״ם הכי הוא, וכן שעוריה דמקוה, **ובהון אתדכאית אתתי׳ כו׳,** דשיעור דילה ג״כ בארבעים הוא כמ״ש שם ושם, וצריך מקוה מים שכל גופו עולה בהם (עירובין ד ע״ב), והן כלהו גופה דכלילין באת ה׳ בתראה כמש״ש, וז״ש **דבהון אתדכאית כו׳.** ואלו הארבעים הם תליסר מכילין דרחמי, י״ב בקר הנ״ל ונקודה ההיא, כמ״ש בז״ח שם, והן מים דמקוה חסדים (כלומר דמקוה הוא אהי״ה דההי״ן באימא)[1580], והוא במזל תחתון ונקה, דשם וזרקתי עליכם מים וכו׳ (יחזקאל לו כה), והן המים שיצאו לע״ל וירפאו הכל, כמ״ש (זכריה יד ח) ביום ההוא כו׳[1581], והוא מזל י״ג דכליל כל י״ג מכילין דרחמי, שהן ארבעים כנ״ל. וכן אלו הי״ג בעלמא עילאה שכיח כמ״ש בפ״ב דספד״צ (יט ע״ב[1582]). וענין הי״ג דאמר, דההוא נקודה אשלים לי״ג, והוא ד׳ דאשלים לארבעים ידוע בד׳ חיות ואופנים שהן ט״ז פנים[1583], והן י״ג כי ד׳ פני אדם שבאמצען הן א׳, ושם יחודא, נשאר ג׳ פנים לכל צד, ואינון כל א׳ לג׳ שהן י״ב חיות גדולות כמ״ש בפ׳ פקודי (רנד ע״ב) **אלין ארבע נהורין עלאין אית תחותייהו תמניא אחרנין כו׳**[1584], ובפ׳ ויקהל ובראשית וש״מ הרבה,

---

[1575] עי׳ לקמן צא ע״ג ד״ה לאתר חד, ועי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[1576] לשון הזהר ״ואינון ם סתימאה ברזא דא״ וצ״ע.

[1577] עי׳ מלואים אות 0.

[1578] ז״ל: האי ה״א איהי תריסר והאי נקודה דקיימא לעילא איהי תליסר ואינון תליסר מכילן דרחמי לתתא כגוונא דלעילא הני תריסר אינון תריסר תחומין ואינון לד׳ סטרי עלמא תלת תלת לכל סטר.

ואינון תלת אינון תשעה לכל סטר לסטר מזרח תשעה לסטר מערב תשעה לסטר צפון תשעה לסטר דרום תשעה והאי נקודה דקיימא עלייהו באמצעיתא אשתכח האי נקודה דאשלים לכל סטר לעשרה בגין דקיימא באמצעיתא לסטר מזרח עשרה לסטר מערב עשרה לסטר צפון עשרה לסטר דרום עשרה עשר ספירן לכל סטר ואלין אינון מ׳ אתוון דקיימין ברזא דבראשית.

תרגום: הה״א הזו היא שנים עשר והנקדה הזו שעומדת למעלה היא שלשה עשר והם שלש עשרה מדות הרחמים למטה כמו שלמעלה השנים עשר הללו הם שנים עשר תחומים והם לארבעת צדדי העולם שלשה שלשה לכל צד.

ואותם השלשה הם תשעה לכל צד לצד מזרח תשעה לצד מערב תשעה לצד צפון תשעה לצד דרום תשעה והנקדה הזו שעומדת עליהן באמצע נמצאת הנקדה הזו שמשלימה כל צד לעשרה משום שעומדת באמצע לצד מזרח עשרה לצד מערב עשרה לצד צפון עשרה לצד דרום עשרה עשר ספירות לכל צד ואלו הם מ׳ אותיות שעומדות בסוד של בראשית.

[1579] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[1580] סוגריים אלו מובאים במהדורת וילנא.

[1581] עי׳ שמות רבה פט״ו סי׳ כא, ובפרקי דר״א סוף פרק נא, סנהדרין ק ע״א, ועי׳ זהר ח״ג קעא ע״א וח״א רסא ע״ב (לש״ו), הוב״ד במלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[1582] בההוא מזלא דכלא נגדין תליסר משיחין דאפרסמונא דכיא כלא בהאי מזלא שכיח וסתים.

[1583] עי׳ לעיל יא ע״א ד״ה ועל כולהו.

[1584] ז״ל בשלימות: אינון תריסר נהורין קיימין (תחות אלין) בההוא רוחא דקאמרן וההוא רוחא עלייהו בשלימו אלין ארבע נהורין עלאין אית תחותייהו תמניא אחרנין למהוי בשלימו ובכלהו שלימו חד וס״א ירדתי לראות אלין ארבע נהורין עלאין אית תחותייהו תמניא אחרנין ואינון תריסר נהורין דקיימין תחות ההוא רוחא דקאמרן וההוא רוחא עלייהו בשלימו למהוי בכלהו שלימו חד! וכד מ[ת]פרשין כלהו אינון תלת לכל סטר:

תרגום: אותם שנים עשר האורות עומדים באותה הרוח שאמרנו ואותה רוח עליהם בשלמות תחת ארבעה האורות הללו יש שמונה אחרים כדי להיות בשלמות ובכלם יש שלמות אחת (ירדתי לראות אלו ארבעה אורות עליונים שיש תחתיהם שמונה אחרים והם שנים עשר אורות שעומדים תחת אותה רוח שאמרנו ואותה רוח עליהם בשלמות להיות בכלם שלמות אחת) וכשכלם נפרדים הם שלשה לכל צד.

בשלימו - ר״ל שאלו י״ב נהורין, שהן י״ב חיות, הן תחות אלו י״ב נהורין, שהן כלולין בההוא רוחא. וקיצר כאן, שסמך על מ״ש בפרשת בראשית כמש״ל. ויותר נכון שצ״ל קיימין תחות ההוא רוחא דקאמרן (יהל אור).

[לכל] סטר - ר״ל ד׳ חיות הקדש, חיות גדולות תחתיהם, ח׳ חיות קטנות כנ״ל (יהל אור).

ואינון מתפרשין תלת תלת ג״כ, כמ״ש בפרשת פנחס (רכח ע״א[1585]) ע״ש. ופני אדם בכל צד משלים לעשר, דהוא עשר אתוון דשמא מפרש[1586], אדם[1587], והיחודא הוא בהאי אדם. דט׳ שהן לכל סטר הן א״ח דז״א דסתים לה, והיא ד׳ דאחד באמצע כמ״ש בר״מ פרשת פנחס (רנ ע״א)[1588] שם ע״ש. ומ״ם הזאת מ״ם סתימא דבינה, ד׳ תחתונות דבה, שנקרא תבונה שבה[1589], עולין זו״נ. וז״ש (אבות פ״ה מכ״א) בן ארבעים לבינה. ובס׳ דילה ניתר כל האיסורים בששים, וזהו בה׳ שלה, שהן ד״ו מ׳ וס׳, (ואלו ב׳, ו׳ ד׳, שהן דו״נ שהן הנהגת עוה״ז, אבל י׳ דילה שהוא עה״ב, לכן אין נטהרין עד לע״ל[1590].)[1591] ועוד י׳ שבה(׳) מתכשר כל הפסולין, והוא לע״ל שעתידין ממזרין להתכשר (קידושין עב ע״ב), שנאמר בהם (דברים כג ג) עד דור עשירי כו׳, והוא שער החמשים שבה, חוזר הכל להכשירו[1592], שלמטה מתפשטין מ״ט פנים טהור בז״ס תתאין, וכנגדן מ״ט פנים טמא שהוא מקנן במט״ט[1593], עץ הדעת טו״ר, אבל היא בעצמה חירו דכלא, שער החמשים, ה׳ דכליל כל החמשים, ה״פ י׳ דבה. ונקרא מטה האלהים (זהר ח״א כז ע״א[1594]), מ״ט וה׳ דכליל לון, ושם (עירובין יג ע״ב) אלו ואלו דברי אלהים חיים, שמא דבינה[1595], דשם אף האסור מותר. והענין כי האסור הוא מצד עץ הדעת טו״ר[1596], דשָׁם הס״א, אבל בעץ החיים לא יגורך רע[1597] (תהלים ה ה), ומינה מתפשטין חו״ג מסט׳ דחסד טהור, אף בעץ הדעת טו״ר. ומסט׳ דגבורה, טמא שם, ות״ת מכריע פעם לכאן כו׳. וז״ס שהתורה ניתנה במ״ט פנים טהור ובמ״ט פנים טמא, והוא בדרגא דחו״ג, ובהגיע לת״ת שם נאמר כהלכה[1598]. ולוחות הראשונות ניתנו בעה״ח, דשם לא יום ולא

[1585] נדצ״ל ע״ב, ועי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[1586] עי׳ לעיל ח ע״ב וזהר ח״ג כט ע״ב שזהו כינוי לשם מ״ה.

[1587] והוא בגימ׳ אד״ם.

[1588] עי׳ מלואים אות ס.

[1589] עי׳ ע״ח שער הכללים פרק יא.

[1590] עי׳ דע״ה ח״ב ק ע״ג: לעת״ל, שהוא עת שליטת הבינה, שבה יטוהר הכל, ויהיו כל החטאים כמי שלא היו, עי׳ הגר״א בתיקון י״ט (לז ע״ג) עש״מ, ואז יבוא כל א׳ למדרגתו הראשונה אשר משורשו ומקורו הנעלם. אבל עד עת התיקון הנה אי אפשר לכל מי שירד ע״י החטא ממדרגתו הקודמת רח״ל לחזור ולבוא למדרגתו הראשונה כמעט בשום אופן, וכמ״ש הגר״א בתיקון נ״ח עש״מ. והטעם הוא ע״פ מה שאמרנו, והבן מאד כי אי אפשר לי לבאר יותר עתה. והכלל הוא כי הגם שהחטא עצמו מתכפר ע״י התשובה תיכף, אבל מי אשר גרם לו החטא לירד ממדרגתו רח״ל, הנה על זה אינו מועיל לו תשובתו עתה עד לעת״ל דוקא.

[1591] סוגריים אלו מובאים במהדורת וילנא.

[1592] עי׳ ספד״צ לו ע״ב כולהו תייבין לאתרייהו.

[1593] דהיינו הו״ק כדלעיל כד ע״ב.

[1594] ז״ל: ומטה האלהי״ם בידי מט״ה דא מטטרון מסטריה חיים ומסטריה מיתה כד אתהפך למטה איהו עזר מסטרא דטוב כד אתהפך לחויא איהו כנגדו מיד (שם ד ג) וינס משה מפניו וקב״ה מסר ליה בידא דמשה ואיהו אורייתא דבעל פה דביה איסור והתר.

תרגום: ״ומטה האלהים בידי״, ״מט״ה״ זה מטטרו״ן, מצדו חיים ומצדו מיתה, כשמתהפך למטה הוא עזר מצד הטוב, כשמתהפך לנחש הוא כנגדו. מיד, ״וינס משה מפניו״. והקדוש ברוך הוא מסרו ביד משה, והיא תורה שבעל פה, שבה איסור והיתר.

ועי׳ זהר ח״ב קטו ע״א: וכען דחזרת בתיובתא ואתדבקת באילנא דחיי הא נפקת מעבד ואתהדרת בן לקודשא בריך הוא ומטה דאתמסר בידך הוא [נ״א יהא] עץ חיים ו׳ דאיהו בן י״ה ו[ת]יעול במ״ט אנפין דילך [דאורייתא] (באורייתא) ויתעבד מוט ויתקיים בך (תהלים נה כג) לא יתן לעולם מוט לצדיק מ״ט אנפין מ״ט אתוון [דשמע] (משמע) ישראל וברוך שם.

וכשם שחזרת בתשובה ונדבקת בעץ החיים, הרי יצאת מעבד והפכת להיות בן לקדוש ברוך הוא, והמטה שנמסר בידך יהיה עץ החיים, ו׳, שהוא בן י״ה, ותכנס בארבעים ותשעה הפנים שלך בתורה, ויעשה מוט. ויתקים בך ״לא יתן לעולם מוט לצדיק״. ארבעים ותשעה פנים, ארבעים ותשע אותיות של שמע ישראל וברוך שם.

[1595] עי׳ זהר ח״ג רמה ע״א.

[1596] עי׳ דע״ה ח״ב עח ע״ב: והנה העץ החיים הוא כולו טוב וקדוש גם בעולם העשיה, אך העץ הדעת אשר בעולם העשיה, והוא כלול ג״כ מחו״ג, הנה הגבורות שבו הם השורש להרע, ושם הם נאחזים ויונקים, לכן נעשים בהחו״ג שבהעץ הדעת הטהור והטמא האסור והמותר.

[1597] עי׳ לעיל י ע״א. ״אבל בעה״ח לא יגורך רע״, צ״ל במאמר המסוגר דמה שאמר ומינה מתפשין כו׳ קאי אלעיל מיניה (לש״ו).

[1598] עי׳ זהר ח״ב טו ע״א: אמר רבי אליעזר תמני סרי טורי אפרסמונא (דכיא) עלאין עאלין נשמתהון דצדיקיא וארבעין ותשעה ריחין סלקין בכל יומא עד ההוא אתר דאתקרי עדן די לקבל דא אתיהיבת אורייתא במ״ט פנים טמא ומ״ט פנים טהור מ״ט אתוון בשמהן דשבטין מ״ט יומין לקבלא אורייתא מ״ט יומין קדישין עלאין.

לילה לעת ערב יהיה אור (זכריה יד ז), יום השביעי דאין לילה (נזכר) [ניכר] בו[1599]. וממנה שני ענפין יוצאין, חו״ג על כל דבר. אלא כיון שמגיע לת״ת מכריע לצד אחד, ושם נקרא הלכה, וז״ש (א ע״ב) הלכה כרבים מסט׳ דאבהן כו׳ ע״ש. אלא ש(ל)הלכה שהוא במלכות אינו כן[1600]. וכן הוא בבריאה דשם מקננת (לעיל כד ע״ב), וזהו תלמיד ותיק שיכול לטהר את השרץ כו׳ (עירובין יג ע״ב), ועץ הדעת טוב ורע הן בג׳ דרגין, טהור טמא כו׳[1601], והן נטהרין בעץ החיים דבינה ביו״ד, שהה״א כוללן וכנ״ל:

יז עי׳ אד״ז רצב ע״ב: ועל האי תנינא במתניתא דילן, דניצוצא אפיק זיקין בזיקין (נ״א דבוצינא אפיק זיקין ניצוצין) לתלת מאה ועשרין עיבר - הנה כ״ז היה כדי לברר פסולת מתוך האוכל בעולם התהו, שכן הם היו מעורבין בדינין לכן נשברו וכו׳ (יהל אור ח״ב ל׳ ע״א)[1602]. בכל ניצוץ ישנו רוח, ובאותו הרוח יש ג״כ ניצוץ המתפשט מאותו הרוח לש״ך ניצוצין (מ״א קעט). ואינון זיקין, עלמין קדמאי אקרון, ומיתו לאלתר – ״מלכין קדמאין״ נקראים ע״ש היותם עולמות שקדמו לזה העולם (בהגר״א על ספד״צ ב ע״ד ד״ה והן). ה׳ הגבורות הם דינין קשין, ובסוד אותיות ש׳ט׳ן׳ ע׳ז׳, ובסוד ש׳ע׳ט׳נ׳ז׳. ואותיות ג׳ץ׳ הם כנגד ב׳ הספירות האחרונות שכאן עניינן הוא כללות כל הגבורות ה״ה הניצוצין דאתדעכו[1603] (בהגר״א על ספד״צ ג ע״א הגה״ה וכמ״ש שבעה). ״ניצוץ״ הוא אור קדוש הקיים לעולם ועד, אמנם הוא בבחינת ״זיקין״ דהיינו בדרך מעבר בלבד, או אפשר לומר שהוא נקרא זיקין מכיוון שהוא קיים רק מחמת חטאו, ולכן הוא אינו אלא לשעה (מ״א קעט). לבתר נפיק[1604]אומנא (ס״א מאנא) לאומנותיה - אח״כ כאשר בא הצדיק בסוד המלך הדר (מ״א קעט). ואתתקן בדכר ונוקבא, והני זיקין דאתדעכו ומיתו השתא אתקיים כלא.

יח עי׳ זהר ח,ב ה ע״א: רבי יהודה פתח (שיר ג ז) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב וגו׳ קוזמיטין[1605] דגליפין[1606] בקנדיטא[1607] (ס״א בקלדיטא[1608]) סחרן [בדוכתיה[1609]] (בדוכתין)

תרגום: אמר רבי אליעזר שמונה עשר הרי אפרסמון (טהור) עליונים נכנסים נשמות הצדיקים וארבעים ותשעה ריחות עולים בכל יום עד אותו מקום שנקרא עדן שכנגד זה נתנה תורה במ״ט פנים טמא ובמ״ט פנים טהור וארבעים ותשע אותיות בשמות השבטים ארבעים ותשעה ימים כנגד התורה מ״ט ימים קדושים עליונים.

[1599] ״ולוחות הראשונות ניתנו בעה״ח דשם לא יום ולא לילה לעת ערב יהיה אור יום השביעי דאין לילה נזכר בו״ גם זה צ״ל במאמר המוסגר, דמה שאמר אח״כ וממנה קאי אלעיל מיניה (לש״ו).

[1600] עי׳ לעיל א ע״ב הלכה כרבים דאינון מסטרא דאבהן דלית רבים פחות מתלת הלכה כרבים דא שכינתא ומתמן ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ.

[1601] טמא טהור פסול כשר אסור מותר וכדלקמן פג ע״א.

[1602] עי׳ פת״ש מ״ד ומ״ן פרק ב׳ וז״ל, כל המלכים הראשונים קודם התיקון היו בסוד נקודות בחינת מלכיות שבהם לבד כי לא נתגלה בהם רק כח הדין והסילוק וצמצום לבד בסוד ב״ן ואח״כ בתיקון נתגלה בחינת דכורא שם מ״ה ולכן גם כל הבירורים הם עולים ע״י מחשבה דנוקבא חכמה שבה לבד שמחשבה דילה הם עצמם סוד המלכים הראשונים וכמ״ש (אד״ז רצ״ב ע״ב) דבמחשבה זריק ניצוצין לש״ך עיבר כהאי אומנא דאכתיש בפרזלא כו׳ והם בסוד ל״ב נתיבות שכלולים שם בחכמה שבהם היה כל המדרגות באותיות ונקודות וכל א׳ הוא בסוד נקודה י׳ הם גי׳ ש״ך ובהם נכללים כל הז׳ מלכים בסוד ז״פ אד״ם ושורש הגבורות שהוא העיסה וכלל המדרגות של המלכים וז״ס כל העליות ובירורים ע״י עליית המחשבה שהאדם מקשר מחשבתו לקדושה ע״י המצוות ועסק התורה מוריד עליו הארה יתירה בנשמתו בסוד מ״ד לעשות עוד מצוות ותיקונים בסוד (תנחומא ויקהל א׳) ששכר מצוה מצוה.

[1603] ע״ש שפי׳ שהיו חסרים מוחין.

[1604] מים אדירים קעט גורס את המוסגר ואילו תיבת ״אומנא״ ל״ג.

[1605] בערוך פי׳ קוזמוטור שהוא שלטון בעולם וניחא שהם מלאכים שולטים בעולם, בעלי ההשגחה העליונים, באמצעותם יורד ההשגחה וההנהגה. עוד פי׳ קוזמין, לשון תכשיטין, ויתיישב שהם תכשיטין לשכינה שהיא מתנאה בהם כנודע הרבה חיליה להפיס דעתה (אור יקר). שלטונין (רח״ו).

[1606] לשון חקיקה, פתוחי חותם מתרגמינן כגלוף דהיינו מפותחים וחקוקים (אור יקר).

[1607] מפתח (רח״ו). ור״ל שהם החקוקים מז״א שנק׳ מפתח כמו שאמר בספרא דצניעותא אתא מפתחא דכליל בשית וכו׳ הם המקיפים וסובבים למלכות שהיא מקומו דז״א וכסא שלו כדמפרש הזהר ואזיל (מ״מ).

[1608] מפתח כלשון קלדיא וכן בערוך, והענין כי המלכות שהוא מפתח ליכנס אל הקדוש פנימה אלו מתחקקים בה או מתקשטים בהם (אור יקר).

[1609] היינו שהם אלו נאחזים בדרוך מצד החסד ואלו נאחזים בצפון מצד הגבורה, ואלו נאחזים במזרח ת״ת ואלו נאחזים במערב המלכות, ואלו מצד מעלה בנצח, ואלו מצד מטה בהוד, ולזה סחרן בדוכתין, שכל א׳ לו מקום ידוע ליניקתו והיינו שהם ששים רבוא, שהם מאה אלף לכל אחד מן

ובדוכתיהן קוזמיטין בשביעאה[1610] גליפין בשתיתאה[1611] הדא הוא דכתיב ששים גבורים סביב לה (ד״א) הנה מטתו דא איהי[1612] שכינתא[1613] שלשלמה מלכא דשלמא דיליה[1614] ששים גבורים סביב לה אלין אינון שתין רבוא דמלאכי עלאי דאינון מחילא דשכינתא דנחתת עם יעקב למצרים מגבורי ישראל ישראל דלעילא הדא הוא דכתיב (שמות א א) ואלה שמות בני ישראל וגו׳ איש וביתו באו אינון ונימוסיהון:

תרגום: רבי יהודה פתח ״הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב וגו׳״, שלטונים שחקוקים במפתח, סובבים במקומו השלטונים. בשביעי חקוקים בששי, זהו שנאמר ״ששים גבורים סביב לה״. ״הנה מטתו״, זוהי שכינה, ״שלשלמה״ המלך שהשלום שלו, ״ששים גבורים סביב לה״, אלו הם ששים רבוא מלאכים עליונים שהם מחיל השכינה שירדה עם יעקב למצרים. ״מגבורי ישראל״, ישראל שלמעלה, זהו שנאמר ״ואלה שמות בני ישראל וגו׳, איש וביתו באו״ הם ומנהגיהם.

הקצוות. וא״ת והרי אתה אומר שהם ששים בשש קצוות, ואתה אומר שהם מטתו שלשלה שהיא בת שבע אם כן קשה מדידיה אדידיה (אור יקר).

[1610] ירצה קישוטם ושלימותם, הם במלכות שהיא מדה שביעית, אמנם גליפין וחקיקתם על צד מציאות, שתיתאה דהיינו הת״ת וזה מוכח מהכת׳ דקאמר מטתו דהיינו שביעאה, ששים גבורים דהיינו שתיתאה (אור יקר). מלכות השביעית (רח״ו).

[1611] בת״ת (רח״ו).

[1612] בראשית רכה ע״א (הערת הזהר).

[1613] פי׳ אפשר דמטתו שלשלמה היינו מדת המלכות עצמה, ומטתו היינו אלו הגבורים וכיוצא והשתא מטתו היא המלכות, שלשלמה ת״ת מלכא דשלמא דיליה, ששים גבורים סביב לה אינה השלטונים ראשי גייסים אלא סתם שיתין רבוא דמלאכי עלאי כישראל שכולם שווים לטובה, ואינם סביב לה שהם ממנה, שאם כן יקשה שהיא בת שבע והם ששים (אור יקר).

[1614] ת״ת שהיסוד שלו דגוף וברית חשבינן חד (רח״ו).

יט עי׳ זהר ח״ב רכח ע״ב: דאתתקנא[1615] אתוון דשמא קדישא[1616] יה״ו כמה דאתמר הני סדרין כלהו מתנהגי באלין אתוון ידיען ונטלי בהו[1617] וכמה חילין[1618] ורבבן[1619] כלהו לתתא דנטלי ואתנהגי בסדרא דא:

[1615] דאתתקנן (דפ״ו).

[1616] וכאשר יהיה למעלה סוד הייחוד העליון שישראל גורמין בתורה ותפלה ומצוה וקרבן וכיוצא, ממש באותה בחינה יהיה בכסא ייחוד וקשר, כי יעלה המלכות ה׳ אל בין תרין דרועין י׳ ה׳ ושם יתייחד עם ו׳, ואז כתיב ותקרבו העצמות עצם אל עצמו דהיינו יהו״ה כאומרו עצם מעצמי ובשר מבשרי, כך אז בסוד הכסא יתקשרו העמודים ופרקיהם ויתאחדו בסוד הייחד בסוד יהו״ה שנעשה אחד, וארבעה עמודים יתקשרו ויעשו אחד, והיינו שהם סוד אותיות יה״ו וצרופם, כל צרוף וצרוף ישתלם ויהיה יהו״ה שלם ממש בסוד הספירות, כי בחסד סדרם יה״ו ואז יעלה ה׳ ויתקשר יהו״ה, ובגבורה הו״י ויעלה ה׳ ויעשה הוי״ה, ובתפארת וי״ה ויעלה המלכות ויעשה ויה״ה, וכיוצא בסדר ההויות וצרופם כדפירש׳ בספ״ר בשער פרטי השמות, והיינו אומרו (כגוון) [כסדרא] דאתתקנא אתוון דשמא קדישא יה״ו, שתתקנו האותיות כסדר הייחוד וקשר האותיות, וכבר פירשנו ענין תיקון ומכלל וחשבון, כי תיקון יקרא סדר תיקון האותיות וסדורם והיינו אמרו דאתתקנא שלא ישתוה הויה שבשמאל להוי שבימין כי בימין יסודרו האותיות יהו״ה בסוד הזווג הנאות ובשמאל מצד הדין יסודרו כסדר הדין הוי״ה כאומרו הנה יד ה׳ הויה במקנך כדפירשו בתיקונים, או יסודרו יההו״ו והיינו סוד תפילין הויות להדדי שהדינים יחד והזכרים מתפרדין, ואותם התפילין מורים על ייחוד שאינו שלם, אמנם תפילין כסדרן שהן יהו״ה הם תפילין המורים על ייחוד שלם מצד החסד והימין, וכדפירשו בתיקונים ענין ההויות האלו וסדרם, והיינו שהכל תלוי בצרופי אותיות יה״ו שהם ששה צרופים, ויהיו תשעה תיבות בסוד תשעה מדות, ויהיה המלכות מתקשרת בתשעה מדות, ויהיו תשעה ייחודים משתנים כפי המדה שכל מדה ומדה יגרום ייחוד, והעד שלש פעמים בשנה פסח יורה ענין ייחוד בדרך אחד וסדר הויה אחת, וסוכות גם כן יורה ענין הויה אחת ודרך אחד, ושבועות יורה ייחוד בדרך עניינו והויה אחת, ועל דרך זה יהיה כל מדה ומדה, ולזה ביסוד פירש ר׳ נחוניא שהם תשעה הויות מפני שהם תשעה יה״ו בו, והמלכות נקשרת בכל אחד ואחד על ידו יהיו תשעה צרופים תשעה ייחודים, בסוד קשר דין ורחמים וחסד עם המלכות, ועם היות שהם תשעה הויות וצירופי השם הם שנים עשר לא קשה מידי, שהם שלשה צרופים במלכות בעצמה מצד הייחוד הנעשה למטה שירדו שלשה אבות אליה מימין ומשמאל ומאמצע ויעשו בה שלשה ייחודים שלשה צרופים, ואם תאמר דהא קיימא לן שהם שני עשר פשוטות שנים עשר גבולי אלכסון והם מהתפארת, ואת אמרת שהם תשעה לתשעה ספירות ושלשה למלכות, לא קשה מידי שהכל ענין אחד, שתשעה צירופים הם גבולי שלשה מדות שהם גבולי דרומית מזרחית, גבול דרומית רומית, גבול דרומית תחתית, היינו שלשה הויות שלשה יחודים לעמוד הימני הם שלשה הויות ליסוד מצד החסד, וכך הם שלשה לגבורה דהיינו צפונית מערבית, צפונית רומית, צפונית תחתית, הם שלשה הויות שלשה ייחודים לעמוד השמאלי שהם באים ליסוד מצד הגבורה, וכך הם שלשה לתפארת דהיינו מזרחית צפונית, מזרחית רומית, מזרחית תחתית, והם שלשה הויות שלשה ייחודים לעמוד המזרח שלשה הויות ליסוד מצד התפארת הרי תשעה בייחוד שהמלכות ע[ו]לה שם להקשר ולהתייחד ולהשתלם השם על ידה, ויש שלשה למטה בה ממש שהם שלשה יורדים אליה, גבול מערבית דרומית, גבול מערבית רומית, גבול מערבית תחתית, הם תשעה למעלה ביסוד ושלשה במלכות והכל ענין אחד ודרך אחד, ושם בספ״ר הארכנו בשער פרטי השמות בקושיא זו ודרך זה נאות וישר. ודרך הספירות בהויות הוא דרך העמודים בכסא באותיות המצורפות הנזכרות, ומי שרוצה לכוון הייחוד במדות יכוון בהויות, וכאשר ירצה לכוון יחודם בכסא יכוון בסוד האלפא ביתות הנזכרות (אור יקר).

[1617] אמנם ייחודם בלי ספק הוא בסוד מה שפירשנו בייחוד וקשר ההיכלות, שאי אפשר שיתייחדו למעלה בסוד הזווג בעולם מטטרון בימות החול, אם לא יתקשרו עלול בתוך עילתו ומסובב בתוך סבתו ויתקשרו ויעלו היכל בתוך היכל אחר כללות ההיכלות ויכנסו בסוד כסא, הכסא בודאי בעצמה ודאי שיכלל כסא בכסא עד כללות כל הכסאות כדפירשנו בפרקי מרכבה כי כמה כסאות הם, וסודם הוא השתלשלות המלאכים והחיילים הנזכרים והמחנות הנזכרות (אור יקר).

[1618] עד עתה פירשתי כי החיילים האלו כולם הם בסוד כסא וימצא לפי זה שגם בכסא מלאכים נפרדים, ודוחק גדול הוא זה שלא שמענו בכסא אלא דווקא שרפים וכך פירשו בתיקונים שרפים מכסא, ואפשר היות מיני השרפים לאין תכלית, ובזוהר נראה שאותם החיילים הם מסודרים ממש בסדר זה תשעה מחנות וכל מחנה ומחנה משלש מחנות, ובזולת זה יהיו תחת ממשלתם לאין תכלית, אמנם קשה שהרי הנשמות חצובות מכסא, ובגן עדן של מעלה אין מלאך למעלה מנשמות שהנשמות הם ההויות היותר דקות שנמצאים בכל המציאות, אם לא שנאמר שנשמות הם בעצם הכסא והמלאכים שבמחנות האלו מתפשטין למטה בעולם הבריאה ועולמות הכסא מדרגות רבות (אור יקר).

[1619] ורברבן (אור יקר ודפ״ו). היינו למטה בהיכלות והם שואבים מכסא כענין מיכאל יונק מעמוד הימני, וגבריאל מעמוד השמאלי, ואוריאל מעמוד המזרחי, ורפאל מעמוד [השמאלי] [המערבי], ויש תחת ממשלתם כמה כחות מלאכים ומחנות משתלשלים אלו מאלו עד אין תכלית בסוד ההיכלות וכו׳, פירשו שיורדים בשבת לתוך גן עדן שש מאות מרכבות [בסוד] [מסוד] הכסא ומנוחת שבת ואם

תרגום: שנתקנו אותיות השם הקדוש יה״ו, כמו שנתבאר. כל המערכות הללו מתנהגות באותיות הידועות הללו ונוסעים בהם, וכמה חיילות וגדולים, כולם למטה, שנוסעים ומתנהגים במערכה הזו.

ועיי״ש רמו ע״ב: וכלא בהאי היכלא מתנהגי[1620] ונטלי בההוא רוחא ברזא דשמא קדישא דשליט על כלא בהאי היכלא דאיהו[1621] [יאהדונה״י] (יאדדונד״י) כללא דתרין שמהן מגו דאיהו רוחא ברוחא וכד שמא דא דכליל[1622] ברזא דרוחא ברוחא[1623] וכליל דא בדא[1624] ⌊נהיר דא בדא⌋ כדין נהיר כלא וסלקא נהורא ונחתא כנהורא דשמשא גו מיא ואוקימנא[1625]:

תרגום: והכל מתנהגים בהיכל הזה ונוסעים באותה הרוח בסוד השם הקדוש השולט על הכל. בהיכל הזה הוא יאהדונה״י, כלל של שני שמות, מתוך שהוא רוח ברוח. וכששם זה, שכלול בסוד של רוח ברוח, וכלול זה בזה, מאיר זה בזה, אז הכל מאיר, ועולה האור ויורד כאור השמש בתוך המים, ובארנו.

כ עי׳ זהר ח״א יג ע״ב: פרשתא קדמאה (שמות יג ב) קדש לי כל בכור דא ו⌊ו⌋ דאיהי קדש[1626] בוכרא דכל קודשין עלאין[1627] פטר כל רחם בההוא שביל דקיק[1628] דנחת מן יו״ד דאיהו אפתח רחמא למעבד[1629] פירין ואיבין כדקא יאות[1630] ואיהו קדש עלאה.

תרגום: פרשה ראשונה ״קדש לי כל בכור״, זו י׳ שהיא קדוש, הבכור של כל הקדושים העליונים. ״פטר כל רחם״, בְּשביל הדק ההוא שיורד מיו״ד, שהוא פותח את רחמה לעשות פירות כראוי, והוא קדוש עליון.

כא עי׳ זהר ח״ב קיח ע״ב: אבל ⌊תלמידי חכמים⌋ (תא חזי) כלהון רשימין מנהון ⌊בכרסייא ומנהון במלאכי⌋ [במלאכי ומנהון בכרסיא מנהון] (במלאכי ומנהון בכרסיא) בארבע חיון דכרסייא מנהון[1631] בככביא ובמזלי ומנהון רשימין [במדות] (במדורא) דקודשא בריך הוא אשתמודעין

אין חיילין בכסא מהיכן באין שש מאות אלו, אלא ודאי יש מלאכים עד אין תכלית והם מלאכי שבת ומנוחה ואינם ממדרגת החול, ואלו הם סוד השמות שם ב״ם ושם ע״ב והמשתלשלים מהם עד אין תכלית וצירופי הכתובים עד אין מספר (אור יקר).

[1620] ר״ל, הנהורין ואופנים, וכל שבהיכל הזה מתנהגים ע״י ההוא רוחא דכליל, והכל בשם השילוב, שהוא שולט על כל שבהיכל הזה. וז״ש ברזא דשמא קדישא דשליט על כלא בהאי היכלא דאיהו יאהדונה״י כו׳, ר״ל ששולט על כלא שבהיכל הזה, וז״ש בהאי היכלא דאיהו כו׳, קאי על השם, והכל ע״י כלילת ב׳ הרוחין, וז״ש מגו דאיהו רוחא ברוחא, והכל כלילת הנוק׳ בדכורא, כמו ברוחין לעיל. ולכן השילוב הוי״ה קודם לאדנ״י. ועוד התכללות אחר, שהד׳ אותיות בעצמן ג״כ נכללות זו בזו, וז״ש למעלה ״כליל לון ואתכלילון אלין באלין כו׳ לאתכללא אלין באלין ולשלבא אלין באלין״, וכן למטה ברזא דרוחא ברוחא, וכליל דא בדא. והענין הוא כמ״ש במעשה מרכבה (זו״ח לח ע״ב) לד׳ סטרין ממלל דא אל דא כו׳, ושם ע״ג חשמל, אלין ד׳ נציצין דלהטין ונצצי ועאלין דא בדא ואתעביד מינייהו חד גופא ואקרי חשמל, אוף הכי אלין ד׳ חיות כלילין דא בדא כו׳, ע״ש. והוא בסוד ה׳ אחד ושמו אחד, רזא דיחוד דק״ש, שמקודם צריך לאתכללא שייפין דדכורא אלין באלין, וכן דנוק׳. ואח״כ לאכללא שניהם יחד. והתקשרותם הוא ע״י טיפה דדכורא, נקשרין בו כל האברים, וכן בדנוק׳. ואח״כ נקשרין ב׳ הטיפות יחד, והבן. וזהו הייחוד (לשם). ושם אמר שהן ד׳ בנקודה דשריא עלייהו, הן ה׳, והוא בסוד ה״א, נקודה בתוך ד׳, כמ״ש בס״א. וכן הוא בד׳ אופנים, וכל היחוד הוא בנקודה הפנימית, נקודת ציון, בסוד והחיות רצוא ושוב, שהוא חי׳ החמישית מט״ט ונוריא״ל, ארגמ״ן, והן ה׳ יריעות, וחמשים לולאות הנ״ל, והכל בהיכל זה (ובפ׳ בראשית כד נטלין אלין וכו׳ עמש״ש) (יהל אור).

[1621] איהו (דפ״ק).

[1622] ר״ל השילוב הנ״ל (יהל אור).

[1623] שרוח ספיר הוא בסוד שם הוי״ה, ורוח לבנה בסוד שם אדנ״י (יהל אור).

[1624] הוא יחוד כפול זה בזה וזה בזה, וז״ש ברזא וכו׳ וכליל וכו׳ (יהל אור).

[1625] בפרשת בראשית כנ״ל (יהל אור).

[1626] חכמה (רח״ו).

[1627] פי׳ כי אימא נקראת קדש בסוד ״כי יובל היא קדש״ וז״א לפעמים נק׳ קדש גם הוא, והמלכות נק׳ קדש בכמה דוכתי בזהר, אבל אבא הוא בוכרא דכל קודשין עילאין (מ״מ).

[1628] יסוד דאבא (רח״ו ומ״מ).

[1629] דאמא (רח״ו). דהיינו הנתיב המוליד בבינה (אור יקר). דהיינו ד״ו פרצופין שהעתיקם סוד הדעת מחכמה ונתנם אל הבינה כי בח׳ היו ו״ד שהוא מילוי היו״ד וכשהעתיקם בבינה נעשו ד״ו וסוד זה הם סוד ד״ו פרצופין שהם ת״ת ומלכות. ז״ת (נ״א). עטרת יסוד דאבא הרי הוא מלכות דידיה מצוי באימא עלאה תמיד, ועי׳ בלק קצג ע״ב (ביאורים ח״א סב ע״ב).

[1630] פי׳ שפותח דלתות שערי יסוד אימא, כדי להוציא הנשמות שנקראים פירין ואיבין (מ״מ).

[1631] וכולן בבחי׳ הנ״ל (יהל אור).

ואינון [דמתעסקין באורייתא ובמצות] (דעסיקין בתורה ומצות) לשמא דקודשא בריך הוא [ושכינתיה[1632] ולא] (ושכינתא שלא) על מנת לקבל פרס[1633] אלא כברא דאיהו מחוייב ביקרא דאבוהי ואמיה [דא] אתקשר ודאי ואתרשים בעמודא דאמצעיתא ושכינתיה כאילו ביה הוו חד:

תרגום: אבל תלמידי חכמים, כולם רשומים מהם בכסא, ומהם במלאכים בארבע חיות הכסא, מהם בכוכבים ובמזלות, ומהם רשומים במדות שהקדוש ברוך הוא נודע בהם. ואותם שמתעסקים בתורה ומצוות לשמו של הקדוש ברוך הוא, שלא על מנת לקבל פרס, אלא כבן המחויב בכבוד אביו ואמו, זה ודאי נקשר ונרשם בעמוד האמצעי ושכינתו, כאלו בו הם היו אחד.

כב עי׳ זהר (ח״ב קמה ע״ב): ויהי שירו חמשה[1634] ואלף הכי אוקימנא ויהי שירו של משל וכלא חד בין מאן דאמר ויהי שירו דשלמה בין מאן דאמר ויהי שירו של משל כלא איהו חד וכלא איהו קאמר ויהי שירו דא שיר השירים וכי חמשה ואלף איהו שיר השירים ודאי הכי הוא חמשה אינון תרעין[1635] ופתחין דמתפתחי במלכא דשלמא דיליה[1636] ואינון חמש מאה שנין דאילנא דחיי[1637] חמשין שנין דיובלא[1638]:

ואלף דא איהו אילנא דחיי חתן דנפיק מסטריה ואיהו ירית כל אינון חמשה[1639] למיתי לגבי כלה[1640] יומיה דקודשא בריך הוא[1641] אלף שנין[1642] איהו ודא איהו נהר דנגיד ונפיק מעדן יוסף

[1632] דעסקין באורייתא לשמה - ר״ל בשביל השכינה, לייחד אותה עם התורה. והענין של לשמה, שלומד על מנת לקיים מצותיה של התורה, והמצות הן בשכינה אם כן הוא לשמה (בהגר״א בתיקו״ז ב ע״ב).

[1633] ואם אחר שישוב ויעזוב כנז׳ ירבה לעשות מצות רבות, אך בתנאי שיהיה בדחילו ורחימו שלא לקבל פרס, אז זוכה למלכות דאצילות ה׳ תתאה. ואם יעסוק בתורה תמיד בדחילו ורחימו שלא לקבל פרס אז זוכה לת״ת דאצילות. וזו היא תשובה גמורה עליונה, כי ת״ת נקשר תמיד עם או״א, ואינו כמו ה׳ תתאה שנאמר עליה (ישעיה נ, א) ובפשעכם שולחה אמכם, ולכן נקרא יה״ו. ונמצא כי כאשר עוסק בתורה לשמה בדחילו ורחימו שלא לקבל פרס הרי זוכה לת״ת ולאו״א, והרי נשלם בו כל ההוי״ה ונקרא תשובה שלימה (עולת תמיד ענין התשובה בקיצור). בדחילו ורחימו, שהן או״א (בהגר״א בתיקו״ז לג ע״ג).

[1634] הענין שהשיר היא השכינה העולה למעלה, דרך המשל יסוד, או שהיא היא המשל ועולה בשיר, ובין אם נפרש שירו של שלמה או שירו של משל הכל רמז לשכינה, ומשל ושלמה הכל ענין א׳ והוא אמר שיר והוא אמר משל, המשל הוא השיר והשיר הוא המשל הכל ענין א׳ (אור יקר).

[1635] הם סוד ה׳ ספירות שהם חגתנ״ה הם שערי הבינה, והם הם חמשים כאשר כל א׳ כלול מעשר (אור יקר). פי׳ הם ה׳ חסדים המתפשטים בז״א שנק׳ מלכא דשלמא דיליה (מ״מ).

[1636] דהיינו אומרו שיר הכלול חמשה שירים, אשר אותם השירים והשערים פותח בשיר דשלמה, דהיינו מלכא דשלמא דיליה, דהיינו החכמה, כאומרו בחכמה פותח שערי הבינה, וכן הת״ת מלכא דשלמא דיליה פותח בחכמה תתאה השערים האלו, והיינו מלכא דשלמא דיליה, הת״ת לדרך אחרת, והנה אלו הם כלולים מחמשה לחמשים, ומחמשים לחמש מאות, והיינו שבשיר שהוא אחד נעשה השירים חמשה על ידי הת״ת כדפי׳, והם מצד הת״ת בחכמה מקור החיים, כל א׳ כלול ממאה (אור יקר).

[1637] מצד החכמה (אור יקר). פי׳ חג״ת נו״ה דז״א, ומ״ש נ׳ שנין דיובלא, הם ה׳ חסדים דאימא המתפשטים בהם, וחמשה דקרא הם חג״ת נו״ה דז״א (מ״מ).

[1638] הם מצד הבינה (אור יקר). חמשה בשיר במלכות, ואין ספק שהת״ת בעצמו אחד, והוא כלול מעשר, ועשר מעשר עד אלף, בסוד הכללות מדרגה אחר מדרגה, והיינו ויהי שירו מצד המלכות עצמה חמשה ונקשר ומתייחד עם הת״ת שהוא אלף, ופי׳ ואלף ונקשר עם אלף, בענין שיש לת״ת שתי בחי׳ הא׳ אלף דהיינו ״ואלף דא איהו אילנא דחיי״, שעם היות שהם חמש מאות כדפי׳ היינו בחינת עצמו דנפיק מסטרא דהחמשה (אור יקר).

[1639] מצד הבינה (אור יקר).

[1640] שהיא מלכות, שיר, חמשה, וב׳ בחינות אלו הם חמשה מצד הבינה, ואלף מצד החכמה שמשם הוא ונהר יוצא מעדן, והיינו שהוא הת״ת יום מדת יום ודאי (אור יקר).

[1641] עולה ונכלל עשר מעשר אלף שנים ודאי, ולזה נמשך למטה להשקות את הגן, והיינו ואלף, אמנם נמשך משך הנהר מחמשה שהם חגתנ״ה ליסוד דהיינו ואלף משך הנהר משך הו׳ (אור יקר).

[1642] לפי שכולל ה׳ חסדים וה׳ גבורות (רח״ו).

זכאה[1643] דאקרי צדיק על |שמה|[1644] (שמיה) דסיהרא כמה דאתני |בה| (ביה) קודשא בריך הוא ובגין כך שיר השירים[1645] קדש קדשים:

ולית לך קרא בשיר השירים דלא אית ביה רזא דחמשה ואלף ודאי שיר השירים ודאי הכי הוא חמש דרגין אינון [ב]האי קרא כמה דאתמר ואי תימא האלף אמאי לא אדכר הכא ודאי ההוא אלף[1646] טמירא הוה וטמירא איהו עד דאתחברת אתתא בבעלה ועל דא אשתדל שלמה[1647] למיתי ההוא אלף[1648] לגבי כלה[1649] בטמירו דגושפנקא[1650] דחכמתא עלאה:

תרגום: ״ויהי שירו חמשה ואלף״, כך בארנו, ״ויהי שירו״ של משל והכל אחד, בין מי שאמר ״ויהי שירו״ של שלמה, בין מי שאומר ״ויהי שירו״ של משל, הכל אחד הוא. ואת הכל הוא אמר. ״ויהי שירו״, זה שיר השירים. וכי חמשה ואלף הוא שיר השירים, ודאי כך זה. חמשה הם שערים נפתחים שנפתחים במלך שהשלום שלו, והם חמש מאות שנים של עץ החיים, חמשים שנות היובל.

״ואלף״ זהו עץ החיים, חתן שיוצא מצדו, והוא יורד כל אותם החמשה להביאם לכלה. יומו של הקדוש ברוך הוא, הוא אלף שנים, וזהו הנהר ששופע ויוצא מעדן. יוסף הצדיק שנקרא צדיק על שם הלבנה, כמו שהתנה בה הקדוש ברוך הוא, ולכן שיר השירים קדש קדשים.

ואין לך פסוק בשיר השירים שאין בו סוד של חמשה ואלף ודאי, שיר השירים ודאי שכך הוא, חמש דרגות היו בפסוק הזה כמו שנאמר (&) . ואם תאמר למה לא נזכר כאן האלף. ודאי שאותו אלף היה סתום, והוא סתום עד שהתחברה אשה בבעלה, ולכן השתדל שלמה להביא אותו אלף לכלה בסתר של החכמה העליונה.

כג עי׳ זהר (ח״א י ע״א): פתח רבי אלעזר ואמר (שיר ג ו) מי זאת עולה מן המדבר וגו׳ מי זאת כללא דתרין קדושין דתרין עלמין[1651] בחבורא חדא וקשורא חדא עולה ממש למהוי קדש קדשין[1652] דהא קדש קדשין מ״י[1653] ואתחברא בזא״ת[1654] בגין למהוי עולה[1655] דאיהי קדש קדשין מן המדבר דהא מן המדבר ירתא[1656] למהוי כלה ולמיעל לחופה[1657].

תרגום: פתח רבי אלעזר ואמר, ״מי זאת עולה מן המדבר וגו׳״, ״מי זאת״ הכלל של שני קידושים של שני עולמות בחיבור אחד וקשר אחד, עולה ממש להיות קודש קדשים, שהרי קודש

[1643] שהוא נכלל ביעקב כדפי׳ לעיל, והיינו וצדיק יסוד עולם המקיים למלכות דהיינו שיר, ונקרא צדיק על שמיה דסיהרא דהיינו צדק מלכות, י׳ נעשה צדיק, דהיינו אות ברית היסוד בתוך צדק, שעם היות שהיא עולה אל הת״ת וישב הים לפנות בוקר לאיתנו, דהיינו לתנאו הראשון שהיא שבה אל היסוד, אחר עלייתה לאין תכלית (אור יקר).

[1644] שמא (דפ״ו).

[1645] שיר מחמש שירים כדפי׳ (אור יקר).

[1646] כבר פי׳ שסוד האלף הזה הוא סוד ונהר יוצא מעדן שהוא סוד קו האמצעי יחיד עולה עד החכמה, ויורד ונמשך ביסוד אל תוך המלכות והוא סוד קו משך הזרע העולה אל המוח ויורד אל פי האמה, וזה מתלבש בתוכיות החמשה, והוא נעלם בלתי תגלה אלא בסוד הזווג בתוכיות הרחם, ודאי שם נגלה משך הזרע, ונפתח עוד אלף זה שהוא מהחכמה עד היסוד כדפי׳ וז״ש ״עד דאתחברא אתתא בבעלה״ (אור יקר).

[1647] כל ענייני התעוררות השיר ודברי האהבה (אור יקר).

[1648] שהוא משך ואשד נהר הנעלם המתפשט בתוך עמיק הספירות עד בואו שם (אור יקר).

[1649] כי החמשה כשהיא נקראת כלה יש לה, דהיינו סוד חמשים בבינה הם ג״כ חמשה מחסד עד הוד, הם כ״ל יסוד, והם כ״ל ה׳ כלה במלכות ואינם עיקר, סוד שיריה חמשה העיקר הם, אחר שהיא כלה מצד החמשה היותה, ואלף מצד החתן, מפני שסוד החמשה הם מהבינה סוד היובל, אמנם האלף הם מצד החכמה וכמו שהחכמה נעלמת בסוד י׳ בתוך ה׳ בתוך הבינה, כך היא רוצה שיהיה סוד י׳ דיסוד הנמשך מי׳ עילאה העולה בכללותה אלף בתוך כלה שהיא היא ה׳ מצד הבינה (אור יקר).

[1650] עי׳ לקמן אות **Error! Reference source not found.**.

[1651] מ״י – בינה. זא״ת – מלכות. הם ב׳ מיני קדושים: הא׳ קד״ש סתם, היא מלכות. הב׳ קדשי קדשים, והיא בינה (אור יקר).

[1652] לגבי בינה (אור יקר).

[1653] בינה דאיהו סליקו עד כ״ע דאקרי ק״ק (רח״ו).

[1654] פי׳ שננסרים נה״י דאימא מז״א, ונכנסים במלכות ובונים אותה ומחזירים אותה פנים בפנים (מ״מ).

[1655] שתעלה המלכות למעלה בבינה אל מקום קדש קדשים שתהיה קדש קדשים כמוה (אור יקר).

[1656] כל תיקוני הכלה היו במדבר תורה ומצות ומשכן וקרבנות (אור יקר).
פי׳ בכח התורה ומצות שקיבלו במדבר על ידם עושים תיקון זה למלכות (מ״מ).

[1657] החופה היא סוד האור החופה עליהם מן הבינה ופתח החופה היא נו״ה (אור יקר).

קדשים מ״י, ומתחבר עם זא״ת כדי להיות עולה, שהיא קודש קדשים. ״מן המדבר״ שהרי מן המדבר ירשה להיות כלה ולהכנס לחופה.

כד עי׳ ספד״צ ד ע״ב: ביה סליקו וביה סלקין דלא הוו והוו ויהויין.

בגר״א: ביה סליקו וביה סלקין ר״ל כל האורות וכל הפרצופים הכל נתעלו בו[1658] לאחר שבירת המלכים ונבררו בו כידוע, וזהו ביה סליקו, וכן הוא תמיד[1659] כידוע דכולם סלקין ביה[1660] להשפיע להם, וכן אמר בזוהר בראשית (דף טז ע״ב) ובהאי כד סליק כלא סלקין ואתאחדן ביה[1661] כו׳, וכן כל הבירורים של הסיגים בסוד מ״נ סלקין במ״ס[1662], וכמ״ש בתיקוני זוהר חדש (דף עו ע״ב (יא ע״ב)) דהאי אבנא דילך סלקא לאתר דאתמר ביה, במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, ואיהי שמא דכתר עילאה דאיהי חכמה קדומה כו׳[1663], והוא מ״ס[1664], ואמר שם דתמן תלת יודי״ן[1665] כו׳ והוא שורש המתקלא, ואמר בזוהר פקודי הנ״ל רעותא דכל תשע נהורין דקיימי כלהו במחשבה[1666] כו׳, ואמר שם (זהר פקודי רלט ע״א) אתדבקותא דרעותא כו׳ עד היכן איהו

[1658] דהיינו בא״א. והוא כולל רישא דיליה רישא חיוורא. ועי׳ לקמן הערה 1661 שיש שם משמעות המלמדת שהוא כולל אף את רדל״א (וכן הוא בלש״ו הקדו״ש נח ע״א).

[1659] דהיינו זה 'ביה סלקין'.

[1660] תשוקתם שהוא פנימיותם היותר זך ונעלם (לש״ו). כלומר כל אור יש לו רצון פנימי להתחבר לא״א, ודבר זה נעשה על ידי תיקונו והעלאת מ״ן שלו.

[1661] [תרגום: ובזה כאשר עולה הכל עולה ומתאחד בו]

וק״ק, שכן המעיין בדברי הזוהר יראה כי הוא בא לבאר את 'הי׳ דנפיק מאויר', ועי׳ ו ע״א שזהו הקד״א ולא המו״ס. ועי׳ ה ע״ב, שזהו האוירא, ואילו להלן נראה כי העלייה היא למו״ס דווקא. אלא לכאורה צ״ל שאה״נ העלייה היא למו״ס, והיא גורמת לזיווג המו״ס עם האוירא דרך הקד״א. ואם כן באמת העלייה היא בסופו של דבר לאוירא, אלא שמו״ס הוא שורש כל שפע היורד לתחתונים. לכן כתוב כאן שאליו עולה המ״ן, ומקרומא דאוירא ולמעלה הוא בבחינת א״ס. ולכן לקמן יז ע״ב ד״ה ביה סליקו, מוזכר שה'ביה סליקו' שייך לרדל״א.

[1662] כי שם הוא תכלית הבירור, כמ״ש זהר פקודי רנד ע״ב סליק במחשבה (לש״ו). וז״ל הזהר, ותא חזי, רישא שירותא דמהימנותא, גו מחשבה, בטש בוצינא דקרדינותא, וסליק גו מחשבה, ואפיק ניצוצין, נציצין זריק לתלת מאה ועשרין עיבר [תרגום: בא וראה הראש הוא ראשית האמונה ובתוך המחשבה הכה הנר הקשה ועולה תוך המחשבה והוציא ניצוצין וניצוצין זורק לשע״ה צדדים], עכ״ל. לומר לך שהעלייה לבוצד״ק היינו העלייה למו״ס. ועי׳ לקמן יז ע״ב ד״ה ביה סליקו שזהו רדל״א, והכל עולה בקנה א׳ כנ״ל בהערה הקודמת (אמנם עי׳ לקמן ו׳ ע״א ד״ה והכלל, שמו״ס אינו בוצד״ק, אמנם הם מתלבשים זה בזה ולכן אפשר לכנותם באותו השם.) ולעניין בירור הניצוצין מבואר יותר מזה בפת״ש א״א כא ז״ל, כל הבירורין עולים לשרשם למו״ס, ששם התחלת הבירור בסוד הבוצד״ק, עכ״ל. ולעניין טעם הכרח עלייתם דווקא עד למו״ס, עי׳ פת״ש תיקון טו, שהניצוצין שעולים למו״ס הם בסוד הבירורים שעולים תמיד מרפ״ח ניצוצין. ועי׳ פת״ש אבי״ע ט׳ שהם עולים למו״ס שכן מעיקרא משם יצא כל הרע והקלקול. וכן עי׳ לש״ו דע״ה ח״ב טו ע״ב שהדינים נכפים בעלותם במו״ס שכן כל טעם קושי הדינים הוא מכח ריחוקם משרשם ה״ה המו״ס. לכן, בהיגלות שרשם ע״י עלייתם של הדינים בו הרי שהם מתבסמים.

עי׳ לש״ו כללים ח״ב מג ע״ד, שמחדש מכל הנ״ל שכל התיקונים נמשכים ממו״ס דא״ק. ועי׳ שם סא ע״ב דמייתי ראיה מכך שבמיתת המלכים לא היה אצילות כלל. ועי׳ לש״ו ביאורים ח״א סח ע״ב, שביאר שכשם שעלו השברי כלים דמלכין קדמאין ליתקן במו״ס דא״ק כך עולים כל הפרצופים והאורות דאצילות ליתקן במו״ס דאצילות.

אמנם עי׳ דע״ה חלק א׳ יג ע״ב, שכל עליית מ״ן למו״ס עניינו לגרום זווג בין ע״ב וס״ג שבמו״ס (עי׳ לש״ו כללים ח״א צא ע״ב שעד תיקון המ״ה אין זיווג עיקרי בין אוירא למו״ס עצמו אלא רק בין ע״ב וס״ג דמו״ס אמנם מכיוון שהע״ב דמו״ס (ה״ה האוירא) מיוחד עם הקד״א, נחשב הדבר כאילו שהעלייה גרמה לזיווג של ע״ב וס״ג דא״ק, הרי הם קד״א ומו״ס) בכדי להוריד תוספת אור (ע״ש ח״א פו ע״ד), כי שם הוא מקום הגילוי הראשון של קבלת אור מהא״ס.

[1663] [תרגום: שזה האבן שלך עולה למקום שנאמר בו, במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור והוא שם דכתר עליון שהוא חכמה הקדום.]

[1664] עי׳ גר״א בתיקו״ז קלח ע״א, ש'מופלא' עניינה אוירא, ו'מכוסה' היא מו״ס [אמנם עי׳ ביאורים ח״א כ ע״ד שמשנה הגרסא כאן, שמכוסה למעלה ממופלא, וע׳ ס״י יד ע״ג שגורס כמו שכתוב בביאורים, וכן בתז״ח ג ע״א ד״ה דעליה] [אמנם, עי׳ בהגר״א בס״י יא ע״ב מופלא על א״א בסוד פלא, ומכוסה עתיק שהוא מכוסה בא״א]. ואתיא כדברינו, שהבירורים נעשו על ידי הזיווג ביניהם.

[1665] הרי הם אוירא מו״ס ורדל״א (גר״א שם). ומכיוון שזהו שורש כל המתקלא, לכן עולים לשם הבירורים ליתקן.

[1666] עי׳ יהל אור ח״א כג ע״ג, שאלו הם ט׳ האורות המאירים בחכמה. והנה חכמה עצמה היא א׳ מהם, שכן במקום זה הכל הוא בשלימות, לכן לכאן עולים המ״ן ליתקן.

סלקא, א״ל הא אוקימנא עד א״ס[1667] כו׳ בההוא א״ס כל אלין בוצינין ונהורין תליין לאתקיימא בהו כו׳[1668] ע״ש, ואמר בא״ז (דף רפח ע״א) כד אתתקן אפיק ט׳ נהורין דלהטין מניה מתקונוי כו׳[1669].

כה עי׳ בהגר״א על ספד״צ (א ע״ד): אמר הקב״ה לאלף כל ייחודי לא יהיה אלא בך, והוא הכתר שהוא הדעת פלא אלף אדרין ואכסדרין, ע״כ. כלומר ש״פלא״ עניינו הכתר וה״אלף״ עניינו הדעת (עי׳ אד״ר קלו ע״א), והכתר מתלבש בדעת והיינו כניסתו של הפלא ב״אלף אדרין ואכסדרין״, הרי הם הה״ח וה״ג שבדעת המתפשט בתיקון המתקלא. וכאן מתבאר כי שורש הדעת המתפשט הוא בכתר עליון הרי הוא הפלא, שכן הדעת המתפשט בא מזיווג האוירא ובוצינא הרי הם החו״ב שבכתר [עי׳ לקמן אות Error! Reference source not found.].

עי׳ פת״ש (נתיב הפרצופים יב): אי אפשר לבוא הדבר לידי השגה, כי הוא מושרש ברדל״א ששם הוא בסוד אל״ף פל״א, ושם הכל ביחוד. פי׳ מאחר וברמה כה גבוה הכל באחדות גמור, אין שם השגה, והכל בגדר פלא.

עי׳ ב״ע (צט ע״ב): סוד שורש הדין ממ״ש ויקרא שמו פלא יועץ כו׳ והוא מדבר מתיקון זה ששם הוא סתימת אלף עלמין דחתימין בעזקא דכייא בסוד פל״א אל״ף פלאות חכמה. פי׳ שכל האלף עלמין שהם בגדר אין סופי, מצטמצמים לתוך גבול כדי שיהא שפע אפשרי לקבל, והוא פלא, והוא מרומז בזהר ח״ג קצג ע״ב.

עי׳ לש״ו (הקדו״ש מו ע״ד): הוראת דאות א׳ דאדני שהוא אל״ף פלא מופלא ומכוסה והוא מורה על אור פנימיותה שעולה למעלה למעלה.

כו עי׳ זהר ח״א קנו ע״א: תא חזי בדבורא[1670] וברוחא[1671] כחדא אתעביד עלמא דכתיב (שם לג ו) בדבר יהו״ה שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם בדבר יהו״ה דא דבורא וברוח פיו דא רוחא דא בלא דא לא אזיל ואתכליל דא בדא ונפיק מנייהו כמה חילין לחילין ומשריין למשריין וכלא בזמנא חדא תא חזי כד בעא קב״ה למברי עלמין אפיק חד נהורא סתימאה[1672] דמן ההוא נהורא נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין[1673] ומההוא נהורא נפקין ואתפשטו ואתעבידו שאר נהורין[1674] ואיהו עלמא עלאה[1675] תו אתפשט האי נהורא עלאה [ועבד] (ועביד)[1676] אומנא[1677] נהורא דלא נהיר ועביד עלמא תתאה[1678] ובגין דאיהו נהורא דלא נהיר בעי לאתקשרא לעילא בעי לאתקשרא לתתא[1679] ובקשורא דלתתא אתקשר לאתנהרא בקשורא דלעילא והאי נהורא דלא נהיר בקשורא דלעילא אפיק כל חילין ומשריין לזינין סגיאין הה״ד (תהלים קד כד) מה רבו מעשיך יהו״ה וגו׳ וכל מה די בארעא הכי נמי לעילא ולית לך מלה זעירא בהאי עלמא דלא תלייא במלה אחרא עלאה דאתפקדא עליה לעילא בגין דכד אתער האי לתתא אתער ההוא דאתפקדא עליה לעילא דכלא אתאחד דא בדא

תרגום: בא וראה, בדבור וברוח יחד נעשה העולם, שכתוב ״בדבר ה׳ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם״. ״בדבר ה׳״ זה הדיבור, ״וברוח פיו״ זו הרוח, זה בלי זה לא הולך, ונכללים זה עם זה ויוצאים מהם כמה צבאות לצבאות, ומחנות למחנות, והכל בפעם אחת. בא וראה, כשרצה הקדוש

[1667] עי׳ לקמן יז ע״ב בשם זהר נח סה ע״א ופקודי רסח ע״ב שרדל״א נקרא א״ס. ועי׳ לש״ו כללים ח״א צד ע״ג, שמביא מהתיקונים קמא ע״ב שמו״ס הוא שורש הכל ולעניין זה הוא מכונה א״ס. וע״ש בגר״א שמציין לבבהגר״א על תיקו״ז קלח ע״ג ז״ל, אע״ג שגלגלתא למעלה ממ״ס וכו׳ מקרקפתא ולמטה שמקיף את המ״ס נקראת הגלגלתא בינה כמש״ל לז ע״ב, ע״כ. לומר לך, שמבחינת הארתו למטה, המו״ס הינו שורש לכל המציאות.

[1668] [תרגום: נדבק ברצון וכו׳ עד איפה הוא עולה, א״ל הרי העמדנו עד א״ס וכו׳ באותו א״ס כל אלה הנרות והאורות תלויים להתקיים בו וכו׳]

[1669] [תרגום: כאשר נתקן, הוציא ט׳ אורות שמאירים ממנו, מתיקוניו וכו׳]

[1670] פי׳ מלכות (מ״מ).

[1671] ז״א (מ״מ).

[1672] פי׳ בינה (מ״מ).

[1673] פי׳ ו״ק דז״א (מ״מ).

[1674] בי״ע (מ״מ).

[1675] פי׳ נהורא סתימא הנז׳ (מ״מ).

[1676] ועביד (הגהות הגר״א).

[1677] פי׳ מלכות (מ״מ).

[1678] פי׳ בי״ע (מ״מ).

[1679] פי׳ ע״י מעשה התחתונים היא מעלה מ״ן נמצא שהיא קשורא בתחתונים הה״ד (&) מה רבו מעשיך ה׳ כולם בחכמה עשית פי׳ חכמה תתאה (מ״מ).

ברוך הוא לברוא את העולמות, הוציא אור סתום אחד, ומהאור ההוא יוצאים ומאירים כל אותם האורות שהתגלו, ומאותו האור יוצאים והתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא העולם העליון. ועוד, האור העליון הזה התפשט ועשה אומן, אור שאינו מאיר, ועשה את העולם התחתון. ומשום שהוא אור שלא מאיר, רוצה להתקשר למעלה,

ורוצה להתקשר למטה, ובקשר שלמטה נקשר להאיר בקשר שלמעלה. והאור הזה שאינו מאיר, בקשר שלמעלה מוציא את כל החיילות והמחנות למינים רבים, זהו שכתוב ״מה רבו מעשיך ה׳״ וגו׳. וכל מה שבארץ כך גם למעלה, ואין לך דבר קטן בעולם הזה שלא תלוי בדבר אחר עליון שהתמנה עליו למעלה, משום שכשמתעורר זה שלמטה, מתעורר אותו שהתמנה עליו למעלה, שהכל נאחז זה עם זה.

כז עי׳ ספד״צ יג ע״ב: היינו דכתיב (תהלים לג ט) כי הוא אמר ויהי הוא בלחודוי ויהי בלחודוי.

בהגר״א: היינו דכתיב (&) כי הוא אמר ויהי הוא בלחודוי ויהי בלחודוי ר״ל ויאמר דכאן[1680] הוא ע״ק, וברא את או״א יה״י אבא, ואח״כ נכללו או״א בויה״י, והענין כי או״א נכללים זה בזה כמ״ש למטה ((יד ע״ב) ד״ה אחתא), ולכן ביה״י נכלל או״א כמ״ש בזוהר בראשית שם (טז ע״ב), יהי על רזא דאו״א דאיהו י״ה, ולבתר אתהדר לנקודא קדמאה כו׳[1681] ע״ש, ויהי אמא ואבא נכללת בה, וניתוסף ו׳ שהוא דעת כמ״ש למטה (יד ע״א ד״ה וענין ג׳), שדעת נכלל בבינה[1682], אע״פ שעדיין לא יצא נכלל בה בסתימו, וידוע שכתר שורש הדעת ודעת במקומו[1683] ולכן ו׳ במלת ויהי קודם לי״ה״י, וע״ק נקרא הוא כמ״ש לקמן סוף פ״ב (כג ע״ג), ובא״ר וא״ז.

וז״ש היינו דכתיב (&) כי הוא אמר ויהי הוא ע״ק, אמר ונבראו או״א במלת ויהי, ולא נתייחד ע״ק עמהם עד שיצא הדעת ואז אתכלילו במזלא, ששם שורש הדעת[1684], ושם תלייא זיווגם בסוד סריס אין לו זקן (ע״ח נסירה פרק ג׳, ושעה״פ חיי שרה), אבל עכשיו לא אתכלילו עדיין בע״ק, וז״ש הוא בלחודוי ויהי בלחודוי, ר״ל ע״ק בלחודוי ואו״א לבדן ואין נכללין בו.

כח עי׳ שעה״ק נה ע״א: והענין יובן במה שביארנו לעיל, כי ענין חסרון תקון הי׳ נקודות בתחילה, היתה, לברר את הקליפות, כדי שיהיה שכר ועונש בעולם, אם טוב ואם רע. ולכן אלו הב׳ נקודות של זו״ן, הוצרכו שלא לבא בתחלתם שלימות, כל אחת ואחת כלולה בכל י׳ חלקיה מחוברות יחד, בסוד נקודה אחת לבדה, הנקראת מאמר אחד, אמנם כל אחד משתיהם יצאה נחלקת בי׳ חלקים, הנקראים עשר מאמרות, נפרדים זה מזה, בלי חבור והתקשרות, שלא כדרך ג׳ הנקודות העליונות, של א״א ואו״א. ולהיותם נפרדים זה מזה, לכן לא יצאו ביחד כל הי׳ חלקים, שבכל נקודה משתיהם, אמנם יצאו קצת חלקיה, וקצתם נשארו לסבת פרודם כנז׳. וזהו אומרו, בי׳ מאמרות נברא העולם, ר״ל בי׳ מאמרות נפרדים, נברא העולם, שהם ז׳ תחתונות. כמו שאמר הכתוב, אמרתי עולם חסד יבנה, מחסד ולמטה. והלא במאמר אחד יכול להבראות, וכל עשר חלקי נקודת ז״א, או נקודת נוק׳, יהיו כלולים יחד בסוד נקודה אחת, ויצאו כל הי׳ חלקים מחוברים בבחי׳ מאמר אחד. וביאר טעמו של דבר ואמר, להפרע מן הרשעים וכו׳, פירוש, כי כיון שכוונתו היתה, להיות שכר ועונש בעולם, והפגם שלהם מגיע עד זו״ן לבד כנז׳ לכן יצאה נקודת הז״א, ונקודת נוק׳ נפרדת בחלקיה, בהיותם נקראים י׳ מאמרות ולא מאמר א׳, לפי שבהיותם נפרדים בתחלה, ויבאו אח״כ בסוד תוספת כנז׳, אין פגם חתחתונים שוה לפגם תמיד בכל הי׳ מאמרות ביחד, אבל יהיה כפי ערך החטא ופגם התחתונים. כי לפעמים לא יצטרך להסתלק, רק חלק התחתון לבד, ולפעמים יצטרך להסתלק ב׳ חלקים, עד שנמצא שאם החטא יהיה תכלית הגדול, יסתלקו כל ט׳ חלקי נקודת הנוק׳, וישאר הכתר שלה לבד כנז׳. משא״כ אם קודם התקון, באו קשורות יחד כלם, ונשרשות בה, שבכל חטא הקל שבקלים, היו כל הי׳ מסתלקים, או כלם נשארים, ונמצא שלא היה משפט אמת וישר, כפי ערך החוטא, אלא והיה החוטא כשוגג כמזיד וכו׳:

וכן בענין הצדיקים, לא שכר אמיתי, כי יש צדיק גורם קיום חלק אחד, ויש גורם כל הט׳ חלקים, וצריך לתת שכר טוב לצדיקים, כפי שיעור מעשיהם ביושר. וזהו להפרע מן הרשעים, כי כפי מעשה כל אחד מהם, עתה שנברא בי׳ מאמרות חלוקים. וליתן שכר טוב לצדיקים ע״ד הנז׳,

---

[1680] ויאמר אלקים יהי אור.

[1681] [תרגום: יהי על סוד של או״א שהוא י״ה, ואחרי כן חזר לנקודה הראשונה.]

[1682] כאן מדובר בדעת הכלול בבינה, דהיינו דעת המצוי בין או״א בתמידות, ולא דעת המתפשט. ועי׳ לקמן יד ע״ב אחתא ומודעתא.

[1683] עי׳ ע״ח מוחין דצלם ח׳.

[1684] עי׳ ח ע״ב ד״ה דעד, שהמזלא הוא התיקון הראשון והגילוי הראשון של הדעת עלאה.

עתה שנברא בי׳ מאמרות נפרדים. מה שאין כן, אם היו כולם מאמר אחד. והרי זה טעם אחד, למה שנוגע אל בחי׳ הצדיקים או הרשעים:

עוד יש טעם שני, למה שנוגע אל המאמרות עצמם, כי אלו היו תחלה כלם מאמר אחד, היה הפגם מגיע בהם, ולא היה יכולים להסתלק, וח״ו יפול בהם פגם הקליפות, אבל עתה שבאו בסוד תוספת, כאשר יחטאו התחתונים יסתלקו המאמרים הנז׳, ולא יפגמו ח״ו, וכמו שאמרו, אם חטאת מה תפעל לו ואין שם רק עונש אלא לרשעים, או שכר טוב לצדיקים, אבל בי׳ מאמרות עצמם, אין פגם נוגע בהם כלל ח״ו. וגם זה הטעם השני, נרמז באומרו, אלא כדי להפרע מן הרשעים, כי אין בזה אלא פרעון לרשעים, וגמול שכר טוב לצדיקים, אבל לא במאמרות עצמם:

ועי׳ ספר עולת תמיד סוד היבום: ארז״ל (אבות פ״ה מ״א) בעשרה מאמרות נברא העולם וכו׳, והענין הוא שהקידושין הם מצד החכמה, שכן כל קדושה מצדה וכל כללות הספירות מי׳ הם מצד החכמה, וזהו שאמרו בעשרה מאמרות, שהם בסוד החכמה שהיא כללות הי׳, נברא העולם שהוא בינה. ומה ת״ל והלא במאמר אחד יכול להבראות, ר״ל מה צורך לבריאת העולם בכל העשר שהם הל״ב נתיבות שבחכמה עצמה, והלא בסוד הדעת הנקרא מאמר אחד שגם הוא כולל כל הל״ב יכול להבראות והוא השושבין המייחד חו״ב הנקרא עולם, וזהו סוד בראשית, שהחכמה היא ב׳, וע״י הדעת המייחד חכמה ובינה שהוא ו׳ נעשה ם׳, וזהו סוד (ישעיה ט, ו) לסרבה המשרה[1685]. אלא ליתן שכר טוב לצדיקים וכו׳, ר״ל צריך העולם להיות נברא מדין ורחמים, והרחמים צריכים שיהיו גמורים מצד החכמה שמצדה כל כללות העשר להשפיע לצדיקים, ומצד אחר צריך מעוט דין להפרע מן הרשעים, וזהו טעם שנברא העולם בי׳ מאמרות מצד החכמה.

כט עי׳ זהר ח״ג רחצ ע״א: א״ל ודאי הכי הוא[1686] והא אוליפנא דכתיב (&) אלה תולדות השמים והארץ ותנינן העולם הזה נברא בה׳ דכתיב (&) בהבראם והעולם הבא נברא בי׳ דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן לאכללא השמים[1687] את הגן לאכללא את הארץ:

תרגום: אמר לו, ודאי כך הוא, והרי למדנו שכתוב ״אלה תולדות השמים והארץ״, ולמדנו העולם הזה נברא בה׳ שכתוב ״בהבראם״, והעולם הבא נברא בי׳ שכתוב ״ונהר יצא מעדן להשקות את הגן״ לכלול השמים, ״את הגן״ לכלול את הארץ.

ל עי׳ זהר ח״א קנו ע״א: תא חזי בדבורא[1688] וברוחא[1689] כחדא אתעביד עלמא דכתיב (שם לג ו) בדבר יהו״ה שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם בדבר יהו״ה דא דבורא וברוח פיו דא רוחא דא בלא דא לא אזיל ואתכליל דא בדא ונפיק מנייהו כמה חילין לחילין ומשריין למשריין וכלא בזמנא חדא תא חזי כד בעא קב״ה למברי עלמין אפיק חד נהורא סתימאה[1690] דמן ההוא נהורא נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין[1691] ומההוא נהורא נפקין ואתפשטו ואתעבידו שאר נהורין[1692] ואיהו עלמא עלאה[1693] תו אתפשט האי נהורא עלאה [ועבד] (ועביד)[1694] אומנא[1695] נהורא דלא נהיר ועביד עלמא תתאה[1696] ובגין דאיהו נהורא דלא נהיר בעי לאתקשרא לעילא בעי לאתקשרא לתתא[1697] ובקשורא דלתתא אתקשר לאתנהרא בקשורא דלעילא והאי נהורא דלא נהיר בקשורא דלעילא אפיק כל חילין ומשריין לזינין סגיאין הה״ד (תהלים קד כד) מה רבו מעשיך

[1685] עי׳ מלואים אות צח.

[1686] כפי המשך הענין משמע שר׳ יצחק הוא דאמר ודאי הכי הוא, והוא שדיבר ג״כ פעם שנית ושלישית שאמר בסמוך א״ר יצחק ואפי׳ ביעקב וכו׳ א״ר יצחק בר חנן וכו׳ ותנינן העוה״ז וכו׳. פי׳ עוה״ז שלנו נבראת ע״י המ׳ הנק׳ ה׳ בה׳ בראם כמ״ש לעיל וכן אמר לקמן ג״כ בה׳ בראם ממש ועוה״ב נברא בי׳, פי׳ בינה מאבא ומביא ראיה מפסוק ונהר שהוא בינה יוצא מאבא (מ״מ).

[1687] התפארת (אור יקר), פי׳ דריש ה׳ של הגן שהוא הידוע דהיינו זעיר דאצילות וז״ש לאכללא השמים דהיינו השמים הידוע שהוא זעיר דאצילות והאי דנקט את תחלה לישנא דקרא נקט. אבל דרשא דאת היא בסמוך שאמר את הגן לאכללא את הארץ (מ״מ).

[1688] פי׳ מלכות (מ״מ).

[1689] ז״א (מ״מ).

[1690] פי׳ בינה (מ״מ).

[1691] פי׳ ו״ק דז״א (מ״מ).

[1692] בי״ע (מ״מ).

[1693] פי׳ נהורא סתימא הנז׳ (מ״מ).

[1694] ועביד (הגהות הגר״א).

[1695] פי׳ מלכות (מ״מ).

[1696] פי׳ בי״ע (מ״מ).

[1697] פי׳ ע״י מעשה התחתונים היא מעלה מ״ן נמצא שהיא קשורא בתחתונים הה״ד (&) מה רבו מעשיך ה׳ כולם בחכמה עשית פי׳ חכמה תתאה (מ״מ).

יהו״ה וגו׳ וכל מה די בארעא הכי נמי לעילא ולית לך מלה זעירא בהאי עלמא דלא תלייא במלה אחרא עלאה דאתפקדא עליה לעילא בגין דכד אתער האי לתתא אתער ההוא דאתפקדא עליה לעילא דכלא אתאחד דא בדא

תרגום בא וראה, בדבור וברוח יחד נעשה העולם, שכתוב ״בדבר ה׳ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם״. ״בדבר ה׳״ זה הדיבור, ״וברוח פיו״ זו הרוח, זה בלי זה לא הולך, ונכללים זה עם זה ויוצאים מהם כמה צבאות לצבאות, ומחנות למחנות, והכל בפעם אחת. בא וראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לברוא את העולמות, הוציא אור סתום אחד, ומהאור ההוא יוצאים ומאירים כל אותם האורות שהתגלו, ומאותו האור יוצאים והתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא העולם העליון. ועוד, האור העליון הזה התפשט ועשה אומן, אור שאינו מאיר, ועשה את העולם התחתון. ומשום שהוא אור שלא מאיר, רוצה להתקשר למעלה, ורוצה להתקשר למטה, ובקשר שלמטה נקשר להאיר בקשר שלמעלה. והאור הזה שאינו מאיר, בקשר שלמעלה מוציא את כל החיילות והמחנות למינים רבים, זהו שכתוב ״מה רבו מעשיך ה׳״ וגו׳. וכל מה שבארץ כך גם למעלה, ואין לך דבר קטן בעולם הזה שלא תלוי בדבר אחר עליון שהתמנה עליו למעלה, משום שכשמתעורר זה שלמטה, מתעורר אותו שהתמנה עליו למעלה, שהכל נאחז זה עם זה.

לא עי׳ זהר ח״א צז ע״א״ רבי חייא פתח (שיר[1698] ב יב) הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו הנצנים נראו בארץ כד ברא קב״ה עלמא יהב בארעא[1699] כל חילא דאתחזי לה וכלא הוה בארעא[1700] ולא אפיקת איבין בעלמא עד דאתברי אדם כיון דאתברי אדם[1701] כלא אתחזי ([נ״א] למיפק) בעלמא[1702] וארעא גליאת איבהא וחילהא[1703] [דאתפקדו] (דאתפקדת) בה כגוונא דא[1704] שמים לא יהבו חילין לארעא עד דאתא אדם הה״ד (בראשית ב ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יהו״ה אלהי״ם על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה[1705] אטמרו כל אינון תולדין[1706] ולא אתגלון ושמיא אתעכבו דלא אמטירו על ארעא בגין דאדם אין דלא אשתכח ולא אתברי וכלא אתעכב בגיניה

כיון דאתחזי אדם מיד הנצנים נראו בארץ וכל חילין דאתטמרו אתגליאו ואתיהיבו בה עת הזמיר הגיע דאתתקן תקונא דתושבחן לזמרא קמי קב״ה מה דלא אשתכח עד לא אתברי אדם וקול התור נשמע בארצנו [דא] (דהא כל) מלה דקב״ה (דעבד) [ד]לא אשתכח בעלמא עד דאתברי אדם כיון דאשתכח אדם כלא אשתכח

תרגום: רבי חייא פתח, ״הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו״. ״הנצנים נראו בארץ״, כשברא הקב״ה את העולם, נתן בארץ כל הכח שראוי לה, והכל היה בארץ, ולא הוציאה פירות בעולם עד שנברא אדם. כיון שנברא אדם, הכל ראוי (לצאת) בעולם, והארץ גלתה את פירותיה וכחה שנפקדו בה. כדוגמא זו, השמים לא נתנו כחות לארץ עד שבא אדם. זהו

[1698] כל המזמור הוא בסוד הגבורות דכשהיא מתתקנת בדעתא אז היא מזמרת דדעתא בפומא אתגליא (מ״מ לקמן צח ע״א).

[1699] בבריאת העולם נתקנו כל בירורי מלכין קדמאין לבד ממ״ן דרחל שלא נתקנו כדי שאדה״ר יתקנם, וז״ש יהב בארעא וכו׳, היינו כל הניצוצות הראויות לה לחלקה (רמ״ז).

[1700] כל בירוריה היו כמוסים בתוכה אפילו אותם השייכים לדומם וצומח, ולכן לא אפיקת איבין, וכמו שאמרו רז״ל שכל הצמחים והעשבים לא יצאו [אלא] על פתח קרקע, וכמו שפי׳ רש״י בחומש (בראשית ב ה) (רמ״ז).

[1701] ה״ס מ״ה ובו תלוי תיקון דשם ב״ן, שה״ס מ״ן דרחל (רמ״ז).

[1702] נגלה בעולם שפע כל ד׳ עולמות, כי אדה״ר היה מגיע עד האצילות והיה בו סוד זיהרא עילאה שהוא מהאצילות (רמ״ז).

[1703] ה״ס שיח השדה ועשב השדה, והם אותם דאתפקדו בה, שהיו בה בבחינת פקדון כמוסים בתוכה להתעלות בתיקונם (רמ״ז).

[1704] יובן במ״ש (לקוטי תורה תהלים) שסוד המטר הוא אור עליון היורד מלמעלה להחיות את הניצוצות שבעמקי הקלי׳ שהם אסורים שם וחושקים לחזור למקומם, לכן אין לך טיפה שיורדת מלמעלה שאין טיפיים עולות כנגדה מלמטה מרוב חשקם לעלות משם, וכו׳ ולכן כל עוד שלא היה אדם בארץ ושהיו מ״ן דרחל נסתרים בתחיית הארץ לא ירד מטר שהיה לבטלה כל עוד שלא בא אדם לתקן המ״ן (רמ״ז).

[1705] יש ב׳ מקומות לקומת רחל א׳ כנגד נה״י דז״א ועז״א שיח השדה, שי״ח ש׳ ח״י בסוד נה״י וכו׳, והמקום השני הוא בעלותה עד נגד חג״ת וכו׳ והוא סוד עש״ב ע״ב ש׳. ושיעור הכתוב כך: וכל שיח השדה, שכל הבחי׳ של מ״ן דרחל לא היה להם עדיין שום מציאות תיקון, והטעם כי לא המטיר וכו׳ שלא ירד אור מלמעלה מן הדעת המתפשט בו״ק שממנו חיות הנוק׳, והוא סוד חו״ג וכו׳ וזהו כי לא המטיר ה׳ אלקים שהם חו״ג הרמוזים במטר (מ״מ).

[1706] כי אז היו זו״ן אחור באחור (רמ״ז).

שכתוב ״וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה׳ אלהים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה״. נסתמו בה כל אותם תולדות ולא התגלו, והשמים התעכבו, שלא המטירו על הארץ משום שאדם אין, שלא נמצא ולא נברא, והכל התעכב בגללו.
כיון שנראה אדם, מיד ״הנצנים נראו בארץ״, וכל הכחות שנסתמו, התגלו ונתנו בה. ״עת הזמיר הגיע״, שנתקן תיקון התשבחות לזמר לפני הקב״ה מה שלא נמצא עד שלא נברא אדם. ״וקול התור נשמע בארצנו״, שהרי (זה) (כל) דבר של הקדוש ברוך הוא (שעשה) שלא נמצא בעולם עד שנברא אדם. כיון שנמצא אדם, הכל נמצא.

לב עי׳ זהר ח״ב כ ע״א: ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין (שמות ג א) רבי שמעון פתח (שיר ב יז) דודי לי ואני לו הרועה בשושנים אמר רבי שמעון אוי להם לבריות שאינם משגיחים ואינם יודעים בשעה שעלה במחשבה לפני הקדוש ברוך הוא לברא עולמו כל העולמות עלו במחשבה[1707] אחת ובמחשבה זו נבראו כולם הדא הוא דכתיב (תהלים קד כד) כלם בחכמה עשית ובמחשבה זו שהיא החכמה נברא העולם הזה והעולם של מעלה:
נטה ימינו וברא העולם של מעלה[1708] נטה שמאלו וברא העולם הזה[1709] הדא הוא דכתיב (ישעיה מח יג) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדו וכלם ברגע אחת ובשעה אחת נבראו[1710] ועשה העולם הזה כנגד העולם של מעלה וכל מה שיש למעלה כדוגמתו למטה וכל מה שיש למטה כדוגמתו בים והכל אחד ברא בעליונים המלאכים ברא בעולם הזה בני אדם ברא בים לויתן כמה דאת אמר (שמות לו יח) לחבר את האהל להיות אחד:
תרגום: ״ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין״. רבי שמעון פתח ״דודי לי ואני לו הרועה בשושנים״. אמר רבי שמעון, אוי להם לבריות שאינם משגיחים ואינם יודעים, בשעה שעלה במחשבה לפני הקדוש ברוך הוא לברא עולמו, כל העולמות עלו במחשבה אחת, ובמחשבה זו נבראו כולם, זהו שנאמר (&) ״כולם בחכמה עשית״. ובמחשבה זו שהיא החכמה נברא העולם הזה והעולם של מעלה.
נטה ימינו וברא העולם של מעלה, נטה שמאלו וברא את העולם הזה, זהו שנאמר (&) ״אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, קרא אני אליהם יעמדו יחדיו״. וכולם ברגע אחת ובשעה אחת נבראו, ועשה העולם הזה כנגד העולם של מעלה, וכל מה שיש למעלה כדוגמתו למטה, וכל מה שיש למטה כדוגמתו בים, והכל אחד. ברא בעליונים המלאכים, ברא בעולם הזה בני אדם, ברא בים לויתן, כמו שנאמר (&) ״לחבר את האהל להיות אחד״.

לג עי׳ זהר ח״א קכז ע״ב: אמר רבי אבהו תא חזי מאן דידע שמיה על בורייה ידע דהוא ושמיה חד הוא קודשא בריך הוא ושמיה חד דכתיב (זכריה יד ט) יהו״ה אחד (כלהו) [וגו׳ כלומר] השם [ו]הוא אחד
תרגום: אמר רבי אבהו, בא וראה, מי שיודע את שמו על בוריו, יודע שהוא ושמו אחד, הקדוש ברוך הוא ושמו אחד, שכתוב ״ה׳ אחד״ וגו׳. (כלם) כלומר, השם והוא אחד.
עי׳ תז״ח לב ע״ד: ה׳ הוא בכתר שהיה קודם שנברא העולם הוא ושמו לבד בכתר כשברא העולם במדת ראשית ירד עליו ולא היה חסר מלמעלה וכן בכל ספירה וספירה כמדליק נר מנר ואינו חסר מן הראשונה ולא מחברתה עד אין סוף ואין תכלית:
תרגום: ה׳ הוא בכתר שהיה קדם שנברא העולם הוא ושמו לבד בכתר כשברא העולם במדת ראשית ירד עליו ולא היה חסר מלמעלה וכן בכל ספירה וספירה כמדליק נר מנר ואינו חסר מן הראשונה ולא מחברתה עד אין סוף ואין תכלית
בהגר״א: קודם שנברא העולם ר״ל העולם מתחיל מחכמה שהוא ראשית ומשם מתחיל שם הויה כידוע ושורש כל הויה בכתר דשם גנוז א״ס וזהו הוא ושמו לבד ושם כלול בא׳ שהוא אחד א׳ שבכתר וא׳ צורתו הויה כידוע ואח״כ מתחלק מחכמה ולמטה:

ועי׳ תיקו״ז כב ע״א: מסטרא דא׳ דאיהו יו״י דסליק יהו״ה הוה קודשא בריך הוא הוא ושמיה לחוד בכתרא קדם דאתברי עלמא עד דסליק במחשבתיה למברי אדם דאיהו י׳ וכו׳:
תרגום: מצד של א׳, שהוא יו״י, שעולה יהו״ה, והוה הקדוש ברוך הוא, הוא ושמו לבד בכתר לפני שנברא העולם, עד שעלה במחשבתו לברא אדם, שהוא י׳ וכו׳

Commented [YL20]: א
ולי זה הוי"ה עי' תיקו"ז כב ע"T

Commented [YL21]: ל
בדוק את זה

[1707] פי׳ אבא (מ״מ).
[1708] פירוש ע״י החסדים ברא ז״א (מ״מ).
[1709] ע״י הגבורות נבנית המלכות, ואח״כ חזר לפשט, ואמר ועשה עולם הזה (מ״מ).
[1710] ובשעה אחת נבראו (מוסגר בדפ״ק).

מסטרא דא׳ כו׳ ר״ל, דא׳ הוא כתר, וא׳ מרמז על היחוד, והוא גימט׳ הוי״ה כמו שמפרש והולך, וז״ש היה הקב״ה לחוד, ר״ל בלא אדם, שהוא מחכמה ולמטה, וז״ש (פדר״א ריש פרק ג, זו״ח ב ע״ב) קודם שנברא העולם, ר״ל מחכמה ולמטה היה הוא ושמו אחד, ור״ל דשם הוי״ה היה נכלל באות אל״ף עד שנברא מחכמה, ולמטה התחיל השם להתפשט, יו״ד בחכמה ה׳ בבינה כו׳ כידוע (זהר ח״ב קכג ע״ב), וזהו כתר, שהוא שורש הספירות של השם, באות אלף: **דאיהו יוד כו׳** רוצה לפרש כאן האיך כל הספירות אעפ״י שהן מפורשין בהוי״ה נכללין באלף, ולכן כתר שרשם, ולכן נקראים כל הט״ס בשם אדם דהוא א׳:

עי׳ זהר ח״ג עז ע״ב: ולזמנא דאתי זמין קב״ה לאתבא שכינתא לאתרהא ולאשתכחא כלא בזווגא חד דכתיב (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יי׳ אחד וגו׳[1711] ואי תימא השתא לאו הוא אחד[1712] לא דהא lהשתאl חייבי עלמא גרמו דלא אשתכח[1713] חד דהא מטרוניתא אתרחקת מן מלכא ולא משתכחי בזווגא[1714]:

אימא עלאה אתרחקת מן מלכא[1715] ולא ינקא[1716] ליה בגין דמלכא בלא מטרוניתא לא מתעטר בעטרוי lועמהl (דאימא) כמה בקדמיתא כד אתחבר[1717] במטרוניתא דעטרת ליה בכמה עטרין[1718]

[1711] פי׳ שיתייחדו זו״ן והזדווגו ה׳ הוא זעיר ושמו הוא מ׳ (מ״מ), ומ״ש (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה ה׳ אחד ושמו אחד, ומשמע מזה שהוא רק לעתיד ולא עתה ח״ו, וכמ״ש בפסחים (דף נ ע״א) אטו האידנא לאו אחד הוא כו׳ ע״ש. אך בזוה״ק תרומה (דף קלד ע״א) מבואר שם כי הכוונה הוא כי עתה כל זמן שמתקיים הסטרא אחרא בעולם, הנה נמשך ונעשה כל יחודו ית״ש רק בהסתר ובהעלם גדול, אבל לעתיד יתגלה, ויתגלה אז גם על כל הזמן של עתה איך שהוא הכל רק ממנו לבדו ומרצונו ית״ש, ואיך שהוא הכל רק בכוונה עמוקה ממנו על התיקון האחרון. ונמצא כי כל הב׳ יחודים הללו הנה הם מתקיימים באמת בהסתר ובהעלם גם עתה, אלא שלעתיד יתגלה, וכמו שמבואר כ״ז בזוה״ק תרומה קלד ע״א הנז׳ ע״ש. וכן הוא עומק הכוונה בגמרא פסחים שם והבן. וע׳ עוד בזוה״ק (אחרי מות דף עז ע״ב) וכן אמרו כ״ז ג״כ בזוה״ק ואתחנן (דף רסד ע״א) שמע ישראל יהו״ה אלהינו יהו״ה אחד דא איהו יחודא חד ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד דא יחודא אחרא, למהוי שמיה רזא חד, ורזא דא יהו״ה הוא האלהי״ם, דא כתיב כד אינון ביחודא חד (ר״ל כשהב׳ יחודים הנזכרים נעשים אחד) (ביאורים ח״א מב ע״ד).

[1712] כלומר האיך אפשר שבשם יהו״ה שהוא מורה י׳ חכמה ה׳ בינה ו׳ שית ספירן ה׳ מלכות יתייחס בו הפירוד, בשלמא בשמו אחד דהיינו במלכות יצדק אמנם בשם הנעלם עצמו קשה, לזה תירץ ואמר שהשם בערכו אין פירוד בו חס ושלום כאומרו אני יהו״ה הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן (אור יקר).

[1713] כלומר הוא בעצמו אין בו פירוד אמנם אינו נמצא אלינו בייחוד אלא בפירוד, ובערך מה שנתגלה אלינו הוא הפירוד הזה הנזכר, ופירש דרך הפירוד האיך היה ממטה למעלה מתפעל והולך, ראשונה "דהא מטרוניתא אתרחקת מן מלכא" דהיינו אומרו ושמו אחד אור חוזר מהמלכות ולמעלה עד כל המדרגות אינו, וכיון שזה אינו גם ו׳ בה׳ אינו, שאין ו׳ בה׳ שבשם יהו״ה אור ישר אלא על ידי אור חוזר מה׳ אחרונה למעלה וזהו שאמר מטרוניתא אתרחקת מן מלכא בערך המלכות המשלחת סעיפיה פוריה וענפיה בסוד אור חוזר (אור יקר).

[1714] בסוד ו׳ בה׳ באור ישר וכן קשר ה׳ בו׳ אינו, וזהו שאמר "אימא עילאה" דהיינו ה׳ ראשונה (אור יקר).

[1715] דהיינו ו׳ והרי פירוד שני בין ה׳ לו׳ שבשם יהו״ה, ואיך צריך לומר קשר ועיטור אל הזווג אלא אפילו יניקת אם לבן אין לו (אור יקר).

[1716] שני עניינים, וכאן פירש כי פגם זה אינו אל הבינה אלא אל התפארת וזהו שאמר שיהיה הענין הזה החלטי כפירוד ה׳ אחרונה מן ו׳ אלא קצת (אור יקר).

[1717] והפירוד בהדרגת אור חוזר נפרד מכל וכל, אור ישר ה׳ אחרונה נפרדה מן ה׳ עילאה קצת (אור יקר).

[1718] נל״עד הם המקיפים דקטנות ובכללם הפנימיים (מ״מ).

בכמה זהירין[1719] בעטראן[1720] קדישין[1721] עלאין[1722] דכתיב (שיה״ש ג יא) צאינה וראינה בנות ציון[1723] במלך שלמה[1724] וגו׳ דאזדווג במטרוניתא כדין עטרא ליה אימא עלאה כדקא יאות:

והשתא דלא אשתכח מלכא במטרוניתא כדין אימא עלאה נטלת כתרהא [נ״א עטראה] ומנעת מניה מבועי דנחלין ולא אשתכח בקישורא חד כביכול לא אשתכח חד ובזמנא דתיתוב מטרוניתא לאתר היכלה[1725] ומלכא יזדווג עמה בזווגא חד כדין יתחבר כלא כחדא בלא פרודא ועל דא כתיב (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יי׳ אחד ושמו אחד[1726]:

ביום ההוא בזמנא[1727] דיתוב מטרוניתא להיכליה[1728] כדין כלא אשתכח חד בלא פרודא וכדין ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט וגו׳ דתניא אר״ש לא תיעול מטרוניתא בחדוותא בהיכליה עד דיתדן מלכותא דעשו ותיסב מניה נוקמין דגרמא כל האי לבתר תזדווג במלכא ויהא חדו שלים הה״ד (עובדיה א כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו בקדמיתא ולבתר והיתה ליי׳ המלוכה מאן מלוכה דא מטרוניתא הה״ד (שם) והיתה ליי׳ המלוכה ולבתר דיזדווגן כחדא מה כתיב (זכריה יד ט) והיה יי׳ למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי׳ אחד[1729] ושמו אחד:

תרגום: ולעתיד לבא, עתיד הקדוש ברוך הוא להשיב שכינה למקומה, ושימצא הכל בזווג אחד, שנאמר (&) ״ביום ההוא יהיה ה׳ אחד ושמו אחד וגו׳״. ואם תאמר עכשיו אינו אחד. לא, שהרי עכשיו הרשעים של העולם גרמו שלא ימצא אחד, שהרי המלכה התרחקה מן המלך ולא נמצאים בזווג.

האם העליונה התרחקה מהמלך ולא מיניקה אותו, כי מלך בלי מלכה לא מתעטר בעטרותיו עמה (של האם) כמו בראשונה, כשהתחבר עם המלכה שעטרה אותו בכמה עטרות, בכמה זהרים, בעטרות קדושות עליונות, שנאמר (&) ״צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו׳״, שהזדווג עם המלכה, אז עטרה אותו האם העליונה כראוי.

וכעת שאין נמצא המלך עם המלכה, אזי האם העליונה נוטלת את כתרה (עטרתה) ומונעת ממנו את מעיינות הנחלים, ולא נמצא בקשר אחד, כביכול אינו נמצא יחד, ובזמן שתשוב המלכה למקום היכלה, והמלך יזדווג עמה בזווג אחד, אז יתחבר הכל כאחד בלי פרוד, ועל זה כתוב ״ביום ההוא יהיה ה׳ אחד ושמו אחד״.

ביום ההוא, בזמן שתשוב המלכה להיכל, אז הכל ימצא אחד בלי פרוד, ואז ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט וגו׳, שלמדנו אמר רבי שמעון, לא תכנס המלכה בשמחה להיכלו עד שתדון מלכות עשו ותקח ממנו נקמות שגרמה כל זה, אחר כך תזדווג עם המלך, ותהיה שמחה שלימה, זהו שנאמר (&) ״ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו״ בראשונה, ואחר כך ״והיתה לה׳ המלוכה״. מי המלוכה, זו המלכה, זהו שנאמר (&) והיתה לה׳ המלוכה. ואחר שיזדווגו כאחד, מה כתוב ״והיה ה׳ למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה׳ אחד ושמו אחד״.

[1719] הם הם מציאות אורות נעלמים הזוהרים ומזהירים, ואמר בכמה מפני שסוד הדעת בעל שש קצוות וגווניו גוונים ואורות משתנים מתבחנים משש אל שש עד כמה, והם שלשה בחינות (אור יקר). הם מוחין דגדלות (מ״מ).

[1720] מצד הבינה (אור יקר).

[1721] מצד החכמה (אור יקר).

[1722] מצד הכתר וכן בדין כי בבינה עטרת תפארת, ובחכמה הקדש, ובכתר עליון על כל (אור יקר). הענין כי התפארת הוא סוד וא״ו בסוד הדעת מתעלה עד הכתר, ואין ספק שאצילותו דרך החכמה והבינה ולכך לו מציאות בכתר ובחכמה ובבינה, ובהיותו מתעטר הוא מתעטר ממציאות אלו, והנה הוא מתעטר בחכמה במציאות החסד שבה ובתוכו סוד הדעת, ומבינה במציאות הגבורה שבה ובתוכה סוד הדעת, ועצם הכתר מהעלמו מתפשט אליו הדעת הנעלם ואוחז בשתי בחינות משתי צדדיו הימין והשמאל והתפארת מתעטר באלו וזהו שאמר ״זהרין דעטרין קדישון עילאין״ (אור יקר). הם מקיפים דגדלות (מ״מ).

[1723] סא ע״ב שמות פד ע״א (הערת הזהר).

[1724] תפארת, ״שהשלום״ יסוד ״שלו״ (אור יקר).

[1725] היכלא (דפ״ו).

[1726] ס״ת דוד (רח״ו במ״מ).

[1727] קעא (הערת הזהר).

[1728] להיכלא (דפ״ו).

[1729] ס״ת דוד (רח״ו).

לד עי׳ זהר ח״ג ער ע״ב: מתניתין לכון בני נשא מארי דחכמתא מארי דסכלתנו[1730] קלא קרי מאן מנכון דאתחכם וידע[1731] בשעתא דרישא חיוורא[1732] אתקין רישא[1733] רשימא[1734] מעילא ולתתא[1735] ומתתא לעילא[1736] אתקין סטר צפון[1737] בעטורא דקונאריתא[1738] ביה רשים עומקא דתהומא עלאה[1739] דסליק ונחית בגוויה נחית[1740] חד דרגא[1741] טמירא באלף וחמש מאה רשימין דאלף וחמש מאה עלמין[1742]:

תרגום: משנתינו, לכם בני אדם, בעלי החכמה, בעלי התבונה, קול קורא מי מכם שהתחכם ויודע בשעה שהראש הלבן תיקן את ראשו, רשום ממעלה למטה וממטה למעלה, תיקן את צד הצפון בעטור של אגם מים. בו רשום העומק של התהום העליון שעולה ויורד בתוכו, ירד דרגה אחת חבויה באלף וחמש מאות רשומים של אלף וחמש מאות עולמות.

לה עי׳ זהר ח״ג רג ע״ב: כל יחודא שלים הכא איהו יי׳ אלהינו יי׳ דהא רזא דיליה מראש צורים איהו ואתייחד ברישא[1743] בגזעא ושבילא יי׳ דא רישא עלאה אוירא דסלקא[1744] אלהינו דא

[1730] בעלי חכמה בעלי בינה, והוא כמ״ש אליכם אישים אקרא כו׳ [משלי ח], ולכון בני נשא הוא וקולי אל בני אדם [שם], והיינו שהחכמה קורא להחכמים בפרטות, אבל באמת הוא כולל בקולה כל בני אדם אפילו הפתאים והכסילים, כמ״ש מי פתי כו׳ [שם ט], וז״ש כאן לכון בני נשא בכללות סתם, אך למארי דחכמתא כו׳ קלי קרא בפרטות (הגרמ״מ).

[1731] הוא בסוד הדעת, והיינו מאן דידע בדעת ובחכמה ובבינה הענין של מעשי בראשית, והוא כלליות התורה, וכלליות כל העולם, עד הקץ שנוקב ויורד עד התהום (הגרמ״מ).

[1732] הוא ע״ק כתר (יהל אור). סוד החסד העליון, שתרגום החסידה חיוורתא, ושורש החסד שהוא חסד עליון שהוא ראשית הבריאה למענו ית׳, שלא ראה עדיין טוב מן הבריאה ולא היה רק למענו ית׳ (הגרמ״מ).

[1733] תיקון שרש הכל (הגרמ״מ).

[1734] הוא חכמה שהוא ראשית לכל. והוא יו״ד בג׳ קוצין. וז״ש מעילא לתתא כו׳ (יהל אור).

[1735] את השמים ואת הארץ (הגרמ״מ).

[1736] ואח״כ והארץ מתתא לעילא (הגרמ״מ).

[1737] הוא בינה. וז״ש ביה רשים עומקא כו׳. שהיא נק׳ תהום רבה, ואף שהיא עיקרית מוח בינה, מ״מ מסתיימת בפה, שהוא תהום עילאה, ששם זיווג עליון. וברחם פה התתתון, תהום תתאה, זיווג תחתון. וז״ש דסליק ונחית. ר״ל ההבל תמיד, בסוד קול גדול ולא יסף, נהר יוצא תמיד כנ״ל רס״א א׳ (יהל אור). סוד תהו כו׳, כמ״ש נוטה צפון על תהו [איוב כו] (הגרמ״מ).

[1738] בעיטורא דקרדוניתא, כצ״ל. כלומר בהיקף החשך (הגרמ״מ).

[1739] שבאלו הג׳ בחי׳ נרשם התהום, כי עומק התהום לא נתגלה, כמ״ש שלשה דברים נפלאים מבני אדם עומק הדין כו׳ [עי׳ פסחים נד ע״ב], אך נרשם בדרך רשימו, ומפרש היינו מפני דסליק ונחית בגויה, שבכלל הברואים עולים ויורדים בדרך זה, אלו התהומות, יעלו שמים ירדו תהומות [תהלים קז] (הגרמ״מ).

[1740] הוא ז״א. והוא שם הוי״ה ית׳. וכל אות נכלל בחבירו הרי אלף ות״ק. [א״ה ע׳ מ״ש הגר״א בפ׳ בראשית נה ע״ב בסוד אלף ות״ק מפתחאן] (יהל אור).

[1741] סוד נפש הצדיק שעלה במחשבה, ירדה הרשימו שלה בתחתית הארץ, בסוד החכמה שבה יסד ארץ [משלי ג], בסור א״ת השמי״ם וא״ת האר״ץ גי׳ נשמו״ת מש״ה משי״ח, ראשית ואחרית כלל הכל, ואמר חד שהוא כלל היחוד, שהצדיק הוא המייחד שמים בקיימו תורה מן השמים, מצות מן הארץ, גופו מן הארץ, ונשמתו מן השמים, אך בהחסר הא׳, שהא׳ הוא סוד האח״ד כלל היחוד הי״ג, כלל הי״ב והצדיק נקרא חד דרגא כמ״ש בזוהר בשלח [נ ע״ב, וע״ע פה ע״ב], שבו כל המעלו״ת שעולה בעולמ״ת, ע״ל מו״ת, והסלם הוא בי״ג מעלות כמ״ש בזוהר פ׳ אחרי מות (בסתרי תורה עד ע״א), אך שם בז״א וכאן באי״א (הגרמ״מ).

[1742] הרשימין הן סוד חסד עליון גנוז בהעולמות, והצדיק צריך לעלות במעלות העולמת, לידע חסד עליון הגנוז בהם, עד שרשו, והן באלף ות״ק דרגין הנקראין רשימין, שהוא סוד שם הוי״ה, כלל השגחתו, בסוד י׳ פעמים ה׳, הוא נ׳, ו׳ פעמים נ׳ הוא ג׳ מאות, ה׳ פעמים ג׳ מאות הוא אלף וחמש מאות רשימין, והן גנוזין באלף וחמש מאות עלמין, סוד את השמים ואת הארץ [בראשית א], גי׳ אלף וחמש מאה עם חד דרגא דמייחד לון תחותיה. הוא כלל הרשימין של התהום, בסוד והארץ תניינא לאו בחושבנא ומהאי דאתלטיא נפקא [סד״צ פ״א], שהוא סוד האדמה אשר אררה ה׳ [בראשית ה, עיי״ש], שמשם אחיזת הרע, ונכלל בסוד הקליפה הנקראת חזי״ר, כלל כל הקליפות, והוא שרש היראה, כלל כל היראות, כמ״ש וארו חויא רביעאה דחילא ואימתנא כו׳ [דניאל ז] (הגרמ״מ).

[1743] ג׳ קוצי הי׳ הם סוד חב״ד שנכללו בחכמה (רח״ו).

[1744] חכמה שבו אוירא דכיא (רח״ו).

גזעא דאתמר[1745] (ישעיה יא א) גזע ישי יי׳ דא שבילא[1746] דלתתא ועל רזא דא אתייחד [ביה] (ביחודא) כדקא יאות ס ובגין דאתמתח ביה שבילא אצטריך וכאן חסר] רזא דאתגזר בתרי מתיבתי:

תרגום: כל יחוד שלם כאן הוא ״ה׳ אלהינו ה׳״, שהרי סודו ״מראש צורים״ הוא, והתייחד בראש בגזע ושביל, ה׳ זה הראש העליון, אויר שעולה, אלהינו זה הגזע, שנאמר (&) ״מגזע ישי״, ה׳ זה השביל שלמטה, ועל סוד זה התייחד בו כראוי, ומשום שנמתח בו שביל, צריך סוד שנגזר בשתי ישיבות.

לו עי׳ תיקו״ז סג ע״א: איהי טלית דקודשא בריך הוא ובה אתעטף קודשא בריך הוא כמה דאת אמר (תהלים קד ב) עוטה אור כשלמה ואיהי ציצית דצדיק דאיהו עני בגלותא הה״ד (&) תפילה לעני כי יעטף (תהלים קב א) עני ודאי דביה[1747] אתעטף בגין דאיהי (שמות כב כו) כסותה לבדה היא שמלתו לעורו דא משכא דתפלי דאתמר בהון ויעש ה׳ אלהי״ם לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם (בראשית ג כא).

תרגום: היא טליתו של הקדוש ברוך הוא, ובה מתעטף הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (&) ״עוטה אור כשלמה״. והיא ציצית של צדיק, שהוא עני בגלות, זהו שכתוב ״תפילה לעני כי יעטף״, עני ודאי, שבו מתעטף, משום שהיא ״כסותה לבדה היא שמלתו לעורו״, זה עור התפילין, שנאמר (&) בהם ״ויעש יהו״ה אלהי״ם לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם״.

איהי טלית כו׳ כמ״ש (ר״ה יז ע״ב) מלמד שנתעטף הקב״ה כש״ץ, ואמרו אור מנין נברא נתעטף כו׳: **כד״א עוטה אור כו׳** כמ״ש בס׳ הבהיר (אות קמז[1748]) והביאו בסוף ח״א (ח ע״א רסד ע״א) ואמר ר׳ יוחנן שני אורים הגדולים היו דכתיב (&) כו׳, עש״ב, וראייתו ממ״ש כשלמה, והיא שמלתו, כמו שמפרש והולך: **ואיהי ציצית דצדיק** דטלית הוא לבוש לגוף והוא ת״ת, אבל ציצית תלוין למטה מגוף נגד הברית: **איהו עני כו׳** הואיל ואמר עוטה מפרש מה שכתיב (&) לעני כי יעטוף: ***דבה יתעטף כו׳** כצ״ל: **כסותה לבדה** כנ״ל דאיהי טלית שלו, ואמר לבדה, דבזמן בהמ״ק היו ד׳ בגדי לבן וד׳ בגדי זהב, ועתה לא נשאר אלא ציצית ותפילין, וע״ל ריש תיקון ל״ח: **לאדם ולאשתו כו׳** כמו שמפרש והולך תש״י ותש״ר, ונאמר (&) וילבישם, וזהו שמלתו. אבל לעורו, מ׳ דלעור שמלתו, וצ״ל דקאי אתכלת שבציצית, דהיא לבושא וכסוי לתפילין, וזש״ל דא איהי כי כו׳, ואיהי תכלת שבציצית.

לז ועי׳ אד״ר קלה ע״א: תאנא בצניעותא דספרא עתיקא דעתיקין עד לא זמין תקונוי באני מלכין כנס מלכין (נ״א גליף מלכין) ומשער מלכין ולא הוו מתקיימי עד דדחי (ס״א דאנח) לון ואצנע לון לבתר זמנא הה״ד (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום בארץ אדום באתר דכל דינין מתקיימין תמן וכולהו לא אתקיימו עד דרישא חוורא עתיקא דעתיקין אתתקן כד אתתקן תקין כל תקונין דלתתא תקין כל תקונין דעלאין ותתאין ״

תרגום: למדנו בספרא דצניעותא: עתיקא דעתיקין, העתיקין טרם שהכין תיקוני באלה המלכים, אסף מלכים, והיה (חוקק מלכים) משער את המלכים. אבל לא היו מתקיימים עד שדחה (שהניח) אותם והצניע אותם לזמן אחר. זהו שנאמר (&) ״ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום״ ״בארץ אדום״ במקום שכל הדינים נמצאים שם, וכולם לא נתקיימו, עד שהראש הלבן שהוא

[1745] בינה (רח״ו).

[1746] דעת המכריע ור״ל שדעת המזווג או״א משם יורדת הארה ליסוד דאבא הנק׳ שביל שהוא דעת דז״א וז״ש דא שבילא דלתתא (רח״ו). עי׳ תז״ח יז ע״ב וגר״א שם, וכן עי׳ שער מאמרי רשב״י כח ע״ד, וכן שם ה׳ ע״ב, ועי׳ תז״ח יא סע״ג, ועי׳ יהל אור ח״א א ע״ד, וכן שם ז ע״ב, ועי׳ בהגר״א בס״י ה ע״ג.

[1747] דבה (גר״א).

[1748] ז״ל: קמז. ואמר ר׳ יוחנן שני אורים גדולים היו שנאמר (שם) ויהי אור, ועל שניהם נאמר כי טוב. ולקח הקב״ה האחד וגנזו לצדיקים לעתיד לבא והיינו דכתיב (תהלים לא כז) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך גו׳, מלמד שאור הראשון אין כל בריה יכולה להסתכל בו שנאמר (בראשית א׳ ד) וירא אלהים את האור כי טוב, וכתיב (שם כ״א) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, ראה הקב״ה את כל אשר עשה וראה טוב מזהיר בהיר ולוקח מאותו הטוב וכלל בו, שלשים ושתים נתיבות החכמה ונתנו לעוה״ז והיינו דכתיב (משלי ד׳ ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו, הוי אומר זו אוצרה של תורה שבעל פה, ואמר הקב״ה אם ישמרו זאת המדה בעוה״ז שזאת המדה נחשבת בכלל העוה״ז, והיא תורה שבע״פ, יזכו לחיי העוה״ב שהוא הטוב הגנוז לצדיקים, ומאי ניהו, עוזו של הקב״ה, דכתיב (חבקוק ג׳ ד) ונוגה כאור תהיה, עתיד הנוגה שנלקח מן האור הראשון להיות כאור, אם יקיימו בנים התורה והמצוה אשר כתבתי להורותם (שמות כ״ד י״ב) דכתיב ומשלי א׳ שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך.

העתיק של העתיקין נתקן. וכאשר נתקן, תיקן את כל התיקונים שלמטה שתיקן את כל התיקונים של העליונים והתחתונים.

ביאור: מעתה מתחיל האידרא לבאר את סוד עולם התוהו ושבירת הכלים שהיה עיקרו בז״א.[1749](ב״ע קמה ע״א). תאנא בצניעותא דספרא[1750] עתיקא דעתיקין עד לא זמין תקונוי באני מלכין[1751] כאן מתבאר שתיקון האצילות מתחיל מרישא חוורא שהוא רישא תנינא[1752], והוא המכונה עתיקא דעתיקין וכן הוא מכונה א״א[1753] (בהגר״א על ספד״צ ג ע״ב ד״ה רישא, וכן ה ע״א ד״ה וכמ״ש בא״ר). התיקון הוא גילוי מלך הדר, ועל ידיו התקיימו ח׳ המלכים (בהגר״א על ספד״צ כז ע״א ד״ה וז״ש מלכין). בעולם התוהו חסרים היו ג׳ מיני תיקונים: א׳ דאתתקן בג׳ רישין המבוארים באד״ז (רפח ע״א), ב׳ ז׳ תיקוני גלגלתא, ג׳ י״ג ת״ד. ג׳ רישין הוא תיקון לע״ק עצמו שכן בו נתגלה לראשונה מתקלא על ידי רדל״א גלגלתא ומו״ס. וע״י ג׳ רישין אלו נעשה מתקלא בכל פרצופי דאצילות, וכמש״כ[1754] דבגיניה כולהו אתתקן בתלת תלת. ז׳ תיקוני גלגלתא היו לצורך ז׳ המלכים שמתו, ואילו י״ג ת״ד היו לצורך הנוק׳ שלא יצאה כלל בעולם התהו. והנה לאחר התיקון באו לז״א אורות חדשים ממש ה״ה ה״ח שיוצאים מיסוד דבינה דאצילות, משא״כ נוק׳ שאין לה אורות חדשים אלא אורות קדומים דנפקן מאתלטייא. כך, שאפילו לאחר התיקון היא אינה מקבלת אלא גבורות בלבד, וכל תיקונה הוא ע״י עט׳ דחסדים שהיא מקבלת מז״א ברזא דזיווגא. ממילא אותה מידה היתה בתיקון ע״ק, שבאו אורות החדשים מיסוד דבינה דרדל״א לז״ת דגלגלתא ונעשו אצלו לתיקונים דוגמת הה״ח שירדו לז״א לתקנו. וכן בדיקנא אין אורות חדשים שכן הוא בבחינת נוק׳ לגבי תיקוני הגלגלתא וכנ״ל, והאורות הקדומים המה שנתקשרו שם ברזא דפרצוף על ידי המו״ס ה״ה עט׳ דגבורות לבד אמנם בדיקנא גניז חסד עילאה מב׳ המזלות, והיינו רזא דזיווגא שלהם. וכונו התיקונים מלכים לכמה טעמים: א) שכן כל א׳ מהם נטל את האורות של כל ז׳ הנקודות כמלך המושל בעם שהכל שלו[1755]. ב) שכל האורות העליונים ההם היו רק בסט׳ דדינא[1756] ומלך עניינו משפט כמ״ש ״מלך במשפט יעמיד ארץ״. ג) שכן ההאורות העליונים ההם היו מסט׳ דמלכות דא״ק[1757]. ג׳ מיני אורות האירו לנקודות: א) האור הראשון שנשאר שם מן הטיבור ולמטה. ב) האורות שעלו למעלה מן הפרסא על ידי זיווג ע״ב וס״ג ועי״כ יצא אור חדש שבקע חזרה דרך אותו הפרסא והאיר אל הנקודות. ג) אורות אח״פ שנתחברו עם האור שיצא מן העינים. והנה האור הראשון שמן הטיבור ולמטה היה מקום הבנין של אלו הנקודות, והוא המבואר כאן בלשון ׳באני מלכין׳ (ב״ע קמה ע״ב). כנס מלכין כאן מתגלה האור השני שהאיר לנקודות, הרי הוא האורות שעלו למעלה מן הפרסא וע״י זיווג ע״ב וס״ג דא״ק יצא מהם אור חדש של מ״ה

[1749] והנה אע״פ שכבר דיבר ברזא דעולם התוהו בריש האידרא (קכח ע״א) קודם שהתחיל לבאר את התיקונים דע״ק, למעלה לא ביאר אלא את מה שהיה חסר בעולם התוהו בפרצוף ע״ק, והמה תיקונים דיליה, לכן הוצרך לדבר שם מסוד שבירת הכלים הנוגע אליו דווקא. וכן הדבר כאן בז״א, שבא לפרש דווקא את ענין התיקונים שנתחדשו לז״א, וכן לקמן (קמב ע״א) בביאור פרצוף הנוק׳ ביאר דווקא את ענין המלכים דמיתו לטעם הנ״ל. עומק הענין הוא שכן ענין השבירה היה בכל הפרצופים, אלא שבכל פרצוף חלה השבירה בבחי׳ אחרת וכמ״ש בספד״צ (א ע״ב) עד לא הוה מתקלא לא הוו משגיחין כו׳, פי׳ דבע״ק ״לא הוה מתקלא״ שכן לא נתקנו בו ג׳ רישין (עי׳ בהגר״א על ספד״צ ג ע״א ד״ה בא״א לא, והגה״ה שם דהיינו הזיווג דאוירא ובוצינא.) ובסוד ג׳ קווין חד״ר, ה״ה שרשא דג׳ המוחין חב״ד דז״א. דהיינו תחילת המתקלא. ובאו״א ״לא הוו משגיחין אפין באפין״ שכן חזרו להיות אב״א. ובזו״א אמר ״ומלכין קדמאין מיתו״, ובנוק׳ אמר ״וארעא אתבטלת״, שכן לא מלכה כלל בעולם התוהו. וכמ״ש כל זה בביאור הגאון לס״ד. לכך הזכיר כאן בכל אחד מהפרצופים את סוד שבירת הכלים. אמנם את או״א לא הזכיר כלל באדרא רבא, שכן הם סתימין במזלא, והזכירם באדר״ז (ב״ע קמה ע״א).

[1750] לכאורה לא נמצא בספד״צ שבידינו.

[1751] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ב ע״ד ד״ה וענין.

[1752] הרי הוא הקד״א.

[1753] צ״ע אם יש הוכחה מדברי הזהר שזה שונה מדף קכח ע״א, כנראה שכאן כתוב בפירוש רישא חוורא, וזה אותו הענין המבואר בדף קכח ע״א. ועי׳ שם דברינו בהערה בשם השער מאמרי רשב״י לט ע״ג, ועי׳ לש״ו דע״ה חלק א׳ א ע״א.

[1754] כנראה כוונתו לאד״ז רפח ע״ב: האי עתיקא אשתכח בתלת רישין וכלילן בחד רישא והוא (נ״א והוא) רישא עלאה לעילא לעילא ובגין דעתיקא קדישא אתרשים בתלת אוף הכי כל שאר בוצינין דנהרין מיניה כלילן בתלת.

[1755] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ב׳ ע״ד ד״ה והענין הוא.

[1756] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ג׳ ע״ב בהגה״ה שהכל מושרש בבוצד״ק הרי הוא גבורות.

[1757] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ב׳ ע״ג ד״ה ומלכין קדמאין. ועי׳ בב״ע כאן שמרמז שזה מדבר גם על בחינת המלכים שיצאו מהאמה וגם על בחינת המלכים שיצאו מהעיניים (עי׳ ביאור ענין זה בהרחבה במאיר הספרא ב ע״ב ד״ה לא הוו משגיחין).

ובקע חזרה דרך אותו הפרסא להאיר אל הנקודים[1758] (ב״ע קמה ע״ב). (נ״א גליף מלכין) ומשער מלכין[1759] זהו האור הג׳ שהאיר אל הנקודות, דהיינו אורות אח״ף, ולכן זה בדווקא לשון ׳משער׳ ליתן לכל א׳ כפי צורכו, שכן אין כל הנקודות שוות בנטילת אורות אח״ף (עי׳ ע״ח נקודות ב׳) (ב״ע קמה ע״ב). כוונת ד׳ הלשונות בהם נקט האידרא לתיאור המלכים עד עתה היא באופן זה: ״באני״ קאי על מלכין דאבא, ״כנס״ על מלכין דאמא, ו״גליף מלכין״ קאי על מלכין דז״א ו״משער מלכין״ קאי על מלכין דנוק׳ (לש״ו דע״ה ח״א א ע״א). ולא הוו מתקיימי עד דדחי[1760](ס״א דאנח) לון כוונתו למש״כ חז״ל שהיה הקב״ה בונה עולמות ומחריבן (ב״ר פ״ג פ״ז) (בהגר״א על ספד״צ ב ע״ד ד״ה וענין). ומש״כ ״עד דדחי לון״ כוונתו לכלל המלכים, שנדחו למטה לעולם הבריאה, שכן אצל המלכים ירידה לעולם השפל מהם, נחשבת למיתה, אמנם לא היתה זו שבירה גמורה ח״ו, אלא שנפילה זו גופא היתה תיקון להם, ודוגמת האדם התחתון, שעליו למות ולהתבלע בעפר כדי שיוכל אח״כ לקום לתחיה. פי׳ אחר, שמדובר כאן על אחוריים דאו״א שלא ירדו אלא רק נדחו ממקומם (ב״ע קמו ע״א). ואצנע לון כאן מדובר על ז׳ המלכים שירדו לבריאה. וזהו עניין מה שנקט בלשון ״אצנע״ דהיינו בסוד הקבורה בעפר (ב״ע קמו ע״א). לבתר זמנא כאן מדבר על הבניין המתחדש בתחיית המתים על ידי רוחא דיסוד דא״ק (ב״ע קמו ע״א). הה״ד (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום[1761] פי׳ ו׳ ד״ואלה״ מוסיף על הענין הראשון, דהיינו האחוריים דאו״א שירדו למלכות דאצילות (ב״ע קמו ע״א). בארץ אדום באתר דכל דינין מתקיימין תמן זהו שורש הדינים[1762] (בהגר״א על ספד״צ ט ע״א ד״ה וז״ש ומההיא). ״ארץ אדום״ הוא כינוי לבחי׳ בינה (בהגר״א על תיקו״ז צט ע״ד ד״ה ויישם, וכן קלד ע״א ד״ה ולבתר), ובא האידרא ללמדינו שהמלכים יצאו מבינה הרי הוא בחינת ״ארץ אדום״. והנה שורש המלכים הוא בבוצד״ק טרם הזדווג עם אוירא[1763] (בהגר״א בתז״ח יח ע״ב ד״ה ונפיק), והנה תחילה לכולם יצאה עטרא דגבורות הרי היא בחי׳ הנוק׳ ללא בחי׳ הדכר (בהגר״א בתז״ח יח ע״ב ד״ה עד אתבסמו)[1764]. כלומר, כמו בקדושה שז״ת דאצי׳ היו תחי׳ באמא בסוד העיבור בבטן דילה, כמו כן היה הדבר בסט״א, שהדו״נ שלו היו תחי׳ בסוד העיבור בארץ אדום (פת״ש נתיב הקלי׳ א׳). והנה ביאור מש״כ ״דכל דינין מתקיימין תמן״, שכל מציאותם של המלכין קדמאין היתה בסט׳ דמלכות שם מצויים כל הדינים אפילו לאחר התיקון. עוד יש לבאר, שמלכותם היתה בבריאה אשר שם הוא מקום הקיום לכל הדינים בבחינת ״אימא דמקננא בכורסייא״ (ועי׳ ע״ח מיעוט הירח פרק ג׳) (ב״ע קמו ע״א). וכולהו לא אתקיימו עד דרישא חוורא עתיקא דעתיקין אתתקן תיקון המלכים הוא גילוי החסד עילאה, והאי חסד מתלבש בגלגלתא[1765] ולכן התחיל את התיקון בו וכמ״ש כאן ״לא אתקיימו עד דרישא חוורא כו׳״ כנ״ל. ולכן מכונה הוא עתיק יומין, דהיינו ז׳ ימי בראשית, ה״ה ז״ת דעתיק. ומהן מתפשטין חו״ג לכל הפרצופים ומזדווגין ומתבסמין (בהגר״א על ספד״צ ד ע״ב ד״ה ומחסד[1766]). כד אתתקן תקין כל תקונין דלתתא תקין כל תקונין דעלאין ותתאין ״עילאין״ הם הבחינות שלמעלה מהפרסה, ו״תתאין״ המה אלו שלמטה מן הפרסה (ב״ע קמו ע״א)[1767]. עוד י״ל, ״עילאין״ זה ג״ר ו״תתאין״ זה ז״ת (לש״ו דע״ה ח״א ו ע״א[1768]).

[1758] אמנם אם נימא כן בע״כ שאין לגרוס בדיבור הבא ״גליף מלכין״, שכן אם מדבר כאן על התיקון הרי שלא יכולה להיות התלבשות במלכים שכן הם אינם נמצאים אלא בעולם התהו.

[1759] מכיוון שלכאורה מדבר כאן מעניין המלכים (שכן דברים אלו דומים למש״כ בדף קכח ע״א) נראה שיש לגרוס את המוסגר. וכן הוא הגירסא בדע״ה חלק א׳ א ע״א, ועיין שם שמבאר ש״גליף מלכין״ קאי על מלכי ז״א ו״משער מלכין״ קאי על מלכי נוק׳. והנה עי׳ בהגר״א על ספד״צ יא ע״ב ד״ה גלופי, ש״גליף״ היא לשון המרמזת על החיוורתא, ולעניין ׳משער׳ עי׳ א״ז רצג ע״ב שהוא מרמז על שערות.

[1760] ב״ע קמו ע״א לא גורס את המוסגר.

[1761] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ב׳ ע״ג ד״ה ומלכין שהיינו המלכים הנזכרים בפרשת וישלח.

[1762] וע״ש שהוא מקשר את זה למש״כ לקמן רזא חדא אתר דכל דינים מתקטרין תמן, ולשון מתקשרים קאי על דעת, וע״ש ח׳ ע״א ד״ה בראשית דהיינו הבינה המתפשטת במלך הראשון הרי הוא הדעת, ועי׳ בהגר״א על ספד״צ ו׳ ע״א בהתחלה שהם באים יחד.

[1763] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ג׳ ע״ב בהגה״ה.

[1764] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ב ע״ג ד״ה ומלכין, דהיינו בבחינת המלכים שבפרשת וישלח, ודלא כדברי האריז״ל בשער מאמרי רשב״י עי׳ לעיל קכח ע״א.

[1765] דהיינו בקד״א הרי הוא הרישא תניינא. ועי׳ בהגר״א על ספד״צ ה ע״ב ד״ה קרומא, וכן בסוף ו ע״א ד״ה וההוא, ומה שנקט כאן בלשון ״גלגלתא״ כוונתו לאוירא ולקד״א שבגלגלתא.

[1766] עי׳ שם ריש ע״ג שהכינוי ״עתיק יומין״ קאי על ז״ת דרדל״א ולא על ז״ת דא״א.

[1767] עי׳ לש״ו כללים ח״ב עה ע״ג שהוא בבחינת טבור דא״ק, אמנם הפשטות היא שזה בבחינת טבור דא״א.

[1768] אמנם מלש״ו כללים ח״ב עא ע״א משמע כב״ע.

ותז״ח כז ע״א: ומאן גרים האי אלא קב״ה קדם דברא עלמא הוה סתים יהו״ה לבתר אתפשט ה׳ לתתא ואיתמר בה והארץ היתה תהו ובהו ורזא דמלה אלה ת״ולדות ה״שמים ו״הארץ בהבראם בה׳ בראם הרי לך דהוה לבושה תהו ובגין דא כי לא המטיר ה׳ אלהים וגומר לא הוה נחית נביעו עלה בגין דאדם אין דהוה בעלה לעילא סתים באין עד דאתפשט ו׳ מן יה״ו דאיהו בינה **ם** דאיהי מקורא דנביעו דאיהי נקודה סתימאה ומיד והשקה את כל פני האדמה:

תרגום: ומי גרם את זה אלא הקדוש ברוך הוא קדם שברא העולם היה נסתר יהו״ה אחר כך התפשטה ה׳ למטה ונאמר (&) בו והארץ היתה תהו ובהו וסוד הדבר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם בה׳ בראם הרי לך שהיה לבושו תהו ומשום כך כי לא המטיר ה׳ אלהים וגו׳ (שם ב) לא ירדה עליו נביעה משום שאדם אין שהיה בעלה נסתר למעלה באין עד שהתפשטה ו׳ מן יהו שהוא בינה ם שהיא מקור הנביעה שהיא נקודה נסתרת ומיד והשקה את כל פני האדמה

בהגר״א: קודם דברא עלמא. בעולם התהו וכן בגלות הזה כמ״ש למטה (&): **הוה סתים יהו״ה** ר״ל בבינה דשם י״ה דחו״ב ובה הוה כלול זו״נ ו״ה לכן נקרא בשם יהו״ה ובה הוה סתים כמ״ש למטה (&) לבא איהו סתים כי שאל נא לימים ראשונים: **ואתמר בה והארץ כו׳** עד דאתא בעלה כמו שמפרש והולך וז״ש ויאמר אלהים יהי אור עד״א כמ״ש לעיל (&) דף עד ע״א) בבעלה דאיהי רז אור כו׳: **בה׳ בראם** ר״ל בה׳ לבדו ולכן נאמר (&) בכל מעשה בראשית אלהים ור״ת ת״ולדות ה״שמים ו״הארץ תהו וז״ש הרי לך כו׳. והענין לפי שהיא בשמאלא ולפיכך ליבושה תהו כנ״ל (&) עד דאתא בעלה שהוא ימינא בו הוא כנ״ל (&) וז״ש אח״כ הכל ה׳ אלהים כמ״ש (&) בתחלה עלה במחשבה ליברא במדה״ד ראה שאין העולם מתקיים שהוא תהו שיתף מדה״ר בעלה לגבה והענין של עלה במחשבה ואין העולם מתקיים הוא בונה עולמות ומחריבן כמו שמפרש והולך. וכ״ז קודם דנחית נביעו אבל אח״כ אתפשטא מכל הלבושין שהן לבושי גלותא: **לא הוה נחית כו׳** מן בינה שהיא ה׳ אלהים כידוע: **דהוה בעלה כו׳ באין** ר״ל וז״ש ואדם שהוא בעלה כידוע אין שם סתים בג״ר וכן בגלות דאסתלק לעילא כידוע אתלבש בקליפין כנ״ל (&) ולכן צריך לאור רז שבו ייתי פורקנא דבעלה הוא רז כנ״ל (&) כמש״ל: **דאיהו בינה** בינה אותיות בן י״ה בן הוא ו׳ דכליל בגווה כנ״ל (&): **ם׳ דאיהו כו׳** ר״ל כמ״ש (&) בתיקונים ת״ה בקדמיתא איהי מ״ם סתימא דהיא בית בחכמה יבנה בית בינה כמ״ש (&) בתי״ח וכד ו׳ סתים בגווה ו׳ סתים לב׳ ונעשית מ״ם סתימא וזהו מ״ם שנק׳ בינה ואח״כ כד אתפשט ו׳ ממנה אתפתחת ונעשית ב׳ פתיחא כמ״ש (&) שם וכד אתפשט קו כו׳ והענין כי בינה עצמה לא קיימא לשאלא רק בבחינת המתפשט ממנה ולכן קודם דאתפשט היא סתימא ואח״כ אתפתחת ואמר שם ודא בראשית כו׳ נקודה בהיכליה. ור״ל חכמה שבה סתום מחשבה סתימא כמ״ש (&) שם והוא מקורא דנביעו וז״ש דאיהו מקורא כו׳ נקודה סתימאה. וכ״ה בכ״ד נקודה פנימית הוא מקור דנביעו כמו בסיהרא כידוע:

.

לח עי׳ בהגר״א ספד״צ ד ע״ד: ואמר והוו ר״ל אותן שהיו בעולם התהו ונתקן אז בו, וכלם סליקו ביה* וכן סלקין תמיד ביה כנ״ל, והוא סוד כל המצות והתפלות כידוע. ואמר בזוהר[1769] שלימו דיחודא עד א״ס, והוא א״א כמ״ש בזוהר פקודי[1770], משום רדל״א דמתלבש בו[1771], וכמ״ש שם וברזא דקרבנא כד סליק כלא ואתקשר דא בדא ונהיר דא בדא, כדין קיימין כלהו בסליקו ומחשבה אתעטר בא״ס[1772], ההוא נהירו דנהיר[1773] מיניה מחשבה עילאה, אקרי א״ס כו׳[1774].

[1769] פקודי רלט ע״א הנ״ל, ז״ל, אתדבקותא דרעותא דכהנא וליואי וישראל לעילא, עד היכן איהו סלקא, אמר ליה, הא אוקימנא עד אין סוף, דכל קשורא ויחודא ושלימו, לאצנעא בההוא צניעו [תרגום: התדבקות של הרצון של כהן לוי וישראל למעלה, עד איפה הוא עולה? אמר לו, הרי העמדנו: עד אין סוף, שכן כל הקשר והיחוד וההשלמה הוא להצניע באותה הצניעות].

[1770] שם.

[1771] כלומר זו הסיבה שהא״א נקרא א״ס, כנ״ל א ע״ג, ביה תליא אין.

[1772] דהיינו אוירא, כנ״ל א׳ ע״ב. ועי׳ ב״ע קפב ע״ב, שזה רעו דמו״ס ששם מסתלקים כולם לתיקון. עי׳ לש״ו כללים ח״א סג ע״ב ז״ל, ומחשבה אתעטר בא״ס, כי הוא הראשון לקבלת אור א״ס, כי שורשו הוא באוירא עלאה כנז׳, ומאיר ומתגלה על ידו אור א״ס ית״ש, בכל אצילות כולו כנודע, עכ״ל.

[1773] הוא האוירא עלאה, אוירא דלא אתפס (לש״ו).

[1774] [תרגום: ובסוד של הקרבנות, שכאשר עולה הכל ומתקשר זה בזה ומאיר זה בזה ובכך כולם קיימים בעליה ומחשבה שנתעטר בא״ס, אותה ההארה שמאירה ממנו, מחשבה עליונה, נקראת א״ס וכו׳.]

*הגה״ה והוא מ״ש בזהר[1775] כד סליק ברעותא, שמחשבה והרהור באו״א[1776] ומחשבה עילאה[1777] שהוא רצון בא״א.

לט עי׳ בהגר״א בס״י ג ע״ד: רתיכא עילאה חג״ת עם בינה הוא שם מ״ב כמ״ש בזוהר פ׳ תרומה (קלב ע״ב) וברע״מ פ׳ יתרו (צב ע״ב) יעו״ש. והענין כי חג״ת הם א״ב כ״ב אתוון כנ״ל, ועם עשר נקודות כפולות הוא מ״ב[1778]. ועיקרן מ׳ כי הם רק ח״י נקודות, רק עם ב׳ אודנין דלבא[1779] הם מ״ב כמ״ש בסתרי אותיות בז״ח דצ״ו[1780] (ב ע״ב), ואילין אינון מ׳ דקיימין ברזא דבראשית לתתא ברזא דשמא קדישא ותרין אזנין לאחדא בימינא ושמאלא כו׳ יעו״ש. ושרשן כ״ד עיינין וי״ח משחתין[1781]. וכן פשוטן ומלואן ומלוי מלואן כידוע.

ז״ל הזהר יתרו: אתוון כד נצצין מהאי סטרא ומהאי סטרא דא איהו סיכתא די בגווייהו בין מרגלא למרגלא כדין lאתעבידוl (אתעביד כלא) רזא דשמא קדישא [במ״ב] lדמ״בl (דע״ב) אתוון[1782] lבכלא רזא דשמא קדישא דע״ב אתוון| [וברזא דשמא קדישא דע״ב אתוון] דרתיכא עלאה וכלא האי והאי[1783] אתקרי שבת ודא איהו רזא דשבת (ע״כ):

[1775] לך לך פו ע״ב ז״ל באורך, רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים עו ג) ויהי בשלם סכו וגו׳, תא חזי כד סליק ברעותא דקב״ה למברי עלמא, אפיק חד שלהובא דבוצינא דקרדינותא [תרגום: ר״ש פתח ואמר ויהי בשלם סכו וגו׳ בא וראה כאשר עולה ברצון של הקב״ה לברא עולם הוציא שלהבת אחת של הנר הקשה], עכ״ל. ויש לדקדק, מ״ט הביא רבינו דווקא את דברי הזהר העוסקים בעלייה ברצונו ית׳ לברוא את העולם, ולא מקומות אחרים בהם נקט בלשון זו, כגון אד״ר קכח ע״א המדבר על בריאת התורה קודם שנברא העולם, או קלה ע״א שמדבר על תיקון א״א. אלא לכאורה צ״ל שמכאן יסוד דברי הלש״ו (הו״ד לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**) שלא מדובר כאן בעלייה בא״א דאצילות אלא על מו״ס דא״ק שהוא ה׳סליק ברעותא׳ שקודם בריאת העולם.

[1776] עי׳ זהר פנחס רכט ע״ב ז״ל, במראה אליו אתודע (קב״ה במראה אליו אתודע שכינתיה) במחשבה מלגו, בינה בן י״ה, ישראל עלה במחשבה, הרהור חכמה לחכימא ברמיזא, חכמה עלה במחשבה, דאיהו בינה מחשבה והרהור, כלא חד, חכמה לא אשתמודע אלא בבינה, ובינה בלב, ובגין דא מחשבה בלב הרהור בלב [תרגום: במארה אליו אתוודע, במחשבה מבפנים בינה בן י״ה ישראל עלה במחשבה הרהור חכמה לחכם ברמז, וחכמה עלה במחשבה שהוא בינה, מחשבה והרהור הכל אחד, חכמה לא נודע אלא בבינה, ובינה בלב. ובגלל זה המחשבה בלב הרהור בלב], עכ״ל.

[1777] עי׳ ז״ח מד ע״ד וז״ל, לא תחמוד לקבל דרגא סתימאה עילאה דכל מחשבתן ביה תליין, ולית בעלמא דינדע ההוא דרגא בגין דאיהו סתימאה דסתימין, וכד סליק במחשבה עילאה למיברא עלמא עילאה, ועלמא תתאה כולא הוו ברגעא חדא, הה״ד (&) יעמדו יחדו [תרגום: לא תחמוד כנגד מדרגה סתומה עליונה שכל מחשבתם תלויים בו, ואין בעולם שידע את אותה המדרגה בכלל שכן הוא סתום דסתומים, וכאשר עולה במחשבה עליון לברא עולם עליון ועולם תחתון הכל היה ברגע א׳ וזהו שכתוב יעמדו יחדו], עכ״ל. ועי׳ פת״ש ז״א ה׳ ש׳מחשבה עילאה׳ היינו המו״ס.

[1778] הן בחי׳ מ״ב זיווגים (עי׳ ע״ח שער ט״ל פרק יד) וכן בחי׳ שם מ״ב.

[1779] עי׳ תיקו״ז קו ע״ב: ובגינה אתמר לעמת המסגרת תהיין הטבעות וגו׳, מאי הטבעות אלין תרין אודנין דלבא.

[1780] צ״ל דף ו (וכן הוא במש״כ רבינו בביאורו על תיקו״ז לז ע״ג שמציין לזו״ח דף ו ע״ב וכן הוא במהדורת אמסטרדם): ואינון תלת אינון תשעה לכל סטר לסטר מזרח תשעה לסטר מערב תשעה לסטר צפון תשעה לסטר דרום תשעה והאי נקודה דקיימא עלייהו באמצעיתא אשתכח האי נקודה דאשלים לכל סטר לעשרה בגין דקיימא באמצעיתא, לסטר מזרח עשרה לסטר מערב עשרה לסטר צפון עשרה לסטר דרום עשרה עשר ספירן לכל סטר ואלין אינון מ׳ אתוון דקיימין ברזא דבראשית לתתא ברזא דשמא קדישא ותרין (אזנין – וכן הוא באמסטרדם) [אינון] לאחדא בימינא ושמאלא וכלהו קיימין ברזא דה״א.

תרגום: ואותם השלשה הם תשעה לכל צד לצד מזרח תשעה לצד מערב תשעה לצד צפון תשעה לצד דרום תשעה והנקודה הזו שעומדת עליהן באמצע נמצאת הנקודה הזו שמשלימה כל צד לעשרה משום שעומדת באמצע לצד מזרח עשרה לצד מערב עשרה לצד צפון עשרה לצד דרום עשרה עשר ספירות לכל צד ואלו הם מ׳ אותיות שעומדות בסוד של בראשית למטה בסוד השם הקדוש ושתי אזנים הן לאחז בימין ושמאל וכלם עומדים בסוד של ה״א.

[1781] כנ״ל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[1782] הן ז׳ אותיות גימ׳ מ״ב ומ״ב הוא בבינה, ז׳ אותיות הנ״ל וע״ב חג״ת וכן בנה״י כידוע, והוא הכרסייא הנ״ל, וכ״ב במלכות, בסוד את״ה א׳ ת׳ כידוע והן ג׳ שבתות הנ״ל (יהל אור).

[1783] והכל בסוד ז׳ אותיות הנ״ל בסוד שבת, וז״ש אל אדון שמרגלא תתאה מתעטר בשם אדנ״י כנ״ל ובכ״ב אותיות כנ״ל ולכן אומרים בשבת (יהל אור).

תרגום: כשהאותיות נוצצות מהצד הזה ומהצד הזה, זהו היתד שביניהם, בין מרגלית למרגלית, אז נעשות סוד של השם הקדוש של מ״ב אותיות, בכל הסוד של השם הקדוש של ע״ב אותיות של המרכבה העליונה, והכל, זה וזה, נקראת שבת, וזהו סוד השבת.

וז״ל הזהר תרומה: שמא דמ״ב אתוון רזא דיליה אבהן דקא מתעטרן[1784] בעלמא עלאה ועלמא עלאה במה דלעילא וס״א וסלקא רזא לעילא לעילא עד דאתעטרא באין סוף| ועל דא סליק ולא נחית[1785] אתעטר גו מחשבה |ועילאה זכאה חולקא| (עלאה זכאה חולקיה) דמאן דידע ליה ואזדהר ביה:

תרגום: השם של מ״ב אותיות, הסוד שלו, האבות שמתעטרים בעולם העליון, והעולם העליון במה שלמעלה (ועולה הסוד למעלה למעלה עד שמתעטר באין סוף) ולכן עולה ולא יורד, מתעטר בתוך המחשבה העליונה, אשרי חלקו של מי שמכיר אותו ונזהר בו.

מ עי׳ זהר ח״ב פז ע״א: דבר אחר לא תעשה לך פסל וכל תמונה רבי יצחק פתח (קהלת ה ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך כמה אית ליה לבר נש לאזדהרא על פתגמי אורייתא[1786] כמה אית ליה לאזדהרא דלא יטעי בהו ולא יפיק מאורייתא מה דלא ידע ולא קביל מרביה[1787] דכל מאן דאמר במלי דאורייתא מה דלא ידע ולא קביל מרביה עליה כתיב (&) לא תעשה לך פסל וכל תמונה וקודשא בריך הוא זמין לאתפרעא מניה בעלמא דאתי בזמנא דנשמתיה בעיא למיעאל לדוכתא דדחיין[1788] לה לבר ותשתצי מההוא אתר דצרירא בצרורא דחיי דשאר נשמתין:

[1784] ויקרא עח ע״א קח רנו ע״ב (הערת הזהר).

[1785] רוב אותיותיו מצורפות על סוד העליה, כיצד, אבגית״ץ הרי כל הו׳ אותיות עולות ולא יורדות כי ץ׳ פשוטה היא תשע מאות, ק״ר ע״ש ט״ן הרי ג׳ זוגות עולות ולא יורדות (גדיכ״ש הם אותיות עולות ולא יורדות), בט״ר הרי ג׳ עולות, צ״ת הם ג״כ עולות, ח״ק בטנ״ע הרי זוג עולה וד׳ עולות, גל״ף הרי ג׳ עולות, ז״ק הרי זוג עולה, קו״צ הרי ג׳ עולות, י״ת הרי זוג עולה נמצא כל השם עולה ואינו יורד אלא מעט מזער לכך עיקרו עולה, ושם ע״ב יקרא עולה ויורד בסוד היושר וההפוך כדפי׳. ושם מצפ״ץ יקרא עולה ויורד על שם הא״ב, וענין העליה משובחת אלא שאין בה עונ״ג לתחתונים, דהיינו כעין יום שבת היא א״ת ב״ש, עולה להקשר ברוחניות העליון, ויורד במנוחה לישראל, ויש בו ענג ומותר באכילה ושתיה, ושאר ענג שבת, אמנם כעין שבת ויום הכפורים היא א״ל ב״ם, דהיינו מיותר בקדושה, אמנם עולה ונקשר והתחתונים אין להם שפע, דהיינו יוה״כ אסור בענ״ג (אור יקר). פי׳ כיון ששם מ״ב רמוז באלב״ם דהיינו ב״ם דאלב״ם כמ״ש לקמן לכ״א סליק (מ״מ). הנה אמרנו כי כל הבירור נעשה ע״י בחי׳ הגבורות, כי הגבורות הם דוחין ומכלין את הקליפות והחיצונים, והוא משום כי בחי׳ החסד הרי הוא סובל הכל וטוב ומטיב לרעים ולטובים. משא״כ הגבורות הם דינים, ובהם הוא כל ההבחנה בין רע לטוב, והוא דוחה את הרע ומברר את הטוב אליו. וכן בחי׳ החסד דרכו הוא להתפשט למטה, כי הוא עושה חסד עם כל כנז׳, והוא תכונת מים שהם מתפשטים ויורדים תמיד, משא״כ הגבורות הוא כתכונת אש שהוא תמיד עולה למעלה. והוא ענין שם מ״ב דהוא סליק ולא נחית כמ״ש בזוה״ק (תרומה קלב ע״ב), ולכן הוא כי רק הגבורות הם המבררים ומעלים למעלה, ועל ידם נעשה כל העליות כולם (דע״ה ח״ב נד ע״ג). והנה יש שם מ״ב בכל עולם ועולם לבד בעשיה, כמ״ש הרב בסוף שער כסא הכבוד, והשם מ״ב אשר בעולם אצילות הנה הוא הוי״ה פשוט ומלא ומלא דמלא, שהוא מ״ב אותיות. ובעולם הבריאה הוא הב׳ שמות אהי״ה, דאהי״ה אשר אהי״ה (שמות ג יד), וכן אהי״ה יה״ו. ובעולם היצירה הוא השם אבגית״ץ כו׳, וכמ״ש כ״ז בתיקונים (תיקון סט דף קיט ע״ב). ושורשו דכל שם מ״ב הוא בגבורה, כי הוא מסוד הצמצום, והוא סליק ולא נחית וכמ״ש בפ׳ תרומה (דף קלב ע״ב), וע׳ עוד בתיקונים (דף קכ ע״א) כל הענין שם. וזהו שאמר הספר יצירה בל״ב נתיבות פליאות חכמה חקק כו׳, ואמר פליאות כי מרמז בזה על הרשימו שבהצמצום שהיא פלא, מופלא ומכוסא, גנוז ונעלם, והוא העשר פנימיות, כי כל רשימו הוא בסוד י׳, והוא הנקרא פליאות חכמה, וממנה יצא כל הל״ב נתיבות, ועם אותה הרשימו הוא מ״ב, והוא השם מ״ב שבו נבראו כל העולמות כולם כמ״ש בפ׳ פקודי (דף רלד ע״א) וכנ״ל (ביאורים ח״א נט ע״א).

[1786] כבר פי׳ לעיל שענין זה נאמר על המחדש הקדמה שלא קבל ראשי פרקיה מרבו, והיינו שאם הוא הולך על פשוטי המקראות יעשה פסל שיגשים האלוה, אם לא שיקבל מרבו דרך הכינויים מה הם, ועל מה יתייחסו, וכמו שהאמונה היה בגשם דהיינו פסל נדחה אל מקום הפסל והיינו הכרת, ולא תכלל במקום כלל הנשמות לזכות לאור הדקות העליון, והיינו ״דחיין וכו׳״ ור׳ יצחק פירש עונשו מסברא (אור יקר).

[1787] עי׳ ספר עמק המלך (ש״א פ״ד): אדם שיש לו חכמה, והוא מבין דבר מתוך דבר, יכול לחדש ענין אחד, מה שלא קבל מרבו, ואותו התחדשות נקרא דעת הנולד מחכמתו ובינתו. לכן בכל מקום שחכמה ובינה מזדווגים, נולד מהם דעת, והבן. ועי׳ ע״ח שער לד פרק ז: כמו שהקדמתי בהקדמת הספר שאיני רוצה להוסיף ולגרוע נקודה אחת מכל מה ששמעתי ממורי זלה״ה.

[1788] דחיין (דפ״ו).

ז״ח

תרגום: דבר אחר ״לא תעשה לך פסל וכל תמונה״. רבי יצחק פתח ״אל תתן את פיך לחטיא את בשרך״, כמה יש לו לאדם להזהר על דברי התורה, כמה יש לו להזהר שלא יטעה בהם, ושלא יוציא מהתורה מה שלא יודע ולא קיבל מרבו, שכל מי שאומר דברי תורה מה שלא יודע ולא קיבל מרבו, עליו נאמר (&) ״לא תעשה לך פסל וכל תמונה״. והקדוש ברוך הוא עתיד להפרע ממנו בעולם הבא, בזמן שנשמתו תרצה להיכנס למקומה דוחים אותה החוצה ותשמד מאותו מקום שצרורה בצרור חיי שאר הנשמות.

מא עי׳ בהגר״א בס״י (יג ע״ד): תהו ובהו וחשך הם כח״ב למפרע[1789], כי תהו קו ירוק הוא בינה כידוע[1790], שמקיף את כל העולם שממנה יוצא חשך לעולם כנ״ל בסוד נקודות אלהים[1791], ובהו כנגד חכמה שהן אבנים מפולמות שהן יו״ד המשוקעות בתהום[1792], דאבא יסד ברתא (זהר פנחס רנח ע״א) שמהם מים יוצאין לעולם

ועי׳ זהר ח״ב רכב ע״א: פתח ואמר (תהלים מח ג) יפה נוף[1793] משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב תא חזי כד ברא קודשא בריך הוא[1794] עלמא[1795] אשדי חד אבנא[1796] יקירא מתחות כרסי יקריה ושקע עד תהומא ורישא וחדא דההוא אבנא[1797] נעיץ גו תהומי ורישא אחרא לעילא וההוא רישא אחרא עלאה איהו חד נקודה עלאה[1798] דקיימא באמצעיתא דעלמא ומתמן אתפשט[1799] עלמא לימינא ושמאלא ולכל סטרין ואתקיים[1800] בההיא נקודה אמצעיתא וההיא

[1789] לעיל י ע״א איתא שחשך הוא כינוי לכתר, ועי׳ לעיל פ״א מי״א שתהו ובהו הם כינויים לחו״ב.

[1790] עי׳ חגיגה יב ע״א: תנא תהו קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו שממנו יצא חשך שנאמר ישת חשך סתרו סביבותיו בהו אלו אבנים המפולמות המשוקעות בתהום שמהן יוצאין מים, ע״כ. ועי׳ רע״מ פנחס רכז ע״א: תרין קליפין ירוק וחוור דקליפין דאגוזא חד תהו קו ירוק, עכ״ל. וכן עי׳ תיקו״ז יב ע״ב: אתמר עלייהו והארץ היתה תהו, דא קו ירוק קליפה קדמאה דאגוזא, ובהו אבנים מפולמות, ע״כ.

ועי׳ ע״ח שער מ״ד ומ״ן פרק י׳, ז״ל, והנה כך דרכו תמיד עמה כי אחר שהז״א סותם פתחה תמיד נמצא כי אמא לעולם היא בתולה והוא סוד אסתר ירקרקת היתה כי סוד בינה קו ירוק כנזכר בתקונים והיתה נקרא אילת השחר על שרחמה צר ובכל שעה היתה כבתולה. והנה אותו הרוח דיהיב בה בכל זמנא אינו לבטלה כי הנה הוא נמשך בז״א ונמשך ממנו אל הנוקבא שלו לעשות בה כלי גם היא וניתנה לה מיסוד שלו ליסוד שלה לעשותה כלי.

[1791] עי׳ לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[1792] עי׳ לעיל הערה 1790.

[1793] הרמ״ל כתב כי הכלה בלשון יון נינפי [עי׳ ר״ה כו ע״א] ויפה נוף ר״ל כלה יפה וירכותיה ויסודיה נקרא ירכתי צפון וקרית מלך רב כי היסוד בא אל הבית והוא מלך רב ולכך נקרא צבאות (רח״ו), בזה מובן המאמר הזה (מ״מ).

[1794] הוא אימא [עילאה] (רמ״ז).

[1795] פי׳ עו״הז (מ״מ). הוא זעיר בעל ו״ק העליונים שהוא עלמא דדכורא. ועיין בפרשת ויחי רל״א ע״א ששם יש מעין מאמר זה ופירושו בזוהר הרקיע שלי, ע״ע. וכשרצה לבנות עולמות בי״ע אז ״אשדי חד אבנא״ וכו׳, ה״ס מלכות שהיא תחת יסוד אי׳ שבחזה זעיר והוא ממש תחת כסא הכבוד, ומלכות זו נקראת אבן, כי היא ב״ן ומתחבר לה הא׳ דוא״ו דשם ס״ג או א׳ דאהי״ה והכל עולה למקום אחד ואז היא אב״ן. וגם ידוע שאות א׳ עניינה יו״י, ואם תמלא יו״ד וא״ו יו״ד הרי אב״ן, ושם למעלה אבן יקירא אבן ספיר שמקבלת מאור או״א שמתגלה שם, שהם י״ה ויו״ד פעמים ה״י ש׳ ויפ״ה נ׳ הרי ספי״ר, אבל בצדה התחתון היא עפ״ר העולה גם הוא כך. וכשרצה ה׳ לבנות עולמות הנוק׳ שהם בי״ע המשיכה אורה משם עד תהומא, שה״ס יסוד מלכות הבריאה הנקרא לבנת הספיר, ונמצא שגם זה סוד י״ה דהיינו אצילות ובריאה שהם י״ה דהוי״ה (רמ״ז).

[1796] פי׳ חלק מהמ׳ הנקרא כסא וז״ש מתחות כורסי יקריה וזוהי אבן השתייה ושקע עד תהומא התהום שבעו״הז וראשה העליון הוא למעלה בבה״מק (מ״מ).

[1797] ור״ל שהיא תופסת שני עולמות בהתפשטותה (רמ״ז).

[1798] מוסגר בדפ״ק. הוא יסוד אי׳ שהיא באמצע זעיר שהוא עלמא הנז״ל (רמ״ז).

[1799] לגדולה וגבורה (רמ״ז).

[1800] שכן שם [יסוד אי׳] סוד לב זעיר. ונאמר (משלי ג יט) כונן שמים בתבונה, וידוע שכל יסוד נוק׳ קרוי נקודה (רמ״ז).

אבנא[1801] אתקרי שתיה דמנה אשתיל עלמא לכל סטרין תו[1802] שתי״ה ש״ת י״ה קודשא בריך הוא שוי לה[1803] למהוי יסודא דעלמא ושתילו דכלא:

תרגום: פתח ואמר ״יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב״. בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, זרק אבן אחת כבדה מתחת כסא כבודו ושקע אותה עד התהום, וראש אחד של אותה אבן נעוץ בתוך התהומות, וראש אחר למעלה, ואותו הראש האחר העליון הוא נקודה אחת עליונה שעומדת במרכז העולם, ומשם התפשט העולם לימין ולשמאל ולכל הצדדים, והתקיים באותה נקודת המרכז, ואותה אבן נקראת אבן השתיה, שממנה נשתל העולם לכל הצדדים. עוד שתי״ה, ש״ת י״ה, הקדוש ברוך הוא שם אותה להיות יסוד העולם ושתילת הכל.

עי׳ זהר ח״א רלא ע״א: פתח רבי יוסי ואמר (איוב לח ו) על מה אדניה הטבעו האי קרא קב״ה אמר ליה בגין דכד ברא עלמא לא ברא ליה אלא על סמכין דאינון ז׳ סמכין דעלמא[1804] כמה דאת אמר (משלי ט א) חצבה עמודיה שבעה ואינון סמכין לא אתיידע על מה קיימין בגין דאיהו רזא עמיקא סתימא דכל סתימן ועלמא לא אתברי עד דנטל אבנא חדא ואיהי אבנא דאתקרי אבן שתיה[1805] [ונטל] (נטיל) לה קב״ה וזרק לה לגו תהומא ואתנעיץ מעילא לתתא ומניה אשתיל עלמא ואיהי נקודה אמצעיתא דעלמא ובהאי נקודה קיימא קדש הקדשים[1806] הדא הוא דכתיב (איוב לח ו) או מי ירה אבן פנתה[1807] כמה דאת אמר (ישעיה כח טז) אבן בחן פנת יקרת וכתיב (תהלים קיח כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

[1801] עתה מדבר בהתפשטות מלכות למטה ואמר שנקרא שתיה, ויש לפרשו באחד משני פנים, האחד מלשון שתיה ממש וכענין באר מרים שהיתה אבן אחת וממנה ישתו כל ישראל, וכמ״ש בפרשת ויחי רל״א ע״א ולזמנין נבעין מיניה מיא ואתמליין תהומי, וה״ס מ״ן שלה. והאופן השני הוא מלשון (תהלים יא, ג) כי השתות יהרסון, שר״ל יסודות, וכמו כן היא יסוד כל עלמא דנוק׳, וזה שכבר אמרנו שהיא מתפשטת עד סוף הבריאה. ואמנם שני עולמות יצירה עשיה הם בעוה״ז התחתון, דהיינו היצירה היא רקיע ארץ ישראל והעשיה דחו״ל כנודע, וכבר ידענו שהיכל לבנת הספיר הוא מכוון ומשפיע על היכל קדש הקדשים ששם אבן השתיה התחתונה המעמיקה ונוקבת בראשה התחתון עד התהום, באופן שאור מלכות של בריאה מתפשטת בכל יצירה ועשיה ושורה בקדש הקדשים שסודו פנימיות יסוד מלכות דעשיה (רמ״ז).

[1802] ויחי רלא ע״א (הערת הזהר).

[1803] פי׳ שת מלשון שומה כמו (בראשית ד, כה) כי שת לי אלהים זרע אחר, וגם פירשו לשון יסוד כמו (ישעיה כ, ד) וחשופי שת, להיות כי הושמה ליסוד העולם, והוא הוא (משלי י, כה) וצדיק יסוד עולם, כי מקורה וראשה הוא ביסוד אי׳ באצילות וסופה ביסוד מלכות בריאה וזו היא העליונה. ועוד משם מתפשטת עד יסוד מלכות דעשיה ועוברת דרך יציר״ה עשי״ה שעולים ש״ת. ובזאת יצדק לשון שומה מפני שזו מושמת לעולם בארץ ליסוד שלה שממנה משוכלל העולם, ולכן שתי״ה גי׳ י״א פעמים אדנ״י, שכן מלכות הבריאה שהיא שם אדנ״י מתפשטת בכל ו״ה שעולים י״א והם ביצירה ועשיה. ואמר ש״ת י״ה, מפני שכל סודה על שם י״ה, שהרי בחזה זעיר ששם ראשה שם מאירים יסודות או״א שהם י״ה, וגם התפשטותה באצילות עד סוף בריאה היינו י׳ ה׳ שבשם, ולכן היכל האחרון דבריאה נקרא לבנת הספיר שהיא האבן היקרה הנז״ל. וגם ספי״ר סודו י״ה כנז״ל, וגם יו״ד ה״י וי״ה גי׳ נ׳ ועם ג׳ התיבות יו״ד ה״י י״ה הרי אב״ן. ועוד יו״ד ה״י יו״ד פעמים יו״ד ת׳ יו״ד פעמים ה״י ש׳ הרי ש״ת, וזהו ש״ת י״ה. האמנם מן הבריאה מתפשטת עד יסוד העפר ועפ״ר גי׳ ספי״ר, והנה עפ״ר מלא ע״ן פ״ה ר״ש גי׳ שתי״ה, וגם אר״ץ מלא אל״ף ר״ש צד״י עולה כן, לרמוז שאבן שתיה היא שתילו דכלא, שכל העולם נשתכלל ממנה. ולכן היא לבדה נקראת בשם ארץ שהיא היתה הראשונה להתגלות במעשה בראשית, ואמרו רז״ל למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה. וגם סגולת כל העולם כמוסה בה וממנה מסתעפים גידים לכל העולם, וכמו שאמרו רז״ל בקהלת רבתי (ב, ה) ופירשו רש״י בפי׳ קהלת פסוק (ב, ה) ונטעתי בהם עץ כל פרי, עיי״ש (רמ״ז).

[1804] פי׳ עלמא הוא עלמא דדכורא, שהם ז׳ ספירות מחסד עד מלכות, וכולם עומדים על רזא עמיקא הוא יסוד אימא שהוא עמוק ולא בולט כזכר, ולכן נק׳ בינה עמיקא בכל הזהר, והבן זה. ומאותו היסוד יוצאים הה״ח לקיים אותם הז׳ עמודים (זהר הרקיע).

[1805] מידת המלכות (ביאורים ח״ב ל ע״ג), כדי שלא יתמוטט העולם בכל משך ימי העולם וכדי להעמיד את בחינת ״אבן השתיה״ אשר ממנה הושתת העולם, ועליה העולם עומד, הרי היא שכינתו ית׳ המסתתרת ונעלמת ביסוד כל העולם כולו ועליה העולם עומד (כללים ח״א טז ע״ג).

[1806] קדשי הקדשים הוא בחי׳ היסוד הנק׳ כל שהוא קודש כול כל הקדשים, ושם זה יתואר בין ביסוד דדכורא ובין ביסוד דנוק׳. והנה היסוד דאמא נשלם ממש בחזה דז״א אשר שם הוא מקום הנקודה ההיא כד קיימא באמצעיתא נמצא כי קה״ק הוא יסוד דאימא קיימי על ההוא נקודה, וז״ש הה״ד (&) או מי ירה, ר״ל כי מ״י שהוא יסוד הבינה כי שם נפתחין נ׳ שערי בינה, שהוא גימ׳ מי, ומי היא אשר ירה באותה הפינה וכו׳ (זהר הרקיע).

[1807] היא נוק׳ דז״א, וע״כ אמר אבן, כי הז״א כלול מאבות, אש ומים רוח, שהם ר״ת אמ״ר, ונוק׳ נקרא עפר, ונעשית אבן, דאתכללית מן ג׳ יסודין עילאין, ואתקרישית ואתעבידו אבן. וגם היא יצאה

תרגום: פתח רבי יוסי ואמר, ״על מה אדניה הטבעו״. הקב״ה אמר את פסוק זה, משום שכשברא את העולם, לא ברא אותו אלא על עמודים, שהם שבעת עמודי העולם, כמו שנאמר (&) ״חצבה עמודיה שבעה״, ואותם עמודים לא נודע על מה עומדים. משום שהוא סוד עמוק, סתום מכל הסתומים, והעולם לא נברא עד שנטל אבן אחת, והיא אבן שנקראת אבן שתיה, ולקח אותה הקדוש ברוך הוא וזרק אותה לתוך התהום, וננעצה מלמעלה למטה, וממנה נשתל העולם, והיא נקודה באמצע העולם, ובנקודה זו עומד קדש הקדשים. זהו שכתוב ״או מי ירה אבן פנתה״, כמו שנאמר (&) ״אבן בחן פנת יקרת״, וכתוב ״אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה״.

מב ע״י זהר ח״א רלא ע״א: פתח רבי יוסי ואמר (איוב לח ו) על מה אדניה הטבעו האי קרא קב״ה אמר ליה בגין דכד ברא עלמא לא ברא ליה אלא על סמכין דאינון ז׳ סמכין דעלמא[1808] כמה דאת אמר (משלי ט א) חצבה עמודיה שבעה ואינון סמכין לא אתיידע על מה קיימין בגין דאיהו רזא עמיקא סתימא דכל סתימן ועלמא לא אתברי עד דנטל אבנא חדא ואיהי אבנא דאתקרי אבן שתיה[1809] [ונטל] (נטיל) לה קב״ה וזרק לה לגו תהומא ואתנעיץ מעילא לתתא ומניה אשתיל עלמא ואיהי נקודה אמצעיתא דעלמא ובהאי נקודה קיימא קדש הקדשים[1810] הדא הוא דכתיב (איוב לח ו) או מי ירה אבן פנתה[1811] כמה דאת אמר (ישעיה כח טז) אבן בחן פנת יקרת וכתיב (תהלים קיח כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

תרגום: פתח רבי יוסי ואמר, ״על מה אדניה הטבעו״. הקב״ה אמר את פסוק זה, משום שכשברא את העולם, לא ברא אותו אלא על עמודים, שהם שבעת עמודי העולם, כמו שנאמר (&) ״חצבה עמודיה שבעה״, ואותם עמודים לא נודע על מה עומדים. משום שהוא סוד עמוק, סתום מכל הסתומים, והעולם לא נברא עד שנטל אבן אחת, והיא אבן שנקראת אבן שתיה, ולקח אותה הקדוש ברוך הוא וזרק אותה לתוך התהום, וננעצה מלמעלה למטה, וממנה נשתל העולם, והיא נקודה באמצע העולם, ובנקודה זו עומד קדש הקדשים. זהו שכתוב ״או מי ירה אבן פנתה״, כמו שנאמר (&) ״אבן בחן פנת יקרת״, וכתוב ״אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה״.

מג עי׳ זהר ח״א פא ע״ב: כד האי רוחא נפקת מהאי עלמא ואעאלת בגו מערתא דאדם ואבהן תמן (ו)אינון יהבין לה פנקס[1812] סימנא ועאלת לגבי גנתא דעדן קריבת תמן ואשכחת כרובים

מבינה הנק׳ מ״י, וזהו מי ירה אבן פינתה, מן הז׳ עמודים עומדים על אבן אחת הנק׳ מ״ה, וזהו על מה אדניה הוטבעו. וענין ירה הוא בבינה, ד׳ על ו׳. וכד נחתא מבינה מתהפכין ו׳ על ד׳ שהוא ז״א, נשאר למעלה, והד׳ שהיא הנוק׳ יסוד עפר, נתהפך וירד למטה ממנו, וז״ס ירה מעילא לתתא, והבן זה, ואז נעשית ה׳ תתאה דשמא קדישא, וזהו פנתה פנת ה׳. וז׳ התחתונים דדכורא כולן נכללים ביסוד דיליה לתת שם מ״ד, בסוד והכהו לז׳ נחלים, וכנגדן בנוק׳ ביסוד דילה שם נכללין (ביסוד שלה) הז״ת שבה, והם ז׳ תהומות כנודע, והם נוק׳ בסוד כל הנחלים הולכים אל הים (זהר הרקיע).

[1808] פי׳ עלמא הוא עלמא דדכורא, שהם ז׳ ספירות מחסד עד מלכות, וכולם עומדים על רזא עמיקא הוא יסוד אימא שהוא עמוק ולא בולט כזכר, ולכן נק׳ בינה עמיקא בכל הזהר, והבן זה. ומאותו היסוד יוצאים הה״ח לקיים אותם הז׳ עמודים (זהר הרקיע).

[1809] מידת המלכות (ביאורים ח״ב ל ע״ג), כדי שלא יתמוטט העולם בכל משך ימי העולם וכדי להעמיד את בחינת ״אבן השתיה״ אשר ממנה הושתת העולם, ועליה העולם עומד, הרי היא שכינתו ית׳ המסתתרת ונעלמת ביסוד כל העולם כולו ועליה העולם עומד (כללים ח״א טז ע״ג).

[1810] קדשי הקדשים הוא בחי׳ היסוד הנק׳ כל שהוא קודש כול כל הקדשים, ושם זה יתואר בין ביסוד דדכורא ובין ביסוד דנוק׳. והנה היסוד דאמא נשלם ממש בחזה דז״א אשר שם הוא מקום הנקודה ההיא כד קיימא באמצעיתא נמצא כי קה״ק הוא יסוד דאימא קיימי על ההוא נקודה, וז״ש הה״ד (&) או מי ירה, ר״ל כי מ״י שהוא יסוד הבינה כי שם נפתחין נ׳ שערי בינה, שהוא גימ׳ מי, ומי היא אשר ירה באותה הפינה וכו׳ (זהר הרקיע).

[1811] היא נוק׳ דז״א, וע״כ אמר אבן, כי הז״א כלול מאבות, אש ומים רוח, שהם ר״ת אמ״ר, ונוק׳ נקרא עפר, ונעשית אבן, דאתכללית מן ג׳ יסודין עילאין, ואתקרישית ואתעבידו אבן. וגם היא יצאה מבינה הנק׳ מ״י, וזהו מי ירה אבן פינתה, מן הז׳ עמודים עומדים על אבן אחת הנק׳ מ״ה, וזהו על מה אדניה הוטבעו. וענין ירה הוא בבינה, ד׳ על ו׳. וכד נחתא מבינה מתהפכין ו׳ על ד׳ שהוא ז״א, נשאר למעלה, והד׳ שהיא הנוק׳ יסוד עפר, נתהפך וירד למטה ממנו, וז״ס ירה מעילא לתתא, והבן זה, ואז נעשית ה׳ תתאה דשמא קדישא, וזהו פנתה פנת ה׳. וז׳ התחתונים דדכורא כולן נכללים ביסוד דיליה לתת שם מ״ד, בסוד והכהו לז׳ נחלים, וכנגדן בנוק׳ ביסוד דילה שם נכללין (ביסוד שלה) הז״ת שבה, והם ז׳ תהומות כנודע, והם נוק׳ בסוד כל הנחלים הולכים אל הים (זהר הרקיע).

[1812] עי׳ לקמן קכג ע״ב בתוספתא. הק׳ המד״ל כיון שבזכותא תלייא מלתא פנקס למה. ותירץ דהפנקס הוא תכשיט דבסמוך קרי ליה רדידי (מ״מ). ואני אומר בהקשות קושיא אלימתא מדידיה, דאי דחיין לה לבר מאי אהנייא פנקס, וכן לקמן בסמוך בעת עלותה לעדן. ונראה דפנקס זה להנהיגה בדרך, וכן בסמוך להעלותה עד שערי גן עדן, אבל בזכותא להכנס אינן נטפלין (רמ״ז).

וההוא להט החרב המתהפכת אי זכאת חמאן פנקס סימנא ופתחין לה פתחא ועאלת ואי לא דחיין לה לבר (ו)יתבא תמן [כל] (ההוא) זמנא דיתבא מתלבשא תמן בדיוקנא דהאי עלמא ובריש ירחי ושבתי כד בעאת לסלקא צדיקייא דבגנתא דעדן יהבין לה פנקס סימנא וסלקת בההוא עמודא ופגעת באינון נטרי חומות ירושלם אי זכאה פתחין לה פתחא ועאלת ואי לא נטלין מינה ההוא פנקס ודחיין לה לבר תבת לגנתא ואמרה (שיר ג ג) מצאוני השומרים הסובבים בעיר וגו׳ נשאו את רדידי מעלי[1813] דא איהו פנקס סימנא דנטלי (מניה) [מינה]

תרגום: כשהרוח הזו יוצאת מן העולם הזה ונכנסת למערה ששם אדם [הראשון] והאבות, הם נותנים לה פנקס סימן, ונכנסת לגן העדן, הקרובה לשם, ומוצאת הכרובים ואותה להט החרב המתהפכת. אם זוכה, רואים פנקס הסימן, ופותחים לה פתח ונכנסת, ואם לא, דוחים אותה החוצה, ויושבת שם, כל אותו הזמן שיושבת מתלבשת שם בדמות של העולם הזה. ובראשי חדשים ושבתות כשרוצה לעלות, הצדיקים שבגן עדן נותנים לה פנקס סימן ועולה בעמוד ההוא, ופוגשת את אותם שומרי חומות ירושלים, אם זוכה, פותחים לה פתח ונכנסת, ואם לא, נוטלים ממנה אותו הפנקס ודוחים אותה החוצה. היא שבה לגן ואומרת, ״מצאוני השמרים הסובבים בעיר וגו׳, נשאו את רדידי מעלי״, זהו פנקס הסימן שנטלו ממנו (ממנה).

מד עי׳ זהר ח״א קעב ע״א: תא חזי בשעתא דסליק ברעותא דקב״ה למברי עלמא[1814] אפיק מבוצינא דקרדינותא[1815] חד קטורא[1816] ואתלהיט מגו חשוכא[1817] ואשתאר בסליקו[1818] ונחתא לתתא[1819] ההיא חשכה להיט ([נ״א] ואתלהיט) במאה שבילין[1820] אורחין דקיקין רברבן ואתעביד ביתא[1821] דעלמא האי ביתא איהו גו אמצעיתא[1822] דכלא כמה פתחין ואדרין ליה סחור סחור דוכתין עלאין קדישין תמן מקנני צפרי שמיא[1823] כל חד וחד לזניה וכו׳ האי ביתא ואשתכלל[1824] ההוא אילנא אתגלייא ביממא[1825] ואתכסיא בליליא[1826] והאי ביתא שלטא בליליא[1827] ואתכסיא ביממא[1828] בשעתא דעאל חשוכא ואתקטיר ביה שלטא[1829] וכל פתחין סתימין[1830] מכל סטרין כדין כמה רוחין פרחין באוירא[1831] תאיבין למנדע ולמיעל ביה:

[1813] עי׳ שיה״ש רבה פ״ה סי׳ ז: נשאו את רדידי מעלי זה הזין תני רשב״י זין שנתן להם לישראל בחורב שם המפורש היה חקוק עליו וכיון שחטאו נטל מהם. ועי׳ שעה״כ (ב ע״ב): וע״י כך [החטא] מפשיטין מעליו לבוש הקדושה ומלבישין לנשמתו לבוש הקלי׳ בגדים צואים כדמיון מה שאמר הכתוב ויתנצלו בנ״י את עדים ונמשך עליהם זוהמת הנחש. ועי׳ בהגר״א בספד״צ ג ע״א שזה מוחין דאו״א הכתרים שהיו בהר סיני.

[1814] עי׳ ע״ח נקודות פרק ו׳, שהיינו הזיווג שלפני בריאת האדם, ועי׳ עוד בראשית כט ע״א, נח עד ע״א, והשמטות רנא ע״א, לך לך פו ע״ב, משפטים צו ע״ב ואחרי מות סא ע״ב. פי׳ כשעלו המ״ן במצח דא״ק, הכוונה למברי עלמא דאצילות (מ״מ).

[1815] פי׳ גבורה דעתיק שנק׳ בוצינא דקרדינותא (מ״מ).

[1816] הם ה״ג ששרשם מגבורה דעתיק כנודע (מ״מ).

[1817] מכח הגבורות שבהם היו נלהטים באש (מ״מ).

[1818] פי׳ אע״פ שירדו ה״ג מגבורה דעתיק לאימא ומשם למלכות, לא תאמר ח״ו שנתמעט אורם מכמות שהיה, לכן אמר ואשתאר בסליקו במעלתם הראשונה (מ״מ).

[1819] למלכות (מ״מ).

[1820] הם י״ס דז״א, כמ״ש הרב, שגם ה״ג מתפשטים בגופא דז״א כמו החסדים, ואח״כ באים למלכות, וז״ש ״ואתעביד ביתא דעלמא״ שהיא המלכות הנק׳ בית, מטעם שלוקחת ב׳ פעמים או״ר מב׳ שלישי הת״ת דז״א, ושורש האלפי״ן נשארו בז״א, וב״פ ו״ר גימ׳ בי״ת כמ״ש הרב (מ״מ).

[1821] מכאן שכל מציאות האימא היא רק על ידי אבא (דע״ה ח״א יא ע״א).

[1822] פי׳ שהיא בתוך פנימיות ההיכלות של בי״ע שהם חיצונים, והיא נקודה האמצעית שבכולם (מ״מ).

[1823] המלאכים נקראים צפרי שמייא ומשם יניקתם (מ״מ).

[1824] פי׳ בכח הארות שלוקחת המלכות מהיסוד נבנית. ואמר ״ואשתכלל״ לפי שהחסדים הם מכוונים אותה בסוד והוכן בחסד כסא (מ״מ).

[1825] פי׳ ביום שהוא שליטת הז״א (מ״מ).

[1826] כי בלילה מסתלקים המוחין מז״א בסוד הדורמיטא, שהיא השינה (מ״מ).

[1827] פי׳ שהמוחין שנסתלקו מז״א הולכים ונכנסים במלכות ובונים אותה (מ״מ).

[1828] פי׳ כי שרגא בטיהרא מאי מהני (מ״מ).

[1829] פי׳ בלילה שמקבלת הגבורות אזי היא שולטת (מ״מ).

[1830] פי׳ שערי ציון וירושלים, שהם יסוד ומלכות, דידה סתומים שלא יינקו הקלי׳ ח״ו, שאז זמן שליטתם (מ״מ).

[1831] פי׳ נשמות של ישראל שעולים בסוד מ״ן ביסוד דידה והיסוד דידה נקרא אוירא, וכן נמי יסוד דז״א נקרא אוירא, שאין להם על מה שיסמוכו כמ״ש כל זה בדברי הרב (מ״מ).

תרגום: בא וראה, בשעה שעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברוא עולם, הוציא מתוך ניצוץ חזק קשר אחד, והתלהט מתוך החושך, ונשאר בעלִיה וירידה למטה. אותה חשכה להטה (והתלהטה) במאה שבילים דרכים דקיקים גדולים, ונעשה בית של העולם. בית זה הוא בתוך אמצע הכל, כמה פתחים וחדרים לו סביב סביב, מקומות עליונים קדושים, שם מקננות צפורי השמים כל אחד ואחד למינו וכו׳ בית זה נשתכלל. ואותו האילן מתגלה ביום ומתכסה בלילה, והבית זה שולט בלילה ומתכסה ביום. בשעה שנכנס החושך ונקשר בו שולט, וכל הפתחים סתומים מכל הצדדים. אז כמה רוחות פורחות באויר, תאבות לדעת ולהיכנס בו.

מה עי׳ זהר ח״א יד ע״א: פקודא תליסר למעבד פורקנא לבריה[1832] לקשרא ליה בחיין דתרין ממנן[1833] נינהו חד דחיין וחד דמותא[1834] וקיימין עליה דבר נש וכד יפרוק בר נש לבריה מידא דההוא מותא פריק ליה[1835] ולא יכיל לשלטאה עליה ורזא דא (בראשית א לא) וירא אלהי״ם את כל אשר עשה בכלל והנה טוב דא מלאך חיים מאד דא מלאך המות ועל דא בההוא פורקנא אתקיים דא דחיים ואתחלש ההוא דמות בפורקנא דאקני[קמא] ליה חיים כמה דאתמר וההוא סטרא בישא שבק ליה ולא אחיד ביה[1836]:

מצוה שלש עשרה: לעשות פדיון לבנו לקשר אותו בחיים, ששני ממונים הם, אחד של חיים ואחד של מות, ועומדים על האדם, וכשיפדה האיש את בנו, הוא פודה אותו מידי המות ההוא, ואז לא יכול לשלוט עליו. וזה סוד של ״וירא אלהים את כל אשר עשה״, בכלל. ״והנה טוב״, זה מלאך חיים. ״מאד״, זה מלאך המות. ועל כן בפדיון ההוא מתקיים זה של חיים, ונחלש אותו של המות, בפדיון הזה קונה לו חיים, כמו שנתבאר. ואותו הצד הרע עוזב אותו ולא אוחז בו.

מו עי׳ תיקו״ז צד ע״ב: זה איהו לקבל ארבע אנפין לכל חיה לתלת חיוון זה תניינא לקבל ארבע גדפין דכל חיוא לתלת חיוון ודא איהו רזא דמלה וארבעה פנים לאחת וארבעה כנפים לאחת להם (יחזקאל א ו) דכלהו פרחין בפתורא קדם ה׳ בכמה רננות וצריך לחברא להאי פתורא אורייתא דאיהו קודשא בריך הוא ובגין דא אוקמוהו מארי מתניתין שנים שאוכלין על שלחן אחד וכו׳[1837] ואם הוא חד אורח וחד בעל הבית בעל הבית בוצע ואורח מברך בעל הבית בוצע דא עמודא דאמצעיתא לעילא ואורח מברך דא צדיק דאתמר ביה וארח צדיקים כאור נגה וגו׳ וצדיק איהו בשבת כאורח דאתי ואזיל בכל שבת ושבת:

תרגום: ״זה״, הוא כנגד ארבעה פנים לכל חיה, לשלש חיות. ״זה״ השני, כנגד ארבע כנפים של כל חיה, לשלש חיות. וזהו סוד הדבר ״וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם״, שכולם פורחים בשלחן לפני יהו״ה בכמה רננות. וצריך לחבר לשלחן הזה תורה, שהיא הקדוש ברוך הוא, ולכן פרשוהו בעלי המשנה (אבות פ״ג מ״ג) שנים שאוכלים על שלחן אחד וכו׳, ואם הוא אחד אורח ואחד בעל הבית, בעל הבית בוצע ואורח מברך (ברכות מו ע״א). בעל הבית בוצע זה העמוד האמצעי למעלה, ואורח מברך זה הצדיק, שנאמר בו ״ואורח צדיקים כאור נוגה וגו׳״, והצדיק הוא בשבת כאורח שבא והולך בכל שבת ושבת.

בהגר״א: וצריך לחברא כו׳ - דפתורא איהי שכינתא (לעיל יד ע״ב טז ע״א): **ובג״ד אוקמוהו כו׳** - וז״ש אבל שלשה כו׳ מזבחי מתים כמש״ל (א ע״ב ב ע״א) **דבאתר דאית תמן תורה דאיהו עמודא דאמצעיתא גם צפור מצאה בית תמן כו׳** ובלא״ה לא שריא תמן בלא בעלה: **שנים שאוכלים כו׳** - ובמתניתין דילן תנן שלשה כו׳:

ועיי״ש כד ע״ב: ובגין דא מאן דמקבלין אושפיזין דאינון נשמתין יתירין דאינון מרכיבין עלייהו בערב שבת באנפין צהובין (בגופין נהירין) בחדוה בענוגא בהאי עלמא כד נשמתא ורוחא

[1832] בכור בניך, שהיא טיפה ראשונה שלא השלכת ח״ו לבטלה, אלא עשית כיעקב אבינו ע״ה, ששמר טיפתו פ״ד שנה. ולזה אמר ראובן בכורי אתה כחי וראשית אוני, שהיא טיפה ראשונה, אז יהיו ראוים שתתנם לי, זהו פדיון פטר רחם (ספר הליקוטים משפטים כב).

[1833] הם ב׳ מלאכים המלוים לאדם, הא׳ רחמים, ימיני. והב׳ דין, שמאלי (אור יקר).

[1834] חד דחיים תובע לפני הקב״ה דין ושכר מצוותיו, וחד דמיתא התובע לפני הקב״ה דין ועונש חטאיו (אור יקר).

[1835] שהוא תובע לפני הקב״ה ואומר, פלוני בכור, ובכורות להקב״ה, וא״כ קחהו לך וסלקהו מן העולם, ובהיות האדם פודה בנו, אין לו פה להשיב (אור יקר).

[1836] שאינו מקטרג עליו (אור יקר).

[1837] ז״ל המשנה אצלנו: רבי שמעון אומר, שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים, שנאמר (ישעיה כח), כי כל שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום. אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר (יחזקאל מא), וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה׳.

ונפשא נפיק מן גופיה מהאי עלמא הכי מקבלין לון בעלמא דאתי ואתמר בהון (תהלים פד ד) גם צפור מצאה בית וכו׳ זכאה איהו מאן דמקבל אורחין ברעו שלים כאילו מקבל אפי שכינתא דבמדה דמדד בר נש בה מודדין ליה אתא רבי אלעזר בריה ונשיק ידוי ואשתטחו ליה כל חבריא ואמרו ליה אילו לא אתינא לעלמא אלא למשמע מלין אלין די:

תרגום: ולכן מי שמקבלים אורחים שהם נשמות יתרות, שהם מרכיבים עליהם בערב שבת בפנים מאירות (כגופות מאירים), בשמחה ובעונג בעולם הזה. כשהנשמה והרוח והנפש יוצאות מן הגוף מהעולם הזה, כך מקבלים אותם בעולם הבא, ונאמר בהם ״גם צפור מצאה בית וכו׳״, אשרי הוא מי שמקבל אורחים ברצון שלם, כאלו מקבל פני שכינה, שבמדה שאדם מודד, בה מודדים לו. בא רבי אלעזר בנו ונשק ידיו, והשתטחו לו כל החברים, ואמרו לו, אלו לא באנו לעולם אלא לשמוע הדברים הללו דיי.

בהגר״א: ובג״ד - חוזר למעלה, **דיהיב לון נפשין כו׳**: **ואתמר בהון גם כו׳** - ר״ל, בנר״ן שלו, שלא יצטרך לבוא בגלגול: **דבמדה כו׳ -** דבקבלת אורחין אושפיזין הנ״ל, דמקבלין לנר״ן שלו:

מז עי׳ זהר ח״א א ע״ב: מאן מקיים עלמא וגרים לאבהן דאתגליין קל ינוקי דלעאן באורייתא ובגין אינון רביין[1838] דעלמא עלמא אשתזיב לקבליהון (הה״ד) (שיר א יא) תורי זהב[1839] נעשה לך אלין אינון ינוקי רביין עולמין דכתיב (שמות כה יח) ועשית שנים כרובים זהב[1840]:

תרגום: מי מקיים את העולם וגורם לאבות שיתגלו, קול של התינוקות שעוסקים בתורה, בזכות אלה התינוקות שבעולם, העולם ניצל, עליהם כתוב ״תורי זהב נעשה לך״, אלו הם תינוקות ילדים ובחורים, שכתוב ״ועשית שנים כרובים זהב״.

ז״ל היהל אור: ולקבליהון תורי כו׳. ר״ל שהן הכרובים זהב, נו״ה, שמשם תינוקות של בית רבן כידוע[1841], ולכן הנבואה בתינוקות[1842]. וכ״ז מביא ראיה שהתור הוא תינוקות, ור״ל לכן אמר תורי זהב, כמ״ש (שמות כה יח) כרובים זהב. והענין שהם מבינה כידוע[1843], ושם הזהב, כמ״ש בפ׳ תרומה (קמח ע״א)[1844], והיא נקראת צפון, ששם (&) אשר צפנת ליראיך, ועי׳ בפ׳ במדבר (קכ ע״א)[1845] בסוד מזרחית צפונית או״א, ומצפון זהב יאתה (&), ונו״ה הן ירכתי צפון (זהר ח״א רו

[1838] נו״ה (רח״ו).

[1839] נו״ה תרין ביעין. עי׳ סתרי תורה קכב ע״א לביאורים (רח״ו).

[1840] סוד נו״ה דאי׳ ששם הזהב (רח״ו). קיום העולם הוא התורה ומה גם לימוד התינוקות הבל שאין בו חטא הוא המעלה המלכות למקום שאין קליפו׳ שולטי׳ ונגלים האבות העליונים במוחותיה ותרין דרועין וגופא דילה כנ״ל וסוד תינוקות אלו כנגדם למעלה נצח והוד עליונים דאתפשטת אימא עלאה בהם עד הוד כנודע ואלו הם תינוקות של בית רבן היא בינה בית לחכמה שהיא רבן (נ״א חו״ב) של כל האצי׳ שלא חטאו שאין מגיע שם פגם ולא חטא כלל ואלו התחתוני׳ מעוררים את העליונים להמשיך לה האבות במוחותיה ובזרועותיה ואלו הם שנים כרובים זהב בסוד אימא עלאה שהיא זהב כנודע ואלו תרין כרובים דילה כמו שיש למלכות תרין כרובים לעורר את האהבה בסוד וימצא דודאים בשדה שדה של תפוחין ואמר וקול התור ולא וקול תורין כי הוא סוד נצח ובו כליל הוד כמו שפרשתי למעל׳ ואמנם הכל עולה בהדרגה כי בתחילה מתעוררין הכרובים התחתונים ואח״כ העליונים (שער מאמרי רשב״י).

[1841] עי׳ שער המצות (פרשת בשלח): נו״ה נקראים תינוקות של בין רבן בסוד ועשית שנים כרובים זהב כו׳ כנזכר בריש הקדמת פרשת בראשית וכמו שביארו שם מורי ז״ל והעתקתיו מכתיבת ידו וע״ש. וקשה קצת, שהרי המקור לזה הוא הזהר שלנו, ולכן למה רבינו אמר ״כידוע״.{}

[1842] עי׳ ב״ב יב ע״ב: א״ר יוחנן מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות.

[1843] עי׳ תיקו״ז נה ע״א: ומבינה נביאים ואינון נצח והוד.

[1844] ז״ל: ואהדרנא למלי קדמאי זהב הא אתמר דשבעה זיני זהב אינון ואי תימא דזהב (ד)איהו דינא וכסף [איהו רחמי ו]אסתלק [זהב] לעילא מניה לאו הכי דודאי זהב סליק יתיר(א) איהו על כלא אבל זהב בארח סתם איהו ודא זהב עלאה דאיהו שביעאה מכל אינון זיני זהב ודא איהו זהב דנהיר ונציץ לעייניו ודא איהו דכד נפיק לעלמא (נפיק) מאן דא(ת)דבק ליה טמיר ליה בגויה ומתמן נפקי ואתמשכן כל זיני זהב:

תרגום: וחזרנו לדברים הראשונים זהב הרי נאמר ששבעה מיני זהב הם ואם תאמר שזהב הוא דין וכסף הוא רחמים ועולה הזהב למעלה ממנו לא כך שודאי זהב עולה יותר הוא על הכל אבל זהב הוא בדרך סתם וזה הזהב העליון שהוא שביעי מכל מיני הזהב וזהו הזהב שמאיר ונוצץ לעינים וזהו שכשיוצא לעולם מי שמשיג אותו טומן אותו בתוכו ומשם יוצאים ונמשכים כל מיני זהב.

[1845] ז״ל: מזרחית צפונית אלין אבא ואמא וכו׳ ומה דאתמר צפונית דאיהו טמירא עלאה ומסטר דילה נפיק צפון ודינין מסטרא דילה מתערין אע״ג דהיא רחמי וחידו.

תרגום: מזרחית צפונית, אלו אבא ואמא וכו׳ ומה שנאמר צפונית, שהוא סתר עליון, ומצדה יוצא צפון, ומצדה מתעוררים הדינים, אף על גב שהיא רחמים ושמחה.

ע״ב, פע״ח קריאת התורה ה), והן שתי בדי ערבות (זהר ח״ב צח ע״א), שהוא רקיע השביעי ערבות בינה[1846]. ואלו הן תמכי אורייתא (זהר ח״ב כז ע״א), שהן חג״ת וכמ״ש בסוף תז״ח (נא ע״ד)[1847] אברהם תמיך ע״ד ויצחק ע״ד ויעקב כו׳, ע״ש. ואלו הכרובים הן נו״ה של מלכות, שמשם התינוקות, וז״ש נעשה לך:

מח עי׳ תיקו״ז קכח ע״ב?): ש׳ דמשה איהי תלת ענפין דשרשא דאילנא ודא ש׳ מן שת מ״ה מן משה דא אדם דאיהו בדיוקנא דאדם דלעילא ודא איהו (&) מה שמו ומה שם בנו והאי מ״ה[קמב] תורת ה׳ תמימה (תהלים יט ח) ה׳ חמשה חומשי תורה דאתייהיבו ליה בארבעין יומין וארבעין לילוון דלחם לא אכל ומים לא שתה:

תרגום: ש׳ של משה היא שלשה ענפים של שרש האילן, וזו ש׳ מן שת. מ״ה מן משה זה אדם, שהוא בדמות האדם שלמעלה, וזהו ״מה שמו ומה שם בנו״, וזה המ״ה ״תורת יהו״ה תמימה״, ה׳ חמשה חמשי תורה שנתנו לו בארבעים ימים וארבעים לילות שלחם לא אכל ומים לא שתה.

בהגר״א: ש׳ דמשה איהו תלת ענפין דשרשא דאילנא - ר״ל, תלת גלגולין דשת. ואמר **דשרשא דאילנא**, ר״ל כמ״ש למטה, **ובגין דעקר שי״ן דאיהי שרשא דאילנא מאתרי׳ ואתעבידת כו׳ אתפלגו לתלת כו׳,** אבל במשה נעשו לאחדים בשרשא דאילנא בגוף אחד, וז״ש **ודא כו׳.** ואמר **מ״ה מן משה דא אדם,** כנ״ל בחושבן. ולא קאמר כאן ג״כ ג׳ ענפין, משום דאדם כבר אצלח באבהן, ואתא יחידאי כנ״ל (&) במשה, וכמ״ש למטה, **אבל אדם אתנטע כו׳** ולא אתא בי׳ אלא לאשקאה אילנא, כמ״ש למטה, משום שהוא סוד הדעת ע״ש. ואמר **דאיהו בדיוקנא דאדם דלעילא** - והוא חכמה, דהוא בחכמה עלאה, ור״ל משום דר״ל **ודא איהו מה שמו כו׳** (כולה במשה: **והאי מה תורה כו׳** - כצ״ל, ור״ל דתמימה, תמן מה, והן ב׳: מ״ה יו״ד[1848], וא׳ סוד וידע כו׳[1849]) ומפרש והולך **ה׳ חמשה כו׳:** ואמר **דלחם לא אכל כו׳** - ר״ל ותיקן חובא דאדם דהיה באכילה, והוא מ״ה דאדם, מ׳ יום ולמד ה׳ חומשי תורה אז בלא אכילה:

Commented [YL22]: נ
דצ"ל יחידאה

מט עי׳ זהר ח״א מג ע״א: בהאי דוכתא[1850] תליין בארבע סטרין שית מאה אלף רבוון[1851] מגינים דדהבא לכל סטר וסטר וכן לתתא מנייהו שורין מקפן ואינון שתין[1852] וכל הני מגינים כלהו מגיחין קרבין סייפין ורומחין לבר[1853] בכל אינון שליחי דינין[1854] דעלמא[1855] וכו׳.

[1846] עי׳ זהר ח״ג קצג ע״ב: עצות מרחוק מאי נינהו תרי בדי ערבות דכל עיטא דנביאי מתמן אתיא אינון אקרון עצות מרחוק.
תרגום: ״עצות מרחוק״ מי הם, שני בדי ערבות, שכל עצה של הנביאים בא משם, הם נקראים עצות מרחוק.
בדי ערבות - פי׳ הם נ״ה והם נק׳ עצות. ופי׳ מרחוק מאבא הנק׳ רחוק משם מקבלים הארה א״נ בינה נק׳ רחוק בהשאלה. ונ״ה משם. בסוד ומבינה נביאים (מ״מ).

[1847] ז״ל: דא על דא קאים נטיל מהימנין אנון למעבד טיבו לבי דוד אברהם רחימא תמיך על דא יצחק קרבנא שלים תמיך על דא יעקב שלימו דכלא קאים ותמיך עליהו כחדא אנון ואתחפין כעששיתא דמקבל שמשא גליף גליפין ובטש בוצינא ואפיק ח׳ (יסוד) ודא תמינאה לחשבנא ואפיק חד רחימא דכלא תאובתא דכלא.
תרגום: זה על זה עומד נוסע נאמנים הם לעשות חסד לבית דוד אברהם האוהב תמוך על זה יצחק הקרבן השלם תמוך על זה יעקב שלמות הכל עומד ותמוך עליהם יחד הם ומכסים בעששית שמקבלת שמש חוקק חקיקות ומכה המאור ומוציא ח׳ וזו השמינית לחשבון ומוציא אהוב אחד של הכל תשוקת הכל.

[1848] פי׳ יו״ד ה״א וא״ו ה״א.

[1849] היינו מ״ה הוא שם של שקיו דאילנא שהוא רמז לבחי׳ הדעת.

[1850] ר״ל בתא הרצים הנ״ל (יהל אור).

[1851] רבוא - בכל צד כך מגינין דדהבא. והן החשמלין, והן מגינין על ישראל, ולכן הן במספר זה (יהל אור).

[1852] ר״ל וכן למטה מאותן המגינין יש שלטים, מקיפין את החומות אשר בתא הרצים. והוא כמ״ש אלף המגן תלוי עליו, שהן המגינין. כל שלטי הגבורים, הן המקיפין שורין - החומות, ונא׳ ששים גבורים סביב לה. וז״ש ״והן ששים״, והן סביב לה, ולכן אמר כאן ושורין מקפין. וזה אשר עשה שלמה המגינים זהב ויתנם בית יער הלבנון. והוא מגדל הלבנון, שנקרא מגדל דוד. וז״ש כמגדל דוד צווארך כו׳ אלף המגן כו׳ כנ״ל. וכן עשה צנים זהב, נגד בעלי תריסין הנ״ל, דצנה מתרגמינן תריסין. ובעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא. וכן כל מה שכתוב בשלמה הכל נגד המרכבה (יהל אור).

[1853] ר״ל על שרי האומות העומדין בחוץ כנ״ל (יהל אור).

[1854] שליחן דעלמא (יהל אור).

[1855] ר״ל עם אותן השליחן, שהן מארי תריסין הנ״ל, כלם מגיחין קרבא על שרי האומו׳ (יהל אור).

תרגום: במקום זה תלויים בארבעה צדדים שש מאות אלף רבוא מגנים של זהב לכל עבר וצד. וכן למטה מהם חומות מקיפות, והם שישים. וכל המגנים הללו נלחמים קרבות בחרבות ורומחים, פרט לכל אותם שלוחי הדין של העולם וכו׳.

נ עי׳ תז״ח (ז ע״א): ואית דלא משתדלין באורייתא דבעל פה לשמה ואיתמר בהון (שמות א &) וימררו את חייהם בעבודה קשה דא קושיא[1856] בחומר דא קל וחומר ובלבנים בליבון ההלכות דעלייהו אתמר (שם ה &) ותוכן לבנים תתנו וכל עבודה בשדה דא ברייתא את כל עבודתם דא פיסקא[1857] אשר עבדו בהם בפרך פירכא כד מטו לעמקא של הלכה איתמר בהון לית הלכה כפלוני:
תרגום: ויש שלא משתדלים בתורה שבעל פה לשמה ונאמר בהם ״וימררו את חייהם בעבודה קשה״. זו קושיה. ״בחומר״, זה קל וחומר. ״ובלבנים״, בלבון ההלכות, שעליהם נאמר ותכן לבנים תתנו בכל עבודה בשדה זו בריתא את כל עבדתם זו פסקה אשר עבדו בהם בפרך פרכה כשהגיעו לעמקה של הלכה נאמר בהם אין הלכה כפלוני
בהגר״א: **דא ברייתא -** מלשון בשדה חוץ[1858]: **פיסקא[1859] -** שכל עבודתם הוא בשבילה, ובשבילה הקשו כמה קושיות, וז״ש אשר עבדו כו׳: **לית הלכה כו׳ -** וזה וימררו את חייהם:

ועי׳ תיקו״ז נ ע״א: פסק אתקריאת מכמה גוונין אית בני נשא דמשתדלין באוריתא דבעל פה לשמה ואינון בעלי אומנות לגבה אית דפסקין[קמג] בה אבנין כטורין[קמד] וסלעין תקיפין ולבתר דפסקין לון מתקנין לון בכמה פרוקין ועלייהו אתמר (דברים כז ו) אבנים שלמות תבנה ועבדין בהון כמה בנינין למלכא ולמטרוניתא לדיירא בנייהו:
תרגום: פסק נקראת מכמה צבעים. יש אנשים שעוסקים בתורה שבעל פה לשמה, והם בעלי אומנות אליה. יש שפוסקים בה אבנים כהרים וסלעים חזקים, ואחר שפוסקים אותם, מתקנים אותם בכמה ישובים, ועליהם נאמר ״אבנים שלמות תבנה״, ועושים בהם כמה בנינים למלך ולמלכה לדור ביניהם.
בהגר״א: פסק אתקריאת כו׳ אומנות לגבה ופסקין בה כו׳ - כצ״ל, ר״ל בעלי אומנות שיוכלו לתקן כהלכה. ואמר טורין וסלעין שהן זו״נ, כמ״ש בתז״ח (ח ע״ב) וכמ״ש למעלה, והוא בתורה שבכתב ובע״פ (אלא שבהן יש חילוק). וז״ש **בניינין למלכא ומטרוניתא**, אלא שיש בהיכלות ויש בלבושין[1860] ויש בגופי התורה, וכאן אמר בהיכלות, וז״ש בטורין וסלעין לחצוב אבנים. ואמר, **ועבדין בהון כמה בנייניין כו׳**, ולמטה אמר, **ואית פסקים דאינון לבושין כו׳**, ולמטה אמר, **ואית פסקות מאלין מארי תריסין כו׳**, והוא בגוף הלכה. והיכלות הוא ביצירה, ושם צריך הכאה בסלע כנ״ל (נג נד מו מז) ובר״מ פ׳ תצא (רעט ע״א)[1861], (ולכן שם פסקין אבנין בטורין וסלעין. ולבושין הוא בבריאה וכמש״ל ריש תיקון ל״ח (פז ע״ב)), ולמעלה (ג ע״ב ד ע״ב) **קום אליהו כו׳ כן כרסיה כן לבוש(@יה)[א] כו׳, וזכאה איהו מאן דאלביש מלכא ומטרוניתא בעשר ספירות דבריאה**, ושם הוא קליפה תליתאה דאגוזא. תהום דבריאה היא תהום רבה כמ״ש בר״פ צו (ל ע״א) וכמש״ל (נב ע״ב מד ע״ב) בארוכה, דשם יש קליפה דקה והוא רך ואין צריך אלא חתיכה. וגופא הוא ברתא דמלכא, דנעשית גופא למלכא, שכינתא דאצילות, ושם צריך פיוסא בדבורא ולא הכאה, דזהו חובא דמשה, כמ״ש בר״מ פ׳ תצא (רעט ע״ב)[1862]. וז״ש למטה דפסקין וחתכין בהון בלישנהון, ועלה קא מתכנשין מארי תריסין ואתעבידו פסקות, כמש״ל (נב ע״ב מג ע״א) **כמה מארי תריסין אתכנשו כו׳**. וז״ש למטה, **ואית פסקות מאלין מארי תריסין כו׳**, והן פרדס, פשט בעשיה והיא קליפה ירוקא דאגוזא, והיא רכיכא (עי׳ זהר ח״ג רכז ע״א) ופתיחא, ושם אין צריך לפסק כלל לשום אומן, שהיא כפשטה רק להבין, אבל אין צריך לחבר דבר לדבר, ולכן מהכאה ראשונה בסלע. קליפה תניינא דאגוזא במט״ט, והוא בריאה או רמז, ולכן תהו לית ליה גוון כלל, והוא (תהלים קיח כב) אבן מאסו הבונים, דכל עניינם דרושים, כמ״ש (שבת סג ע״א) **אנא הוינא בר**

Commented [YL23]: ##

Commented [YL24]: בדוק

[1856] הלכה היא מלכות וכל קושיא היא קלי׳ והוא מסטרא דערב רב שנתערבו בישראל וכו׳ והתירוץ הוא תיקון הקלי׳ (יהל אור ח״ג ג ע״ב).
[1857] עי׳ תיקו״ז נ ע״א.
[1858] עי׳ לקמן ט ע״ג י ע״ב. עי׳ גר״א בתיקו״ז קעא ע״ב: דמשנה כו׳ דברייתא כו׳ - דבת מלך הלכה למשה מסיני הוא באצילות ומשנה הוא אמה דילה בבריאה דשלטא בימי יהושע ובריית׳א במט״ט ושפחה שטנה הוא בעשיה
[1859] כמה מארי תריסין הוו מתכנשין לגבה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ופסקין עליה כמה פסקות בקלין וחמורין דילה
[1860] עי׳ דברי רבינו בביאורו לס״י ו ע״א: ולבושין והיכלות יצירה ועשייה.
[1861] עי׳ מלואים אות קנח.
[1862] עי׳ מלואים אות קנח.

תמני סרי כו׳ ולא ידענא כו׳, והוא יו״ד של אדנ״י דלית ליה גוון כלל, וכלילא מכולם. וכן הפשט הכל הולך אחר הפשט, ונמשכין הכל אליו, וברמז שם קבור[1863], ושים בסלע קנך סלע דחויא כו׳, כמ״ש בתז״ח (ז ע״ב[1864]), כל הולך על גחון בגיא כו׳. ודרוש הוא לבוש התורה בבריאה, ושם (סנהדרין עא ע״א)[1865] דרוש וקבל שכר, דשם הוא קבול השכר, צרורה תחת כסא הכבוד. וגופא הוא הסוד, והוא תוך [האדם וז״ש תוך] המדרש, וז״ש **דקא אתיין לבי מדרשא כו׳**: ***בטורין -** כצ״ל, וזה מ״ש עוקר הרים, והוא מ״ש בתז״ח (ט ע״א) ובה רבה עוקר הרים כו׳, ע״ש: **אבנים שלמות תבנה -** דלא ליהוי סכינא חריפא מפסקא קרא אגב חריפא שבשתא, וז״ש לא תבנה כו׳ כי חרבך כו׳ (שמות כ כב): **בניינין למלכא ו[ל@]מטרוניתא -** והוא בתורה שבכתב ובע״פ. וכן אמר למטה בלבושין ארבע בגדי לבן וארבע כו׳, ועמ״ש בתיקון ל״ח (פז ע״ב) ולמעלה (ג ע״ב ד ע״ב), וכן אמר **בגופא בימא וביבשתא דאינון כו׳**, ואמר שם **דאינון כו׳**, לפרש מ״ש בימא וביבשתא, ועוד דשם הוא גוף התורה שבכתב ובע״פ:

נא עי׳ זהר ח״ב עט ע״ב: ספרא דאגדתא דאחזיו קמאי והוה כתיב ביה |חכמה ותפארת במקדשו| (תהלים צו ו) חכמה לעילא תפארת לתתא במקדשו לגבייהו[1866] |והכי חמינא בחלמא זמנא חדא| והכי אשכחנא בפומאי אמר ליה רבי שמעון עד כען רביא אנת למיעל בין מחצדי חקלא[1867] והא כלא אחזיאו לך[1868] |ודא| (והכי) הוא דכתיב (משלי ל ד) מה שמו ומה שם בנו[1869] כי תדע חכמה שמו תפארת בנו[1870]:

תרגום: ספר אגדה אחד, שהראו לפני, והיה כתוב בו ״חכמה ותפארת במקדשו״. חכמה למעלה, תפארת למטה, במקדשו אליהם. וכך ראיתי בחלום פעם אחת, וכך מצאתי בפי. אמר לו רבי שמעון, עד עכשיו אתה תינוק להכנס בין קוצרי השדה, והרי הכל הראו לך, וזהו שנאמר ״מה שמו ומה שם בנו כי תדע״, חכמה שמו, תפארת בנו.

נב עי׳ זהר ח״ב פו ע״א: לא יהיה לך אלהים אחרים על פני (שמות כ ג) רבי יצחק אמר אלהים אחרים לאפקא שכינתא על פני לאפקא אפי מלכא[1871] דבהו אתחזי מלכא קדישא ואינון שמיה והוא אינון[1872] הוא שמיה דכתיב (ישעיה מב ח) אני יהו״ה הוא שמי הוא ושמיה חד הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמיא:

[1863] עי׳ לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[1864] עי׳ לעיל הערות **Error! Bookmark not defined.**, ו-**Error! Bookmark not defined.**.

[1865] ז״ל: בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות ולמה נכתב דרוש וקבל שכר.

[1866] ששינהם הם מתייחדים ונקרבים למלכות, דהיינו המקדש מתייחד עם הת״ת ועם החכמה (אור יקר).

[1867] הענין שהמלכות הוא שדה, ושביליו הם סודות התורה, והיא מגדלת הסודות, ואותם קוצרי השדה הם החכמים השואבים רוח הקודש משם ומחדשים בתורה, הם קוצרים הסודות ומושכים אותם למטה (אור יקר). ועי׳ ריש אד״ר דף קכז ע״ב. פי׳ הצדיקים הכורתים את הס״א מחקל התפוחין הקדישין על ידי מעשיהם הטובים. והוא בסוד ניכוש, דהיינו שמסירים את העשבים הרעים כדי שלא ינקו מהשדה, שכן כל אחזית הסט״א הוא ביסוד דנוק׳ והיא המכונה שדה (ב״ע ג ע״א).

[1868] ואלו היית בקי היה לך להבין (אור יקר).

[1869] ושיעור הכתוב ״מ״י וכו״ שהיא הבינה פעלה הפעולות האלו, וכיצד בכח החכמה ע״י התפארת, וז״ש מה שמו השופע לבינה, ומה שם בנו המקבל משתיהן, כי תדע ותתייחד שלשתם, אז יצא מי עלה שמים וכו׳ (אור יקר).

[1870] והוא סוד מה ומי, מי בד׳ קטירי עלמא ד׳ אתוון של השם כנ״ל, ומה הוא סוד י׳ אתוון גבוה עשרה כו׳ ומ״ה הוא בדכורין ומ״י בנוק׳ וכן מ״ה הוא בקו אמצעי, ת״ת ויסוד, שיסוד הוא חכמה כנ״ל, וד׳ חו״ג ונו״ה הן מ״י שהן ו״ק כלל הכל ולמעלה נעלם שאף זה בסוד שאלה מ״י ומ״ה משא״כ למעלה ואף שבינה נתנה לשאלה היינו למטה בסטרהא (יהל אור)

[1871] עי׳ לעיל ג ע״ב בהגהות רח״ו אות ד׳ [והם דברי הקב״ה שלא יהיו לו אלהים אחרים זולת פניו שהם הספירות] ועי׳ פרשת אמות צג ע״ב ומשם תראה כי אפי מלכא הוא הספירות (לש״ו), האצילות הוא פניו (הקדו״ש טו ע״ג).

[1872] כי כל שמותיו הנה הם הגילוים עצמן אשר הוא עצמו ית״ש נתגלה באותן השמות ע״י האצילות (הקדו״ש ו ע״א), וכשאנו קוראים אותו בשמו, וכן כשאנו עובדים לשמו, כי כל העבודה הוא רק לשמו כמו שיתבאר לקמן, הנה עומד הקריאה והעבודה אליו עצמו, שהוא לכל אמיתת עצמותו הנעלמה אליו גופה, כי הוא עצמו נתגלה ע״י הצמצום בהשם הוי״ה ב״ה ובכל השמות וכינוים המסתעפים ממנו. והוא ע״ד האדם היושב בבית ומשתמש באור החלון שהוא ד׳ על ד׳, והרי נצטמצם ג״כ האור בהחלון לפי צורת החלון, הרי אותו אור החלון שמשתמש בו הנה הוא אותו האור עצמו אשר מחוץ לחלון וממלא את כל חלל העולם כולו, כי הרי הוא נמשך כאחד עם האור שהוא בלא צמצום כלל, והוא מה שאמרו (יתרו פו ע״א) הוא ושמיה חד הוא (הקדו״ש יד ע״ב), נקרא כל האצילות

תרגום: ״לא יהיה לך אלהים אחרים על פני״, רבי יצחק אמר ״אלהים אחרים״, להוציא שכינה על פני, להוציא פני המלך, שבהם נראה המלך הקדוש, והם שמו, והוא הם. הוא שמו, שנאמר ״אני ה׳ הוא שמי״, הוא ושמו אחד הוא, ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.
ועיי״ש

נג עי׳ תיקו״ז כב ע״א: מסטרא דא׳ דאיהו יו״י דסליק יהו״ה הוה קודשא בריך הוא הוא ושמיה לחוד בכתרא[1873] קדם דאתברי עלמא עד דסליק במחשבתיה למברי אדם דאיהו י׳ ברישא דא׳ תגא לעילא ולתתא נקודה ובנקודי דאתוון אשתמודעאן כל ספירן דתשע נקודי אינון ובהון י״ד ניצוצין ועלייהו אתמר ובני ישראל יוצאים ביד רמה (שמות יד ח) ואינון לקבל פרקין דחמש אצבעאן דאינון י״ד ותרין רקיעין תמן חד מן קמ״ץ וחד מן פת״ח לקבל תרין קני דדרועי וכל ניצוץ איהו פרק ואיהו מדה ורקיע אמה וקנה וקו המדה[1874]:

תרגום: מצד של א׳, שהוא יו״י, שעולה יהו״ה, והוה הקדוש ברוך הוא, הוא ושמו לבד בכתר לפני שנברא העולם, עד שעלה במחשבתו לברא אדם, שהוא י׳ בראש של א׳, כתר למעלה, ולמטה נקודה, ובנקודות של האותיות נודעות כל הספירות. שהם תשע נקודות, ובהם י״ד ניצוצות, ועליהם נאמר ״ובני ישראל יוצאים ביד רמה״, והם כנגד הפרקים של חמש האצבעות שהם י״ד, ושני רקיעים שם, אחד מן קמ״ץ ואחד מן פת״ח, כנגד שני הקנים של הזרועות. וכל ניצוץ הוא פרק, והוא מדה ורקיע, אמה וקנה, וקו המדה.

בהגר״א: מסטרא דא׳ כו׳ - ר״ל, דא׳ הוא כתר, וא׳ מרמז על היחוד, והוא גימט׳ הוי״ה כמו שמפרש והולך, וז״ש היה הקב״ה לחוד, ר״ל בלא אדם, שהוא מחכמה ולמטה, וז״ש (פדר״א ריש פרק ג, זו״ח ב ע״ב) קודם שנברא העולם, ר״ל מחכמה ולמטה היה הוא ושמו אחד, ור״ל דשם הוי״ה היה נכלל באות אל״ף עד שנברא מחכמה, ולמטה התחיל השם להתפשט, יו״ד בחכמה ה׳ בבינה כו׳ כידוע (זהר ח״ב קכג ע״ב), וזהו כתר, שהוא שורש הספירות של השם, באות אלף: **דאיהו יוד כו׳** - רוצה לפרש כאן האיך כל הספירות אעפ״י שהן מפורשין בהוי״ה נכללין באלף, ולכן כתר שרשם, ולכן נקראים כל הט״ס בשם אדם דהוא א׳: **יו״ד ברישא כו׳** - ר״ל, חו״ב נכללין בי׳ כנ״ל, ו׳ באמצע, ו״ק, י׳ למטה מלכות, וכאן רמוז כל הספירות באות אלף, ועכשיו מפרש האיך רמוזין בנקודות, וז״ש ובנקודי כו׳: **אשתמודעאן כו׳** - ר״ל, שמהם אנו יודעין דט׳ ספירות הן: **דתשע כו׳** - וכן בא׳ ט׳ ספירות כנ״ל: **ביד רמה** - ר״ל, מסט׳ דת״ת (י ע״ב) שכולל הכל: **איהו פרק** - הנז׳ כאן: **מדה** - הנ״ל[1875]: **אמה וקו המדה** - ג״כ למעלה שם: **וקנה** - הנז׳ כאן:

נד עי׳ זהר ח״ב קסה ע״ב: אלא סולו לרוכב בערבות[1876] |דא| (ד)איהו עתיקא דכל עתיקין סתימא דכל סתימין דלא ידיע ובמה איהו רוכב בערבות בי״ה[1877] דאיהו רזא קדמאה דנפיק (קמיה) [מניה] ודא איהו שמיה מההוא סתימא דלא ידיע |שמא| (שמיה) דיליה[1878] הוא י״ה לאו דאיהו הוא

כולו ג״כ בכל השמות הללו מצד המאציל ית״ש המתייחד שם, והם חד עמו, וכמ״ש בזוה״ק (אחרי מות ע ע״א), תא חזי קוב״ה (ר״ל א״ס ב״ה כן הוא בהגהת מהרח״ו שם) אפיק עשר כתרין עטרין קדישין לעילא (שהם הי״ס דאצילות) (דע״ה ח״א נה ע״ד), האצילות כולו הוא אלהות גמור ע״י יחודו ית״ש בהם שנעשים אחד עמו (דע״ה ח״א עט ע״ב), נתגלה עי״ז להיות הוא עצמו מהוה ומנהיג את הכל, וכל פרטי האצילות הם כולם פרטי גילוייו אשר לזה, אשר נתגלה הוא עצמו בכ״ז, ובהם הוא כל הדיבור וההתבוננות אשר באצילות, וכל גלוייו הם עצמן כל השמות כולם, והוא ושמותיו כולם חד, דהוא אינון, כמ״ש פ׳ יתרו (פו ע״א) ופ׳ ויקרא (יא ע״ב). וא״כ הרי אין השגה בזה לשום נברא, וכמ״ש (חגיגה יג ע״ב) ברוך כבוד ה׳ ממקומו, מכלל דמקומו ליכא דידע ליה (כללים ח״א לא ע״ג, ועי׳ עוד סו ע״א), האצילות, הרי הוא מיוחד עם אור א״ס ע״י הא״ק, עד שנעשה הוא והם כאלו חד (ביאורים ח״א כט ע״ד), ועי׳ דע״ה ח״ב נה ע״ג.

[1873] עי׳ תיקו״ז עו ע״א שעיקר הכתר במו״ס.

[1874] עי׳ זהר ח״ב רלג ע״א.

[1875] כ ע״ב (לש״ו).

[1876] סוד מאמר זה הוא על דעת דעתיק המתלבש בתוך רישא דאריך בסוד ההוא אוירא, ועליו כתוב (בראשית א, ג) יהי אור, י״ה אוי״ר, כנזכר בליקוטים ובאוצרות חיים. ולכן נקרא רכב בסוד תלת רישין, כנזכר ברעיא מהימנא בפרשת פנחס דף רמ״ז א׳ על נהר כב״ר, ונקרא ערבות על שם חו״ג המעורבים בו כנזכר למעלה (קס״ה א׳), דערבות אינון אש ומים. ולפי שאינו דעת דעתיק בעצם רק הארה ממנו כנודע, לכן תמה ואמר דאיך יתגלה (רמ״ז).

[1877] פי׳ סולו לרוכב בערבות שהוא אריך הרוכב על זעיר ומפרש הכתוב האיך אריך רוכב על זעיר והלא הוא בגו א״וא ותירץ הכתוב ביה שמו דהיינו באמצעות א״וא שהם שם לאריך הוא רוכב על זעיר (מ״מ).

[1878] ויקרא כט (הערת הזהר).

אלא איהו הוא בגין ההוא פרוכתא דאתפרסא[1879] ונפיק מקמיה אבל האי פרוכתא איהו שמו ודא איהו רתיכא דיליה[1880] ולא אתידע כלל:

ודא איהו שמו [הוא] הגדול בגין דאית [שמיה] (שמא) דלאו איהו כל כך גדול[1881] כהאי אף על גב דאית ביה תוספת אתוון דא איהו שמא רבא[1882] ועל דא בהאי שמא אנן מפיקין אמן דאיהו מניה בהאי אזלא אמן בכל זמנא ובשמא אחרא לאו הכי:

תרגום: אלא ״סלו לרכב בערבות״, זהו עתיק של כל העתיקים נסתר כל הנסתרים שלא ידוע, ובמה הוא רוכב בערבות, בי״ה שהוא סוד קדמון שיצא ממנו, וזהו שמו, מאותו נסתר שלא ידוע שמו, הוא י״ה. לא שהוא הוא, אלא הוא הוא, בשביל שאותה פרוכת שנפרסה ויצאה מלפניו, אבל הפרוכת הזו היא שמו, וזוהי מרכבתו ולא נודע כלל.

וזהו שמו הגדול, משום שיש שמו שאינו כל כך גדול, כמו זה, אף על גב שיש בו תוספת אותיות, זהו השם הגדול, ולכן בשם הזה אנו מוציאים אמן, שהוא ממנו, בזה הולך אמן בכל הזמן, ובשם אחר לא כך.

נה עי׳ בהגר״א בס״י (ג ע״ד): שם י״ב הוא ג׳ הויות ה׳ מלך[1883] כו׳ בניקוד מלך כידוע. והנה הם מעידין על אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים (ישעיה מד ו) וכמ״ש בתיקונים (קכז

[1879] ויקרא קכח (הערת הזהר). דהיינו הקרומא המפסיק שם והוא שמו, וכן קרו״ם בגי׳ שמ״ו. ועוד שסוד תיקון קרומא נתקן מן ת״ת דעתיק שהוא ממש סוד הרקיע, והוא ממש רוכב על (ע״ב) [נ״ה] שה״ס ערבות דלולב. גם נקרא ערבות על שם שמתערב ומתחבר בין למעלה בכתרא עילאה ובין למטה במוחא סתימאה כנזכר באוצרות חיים הנ״ל. ועל שם שתרי״ג מצוות הם סוד חו״ג לכן אמר שכאן סוד כל התרי״ג, והוא שידוע כי י״ה בג׳ מילואין נדרש לכתר שהם תר״ך אותיות שבדברות שה״ס תרי״ג מצוות וז׳ דרבנן, ולכן הזכיר סוד אמ״ן שידוע שהוא גי׳ ג׳ מילואין, ואולי שהוא כנגד תלת רישין, וידוע שהם ג׳ פעמים או״ר בגי׳ כת״ר ע״ה, ועיין היטב בדרוש תלת רישין עם הגהותיו ומובטחני שתבין דברי בעצם. גם נוכל להוסיף שג׳ ספירות כח״ב הם בסוד י״ה וכל מלכות הוא בסוד י״ה ועתיק הוא מלכות דא״ק, וגם כל חכמה סוד י״ה וההוא אוירא יתיב על חכמתא סתימאה (כנזכר) [כנודע]. ועוד דהאי דעת הוא סוד נשמה כנזכר באוצרות חיים הנ״ל (רמ״ז). בינה ואבא גניז בתוכה (מ״מ).

[1880] פי׳ שאו״א הם כסא לא״א (מ״מ).

[1881] מלכות הנקרא אדנ״י (מ״מ)

[1882] פי׳ שם י״ה הוא הגדול (מ״מ)

[1883] עי׳ תיקו״ז יא ע״א: ואית נקודה ברזא אחרא כגוונא דא יהו״ה מֶלֶךְ (תהלים י טז) יהו״ה מָלָךְ (שם צג א) יהו״ה יִמְלֹךְ (שמות טו יח) שמהן לעילא נקודא דלהון כתיבין דתחותייהו ד׳ שמהן תליין מכל שמא ושמא ועלייהו אתמר (ישעיה ו ג) וקרא זה לקביל י״ב אנפין דתלת חיון אל זה י״ב גדפין דתלת חיון ועל כלהו פני אדם ותפילין הוא פני אדם ציצית פני חיון וגדפי חיון ואוקמוהו רבנן שם בן י״ב כל היודעו והזהיר בו כל תפלותיו מתקבלות ומקורו יוד קי ואו קי כל י׳ איהו אנפוי יהוה א׳ (יחזקאל א י) ודמות פניהם פני אדם הכא בהאי שמא רזא דתפילין וציצית.

תרגום: ויש נקוד בסוד אחר, כדוגמא זה: יהו״ה מלך, יהו״ה מלך, יהו״ה ימלך. השמות למעלה, הנקודות שלהם כתובות תחתיהם. ארבעה שמות תלויים מכל שם ושם, ועליהם נאמר ״וקרא זה״, כנגד שתים עשרה פני שלש החיות. ״אל זה״, שתים עשרה כנפי שלש החיות. ועל כולם פני אדם, ותפילין הוא פני אדם. ציצית פני החיות וכנפי החיות. ופרשוהו רבותינו שם בן שתים עשרה, כל היודעו והזהיר בו, כל תפילותיו מתקבלות. ומקורו יו״ד ה״י וא״ו ה״י, כל י׳ הוא פני יהו״ה א׳ ״ודמות פניהם פני אדם״, כאן בשם הזה הסוד של תפילין וציצית.

עי׳ מש״כ רבינו בביאורו על ספד״צ ד ע״ב בהגה״ה וז״ל, הן ג׳ הויו״ת שבמ״ס, וכן הי״ה והו״ה ויהי״ה ג׳ הויו״ת, והן מנצפ״ך בוצינא, ועי׳ זהר בראשית לד ע״א ז״ל, תרין עלמין נינהו עלמא עלאה ועלמא תתאה, תתאה כגוונא דלעילא דכתיב (ד״ה א טז לו) מן העולם ועד העולם, מלך עלאה ומלך תתאה (תנינן), כתיב יהו״ה מלך יהו״ה מלך יהו״ה ימלוך לעולם ועד, יהו״ה מלך לעילא יהו״ה מלך באמצעיתא יהו״ה ימלוך לתתא [תרגום: ושני עולמות הם, עולם עליון ועולם תחתון, תחתון כמו הצורה שלמעלה, שכתוב ״מן העולם ועד העולם״, מלך עליון ומלך תחתון (שנינו) כתוב ״ה׳ מלך ה׳ מלך ה׳ ימלוך לעולם ועד״. ״ה׳ מלך״ למעלה, ״ה׳ מלך״ באמצע, ״ה׳ ימלוך״ למטה.], ע״כ. זו היא הפעם היחידה שנזכר ׳מלך מלך ימלוך׳ (חוץ ממה שתקנו הקדמונים פסוקי דזמרא ב׳יהי כבוד׳). עי׳ פת״ש א״א כב, שהזמן מתחלק לג׳ בחינות והם היה הוה ויהיה. טעם הדבר, שכן חילוק הזמן אף היא בסוד המתקלא שנותן משקל וגבול לאורות להאיר בהדרגה. ושורשו בג׳ הויות של המו״ס הרי הוא תחילת האצילות (עי׳ לעיל ג ע״ב). עי׳ לש״ו כללים ח״ב לה ע״א, שכל השלשה הם למעשה אותו הגילוי, הרי הוא מלכותו ית׳ (מֶלֶךְ), ושהוא ית׳ לבדו סיבת הכל (מָלָךְ), ושרק הוא לבד תכלית הכל (ימלוך).

ע״ב), והנה הוה והיה ויהיה הם אותיות ג׳ הויות, וכן הָוָה הָיָה יִהְיֶה נקודתם מֶלֶךְ מָלָךְ יִמְלֹךְ רק שנתחלף ראשון עם אחרון[1884] בסוד (לקמן משנה ז) נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן.

ועי׳ תיקו״ז (קכז ע״ב): תלת טיפין אינון תלת יודי״ן[1885] דאינון ביו״ד ה״י וא״ו ה״י דמעידין על עלת כל העלות דעליה אתמר אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהי״ם (ישעיה מד ו) דאיהו ראשון ואחרון ומבלעדיו אין אלהי״ם:

תרגום: שלש הטפות הללו הם שלש יודים, שהם ביו״ד ה״י וא״ו ה״י, שמעידין על עלת כל העלות, שעליו נאמר ״אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהי״ם״, שהוא ראשון ואחרון ומבלעדיו אין אלהי״ם.

בהגר״א: ולקבל אלין תלת טפין כו׳ - דשם זה הוא בע״ק, במוחא סתימאה, כמ״ש בתז״ח (יא ע״ב)[1886], וזה השם הוא המילוי במוצאותיו[1887], אחר צירי יו״ד, ואחר קמץ אלף, ואחר חולם וא״ו. וידוע ניקוד השם במוצאותיו, וכל ג׳ אותיות או״י שנחין באמצע, הן בו. ואלין ג׳ יודין הם ג׳ מוחין, דביה ג׳ הויות, מכל יו״ד הוי״ה אחת. וע״ל (קכא ע״א &) **מ״ס אתקרי א״ס, דאתפלג לתלת מוחין דאינון י׳ י׳ י׳ דאתרמיזו בהאי שמא יו״ד ה״י וא״ו ה״י כו׳**, ע״ש: **דעליה אתמר אני כו׳ - אני הוא בכתר ובמלכות כידוע וכמ״ש באד״ר (קל ע״א)[1888] ת״ח כתיב אני ה׳ ראשון כו׳. ומבלעדי אין אלהים**, הוא י׳ השני [איהי דאנהיג עלמא], ה׳ עלאה, אלהים חיים (&). והן ספר וספר וסיפור (ס״י פ״א מ״א)[1889] דעלמא מתנהג בהון, יו״ד ה״י ספר וספר, וא״ו ה״י הן דעת, סיפור. והוא למעלה בשרשם, אבל בהתפשטותם למטה והנהגת עולם, שם מ״ה, ג׳ אלפין[1890] בג׳ עלמין, בינה

[1884] דהיינו חולם דהווה, עם סגול דיהיה.

[1885] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[1886] יא ע״ב: אתר דאתמר ביה במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור ואיהי שמא דכתר עילא׳ דאיהו חכמה קדומה דהכי סליק חכמה לחושבן שמא קדישא עם עשר אתוון בכלל׳ דאינון יו״ד ה״י וא״ו ה״י דתמן תלת יודי״ן דאינון שמא דאכתר לשמא דחכמה זעירא.

תרגום: מקום שנאמר בו במפלא ממך אל תדרש ובמכסה ממך אל תחקר והיא השם של הכתר העליון שהיא חכמה קדומה שכך עולה חכמה לחשבון של השם הקדוש עם עשר אותיות בכלל שהם יו״ד ה״י וא״ו ה״י ששם שלש יוד״ים שהן השם שמכתיר את השם של החכמה הקטנה.

בהגר״א: דתמן תלתא יודין - ר״ל והיא סגולתא דתלת נקודין תלת כתרים כמ״ש לעיל.

[1887] יו״ד הֵ״י וָא״ו ה״י. עי׳ ע״ח שער מד פרק א׳, שזהו ניקוד שם הוי״ה דדעת דז״א, שכן כל אחד מהניקודים הללו הינם הניקוד העיקרי של ביטוי שם האות: יו״ד ניקודו חולם, ה״א ניקודו צירי, וי״ו ניקודו קמץ, וה״א אחרונה ניקודו צירי.

אדרת אליהו שמות לד לג, ז״ל, ענין המסוה הוא שם המפורש בנקודת השורש במוצאותיו כידוע. וידוע שהנקודה הוא בתוך ופנימות האותיות והוא אלף וכן אי״ק. אבל נקודות הפשוט ה׳ אחרונה בלא נקודה יראה וזהו ההפרש לשם המפורש. ועוד דכאן הכל נקבות חירק ושוא אבל הוא״ו הוא שוה שניהם במספר יב״ק, וזהו שזכה משה למסוה שהוא דרגיה כידוע. מסוה פנים ואחור. פנים דשמא מפרש ודאחור בשמא דנוק׳ והוא בצד שראו ישראל, וניקוד היא עיגולא בגו ריבועא חיות באופנים, אבל בה הוא משולב חיות עם האופנים.

[1888] ז״ל: ת״ח כתיב (ישעיה מא) אני יי׳ ראשון ואת אחרונים אני הוא כלא הוא והוא סתים מכל סטרוי.

תרגום: בא וראה: נאמר ״אני יהו״ה ראשון ואת אחרונים אני הוא״ הכל ״הוא״, ו״הוא״ סתום מכל צדדיו.

ביאור: הנה כל גילוייו ית׳ הם א׳ באופן שנעוץ סופן בתחלתן וכמ״ש בס״י (פ״א מ״ז). לכן הכינוי למלכות - ״אני״ והכינוי לכתר - ״אין״ אותיותיהן שוות (בהגר״א על ספד״צ כג ע״ד ד״ה ואמר הוא) והיינו ״אני ה׳ ראשון, ואת אחרונים אני הוא״. הכתר הוא הרצון, ותכלית המעשה הוא היותו עולה ברצון, והוא סוד עליית המלכות בכתר (פת״ש שבירה ה). והנה הגילוי של ״אני ראשון״ הוא א״א, והוא בחוטמא, שכן שם הוא ניכר (בהגר״א על ספד״צ לב ע״ד ד״ה והישר, לב ע״ג ד״ה והישר). מכאן ראיה שחוטמא דז״א נתקן על ידי חוטמא דע״ק (ב״ע עב ע״ב).

[1889] עי׳ דבר רבינו בריש ספד״צ (&).

[1890] עי׳ תז״ח יא ע״ב הוב״ד במלואים אות נו, ועי׳ דברי רבינו לעיל מז ע״ג ד״ה יו״ד עלאה, ועי׳ לקמן צג סע״ג.

וזו״נ, מרמזין ג״כ על היה הוה ויהיה[1891], והן מלך מלך ימלוך, וכמ״ש בפרשת בראשית (לד ע״א)[1892] כתיב ה׳ מלך כו׳ דא עלמא כו׳ ע״ש:

נו עי׳ תז״ח (יא ע״ב): וביה אשתמודע דהוא מופלא ומכוסה מסטרא דעילת כל עילאין דאתמר (ביה &) בג׳ יודין דסגולת׳ אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים ומסטרא דעילת כל עילאין אתקריאת שכינתא אמונה דישראל והאי אבנא חדא י׳ בחושבנא עשר ואית לה קוצא לעילא וקוצא לתתא ונקוד׳ באמצעיתא וכלא אחד ומתמן קרא למשה לעמודא דאמצעיתא בי״ג מכילן דרחמי דמאן דקרא באלין י״ג מכילן דרחמי לעילת כל העילות לא יחזור ריקם בצלותיה:

תרגום: ובו נודע שהוא מפלא ומכסה מהצד של עלת כל העליונים שנאמר בו בשלש יודין של סגולתא אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים ומהצד של עלת כל העליונים נקראת השכינה אמונת ישראל והאבן האחת הזו י׳ בחשבון עשר ויש לה קוץ למעלה וקוץ למטה ונקודה באמצע והכל אחד ומשם קרא למשה לעמוד האמצעי בשלש עשרה מדות הרחמים שמי שקורא בשלש עשרה מדות הרחמים הללו לעלת כל העלות לא תחזר תפלתו ריקם.

בהגר״א: וביה אשתמודע - דהוא כו׳. דאהיה פירושו דזמין לאתגליא בשאר ספירן אבל כאן הוא מופלא אהיה הויתי לא גלוי אלא לעצמי וזהו ב׳ אהיה ואהיה הג׳ הוא זמין כו׳ כנ״ל (&) וזה הוא עילת כל עילאין: **דהוא מופלא כו׳ -** כמו שמפרש והולך בג׳ יודין כו׳ דהן שלשה כתרים הנ״ל כח״ב שבכתר שהן כוללין כח״ב והן שלשה רישין באדרא זוטא ע״ש מופלא מכוסה ב׳ רישין עילת כל עילאין הוא ראש השלישי למעלה רישא דל״א והוא עילת של ב׳ רישין שהן עילאין לכל הספירות: **אני ראשון כו׳ -** בג׳ רישין הנ״ל רישא עילאה ותליתאה הן ראשון ואחרון ושניהן נקראין אני מסט׳ דמלכות ושם מגיד מראשית אחרית דרישא דל״א הוא מלכות דא״ק וראשית לג׳ רישין ורישא תליתאה אחרית לג׳ רישין וראשית לע״ס. ורישא תניינא נקרא אין כמ״ש באדרא זוטא (רפח ע״ב) ועליו נאמר ומבלעדי אין כו׳ והן מורים על היה והוה ויהיה ראשון ואחרון. ומבלעדי ר״ל עכשיו והן רמיזין בג׳ הויות דתליין בג׳ יודין משמא הנ״ל כמ״ש לקמן וכמ״ש בהקדמת תיקו״ז (&) דג׳ הויות הן דתליין בשם הנ״ל והן ג׳ הויות דמלך מלך ימלוך שהוא היה והוה ויהיה והן אותות של שלשה הויות בהצטרף השלשה תיבות היה כו׳ ביחד: **ומסט׳ דעלת כו׳ -** כמ״ש (&) ואהיה אצלו אמון שג׳ אהיה הן ואהיה שאצלו שהוא רישא עילאה שהוא עילת כל עילאין הוא אמון ומשם נקראת אמונה: **והאי אבנא חדא י׳ -** שאבן הוא י׳ כמ״ש לעיל (&) והוא מסט׳ דכתר כמו שמפרש והולך: **בחושבנא עשר -** הוא עשר אותיות דס״ג. ואית לה. כו׳ הן ג׳ רישין הנ״ל דג׳ יודין דס״ג דסגולתא שהן ראשון ואחרון כו׳: **וכלא אחד -** דכל הג׳ הן חד רישא כמ״ש בא״ז (רפח ע״ב) דכולא הוא חד והוא חד כו׳ ע״ש והוא גי׳ אח״ד י״ג וזהו אחד שבק״ש כמ״ש לעיל (&): **ומתמן** - ר״ל מכתר: **קרא למשה לעד״א -** ר״ל שנאמר ויקרא אל משה והוא שעלת העלות קרא לעד״א דרגיה דמשה בי״ג מכילן דמשם אית ליה לעד״א י״ג מכילן כמ״ש (&) באדרא והן י״ג הנ״ל באות י׳ ומצד ג׳ יודין ואלפין נקרא כתר אין שכולל כח״ב אי״ן כידוע והן אלפין הנ״ל ויודין וכשתקח י״ג הנ״ל משם ס״ג נשאר נ׳ וזהו אין דהג׳ קוצין הן ג׳ אלפין שאמר לעיל אני ראשון כו׳ אנ״י אנ״י אי״ן ויוד ונ׳ הוא שם ס״ג: **דמאן דקרא כו׳ בצלותיה -** דסליק צלותי׳ מלכות עד שם:

נז עי׳ זהר ח״א לד ע״א: תא חזי ככבים ומזלות בברית קיימין[1893] דאיהו (שמשא דקאמרן ודא) רקיע השמים דרשימין ביה וגליפין ביה ככבים ומזלות (ולתתא כלא ביה) וביה תליין לאנהרא רבי ייסא סבא הוה אמר הכי יהי מארת[1894] דתלייא ברקיע השמים ודא סיהרא דתלייא ביה כיון

[1891] עי׳ זהר ח״ג רנז ע״ב: למארי עלמא לית (ליה) לרשמא ליה עלמין בחושבן אלא (אדני) אדון כל עלמין ואדנ״י קא סהיד עליה אוף הכי [יהו״ה] מניה תליי כל הויין ואיהו וכל הוויין דיליה סהדין על מארי עלמא דאיהו הוה קדם כל הויין ואיהו בתוך כל הויה [ואיהו לאחר כל הויה] ודא רזא דסהדין הויין עליה היה הוה ויהיה:

תרגום: לאדון העולם, אין לצייר לו עולמות בחשבון, אלא אדון כל העולמות, ואדנ״י הוא מעיד עליו. כמו כן כאן יהו״ה, ממנו תלויות כל ההויות, והוא וכל ההויות שלו מעידים על אדון העולם, שהוא היה קודם כל ההויות, והוא בתוך כל הויה, והוא לאחר כל הויה, וזה סוד שמעידות ההויות עליו, היה הוה ויהיה.

ועי׳ לקמן קמב ע״א.

[1892] עי׳ מלואים אות נז.

[1893] ומזלות בברית קיימין כתב הרב ז״ל כי החסדים נקראים כוכבים והגבורות נק׳ מזלות והם יורדים ליסוד ז״א (מ״מ).

[1894] מלכות (מ״מ).

דכתיב (בראשית א טו) והיו למאורות הא שמשא וכאן חסרו ולמועדים דהא זמנייא וחגין[1895] ירחין ושבתי בהו תליא והוו וכלא בעבידתא[1896] קדמאה עלאה דשמיה קדישא[1897] אתאחיד ביה ואיהו הוא כלא שבעה ככבי אינון לקבל שבעה רקיעין וכלהו[1898] מדברי עלמא ועלמא עלאה עלייהו ותרין עלמין נינהו[1899] עלמא עלאה ועלמא תתאה כגוונא דלעילא דכתיב (ד״ה א טז לו) מן העולם ועד העולם מלך עלאה ומלך תתאה[1900]

(תנינן) כתיב[1901] יהו״ה מלך יהו״ה מלך יהו״ה ימלוך לעולם ועד יהו״ה מלך לעילא[1902] יהו״ה מלך באמצעיתא[1903] יהו״ה ימלוך לתתא[1904] רבי אחא אמר יהו״ה [דא חכמה עילאה] מלך דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי יהו״ה מלך דא תפארת ישראל יהו״ה ימלוך דא ארון הברית[1905] ונ״א רבי אחא אמר יהו״ה מלך דא חכמה עלאה יהו״ה מלך דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי יהו״ה ימלוך דא תפארת ישראל אתא זמנא אחרא דוד ואהדר לון מתתא לעילא ואמר (תהלים י ז) יהו״ה מלך עולם ועד יהו״ה מלך לתתא עולם באמצעיתא ועד לעילא דתמן ויעודא[1906] וקיומא ואשלימותא דכלא מלך לעילא ימלוך לתתא

תרגום: בא וראה, כוכבים ומזלות עומדים בברית שהוא (שמש שאמרנו וזה) רקיע השמים, שרשומים וחקוקים בו כוכבים ומזלות, ובו תלויים להאיר. רבי ייסא הזקן היה אומר כך, יהי מארת, שתלויים, ברקיע השמים, וזו הלבנה שתלויה בו. כיון שכתוב ״והיו למאורות״, הרי השמש. ״ולמועדים״, שהרי זמנים וחגים חדשים ושבתות תלויים בהם והווים. והכל במעשה ראשון עליון ששמו הקדוש נאחז בו, והוא הוא הכל. שבעה כוכבים הם כנגד שבעה רקיעים, וכולם מנהיגי העולם, והעולם עליון עליהם. ושני עולמות הם, עולם עליון ועולם תחתון, תחתון כמו הצורה שלמעלה, שכתוב ״מן העולם ועד העולם״, מלך עליון ומלך תחתון.

(שנינו) כתוב ״ה׳ מלך ה׳ מלך ה׳ ימלוך לעולם ועד״. ״ה׳ מלך״ למעלה, ״ה׳ מלך״ באמצע, ״ה׳ ימלוך״ למטה. רבי אחא אמר, ״ה׳ (זו החכמה העליונה) מלך״ זה עולם העליון שהוא העולם הבא, ״ה׳ מלך״ זו תפארת ישראל, ״ה׳ ימלוך״ זה ארון הברית. (ר׳ אחא אמר, ״ה׳ מלך״ זו חכמה עליונה, ״ה׳ מלך״ זה עולם העליון שהוא עולם הבא, ״ה׳ ימלוך״ זו תפארת ישראל). בא זמן אחר, ודוד החזיר אותם מלמטה למעלה, ואמר, ״ה׳ מלך עולם ועד״, ״ה׳ מלך״ למטה, ״עולם״ באמצע, ״ועד״ למעלה, ששם התועדות וקיום ושלמות הכל. ״מלך״ למעלה, ״ימלוך״ למטה.

נח צ״ע בדבר שכן עי׳ ברכות (נח ע״א): הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו.

ואיתא בשו״ע (או״ח סי׳ רכד ס״ו): רואה חכמי ישראל, אומר: בא״י אלהינו מלך העולם שחלק מחכמתו ליריאיו, ע״כ. וצ״ע שכן השו״ע לא ביאר מהו הגדרת חכם לענין זה. וכנראה שסמך על דבריו בסי׳ קלו. ועי׳ חיי״א (כלל ס״ג ס״ח): הרואה חכם גדול בתורה מישראל מברך ברוך אתה ה׳ אלוקינו מלך העולם שחלק מחכמתו ליראיו, אף על גב דבזמן הזה אין לנו דין ת״ח, מ״מ לענין זה אף בזה״ז מי שהוא מופלג בתורה מברך עליו ברכה זו וכו׳. ועי׳ שלמת חיים (או״ח סי׳ רג) מי שמברך לפי דעתו אין מזניחין אותו. ופשוט מי שירצה לצאת בו [בשמיעה] בוודאי עושה מצוה, כי עכ״פ השומע צריך לענות אמן.

[1895] פי׳ המועדים: פסח ושבועות וסוכות, שנקראים חג. וגם ר״ה ויוה״כ שנק׳ זמנים תלויים בזו״ן (מ״מ).

[1896] וגם זו״ן עצמם תלויים בבינה (מ״מ).

[1897] עלמא עילאה בינה, עלמא תתאה מלכות (מ״מ).

[1898]

[1899] הרי הם בינה ומלכות, ועי׳ לקמן ויחי רמח ע״ב. ורק מהז״ת שלהם ולמטה נקראים הם ״עולם״ (ביאורים ח״א נט ע״ג).

[1900] עי׳ ע״ח שער הצלם פרק א׳ שכל עולם הוא בחי׳ נוק׳. והנה ד״ז שבינה ומלכות מכונים ״עולם״ הוא רק קאי על הז״ת שלהם, שכן הג״ר הם מוחין, והם מבפנים והם נסתרות, ועיקר הכינוי ״עולם״ קאי על כללות הנושא את כל המציאויות כולם, הנכללים בד׳ יסודות (ביאורים ח״א נט ע״ג עיי״ש).

[1901] בפסוקי דזמרה בפיוט ׳יהי כבוד׳. ועי׳ ע״ח שער כה דרוש ע״א קשר שלו למנצפ״ך.

[1902] א״א (מ״מ).

[1903] או״א (מ״מ).

[1904] זו״ן (מ״מ). עי׳ בבהגר״א על ספד״צ ד ע״ב בהגה״ה וז״ל, הן ג׳ הויו״ת שבמ״ס, ע״כ, ועי׳ בבהגר״א על ס״י ג ע״ד דהיינו שם י״ב.

[1905] ״עלמא עילאה״ כולל ג״ר, ת״ת כולל חג״ת, ו״ארון הברית״ כולל נה״י. ועי׳ בבהגר״א על ס״י פ״א מ״א אופן ג׳ (דע״ה ח״ב קמ ע״ב).

[1906] ר״ל מקום בית ועד וכניסת כל האורות (שעה״כ כה ע״ג), ועיי״ש שמשמע שזה מלכות דלאה, פירוש הוא יסוד דאימא ששם מתקבצים כל ההארות (מ״מ).

ועי׳ בערה״ש (סעיף ו): הרואה חכם מחכמי ישראל שגדול בתורה מברך ברוך אתה ה׳ אלהינו מלך העולם שחלק מחכמתו ליריאיו וכו׳ וכמה שיעור גדלו בתורה או בשארי חכמות לא נתבאר ולכן נמנעים עתה מברכה זו וכו׳. ועי׳ שבט הלוי (ח״י סי׳ יג): הגדר הוא, שמקובל מבני הדור ומנוסה שחכמתו היא חכמת תורה אמיתית ולומד בה לשמה.

נט עי׳ זהר ח״א סז ע״א: דבר אחר ליהו״ה הארץ ומלואה דא ארעא קדישא עלאה[1907] דקב״ה אתרעי בה ומלואה אלין נשמתהון דצדיקיא[1908] ([נ״א] דכלהון מליין לה)[1909] (ואתמלייא) (דאתמלייא) מנייהו מחילא דעמודא חד דעלמא קיימא עליה ואי תימא על חד קיימא תא חזי מה כתיב (תהלים כד ב) כי הוא על ימים יסדה[1910] כי הוא מאן הוא דא קב״ה[1911] כמה דאת אמר (שם ק ב) הוא עשנו וכתיב (איוב כח כד) כי הוא לקצות הארץ יביט על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה אלין שבעה עמודים[1912] דקיימא (ארעא) ([נ״א] עלייהו ומליין לה) היא אתמלייא מנייהו היך אתמליא מנייהו בשעתא דאסגיאו זכאין בעלמא כדין ארעא דא עבדת פירין ואתמליא מכלא ובשעתא דאסגיאו חייבין בעלמא כדין כתיב (שם יד יא) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש

תרגום: דבר אחר, ״לה׳ הארץ ומלואה״ זו ארץ הקדושה העליונה שהקדוש ברוך הוא רוצה בה, ״ומלואה״ אלו נשמות הצדיקים (שכולם ממלאים אותה) מתמלאת (שמתמלאת) מהם, מכח עמוד אחד שהעולם עומד עליו. ואם תאמר, על אחד עומד, בא וראה מה כתוב ״כי הוא על ימים יסדה״. ״כי הוא״, מי הוא, זה הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר ״הוא עשנו״, וכתוב ״כי הוא לקצות הארץ יביט״. ״על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה״, אלו שבעה עמודים שעומדת (הארץ) עליהם וממלאים אותה, והיא מתמלאת מהם. איך מתמלאת מהם, בשעה שמתרבים הצדיקים בעולם, אז הארץ הזו עושה פירות ומתמלאת מהכל. ובשעה שמתרבים הרשעים בעולם, אז כתוב ״אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש״.

עי זהר ח״ב כב ע״ב: כי הוא על ימים יסדה אלין שבעה עמודים[1913] דארעא סמיכא עלייהו ואינון שבעה ימים וים כנרת[1914] שלטא עלייהו אמר רבי יהודה לא תימא דשלטא עלייהו אלא דאתמלייא מנייהו (תהלים כד ב) ועל נהרות יכוננה[1915] מאן אינון נהרות אלא כמה דאת אמר (תהלים צג ג) נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים אינון נהרות כמה דאת אמר (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ובגין כך ועל נהרות יכוננה:

תרגום: ״כי הוא על ימים יסדה״, אלו שבעה עמודים שהארץ נסמכת עליהם, והם שבעה יַמִּים וים כנרת שולט עליהם. אמר רבי יהודה, אל תאמר ששולטת עליהם, אלא שמתמלאת מהם. ״ועל נהרות יכוננה״, מי אלו הנהרות, אלא כמו שנאמר ״נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים״, אותם נהרות כמו שנאמר ״ונהר יצא מעדן להשקות את הגן״ ולכן ״ועל נהרות יכוננה״.

ס עי׳ זהר ח״א ב ע״א: אמר רבי שמעון על דא[1916] שמיא וחיליהון במ״ה אתבריאו[1917] דכתיב (תהלים ח ד) כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך וגו׳[1918] וכתיב (שם י) מ״ה אדיר[1919] שמך בכל הארץ אשר תנה[1920] הודך על השמים[1921] [על השמים איהו לסלקא בשמא] בגין דברא נהורא

[1907] מלכות (מ״מ).
[1908] לפי זה ״תבל ויושבי בה״ הם ב״ע (מ״מ).
[1909] מליין לה היינו בזווג הקדוש כידוע ואתמליא מנייהו שהבאר נובע מלמטה כשהיא מתראית לפני המלך במעשה הצדיקים ומגדלת לו בנים הגונים ועי׳ לעיל ס וכדלקמן (ד״א).
[1910] מה שחסר כאן עי׳ בסוף הספר סי׳ מ״ז (הערת הזוהר).
[1911] בינה (מ״מ).
[1912] פי׳ ז״ק דז״א (מ״מ). הן ז׳ היכלין דדכורא מבינה עד יסוד, וכולן כלילן ביסוד, והן ז׳ עמודין הכל של יסוד, וכמ״ש בפ״ב דחגיגה, ועל נהרות דייקא שהוא ביסוד נהר כידוע. ואמר נהרות ש״מ שרבים כלולים בו והן ז׳ נהרות כמ״ש בס״י פ״ד מט״ו (יהל אור).
[1913] ז׳ בחי׳ הזכר המשפיעים בה (רח״ו).
[1914] מלכות (רח״ו), ולפי זה מ״ש שלטא עלייהו, ר״ל שלטא בכח הארתם, ולכך א״ל ר׳ יהודה הלשון אינו מתוקן (מ״מ).
[1915] הם גבורות שיוצאים מפי היסוד (רח״ו).
[1916] שפי׳ אלה, שסוד מי אלה באצי[לות] א״כ מוכרח הוא דשמיא וחיליהון (רח״ו).
[1917] עי׳ זוהר הרקיע.
[1918] סוד אצבעות הכוס (רח״ו).
[1919] (שבמה) [שבמ״ה] נעשית הכלה (רח״ו).
[1920] כי בינה נקרא אשר שהוא באצילות (רח״ו).
[1921] ס״ת מלכ״ה (ד״א).

לנהוריה ואתלבש דא בדא וסליק בשמא (קדישא ה׳) עלאה ועל דא[1922] בראשית ברא אלהים (בראשית א א) דא[1923] אלהים עלאה דהא מ״ה לא הוי הכי[1924] ולא אתבני אלא בשעתא דאתמשכן אתוון אלין ומאילין אל״ה מלעילא לתתא[1925] ואימא אוזיפת לברתא מנאהא[1926] וקשיטא לה בקישוטהא

תרגום: אמר רבי שמעון, על זה השמים וצבאם נבראו ב״מה״, שכתוב ״כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך וגו׳״, וכתוב ״מ״ה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים״. ״על השמים״ הוא עולה בשם, משום שברא אור לאורו, והתלבש זה בזה ועלה בשם עליון. ועל זה ״בראשית ברא אלהים״, זה אלהים העליון, שהרי ״מה״ לא היה כך ולא נבנה. אלא, בשעה שנמשכו האותיות הללו (מאלו) ״אלה״ מלמעלה למטה, והאֵם הלותה לבת בגדיה וקישטה אותה בתכשיטיה.

סא עי׳ אד״ר קמ ע״ב: תנא אר״ש כל הני תקונין [דע״ק ודז״א (ב״ע רכז ע״א)] וכל הני מלין [התיקונים האחרים הנכללים בהם - שם]. בעינא לגלאה למאריהון דאתקלו במתקלא [פי׳ ״למאריהון״ לצדיקים שתיקנו את המוטל עליהם, ואז הם עולים בסוד עולם התיקון. ומי שאינו עושה כן, הרי שהוא בסוד עולם התהו. והנה אם ח״ו מלמדים רזי תורה למי שאינו בתורת עולם התיקון, הרי שהוא נותן מוחין לעולם התהו וגורם לפגם גדול. וזהו כעניין מ״ש חז״ל ״ולא במרכבה ביחיד אלא לחכם ומבין מדעתו״ (חגיגה יא ע״ב), שכן יש בו רזא דחב״ד, והוא בסוד תיקון ומתקלא – שם]. ולא לאינון דלא עאלו ([1927]נ״א (ס״א ולא) דעאלו ולא נפקו) אלא לאלין דעאלו ונפקו, דכל מאן דעייל ולא נפיק טב ליה דלא אברי [הכוונה היא לאלו שאינם מורגלים ברזין דאורייתא, וכן לעוסקים בהם ואינם יודעים לצאת בשלום וטועים כמו ׳אחר׳ שעלה למרכבה ולא נפיק. עליהם אומר האידרא ש׳טב ליה דלא אברי׳, כלומר שמי שנכנס בעולם הזה לעמקי הקלי׳ כדי לברר את ניצוצי נשמתו בשרשו, ולבסוף נותר שם בלי שתקנם, הרי שסופו הוא שישאר שקוע שם ולא יצא משם לעולם. וזאת, מכיוון שהרי כל תכלית ביאתו לעולם לא היתה אלא לברר את מה שצריך. והנה לא זו בלבד שאדם זה לא תיקן את הקלי׳, אלא אדרבא, הוסיף להם כח והוריד לשם עוד ניצוצות של קדושה, וגרם לשבירת כלים נוספים, שהרי נשאר שם. לכן רק באדרא הוא שגילה בפירוש את העניינים האלה של הפרצופים, שלא כבשאר חלקי ספר הזהר[1928]. ומה שבכל זאת גילה בשאר מקומות, אינו אלא ברמז, דוגמת לשונות המקובלים שהיו לפני האריז״ל שלא דברו בענין הפרצופים, שכן שעדיין לא האיר המתקלא בעולם. וזהו ביאור הלשון ׳בעינא לגלאה׳, שכן עתידים הדברים להתגלות לאריז״ל (ב״ע רכז ע״ב). פי׳ ׳דעאל ונפיק׳ דהיינו שנכנסו רשב״י וחבריו להשיג את גנזי התורה, ויצאו להתבונן בבחינות חיצוניות דהיינו המצוות, והבינוהו על בוריו, וראו שהכל א׳ (מ״א צא)[1929]].

סב עי׳ תז״ח כא ע״א: מתניתין בארבע תקיפין דרוחי דעלמא והמשכילים יזהירו (&) מאן משכילים אלין דידעי לאסתכל׳ ביקרא דמאריהון וידעי רזא דחכמתא למיעל בלא כיסופא לעלמא

[1922] בו״ק שהם אלה (רח״ו).

[1923] בינה שנעשה בינה אלקים (רח״ו).

[1924] כי בינה אינה נקרא אלהים רק בעת התלבשות ומלכות אין לה ו״ק להתבלש בהם בקישוט שנעשים לה ו״ק אז (רח״ו).

[1925] מן הז״א אל המלכות (מ״מ).

[1926] מלוה מלבושיה (ד״א), ומקשטת למלכות [רש״ב] (נ״א), עי׳ כללים ח״א קג ע״ג, דע״ה ח״ב קד ע״ג וקכא ע״ג. עי׳ ע״ח שער מ׳ פרק ח׳.

[1927] מלשון בהגר״א על ספד״צ כד ע״ב לכאורה נראה שיש לגרוס את המוסגר, אמנם לפ״ז אין לגרוס לפניו ׳דלא עאלו׳. אמנם ב״ע רכז ע״ב אכן גרסתו היא ׳דלא עאלו׳, וכן משמע ממים אדירים צא, שכן העיקר הוא שעאל ולא נפק. ועי׳ לקמן קמד ע״ב שגם שם הגרסא היא ׳עאלו ולא נפקו׳.

[1928] שכן גילוי הדברים הללו של הפרצופים באדרא הוא חידוש גדול ולא נעשה אלא בתורת ״עת לעשות לה׳ הפרו תורתך״ שכן היה הדבר צורך גדול. ועי׳ לעיל קכז ע״ב ד״ה ווי אי גלינא ווי אי לא גלינא.

[1929] עי׳ לעיל בהק׳ האידרא קכז ע״ב ד״ה מנהון עאלו שכותב שג׳ החברים שבדף קמד ע״א שמסופר עליהם שמתו, היו בגדר ״עאלו ולא נפקו״. ועי׳ שם ד״ה יתיב, שטעותם היתה בכך שהם הגשימו.

דאתי[1930] אלין זהירין כזוהרא עילאה[1931] ומה דאמר והמשכילים ולא אמר והיודעים אלין ודאי אינון דמסתכלאן ברזין פנימאין סתימין דלא קיימין בגילויא ולא אתמסרו לכל בר נש מאן דזכי לאסתכלא בהו בסכלתנו דא אזהיר דנציץ בעיטורא דזהרא עילאה על כולא לית זיהרא דאזהר כדא לית זיהרא דנציץ להוא עלמא כהאי זיהרא דא זוהר דאורייתא דא זוהר דמאריהון דחכמתא דירתין ההוא עלמא על כלא אינון נפקין ועאלין[1932] בכל גנזי דמאריהון ולית מאן דימחי בידיהון כלא כסיפן מזוהרא דילהון[1933] זוהר דא נציץ לכל סטר:

תרגום: משנה. בארבעה גבורות?@ של רוחות העולם. ״והמשכלים יזהרו״, מי המשכילים. אלו שיודעים להתבונן בכבוד רבונם ויודעים סוד החכמה, להיכנס בלי בושה לעולם הבא. אלו זוהרים כמו הזהר העליון. ומה שאמר ״והמשכילים״ ולא אמר ״והיודעים״ אלו ודאי אותם שמתבוננים בסודות הפנימיים הנסתרים, שלא עומדים בגלוי, ולא נמסרו לכל בני האדם. מי שזוכה להתבונן בהם בתבונה זה מזהיר, שנוצץ בכתר של הזהר העליון על הכל, אין זהר שמזהיר כזה. אין זהר שנוצץ לאותו העולם כמו הזהר הזה. זה הזהר של התורה, זה הזהר של בעלי החכמה, שיורשים אותו העולם, על הכל הם יוצאים ונכנסים, בכל גנזי רבונם ואין מי שימחה בידיהם. כלם מתביישים מהזהר שלהם, הזהר הזה נוצץ לכל צד.

בהגר״א: מתני׳ בארבע תקיפין דרוחי דעלמא - כמ״ש (יחזקאל לז ט) מארבע רוחות בואי הרוח[1934], והן ארבע גווינין דרוח, שהן הנקודות, וכלהו נפקין ממ״ס, כמ״ש (אד״ר קל ע״ב)[1935] ונחה עליו רוח ה׳ כו׳ ארבע רוחין והא רוחא חדא כו׳, ע״ש כל המאמר: **אלין ודאי אינון דמסתכלין ברזין פנימאין כו׳** - ר״ל והיודעים הן בדעת, שהוא ז״א, אבל והמשכילים[1936] הן מעצמן, כמ״ש (לעיל טז ע״ד) איזהו נבון זהו המבין דבר מתוך דבר[1937], והוא דרגא דבינה והוא רזין פנימאין סתימין כנ״ל שהן בבינה, והן אינן תלוין בידיעה מאחר[1938], רק להבין מעצמו כמו שמפרש והולך, ולכן הן ירתין ההוא עלמא דאתי, שהן בדרגין דילה. וז״ש **בעיטורא דזיהרא עילאה על כולא** כנ״ל (&), ואמר **דא זוהר דאורייתא כו׳**, שהוא בינה כנ״ל (&):

[1930] ע׳ ריש אד״ז אר״ש הא השתא שעתא דרעותא הוא ואנא בעינא למיעל בלא כסופא לעלמא דאתי

עי׳ הקדמה לעמק המלך: פירוש הרשב״י ע״ה היה מגלה לתלמידיו כל האדרא זוטא בשעת פטירתו, שלא יבוא לראות פני השכינה ריקם. דאמרי התם ״אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו״, כאמרם ז״ל, ״עד דנהדור תלמודאי״ (כתובות עז ע״ב), שאותה שעה היא עת פטירת האדם להעלות מיין נוקבין עד קצה גמר תיקונו, ולא יסלק בגריעו ובפגימו. כי אלו הסודות של הקבלה ממשיכים ומדביקים הנשמה בשכינה, בסוד, ׳כי לא יראני האדם וחי׳ [שמות ל״ג כ׳], ומפני זה נקראת השכינה קץ הימין, שבאה אחר [צאת] הנשמה. וצריך לדבק נשמתו בשכינה על ידי אלו הסודות, ותכף יסלק עצמו עם השכינה, היא ארון ברית ה׳, נוסע לפניו דרך שלשת ימים, לתור לו מקום מנוחה [במדבר י׳ ל״ג] בגן עדן. ואם אפכא חס ושלום, מתדבקא ביה סיהרא בישא, הנקראת קץ הימים, שבאה אחרי הגוף בסוד ׳קץ שם לחושך׳ [איוב כ״ח ג׳], ולוקחת חס ושלום הנפש החוטאת גם כן, רחמנא ליצלן או זה או זה, ודי בזה:

[1931] עי׳ לעיל (טז ע״ד) שספר הזהר נקרא על שם הזהר בצורת עד״א שהזוהר שלא מהאימא. ועי׳ עוד תיקו״ז יט ע״א, כה ע״א, וכן ח״ג קכד ע״ב.

[1932] צ״ע אם זה לשון של מ״ן ומ״ד. ועי׳ אד״ר קמ ע״ב הוב״ד במלואים אות .

[1933] הבושה בא מתוך הקטנות, שהיה יכול להיות, וכאשר רואים את זה כולם מצטערים שלא הגיעו לזה.

[1934] פי׳ פירוט של הגילוי.

[1935] עי׳ מלואים אות .

[1936] ע׳ יהל אור ח״ג ז׳ ע״ב שזה משמעות של חכמה, וכן לעיל בהגר״א בתיקו״ז ג׳ ע״א (&), ואין בזה קושי שכן כל בינה רק מגלה דבר מתוך חיבורה בחכמה.

[1937]

[1938] ולכן רק מגלים לו ראשי פרקים.@ וזה בכלל רישא לפומא לא גליא.

סג עי׳ זהר ח״א קמו ע״ב: אמר רבי אלעזר שלמה מלכא האי ספרא אוקים ליה על שבע הבלים[1939] ועלמא קאים עלייהו ואינון עמודין וסמכין קיומא דעלמא[1940] ודבגין] (ובגין) כך אקרון הבלים[1941] ונ״א בהאי הבל דנפיק מפומיה דבר נש ואתקיים ביה וכו׳ מה גופא לא אתקיים בלא הבל אוף הכי עלמא לא אתקיים אלא על הבלים דאמר שלמה מלכא וכו׳.
אמר רבי אלעזר, שלמה המלך העמיד את הספר הזה על שבעה הבלים, והעולם עומד עליהם. והם העמודים והתומכים, קיום העולם, שלכן נקראו הבלים. (ס״א בהבל זה שיוצא מפיו של אדם ומתקיים בו וכו׳). מה הגוף אינו מתקיים בלי הבל, כמו כן העולם אינו מתקיים אלא על ההבלים שאמר שלמה המלך וכו׳.

עי׳ עוד זהר ח״ב קפ ע״ב: ובספרא דרזין דחנוך ה׳ ודאי קיימא על חמש סמכין דנפקין מגו בוצינא וכדין אפיק חמש קיימין אחרנין[1942] ואשתכחת[1943] האי ה׳ ברזא דעשרה וכד אתפרשת קיימא ה׳ דא על סמכין [חמשין] ואינון הוו תליסר מכילן דרחמי[1944] בחד דרגא דאתוסף עלייהו: תרגום: ובספר הסודות של חנוך, אות ה׳ ודאי עומדת על חמשה עמודים שיוצאים מתוך הנר, ואז מוציא חמשה עמודים אחרים, ונמצאת אות ה׳ הזו בסוד עשרה. וכאשר נפרדת, עומדת אות ה׳ הזו על עמודים, ואלו הן י״ג מדות הרחמים בדרגה אחת שנוספת עליהן.

Commented [O26]: ל
בדוק טוב אם זה נוגע

סד עי׳ זהר ח״א מד ע״ב: היכלא שתיתאה[1945] הכא הוא רוחא דאקרי חו״ט השני[1946] רזא דכתיב (שם ד ג) כחוט השני שפתותיך האי היכלא (היכלא דאקרי) [אקרי] היכל הרצון[1947] הכא רוחא דאיהו רעוא דכל הני רוחין תתאין רהטין אבתריה לאתדבקא ביה בנשיקה ברחימותא[1948] האי רוחא אתכליל בשית[1949] וקיימא בשית[1950] אתכליל בשית דלתתא בהדיה[1951] וקיימא בשית

[1939] ספר קהלת הוא בסוד בינה. וכו׳ בדברי הרב בכמה מקומות נדרש פסוק זה על בחינת הדעת העליון דזעיר הנמשך ממשך שפע תיקון ז׳ דדיקנא דאיהו סוד תרין תפוחין שבהם מושב ההבלים היוצאים מיסוד אי׳ שבדעת ודעתא גניז בפומא דמלכא. ונלע״ד שמ״ש ועלמא קאים עלייהו, ירצה על בחינת ז׳ הבלים המושרשים בדעת זעיר שהוא ודאי שורש וקיום כל שאר גופו שהן ז׳ תחתונות שלו הנקרא עולם תמיד (רמ״ז).
[1940] הכוונה על התפשטות ההבלים בגופא דזעיר, וקראם עמודין וסמכין, בין על שם תרין תפוחין דאינון נו״ה דיסוד אימא, ובין על שם שז׳ קצות הזעיר עומדות על חג״ת נהי״ם דנה״י דאימא, והיינו עמודין וסמכין (רמ״ז).
[1941] שאם כוונת הבל הבלים שיזכיר אחר כך היא כמובן מן הפשט שר״ל תוהו ואפר וריק, איך יצדק לקראו בלשון רבים שהרי ההעדר והאפס אין לו מציאות ומהות שיכון עליו ריבוי ומספר, אלא ודאי שפירושו לשון הבל הפה (רמ״ז).
[1942] היינו ה׳ אחרונה שבמל׳ ה׳ ה״ה ה״ה (זהר הרקיע).
[1943] ואשתכח (דפ״ו).
[1944] היינו ו״ו דשם ב״ן בתוספות הא׳ שמתמלאת וז״ש בחד דרגא דאיתוסף וכו׳ (זהר הרקיע).
[1945] הראש שם הפה והוא כולל הגוף (יהל אור ח״א י ע״ג). ת״ת (ד״א).
[1946] דכאן סוד הפה כמ״ש בזהר ח״ב קכג ע״א מאי פומא אלא דעת גניז בפומא דמלכא דאקרי ת״ת וכו׳ שכאן הוא סוד החוט ברזא דכתיב את תקות חוט השני תקשרי בחלון, וכמ״ש שהיא בקשה סימנא דמשה אות אמת, ו׳ בעלמא דדכורא, שהוא נגד היכל זה (יהל אור).
[1947] שכאן מתגלה רצון העליון טורנא בסימא יאה דאיגניז גו בוצינא ובוצינא גניז בפומא למכסיא פתחא [עי׳ אד״ז רפח ע״ב, זהר ח״ב קכג, ספד״צ טז ע״ב] (יהל אור).
[1948] שכאן הוא סוד הנשיקה ישקני מנשיקות פיהו, כי טובים דודיך מיין, הוא וחכך כיין הטוב הולך לדודי למישרים בבוצינא דקרדינותא והן ה׳ מוצאות הפה בסוד מנצפ״ך (יהל אור).
[1949] שכולל כל השית היכלין ברוחא כנ״ל (יהל אור).
[1950] פירוש כי יש ששה היכלות מלמטה למעלה עד זה ההיכל הנקרא רצון, והוא הששי העליון מכולם, וזמ״ש האי רוחא אתכליל בשית, כי בעלות אותם החמש היכלין דלתתא מיניה עד מקומו, אז אתכליל הוא בהם, ואז הם יחד שית היכלין. ועוד יש בו בעצמו בתוכו בחינת כללות כל השית היכלין תמיד, אשר הם השרשים של שית היכלין תתאין הנז׳. ועל הבחינה הזו אמר וקיימא בשית, כי תמיד הוא עומד בבחינת אלו השית היכלין אשר בתוכו כנז׳. אבל כנגד השית תתאין שאינם מבחינת עצמותו, אמר אתכליל בשית, כי נכלל בהם כשעולין למעלה עד מקומו (שער מאמרי רשב״י). עי׳ ע״ח שער טנת״א פרק ז׳. עי׳ ביאורים ח״א פה ע״ב.
[1951] ר״ל שכולל ה׳ היכלות שלמטה ממנו שהן עמו שית (יהל אור).

עלאין[1952] ובגין כך האי רוחא אפיק תריסר נהורין[1953] כלילן כלהו מתתא ומלעילא[1954] הני תריסר נהורין אינון חדון לסלקא לעילא ולקבלא כל אינון דלתתא[1955]

תרגום: היכל ששי. כאן הוא רוח שנקרא חו״ט השני, סוד הכתוב ״כחוט השני שפתותיך״. ההיכל הזה (היכל שנקרא) נקרא היכל הרצון. כאן רוח שהוא רצון שכל הרוחות התחתונות הללו רצים אחריה להדבק בה בנשיקה באהבה. רוח זה נכלל בשש ועומד בשש. נכלל בשש שלמטה יחד עמו, ועומד בשש עליונים. ולכן רוח זה מוציא שנים עשר אורות כלולים כולם מלמטה ומלמעלה שנים עשר האורות הללו הם שמחים לעלות למעלה ולקבל כל אלו שלמטה.

סה עי׳ דע״ה ח״א נה ע״ד: והנה נקרא כל האצילות כולו ג״כ בכל השמות הללו מצד המאציל ית״ש המתייחד שם, והם חד עמו, וכמ״ש בזוה״ק (אחרי מות ע ע״א), תא חזי קוב״ה (ר״ל א״ס ב״ה כן הוא בהגהת מהרח״ו שם) אפיק עשר כתרין עטרין קדישין לעילא (שהם הי״ס דאצילות) דאתעטר בהו ומתלבש בהו, והוא אינון, ואינון הוא, כשלהובא דאחידא בגומרא (ור״ל באש היסודי של הגחלת שהם חד אלא שהשלהבת הוא גילויו וכמ״ש הגר״א בספ׳ יצירה פ״א מ״ז ובתיקונים). ועי״ז הנה נעשה כל האצילות לשמותיו גופה, וכמ״ש בזוה״ק יתרו (פו ע״א) אינון שמיה והוא אינון, הוא ושמיה חד הוא. וכן אמרו ג״כ בזוה״ק ויקרא (י״א ע״ב) (על כל השמות דע״ס שהם אהיה יה יהוה אל אלהים צבאות שדי אדני ע״ש) ואלין אינון עשרה שמהן דקוב״ה אקרי בהו מתקשרין דא בדא ביחודא שלים, ואלין אינון כתרין קדישין דמלכא דהוא אשתמודע בהו ואינון שמיה והוא אינון עכ״ל. והרי לנו מכ״ז כי האצילות כולו הנה הוא עצם כל השמות כולם גופה, והם שמו של המאציל, וכ״ז הוא מעת התיקון דיציאת השם מ״ה אשר מאז ולהלאה התייחד המאציל באצילות ונעשה חד עמהם ונקרא בשמם, וכמ״ש ברע״מ (פנחס רנז ע״ב)[1956] ובאלין שמהן מארי עלמא איהו אתפשט ואמליך בהון ואתקרי בהון ואתכסי בהון ודר בהון כנשמתא לגבי אברים דגופא, וכן הוא ג״כ ברע״מ (פ׳ בא מב ע״ב) בתר דעביד האי דיוקנא דמרכבא דאדם עלאה (שהם הי״ס דאצילות) נחית תמן ואתקרי בההוא דיוקנא (ר״ל עם האצילות ביחד ועל ידה) יהוה בגין דאשתמודעון ליה כו׳ וקרא אל אלהים שדי צבאות אהיה בגין דישתמודעון ליה בכל מדה ומדה כו׳. והרי לנו כי האצילות עצמו הוא שמו והוא ושמו חד הוא, וכשמתפלל אל השם מכל השמות הנזכרים, הולך התפילה אל המאציל בעצמו הנקרא בזה השם, שהוא האצילות, והוא ע״ד כי כאשר אנו אומרים אברהם יצחק יעקב ואנו משבחים אותם שהיו קדושי עליון, וכן אנו מברכים אותם ואומרים ׳עליהם השלום׳, הרי הולך ממילא השבח והברכה על אותן האנשים עצמן שנקראו בהשמות הללו. כן הוא עד״ז בכל השמות של הקב״ה, שכל התפילה והתהילה אשר לשמותיו הנה הוא להמאציל א״ס בעצמו, אשר הוא נקרא בכל השמות הללו ע״י יחודו באצילות, וכן מגיע ממילא ג״כ לבחי׳ א״ס אשר למעלה מהאצילות, וכן למעלה למעלה, כי הרי אחדותו הוא פשוט ונמשך כאחת, ועי׳ עוד דע״ה ח״ב ג ע״ב.

עי׳ לש״ו (כללים ח״ב קכז ע״ג) שהשם אלקים, שהוא כללות הבי״ע, מסתעף משם הוי״ה, שהוא כללות כל השמות שבאצילות, וכלים דאצילות הם ה׳ השמות שאינם נמחקים.

סו המאציל ית״ש עם הנאצלים, הנה אין קץ לרוממותו עליהם, כי הם בערכו בבחי׳ גבול ומדה ושיעור בכל ענייניהם וכמ״ש ברע״מ (פינחס רנז ע״ב), וא״כ הרי הוא אינו מסוגם כלל, ולכן אמרו בתיקונים (תיקון ע דף קנט ע״ב) כתר עלאה אע״ג דאיהו אור קדמון אור צח ואור מצוחצח, איהו אוכם קדם עלת העלות. וכן בתיקון ס״ט (קלג ע״ב) (כללים ח״א לג ע״ב), אצילת הי״ס הנה היה כדי להתגלה על ידיהם בבחי׳ גבול ומדה, וכמ״ש הרב בעיגולים ויושר (ענף ב) מזה״ק פנחס (רנז ע״ב), דכל ספי׳ איתי לה שם ידוע ומדה וגבול ותחום כו׳ ע״ש, וכן אמר עוד הרב בדרושי אבי״ע (ריש פרק ב) כי הי״ס הם עשר מדות, כי יש בהם גבול ומדה כו׳. [והכוונה בכ״ז הוא כי יש בהם הכח דגבול ומדה להוציא על ידיהם כל מציאות הגבוליים אשר בהבי״ע, וע׳ בזה בדברי רבינו עזריאל בספר דרך אמונה בתחילתו בסי׳ ג׳.] וכ״ז הנה היה ע״י שהיה יציאתם זה למטה מזה, ויצא כל ספי׳ מחברתה למטה ממנה ומתחתיה. והרי מפסיק העליונה בינה לבין המאציל ית״ש שהוא האור דא״ס, ועי״ז יש אפשרות שיצא כל תחתון בכח גבול ומדה ובמדרגתה הראויה

[1952] ר״ל ו״ק דדכורא שהן שית עלאין (יהל אור).

[1953] עי׳ אוה״ח שהם י״ב רוחין.

[1954] ר״ל כלולין מו׳ דדכורא ומו׳ דנוק׳, והן י״ב דדעת, ה״ח וכלילותן ביסוד וה״ג וכללותם כידוע, שהן בו״ק דדכורא ובו׳ דנוק׳ ודעת גניז בפומא (יהל אור).

[1955] ר״ל ששמחתם לסלקא לעילא בדכורא כמ״ש (שיה״ש א ד) משכני ארחיך נרוצה אני ונערותי הביאני המלך חדריו, הן חדרין דדעת מליא להון כמ״ש ובדעת חדרים ימלאו (יהל אור).

[1956] עי׳ אות טו.

לה לכל א׳ בפנ״ע (כללים ח״א עד ע״ב), כל ההתהוות דהעולמות בי״ע הרי הם בגבול ומדה ועל זה התגלה באצילות כדי לפעול בגבול ומדה כי כל הספי׳ דאצי׳ הנה הם השרשים לכל תוצאות דגבול ומדה (כללים ח״ב צט ע״א), האצילות שהוא השורש לגילויו ית״ש אשר בגבול ומדה (כללים ח״ב קכב ע״ג), א״ק ואצילות הנה היה להם ראש וסוף (ביאורים ח״א ב ע״ד), אינם ח״ו כבחי׳ גבול ומדה שאנו תופסים ומשיגים, כי אין שום השגה לשום נברא בהספי׳ מאומה, ומשום שהרי הם למעלה מכל הבריאה כולה, וכמו שהארכנו בזה בספר הדע״ה ח״א דרוש ה׳ סימן ז׳ ובכ״מ, אך עכ״ז הנה הם עכ״פ השורש דהגבול ומדה אשר בהבריאה, ומצדם אנו מכנים כל בחי׳ הפרצופים וכל ענייניהם, והוא משום כי הם השרשים לזה אשר בהבריאה (ביאורים ח״א ל ע״ב), מאחר הצמצום ולמטה, הנה גילה המאציל ית״ש כח מסתיר לאורו הפשוט והאציל את בחי׳ הגבול, וכן האציל שם את כל הי״ס בבחי׳ גבול ומדה בערכם, וכמ״ש ברע״מ (פנחס רנז ע״ב) דכל ספירה אית לה שם ידיע ומדה וגבול ותחום (והכל בערכם כנז׳) (דע״ה ח״א נז ע״א), התלבש בהם ביחוד עצום עד שנתגלה הוא עצמו על ידיהם בשם, שהוא השם המיוחד שם יהוה ב״ה, ובכל השמות והכינוים המסתעפים ממנו, דכל ספירה אית לה שם ידיע, וע״י שהוא חד עמהם נעשו הם גופה לשמותיו, והם מעתה כולם שמותיו של עצמותו ממש ית״ש (דע״ה ח״א עז ע״ג).

סז עי׳ זהר ח״ב מב ע״ב: אבל בתר דעבד האי דיוקנא דמרכבה דאדם עלאה[1957] נחית תמן ואתקרי בההוא דיוקנא יהו״ה[1958] בגין |דישתמודעון ליה במדות דיליה בכל מדה ומדה| (דאשתמודעון ליה בדמות דיליה) וקרא אל אלהים שדי צבאות אהי״ה בגין |דישתמודעון| (דאשתמודעון) ליה בכל מדה ומדה איך יתנהג עלמא בחס״ד ובדינא כפום עובדיהון דבני נשא דאי לא יתפשט נהוריה על כל[1959] ברייז איך ישתמודעון ליה ואיך יתקיים (ישעיה ו ג) מלא כל הארץ כבודו:

תרגום: אבל אחר שעשה דמות זה של המרכבה של אדם עליון, ירד לשם ונקרא באותו דמות, יהו״ה, כדי שיכירו אותו במדות שלו, בכל מדה ומדה. וקרא אל אלהים שדי צבאות אהי״ה, כדי שידעו אותו בכל מדה ומדה, איך יתנהג העולם, בחס״ד ובדין, כפי מעשי בני האדם. שאם לא יתפשט אורו על כל הבריות, איך ידעו אותו, ואיך יתקיים ״מלא כל הארץ כבודו״.

Commented [O27]: א
ולי למחקו

[1957] ר״ל ספי׳ שבכללם נק׳ אדם והן מרכבה לא״ס (יהל אור). עי׳ מלואים אות סה.

[1958] והנה נתגלה שם עצמותו גופה בבחי׳ אלו הד׳ אותיות יהו״ה, והוא אלה״ינו, כי הרי עצמותו גופה נתגלה ע״י האצילות בבחי׳ הד׳ אותיות הללו. וכמו שמבואר ברע״מ (פ׳ בא מב ע״ב) דע״י התלבשו באצילות נתגלה הוא עצמו בהשם הוי״ה ב״ה, עש״ה ותמצא (הקדו״ש ו ע״ב), ועי׳ דע״ה ח״א נז ע״ד. מקבל האצי׳ אור א״ס ג״כ עכ״פ דרך הא״ק והעקודים אשר שם הוא הקו דאור א״ס העיקרי ולכן נעשה האצי׳ אלהות גמור עכ״פ לעולם והיינו כי הגם שאינו מאיר בו מעתה האור דא״ס בבחי׳ בלתי גבול ובלתי תכלית אשר הוא נקרא בשם אור א״ס אמנם הנה עומד אורו וגילויו שם להאיר על ידו בבחי׳ גבול ומדה ומתגלה שם בכל השמות כולם שהם אלהות ובפרט בהשם הוי״ה ב״ה שהוא שורש כל השמות כולם והוא נקרא שם העצם משום שהוא על העצמות דאור א״ס המתפשט באצי׳ ע״י הא״ק והעקודים כנז׳ ונתגלה אותו העצמות דאור א״ס ע״י האצילות בשם יהו״ה ב״ה (כללים ח״ב צח ע״ד).

[1959] א עי׳ ריש ספר ע״ח: וכן בענין הכנויים כגון רחום וחנון ארך אפים, לא יקרא על שמם זולת בהיות נבראים בעולם שיקראו לו ארך אפים וכיוצא בזה בשאר הכינוים כולם. אמנם בהיות העולמות נבראים, אז יצאו פעולותיו וכוחותיו יתברך לידי פועל ויהיה נקרא שלם בכל מיני פעולותיו וכחותיו, וגם יהיה שלם בכל השמות וכינוים בלתי שום חסרון כלל ח״ו. וענין טעם זה נתבאר היטב בס״ה פ׳ פנחס (דף רנז ע״ב) וז״ל, פקודא תליסר וכו׳ דא ק״ש ואית למנדע דאיהו אקרי חכם בכל מיני חכמות ומבין בכל מיני תבונות וכו׳ אלא קודם דברא עלמא אתקרי בכל אילין דרגין ע״ש ברייז דהוו עתידין להבראות דאי לאו הויין ברייז בעלמא אמאי אתקרי רחום דיין אלא ע״ש ברייז דעתידין וכו׳, ובפ׳ בא (דף מב ע״ב) וז״ל, דאי לא אתפשט נהוריה על כל ברייז איך ישתמודעון ליה ואיך יתקיים מלא כל הארץ כבודו.

ועיי״ש במאיר העץ: יש להדגיש שכתוב בפרשת פנחס שם וז״ל ובאלין שמהן מארי עלמא איהו אתפשט ואמליך בהון ואתקרי בהון ודר בהון כנשמתא לגבי אברים דגופא, ע״כ. אם כן האצילות עמו הוא שמו והוא ושמו חד הוא, וכשמתפללים אל השם על ידי כל השמות הנזכרים הולכת התפילה אל המאציל בעצמו הנקרא בזה השם שהוא האצילות (דע״ה ח״א נה ע״ד). פי׳, שאמנם כלול בגילוי השמות שרואים את הנהגתו הבאה לידי ביטוי על ידי שמות אלו, אמנם יש להדגיש שהשם הוא אינו רק שם של הנהגה מסויימת שלו ית׳, אלא הוא שם שלו עצמו ית׳, המתפשט בזה העולם להתגלות בגוון מיוחד זה של אותו השם, ע״כ.

הוא חוט הא״ס המבריח בתוך כל העולמות (רמ״ז).

סח עי׳ ע״ח (שי״ג פ״י): ח׳ ת״ד קדמאין הם ח׳ ספי׳ דחכמה והם ממלכות עד הבינה כי הכתר וחכמה של מ״ס לא נתגלו כלל כי לא היה יכולת בתחתונים לקבל הארתן וסדרן כך[1960], ״אל״ מלכות, ״רחום״ יסוד, ״וחנון״ הוד, ״ארך״ נצח, ״אפים״ ת״ת, ״ורב חסד״ גבורה, ״ואמת״ חסד, ״נוצר חסד״ בינה ולזה הנו״ן של נוצר גדולה.
עי׳ מבו״ש (ש״ג ח״ב פי״ב) שכל הנ״ל במקיפים שבחכמה, והפנימי הם כסדרן. ״אל״ בינה דחכמה. ״רחום״ חסד. ו״חנון״ גבורה. ״ארך״ ת״ת. ״אפים״ נצח. ו״רב חסד״ הוד. ו״אמת״ יסוד. ״נוצר״ מלכות דחכמה.

סט עי׳ זהר ח״א נ ע״ב: אבל תא חזי מאן דבעי למנדע חכמתא דיחודא קדישא יסתכל בשלהובא דסלקא מגו גחלתא או מגו בוצינא דדליק[1961] דהא שלהובא לא סלקא אלא כד אתאחד במלה גסה [נ״א אחרא[1962]] תא חזי בשלהובא דסלקא[1963] אית תרין נהורין חד נהורא חוורא[1964] דנהיר וחד נהורא דאתאחיד [בה] אוכמא או תכלא[1965] ההוא נהורא חוורא[1966] איהו לעילא וסלקא באורח מישור[1967] ותחותיה ההוא נהורא תכלא[1968] או אוכמא דאיהו כרסיא להההוא חוורא[1969] וההוא נהורא חוורא שארי עלויה[1970] ואתאחידו דא בדא[1971] למהוי כלא חד [וההוא] (דא) נהורא אוכמא[קמה] גוון תכלא דאיהו לתתא הוא כרסיא דיקר להההוא חוורא[1972] ועל דא רזא דתכלתא והאי כרסיא תכלא אוכמא אתאחד במלה אחרא[1973] לאתדלקא דהוא מתתא[1974]
תרגום: אבל בא וראה, מי שרוצה לדעת חכמת היחוד הקדוש, יסתכל בשלהבת שעולה מתוך הגחלת או מתוך נר שדולק, שהרי השלהבת לא עולה אלא כשנאחזת בדבר גס (אחר). בא וראה, בשלהבת שעולה יש שני אורות, אחד אור לבן שמאיר, ואחד אור שנאחז בה שחור או תכלת. אותו אור לבן הוא למעלה ועולה בדרך ישר, ותחתיו אותו אור תכלת או שחור שהוא כסא לאותו לבן, ואותו אור לבן שורה עליו ונאחזים זה בזה להיות הכל אחד. ואותו אור שחור צבע תכלת שהוא

[1960] עמק המלך (שט״ז פס״ה): על ידי י״ג מדות של עתיק יומין, באים מלמעלה התיקונים לז״א, שמקבל שמונה מדות ראשונות שבכתר הן בפנימי הם (כנ״ל).
.
[1961] דע כי יש יחוד עליון ניכר בגחלת ובשלהבת והם ה׳ בחינות כנגד חמשה פרצופים שבעולם האצילו׳ ממטה למעלה ואלו הם תכלת הדבוק בפתיל׳ ופעמים היא גוון אודם והירוק והלבן ואור אחד מקיף ניכר לעין ואור אחר עליון יותר ומקי׳ על כולן ואינו ניכר ונרגש לעין (שער מאמרי רשב״י). מתוך נר הדולק (ד״א).
[1962] ולפיכך אש עליון צריך לאש תחתון כדי לעלות, והיינו טעמא שצריך ליחוד המלכות לייחד אליה שבעה היכלות, שאין לה עליה למעלה להתייחד אם לא על ידי שהם מקבלים השפע ומעלים ההתעוררות (אור יקר).
[1963] עי׳ יהל אור ח״א טז ע״א.
[1964] הוא משל לת״ת כדמפרש לקמיה (אור יקר). בהקדמה י ע״ב, כא ועז ע״ב ופג ע״ב ויקהל ריג ע״ב ופקודי רכו ע״ב ובר״מ בפ׳ צו לג ע״א ויצא קנא ע״א תרומה קמא (ד״א).
[1965] הוא גוון נגד הקלי׳ והיא בחי׳ נגדם שלא ישלטו שם, והיא גוון לה מצד הדין גם כן ושתיהם גווני דין (אור יקר). פקודי רכו ע״ב (ד״א).
[1966] ת״ת (רח״ו).
[1967] ת״ת שהוא סוד קו האמצעי, לבן מצד לובן הכתר (אור יקר), קו האמצעי (רח״ו).
[1968] מלכות (רח״ו).
[1969] עם היות זה דין אוכמא תכלתא וזה רחמים חוורא, עכ״ז איהי כורסייא להההוא חוורא דהיינו שיש בו בחי׳ הלובן לתייחס הכסא אל הרוכב והיינו קשוטין דשכינתא (אור יקר).
[1970] היינו שהוא ג״כ רצונו להתייחד עמה ומעלה היא לו מפני האור המתרבה עליו ומפני תיקוניה וקשוטיה היפים (אור יקר). רצונו להתייחד בו (רח״ו). עי׳ שלח קסג ע״ב ותרומה קמט ע״ב (לש״ו).
[1971] אחר תיקונו וייחוד המדרגות הזכרים בעצמן ותיקוני׳ וייחוד המדרגות הנקבות בעצמן שזהו אומרו איהו כורסייא להההוא חוורא תיקוניה לענין הייחוד כדאמרן וכן תיקון דידיה דשריא עלוי כדאמרן אחר כך אתאחדו דא בדא ייחודם זה בזה זכר בנקבה ה׳ אחד ושמו א׳ ואחר כך הוא ושמו א׳ דא נהורא אוכמא שהוא נהורא לפי האמת, אמנם יקרא אוכמא לערך אור עליון והנהגתו בדין דהיינו גוון תכלא כי גוון יקרא מציאות הפעולה להנהגה וירצה לעיל הוא סתם כורסייא כאשר הוא גוון תכלא או נהורא אוכמא אחד משתים וכו׳ (אור יקר), יחוד דכר ונוקבא (רח״ו).
[1972] ת״ת (רח״ו).
[1973] היינו הכחות המתפשטים ממנה להנהגת התחתונים שהם שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם והיינו התעוררות תחתון (אור יקר).
[1974] פי׳ אותו שתחת התכלת והיא הנר בעצמה דהיינו השמן או שעוה שבנר גופה ובפתילה. א״מ (נ״א).

למטה הוא כסא כבוד לאותו לבן, ועל זה סוד התכלת. וכסא זה תכלת שחור נאחז בדבר אחר להדלק, שהוא מלמטה.

ע עי׳ שעה״כ ה ע״ד: ובזה תבין ג״כ מ״ש בזוהר בראשית (דף יח ע״ב): ה׳ אלהינו ה׳, גוונין סתימין דלא אתחזן ואתקשרן אל מקום א׳ יחודא חדא עילאה כו׳, יחודא עילאה שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד, דא לקבל דא, יקוו המים מדידו דקו ומשחתא כו׳[1975]. וענין זה ביארנוהו בסוד קריאת שמע ע״פ שמע ישראל (כד סע״א), כי אז נכנסין כל אלו המוחין בז״א במלת אחד, כי הוא סוד א״ח ז״א[1976], ד׳ נוקביה, המקבלים אלו המוחין.
וגם יש בו פירוש אחר, כי הא״ח שהוא ז״א מקבל ד׳ מוחין, ונמצא כי גם פסוק (בראשית א ט) יקוו המים, ה״ס כניסת המוחין ברישא דז״א, בסוד מדידו דמשחתא דקו המדה כנז׳ אצלינו שם (דרוש ז׳)[1977]. והנה אומרו אל מקום א׳, ירמוז כי המוח חכמה דאימא הנה הוא ד׳ שמות יה״ו במילואם כנ״ל, והם בגימ׳ מקום, והם ל״א אותיות, והם נכנסין בזו״ן הנק׳ אחד, וזהו אל מקום אחד.

עא עי׳ (&): ו״יאמר אל״הים יק״וו ״המים וגו׳[1978] (בראשית א ט) בארח קו[1979] למהוי בארח מישר דהא מרזא דההיא נקודא קדמאה[1980] נפיק כלא בסתימו עד דמטי ואתכניש להיכלא עלאה[1981] ומתמן נפיק בקו מישר[1982] [ל]שאר דרגין עד דמטי להההוא אתר חד דכניש[1983] כלא בכלל דכר ונוקבא[1984] ומאן איהו חי עלמין המים דנפקי מלעיל מאת ה׳ עלאה מתחת השמים ו׳ זעירא ועל דא ו״ו חד שמים וחד מתחת השמים[1985] כדין (שם) ותראה היבשה[1986] דא ה׳ תתאה דא אתגלי וכל שאר אתכסי ומגו האי בתראה[1987] אשתמע בסוכלתנו ההוא דאתכסי[1988].
אל מקום אחד[1989] בגין דהכא הוא קשורא דיחודא דעלמא [עלאה] (תתאה) יהו״ה אחד[1990] ושמו אחד[1991] תרין יחודין[1992] חד דעלמא עלאה[1993] לאתיחדא בדרגוי וחד דעלמא תתאה[1994] לאתיחדא בדרגוי קשורא דיחודא דעלמא עלאה עד הכא איהו חי עלמין תמן אתבסים ואתקשר עלמא עלאה ביחודא דיליה ובגין כך אקרי מקום אחד כל דרגין וכל שייפין מתכנשין תמן והוו כלהו [ביה] חד בלא פרודא כלל ולית דרגא דאתיחדן [תמן] ביחודא חד אלא האי וביה אתכסיין כלהו בארח סתים בתיאובתא חד.

1975 עי׳ עיונים אות עא.
1976 עי׳ עיונים אות עב.
1977 עי׳ לקמן דף יח ע״ג, ועי׳ עיונים אות עג.
1978 ר״ת יהו״ה (הערת הזוהר). עי׳ זוהר הרקיע.
1979 ואמר אורח קו. כי הגבול לנוקבא הולכין דרך אחור. אבל ה״ח יורדין מנוקבא שהוא אבא להיכלא יסוד א׳. ומשם לכל דרגין עד דמטי לאחד שהיא יסוד ז״א שבאתערותא דיליה כן איבר׳ דכורין נעשה אחד. ומבשרי אחזה אלקי. וכן איברי׳ נעשין אחד. ואח״כ שניהם נעשין אחד (ש״נ).
1980 חכמה (רח״ו).
1981 גבורה דבינה (רח״ו).
1982 חוט שדרא דז״א (רח״ו). ומתמן נפיק בקו מישר כו׳ מכאן ראיה לדברי האומר שכך הוא סדר האצילות שחכמה האצילה חסד לנצח ובינה האצילה גבורה והוד וכתר האצילה ת״ת יסוד והמלכות ג״כ ועי׳ תרומה קע״ה ע״ב חסד עלאה מחכמה (גו מחשבה) (ד״א). פי׳ כתר האציל ת״ת וח׳ לבי׳ ובי׳ לז״א כמש״ל ע״ד א׳ מתמן נפקו אש״א ורוח״א ומייא וע״ל רנא ע״ב במתני׳ ומ״ש שם. הרש״ב (נ״א). הוא מש״ל כי נה״י דאימא מתפשטים בו״ק דז״א (מ״מ).
1983 יסוד (רח״ו).
1984 יוצא מזכר ונכנס בנקבה (רח״ו).
1985 יסוד (רח״ו).
1986 מלכות (רח״ו).
1987 מלכות (רח״ו).
1988 בינה (רח״ו).
1989 יסוד דנוק׳ (רח״ו).
1990 ז״א (מ״מ).
1991 מלכות (מ״מ). תרומה קלד ע״א (הערת הזוהר).
1992 עי׳ ע״ח שער אח״ף פרק ה. ״עלאה״ הוא באצילות ו״תתאה״ בבי״ע, שכן בבי״ע הוא המקום בו מתגלה שהוא ית׳ מהוה את הכל וממציא את הכל ומשגיח בכל ומנהיג את הכל (ביאורים ח״א מב ע״ג).
1993 ת״ת (רח״ו).
1994 מלכות (רח״ו).

(ו)עד הכא בדרגא [דא] אתייחד עלמא דאתגלייא בעלמא דאתכסייא[1995] עלמא דאתגלייא [אתייחד אוף הכי לתתא ועלמא דאתגלייא] איהו עלמא דתתא״ה (ישעיה ו א) וארא את אדנ״י (שמות כד י) ויראו את אלהי ישראל[1996] (במדבר יד י) וכבוד יהו״ה נראה (שם יז ז) וירא כבוד יהו״ה (יחזקאל א כח) כמראה הקשת וגו׳ כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יהו״ה ודא איהו רזא ותראה היבשה (שם) [כמראה הקשת זה חי עלמין וזהו] (בראשית ט יג) את קשתי נתתי בענן[1997] [דא מלכות] נתתי מן יומא דאתברי עלמא ביומא דעיבא דאתחזי קשת ודאתער שמאלא לאתתקפא מראה דמות כבוד יהו״ה (יחזקאל א כח) אתער שמאלא לאתתקפא נפקת רחל ותקש בלדתה[1998].

מיכא״ל בסטרא דא[1999] רפא״ל בסטרא דא גבריא״ל בסטרא דא ואינון גוונין דאתחזיין בההוא דמות חיור וסומק וירוק כן מראה הנגה סביב נהירו דאתכסייא בגלגולא דחיזו ודעינא (דעיבא) הוא מראה דמות כבוד יהו״ה גוונין דאתיחדא יחודא תתאה[2000] לפום יחודא דאתייחד יחודא דלעילא יהו״ה אלהינ״ו יהו״ה[2001] גוונין סתימין דלא אתחזן ואתקשרן אל מקום אחד יחודא חדא בעלאה[2002] גוונין [בקשת] (לקשת) לתתא[2003] לאתיחדא בהו חוור סומק וירוק[2004] כגוונין סתימין[2005] ואינון יחודא אחרא רזא ושמו אחד.

בשכמל״ו יחודא דלתתא[2006] יחודא עלאה (דברים ו ד) שמע ישראל יהו״ה אלהינ״ו יהו״ה אחד דא לקביל דא יקוו מדידו דקו (ומשירותא הכא שית תיבין משירותא) [ומשחתא[2007] הכא שית תיבין[2008] והכא שית תיבין משחתא] בוצינא דקרדינותא דכתיב (ישעיה מ יב) מי[2009] מדד בשעלו מים ודא איהו (בראשית א ט) יקוו המים הכא שעורא דיוצר עלמין[2010] יו״ד ה״א וא״ו ה״א קדו״ש קדו״ש קדו״ש (ישעיה ו ג) דא איהו יקוו המים יהו״ה צבאות דא איהו אל מקום אחד ברזא דשמא דא מלא כל הארץ כבודו דא ותראה היבשה רזא גליפא שמא דיחודא כוז״ו במוכס״ז כוז״ו קדישא.

תרגום: ״ויאמר אלהים יקוו המים וגו׳״, בדרך קו, להיות בדרך ישרה. שהרי מסוד של אותה נקודה ראשונה הכל יצא סתום, עד שהגיע והתכנס להיכל עליון, ומשם יצא בקו ישר לשאר הדרגות, עד שמגיע לאותו מקום אחד שכונס הכל בכלל של זכר ונקבה, ומיהו, חי העולמים. המים שיוצאים מלמעלה מאות ה׳ העליונה. ״מתחת השמים״ ו׳ קטנה, ועל זה ו״ו, אחד שמים, ואחד מתחת השמים, אז ״ותראה היבשה״ זו ה׳ תחתונה. זה התגלה, וכל השאר התכסה. ומתוך האחרונה הזו נודע בתבונה אותו שהתכסה.

״אל מקום אחד״, בגלל שכאן הוא קשר היחוד של העולם העליון. ״יהו״ה אחד ושמו אחד״. שני יחודים, אחד של העולם העליון להתייחד בדרגותיו, ואחד של העולם התחתון להתייחד בדרגותיו. קשר היחוד של העולם העליון עד כאן הוא. חי העולמים שם מתבשם, ונקשר העולם העליון ביחוד שלו, ולכן נקרא מקום אחד. כל הדרגות וכל האיברים מתכנסים שם, ונהיו כולם בו אחד בלי פרוד כלל. ואין דרגה שמתייחדת שם ביחוד אחד אלא זו, ובו מתכסים כולם בדרך סתום, בהשתוקקות אחת.

[1995] אתיחד עלמא דאתגלי׳ בעלמא דאתכסי׳ כו׳. נ״ב ועלמא דאתכסיא נקרא דא דלית ביה השגה. אבל בנוקבא כבר יש השגה. ונקרא ותראה היבשה (ש״נ).

[1996] גוונין דז״א סתימין ודנוק׳ אתגליין ושם הראיה וכו׳ ואמר את אלקי ישראל, ״את״ הוא הנוק׳ (יהל אור ח״א י ע״ג).

[1997] כלומר הקשת הוא בחי׳ היסוד, והיא ניתנה בענן, שהוא כינוי למלכות, ואז נהיה יחוד (דע״ה ח״ב פח ע״א).

[1998] אותיות קש״ת (רח״ו). נמצא כשהשמאל אתתקף המלכות מלאה דינים ורוצה להריק אותם על העולם להחריבו (מ״מ). ריש חיי שרה ומנחת יהודה דף ע (ותקש בהפוך אתוון וקשת) (ד״א).

[1999] פי׳ הם מרכבה של המלכות שמתראים בה הארת חג״ת וענפיהם הם מיכאל גבריאל רפאל שהם ענפי חג״ת (מ״מ).

[2000] פי׳ הגוונים של המלכות תלויים בגוונים של ז״א, כשמאירים של ז״א גם של המלכות מאירים (מ״מ).

[2001] הם חג״ת דז״א, ה׳ חסד, אלקינו גבורה, ה׳ ת״ת (מ״מ).

[2002] והוא יחוד ז״א (מ״מ).

[2003] פי׳ מיכאל גבריאל רפאל, שהם מרכבה דמלכות, והם הגוונים הנראים בקשת בעולם הזה (מ״מ).

[2004] פי׳ לחבר עמהם הארת חג״ת עם ענפיהם שהם מיכאל גבריאל רפאל שהם נגלים (מ״מ).

[2005] הם חג״ת העיקרים (מ״מ).

[2006] יחוד ו״ק דמלכות מן החיצונים (מ״מ).

[2007] פי׳ הם המוחין דז״א (מ״מ). עי׳ שעה״כ ה ע״ד.

[2008] פי׳ ז״א יש בו ו״ק, וע״י המוחין נגמר פרצופו (מ״מ).

[2009] ויחי רטו ע״ב וריש תקון כד ע״ב (ד״א).

[2010] בראשית כג ע״א (הערת הזוהר).

עד כאן בדרגה זו מתייחד העולם הנגלה בעולם הנסתר. העולם הנגלה מתייחד גם כן למטה, ועולם הנגלה הוא עולם התחתון, ״וראה את ה׳״, ״ויראו את אלהי ישראל״, ״וכבוד ה׳ נראה״, ״וירא כבוד ה׳״, ״כמראה הקשת וגו׳ כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה׳״. וזהו סוד ״ותראה היבשה״. ״כמראה הקשת״ זה חי העולמים, וזהו ״את קשתי נתתי בענן״, זו מלכות, נתתי מיום שנברא העולם. ביום מעונן, כשנראית הקשת (כשמתעורר השמאל להתגבר) מראה דמות כבוד ה׳, מתעורר השמאל להתגבר. יוצאת רחל ותקש בלדתה.

מיכא״ל בצד זה, רפא״ל בצד זה, גבריא״ל בצד זה. והם הצבעים שנראים באותה דמות, לבן ואדום וירוק. ״כן מראה הנוגה סביב״, האור שהתכסה בגלגול מראה העין, הוא מראה דמות כבוד ה׳. הצבעים שהתייחדו היחוד התחתון הם לפי היחוד שהתייחד יחוד עליון. ״ה׳ אלהינו ה׳״. צבעים סתומים שלא נראים ומתקשרים אל מקום אחד. יחוד אחד בעליון, הצבעים בקשת למטה להתייחד בהם, לבן אדום וירוק, כמו צבעים סתומים, והם יחוד אחר, סוד ושמו אחד.

״ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד״, היחוד שלמטה. יחוד עליון ״שמע ישראל יהו״ה אלהינו יהו״ה אחד״. זה כנגד זה. ״יקוו״, מדידות של קו ומדה, כאן שש תיבות וכאן שש תיבות. מדידת הנר החזק, שכתוב ״מי מדד בשעלו מים״, וזהו ״יקוו המים״. כאן שיעור של יוצר העולמות, יו״ד ה״א וא״ו ה״א. ״קדוש קדוש קדוש״ זהו ״יקוו המים״. ״ה׳ צבאות״, זהו ״אל מקום אחד״, בסוד של שם זה. ״מלא כל הארץ כבודו״, זה ״ותראה היבשה״, סוד חקיקת שם היחוד כוז״ו במוכס״ז כוז״ו הקדוש.

עב עי׳ זהר ח״ב קטז ע״א: וועליה| (ועלה) אוקמוה מארי מתניתין |בחגיגה| על מה העולם עומד על עמוד אחד ששמו צדיק שנאמר (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם ובודאי איהו ברית דשבועה דעליה קיימין א״ח[2011] ד׳[2012] דאינון שמיא וארעא[2013] דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי א״ח שמים הדא הוא דכתיב (מ״א ח ל) ואתה תשמע השמים[2014] ד׳ הארץ הדא הוא דכתיב (ישעיה סו א) והארץ הדום רגלי.

תרגום: ועליו בארו בעלי המשנה בחגיגה על מה העולם עומד על עמוד אחד ששמו צדיק שנאמר וצדיק יסוד עולם ובודאי הוא ברית של שבועה שעליו עומדים א״ח ד׳ שהם שמים וארץ שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי א״ח שמים זהו שכתוב ואתה תשמע השמים ד׳ הארץ זהו שכתוב והארץ הדם רגלי.

ועי׳ ח״ג רנז ע״א: ואיהי פקודא רביעאה יחוד מסטרא דעמודא דאמצעיתא שמע ישראל ואיהי כ״ה כ״ה אתוון עמיה בשית תיבין דאינון שמע ישראל ובגינה אמר אברהם נלכה עד כ״ה ונשתחוה כ״ה תאמר לבית יעקב איהו א״ח עמודא דאמצעיתא ואיהי ד׳ שלימו דיחודא דיליה לאשלמא ביה אחד א״ח כליל ט׳ ספיראן דאינון א׳ אין סוף[2015] ח׳ תמניא ספיראן מחכמה עד יסוד ד׳ מלכות קוצא דילה[2016] בה אשתלימו לעשרה[2017] דאינון יו״ד ה״א וא״ו ה״א ד׳ כלילא מד׳ אתוון יהו״ה.

תרגום: והמצוה הרביעית היא[2018] יחוד מצד העמוד האמצעי, שמע ישראל, והיא כ״ה, כ״ה אותיות עמו בשש תיבות שהן שמע ישראל, ובגללה אמר אברהם, ״נלכה עד כ״ה ונשתחוה״ ״כ״ה תאמר לבית יעקב״. הוא א״ח, עמוד האמצעי, והיא ד׳ שלמות היחוד שלו להשלים בו אחד. א״ח כולל תשע ספירות, שהן א׳, אין סוף, ח׳ שמונה ספירות מחכמה עד יסוד, ד׳ מלכות הקוץ שלה, בה נשלמות לעשר שהם יו״ד ה״א וא״ו ה״א, ד׳ כלולה מארבע אותיות יהו״ה.

[2011] שכולל ט״ס כמנין א״ח (ט׳ גלגלים בשמים – מצאתי כתוב על הגליון) (יהל אור).

[2012] שד׳ הוא מלכות כידוע (מד׳ כנפות הארץ מצאתי כתוב על הגליון) (יהל אור).

[2013] עי׳ לקמן קעה ע״ב וח״ג שו ע״ב (לט״ו).

[2014] ת״ת שהוא כלל הו״ק, והוא נקרא אתה, וכמ״ש (מלכים א׳ ח לב) ואתה תשמע השמים, ואמרו בזוה״ק (משפטים קטז ע״א) כי הוא קאי על ת״ת שהוא כלל הו״ק, ושם נתגלה המאציל בשם הויה ב״ה וכנ״ל שער ז׳, ועל זה נאמר ואתה תשמע השמים, כי הוא נקרא שמים, וכמ״ש בזוהר שם, וכן בזוהר (ח״א דף רסב ע״ב, ובח״ב דף רעא ע״א), וכן אמרו בתיקונים (תיקון יט דף טל ע״ב), כי ת״ת שהוא כלל הו״ק, הוא נקרא אתה (הקדו״ש פח ע״ב).

[2015] כתר (יהל אור).

[2016] ר״ל קוצא דאיהי ד׳ משלמת לעשר, וד׳ עצמה כלילא מל׳ כו׳ (יהל אור).

[2017] תבין כי קוץ הד׳ שבמלכות משלים הי״ס של יוד הא ואו הא נראה כי אלו הם י״ס מעילא לתתא וקוץ זה הוא מלכות האחרונה של הזכרים ולכן זה נרמז בקוץ הד׳ של אחד והבן זה היטב מאוד (זהר הרקיע).

[2018] כנ״ל

ועי׳ עוד תיקו״ז צד ע״א: ועוד נעשה אדם שכינתא תתאה נטילת עצה מקודשא בריך הוא דאתמר ביה כתפארת אדם לשבת בית (ישעיה מד יג) דעמודא דאמצעיתא ושכינתא עלייהו אתמר זכר ונקבה בראם ואתקריאו אדם וכגוונא דיליה אמר לתתא באדם וחוה (בראשית ה ב) זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם וכמה דקודשא בריך הוא ושכינתיה אתקרי אחד הכי קרא לון אחד לאדם ולאתתיה הה״ד (ישעיה נא ב) כי אחד קראתיו דתפארת איהו א״ח כליל תשע ספירן מלכות ד׳[2019] עשירית ליה כלילא מעשר דאינון יו״ד ה״א וא״ו ה״א ואיהי ד׳ כלילא מארבע אתוון דאינון יהו״ה קוצא דאת ד׳ מורה על עשר וד׳ על ארבעה דהכי רשות היחיד רחבו ארבעה וגבהו עשרה והא אוקמוה.

תרגום: ועוד נעשה אדם השכינה התחתונה נוטלת עצה מן הקדוש ברוך הוא שנאמר בו כתפארת אדם לשבת בית שעל העמוד האמצעי והשכינה נאמר זכר ונקבה בראם ונקראו אדם וכמותו אמר למטה באדם וחוה זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם וכמו שהקדוש ברוך הוא ושכינתו נקרא אחד כך קרא לאדם ולאשתו אחד זהו שכתוב כי אחד קראתיו שתפארת הוא א״ח כולל תשע ספירות המלכות ד׳ עשירית לו כלולה מעשר שהם יו״ד ה״א וא״ו ה״א והד׳ כלולה מארבע אותיות שהן יהו״ה הקוץ של האות ד׳ מורה על עשר וד׳ על ארבעה שכך רשות היחיד רחבו ארבעה וגבהו עשרה והרי פרשוה.

בהגר״א: דא עמודא דאמצעיתא ושכינתי׳ - ר״ל, אדם כתיב כתפארת ובית נוק׳ וזהו לשבת לשבת יצרה (ישעיה מה יח) ומ״מ איהי שלימו דאדם העשירית כמו שמפרש והולך ולכן שניהם יחד אדם א׳ כמו שמפרש והולך עלייהו: **כי אחר כו׳** - דקאי על אברהם ושרה כמ״ש למעלה ואמר וכמה דקב״ה ושכינתי׳ כו׳ כמו שמפרש והולך דתפארת איהו א״ח כו׳.

עג עי׳ זו״ח נו ע״ד: שיעורא דליה שיעורא למיעבד מדידין ושיעורין לסטרין כלהו יהו״ה אלקינו יהו״ה רזא דארביסר[2020] אתוון תלת שמהן פנימאין כללא דכלא רזא חדא עילא ואמצעיתא ותתא[2021] הכא כללא דכל סטרין מאתר דלית ביה שיעורא דאקרי אין סוף עד סייפי סטרא בתראה תתאה לכל דרגין.

חד לעילא אתר דשירותא דמתמן נפקין שבילין לכל סטרין חד באמצעיתא רזא דמשה אכליל גרמיה ביה[2022] בגו אברהם ויצחק חד כללא דדוד מלכא תיקונא וסמכא חד לכלהו וכד מתחברן אתוון[2023] דמהימנותא אתגליין בחבורא וקישורא דכלא תרין עלמין עילאה ותתאה עילאה סלקא עד דלית שיעורא ואין סוף[2024].

תתאה נחתא בשעורא עד סוף דכל דרגין עלמא עילאה דמתקשרא וסלקא עד א״ס פליג אתווי בדרגוי שבע אתוון יהו״ה אל״ה ע״ג רזא דעלמא עילאה דמתקשרא וסלקא עד א״ס ואתפליג באתווי שבעה עלמא תתאה דמתקשרא ביה ונחתא עד סוף דכל דרגין פליג אתווי בדרגוי שבע אתוון יג״ו יהו״ה תלת אתוון עילאין בד׳ אלים רזא חדא חבורא וקשורא חדא דלית בהו פירודא ובג״כ לארביסר אתוון ז׳ וז׳ וכלא חד אחד ואוקמוה דלי״ת עילאה ורב על שאר אתוון וכן רי״ש דאל אחר לאשתמודעא דלא לאחלפא רזא קדישא עילאה ולאכללא סטרא אחרא בהדיה סימן עי״ן דל״ת דאינון רברבין ע״ד לאסהדא סהדותא.

[2019] לעיל צב ע״א וזהר ח״א רנו ע״ב (לש״ו).

[2020] עי׳ אריכות בבהגר״א בתז״ח יח ע״א.

[2021] ר״ל בינה שכולל ג״ר נק׳ עילא ו״ק אמצעיתא מלכות תתא (בהגר״א בתז״ח יח ע״א).

[2022] ר״ל משה דרגא דת״ת בגו חו״ג אברהם ויצחק ואמר אכליל גרמיה ר״ל לכך אמר אלקינו לכלול גם עצמו והענין כי משה דרגא דהתפשטות בינה בעד״א וזהו בינה לבא בגו גופא עד״א וז״ש אכליל גרמיה (בהגר״א בתז״ח).

[2023] ר״ל תרין עלמין בינה ומלכות כידוע שכל עלמא הוא בנוק׳ מן העולם ועד עולם והן מתחברים ביחד ע״י עד״א כי בינה מסתיימת בו עד החזה ושם מתחלת מלכות כידוע וז״ש בפ׳ שלח לך (דף קסב ע״א) תרי אינון וחד אשתתף בהו ואינין תלתא וכד הוו תלתא אינון חד א״ל אלין תרין שמהן דשמע ישראל דאינון ה׳ ה׳ אלקינו אשתתף בהו ואיהו חותמא דגושפנקא אמת וכד מתחברין כחדא אינון חד ביחודא חדא והוא עד״א שהוא נקרא אמת חותמא דגושפנקא כמ״ש חותמו של הקב״ה אמת והענין כי מורה על ראשון ואחרון ואמצע שהן תלת דרגין בינה עד״א מלכות היה הוה יהיה וכולם מתייחדים בעד״א שלכן נקר׳ אמת א׳ ראש אותיות ות׳ סופן ומ׳ מכוון באמצע וכן האותיות מורים עליהם כידוע ועד״א בו ו״ק וחזה הוא באמצע כי חג״ת מתקשרין בבינה ונה״י במלכות כידוע בהרבה מקומות וזהו שאלקינו מתפלג תלת אתוון לה׳ הראשון וג׳ לה׳ השני והן שבעה ושבעה כמש״ו, וכמ״ש שבע׳ ימים ושבע׳ ימים וכמ״ש בז״ח ש״ה (סב ע״ב) (בהגר״א תז״ח)

[2024] ר״ל לכתר שנקרא א״ס כידוע (בהגר״א בתז״ח).

דרזי דרזין לאפקא משחתא חדא למשיחו דרזא דמהימנותא ומאן דידע רזא דא ידע רזא דמאריה ואחסין תרין עלמין[2025] עלמא דא ועלמא דאתי ומשחתא אקרי קו המדה ודא אתייהיב לחכימי עליונים קדישין דידעין רזא דמאריהון ומשתדלי ביקריה ולא אתייהיב לחייבי עלמא דלא ידעי ולא חיישי ליקרא דאמריהון ואינון זכאי קשוט די בהו רזא דמהימנותא עילאה להו אתיהיב למנדע ולאסתכלא בגין דלא סטאן ימינא ושמאלא קו המדה אורך ורוחב[2026] קו המדה עומקא ורומא קו המדה עיגולא וריבעא בתליסר תרעין[2027] קיימא למנדע ואינון שיתא ועשרין לתרין סטרין[2028] כד מתגלפי בגילופייהו כלא חד במשחתא[2029] דא קו המדה סלקא ונחתא אתגליף בגליפוי לכל סטרין נהורא דלא קיימא בנהורא[2030] גליף[2031] ונפיק נציצו דכל נצוצין[2032] ובטש גו רעוא דרעוון[2033] ואתטמר ביה ולא ידיע בזמנא דרעוא דא בעא לאתפשטא נפיק האי נציצו דטמיר גו האי רעותא בגין דאתחזי ולא אתחזי לאתקיימא כגוונא דא כד אתפשט רעותא דא בטש האי נציצו דאחזי גוון ולא גוון ועאל בההוא[2034] אתפשטותא[2035] ונפק בגוונוי וסלקא וקיימא[2036] בסליקו גו רעותא ואתפשטותא בטש רעוא אתפשטותא דיליה בסתימו דלא אתיידע ואפיק נהורין דקיקין צליליו כלילין כחדא כד בעאן לנפקא האי נציצו דביה גוונין בטש בההוא אתפשטותא ואתדחיק ומגו דחיקו נפקין אינון נהורין דקיקין ואשתמעו כחדא כדין האי נציצו אחזי בהו גווני ואצטבע כלהו כחדא חיור וסומק וירוק ואוכם ואתעכב ביה תריסר ירחין ולבתר אתעקרו מתמן ואשתילו באתר אחרא והאי נציצו סלקא ונחתא והאי איקרי בוצינא דקרדינותא[2037] האי אתקין ובטש בכל

[2025] שזה הסוד בנוי על תרין עלמין כנ״ל (בהגר״א בתז״ח יח ע״א).

[2026] הן שית סטרין אורך ורוחב עומקא ורומא עיגולא ורבועא שיסוד קו המדה הוא (על עד״א והוא) וא״ו שהוא קו המדה כמ״ש בת״ה (כ׳ ע״ב) ודא איהו רזא דקו המדה דאיהו ו׳ כו׳ ע״ש כל הענין וכן בתי״ט (לז ע״א) מאי קו דא אות ו׳ כו׳ (בהגר״א בתז״ח)

[2027] ר״ל זהו גימטרי׳ אחד (בהגר״א בתז״ח).

[2028] שכל מדה יש לו שני קצוות שלכן ו״ק מתפלגין לי״ב גבולי אלכסון ולכן בו שם הוי״ה גימטרי׳ כ״ו (בהגר״א בתז״ח).

[2029] ור״ל וזהו אחד וכן בתז״ח (ע״ט ע״ג) ג׳ קשרין ה׳ אלקינו ה׳ כו׳ ומשחתא דלהון אחד במדידו דאורכא ופותיא ועומקא ורומא עגולא ורבועא כו׳ (בהגר״א בתז״ח).

[2030] הוא רדל״א (בהגר״א בתז״ח).

[2031] שהאי רדל״א הוא גליף במ״ס ואתטמר גו רעוא דרעוין כמ״ש (א״ז רפט ע״א) וההוא רישא סתימא דברישא דעתיקא דלא אתיידע כו׳ פשיט חד טורנא כו׳ ע״ש היטב וכן שם בדף הקודם ע״ב מצחא דאתגלי בע״ק רצון איקרי דהא רישא עילאה כו׳ עש״ה (בהגר״א בתז״ח).

[2032] הוא בוצינא דקרדינותא הנז׳ בכ״מ כמ״ש למטה (בהגר״א בתז״ח). שכל סטרא דגבורה הוא מתנוצץ בגוונים כידוע והאי בוצינא שורש כל הגבורות וז״ש נציצו דכל נציצין וכן כל מדידו בסט׳ דגבורה שכל התפשטות הוא רחמים וכל מדידו וגבול הוא דין ולכן הוא קו המדה (בהגר״א בתז״ח).

[2033] כמ״ש בא״ז (רפ״ט א׳) וההוא רישא כו׳ בטש כו׳ ואתגליף כו׳ בהאי מצחא כו׳ והאי נצוצא נפיק מגו מוחא כמ״ש במאמר הנ״ל ובמ״ס הוא שורש הגבורות כידוע ובאוירא שבין גלגלתא למ״ס שורש החסדים (בהגר״א בתז״ח).

[2034] בה ההוא (בהגר״א בתז״ח).

[2035] ידוע שהבטישה הוא זיווג נעלם ולשון בטש כי ענין הזיווג הוא לזווג ב׳ הפכים זו״נ שהם חו״ג אש ומים שיתמתקו כמ״ש בא״ר ובהרבה מקומות וזהו לשון הכאה ובטישה וידוע שנקבה תסובב גבר ונכללים שני הזרע שלו ושלה בה כמ״ש (א״ז רצב ע״ב) מבוצינא דקרדינותא נפיק ניצוצא כו׳ ואתכליל לבוצינא כו׳ וכד אתחברו תרווייהו כו׳ ובדף (רצה ע״א) כו׳ אימא אתמשכת ואתכלילת באוירא דכיא כו׳ עש״ה: ונפיק בגוונוי - כי הגוונין הם מסטרא דגבורה כנ״ל רק שאינן מאירים הגוונים ואינן נראים כי הגבורה הוא סטרא דחשך אבל כשנכלל בה חסד שהוא אור אז מאירים הגוונין וכמ״ש בתי׳ ת״ה לענין בינה ומלכות ע״ש אע״ג דכאן הכל רחמים מ״מ שרשן כאן וז״ש לעיל דאתחזי ולא אתחזי שאע״פ שהוא כאן רחמים מ״מ שרש הדין הוא לכן אתחזי ולא אתחזי וכן אמר דאחזי גוון ולא גוון כו׳ (בהגר״א בתז״ח).

[2036] וז״ש בכ״מ כד סליק ברעותי׳ וכאן הוא התחלת הגילוי להברא ראשית שהיא חכמה שירותא דכולא כמ״ש בא״ז (רצ ע״א) וכ״מ (בהגר״א בתז״ח).

[2037] וענין בוצינא דקרדינותא הוא דעת שהוא קו המדה וא״ו דנפיק כו׳ כנ״ל שהוא וא״ו כידוע והוא מתפשט בכל כמ״ש ובדעת חדרים ימלאו כו׳ וכמ״ש (א״ז רפט ע״ב) ועייל לגו דגופא ומלייא כל אינון אדרין כו׳ ע״ש ואמר בפ׳ משפטים (קכ״ג א׳) דעת גניז בפומא דמלכא והוא באלו ג׳ קשרים של חו״ל [חו״ל ר״ת חיך ולשון] כמ״ש לקמן ובתז״ח (ע״ט) ע״ש כל המאמר שעל זה השורש הולך כל המאמר של שם ובדעת תרין עטרין חו״ג כמ״ש (א״ז רצא ע״א) דא תרין עטרין דהוו גניזין כו׳ ע״ש ובדף (רצב ע״ב) ותרין גניזין דיליה כו׳ ע״ש ובוצינא דקרדינותא הוא עיטרא דגבורה של הדעת והוא נקרא נציצו והוא גניז באימא כמ״ש שם תרין עיטרין דהוו גניזין כו׳ ומסט׳ דאימא חד עיטרא דאקרי

נטיען נהורין ואומר לו גדל כדין אפיק מבועין ההוא אתפשטותא עילאה קדמאה ואשקי ונהיר לכלהו ואתרביאו בהאי בוצינא דקרדינותא נהיר מאן דנהיר וסלקא ונחתא ואתפשט לכל סטרין וכדין איקרי קו המדה וקיימא משחתא לעילא ותתא קו המדה בוצינא דקרדינותא בתימא דכל סתימן משחתא נכירא דאתקין שפירו לכלא ההוא שפירו דנפיק מפשיטו קדמאה איהו אתקין לון ביה קיימין למשחתא לעילא ותתא מאן דזכי בהאי וידע ביה זכה למנדע בחכמתא דמאריה זכאה חולקיה בהאי עלמא ובעלמא דאתי דא משחתא לרזא דמהימנותא קו המדה אורכא ופותיא בשיעורא עומקא ורומא בשיעורא עיגולא ורבועא בשיעורא כלא סחרא משחתא חדא כל נהורין וכל רזין לא סלקין ולא נחתין ולא מתפשטין אלא במשחתא דא בר לעילא לעילא דלית שיעורא ולא קיימא בהאי לאסתכלא ולמנדע כל שיעורין וכל משחתין הוא כליל לון וכולא אתכליל ביה קו המדה אינון גוונין דאצטבעו ביה וקיימין ביה אתפשטו וכד אתרביאו סלקן ומתפשטן לאורכא ולפותיא ועומקא ורומא ואיהו סלקא ומדיד לכלא במשחתא חדא שארי מלעילא מאתר דשארי שיעורא עד סוף דרגי מהימנותא תרעא קדמאה שירותא דשארי טמירא דטמירו והאי נציצו אתרבי ונציץ דלא אתגלייא ולא אתידע עד דמטי לרעוא דרעוין ומתמן אתגלייא ולא אתגלייא עד דקשיר קשרין למשחתא כגוונא דאיהו מדיד הכי אתרביאו וסלקן לכל סטר קשרא דנעיץ מתמן ושראן קשרין ההוא קשרא קדמאה תלתא אלפי עלמין קשירין ביה[2038] חד עלמא סלקא לעילא וחד נחתא לגביה וחד נחתא לתתא מניה דאיהו דקיקא מכלהו בין עלמא ועלמא אלף עלמין.

גבורה ואמר שם (דף רצ״ב) כג״כ מבוצינא דקרדוניתא נפיק ניצוצא פטישא תקיפא דבטיש כו׳ ואכליל לניצוצא דנפיק מבוצינא דקרדינותא דגניז במעוי דאימא כו׳ וז״ס ואלה המלכים כו׳ בארץ אדום שהיא בינה שע״י כן אתחרבו כמ״ש בא״ר ושם בא״ז בדף (רצג ע״א) מאי סטרא דאימא גבורה תקיפא כו׳ ועיטרא דחסד נקרא אוירא דכיא והוא גנוז באבא כמ״ש במאמר הנ״ל ולכן ע״י התבסמות באוירא דכיא נתתקנו עלמין קדמאין כמ״ש במאמר הנ״ל בדף (רצה ע״א) נפיק ההוא נצוצא בוצינא דקרדינותא כו׳ כד אימא אתמשכת ואתכלילת באוירא דכיא ההוא חוורא נקיט אימא וניצוצא עאלת ונפקת ואתאחד דא בדא כו׳ ובא״ר (קלה ע״ב) תאנא כו׳ סליק ברעותי׳ כו׳ ואפיק מבוצינא דקרדינותא חד ניצוצא כו׳ ע״ש עד אתקרי גולגלתא תקיפא ואמר שם אשא מסט׳ חד ואוירא מסט׳ חד והן תרין עיטרין חו״ג ניצוצא ואוירא כמש״ו אבל בוצינא דא כו׳ ודינא מסטרוי אשתכח ור״ל שעטרא דגבורה שהוא במעוי דאמא אף שבאימא אין שם דין מ״מ דינא מסטרהא בהתפשטות למטה התרין עיטרין וזהו בכ״מ דבינה דינין מסטרהא ור״ל נהיר למאתן ושבעין עלמין הן מסטרא דבוצינא דקרדינותא וכן בכ״מ שנזכר מאתן וע׳ עלמין הוא מסטרא דבוצינא דקרדינותא כמו ברעוא דרעוין דשם גניז האי ניצוצא כמש״ל אמר בא״ר (קכט ע״ב) האי מצחא אתפשט במאתן וע׳ אלפין נהירין דבוצינא והן כ״ז אותיות התורה דאתגליפו בבוצינא דקרדינותא כידוע דבוצינא גליף גליפין וכמ״ש בס״י (פ״ב מ״ב) חקקן חצבן צרפן שקלן והכל בסטרא דגבורה שלכן וידבר אלקים את כל הדברים האלה, ובבינה ניתנה התורה, אנכי כו׳ כידוע בהרבה מקומות וכמ״ש תורה בגבורה ניתנה וכל אות סליק לעשר כידוע והן מאתן ושבעין עלמין קדמאין ע״י בוצינא דקרדינותא יצא ולכן לא אתקיימו בסטרא דדינא עד דאשתתף בהדיה אוירא עיטרא דחסד כמ״ש (א״ר קמב ע״א) בגין לאתבסמא גבורה דא דכליל ה׳ גבוראן בהאי חסד דכליל ה׳ חסדים כו׳ והן שני עטרין הנ״ל כידוע ה״ח וה״ג דעת, ואמר שם (אד״ר קמב ע״א) ובג״כ בכולהו כתרים כו׳ ע״ש עד אתבסמו ואתכלילו דא בדא, והענין כי תחלה יצאו בעטרא דגבורה והוא תקוני נוקבא ואח״כ יצא עטרא דחסד תקוני דכורא כידוע שעטרא דחסד בז״א ועטרא דגבורה בנוקבא וכן הם תחלה באו״א כנ״ל וע״י שניהם נעשה אדם זו״נ ואתבסמו וכן שם (קלה ע״א) תאנא בצניעותא דספרא כו׳ בארץ אדום באתר דכל דינין כו׳ והוא עטרא דגבורה במעוי דאימא ושם תאנא הוא גזירת דינא כו׳ אלף אלפין כו׳ והוא דעת שבו אלף אלפין אכסדרין כמ״ש (שם קלו ע״א) מחללא תליתאה נפקי אלף אלפין כו׳ והוא דעת מוחא תליתאה כמ״ש בא״ר וא״ז ואמר שם (קלו ע״א) תאנא בכל קוצא וקוצא מתאחדין אלף אלפין כו׳ מאינון תקיפין ולכן לא יתקיימו עד שיצא עטרא דחסד וז״ש מתחלה עלה במחשבה לברוא במה״ד ראה שאין מתקיים העולם במה״ד שיתף עמו מדה״ר וזהו עלמין קדמאין דאתברירו במחשבה וזהו עלה במחשבה ונתחרבו וזהו ראה שאין מתקיים כו׳ שיתף כו׳ וזהו התיקון ואלו שני העיטרין גנוזים במעוי דאו״א כמ״ש במאמר הנ״ל בא״ז (רצא ע״א) ואוריתו לבן והדא יהיב עטרא דגבורה לברתא ותרין העיטרין באו״א אינן מעצמן כמ״ש שם גניזין בגווייהו אלא מחו״ג דא״א וחו״ג דא״א מחו״ב שלו כמו זו״נ מאו״א חו״ב, וחו״ב של או״א ירתין מחו״ג דרדל״א שהן גנוזין בתוך חו״ב דא״א כידוע ולמעלה מזה אין רשות לדבר שג״ר דרדל״א לא אתיידע ולא אתדבק וזהו התחלת הבוצינא דקרדינותא ואוירא דכיא חו״ג דרדל״א דבטש במ״ס של א״א כמ״ש בא״ז (רפ״ט) במאמר הנ״ל וההוא רישא סתימאה כו׳ כנ״ל ואתגליף במוחא ששם בוצינא כנ״ל ואוירא גניז גו אוירא דקד״א ששם חסד דרדל״א והוא רוחא דגניז בעתיק יומין חסד (בהגר״א בתז״ח).

[2038] עי׳ באוה״ג ע״ז בתז״ח פ׳ ע״ב ד״ה סימנא דא ע״ש (יהל אור).

עלמא תתאה מכלהו[2039] ארכיה אלף אמין[2040] וחמש זרתין אתכלילו בהאי קשרא והאי קשרא אורכיה תלתא אלפי עלמין וחמש אצבעאן פותיה תלת אלפי עלמין וכלא אתקשר בעיגולא עיגולא דסלקא ונחתא בעיגולא חדא שית אלפין עלמין לגו מעיגולא חד והאי קשרא כליל כלא[2041] האי קשרא קדמאה קיומא נעיץ מהכא ואתפשטו קשרין ומדידין מהאי קשרא שארי קו המדה לאתפשטא[2042] מדיד אלף דאיהו עיזקא חדא ואלף דאיהו עיזקא חדא לאתאחדא דא בדא.

עד עי׳ זהר ח״ב רמג ע״ב: דרגא תניינא[2043] איהו דרגא דנפיק מחשוכא[2044] והאי איהו גוון חשוך דקיימא מגו האי חשוכא בגין דכלא קיימא מגו חשוכא[2045] וקיימא בדרגין ידיעאן[2046] והאי אתפשט לתתא [בגוונין] (בדרגין) ידיעאן[2047]:
תרגום: דרגה שניה, היא דרגה שיוצאת מחשכה, וזהו צבע חשוך שעומד מתוך החשכה הזו, משום שהכל קיים מתוך החשכה ועומד בדרגות ידועות. וזה מתפשט למטה בצבעים ידועים.

עה עי׳ זהר ח״ג קכג ע״א: ע׳[2048] נהירו דע׳ ענפין דאתזנו מהאי רוחא[2049] דנפיק מן פומא[2050] כדין ע׳ שמהן דקב״ה לקבלהון בארעא (בראשית מו כז) כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים דהא יעקב אילנא בארעא ואינון ע׳ נפש ע׳ ענפין:
[אות] ע׳, הארה של שבעים ענפים, שנזונו מרוח זה שיוצא מן הפה. אז שבעים שמות של הקב״ה, כנגדם בארץ ״כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים״, שהרי יעקב אילן בארץ, והם ע׳ נפש, ע׳ ענפים.

2039 עי׳ בהגר״א בתז״ח כג ע״א.

2040 ועם ב׳ אלפי׳ שבין קשרא לקשרא הרי שלשת אלפים (בהגר״א בתז״ח כג ע״א).

2041 כנ״ל שחכמה כלל כולה וכמ״ס כולם בחכמה עשית וכן י׳ כלל האותיות כידוע (בהגר״א בתז״ח).

2042 שבקשרא קדמאה אין התפשטות רק יוד נקודה לבד אבל בקשרא תניינא אתפשט הבוצינא לאורכא ולפותיא ונעשה ד׳ באורך ורוחב ואתעברת ונעשית ה׳ והכל בהתפשטות הבוצינא כמ״ש בפ׳ משפטים דף קכג ע״ב) ת״ח הא חזינא ליה בחלמא כו׳ ויוד פשיט נהרא דא מכל סטרוי כו׳ ע״ש וכ״כ בס״ד ה׳ ד׳ הות ומדאתעברת ביה בגווה כו׳ ע״ש ובפ׳ א״מ דף סה ע״ב) ת״ח י׳ בקדמיתא כללא דכולא כו׳ ואי תימא נהר כתיב כו׳. וה״ל התפשטות זה הוא נהר יוצא שהוא בינה כידוע רק שמקשה כאן בה׳ ג׳ התפשטות ותי׳ עס זו״נ הוא ג׳ התפשטות והוא מסכים למאמר זה דמשחתא דבוצינא הוא בג׳ שמהן בינה זו״נ כמ״ש לעיל י׳ ואלין עזקין כו׳. וז״ש בתחלת פ׳ בראשית דף טו ע״א) קוטרא בגולמא נעיץ בעוזקא לא חיוור כו׳. קוטרא הוא קוטרא עלאה אוירא דכיא. בגולמא הוא קשרא קדמאה י׳ שהוא גולמא כידוע. נעיץ הוא קיומא דחכמה שנעיץ משם כמ״ש לעיל האי קשרא קדמאה קיומא נעיץ . מהכא. בעיזקא הוא קשרא תניינא עזקאן דכאן והוא חיבור חו״ב וכאן לא חיוור כו׳ כמ״ש לעיל דכאן סתימא. מדיד משיחין עביד גוונין לאנהרא. הוא בקשרא תניינא דמשה מדיד כנ״ל ושם עביד גוונין כמש״ל דשני ליה בתלת גווניו (בהגר״א בתז״ח).

2043 אינה בחשוכא ממש, שהראשונה היא בסטר חשוכה (אור יקר). הוא חסד דקליפה (מ״מ).

2044 כעין הגבורה היוצאת מן החסד, ונודע שהשמאל כנוי חשך ובקליפות שכולם חשך ולא אור (אור יקר).

2045 ועם היות שכיון שזה צד השמאל חשך היה ראוי שיכונה צד הקודם אור עם כל זה ״כולא קיימא מגו חשוכא״ שאין שם אור כלל, ואם תאמר אם כן כולו חשך אחד (אור יקר).

2046 עם היות שלא יבחן באור עם חשך אלא הכל חשך עם כל זה יתרבו המדרגות בערך התפשטותם אלו מאלו היינו אומרו ״בדרגין ידיעין״ ואפי׳ המדרגה האחת בעצמה כגון זאת היא חשך יש בה מיני חשכים מתפשטין אלו מאלו (אור יקר).

2047 וכולם חשך (אור יקר).

2048 הוא הדעת המתפשט בז״ת כל א׳ כלול מי׳ והם סוד ע׳ נפש יעקב שיעקב הוא בת״ת והוא אילנא דחיי ודעת הוא פנימיות הת״ת (ב״י).

2049 שמשם הוא שורשו כמבואר וידוע כי דרגא דאבהן הם מדעת המתפשט והוא המכריע בין חו״ג והם אברהם יצחק ויעקב הוא הדעת המתפשט וכן יצאו ע׳ נפש מיעקב והוא מכריע בין אברהם ויצחק והם סוד ע׳ שמות שבת״ת כידוע ותליין בדעת המתפשט (ב״י).

2050 וכן קיום ישראל היה ע״י נתינת התורה בהבל הפה דאורייתא שבזה ממשיכים ז׳ הבלים מפה לז״ת דז״א ונתקיים על ידו (ב״י).

עו עי׳ זהר ח״ג רלח ע״א:תא חזי כנסת ישראל אתברכא[2051] על ידא דכהנא[2052] וישראל מתברכאן על ידא דכהנא וכהנא מתברכא על ידא דכהנא עלאה הדא הוא דכתיב (במדבר ו כז) ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם כתיב (תהלים כה ו) זכר רחמיך יהו״ה וחסדיך כי מעולם המה זכר רחמיך דא יעקב וחסדיך דא אברהם כי מעולם המה (ו)מעולם נטל לון[2053] קודשא בריך הוא וסליק לון לעילא ועבד מנייהו רתיכא קדישא לאגנא על עלמא[2054] ובגין דהוו מעולם[2055] הוא דכיר להון לאגנא ולרחמא על עלמא כגוונא דא נטיל (ל)קודשא בריך הוא ולוצדיקייא מן עלמא וסליק לון לעילא לאגנא על עלמא[2056]:

תרגום: בא וראה, כנסת ישראל מתברכת על ידי הכהן, וישראל מתברכים על ידי הכהן, והכהן מתברך על ידי הכהן העליון, זה שנאמר ״ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם״. כתוב ״זכור רחמיך ה׳ וחסדיך כי מעולם המה״. זכור רחמיך, זה יעקב. וחסדיך, זה אברהם. כי מעולם המה, ומעולם נטל אותם הקדוש ברוך הוא, והעלה אותם למעלה, ועשה מהם מרכבה קדושה להגן על העולם. ומשום שהיו מעולם, הוא זוכר אותם להגן ולרחם על העולם. כדוגמא זה הקדוש ברוך הוא נוטל את הצדיקים מן העולם ומעלה אותם למעלה כדי להגן על העולם.

עז עי׳ זהר ח״א יט ע״ב: וכל עלמא כהאי גוונא עילא ותתא מריש רזא דנקודה עלאה עד סופא דכל דרגין כלהו איהו דא [לבושא לדא ודא לדא דא מוחא לגו מוחא וקליפה[2057] רוחא דא] לגו מן דא ודא לגו מן דא עד דאשתכח דהאי קליפה להאי והאי להאי נקודה קדמאה[2058] הוה נהירו פנימאה[2059] דלית ליה שעורא למנדע זכיכו ודקיקו ונקיו דיליה עד דאתפשט פשיטו וההוא פשיטו דההיא נקודה אתעביד חד היכלא[2060] לאתלבשא ההיא נקודה[2061] נהירו דלא ידיע לסגיאו זכוכא דיליה היכלא דאיהו[2062] לבושא להוא נקודה סתימא[2063] איהי נהירו דלית ליה שעורא ועם כל דא לאו דקיק וזכיך איהו כההיא[2064] נקודה קדמאה טמיר וגניז

תרגום: וכל עולם כדוגמת זה, מעלה ומטה, מראש סוד הנקודה העליונה עד סוף כל הדרגות, כולם, הם זה לבוש לזה וזה לזה. זה מח לתוך מח וקליפה (מוח) רוח, זה לפנים מזה וזה לפנים מזה, עד שנמצא שזה קליפה לזה וזה לזה. נקודה ראשונה היתה אור פנימי שאין לו שיעור לדעת

[2051] זה גם כן אחד מגדולי שבחיה שאעפ״י שברכת כהנים סודה להמשיך השפע בדיקנא ותרי רישין בפסוק הראשון ולז״א בפסוק השני ולנוק׳ בפסוק השלישי, מכל מקום עיקר המצוה היא (במדבר ו, כג) כה תברכו, וכן בפסוק השלישי יש כ״ה אותיות להורות שתכלית הברכה הוא לנוק׳ (רמ״ז).

[2052] כל מיני שפע משתנים ברדתם למטה מה שאין כן בבחינת החסד שאינו מתעבה ואורו למטה גדול כמו למעלה, ואם כן זהו שבח כנסת ישראל שמתברכת ע״י הכהן, וגם כן ישראל כן והכהן ע״י החסד שבחכמה, וז״ש ושמו את שמי וגו׳, פי׳ שמי ממש ואסור להסתכל שם (רמ״ז).

[2053] ידוע שקודם שבאו האבות לעולם היה הזעיר במדרגת יניקה ואחר כך שבאו לעולם נקרא אלקי אברהם וכו׳, שסודו שחג״ת נתעלו לחב״ד, וזהו ״וסליק לון לעילא״, ואין ספק שלא נתקיים גדלות זה אלא עד שנפטרו האבות מהעוה״ז, וכמו שאמרו רז״ל שאין הקב״ה מייחד שמו על החיים, וזהו זכור, שעלו למקום הזכירה הוא במוחין דתמן ע״ב קס״א גי׳ זכו״ר. והיינו ״רתיכא קדישא״, דייקא חו״ב וחו״ג, לאפוקי רתיכא תניינא חגת״ם (רמ״ז).

[2054] ואז [בגדלות] יש בהם כח לאגנא על עלמא, בסגולת כח הגדלות, שבמוחין יש ג׳ שמות א״ל, [א״ל שד״י א״ל הוי״ה א״ל אדנ״י, וג׳ פעמים א״ל גי׳ מג״ן. גם] ידוע שג׳ א״ל הללו מתפשטים בג׳ עולמות בי״ע, וזהו לאגנא על עלמא (רמ״ז).

[2055] פי׳ שכיון שהיו בעוה״ז והעלו ניצוצותיהם בחייהם לכן יש להם כח לעורר הזווג העליון וכו׳, שהצדיקים אחר פטירתם מייחדים כאשר כבר עשוהו בהיותם בחיים וכמ״ש בזוהר פרשת שמות (טז ע״ב), שאלמלא תפלת המתים לא נתקיימו החיים, אבל להיות האבות שרשי ישראל לכן יש בהם כח ״לאגנא ולרחמא על עלמא״, שלא די שמגינין מפני הצרות אלא עוד עדיף חילייהו להמשיך שפע ורחמים לעולם (רמ״ז).

[2056] פי׳ בבחינה הזאת השנית נעשו בכל הצדיקים שמתעלים למעלה ומועילים להגין, וכמש״ה (ישעיה נז א) כי מפני הרעה נאסף הצדיק, אבל אין להם שייכות עם הבחינה הראשונה להיות מרכבה העליונה ותדירה (רמ״ז).

[2057] ״(ס״א מוחא)״ נוסף בדפ״ו.

[2058] חכמה (רח״ו). כלומר י׳ דשם הרי הוא בחי׳ חכמה (כללים ח״א מט ע״א).

[2059] בינה (רח״ו).

[2060] בינה (רח״ו).

[2061] חכמה (רח״ו).

[2062] בינה (רח״ו).

[2063] חכמה (רח״ו).

[2064] בהאי (הגהות הגר״א).

הזדככות ודקות ונקיות שלו, עד שהתפשטה התפשטות, ואותה התפשטות של אותה נקודה נעשית היכל אחד להתלבש אותה נקודת אור שלא ידוע לגודל הזיכוך שלו. ההיכל שהוא לבוש לאותה נקודה סתומה היא אור שאין לו שיעור, ועם כל זה לא דקיק ומזוכך הוא, כמו אותה נקודה ראשונה טמירה וגנוזה.

עח עי׳ זהר ח״א מג ע״א: תא חזי כל הני היכלין וכל הני חיותא וכל הני חילין וכל הני נהורין וכל הני רוחין כלהו [אצטריכו] (אצטריך) דא ולדא (בדא) בגין לאשתלמא מתתא ולאשתלמא ולעלבתר מלעילא ואלין היכלין אינון (אינון היכלין אלין) מתדבקין דא בדא וכלהו כגוונין דלעילא [נ״א דעינא] מתדבקין דא עם דא[2065] כל מה די בגווייהו אינון (כההוא) חיזו[2066] דמתחזיא[2067] בסתימו כד מתגלגלא עינא ואתחזי ההוא זהרא נציץ וההוא מה דלא אתחזי (ביה) בההוא גלגולא איהו ההוא רוחא דשלטא על כלא[2068] ובגין כך קיימא דא בדא דרגין על דרגין (ודרגין על דרגין) עד דאתעטר כלא[2069] כדקא יאות ותא חזי אלמלא כל אינון גוונין דעינא דאתחזיין[2070] כד אסתים עינא ואתגלגלא בגלגלא לא אתחזון אינון גוונין דזהרן ואלמלא אינון גוונין לא אתדבק ההוא דסתים דשלטא עלייהו[2071] אשתכח דכלא תליא דא בדא ואתקשר דא בדא כד אתכליל כלא כחדא בהיכלא תליתאה ורעותא דצלותא סלקא לאתעטרא בהיכלא רביעאה כדין כלא[2072] חד ורעותא חדא וקישורא חדא [הכא] השתחואה[2073] לאתרצאה במאריה[2074]

תרגום: בא וראה, כל ההיכלות הללו וכל החיות הללו וכל הצבאות הללו וכל האורות הללו וכל הרוחות הללו צריכים זה לזה, כדי להשתלם מלמטה ולהשתלם אחר כך מלמעלה. ההיכלות הללו הם מתדבקים זה בזה. וכולם כמו הצבעים שלמעלה (של העין) דבוקים זה עם זה, כל מה שבתוכם הם כאותו מראה שנראה בסתימה כשמתגלגלת העין, ונראה אותו זוהר נוצץ. ואותו מה שלא נראה (בו) באותו גלגול, הוא אותה רוח ששולטת על הכל, ולכן עומד זה בזה דרגות על דרגות (ודרגות על דרגות), עד שמתעטר הכל כראוי. ובא וראה, אלמלא כל אותם צבעים של העין שנראים, כשנסתמת העין ומתגלגלת בגלגול, לא נראים אותם הצבעים שזוהרים. ואלמלא אותם צבעים, לא נדבק אותו הנסתם ששולט עליהם. נמצא שהכל תלוי זה בזה ונקשר זה בזה, כשנכלל הכל כאחד בהיכל השלישי, ורצון התפלה עולה להתעטר בהיכל הרביעי, ואז הכל אחד ורצון אחד וקשר אחד, כאן השתחואה להתרצות לרבונו.

[2065] ר״ל כמו ג׳ גווני עינא שהן ג׳ גוונין דמתחזיין כן הוא הג׳ היכלין אלו שהן גוונין דמתחזיין (יהל אור).

[2066] ר״ל כל הנהורין וחיות ואופנים וגלגלים וסמכין ומשריין כלם שבג׳ היכלות הן ג׳ גוונין דל אמתחזיין אלא בסתימו בגלגולא דעינא וכו׳ והן ג׳ מדריגות חלוקים, מדריגות הנביאים שהן ראו באספקלריא שאינ המאירה והן ג׳ גוונין דמלכות שהן נה״י כנ״ל ומדרגות האבות שראו בגוונין דלא מתחזיין ע״י גוונין דמתחזיין והן בחג״ת והאו בדרגא דז״א ומדרגת משה רבינו ע״ה והוא דלא מתחזיין כלל והוא בבינה וכן הן כאן ההיכלין עצמן ומה שבהיכלין כנ״ל ונגד שלא אתחזיין כלל הוא הרוחין שבאלו ההיכלות (יהל אור).

[2067] צז ע״א ס ע״ב (הערת הזוהר).

[2068] וכן ההיכלין עצמן חלוקין במדרגתם ג׳ היכלין ראשונים הן ג׳ גוונין דמתחזיין והן נה״י שהן גוונין דמלכות, וג׳ היכלין האחרים הן גוונין דלא מתחזיין אלא בסתימו דעינא מגו גוונין דמתחזיין והן חג״ת שהן מדרגת האבות והן נגד ז״א כידוע, והיכל הז׳ נגד גוונין דלא אתחזיין כלל (יהל אור).

[2069] עי׳ אריכות ביהל אור.

[2070] ר״ל אלמלא גוונין הנראין לא היו נראין גוונין המאירין שהן גוונין שאינן נראין רק בסתימו דעינא ולא היו נראין כלל אפילו בסתימו דעינא ואלמלא גוונין המאירין הנ״ל לא אתיידע כלל ההוא סתים דשלטא עלייהו שהן ג׳ דרגין הנ״ל. וכולן מרומזין בעינא ולכך נאמר על כל ענין השגה בין הנראין בין שאינן נראין כלם ויראו (יהל אור).

[2071] רומז על הרוחא וכן להיכל הז׳ ולכל הנ״ל והן ג׳ מיני אור בנר כמ״ש לקמן נא ע״א (יהל אור).

[2072] ר״ל כל ההיכלין דלתתא ורוחין ונהורין כלהו אתכליל ברוחא של היכלא תליתאה והוא לא קאים לאתיישבא אלא בהיכלא רביעאה (יהל אור).

[2073] שכאן הירכים וצריך לאתדבקא בארעא שמשם כל ההתעוררות כנ״ל וכן ההיכלין הן בסוד ארעין לרקיעין עלאין כמ״ש לעיל ובהיכל הב׳ כריעה לאתדבקא ברכין שהן שם בארץ וכאן השתחואה שהוא פישוט ידים ורגלים כמ״ש בגמ׳ וכאן הוא רק פישוט רגלים לבד שבהיכל ה׳ הוא פירשו דידין (יהל אור).

[2074] עי׳ אריכות ביהל אור.

עט עי׳ זהר ח״א מב ע״ב: וכלהו סמכין תריסר נטלין מגו אמצעיתא[2075] וההוא אמצעיתא סגיר[קמו] [ופתח[2076]] (ופתיח) וכל גלגלא וגלגלא כד נטלא קלא אשתמע בכלהו רקיעין[2077] אלין ארבע חיוון [דלעילא] כלהו (מתלבשן) [(נ״א) אשתלבו] דא בדא[2078] ועאלין אינון אופנים דלתתא בגו אלין חיוון דלעילא כלילן אלין באלין[2079] רוחא דא דאתכליל[2080] באינון רוחין מלהטא וסלקא לאתאחדא לעילא וקיימא לאתאחדא[קמז] ולאתקשרא ברעותא דבר נש זכאה בההיא צלותא דצלי דכד סלקא ועאלת בההוא היכלא[2081] נטיל כלא וכלהו נטלין בהדה[2082] ואתכלילו דא בדא עד דאתכלילו בההוא רוחא

תרגום: וכל שנים עשר העמודים נושאים מתוך האמצע, ואותו האמצע סגור ופתוח. וכל גלגל וגלגל כשנוסע, קול נשמע בכל הרקיעים. אלו הארבע חיות (שלמעלה) כולם (מתלבשות. ס״א משתלבות) זו בזו, ונכנסים אותם אופנים שלמטה לתוך החיות הללו שלמעלה, כלולים אלה באלה. רוח זו שנכללה באותן רוחות, לוטטת ועולה להאחז למעלה, (ועומדת להתאחז) ולהתקשר ברצון האיש הצדיק באותה תפלה שמתפלל, שכשעולה ונכנסת באותו היכל לוקח הכל, וכולם נוטלים עמה, ונכללו זה בזה, עד שנכללים באותה רוח.

פ עי׳ זהר ח״ג קפ ע״א: ת״ח ע״ד מאן דבעי לקיימא קיים נטיל נעליה ויהב לחבריה לקיימא עליה קיימא (דבת נדיב) הה״ד (רות ד ז) וזאת לפנים בישראל על הגאולה מאי וזאת קיימא שלים בכלא לפנים בישראל כד הוו צנועין קדישין לקיים [כל דבר] כל דבר ממש דהא [דא] הוא קיומא וכדין (שם) וזאת התעודה בישראל ודאי דלא תימא דהסכמה lבעלמא היא ומדעתייהו עבדי להl (אחרא) אלא קיומא עלאה הוה למהוי עובדיהון (בקיומא) lברזאl דלעילא כיון דאסגיאו חייבין בעלמא כסיאו מלה בגוונא אחרא בכנפא[2083] דמלבושא והאי (הוא) מלבושא lהיא תקונא עלאהl (לתקונא) ורזא דמלה (דברים כג א) ולא יגלה כנף אביו כתיב:

תרגום: בא וראה, על כך מי שרוצה להעמיד ברית נוטל נעלו ונותן לחבירו להעמיד עליו ברית (של בת נדיב), זהו שכתוב ״וזאת לפנים בישראל על הגאולה״ מה זה ״וזאת״, ברית שלימה בכל לפנים בישראל, כשהיו צנועים קדושים לקיים כל דבר, כל דבר ממש, שהרי זהו העמדה ואז ״וזאת התעודה בישראל״ ודאי, שלא תאמר שהסכמה בעלמא היא ומדעתם עשו אותה, אלא העמדה עליונה היתה להיות מעשיהם (בקיום) בסוד של מעלה. כיון שהתרבו רשעים בעולם, כסו הדבר באופן אחר, בכנף המלבוש, והמלבוש הזה הוא תקון עליון, וסוד הדבר כתוב ״ולא יגלה כנף אביו״.

ועיי״ש ביהל אור: והענין הוא כמו ופרשת כנפיך על אמתך. וסוד הענין הוא כמ״ש בז״ח בס״א (דף ז ע״ג ד ע״א) **כד איהי סלקא וכו׳ וסימנא דא ואפרוש כנפי עליך כו׳.**

וסוד הענין של חליצה, הוא ברזא דמט״ט, ששם כל גלגולין כידוע, והוא נעל דשכינתא, וביה אתהדר בסוד ״בני אתה״ (&), כמ״ש בסבא שם (קא ע״א)[2084]. וז״ס חליצת נעל דמשה, מגופא דמט״ט, ומאתתא דשם. וז״ס הקיומא כנ״ל. ואלו נעל ובגד הם בסוד פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את רגלי איככה אטנפם.

2075 כמ״ש בזו״ח (לג ע״ב [מ ע״א]) דחיות נטלין למטלין לון כג״ד ארון כו׳, והגלגלין מסתכלין אל הצדדין והסמכין מסתכלין האמצע ונטלין מגו אמצעיתא בגין דאמצעיתא נטיל הכל (יהל אור).

2076 ר״ל ברצונו הולכין ועומדין לכך נטלין הסמכין לגלגלין (יהל אור).

2077 כמ״ש וקול רעש גדול כמש״ל (יהל אור).

2078 כמש״ל בהיכל הראשון שנכללין זה בזה בסוד ד׳ יסודות הממוזגים וכמ״ש למטה (יהל אור).

2079 ר״ל האופנים של היכל הראשון שהן תחת החיה ששם והן ד׳ האופנין שלהן ג״כ לכל א׳ ד׳ גלגלים, ותריסר (סמכין), ונכללו באלו ד׳ החיות שתחת החיה הזו ומקודם צריכין להכלל החיות עצמן זה בזה ואח״כ להכלל באופנים שכבר נכללו ג״כ בעצמן כנ״ל בסוד ה׳ אחד ושמו אחד, וכל א׳ נכלל במינו וכן חיה דשם בחיה דכאן ורוחא ברוחא כמש״ו (יהל אור).

2080 ר״ל רוחא דהיכל הזה שנכלל ברוחין דלתתא ודבסטר שמאלא סלקא לאתאחדא בהיכלא תליתאה כמש״ל שהרוחין נטלין רעותא לבד (יהל אור).

2081 ר״ל כאשר התפלה עולה בהיכל הזה וסלקא עמו הרוחין ונהורין וכל שבהיכל הראשון ונכללו ברוחא של היכל הזה והרוח עולה למעלה להיכל השלישי (יהל אור).

2082 ר״ל כל האופנים והחיות והשרפים ונהורין וגלגלין וסמכין של הב׳ היכלות כלהו נטלין בהדי התפלה ונוסעין עמה וז״ש ״נטיל כלא״ ר״ל התפלה מסיע את הכל והכל נוסעים עמה עד שנכללים כולם ברוח שבהיכל הזה (יהל אור).

2083 כנף בגימ׳ נע״ל (רח״ו).

2084 עי׳ אות פא.

פא עי׳ זהר ח״ב קא ע״א: בקדמיתא כד סליק אינש לתליסר שנין[2085] (ולעילא) מה כתיב (תהלים ב ז) יהו״ה אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך כדין איהו לתתא מינה[2086] כיון דסליק עלה האי איהו מעלמא עלאה[2087] דהא אסתלק בדרגא דיוסף ודא (ס״א ודאי) זכי לבינה[2088]:

אוף הכי האי מאנא[2089] בקדמיתא איהו הוה בדרגא דיוסף[2090] בעל אילנא תתאה קיימא ברעותיה ושליט עליה דהא כל נוקבא[2091] בדיוקנא דנוקבא אילנא תתאה קיימא כיון דאיהו[2092] לא בעא לקיימא בההוא דרגא דיוסף ולא אתקיים לשמשא ביה ולאפשא בעלמא ולמעבד תולדין כדין נחית לתתא[2093] ואתעבידת איהי אמיה וההוא פרוקא ירית ירותא דיוסף דהוה הוא בקדמיתא ואיהו נחית לתתא:

כיון דנחית לתתא כדין אתקיים ביה יהו״ה אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך אתהפך אילנא מה דהוה תחותיה ואיהו שליט עליה אתהדר ושליט [ההוא] (איהו) אילנא עליה[׳] ואיהו נחית לתתא כיון דאיהו נחית לתתא ההוא דירית ירותא אתר דיוסף אבוי אקרי ואבוי הוי ודאי כלא איהו על תקוניה ודאי כדקא יאות:

תרגום: בתחילה כשעולה אדם לשלש עשרה שנה, מה נאמר ״ה׳ אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך״, אז הוא למטה ממנה. כיון שעלה אליה, הרי הוא מן העולם העליון, שהרי התעלה לדרגת יוסף, וזה זוכה לבינה.

כמו כן כאן, כך הכלי הזה בתחילה הוא היה בדרגת יוסף, בעל האילן התחתון, עומד ברצונו ושולט עליו, שהרי כל נקבה עומדת בדמות הנקבה העץ התחתון. כיון שהוא לא רצה לעמוד באותה דרגה של יוסף, ולא התקיים לשמש בה ולהתרבות בעולם ולעשות תולדות, אז ירד למטה, והיא נעשית אמו. ואותו הגואל יורש את ירושת יוסף, שהיה הוא בראשונה והוא ירד למטה.

[2085] צח ע״א (הערת הזהר). היינו סוד נפש דוד, הוא נפש כלל ישראל, ועד י״ג שנין הוא בסוד נע״ר, והוא בחינת נפש של רוח ואינו עולה יותר, אבל מי״ג שנה ואילך אז עולה מנפש לרוח דרוח וכו׳, שאז נעשה בעל בחירה, כי יצא משני דערלה להתדבק במצות המלך, בין י״ג למצות, והרשות נתונה ונעשה בר עונשין (הגרמ״מ).

[2086] הוא למטה עדיין מסוד בינה שהוא עלאה, כי הוא בן לאמו, ובסוד ב״ן י״ה, אבל לא זכה עדיין להיות בינה, וכש״כ חכם בבינה (ס״י פ״א מ״ד), אבל כיון דסליק עלה ונעשה גננא דגנתא (לעיל לה ע״א) (הגרמ״מ).

[2087] צדי״ק עליון סוד גננא דגנתא מעלמא עלאה, והוא סוד יוסף, כי מי שעומד בנסיון של חוץ לטבע בני אדם ושומר הברית, זוכה למלכ״א עלא״ה קדיש״א גי׳ ברי״ת והוא דרגא דיוסף (הגרמ״מ).

[2088] כמו שיוסף עלה בדרגא עלאה, עלמא דדכורא, להיות צדיק עליון ע״י נסיונו בעוה״ז, כן מי שזוכה שיהיה לו בן בת [נדצ״ל בן ובת - תבונה עי׳ אד״ז רצ ע״ב], נתעלה להיות אחר מיתתו חכם בבינה, וזכה לבינה עלמא דאתי לאנהיג לה ברעותא, כי יוסף בעולם סוד אילנא דחיי וכו׳ (הגרמ״מ).

[2089] בכאן בסוד היבום, כי מתחילה ירדה סוד הנוקבא, ז׳ מלכים דמיתו, בהמלכות, סוד שבירת הכלים, סוד הצלע, ובצלעי שמחו ונאספו, מלכות דבינה ז״ת ב״ן ב״ת, וכשנתגדלו בסוד הזיווג, אז נתעלו, והבן יורש מקום אבא ואימא ולא ברתא כמ״ש באד״ז רצא ע״א, ומהבן נזון הבת (הגרמ״מ).

[2090] וידגו לרוב בקרב הארץ (בראשית מח), ואין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש (ברכות נא ע״ב, זוהר ח״א רלג ע״א), ואעפ״כ היא כוס של ברכה ועומדת ברשות בעלה, כי הוא בדרגא דיוסף בעל דהאי אילנא דתתא, אילנ״א גי׳ מאנ״א, וקיימיה ברעותא ושליט עליה (הגרמ״מ).

[2091] והאי אשה דלתתא קיימא בדיוקנא דהאי אשת חיל, אילנא דלתתא (הגרמ״מ).

[2092] כמ״ש בזוהר פ׳ ויגש (עי׳ קפו ע״ב), שהוא עבר על מצות פו״ר ולא בעא לאפשא, לאפוקי מי שלא בידו עבר, רק הוא צדיק גמור והוא מן הסריסים אשר ישמרו את שבתותי כמ״ש שם (הגרמ״מ).

[2093] כלומר הוא לא בעא לאפשא, ועי״כ נחית מהאי דרגא דהוה קאים ביה, ומאי חייב אחיו שיהא חייב בכבודה, שהיא תהא אשת האב, אלא הוא, הוא דנחית, אבל האי אחיו יקיים מצות יבום, ויהיה בסוד גואל כי יגאל ממכר אחיו, ועי״ז זו המצוה לוקח חלקו וחלק אחיו, שהיה הוא בדרגיה דיוסף, ומצוה שעשה זו גרם לו דירית ירותא ומקומו דהאי נחלת המת, וזאת האשה שהיה הוא שליט עליה, נעשית היא שלטה עליה, ולא איצטריך לרדת בעלמא דנוקבא, אלא נעשית בן לההוא אילנא דהות לתתא. ובאמת אם היה מצות יבום באביו היה לפניו יותר טוב, אבל במאי זכתה האשה שתתעלה להיות אשת האב, ועוד מאי חטאו שארי בניו שהם אחיו שתהא זאת האשה דהוית תחות רשות דהאי, ולפי שהוא חטא תהיה אשת אביו, וגם חטאו פוגם באביו יותר מבאחיו, ולמה ישתכר אביו להיות יורש גם מקום הבן זה, ולהיות הוא שוה עם כל אחיו הלא ירד מאת אחיו לעלמא דנוקבא. אך ע״י הגואל נתעלה מעט לעלמא דדכורא להיות בן, אבל הוא בן לאחיו מסטרא דו״ק דמלכות, כי אחיו לא נתעלה רק עליו ועל אילנא דלתתא דילה, ואח״כ זה הבן יורש את נחלתו מאביו שהוא אחיו, ואבוי אקרי, ואבוי הוי ודאי, כמ״ש כי אתה אבינו כו׳ אתה יהו״ה גואלנו [ישעיה סג], וזה הגואל הוא מקרי אביו והוא הוי אביו (הגרמ״מ).

כיון שירד למטה, אז התקיים בו ״ה׳ אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך״, התהפך האילן מה שהיה תחתיו, והוא שולט עליו. חזר ושולט האילן ההוא עליו. והוא יורד למטה. כיון שהוא יורד למטה, אותו שירש ירושת מקום יוסף, אביו נקרא, אביו הוא ודאי, והכל הוא על תקונו ודאי כראוי.

פב עי׳ זהר ח״ב רנט ע״א: [כ]פרוכתא (דפרסא)[2094] פריסא חפיא גו טמירו |סתים|[2095] (דסתימין) כפורתא פריסא[2096] גו טמירין עלאין [לאסתמרא סתימו[2097] דהאי טמיר וסתים[2098]] (לאסתמא סתימין דהא טמירין וסתימין) ו״א פרוכתא פריסא גו טהירין עלאין לאסתמרא סתימא דהאי טמיר וסתים| לגו מן [פרוכתא] (כפורתא) אית אתר[2099] סתים וטמיר וגניז לאכנשא ליה בגויה משח רבות עלאה[2100] רוחא דחיי[2101] על ידא דההוא נהר[2102] דנגיד ונפיק |וההוא| (וחד) נהר אקרי מבועא דבירא[2103] דלא פסקין מימוי לעלמין וכד האי עייל ונגיד כל ההוא רבות קדשא[2104] מלעילא מאתר דקדש הקדשים נהירו [נגידו] (ד)נחית ואתי גו אינון צנורין[2105] האי אתמליא מתמן[2106] כנוקבא דמתעברא ואתמליא מן דכורא:

תרגום: הפרכת, שהיא מסך פרוס, מכסה את תוך סתר הנסתר. הכפרת פרוסה תוך הסתרים העליונים להסתיר הנסתרים, שהרי הם טמירים ונסתרים. (הפרכת פרוסה בתוך סתרים עליונים לשמר הסתום, שזה נסתר וסתום) לפנים מן הכפרת יש מקום נסתר וטמון וגנוז להכניסו לתוכו. שמן משחת עליון, רוח החיים, על יד אותו הנהר ששופע ויוצא, ואותו נהר נקרא מבוע הבאר, שלא פוסקים מימיו לעולמים. וכשזה נכנס ושופע כל אותו משחת קדש מלמעלה ממקום של קדש הקדשים, אור של שפע יורד ובא לתוך אותם הצנורות, וזה מתמלא משם כנקבה שמתעברת ומתמלאת מן הזכר.

פג כל זמן שהעולמות בי״ע הם פגומים ועומדים בעביותם וזוהמתם, הרי הם נפרדים מהאצילות, והם נבדלים מאלקות, והגם שבאמת הוה לעולם רק ה׳ הוא האלהי״ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד (דברים ד לט), אך הוא עתה רק בפנימית ובהעלם גדול, וכמו שאמרו בזוה״ק (פ׳ תרומה קלד ע״א) בסוד הענין מה שאנו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בלחישו, שהוא בגין דלא יתערב זר באותו היחוד ח״ו, כי הענין דשמע ישראל וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הוא על יחודו ית״ש לעילא ותתא, ומשום דהשתא עומד הזוהמא אחוז בכל המציאות אשר למטה, והוה יחודו לתתא רק בפנימית ובהעלם, לכן אנו אומרים יחודו אשר לתתא רק בלחישו, וע״ש (קלג ע״ב, וקלד ע״א) ואמרו שם בגין דהשתא דההוא סטרא אחרא אתדבק בהדה כו׳ (הקדו״ש נב ע״ב). לעת״ל יתוקנו כולם ע״י הגילוי דאור יחודו ית״ש, ויזדכך כל חומר לצורה, ויתייחדו כולם לאחד בגילוי אור קדושתו ית״ש, ויהיה אז ה׳ אחד לעילא, ושמו אחד לתתא בגילוי גמור, וכמו שהוא עתה בהעלם, ע׳ זוה״ק בראשית (יב ע״א) ופ׳ תרומה (קלג סע״ב

[2094] הענין כי עד עתה מדבר בקשר ההיכלות בהיכל זה במלכות ומלכות בבינה כדפירשנו ובינה בכל הנמצאים בתוכה נקשר בכתר עד אין סוף דהיינו סוד ההיכל הזה שעד כאן סוף הייחוד העליון, השתא מפרש שיש בהיכל הזה פרסא והנה הפרסא הזה הוא פרוכת המבדיל בין הכרובים שהם מטטרון סנדלפון אל שאר ההיכל, ואלו הכרובים הם נעלמים ומהם ולמעלה סוד כסא הכבוד הנעלמת והוא כעין אין סוף הנעלמת להיכלות לרוב העלם (אור יקר). ופי׳ הוא המסך שבין אצילות לבריאה וה״ס החש״מל הסובב על כל האצילות (מ״מ).

[2095] ור״ל חופה על עולם האצילות הנק׳ טמירו סתים (מ״מ).

[2096] פי׳ הוא החש״מל הנז׳ ששורשו הוא מבינה דאצילו׳ כמ״ש הרב באוצ״ח בדרוש המעקה ונודע שבינה נק׳ כפורת (מ״מ).

[2097] פי׳ כמ״ש בשם הרב שהמעקה הזה שבצדדי פרצופי האצילות ושמתחת רגליהם הוא לסתום האורות שלא יפלו לבי״ע ויקרה להם מיתה ח״ו כמו מיתת המלכים שירדו לבריאה וז״ש הזוהר ״לאסתמא סתימין״ דהיינו לסתום אורות האצילות הנק׳ סתימין (מ״מ).

[2098] ירצה שלכן צריך לסתום אורם שלא יצאו לחוץ לגו מן פרוכתא לפנים מן המסך שבין אצילות לבריאה. ולפ״ז פרוכתא וכפורת׳ הכל אחד (מ״מ).

[2099] פירוש מ׳ דאצילות (מ״מ).

[2100] פי׳ הארת אבא הנק׳ שמן (מ״מ).

[2101] פי׳ הארת אימא (מ״מ).

[2102] פירוש יסוד דזעיר (מ״מ).

[2103] ור״ל יסוד דזעיר הנק׳ מבוע׳ דבירא (מ״מ).

[2104] פי׳ המוחין דאימ׳ ובתוכם מוחין דאבא וז״ש מאתר דקדש הקדשים דהיינו אימא הנק׳ ק״ק ובתוכה אבא שהוא רבות קודשא (מ״מ).

[2105] צנורון (דפ״ו). פי׳ אותה הארה יורדת תוך הצינורין שביסוד (מ״מ).

[2106] פי׳ מלכות דאצילות מתמלאת מהיסוד (מ״מ).

וקלד ע״א ושם קסא ע״ב) ופ׳ ואתחנן (רסד ע״א) (דע״ה ח״א ח ע״א). אמנם כל היחודים עתה הוא בלחישו דוקא בגין דלא יתערב זר בההיא חדוה, כמ״ש בפ׳ תרומה (קלג ע״ב, וקלד ע״א) ור״ל שלא ינקו החיצונים ח״ו מהאורות דמ״ד ומ״ן, ולכן הם עתה כולם בלחישו (דע״ה ח״א פא ע״א).

פד עי׳ זהר ח״ג סב ע״א: פתח ר׳ אלעזר ואמר וירא והנה באר בשדה וגו׳ ונאספו שמה כל העדרים וגו׳ (בראשית כט ב - ג) הני קראי אית לאסתכלא בהו וברזא דחכמתא אינון דאוליפנא מאבא והכי אוליפנא וירא והנה באר בשדה מאן באר דא[2107] היא דכתיב (במדבר כא יח) באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה אלין אינון נצח הוד יסוד[2108] דאלין אינון רביעין עלה וקיימין עלה[2109] ומאלין אתמלייא[2110] ברכאן ההיא באר כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים דהא מן האי באר[2111] אתזנו עלאין[2112] ותתאין[2113] ונ״א עלמין תתאין] ומתברכאן כלהו כחדא[2114]:

תרגום: פתח רבי אלעזר ואמר ״וירא והנה באר בשדה וגו׳, ונאספו שמה כל העדרים וגו׳״. יש להתבונן בפסוקים הללו, והם בסוד החכמה שלמדתי מאבא, וכך למדתי, וירא והנה באר בשדה, איזו באר, זהו שנאמר ״באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם״, והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה, אלו הם נצח הוד יסוד, שאלו הם הרובצים עליה ועומדים עליה, ומאלה מתמלאת הבאר הזו בברכות, כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, שהרי מהבאר הזו נזונים עליונים ותחתונים (עולמות תחתונים), וכולם מתברכים כאחד.

[2107] קשיא ליה שדה נקראת המלכות באר מלכות אם כן מאן באר, ופירש כי היא בחינתה המקושטת על ידי הספירות העליונות שהם שרים ונדיבי העם החופרים הבאר הזה בשדה כדפירשנו, ופירוש באר חפרוה שרים פירשו בזוהר פירושים שונים בפרשת חוקת ובשיר השירים פסוק א׳ עיין שם שכל הדרכים יתיישבו לענין אחד שדרך כלל ירצה לבאר בחינתה שקשטוה המדות העליונות (אור יקר).

[2108] יקשה לו דאיהי בעי לאפרשא ישקו העדרים שהם המשתלשלים למטה ממלכות יונקים ממנה והשתא קאמר שלשה עדרי צאן שהם נצח הוד יסוד, לזה אמר ״אילין איקרון״ פירוש אלה העדרים נקראים בשם לא אמר עדרים סתם אלא קראם בשם ״עדרי צאן״ מפני שהם רשומין יותר מהקודמין שהם למעלה ממנה (אור יקר).

פי׳ נה״י דז״א שמהם נבנית המלכות הנק׳ באר כמ״ש הרב ז״ל שנצח דז״א ממנו נעשה קו ימיני דנוק׳ שהוא בג״ה ומיסוד דז״א נעשה קו אמצעי דנוק׳ שהוא דת״י (מ״מ).

[2109] ואומרו רובצים עליה יכריח הפירוש הזה בעצמו שהם יקראו עדרי צאן מפני שהצאן התחתון תלויים בהם ומהם נמצאו ומהם היו, שכל הנמצאים על ידי נצח והוד שהם נקראים צבאות הם נמצאים למטה על ידי היסוד, ודקדק שאמר הכתוב רובצים עליה והיה לו לומר שלשה עדרי צאן עליה או שלשה עדרי צאן רובצים מאי רובצים עליה, הם שתי בחינות דהיינו האחד ״רביעאן עליה״ בסוד הזווג שהם רובצין בה ומזדווגים בה, השנית בסלוקן דהיינו ״עליה״ משפיעים לה ולא בזווג ממש ולשתי בחינות אלו אמר ״רובצים עליה״ וזהו שאמר רביען עלה וקיימן עלה ומאלין אתמליא שני מיני ברכות כדפירשנו או ברכות שפע או וולדות, ואפשר שנקראים עדרי צאן פירוש עדרי המלכות שהיא נקראת צאן ואלו עדריה לפעול בה כדפירשנו, וזה רצה הכתוב באומרו רובצים עליה ומטעם זה נקראים עדרי צאן (אור יקר).

[2110] אמלייא (דפ״ו).

[2111] יקשה לו כי לפי פירושו שעדרי צאן הן נצח והוד האיך יתיישב פירוש דבריו כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים אדרבה העדרים משקין אותה (לזה אמר) ואם היה מפרש שלשה עדרי צאן ממש הנפרדים שעומדים (על ה׳) [עליה] לקבל שפע הוה ניחא (אור יקר).

[2112] בי״ע (רח״ו).

[2113] הכוונה לפרש העדרים סתם בכל מקום שיצדק בין עדרים עליונים דהיינו ג׳ מדות הנזכרות בין עדרים תתאין שהם המשתלשלין למטה, והטעם שעל ידי שמשקים התחתונים נשפעים העליונות מלמעלה כנודע, והיינו טעם אל ו׳ עדרי צאן וכו׳ כי תועלת נמשך להם כי מן הבאר ההוא והתעוררותו ישקו העדרים, ישקו העדרים העליונים מפני יניקת התחתונים כענין אומרו שכינה בתחתונים צורך גבוה (אור יקר). עולם התמורות (רח״ו).

[2114] אלו מלמעלה לשפיע לתחתונים ואלו מלמטה לקבל ולכן אלו רובצים להשפיע ולהיותם נשפעים כדפי׳ (אור יקר).

פה עי׳ זהר ח״א כא ע״א: והחיות רצוא ושוב[2115] (יחזקאל א יד) דלא יכיל עינא למשלט בהו בגין דאינון רצוא ושוב חיות דאתגליין אינון דההוא אופן קאים בגווייהו ומאן איהו דא מטטרון דאיהו רב ויקיר משאר אלין [נ״א חיילין] ועלאה חמש מאה פרסי חיות[2116] דמטמרן אינון תחות תרין אתוון עלאין דאתכסיין י״ה אתוון שליטין על ו״ה אלין רתיכא לאלין [וההוא] (דההוא) טמירא לכל טמירין[2117] דלא אתידע כלל שליט על כלא ורכיב על כלא

חיות דאתגליין אינון לתתא תחות אלין עלאין[2118] דמטמרן ואתנהרן מנייהו ונטלין בגינייהו חיות עלאין כלהו כלילן[2119] ברקיע השמים[2120] [ועלייהו כתיב (בראשית א יד-טו) יהי מארת ברקיע השמים והיו למאורות ברקיע השמים כלהו תליין בההוא רקיע השמים] רקיע שעל גבי החיות [דא] ההוא דכתיב (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה[2121] רקיע כעין הקרח[2122] דא ההוא קדמון [נ״א קמח] קדמאה] דהא מתמן ולהלאה לית מאן דיכיל לאסתכלא ולמנדע מאי טעמא משום דאיהו סתים במחשבה[2123] ומחשבה דקב״ה טמירא סתימא עלאה[2124]

תרגום: ״והחיות רצוא ושוב״ שלא יכולה העין לשלוט בהם בגלל שהם רצוא ושוב. חיות שמתגלות הם שאותו האופן נמצא בתוכם, ומי הוא, זה מטטרו״ן, שהוא גדול ונכבד משאר אלה (הצבאות), ועליון חמש מאות פרסות. חיות שמוסתרות הן תחת שתי אותיות עליונות שמתכסות. י״ה אותיות שולטות על ו״ה, אלה מרכבה לאלה. ואותו הנסתר של כל הנסתרים שלא נודע כלל שולט על הכל ורוכב על הכל.

החיות שמתגלות הם למטה תחת אלה העליונות שנסתרות ומוארות מהן, ומתנהגים בגללם. החיות העליונות כולן כלולות ברקיע השמים, ועליהם כתוב ״יהי מארת ברקיע השמים״, ״והיו למאורת ברקיע השמים״, כולם תלויים באותו רקיע השמים. הרקיע שעל גבי החיות, זה אותו שכתוב ״ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח״, זה אותו קדמון (ה׳ הראשונה). שהרי משם והלאה אין מי שיכול להסתכל ולדעת. מה הטעם, משום שהוא סתום במחשבה, ומחשבת הקדוש ברוך הוא טמירה וסתומה עליונה.

פו עי׳ זהר ח״א רנו ע״א: תא חזי האי הר לישנא דתקיפו הוא אינון הרים לעילא ואלין צדיקים דאחידן בכנ״י ואקרון הר ציון אינון הרים דסחרני ירושלם בגין דאינון מצויינין [ואמרין] (ואסרין) האי בהאי בסתרא דיחודא (עובדיה א כא) לשפוט את הר עשו דקטריגו מקטרגא מסטרא דשמאלא בההוא זמנא (שם) והיתה ליי׳ המלוכה בקדמיתא אקרי ממלכה בגין דינקא לתרין סטרין לימינא ושמאלא והשתא מלוכה[2125] אקרי בגין דינקא לימינא הה״ד (הושע ב כא) וארשתיך לי לעולם ובגין דגלותא לאו לעולם הוא דהא יתבא בגלותא[2126]

[2115] פי׳ בין חיות דאתגליין, שהם נוריאל רפאל גבריאל מיכאל, בין חיות דמטמרן שהם חגת״ם, כולהו לא יכיל עינא למשלט בהו, ולכן אמר קרא והחיות סתם משמע שעל כולם ידבר (מ״מ).

[2116] עיין בסוף משפטים שיש חיות למעלה מחיות (ד״א). מטטרו״ן נאצל וצ״ע (ד״א). לא דק ופי׳ חיות דמטמרן חגת״ם וחיות דאתגליין נרנ״ח ומטטרו״ן שר מלאכים בעולם היצי׳ וראשו בבריאה ועיין ריש תיקון מ״ז ומ״א ומדריגת מטטרו״ן שהוא עה״ד טו״ר נהפך למטה ביד מרע״ה. הרש״ב (נ״א).

[2117] הוא א״א כי או״א נקראים טמירין שהם בגו זו״ן ואריך תוך או״א ולכך נקרא טמירא לכל טמירין (מ״מ).

[2118] חגת״ם (מ״מ).

[2119] בראשית לג ע״ב (הערת הזוהר).

[2120] בינה (מ״מ).

[2121] פי׳ החיה היא מלכות, וראשיה הם חג״ת ורקיע שעל ראשי החיה היא בינה (מ״מ).

[2122] בינה (רח״ו).

[2123] חכמה (רח״ו). פי׳ אור א״ס ב״ה סתים בתוך אבא, ואין מי שישיגהו לפי שאבא אורו גדול מאד (מ״מ).

[2124] טמירא יותר מהמלכות שהיא נגלית, סתימא יותר מז״א עילאה יותר מאימא (מ״מ).

[2125] עי׳ זו״ח כט ע״ג: לך ה׳ הממלכה בתרין ממי״ן לאכללא מלכותא דיליה וליחדא לה במלכותא דשמיא.

[2126] והנך רואה בעיניך כי רשב״י ע״ה רמז זה בדיוק הכתוב ״וארשתיך לי לעולם״ שאמר: ״אי בגין דגלותא לאו לעולם הוא דהא יתבא בגלותא״ הבט ימין וראה מה נמרצו אמרי נועם דבריו, בהוכיח מתוך הכתוב כי הגאולה עתידה ביום השש״י קודם שיכנס השבת, ואמר זה נגד הפוקרים הנז׳. והוא: כי הכתוב אומר ״וארשתיך לי לעולם״ על כנסת ישראל, ואם היה הכוונה על האירוסין הראשונים - כבר נתבטלו בגלות ובגלות היא יושבת, ואיה הם האירוסין אשר יעד שיהיו לעולם?! והוא אמרו: ״אי בגין דגלותא״ כלומר על אירוסי הגלות, ״לאו לעולם הוא דהא יתבא בגלותא״ - וכבר נתבטלו. וא״כ, איה הם אירוסי עולם הם אשר אנו מקוים שלא יסורו לעולם?! ואם יחשוב חושב כי מלת

ת״ח דסמיך ליה (זכריה יד ט) והיה יי׳ למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי׳ אחד ושמו אחד בגין דעד השתא[2127] כד ישראל בגלותא שכינתא עמהון ומלכא בלא מטרוניתא לאו מלכא איהו אבל ההוא זמנא והיה יי׳ למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי׳ אחד ושמו אחד כד אתדבקת שכינתא בצדיק[2128] כדין הוא יחודא דהכי אוליפנא ברזא דק״ש[2129] דבעי ב״נ ליחדא למאריה ולקשרא קשרין דמהימנותא ברעותא דלבא[2130]

תרגום: בא וראה, ההר הזה, לשון קשה הוא. אותם הרים למעלה, וצדיקים האלו שאחוזים בכנסת ישראל, ונקראים הר ציון, אותם הרים שסביב ירושלים, בגלל שהם מציינים ואומרים זה לזה בצד היחוד, ״לשפוט את הר עשו״, שקטרוג המקטרג מצד השמאל. באותו זמן, והיתה לה׳ המלוכה. בהתחלה נקראת ממלכה, משום שמיניקה לשני צדדים, לימין ולשמאל. ועכשיו נקראת מלוכה, בגלל שמיניקה לימין. זהו שכתוב ״וארשתיך לי לעולם״. ובגלל שהגלות לא לעולם היא, שהרי יושבת בגלות.

בא וראה, שסמוך לו ״והיה ה׳ למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה׳ אחד ושמו אחד״. בגלל שעד עכשיו, כשישראל בגלות, שכינה עמהם, ומלך בלי מלכה אינו מלך. אבל אותו זמן, ״והיה ה׳ מלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה׳ אחד ושמו אחד״. כשנדבקת השכינה בצדיק, אז הוא היחוד. שכך למדנו בסוד של קריאת שמע, שצריך אדם לייחד לאדונו ולקשר קשרי האמונה ברצון הלב.

פז עי׳ זהר ח״ב רז ע״ב: לבתר דנפיק שבתא בעי בר נש לאפרשא בין קדש לחול[2131] אמאי דהא אתיהיב רשו לממנן דלתתא[2132] לשלטאה על עלמא ובכל עובדין דעלמא לאחזאה יחודא[2133] באתר קדישא בקדושה עלאה ולאפרשא לתתאי מיחודא עלאה ולברכא על נהורא דאשא בגין דכל אשין אחרנין אתטמרו ואתגניזו ביומא דשבתא בר אשא חד דקדושא עלאה דאתגליא[2134] ואתכליל[2135] בקדושא דשבתא וכד האי אשא[2136] אתגלייא כל אשין אחרנין[2137] אתטמרו ואתגניזו קמיה[2138] והאי אשא[2139] ואיהו דעקידה דיצחק[2140] דאתלהטא על גבי מדבחא[2141] בגין כך בעי לברכא על נהורא דאשא והאי אשא לא בעי אשא דחול אלא אשא דשבת והאי אשא איהו אשא דנפיק מההוא אשא דלעילא[2142]:

׳לעולם׳ הוא יום השבת שהוא עולם הבא, הלא בעולם הבא לא שייכי אירוסין, כי לא ימצאו שם רק הנשמות לבדנה (כתם פז).

[2127] והביא ראיה ממה דסמיך ליה: ״והיה יי׳ למלך על כל הארץ בגין דעד השתא״ - כביכול אינו מלך, לפי שהמל״ך בזולת המלכה לא יקרא מלך, כי לא יוכר גדולת המלך בהיות לבדו - כי היא עקרת הבי״ת, וע״י נראים מעשה המלך בתחתונים. ופי׳: כי ״ביום ההוא יהיה יי׳ אחד ושמו אחד״ (כתם פז).

[2128] ובזולת זה כביכול לא יקרא ׳אחד׳, בהיות השפחה יורשת גבירתה ועבד כי ימלוך (כתם פז).

[2129] כי צריך לכוון בק״ש ליחד העטרת בצדיק הכולל שמונה ספירות ממנו עד חכמ״ה, שהם סוד הדל״ת עם החי״ת. וכלם עם האל׳ף שבכת״ר. ובהיות הדל״ת הדלה נדבקת בא״ח תגדל אורה, ועל סוד זה הדל״ת ש׳באחד׳ רבתי (כתם פז).

[2130] ר״ל לכוון באו״א לקשר עמהם ושם רק רצון בלבד כי שם אין יד אדם שולטת, שלח תשלח את האם מלעסוק בהם, כי שאל כו׳ רק הרצון לבד לדבקם בו״ק והוא באחד שח׳ הוא ו״ק ואו״א, והכוונה בח׳ הוא למעבד לו״ק יחודא חדא ולאכללא להו לעילא באו״א (יהל אור ח״א ה ע״ב).

[2131] פי׳ כשאנו מברכים המבדיל בין קודש לחול (מ״מ).

[2132] פי׳ הע׳ שרים והקליפות ששולטים בימי החול על העולם וכמעשה העולם וז״ש לשלטאה על עלמא ובכל עובדין דעלמא (מ״מ).

[2133] פי׳ כשאנו אומרים המבדיל מיחדים הקדושה לבדה ומפרישים הע׳ שרים והקליפות לבדם שלא ינקו ממנה (מ״מ).

[2134] זהו מסקנא דתירוצא אקושיא שהקשה הזוהר לעיל אשא דמדבחא אמאי (מ״מ).

[2135] ואתכלילא (דפ״ו).

[2136] פי׳ מלכות (מ״מ).

[2137] שהם כחות תחתונים בידן החצונים (אור יקר).

[2138] כגון היכל זכות ודיניו נעלמים נכללים בקדושה ואינם פועלים והחצונים בנוק׳ דתהומא רבא וקדושת שבת מתפשטת בכל העולמות כולם ממעלה למטה (אור יקר).

[2139] מלכות (אור יקר).

[2140] שהיא נקשרת בגבורה ונמתקת (אור יקר).
פירוש הגבורות שבאו מהגבורה למ׳ וז״ש דאיתלהטא על גבי מדבחא שהיא מ׳ (מ״מ).

[2141] שהיא מדת המלכות, ואש זה הוא פתח כניסת הקרבנות וכניסת תפלתן של ישראל ותורתם ומעשיהם והיא המלכות (אור יקר).

[2142] פי׳ גבורה (מ״מ).

ודא איהו אשא דסביל אשא[2143] וכיון דהאי אשא דנפיק מאשא דלעילא אתברכא בברכה דנהורא כדין כל שאר אשין אחרנין נפקין[2144] ואתמנן בדוכתייהו ואתייהיב לון רשותא לאנהרא:

בההיא שעתא דקא מברכין על אשא אזדמנן ארבע רתיכין[2145] ארבע משריין לתתא לאנהרא מההוא אשא מברכא[2146] ואינון אקרון מאורי האש בגין כך בעינן לאכפיא |ארבע אצבעאן דידא| (אצבעאן ידא ארבע) דימינא ולאנהרא לון |מגו| (בגו) ההוא נהורא דשרגא[2147] דמתברכא[2148]:

תרגום: אחר שיוצאת שבת צריך אדם להבדיל בין קדש לחל למה שהרי נתנה רשות לממנים שלמטה לשלט על העולם ובכל מעשי העולם להראות יחוד במקום קדוש בקדשה עליונה ולהפריד למטה מיחוד העליון ולברך על מאורי האש משום שכל האשים האחרים נטמנו ונגנזו ביום השבת פרט לאש אחת של קדושה עליונה שנגלתה ונכללה בקדשת השבת וכשהאש הזו מתגלה כל יתר האשות נטמנות ונגנזות לפניה והאש הזו היא של עקדת יצחק שלוהטת על גבי המזבח לכן צריך לברך על מאורי האש והאש הזו לא צריכה אש של חל אלא אש של שבת והאש הזו היא אש שיוצאת מאותה האש שלמעלה.

וזוהי אש שסובלת אש וכיון שהאש הזו שיוצאת מהאש שלמעלה מתברכת בברכת האור אז כל שאר האשות האחרות יוצאות ונתמנות במקומן ונתנת להן רשות להאיר.

באותה שעה שמברכים על האש מזדמנות ארבע מרכבות ארבע מחנות למטה להאיר מאותה אש מברכת והם נקראים מאורי האש לכן צריך לכפף ארבע אצבעות של יד ימין ולהאיר להם מתוך אותו אור הנר שמתברך.

פח עי׳ פת״ש פו״ח יא: אבל לעשות רע באמת אין לו רצון, רק שהתאוה גורם לו, והוא רצון שאינו אמת ואין לו קיום, שתיכף אחר שממלא תאותו ונכבה תבערת יצרו[2149], הוא מתחרט, וז״ס מלכין דמיתו, שלא היה בהם דעת שהוא המתקלא לשקול בפלס דרכו ע״פ התורה וע״פ רצונו ית׳, שבעשותו רצון יצרו אין לו משקל בדעתו לעשות בישוב הדעת, ואף שגם בסט״א נמצא בחינת דעת כידוע בסוד מלך בלע בן בעור, אינו דעת שלם, שלא יצא כי אם בבחינת עטרת דגבורות לבד, כמ״ש רבינו הגדול ז״ל בספ״ד (ט׳ ע״ג)[2150] בסוד ושם עירו דנהבה יעו״ש, והיינו שאין בדעתו ישוב קיים שהוא הסט״א, שאין לו קביעות כלל לא בדכורא ולא בנוקבא, כד אזיל יהיב כד יהיב אזיל, כמ״ש רבינו הגדול ז״ל בתיקונים תיקון ע׳ (קנ״ה ע״א) יעו״ש, והוא בסוד עטרת דגבורות שהוא אשא שאינו במנוחה להיט ונחית[2151], משא״כ חסדים מים הם במנוחה והשקט[2152], וכן רצון התאוה אינו שוקט לעולם ורק בשעת המעשה ואח״כ מתחרט, נמצא שאין לו קיום, והוא סוד מ״ש (שבת ק״ד ע״א) שקרא אחד כרעא קאי שקרא לא קאי שאינו עומד רק על חד סמכא עטרת דגבורות, ועל זה נאמר (ישעיה נז כ) והרשעים כים נגרש, כי השקט לא יוכל, משא״כ בתיקון שבא ג״כ עטרת דחסדים ונעשה משקל שלם בסוד כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע[2153] שעושה הכל בפלס ובמשקל להכריע לכאן ולכאן, וז״ס מ״ש בספ״ד (א׳ ע״ב) דעד דלא הוה מתקלא לא הוו משגיחין אפין באפין כו׳, שהוא סוד זיווג פב״פ כמ״ש למעלה (פתח ח׳) שבסוד החיצוניות של הכלים בסוד ב״ן הם אב״א, וזה היה כשלא היה מתקלא שהוא הדעת, ולכן נקרא (קהלת ד יג) מלך זקן וכסיל והוא הסירוס שלו שניטל ממנו הדעת[2154], וכן כל מי שעושה דבריו בבהלה שלא במיתון

[2143] פירוש מלכות סובלת הגבורות כמ״ש בפ׳ תצוה (מ״מ).

[2144] פי׳ הע׳ שרים וכל הקליפות שכל א׳ ממונה בעו״הז (מ״מ).

[2145] נרג״ם (רח״ו) נוריאל רפאל גבריאל מיכאל.

[2146] פי׳ מלכות (מ״מ).

[2147] נוק׳ (רח״ו).

[2148] "בההיא שעתא דקא מברכין על אשא אזדמנן ארבע רתיכין ארבע משריין לתתא לאנהרא מההוא אשא מברכא ואינון אקרון מאורי האש בגין כך בעינן לאכפיא ארבע אצבעאן דידא דימינא ולאנהרא לון מגו ההוא נהורא דשרגא דמתברכא" נמחק במ״מ.

[2149] עי׳ בהגר״א בתיקו״ז מה ע״ב.

[2150] וז״ל, ח׳ מלכים הן כולן כלילן בו״ק, כי המלך הראשון הוא דעת שכולל כל ה״ג, כמ״ש באד״ר דף קל״ה ע״א בלע בן בעור, תאנא הוא גזירת דינא תקיפא דתקיפין דבגיניה מתקטרן אלף אלפין מארי דיבבה ויללה, ושם עירו דנהבה, מאי דנהבה כלומר דין הבה כד״א כו׳ והוא סוד דעת דנפיק מיני׳ אלף אלפין אדרין ואכסדראין כמ״ש שם דף קל״ו ע״א, עכ״ל.

[2151] עי׳ אד״ר קכ״ט ע״ב וז״ל, חוורא תליתאה להיט ונהיר ונחית וסליק ונפיק מסתימותא דמוחא ובטש בבוצינא אמצעיתא שביעאה, עכ״ל.

[2152] עי׳ בהגר״א על תיקו״ז נ״א ע״א וז״ל, שורק הוא אש שורקת שורקת הריב אבל מים דוממת זיווג בחשאי וכן שלום הכל במנוחה ובחשאי, עכ״ל.

[2153] עי׳ ס״י פ״ב מ״א.

[2154] עי׳ בהגר״א על ספד״צ לב ע״ב.

וישוב הוא נקרא שוטה וכסיל כמ״ש ברמב״ם הלכ׳ עדות (פרק ט הלכה י) כי הוא בסטרא דשם ב״ן מסוד התהו בלא מתקלא.

פט עי׳ זהר ח״א קמא ע״ב: כדין הוא חדוה לאתנהרא וכלא בחשאי דלא אשתמע לבר (נש) לעלמין תו בעיא לאתפשטא[2155] ונפיק[2156] מהאי אתר אשא ומיא ורוחא כמה דאתמר[2157] ואתעביד חד קלא דנפקא לבר ואשתמע כמה דאתמר כדין מתמן ולהלן איהו חוץ דהא לגו בחשאי איהו דלא אשתמע לעלמין השתא דאשתמע רזא אקרי חוץ מכאן בעי בר נש לאתקנא בעבידתיה[2158] ולשאלא ברחובות מאן רחובות דא ההוא רקיעא דביה כל ככביא דנהרין ואיהו מבועא דמימוי לא פסקין כמה דאת אמר (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ואיהו רחובות ותמן תתן קולה עלאה[2159] ותתאה וכלא חד ובגין דא אמר[2160] שלמה (משלי כד כז) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו׳ הכן בחוץ כמה דאתמר [דכתיב] (וכתיב) (שם א כ) בחוץ תרונה דהא מכאן קיימא עבידא לאתתקנא ומלה לשאלא דכתיב (דברים ד לב) כי שאל נא לימים ראשונים וגו׳ ולמקצה השמים ועד קצה השמים ועתדה בשדה לך דא שדה אשר ברכו יהו״ה (בראשית כז כז):

תרגום: אז היא [יש] שמחה להיות מאירה, והכל בחשאי, שלא נשמע בחוץ לעולמים. עוד רוצה להתפשט, ויוצאים מן המקום הזה אש ומים ורוח, כמו שנתבאר, ונעשים קול אחד שיוצא בחוץ ונשמע, כמו שנתבאר. אז משם ולהלן הוא חוץ. הרי בפנים הוא בחשאי, שלא נשמע לעולמים, עכשיו שנשמע הסוד נקרא בחוץ. מכאן שאדם צריך לתקן את מעשיו ולבקש. ״ברחובות״, מי הרחובות, זה הרקיע ההוא שבו מאירים כל הכוכבים, והוא המעיין שאין מימיו פוסקים, כמו שנאמר ״ונהר יצא מעדן להשקות את הגן״, והוא רחובות, ושם תתן קולה עליונה ותחתונה, והכל אחד. ומשום זה אמר שלמה, ״הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך״ וגו׳, ״הכן בחוץ״ כמו שנאמר, שכתוב ״בחוץ תרונה״, שהרי מכאן עומד המעשה לתקן ודבר לשאלה, שכתוב ״כי שאל נא לימים ראשנים וגו׳, ולמקצה השמים ועד קצה השמים״. ״ועתדה בשדה לך״, זו השדה אשר ברכו ה׳.

צ עי׳ זהר ח״א ה ע״א: אתמר ולאמר לציון עמי אתה ולאמר לאינון תרעין ומלין דמצויינין[2161] אלין על אלין עמי אתה אל תקרי[2162] עמי אתה אלא עַמי אתה למהוי שותפא עמי מה אנא במלולא דילי עבדית שמים וארץ[2163] [כמה דאת אמר (תהלים לג ו) בדבר יהו״ה שמים נעשו אוף הכי] את זכאין אינון דמשתדלי באורייתא.

תרגום: אמרנו, ״ולאמר לציון עמי אתה״, ״ולאמר״, לאותם השערים והדברים המצויינים אלו על אלו. ״עמי אתה״, אל תקרי עַמי אתה אלא עִמי אתה, להיות שותף עמי. מה אני בדיבור שלי עשיתי שמים וארץ, כמו שנאמר ״בדבר ה׳ שמים נעשו״, כך גם אתה. אשרי אותם שעוסקים בתורה.

[2155] והן ז׳ קולות ג׳ בחוץ לגרון ועדיין במצר וג׳ ברחובות חוץ לפה דרגין דאתגלייא וא׳ בת קול אור חוזר, וז״ש תבונה תתן קולה, והן נגד ב׳ דרגין דסתימו חו״ב הנסתרות לה׳ אלקינו, וה׳ אלקינו ידוע. והנגלות ג״כ שתים, לנו ולבנינו, ור״ל כל בניך וכו׳ וז״ש, ותמן תתן קולה עלאה כו׳, כי כולל שם הכל כי כל כו׳ (יהל אור).

[2156] פי׳ חכמה סתימאה הנזכר שנתפשטה עד אימא ורצתה עוד להתפשט ולהוציא ז״א, וכדי להבין זה צריכים אנו למ״ש הרב בדרוש עיבור ויניקה, וז״ל כי שורש ז״א הוא ממ״ה דמוחא סתימאה, לפי שיש בה ד׳ שמות עסמ״ב, וז״ש הזהר תובעייא לאתפשטה ונפיק מהאי אתר אשא ורוחא ומייא (מ״מ).

[2157] עד ע״א (הערת הזוהר).

[2158] פקודי רכו ע״א (הערת הזוהר).

[2159] כי סוד העבודה והתיקון הוא בז״א שממשיך לו מוחין דאו״א וממנו למלכות (מ״מ).

[2160] ר״ל בנפש ורוח בזו״נ ואח״כ בנשמתא ובנית וכו׳ (יהל אור).

[2161] ״תרעין״ פי׳ הקדמות שמקדים החכם, שהם כמו שערים לפתוח בהם הענין. ו״מלין דמצויינין״ הם החידושים עצמם (מ״מ), כמ״ש (ברכות ח ע״א) אוהב ה׳ שערי ציון, שערים המצויינין בהלכה (יהל אור).

[2162] בתיקון יח דף לה ע״ב (הערת הזוהר).

[2163] עי׳ בבהגר״א על תז״ח מח ע״א ז״ל, מכל הבל נעשה שמים וארץ בין בסט׳ דקדושה וכו׳ וכן בס״א. עי׳ פת״ש פנימיות וחיצוניות פרק טז, ז״ל: השמות הם סוד כחות המוחין של כל עולם, ובזה הם נפעלים, והאדם כשמזכיר השמות ומקשר כל המדרגות המלאך או המאור הממונה ע״ז לקשר החצוניות עם הפנימיות שבו שהוא שמו, וכמ״ש (בראשית ב יט) וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו, ר״ל שהשם הוא נפש חיים של אותו דבר, ואח״כ מקשר אותו השם בשרשו בשם הוי״ה ועי״ז נעשה כל פעולה, עכ״ל.

צא עי׳ זהר ח״ב קסא ע״א: (בגין ד)זכאין אינון כל אינון דמשתדלי באורייתא |בגין|[2164] דכד ברא קודשא בריך הוא עלמא[2165] אסתכל בה באורייתא[2166] וברא עלמא ובאורייתא אתברי עלמא כמה דאוקמוה דכתיב (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון אל תקרי אמון אלא אומן[2167]:

וכי אורייתא אומנא הוה אין למלכא דבעי למעבד פלטרין אי לא שוי לגביה אומנא לא יכיל למעבד פלטרין כיון דפלטרין אתעבידו לא סליק שמא אלא דמלכא אלין פלטרין דעבד מלכא מלכא שוי באינון פלטרין מחשבה:

כך קודשא בריך הוא בעי למברי עלמא אסתכל באומנא ואף על גב דאומנא עבד פלטרין לא סליק שמא אלא דמלכא אלין פלטרין דעבד מלכא ודאי מלכא בנה פלטרין אורייתא צווחת ואהיה אצלו אמון בי ברא קודשא בריך הוא עלמא אלא עד[2168] אתברי[2169] עלמא אקדימת אורייתא תרין אלפא שנין[2170] לעלמא וכד בעא קודשא בריך הוא למברי עלמא הוה מסתכל בה באורייתא בכל מלה ומלה ועבד לקבלא[2171] אומנותא דעלמא בגין דכל מלין ועובדין דכל עלמין באורייתא אינון ועל דא קודשא בריך הוא הוה מסתכל בה וברא עלמא:

לאו דאורייתא ברא עלמא אלא קודשא בריך הוא באסתכלותא דאורייתא ברא עלמא אשתכח דקודשא בריך הוא איהו אומנא ואורייתא לקבליה [ולגבי אורייתא כתיב] |ולגביה אומנא שנאמר| (ולגבי אומנא) (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון[2172] ואהיה אמון לא כתיב אלא אצלו הואיל וקודשא בריך הוא אסתכל בה אצלו הוה אומנא:

ואי תימא מאן יכיל למהוי אומנא לגביה אלא אסתכלותא דקודשא בריך הוא בגוונא דא [אתעביד כלא בלא עמל ויגיעה דכתיב (תהלים לג ו) בדבר יהו״ה שמים נעשו וגו׳ בגוונא דא באסתכלותא דילי[2173] היא אומנא] באורייתא כתיב בה (בראשית א א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ אסתכל בהאי [מלה] וברא את השמים |באורייתא| כתיב בה (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור אסתכל בהאי מלה וברא את האור וכן בכל מלה ומלה דכתיב בה באורייתא אסתכל קודשא בריך הוא ועבד ההיא מלה ועל דא כתיב (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון כגוונא דא כל עלמא אתברי:

תרגום: אשריהם כל אלו שעוסקים בתורה, ובגלל שכשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, התבונן בתורה וברא את העולם, ובתורה נברא העולם, כמו שבארוה, שנאמר ״ואהיה אצלו אמון״, אל תקרי אמון אלא אומן.

וכי התורה היתה אומן, כן [משל] למלך שרצה לעשות פלטרין, אם לא שם אליו אומן לא יכול לעשות הפלטרין. כיון שנעשה הארמון, לא עולה אלא בשמו של המלך, באותם ארמונות שעשה המלך, משקיע המלך מחשבה באותם ארמונות.

כך הקדוש ברוך הוא רצה לברא את העולם, התבונן באומן, ואף על גב שהאומן עשה את הארמון, לא עולה אלא בשמו של המלך. אלו הארמונות שעשה המלך, ודאי המלך בנה הארמונות, התורה צווחת ״ואהיה אצלו אמון״, בי ברא הקדוש ברוך הוא את העולם. אלא עד שנברא העולם הקדימתו התורה אלפים שנים לעולם, וכשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולם, היה מתבונן בתורה בכל דבר ודבר, ועשה כנגדה אומנותו של עולם, משום שכל הדברים והמעשים של כל העולמות הם בתורה, ולכן הקדוש ברוך הוא היה מתבונן בה וברא את העולם.

[2164] ובגין (דפ״ו).

[2165] פי׳ כשרצה אבא לברוא אצילות ובי״ע (מ״מ).

[2166] פי׳ בינה כמ״ש הרב בס״הכ כי בינה נקרא תורה שבע״פ וז״ש לקמן מלכא שוי באינון פלטרין מחשבה כך קב״ה בעא למברי עלמא אסתכל באומנא וכתב בס׳ בראשית שמלכא הוא אבא ואומנא היא אימא וכמ״ש הרב ז״ל כולם בחכמה עשית חכמה אומר ובינה עושה (מ״מ).

[2167] וזהו שאמרה התורה (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון כי היא מאצלו ממש ית״ש, והיא אצילותו הראשונה, שהיא מתפשט מהאותיות דהשם הויה ממש, מהד׳ אותיות להד׳ שמות עסמ״ב, הנעשים כ״ז מעצמות דכל שעשוע ושעשוע כנ״ל, ומהד׳ שמות עסמ״ב שהם ט״ל אותיות על הוראות אחדותם הויה אחד כנז׳. והם נכללים במאמר יהי אור, שהוא במספר רל״ב דהד׳ שמות עסמ״ב, אשר ראה המאציל ית״ש שיהא כל גילויו רק בהם ועל ידיהם. ע׳ לעיל שער א׳ פ״ב. הנה נתפשט מהם להגילוי דכל התורה כולו שהיא ג״כ כלולה ברל״ב, והם הרל״א שערים הנעשים בכלל הכ״ב אותיות וזהו שאמרה ואהיה אצלו אמון (הקדו״ש ס ע״ד, ועיי״ש סא ע״א).

[2168] ״אלא עד״ נמחק במ״מ, ובמקומו איתא ״דעד״.

[2169] (ס״א לא אתברי) אתברי (דפ״ו).

[2170] בהקדמת זהר בראשית ב רע״ב, ויקרא רבה פי״ט סי׳ א, ובזו״ח רות רפ״ד (לש״ו).

[2171] לקבלה (דפ״ו).

[2172] שהתורה היא כמו כלי אומנות (מ״מ).

[2173] דיליה (דפ״ו).

[זה] לא שהתורה בראה את העולם, אלא הקדוש ברוך הוא, בהתבוננות של התורה, ברא את העולם. נמצא שהקדוש ברוך הוא, הוא אומן והתורה כנגדו, וכנגד התורה נאמר ״ואהיה אצלו אמון״, ואהיה אמון לא נאמר, אלא ״אצלו״, הואיל והקדוש ברוך הוא התבונן בה, אצלו היתה אמן.

ואם תאמר מי יכול להיות אומן אליו, אלא התבוננות הקדוש ברוך הוא בצורה זה, נעשה הכל בלא עמל ויגיעה, שנאמר ״בדבר ה׳ שמים נעשו וגו׳״ בצורה זו בהתבוננות שלי הוא האומן, בתורה נאמר בה ״בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ״. הסתכן בדבר זה וברא את השמים, בתורה, נאמר בה ״ויאמר אלהים יהי אור״. בדבר הזה התבונן וברא את האור. וכן בכל דבר ודבר, שנאמר בתורה התבונן הקדוש ברוך הוא ועשה אותו הדבר, ולכן נאמר ״ואהיה אצלו אמון״, כצורה כן נברא כל העולם.

צב עי׳ תיקו״ז עא ע״א: [סא ע״ב] בראשית ברא אלהי״ם (בראשית א א) בראשית חדקמט איהו דלא אתגליא וברא תרין תרין אינון ואינוןקנ ב׳ ואינון תרין עלמין סתימין ובמה ברא לון בנקודא חדא סתימא ראשית אתקרי ועלה אתמר כלם בחכמה עשית (תהלים קד כד) ותרין עלמין סתימין לא הוו אתגליין עד דעביד לון תרין לבושין ומאי ניהו את השמים [סב ע״א] ואת הארץ את השמים לבושא לעלמא עלאה דאתברי בנקודה עלאה ואת הארץ לבושא לעלמא תתאה דאתברי באלהי״ם דאיהי אימא עלאה:

תרגום: ״בראשית ברא אלהי״ם״ ״בראשית״ הוא אחד שלא נתגלה, ו״ברא״ שנים, שנים הם, והם ב׳, והם שני עולמות נסתרים, ובמה ברא אותם, בנקודה נסתרת אחת [ש]נקראת ראשית, ועליה נאמר ״כולם בחכמה עשית״, ושני עולמות נסתרים לא היו מתגלים עד שעשה להם שני לבושים, ומה הם, ״את השמים ואת הארץ״. ״את השמים״ לבוש לעולם העליון, שנברא בנקודה העליונה. ״ואת הארץ״, לבוש לעולם התחתון, שנברא באלהי״ם, שהיא האם העליונה.

בהגר״א: *בראשית חד - ל״ג בראשית, דקאי א״ברא״, ור״ל כתר: ***תרין אינון ב׳** - ול״ג ואינון, ור״ל ב׳ דבראשית, וכן הוא אלהים לשון רבים[2174], וכמו שמפרש והולך **ואינון תרין כו׳**, ור״ל חו״ב שבבינה וכמש״ל (מו סע״ג): **ובמה ברא כו׳** - והוא יו״ד העצמי שבשם, ותרין הנ״ל הן י״ה של ה׳ ראשונה[2175]: **ראשית כו׳** - וז״ש בראשית, ר״ל עם ראשית[2176], ברא הכתר את אלהים כנ״ל: **ותרין עלמין סתימין לא כו׳** - ור״ל ז״ש את השמים וג״כ ברא עם הראשית, אבל ואת הארץ לא קאי רק א״ברא״ אבל לא בראשית, אלא אלהים, ולכן לא קאמר והארץ: **לבושא לעלמא עילאה** - יו״ד שבה״א, אבל יו״ד העצמי אינו מתלבש כלל, אור הראשון, כידוע[2177]: **דאתברי כו׳ דאתברי כו׳** - קאי על הלבושין וכמ״ש למטה:

Commented [YL28]: ל הביא את הזהר ח״ב צו ע״א

Commented [YL29]: ל א קאמר/לא קאי

צג עי זהר ח״א קמב ע״ב: (פתח רבי אבא ואמר) [תא חזי] (תהלים קכ א) שיר המעלות אל יהו״ה בצרתה לי קראתי ויענני כמה שירין ותושבחן אמר דוד מלכא קמי קב״ה וכלא בגין לאתקנא

[2174] עי׳ שעה״פ תולדות: אימא עילאה נקראת אלהים חיים, בלשון רבים, לרמוז על ב׳ בחי׳ אלהי״ם שיש בה, שהם נו״ה שבה, הנקראים אלהים צבאות.

ועי׳ שער מאמרי רשב״י (מ ע״א): זמ״ש בסבא דמשפטים בדף צו ע״א כי שמא דאלהים אתפשט בכל דרגין עד דרגא דאלהים אחרים כו׳ גם תבין טעם למה כל שאר השמות הם בלשון יחיד ושם אלהים הוא לשון רבים והוא לפי שמתפשט בכמה דרגין אם בקדושה ואם בקליפה.

[2175] עי׳ ע״ח שער טו פרק ד: ונבאר ענין בינה ותבונה, ובו יתבאר מ״ש בס״י (פ״א מ״ד) הבן בחכמה וחכם בבינה. והענין כי הנה ב׳ אותיות ראשונות של הוי״ה הם בחי׳ חו״ב, אבל באות יו״ד לבד שהוא חכמה שם יש בחי׳ בינה, וזהו ענין הבן בחכמה. ופי׳ הוא כי יו״ד במלואו, י׳ הוא חכמה, וב׳ אותיות ו״ד נעשית צורת ה׳, שהוא צורת ו״ד שבאות יו״ד, והיא נקרא בינה עלאה הנ״ל. ואמנם ה׳ ראשונה עצמה שבשם הוי״ה זו היא תבונה ראשונה הנ״ל, וכבר הודעתיך בדרוש תפילין בענין כתיבת שם הוי״ה, שצריך לנאמר תחלה י׳ בקרן זוית של ה׳ הזאת, כזה ה׳, ואות י׳ הוא בחי׳ חכמה של זאת התבונה ראשונה, וזו החכמה נקרא יש״ס, וז״ש וחכם בבינה. והרי נתבאר כי באות י׳ של הוי״ה יש בחי׳ או״א עלאין, ובאות ה׳ ראשונה של הוי״ה יש בחי׳ יש״ס ותבונה שהם תתאין.

[2176] עי׳ זו״ח ח ע״א:ובתורה ברא הקב״ה את העולם שנאמר (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון אל תקרי אמון אלא אומן וזהו בראשית ברא אלהים עם ראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ וזו היא התורה:

ובתורה ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, שנאמר ״ואהיה אצלו אמון״, אל תקרי אמון אלא אומן, וזהו ״בראשית ברא אלהים״, עם ראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וזו היא התורה.

[2177] עי׳ י׳ דנפיק מאויר, עי׳ מלואים אות Error! Reference source not found., וכן עי׳ אות Error! Reference source not found..

דרגיה ולמעבד ליה שמא כמה דאת אמר (ש״ב ח יג) ויעש דוד שם ושירתא דא אמר [נ״א ליה] כד חמא (ליה) עובדא דא ליעקב [נ״א דיעקב] רבי אלעזר אמר יעקב אמר שירתא דא ([נ״א] דהא) בשעתא דאמר ליה אבוי גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא (כדין הוה) [בגין דהוה] יעקב בעאקו סגי דדחיל דאבוי ידע ליה ואשתמודע קמיה מה כתיב (בראשית כז כג) ולא הכירו כי היו ידיו כידי עשו אחיו שעירות ויברכהו כדין אמר אל יהו״ה בצרתה לי קראתי ויעננני (תהלים קכ א - ב) יהו״ה הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה דא הוא דרגא דעשו שריא ביה דאיהו שפת שקר[2178] [נ״א מהו] שפת שקר בשעתא דאייתי ההוא חויא לווטין על עלמא ובחכימו ובעקימו אייתי לווטין דאתלטיא עלמא

תרגום: ״ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירוש״. אמר רבי אבא, הפסוק הזה בארוהו, אבל (פתח רבי אבא ואמר) בא וראה, ״שיר המעלות אל ה׳ בצרתה לי קראתי ויעננני״. כמה שירות ותשבחות אמר דוד המלך לפני הקדוש ברוך הוא, והכל כדי לתקן את דרגתו ולעשות לו שם, כמו שנאמר ״ויעש דוד שם״. והשירה הזו אמר (לו) כשראה המעשה הזה ליעקב (של יעקב). רבי אלעזר אמר, יעקב אמר השירה הזו, (שהרי) בשעה שאמר לו אביו גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא, אז (משום) שהיה יעקב בצרה גדולה, שפחד שאביו יכיר אותו ויודע לפניו, מה כתוב, ״ולא הכירו״, כי היו ידיו כידי עשו אחיו שעירות ויברכהו. אז אמר, ״אל ה׳ בצרתה לי קראתי ויעננני״. ״ה׳ הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה״, זוהי הדרגה שעשו שרוי בה, שהיא שפת השקר, (מהו), שפת שקר, בשעה שהביא אותו הנחש קללות על העולם, ובהתחכמות ובעקמימות הביא קללות, שהתקלל העולם.

צד עי׳ זהר ח״ג ריח ע״ב: איש על דגלו באותות (במדבר ב ב) אלין ארבע משריין[2179] דכנסת ישראל דאינון תריסר שבטין[2180] תריסר תחומין[2181] סחור סחור לה[2182] כלא כגוונא[2183] דלעילא כתיב (תהלים קכב ד) ששם עלו שבטים שבטי יה וגו׳ ששם עלו שבטים אלין י״ב שבטין י״ב תחומין דלתתא שבטי יה הא אוקמוה[2184] בגין די״ה[2185] עדות לישראל[2186] ודאי ובגין דא הראובני השמעוני י״ה בכל חד וחד אבל ודאי הכי הוא[2187] דהא אילנא עלאה קדישא (בהו אחתם בתחומוי) [אחתם בחותמוי] ואוקמוה דכתיב[2188] (יחזקאל א י) ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין וגו׳ דיוקנא דאדם אתכליל בכלהו[2189] ואפין[2190] הוו לד׳ סטרין דעלמא ומתפרשן בדיוקניהון[2191]

[2178] הם הקלי׳ נקראות שקר ממדרגה אחרונה שבהם, שפת שקר ודאי שפה אל השקר, והיינו מקום עשו, כדכתיב הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד אחרונה שבכולן (אור יקר).

[2179] והיינו ד׳ מחנות שכינה שהם ארגמ״ן (יהל אור).

[2180] הם י״ב מלאכים שתחת המלכות (יהל אור).

[2181] הם י״ב גבולי אלכסון (יהל אור).

[2182] ג׳ לכל צד (רח״ו).

[2183] לעילא ולעילא ג״כ כנ״ל (יהל אור).

[2184] הם י״ב שבז״א ששרשם מאו״א הנק׳ י״ה (יהל אור).

[2185] קרא המלכות י״ה כי בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא וג״כ נקרא חכמת שלמה חכמה זעירא (רח״ו).

[2186] שהם או״א מעידים על ישראל שהוא ז״א (יהל אור).

[2187] ר״ל די״ב שבטים שייכים דווקא בז״א שהוא ו״ק וידוע שהי״ב הם בו״ק כידוע (יהל אור).

[2188] כתיב (יהל אור).

[2189] פי׳ שהם פני שור פני נשר פני אריה היינו הבטת שור ונשר ואריה אבל לעולם הם צורת אדם כמ״ש בזהר פרשת תזריע מח ע״א (יהל אור). כמ״ש בפרשת אחרי מות שם וכד אתכלילו בחד כתיב ודמות פניה פני אדם פניה דכלא ובז״ח פרשת יתרו דף לב ע״ג וכיון דאתכלילו כולהו דא בא אתעביד מינייהו חד גופא ואיהו רזא דאיקרי אדם ואע״ג דכל אנפין משתנין בסטרייהו כו׳ וכד לפום שעתא מסתכלין כתיב ודמות פניה פני אדם ולבתר מתפרשין דיוקנין כל חד וחד לסטרי׳ וכד אתחפיין כלהו דלא מסתכלין לעיל א לגו רזא דעלייהו לא אתחזי דיוקנא כלל בר דיוקנא דאדם דדא היא דיקונא דכליל כל דיוקנין וכולהו סתימין וכו׳ (יהל אור).

[2190] שכל א׳ יש לו ד׳ פנים וכמ״ש וד׳ פנים לאחת (יהל אור).

[2191] ר״ל שהם פני שור פני כו׳ בכ״א (יהל אור).

וכלהון[2192] כלילן ביה באדם מיכאל מימינא[2193] גבריאל משמאלא אוריאל לקדמייהו רפאל לאחורייהו שכינתא עלייהו תרין מכאן[2194] ותרין מכאן[2195] והיא באמצעיתא[2196]:

תרגום: ״איש על דגלו באותות״ אלו ארבע מחנות של כנסת ישראל, שהם שנים עשר שבטים, שנים עשר תחומים סביב סביב לה, הכל כדוגמא שלמעלה. כתוב ״ששם עלו שבטים שבטי יה וגו׳״, ״ששם עלו שבטים״, אלו שנים עשר שבטים, שנים עשר תחומים שלמטה, שבטי יה, הרי פרשוה משום שי״ה עדות לישראל ודאי, ולכן הראובני השמעוני י״ה, בכל אחד ואחד, אבל ודאי כך הוא, שהרי העץ העליון הקדוש, בו חתום בחותמו, ופרשוה שנאמר ״ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין וגו׳״, דמות אדם נכללת בכולם, והפנים היו לארבעת צדדי העולם ונפרדים בדמויותיהם, וכולם כלולים בו באדם, מיכאל מימין גבריאל משמאל אוריאל לפניהם רפאל לאחוריהם והשכינה מעליהם, שנים מכאן ושנים מכאן והיא באמצע.

צה עי׳ זהר ח״א מג ע״ב: שבעין נהורין אלין[קנא] ותרי נהורין דקיימין קמייהו כלהו פנימאין גו[קנב] לגו[2197] ורזא דא דכתיב (שיר ז ג) בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים[2198] לקמי נהורין אלין[2199] עאלין כל זכו וכל עובדין דעלמא לאתדנא תרין נהורין אלין אינון סהדי סהדותא בגין (דאינון) [דאית] שבעה עיני יהו״ה דמשטטי בכל ארעא[קנג] כל מה דאתעביד בעלמא אתרשים בההוא[קנד] עובדא[2200] ממש וההוא זכותא ממש וקיימי בקיומייהו ואלין תרין נהורין חמאן[2201] בהו ומסתכלן וסהדי קמי אלין ע׳ נהורין אלין ע׳ גזרי [גזרין ודייני] (גזירין דייני) דינין הן לטב הן לביש והכא איהו אתר דזכותא רוחא דא ביה אתרשימו אתוון תלת דאינון[2202] יה״ו דכד אלין אתוון מתדבקן בהאי אתר באתדבקותא דדכורא ונוקבא כדין אתרשימו ביה ולא אתעדון מתמן[2203] לבתר נפק חד נהורא נהיר לארבע סטרין האי נהורא אפיק תלת אחרנין דאינון תלת בתי (דינא) [דינין] דדייניו

[2192] כמ״ש שכולם פני אדם כדלעיל (יהל אור).

[2193] מצד הימין של השכינה, ושם עומד מיכאל ומשמש, שהוא הראש והראשון מהד׳ מחנות המקיפין לשכינה, כמ״ש בברייתא דפרקי מרכבה (פרק ו) ובזוהר חדש (בראשית דף ב ע״ב בסתרי אותיות שם ב ע״א) וע׳ פדר״א (פרק ד) (דע״ה ח״ב קז ע״א).

[2194] חסד נצח ובהם ששה פרקים (יהל אור).

[2195] גבורה הוד וג״כ ו׳ פרקים והם הי״ב שבטים (יהל אור).

[2196] פי׳ שהוא כזה ⁘ כי שנים הם מצד האורך כזה ● ושנים הם מצד הרוחב כזה ● ● והיא באמצעותא (זהר הרקיע). שד׳ חיות הן בד׳ זוויין כמ״ש בפ׳ אחרי מות דף ס׳ תנינייא אזלין תחות ספינה דהאי ימא רבא לד׳ זוויין דא אזיל לסטרא דא ודא אזיל לסטרא דא וכן כולהו ארבע חיזו דאנפין אתחזין בהו וכד אתכלילן בחסד כו׳ ע״ש ובכמה מקומות והן כמו אגוז שהן גזוייות והן ב׳ בכל צד וכמ״ש בפרשת בראשית ופקודי עכ״ל בהיכל הששי ע״ש ובפ׳ שמות דף טו ע״ב אגוז דא הוא רתיכא קדישא דאינון ד׳ רישין דנהרין דמתפרשין מן גנתא כהאי אגוזא דאינון ד׳ רישין לגו׳ וכ׳ מה אינון ד׳ קרישין (עי׳ בזהר ואולי צ״ל רישין – המסדר) די באגוזא מתחברין בהאי גיזא ומתפרשין מהאי גיסא כך רתיכא מתחברין באחדותא בחדוותא בשלימות בשלימו וכו׳ (יהל אור).

[2197] ר״ל בפנים ההיכלות ואמר לגו שהן באמצע ההיכל הזה בהיכל הפנימי מן הד׳ היכלות שהן בהיכל הזה (יהל אור).

[2198] לפי שיש עוד ב״פ ע״ב נהורין א׳ מסט׳ דימינא וא׳ מסט׳ דשמאלא, וע״ב קדמאי הן לפני מהם (יהל אור).

[2199] ר״ל לפי הע׳ הנ״ל (יהל אור).

[2200] ור״ל בז׳ עיני ה׳ נרשמין כל המעשים שבעולם הזה כל אותו המעשה דעביד בצורתו ודיוקנו באותו היום ואותו מקום וזה שמראין לו לאדם לפני מותו והן ז׳ גדלי עינא ז׳ טהירין דנפקין לגלאה אורחא דחייבין. והענין לפי שבעין רשום כל העולם, וכל אשר בו, וכל אשר עושה, נרשם המקום באותו מקום שבעין, טוב או רע, והיכל הזה הוא יד כידוע, כמ״ש (מנחות לו ע״ב) ידך זו שמאל שנאמר אף ידי כו׳. וזהו וביד כל אדם יחתום, ששם הוא יד של כל אדם, כ״א בשורש נשמתו (יהל אור).

[2201] ר״ל שאלו השנים עדים רואים בז׳ עיני ה׳ ומעידין לפני הע׳ סנהדרין והן דנין אותו (יהל אור).

[2202] קנט ע״א (הערת הזוהר).

[2203] ר״ל דבדכורא הוא תלת אתוון יה״ו בסוד אחסנתא דאו״א דירית כידוע וכד מזדווג בנוק׳ בהיכל ק״ק ושם כל היכלין דלתתא כלולין בו ומתדבקין כלם בדכורא בו״ק שלו ונדבק בהיכל הזה ג׳ אותיות אלו, בשעת התדבקותן יחד, ולא סלקין משם לעולם. ואמר למטה באמצעיתא דהיכלא דא הוא אתר מתקנא לקבלא רוחא דלעילא בגו רוחא דא. ושם נרשמין הג׳ אותיות האלו. וז״ש באתדבקותא דדכורא ונוק׳. [כי בבטן מתדבקין גוף זו״נ, כי הבטן בולט על שטח הגוף. וכמ״ש וצבתה בטנה ונפלה ירכה, מקומות הדבוק, ר״ל ירכה אותו מקום, וכמ״ש (סוטה ט.) היא קבלתו על בטנה] ר״ל כאשר מזדווגין יחד נרשמין כאן, ששמאלא הוא תחלת הקירוב, כידוע בסוד שמאלו כו׳ (יהל אור).

דינין אחרנין במלין דעלמא בעותרא במסכנו במרעין בשלימו בכל אינון שאר מלין דעלמא אתדן בהו חד היכלא לאינון ע׳ קדמאי לגו תלתא לאלין תלתא אחרנין

תרגום: שבעים אורות אלו ושני אורות שעומדים לפניהם, כולם פנימיים לפנַי ולפנים, וזה סוד הכתוב ״בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים״. לפני האורות הללו נכנסים כל הזכויות וכל מעשי העולם לדון. שני האורות הללו מעידים עדות, משום (שהם) שיש שבע עיני ה׳ שמשוטטים בכל הארץ, (כן כל) וכל מה שנעשה בעולם נרשם באותו מעשה ממש ואותה זכות ממש, ועומדים בקיומם. ושני האורות הללו רואים בהם ומסתכלים ומעידים לפני שבעים אורות האלה. שבעים אלה גוזרי גזרות ודנים דינים הן לטוב הן לרע, וכאן הוא מקום הזכות. ברוח זו נרשמו שלש אותיות שהם יה״ו, שכאשר האותיות הללו נדבקות במקום הזה בהדבקות של זכר ונקבה, אז נרשמים בו ולא מסתלקים משם. אחר כך יוצא אור אחד שמאיר לארבעה צדדים. האור הזה מוציא שלשה אחרים שהם שלשה בתי דין שדנים דינים אחרים בדברי העולם, בעושר, בעוני, במחלות, בשלמות, בכל אותם שאר דברים שהעולם נדון בהם. היכל אחד לאותם שבעים ראשונים לפנים משלשה לאותם שלשה האחרים.

ועי׳ תיקו״ז לה ע״א: שורך אגן הסהר אל יחסר המזג וגו׳ (שם) שורך דא ציון דאיהו טבור עלמא נקודה דמינה הושתת העולם לארבע סטרין דאינון מזרח ומערב צפון ודרום ולקבלייהו רישא למזרח גופא למערב דרועין לדרום רגלין לצפון אות ברית נקודה באמצעיתא כגוונא דטבור אגן הסהר דא נקודה דסיהרא כגוונא דא פּ [והיא] (היה) ראשית נקודה באת בּ בת קול איהי ודאי כללא דנקודין ואתוון:

תרגום: ״שורך אגן הסהר אל יחסר המזג וגו״״, ״שורך״ זה ציון, שהוא טבור העולם, הנקודה שממנה הושתת העולם לארבעה צדדים, שהם מזרח ומערב צפון ודרום, וכנגדם ראש למזרח, גוף למערב, זרועות לדרום, רגלים לצפון, אות ברית נקודה באמצע. כמו שהטבור אגן הסהר זו נקודה של הלבנה כמו זה פּ, והיא ראשית נקודה באות בּ, בת קול היא, ודאי הכלל של נקודות האותיות.

בהגר״א: דא ציון - אות ברית כמו שמפרש והולך, כגוונא דטבור: **דא נקודה דסיהרא כו׳** - באמצע כנ״ל, והיא חכמה דילה כמו שמפרש והולך, וכן בתיקון י״ט (לו ע״א), והיא אות ברית דיליה, שהוא עטרת היסוד, והוא חכמה דילה[2204], רוחא דבגוה[2205], דמשם שרשה. ועמש״ל תיקון מ״ם מזה בארוכה (פט ע״א): **(היה** - צ״ל והיא): **והיא ראשית כו׳** - ר״ל, זהו בראשית, ב׳ ראשית, שהוא חכמה נקודה הנ״ל, והוא נקודה שבתוך הבית כמו שמפרש והולך: **בת קול כו׳** - ר״ל, לכך נקרא בית, בת קול, י׳ נקודה: **כללא כו׳** - כמש״ל בתיקון כ״ח[2206] שהיא כוללת כל האותיות באות בית, וכל הנקודין בנקודה שבתוך הב׳, ונמצאו הכל נרמז בב׳ של בראשית:

צו עי׳ בהגר״א על ס״י פ״ד מ״ד: שכינה היכל הקדש באמצע, שמקומה בין ת״ת ליסוד, בין חג״ת לנה״י כמ״ש בהקדמת תיקונים (ה ע״א) נקודה דאמצעיתא דא אדם כגוונא דא ה׳[2207] כליל תלת לעילא ותלת לתתא ע״ש, ונקרא היכל כמ״ש בזהר (בראשית כג ע״ב) היכ״ל גימ׳ אדנ״י הקדש, כי יסודה בחכמה שנקרא קדש[2208], הקדש בתוספת ה׳[2209], ונק׳ קדושה[2210] בתוספת וא״ו

[2204] וכן הוא בספד״צ. וז״ל הערת הלש״ו כאן: עי׳ גר״א ס״י פ״א מ״א אופן ה׳, ע״כ. וכוונתו למש״כ בדף ה ע״ב, שם מבאר רבינו שהוא כתר דנוק׳ וממילא כוונתו של הלש״ו להעיר שמכאן צ״ע שכן הוא סותר מש״כ שם. ועי׳ לש״ו כללים (ח״ב נ ע״ד) שמביא את דברי רבינו שם ואת קושייתו זו עליו. ומצרף כמקור לדברי רבינו שם את דברי הע״ח שער תיקון הנוק׳ פרק ב כלל ט׳. ועי׳ שם שער פו״ח סוף דרוש ט׳ [ז״ל: אלהים דעיבור הוא מלכות שבו, והוא בחי׳ כתר דנוקבא כנודע, כי הם בחי׳ א׳ עטרה וכתר, עטרה לו וכתר לה].

ועי׳ בלש״ו (שם נז ע״ג) שיישב הדבר ופי׳ שמש״כ בס״י הוא שהכתר דט״ר שבכתר דנוק׳ ניתן לעטרה על ראש יסוד דז״א, וממילא נשארו בה רק מחכמה ולמטה, והכתר שלה הוא לעטרה. אמנם מש״כ כאן שעטרת היסוד הוא חכמה דמלכות, כוונתו שמהעצמות העיקרי שבה הוה העטרה בבחי׳ הכתר שלה, וכנז׳. אמנם שימושה בזה נעלם בה מאד, כי השימוש דכתר בכל פרצוף הוא לעולם נעלם, אך קבלתה הגלויה מהעטרה והשימוש העיקרי שמשתמש בה הוא בחי׳ חכמה דנוק׳ שהוא המוחין שבה אשר על ידו היא נתקנת בכל תיקוני הנוק׳.

[2205] עי׳ זהר ח״ב קא ע״א, וע״ח שער מוחין דצלם פרק ו שזה מה שאבא נותן אימא בביאה ראשונה.

[2206] אין תיקון כ״ח בדפוס הנמצא בידינו.

[2207] נדצ״ל ה֗, ועיי״ש בגר״א שזה רביעית לכל תלת, ובחינתה כשרשה עי׳ לעיל ח ע״א. ועי׳ לש״ו דע״ה ח״ב דרוש מיעוט הירח סימן י׳.

[2208] עי׳ לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

[2209] דהיינו שכשהיא מתמלאת בשלימותה אז מתגלית הה׳ שבה.

[2210] נדצ״ל הקדוש, כלומר היכל הקודש.

כשתתמלא מכל ו׳ קצוות שהיא כוללת כולן, והיא נקודה פנימית דסיהרא[2211] כמ״ש בתיקונים תי״ח (לה ע״א)[2212], והוא הכסא כמ״ש בתז״ח[2213]: כרסיא תמן שכינתא.

צז המשך הזהר (ח״ב ב ע״א): יזהירו נהרין ונצצין בזיוא דחכמתא עלאה.

פירוש: ענין נהרין ונצצין הוא בסוד אור ישר מאיר מלמעלה למטה להם, וזהו נהרין. וסוד אור חוזר בסוד המראה המלוטשת, כי כאשר יכה בה אור השמש, יצאו ממנה ניצוצות מצד לטישותה ממטה למעלה וזהו ונצצין. ולכן אמר ״יזהירו״, יזהירו לאחרים דנקטי ויהבי מיין דכורין ומיין נוקבין, וזה כדוגמת יסוד שיש לו שתי בחינות אלו בסוד יוסף הצדיק ובנימין הצדיק, זה מיין דכורין וזה מיין נוקבין. ושתי בחינות אלו, האחד נקרא נהירו, והשני נקרא נציצו. וזמ״ש בזוהר נהירו ונציצו דנהרא דנפיק מעדן שהוא סוד יסוד הנקרא נהר היוצא מעדן (שער מאמרי רשב״י), דע שעם היות שיש ב׳ בחי׳ ליסוד, והם יוסף הצדיק מלמעלה, ובנימין הצדיק מלמטה בסוד מ״ן, כמ״ש בצאת נפשה כי מתה. עוד יש ביסוד עצמו ב׳ בחי׳ אלו, ולכן נקרא חי עולמים, בסוד ט׳ מלמעלה למטה, וט׳ מלמטה למעלה, שהם עולים ח״י. וחי הוא בב׳ עלמין, שגם בעולם הנוק׳ יש ח״י בסוד בנימין, וזהו חי חי הוא יודך (ישעיה לח יט). ושורש הדבר, כי ביסוד נסתיים הזכר העליון, והוא רקיע המבדיל בין מים למים. ואור עליון המחיה את הספירות יורד עד שם, ומכה בו בסוד בטישה, בדמות מראה הלטושה המפסקת שלא יעבור אור השמש ממנה ולמטה, כי עומדת כנגד אור השמש. כן הרקיע הזה הוא מבדיל בין עלמא דדכורא ובין עלמא דנוק׳, ואינו מניח לעבור האור למטה ועי״כ, תכה בו האור העליון בפנימיותו, ויוצאין ממנה ניצוצין כמנין האורות המכין, ט׳ מלמעלה למטה וט׳ מלמטה למעלה. וז״ש ״ודא איהו רזא סתימא דאיקרי הרקיע״ כי בחי׳ הרקיע יאמר על ענין זה, כי הוא רקיע המבדיל ומעכב האור העליון מלרדת למטה, לכן יש בו נהירו ונציצו. משא״כ בכל השאר. ולכן יש ברקיע הזה כוכבים ומזלות שמשא וסיהרא, כי הכוכבים הם נשמות הצדיקים היורדים שם ממוח העליון ועומדים שם, ומשם יורדין למלכות. והמזלות הם י״ב בסוד ו״ק מחסד ולמטה, וו׳ מלמטה למעלה כנז׳ בתיקו״ז. שאע״פ שכל הט׳ מכים ברקיע זה, אינו דומה הכאת ו״ק לשאר, כי כל א׳ בחי׳ בפני עצמה יש לה, לפיכך מו״ק יצאו י״ב מזלות, ומזו״נ נעלמים יצאו שמשא וסיהרא, וזה מצד הנשמות שבו, שכמו שבמלכות מנשמות שבה נעשין מ״ן כנודע, כן הוא ביסוד וכו׳ (זהר הרקיע). נהרין, מאור יסוד אבא שבתוך יסוד אימא, ונצצין, חו״ג ליסוד אימא (רמ״ז). פי׳ שמקבלים הארה מהחסדים שנק׳ אור ומהגבורות שהם ניצוצין וז״ש נהרין מצד החסדין ונצצין מצד הגבורות (מ״מ).

הנה כל האצילות בכללו גוף ונשמה מלבר ומלגאו, והמשכילים הם יודעי מדין [יודעי מידות] המסתכלים בפנימיות החכמה התחתונה בסוד נשמתא. וזה נקרא רזא דחכמתא, פנימיות החכמה

[2211] כלומר, שם שוכנת הצורה העיקרית דכל המציאות כמו מוח דבהמה (לש״ו הקדו״ש י ע״א תחתון).

[2212] ז״ל: שררך אגן הסהר אל יחסר המזג וגו׳ (שיה״ש ז ג) שררך דא ציון דאיהו טבור עלמא נקודה דמינה הושתת העולם לארבע סטרין דאינון מזרח ומערב צפון ודרום ולקבלייהו רישא למזרח גופא למערב דרועין לדרום רגלין לצפון אות ברית נקודה באמצעיתא כגוונא דטבור אגן הסהר דא נקודה דסיהרא כגוונא דא כ והיא ראשית נקודה באת ב בת קול איהי ודאי כללא דנקודין ואתוון.

תרגום: ״שררך אגן הסהר אל יחסר המזג וגו׳״, ״שררך״ זה ציון, שהוא טבור העולם, הנקודה שממנה השותת העולם לארבעה צדדים, שהם מזרח ומערב צפון ודרום, וכנגדם ראש למזרח, גוף למערב, זרועות לדרום, רגלים לצפון, אות ברית נקודה באמצע. כמו שהטבור אגן הסהר זו נקודה של הלבנה כמו זה כ, והיא ראשית נקודה באות ב, בת קול היא, ודאי הכלל של נקודות האותיות.

[2213] לא מצאתי עי׳ ב ע״ד: חיזו תנינא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה הכא חזא עמודא דאמצעיתא סמיך לשכינתא וחזא לה מגו מטטרון דאיהו שדי.

תרגום: המראה השני ״ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה״ כאן ראה העמוד האמצעי סמוך לשכינה, וראה אותו מתוך מטטרו״ן, שהוא שדי.

ועי׳ זהר ח״א עא ע״ב: וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר (יחזקאל א כה) האי היא אבן שתיה דאיהי נקודה חדא דכל עלמא וקיימא עלה קדש הקדשים ומאי היא כרסייא קדישא עלאה דאיהי ממנא על אלין ארבע דמות כסא בארבע סמכין ודא הוא תורה שבע״פ ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה דא הוא תורה שבכתב מכאן דתורה שבכתב ישוון יתה על תורה שבעל פה בגין דהאי כרסיא לדא כמראה אדם דאיהו דיוקנא דיעקב דאיהו יתיב עלה.

תרגום: ״וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר״, זוהי אבן השתיה שהיא נקודה אחת של כל העולם ועומד עליה קודש הקדשים, ומהי, הכסא הקדוש העליון שממונה על ארבעה אלה, דמות כסא בארבעה עמודים, וזוהי תורה שבעל פה. ״ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה״, זוהי תורה שבכתב. מכאן שתורה שבכתב ישימו אותה על תורה שבעל פה, משום שזה כסא לזה. ״כמראה אדם״, שהוא הדמות של יעקב שהוא יושב עליה.

התחתונה, ועל ידי כך נהרין ונצצין בזיוא דחכמתא עלאה, כי נשמת החכמה התחתונה הוא זיו וזוהר החכמה העליונה, בסוד כלת משה. והיא הצלע, נקודת י׳, בסוד י׳ בראש י׳ בסוף, י׳ משם בן ארבע, י׳ משם אדני כנודע [יאהדונה״י] (שער מאמרי רשב״י). פי׳ החו״ג הנז׳ הם של אבא הנק׳ חכמה עילאה לגבי יש״ס הנק׳ אבא סתם ולא עילאה (מ״מ).

צח עי׳ תיקו״ז תיקון ה כ ע״א: בראשית ב׳ ראשית נקודה בהיכליה והאי נקודה איהי מחשבה סתימא אדהכי הא אליהו אזדמן לגביה דרבי שמעון אמר ליה רבי רבי והא ב׳ פתיחא איהי אם כן במאי איהי מחשבה סתימא בה אלא בריש הורמנותא[2214] דמלכא בוצינא דקרדוניתא כד מדיד משיחא[2215] האי נקודה נפיק מינה קו דסתים האי מחשבה כגוונא דא ס׳ בקדמיתא איהי מ״ם סתימא וכד אתפשט קו דאיהי ו׳ מן המדה איהי אתפתחת ואתעבידת ב׳ ודא בראשית ב׳ ראשית נקודה בהיכליה:

וכד איהי ס׳ סתימא איהי מ״ם רבתא מלסרבה[2216] המשרה (ישעיה ט ו)[2217] (ס״א למרב״ה בגימטריא עז״ר או זר״ע) בההוא היכל זרע זרעין לתקונא דיליה[קנה] (המשר״ה בגימטריא תקו״ן עם האותיות והמלה) ודא מם רבתי[קנו] ואתעבידת עזקא ובגינה אתמר לגבי כלה תהא לי מקודשת בטבעת זו ם ועלה אתמר[2218] קוטרא בגולמא נעוץ בעזקא ואיהי לא חוור ולא סומק ולא אוכם ולא ירוק ולא גוון כלל[2219] וכד אתפשטא לאנהרא איהי עבידת גוונין לנהרא:

תרגום: בראשית, ב׳ ראשית, נקודה בהיכלו. והנקודה הזו היא מחשבה סתומה. בינתים הנה אליהו מזדמן אל רבי שמעון, אמר לו רבי רבי, והרי ב׳ היא פתוחה, אם כן במה המחשבה סתומה בה. אלא בתחלת שלטון המלך, הניצוץ הקשה, כשמדד החבל, הנקודה הזו יצא ממנה קו שהסתיר המחשבה הזה כמו זה ס. בהתחלה היא מ״ם סתומה, וכשהתפשט הקו שהוא ו׳ מהמדה היא נפתחה ונעשתה ב׳, וזה בראשית, ב׳ ראשית, נקודה בהיכלו.

וכשהיא ם סתומה, היא מ״ם גדולה מ״לסרבה המשרה״, (נ״א למרב״ה בגימטריא עז״ר או זר״ע) באותו היכל מזריע זרע לתיקונו (המשר״ה בגימטריא תקו״ן עם האותיות והמלה) וזה מם גדולה, ונעשית טבעת. ובגללה נאמר אל הכלה, תהא לי מקדושת בטבעת זו ם, ועליה נאמר הקשר בהתגלמותו נעוץ בטבעת, והיא לא לבנה ולא אדומה ולא שחורה ולא ירוקה, וללא שום צבע כלל, וכשמתפשטת להאיר היא עושה צבעים להאיר.

בהגר״א: נקודה בהיכלי׳ - ר״ל, נקודה חכמה בהיכליה בינה[2220], וזה ב׳ בינה דאיהי ביתא דלעילא בית ראשון, ראשית חכמה (תהלים קיא י), והוא נקודה בתוך הב׳ כמ״ש לעיל בהקדמה (יד ע״א): **איהי מחשבה סתימא** - ר״ל, יסוד דחכמה, שהוא (איוב כח ז) נתיב לא ידעו עיט[2221], והוא סתום ביסוד הבינה: **בריש הורמנותא** - שכתר הוא רצון, בסוד רצון ומחשבה והרהור[2222]

2214 היינו מלשון הזהר ח״א טו ע״א.

2215 שבינה הנה היא בוצינא דקרדוניתא, שורש כל הגבורות, והיא נותנת מדה ושיעור לכל (ביאורים ח״א מג ע״ב).

2216 עי׳ עולת תמיד לעיל אות כח.

2217 עי׳ ע״ח שער הירח פרק ג.

2218 עי׳ זהר ח״א טו ע״א.

2219 עי׳ לעיל יא ע״ד ד״ה נהירין, שכל גוונין במלכות.

2220 עי׳ דברי רבינו לקמן פ׳ ע״ד שהמציאות של נקודה בהיכליה היא מציאות של חכם בבינה (ס״י פ״א מ״ד), ועי׳ דברי רבינו בביאורו על ספד״צ יד ע״ב ד״ה וענין ג׳, שחכם בבינה הוא ישסו״ת.

2221 עי׳ ע״ח שער ט״ל פרק י וכן בדברי רבינו בתז״ח נ ע״ב, ש׳נתיב לא ידעו עיט׳ היא הזיווג של חו״ב, ועי׳ לש״ו כללים ח״ב מב ע״ג שזה חו״ב דא״א דא״ק דהיינו אוירא ומוח, ועי׳ לקמן כ ע״ג שזה יסוד דחכמה שבתוך יסוד דבינה.

2222 עי׳ פקודי רסב ע״ב וס״י פ״א מ״ח (לש״ו).

ז״ל הס״י: (פ״א מ״ח) עשר ספירות בלימה, בלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר, ואם רץ פיך לדבר ולבך להרהר שוב למקום, שלכך נאמר (יחזקאל א יד) והחיות רצוא ושוב ועל דבר זה נכרת ברית.

ז״ל הזהר מחשבה אפיק רעותא (רעותא אפיק כלא) רעותא דנפיק מגו מחשבה אפיק קלא דאשתמע וההוא קלא דאשתמע סליק לקשרא קשרין מתתא לעילא היכלין תתאין בעלאין קלא דאיהו קשיר קשרין ומשיך ברכאן מעילא לתתא בלחישו סמיך אלין ארבעה סמכין מחשבה ורעותא קלא ומלה סמיכו בסיומא דקשורא אתר דכלא אתקשר ביה כחדא ואתעבידו כלהו חד.

תרגום: מחשבה מוציאה רצון (רצון מוציא הכל) רצון שיוצא מתוך מחשבה מוציאה קול שנשמע ואותו קול שנשמע עולה לקשר קשרים ממטה למעלה היכלות תחתונים בעליונים הקול שהוא קושר קשרים ומושך ברכות ממעלה למטה בלחש תומך את ארבעת התומכים הללו מחשבה ורצון קול ודבור סמך בסיום הקשר המקום שהכל נקשר בו כאחד וכולם נעשים אחד.

וקול ודיבור נגד ה׳ פרצופים: **בוצינא דקרדוניתא** - כתר שנק׳ חושך לרוב העלמו, שנאמר (תהלים יח יב) ישת חושך סתרו[2223], וזהו בוצינא דקרדוניתא, אור החשוך. והוא מ״ס[2224] ע״ש גבורה דעתיק[2225], שגבורה נק׳ חושך כידוע (תז״ח ד ע״ב), ובמ״ס נעשה הכל בסוד הבירורין במוחא כידוע[2226]: **כד מדיד** - שמ״ס נק׳ קו המדה (ז״ח נח ע״ב) שבו מודדין את הכל: **משיחא** - הוא חכמה י׳, שנק׳ מדה, כמ״ש בסמוך: **נפיק מיני׳ קו** - ו׳ כמ״ש בסמוך, והוא עמודא דאמצעיתא דנפיק מחכמה (לז ע״א), והוא באדם חוט השדרה[2227] דנפיק ממוח: **דסתים האי מחשבה** - ר״ל, בתחילה קודם שנתפשט מן הבינה, והיה בתוכה בסוד העיבור: **כגוונא כו׳** - ב׳ עם ו׳, ואז היו״ד שבתוכה סתים: **איהי אתפתחת** - דאיהי קיימא לשאלה[2228], והוא ע״י עמודא דאמצעיתא מקצה השמים[2229], משא״כ בהיותה בתוכה, כמ״ש בזהר (ח״ג יא ע״א)[2230] **אהי״ה אשר אהי״ה דזמין כו׳**:

ועי׳ עוד ח״ג רכט ע״ב: דקב״ה שריא בראייה וכן שכינתיה דאורייתא ותורה אור שכינתיה ראיה דיליה יהו״ה במראה אליו אתודע (קב״ה במראה אליו אתודע שכינתיה) במחשבה מלגו בינה בן יה ישראל עלה במחשבה הרהור חכמה לחכימא ברמיזא חכמה עלה במחשבה דאיהו בינה מחשבה והרהור כלא חד חכמה לא אשתמודע אלא בבינה ובינה בלב ובגין דא מחשבה בלב הרהור בלב וכן אורייתא ס״ת מצוה.

תרגום: שהקדוש ברוך הוא שורה בראיה, וכן השכינה שהתורה ״ותורה אור״, והשכינתו היא ראיה שלו, ״ה׳ במראה אליו אתודע״ (הקדוש ברוך הוא במראה אליו אתודע שכינתו). במחשבה מבפנים, בינה בן י״ה, ישראל עלה במחשבה, הרהור חכמה, לחכם ברמז, חכמה עלה במחשבה שהוא בינה, מחשבה והרהור, הכל אחד. החכמה לא נודעת אלא בבינה, והבינה בלב, ומשום זה המחשבה בלב, ההרהור בלב. וכן התורה, ספר תורה מצוה.

[2223] עי׳ זהר ח״ג רכה ע״א.

[2224] עי׳ דע״ה ח״ב קז ע״ד ז״ל: המ״ס רישא תליתאה והוא עיקר בחי׳ א״א, ועי׳ מקורו לקמן עו ע״ב.

[2225] עי׳ דברי רבינו בביאורו לספד״צ כא ע״ב ד״ה וז״ש דנפיק, וכן בליקוט שם, דמבואר שקיים חילוק בין בחינת הבוצד״ק לבין בחי׳ המו״ס, שכן המו״ס עצמו הוא רק מלבוש לבוצד״ק (וכן הוא בשער מאמרי רשב״י נה ע״ב), וצ״ע. והנראה לתרץ שכאשר הספירות עומדות בצורה של תיקון, הרי שגבורה דעתיק (וכן העטרין דגבורה) מגלים על הדעת עלאה שהיא באה מזיווג דאוירא ובוצינא, וממילא מתפשטת משם למו״ס. ומה שהגר״א נוקט גם בל׳ בוצד״ק וגם בלשון מו״ס, עניינו הוא שהמו״ס היא תחילת הגילוי (כמש״כ רבינו בפירושו לספד״צ דף ג ריש ע״ג) וכמו כן מביא רבינו את בחינת בוצד״ק שהיא התחלת הגבול בכלל.

[2226] עי׳ דברי רבינו בביאורו על ספד״צ ד ע״ד ביה סליקו.

[2227] ועי׳ לש״ו כללים ח״א כט ע״ד ל ע״א, שהתפשטות המוחין דרך חוט השדרה היא הזרע שיורד דרך חוט השדרה למטה ליסוד.

[2228] עי׳ מקורו מזהר ח״א א ע״א וז״ל, בראשית רבי אלעזר פתח (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שאו מרום עיניכם לאן אתר לאתר דכל עיינין תליאן ליה ומאן איהו פתח עינים ותמן תנדעון דהאי סתים עתיקא דקיימא לשאלה ברא אלה ומאן איהו מ״י ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא דכלא קיימא ברשותיה ועל דקיימא לשאלה ואיהו בארח סתים ולא אתגליא אקרי מ״י דהא לעילא לית תמן שאלה [דהיינו הגלגלתא לעיל] והאי קצה השמים אקרי מ״י.

תרגום: ״בראשית״. רבי אלעזר פתח, ״שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה״. ״שאו מרום עיניכם״, לאיזה מקום, למקום שכל העינים תלויות אליו, ומי הוא, פתח עינים, ושם תדעו שאותו סתום העתיק שעומד לשאלה, ברא אלה. ומי הוא, ״מי״, אותו שנקרא מקצה השמים למעלה, שהכל עומד ברשותו. ולפי שעומד לשאלה והוא בדרך סתום ולא גלוי, לכן נקרא ״מי״, כי למעלה אין שם שאלה, וקצה השמים הזה נקרא ״מי״.

דהיינו שהוא אינו מוכר לתחתונים אבל הוא נראה ונסתר. ועי׳ עוד ע״ח שער עגו״י פרק ה׳. ועי׳ דברי רבינו בפירושו לתז״ח יט ע״ג ד״ה ודא עביד, שחכמה סתומה ובינה בעודה בגרון יש לה גילוי, וכן עי׳ שם כז ע״א ד״ה דאיהו בינה שבינה עצמה לא קיימא לשאילה אלא רק בהתפשטותה.

[2229] עי׳ זהר ח״א א ע״ב: מ״י, ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא.

[2230] ז״ל, רבי אלעזר אמר כלהו עשרה שמהן כתיבי ואנן תנינן. קדמאה אהיה דא סתימא עלאה כמאן דאמר אנא מאן דאנא ולא אתיידע מאן הוא לבתר אשר אהיה אנא דזמין לאתגליא באינון כתרין (אחרנין) דהא בקדמיתא סתים ולבתר שרי לאתגליא עד דמטי לגלוייא דשמא (ס״א דשלימו) קדישא.

תרגום: רבי אלעזר אמר כל עשרת השמות כתובים, ואנו שנינו שהראשון אהיה זה הסתום העליון, כמי שאומר אני מי שאני ולא נודע מי הוא. אחר כך אשר אהיה, אני שעתיד להתגלות באותם הכתרים (האחרים), שהרי בראשונה סתום ואחר כך מתחיל להתגלות, עד שמגיע לגלוי של השם (של שלמות) הקדוש.

דהיינו שבינה היא בחינת הקדמה לשם הוי״ה ב״ה, ובהתגלות שם הוי״ה יש התגלות של הבינה, אבל לכשלעצמה אין לבינה גילוי, ועי׳ דברי רבינו בביאורו על ספד״צ ד ע״ב, ששם אהי״ה מגלה שעתיד השי״ת להתגלות ע״י שם הוי״ה ב״ה.

מלסרבה המשרה בההוא היכל כו׳ דילי׳ ודא מם רבתי ואתעבידת כו׳ - ר״ל, כמ״ש בס״א דלמרבה בגי׳ זרע, המשרה גי׳ תיקון, ולכך מ׳ דלמרבה סתום: **לתיקונא** - ר״ל, לתיקון עמודא דאמצעיתא, כמ״ש (נדה לא ע״א)[2231] שלשה חדשים אחרונים

צט עי׳ זהר ח״ב רטז ע״ב: ורזא דא יהיה כמה דאת אמר (זכריה יד ט) יהיה יהו״ה אחד ברזא דיהיה י׳ ליחדא[2232] ולאתדבקא בה׳ דאיהו היכלא פנימאה לאתר[2233] ו[נ״א אתר] גניזו[2234] דהאי נקודה עלאה דאיהי י׳ ודא איהו רזא יהו״ה אלהינו[2235] אלין תרין אתוון ו[נ״א שמהן] דאינון י״ה:

תרגום: וסוד זה יהיה, כמו שנאמר יהיה ה׳ אחד, בסוד של יהיה. י׳, ליחד ולהדבק בה׳, שהוא היכל הפנימי, למקום (מקום) גניזת הנקודה העליונה הזו שהיא י׳. וזהו סוד ״יהו״ה אלהינו״, אלו שתי אותיות (שמות) שהם י״ה.

ביאור: נודע כי אבא ואימא כל אחד כלול מן עשר ספירות בפרצוף אחד שלם אבל ז״א אין בו רק שש קצוות בלבד אמנם בזמן הגדלת המוחין אז ניתוספה לו י׳ בראשית ו׳ זעירא שלו ואז נשלם לעשר ספירות גמורות והנה זהו סוד שם ההויה כי אבא שיש לו פרצוף גמור בי״ס רמוז בי׳ של ההוי״ה אבל ז״א שאין בו רק שש קצוות נרמז באות ו׳ של ההויה לפי שאין בשורשו רק ו׳ קצוות ובזמן המוחין ניתוספה י׳ בראשית ו׳ זו כנז׳ שהם סוד המוחין ואז נשלם לי״ס ולכן אותם ג׳ ראשונות אינם בו בקביעות כי על ידי תפלותינו הם באים. ואח״כ חוזרים ומסתלקין ולא נשאר בו בקביעות רק השש קצוות בלבד כנודע אצלנו וכיון שהשלשה ראשונות אינן קבועות תמיד בו אינו נקרא רק בשם וא״ו בלבד ואמנם לעתיד לבא שאז אין היצר הרע ואין רמאות ועבירות בעולם יהיה הז״א קבוע תמיד אף בשלשה ראשונות ויהיה תמיד שלם בפרצוף של עשר ספירות גמורות ויהיה שקול בערך אבא ויהיה נקרא באות י׳ כמו אבא ואז במקום מה שהוא עתה שם יהו״ה יהיה אז שם יהי״ה באופן כי זווג עליון דאבא ואימא יקרא י״ה וזווג תחתון דז״א ונוקביה גם הוא נקרא י״ה ולא ו״ה ובהתחבר יחד שני הזיווגים יקראו בשם יהיה וזמ״ש גם תשלום הפסוק ה׳ אחד ושמו אחד רוצה לומר כי עתה בהיות שהז״א לפעמים הוא ח״ו פגום וחסר ואין בו רק שש קצוות איננו יכול להזדווג עם נוקביה ולהתיחד תמיד עמה ביחוד אבל לעתיד שיהיה ז״א גם הוא שוה אל ערך אבא שלם בי״ס לכן יהיה ה׳ שהוא הז״א אחד וגם נוקביה תהיה אחד ויתייחדו יחד שניהם ביחוד אחד תמידי ע״ד אבא ואימא שתמי׳ הם ביחוד אחד דלא פסיק זווגייהו לעלמין (שער מאמרי רשב״י).

עי׳ בפי׳ האריז״ל במאמרי רשב״י כי לעתיד יתעלו האותיות ו״ה לי״ה ויהא כל השם ברזא דיהיה ע״ש. אמנם אין כוונתו שיתבטל הו׳ ויעשה לי׳ אלא כוונתו הוא שיושלם הו׳ להיות במוחין שלימים תמיד כמו הג״ר וז״ש ברזא דיהיה, ור״ל שיהא גם לו׳ מוחין תמידין דהג״ר לעולם, אבל התפשטות הו׳ א״א שיתבטל ח״ו כי הי׳ שהוא אבא אין לו התפשטות שהוא רק עד החזה וכן הה׳ עלאה היא רק עד הטבור, משא״כ הו׳ הוא מתפשט עד למטה כולו ועיקר התחלתו עתה הוא רק מהטבור אבל לעתיד יתעלה התחלתו ג״כ עד ראש אבא, משא״כ או״א אין להם התפשטות אלא ע״י שמתלבשין בזו״ן והרי יתעלו הו׳ להיות ברזא די׳ אבל לא יתבטל התפשטותו למטה, ויהיה הו׳ בבחי׳ הבריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה, וראיה גמורה לזה כי הרי אמר האריז״ל שלעתיד יתבטלו המ״ה וב״ן ויתעלה להע״ב וס״ג ואם נאמר שיעשה הו׳ לי׳ הלא אי אפשר למצוא כלל החשבון דע״ב וס״ג אמנם מה שישתנה לעתיד הוא הווין שבצורת ההי״ן כי עתה הם וי״ן קטועין בלי ראש וכמ״ש בזווגים פ״ד ולעתיד יושלמו לווין עם ראש (לש״ו). עי׳ דע״ה ח״ב עה ע״ד.

אין א״ס ית״ש מתגלה ומראה יחודו בהאותיות **וה** דהשם כשהם בפנ״ע בלתי האותיות **יה** כדי שלא ינקו החיצונים מהארתם ח״ו, ואינו מתגלה יחודו בהם אלא רק כשהם עם האותיות **יה** דוקא, כי **יה,** שהם חו״ב, הנה הם לא היו במיתת המלכים כלל, ולא יצא מהם סיגים, הנה מתפחדים החיצונים מאד ובורחים מהם, כי זוחלים ורועדים מרשפי אש שלהבת **יה** השורף ומכלה את כל

[2231] וז״ל, תנו רבנן שלשה חדשים הראשונים ולד דר במדור התחתון אמצעיים ולד דר במדור האמצעי אחרונים ולד דר במדור העליון וכיון שהגיע זמנו לצאת מתהפך ויוצא וזהו חבלי אשה וכו׳ תנו רבנן שלשה חדשים הראשונים תשמיש קשה לאשה וגם קשה לולד אמצעיים קשה לאשה ויפה לולד אחרונים יפה לאשה ויפה לולד שמתוך כך נמצא הולד מלובן ומזורז, עכ״ל, ועי׳ ע״ח מוחין ב׳ וז״ל וג׳ חדשים אחרונים אשר הזווג ביסוד הבינה למעלה אז יפה לולד שהם בחי׳ אורות אשר שם וגם יפה לאשה אשר שם יסוד שהוא מקום הביאה וזווג ואין לה צער.

[2232] פי׳ אבא הנק׳ יו״ד מזדווג עם אימא הנק׳ ה׳ (מ״מ).

[2233] נמחק במ״מ וגורס את המוסגר.

[2234] ר״ל שאימא היא היכל לאבא הנקר׳ נקודה עילאה (מ״מ).

[2235] פי׳ א״וא (מ״מ).

החיצונים, ולכן כל זמן שיש עדיין מציאות הס״א בעולם, אינו מתגלה א״ס ית״ש את יחודו בהאותיות **וה,** אלא רק כשהם בצירוף **יה** דוקא. וזהו מה שאותיות **יה** לבד יש בהם לבד ג״כ קדושת השם, משא״כ בהאותיות **וה** לבד, והטעם והסיבה הוא כנז׳. וזהו הענין דאין שמו שלם עתה, משא״כ לעת״ל כשימחה שמו של עמלק ימ״ש, ויכלה כל הס״א לגמרי, אז יתגלה ויתראה היחוד דא״ס ית״ש **בו״ה** כמו **ביה,** והוא רזא **דיהיה** שאמרו בזוה״ק (ויקהל רטז רע״ב), ויושלם אז שמו ית״ש לגמרי ובשלימות (דע״ה ח״ב קיז ע״א), עי׳ דע״ה ח״ב קס ע״ג, יושלם ג״כ הו׳ שבה׳ שניה ע״י שתעלה אז באימה (כללים ח״א פג ע״ב), עי׳ ע״ח שער התיקון פרק ג (כללים ח״ב עז ע״ב), עי׳ כללים ח״ב קטז ע״ד, יתעלו ויוכללו המ״ה וב״ן ג״כ דהע״ב וס״ג כי הנה יתפשטו האו״א עצמן ג״כ עד למטה ויוכללו הזו״ן באו״א ולא יהיו עוד או״א קצרי קומה כלל והוא עומק ענין רזא דיהי״ה שאמרו בזוה״ק ויקהל רט״ז ב׳ כי יתפשטו או״א עצמן ג״כ למטה וכן יתעלו הזו״ן ג״כ למעלה ויהיו או״א וזו״ן שניהם שוים ויוכללו זב״ז והוא רזא דיה״ה כי יהיו הזו״ן ג״כ בסוד י״ה (כללים ח״ב קלא ע״ב).

כאשר תתבטל הפרסא הנה תתגלה בה אור מקורה ותעשה היא אז לראש פינה ויהיה אורה גדולה מן השמש וכן יתגדל ז״א בהמוחין דגדלות שני כי יוכלל בהאבא עצמו ויתעלה אז בסוד יהי״ה שאמרו בזוה״ק ויקהל רט״ז ב׳ כנ״ל סעי״ד וכן יתעלה אז גם האצילות כולו לעלות בכל החג״ת דא״ק ולהכלל בהעקודים ובהא״ק עצמו וכ״ז הנה הוא שליטת הע״ב וס״ג דלעתיד שיאירו ויתגלו הן הע״ב וס״ג הכלליים שבא״ק והן הע״ב וס״ג שבהא״א דהאצילות ויאיר אז רק הארת הג״ר בכל מקום ר״ל גם ובכל הז״ת כי יוכלל הז״ת בהג״ר ויאיר אז רק אור הג״ר לבד (כללים ח״ב קלב ע״א), אות ו׳ הוא בהוה, שהוא מזמן הבריאה והלאה בכל משך ימי העולם, כי הו׳ הוא מורה על הגילוי, וגילויו ית״ש הוא רק מזמן הבריאה והלאה, כי מאז נתגלה לזולתו. ובהוה הי׳ נעלם, משום שהגילוי דאות י׳ הוא יהיה רק לעתיד (ביאורים ח״א דף ב ע״ג).

ק עי׳ זהר ח״א יג ע״ב: פרשתא קדמאה (שמות יג ב) קדש לי כל בכור דא ו׳ דאיהי קדש[2236] בוכרא דכל קודשין עלאין[2237] פטר כל רחם בההוא שביל דקיק[2238] דנחת מן יו״ד דאיהו אפתח רחמא למעבד[2239] פירין ואיבין כדקא יאות[2240] ואיהו קדש עלאה.

תרגום: פרשה ראשונה ״קדש לי כל בכור״, זו י׳ שהיא קדוש, הבכור של כל הקדושים העליונים. ״פטר כל רחם״, בְּשביל הדק ההוא שיורד מיו״ד, שהוא פותח את רחמה לעשות פירות כראוי, והוא קדוש עליון.

ועיי״ש כט ע״ב: כגוונא דההוא שביל סתים וטמיר וגניז לעילא בר [ד]חד שביל דקיק וחד ארח ההוא דלתתא ארח כמה דאת אמר (משלי ד יח) וארח צדיקים כאור נוגה וההוא [דלעילא שביל דקיק] (דעילא שביל) כדכתיב (איוב כח ז) נתיב לא ידעו עיט[2241] ורזא דכלא (ישעיה מג טז) הנותן בים[2242] דרך[2243] ובמים עזים[2244] נתיבה[2245] וכתיב (תהלים עז כ) בים דרכך ושבילך במים רבים[2246]:

תרגום: כדוגמת אותו שביל סתום וטמיר וגנוז למעלה, פרט לשביל אחד דק ודרך אחת. אותו שלמטה דרך, כמו שנאמר ״ואורח צדיקים כאור נוגה״. ואותו שלמעלה שביל דקיק, כמו שכתוב ״נתיב לא ידעו עיט״. וסוד של הכל ״הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה״, וכתוב ״בים דרכך ושבילך במים רבים״.

[2236] חכמה (רח״ו).

[2237] פי׳ כי אימא נקראת קדש בסוד ״כי יובל היא קדש״ וז״א לפעמים נק׳ קדש גם הוא, והמלכות נק׳ קדש בכמה דוכתי בזהר, אבל אבא הוא בוכרא דכל קודשין עילאין (מ״מ).

[2238] יסוד דאבא (רח״ו ומ״מ).

[2239] דאמא (רח״ו). דהיינו הנתיב המוליד בבינה (אור יקר). דהיינו ד״ו פרצופין שהעתיקם סוד הדעת מחכמה ונתנם אל הבינה כי בח׳ היו ו״ד שהוא מילוי היו״ד וכשהעתיקם בבינה נעשו ד״ו וסוד זה הם סוד ד״ו פרצופין שהם ת״ת ומלכות. ז״ת (נ״א). עטרת יסוד דאבא הרי הוא מלכות דידיה מצוי באימא עלאה תמיד, ועי׳ בלק קצג ע״ב (ביאורים ח״א סב ע״ב).

[2240] פי׳ שפותח דלתות שערי יסוד אימא, כדי להוציא הנשמות שנקראים פירין ואיבין (מ״מ).

[2241] והוא היסוד שבין או״א, והמה תרין ריעין דלא מתפרשין (כללים ח״א קיז ע״א).

[2242] מלכות (מ״מ).

[2243] יסוד (מ״מ).

[2244] בינה (מ״מ).

[2245] יסוד אבא (מ״מ). עי׳ הקדו״ש צב ע״ג.

[2246] עי׳ הקדו״ש צב ע״ג.

קא עי׳ תיקו״ז קמט ע״ב: תלת גווניו דעינא אינון אהי״ה יהו״ה אדנ״י כלל ופרט וכלל ואינון יחודא ברכה קדושה וסימן י״עננו ב״יום ק״ראנו דהכי סליק חושבן תלת שמהן אלין כחושבן יב״ק אהי״ה כתר עלאה יהו״ה עמודא דאמצעיתא אדנ״י שכינתא תתאה אהי״ה כלל הוי״ה פרט אדנ״י חזר וכלל[2247]:

תרגום: שלושה צבעים של העין הם: אהי״ה, יהו״ה, אדנ״י, כלל ופרט וכלל, והם: ייחוד, ברכה, קדושה. והסימן: ״יעננו ביום קראנו״, כי כך עולה הגימ׳ של שלושת השמות האלו כגימטריה: יב״ק. אהי״ה, כתר עליון, יהו״ה, העמוד האמצעי, אדנ״י, שכינה תחתונה. אדנ״י, הכלל (יהו״ה) אהי״ה, הפרט, יהו״ה (נ״א אדנ״י), וכלל.

בהגר״א: כמו שהן ברוחב בג׳ קוין כן הן באורך כתר יחוד כידוע וברכה וקדושה שהן ימינא ושמאלא הן זו״נ שהן ימינא ושמאלא חו״ג וכן כלל כו׳ כמו שמפרש והולך *אהי״ה כלל הוי״ה פרט אדנ״י חזר וכלל כצ״ל וכמ״ש בתיקון מ״ז דהחו״ג נכללין בדעת ואח״כ מתפרשין בעמודא דאמצעיתא ואח״כ נכללין בה דבה נעשין הכל א׳.

קב עי׳ תיקו״ז קיג ע״א: אבל אלין דידעין אילנא דקודשא בריך הוא דאיהו עץ החיים נטוע בגן דיליה דאיהי שכינתא דיליה דאתמר בה (תהלים ה ה) לא יגורך רע יכלין לנחתא חילא מתמן לגבי שכינתיה בלא ערבוביא כלל בכל פקודא ופקודא איהו עץ פרי עושה פרי למינו (בראשית א יא) נטוע בגן בלא ערבוביא כלל ובגין דא אמר למינו אבל עץ הדעת טוב ורע לא אתמר ביה למינו אבל מעורב מין דלא במיניה ובגיניה אתמר (ויקרא יט יט) שדך לא תזרע כלאים וכו׳ שעטנז לא יעלה עליך:

תרגום: אבל אלו שיודעים את האילן של הקדוש ברוך הוא, שהוא עץ החיים הנטוע בגן שלו, שהיא שכינתו, שנאמר בה ״לא יגורך רע״, יכולים להוריד כח משם לשכינתו בלי ערבוביה כלל, בכל מצוה ומצוה, הוא ״עץ פרי עושה פרי למינו״, נטוע בגן בלי ערבוביה כלל. ולכן אמר ״למינו״, אבל עץ הדעת טוב ורע, לא נאמר בו ״למינו״, אבל מעורב מין בשאינו מינו, ובגללו נאמר ״שדך לא תזרע כלאים וכו׳ שעטנז לא יעלה עליך״.

בהגר״א: אבל אינון דידעין כו׳ - ר״ל, לכוין כוונות ויחודים, אותן היודעים הכוונות על בוריין, כל שם האיך יוצא משם הוי״ה, דעליו הם מיוסדים כל השמות. דשמות הן בשכינה, והוי״ה בקב״ה כמש״ל סוף תיקון כ״ה (&), וז״ש **יכלין לנחתא חילא מתמן לגבי שכינתא כו׳,** בכל מצוה ומצוה כוונה המיוחדת ומקובלת לכל מצוה כוונה אחרת בקבלה. וז״ש **בכל פקודא ופקודא כו׳ למינו כו׳,** וההויות משונות בנקודות וכמש״ש, והכל בכוונות, דהוא עץ החיים, כמש״ל (ק ע״א &) דתורה ומצות הוא עץ החיים גם לרבות כו׳, ובעץ החיים אין רע לאפוקי שמושים לצרכי האדם בעץ הדעת טוב ורע כנ״ל:

ועי׳ הקדו״ש מג ע״א: אמנם גודל הענין מי שזכה ליכנס בהיכל הקודש פנימה, וחננו ה׳ בדעה בינה והשכל בכל כוונות האריז״ל, ואפשר לו לכוון בכוונות השמות הקודש הראוים לכל ברכה ותפילה ולייחדם בהיחוד הראוי כמו שיתבאר, הנה גדלה מעלתו למאד מאד. והוא בכלל מאמרם ז״ל בפסיקתא רבתי (סוף פיסקא כ״ב) וכן בשוחר טוב (סוף מזמור צ״א) ר׳ יהושע בן לוי בשם ר׳ פנחס בן יאיר מפני מה ישראל מתפללים ואינן נענים, מפני שאינם יודעים בסוד שם המפורש כו׳, שנאמר כי ידע שמי יקראנו ואענהו. וכוונתם הוא על כל השמות כולם, שהם שרשי הכחות דכל ההנהגה כולה, והם כולם גילוייו ית״ש אשר מתגלה בהם בפעולת כל המעשים ובכל תהלוכות הנהגתו ית״ש. והם כל השמות כולם וכמ״ש (שמות רבה פ״ג פ״ו) לפי מעשי אני נקרא, והם תלויים כולם בשם המפורש, שהוא שורש כולם[2248].

וזהו עיקר הענין דכל הכוונות והיחודים, לדעת על כל שם איך שהוא יוצא מהשם הוי״ה ב״ה, ולייחדם כולם בהעשר אותיות דהשם מ״ה שהוא השם המפורש כנ״ל בדברינו, וכמ״ש הגר״א בתיקונים תיקון ס״ו קי״ג ע״ב בד״ה אבל ובד״ה ואמר, ע״ש ותמצא. ועי׳ עוד בזה בדבריו בסוף

[2247] למעלה הוא גירסת הגר״א אבל המודפס איתא: אדנ״י כלל (נ״א יהו״ה) אהי״ה פרט יהו״ה (נ״א אדנ״י) וכלל. דפ״א?? דפ״מ??

[2248] עי׳ לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**.

תיקון נ״ז[2249], ובסוף תיקון נ״ה[2250]. וזהו שאמרו רז״ל דלכך מתפללים ואינם נענים מפני שאינם יודעים סוד שם המפורש, ור״ל שאינם יודעים איך שכל השמות כולם יוצאים ונמשכים ממנו, ולייחד את כולם במקורן.

אבל מי שזכה לכל זה אין קץ למתן שכרו, וכמ״ש בזוה״ק (פ׳ חקת קפג ע״ב וקפ״ד ע״א) מהכא אוליפנא כל מאן דבעי לאתערא מלין דלעילא בין בעובדא בין במלה, אי ההוא עובדא או ההוא מלה לא אתעביד כדקא יאות, לא אתער מדי. כל בני עלמין אזלין לבי כנישתא לאתערא מלה דלעילא, אבל זעירין אינון דידעין לאתערא כו׳, זכאין אינון צדיקייא דידעי למקרי למאריהון כדקא יאות כו׳. תא חזי כל מאן דידע לסדרא עובדא כדקא יאות ולסדרא מלין כדקא יאות הא ודאי מתערי לקב״ה לאמשכא מלין עלאין דמתכשרן, ואי לא לא אתכשר לגבייהו. אי הכי כל עלמא ידעי לסדרא עובדא ולסדרא מלין, מאי חשיבו דלהון דצדיקייא דידעי עקרא דמלה ועובדא וידעי לכוונא לבא ורעותא יתיר מאלין אחרנין דלא ידעי כל כך. אלא אלין דלא ידעי עקרא דעובדא כולי האי אלא סדורא בעלמא ולא יתיר משכין עלייהו משיכו דבתר כתפוי דקב״ה דלא טס באוירא דשגיחו אקרי (ר״ל שהוא רק הארה ושפע אשר בבחי׳ הסתר פנים, ולא נתגלה ולא נראה השפע שהוא נמשך ומשוטט באויר, ר״ל בהארת השגחתו ית״ש, כי היא רק בהסתר פנים לבד). ואלין דידעי ומכווני לבא ורעותא מפקי ברכאן מאתר דמחשבה (שהוא מעומק ורצון ופנימיות הלב והוא מסוד חכמה אבא ראשית האצילות), ונפקי בכל גזעין ושרשין באורח מישור כדקא יאות, עד דמתברכן עלאין ותתאין ושמא קדישא עלאה מתברך על ידיהון, זכאה חולקהון דהא קב״ה קריב לגביהון וזמין לקבליהון בשעתא דקארון ליה, הוא זמין לון, בשעתא דאינון בעאקו, הוא לגבייהו הוא אוקיר לון בעלמא דין ובעלמא דאתי, הה״ד כי בי חשק ואפלטהו אשגבהו כי ידע שמי עכ״ל[2251]. וכן הוא עוד בכ״מ בזוה״ק רבו מלספר[2252].

והענין בביאור הוא, כי הרי נודע שעיקר כל התורה והמצוה הוא אינו תורת האדם התחתון בלבד כמו שחשבו החוקרים, אלא היא ניתן להאדם להיות בונה בשמים עליותיו, ומגיעים למעלה למעלה גם בגבהי מרומים עד רום חביון עוזו ית״ש, שהוא גם בכל הנאצלים כולם. והיינו כי המאציל עליון ית״ש כאשר האציל את כל האצילות, הנה האציל אותה ע״פ סדר תהלוכות כל המציאית דהעולמות בי״ע שרצה להוציא על ידה. כי האצילות הוא היסוד והשורש דכל העולמות בי״ע כמו שאמרנו בכמה מקומות לעיל. והנה ישנם באצילות כל הכחות כולם דכל צאצאי הבי״ע, ותיקוניה המתחדשים בכל עת. הן מה שנוגע למציאותם גופה, כי הרי נולדים ומתחדשים מציאויות חדשים תמיד בכל חלקי הדצח״מ שבהבי״ע בכל עת ובכל רגע. והן בכל מקריהם

[2249] קה ע״ד ד״ה דאשתכח וז״ל, הוי״ה הוא נשמתא ונוק׳ הוא גופא כמש״ל ס״ג ב׳ ומסט׳ דגופא ועמש״ש ולכן כל השמהן הן בגופא דכל אבר ואבר וגיד ועורק ודופק ועצם וכל שרטוט וקו וציור הכל שם אחר והוי״ה הוא אחד בנשמתא ולכן אין רשאי להשתמש בשמא בלא הוי״ה כנ״ל ס״ת נ״ה דהיא א׳ אלא דנשתנה לפי האבר דמתפשט ביה והוא הנקוד ובעצמו אין שינוי וכ״ה שם הוי״ה בכל העולמות כולהו שהן אדם א׳ בכללו וז״ש ובג״ד אית לב״נ כו׳ ולכן כל המצות כולן רמיזין בהוי״ה ואמר אלא בעלת העלות כו׳ ר״ל א״ס והוא בכתר שמשם הכל א׳ דהוא א׳ אבל הכל בא״ס, עכ״ל.

[2250] קב ע״ד ד״ה דרכי וז״ל, הוי״ה הוא בעד״א והשם הוא בנוק׳ וז״ש כגון דכורא כו׳ וכ״ה במלאכים דהוי״ה הוא במט״ט דשמו כשם רבו והשמות במלאכים דתחות ידיה ואינון דשכינתי׳ כמש״ו וכגוונא דא כו׳ ואין רשות להשתמש בשמות כי אם בכוונת ההוי״ה מקורו שהוא ח״ו קצוץ חטא אדה״ר.

[2251] תרגום: מכאן למדנו שכל מי שרוצה לעורר דברים של מעלה בין במעשה בין בדיבור, אם אותו המעשה או הדיבור ההיא לא נעשו כראוי, לא מתעורר כלום. כל בני העולם הולכים לבית הכנסת לעורר דבר של מעלה, אבל מעטים הם היודעים לעורר כו׳, אשרי צדיקים אלו שיודעים לקרא לאדוניהם כראוי כו׳. בא וראה, כל מי שיודע לסדר המעשה כראוי ולסדר מילים כראוי זה ודאי מעורר להקב״ה להמשיך דברים עליונים הגוונין, ואם לא אין הדבר הגון אצלם. אם כן, הרי כל העולם יודע לסדר את המעשים ולסדר את הדיבורים, מהי חשיבותם של הצדיקים? שיודעים מהו עיקר הדיבור והמעשה, ויודעים לכוון את הלב והרצון יותר מאותם האחרים שאינם יודעים כל כך. ואלה שאינם יודעים את עיקר המעשה עד כדי כך אלא סדר בעלמא ולא יותר, מושכים עליהם משיכה שמאחורי כתפיו של הקב״ה שלא טס באויר ונקרא השגחה (עי׳ ביאורו של רבינו בפנים החיבור). ואלה שיודעים ומכוונים את הלב והרצון מוציאים ברכות ממקום המחשבה, ויוצאים בכל הגזעים והשרשים באורח מישור כראוי עד שמתברכים עליונים ותחתונים, והשם הקדוש העליון מתברך על ידיהם. אשרי חלקם, שכן הקב״ה קרוב אליהם ומזמן להם בשעה שקוראים לו, הוא מוכן להם בשעה שהם בצרה, הוא אצלם, הוא מכבד אותם בעולם הזה ובעולם הבא והוא שנאמר ״כי בי חשק ואפלטהו אשגבהו כי ידע שמי״.

[2252] הגהה מכ״י המחבר: עיין פ׳ ויקהל ר״א א׳ ב׳, ושם ר״ב ע״א ורע״ב, ושם ר״י ע״ב, ופקודי רס״ב ב׳, במדבר ק״כ, ובא״ז רצ״ד ב׳, ופקודי ר״פ רע״א.

שעוברים ומתחלפים על כל א׳ מקריים חדשים תמיד, הנה כולם יסודתם בקודש שהוא בעולם האצילות, כי שם הוא כל הכחות כולם אשר לזה, והם מתגלים שם תמיד ונמשכים משם ויוצאים מן הכח אל הפועל, שהוא בעולמות בי״ע מאת המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, שהוא המאציל עליון א״ס ית״ש המתייחד באצילות ומתגלה שם בפעולתו והנהגתו.

עי׳ (זהר ח״ג קכא ע״ב): וב׳ כרסיין[2253] אינון (ירמיה יז יב) כסא כבוד[2254] מרום מראשון[2255] ואינון לבא ופומא ל״ב[2256] (שמות יז טז) ויאמר כי יד על כס י״ה מלחמה ליי׳ בעמלק[2257] [כבד סמא״ל פומא[2258] דכסא כס י״ה[2259]]ובנה״ר כבד סמא״ל פומא דכס״ה ה״ס י״ה] (בנהר סמא״ל פומא בכס״ה כס״ה) הה״ד (תהלים פא יד) תקעו בחדש שופר (בכסה ליום חגנו)[2260] מאי שופר קנה[2261] ו׳ קול[2262] דסליק מן הקנה לגבי פומא דתמן ה׳ בה׳ מיני[2263] תקונין דדבורא דאינון[2264] שפוון [ושינים] (שנים) וחיך:

תרגום: ושני כסאות הם, כסא כבוד מרום מראשון, והם הלב והפה, ל״ב ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה׳ בעמלק, כבד סמא״ל, פה הכס״ה, כס ה׳, זהו שנאמר תקעו בחדש שופר וגו׳, מהו שופר, קנה, ו׳, קול שעולה מן הקנה אל הפה, ששם ה׳, בחמשה מיני תקוני דיבור, שהם השפתיים ושיניים וחיך.

קג עי׳ זהר ח״א טז ע״ב: ויאמר אלהי״ם יהי אור ויהי אור (בראשית א ג) מהכא איהו שירותא[2265] לאשכחא גניזין היך אתברי עלמא בפרט[2266] דעד[2267] הכא הוה בכלל[2268] ובתר אתהדר כלל למהוי כלל ופרט וכלל[2269] עד הכא הוה כלא תליא באוירא[2270] מרזא דאין סוף כיון דאתפשט חילא בהיכלא עלאה[2271] רזא דאלהי״ם כתיב ביה אמירה ויאמר אלהי״ם דהא לעילא לא כתיב ביה אמירה בפרט ואף על גב דבראשית מאמר הוא אבל לא כתיב ביה ויאמר דא[קנ] ויאמר איהו קיימא

[2253] והן בינה ומלכות, וכן בעולמות בריאה ועשייה, באדם לבא ופומא כמו שמפרש והולך. ועמודא דאמצעיתא (בספירות) ומט״ט (בעולמות) וקנה (באדם), הן שש מעלות לכסא. והכל כסא א׳ דכסא תחתון הוא שרפרף לכסא הדום רגליו כמ״ש (חגיגה יד ע״א) א׳ לכסא וכו׳ [כתוב אחד אומר כרסיה שביבין דינור וכתוב אחד אומר עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב, לא קשיא אחד לו ואחד לדוד וכו׳ אחד לכסא ואחד לשרפרף כסא לישב עליו שרפרף להדום רגליו שנאמר השמים כסאי והארץ הדום רגלי] (יהל אור).

[2254] כסא כבוד הוא כסא התחתון ששם כבוד ה׳ (יהל אור). עי׳ תיקו״ז י ע״א, ועי׳ לקמן רפג ע״א.

[2255] הוא כסא עליון בגבהי מרומים כידוע [תפילת עלינו לשבח] (יהל אור).

[2256] כס י״ה (נוסף בגר״א).

[2257] ר״ל דכסא ראשון שהוא ל״ב נק׳ כס י״ה, דבינה נק׳ י״ה (עי׳ אד״ז רצ ע״א), והוא לב שיש לו תמיד מלחמה עם עמלק שהוא הכבד, שהכבד מייגעו בתאוות המאכל כמ״ש במדרש הנעלם (ח״א קלח ע״ב) ע״פ ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני כו׳. והוא ר״ת ל׳ה׳ ב׳עמלק, והנצחון ע״י התפילין שמניח על היד כנגד הלב כמ״ש (ברכות יג ע״ב) צריכה שתהא שימה נגד הלב, וזהו כי יד על כס י״ה, אז מלחמה לה׳ שהוא תפילין, כמ״ש וראו כו׳ כי שם ה׳ כו׳ (יהל אור).

[2258] נמחק בדפ״א.

[2259] ״דכס״ה כ״ס י״ה״ נמחק בגר״א ובמקומו איתא ״כסא״. דשניהם נק׳ כס ובינה נק׳ י״ה כנ״ל, ומלכות נקראת כסא כס אדנ״י (יהל אור).

[2260] וגו׳ (דפ״ו). שהוא מלכות כמ״ש (ביצה טז ע״א) שהחדש מתכסה בו שאיכסי סיהרא מלכות (יהל אור).

[2261] הן שש מעלות הנ״ל (הערה 2253) (יהל אור).

[2262] ר״ל שהקול הוא ו׳ דסליק מקנה דשם ו׳ עזקאן כנ״ל, ודבור ה׳ בה׳ תיקוני דפומא כמו שמפרש והולך (יהל אור).

[2263] לא חשיב לשון וגרון רק הפה לבד (יהל אור).

[2264] עי׳ ס״י (פ״ב מ״ג).

[2265] עי׳ זוהר הרקיע.

[2266] מלכות (רח״ו).

[2267] עי׳ זוהר הרקיע.

[2268] אמא (רח״ו).

[2269] בינה מלכות ת״ת (רח״ו).

[2270] יסוד אבא (רח״ו).

[2271] בינה (רח״ו).

למשאל ולמנדע ויאמר חילא[2272] דאתרם ארמותא[קנח] בחשאי[2273] מרזא דאין סוף[2274] ברזא [נ״א ברישא] דמחשבה[2275] ויאמר |אלהי״ם| השתא אוליד ההוא היכלא ממה |דאתעדיאת| (דאעדי) מזרעא דקדש ואוליד בחשאי וההוא דאתילד[2276] אשתמע לבר מאן דאוליד ליה אוליד בחשאי[2277] דלא אשתמע כלל כיון דנפק מניה מאן דנפק אתעביד קול דאשתמע[2278] לבר[2279]

תרגום: ״ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור״, מכאן היא ההתחלה למצא גנזים איך נברא העולם בפרט, שעד כאן היה בכלל, ואחר כך חזר הכלל להיות כלל ופרט וכלל. עד כאן היה הכל תלוי באויר מסוד אין סוף. כיון שהתפשט הכח בהיכל העליון, הסוד של אלהים, כתוב בו אמירה, ״ויאמר אלהים״, שהרי למעלה לא כתוב בו אמירה בפרט. ואף על גב שבראשית הוא מאמר, אבל לא כתוב בו ויאמר. שהרי ״ויאמר״ הזה הוא עומד לשאול ולדעת. ויאמר, הוא כח שהתרומם והרמתו בחשאי, מסוד שאין סוף בסוד (בראש) המחשבה. ״ויאמר אלהים״ עכשיו הוליד אותו ההיכל ממה שהוסר מזרע של קודש, והוליד בחשאי. וההוא שנולד נשמע בחוץ, מי שהוליד אותו, הוליד בחשאי שלא נשמע כלל, כיון שיצא ממנו מה שיצא, נעשה קול שנשמע בחוץ.

ועי׳ תיקו״ז צד ע״א, קמט ע״ב (לעיל אות קא), קסט ע״ב.

ועי׳ פע״ח (עשיה ו): מבנין אב משני כתובים. לפעמים בהכרעה בין שניהם נ״ה. זו בנין אב מב׳ כתובים, שהם נו״ה: מכלל ופרט. לפעמים תקבל המלכות מכללות ת״ת מכל הו״ק, וזהו מכלל ופרט. כלל ואח״כ פרט, ותהיה אז ההנהגה במדת המלכות, כי אין בכלל אלא מה שבפרט: מפרט וכלל. לפעמים תקבל המלכות מכללות הת״ת כנ״ל, ומתגבר מדת הת״ת עליה, ותתנהג העולם על ידו, ומדת מלכות נכללת בו, והוא יהיה עיקר בההנהגה, כי פרט וכלל, מתרבה הכלל, ויהיה הכלל עיקר, כי יתגבר ו״ק שלו על ו״ק שלה. ולפעמים להיפוך, וזה מכלל ופרט מפרט וכלל. כלל ופרט וכלל וכו׳. לפעמים תעלה המלכות למעלה מן היסוד, ותכריע היא בין היסוד והת״ת. וזהו כלל ופרט וכלל, כי כלל הוא הת״ת, שבו כלולים ו״ק, ופרט היא המלכות, דלית לה מגרמה כלום. ועוד, ששם הדברים נפרטים ומתפרשים, בסוד, ופרט כרמך לא תעולל לעני ולגר תעזוב אותם, כי שם מקומם. וכלל, הוא היסוד הנקרא כל, דכליל שית בקרטופא חדא. ואז יתנהג העולם כפי הכרעת מדת מלכות, וזהו אי אתה דן אלא כעין הפרט, שהוא מדת המלכות:

ועי׳ בהגר״א בתז״ח ג ע״ב: **אינון כלל ופרט וכלל** - דחסד כולל חג״ת, שהוא יום דכולא יומין (&)[2280], ולכן בו שם ע״ב כנ״ל (&) **בימינא כו׳ כליל ע״ב**, ופרט בגבורה, וכלל בת״ת[2281], שבו נכללין חג״ת, כנ״ל (&), וזהו שאמר לעיל **בע״ב דעד״א**:

[2272] כלומר חכמה, וכאן מתבאר שכל עניני חכמה הם בחשאי (בהגר״א על ספד״צ טו ע״ב ד״ה ואמר בחכמה).

[2273] בינה (רח״ו).

[2274] כתר (רח״ו).

[2275] חכמה (רח״ו).

[2276] ת״ת (רח״ו).

[2277] בינה (רח״ו).

[2278] ת״ת (רח״ו).

[2279] עי׳ אריכות ביהל אור.

[2280] עי׳ ת״ז עה ע״ב וז״ל וכלא [כל הז״ת] אתכליל בשביעית, דאיהי מלכות השביעי, ה׳ ודאי בכל שביעיות כלילא, ואיהי ה׳ דיום הששי, יום דא צדיק, עליה אתמר והיה ה׳ למלך על כל הארץ וגו׳, איהו יום הששי ויום השביעי, יום דכלהו יומין, ועליה אתמר שכבי עד הבקר, ודא הוא בקר דאברהם, דכתיב וישכם אברהם בבקר, וישכם לפורקנא, וביה הבקר אור, דאתמר ביה ותורה אור, והאי איהו אור דאתמר ביה ולכל בני ישראל היה אור, ואיהו פסח דרועא ימינא, וביה עתידין ליגאל [תרגום: והכל נכלל בשביעית שהיא מלכות השביעי. ה׳ ודאי בכל השביעיות נכלל, והוא ה׳ של יום הששי, יום זה צדיק, ועליה נאמר והיה ה׳ למלך על כל הארץ וכו׳ הוא יום הששי ויום השביעי, יום של כל הימים, ועליה נאמר שכבי עד הבקר וזה הוא בקר של אברהם שכתוב וישכם אברהם בבקר וישם לגאולה ובו הבוקר אור, שנאמר בו ותורה אור, וזה הוא אור שנאמר בו ולכל בני ישראל היה אור והוא פסח יד ימין ובו עתידים להגאל], עכ״ל. ועי׳ שם בבהגר״א ז״ל, וענין יומא דכולא יומין שאמר כאן ובזוהר בכמה מקומות על החסד, ואמר דאזיל בכלהו, כי יום נק׳ ע״ש האור כמ״ש ויקרא אלקים לאור יום ואור הוא בחסד וכל ו״ק שנק׳ יום ע״ש שמקבלין החסדים על ידו ה״ח ונק׳ כ״א יום באורו וזהו יום דכתיב בכל מעשה בראשית, עכ״ל. והנה חסד זה אינו החסד הפרטי שבז״ת אלא התפשטות השפע מהבחינות העליונות הנקרא חסד המתפשט ביסוד דבינה (וכן משמע לקמן סוף י ע״ד, וכן משמע במבו״ש לב ע״א וע״ח שער הזווגים ה׳).{}

[2281] עי׳ תיקו״ז צד ע״א: איהו כ״ל כליל כלא ואיהו כלא ומניה תלוי כלא עמודא דאיהו סביל שמיא וארעא עליה וביה אתעבידו כלל ופרט וכלל.

ועיי״ש קמט ע״ב: תלת גוונין דעינא אינון אהי״ה יהו״ה אדנ״י כלל ופרט וכלל ואינון יחודא ברכה קדושה.

קד עי׳ זהר ח״א קמא ע״ב: כתיב ויקרא אלהי״ם לאור יום דא אברהם דאיהו נהורא דיממא ונהורא דיליה אזיל ונהיר ואתתקף בתקונא דיומא ובגין כך מה כתיב (בראשית כד א) ואברהם זקן[2282] בא בימים באינון נהורין דנהרין ואיהו סיב (ונהיר) כדין אזיל ונהיר כמה דאת אמר (משלי ד יח) הולך ואור עד נכון היום[2283] ובגין כך (בראשית א ה) ויקרא אלהי״ם לאור יום ולחשך קרא לילה דא יצחק דאיהו חשך ואיהו אזיל לקבלא ליליא בגויה ובגין כך איהו כד סיב מה כתיב (שם כז א) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות הכי הוא ודאי דבעא לאתחשכא ולאתדבקא (בחשך) בדרגיה כדקא יאות[2284]

תרגום: כתוב ״ויקרא אלהים לאור יום״, זה אברהם, שהוא אור היום, ואורו הולך ומאיר ומתחזק בתקון היום. ולכן מה כתוב, ״ואברהם זקן בא בימים״, באותם האורות שמאירים. והוא זקן, (ומאיר), אז הולך ומאיר כמו שנאמר ״הולך ואור עד נכון היום״, ולכן ״ויקרא אלהים לאור יום״. ״ולחושך קרא לילה״, זה יצחק, שהוא חושך, והוא הלך לקבל לתוכו את הלילה. ולכן כשהוא זקן מה כתוב, ״ויהי כי זקן יצחק ותכהינה עיניו מראות״, כך זה ודאי, שרצה להחשך ולהדבק (בחושך) בדרגתו כראוי.

קה עי׳ זהר ח״א יז ע״א: חכמתא דמשה[2285] בהא אסתכל ובעובדא דבראשית אשגח בעובדא דבראשית הוה מחלוקת שמאלא בימינא ובההוא מחלוקת דאתער ביה שמאלא נפק ביה

[2282] פי׳ כי בהיותו זקן היה עולה אל מדרגות החסד הנק׳ ימים והיה הולך ומזקין ומתגבר במדת האור ההוא כמ״ש הולך ואור עד נכון היום וכפי שהיום גדול והולך ומתרבה הארתו כך אברהם כל מה שהיה הולך היה מתרבה בימים המאירים וזהו ויקרא אלהי״ם לאור יום כלומר לזה האור שהוא החסד מדת אברהם קראו יום וכפי מה שיתגדל היום כך יתגדל האור שלו אמנם ולחשך קרא לילה הוא סוד המלכות הנק׳ לילה כי היא מתאחדת בשמאל שהוא יצחק הנק׳ חשך וז״א ולחשך קרא לילה בסוד שמאלו תחת לראשי וזה מבואר בפ׳ בראשית סוף דף י״ו והנה הלילה היא הפך מן היום כי כל מה שהולכת ומתגדלת כך גדל חשכה ואפלתה כנודע וזה כי כל א׳ מושל בעתו וזמנו והאור מתגדל בזמנו והחשך ג״כ מתגדל בזמנו ולכן כל מה שהולכת הלילה ומתגדלת כך יגדל החשך שבה ולכן ג״כ יצחק כל מה שהיה זקן היה נכנס במדתו ולכן החשיכו עיניו כי הכל נשפע מלמעלה כפי פעולת האדם והק׳ ר׳ אלעזר לאביו כי אברהם נהיר מסטרא דיליה ויצחק אחשיך מסטרא דיליה וכל דא הוי שפיר אבל אי הכי יעקב שהוא ת״ת למה כבדו עיניו מזוקן וביאר כי הנה נודע היות יעקב מכריע בין אברהם ויצחק כמו הת״ת המכריע בין החסד לגבורה וכו׳ (רח״ו באוה״ח).

[2283] אחיזת אברהם בחסד אינו שוה בתחילת כניסתו בקדושה דהיינו זמן בחרותו כסוף ימיו. וכן יצחק בגבורה כי כל עוד שנמשך זמן הצדיק בעולם, בהיותו הולך ונתחזק באמתתו, לכך ראשונה אחז אברהם במדרגות החסד למטה והלך בתומו הולך ומתחזק עד סוף ימיו שזכה בעצם למדתו, וכל עוד שמדות חסד הולכות ומתקרבות לאצילות הולכות ומאירות, וזה שאמר ונהורא דיליה אזיל ונהיר וכו׳, והעד ע״ז בוקר נקרא אברהם חסד, שחר נקרא נצח, שהוא חסד אור ולא כחסד בוקר עצמו, שבחסד מאיר כל עו דשמתקרב למעלה יותר כיום שהולך ומאיר כדמסיק הולך ואור. וז״ש ״ובגין כך מה כתיב ואברהם זקן בא בימים״ בספירות שנכללות בחסד שבו, ששה ימים נכללים בכל שבת, וד׳ שבתות בכל חדש, וי״ב חדשים בכל שנה, וז׳ שנים בכל שמטה, וז׳ שמטות בכל יובל, כן זמנים אלו בכללות הספירה אם חסד ואם גבורה. ולפיכך בא בימים הולך בסוד סדר זמנים הנז׳ נכנס בימים העליונים הנכללים בחסד ומתקרב אל האור העליון, ולכך ראוי שיאיר לעולם יותר מהקודם (אור יקר).

[2284] מדרגות הגבורה מתחילות מחצי היום שהם קצת אור, ומתקרבות אל החשך עד הלילה, וזהו ויקרא אלקים לאור, שהוא חסד יום הולך ומאיר. ולחשך שהוא גבורה קרא לילה, הולך ומחשיך. ולפיכך כד סיב ותכהין שנתקרב אל הדין והחשך. ועתה יש לדקדק מה ענין העינים החשכתם או הארתם לזה י״ל כי לפי מה שנתבאר באדרא סוד העינים דז״א שבהם סוד הדין באדמימות, לפיכך עיני יצחק מתוקף הדין הגיע עד שנאדמו וחשכו וסלקו ההשגחה. ואברהם ימין סוד הראיה, ומשם פקח עיניך וראה את שוממותנו, ויעקב באמצע, ומשה רבינו ע״ה, להיותו בסוד הדעת שהוא מסתכל בעינא פקיחא תדיר, דהיינו בסוד הכתר, נאמר לא כהנה עינו וכו׳ (אור יקר).

[2285] פי׳ מרע״ה, כשראה מחלוקת קרח שהוא לוי מהשמאל עם אהרן שהוא הימין, ראה מעשה ונזכר הלכה, ואמר, כך היה במעשה בראשית (מ״מ).

גיהנם ואתדבק ביה עמודא דאמצעיתא דאיהו יום תליתאי עאל בינייהו[2286] ואפריש מחלוקת ואסכים לתרין סטרין[2287] וגיהנם נחית לתתא ושמאלא אתכליל בימינא והוה שלמא בכלא:

תרגום: חכמתו של משה, הסתכל בזה ובמעשה בראשית התבונן. במעשה בראשית היתה מחלוקת שמאל עם ימין, ובאותה מחלוקת שהתעורר בו השמאל, יצא בו גיהנם ונדבק בו, העמוד האמצעי שהוא יום שלישי נכנס ביניהם והפריד המחלוקת והסכים לשני צדדים, וגיהנם ירד למטה, ושמאל נכלל בימין והיה שלום בכל.

קו עי׳ זהר ח״א לב ע״א: אמר רבי יצחק אי הכי מאי דכתיב (בראשית א ד) ויבדל אלהי״ם בין האור ובין החשך[2288] א״ל אור[2289] אפיק יום וחשך אפיק לילה לבתר חבר לון כחדא והוו חד דכתיב (שם ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד דלילה ויום אקרון חד והאי דכתיב ויבדל אלהי״ם בין האור ובין החשך (דאפריש מחלוקת) דא בזמנא דגלותא דאשתכח פרודא

א״ר יצחק עד הכא[2290] דכורא [באור ונוקבא] (והכא נוקבא בחשוכא דנהר מנהוריה) בחשוכא לבתר מתחברן כחדא למהוי חד במאי אתפרשאן לאשתמודעא בין נהורא ובין חשוכא מתפרשן דרגין ותרוייהו כחד הוו דהא לית נהורא אלא בחשוכא ולית חשוכא אלא בנהורא ואע״ג דאינון חד אתפרשן בגוונין ועם כל דא אינון חד דכתיב יום אחד

תרגום: אמר רבי יצחק, אם כך, מהו שכתוב ״ויבדל אלהים בין האור ובין החושך״. אמר לו, אור הוציא יום וחושך הוציא לילה, אחר כך חיבר אותם כאחד והיו אחד, שכתוב ״ויהי ערב ויהי בקר יום אחד״, שלילה ויום נקראים אחד. וזה שכתוב ״ויבדל אלהים בין האור ובין החושך״ (שהפריד [ועשה] מחלוקת) זו בזמן של הגלות שנמצא פרוד.

אמר רבי יצחק, עד כאן זכר באור ונקבה בחושך, אחר כך מתחברים כאחד להיות אחד. במה נפרדים להכיר בין אור ובין חושך, מתפרדים במדרגותם, ושניהם הם כאחד, שהרי אין אור אלא בחושך, ואין חושך אלא באור. ואף על גב שהם אחד, נפרדים בצבעים, ועם כל זה הם אחד, שכתוב ״יום אחד״.

קז עי׳ כללים ח״א פא ע״א: ז״א עצמו הנה הוא נשלם ומאיר בו אותו השפע דק״נ רבוא נהורין בכל קומתו כולו בגילוי גמור, והוא מהחוורתא דא״א שהוא האור הראשון שהאדם מסתכל בו מסוף העולם ועד סופו (חגיגה יב ע״א). אך כאשר מגיע אותו האור בהיסוד שבו, הנה הוא נשאר שם ואינו יוצא משם ולמטה. והוא ענין אור הראשון שנגנז, כי נגנז ביסוד ונשאר שם, והוא גניזתו. והוא סוד (תהלים צז יא) אור זרוע לצדיק כמ״ש בזוה״ק (ח״א לב רע״א וח״ב לה ע״א קסו ע״ב רכ ע״ב). והוא ג״כ סוד אמרו צדיק כי טוב (ישעיה ג י), ור״ל כי בו גנוז האור הראשון הנאמר בו וירא אלהי״ם את האור כי טוב (בראשית א ד), וכמ״ש בזוה״ק (בראשית ל ע״ב). והנה נשאר עיקר האור בהיסוד ואינו נמשך להנוק׳ אלא רק תמצית הארה דרך דופני העטרה כמ״ש הרב בשער הארת המוחין (פרק ט), וע׳ בהגר״א בתיקונים (תיקון מ דף פט ע״ג [עי׳ בהגר״א על סד״צ יב ע״ב ד״ה והן זו״נ]) וכו׳.

אמנם בכמה מקומות מדברינו אמרנו כי גניזתו היה ביסוד הנוק׳, וכן הוא בזוה״ק תרומה (קסו ע״ב) האי אור זרע ליה קוב״ה בגנתא דעדנוי, בגן עדן, וכן הוא במדרש שמות רבה (פל״ה סי׳ א) האור שברא הקב״ה ביום ראשון כו׳ עמד וגנזו כו׳, והיכן גנזו בגן עדן. והוא היסוד דהנוק׳ כמ״ש בשעה״כ (דף נד ע״ב), והוא הי׳ דאדנ״י, י׳ זעירא, שהוא מהי׳ דהוי״ה, כי כמו שהוא בז״א י׳ אתגלי בפומה דאמה (אד״ר קמב ע״א) והוא מאור הגנוז, כן הוא בה, ע׳ הגר״א ספד״צ (פרק ג

[2286] הגם שאמר הכתוב יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל, עכ״ז לא אבדיל עד דאתא יום תליתאי כמש״ל, ואע״ג דאפריש בין מיין עילאין לתתאין, מחלוקת לא אתבטל עד יום ג׳, וז״ש כאן עמודא דאמצעיתא הת״ת שהוא יום ג׳ עאל בינייהו בין מים למים, בין חסד דז״א הנז׳ ביום א׳ ובין הגבורה ביום ב׳ (מ״מ).

[2287] כי הרקיע הועיל דווקא להפרידם שלא ילחמו זה בזה אבל ביום ג׳ אסכימו ואתיישבו כל א׳ על מקומו בשלום (מ״מ).

[2288] כיון שאמרנו שחשוכא דלתתא היא מלכות שבניינה מאימא הנק׳ חשך, אם כן מהו ויבדל דמשמע שנפרדו הסיגים מהגבורות ולא נתחברו, ור״ל בשלמא כפי פשטיה דקא ניחא, אבל כפי הסוד שחשך היא מלכות מאי ויבדל (מ״מ).

[2289] האי דכתיב ויבדל, בזמן הגלות, שבזמן הגלות נפסק הזווג ולא נתחברו החסדים עם הגבורות (מ״מ).

[2290] ר״י מתרץ תירוץ אחר, לעולם זו״ן מחוברים תמיד כאחד, והאי דכתיב ויבדל, ר״ל שהארת החסדים ניכרים והארת הגבורות ניכרים (מ״מ).

ד״ה וי״ה כז ע״א, ובפ״א ד״ה כמה דה׳ יג ע״ג). ועכ״פ הוא כי האור שנגנז הוא בהיסוד דהנוק׳, ומשם הוא ג״כ כל שורש נשמת ישראל וכמו שאמרו בפ׳ בראשית (י״ג סע״א).

אך הענין בזה כי האמת הוא שהאור הראשון שנגנז, הנה עיקר גניזתו הוא רק מהעולמות בי״ע, ורק מאחר החטא דעץ הדעת ולהלאה. אבל בעולם האצילות הנה הוא משתמש ומאיר לעולם, והוא עד סוף האצילות כולו, ונגנז ביסוד דהנוק׳ וכנז׳. אמנם הנה גם באצילות הנה הוא נחלק ונבחן לבחי׳ שונות רבות אין חקר. ומה שמאיר ומתגלה בהעליון הוא נתעלם ונגנז מהתחתון, ונידון גילויו וגניזתו הכל בערכין. כי מה שנחשב לגילוי ואור בכל תחתון, הנה הוא אינו נחשב לאור כלל בכל עליון, ונגנז מדרגת האור דכל עליון בהיסוד שבו, כי נעשה בכל דו״ן ודו״ן שבכל פרצוף סוד סירס את הזכר (ב״ב עד ע״ב), ואינו מאיר להנוק׳ שלו מגודל רום מעלת האור הגדול שבו אלא רק תמצית הארה ממנו דרך צדדי דופני העטרה שבו. וכ״ז הוא בכל דו״ן ודו״ן מכל זכר להנוק׳ שלו. אמנם אותו התמצית הארה אשר הנוק׳ דכל עליון מקבל ממנו הנה הוא נחשב בה ג״כ לאור גדול, כי הרי הוא עדיין מאור הראשון עצמו. והנה יורד עד״ז מדרגא לדרגא עד סוף כל האצילות כולו, והוא עד היסוד דהמלכות דאצילות, כי עד שם הוא הכל רק מעצמות אור הראשון גופה.

והוא באשר כי הרי נודע הוא שגם כל הכלים דאצילות הם ג״כ אלהות גמור, ולכן לא נחשבו כלי דופני העטרה באמת להפסק כלל, והרי משתמש ומאיר האור הראשון בכל האצילות עד סופו כולו ונגנז בהיסוד דהנוק׳, [וכן אמר הרב ג״כ במאמרי רשב״י (דף ד ע״ג וע״ש דף ג׳ ע״ג ודף ט׳ סע״ד)], כי משם ולמטה הוא כלים גמורים, ונפסק האור משם מאחר החטא דעץ הדעת ולהלאה. אמנם באצילות עצמו אשר שם נחשבו בחי׳ כלי דופני העטרה לכלים ממש, הרי נחשב גניזת האור אשר נשאר בהיסוד דהזכר שבכל דו״ן ואינו מאיר להנוק׳ שלו אלא רק דרך צדדי דופני העטרה, הנה נחשבו שם דופני העטרה להפסק ממש. והרי נשאר נגנז האור ביסוד שאינו יוצא משם ולמטה, והוא סוד סירס את הזכר והרג את הנקבה, כי הרי היא אינה מקבלת מאותו האור עצמו מאומה, וכן הוא מכל דו״ן עליון לדו״ן תחתון כי הכל הוא בערכין כנז׳.

קח עי׳ זהר ח״א רו ע״ב:רבי אבא פתח ואמר (תהלים מח ג) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב האי קרא רזא דמהימנותא איהו יפה נוף דא איהו יוסף הצדיק[2291] דכתיב ביה (בראשית לט ו) ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה משוש כל הארץ איהו חדוה וחדו לעילא ותתא הר ציון ירכתי צפון בגין דבחולקיה קאים משכנא דשילה[2292] הר ציון דא ירושלם[2293] ירכתי צפון הכי הוא ודאי לעילא ותתא[2294] קרית מלך רב אתר איהו מתקנא לקביל מלך רב דא מלכא עלאה דכלא קדש הקדשים דהא מתמן אתיא כל נהירו וכל ברכאן וכל חידו דכלא דהא מתמן נהרין כל אנפין ובי מקדשא אתברכא מתמן וכד איהי מתברכא מתמן נפקי ברכאן לכל עלמא דהא כל עלמא מתמן אתברכא

תרגום: רבי אבא פתח ואמר, ״יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב״. הפסוק הזה הוא סוד האמונה. ״יפה נוף״, זהו יוסף הצדיק, שכתוב בו ״ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה״. ״משוש כל הארץ״, הוא חדוה ושמחה למעלה ולמטה. ״הר ציון ירכתי צפון״, משום שבחלקו עומד משכן שילה. ״הר ציון״, זו ירושלים. ״ירכתי צפון״, כך זה ודאי למעלה ולמטה. ״קרית מלך רב״, הוא מקום מתוקן כנגד מלך רב, זה המלך העליון של הכל, קדש הקדשים, שהרי משם בא כל האור וכל הברכות וכל השמחה של הכל, שהרי משם כל הפנים מאירות, ובית המקדש מתברך משם, וכשהיא מתברכת, משם יוצאות ברכות לכל העולם, שהרי משם כל העולם מתברך.

[2291] ושיעור הכתוב נוף שהוא יסוד יפה (מ״מ).

[2292] פי׳ הר ציון דקרא הוא משכן שילה וקראו הר ציון לפי שהיה בנוי בנחלים, ועוד שישב כמה שנים כמ״ש הרמב״ם ז״ל שס״ט שנים ישב משכן שילה, ואח״כ נחרב והיה דומה לבית המקדש, לכך נקרא ציון ונקרא ירכתי צפון לפי שהמלכות יש בה דינים וכתב הרב בס׳ הליקוטים משכן שילה תיבת שיל״ה רומז בה זו״ן ש היא מלכות שהיא אלהים דיודי״ן נשאר מ״ה מתיבת שיל״ה הוא ז״א ולפי שהיא אלהים דיודי״ן לכך נקרא ירכתי צפון (מ״מ).

[2293] פי׳ כמו דבר אחר (מ״מ).

[2294] פי׳ בסוד מערבית צפוני כי לעולם הנוק׳ אתקשרת בשמאלא לעילא בגבורה ולתתא בהוד הנק׳ ירך המזבח בסוד עקב השמאלי דעתיק שמשם הנוק׳ והבן (זהר הרקיע). פי׳ לעילא המלכות בניינה מהגבורות ותתאה שבעולם הזה ירושלים נוטה לצד צפון (מ״מ).

ועי׳ שם ח״ב רכב ע״א: פתח ואמר (תהלים מח ג) יפה נוף[2295] משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב תא חזי כד ברא קודשא בריך הוא[2296] עלמא[2297] אשדי חד אבנא[2298] יקירא מתחות כרסי יקריה ושקע עד תהומא ורישא וחדא| דההוא אבנא[2299] נעיץ גו תהומי ורישא אחרא לעילא וההוא רישא אחרא עלאה איהו חד נקודה עלאה[2300] דקיימא באמצעיתא דעלמא ומתמן אתפשט[2301] עלמא לימינא ושמאלא |ולכל סטרין| ואתקיים[2302] בההיא נקודה אמצעיתא וההיא אבנא[2303] אתקרי שתיה דמנה אשתיל עלמא לכל סטרין תו[2304] שתי״ה ש״ת י״ה קודשא בריך הוא שוי לה[2305] למהוי יסודא דעלמא ושתילו דכלא:

תרגום: פתח ואמר ״יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב״. בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, זרק אבן אחת כבדה מתחת כסא כבודו ושקע אותה עד התהום, וראש אחד של אותה אבן נעוץ בתוך התהומות, וראש אחר למעלה, ואותו הראש האחר

[2295] הרמ״ל כתב כי הכלה בלשון יון נינפי [עי׳ ר״ה כו ע״א] ויפה נוף ר״ל כלה יפה וירכותיה ויסודיה נקרא ירכתי צפון וקרית מלך רב כי היסוד בא אל הבית והוא מלך רב ולכך נקרא צבאות (רח״ו), בזה מובן המאמר הזה (מ״מ).

[2296] הוא אימא [עילאה] (רמ״ז).

[2297] פי׳ עו״הז (מ״מ). הוא זעיר בעל ו״ק העליונים שהוא עלמא דדכורא. ועיין בפרשת ויחי רל״א ע״א ששם יש מעין מאמר זה ופירושו בזוהר הרקיע שלי, ע״ע. וכשרצה לבנות עולמות בי״ע אז ״אשדי חד אבנא״ וכו׳, ה״ס מלכות שהיא תחת יסוד אי׳ שבחזה זעיר והוא ממש תחת כסא הכבוד, ומלכות זו נקראת אבן, כי היא ב״ן ומתחבר לה הא׳ דוא״ו דשם ס״ג או א׳ דאהי״ה והכל עולה למקום אחד ואז היא אב״ן. וגם ידוע שאות א׳ עניינה יו״י, ואם תמלא יו״ד וא״ו יו״ד הרי אב״ן, ושם למעלה אבן יקירא אבן ספיר שמקבלת מאור או״א שמתגלה שם, שהם י״ה ויו״ד פעמים ה״י ש׳ ויפ״ה נ׳ הרי ספי״ר, אבל בצדה התחתון היא עפ״ר העולה גם הוא כך. וכשרצה ה׳ לבנות עולמות הנוק׳ שהם בי״ע המשיכה אורה משם עד תהומא, שה״ס יסוד מלכות הבריאה הנקרא לבנת הספיר, ונמצא שגם זה סוד י״ה דהיינו אצילות ובריאה שהם י״ה דהוי״ה (רמ״ז).

[2298] פי׳ חלק מהמ׳ הנקרא כסא וז״ש מתחות כורסי יקריה וזוהי אבן השתייה ושקע עד תהומא התהום שבעו״הז וראשה העליון הוא למעלה בבה״מק (מ״מ).

[2299] ור״ל שהיא תופסת שני עולמות בהתפשטותה (רמ״ז).

[2300] מוסגר בדפ״ק. הוא יסוד אי׳ שהיא באמצע זעיר שהוא עלמא הנז״ל (רמ״ז).

[2301] לגדולה וגבורה (רמ״ז).

[2302] שכן שם [יסוד אי׳] סוד לב זעיר. ונאמר (משלי ג יט) כונן שמים בתבונה, וידוע שכל יסוד נוק׳ קרוי נקודה (רמ״ז).

[2303] עתה מדבר בהתפשטות מלכות למטה ואמר שנקרא שתיה, ויש לפרשו באחד משני פנים, האחד מלשון שתיה ממש וכענין באר מרים שהיתה אבן אחת וממנה ישתו כל ישראל, וכמ״ש בפרשת ויחי רל״א ע״א ולזמנין נבעין מיניה מיא ואתמליין תהומי, וה״ס מ״ן שלה. והאופן השני הוא מלשון (תהלים יא, ג) כי השתות יהרסון, שר״ל יסודות, וכמו כן היא יסוד כל עלמא דנוק׳, וזה שכבר אמרנו שהיא מתפשטת עד סוף הבריאה. ואמנם שני עולמות יצירה עשיה הם בעוה״ז התחתון, דהיינו היצירה היא רקיע ארץ ישראל והעשיה דחו״ל כנודע, וכבר ידענו שהיכל לבנת הספיר הוא מכוון ומשפיע על היכל קדש הקדשים ששם אבן השתיה התחתונה המעמיקה ונוקבת בראשה התחתון עד התהום, באופן שאור מלכות של בריאה מתפשטת בכל יצירה ועשיה ושורה בקדש הקדשים שסודו פנימיות יסוד מלכות דעשיה (רמ״ז).

[2304] ויחי רלא ע״א (הערת הזהר).

[2305] פי׳ שת מלשון שומה כמו (בראשית ד, כה) כי שת לי אלהים זרע אחר, וגם פירשו לשון יסוד כמו (ישעיה כ, ד) וחשופי שת, להיות כי הושמה ליסוד העולם, והוא הוא (משלי י, כה) וצדיק יסוד עולם, כי מקורה וראשה הוא ביסוד אי׳ באצילות וסופה ביסוד מלכות בריאה וזו היא העליונה. ועוד משם מתפשטת עד יסוד מלכות דעשיה ועוברת דרך יציר״ה עשי״ה שעולים ש״ת. ובזאת יצדק לשון שומה מפני שזו מושמת לעולם בארץ ליסוד שלה שממנה משוכלל העולם, ולכן שתי״ה גי׳ י״א פעמים אדנ״י, שכן מלכות הבריאה שהיא שם אדנ״י מתפשטת בכל ו״ה שעולים י״א והם ביצירה ועשיה. ואמר ש״ת י״ה, מפני שכל סודה על שם י״ה, שהרי בחזה זעיר ששם ראשה שם מאירים יסודות או״א שהם י״ה, וגם התפשטותה באצילות עד סוף בריאה היינו י׳ ה׳ שבשם, ולכן היכל האחרון דבריאה נקרא לבנת הספיר שהיא האבן היקרה הנז״ל. וגם ספי״ר סודו י״ה כנז״ל, וגם יו״ד ה״י וי״ה גי׳ נ׳ ועם ג׳ התיבות יו״ד ה״י י״ה הרי אב״ן. ועוד יו״ד ה״י יו״ד פעמים יו״ד ת׳ יו״ד פעמים ה״י ש׳ הרי ש״ת, וזהו ש״ת י״ה. האמנם מן הבריאה מתפשטת עד יסוד העפר ועפ״ר גי׳ ספי״ר, והנה עפ״ר מלא עי״ן פ״ה ר״ש גי׳ שתי״ה, וגם אר״ץ מלא אל״ף ר״ש צד״י עולה כן, לרמוז שאבן שתיה היא שתילו דכלא, שכל העולם נשתכלל ממנה. ולכן היא לבדה נקראת בשם ארץ שהיא היתה הראשונה להתגלות במעשה בראשית, ואמרו רז״ל למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה. וגם סגולת כל העולם כמוסה בה וממנה מסתעפים גידים לכל העולם, וכמו שאמרו רז״ל בקהלת רבתי (ב, ה) ופירשו רש״י בפי׳ קהלת פסוק (ב, ה) ונטעתי בהם עץ כל פרי, עיי״ש (רמ״ז).

העליון הוא נקודה אחת עליונה שעומדת במרכז העולם, ומשם התפשט העולם לימין ולשמאל ולכל הצדדים, והתקיים באותה נקודת המרכז, ואותה אבן נקראת אבן השתיה, שממנה נשתל העולם לכל הצדדים. עוד שתי״ה, ש״ת י״ה, הקדוש ברוך הוא שם אותה להיות יסוד העולם ושתילת הכל.

ועי׳ תיקו״ז נב ע״ב: ועוד זרק״א איהו יפה נוף משוש כל הארץ (תהילים מח ג) איהו ז׳ יום השביעי ודא צדיק ואיהו ענפא מגופא דאילנא דאיהו עמודא דאמצעיתא הר ציון ירכתי צפון (שם) דא נקודא חדא י׳ (נ״א א) זעירא אות הברית ועלה אתמר (תהלים צג ג) נשאו נהרות ה׳ ומאי ניהו ירכתי צפון דסלקין לה לגביה דיהו״ה דאיהו בעלה וכד סלקין לה לגביה אתקריאת ההיא נקודה (שם) קרית מלך רב:

תרגום: ועוד זַרְקָא הוא ״יפה נוף משוש כל הארץ״. הוא ז׳, יום השביעי, וזה צדיק, והוא ענף מגוף האילן, שהוא העמוד האמצעי. ״הר ציון ירכתי צפון״, זו נקודה אחת י׳ (א׳) קטנה, אות הברית, ועליה נאמר ״נשאו נהרות יהו״ה״. ומה הוא ״ירכתי צפון״, שמעלים אותה אל יהו״ה שהוא בעלה, וכשמעלים אותה אליו, נקראת הנקודה ההיא ״קרית מלך רב״.

בהגר״א: ועוד זרקא איהו יפה כו׳ - ר״ל, צדיק כמו שמפרש והולך, ואיהו יפה, בסוד (בראשית לט ו) יוסף יפה תואר כו׳, וכל הדר דגופא ביה תליא[2306]. ונוף כמו שמפרש והולך, **ענפא מגופא** כו׳. ורמיזא באת ג׳[2307], ואיהו משוש כל הארץ ודאי, דלית חדוה לאתתא אלא ביה[2308], וכ״ש למקום ״כל״ של הארץ. ואמר **איהו ז׳**, שהוא צורת ז׳, ו׳ י׳ על גביו, בעטרה שבראשו. וכן הוא הזרקא, והוא צדיק, הוא יום השביעי, שבת כמו שמפרש והולך. אבל יפה נוף הוא ו׳ לבד. והר ציון הוא הנקודה, אות הברית, כמו שמפרש והולך הר ציון כו׳: **ומאי ניהו ירכתי צפון כו׳** - ר״ל, נו״ה דהן מוליכין לגבי בעלה[2309], ושם נעשית קרית מלך רב כו׳, ור״ל הבינה היא מלך רב כמ״ש בז״ח שיה״ש (ע ע״א), והוא הדעת בעלה[2310], והוא[2311] כולל שם הוי״ה בד׳ מוחין כנ״ל, וזהו נשאו נהרות ה׳ לגביה. ואמר למטה וסלקין לה בעמודא דאמצעיתא, דסליקו דילה הוא על עמודא דאמצעיתא, וזהו קולם[2312]. אבל סליקו בתרין ירכין הוא, ישאו נהרות, וז״ש **ובג״ד תרין נהרות אתמר בהון נשאו כו׳ ותרין כו׳**, והכל נשאו נהרות ה׳ בדעת, והן ג׳ דרגין דכלילא בקו אמצעי דת״י וכמש״ל (נג ע״ד נא ע״א) בארוכה. וכל ג׳ דרגין הכל בסליקו, ופירש פירוש אחר, דישאו הוא בנחיתו, וז״ש **אתמר בה כו׳**, ור״ל דבפסוק זה אתפרש סליקו ונחיתו וכמו שמפרש והולך:

קט עי׳ זהר ח״א ח ע״א: פתח רבי שמעון ואמר[2313] (תהלים יט ב) השמים מספרים כבוד אל וגו׳ קרא דא הא אוקימנא ליה אבל בזמנא דא דכלה אתערא למיעל לחופה ביומא דמחר אתתקנת ואתנהירת בקישוטהא בהדי חברייא דחדאן עמה כל ההיא ליליא ואיהי חדאת עמהון וביומא דמחר כמה אוכלוסין |חיילין| ומשריין מתכנשין בהדה ואיהי וכלהו מחכאן לכל חד וחד דתקינו לה בהאי ליליא כיון דמתחברן[2314] כחדא ואיהי חמאת לבעלה מה |כתיב| השמים מספרים

[2306] עי׳ זהר ח״ב קפו ע״ב.

[2307] אולי צ״ל ו׳, וצ״ע.

[2308] עי׳ זו״ח סה ע״ג: נגילה ונשמחה בך חדווא ורעוא אית לן למהוי לגבך ולא לאתפרשא מינך דהא כל חדוא ורעוא לאו איהי אלא בך דהא לית חדוא ורעו לאתתא אלא בבעלה ולא באימא ואבוה.
תרגום: נגילה ונשמחה בך שמחה ורצון יש לנו להיות אצלך ולא להפרד ממך שהרי כל השמחה והרצון אינם אלא בך שהרי אין שמחה ורצון לאשה אלא עם בעלה ולא באמה ואביה.

[2309] היינו הביצים המבשלים את הזרע עי׳ רע״מ ח״ג רלה ע״א ז״ל: ותרין כוליין האופים דמבשלין הזרע דנחית מן מוחא.

[2310] היינו הבינה היא דעת, עי׳ בביאורו של רבינו על ספד״צ ו ע״א, וכן עי׳ יהל אור ח״א כד ע״ב, ז״ל, ענין הגולגלתא הוא יסוד דבינה דרדל״א, והוא הדעת דז׳ תיקונים דגולגלתא, כי בתיקון השני שהוא אוירא שם מתלבש חסד דע״י, ובו מתלבש יסוד דבינה ונעשה לו דעת וכו׳. עיקר הדעת הוא יסוד דחכמה, וקאים בתוך יסוד דבינה דלא מתפרשין, לכן נק׳ על שמה. והתגלות הבינה בז״ת אינו אלא בדעת יסוד שלה.

[2311] פי׳ הז״א.

[2312] עי׳ לעיל ג ע״ב שעד״א היא קול.

[2313] תרומה קלו ע״ב (הערת הזוהר).

[2314] זו״ן בשעת מוסף (רח״ו).

[כבוד אל השמים] דא חתן דעאל לחופה מספרים ומנהרין (ומתנהרין) כזוהרא דספיר דנהיר[2315] וזהיר מסייפי עלמא[2316] ועד סייפי עלמא[2317]

תרגום: פתח רבי שמעון ואמר, ״השמים מספרים כבוד אל וגו׳״, פסוק זה הרי בארנוהו. אבל בזמן הזה שהכלה מתעוררת להכנס לחופה, למחרת מתקנת ומאירה בקשוטיה יחד עם החברים ששמחו עמה כל אותו הלילה, והיא שמחה איתם. ולמחרת כמה אוכלוסים, צבאות, ומחנות נכנסים איתה, והיא וכולם מחכים לכל אחד ואחד שתקנו אותה בלילה הזה. כיון שמתחברים כאחד והיא רואה את בעלה, מה כתוב, ״השמים מספרים כבוד אל״. ״השמים״ זה החתן שנכנס לחופה. ״מספרים״ מאירים כזֹהַר הספיר שמאיר וזוֹהֵר מסוף העולם ועד סוף העולם.

קי עי׳ תיקו״ז ריש תיקון י: בראשית שי״ר תא״ב והאי איהו שיר משובח מכל השירים תאב מכל השירים ועליה אתמר (שיה״ש א א) שיר השירים אשר לשלמה למלך שהשלום שלו הכי אוקמוהו והאי שיר מתי יתער בזמנא דיתאבדון סמא״ל וממנן דיליה חייביא מן עלמא ובההוא זמנא (שיר) אז ישיר משה (שמות טו א) אז שר לא כתיב אלא ישיר והא אוקמוהו:

תרגום: בראשית שי״ר תא״ב, וזהו השיר המשובח מכל השירים, תאב מכל השירים, ועליו נאמר ״שיר השירים אשר לשלמה״, למלך שהשלום שלו, כך פרשוהו (שבועות לה ע״ב), ומתי יתעורר השיר הזה, בזמן שיאבדו סמא״ל והממונים שלו, הרשעים, מן העולם, ובאותו זמן (שיר) ״אז ישיר משה״, לא נאמר ״אז שר״, אלא ״אז ישיר״, והרי פרשוהו.

בהגר״א: שיר תאב - קאי לעיל (תיקון ט), **ובההוא זמנא כו׳ באבוד רשעים רנה,** כמו שמפרש והולך, **והאי שיר מתי יתער כו׳**: **והאי איהו שיר כו׳** - ר״ל, שההוא שיר יהיה בדרגא דבינה שהיא עטרת תפארת על כל ז״ס (עי׳ לעיל יב ע״ב): **למלך כו׳ - בינה. באז סליק כו׳** - ר״ל בינה שנקראת אז כידוע (זהר ח״ב נד ע״א[2318]), א׳ על ז׳, שכהן גדול ביוה״כ היה אומר אחת ושבע כידוע (זהר ח״ג קב ע״א):

ועיי״ש כח ע״א: בהאי זמנא כל חיון יתערון בקלא ועופין מצפצפין בשיר לקבלא ברתא בחדוה בנגונא לקבלא קדושין מהחתן דאינון קדוש קדוש קדוש וכו׳ (ישעיה ו ג) ולית קדושה פחות מעשרה[2319] וקדושין אינון מסטרא דחכמה דאיהו י׳ קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתה (ירמיה ב ג) ראשית ודאי ומתברכין בשבע ברכאן מסטרא דאימא עלאה דאיהי ברכה ועלה אתמר להניח ברכה אל ביתך (יחזקאל מד ל):

תרגום: בזמן הזה כל החיות יתעוררו בקול, והעופות מצפצפים בשיר לקבל את הבת בשמחה בניגון, לקבל קדושין מהחתן שהם ״קדוש קדוש קדוש וכו׳״, ואין קדושה פחות מעשרה, והקדושין הם מצד של החכמה שהיא י׳, ״קדש ישראל ליהו״ה ראשית תבואתה״, ראשית ודאי. ומתברכים בשבע ברכות מצד האם העליונה, שהיא ברכה, ועליה נאמר ״להניח ברכה אל ביתך״.

בהגר״א: בההוא זמנא כל כו׳ - כמ״ש לעיל (כא ע״א) **שיר תאב כו׳**: **ועופין כו׳ -** שהן צפרים הנ״ל (כב ע״ב): **דאינון קדוש כו׳** - של ברכת יוצר אור, ששם אופנים וחיות שהן חיון ועופין הנ״ל: **ולית קדושה כו׳** - ר״ל, חכמה שהיא י׳ של השם, והוא ראיה שקדש הוא מסט׳ דחכמה כמו שמפרש והולך: **ראשית ודאי** - ר״ל, חכמה שנקראת ראשית כמ״ש (תהלים קיא י) ראשית חכמה, וזהו קדש ישראל, שישראל עלו במחשבה (ב״ר פ״א סי׳ ד):

עי׳ תז״ח כז ע״ג:ודוד בגין גלותא אמר רעב ויעף וצמא במדבר ובגין דחזא שכינתא חרבה ויבשה הוה איהו נטל צערא בגינה דבתר דחזא דחזרו ישראל בתשובה בחדוה תקן עשר מיני תהלים

תרגום: ודוד בגלל הגלות אמר (שמואלא יז) העם רעב ועיף וצמא במדבר ומשום שראה השכינה חרבה ויבשה הוא היה נוטל הצער בשבילה שאחר שראה שחזרו ישראל בתשובה בשמחה תקן עשרה מיני תהלים

בהגר״א: אמר רעב כו׳ - לא שדוד אמר אלא על עם דוד אמרו ור״ל אותן שכ׳ ספר שמואל: **במדבר -** בגלות וכן במדבר שיהיו לעתיד שנאמר והולכתיה המדבר ושם יסבלו צרות גדולות שיאכלו מלוחים ושאר צרות כידוע: **ובגין דחזא כו׳ -** בגלות כנ״ל (&) ונהר יחרב ויבש: **הדה**

[2315] הוא סוד חכמה עליונה, והוא הנקרא ספיר והוא מאיר מסוף העולם ועד סופו, והשמים הוא חתן, ת״ת מקבל נהירו [מההיא ספיר] (מן הי״ס ו)אז גם הוא מספיר ומנהיר לחכמה תתאה הנק׳ [ספיר] גוון תכלת או אפשר כי הוא בסוד היסוד כי גם הוא נקרא ספיר בסוד לבנת הספיר והוא מזהיר מקצה השמים ועד קצה השמים (זהר הרקיע ורח״ו).

[2316] בינה (רח״ו).

[2317] מלכות (רח״ו). המוחין שקיבל הם מאירים מראש ז״א עד סופו שהיא מלכות (מ״מ).

[2318] עי׳ מלואים אות קיא.

[2319] עי׳ ברכות כא ע״ב - כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה.

איהו נטיל כו׳ - כמ״ש (&) וראש לו חפוי כו׳: **דחזרו כו׳** - מגלות שאז יהיה שיר תאב כו׳ כמ״ש (&) בתיקונים ת״י ע״ש:

קיא עי׳ זהר ח״ב נד ע״א: אז ישיר משה ובני ישראל וגו׳ רבי אבא פתח ואמר אסתכלנא בכל תושבחן דשבחו לקודשא בריך הוא וכולם פתחו באז (מ״א ח יב) אז אמר שלמה (יהושע י יב) אז אמר[2320] יהושע (במדבר כא יח) אז ישיר ישראל ומאי טעמא:

אלא הכי תאנא כל נסין[2321] וכל גבורן[2322] דאתעבידו להו לישראל כד אתנהיר נהירו[2323] דעתיקא קדישא[2324] בעטרוי[2325] גליפין[2326] רשימין (באז) [בא׳[2327] וא׳] ובא׳ וא׳ בז׳[2328] אנקיב בחשוכי[2329] ונהיר לכל עיבר[2330] וכד אתחבר[2331] נהירו דאל״ף ומטי לזיי״ן מאן זיי״ן דא[2332] (ישעיה לד ו) חרב ליהו״ה מלאה דם כדין עביד נסין וגבוראן בגין דאתחבר א׳ עם ז׳ ודא הוא שירתא[2333] שירתא היא דכל סטרין ודא הוא אז ישיר:

תרגום: ״אז ישיר משה ובני ישראל וגו׳״, רבי אבא פתח ואמר, הסתכלתי בכל התשבחות ששבחו את הקדוש ברוך הוא, וכולם פתחו באז. ״אז אמר שלמה״, ״אז ידבר יהושע״, ״אז ישיר ישראל״, למה.

אלא כך שנינו, כל הנסים והגבורות שנעשו לישראל, כשהאיר אור העתיק הקדוש בעטרותיו חקוקים רשומים באז, בא׳, וא׳ בז׳. ניקב בחשכה והאיר לכל צד. וכשהתחבר האור של אל״ף והגיע לזיי״ן, מי זו זיי״ן, זו ״חרב לה׳ מלאה דם״. אז עשה נסים וגבורות, משום שהתחברה א׳ בז׳, וזו היא השירה, שירה היא של כל הצדדים, וזהו ״אז ישיר״.

קיב עי׳ זהר ח״ב קפח ע״ב: פתח ואמר (איוב ט ז) האומר לחרס ולא יזרח ובעד כוכבים יחתום תא חזי שבעה ככביא[2334] עבד קב״ה ברקיעא[קנט] וכל רקיעא ורקיעא איתביה כמה שמשין

[2320] ידבר (דפ״ו).

[2321] הוא הטובות והישועות שנעשו לישראל למעלה מן הטבע, כמו קריעת ים סוף ודומיהם (דע״ה ח״ב קלד ע״ב).

[2322] הוא כל הנקמות שנעשו בצוררי ישראל, כמו המכות דמצרים וכיוצא, ובפרט בעת שלא היו ישראל כדאי לזה (דע״ה ח״ב קלד ע״ב).

[2323] רומז למה שקבלנו שלא תמשך הטפה לזו״ן מפנימיות עתיק אלא בזמן המשיח (שעה״כ ק״ש ב דף יט ע״ג), ולכן לא אמר כד נהיר עתיקא אלא נהירו דעתיקא, שסודו הארה מחיצוניות שלו (רמ״ז).

[2324] א״א (דע״ה ח״ב קלד ע״ב).

[2325] הם תרין רישין דיליה, שהם אוירא ומ״ס, שהם שורש החו״ג, והם מעטרין דדעת דרדל״א המתלבש ברישין דא״א (דע״ה ח״ב קלד ע״ב).

[2326] פי׳ חקוקין בב׳ עטרות של ב׳ יסודות או״א (רמ״ז). נחקקין (דע״ה ח״ב קלד ע״ב).

[2327] שכל העטרין דע״ק כלילן בא׳ כמ״ש בפרשת אח״מ עג ע״א ואלף וארבע מאות כו׳ וכמ״ש שם (יהל אור). א׳ הוא מרמז על הג׳ רישין עלאין, שהם הג׳ צחצחות העליונים [עי׳ תיקו״ז קלג ע״ב], הנקראים כולם בא׳, שהם אפ״ס אי״ן א״א, ע׳ הגר״א בתיקונים (ריש תיקון ע דף קלח ע״א, ועי׳ קלז ע״ד ד״ה א׳ מן) וכן הוא מרמז הא׳ ג״כ על הג״ר הנקראים כולם בא׳, והם א״א אבא אימא (דע״ה ח״ב קלד ע״ב).

[2328] ואות ז׳ הוא מרמז על ז״א, וכן על זו״ן שהם הז״ת וכאשר מתייחדים הג׳ רישין עלאין והג״ר ומתגלים בהז״ת שהם הזו״ן, הנה נעשה ונרשם מלת ״אז״, שהוא היחוד והגילוי אות א׳ בז׳, הג״ר בהז״ת (דע״ה ח״ב קלד ע״ב).

[2329] פי׳ שהאור דא״א בקע בעיגוליו שנק׳ חשוכי בסוד ישת חשך סתרו ונהיר לכל עיבר פי׳ לאו״א וז״א (מ״מ). כי א׳ הוא אור והוא כולל כל נהורין וז׳ הוא חשך כמ״ש בזו״ח שיה״ש כאהלי קדר דא ז׳ כו׳ והן אור וחשך כתר ומלכות וכשמאיר לה מאיר ממנה לכל הו״ק שהיא נקודה אמצעית וזה סוד שבת שמאיר לכל ששת ימים וז״ש ונהיר לכל עיבר (יהל אור).

[2330] שהיא עושה מלחמה ונסים וגבורן נסים לישראל וגבורן לעכו״ם והוא כד אתחבר אור וחשך (יהל אור).

[2331] פי׳ אחר שהגיע אור א״א עד המלכות אזי נק׳ ״אז״, וכפי זה תני תני והדר מפרש, שתחלה אמר כד אתנהיר נהירו דע״ק בעטרוי גליפין רשימין באז, ומפרש סדר יציאת האור, ואמר אנקיב בחשוכי וכו׳ א״נ אנקיב בחשוכי הם הקלי׳ שסובבים על הקדושה נקב האור בתוכם וירד (מ״מ).

[2332] שהיא עושה מלחמה ונסים וגברן נסים לישראל וגברון לעכו״ם והוא כד אתחבר אור וחשך (יהל אור). זיי״ן הוא מלשון כלי זיין, והוא הדינין אשר הם בהז״ת (דע״ה ח״ב קלד ע״ב).

[2333] ששירתא מסטרא דגבורה של הלוים, והוא בהמתקת הגבורות בחסדים, וזהו התחברות א״ז, ומצד אחר נקרא ג״כ שיר כמ״ש בזו״ח ריש שיה״ש שר עם י׳ והוא נהורא דעתיקא (יהל אור).

[2334] שהם שצמחנכ״ל (אור יקר). עי׳ ס״י פ״ד משנה ח-יד. ועי׳ חגיגה יב ע״ב: ריש לקיש אמר שבעה ואלו הן וילון רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות.

ממנין לשמשא ליה לקב״ה בגין דלית לך שמשא או ממנא דלית ליה פולחנא ושמושא למאריה וקיימי כל חד וחד על ההוא שמושא דאתפקדא ביה וכל חד ידע עבידתיה לשמשא מנהון משמשי בשליחותא דמריהון ואתפקדן בעלמא על כל עובדיהון דבני נשא[2335] ומנהון דקא משבחין ליה ואינון (הא) אתפקדן על שירתא[2336]

ואף על גב דאינון אתפקדן בהאי לית לך כל חילא בשמייא וככבין ומזלי דכלהו לא משבחן ליה לקב״ה דהא בשעתא דעאל ליליא כדין אתפרשן תלת סטרין משריין לתלת סטרי עלמא ובכל סטרא וסטרא אלף אלפין ורבוא רבבן וכלהו ממנן על שירתא תלת משריין אינון וחד חיותא קדישא ממנא עלייהו[2337] וקיימא עלייהו וכלהו קא משבחן ליה לקב״ה עד דאתי צפרא כד אתי צפרא כל אינון דבסטר דרום וכל ככביא דנהרי[2338] כלהו משבחן ואמרי שירתא לקב״ה כמה דאת אמר (איוב לח ז) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהי״ם ברן יחד ככבי בקר אלין ככביא דבסטר דרום כמה דאת אמר (בראשית יט כז) וישכם אברהם בבקר ויריעו כל בני אלהי״ם אלין אינון דבסטר שמאלא[2339] דאתכלילו בימינא וכדין צפרא נהיר[2340] וישראל נטלי שירתא[2341] ומשבחן ליה לקב״ה ביממא תלת זמנין ביממא[2342] לקבל תלת זמנין דלילי[2343]

תרגום: פתח ואמר, ״האמר לחרס ולא יזרח ובעד כוכבים יחתום״. בא וראה, שבעה כוכבים עשה הקדוש ברוך הוא ברקיע, ובכל רקיע ורקיע יש כמה שמשים ממונים לשמושו של הקדוש ברוך הוא. משום שאין לך שַמש או ממונה שאין לו עבודה ושימוש לאדונו, ועומדים כל אחד ואחד על אותו השימוש שנתמנה בו, וכל אחד יודע עבודתו לשמש, מהם שמשמשים בשליחות רבונם ומפקדים בעולם על כל מעשי בני האדם, ומהם שמשבחים אותו, והם (הרי) מפקדים על השירה.

ואף על גב שהם מפקדים על זה, אין לך כל חיל בשמים וכוכבים ומזלות שכולם לא משבחים את הקדוש ברוך הוא. שהרי בשעה שנכנס הלילה, אז נפרדים שלשה צדדי מחנות לשלשת צדדי העולם, ובכל צד וצד אלף אלפים ורבוא רבבות, וכולם ממונים על השירה. שלשה מחנות הם, וחיה קדושה אחת ממונה עליהם ועומדת עליהם, וכולם משבחים את הקדוש ברוך הוא, עד שבא הבוקר. כשבא הבוקר, כל אותם שבצד דרום וכל הכוכבים שמאירים, כולם משבחים ואומרים שירה לקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר ״ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים״. ״ברן יחד כוכבי בוקר״, אלו הכוכבים שבצד דרום, כמו שנאמר ״וישכם אברהם בבוקר״. ״ויריעו כל בני אלהים״, אלו הם שבצד שמאל שנכללו בימין. ואז מאיר הבוקר, וישראל לוקחים שירה ומשבחים לקדוש ברוך הוא ביום, שלש פעמים ביום כנגד שלש פעמים של הלילה.

[2335] הם ממונים על כל שכר ועונש שבעולם הנשמות וכן בכל הנהגת עולם הזה עי׳ בהיכלות (דע״ה ח״ב כט ע״ב).

[2336] ענין השיר הוא, שע״י ממשיכים גילוי של אור יחודו ית׳ הרי הוא החיות והשפע לכל העולמות, והוא עבודת המלאכים התלויה בישראל (דע״ה ח״ב כט ע״ב).

[2337] היא בעלת השיר עם כולם ודאי, ואפשר לומר תלת סטרי עלמא צפון בתחלת הלילה, ומערב באמצע הלילה, ומזרח במשמרה שלישית, והרביעי דרום בבוקר, והמלכות היא חד חיותא עם כולם וניחא טפי (אור יקר).

[2338] אפשר שהם חלק הככבים העומדים בחצי הרקיע העליון כנגד ארץ ישראל, באופק הנחלק ליושבי ארץ ישראל, שהארת בוקר ארץ ישראל, הוא העיקר לכל התלוי בלילה ובבוקר ואפשר שאינם ככבים אלו, אלא יש ככבים עליונים ברקיעים ואלו הככבים וכיוצא בהם הם סוד ככבים קבועים לא אלו המתגוללים בגלגל שאין בהם ממש לענין זה, והעד לפירוש זה הוא אומרו ככביא דבסטר דרום דלא שייך הכי באלו הככבים שמהם מאירים בדרום ומהם בצפון (אור יקר).

[2339] היינו כעין שמתחבר מדת לילה במדת יום, כך מלאכי מדת לילה מתחברים ונכללים במלאכי מדת יום (אור יקר). אפשר דמפרש ויריעו מלשון רעים אהובים וה״פ ברן יחד ככבי חסד אז מתחברים להם ריעים בני האלקים דבסטר שמאלא (נ״א).

[2340] שכינה מתקשרת במדת דרום (אור יקר).

[2341] תפילת שחרית, וכן ג׳ תפלות כנגד ג׳ משמרות, דהיינו: שחרית חסד, ומנחה גבורה, וערבית ת״ת. ומכאן ראיה לפירוש הראשון שפירשנו לעיל, שהם ג׳ סטרי עלמא מעין הלילה הוא ביום. וערבית מכלל היום יחשב עדין, מפני שעדין לא שלט הלילה בעצם ודאי, והמלכות היא מערב המתתקנת, באלו ביום ובאלו בלילה, דהיינו המערב עם כולם והיינו אומרו (אור יקר).

[2342] חג״ת (אור יקר).

[2343] נה״י דהיינו ו״ק, המלכות חיוותא קדישא עם כולם (אור יקר).

קיג עי׳ זהר ח״ג פה ע״ב: ת״ח תרי דרגין אינון הכא משפט וצדק מה בין האי להאי[2344] אלא חד רחמי וחד דינא[2345] ודא אתבסם בדא כד אתער צדק דאין דינא לכלא כחדא[2346] דלית ביה רחמי ולאו וותרנותא כד אתער משפט אית ביה רחמי יכול יהא כלא במשפט אתא קרא ואמר בצדק תשפוט עמיתך:

מ״ט בגין דצדק לאו דאין לדא ושביק לדא אלא כלהו כחדא בשקולא חדא כגוונא דא (שם) לא תשא פני דל[2347] ולא תהדר פני גדול אלא כלהו בשקולא חדא בצדק יכול יהא כלא דינא בצדק בלחודוי אתא קרא ואמר תשפוט דבעי לחברא להו כחדא דלא ישתכח דא בלא דא והאי שלימו דדינא:

וכ״כ למה בגין דקב״ה שכיח תמן[2348] ובגיני כך בעי לאשלמא דינא כגוונא דאיהו עביד לתתא כגוונא דיליה ממש עביד לעילא:

ות״ח קב״ה שוי כורסייא דדינא[2349] בשעתא דדייני יתבין הה״ד (תהלים ט ח) כונן למשפט[2350] כסאו ומתמן אתתקן כורסיה דקב״ה[2351] ומאן איהו כורסיה אלין אינון צדק ומשפט[2352] הה״ד (תהלים פט טו) צדק ומשפט מכון כסאך ומאן דדאין דינא בעי למידן (ס״א למיתב) בכורסיה דמלכא ואי פגים חד מנייהו כאלו פגים לכורסיה דמלכא וכדין קב״ה אסתלק מביניהו דדייני ולא קאים בדנייהו ומאי אמר עתה אקום יאמר יי׳ וגו׳ ורוחא דקודשא אמר רומה על השמים אלהים:

תרגום: בא וראה שתי דרגות הן כאן, משפט וצדק. מה בין זה לזה, אלא אחד רחמים ואחד דין, וזה מתבשם עם זה, כשמתעורר צדק הוא דן דין את הכל כאחד, שאין בו רחמים ולא ותרנות. כשמתעורר משפט יש בו רחמים, יכול יהיה הכל במשפט, בא הכתוב ואומר בצדק תשפוט עמיתך.

למה, משום שצדק לא דן את זה, ועוזב את זה, אלא כולם כאחד במשקל אחד, כדוגמא זה ״לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול״, אלא במשקל אחד, בצדק. יכול יהיה הכל דין בצדק בלבדו, בא הכתוב ואמר תשפט, שצריך לחבר אותם כאחד, שלא ימצא זה בלי זה וזוהי שלמות הדין.

וכל כך למה, משום שהקדוש ברוך הוא מצוי שם, ולכן צריך להשלים את הדין כדוגמא שהוא עושה למטה, כדוגמא שלו ממש עושה למעלה.

ובא וראה, הקדוש ברוך הוא שם כסא של דין בשעה שיושבים הדיינים, זהו שנאמר ״כונן למשפט כסאו״, ומשם נתקן כסאו של הקדוש ברוך הוא, ומי הוא הכסא, אלו הם צדק ומשפט, זהו שנאמר ״צדק ומשפט מכון כסאך״, ומי שדן דין צריך לדון (לשבת) בכסא המלך, ואם פוגם אחד מהם כאלו פגם את כסא המלך, ואז הקדוש ברוך הוא מסתלק מבין הדיינים ולא עומד בדיניהם, ומה אומר עתה אקום יאמר ה׳ וגו׳, ורוח הקודש אומרת, רומה על השמים אלהים.

[2344] הנראה שהכל ענין דיינות כאומרו בצדק תשפוט עמיתך וכיוצא (אור יקר).

[2345] כלומר עם כל הנראה ששניהם ענין אחד דין ומשפט, דין התפארת משפט רחמים, ודין המלכות צדק דין מפני שהם דינים כפי מדתם (אור יקר). פי׳ זעיר הנק׳ משפט הוא רחמי ומ׳ הנק׳ צדק היא דינא (מ״מ).

[2346] לא שלא כדין חס ושלום, אלא הענין כי התפארת מטה אל הרחמים ובאיזו מליץ מזכה כענין והתוית תיו על מצחות האנשים וכו׳ והיינו במדת משפט, ואחר כך טענה מדת הדין אם לפניך גלוי וכו׳ וגזרה וממקודשי וכו׳ והיינו דין צדק (אור יקר).

[2347] ושיעור הכתוב לא תעשו עול ע״י שאתם דנים במשפט לבדו שהוא רחמים לפי שכיון שהוא רחמים ישא פני דל ויהדר פני גדול אלא יהיה הדין בצדק שהוא דין ואז לא דיין לדא ושביק לדא, ושמא תאמר אם יהיה הדין בצדק יחרב העולם לכ״א תשפוט דהיינו לחבר צדק ומשפט שהם זו״ן ועל ידם יהיה המשפט (מ״מ).

[2348] וצריך שיעשו דין בשתי מדות אלו כדי שיהיו הם מרכבה לשתי המדות (אור יקר).

[2349] דהיינו תרגום ״כונן״ שוי, ״למשפט״ לדינא, ״כסאו״ כורסייה, אמנם כסאו היינו שתי המדות יחד וזהו שאמר דתמן פירוש במעמד הדין והמשפט (אור יקר).

[2350] מלת משפט אינו כנוי לתפארת אלא משפט ממש כפשוטו (אור יקר).

[2351] בינה (אור יקר).

[2352] והשתא לא רמו קראי אהדדי דקרא חדא כתיב צדק ומשפט מכון כסאך וקרא אחרא קאמר כונן למשפט כסאו אלא כדפירשנו ניחא (אור יקר).

קיד עי׳ זהר ח״ב מג ע״א: ותקין לכרסיא כתות לשמשא ליה דאינון מלאכים[2353] [שרפים] אראלים חיות[2354] אופנים חשמלים[2355] אלים [אלהים][2356] בני אלהים אישי״ם ולאלין עביד שמשין סמא״ל וכל כתות דיליה דאינון כעננים למרכב בהון לנחתא בארעא ואינון כסוסין לון:

תרגום: ותיקן לכסא כיתות לשמש אותו, שהם: מלאכים, שרפים, אראלים, חיות, אופנים, חשמלים, אלים, אלהים, בני אלהים, אישים. ולאלה הוא עשה שמשים, סמא״ל וכל הכיתות שלו, שהם כמו עננים לרכוב בהם לרדת לארץ, והם כמו סוסים להם.

[2353] עי׳ פרקי מרכבה פרק ה׳ ועי׳ בספר זהר הרקיע ריש פ׳ ויקהל סדר ממטה למעלה [ז״ל: הנה י׳ כתות מלאכים הם ביצירה והם יונקים מי״ס דבריאה, ואראלים הם ממלכות דבריאה ולכן הם צועקים על חורבן ב״המק, שנאמר (ישעיה לג ז) הן אראלים צעקו חוצה, והם נק׳ אבלי ציון האומרים בכל לילה (תהלים קלז) על נהרות בבל וכו׳, ומיכאל בראש כולם, ובזה תבין מאמר זה. כת ב׳, הנקר׳ אישי״ם ויונקים מיסוד דבריאה ובראשם צפניא״ל. כת ג׳, הם בני אלהי״ם ויונקים מהוד דבריאה ויש בתוכם טוב ורע לכן כתיב ויבוא גם השטן בתוכם ובראשית חפניא״ל. כת הד׳, הם מלאכים ויונקים מנצח דבריאה ובראשם עוזיא״ל. כת ה׳, הם חשמלי״ם ויונקים מת״ת דבריאה כי כבר ידעת כי שם חשמל הוא בת״ת כנזכר בפ׳ יתרו ובראשם חשמל. כת ו׳, הם תרשישי״ם [אלהי״ם] ויונקים מגבורה דבריאה ובראשם תרשיש. כת הז׳, הם שנאני״ם [אלי״ם] ויונקם מחסד דבריאה [ישעיה יז-יג] ושאונם כקול מים רבים ובראשם צדקיא״ל. כת ח׳, הם כרובי״ם [חיו״ת] והם יונקים מבינה דבריאה, ובראשם כרוביא״ל. הכת הט׳, הם אופני״ם והם יונקים מחכמה דבריאה, ובראשם רפאל. כת הי׳, הם שרפי״ם והם יונקים מכתר דבריאה, ובראשם המלאך קדוש יהוא״ל.] ובספר ברית מנוחה דף לח (דרך הג׳, כז ע״א בדפוס אמסטרדם) [כמו שיש בספירות ג׳ ספירות שהם שורש וענף ופרי כן יש בי׳ כתות המלאכים ג׳ כתות מהם שמעלתם (נ״א שפעולתם) נתגברת על שאר המחנות אשר אלו הם חשמלים שכר העה״ב אראלים מיני ברכה וששון ושמחה ויגון ואנחה שרפי״ם בעלי הממשלה והיכולת, ואלו הג׳ כתות מקורותיהם ג׳ בספירות: אראלי״ם מן מלכות מקבלים היא הנקראת כנסת ישראל מלשון כנוסיא שכל הכחות שם הם מתקבצים ושם מצאו קרקע ושורש ומפני שהאראלי״ם ממונים על ישראל לשמרם ע״כ מקבלים מכנסת ישראל כמ״ש ושנים זיתים עליה וגו׳ (זכריה ד ג) (נ״א הן אראלם צעקו חוצה וגו׳). ומחנה החשמלים הם מקבלים מן התפארת מן ניקוד האמצעי מן ניקוד היישוב מפני שכל הנבראים מזה המקום הם מקבלים. והשרפים מקבלים מן כתר עליון ולוקחים כח ויכולת וממשלה עצומה וכתר עליון נקרא שורש השרשים ותפארת נקרא ענף קשורה בעץ החיים ומלכות נקרא פרי האילן מפני שכל הכחות ממנה מתפשטים חוצה לקודש הקדשים ועל תפארת ועל מלכות נקרא ומשוש חתן על כלה ושמותם של ג׳ ספירות האלו למען תדעו ששלשה מקורות של ג׳ הכתות האלו שם מקור השרפים בעלי היכולת והממשלה שהם מקבלים מכתר עליון של המקור הזה על. דרך חיבור המאורות ועל פעולותם] (לש״ו).

[2354] כאן מפיק כרובים שנאנים תרשישים [עי׳ זהר הרקיע לקמן וזו״ח כח ע״ד] וחושב במקומם חיות אלים אלהים (דע״ה ח״ב מב ע״ג), וצ״ע אם ההבדל בין השמות היא שמותם ביצירה או בבריאה והי״ע.

[2355] עי׳ דע״ה ח״א סב ע״ג.

[2356] הם המארי תריסין הללו שעומדים בהיכל זכות דבריאה לפני נהר דינור אשר שם. והטעם שנקראים בני אלהים, כי הרי אמרנו ששורשם הוא מהגבורה דרדל״א הגנוז בהמ״ס דא״א, וכל גבורה הנה בו הוא שם אלהים וכו׳ ויש בתוכם טוב ורע לכן כתיב (איוב א ו) ויבוא גם השטן בתוכם ובראשם חפניאל. (וכן הוא בעמק המלך שער היצירה (פרק א) כי חציים הם פרי מתוק ומלמדים סניגוריא על ישראל, וחציים הם פרי מר והם מקטרגים ומסיתים לעשות עבירות. וע׳ עוד בדברי הרב בשער קליפת נוגה (פרק ג) ובשער הכללים (פרק יג) ובלק״ת (פ׳ וישב דף מה ע״ב) ובעמק המלך עוד בזה בשער שעשועי המלך (פרק ג)) (דע״ה ח״ב מב ע״ב), עיי״ש אריכות.

קטו עי׳ זהר ח״ב קעג ע״א: כל אינון ככביא דקא מנהרן ברקיעא כלהו אודאן ומשבחן לקודשא בריך הוא בכל ההוא זמנא דאתחזון ברקיעא[2357] בגין[2358] דמלאכי עלאי כלהו אודאן ומשבחן אשמורות אשמורות בתלת פלגי דהוי ליליא:

תרגום: כל אותם הכוכבים שמאירים ברקיע, כולם מודים ומשבחים לקדוש ברוך הוא, בכל אותו הזמן שנראים ברקיע, משום שהמלאכים העליונים, כולם מודים ומשבחים אשמורות, אשמורות בשלשת חלקי הלילה.

ועיי״ש ע״ב: תלת אשמורות אינון בליליא[2359] לקבליהון תלת משריין דקא מתפלגי ולשבחא לקודשא בריך הוא כמה דאתמר ועל דא [האי] (איהו) רבון דכלהו איהו נר ונ״א כנור דדוד דלא שכיך לעלמין אלא תדיר אודי ומשבח ליה למלכא עלאה ועל דא (איוב לה י) נותן זמירות בלילה[2360]:

תרגום: שלש אשמורות הן בלילה כנגד שלש מחנות שנחלקים לשבח את הקדוש ברוך הוא כמו שנתבאר. ועל זה, זה הרבון של כולם, הוא נר (כינור) דוד שלא שוקט לעולמים, אלא תמיד מודה ומשבח את המלך העליון. ועל זה ״נותן זמירות בלילה.

קטז עי׳ זהר ח״ג כא ע״ב: יתבו כלהו פתח רבי חייא ואמר (תהלים כב א) למנצח על אילת השחר מזמור לדוד מאן אילת השחר דא כנסת ישראל דאקרי (משלי ה יט) אילת אהבים[2361] ויעלת חן וכי אילת השחר ולא [כל] יומא אלא אילת מההוא אתר דאקרי שחר[2362] כמה דאת אמר (הושע

[2357] זמן הארתם הודאתם הוא ״ההוא ממנא דאתחזון ברקיע״ ולא ישרפם אור החמה, יש שעה חצי מזל, יש ב׳ שעות מזל שלם, יש ג׳ שעות מזל וחצי וכיוצא, ויש כל הלילה ששה מזלות, אמנם המלאכים הם נחלקים למשמרות לא כמשמרות הכוכבים, שאלו מסיימין אלו מתחילין, כל זמן שאלו שוקעים ואלו זורחים, ואלו מתמידים אותם שהם זורחין בשקיעת החמה מזמרות כל הלילה, אלא המלאכים נחלקים כתות כתות למשמרות שהם ג׳ משמרות הוי הלילה והכוכבים מזמרים עם כולם כל זמן זריחתם, נמצא כוכב יש שאינו מזמר אפילו כדי כת אחת, ויש כנגד כת וחצי או ב׳ כתות, ויש כנגד ג׳ כתות, הזורח ששית לילה חצי כת לבד, רוצה לומר אינה מזמרת הכוכב אלא בחצי זמן משמרה אחת, והזורחת שליש הלילה מזמרת עם כת אחת בשלימות, והזורחת חצי הלילה משתתפת עם כת אחת ומשלימן לזמן חצי הכת השניה, ויש מזמרת עם ב׳ כתות בשלימות והיינו הזורחת ב׳ שלישי הלילה, או ראשונים או אחרונים, ויש מזמרת עם שלש כתות כולם יחד הזורחת כל הלילה (אור יקר).

[2358] ירצה ימצא לכוכבים חברה עם המלאכים לזמר ולשבח (אור יקר).

[2359] תחלת הלילה דין חזק גבורה שבמלכות שולטת עד שליש הלילה, שהמלכות נקרא לילה, ושליש ראשון היא יונקת מהגבורה, שליש שני משמרה שניה אמצעית מצד התפארת, חציו גבורה עם צד הקודם משמרה ראשונה גבורה, ולזה היא גבורה עם גבורה עד חצות לילה שהיא מחצית משמרה שניה, ומחצות לילה עד תחלת משמרה שלישית תפארת מצד החסד, ולכך אז תחלת התעוררות ליכנס הקב״ה עם הצדיקים בגן עדן כנודע, והוא משתוה עם שליש הלילה השלישית שהיא משמרה שלישית חסד, ועם כל זה כל שלש משמרות הם בלילה דין הגבורה, והיא יונקת מן הגבורה העליונה, אלא שהגבורה נחלקת לשלשה בחינות אלו, שהם צפון גבורה שבגבורה משמרה ראשונה, וגבורה דין ולילה הכל ענין אחד, משמרה שניה תפארת שבגבורה, ויש בו שתי בחינות בחינת הגבורה ובחינת החסד, וזה טעם לחצות לילה, ולעולם עד חצות דין חזק, ומחצות ואילך נתמתקו הדינים מפני שהיא חצי משמרה שניה חסד שבתפארת, ומשמרה שלישית חסד כדפירשנו, ושלשה משמרות מלאכים הם משמרות נמצאות משלשה מדות הללו כדפירשנו (אור יקר).

[2360] אשרי המשתתף במשמרות אלו, ונותן זמירות בחברת המלכות הנקראת לילה כדפירשנו, והיינו נר רבון דכולהו (אור יקר).

[2361] פי׳ לאה המקבלת מהיסוד הנק׳ שחר, א״נ שחר הוא החסד ולאה מקבלת מהחסד (מ״מ). השכינה הקדושה אשר היא נקרא אז בעת תגבורות הדינין, והוא כל זמן הגלות בשם אילת השחר, על שם שהיא אילת אהבים ויעלת חן, כי תרעין דילה סתימין משום שפתחה סתום ורחמה צר (דע״ה ח״ב קכא ע״ב). נקראת אז אילת השחר ע״ש קדרותא דשחרא, וכמ״ש בפ׳ בשלח (מו ע״א) ופ׳ תרומה (קמ ע״א) ע׳ שם ושם. והוא בעת הקטנות, ונעשה אז הלידה, ר״ל הקריעה ופתיחת הרחם, ע״י סוד הנחש, ובסוד ב׳ הנשיכין הנ״ל וכמ״ש בפ׳ בשלח (נב ע״ב) (דע״ה ח״ב קכו ע״א).

[2362] נצח, וכן פירשו בזהר בוקר באברהם, ששם האומר, אמנם שחר נכון מוצאו הוא תחלת הארת האור בנצח ומלכות, ומלכות מסט׳ דנצח אתקריאת אילת השחר, ונקראת אילת אהבים, מצד השמאלו תחת לראשי (אור יקר).

ו ג) כשחר נכון מוצאו ודוד מלכא[2363] על כנסת ישראל קא אמר דא דהא לא אמר[2364] כנסת ישראל דא ס״א דאקרי אילת אהבים ויעלת חן והיא אתיא מההוא אתר דאקרי שחר כמה דאת אמר כשחר נכון מוצאו ודוד מלכא על כנסת ישראל קאמר דא משמע דכתיב על אילת השחר:

תרגום: ישבו כולם, פתח רבי חייא ואמר ״למנצח על אילת השחר מזמור לדוד״, מי זו אילת השחר, זו כנסת ישראל שנקראת ״אילת אהבים ויעלת חן״. וכי אילת השחר ולא בכל היום, אלא אילת מאותו מקום שנקרא שחר, כמו שנאמר ״כשחר נכון מוצאו״. ודוד המלך אמר את זה על כנסת ישראל, שהרי לא אמרה כנסת ישראל את זה (שנקרא אילת אהבים ויעלת חן, והיא באה מאותו מקום שנקרא שחר, כמו שנאמר ״כשחר נכון מצאו״, ודוד המלך אמר את זה על כנסת ישראל) משמע שנאמר ״על אילת השחר״.

קיז עי׳ זהר ח״ג רמז ע״ב: ובראשי חדשיכם[2365] וכי כמה רישין אית לה לסיהרא אלא אינון תרין נקודין [כגוונא דא[2366] נקודה תתאה סיהרא תרין רישין[2367] דילה תרין נקודין דאינון עלה] (דאינון) סגול בקדמיתא הוה כתר עלי תרי מלכין כגוונא דא והות סגולתא ולבתר דאמרת אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד א״ל הקב״ה לכי ומעטי את עצמך ונחיתת לרגלוי דתרין מלכים כגוונא דא והיינו סגול:

מה דהות סגולתא אתהדרת סגול ורזא דמלה לקבל תרין נקודין דאינון תרין מלכים קא רמיז (במדבר כח יא) פרים בני בקר שנים ולקבל נקודה עטרה על רישייהו א׳[2368] [איהו אחד[2369] בגין כתר בתר] (ואיל אחד כמו כתר אחד כתר) דאמרת אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד אזעירת גרמיה[2370] אוף הכי ושעיר עזים אחד לחטאת איל דיצחק אתהדר שעיר אתהפך מרחמי לדינא ואתזעיר:

תרגום: ובראשי חדשיכם, וכי כמה ראשים יש לה ללבנה, אלא הם שתי נקודות, כדוגמת זה, נקודה תחתונה הלבנה, שני ראשים שלה שתי נקדות שהן עליה סגול, בראשונה היה כתר על שני מלכים, כדוגמא זה והיתה סגולתא, ולבסוף שאמרה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד, אמר לה הקדוש ברוך הוא לכי ומעטי את עצמך, וירדה לרגליהם של שני מלכים כדוגמא זה, וזהו סגול.

מה שהיתה סגולתא חזרה להיות סגול. וסוד הדבר, כנגד שתי נקודות שהן שני מלכים רומז ״פרים בני בוקר שנים״, וכנגד נקודה שהיא עטרה על ראשיהם אמר ״ואיל אחד״, כמו כתר אחד. אחר שאמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, הקטינה עצמה, כמו כן כאן ״ושעיר עזים אחד לחטאת״, איל של יצחק, חזר שעיר התהפך מרחמים לדין ונתקטן.

קיח עי׳ בהגר״א בס״י (ה ע״ג): ובחומר הראשון הם ד׳, שכל דבר צריך החומר הראשון הכולל, והעדר, והצורה הכללית, והצורה הפרטית[2371]. ובדומם כסף וזהב ונחושת וברזל[2372].

[2363] עם היות ששרים ומזמורים, הרבה הם שממש השכינה משוררת הכא במזמור זה, הוא מוכרח שדוד משורר אותו על השכינה (אור יקר).

[2364] אמרה (דפ״ו).

[2365] שייך אחר חיבורא קדמאה (לקמן רמח ע״א) ובראשי חדשיכם גו׳ וכי כו׳ פרים כו׳ עד לגבי רחל (יהל אור).

[2366] ◡ (נוסף באור יקר).

[2367] נו״ה (יהל אור).

[2368] אמר (דפ״ק).

[2369] ר״ל ניקוד על ב׳ נקודות ותחתיהן, הן כדמות אלף כידוע. וזהו איל א׳. וזהו איל דיצחק דהוה על תו״מ, נקודה עלייהו (יהל אור).

[2370] גרמה (דפ״ו).

[2371] והם כנגד חבת״ם.

[2372] עי׳ זהר ח״ב כג ע״ב: אמר רבי שמעון תא חזי ארבע קדמאי אינון רזא דמהימנותא ואינון אבהן דכלהו עלמין ורזא דרתיכא עלאה קדישא ואינון ארבע יסודין אש ורוח ומים ועפר אלין אינון רזא עלאה (ואלין אינון אבהן דכלהו עלמין אבהן דכלא) ומאינון נפקין זהב וכסף ונחשת וברזל ותחות אלין מתכאן אחרנין דדמיין לון (כגוונא דאלין).

תרגום: אמר רבי שמעון בא וראה ארבעה ראשונים הם סוד האמונה והם אבות של כל עולמות וסוד המרכבה העליונה הקדושה ואותם ארבעה יסודות א״ש רו״ח ומי״ם ועפ״ר אלה הם סוד עליון (ואלו הם האבות של כל העולמות אבות של הכל) ומהם יוצאים זה״ב וכס״ף ונחש״ת וברז״ל ותחת אלו מתכות אחרות שדומים להם (כדוגמת אלו).

ובנמצאים הם דומם צומח וחי ומדבר. ובאדם הן עור ובשר וגידים ועצמות[2373]. ובנשמה הן חיה נר״ן לבד יחידה שאין באדם להשיגה כמו קוצו של יו״ד.

קיט עי׳ ס״י (פ״ג מ״ו): שלש אמות אמ״ש בנפש זכר ונקבה, ראש ובטן וגויה[2374], ראש נברא מאש, ובטן נברא ממים, וגויה מרוח מכריע בינתים.

בהגר״א: ג׳ אמות אמ״ש בנפש – וכל א׳ כלול מג׳, ראש כולל כח״ב, בטן נה״י ומלכות, וגויה חג״ת. וכל א׳ כלול מאמ״ש, כי המוח שבראש הוא מים כנ״ל (ב ע״א). ועל המוח קרומא דאוירא, דמות כסא (יחזקאל א כו), אויר. ועל הכסא כמראה אדם (שם) כעין חשמ״ל כמראה אש (שם כז)[2375]. כי הנשמה נקראת אש שהיא מבינה אש, והיא משמים[2376], שבינה כולל ג״ר[2377], וכן חום וראש[2378], ושם אמ״ש כסדר שחשב כאן.

וכן בגויה, לב אש, נור דליק כידוע (תיקו״ז נה ע״א), וריאה מים (רע״מ פנחס ריח ע״ב), ורוח דנשיב הוא רוח ונק׳ ע״ש הרוח כי שם משכן הרוח.

וכן בטן כולל[2379] משלשתן ונק׳ ע״ש מים, כי שם משכן הנפש שהיא מארץ, כמ״ש (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש כו׳, שאמרו (תנחומא תזריע פרשה א׳) נפשו של אדם הראשון, ממלכות, מים כנ״ל.

והן ג׳ פרצופים בינה ת״ת ומלכות שכוללין הכל. וכן ג׳ עולמות בינה בתלת ספירין מקנן בכורסיא, ו׳ קצוות ביצירה, מלכות בעשיה (תיקו״ז כד ע״ב, ע״ח מיעוט הירח ג׳). והן אמ״ש כסדר שחשב כאן, וכולן נכללין בכח״ב, כי כתר נקרא גלגלתא, חכמה בלב כמ״ש (משלי יד לג) בלב נבון תנוח חכמה, והוא ס״ת שבארון[2380], ובטן בינה כמ״ש (איוב לח כט) מבטן מי יצא כו׳.

(עוד בליקוטיו) שלש אמות אמ״ש בנפש ראש כו׳ - והן נר״ן, בי״ע, שמשם נר״ן, ולכן הוא באדם ראש נשמה ששם הנשמה, בטן הנפש בכבד[2381], וגויה הרוח מכריע בינתים רוח בלב. וכן בעולם נפש בארץ כמ״ש (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה, ואמרו (תנחומא תזריע פרשה א׳) זו נפשו של אדם הראשון, רוח באויר כי הוא חיותו של אדם משם הרוח[2382] כידוע, ונשמה ברקיע כמ״ש בתי׳ ז״ח (דף סא ע״א[2383]), והם טעמים ונקודות ואותיות, בינה כולל ג״ר, ו״ק, מלכות כמ״ש שם[2384] והמשכילים אינון כו׳ יזהירו כזהר אלין כו׳ ברקיע דאיהו על ארעא ככתרא ואתוון

[2373] זהר ח״ב עו ע״א, ועי׳ ע״ח שער פרקי הצלם פרק ב׳. ועי׳ לש״ו הקדו״ש שער ג פרק א׳ שזהו בעובי, ובאורך הוא ראש בטן גויה.

[2374] עי׳ פת״ש נתיב אח״ף פתח ח שבין כל א׳ יש פרסא. ועי׳ לש״ו הקדו״ש שער ג פרק א׳, לב נקרא בספר יצירה בשם גויה, משום שהוא עיקר מציאת האדם.

[2375] עי׳ לעיל י ע״ג.

[2376] עי׳ לעיל משנה ד׳ שמים מאש. כאן הוא חוזר לכללות הראש שכולו נקרא אש ביחס לגוף והוא בכללות נשמה.

[2377] עי׳ תיקו״ז כד ע״ב: אימא עלאה מקננא בכרסייא בתלת ספירן עלאין, ועי׳ עוד ע״ח שער מול״מ ב.

[2378] נדצ״ל ״בראש״.

[2379] לכאורה צ״ל כלול.

[2380] ע׳ תיקו״ז עח ע״א: ארונא דספר תורה דא לבא ואיהו נור דליק ואי לא כנפי ריאה דאינון נשבין עליה הוה לבא אוקיד כל גופא. ובי׳ עליו רבינו– בד״ה ואיהו נור כו׳ - דארון אותיות נורא תרגום של אש והוא חום הטבעי שבלב ועיין ברעיא מהימנא פ׳ פנחס רלד ע״א.

[2381] ע״ח עגו״י פרק ג׳.

[2382] ומ״כ בס׳ רזיאל ב׳ ראש התיבה של רוח שרוח אדם בראשו ומשם יוצא שכן נפתה שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים וכתוב ורוח אלהים מרחפה כו זהו רוחו של אדם כי חי תתק״ל המנין רו״ח במילואו ר״ש ו״ו חי״ת גי׳ תתק״ל (ש״ל)

[2383] נדצ״ל פא ע״א והוא כו ע״ד בדפוסים שלנו. ועי׳ תז״ח כא ע״ג: והמשכילים יזהרו כזהר הרקיע אלין אנון דמשתדלי באוריתא ואסתכלין במלי דאוריתא ברעיתא בהרהורא דלבא והמשכילים דמסתכלן ולא מסתכלן במלה בלחודהא אלא דמסתכלן באתר דתלי ההוא מלה בגין דלית מלה דלא תליא על רזא אחרא עלאה.

תרגום: והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע אלו אותם שמשתדלים בתורה ומסתכלים בדברי תורה ברצון ובהרהור הלב והמשכילים שמסתכלים ולא מסתכלים בדבר לבדו אלא שמסתכלים במקום שתלוי אותו הדבר משום שאין דבר שלא תלוי על סוד עליון אחר

[2384] עי׳ שם כו ע״ד: והמשכילים יזהרו מאי משכילים אלין אתון דאוריתא יזהרו אלין נקודין דנהרין באתון כנשמתא בגופא כזהר אלין טעמי תורה דאנון כתרין על רישיהו דאתון ברקיעא דאיהו על ארעא ככתרא ואתון ונקודי וטעמי אנון כנשמתא ורוחא ונפשא אתון אנון מסטרא דנפשא דאיהי ברבועא ונקודין בעגולא דאתין בעגולא בגין דאנון כאדם דיצירה.

כו׳ עד סוף המאמר יעו״ש. והוא ראש מאש וכן שמים דנשמתא היא אש שורפת ולולי האֲדים היורדין מן הבטן בקרירותם היתה שורפת[2385], כסא הכבוד תכלת אש שורפת כידוע[2386], ולכן כשאדם מתענה שורפת את האדם, שאין אדים יורדין מבטן כידוע, ובטן קור כנ״ל, וגויה רויה מכריע חום הטבעי.

קכ עי׳ זהר ח״א ז ע״ב: בראשית רבי חייא פתח (תהלים קיא י) ראשית חכמה יראת יהו״ה שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד ראשית חכמה האי קרא הכי מבעי ליה סוף חכמה יראת יהו״ה בגין דיראת יהו״ה סוף חכמה איהי[2387] לאעלא לגו דרגא דחכמתא עלאה[2388] הה״ד (שם קיח יט–כ) פתחו לי שערי צדק זה השער ליהו״ה ודאי דאי לא יעול בהאי תרעא לא יעול לעלמין (ל)מלכא עלאה[2389] דאיהי עלאה[2390] וטמיר וגניז[2391] ועביד ליה תרעין אלין על אלין[2392] ולסוף כל תרעין עבד תרעא חד[2393] בכמה מנעולין[2394] בכמה פתחין[2395] בכמה היכלין[2396] אלין על אלין[2397] אמר כל מאן דבעי למיעל לגבי תרעא דא יהא קדמאה לגבי מאן דיעול בהאי תרעא יעול[2398] אוף הכי תרעא קדמאה לחכמה עלאה יראת יהו״ה[2399] איהי ודא איהי ראשית

תרגום: ״בראשית״. רבי חייא פתח ״ראשית חכמה יראת ה׳ שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד״. ״ראשית חכמה״, פסוק זה כך היה צריך לכתוב, סוף חכמה יראת ה׳, בגלל שיראת ה׳ היא סוף חכמה. (אלא היא ראשית) להכנס לתוך הדרגה של חכמה עליונה. זהו שכתוב ״פתחו לי שערי צדק״, ״זה השער לה׳״, ודאי. שאם לא יכנס בשער זה, לא יכנס לעולמות [עליונים]. [משל] למלך עליון שהוא עליון נסתר וגנוז, ועשה לו שערים אלה על אלה, ובסוף כל השערים עשה שער אחד בכמה מנעולים, בכמה פתחים, בכמה היכלות אלה על אלה, ואמר, כל מי שרוצה להכנס אלי, שער זה יהיה ראשון לגבַי, מי שיכנס בשער זה, יכנס. גם כך שער ראשון לחכמה עליונה, יראת ה׳ היא. וזוהי ראשית.

עי׳ זהר ח״א א ע״ב: ואית אחרא לתתא[2400] ואקרי מ״ה מה בין האי להאי אלא קדמאה סתימאה דאקרי מ״י קיימא לשאלה[2401] כיון דשאל בר נש ומפשפש לאסתכלא ולמנדע מדרגא לדרגא עד

תרגום: והמשכלים יזהרו מי המשכילים אלו אותיות התורה יזהרו אלו הנקדות שמאירות באותיות כנשמה בגוף כזהר אלו טעמי תורה שהם כתרים על ראשי האותיות כרקיע שהוא על הארץ ככתר והאותיות והנקדות והטעמים הם כנשמה ורוח ונפש האותיות הן מצד הנפש שהיא ברבוע והנקדות בעגול שבאים בעגול משום שהם כמו אדם של יצירה.

2385 נדצ״ל את הגוף.

2386 עי׳ זהר ויקרא לד ע״א שהכסא הדין היא אש תתאה, והכסא רחמים היא אש עלאה. וכן עי׳ לעיל פ״א מי״ב.

2387 ״(נ״א אלא איהי ראשית)״ נוסף בדפ״ו.

2388 חכמה (רח״ו). לאפוקי מלכות שהיא חכמה תתאה (יהל אור).

2389 אבא (רח״ו). ר״ל חכמה עלאה (יהל אור).

2390 על אימא (רח״ו).

2391 טמיר וגניז - כתר, ובו ב׳ מדריגות, במפולא ממך ובמכוסה ממך וזה טמיר וגניז (בהגר״א בתיקו״ז א ע״א), אוירא ומו״ס (שם קלח ע״א).

2392 חמישים שערי בינה (רח״ו).

2393 כי הבינה נשלמים נ׳ שערים בתוך יסוד דז״א כי עד הוד אתפשטת ויסוד נקרא כל כולל הנ׳ שערי בינה ונמצא ששם עביד תרעא חד שהיא המלכות הנקרא תרע״א (רח״ו).

2394 שבעשיה (רח״ו).

2395 שביצירה (רח״ו).

2396 שבבריאה (רח״ו). נגד ג׳ עולמות (יהל אור).

2397 שהיא מתלבשת בכל זה טרם התגלותה (רח״ו).

2398 בזאת יבא אהרן אל הקודש דהיינו חכמה (רח״ו).

2399 וז״ס (אבות פ״ג מי״ז) אם אין יראה, אין חכמה (יהל אור).

2400 ו״ק דזעיר המתלבשים בנוק׳ (רח״ו).

2401 תרומה קלח ע״א, ויקהל ריא, בהעלותך קמח ע״ב, ולהלן ט ע״א, טז, קסז ע״א, שמות קנז ע״א (הערת הזוהר).

סוף כל דרגין כיון דמטי תמן מ״ה[2402] מה ידעת[2403] מה אסתכלתא[2404] מה פשפשתא[2405] הא כלא סתים[2406] כדקדמיתא ועל רזא דנא כתיב (איכה ב יג) מה אעידך מה אדמה לך.

תרגום: ויש אחר למטה שנקרא ״מה״. ומה בין זה לזה, אלא הראשון הסתום שנקרא ״מי״ עומד לשאלה, כיון ששואל אדם ומפשפש להתבונן ולדעת מדרגה לדרגה עד סוף כל הדרגות, כיון שמגיע לשָם, ״מ״ה״. מה ידעת, מה הסתכלת, מה פשפשת, הרי הכל סתום כבתחילה. ועל הסוד הזה כתוב ״מה אעידך מה אדמה לך״.

קכא עי׳ זהר ח״ב קטז ע״א: שכינתא תתאה כותל מערבי[2407] דיורא דיליה על שם דאיהו תל שהכל פונים בו[2408] כ״ו ת״ל יהו״ה כ״ו [ודאי] שכינתא איהי[2409] תל דיליה על שם (שיר ה יא) קווצותיו תלתלים שחורות כעורב ואוקמוה על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות (קוץ) ד׳ מן אחד תל שהכל פונים בו[2410] והאי [קוץ] הוא אחיד בין א״ח ובין ד׳ הדא הוא דכתיב (ד״ה א כט יא) כי כל בשמים ובארץ ותרגם יונתן דאחיד בשמיא ובארעא:

תרגום: שכינה תחתונה, כותל מערבי, הדיור שלה על שם, שהוא תל שהכל פונים בו. כ״ו ת״ל, יהו״ה כ״ו, ודאי שכינה היא תל שלו, על שם ״קווצותיו תלתלים שחרות כעורב״, ופרשוה על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. ד׳ מן אחד תל שהכל פונים בו, והקוץ הזה אחוז בין א״ח ובין ד׳, זהו שנאמר ״כי כל בשמים ובארץ״, ותרגם יהונתן שאחוז בשמים ובארץ.

משמע שה״תל״ היא מידת המלכות שכל העליונים משפיעים אליה, וגם משפעת לכל התחתונים.

אמנם עי׳ אד״ר קמ ע״א: ותאנא האי חכמתא דאתכלילא בארבע אתמשכא בהני שערי דאינון תליין תלין על תלין (נ״א הוא) וכלהו קשיין ותקיפין ואתמשכו ונגידו כל חד לסטרוי ואלף אלפין ורבוא רבבן תליין מנייהו דליתהון בחושבנא הה״ד קווצותיו תלתלים תלי תלים (שיה״ש ה יא)

תרגום: וכן למדנו: החכמה הזו שנכללה בארבעה, נמשכה באלו השערות, שהם תלויים תילים על גבי תילים (הוא), וכלם קשים וחזקים, ונמשכים ויוצאים כל א׳ לצדן, ואלף אלפים ורבוא רבבות תלויים מהם שאין להם חשבון. זהו שנאמר ״קווצותיו תלתלים״ - תלי תלים.

מאיר האדרא: ותאנא האי חכמתא [2411]דאתכלילא בארבע - דהיינו כאשר האיר אור המו״ס הכוללת את כל ג׳ המוחין, יחדיו הם חשובים ד׳. אז נשלם שם הוי״ה וד׳ מוחין, ונשלם אבי״ע (ב״ע רטו ע״א). אתמשכא בהני שערי[2412] — שהשערות הם חלולים, ומשם יוצא אור המוחין הרי הם מבועין דחכמתא (ב״ע ריד ע״ב), הנמשכים בפנימיות חלל השערות, הרי הם צינורות ההשפעה אשר כל א׳ מהם מיוחד לדבר פרטי וכפי שיעורי ההנהגות והאורות הנצרכים לעולם, כפי ששיערה חכמתו של יוצר בראשית, אתמשכן הד׳ מוחין בהני שערא כו׳, שכן השערות הם שרשי הדינים שהרי הם נותנים גבול לשפע, ולכן משערות רישא דז״א יונקים הקליפות שהמה התוצאות של הדינים והגבולים (ב״ע רטו ע״א). דאינון תליין תלין על תלין (נ״א הוא), וכלהו קשיין ותקיפין - קשיותם היא מחמת היותם שרשי הדינים, ובהאיר אור החכמה נמתקו הדינים של מלכין דמיתו (ב״ע רטו ע״א). ואתמשכו ונגידו כל חד לסטרוי - כאשר נמתקו הדינים, אזי אתמשכו ונגידו כל חד לסטרוי ע״י קו המדה ה״ה מסט׳ דבוצינא דבינה בהארת אור החכמה ה״ה נביעו דבירא

[2402] עי׳ ע״ח שער א׳ ענף ה׳ שכאן כוונתו שהוא כינוי למלכות, ועי׳ בבהגר״א על תז״ח מא ע״ג שהוא כינוי למלכות דאצילות.

[2403] כנגד ו״ק דבינה המתלבשת בז״א (רח״ו).

[2404] כנגד ו״ק דת״ת שבמלכות (רח״ו).

[2405] ו״ק דמלכות עצמה (רח״ו).

[2406] כי מה מתלבש בזה וכו׳ (רח״ו).

[2407] בשמועה הקודמת פירשנו היות השבועה חלה על דבר שיש בו ממש דהיינו היסוד, אמנם המלכות וכל הנמשך למטה ממנה הוא דבר שאין בו ממש, והכותל המערבי הוא כלל הרוחניות המתפשט למטה בעולם הנפרדים ועולם הגלגלים ועולם הגשמי, והטעם שבכללם נראו מכח הרוחניות ההיא, ובסבת קשר הנמצאים ממנו, הוא שוכן וחופף עליהם להעמידם ולקיימם, וז״ש ״דשכינתא תתאה כותל מערבי בורא דיליה״ מהעולם התחתון, וז״ש לעיל ״דעלמא דין ליית ליה קיומא וכו׳״ ואחר שנתאמת לנו ששכינתא תתאה וכותל מערבי ועולם הזה הם ג׳ דברים ושלשתם א׳ כדפי׳ עתה בזה יתבאר פירש קיים העולם וכו׳ (אור יקר). ר״ל שכל בנינה ביה, וראיה להנ״ל, דל״ל קיומא אלא וכו׳ (יהל אור). יסוד הוא מערב כידוע (יהל אור).

[2408] בתל זה, קיבוץ כחות הנמצאים כולם, ובו מושרשים הכל, וכולם חיים ונשפעים ממנו, ולכך הכל פונים בו, והיינו תלפיות כענין הכפירים שואגים לטרף וכו׳ (אור יקר).

[2409] איהו (דפ״ו).

[2410] שהכל מריקין בו (יהל אור).

[2411] גי׳ בהגר״א על ספד״צ כג ע״א ד״ה וז״ש אוכמין ״דאתכליל״, וכא ע״ג ד״ה בעמר גורס דאתכללא.

[2412] דז״א. ועי׳ סוף הד״ה מש״כ בשם בהגר״א על תיקו״ז.

וכמש״ל. לכן נקט בכפל לשון ואמר ״אתמשכו״ דהיינו מסט׳ דחכמה, ״ונגידו״ דהיינו מסט׳ דבינה (ב״ע רטו ע״א). ואלף אלפין ורבוא רבבן תליין מנייהו – כל שערה ושערה הוא הנהגה אחרת ששיערה מחשבתו ית׳ ולכן מספר השערות הם כפי שיעורי ההנהגה ששיערה מחשבתו ית׳ (ב״ע רטו ע״א). [2413]דליתהון בחושבנא - למימרא שאין חשבונם מושג לתחתונים, שהרי לא ביאר מספרם בשום מקום, שכן דבר זה נסתר מכל עין, ותלוי בעומק המחשבה העליונה כפי שיעור חכמתו ית׳ (ב״ע רטו ע״א). הה״ד קווצותיו תלתלים תלי תלים (שיה״ש ה יא) – דהיינו שהם הרבה ואין להם חשבון (ב״ע רטו ע״א).

היינו שיש הסתר על הסתר לגילוי הפנימיות. ועיי״ש עוד קלו ע״א.

ז״ל: תאנא בגולגלתא דרישא אלף אלפי רבוא ורבוא רבבן קוצי דשערי אוכמן ומסתבכין דא בדא ומתערבין דא בדא ולית חושבנא לנימין דכל קוצא וקוצא דאחידן בהון דכיין ומסאבן ומכאן אתאחדן טעמי אורייתא בדכיא ומסאבא בכל אינון סטרין דאינון מסאבן

תרגום: למדנו: בגולגולת הראש אלף אלפי רבוא ורבוא רבבות קוצי של שערות שחורים. והם מסובבים זה בזה ומעורבים זה בזה, אין שיעור לשערות שיש בכל קוצא וקוצא שנאחזים בהם, טהורים וטמאים. ומכאן נאחזים טעמי התורה בטהור וטמא, בכל אותם הצדדים שהם טמאים.

מאיר האדרא: אחר שביאר את כללות עניין גלגלתא דז״א, הכתר שלו וג׳ מוחין חב״ד, בא לפרש את האורות שיצאו ע״י בקיעת המוחין לחוץ. ומתחיל בשערות הגלגלתא, שהם היותר עליונים ותליין בגלגלתא בכתר. והנה יש ג׳ מיני שערות (עי׳ לקמן ד״ה יתבין קוצין) ה״ה קוצין נימין ושערות, ומתחיל כאן בשערות הגדולות, ומספר השערות הוא כפי מספר שיעורי האורות הנמצאים במוחין. ויעויין לקמן דהשערות הם אוכמין וטעמו הוא כי שם הוא מקום אחיזת הקליפות ובסוד מש״כ חז״ל האי שחור אדום הוא אלא שלקה (נדה יט ע״א)[2414], כלומר כידוע שאדום הוא הצבע המרמז לדינים, והשחור בכללו (ב״ע קנה ע״ב). תאנא בגולגלתא דרישא אלף אלפי רבוא ורבוא רבבן קוצי דשערי אוכמן ומסתבכין דא בדא ומתערבין דא בדא – זהו חיסרון בז״א לגבי א״א, שנימין דז״א אינם דוחין את החיצונים משא״כ בא״א (בהגר״א על ספד״צ ד ע״ג ד״ה מתקלא, וכן ה ע״ג ד״ה עמר נקי, וכן בהגר״א על תיקו״ז קמג ע״א אדהכי). פי׳ עניין הסיבוך, שכן בו נאחזים טהורים וטמאים כאחד, והן מתפרשין לכמה מדריגות כידוע, כמה מיני רחמים וכמה מיני דינים ומארי מתקלא (בהגר״א על ספד״צ ה ע״ד ד״ה ועניין הסיבוך[2415]). כאן השערות תלויים על גבי האזנים כדי שלא יוכל לשמוע (בהגר״א על ספד״צ כג ע״א ד״ה אוכמין), השערות של ז״א אינם בסידור נכון כמו בע״ק. טעם הדבר, שכן בז״א השערות מסתבכין מכח יניקת הקליפות דאזלין בערבוביא וכמו שהיה בעולם התוהו, שכל אחד מהם היה נכנס בגבול חבירו ולוקח את האורות של חבירו (ע״ח נקודות ה׳). והנה כתוב כאן גם ש״מסתבכים״ וגם ש״מתערבין״ לרמוז שא׳ הוא בקדושה בכלילות האותיות וכדלקמן, והב׳ הוא בקלי׳ דאחידן בהו (ב״ע קנו ע״א). כאן הוא השורש של הנהגת צדיק ורע לו, וכל מה שנראה עיוות הדין (פת״ש א״א יד). ולית חושבנא לנימין - דהיינו כל ההנהגות דכלילן במוחין, הרי הם כל פיקודין דאורייתא שאין להם גבול (ב״ע קנו ע״א). וז״ס מאמרם ז״ל ״תילי תילי הלכות על כל קוץ וקוץ״ (מנחות כט ע״ב) (ב״ע קנח ע״א). דכל קוצא וקוצא דאחידן בהון דכיין ומסאבן – כאן מתבאר החסרון המצוי בשערות הראש דז״א (בהגר״א על ספד״צ ד׳ ע״ג ד״ה ואבא), שכן יש כאן עירבוב של רחמים, דינים, ומארי מתקלא[2416] (בהגר״א על ספד״צ ה׳ ע״ד ד״ה ועניין הסיבוך). וז״ס נשמות ישראל[2417] דאתיין מסט׳ דקדושה ונמשכים מג׳ מוחין חב״ד, ובסוד מאמה״כ ״רק עם חכם ונבון כו״ (דברים ד ו)[2418]. והנה מש״כ שהם ״מסאבן״ הוא מחמת הקלי׳ דאחידן בהו, משם יונקים גם נפשין דאו״ה (ב״ע קנו ע״א). לכן כאן הוא שורש המציאות של יצר הטוב ויצר הרע, וכן מלאכים לטוב ולרע. והרע הוא שורש לכחות הטומאה (פת״ש גדלות דז״א נו). ומכאן אתאחדן טעמי אורייתא בדכיא ומסאבא בכל אינון סטרין דאינון מסאבן - השערות המה כנגד אותיות התורה, ומכח בחינה זו הוא שכל התורה

[2413] גי׳ ב״ע רטו ע״א ״דלית להון חושבנא״.

[2414] לשון זו של חז״ל מובאת בבהגר״א על ספד״צ כ״ ע״א ד״ה חד רגשא, וכן בשער מאמרי רשב״י, ועי׳ ב״ע קסט ע״ב, שאורות המאירים דרך נקבי הראש באים מבקיעת המוחין בלבד, ולכן כאן על אף שהם ״שערין אוכמין״, אעפ״כ הם אינם אלא שורש הקלי׳ מסט׳ דקדושה.

[2415] ע״ש בדברינו.

[2416] לשון זה מובאת לקמן ד״ה תנא בכל קוצא.

[2417] ששרשם בז״א.

[2418] צ״ע לכאורה, שהרי אין מבואר בפסוק זה כי אם רמז לחכמה ובינה (חכם ונבון) והיכן רמז כאן לדעת. ואולי צ״ל שעיקר הראיה היא מזה שהעם שייך לב׳ הצדדים חו״ב כאחד, וממילא נכלל בהם דעת.

היא בדכיו ובמסאבו, את זה תאכלו ואת זה לא תאכלו, בבחי׳ טמא וטהור, כשר ופסול, אסור ומותר[2419] וכ״ז כדי לאסתמרא מסט״א. ולכן יש צורך לתקן השערות דז״א כדי שלא יינקו מהם הקלי׳ (ב״ע קנו ע״א).

קכב עי׳ זהר ח,ב קמה ע״א: כתיב (מ״א ה יב) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף[2420] האי קרא אוקמוה חברייא[2421] אבל וידבר שלשת אלפים משל ודאי על כל מלה ומלה דאיהו הוה אמר הוו ביה תלת אלף משלי כגון ספרא דקהלת דאיהו ברזא עלאה ואיהו בארח משל דלית ביה קרא דלאו איהו בחכמתא עלאה ובארח משל אפילו קרא זעירא דביה:

תרגום: נאמר ״וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף״, פסוק זה פרשוהו החברים, אבל ״וידבר שלשת אלפים משל״, ודאי שעל כל דבר ודבר שהוא היה אומר, היו בו שלשת אלפי משלים, כמו ספר של קהלת שהוא בסוד עליון, והוא בדרך משל, שאין בו פסוק שאינו בחכמה עליונה ובדרך משל, אפילו הפסוק הקטן שבו.

קכג עי׳ זהר ח״ב קפא ע״א: וכד עייל שמשא בסיהרא [סיהרא] נפק(׳) מהאי ו׳ חד פשיטו רזא דברית[2422] כגוונא דא ג׳ ודא איהו לאעלא בנוקבא וכד אתכליל כלא בהאי פשיטו דאת ו׳ כדין קיימא לשמשא בנוקבא ורזא דא דכתיב ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך [את] לאתכללא דרועא בגופא[2423] ואת בניו אתו אלין כל אינון רתיכין[2424] וסמכין דיליה דרועא שמאלא לגביה דכתיב (במדבר ג מה) קח את הלוים לאשתכחא ו׳ דכליל כלא בחד פשיטו למהוי חד[2425]:

תרגום: וכאשר נכנס השמש בלבנה, (הלבנה) יוצאת מאות ו׳ הזו התפשטות אחת סוד הברית, כעין אות ג׳, וזהו להיכנס בנקבה. וכאשר נכלל הכל בהתפשטות זו של אות ו׳, אז עומד לשמש בנקבה. וסוד זה שנאמר ״ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך״. את, לכלל הזרועות בגוף, ״ואת בניו אתו״, אלה כל אלו המרכבות והעמודים שלו. זרוע שמאל אצלו, שנאמר ״קח את הלוים״, שתמצא אות ו׳ שכוללת הכל בהתפשטות אחת להיות אחד.

קכד עי׳ ביהל אור ח״ב יט ע״א שהאריך בעניין זה וז״ל, ענין מהימנותא אמור בכ״מ על ו״ק, והענין כי כל אמונתינו הוא בשם הוי״ה, ובזה אנחנו נבדלים מן האומות, כי כל האומות משיגין את שמו ית׳ [עי׳ לש״ו כללים ח״א לא ע״ב שזה ההבדל בין אצילות לבי״ע], כמ״ש גדול שמי בגוים ובכ״מ כו׳, רק שאין משיגין את שם הוי״ה, רק בשאר השמות וכולם אינן שם העצם רק שמות משותפים, לכן אינן דבקין בו ית׳ רק עובדין אותו בשיתוף, כי כל השמות אינן רק

[2419] עי׳ פת״ש נתיב א״א פתח כ״ו שו׳ בחי׳ אלו טמא טהור וכו׳ הם מרמזים לו״ק.

[2420] זה תבין מאדרת נשא דף קל״ב ע״ב בענין ההוא עלמא קדמאה דנפיק מההיא תקונא קדמאה דדיקנא דאיהו אלף אלפין מארי תריסין וע״ש ענין אותם האלף מה הם ואיך נמשכין עד הכתפים (שער מאמרי רשב״י). חמשה ואלף הם סוד ה׳ תרעין מחסד עד הוד ואלף הוא אילנא דחיי יסוד העולה עד אבא ואימא דרך חוט השדרה (זהר הרקיע).

[2421] דג׳ הספרים שחיבר הן בג׳ דרגין שכוללין כל (הכל ג׳ אני) [נדצ״ל הי״ס ג״ר ז״א כ״י - המסדר] מל״ך, הן ג׳ חדרי המזון, וכן בעולם שנה נפש, ובכל דבר והנה משלי (בג״י) [צ״ל בג״ר - המסדר] וז״ש שלשת אלפים משל, ופשטה דקרא הוא שלשת פעמים משלי דשם, שהן ג׳ חלקים. שיה״ש נגד ו״ק, וזהו חמשה ואלף, וכמ״ש ע״ב ויהי שירו חמשה ואלף [ע״ש], והוא ג״כ בדרגא דאלף דסליק לאו״א בסוד משכיל [פי׳ דלקמן עמוד ב׳ אמר כי חמשה הן תרעין, חמש מאות שנין דעץ החיים דנפקין מבינה מחסד עד הוד, ואלף הוא יסוד עץ החיים והוא נקרא משכיל, דסליק עד מוחא כידוע - המסדר], והוא שיר ברזא דאלף יו״ד של שיר כמ״ש בזו״ח שיה״ש, והוא שיר, חד. השירים, ה׳ שירים. ואלף חוזר לא׳, וזהו סוד תתר״ו כו׳ עם הכלה [פי׳ דלקמן ע״ב אמר ואיהו ירית אינון חמשה למיתי לגבי כלה או דצ״ל עם הכולל - המסדר], ועם נקודה האמצעיות סלקא תתר״ז והוא כמנין שמהן דלעילא דשם מילוי אלפין (ר״ל כמ״ש הגר״א במ״א שהן אדנ״י במילוי תרע״א, אלהי״ם במילוי אלפי״ן רצ״א, הוי״ה במלוי אלפין מ״ה, סך הכל תתר״ז – המסדר), וז״ש תתר״ו סימן. וקהלת נגד כ״י, דהיא כניס לכולא, ובה אתרמיזו דיוקנין דכולא, וכליל כולא, ולכן וידבר על כו׳ (עמ״ש הגר״א בזו״ח שיה״ש על תתר״ו סימן – המסדר) (יהל אור).

[2422] הוא היסוד (רח״ו).

[2423] פי׳ זרוע ימין שהוא אהרן נכלל במשה שהוא גופא (מ״מ).

[2424] פי׳ המרכבות שתחת החסד (מ״מ).

[2425] פי׳ חסד שהוא אהרן וגבורה שהם הלויים כלולים בת״ת שהוא ו׳, וז״ש בחד פשיטו שהוא ת״ת הנק׳ ו׳ וז״ש וע״ד אשתכח יחודא בהאי ימינא ושמאלא ואמצעיתא שהם חג״ת שנעשו א׳ בת״ת (מ״מ).

משותפין ומושאלין מפעולותיו, לא כאלה חלק יעקב, שהם דבקין בשם זה, ולכן הם דבקים בגוף האילן, משא״כ האומות בענפין ועלין שהן כינויין, ולכן מרע״ה לא הזכיר לפרעה רק שם הוי״ה, ודא אקשי ליה מכלהו, וז״ש ה׳ אלקינו, אלקינו לבד, והוא שם העצם שאינו מושאל מפעולה רק מורה על הויותו תמיד, והויותו מעצמו ונתחלף היו״ד לוא״ו להיות שם כמו חוה, וכן הוא ניקו׳ הוא״ו קמץ על שם זה, וזהו מהימנותא ועיקר השם הוא בו״ק כידוע, ששם נתגלה הויותו, שלכן נקרא ו״ק מהימנותא, ואף אם יקרא לכל ע״ס מהימנותא לפי שכולם בכללות נכללו בשם הוי״ה כידוע, עכ״ל.

אמנם הדבר צ״ע, שכן עי׳ ברע״מ פנחס רלט ע״א ובזהר בראשית טז ע״ב שם כתוב בפירוש שאמונה ענינה מלכות דאצילות, וכן איתא בבהגר״א על ת״ז ו ע״א ד״ה מסט׳ דשכינתא, שאמונת ישראל עניינה מלכות.

והנראה, שבאמת אמונה ענינה הזיווג של ז״א ונוק׳, שהרי אין לנוק׳ גילוי מצד עצמה אלא רק מצד מה שמקבלת מז״א. אמנם ההשגה שלנו היא לעולם דרך המלכות בלבד.

ועי׳ ב״ע צז ע״א ז״ל, שאף שהוא ית׳ מתגלה על ידי מדות הדיקנא, מ״מ אינו גילוי גמור מה שהוא לפי ערך שלימותו הבלתי ב״ת, רק מה שמתפשט לנבראים לפי ערכם, עכ״ל. מכאן נראה מהי מהות האמונה, דהיינו ההכרה בכך שיש בגילויי הבורא ית״ש שלימות שהיא למעלה מיכולת ההשגה של האדם, והאמונה היא מהות התפיסה בו.

עי׳ לש״ו ח״א סב ע״ג, שכל שמותיו ית׳ באצילות תלויים באמונת ישראל, כי על ידי שהם מאמינים בו ית׳ הוא שמעמידים את גילויו אשר באצילות, ולולא זה היו חוזרים הגילויים למקורם.

קכה עי׳ תיקו״ז כא ע״ב: שיעור קומה דילה ו׳ מעילא לתתא ומתתא לעילא ורזא דמלה (דברים ד לב) ולמקצה השמים ועד קצה השמים ורזא דא (דבה״י א׳ כט יא) לך ה׳ הגדולה והגבורה והתפארת וגו׳ לך ה׳ הממלכה דא מלכות דאיהי בכלא:

תרגום: שיעור קומה שלה, ו׳ ממעלה למטה וממטה למעלה, וסוד הדבר ״ולמקצה השמים ועד קצה השמים״, וזה סוד ״לך יהו״ה הגדולה והגבורה והתפארת וגו׳ לך יהו״ה הממלכה״, זו מלכות שהיא בכל.

בהגר״א: שיעור קומה ו׳ - ר״ל, שהוא שיעור של קומה, שקומה הוא ו׳: **מעילא לתתא ומתתא לעילא** - ר״ל, שהיא עולה בכולם[2426], וכולם נכללין בה[2427]: **ורזא דמלה ולמקצה השמים** - למעלה: **ועד קצה השמים** - לתתא:

עי׳ זהר ח״ב קלז ע״א: מקצה השמים |מוצאו| מסייפי אלין שמים עלאין[2428] דקאמרן איהו |אפיקו| (נפיק) בגין |דבסיומא| (דבסופא) דגופא איהו |אפיקו| (נפיק) ובההוא אתר אשתמודע בין דכר לנוקבא ודא הוא דכתיב (דברים ד לב) ולמקצה השמים ועד קצה השמים קצה השמים דא עלמא עלאה[2429] ולמקצה השמים דא (מלכא ד)שלמא דיליה[2430] כמה דהאי נטיל כל נהורין[2431] וכלהו ביה אוף הכי האי נטיל כל נהורין[2432] וכלהו ביה ואיהו נפיק מקצה השמים:

תרגום: ״מקצה השמים מוצאו״, מסוף אלו השמים העליונים שאמרנו, הוא מוציא, משום שבסיום הגוף הוא מוציא. ובאותו המקום ניכר בין הזכר לנקבה, וזהו שנאמר ״ולמקצה השמים ועד קצה השמים״. ״קצה השמים״, זה העולם העליון, ״ולמקצה השמים״ זה השלום שלו. כמו שזה נוטל את כל האורות וכולם בו, כמו כן זה נוטל את כל האורות, והוא יוצא מקצה השמים.

קכו עי׳ זהר ח״א א ע״ב: בראשית רבי אלעזר פתח (ישעיה מ כו) שאו מרום[2433] עיניכם וראו מי ברא אלה שאו מרום עיניכם לאן אתר לאתר דכל עיינין תליאן ליה ומאן איהו פתח

[2426] במ״ן.

[2427] כל מציאותה היא רק מהארת כולם. עי׳ שער מיעוט הירח פרק א׳ אתנטילת מכולהו, ולקמן סא ע״ב.

[2428] פי׳ יסוד דז״א מסוף ת״ת דז״א יצא, וז״ש ובההוא אתר אשתמודע בין דכר לנוק׳ (מ״מ).

[2429] ר ע״א (הערת הזהר). פי׳ שמים הוא ז״א, וקצה העליון בינה, וקצה התחתון הוא יסוד דז״א. והכתוב מתחיל ממטה למעלה, ולמקצה השמים, שהוא יסוד דז״א, עד קצה השמים, שהוא יסוד דאימא (מ״מ).

[2430] יסוד דז״א, ומביא ראיה מפסוק זה, שמה שאמר מקצה השמים מוצאו, דא יסוד דז״א (מ״מ).

[2431] פי׳ יסוד דאימא (מ״מ).

[2432] פי׳ יסוד דז״א (מ״מ).

[2433] נקרא הנוקבא כי הת״ת שוכן מרום שהוא שוכן ב״ה ומרום גי׳ רפ״ו סוד פשוט וריבוע דאלהים שבנוקבא (רח״ו).

עינים[2434] ותמן תנדעון דהאי סתים[2435] עתיקא דקיימא לשאלה[2436] ברא אלה ומאן איהו מ״י[2437] ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא דכלא קיימא ברשותיה ועל דקיימא לשאלה ואיהו בארח סתים[2438] ולא אתגליא אקרי מ״י[2439] דהא לעילא לית תמן שאלה[2440] והאי קצה השמים אקרי מ״י

תרגום: ״בראשית״. רבי אלעזר פתח, ״שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה״. ״שאו מרום עיניכם״, לאיזה מקום, למקום שכל העינים תלויות אליו, ומי הוא, פתח עינים, ושם תדעו שאותו סתום העתיק שעומד לשאלה, ברא אלה. ומי הוא, ״מי״, אותו שנקרא מקצה השמים למעלה, שהכל עומד ברשותו. ולפי שעומד לשאלה והוא בדרך סתום ולא גלוי, לכן נקרא ״מי״, כי למעלה אין שם שאלה, וקצה השמים הזה נקרא ״מי״.

קכז עי׳ זהר ח״ג קעט ע״ב: כתיב הכא זאת חקת התורה וכתיב וזאת התורה מה בין האי להאי אלא רזא עלאה הוא והכי אוליפנא וזאת התורה לאחזאה כלא ביחודא חד[2441] ולאכללא כנ״י בקב״ה[2442] לאשתכחא כלא חד[2443] בגיני כך וזאת התורה אמאי תוספת וא״ו אלא הא אתמר[2444] לאחזאה דכלא חד בלא פרודא וזאת כלל ופרט[2445] כחדא דכר ונוקבא ובג״כ וזאת התורה ודאי אבל זאת בלא תוספת וא״ו חקת התורה ודאי ולא התורה[2446] דינא דאורייתא[2447] גזרה דאורייתא:

תרגום: כתוב כאן ״זאת חקת התורה״ וכתוב ״וזאת התורה״, מה בין זה לזה, אלא סוד עליון הוא וכך למדנו, ״וזאת התורה״ להראות הכל ביחוד אחד, ולהכליל כנסת ישראל בקדוש ברוך הוא, להמצא הכל אחד, בגלל זה ״וזאת התורה״, למה תוספת וא״ו, אלא זה נאמר להראות שהכל אחד ללא פרוד, וזאת כלל ופרט כאחד, זכר ונקבה, ולכן וזאת התורה ודאי, אבל זאת בלא תוספת וא״ו, חקת התורה ודאי ולא התורה, דין התורה, גזרת התורה.

קכח עי׳ זהר ח״ב קפ ע״ב: ארבעה גניזין אינון[2448] חד[2449] נקודה דקיימא לגו באמצעיתא [ד]אינון חמש ואיהי ה׳ [כמה] דהו״א ודולתתא קיימא על ארבע ואיהי נקודה על ארבע דקיימא

[2434] מלכות (רח״ו).

[2435] בינה בעצמותה נקראת עתיקא סתימאה וקיימא לשאלה ע״י הו״ק שבראה, ומתגלים במלכות דאקרי מקצה, ששם מתחילים הקצוות (רח״ו).

[2436] עי׳ בבהגר״א על ס״י סוף ח ע״א וז״ל, בהן [בישסו״ת] מותר החקירה כמ״ש בזהר (בראשית א ע״א) דקיימא לשאלא, ולא בה [בבינה] עצמה, ״כי שאל נא לימים ראשונים״ (דברים ד לב) וכו׳ אלא הז״ס היוצאים ממנה, עכ״ל. וכן עי׳ בבהגר״א על תיקו״ז כ ע״ג, שכל הבחינה של ״קיימא לשאילה״ הנמצאת באימא היא אינה אלא על ידי ו״ק, משא״כ בה עצמה אין שאילה בכלל. עי׳ פת״ש אח״ף טו, לש״ו כללים ח״ב נב ע״ב, הקדו״ש לח ע״א, ודע״ה ח״א פג ע״ג.

[2437] ע׳ ח״ג רד ע״א (לש״ו). שם מתבאר שבחינת מ״י כולל את כל הג״ר (דע״ה ח״ב סו ע״ג).

[2438] שהוא מלובש בת״ת (שער מאמרי רשב״י ו ע״א).

[2439] כך נקר׳ ו״ק דבינה (רח״ו).

[2440] עי׳ ע״ח שער א׳ ענף ה׳. אין כוונתם לאסור את הדרישה וחקירה במציאות אורם אשר בהם גופא, שכן האריז״ל עצמו מבאר בחינות אלו בהרחבה בע״ח בשערים עתיק, א״א ואו״א, אלא כוונתו רק להתפשטות אורם הרי היא ההנהגה הנמשכת מהם למטה, והיינו ״כבשי דרחמנא״ שאין לעמוד עליהם (ביאורים ח״א כ ע״ב) מכיוון שזהו הזיווג שבחשאי המכונה בטישה (בהגר״א על ספד״צ יג ע״ד ד״ה וענין רצוא).

[2441] ולא שתהיה בחינתם מתייחדת באמצע דהיינו ביסוד אלא למעלה מלכות בתפארת (אור יקר).

[2442] פי׳ זאת היא מלכות התורה הוא זעיר והכוונה לכלול מלכות בזעיר (מ״מ).

[2443] לא היה הענין היחוד סתם על ידי היסוד בבחינה האמצעית ולא בתפארת למעלה כדאתמר וזה תירץ כלומר אם היה בבחינה האמצעית היה מורה על ב׳ מדות מתייחדות אמנם הם ב׳ מדות אבל עתה שהיא מלכות נכללת בתפארת מורה על אחדות גמורה (אור יקר).

[2444] ר״ל בזאת התורה כללנו מלכות עם זעיר ובמלת וזאת כללנו זעיר עם המלכות והיינו ו׳ זאת דהיינו ו׳ כלול בזאת (מ״מ).

[2445] עי׳ ספד״צ כז ע״ב וגר״א שם שכלל ופרט הם דכר ונוק׳.

[2446] היינו זאת ללא ו׳ מורה שאין הת״ת במלכות אז אין המלכות נקשרת עם הת״ת והיא מתגוללת בדיניה והוא ״חוקת התורה״ וחוקת מורה על גזרת הדין (אור יקר).

[2447] דהיינו מלכות דינא דמלכותא בית דינו של ת״ת (רח״ו).

[2448] הם י׳ בלי מילוי ויוד במילוי כזה י׳ יו״ד הרי הם ד׳ (זהר הרקיע).

[2449] בחד (דפ״ו).

בגו אמצעיתא אוף הכא נמי האי ו|מה[2450] דקיימא על ה׳ סמכין[2451] הכי הוא ודאי [בגין] דהאי נקודה עלאה איהי על תרין גוונין חד בלחודוי וחד בטמירו[2452]:

תרגום: ארבע גנוזות הן בנקודה אחת שעומדת בתוך באמצע, והן חמש, והיא אות ה׳. כמו שאות ה׳ שלמטה עומדת על ארבע, והיא נקודה על ארבע ועומדת בתוך האמצע, כמו כן הוא כאן, ומה שעומדת על חמשה עמודים, כך הוא ודאי. לפי שזו הנקודה העליונה, היא בשתי בחינות, אחת בעצמה ואחת בהעלם.

קכט עי׳ זהר ח״ג קצג ע״ב: כי עשית פלא (ישעיה כה א) כסויא ולבושא[2453] לאתלבשא נהורא סתימא עתיקא [טמירא] ו|ראשיתא דרגא עלאה אדם קדמאה טמירא| בכסויא דנהורא אחרא ד״א כי עשית פלא כי עשית אל״ף ומהו אלף הא תנינן אל״ף בי״ת[2454] אלף בינה אבל דיוקנא דא׳[2455] איהו תלת סטרין ראשית דרזא עלאה דאדם קדמאה[2456] בגין דבדיוקנא דא׳ אית תרין דרועין חד מכאן[2457] וחד מכאן וגופא באמצעיתא וכלא רזא חדא ואיהו רזא דיחודא [א׳] ובג״כ אלף לחושבנא אחד והיינו כי עשית פלא:

תרגום: ״כי עשית פלא״ כסוי ולבוש להתלבש אור נסתר עתיק ראשית הדרגה העליונה, אדם הראשון טמיר בכסוי של אור אחר. דבר אחר ״כי עשית פלא״ כי עשית אל״ף, ומהו אל״ף, הרי שנינו אל״ף בי״ת, אלף בינה, אבל דמות של א׳ היא שלשה צדדים, ראשית הסוד העליון של אדם הראשון, משום שבדמות א׳ יש שתי זרועות, אחת מכאן ואחת מכאן והגוף באמצע, והכל סוד אחד, והוא סוד היחוד א׳, ולכן אלף לחשבון אחד, והיינו ״כי עשית פלא״.

קל עי׳ זהר ח״ב קצג ע״ב: תרין |עגלים| אמאי[2458] אלא |אמר ירבעם במדברא| (במצרים[2459]) הוו אינון חרשין דכתיב (יחזקאל כג כ) בשר חמורים בשרם [לאו אינון מצרים אלא] |והכא אינון| (הכא לאו אינון) תרין רוחין בישין |ית|תלבשו| (אתלבשו) כדקא חזי לון דכר ונוקבא אינון[2460] |דכר הוה בבית אל ונוקבא| (נוקבא) הות בדן ומגו דכתיב (משלי ה ג) נפת תטפנה[2461] שפתי זרה אתמשכו ישראל אבתריה יתיר דכתיב (מ״א יב ל) וילכו העם לפני האחד עד דן ובגין כך תרין עגלין הוו ומשיך לון ירבעם בארעא קדישא והוה חובא עליה ועל ישראל ומנע ברכאן מן עלמא ועליה כתיב (שם כח כד) גוזל אביו ואמו וגו׳:

[2450] ה׳ (זהר הרקיע).

[2451] הם חג״ת נ״ה והם ה׳ אותיות הפשוט ומילוי המילוי כזה ה׳, ה״ה ה״ה (זהר הרקיע).

[2452] ר״ל ה״ה ברזא דעשרה (זהר הרקיע).

[2453] פי׳ שפרצוף התחתון מלביש לעליון ועי״ז מתמעטת הארתו ונוכל להשיגו. ובסע״ה ד׳ ל״ו כ׳ וז״ל וכמ״ש בזוה׳ בפ׳ בלק דף קצ״ג ע״ב כי עשית פלא כי עשית אל״ף ומהו אל״ף הא תנינן אל״ף בי״ת אל״ף בינ״ה וכו׳ וסיים שם ואיהו רזא דיחודא, ונז״ל כסוייא ולבוש׳ לאתלבשא נהורא סתימא עתיקא טמירא בכסויי׳ דנהורא אחרא עכ״ל מכאן תבין שגם הפלא עליון מתגלה לפעמים בבינה להשפיע בזעיר ל״ב נתיבות חכמה בשלימות ומהם יוצאים ל״ב שיניים וז״ש שכולם מתאימות שגם הנתיב ל״ב מתגלה בך ואז הוא רחמים גמורים וז״ש ושכולה שהוא בחינת דין אין בהם (מ״מ).

[2454] פי׳ שבינה נק׳ בי״ת ונק׳ אל״ף ולפ״ז כי עשית פלא היא בינה הנק׳ אל״ף (מ״מ).

[2455] פי׳ חב״ד דאבא (מ״מ).

[2456] חכמה (רח״ו).

[2457] חב״ד (רח״ו), ור״ל חב״ד דאבא שא״לף היא יו״י ב׳ יו״דין הם חו״ב ו׳ באמצע הוא הדעת (מ״מ).

[2458] דלא שייך בישראל טעמא דאמרן לעיל אשר בשר וכו׳ (אור יקר).

[2459] ובמדברא (נוסף בדפ״ו).

[2460] פסל ומסכה הם זו״ן דנגה, וכנגדן ב׳ עגלי ירבעם, ועגל המדבר כולל שניהן, כמ״ש בפסוק (שמות לב ח) עשו להם עגל מסכה. ועגל גימטריא ק״ב, נגד ק״ב חרובין אשר שם [ע׳ שער אנ״כ ג׳ וז״ל, ג׳ מלויין אלו [מילוי דעס״מ כלומר ללא הוי״ה] חסרים מז״א היה נקרא קב חרובין שהם בחי׳ מלכים דאתחרבו עלמין קדמאין כנזכר באדרא ובספ״ד וכאשר נכנס בו זה הקב שהוא ג׳ מלויין הנ״ל אז הוא מתוקן ושלם, עכ״ל, וע׳ שער מאמרי רשב״י מג ע״ג, ועי׳ זהר ח״ג רטז ע״ב, שהוא כאשר חסר יחוד, מברכה וקדושה, וע׳ בשער מאמרי רשב״י מז ע״ד], ומסכה נגד פסל שם אדנ״י. וגם פסל נקרא ע״ש פסולת כנ״ל (פרק ג׳), ונרמז בתיקונים (מז מג ע״א) ובתקונים (קל״ב קנה ע״ב) איך קורא אל היצה״ר עץ הדעת טו״ר גופא וסוסיא. גם בריש מתניתא (תיקו״ז קנד ע״ב) קורא ללהט החרב המתהפכת שהוא עץ הדעת אוכמא בלא רגלין. והנה שבתאי טחול אוכם בלא רגלין, כי הנה הם בירורי המלכים הנקרא קב חרובין, בסוד (שבת סה ע״ב) הקיטע יוצא בקב שלו, וע״ש בתקונים (סט דף קיט) כי כולם חגרין בעלי קבין, ע״ש היטב (ע״ח שער מט פרק ז).

[2461] שמצליח האדם כדי להמשיכו והיינו נופת בעולם הזה, ואחריה מרה בעולם הבא וגם בזה לסוף (אור יקר).

ועל דא הוו עגלין דהא לבושא קדמאה דמתלבש סטרא אחרא שור איהו כמה[2462] דאתמר ואי תימא אמאי (לא שור) איהו עגל [ולא שור] אלא ודאי כך אתחזי וכן בכל סטרין שירותא דלבושא זוטא איהו[2463] והא אוקימנא:

תרגום: שני עגלים למה. אלא אמר ירבעם, במדבר (במצרים) היו אותם מכשפים, שנאמר ״בשר חמורים בשרם״. (לא אותם מצרים, אלא) כאן אותן שתי רוחות רעות יתלבשו כראוי, זכר ונקבה הם, שהרי הזכר היה בבית אל, והנקבה היתה בדן. ומתוך שנאמר ״נופת תטופנה שפתי זרה״, נמשכו ישראל אחריו יותר, שנאמר ״וילכו העם לפני האחד עד דן״, ולכן היו שני עגלים. ומשך אותם ירבעם לארץ הקדושה, והיה חטא עליו ועל כל ישראל, ומנע ברכות מן העולם, ועליו נאמר ״גוזל אביו ואמו וגו׳״.

ועל כן היו העגלים, שהרי הלבוש הראשון שמתלבש הצד האחר הוא שור, כמו שנתבאר. ואם תאמר, למה הוא עגל ולא שור. אלא ודאי כך ראוי, וכן בכל הצדדים, ראשית הלבוש הוא קטן, והרי בארנו.

קלא עי׳ זהר ח״א נג ע״א: כד חב אדם באילנא דאכל מניה גרם להההוא אילנא דשרי ביה מותא לכל עלמא וגרים פגימו לאפרשא אתתא מבעלה[2464] וקאים חובא דפגימו דא בסיהרא[2465] עד דקיימו ישראל בטורא דסיני כיון [דקיימו] (דקאימו) ישראל בטורא דסיני אתעבר ההוא פגימו דסיהרא וקיימא לאנהרא תדיר[2466] כיון דחבו ישראל בעגלא תבת כמלקדמין סיהרא לאתפגמא ושלטא חויא בישא[2467] ואחיד בה ומשיך לה לגביה וכו׳

תרגום: כשחטא אדם בעץ שאכל ממנו, גרם לאותו עץ ששורה בו המות לכל העולם, וגרם פגם להפריד אשה מבעלה, ועמד חטא הפגם הזה בלבנה עד שעמדו ישראל בהר סיני. כיון שעמדו ישראל בהר סיני, בטל אותו פגם הלבנה, ועמדה להאיר תמיד. כיון שחטאו ישראל בעגל, חזרה הלבנה להפגם כמו מקודם, ושלט הנחש הרע ואחז בה ומשך אותה אליו. וכשידע משה שחטאו ישראל והוסר מהם אותם כלי זיין קדושים עליונים, ידע ודאי שהרי הנחש אחז בלבנה להמשיכה אליו וכו׳.

קלב עי׳ תיקו״ז ב ע״ב: גבורים מסטרא דגבורה דיהבין תוקפא למאריהון לכבוש עבד תחת רבו ושפחה תחות גברתה בקשורא דתפילין דמאן דלית ליה תפילין בשעת קריאת שמע מסטרא דיליה שליט עבד ושפחה על עלמא ובההוא שעתא רגזא שכינתא הדא הוא דכתיב תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה (משלי ל כג):

תרגום: גבורים מצד הגבורה שנותנים כח לרבונם, לכבוש עבד תחת רבו, ושפחה תחת גברתה. בקשר של תפילין, שמי שאין לו תפילין בשעת קריאת שמע, מהצד שלו שולט עבד ושפחה על העולם. ובאותה שעה רוגזת השכינה, זהו שנאמר ״תחת עבד כי ימלך ושפחה כי תירש גברתה״.

בהגר״א: בקישורא דתפילין - (כמ״ש) [כמ״ש (תז״ח כה ע״ב)] דבתפילין של ראש קושר עבד תחת רבו, ובשל יד שפחה כו׳: **שליט עבד ושפחה** - ר״ל ס״ם ולילית:

עי׳ תז״ח (כה ע״ב: בגלותא איתמר (משלי ל) תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם ושפחה כי תירש גברתה ובג״ד תפלין דרישא ויד לאעלא שפחה תחות גברתה עילא ותתא ובהזכרות דלגאו דכלילן בהון דאיהו שקול לאורייתא צריך לאעלא עבד תחת רבו עילא

[2462] קצא ע״א (הערת הזהר).

[2463] כלומר תחלת היותו מתלבש אינו אלא כמו תחלת הולד, השור דהיינו עגל, ואחר שנתלבש זמן הרבה נעשה שור, ולהתחלת ההמשכה עשה להורות שבכל פעם מתלבש מחדש ומושך ההמשכה (אור יקר).

[2464] לפעמים, פעמים מלאה פעמים חסרה (אור יקר, רח״ו).

[2465] כי אל הת״ת לא נמשך מזה לו פגם, עם היות שיש לו שלימות ביחוד המלכות עמו, עכ״ז פגם ממש אין לו, וזה טעם שקרן עור פני משה כדמסיק לקמן (אור יקר).

[2466] ולא לעתים כמו שהיתה מקודם (אור יקר).

[2467] הם ב׳ דברים: הא׳, פגימתה על ידי י״ד מלאה, וי״ד חסרה. והב׳, ושלטא חויא בשיא וכו׳, וכאשר אפיק לה לבר מרע״ה לא תיקן פגימתה אלא שלא ישלוט בה הנחש ולפיכך נפגמה כדמפרש ואזיל. ועכ״ז משה אפיק לה לבר כדמסיק, וכיון דקיימא לאתפגמא, שלא נתקן ע״י מה שהסירה מהמחנה כדפי׳, לא יכיל בר נש לאתקיימא, שהרי אורו של יהושע מהמלכות וכיון שהיא נפגמה בעון רוב העולם גם אורו של יהושע נפגם, והיינו סוד בני ישראל ערבים זה לזה, שהרשע שבדור פוגם גם הצדיקים שבאותו הדור בערך מה שנשמתם כלולה במקור העליון מכל הנשמות (אור יקר). הלבנה ואחיזה לקלי׳ (רח״ו).

ותתא ודא איקרי ברא דקב״ה ושכינתיה הה״ד (שמות ב &) כה אמר ה׳ בני בכורי ישראל ואלין דעבדין דא איתמר בהון (דברים יד &) בנים אתם לה׳ אלהיכם:

ובגין דא אמר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע״מ לקבל פרס ומאן דעביד פיקודא דא ע״מ לקשר אלהים אחרים דפלחין כוכביא למהוי לשעבודיה ואומין פלחין כוכביא דלתתא למישווי תחות ידיה לא יהבין ליה נשמה אלא מסטרא דהאי עבד ובגין דא אם כבנים אם כעבדים:

תרגום: בגלות נאמר (משלי ל) תחת שלוש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם ושפחה כי תירש גברתה ומשום זה תפלין של ראש ויד להכניס שפחה תחת גברתה למעלה ולמטה ובהזכורות שבפנים שכלולים בהם שהוא שקול לתורה צריך להכניס עבד תחת רבו למעלה ולמטה וזה נקרא הבן של הקדוש ברוך הוא ושכינתו זהו שכתוב כה אמר ה׳ בני בכרי ישראל ואלה שעושים את זה נאמר בהם בנים אתם לה׳ אלהיכם

ומשום זה אמר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס ומי שעושה את המצוה הזו על מנת לקשר אלהים אחרים של עבודה זרה שתהיה לשעבודו והאמות שלמטה לשים תחת ידו אין נותנים לו נשמה אלא מצד העבד הזה ומשום זה אם כבנים אם כעבדים

ועי׳ בהגר״א בתיקו״ז פא ע״ד שהתחת עבד היינו מט״ט.

קלג עי׳ זהר ח״ג רכ ע״ב:קם ההוא טולא ובטש בעינוי דר׳ אבא[2468] נפל על אנפוי מגו דחילו עד דהוה נפל על אנפוי נפל קרא בפומיה דכתיב (שיה״ש ז ה) עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים ואלין עייניך דיל(י)ה פרפראות [לגו] (ל)חכמה עלאה[2469] דאתמשכא מלעילא ומגו חשבון ותקופין ועבורין אתמליין ואתעבידו בריכות דנפקן מימין לכל סטרין (אינון עייניך) עד דאתפקדן לכל חושבן ועבורין דסיהרא בלבד (ס״א דלבר[2470]) וככבין ומזלי למעבד חשבון ודא איהו על שער בת רבים דא איהי סיהרא [דלבר] (לבד):

תרגום: קם אותו הצל והכה בעיניו של רבי אבא, נפל על פניו מתוך פחד, עד שהיה נופל על פניו נפל פסוק בפיו, שכתוב ״עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים״, ואלו העינים שלה פרפראות לתוך חכמה עליונה, שנמשכה מלמעלה, ומתוך חשבון ותקופות ועבורים מתמלאים ונעשו בריכות, שיצאו מימיו לכל הצדדים (אותן עינים), עד שנפקדו לכל חשבון ועבורי הלבנה בלבד (שבחוץ), וכוכבים ומזלות לעשות חשבון, וזהו ״על שער בת רבים״ זוהי הלבנה שבחוץ.

קלד עי׳ זהר ח״ב קסד ע״א:משכנא דעבד משה[2471] יהושע הוה קאים תדיר ונטיר ליה דהא לית נטירו דיליה בר ביה דאקרי נער דכתיב (שמות לג יא)[2472] ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל לבתר האי משכנא לאו הוה נטיר אלא בגין נער ואחרא דכתיב (ש״א ג א) והנער שמואל משרת והוה משרת תמן[2473] בגין דלית נטירו דמשכנא אלא בנער אבל בי מקדשא לאו הכי דלאו נטירו דיליה אלא בקודשא בריך הוא דכתיב (תהלים קכז א) אם יהו״ה לא ישמר עיר שוא שקד שומר[2474] ומאן איהו שומר דא[2475] ההוא (ומה שומר דא איהו) דנטיר משכנא דאקרי הכי נער מטטרו״ן:

תרגום: המשכן שעשה משה, תמיד היה יהושע עומד ושומר אותו, שהרי אין שמירתו רק בזה שנקרא נער, שנאמר ״ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל״. אחר כך, משכן זה לא היה שמור, אלא בשביל נער אחר, שנאמר ״והנער שמואל משרת״ והיה משרת שם, משום שאין שמירת המשכן אלא בנער (אבל בית המקדש אינו כך, שאין שמירתו אלא בקדוש ברוך הוא, שנאמר ״אם ה׳ לא ישמר עיר שוא שקד שומר״, ומיהו השומר הזה, אותו ששומר המשכן שנקרא כך, נער מטטרו״ן.

ועיי״ש רסט ע״א: (בג״כ) [ובגין ד]קב״ה רעותיה דעמא [ד]ישראל בעו לאחזאה עובדא לתתא לאתערא רחמי ולאעברא דינא דלא ישלוט עלייהו כלל ויהון תדיר בחדוא עמיה זכאין אינון

[2468] פי׳ לרמוז לו שהחשבון בעיני המלכות כדמפרש (מ״מ).

[2469] ור״ל שעיני המ׳ יש בהם הארת אבא ומכח חשבון ועבור שאנו עושים נעשים ברכות מים ומשפיעים לבי״ע (מ״מ).

[2470] והיינו לבנה שבעו״הז (מ״מ).

[2471] אינו לא בית ולא עיר מפני שהיא משכן במדבר ואלו היה עיר כירושלים ובית כמקדש שהיה באלו המדרגות קדושות ידועות היה לו קדושה עליונה (אור יקר).

[2472] ומשרתו (נוסף בדפ״ו).

[2473] והוה מסדר תמן (מוסגר בדפ״ק).

[2474] מ״אבל בי מקדשא״ ע״כ מוסגר בדפ״ק.

[2475] נער מט״ט פי׳ זה כמו דבר אחר ששומר הנזכר בפסוק הוא מט״ט (מ״מ). קא ע״א (הערת הזהר).

בעלמא דין ובעלמא דאתי כתיב (שמואל א׳ ג א) והנער שמואל משרת (וגו׳) כתיב נער וכתיב (תהלים צט ו) ושמואל בקראי שמו ותנינן שקול היה שמואל כנגד משה ואהרן אי שקול איהו כמשה ואהרן אמאי כתיב נער דהא (בכמה) [מכמה] דרגין אינון לא הוה מטי אפילו לדרגא זעירא דמשה כ״ש למהוי שקיל כתרוייהו:

תרגום: בגלל זה הקב״ה, שרצונו בעם ישראל, רצה להראות מעשה למטה, לעורר רחמים ולהעביר דין שלא ישלוט עליהם כלל, ויהיו תמיד בשמחה עמו. זכאים הם בעולם הזה ובעולם הבא. נאמר ״והנער שמואל משרת וגו׳״. נאמר נער, ונאמר ״ושמואל בקראי שמו״, ולמדנו, שקול היה משה כנגד משה ואהרן. אם שקול כמשה ואהרן, מדוע נאמר נער, שהרי כמה מדרגות הן, ולא היה מגיע אפילו למדרגה קטנה של משה, כל שכן להיות שקול כשניהם.

קלה עי׳ זהר ח״א לא ע״ב: יהי אור ויהי אור כל מה דאתמר ביה ויהי הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי אמר רבי יצחק אור דברא קב״ה בעובדא דבראשית הוה סליק נהוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא[2476] ואתגניז מאי טעמא אתגניז בגין דלא יתהנון מניה חייבי עלמא ועלמין לא יתהנון בגיניהון והוא טמיר לצדיקיא לצדיק דיקא[2477] דכתיב (תהלים צז יא) אור זרוע לצדיק[2478] ולישרי לב שמחה וכדין יתבסמון עלמין[2479] ויהון כלא חד[2480] ועד יומא דיהא עלמא דאתי[2481] הוא טמיר וגניז[2482] ההוא נהורא נפק מגו חשוכא[2483] דאתגלפא[2484] בקלפוי דטמירא דכלא[2485] עד דמההוא נהורא דאתגניז[2486] אתגליף בשביל חד טמירא לחשוכא דלתתא[2487] ונהורא שארי[2488] ביה[2489] מאן חשוכא דלתתא[2490] ההוא דאקרי לילה דכתיב ביה (בראשית א ה) ולחשך קרא לילה

תרגום: ״יהי אור ויהי אור״. כל מה שנאמר בו ויהי, הוא בעולם הזה ובעולם הבא. אמר רבי יצחק, אור שברא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, היה עולה אורו מסוף העולם ועד סוף העולם ונגנז. מה הטעם שנגנז, כדי שלא יהנו ממנו רשעי העולם, והעולמות לא יהנו בגללם, והוא שמור לצדיקים, לצדיק דוקא, שכתוב ״אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה״, ואז יתבשמו העולמות ויהיו כולם אחד. ועד היום שיהיה העולם הבא הוא [האור] נעלם וגנוז. אותו אור יצא מתוך החושך, שנחקק במטה שנסתר מכל, עד שמאותו אור שנגנז, נחקק בְּשביל אחד טמיר לחושך שלמטה, והאור שרוי בו. מיהו החושך שלמטה, אותו שנקרא לילה, שכתוב בו ״ולחושך קרא לילה״.

[2476] מיסוד דאימא שמשם יציאתם עד יסוד דמלכות (מ״מ).

[2477] יסוד ועטרה נקראים צדיקים (עי׳ פרשת תרומה קמו ע״ב ויקרא כו ע״א ואמור צא ע״ב במדבר קיח ע״א) (ד״א). אפילו כאשר מתגלה חסד בפומא דאמה נשאר עיקרו בפנימיותו (כללים ח״ב סח ע״ב).

[2478] בא בזה להוכיח כי עיקר האור נשאר ביסוד ומה שיצא הוא רק תמצית ממנו (כללים ח״א פא ע״א).

[2479] יהיו כל העולמות מאירים מאותו האור ויהיו כולם נמתקים ומתוקנים (אור יקר). היו העולמות על מכונם ותקונם (ד״א).

[2480] היינו שיהיו נקשרים כי כאשר יהיה אור החכמה מתפשט שהוא סוד אור גנוז. הנה יחוד נמצא למעלה ולמטה וכל עולמות מיוחדים משפיעים זה בזה ומקבלים דין מן דין (אור יקר).

[2481] פי׳ זמן העתיד שהוא עולם הבא ויצא העולם מזומהת הנחש ותהיה אור הגנוז מאיר (אור יקר).

[2482] והוא עד זמן תחיית המתים כמ״ש לקמן קלא ע״א ועי׳ פרשת יתרו סט ע״ב (לש״ו).

[2483] הענין דאיהו קשיא ליה כיון דאמרת דאיהו גנוז לצדיקים לעתיד לבא דהיינו גנוז בבינה שהיא נקראת עולם הבא א״כ אינו לצדיקים שהם צדיק וצדק אלא גנוז בעולם הבא לבד לזה פי׳ שעם היות שאנו אומרים שהוא גנוז עכ״ז יש בו מציאות נשפע למלכות וליסוד והא כיצד ההוא נהורא שהוא בבינה נפיק מגו חשוכא פי׳ יוצא מהבינה מתוך הגבורה שהוא חושך דאתגלפא פי׳ היא נחקקת ונמצא בקליפוי דטמירא פי׳ הספירות הם דא קליפא לדא ונמצא הבינה קליפא לחכמא והחסד קליפא לבינה וגברה דליפא לחסד ומתוך קליפות אלו לאלו הכתר שהוא טמירא נמצא החשך בגבורה ומתוך אותו החשך אור הגנוז יוצא קצת עד דמההוא נהורא דאתגניז בבינה וכו׳ (אור יקר). פי׳ בינה שנקראת חשך (מ״מ).

[2484] בחקיקות שחקק הנסתר של כולם שהוא הכת״ר כנודע (ד״א).

[2485] פי׳ שבינה נחקקה בהכאת ובהארת א״א שנקרא טמירא דכולא (מ״מ).

[2486] פי׳ שהחסדים דאימא הנזכר נחקקו והאירו בכח שביל חד שהוא יסוד דאבא (מ״מ).

[2487] מלכות שהיא חשך הנמשך מהחשך העליון דהיינו גבורה תתאה דאתי מגבורא עילאה (אור יקר). פי׳ שהחסדים הנז׳ טמורים כדי לתתם למלכות שהיא חשוכא דלתתא (מ״מ).

[2488] כרי (אור יקר). פי׳ חופר ונכנס בעצם המלכות ומאיר בתוכה (אור יקר).

[2489] הוא אור הגנוז (אור יקר). פירוש בשביל הנז׳ (מ״מ).

[2490] היינו מלכות (אור יקר).

קלו עי׳ זהר ח״ב ע ע״ב: כמה דמתחלפי במשכא דרקיעא[2491] חיזו דככביא ומזלי לפום עובדין דעלמא הכי מתחלפין חיזו דרשימין וקמיטין במשכא דבר נש לפום עובדוי מזמן לזמן ומלין אלין לא אתמסרו אלא לזכאי קשוט למנדע ולאלפא חכמתא סגיא:

כמו שמתחלפים בעור הרקיע מראה הכוכבים והמזלות לפי המעשים של העולם, כך מתחלפים מראה הרשימות והקמטים בעור האדם לפי מעשיו מזמן לזמן. ודברים אלו לא נמסרו אלא לצדיקי אמת, לדעת וללמוד חכמה גדולה.

קלז עי׳ זהר ח״א מח ע״א: תא חזי כד אתקדש יומא במעלי שבתא סוכת שלום שריא ואתפריסת בעלמא מאן סוכת שלום דא שבתא וכל רוחין ועלעולין ושדין[2492] וכל סטרא דמסאבא כלהו טמירין ועאלין בעינא דריחייא[2493] דנוקבא דתהומא רבא דהא כיון דאתער קדושתא על עלמא רוח מסאבא לא אתער בהדיה ודא עריק מקמיה דדא וכדין עלמא בנטירו עלאה ולא בעינן לצלאה על נטירו כגון שומר את עמו ישראל לעד אמן דהא דא ביומא דחול אתתקן דעלמא בעיא נטירו אבל בשבת סוכת שלום[2494] אתפריסא על עלמא ואתנטיר בכל סטרין וכו׳.

בא וראה, כשמתקדש היום בערב שבת, סוכת שלום שורה ונפרסת בעולם. מי זו סוכת שלום, זו שבת, וכל רוחות וסערות ושדים וכל צד הטומאה, כולם נטמנים ונכנסים בעין הרחים של נקב דתהום רבה, שהרי כיון שמתעוררת קדושה על העולם, רוח הטומאה לא מתעוררת איתו, וזה בורח מלפני זה. ואז העולם בשמירה עליונה, ולא צריך להתפלל על שמירה כמו שומר את עמו ישראל לעד אמן, שהרי זה נתקן ליום חול שאז העולם צריך שמירה, אבל בשבת נפרסת סוכת שלום על העולם, ונשמר בכל צדדיו, וכו׳.

ועי׳ זהר ח״ב קל ע״א: ואף על גב דאיהי[2495] רשו צלותא דא איהי[2496] לאגנא עלן מגו פחד בלילות[2497] מגו פחד דכמה סטרין ודגהינם[2498]ו (פחד גהינם) דהא בההיא שעתא טרדי לחייביא בגהינם על חד תרין מביממא ובגין כך מקדמי ישראל למימר והוא רחום דאיהו בגין פחד דגהינם ובשבת דלא אשתכח פחד דינא דגהינם ולא דינא אחרא אסיר לאתערא ליה דאתחזי דהא לית רשו ולשבתו (בשבת) לאעברא דינא מעלמא:

ופחד[2499] דקטרוגא דנשמתין כד בעאן לסלקא לעילא לאתחזאה קמי מאריהון ובגין כך אנן מקדימי[2500] שומר את עמו ישראל לעד אמן פחד דכמה מזיקין וקטרוגין דמשתכחי בליליא ואית לון רשו לנזקא למאן דנפיק מתרע ביתיה לבר ובגין כך אנן מקדימים ושמור צאתנו ובאנו:

תרגום: ואף על גב שהיא רשות, תפלה זו היא כדי להגן עלינו מתוך פחד בלילות, מתוך פחד של כמה צדדים של גיהנם, שהרי באותה שעה טורדים את הרשעים בגיהנם, על כל אחד שנים מאשר ביום. ולכן מקדימים ישראל לומר "והוא רחום", שהוא משום פחד הגיהנם, ובשבת שלא נמצא פחד דין גיהנם ולא דין אחר, אסור לעוררו, שנראה שהרי אין לו רשות לשבת, להעביר את הדין מהעולם.

ופחד של קטרוג הנשמות, כשרוצות לעלות למעלה, להראות לפני רבונם, ולכן אנו מקדימים "שומר את עמו ישראל לעד, אמן". פחד של כמה מזיקים וקטרוגים שנמצאים בלילה, ויש להם רשות להזיק למי שיוצא החוצה משער ביתו, ולכן אנו מקדימים "ושומר צאתינו ובואינו".

[2491] כמ״ש ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו ועי׳ תז״ח שם דלא כתוכנים (עי׳ פי׳ על הס״י מ״ש על תלי) (יהל אור). ועי׳ פע״ח (מנחה ומעריב ו): ומסדר את הכוכבים - רמז לז׳ כוכבי לכת שהם בקליפה, נערות והיכלות של עשייה שצ״ם חנכ״ל, הרמוז בזוהר, שהם אור הקליפות. ומסדר אותן במשמרותיהם ברקיע - שלא יצא שום אחד ממחיצתו ולפנים, שלא ברצון עליון, וז״ש כרצונו.

[2492] עי׳ אד״ר קמב ע״ב, שהם ג׳ בחי׳ שד שנבראו בין השמשות, ועי׳ בהגר״א בספד״צ כז ע״ב: אמר כאן תלת דרגין דרוחין בישין ועלעולין וקטפורין, והן תלת דרגין דנפקין מחוטמא תלת שלהובין תננא ואשא וגחלי דנורא, וכו׳, והן אף וחימה ומשחית.

[2493] תחילה הם אחר הרחיים, ולבסוף מכניסים אותם בעינא דרחייא שהוא בסוד המרכבה כדי שיהיו סגורים שם שלא יצאו (מ״מ).

[2494] פי׳ מלכות (מ״מ), ועי׳ לקמן בשם השער מאמרי רשב״י.

[2495] דאיהו (דפ״ו).

[2496] איהו (דפ״ו).

[2497] פי׳ כשעולים הנשמות בלילה, מקטרגים עליהם המלאכים, ולכך אנו מתפללים שומר את עמו ישראל לעד אמן, פחד דכמה סטרין המזיקין והמקטרגים המצוים בלילה להזיק היוצא חוץ לבית, לכך אנו אומרים ושמור צאתנו ובואנו (מ״מ).

[2498] לכך אנו אומרים, והוא רחום, והשלשה פעמים פחד שהזכיר כאן הם הג׳ דלקמן (מ״מ).

[2499] פחד (מ״מ).

[2500] מקדימים (דפ״ו).

קלח עי׳ תז״ח כא ע״ד: ככוכבים אלין אינון דגשים דאתוון דדחקי לון ומפקי לון לנהורא ואלין אינון כוכבי דשרביטא מפקי רוחא ונהורא כחדא ואנהירו לרזא דאתוון:
תרגום: ככוכבים אלו אותם הדגשים של האותיות שדוחקים אותם ומוציאים אותם לאור ואלו הם כוכבי השביט מוציאים רוח ואור כאחד ומאירים לסוד האותיות.
בהגר״א: **דדחקי לון כו׳** - ר״ל שכופין אותן בנגישות כמו דגשים דאתוון שהן נהורא דאתוון וכן כוכבי דשרביטא, והמשכילים אלין אתוון גופא ומצדיקי הרבים הן נפשא, דגשין, וזהו הרבים ולא כולא, שאין כולם ראוין להדגש:
עי׳ זהר ח״ג רלג ע״א: קמו ואזלו אלין הכא ואלין הכא אזל ליה ר׳ פנחס ובת בכפר עקימין ור׳ יצחק ור׳ חייא בהדיה עד דאקדימו למיזל יתבו ומחכו לנהורא דצפרא זקיף עיניו ר׳ חייא וחמא אלין כוכבייא דשרביטא דקא מרהטן ואזלן אמר ודאי בכמה זמנין שאלנא על אלין כוכבייא:
א״ר פנחס אלין כוכבייא דשרביטא ידיען בסוכלתנו דחברייא דהא קב״ה ברא כל אינון כוכבי רקיעא רברבין וזעירין וכלהו אודן ומשבחן לקב״ה בשמא דכתיב (תהלים קמז ד) מונה מספר לכוכבים) וכד מטא זמנייהו לשבחא קרא לון קב״ה בשמא דכתיב (ישעיה מ כו) לכלם בשם יקרא וכדין רהטי ואושיטו שרביטא דנהורא למהך[2501] לשבחא[2502] למאריהון בההוא אתר דאתפקדן הדא הוא דכתיב (שם) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו׳ אדהכי אתא נהורא קמו ואזלו:
תרגום: קמו והלכו אלו לכאן ואלו לכאן. הלך לו רבי פנחס ולן בכפר עקימין, ורבי יצחק ורבי חייא עמו. עד שהקדימו ללכת, ישבו וחכו לאור הבוקר. רבי חייא זקף עיניו וראה אלו כוכבים של שרביט שרצים והולכים, אמר ודאי בכמה פעמים שאלתי על אלו הכוכבים.
אמר רבי פנחס אלו הכוכבים של שרביט ידועים בהבנה של החברים, שהרי הקדוש ברוך הוא ברא את כל אותם כוכבי הרקיע גדולים וקטנים, וכולם מודים ומשבחים לקדוש ברוך הוא (שכתוב ״מונה מספר לכוכבים״), וכאשר מגיע זמנם לשבח, קורא להם הקדוש ברוך הוא בשם, שנאמר ״לכולם בשם יקרא״, ואז רצים ומושיטים שרביט של אור לשבח לקונם באותו מקום שנצטוו, זהו שכתוב ״שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו׳״, תוך כדי כך בא האור קמו והלכו.

קלט עי׳ זהר ח״א קמד ע״א: תא חזי בגין דשלטנותא דהני לאו איהו אלא בליליא[2503] ודאי ובגין כך שלטנותא דעשו לאו איהו אלא בגלותא דאיהו לילה ועל דא בליליא אתתקף עמיה דיעקב וואתאבק! (ואתדבק) עמיה וכד אתא צפרא אתחלש חיליה ולא יכיל[2504] וכדין אתתקף יעקב בגין דיעקב שלטנותיה ביממא ובגין כך כתיב (ישעיה כא יא) משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל דהא כדין שולטנותיה דידיה דעשו דאיהו שעיר בלילה איהו ובגין כך אתחלש כד אתא צפרא וכדין (בראשית לב כז) ויאמר שלחני כי עלה השחר
תרגום: בא וראה, משום שהשלטון של אלו אינו אלא בלילה ודאי, ולכן השליטה של עשו אינה אלא בגלות שהיא הלילה, ועל כן בלילה התחזק עם יעקב ונאבק עמו, וכשבא הבוקר נחלש כחו ולא יכל, ואז התגבר יעקב, משום ששלטונו של יעקב ביום, ולכן כתוב ״משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל״, שהרי אז השלטון הוא של עשו, שהוא שעיר, הוא בלילה, ולכן נחלש כשבא הבקר, ואז ״ויאמר שלחני כי עלה השחר״.

עי׳ זהר ח״ב קל ע״ב: כתיב (ישעיה כא יב) אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו שובו אתיו האי קרא אוקמוה ליה על גלותא דישראל דיתבי גו בני שעיר וישראל אמרי לקודשא בריך הוא שומר מה מלילה מה תהא עלן מן גלותא !דא! דדמי לחשוכא דלילא מה כתיב אמר שומר דא קודשא בריך הוא אתא בקר כבר נהירנא לכו !ובגלותא דמצרים![2505] ואסיקנא לכו !וקריבת

[2501] לחדווא במהך (אור יקר).
[2502] אף עלי גב דקיימא לן בפרשת אחרי מות כי קודם חצות אין שירה אפשר דר׳ פנחס קיימא ליה הכא כמא דסבירה ליה התם דאית שירה, אי נמי שירת מלאכי השרת ליתא אמנם שירת ככבים איכא שאין זמנם אלא בלילה והכי מוכח (אור יקר).
[2503] האי סמא״ל מצד עבירות מגבורה והדין והיינו בלילה שליטת הדין וכן עשו ישלוט בעת שליטתו דהיינו בגלות שדומה ללילה שהוא שליטת החצונים שליטת עשו בליליא מצד החצונים ששולטים מצד המלכות, דהיינו קצת שליטת הלילה לא כל מציאות הלילה שהרי הקדושה מנהגת בלילה ע״י החצונים והיינו אומרו אלי קורא משעיר השכינה משא דומה שהוא מקום הנבואה דומה בגלות קורא אל הנביא מלבוש הלילה החצוני דהיינו משעיר (אור יקר).
[2504] והרי בזה הורה גבורת יעקב שבעת שליטת המלאך נתאבק עמו ועמד בנסיונו וכשבא שליטת יעקב לא היה יכול המלאך לעמוד ואמר שלחני שאיני יכול לסובלו (אור יקר).
[2505] לפולחני במעמד הר סיני (מ״מ).

יתכון| לפולחני |ואורייתא יהבית לכון| בגין דתזכון לחיי עלמא שבקתון אורייתי וגם לילה אעילנא לכו בגלותא |ס״א דבבל ואסיקנא לכו שבקתון אורייתי כמלקדמין אעילנא לכו בגלותא| כמלקדמין אם תבעיון בעיו כמה דאת אמר (שם לד טז) דרשו מעל ספר יהו״ה וקראו ותמן תשכחון |במה| (במא) תליא גלותא דלכון וגאולה דלכון וכד |תבעיון| (תתבעון) בה היא תימא ותכריז קמייכו שובו אתיו שובו בתשובה שלימתא ומיד אתיו ואתקריבו לגבאי:

|ובהאי קרא| (וברזא דהאי קרא) כתיב (ישעיה כא יא) משא (דומא[2506]) |ורזא דא בשית דרגין| בחמשה [נ״א בשית] ארחין[2507] דנבואה אתמר לנביאי[2508] במחז״ה[2509] בחזו״ן[2510] [בחזיו״ן][2511] בחזו״ת[2512] בדב״ר[2513] במש״א[2514] וכלהו חמשא כלהו כמאן דחמי בתר כותלא ההוא נהירו דנהורא ומנהון כמאן דחמי נהורא דשמשא מגו עששיתא אבל משא |הוי| (האי) כד מטי ההוא נהורא בטורח סגי |ואיטרח| (ואתטרח) מלה עלוי דלא יכיל לאתגלייא ליה כמה דאת אמר (במדבר יא יא) לשום את משא כל העם הזה עלי ובגין כך משא:

והכא משא דומה טורח סגיאה דלא יכיל לאתגלייא ואיהו נבואה בלחישו וקיימא בלחישו אלי קורא משעיר הכא לא אתגלייא מאן אמר אלי קורא משעיר אי קודשא בריך הוא אי נביאה מהימנא[2515] אבל נביאה[2516] דא ודאי קיימא בלחישו גו רזא דמהימנותא עלאה ומגו רזא סתימאה נביאה מהימנא אמר דליה הוה קרי קלא דרזא דמהימנותא ואמר אלי קורא משעיר כמה דאת אמר (דברים לג ב) וזרח משעיר[2517] למו ולא כתיב וזרח לשעיר[2518] בגין דרזא דמהימנותא הכי[2519] איהו דרגין מגו דרגין אלין פנימאין מאלין קליפה גו קליפה ומוחא גו מוחא[2520]:

תרגום: נאמר ״אמר שומר אתא בוקר וגם לילה אם תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ שֻׁבוּ אֲתָיוּ״ פסוק זה פרשוהו על גלות ישראל, שיושבים בתוך בני שעיר וישראל אומרים לקדוש ברוך הוא, שומר מה מלילה

[2506] הטפות של הזווג השלישי [יעקב ולאה אחר חצות]. דע, כי אע״פ שכפי סדר מעלת הזווגים האלו, הטפות של הזווג השלישי, הם גדולים משל הרביעי וחמישי. אמנם לענין תולדותם וביאתם בעה״ז, הם אחרונים שבכל החמשה זווגים, ואלו הם עתידים לבא בדור אחרון, קודם ביאת משיחנו בעה״ת. ולפי שהם עתידים לבא בגלות זה האחרון, לכן נרמז ביאתם בנבואת ישעיה הנביא ע״ה, בפסוק משא דומה אלי קורא משעיר וגו׳ (שעה״ג הק׳ כו).

[2507] בחמשה ארחין (מוסגר בדפ״ק).

[2508] אולי הם ו׳ פרקים אשר בנו״ה אתר דנביאי מהימני ינקי מתמן (רח״ו), ונראה כי משא הוא פרק אחרון דהוד שהוא סוד העקב (מ״מ).

[2509] גבורה (אור יקר).

[2510] חסד (אור יקר).

[2511] נצח (אור יקר).

[2512] ת״ת (אור יקר).

[2513] הוד (אור יקר).

[2514] יסוד (אור יקר).

[2515] פי׳ כדמפרש במסקנא (מ״מ).

[2516] נבואה (דפ״ו).

[2517] היינו שאור הקדושה מתלבש בקלי׳ השעיר (אור יקר).

[2518] בפרשת בלק תירץ וזרח לישראל משעיר, שלא קבלו התורה, וכאן מתרץ ע״ד הסוד (מ״מ).

[2519] שאינו מתגלה להדיא אלא בסוד לבושו. וגם ישראל שנתנבאו ראו הכבוד מתלבש בסוד לבושו, מדרגות בתוך מדרגות, והעליונה מוח לתחתונה, והתחתונה קלי׳ לעליונה, ויתלבש אפילו בחצונים כמוח האגוז בתוך קליפתו (אור יקר).

[2520] עי׳ תיקונים (תיקון י״ח לה ע״א), ובספר זוהר הרקיע (דף נ״ו ע״ב – פירוש לדף צה ע״א) וע׳ מבו״ש (שע״ב ח״ג פ״ח) וע׳ עוד פ׳ בראשית (טז ע״א) ותרומה (קלא ע״א) ויקהל (ר״ג ע״א) ופקודי (רלג ע״ב) (דע״ה ח״א ג ע״א). ותוהו ובוהו וחושך ורוח הנאמר בתורה הם שורש הד׳ יסודות ארמ״ע, ושורש הד׳ קליפות, שהם צורך להבחירה ולשכר ועונש (דע״ה ח״א עו ע״ד), הג׳ קליפות דאצילות אש מתלקחת ענן גדול רוח סערה, (ע׳ פ׳ תרומה קלא רע״א ובזוהר הרקיע שם ופ׳ ויקהל רג ע״ב) אשר הם מסבבים להנגה דאצילות. וכבר כתב הרב (בפנימיות וחיצוניות דרוש ח) כי הקליפה דאצילות הגם שבאצילות נחשב זה לטומאה ורע, אך בערך עולם הבריאה הוה הקליפה דאצילות טהרה וטוב (דע״ה ח״ב נב ע״ב). ונודע הוא כי בהעולמות בי״ע ישנו שם מציאות הרע, ונאחז שם בכל עולם ועולם לפי ערכו, וכל העולה שם באיזה כוונות ויחודים להדבק את עצמו בקדושת אורו ית״ש אשר בפנימיות העולמות בי״ע בבחי׳ נשמה לנשמה, וכדי לעלות משם לשכינת עוזו ית״ש אשר בגבהי מרומים שהוא עולם האצילות, אשר שם הוא רק אורו ית״ש לבד ואפס זולתו, הנה בעלייתו ממדרגה למדרגה שהוא בהילוכו דרך העולמות בי״ע, מוכרח הוא לעבור דרך מציאות הרע, שהם הג׳ קליפות קשות, רוח סערה ענן גדול אש מתלקחת, ואח״כ קליפת נוגה שהיא הרביעית, כי הם כולם מסבבים להקדושה, ומשם הוא בא להחשמל, ומשם לעיקר מבוקשו אשר בהקודש פנימה, ע׳ פ׳ תרומה (קלא רע״א) (דע״ה ח״ב פז ע״ד).

מה יהיה עלינו מהגלות הזו, שדומה לחשכת הלילה. מה נאמר ״אמר שומר״, זה הקדוש ברוך הוא, ״אתא בוקר״, כבר הארתי לך בגלות מצרים והעליתי אתכם וקרבתי אתכם לעבודתי, ונתתי לכם תורה כדי שתזכו לחיי עולם. עזבתם תורתי ״וגם לילה״, הכנסתיכם לגלות (בבל והעליתיכם. עזבתם תורתי כמקדם, והכנסתי אתכם לגלות) כמקדם. ״אם תבעיון בעיו״, כמו שנאמר ״דרשו מעל ספר ה׳ וקראו״, ושם תמצאו במה תלויה גלותכם וגאולתכם. וכשתבעיון בה היא, תאמר ותכריז לפניכם ״שבו אתיו״, שובו בתשובה שלמה, ומיד אתיו ותתקרבו אלי.

ובפסוק זה נאמר ״משא ״ וסוד זה, בחמש דרכים של נבואה נאמר לנביאים: במחזה, בחזון, בחזיון, בחזות, בדבר, במשא. וכל החמש כולן, כמי שרואה דרך כותל, אותו האור שמאיר, ומהם כמי שרואה אור השמש מתוך עששית. אבל משא הוי כאשר מגיע אותו אור בטורח רב, ומטריח עליו דבריו שלא יכול להתגלות לו, כמו שנאמר ״לשום את משא כל העם הזה עלי״ ולכן זה משא.

וכאן ״משא דומה״, טורח רב שלא יכול להתגלות, והיא נבואה בלחש, ועומדת בלחש. ״אלי קורא משעיר״, כאן לא התגלה מי אמר ״אלי קורא משעיר״, אם הקדוש ברוך הוא, אם נביא נאמן, אבל נבואה זו ודאי עומדת בלחש תוך סוד האמונה העליונה, ומתוך סוד נסתר אמר הנביא הנאמן, שאליו היה קורא הקול בסוד האמונה, ואמר ״אלי קורא משעיר״, כמו שנאמר ״וזרח משעיר למו״, ולא נאמר וזרח לשעיר, משום שסוד האמונה כך הוא דרגות מתוך דרגות, אלה פנימיים מאלה, קלפה בתוך קלפה, ומח בתוך מח.

קמ עי׳ תיקו״ז נז ע״א: ופורקנא בלבא תליא דאתמר ביה הלב רואה[2521] ובגין דא (ישעיה סג ד) כי יום נקם בלבי נקמה במאי בלבי בי״ה דאתמר ביה (תהלים קנ ו) כל הנשמה תהלל י״ה ועליה אתמר (שמות יז טז) כי יד על כס י״ה ופורקנא בלבא תליא דביה אתמר הלב רואה ובגין דא אוקמוהו מארי מתניתין ללב״י גליתי ולאברי לא גליתי מאי ללבא אלא אורייתא דבכתב אתקריאת לבי ואורייתא דבעל פה אתקריאת פומא ואוקמוהו מארי מתניתין מלבא לפומ״א לא גלי ללב״י גליתי[קס] (ודאי) דא שמא דע״ב שמהן ואינון שבעין אנפין לאורייתא דתליין מן ב׳:

תרגום: והגאולה תלויה בלב, שנאמר בו (קה״ר פ״א סי׳ לו) הלב רואה, ולכן ״כי יום נקם בלבי״, נקמה במה, בלבי, בי״ה, שנאמר בו ״כל הנשמה תהלל י״ה״, ועליו נאמר ״כי יד על כס י״ה״. והגאולה תלויה בלב, שבו נאמר ״הלב רואה״. ולכן פרשוהו בעלי המשנה (סנהדרין צט ע״א) ללב״י גליתי ולאיברי לא גליתי. מה זה ללבי, אלא תורה שבכתב נקראת לבי, ותורה שבעל פה נקראת פה, ופרשוהו בעלי המשנה (קה״ר פי״ב סי׳ י), מלב לפה לא גלה. ללב״י ודאי זהו השם של ע״ב שמות, והם שבעים פנים לתורה שתלויים מן ב׳.

בהגר״א: אלא אורייתא דבכתב כו׳ - ור״ל דהקץ מרומז באורייתא דבכתב ודאי, אלא דלא אתפרש באורייתא דבע״פ ולא נתגלה עדיין: **ללבי ודאי דא שמא כו׳** - חושבן ללבי, ור״ל תורה שבכתב כמו שמפרש והולך ואינון כו׳:

ועי׳ בהגר״א בספד״צ ו ע״א ד״ה והכלל, שכל עולם נעלם מהעולם שלמטה הימנה ונגנז אורו כלפיו, והוא הסוד לבא לפומא לא גליא.@

עי׳ פת״ש (א״א ז): ענין גניזתו בו הוא בסוד אור הגנוז לצדיקים צדיק וצדק[2522], וה״ס עמוק ונורא מאד (ז״ח ח׳ ע״א) ליבא לפומא לא גלי, כי הוא מקום להבת שלהבת והדבור בו סכנה גדולה, רק לרמז בריש מלין לחכם ומבין מדעתו[2523], כי עיקר התיקון הוא שיהיה האור נגנז מדכורא לנוקבא כי עדיין אין המלכים נתקנים בשלמות ואין יכולים לקבל האור בגלוי, רק מה שנהיר דרך דופן ע״י מסכים ומחיצות, ולכן הוא צריך להיות (חגיגה ט״ו ע״ב) מגדל הפורח באויר[2524] ויהיה הי׳ גנוז באור העליון, והוא (משלי יח י) מגדול עוז שם ה׳ בו ירוץ צדיק ונשגב, בסוד (יחזקאל א יד) והחיות רצוא ושוב, וה״ס ונשגב[2525] (שופטים ח כא) כי כאיש גבורתו, וצריך להיות בצמצום ובסיתום, כי אין יכולים לקבל רוב טובה, ולכן גם רדל״א נחשב בכלל הג׳ רישין, אבל אינו נחשב רק ע״ש גניזתו באוירא, שהאוירא הנסתם בסוד הקרומא הוא עצם התיקון שלא יאיר מבלי לבוש ומחיצה, ואלו הג׳ רישין הם שורש המתקלא בחיבורא דדו״נ וכל התיקונים לכל

[2521] קה״ר פ״א סי׳ לו: הלב רואה שנאמר ולבי ראה הרבה.

[2522] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ד׳ ע״ב וז״ל, יו״ד עילאה דאתעטר בקיטרא דעתיקא היא קרומא עילאה כו׳ ושם מתגלה החסד, כי החסד לבדו א״א להתגלות, כמ״ש (חגיגה י״ב ע״א) אור שנברא ביום ראשון היה מאיר כו׳ וגנזה לצדיקים כו׳, והוא החסד שנקרא אור כידוע, ויום ראשון הוא חסד דרדל״א, כי ז״ת הן ז׳ ימי בראשית, ימים קדמוניות, וגנזה לצדיקים ביסוד ומלכות, צדיק וצדק, כידוע דצדיק מבסם בהאי חסד לנוקביה והוא גניז בנוק׳, עכ״ל.

[2523] עי׳ חגיגה י״א ע״ב.

[2524] עי׳ ע״ח צלם פרק א׳, ועי׳ בהגר״א על ספד״צ י״ד ע״א.

[2525] מילה זו קשה להולמו.

הקלקולים, והתחברות התחתונים אחר שהם בתיקון עם העליונים, וגם הם שורש ג׳ הקווין של הנהגה חד״ר בסוד כף זכות וחובה ולשון חק מכריע בינתים (ס״י פ״ב מ״א).

קמא עי׳ זהר ח״ב פח ע״ב: תא חזי בכל שיתא יומי דשבתא כד מטא שעתא דצלותא דמנחה דינא תקיפא שלטא וכל דינין מתערין אבל ביומא דשבתא כד מטא עדן דצלותא דמנחה רעוא דרעוין אשתכח ועתיקא קדישא גליא רצון דיליה וכל דינין מתכפיין ומשתכח רעותא וחדו בכלא:
ובהאי רצון אסתלק משה נביאה מהימנא קדישא מעלמא בגין למנדע דלא בדינא אסתלק וההיא שעתא ברצון דעתיקא קדישא נפק נשמתיה[2526] ואתטמר[2527] ביה בגין כך (דברים לד ו) ולא ידע איש את קברתו כתיב מה עתיקא קדישא טמירא מכל טמירין ולא ידעין עלאין ותתאין אוף הכא האי נשמתא ldאתטמרl (דאטמר) בהאי רצון דאתגליא בשעתא דצלותא דמנחה דשבתא כתיב (דברים לד ו) ולא ידע איש את קברתו והוא טמיר מכל טמירין דעלמא ודינא לא שלטא ביה זכאה חולקיה דמשה:
תרגום: בא וראה, בכל ששת ימי השבת, כשמגיעה שעת תפלת המנחה, הדין הקשה שולט וכל הדינים מתעוררים. אבל ביום השבת, כשמגיע זמן תפלת המנחה, נמצא רצון הרצונות והעתיק הקדוש מגלה רצונו, וכל הדינים נכפים ונמצא רצון ושמחה בכל.
וברצון הזה הסתלק משה הנביא הנאמן הקדוש מן העולם, כדי להודיע שלא הסתלק בדין, ואותה השעה ברצון של העתיק הקדוש יצאה נשמתו ונסתרה בו. לכן נאמר ״ולא ידע איש את קבורתו״. מה העתיק הקדוש נסתר מכל הנסתרים ולא יודעים עליונים ותחתונים, כמו כן כאן נשמה זו שנסתרה ברצון הזה, שהתגלה בשעת תפלת מנחת השבת. נאמר ״ולא ידע איש את קבורתו״, והוא נסתר מכל הנסתרים של העולם, והדין לא שולט בו, אשרי חלקו של משה.

עי׳ זהר ח״א כו ע״ב: דבר אחר ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים אלין אינון ארבעה דנכנסו לפרדס חד עאל בפישו״ן דאיהו פי שונה הלכות תניינא עאל בגיחו״ן[2528] ותמן הוא קבור ההוא דאתמר ביה (ויקרא יא מב) כל הולך על גחון גבריא״ל גבר אל[2529] עליה אתמר (איוב ג כג) לגבר אשר דרכו נסתרה[2530] ויסך אלו״ה בעדו ולא ידע גבר ית קבורתיה עד יומא הדין דאתגלייא תמן ודא איהו רמז ולחכימא ברמיזא[2531] וכו׳:
תרגום: דבר אחר ״ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים״, אלה אותם ארבעה שנכנסו לפרדס. אחד נכנס בפישו״ן שהוא פי שונה הלכות, השני נכנס בגיחו״ן ושם הוא קבור אותו שנאמר בו ״כל הולך על גחון״. גבריא״ל, גבר א״ל, עליו נאמר ״לגבר אשר דרכו נסתרה ויסך אלוה בעדו״. ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה שהתגלה שם, וזהו רמז ודי לחכימא ברמיזא.

ועיי״ש כז ע״ב: סוף סוף בזמנא דערב רב מעורבין בישראל לית קריבו ויחודא באתוון שם יהו״ה ומיד דיתמחון מעלמא אתמר באתוון דקב״ה (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יהו״ה אחד ושמו אחד ובג״ד אדם דאינון ישראל אית לון יחודא באורייתא דאתמר בה (משלי ג יח) עץ חיים היא למחזיקים בה ואיהי מטרוניתא מלכו״ת דמסטרהא אתקריאו ישראל בני מלכים[2532] ובג״ד

[2526] משה גימ׳ קפ״ד קס״א, גם משה גימ׳ נוצ״ר. ונו״ן דנוצר גדולה, כי מדת נוצר חסד היא בבינה דדיקנא, ולכך נו״ן גדולה נגד נ׳ שערי בינה, ומשה הוא בבינה, ולכך נכנס בהיכל הרצון, שרצון ונוצר אותיות שוות, וז״ש בזהר שמות, דבההוא היכלא אתכנש משה (מ״מ).

[2527] כשנסתלק משה חזר האור ונתעלם, ולכן (דברים לד ו) ולא ידע איש את קבורתו, משום שהוא מהאור שנגנז (הקדו״ש לב ע״ד). מאותו הדעת עלאה משם הוא כל התורה, וכן משם הוא נשמת משה רבינו ע״ה, ע׳ פ׳ יתרו (פט רע״א) דנשמתו אתטמר ברדל״א, ולכן נקרא משה רבינו ע״ה ג״כ בשם לויתן נחש בריח כמ״ש פ׳ תצא (רעט ע״א). ובאותו הדעת עלאה הנה הוא האור הגנוז שרואין בו מסוף העולם ועדכ סופו, ואותו האור הוא הרזין דאורייתא (דע״ה ח״ב צ ע״ב).

[2528] משה רבינו (מ״מ).

[2529] ר״ל משה הוא גבר אל כמו איש האלהים (מ״מ).

[2530] שהוא מרע״ה, דרכו שהו אדרך קבורה נסתרה (מ״מ).

[2531] משה קבור נגד פעור, וכו׳ וסוד זה ראוי להעלימו לכך אמר לחכימא ברמיזא (מ״מ).
עי׳ יהל אור ח״ב כ״ח ע״ד, ז״ל, סוד משה הוא תורתו הלכה למשה מסיני שהוא הסוד והוא גנוז ברמז, ע״כ.

[2532] עי׳ ע״ח שער כט פרק ג׳ דעולם הבריאה הוא בני מלכים דאצילות. עי׳ תיקו״ז לא ע״א: ישראל בגין דנטרין ברית זכו למלכותא ואתמר בהון כל ישראל בני מלכים. ועי׳ ספר הליקוטים (כי תצא כג): כל הנשמות, הם ממה שהובדר מן השבעה מלכים. וכו׳ וז״ס מ״ש ז״ל כל ישראל בני מלכים הם, פירוש, כי הם בירורים הנמשכים מאותם המלכים. ולזה לא אמר כל ישראל מלכים הם, רק בני

אמר קב״ה לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו (בראשית ב יח) דא משנה אתתא דההוא נער ואיהו ונ״א ואיהי שפחה דשכינתא[2533]

ואי זכו ישראל איהי עזר לון בגלותא מסטרא דהתר טהור כשר ואי לאו איהי כנגדו מסטרא דטמא פסול אסור טהור היתר כשר איהו יצר הטוב פסול טמא אסור איהו יצר הרע ואתתא דאית לה דם טוהר ודם נדה מסטרא דמשנה איהי שויא ליה ולאו איהי בת זוגיה יחודא דיליה דלית יחודא עד דערב רב יתמחון מעלמא ובג״ד[2534] אתקבר משה לבר מארעא קדישא וקבורתא דיליה משנה[2535] איהי ולא ידע גבר ית קבורתיה עד יומא הדין קבורתא דיליה משנה דשלטא על מטרוניתא דאיהי קבלה למשה ומלכא ומטרוניתא מתפרשא מבעלה בגין דא (משלי ל כא) תחת שלש רגזה ארץ וכו׳ תחת עבד כי ימלוך דא איהו עבדא ידיעא ושפחה דא משנה ונבל כי ישבע לחם דא ערב רב עם נבל ולא חכם

תרגום: סוף סוף בזמן שערב רב מעורבים בישראל, אין קירבה ויחוד באותיות שם יהו״ה, ומיד כאשר ימחו מהעולם, נאמר באותיות של הקדוש ברוך הוא, ״ביום ההוא יהיה יהו״ה אחד ושמו אחד״. ולכן אדם, שהם ישראל, יש להם יחוד בתורה, שנאמר בה ״עץ חיים היא למחזיקים בה״, והיא המלכה, מלכות שמצדה נקראו ישראל בני מלכים, ולכן אמר הקדוש ברוך הוא, ״לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו״, זו משנה, אשתו של אותו נער, והוא (והיא) שפחת השכינה.

ואם זכו ישראל, היא עוזרת להם בגלות, מצד של היתר טהור כשר, ואם לא, היא כנגדו מצד של טמא פסול איסור. טהור היתר וכשר הוא יצר הטוב, פסול טמא איסור הוא יצר הרע. ואשה שיש לה דם טהור ודם נדה מצד של המשנה, היא שוה לו ואינה בת זוגו, יחוד שלו, שאין יחוד עד שערב רב ימחו מהעולם, ולכן נקבר משה מחוץ לארץ הקדושה, וקבורתו היא משנה, ״ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה״. קבורתו משנה ששולטת על המלכה, שהיא קבלה למשה ומלך ומלכה מתפרדת מבעלה. ולכן ״תחת שלוש רגזה ארץ וגו׳״, ״תחת עבד כי ימלוך״ זהו עבד הידוע, ״ושפחה״ זו משנה, ״ונבל כי ישבע לחם״ זה ערב רב, ״עם נבל ולא חכם״.

קמב ע׳ זהר ח״ג כב ע״א: כדין קודשא בריך הוא אתיב לון הא שמירה דידי אשתכח דהא אנא זמין ולקבלה (לקבלא) ולאשתכחא בהדה הדא הוא דכתיב (ישעיה כא יב) אמר שומר ההוא דנטיר ביתא אתא בקר[2536] וגם לילה[2537] דהא בקדמיתא אסתלק(ת) לעילא[2538] לעילא[2539] [וסליק] (וסלקת) להוא אתר[2540] (ס״א בקר) דאזדמן ביה[2541] תדירא השתא אתא בקר הא זמין לאתחברא בלילה וגם לילה הא זמינא היא אבל בגיניכון אתעכבו ואי אתון בעאן דא על מה אתון מתעכבי שובו שובו בתשובה כדין אתיו אתו לגבאי ונהוי כלא במדורא חדא וכלנא נתוב לאתרנא הדא הוא דכתיב (דברים ל ג) ושב יהו״ה אלהי״ך את שבותך והשיב לא נאמר אלא ושב תרין ושב ושב כתיב הכא אלא חד לכנסת ישראל וחד לקודשא בריך הוא הדא הוא דכתיב (דברים ל ג) ושב יהו״ה אלהי״ך את שבותך ושב וקבצך מכל העמים:

תרגום: אזי הקדוש ברוך הוא משיב להם, הרי שמירתי נמצאת, שהרי אני עתיד לקבל אותה ולהמצא עמה, זהו שנאמר ״אמר שומר״, אותו ששומר את הבית, בא בוקר וגם לילה, שהרי בהתחלה הסתלק למעלה למעלה, והעולה את אותו בוקר שמזומן אצלו תמיד, עכשיו בא בוקר, והרי הוא מזומן להתחבר עם הלילה. וגם לילה הרי היא זמינה, אבל בגללכם מתעכבים, ואם אתם רוצים את זה, על מה אתם מתעכבים, שובו שובו בתשובה, אז אתיו באו אלי, ונהיה כלנו במדור אחד, וכלנו נשוב למקומנו, זהו שנאמר ״ושב ה׳ אלהיך את שבותך״. ״והשיב״ לא נאמר אלא ״ושב״ פעמיים, ושב ושב כתוב כאן, אלא אחד לכנסת ישראל ואחד לקדוש ברוך הוא, זהו שנאמר ״ושב ה׳ אלהיך את שבותך [ורחמך] ושב וקבצך מכל העמים״.

מלכים, כי אינם המלכים עצמם במדרגה ראשונה, רק ממדתם אחר התיקון, כי אז נבררים מהם סוד הנשמות, ולכן נקראים בנים.

2533 דאצילות (רח״ו).

2534 לעיל כו ע״ב (הערת הזוהר).

2535 משה נ׳, דאיהו משנה מלכות, גימ׳ א״ל שד״י (רח״ו).

2536 ז״א (מ״מ).

2537 מלכות (מ״מ).

2538 אמא (מ״מ).

2539 אבא (מ״מ).

2540 בקר (דפ״ק).

2541 שהז״א מדורו בהיכל הבינה (מ״מ). עד ע״ב (הערת הזהר).

קמג עי׳ זהר ח״א כב ע״ב: קמו כלהו חברייא ואמרו רבי רבי וכי אית פרודא[2542] בין אבא ואמא דמסטרא דאבא איהו באורח אצילות ומסטרא דאימא בבריאה אמר לון חברייא חברייא לאו הכי הוא דהא אדם דאצילותא דכר ונוקבא הוה מסטרא דאבא ואמ״א ודא איהו (בראשית א ג) ויאמר אלהי״ם יהי אור ויהי אור יהי אור מסטרא דאבא ויהי אור מסטרא דאמ״א ודא איהו אדם דו פרצופין[2543] [אבל] (ו)להאי לית ביה צלם ודמות[2544] אלא אמא עלאה הוה ליה [חד] כנו״י דסליק לחושבן אלהי״ם וההוא כנוי איהו אור וחשך[2545] ובגין ההוא חשך דהוה בההוא כנוי[2546] אמר אבא דעתיד למחטי לאדם דאצילות [נ״א דבריאה] דאיהו אור[2547] לבוש עלאה [נ״א עליון] והאי איהו אור דברא קב״ה ביום ראשון דגנזו לצדיקייא וההוא חשך דאתברי ביומא קדמאה לרשיעייא כמה דאת אמר (שמואל א ב ט) ורשעים בחשך ידמו ובגין ההוא חשך דהוה עתיד למחטי לההוא אור לא בעא אבא לאשתתפא ביה ובגין דא אמר (בראשית א כו) נעשה אדם בצלמנו ההוא אור כדמותנו ההוא חשך דאיהו לבושא לאור כגוונא דגופא דאיהו לבושא לנשמתא[2548] הה״ד (איוב י יא) עור ובשר תלבישני חדו כלהו ואמרו זכאה חולקנא [דזכינא] (דאתינא) למשמע מלין דלא אשתמעו עד כען

תרגום: קמו כל החברים ואמרו, רבי רבי, וכי יש פירוד בין אבא ואמא, שמצד של אבא הוא בדרך אצילות ומצד האמא בבריאה. אמר להם, חברים חברים, לא כך זה, שהרי אדם של אצילות זכר ונקבה היה, מצד אבא ואמא, וזהו ״ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור״, יהי אור מצד האבא ויהי אור מצד האמא. וזהו אדם דו פרצופים. אבל לזה אין בו צלם ודמות אלא אֵם העליונה היה לה כינוי אחד שעולה לחשבון אלהים, ואותו כינוי הוא אור וחושך. ובגלל אותו חושך שהיה באותו כינוי, אמר אבא שעתיד לחטוא לאדם של אצילות (של בריאה), שהוא אור לבוש עליון. וזהו האור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון שגנז אותו לצדיקים, ואותו חושך שנברא ביום הראשון לרשעים, כמו שנאמר ״ורשעים בחושך ידמו״. ובגלל אותו חושך שהיה עתיד לחטוא לאותו אור, לא רצה אבא להשתתף בו. ובגלל זה אמר ״נעשה אדם בצלמנו״ אותו האור. ״כדמותנו״ אותו חושך שהוא לבוש לאור, כדוגמה שהגוף הוא לבוש לנשמה. זהו שכתוב ״עור ובשר תלבישני״. שמחו כולם ואמרו, אשרי חלקנו שזכינו לשמוע דברים שלא נשמעו עד עתה.

קמד עי׳ שעה״כ ה ע״ג: בז״א יש מוחין מצד אבא ומוחין מצד אימא, וכו׳ המוחין דאבא נק׳ חכמה ובינה חו״ג, וכן המוחין של אימא נק׳ ג״כ כך, וכו׳, מוחין דאבא הם כולם בחי׳ שמות של הוייות במילוים, ודאימא הם שמות דאהיה במילוים וכו׳ אמנם החסדים והגבורות להיות שאינן מוחין ממש אלא מכריעין, לכך אינם לא שמות הויה ולא שמות אהיה, כי שתי שמות אלו אינן אלא בחכמה ובינה בלבד כנודע, אבל החסדים והגבורות בין אותם דאבא ובין של אימא הם בחי׳ אחרת.

עי׳ ספר הליקוטים ישעיה פרק מ: או יאמר מי מדד בשעלו מים. הנה טיפת זו״ן הוברר ע״י אבא, שהוא מלביש זרוע ימני דא״א. והנה בימין יש ה׳ אצבעות, והם ה״ח. והנה אצבע, הוא סוד שם אהו״ה במילוי אלפי״ן, גימטריא אצבע, ובתוך כל אצבע יש חסד א׳, שהוא הוי״ה א׳.

ועי׳ שעה״פ אמור: ולכן נרמז שם אהו״ה, בר״ת, ׳הישראלית ׳את ׳השם ׳ויקלל, שהוא השם הנרמז גם בר״ת, (ויקרא כ׳ ו׳) ׳אל ׳האובות ׳ואל ׳הידעונים. וגם בר״ת, (בראשית א׳) ׳את ׳השמים

[2542] כי ר״ש אמר באדם דאצילות בעיקר אבא לאמא, ואדם דבריאה לא אשתתף ביה אבא, וא״כ ח״ו נראה דאית פירודא (רח״ו).

[2543] שני פרצופין כי מלת ד״ו פי׳ שנים ואינו נקרא אדם כי אם בהיותו עם נקבה כמש״ה זכר ונקבה בראם וגו׳ ויקרא את שמם אדם שניהם כא׳ נקראים אדם דוקא (ד״א).

[2544] עי׳ בהגר״א על תז״ח מ ע״ד ד״ה ולהאי לית וד״ה אלא אימא. פי׳ אדה״ר אין עיקרו מאו״א שהם צלם מאבא ודמות מאימא (מ״מ).

[2545] אלהים הנז׳ כלול מחו״ג שכל ספירה וספירה כלולה מחו״ג, ואדה״ר עיקרו מאור שהם החסדים וחוה נבראת מחשך שהם הגבורות (מ״מ).

[2546] עי׳ תיקו״ז טז ע״ב: ואתפשט קודשא בריך הוא מכל כנויין ומרכבות דמטטרו״ן דאינון כוז״ו במוכס״ז כוז״ו מצפ״ץ ואתמר ביה (ישעיה ל כ) ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך בההיא זמנא כי עין בעין יראו בשוב ה׳ ציון (שם נב ח) ואתפשט ממרכבות דלתתא ואתלבש במרכבה דיליה דאיהי אדנ״י שם המרכבה דא יהו״ה כנו״י דא אלהי״ם דסליק לחושבן אהי״ה אדנ״י ואיהו כנוי דתרין שמהן אלין וביה אתכסיין. בהגר״א: ויתלבש במרכבה כו׳ - ר״ל, שהשם הוא הוי״ה, והמרכבה אדנ״י. ובמט״ט הוא כוז״ו, שהוא עם הוי״ה בגימ׳ אדנ״י. וכינויו אלקים. ובמט״ט מצפ״ץ שהוא גימ׳ ש׳, כמנין אלקים דיודי״ן, ואז יהיו הכנויין ומרכבה, הכל שמות התורה שאינן נמחקין, שהן בספירות.

[2547] ר״ל שחוה שנבראת מחשך גרמה למחטי לאדה״ר שהוא אור (מ״מ).

[2548] כלומר עולם הבריאה (דע״ה ח״ב קיג ע״ב). בריאה היא לבוש האצילות, וכאן הוא בחינת עץ הדעת טו״ר ובבחינה זו הוא שחטא אדם הראשון (בהגר״א על ספד״צ כו ע״ג).

׳ואת ׳הארץ. והוא במלכות. ובכח שם זה, נקב נקב בין יצירה לעשיה כנזכר. ועי׳ פע״ח חנוכה ופורים פרק ו׳.

עי׳ ספר יצירה (פ״א מ״ג) עשר ספירות בלי מה במספר עשר אצבעות, בהגר״א: כי אצב״ע בגימ׳ שם אהו״ה במלוי יודי״ן, והוא חותם שנבראו בו שמים וארץ, כדכתיב (בראשית א א) ״את ״השמים ״ואת ״הארץ.

ועי׳ בהגר״א על תיקו״ז (עג ע״ב): חותמא דגושפנקא - טבעת שעשוי העטרה כעין טבעת, והיא טבעת המלך, והוא חותמא דגושפנקא דחתים שמים וארץ, בר״ת את השמים ואת הארץ, בדעת יחודא דהוי״ה אהי״ה בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, עכ״ל. פי׳ דבריו, שתכלית היחוד של יהו״ה ואהי״ה הוא לצרף אותיות א״ה של אהי״ה, עם ו״ה של יהו״ה.

ועי׳ שם (צח ע״ד): **דבהאי שמא אתבריאו כו׳** - אע״ג דע״ב הוא בחג״ת כנ״ל הוא ג״כ בנה״י ענבים לבנים ושחורים כמ״ש בז״ח שיה״ש אלא דבחג״ת הוא וה״ו ששם חו״ג פשוטים הנהגת השמים אבל בנה״י שהם מורכבים ונק׳ חסדי דוד לכן גם הוד ישר כמו ת״ת וכמ״ש בפ׳ בשלח על ת״ת ע״ש והן ג׳ ווין לכן כאן י״ח דשיח שהוא ג׳ ווין אבל שם וה״ו הוא אהו״ה דגושפנקא ו״ה הן בחו״ג ו׳ השני הוא דת״ת שכולל ב׳ אותיות א״ה כי ד׳ אותיות דגושפנקא הן ד׳ עיטרין שנוטלין חג״ת ויעקב נוטל שנים ועבז״ח שיה״ש נ״ב.

ועי׳ בית עולמים קפה ע״ב, ז״ל, הדעת מתפשט בין הידים שהוא הדעת לישן כמ״ש בס״י וכרת לו ברית בי׳ אצבעות ידיו והוא ברית הלשון[2549] שמתפשט עד סיום דידים עד האצבעות ושם הוא גמר מעשה ולכן שם אהו״ה שהוא שם הדעת במילוי אל״ף ה״י וי״ו ה״י גי׳ אצב״ע.

ועי׳ פת״ש א״א לט: ומשה זכה לבינה וה״ס שם אהו״ה הדעת הנמשך מנ׳ שערי בינה, סוד כ״ל.

קמה עי׳ בהגר״א בתיקו״ז (צח ע״ב): **דבה אתבריאו שמיא וארעא,** ר״ל כל א׳ מכ״ב אתוון, כמ״ש בזו״ח (שיה״ש נב ע״ד סו ע״ג) עש״ב, ולכן נאמר בכל א׳ ״את״ בלחודיה, והיא נק׳ אתה, בה׳ אותיות מנצפ״ך דבה, כידוע. וע׳ בסבא פ׳ משפטים (קד ע״א) ומ״ש בא״ז (רצ ע״א) דחכמה נק׳ אתה[2550], ג״כ על הגילוי הזה, והן כ״ח אתוון דעובדא דבראשית, כח אדני[2551], והוא בהשלים האָלף לאֶלף[2552], אני ראשון ואני אחרון (ישעיה מד ו), והוא השער הנו״ן[2553], דלא אתגליא בא״ב, שהוא הדעת במקומו[2554], אלף אדרין[2555], אלף בינה (שבת קד ע״א)[2556], ושאר כ״ב אתוון וכ״ז הם מ״ט שערים, דעת המתפשט, וזהו ״ואת דהארץ״, וכן הוא נ׳ שערי בינה באתוון[2557] ונקודין, וכן הוא ל״ב נתיבות באתוון ונקודין[2558].

קמו עי׳ זהר ח״א נח ע״א: ויאמר יהו״ה אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה (בראשית ו ז) רבי יוסי פתח (ישעיה נה ח) כי לא מחשבותי מחשבותיכם תא חזי כד בר נש בעי לנקמא מאחרא שתיק ולא אמר מידי דאילו אודעיה יסתמר ולא יכיל ליה אבל קב״ה לאו הכי עביד

[2549] עי׳ יהל אור על זהר (ח״ב רנו ע״ב): ברית הלשון הוא דעת, ברית התורה חיבור בין אב״א, בין מוחא וליבא, נשמתא ונשמתא לנשמתא, דלא מתפרדין לעלמין.

[2550] ז״ל: האי חכמתא אקרי עדן והאי עדן אתמשך מעדן עלאה סתימאה דכל סתימן ומהאי עדן אקרי שירותא בעתיקא לא אקרי לא הוי שירותא וסיומא ובגין דלא הוי ביה שירותא וסיומא לא אקרי אתה בגין דאתכסייא ולא אתגלייא ואקרי הוא ומאתר דשירותא אשתכח אקרי אתה ואקרי אב דכתיב (ישעיה סג) כי אתה אבינו.

תרגום: חכמה זו נקראת עדן. והעדן הזה נמשך מהעדן העליון הסתום מכל הסתומים, ומהעדן הזה נקרא תחילה. בעתיקא אינו נקרא, אין בו התחלה וסוף. ולפי שלא היו בו התחלה וסוף, לכן אינו נקרא ״אתה״, לפי שהוא מכוסה ואינו מתגלה ונקרא ״הוא״. וממקום שנמצא התחלה נקרא אתה, ונקרא אב, שנאמר ״כי אתה אבינו״.

[2551] עי׳ לעיל צז ע״א, ועי׳ במדבר (יד יז) ועתה יגדל נא כח אדנ״י כאשר דברת לאמר.

[2552] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2553] עי׳ לעיל פד ע״ג ד״ה אר״א וכי מאן, וכן נב ע״ד ד״ה ובג״ד אתקריאת.

[2554] פי׳ חסר התגלות הדעת הזאת, עי׳ ע״ח שער כה״ דרוש ב (ב) אות יז בענין א״ל דעות ה׳, וכן שם דרוש ו, עי׳ דברי רבינו בספד״צ ד ע״ג ההבדל בין אוירא ואשא לאוירא דכיא ואשא דכיא.

[2555] עי׳ אד״ר קלו ע״א: בחללא תליתאה נפקין אלף אלפין אדרין ואכסדראין דדעתא שרייא עלייהו.

[2556] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2557] עי׳ לעיל מב ע״א.

[2558] עי׳ דברי רבינו בס״י ג ע״ב: ל״ב נתיבות הן עשר נקודות וכ״ב אותיות (זהר בראשית קד ע״ב), שחו״ב כלולים זה בזה בסוד הבן בחכמה וחכם בבינה כמ״ש למטה (משנה ד׳). ולכן כל הל״ב נתיבות ג״כ בבינה, ל״ב אלהים דעובדא דבראשית.

לא עביד דינא בעלמא עד דאכריז ואודע להו זמנא תרין ותלתא בגין דלא איתאי דימחי בידיה דיימא ליה מה עבדת ולא יסתמר מניה ולא יכיל לקיימא קמיה

תא חזי ויאמר יהו״ה אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה אודע לון על ידא דנח ואתרי בהון כמה זמנין ולא שמעי בתר דלא שמעו אייתי עליהון דינא ואוביד לון מעל אפי ארעא.

תרגום: ״ויאמר ה׳ אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה״. רבי יוסי פתח, ״כי לא מחשבותי מחשבותיכם״, בא וראה, כשבן אדם רוצה לנקום מאחר, הוא שותק ולא אומר דבר, שאם יודיע לו ההוא ישמור ולא יוכל לו. אבל הקדוש ברוך הוא לא עושה כך, שלא עושה דין בעולם עד שמכריז ומודיע להם פעם פעמיים ושלש, כי אין מי שימחה בידו שיאמר לו מה עשית, ולא ישמר ממנו ולא יוכל לעמוד לפניו.

בא וראה, ״ויאמר ה׳ אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה״, הודיע להם על ידי נח והתרה בהם כמה פעמים ולא שמעו. אחר שלא שמעו, הביא עליהם דין והאביד אותם מעל פני הארץ.

קמז עי׳ אד״ר קמד ע״א: ואי תימא אדם דלתתא בלחודוי לאו לאפקא כלל משום דלא קאים דא בלא דא ואלמלא חכמה סתימא דכלא כלא אתתקן כמרישא הה״ד (משלי ח יב) אני חכמה שכנתי ערמה אל תקרי שכנתי אלא |ושכינתי| (שיכנתי) ואלמלא האי |תקונא דלאדם לא קאים עלמא ה״ה| (כמה) דכתיב (שם ג יט) יי׳ בחכמה יסד ארץ וכתיב (בראשית ו ח) ונח מצא חן בעיני יי׳:

תרגום: ואם תאמר, שרק את אדם התחתון אין להוציא כלל משום שאין קיימת זה בלא זה. ואם לא החכמה סתימאה של הכל, היה הכל נתקן כבתחילה. וזהו שנאמר ״אני חכמה שכנתי ערמה״ אל תקרי ״שכנתי״, אלא שכינתי (שיכנתי). ואם לא זה האדם, לא היה קיום לעולם. וזהו שנאמר ״ה׳ בחכמה יסד ארץ״ ונאמר ״ונח מצא חן בעיני ה׳״.

מאיר האדרא: ״ויאמר יי׳ אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה וגו׳ לאפקא אדם דלעילא״ - העוונות של דור המבול גרמו פגם בז״א, ומבחינה זו הגיע זה הפגם עד לע״ק ג״כ, שכן הוא סילק את תיקוניו מז״א, וכמ״ש ״לא ידון רוחי באדם״ (**בראשית ו ג**) דהיינו אדם דלעילא, דלא נשיב רוחא דחיי מחוטמא דע״ק. ולכן לא נאמר ״האדם אשר בארץ״ או ״אשר באדמה״ וכיו״ב אלא ״האדם אשר בראתי״, דהיינו האדם דלעילא דהיינו ז״א. ומ״ש ״לא ידון״, ר״ל שלא יתלבש רוחי בז״א, שבנין ז״א עצמו לא התבטל, שהרי הם נצרכים לשם השלמת העולם, וכפי שיצאו אח״כ על ידי נח ובניו, ובכך יתוקנו כל הנשמות של דור המבול ג״כ, ולא בטלו כי אם לפי שעה. וכן יתוקן ד״ז שהיו נפרדים מסט׳ דאצילות, ונשארו בבחינת בריאה לבד וכו׳, וזהו מש״כ ״אשר בראתי״ דהיינו מסט׳ דבריאה, ״מעל פני האדמה״, ר״ל שנכרתו מנוק׳ דאצילות, המכונה ״אדמה״ (ב״ע רנה ע״ב). **״ואי תימא אדם דלתתא בלחודוי לאו לאפקא כלל״** - כוונתו שבז״א, ה״ה אדם דלעילא, לא היה פגם כלל, והיינו ״לאו לאפקא כלל״, ר״ל שלא מיעט את האדם דלעילא בפועל על ידי מיחוי וביטול, אמנם כבר הגיע לשם עצבות וכו׳. והענין כיצד אירע פגם זה עכ״פ, שהרי ז״א הוא לפי הנהגת התחתונים, ובהכרח לא ימלט שגם לז״א הגיע איזה פגם כש״ה (ב״ע רנה ע״ב). **״משום דלא קאים דא בלא דא״** - השפעת העליונים תלויה באותם תיקונים דלתתא (ב״ע רנה ע״ב).

״ואלמלא חכמה סתימא דכלא, כלא אתתקן כמרישא״ - במ״ס נעשה הכל (בהגר״א על תיקו״ד קלח ע״א ד״ה א׳). כלל תיקון העולם נעשה על ידי התורה דנפיק ממו״ס (ב״ע רנה ע״ב), דהיינו החכמה העליונה, ה״ה אוירא (ב״ע רנו ע״ב). **״הה״ד אני חכמה שכנתי ערמה (משלי ח), אל תקרי שכנתי אלא שכינתי״**[2559] **(ס״א שיכנתי)** - ר״ל שבה אתיישב עלמא (ב״ע רנו ע״א).

קמח עי׳ זהר ח״א נה ע״א: וא״ר יהודה כתיב (שם ה ג) ויולד בדמותו[2560] כצלמו משמע דבנין אחרנין לא הוו (בדמותו כצלמו ומלה דא הוא) [בדיוקנא דיליה[2561] ודא בדמותו כצלמו בתיקונא דגופא ובתיקונא דנפשא בארח מישר] |נ״א ומלה דא הוא כמה דאתמר ואמר רבי אבא משמיה דרבי ייסא| כמה דאמר רבי שמעון משמיה דרב |ייבא| (ייסא) סבא בנין אחרנין באתדבקותא דזוהמא[2562] דנחש וההוא דרכיב ביה [דאיהו סמאל] הוו ובגיני כך לא הוו בדיוקנא דאדם

ואי תימא הא אמרת דהבל מסטרא אחרא הוה הכי הוא אבל תרוייהו לא הוו בדיוקנא דלתתא[2563] אמר [ליה] רבי יוסי והא כתיב (שם ד א) והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין (ולא) [א״ל הכי הוא אבל תרווייהו לא הוו בדיוקניה דלא] כתיב ויולד את קין ואפילו בהבל לא

[2559] ב״ע רנו ע״א גורס את המוסגר ו״שכינתי״ ל״ג.

[2560] עי׳ בסי׳ ט (הערת הזוהר).

[2561] עם היות שהיה הבל מצד הקדושה עכ״ז לא היה בצלם ודמות של אדם והענין שהבל היה בו נשמה קדושה דהיינו נשמת שת כדפי׳ (אור יקר).

[2562] ח״ג עו ע״ב וכן הוא באד״ר קמג ע״א (לש״ו).

[2563] אפילו הבל לא היה בדמותו ובצלמו של אדם (רח״ו). פי׳ אע״פ שהבל יש בו קדושה יותר מקין, מ״מ קצת זוהמא יש בו, ולכך לא היה גם הוא בצלם אדם אלא שת דווקא (מ״מ).

כתיב ויולד אלא ותוסף ללדת את אחיו את הבל[2564] ודא הוא רזא דמלה אבל בהאי מה כתיב (שם ה ג) ויולד בדמותו כצלמו רבי שמעון אמר מאה [ותלתין] (ועשר) שנין אתפרש אדם מאתתיה[2565] וכל אינון מאה [ותלתין] (ועשר) שנין הוה אוליד רוחין ושדין בעלמא[2566] בגין ההוא חילא דזוהמא דהוה שאיב ביה כיון דחסיל מניה ההוא זוהמא תב וקני ודאעדי לאנתתיה[2567] ואוליד בר כדין כתיב ויולד בדמותו כצלמו

תרגום: ואמר רבי יהודה, כתוב ״ויולד בדמותו כצלמו״, משמע שבנים אחרים לא היו (בדמותו כצלמו, ודבר זה הוא) בדמותו. וזה ״בדמותו כצלמו״ בתיקון הגוף ובתיקון הנפש בדרך ישר. (ודבר זה הוא כמו שנאמר. ואמר רבי אבא בשם רבי ייסא) כמו שאמר רבי שמעון בשם רבי ייבא הזקן, בנים אחרים בהתדבקות זוהמת הנחש, ואותו שרוכב עליו, שהוא סמא״ל היו, ולכן לא היה בדמות אדם.

ואם תאמר, הרי אמרת שהבל היה מצד אחר, כך הוא, אבל שניהם לא היו בדמות שלמטה. אמר (לו) רבי יוסי, והרי כתוב ״והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין״, ולא (אמר לה כך הוא, אבל שניהם לא היו בדמותו, שלא) כתוב ויולד את קין, ואפילו בהבל לא כתוב ויולד, אלא ״ותוסף ללדת את אחיו את הבל״, וזהו סוד הדבר. אבל בזה מה כתוב, ״ויולד בדמותו כצלמו״. רבי שמעון אמר, מאה ושלושים שנים נפרד אדם מאשתו, וכל אותם מאה ושלושים השנים היה מוליד רוחות ושדים בעולם, בגלל אותו כח הזוהמא שהיה שאוב בו. כיון שחיסל ממנו אותה הזוהמא, שב וקנא (שעבר) את אשתו והוליד בן, אז כתוב ״ויולד בדמותו כצלמו״.

קמט עי׳ זהר ח״ב קסח ע״א: תו אתגלגלו אתוון לאתקנא עקימא[2568] ואתהדרו לאולדא קינן[2569] האי תקונא דקין ואתתקן תחותיה ואתהדרו אתוון לבסמא עלמא מעקימו דהוה מהללאל מ׳ סופא דאתוון דאדם ה׳ ולו׳[2570] תקונא דאתוון דהבל ובגין דלא הוה חייבא כקין לא אתחלפו אתוון משמיה[2571] בר חד ודבאתר ב׳ הוה א׳ למהוי תקונא יתיר:

[2564] לאחר שנתפתתה חוה מהנחש ואכלה מעץ הדעת נתפתתה עוד כי בא עליה ונולדו על ידי זה קין והבל (דע״ה ח״ב קמו ע״ד).

[2565] בבחינת ״סירס את הזכר״ (ב״ב דף עד ע״ב) (דע״ה ח״ב ס ע״ד). הגם שבכל אדם הוה ענין כזה פגם גדול רח״ל, אבל לאדם וחוה היה זה לתיקון ולזכות, שכן עי״ז נדחה מהם הרע לחוץ ואח״כ הולידו את שת שהיה כבר בדמותו כצלמו (דע״ה ח״ב קמז ע״ב).

[2566] עי׳ עירובין יח ע״ב כי כ״ז היה בש״ז דחזא לאונסיה ועי׳ זוהר הרקיע לג ריש ע״ב [הגם שבכל אדם הוה ענין כזה פגם גדול רח״ל, אבל לאדם וחוה היה זה לתיקון ולזכות, כי עי״ז נדחה מהם הרע לחוץ, והולידו אח״כ לשת שהיה בדמותו כצלמו] (לש״ו), ועי׳ דע״ה ח״ב קמז ע״ג: כל זמן שהיה רואה בעצמו שנאחז הזוהמא בו ובחוה, היה אסור לו להתקרב אליה, כדין שוכב עם טמאה.

[2567] היסוד בעצמו הוא הוי״ה אחת, כי כל ספירה יש בה הוי״ה א׳, וה׳ הויו״ת דה׳ חסדים הנכללים בו, ויורדים שם, להנתן דרך בו ביסוד הנקבה, הרי הם ששה הויו״ת, כמנין יוסף. [עי׳ זהר] ויקהל ריא ע״א וז״ל, כדין חד צדיק אלביש קנאה וכו׳. והענין הוא, כי הנה יוסף בגימטריא קנאה, והוא הצדיק דאלביש קנאה, וכו׳ וז״ס מ״ש רז״ל (סוטה ג ע״א) אין אדם מקנא לאשתו אא״כ נכנס בו רוח טהרה [טהרה מאמא (עמק המלך שי״ד פס״א)]. כי אז הוא מסטרא דיוסף, צדיק עליון, שהוא בגימטריא קנאה כנז׳ (שעה״פ ויצא). האדם שהוא אוהב את אשתו גורם לו קנאה. ואין הקנאה באה אלא מן אהבה רבה שיש ביניהם, נמצא, כי הקנאה היא מעלה ושלימות היא, ואינה פחיתות (ספר הליקוטים - פרשת לך לך - פרק יג). ודע, כי כל מי שיש לו קנאה במילי דשמיא, עליו ארז״ל אין אדם מקנא לאשתו, אא״כ נכנסה בו רוח טהרה. אבל מי שיש לו קנאה במילי דעלמא, הוא מהם, לפי שהיא קנאה הנמשכת מן החיצונים (שער הגלגולים הק׳ כג).

חזר וקנא לאשתו (ד״א).

[2568] ב׳ בחינות שהם קיל והבל שנתקלקלו קלקולם במקומם עומד, לזה ״אתגלגלו אתוון לאתתקנא עקימו״ ממש יתוקנו קין והבל ואל תשיביני מענין הבל דהיינו שת שאין הכוונה לתקן הנפש אלא לתקן פגם הנמצא בעולם וחרבנו בנפילתו אלו (אור יקר).

[2569] הנה קין היה תולדה דנחש, וטעם ג׳ אותיות אלו מורה: ק׳ היא בחינה הממציאה החצונים לחוץ כדפי׳, ונתחברה עם אדם וחוה, אדם דא ן׳ וחוה דא י׳ ובשיתוף שלשתם יצא קין לעולם, והיינו שהבינה היא ן׳ פשוטה, משם יתעוררו הדינים על ידי השפעתם למטה בי׳ זעירא ונעשה קין, פירוש קינא דמסאבותא, ועתה הם קינן דהיינו תיקוני הקלי׳ לידבק בהם במועיל ויהיו תועלת לעולם להשתמש המלכות שהיא נ׳ כפופה ולכך נתפשטה נ׳ כפופה בהם להראות ומלכותו בכל משלה, כדפי׳ בתיקו״ז עשר אתוון יו״ד ה,א וא״ו ה״א מתפשטות בעשר קליפין לאכפיא לון (אור יקר).

[2570] ״ה׳ ול״ נמחק במ״מ, ובמקומו איתא ״הל״.

[2571] קשה דמשמע דאי הוה חייבא כקין היו מתחלפים אותיות שמו. והרי קין שנתגלגל בקינן לא נתחלף ממנו שום אות. וי״ל שהבל ניתקן במהלאל לגמרי וכלך אי וה חייבא בקין היו מתחלפים וכו׳. אבל קין אע״פי שנתקן קצת בקינן לא נתקן לגמרי ולכך לא נתחלפו אותיות שמו (מ״מ).

תרגום: עוד התגלגלו האותיות לתקן את העקום, וחזרו להוליד את קינן. זה התקון של קין, ונתקן תחתיו, וחזרו האותיות לתקן את העולמות מהעקמימות שהיתה. מהללאל, מ׳ סוף של אותיות אדם, ה׳ ול׳ תקון של האותיות של הבל. ומשום שלא הרשיע כמו קין, לא התחלפו האותיות משמו, פרט לאחת שבמקום ב׳ היתה א׳, להיות תיקון יותר.

קנ עי׳ זהר ח״א נד ע״ב: ואמר רבי יצחק[2572] מההיא שעתא [דקטיל קין להבל] דאתפרש אדם מאתתיה [תקין וצ״ל תרין] רוחין נוקבין הוו אתיין ומזדווגן עמיה ואוליד] (אוליד) רוחין ושדין דשאטן בעלמא ולא תקשי לך האי[2573] דהא בר נש כד איהו בחלמיה אתיין רוחין נוקבין וחייכן עמיה ומתחממן מניה ואולידין[2574] לבתר ואלין אקרון נגעי בני אדם ולא מתהפכן אלא לדיוקני בני נשא[2575] ולית לון שערין ברישא[2576] ועל דא כתיב[2577] בשלמה (שמואל ב ז יד) והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם ואפילו כהאי גוונא רוחין דכורין אתיין לנשי עלמא ומתעברן מנייהו ואולידן רוחין וכלהון נגעי בני אדם אקרון.

תרגום: ואמר רבי יצחק מאותה שעה שהרג קין את הבל, שנפרד (נפרד) אדם מאשתו, שתי רוחות נקבות היו באות ומזדווגות עמו, והוליד רוחות ושדים שמשוטטים בעולם. וזה לא יקשה לך, שהרי כשאדם חולם, באות רוחות נקבות וצוחקות עמו ומתחממות ממנו ומולידות אחר כך, ואלה נקראים נגעי בני אדם, ולא מתהפכים אלא לדמויות בני אדם, ואין להם שערות בראש, ועל זה כתוב בשלמה ״והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם״. ואפילו כדוגמא זו רוחות זכרים באים לנשות העולם, והן מתעברות מהם ומולידות רוחות, וכולם נקראים נגעי בני אדם.

ועי׳ לעיל אות קמח, ועי׳ עוד ח״ג עו ע״ב.

קנא עי׳ זהר ח״ב קסה ע״א: ועלזו לפניו מלפניו לא כתיב אלא לפניו[2578] דהא לית מאן[2579] דינדע ביה כלום אבל לפניו מאן דעייל לקמיה דהאי רקיע אצטריך למיעל בחדוה[2580] ולא בעציבו כלל בגין דהאי רקיעא גרים[2581] דתמן לא שריא[2582] עציבו[2583] ורוגזא כלל דהא תמן כלא איהו בחדוה.

ועל דא כהן גדול[2584] דקיימא לקמיה[2585] לא הוה עאל לבי קודשא בר בחדוה[2586] ולאחזאה חדוה דהא אתרא גרים ועל דא כתיב[2587] (שם ק ב) עבדו את יהו״ה בשמחה באו לפניו ברננה דהא אצטריך דלא לאחזאה בה עציבו[2588].

[2572] לגלגל הענין ששת עיקר בנין העולם (רח״ו).

[2573] ולא יקשי לך האי האיך הרוחות הדקות מתעברות מאדם הגשמי (אור יקר, רח״ו).

[2574] אינם מתעברות מהזרע ממש אלא מחום תאות העבירה הם מתחממות והם יולדות משחיתים שכמותן (אור יקר, רח״ו).

[2575] כי הרכבתם מאדם (רח״ו).

[2576] אפשר שהשערות הם מורין ענין קווצותיו תלתלים שחורות כעורב שהם כוחות מלמעלה ואלו אין להם אותה אחיזה ושמעתי כי השער הם שרשים אשר לאדם שהוא מושרש למעלה ואלו בלי שערות להורות שאין להם שורש למעלה (אור יקר, ורח״ו). ועי׳ לקמן קסט ע״ב.

[2577] לעיל יט ע״ב (ד״א).

[2578] עי׳ ע״ח שער טו פרק ג: בינה נקרא מלפני ה׳ שהוא יותר פנימי מן הוי״ה, אבל המלכות נקרא לפני ה׳ שהוא לפניו של הת״ת, ועי׳ עוד זהר תרומה קע ע״ב.

[2579] פי׳ אבא שהוא מלפני הבינה (מ״מ).

[2580] מפני שהיא הבינה בעלת השמחה ודאי, והיא רחמים ממתקת הדינים ומהפכן לשמחה, וזהו סוד ועבד הלוי הוא ואם ח״ו יעורר עציבות שהעצבות הוא ענין הדין, ואם ח״ו יכנס כאן בעצבות יעורר הדין במקום שאין ראוי (אור יקר).

[2581] שהעבודה אליו תהיה בשמחה (אור יקר).

[2582] הן אמת שעיקר התעוררות הדין משם, אבל אין הענין בו מצד עצמו אלא מצד מקור הגבורה שבו, אבל בו בעצמו לא שריא אלא מתעורר ממנה (אור יקר).

[2583] בכל המדות למטה נאחז הדין, מפני שאברהם יצא ממנו קליפת ישמעאל וכו׳, אמנם מהבינה ולמעלה אין דין ולא קליפה ולא רוגז נאחז, וזה הנכנס שם בעציבות ח״ו פוגם המדה הזו (אור יקר).

[2584] הענין שהבינה הוא היכל קדש הקדשים כדפי׳ וכהן גדול הוא מיכאל שר החסד שהוא עומד בהיכל הרצון (אור יקר).

[2585] במדות חסד לפני הבינה (אור יקר).

[2586] ולכך לא היה מתודה אלא בחוץ ובהכנסו פנימה ברחמים בשמחה, ולכך שם תפלתו קצרה (אור יקר).

[2587] עם היות שאמר עבדו את ה׳ עם היות שמורה שם זה על ת״ת, אינו אלא ע״ד כתיב על הבינה, שגם בה יצדק שם ה׳ בשמחה שתעוררו כנגד הבינה שמחה (אור יקר).

[2588] ח״ו שהוא פוגם ומעורר הדינים משורשם (אור יקר).

ואי תימא[2589] אי הכי האי מאן דאיהו בצערא ובדוחקא דלא יכיל למחדי לביה ומגו דוחקיה אית ליה למתבע רחמין[2590] קמי מלכא עלאה[2591] אי הכי לא יצלי צלותא כלל[2592] ולא ייעול בעציבו כלל דהא לא יכיל למחדי לביה ולאעלא קמיה בחדוה מאי תקונא אית ליה להאי בר נש.

אלא ודאי הא תנינן כל תרעין ננעלו ואסגירו ותרעין דדמעין[2593] לא אסגירו ולית דמעה אלא מגו צערא ועציבו וכל אינון דממנן על אינון תרעין כלהו מתברין גזיזין ומנעולין[2594] ועיילין אינון דמעין וההיא צלותא עאלת קמי מלכא קדישא[2595].

כדין ההוא אתר[2596] איתי ליה דוחקא מההוא עציבו[2597] ודוחקא דההוא בר נש כמה דאת אמר (ישעיה סג ט) בכל צרתם לא[2598] צר[2599] תיאובתיה דההוא עלמא עלאה[2600] לגבי האי אתר[2601] כדכורא דתיאובתיה תדיר לגבה דנוקבא[2602] כד מלכא עאל[2603][2604] לגבי מטרוניתא[2605] אשכח לה בעציבו כדין כל מה דאיהי בעאת[2606] בידהא אתמסר[2607] וההוא בר נש[2608] וההיא צלותא לא אהדר בריקניא[2609] וקודשא בריך הוא חייס עליה[2610] זכאה חולקיה דההוא בר נש דאושיד דמעין קמי קודשא בריך הוא בצלותיה[2611].

תרגום: ועלזו לפניו לא כתוב מלפניו אלא לפניו שהרי אין מי שידע בו כלום אבל לפניו מי

[2589] הענין שהבקשות מלמעלה הם כל ענין וענין בספירה ידועה, וכענין חנה דכתיב ותתפלל חנה על ה׳ ופי׳ על ה׳ אל מדת הבנים משום דלאו בזכותא תליא אלא במזלא ולפעמים יהיה חשוך בנים כחנה דכתיב ובכה תבכה והנה מתוך צערו מתפלל, שאם תאמר ישמח ואח״כ יתפלל אי אפשר (אור יקר).

[2590] וענין בקשתו אפשר שיהיה בני חיי ומזוני שהוא למעלה (אור יקר).

[2591] אם כן מה יעשה (אור יקר).

[2592] מפני שבהזכירו צערו בתפלתו לא יעמוד לבו שלא יצטער (אור יקר).

[2593] עי׳ זהר ח״א רכג ע״א בענין לאה.

[2594] ובכח הבינה כולהו מתברין מנעולין משאר השערים, כדי שיכנס עד שערי דמעה, שאין שערי דמעה השערים הראשונים, שהרי שערי דמעה פנימיים הם, וכל מה שבין האדם ועד שערי דמעה הם נעולין אלא שבהיות האדם שופך דמעה, מיד כח שערי דמעה שהם למעלה, יורד ופותח כל השערים כדי שיכנסו דמעותיו דרך השערים עד למעלה, וכן בהיכלות יש שערים ידועים לשערי דמעה (אור יקר).

[2595] היינו הת״ת מצד הבינה, מלכא, ומצד החכמה קדישא (אור יקר). פי׳ בינה (מ״מ).

[2596] מלכות שהיא בוכה תמיד והיא בעלת הדמעה (אור יקר). מלכות (מ״מ).

[2597] מפני שכל איזה עוני שבאדם וחסרון מצדה ואם האדם מתגאה ומתגבר ואינו בוכה ואינו נכנע אינו בה ואינה משתתפת בצרתו ואם האדם בוכה ומצטער מיד היא מצטערת עמו ומצר בצרתו (אור יקר).

[2598] לו (אור יקר).

[2599] תימא מאי ראיה, דאלו התם לו צר לוא״ו צר, או לא צר לאלף צר, ועוד צרתם כתיב לא בכייתם ועוד בכל צרתם בכל אי זו צרה לזה נראה לי דלא מייתי ראיה אלא סתם שיש צער גבוה בצער הדיוט ומרבים לאיזה צער ליחיד בבכיה קא מייתי ראיה, אמנם התם ברבים ולמעלה בלא בכיה והכא ביחיד בבכיה צרה המגעת למלכות (אור יקר).

[2600] פי׳ בינה (אור יקר, מ״מ).

[2601] מלכות המתמרמרת בצרת השופך דמעה בתפלה (אור יקר). מלכות (מ״מ).

[2602] דחלק הזכר היא הבינה שהרי לענין הזווג תפארת גופא, ג״ר רישא, ואין זווג פחות מכל הספירות יחד (אור יקר).

[2603] ״כד מלכא עאל״ נמחק באור יקר, ובמקומו איתא ״כמלכא״.

[2604] והיינו טעם השמעת תפלה, שעם היות שאינו ראוי כיון שהשכינה מצירה עמו מיד יענוהו (אור יקר).

[2605] ור״ל כשהבינה נכנסת אצל המלכות לתקנה, מוצאה אותה עצבה ואזי הבינה חייס על ההוא בר נש א״נ י״ל כד מלכא וכו׳ היינו כשנכנס הז״א אצל המלכות ונה״י דאימא בתוכו, נמצא כאלו הבינה היא שנכנסה (מ״מ).

[2606] אפילו לזה שאינו הגון (אור יקר).

[2607] והיינו בערכה שהיא עולה בתפלת הדמעות ומתייחדת למעלה (אור יקר).

[2608] לענותו מיד אפשר שלא יענוהו מפני שאין ראוי אותו ענין וכיוצא (אור יקר).

[2609] אמנם אפשר שיתעכב הכל לפי מה שהוא הענין (אור יקר).

[2610] ובוחר לו צד הטוב ברחמי הקב״ה עליו, שלפעמים שואל מה שאין הגון לו שיזיקוהו ולא יועילהו (אור יקר).

[2611] שעתה שאינה תפלה פרטית לו אלא דרך כלל הוא מזדווג עם השכינה ונזכר בתפלתו עמה זהו מעלה אחרת שהיא צורכי שמים לא צורך עצמו, וזהו מעלתו גדולה שהוא אדרבה מצד בצרת השכינה לא השכינה מצרתו זה מעלה נפלאה (אור יקר)

שנכנס אצל הרקיע הזה צריך להיכנס בשמחה ולא בעצב כלל משום שהרקיע הזה גורם ששם לא שורה עצב ורגז כלל שהרי שם הכל בשמחה.

ועל זה כהן גדול שעומד לפניו לא היה נכנס לבית הקדש רק בשמחה ולהראות שמחה שהרי המקום גורם ועל זה כתוב עבדו את ה׳ בשמחה באו לפניו ברננה שהרי צריך שלא להראות בו עצב.

ואם תאמר אם כך מי שהוא בצער ודחק שלא יכול לשמח את לבו ומתוך דחקו יש לו לבקש רחמים לפני המלך העליון אם כך לא יתפלל תפלה כלל ולא יכנס בעצב כלל שהרי לא יכול לשמח את לבו ולהיכנס לפניו בשמחה מה התקון שיש לאדם הזה.

אלא ודאי הרי שנינו כל השערים ננעלו ונסגרו ושערי דמעות לא נסגרו ואין דמעה אלא מתוך צער ועצב וכל אותם הממנים על אותם השערים כולם משברים חתיכות קשות ומנעולים ומכניסים אותן דמעות ואותה תפלה נכנסת לפני המלך הקדוש.

ואז לאותו מקום יש דחק מאותו עצב ודחק של אותו אדם כמו שנאמר בכל צרתם לא (לו) צר תשוקת אותו העולם העליון למקום הזה כזכר שתשוקתו תמיד אל הנקבה כשנכנס המלך למלכה ומוצא אותה בעצב אז כל מה שהיא רוצה נמסר בידיה ואותו אדם ואותה תפלה לא חוזרת ריקם והקדוש ברוך הוא חס עליו אשרי חלקו של אותו אדם ששופך דמעות לפני הקדוש ברוך הוא בתפלתו.

מהזהר משמע שיש ב׳ סוגי תפילות, א׳ של צער וא׳ של שמחה. אמנם יש עוד פן בחיוב שמחה בתפילה והוא, שכל תפילה היא זיווג, ואין זיווג אלא ברצון.

ועי׳ זהר ח״א דף קסט ע״א: קב״ה תאיב לצלותהון דצדיקייא[2612] בשעתא דאצטריך לון[2613] בגין דידעי לרצויי למריהון[2614] מה כתיב ביה ביעקב אלה״י אבי אברהם ואלה״י אבי יצחק יהו״ה האומר אלי שוב וגו׳ו אעטר ואקשר[2615] קשורא בקשירו[2616] חד כדקא חזי[2617] אלה״י אבי אברהם לימינא ואלה״י אבי יצחק לשמאלא האומר אלי[2618] הכא תלי מלה לאתעטרא לאתריה בינייהו שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך.

תרגום: הקדוש ברוך הוא תאב לתפלות הצדיקים בשעה שצריך להם, משום שיודעים לרצות את רבונם. מה כתוב ביעקב, ״אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק ה׳ האומר אלי שוב״ וגו׳. התעטר ונקשר קשר בקשר אחד כראוי. ״אלהי אבי אברהם״ לימין, ״ואלהי אבי יצחק״ לשמאל, ״האומר אלי״ כאן תלה הדבר להתעטר למקומו ביניהם, ״שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך״.

ועי׳ לקוטי הש״ס (חגיגה): בתי בראי ובתי גוואי. דע כי הנצח והוד נקראים בחי׳ בראי אבל פנימיותם עצמם נקראים גוואי כי שם הבכיה על העדר עליית הפנימיות אך למעלה הוא עוז וחדוה במקומו. ועי׳ ב״ע (קכג ע״ב): וז״ס הגלות שנק׳ לילה שבגלות ההוא גננא לא עאל בגינתי׳ ואז כל חדו לא אשתכח כמ״ש רז״ל מיום שנחרב בית המקדש אין שמחה לפני הקב״ה וכו׳ ואמרו כאן בבתי גוואי כאן בבתי בראי ר״ל בע״ק כתיב עוז וחדוה במקומו ששם אין פגם כלל ואין שם שינוי שאינו תלוי בעבודת התחתונים וז״א נקרא בתי בראי שעומד לבר מפרסה ולמטה דע״ק וכמ״ש בס״ד ריש פ״ב.

[2612] וז״ס שהקב״ה מתאוה לתפילתן של צדיקים שהם סוד מ״נ העולים מתתא לעילא בסוד אור חוזר (ליקוטי תורה תהלים).

[2613] שהיא מרוחקת או שאין לה זיווג כלל, מיד היא מושכת צרה אל הצדיקים מפני שהם יודעים לקשטה ולקשרה למעלה (אור יקר). הוקשה לו דאם חביב עליו תפלת הצדיקים א״כ ח״ו שולח להם לעולם פחד ויסורין כדי שיתפללו. לז״א דבשעה שצריכים לתפלה לעתים רחוקות אז הקב״ה חביב תפלתם אצלו ומ״ש שנעקרו האמהות כדי שיתפללו י״ל כי לקרב תועלתם ולהוסיף על שכרם מעקרן שיתפללו אבל להטיל עליהם פחד כדי שיתפללו לא (נ״א).

[2614] להתרצות מן הרצון העליון רחמים פשוטים למתק הדינים בסוד הזיווג (אור יקר).

[2615] הענין שאין מייחד כראוי אלא יעקב, ולזה אמר כדקא חזי ליה, והיה היחוד הזה בכמה עניינים. ראשונה, אמר אלהי אברהם ואלהי יצחק להעטיר האבות במדתם, וז״ש ״אעטר״, ועוד הוסיף אבי אבי לקשרם עמו בקו האמצעי, ועוד הוסיף ו׳, ואלהי אבי יצחק, להורות על קו האמצעי הקושר שתי הקצוות יחד, ועוד אמר ה׳ האומר אלי וכו׳, דהיינו להוסיף עוד יחוד על יחוד (אור יקר).

[2616] בקשורא (דפ״ו)

[2617] והוסיף על קשירו חד דהיינו אבי אבי (אור יקר).

[2618] הכא תלי מלה לאתעטרה באתריה, הוא במדתו, בת״ת בינייהו יעקב מרכבה בת״ת, בין אברהם ויצחק. ועם היות שקשר המדות לא קשר עצמו ולא נתעטר במדתו אלא בזה (אור יקר).

קנב עי׳ זהר ח״א ט ע״ב: לבתר דאתתרך מעל אפי ארעא [נחית לתמן ועביד] (נחתי לתמן ועבדי) תולדות[2619] ואשתבש תמן דלא ידע כלום[2620] ואיהו ארעא כפילא[2621] דאתכפל מחשוכא ונהורא[2622] ואית תמן תרין ממנן שליטין די שלטין דא בחשוכא ודא בנהורא ותמן קטרוגא דא בדא[2623] ושעתא דנחית לתמן קין אשתתפו דא בדא ואשתלימו כחדא וכלא חזי דאינון תולדות דקין ועל דא אינון בתרין ראשין[2624] כתרין חיוון בר [דכד ההוא] (דההוא) נהורא[2625] שליט נצח דיליה ונצח על אחרא

תרגום: לאחר שגורש מעל פני הארץ ירד שם ועשה תולדות, והשתבש שם שלא ידע כלום. והיא ארץ כפולה שנכפלה מחושך ואור. ויש שם שני ממונים שליטים ששולטים, זה בחושך וזה באור, ושם קטרגו זה בזה. ובשעה שירד לשם קין, השתתפו זה עם זה והשלימו כאחד, והכל רואים שהם תולדות קין. ועל זה הם בשני ראשים כמו שתי חיות, חוץ מכאשר אותו אור שולט, מנצח שלו ומנצח על האחר.

קנג עי׳ זהר ח״ב קמ ע״ב: ושבחא דיליה מאי איהי (שם סג ב) אלהים אלי אתה אשחרך אלהים סתם כיון דאמר אלהים אמאי אלי אלא ההוא דרגא דיליה תלת דרגין הכא[2626] אלהים אלי אתה ואף על גב דאינון תלת [שמהן][2627] חד דרגא איהו ברזא דאלהים חיים אלהים לעילא אלהים חיים אלי קצה השמים עד קצה השמים אתה דרגא דיליה ואף על גב דכלא חד ובשמא חד סליק[2628]:

תרגום: והשבח שלו מה הוא ״אלהים אלי אתה אשחרך״, אלהים סתם, כיון שאמר אלהים, למה אלי. אלא אותה דרגה שלו. שלש דרגות כאן: אלהים, אלי, אתה. ואף על גב שהם שלשה שמות, דרגה אחת היא, בסוד של אלהים חיים, אלהים למעלה, אלהים חיים. אלי קצה השמים עד קצה השמים. אתה הדרגה שלו. ואף על גב שהכל אחד ועולה בשם אחד.

קנד עי׳ זהר ח״א סז ע״א: תא חזי מה כתיב (תהלים כד ב) כי הוא על ימים יסדה כי הוא מאן הוא דא קב״ה[2629] כמה דאת אמר (שם ק ב) הוא עשנו וכתיב (איוב כח כד) כי הוא לקצות הארץ יביט על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה אלין שבעה עמודים[2630] דקיימא (ארעא) ([נ״א] עלייהו ומליין לה) היא אתמלייא מנייהו היך אתמליא מנייהו בשעתא דאסגיאו זכאין בעלמא כדין ארעא דא עבדת פירין ואתמליא מכלא ובשעתא דאסגיאו חייבין בעלמא כדין כתיב (שם יד יא) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש

תרגום: בא וראה מה כתוב ״כי הוא על ימים יסדה״. ״כי הוא״, מי הוא, זה הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר ״הוא עשנו״, וכתוב ״כי הוא לקצות הארץ יביט״. ״על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה״, אלו שבעה עמודים שעומדת (הארץ) עליהם וממלאים אותה, והיא מתמלאת מהם. איך מתמלאת מהם, בשעה שמתרבים הצדיקים בעולם, אז הארץ הזו עושה פירות ומתמלאת מהכל. ובשעה שמתרבים הרשעים בעולם, אז כתוב ״אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש״.

ועי׳ שם דף רסו ע״א: על ימים יסדה (תהלים כד ב) אלין חכימין דישראל רברביא דיסדן אורייתא וחכמתא דאתקריאת הים הגדול וכן הוא אומר (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים ועל נהרות אלין תלמידיא דאינון רברבין מן נהרא וכן הרב גדול מן התלמידים ואינון מחדדין את

[2619] אפשר שנתגרשה תאומתו עמו (אור יקר).
[2620] שסר ממנו השכל ונעשה כא׳ מהרוחות (מ״מ).
[2621] דכתיב ארץ עיפתא ומתרגמינן כפול עיף (אור יקר).
[2622] חושך ואור ביום, ושניהם משמשים בלילה (מ״מ).
[2623] מדת יום במדת לילה, אין להם ייחוד (אור יקר).
[2624] שאז שליט ממונה של חושך על של אור (מ״מ).
[2625] יום על לילה (אור יקר).
[2626] הוא כמו ד״א, שתחלה היה מפרש אלהים שהיא מלכות ״אלי אתה״ ר״ל דרגא שלי, והשתא מפרש ״אלהים״ בינה ״אלי״ ז״א ״אתה״ מלכות (מ״מ).
[2627] פי׳ אע״פ שהם ג׳ ספירות, שהם בינה וז״א ומלכות, עכ״ז כולם כלולים בבינה הנק׳ אלהים חיים, לפי שנה״י דאימא בתוך ז״א, ופרקין תתאין דנה״י שבנה״י דז״א בתוך המלכות, נמצא שכולם כלולים בבינה, וז״ש חד דרגא איהי ברזא דאלהים חיים (מ״מ).
[2628] פי׳ שכולם נקראים בשם אחד שהוא אלהים, שהז״א נק׳ אלהים, כמ״ש באדרא ומלכות נק׳ אלהים (מ״מ).
[2629] בינה (מ״מ).
[2630] פי׳ ז״ק דז״א (מ״מ). הן ז׳ היכלין דדכורא מבינה עד יסוד, וכולן כלילן ביסוד, והן ז׳ עמודין הכל של יסוד, וכמ״ש בפ״ב דחגיגה, ועל נהרות דייקא שהוא ביסוד נהר כידוע. ואמר נהרות ש״מ שרבים כלולים בו והן ז׳ נהרות כמ״ש בס״י פ״ד מט״ו (יהל אור).

הרב בקושיותיהן והוא מתרץ לון כל הקושיות ואינו מתרשל כמו הנהרות שנמשכין לים ואינו מלא שנאמר כל הנחלים הולכים אל הים והראיה אמרו אחרי כן (תהלים כד ג) מי יעלה בהר יי׳ כי אין מעשה בלא חכמה כי התלמוד מביא לידי מעשה

תרגום: ״על ימים יסדה״. אלו חכמי ישראל הגדולים שיסדו תורה וחכמה שנקראת הים הגדול, וכן הוא אומר, ״כל הנחלים הולכים אל הים״. ״ועל נהרות״, אלו התלמידים שהם הגדולים מהנהר. וכן הרב גדול מן התלמידים, והם מחדדים את הרב בקושיותיהן, והוא מתרץ להם כל הקושיות ואינו מתרשל, כמו הנהרות שנמשכים לים ואינו מלא, שנאמר ״כל הנחלים הולכים אל הים״. והראיה, אמרו אחרי כן, ״מי יעלה בהר ה״, כי אין מעשה בלא חכמה, כי התלמוד מביא לידי מעשה.

קנה עי׳ זהר ח״ב רי ע״א: ההוא רקיעא אהדר תרין זמנין בכל יומא בההוא נטילו דהאי רקיעא אחרא[2631] דמתדבק ביה[2632] והאי רקיעא לא נפיק לבר מגנתא רקיעא דא ׀מרקמא׀ (מוקמא) בכל זיני גוונין:

תרגום: אותו רקיע חוזר פעמיים בכל יום באותה נטילת הרקיע האחר הזה שנדבק בו. והרקיע הזה אינו יוצא מחוץ לגן. הרקיע הזה רקום בכל מיני צבעים.

[2631] לפי מה שכתבתי בדף שעבר ובדף זה בראשו תבין דרקיעא אחרא דקאמר הכא הוא רקיע הגדול הכולל כל העולם שהוא סוד חיצוניות, ושעל גן עדן הוא סוד פנימיות והוא מתנועע מכח תנועת הרקיע החיצון אבל סיבובו פעמיים בכל יום, וכתב הרח״ו ז״ל שהוא סוד זווג מנחה ושחרית, ורצה לומר שבכל זווג יש חידוש אורות, ולכן הגן מאיר פעמיים מהארת אורות הרקיע שעליו, כי בודאי אור היום שלנו אינו נחשב שם לכלום ומכל שכן שבעת החשך לא יחשך אלא נהורא ביה שרי, והגוונין מאירים שם ולא (הד׳) [הר׳] הנ״ל בלבד, אלא יש התנוצצות אורות גוונים הרבה מזוהר פגישת גוון בגוון. וז״ש רקיעא דא מרקמא בכל זיני גוונין, שכיון שיש בו ארבע הגוונין השרשים מהם יתנוצצו כל שאר הגוונין המעורבים, וה״ס התמזגות המדות, כי יש כמה מיני חסד וכמה מיני דין וכו׳ הכל לפי התערבות חלקי הגוונים הן רב מזה ומעט מזה הן מזיגת שני חלקים שוים וכו׳ (רמ״ז).

[2632] הנה רקיע זה ביארנו כי הוא סוד היסוד וב׳ זמנין סוד זיווג מנחה ובוקר בכל יום ע״י החיצוניות שהוא הרקיע האחרת אך הקליפה עצמה נק׳ ירִיעות עזים חוץ לכולם כנגד י״א סממני הקטורת כנז׳ דף ריו והבן זה כי הרקיע פנימיותה הג״ן וחיצוניותה הרקיע העולם א״י מבחי׳ הטוב וסביבו הקליפה וכ״ז נקר׳ רקיע אחרא הרי כי ג״ע הוא פנימיות הקדושה שבהאי ארעא (נ״א: אתרא) ופנימי׳ הרקיע. ונמצא כי לי׳ אתר לג״ע בפ״ע אלא ג״ע היא הנשמה שבתוך הארץ והשמים ועליו נאמר (ישעיה ו ג) מלא כל הארץ כבודו והבן זה היטב. והנה אינו מזדווג בגנתא אלא ע״י חיצוניות סוד דכללות חיצוניות העולמות רקיע המשכן וידעת כי ביסוד הזכר כ״ב אתוון וכן בזה הרקיע ומשם יורד מזון לנשמה בהיותה למטה בסוד זווג חיות העולמות הנק׳ ט״ל להחיות מתים הם הכלים (זהר הרקיע).

קנו עי׳ זהר ח״א נא ע״ב: בארבעין וחמש גווני[2633] זיני נהורין[2634] אתפליג עלמא[2635] שבעה מתפלגין[2636] לשבעה תהומין[2637] כל חד בטש[2638] בתהומא דיליה[2639] ואבנין מתגלגלין [בגו תהומא[2640]] ועייל ההוא נהורא באינון אבנין (ונקב) [ונקיב] לון[2641] ומיא נפקו בהו ושקעין כל חד וחד על תהומא וחפייא לתרין סטרין

נפקו מיא באינון נוקבין ועאל נהורא ובטש לארבע סטרי תהומא מתגלגלא נהורא בחבירתה ואערעו בחד ופלגין מיין

ואחידן כל אינון שבעה בשבעה תהומי וכראן ׀ס״א שראן׀ בחשוכי תהומא וחשוכי אינון אתערבי בהון וסלקין מיא ונחתין ומתגלגלין באינון נהורין ואתערבו כחדא נהורין וחשוכין ומיין ואתעבידו מנייהו נהורין דלא אתחזאן חשוכאן בטש כל חד בחבריה ומתפלגין לשבעין וחמש צנורי[2642] תהומא ובהו נגדן מיא

כל צנורא וצנורא סליק בקליה (ואתזעזען) [ואזדעזען] תהומין וכד ההוא קלא אשתמע כל תהומא קרי לחבריה ואמר פליג מימך ואעול בך הה״ד (תהלים מב ח) תהום אל תהום קורא לקול צנוריך[2643]

תרגום: בארבעים וחמשה צבעים של מיני אורות נחלק העולם. שבעה נחלקים לשבעה תהומות. כל אחד מכה בתהום שלו, ואבנים מתגלגלות בתוך התהום, ונכנס אותו אור באותם אבנים ונוקב אותם, ומים יוצאים בהם, ושוקעים כל אחד ואחד על התהום ומכסה לשני צדדים.

יוצאים מים באותם נקבים, ונכנס אור ומכה לארבעת צדדי התהום. מתגלגל האור בחברתו ופוגשים באחד, ונחלקים המים.

ואוחזים כל אותם שבעה בשבעה תהומות, וכורים (שורים) בחשוכים של התהום, והחשוכים הללו מתערבים בהם, ועולים המים ויורדים ומתגלגלים באותם מאורות, ומתערבים כאחד אורות וחושך ומים, ונעשו מהם אורות שלא נראים חשוכים. כל אחד מכה בחברו, ונחלקים לשבעה וחמשה צנורות של התהום, ובהם זורמים מים.

כל צינור וצינור עולה בקולו, והתהומות מזדעזעים. וכשאותו קול נשמע, כל תהום קורא לחברו ואומר, חלק מימיך ואכנס בך. זהו שכתוב ״תהום אל תהום קורא לקול צנוריך״.

ועי׳ תז״ח לא ע״ב: וחשך הוא שריפה ועליה איתמר תשלח חרונך יאכלמו כקש ודא איהו אש אוכלת אש אשא דאורייתא דאכלא אשא נוכראה תהו״ם הוא המו״ת ואית תהום אחרא דאיתמר ביה (תהלים מב &) תהום אל תהום קורא לקול צנוריך מאי צנוריך אינון צנורין דחכמתא דאינון ווי העמודים כל משבריך אלין טעמים דאורייתא וגליך אלין ניקודי אורייתא עלי עברו דא רזא

[2633] הגוונים אינם אלא אחר יציאתם מן המלכות לעולמות, אמנם השרשים שלהם למעלה בענפים ואפילו השרשים אינם מתגלים אלא מבינה ולמטה דדינין מתערין מסטרהא וכו׳ עיקר הגוונים הם באים מהגבורות שעל ידיהם נמדדים כל השיעורים וכל הגוונים שמודדין ומשערין גוון האור אם צריך לערב רובו דין או מועט דין ורובו רחמים או שוה בשוה וכו׳ ולזה לא נתגלו הגוונים אלא אחר התיקון שנתקנו זו״ן וכל האצילות בסוד אדם שנתמזגו החסדים עם הגבורות בסוד מ״ה שהוא הוי״ה וי״ט, שהם חו״ה, הרי זכר ונוק׳ (זהר הרקיע).

[2634] הוא הוי״ה במלוי אלפי״ן שהוא שם המפורש וכו׳ והוא שקיו דאילנא כמ״ש בהקדמת תיקו״ז (יט ע״א) [עי׳ בהגר״א בתיקו״ז נח ע״ד ד״ה כנור – שהשקיא דאילנא הוא בחי׳ הדעת], ובו נברא הכל והוא עשר אותיות בע״ס שהן פנימיות הספירות (בהגר״א בס״י ג ע״א).

[2635] עלמא נקרא בינה, פי׳ תבונה המתלבשת בו״ק דז״א, וז״א הוא עלמא שהעולם הוא בעל ו״ק וגם מלכות נקרא עלמא, ואין עולם אלא מצד שמתלבשין בו״ק ואלו הם סוד המשכן, כי התבונה המתלבשת עם י״ס בז״א נקרא מ״ה, ומשכן עליון בינה הנקרא מי עליונה, כמ״ש בתיקו״ז משכן עילאה מ״י משכן תתאה מ״ה וכו׳ (זהר הרקיע). דהיינו לל״ב נתיבות וי״ג טעמים (בהגר״א על ס״י ד ע״ב), ועי׳ יהל אור.

[2636] ה׳ גבורות וב׳ כוללים (רח״ו).

[2637] יסוד אימא ויסוד מלכות נק׳ תהום (זהר הרקיע).

[2638] הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר״א בספד״צ יג ע״א ד״ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב׳ ההפכים כגון זו״נ שהם יוצאים מחו״ג אש ומים כדי שיתמתקו (בהגר״א תז״ח יח ע״ב ד״ה כד אתפשט), בטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (לש״ו ביאורים ח״ב פב ע״ג).

[2639] חסד בחסד וגבורה בגבורה (רח״ו).

[2640] יסוד (רח״ו).

[2641] בסוד כרוה נדיבי עמים (רח״ו).

[2642] הצינורות הם מקום שעוברים האורות המתפשטים למטה כמו השערות שהם הצינורות שמתלבשים בתוכם האור שיוצא מן המוח (זהר הרקיע).

[2643] עי׳ אריכות בזוהר הרקיע.

דעיבו״ר דאיתמר ביה (שמות לד &) ויעבור ה׳ על פניו ויקרא ואית תהום דאיהו בהיפוך אתוון המות ואיהו הרג׃

תרגום׃ וחשך הוא שרפה ועליו נאמר תשלח חרונך יאכלמו כקש וזהו אש אוכלת אש האש של התורה שאוכלת אש נכריה תהו״ם הוא המו״ת ויש תהום אחר שנאמר בו ״תהום אל תהום קורא לקול צנוריך״. מה זה צנוריך אותם הצנורות של החכמה שהם ווי העמודים כל משבריך אלו הטעמים של התורה וגליך אלו הנקודים של התורה עלי עברו זה סוד העבור שנאמר בו ״ויעבר ה׳ על פניו ויקרא״, ויש תהום שהוא בהפוך אותיות המות והוא הרג

בהגר״א׃ וחשך הוא שריפה - אש היסודי שהוא חשך וכן בקדושה אור מאורי האש וחשך הוא הקליפה השלישית של יחזקאל ואש מתלקחת וכן באליהו ואחר הרעש אש והיא באדם מרה אדומה בכבד הכבד כועס והוא תננא דסליק בחוטם וז״ש ועליה אתמר תשלח חרונך כעס הנ״ל׃ **יאכלמו כקש** - כמ״ש (&) והיה בית יעקב אש ובית עשו לקש כו׳ - והוא יסוד השלישי באדם אש׃ אשא דאורייתא הלא דברי כאש׃ **דאכלא כו׳ -** כמ״ש (&) בראתי תבלין כו׳ אם פגע בך מנוול זה משכהו לבה״מ אם אבן כו׳ שנאמר כפטיש כו׳ והוא סיפא דקרא הנ״ל הלא דברי כאש וז״ש אש אוכלת אש אש דשכינה שהיא דבר דברי כאש יפוצץ סלע סלע דחויא כמש״ל דף ע״ה אם אבן הוא נימוח במים שנא׳ אבנים שחקו מים והוא אבנים דבהו שמים דקדושה שחקו אותן מים דאורייתא כנ״ל וכל היסודות באורייתא שהן ד׳ אותיות הויה כנ״ל (&)׃ **תהום הוא המות -** ר״ל בהיפוך אתוון כמש״ל והוא יסוד הרביעי יסוד עפר שבו אל עפר תשוב והוא באדם מרה אוכמא טחול המות דאחשיך כל בריין והוא קליפה רביעית שביחזקאל והן ד׳ קליפות של והוא רחום יכפר כו׳ ד׳ רגלי מרכבה טמאה עון במים שמשם התאוה כידוע הן בעון חוללתי באין תהומות חוללתי משחית בתהום המות אף בתהו כנ״ל (&) חמתו בחשך תשלח חרונך כנ״ל (&) וכנגדן ד׳ רגלי המרכבה בקדושה ד׳ חיות׃ **ואית תהום אחרא -** ר״ל דקדושה כמו שמפרש והולך׃ **תהום אל תהום -** ב׳ ההין כמ״ש (&) לדידי חזי לי האי רדיא והוא שור דגבורה שבו גבורות גשמים שהוא שמאלו תחת לראשי שע״י היחוד לתהום עילאה אמר אבע מימיך ה׳ עילאה מ״ד כו׳׃ **אינון צנורין כו׳ -** כ״ב צנורין שהן כ״ב אותיות התורה וז״ש דאינון ווי העמודים שהוא תורה שבכתב שנק׳ ווי העמודים ושם אין רק אותיות׃ **אלין טעמים כו׳ -** שהן שוברים את המקרא למעלה או למטה והן מאני קרבא כנ״ל (&) דתברין סלעין דחויא כמש״ל׃ **וגליך אלין כו׳ -** כמ״ש (&) בתיקונים דסלקין בעיגולא כגלי ימא שהנקודות הן בעיגול כמש״ל בדף הקודם כגלגלין׃ **רזא דעיבור כו׳ -** ר״ל אותיו׳ גי״ב רי״ו נג״ב שמות שבהן רי״ו אותיות דכלילן בחג״ת סוד אמ״ש שהן בעיבור כמ״ש (&) בפ׳ תרומה שהן יב״ק הנ״ל וזהו ויעבור את מעבר יבק ויעבור כנ״ל (&) והן נשמתא ורוחא וננזשא כנ״ל (&) בריש העמוד ונר״נ הן בסוד טנ״א כמש״ל בדף הקודם ע״א ובהרבה מקומות וכולן כלילן בשכינת׳ כמ״ש (&) בתיקוני׳ וזהו עלי עברו על דוד מלכא׃ **ואית תהום דאיהו כו׳ -** מפ׳ מ״ש לעיל תהום הוא כו׳ וחוזר כאן לפי שרוצה לסיים ואיהו הרג ואומר וד׳ אתוון כו׳׃

Commented [O30]: ל מחוק?

קנז עי׳ זהר ח״ג רכג ע,ב׃ ורזא דמלה יאהדונה״י מים עליונים זכרים י׳ עלאה מים תחתונים נקבות י׳ תתאה[2644] שית אתוון בינייהו כחושבן ו׳ דא מטטרון[2645] דאיהו[2646] בין א ועוד [יוד נקודה] (תנועה) ו׳ גלגל ולית תנועה[2647] בגלגל בשית סטרין וכחושבן| (בחושבן) ו׳ אלא בההיא נקודה וההיא נקודה איהו יחודא דכלא ואסהידת על ההוא יחיד דלית ליה שני דאוקמוה עליה רבנן שצריך ליחדו כדי שתמליכהו על השמים ועל הארץ ועל ד׳ רוחות עלמא ב׳ שמים וארץ ג׳ עמודא סביל

[2644] והענין הוא כי הנה הב׳ יודי״ן דאות א׳ שהוא י׳ בראש וי׳ בסוף ו׳ באמצע, הנה הוא מרמז על השילוב דהויה אדני, יאהדונהי, שהוא י׳ בתחלה וי׳ בסוף ו׳ אותיות באמצע. ומרומזים שניהם באות א׳, להורות שהם שניהם אחד. וכן הוא עוד כי הי׳ בראש שהוא הי׳ דהשם הויה ב״ה הוא מיין דוכרין, והי׳ בסוף שהוא הי׳ דאדני הם מיין נוקבין וכמ״ש ברע״מ (פנחס רכג סע״ב), כי המ״ד והמ״ן שניהם הם מן המוח שהוא החכמה י׳, והם הב׳ יודי״ן, והו׳ שבאמצע הוא הדעת המייחדם (דע״ה ח״ב צב ע״ג).

[2645] ו׳ אותיות, דע״י מתייחדין בחול (יהל אור).

[2646] דא מט״ט דאיהו באמצע א׳ דאיהו רקיע. כצ״ל. כמ״ש בתיקונים (סוף תיקון ל) ובז״ח פ׳ בראשית (ט ע״ב) (יהל אור).

[2647] ר״ל ב׳ היודי״ן א׳ על התנועה כו׳. וז״ש ליחדו שתמליכהו. והוא ב׳ נקודות הנ״ל (יהל אור).

לון[2648] ד׳ ארבע חיון[2649] ה׳ כרסיי׳[2650] ו׳ שית דרגין לכרסייא[2651] ועוד א ב ג ד ה ו ז ח ט[2652] אדם[2653] י ייחוד דיליה מלכות עשיראה דאדם תשע איהו[2654] לקבל תשע אתוון זכאין אינון ישראל דידעין רזא (דאבוהון) דמאריהון:

תרגום: וסוד הדבר יאהדונה״י, מים עליונים זכרים, י׳ עליונה, מים תחתונים, נקבות, י׳ תחתונה, שש אותיות ביניהם כחשבון ו׳, זה מטטרון שהוא בין א. ועוד יו״ד נקודה, ו׳ גלגל, ואין תנועה בגלגל בששה צדדים כחשבון ו׳ אלא באותה נקודה, ואותה נקודה היא יחוד הכל, ומעידה על אותו יחיד שאין לו שני, שפרשו עליה רבותינו, שצריך לייחד אותה כדי שתמליכהו על השמים ועל הארץ ועל ארבע רוחות העולם. ב׳ שמים וארץ, ג׳ עמוד שסובל אותם, ד׳ ארבע חיות, ה׳ הכסא, ו׳ שש מעלות לכסא. ועוד א ב ג ד ה ו ז ח ט, אדם. י׳, יחוד שלו, מלכות, עשירי של אדם, תשע הוא כנגד תשע אותיות, אשריהם ישראל שיודעים סוד רבונם.

קנח עי׳ זהר ח״ג רעט ע״ב: קום ר״מ טול אבנא דא בידך[2655] דאתמר בה (זכריה ג ט) על אבן אחת שבעה עינים[2656] לתברא קליפין[2657] דאגוזא דהא כמה רועים פרנסי דרא אתכנשו על האי

Commented [O31]: TOO MUCH

[2648] להעלות ההתעוררות ממטה למעלה ולהוריד השפע ממעלה למטה, והיינו מים עליונים ומים תחתונים כדפירשנו, דעל עמוד זה פירשו רז״ל העולם עומד על עמוד אחד וצדיק שמו (אור יקר).

[2649] דהיינו סוד חסד גבורה תפארת ומלכות, ואפשר שהם ממש למטה יונקים מתפארת ומלכות ארבע חיות (אור יקר).

[2650] דהיינו בינה, ואפשר דהיינו כסא ממש (אור יקר).

[2651] דהיינו סוד הדעת, ואפשר דהיינו שית דרגין ממש דבורסייא והוא סוד א״ח ד׳, שמים וארץ א״ח ד׳ עמוד אחד, קוצו של ד׳ ברוך שם כבוד מלכותו לעולם בסוד כסא ו׳ של ועד שבו דרגין דכורסייא, עד להוריד השפע מהכתריאל שהוא הכסא להיכל קדש הקדשים ששם שש מדרגות לכסא, ומשם להיכל הרצון ששם ארבע חיות, ומשם עד היכל לבנת הספיר כמו_שהארכתי בחלק תפלה למשה בקרית שמע. והיינו סוד א״ב ג״ד הם י׳, והיינו נקודה ה׳ כמשמעה ו׳ כמשמעה דהיינו סוד נקודה מלכות, ולה שתי בחינות י׳ ה׳ כדפירשנו בספ״ר בשער המציאות. ו׳ היינו סוד גלגל, ובגלגל קבועות שתי יודיץ העליונה י׳ והתחתונה ה׳ והיינו סוד יה״ו י׳, ועוד דרך אחרת בסוד אחד דהיינו א״ח ד׳ כי א״ח היינו תפארת שיש לו תשעה ספירות שהם מכתר עד היסוד, והיינו א׳ כתר ב׳ חכמה ג׳ בינה ד׳ חסד ה׳ גבורה ו׳ תפארת ז׳ נצח ח׳ הוד ט׳ יסוד, והם אד״ם שכן עולים תשעה אותיות מ״ה י׳ דהיינו המלכות ״ייחוד דיליה״ דהיינו ד׳ של אח״ד, וכן אד״ם עולה במספר קטן תשע וזהו שאמר ״דאדם תשע איהו כמספר לקבל תשע אתוון״, וכן בצורתו אב״ג הראש, ד״ה שתי זרועות, ו׳ גוף, ז״ח תרין שוקין, ט׳ אות ברית י׳ נקבה שבה הייחוד והיינו סוד אח״ד א״ח ד׳ כדפירשנו (אור יקר).

[2652] אבגדהוזחט (דפ״ו).

[2653] שהן גי׳ אדם בט׳ אותיות שהן ט׳ ספירות דכליל עד״א. [מצאתי כתוב על הגליון. גם אדם במ״ק ט׳]. ויו״ד מל׳ כמו שמפרש והולך (יהל אור).

[2654] ר״ל דאדם הוא ז״א, כולל ט״ס, ט׳ אתוון. והיא עשיראה. א״ח״ד (יהל אור).

[2655] הסבא הזה לא חלק בין אבנא לאבנא ובין סלע לסלע רק חלק בין אבנא לסלע ולזה אמר ״טול אבנא דילך״ כי בערך אבנא אתמר בה ״על אכן אחת שבעה עינים״ דהיינו עיני״ם ספירות ויתייחסו לשלושה כוונות או לשון גווינין כאומרו ועינו כעין הבדולח והיינו שכל ספירה וספירה לה גוון בפני עצמה ופעולה בפני עצמה, והיינו שבעה פעולות לשבעה ספירות דהיינו לובן לחסד אודם לדין ירוק לרחמים אודם נוטה ללובן בנצח, דהיינו דין נוטה לחסד שרובו חסד לובן נוטה לאודם בהוד דהיינו חסד נוטה לדין שרובו דין, אודם [ולובן וירוק] מעורבין יחד יסוד חסד ודין ורחמים קרוב לירוק, מלכות כלולה מהכל (אור יקר).

[2656] אשת חיל עטרת בעלה (יהל אור). אפשר שהגוון השביעי היא בעצמה בהיותה עמהם שווה לכל אחד מהן ואפשר שהבינה יהיה הע״ן השביעי, או לשון מעיינות כאומרו עין המים והיינו שבעה מקורות לספירה הזאת להשפיע בה, או לשון עינים ממש דהיינו עיני ההשגחה להנהגת העולם על ידה, ונודע שהאגוז יש בה ארבעה מוחין דהיינו מיכאל גבריאל אוריאל רפאל והיינו סוד מרכבתה שעד המרכבה הם מתחזקות הקליפות וע״י האבן הזאת בעזרת שבעה עינים שעליה היא נעזרת לבטלם (אור יקר).

[2657] והנה בבחינת אב״ן אין בה מבוע מים שאין מים באבן הנפרדת מן ההר דהיינו היסוד כדפירשנו בהקדמה שמיני״ת (אור יקר).

אבנא[2658] דאיהי סלע דילך לאפקא מיא[2659] מתמן דכלה דילך מעין החכמה[2660] בהאי סלע דנביעא דילה באורייתא ברזין סתימין[2661] לית סוף ועלה אתמר (איוב כח יב) והחכמה מאין תמצא[2662]:

וכל תוקפא דלהון לאעברא קליפה דלעילא[2663] וכד מטן לקליפה תניינא דאיהי תקיפא איהי קשיא לון ומחאן בה כל יומיהון כלהו בלישנהון דאינון תקיפין כפטישין ולית לון רשו לאפקא מינה מיא אלא אלין טפין דנפקין על ידך בזמנא דאתמר בה (במדבר כ יא) ויך את הסלע במטהו פעמים ובמחאה תניינא נפקי אלין טפין ואלין אינון רמיזין דחכמה רמיזין דקבלה דאינון בחגיגה[2664] ושאר מתניתין והאי אבן לית מאן דאפיק מניה חכמה דאיהי מלגאו דלית לה סוף (דאיהו מוחא מלגאו) בר אנת דאתמר בך הלכה למשה מסיני:

פתח רעיא מהימנא ואמר סבא סבא אית סלע ואית סלע אית אבן ואית אבן[2665] אית אבן דשמא[2666] דיהו״ה עלה אתמר (דניאל ב לה) ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב ואית אבן דאיהי[2667] (ויקרא כו א) אבן משכית דלית תמן נביעו דמיא דחכמתא ולא דבור:

אלא אבן דאיהי (חסר)[2668] סלע דמשה עלה אתמר (במדבר כ ח) ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו דאיהי בת קול ולא תליא בה אלא דבור ופיוסא אבל שפחה[2669] סלע אחרא[2670] דאתקריאת (קליפה) משנה נוקבא[2671] דעבד נער עלה אתמר (משלי כט יט) בדברים לא יוסר עבד[2672] אלא דמחאן ומתברין מינה כמה פסקות ולקטין לון ואתקרון לקוטות[2673] ועל דמלקטי לון אתקריאו לקוטות בלא נביעו דחכמה וקבלה:

אבל סלע דילי איהי ברתא דמלכא בגינה אתמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו בדבור ופיוס כברתא דמלכא ובגין דמחינא בה לקינא עלה ואתגזר עלנא[2674] מותא דמאן דמסרב למטרוניתא חייב מיתה כל שכן מאן דמחי לברתיה דמלכא ובגין דא אתגזר עלי דלא איעול לארעא

[2658] ולא בבחינתה אבן שבודאי אין בה מים אלא ״דאיהי סלע דילך לאפקא מייא מתמן״ דהיינו מימי התורה, והנה בבחינת מקור היסוד לבדו יש בה מים דהיינו מימי השפע להנהיג העולם ולפרנסו, אמנם מצד התפארת שהיא אצילות התורה כדפי׳ בהקדמ״ה שני״ת מימיה הוא אור התורה ולזה אמר דכלה דילך דהיינו כל״ת משה מלכות עם התפארת, בענין שהם שני בחינות כל״ה כסל״ע (אור יקר).

[2659] סתרין דקבלה (יהל אור).

[2660] מפני שבחינתה מחכמה כאומרו ה׳ בחכמה יסד ארץ (אור יקר).

[2661] כי בבחינתה במשנה וכיוצא יש לה סוף כדפירשנו בהקדמה חמישי״ת שישי״ת שביעי״ת, אמנם מצדה בסוד הנעלם אין לה סוף (אור יקר).

[2662] שהוא אין סוף. אין כתר, והחכמה מכתר, לכן לית סוף (יהל אור).

[2663] קליפא דוקא (נ״א ירוקא) (יהל אור).

[2664] דאינון (בחגיגה) בחגוי כו׳. דמתני׳ הוא סלע, אבנא הנ״ל (יהל אור).

[2665] הצור והסלע שניהם הם על סוד היסוד דהנוק׳, כי בקטנות נקרא היסוד שלה בשם צור, שאז הוא בגילוי אור דאלהים דההי״ן גימ׳ רצ״ה, ועם הכללות דשם אלהים הוא גימ׳ צור. אבל בגדלות נקרא לפעמים היסוד שלה בשם סלע (ע׳ פנחס רכט ע״ב, תצא רעט ע״ב) ע״ש אהיה דיודי״ן עם הכולל שלה (דע״ה ח״ב קכח ע״א).

[2666] ר״ל מל׳ דאצילות (יהל אור).

[2667] מל׳ דבריאה (יהל אור).

[2668] דאיהי (חסר) נמחק בבהגר״א תיקו״ז מו ע״ד.

[2669] שכחתי ונקטתי (בהגר״א בתיקו״ז מו ע״ד).

[2670] מטה סתם הוא מטה ה׳ מסטרא דעד״א עץ החיים, אבל מטה משה הוא דינא בדינא, נחש עלי צור וכמ״ש בזוה״ק (ח״ב מח ע״א, ושם בסופו רעא ע״ב ורעב ע״א, ע׳ שם ושם) (דע״ה ח״ב קלג ע״א) אבל שכחתי ונקטתי סלע אחרא כו׳ כך גורס הגר״א בתיקו״ז מו ע״ד וביהל אור פקודי לה ע״א (לש״ו).

[2671] ר״ל מל׳ דיצירה שבה מתני׳ (יהל אור).

[2672] היאור הנה הוא מסוד נהר דינור שבעולם הבריאה, והוא מסיטרא דמט״ט ובסוד עץ הדעת, ע׳ תיקונים (תיקון נד דף קא ע״א) ובזוהר שמות (דף יב ע״א בהגהות מהרח״ו שם), ולכן היה שם הכאה דוקא, כי בדברים לא יוסר עבד (משלי כט יט) וכמ״ש ברע״מ (תצא דף רעט ע״ב [הובא במלואים אות קנח]) (דע״ה ח״ב קכט ע״ב), היה הסלע ג״כ מהאור דהעץ החיים (דע״ה ח״ב קלב ע״א).

[2673] עלמא דפרודא. כל דין הוא בפ״ע, אבל סתרי תורה כל א׳ בחבירו כמים שאין להם סוף, דלית פקודא דלא כלילא מכל פקודין כמש״ל (יהל אור).

[2674] על משה ואהרן (יהל אור).

דישראל[2675] ואנא קבור בארעא נוכראה ואתעברת מיני[2676] ואתמר (שמואל ב׳ כג כא) וירד אליו[2677] בשבט[2678] והאי שבט איהו חד משבטיא דילי דאנא עתיד לנחתא תמן למהוי עם ישראל בגלותא וכלא אתרמיז ובאתר אוחרא אוקמוה מארי מתניתין (חסר):

דבי מקדשא ושמא דמשיח אתקריאו בשם יהו״ה ודא ארבע אנפי אדם ואינון דשבטא דלוי אינון נפקן מחיון דאינון שאר שבטין ועאלו בחולקא דאדם דאינון ארבע אנפין דיליה ומשה איהו אדם בדיוקנא דההוא אדם קדמאה דלעילא (משלי ל ד) מה שמו ומה[2679] שם בנו ובגין דא כהנייא וליואי מזוניהון על ידא דמלכא אכיל בפתוריה ושאר חיילין דמלכא כל חד יהבין ליה למיכל בבית מושב דיליה ורעיא מהימנא איהו כברא דמלכא קריב למלכא יתיר מאלין דאכלין לפתוריה דלית מאן דקריב למלכא מכל בני מלכותא כבריה:

תרגום: קום רועה הנאמן קח אבן זו בידך שנאמר בה על אבן אחת שבעה עיניים לשבור קלפת האגוז שהרי כמה רועים פרנסי הדור התכנסו על האבן הזאת שהיא סלע שלך להוציא מים משם שכלה שלך מעיין החכמה בסלע הזה שנביעתו בתורה בסודות נסתרים אין סוף ועליה נאמר והחכמה מאין תמצא.

וכל תוקף שלהם להעביר את הקליפה שלמעלה וכשמגיעים לקליפה השניה שהיא חזקה היא קשה להם ומכים בה כל ימיהם כולם בלשונם שהיא חזקה כמו פטישים ואין להם רשות להוציא ממנה מים אלא הטיפות הללו שיצאו על ידך בזמן שנאמר בה ויך את הסלע במטהו פעמיים ובמכה השניה יצאו הטפות הללו ואלו הם רמזים של חכמה רמזים של קבלה שהם בחגיגה ושאר המשניות ומהאבן הזאת אין מי שיוציא חכמה שהיא מבפנים שאין לה סוף (שהוא המח מבפנים) חוץ ממך שנאמר בך הלכה למשה מסיני.

פתח רועה הנאמן ואמר סבא סבא יש סלע ויש סלע יש אבן ויש אבן יש אבן של שם של יהו״ה ועליה נאמר ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב [והאבן שהכתה את הצלם נעשית להר גדול] ויש אבן שהיא אבן משכית שאין שם נביעת מי החכמה ולא דבור.

אלא אבן שהיא סלע של משה עליה נאמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו שהיא בת קול ולא תלוי בה אלא דיבור ופיוס אבל שפחה סלע אחר שנקראה (קליפה) משנה נקבה של עבד נער עליה נאמר בדברים לא יוסר עבד אלא שמכים ומשברים ממנה כמה פסקות ומלקטים אותם ונקראו לקוטות ועל שמלקטים אותם נקראו לקוטות בלי נביעת חכמה וקבלה.

אבל סלע שלי היא בת המלך בשבילה נאמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו בדיבור ופיוס כמו בת המלך ומשום שהכיתי בה לקיתי עליה ונגזר עלינו מות שמי שמסרב למלכה חייב מיתה כל שכן למי שמכה את בת המלך ולכן נגזר עלי שלא אכנס לארץ ישראל ואני קבור בארץ נכריה ונעברה ממני ונאמר וירד אליו בשבט והשבט הזה הוא אחד מן השבטים שלי שאני עתיד לרדת לשם להיות עם ישראל בגלות והכל נרמז ובמקום אחר פרשוה חכמי המשנה.

שבית המקדש ושֵם המשיח נקראו בשם יהו״ה וזה ארבע פני אדם והם שבט לוי הם יצאו מחיות שהם שאר השבטים ונכנסו בחלקו של אדם שהם ארבע פנים שלו ומשה הוא אדם בדמות של אותו אדם הראשון שלמעלה מה שמו ומה שם בנו ומשום זה כהנים ולוים מזונם על ידי שהמלך אוכל בשלחן ושאר חיילות המלך לכל אחד נותנים לו לאכול בבית מושבו ורועה הנאמן הוא כמו בן המלך קרוב למלך יותר מאלו שאוכלים לשלחנו שאין מי שמתקרב למלך מכל בני המלכות כמו בנו.

קנט עי׳ אד״ר קכח ע״ב: מארי דחוור כסו (ס״א בסומק) וחיזו בוסיטא דאנפוי יתיב על כורסייא שביבין די נור לאכפייא לון ארבע מאה אלפי עלמין אתפשט חוורא דגולגלתא ומנהירו דהאי חיוורא ירתי צדיקייא לעלמא דאתי ד׳ מאה עלמין הה״ד (בראשית כג) ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר.

[2675] נסתלק משה רבינו ע״ה ולא נכנס לארץ ישראל, כי אלולא אותו החטא היה נכנס משה לארץ ישראל והיה חוזר העולם לתיקונו מאז ולהלאה כמו בתיקון העתיד (וכמבואר בתיקונים מדף מב עד דף מז בארוכה, וכן בתז״ח דף ז ע״ד ח ע״א י ע״ד, וברע״מ משפטים קטו ע״א, ופ׳ תצא רעט ע״ב, וע׳ עוד בהגר״א ביהל אור פקודי דף לד ודף לה) (דע״ה ח״ב קל ע״א).

[2676] ברתא ארעא קדישא (יהל אור).

[2677] שקודם כתיב איש מצרי, זהו משרע״ה, כמ״ש (שמות ב יט) איש מצרי הצילנו (וע׳ הקדמת הזהר. ד״ל) (יהל אור).

[2678] בדינא בגלותא כמש״ו (יהל אור).

[2679] אדם ומשה רבינו ע״ה, שניהם מ״ה, שמא מפרש, גי׳ אדם, שהוא אדם שעל הכסא (יהל אור)., חכמה ועד״א (יהל אור).

תרגום: בעל הלובן כסו (באדום), ומראה תואר פניו יושב על כסא של ניצוצי אש כדי להכניעם. לארבע מאות אלף עולמות התפשט הלובן של הגולגולת ומהארת אלו חלקי הלובן יורשים הצדיקים לעוה״ב ארבע מאות עולמות. זהו שנאמר ״ארבע מאות שקל כסף, עובר לסוחר״. ביאור: מארי דחוור כסו [2680](ס״א בסומק) - החיווירי, דהיינו שסוד מדות החסד והרחמים דע״ק ניכרים ע״י כיסויו הרי הם הלבושים דיקר[2681] דהיינו י״ג תיקוני דיקנא (ב״ע יח ע״ב). וחיזו בוסיטא דאנפוי[2682] - זיו הפנים דע״ק, שם מאירים ש״ע הנהורין הכוללים את כל הפרצוף: שי״ן בג״ר ועי״ן בז״ת. וכל מה שנמצא בְּפְנִימיות הפרצוף ניכר בַּזיו הפָּנים שלו (ב״ע יח ע״ב). יתיב על כורסייא[2683] שביבין די נור לאכפייא לון - הפנים יושבים על הגרון שהוא התחלת הגוף, ושם בחי׳ יסוד דבינה (יהל אור ח״א כה ע״א), בגרון נאחזים הדינים, ומתהפכים לרחמים ומתכפיין ע״י הדיקנא (ב״ע קכ״ח ע״ב). עוד יש לפרש, שהא״א יושב על הז״א ע״מ לבסם את דיניו[2684] והנה הגילוי של האור דא״א הוא על הכסא ותכליתו היא לאכפייא לון ולבסם הדינים על ידי גילויו בז״א וזאת על ידי גילוי י״ג ת״ד (ב״ע יט ע״א)[2685]. המתקה זו נעשית על ידי נה״י דבינה, שלהם אין שייכות עם הקלי׳, וע״י זה היא שורפת ומכלה את כל הסיגים והזוהמא (לש״ו דע״ה ח״א סב ע״א)[2686]. ארבע מאה אלפי עלמין אתפשט חוורא דגולגלתא - הללו יתגלו בימות המשיח[2687] (בהגר״א על ספד״צ יב ע״ב ד״ה חד לאלף). אלה ד׳ החיוורתי יוצאים מאחורי ראש דא״א, והם בחי׳ דעת[2688], ומהם נמשך חוט השדרה היורד להתפשט אל תוך הגוף. ומ״ט קרויים גילויים אלה ׳חיוורא׳, שכן שרשם הוא במו״ס, והוא עצמו רחמים גמורים. והם מכונים כאן ״ד׳ מאה״, שכן הם גילוי של ד׳ אותיות שם הוי״ה ב״ה. וחשיבותו נערכת במאות ולא ביחידות או עשרות, שכן הארת המו״ס עצמה היא יו״ד דהיינו בחי׳ חכמה, וביציאתה למעלה מהקרקפתא (שכן החיוורתא הוא גילוי מעל הראש) כלומר בשבילים שבין השערות, בהכרח שבכדי להגיע לשם יעלו דרך האוירא דעל המו״ס. והאוירא מכונה חכמתא עילאה, ולכן אף הוא בבחי׳ י׳ו״ד. וי׳ פעמים י׳ הוא ק׳, וכך הוא בכל ד׳ החיורתי. ממילא הוא בסה״כ ד׳ מאות. ועניין היותם כביכול מוכפלים ב״אלפין״, הוא מכיוון שהם בחי׳ פרטיות בכתר, וכל בחינה שבאה מצד הכתר כל מספריהם

[2680] ב״ע יח ע״ב אינו גורס את המוסגר.

[2681] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ג ע״ג דלבושין דיקר היינו הת״ד.

[2682] עי׳ בהגר״א על ספד״צ יח ע״א ד״ה מאדנין, ועי׳ ב״ע ק׳ ע״ב שפי׳ תואר פניו.

[2683] עי׳ לש״ו דע״ה ח״א ס ע״ד, שבחינת ״הכסא״ הוא בחי׳ עור וכן בחינת שם אלקים (עי׳ לש״ו דע״ה ח״ב קמז ע״א שבגרון הוא התחלת הק״כ צירופי אלקים), והמה המלכים שלא נתבררו ונקראים קלי׳ נוגה וחשמ״ל. ועיי״ש שמקשה הלש״ו שבשער החשמ״ל פרק ב׳ מבואר שבחינת הכסא הוא בחי׳ הבשר ולא עור, ומתרץ שהבחינה הראשונה קאי על מלכי עיגולים ואילו הבחינה השניה קאי על מלכי יושר. ואחר התיקון הם התחברו יחד להיות העור של האצילות.

[2684] אמנם קשה, שכן משמע מכאן שהדיקנא עניינו רחמים, אך מאידך גיסא ידוע הדבר שהשערות מכונים ״קשישין״ והמה מותרי המו״ס (עי׳ לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.**) בו נמצאת גבורה דרדל״א וצ״ע. והנראה לענ״ד לבאר, דשערות הדיקנא עצמם הם אכן רחמים, אלא שהמה שרשים לדינים, ומכח זה הוא שהם כופים את הדינים דלתתא, שכן דינים אינם נכפים אלא בשרשם (עי׳ לעיל הערה **Error! Bookmark not defined.**).

[2685] עי׳ לש״ו דע״ה ח״א סב ע״א, שמבאר שד״ז נעשה על ידי נה״י דבינה דווקא, שכן להם אין חיבור לקלי׳, ומכח זה הוא שז״א שורף ומכלה את כל הסיגים והזוהמא. והנה עי׳ עוד בלש״ו דע״ה ח״ב קמז ע״א, לעניין מקומו של הז״א לגבי המקיפין שמעליו. והנה עי׳ לש״ו דע״ה חלק א׳ ס ע״ד שהקשה שיש לכאורה סתירה, שכן בע״ח שער פרקי הצלם פרק ב׳ מבואר כי הכורסיא הוא בבחי׳ עור (ולא אור) ושם אלקים (ולא שם הוי״ה ב״ה). והמה המלכים שלא נתבררו ונקראים קלי׳ נוגה וחשמ״ל. אמנם קשה שכן בשער קלי׳ נגה פרק א׳ מבואר שהוא בבחי׳ בשר ולא עור. והלש״ו מתרץ שפרקי הצלם עניינו במלכי העיגולים ושער קלי׳ נגה עניינו במלכי היושר, אלא שלאחר התיקון הם התחברו יחד להיות העור של האצילות.

[2686] והנה דבר זה שמתבאר כאן שגם הבינה וגם הא״א וגם הדיקנא פועלים את אותה ההשפעה, שכן עיקר קומת א״א הרי הוא הראש, שכן זהו הדבר היחיד שאינו מתלבש תוך או״א וזו״ן, ובראש הוא שנמצאות בחי׳ חו״ב דא״א, והבינה דא״א מסתיימת בגרון, שכן שם הוא מקום היסוד שלה, ועיקר גילוי היסוד היא ההארה שהוא מקבל מהנו״ה דא״א ובעיקר מיסוד זה הוא שיוצא הדיקנא. נמצינו למידים שכל שלשת הבחינות הם משלימים זה את זה להשפיע רחמים לז״א.

[2687] עי׳ בבהגר״א שם ריש ע״ג, שד׳ אלה מקבילים לד׳ ת״ד שלע״ע ישנם אצל א״א אמנם עדיין לא האירו לז״א.

[2688] החוורתא נחלק לג׳ חלקים: ד׳ לצד ימין ד׳ לצד שמאל וד׳ כלפי אחור. והנה הד׳ שבצד ימין המה בבחינת חכמה וד׳ לשמאל המה בבחינת בינה, ואילו הד׳ של האחור המה בבחינת דעת. ועי׳ לקמן ד״ה האי גולגלתא חוורא.

באלפים ובסוד (חגיגה י״ג ע״א) במופלא ממך[2689]. טעם נוסף למספרם זה, שכן י״ג חיוורתא הוא מקום גילוי לג׳ הויו״ת שבמו״ס, וכל שם הוי״ה שם הוא במילוי ע״ב (שכן חסד דעתיק מתלבש בגלגלתא – עי׳ בהגר״א על ספד״צ ו ע״א ד״ה וההוא). ועיקרו של שם ע״ב הוא ד׳ היודי״ם שבו, ובגימ׳ מ׳, ומכיוון שמקומם של החיוורתי הוא במקום עליון יותר מכל המוחין דהיינו בכתר דע״ק[2690] הרי שמספרם גדול יותר דהיינו רבוא (ב״ע יט ע״ב). ומנהירו דהאי חיוורא ירתי צדיקייא לעלמא דאתי ד׳ מאה עלמין[2691] - שרשם בלויתן נחש בריח (בהגר״א על ספד״צ יב ע״ב ד״ה חד לאלף). אין החיוורתא בעצמו מתפשט למטה אלא עומד במקומו הרי הוא מקום הלובן שבין השערות דהיינו הקרקפתא ושם הוא באמת ד׳ מאה אלפי עלמין. ואין נהנים הצדיקים ממנו אלא נהירו בלבד, בערך ד׳ מאה עלמין בלבד, שכן ע״י התפשטות האור למטה הוא מצטמצם ומתעבה[2692] (ב״ע יט ע״ב). הה״ד (בראשית כג) ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר – ״כסף״ היינו עלמין דכסופין[2693] (בהגר״א על ספד״צ יב ע״ב ד״ה חד לאלף). אברהם אבינו ע״ה הוא סוד החסד של כלל העולמות, וכאן עניינו חסד עילאה דע״י הכולל את כל החסדים של האצילות. והוא סוד עלמא דמתקלא שע״י נתבסמו המלכים דמיתו (עי׳ בהגר״א על ספד״צ סוף י ע״ב). ולכן נאמר לעיל מינה (בראשית כג טז) ״וישקול אברהם לעפרון״, להורות שהאורות באו בשיקולא, ו״עפרון״ הוא בסוד הצדיקים הישנים בעפר, שכן מיתת הצדיקים הוא משל למיתת המלכים שירדו אח״כ לבריאה, שם נפרדו מהם הסיגים. אח״כ עלו המלכים לאצילות ונתחברו עם האורות החדשים של שם מ״ה. ואחרי שמתו הצדיקים ואתבלע מנייהו ההוא זוהמא בעפרא, אז מקבלים הם את שכרם על ידי ת׳ עלמין דכיסופין ששרשם מן החיוורתי וכנ״ל. [2694] (ב״ע כ ע״א).

קס עי׳ תיקו״ז כה ע״ב: כד סלקא לגבי י׳ עלאה אתקריאת שיר זכר וכד נחתא לגבי ה׳ אתקריאת שירה הה״ד אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה׳ וגו׳ דעלה אתמר אבן מאסו הבונים וגו׳ (תהלים קיח כב) דאיהי אבנא די מחת לצלמא (דניאל ב לה) דפולחנא דכוכביא בההיא זמנא דאתמחי צלמא דפולחנא דכוכביא דיוקנא בישא אתמר בה ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב ומלאת כל ארעא הה״ד (ישעיה ו ג) מלא כל הארץ כבודו והכי סליקת עד דלא אשכחין לה אתר ושאלין מלאכין בגינה איה מקום כבודו להעריצו ולא אשכחין לה שיעורא עד דאמרין ברוך כבוד ה׳ ממקומו (יחזקאל ג יב) בגין דסלקא עד אין סוף דאיהו י׳ רישא דא׳:

תרגום: כשעולה אל י׳ העליונה נקראת שיר, זכר, וכשיורדת אל ה׳ נקראת שירה, זהו שנאמר ״אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליהו״ה וגו׳״, שעליה נאמר ״אבן מאסו הבונים וגו׳״, שהיא ״אבנא די מחת לצלמא [אבן שמכה את צלם]״ של עבודה זרה, באותו זמן שנמחה הצלם של העבודה זרה, הדמות הרעה נאמר בה ״ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב ומלאת כל ארעא [והאבן שהכתה את הצלם נהיתה להר גדול ומלאה את כל הארץ]״, זהו שנאמר ״מלא כל הארץ כבודו״. וכך עולה עד שלא מוצאים לה מקום ושואלים המלאכים בגללה ״איה מקום כבודו להעריצו״ (קדושת מוסף שבת), ולא מוצאין לה שעור עד שאומרים ״ברוך כבוד יהו״ה ממקומו״, משום שמעלה אותו עד אין סוף, שהוא י׳ הראש של א׳.

בהגר״א: וכד נחית לגבי ה׳ - ר״ל, ה׳ תתאה, שיו״ד עילאה וה׳ תתאה הן תעלומות חכמה (איוב יא ו ועי׳ לקמן צ ע״א), חכמה עילאה וחכמה תתאה, כידוע שמשם השירים: **הה״ד אז ישיר כו׳** - ר״ל, שמשה סליק השירה בה׳ תתאה שהיא הזאת, אל אז ישיר: **עד אין סוף** - ר״ל, בכתר, דשם נקרא המאציל א״ס כמ״ש ברע״מ[2695]: **דאיהו י׳ כו׳** - ר״ל, שהא׳ כולל כל הספירות, י׳ רישא

[2689] פלא אותיות אלף, ועי׳ לקמן קלו ע״א.

[2690] כל החשבון הזה מקורו בע״ח א״א ד׳.

[2691] לש״ו בגליונות ציין לאד״ז רפ״ח ע״א, וצ״ע כוונתו.

[2692] לכאורה נראה שכוונת רבינו היא שעל אף שעיקר האור אינו מתגלה כי אם לימות המשיח, כיום מתגלה חלק א׳ מאלף מאותה האור בבחינת ד׳ מאות ביחס לד׳ מאות אלף וכנ״ל.

[2693] כנזכר לקמן קלב ע״א וא״ז רפח ע״א.

[2694] והנה אלו ת׳ השקלים נתן אברהם לעפרון עבור מערת המכפלה. ועניינו הוא, כי סוד מערת המכפלה הוא שם ב״ן, שכן כל אות ממילוי שם הוי״ה היא כפולה (יו״ד ה״ה ו״ו ה״ה), וזהו סוד מקום קבורת האבות, הרי הם שורשי נשמותיהם של כל ישראל שאף הם צריכים למות ולהתבלע. ״עובר לסוחר״ פי׳ שהד׳ חיוורתי עוברים מאחורי הראש ויורדים עד העורף, ומשם מתחילים להתעגל סחור סחור מצד העורף אל עבר הצד השני של הראש דהיינו המצח (עי׳ לקמן ד״ה האי גלגלתא מבהגר״א על ספד״צ יא ע״ג ד״ה זנבא, שזה מתחיל מאחורא ומגיע למצח, ומשם נפרד לשנים.), וז״ס ״לסוחר״. כמו כן נק׳ ״עובר״ ע״ש שמתפשט אורם של החיוורתי לתתא לצדיקים, והם שאר גולגלתין דלתתא, ונק׳ ״לסוחר״ וכוונתו לגלגלתא שסובב את כל הראש סחור סחור (ב״ע כ ע״א).

[2695] עי׳ ח״ג רנז ע״ב: פקודא תליסר ק״ש ואית למנדע דאיהו אתקרי חכם בכל [מיני חכמות ומבין

דא׳, הוא כתר עליון כולל ג״ס[2696], ו׳ דא׳ עמודא דאמצעיתא כולל ו״ק, י׳ תתאה מלכות, וכשהיא בי׳ רישא דא׳ בכ״ע, היא ע״ג ו׳ עמודא דאמצעיתא, עטרה על רישא, וז״ש **ובאן סליקת כו׳**:

וע״י שעה״F לח ע״ד: ודע שהזכר עולה בחיק אביו, וכאשר הנקבה עולה אצלו, עולה למעלה ממקום אצילותה הראשון, ואז תקרא עטרת בעלה[2697]. וזהו בשבתות ויו״ט, ולכך אומרים במוסף ״איה מקום כבודו״, ו״ממקומו״ כנגד שניהם. כנגד הכלה שנק׳ כבוד (&), אנו אומרים ״כבודו מלא עולם״, ו״משרתיו שואלים איה מקום כבודו״. וכנגד הזכר אנו אומרים ״ממקומו״, ממקום ו׳ (&), סוד ו׳ שבקדוש, העולה עד קדש, חכמה, בסוד הדעת, ישראל עלה במחשבה (&)[2698]. אמנם בר״ח הוא חידוש הלבנה בלבד לעלות אצלו פנים כנגד פנים ולא בחיק אביהם, עם היות כי שפע הכתר יורד לה דרך המדרגות, ולפיכך אין אנו אומרים ״איה מקום כבודו״ כו׳, ולא ״ממקומו״, כי משרתיו יודעים מקומם.

בכל] מיני תבונות (עד אין סוף) וחסיד בכל מיני חסדים וגבור בכל מיני גבורות ויועץ בכל מיני עצות וצדיק בכל מיני צדקות ומלך [בכל] (על כל) מיני מלכות עד אין סוף עד [אין] כתר ׀אין חקר - דפ״ו׀ ובכל אלין דרגין בחד אקרי רחמן ובחד אקרי דיין והכי (אוקמוה) בכמה דרגין עד אין סוף אי הכי שנוי איה בין רחמן ׀רחמין - דפ״ו׀ לדיין.

תרגום: מצוה שלש עשרה [היא] קריאת שמע, ויש לדעת שהוא נקרא חכם בכל מיני חכמות ומבין בכל מיני תבונות וחסיד בכל מיני חסדים וגבור בכל מיני גבורות ויועץ בכל מיני עצות וצדיק בכל מיני צדקות ומלך בכל מיני מלכות עד אין סוף עד [אין] כתר, ובכל אלו הדרגות, באחת נקרא רחמן, ובאחת נקרא דיין, וכך בכמה דרגות עד אין סוף. אם כך, יש שינוי בין רחמן לדיין.

ועי׳ לקמן עו ע״ב: אין סוף אתקרי מלגאו כתר עלאה מלבר.

[2696] עי׳ לעיל כד ע״ב.

[2697] פי׳ כלפי מקומו המקורי של ז״א.

[2698] זוהר חלק א דף כד/א

ישראל דסליק ביו״ד ה״א וא״ו ה״א, ורזא דמלה ישראל עלה במחשבה להבראות, מחשבה חש״ב מ״ה, וביה תשכח שמא קדישא, ובגין יעקב דאיהו ישראל, אתמר ויברא

זוהר חלק ב דף קיט/א

ברא, הכי נטרין ברתא במשריין עלאין דאינון מחנים. ובמחשבה עלאה סלקין לרוחא דילך, כמה דאוקמוה, ישראל עלה במחשבה, יו״ד ה״א וא״ו ה״א, ואימתי רוחא דילך סליקת במחשבה, כד איהי שלימא, ואתמר בה (תהלים קנ ו) כל הנשמה תהלל יה,

עי׳ שקיא דאילנא

זוהר חלק ב דף קיט/ב

תורה, שתיתאה ספר בראשית אקרי. ובמחשבה דאיהו יו״ד ה״א וא״ו ה״א, דאתמר ביה ישראל עלה במחשבה, ולאן אתר סליק, לגבי כתר, דתמן עלת העלות מופלא ומכוסה. זכאה מאן דסליק ליה במצוה, דאיהי מצות תפילין, דבהון ארבע פרשיות

תיקוני זהר דף כג/ב

אבא, אם כן תלמיד חכם דאיהו מסטרא דמחשבה, דאתמר ביה ישראל עלה במחשבה

זהר מנוקד/תרגום/ חלק ג דף רכו/ב

בְּמַחֲשָׁבָה מִלְּגוֹ בִּינָה, בֵּן יָהּ. יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה. הֵרְהוּר חָכְמָה, לְחַכִּימָא בְּרְמִיזָא. חָכְמָה עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה דְּאִיהוּ בִּינָה, מַחֲשָׁבָה וְהֵרְהוּר כְּלָא חַד. חָכְמָה לָא אִשְׁתְּמוֹדַע אֶלָּא בְּבִינָה, וּבִינָה בַּלֵּב. וּבְגִין דָּא, מַחֲשָׁבָה בַּלֵּב, הֵרְהוּר בַּלֵּב. וְכֵן אוֹרַיְיתָא סֵפֶר תּוֹרָה.

ספר פרדס רמונים - שער כג פרק י

ישראל הוא התפארת. אמנם נקרא ישראל כשהוא מכריע בין חכמה ובינה ומכריע כף הבינה לצד החכמה כדרכו הטוב בהיותו מטה כלפי חסד. וזהו ביאור מלת ישראל. א״ל מצד החכמה בסוד החסד, ויש״ר פירוש שיר מצד הבינה בסוד שיר הלוים. ויכריע שיר למלת אל. הכונה כמו שפירשנו בשמים בשער המכריעים שהכונה אש הנוטה למים וכן הכא שיר הנוטה לאל. ומזה הטעם נהפכה המלה משיר לישר ומפני שאין ההכרעה הזאת ממש בתפארת אלא בסוד הדעת הנעלם. לכן אמרו ישראל עלה במחשבה שהרמז שנקרא ישראל בסוד עלייתו אל המחשבה שהיא חכמה. וכן הוא נקרא ישראל סבא כי מלת סבא עקרו בחכמה. ויש ישראל זוטא אם ביסוד אם במלכות. ובתיקונים פירשו במטטרון שנק׳ ישראל זוטא. והכל עולה אל מקום אחד כי הכל בכ״ל והכל בתפארת ומטטרון נגד הת״ת. ובר״מ פי׳ כי החכמה נקרא ישראל ועלה בבינה הנקרא מחשבה. ובערך מחשבה העתקנו לשונו. עד הנה הגיע שכלנו הדל והחלש בביאור ערך היו״ד בעזרת האל. ועתה נכנס בביאור ערך הכף: שער מאמרי רשב״י - פירוש ספרא דצניעותא פרק א

עם זה לבד. אלא זה נכנס לתוך זה כמער איש ולויות ומכניס הטיפה הזרעית מהמחשבה העליונה בסוד המוח ובסוד ישראל עלה במחשבה בסוד הדעת ומוריד הטיפה לנקודת ציון וזמ״ש כנסת ישראל היא בן זוגך לומר שהכנסת האבר הקדוש הוא הבן זוג ולא דיבוק לבד כשאר האברים אי נמי עוד יש לומר דהשיבה כנסת ישראל דהיינו נקודת ציון העליונה שבבינה שהיא מכנסת שפע מישראל העליון שעלה במחשבה בסוד הדעת שנכנס בנקודת בינה היא בן זוגך כי גם היא יש לה נקודה זו

קסא עי׳ בהגר״א בתיקו״ז יג ע״ד: **בצבא דיליה -** הן נו״ה, שכולם נקראו צבאות (זהר ח״ג יא ע״ב). ועל מט״ט שהוא צדיק דלתתא, בדוגמא דיליה, אמרו **דאיהו אות כו׳**, שארבעה שנכנסו לפרדס (חגיגה יד ע״ב) שהוא עולם היצירה, ג׳ הציצו, וכולם הציצו במט״ט, דאיהו כבוד אל, כמ״ש במדרש הנעלם (ז״ח ט ע״ב) דמשה רבינו ע״ה ביקש לראותו ולא ניתן לו, אבל ר״ע לא ראהו, וז״ש (חגיגה טז ע״א) ומאי דרש, היכי ידע אותו, אות בצבא שלו כו׳.

[מט״ט] נקרא שר הפנים כי הוא מקבל פני שכינה, והשכינה מתלבשת בתוכו, וכל צבא השמים מתנהגים על ידו ע״י השכינה המתלבש בו (דע״ה ח״ב קכח ע״ג).

ועי׳ תיקו״ז ג ע״ב שמשמע שהוא: שר הפַנים דעל יד שליחא דא מתיחדין בשית יומין דחול, בהגר״א: **שר הפנים** - דאיהו (כדוגמת) [בדוגמת] הצדיק [פנים] בין זו״ן.

מו״ר ניקד הפַנים, שאין יסוד מצד אחור. אמנם עי׳ לקמן קמח ע״ב: א׳ אורפניא״ל ואיהו מטטרו״ן אור פניא״ל ובגין דא אתקרי שר הפנים. [תרגום: א׳ אורפניא״ל, ווהא מטטרו״ן, אור פניא״ל ולכן זה נקרא שר הפנים.] בהגר״א: **א׳ אור כו׳** - שמתלבש בתוכם דוגמת הכתר כו׳ אותיות הוי״ה והכתר הוא א׳ שמתלבש בתוכם אי״ה או״ה, וכ״ה כאן כמו שמפרש והולך א׳ אור פניא״ל ואיהו מט״ט שהוא אדם דרכיב עליהון כמש״ל ס״ג א׳ וש״מ והוא כתרא דלהון וע״ל ת״ה ואע״ג שה׳ אור נהיר בה׳ גוונין הוא לפי הגוונין אבל האור בעצמו הוא פשוט א׳ לבד כמ״ש בתוספתא פ׳ יתרו ונק׳ אור פניאל שהוא אור המתלבש בפנים של (החיות) והנה החיות הן מתפרדין ולפנים הן אחד והן בסיומן שכולן הן אל ושם הוא נהיר בפנימיותם שהן אל וזהו פניאל שם הוא אור דנהיר בהון וז״ש אור פניאל ואמר ובג״ד אתקרי שר הפנים שהוא בפנים דלהון כו׳.

ועי׳ עמק המלך (שער ה - פרק לב): כמו שזעיר הוא ז׳ ספירות מחסד ולמטה, והעקר הוא ת״ת, כן אדם הראשון הוא זעיר, וחנוך הוא ת״ת, וכמו שהת״ת כולל הזרועות והרגלים, כן חנוך דהיינו מטטרון כולל גם הוא כל השבעה, ולזה נקרא שר הפָנים. ונקרא גם כן שר הפַנים, מפני שהוא שר הכולל כל הז׳ רואי פני המלך, והוא דיוקנא של זעיר ממש, וכמו שזעיר הוא כולל ז׳ ספירות כן מטטרון כולל ז׳ רואי פני המלך.

וכן עי׳ פרדס רמונים (שער טז פרק ו): שר הפנים דהיינו מטטרון כמפורסם שמו מטטרו״ן שר הפנים. וקראו הנה שר הפנים, להראות שכמו שצדיק שר ב׳ פנים שהם ידו״ד אדנ״י דהיינו חשמ״ל כן המלאך הזה שר הפנים האלו, ולכן ראה שר הפַנים מתוך שר הפָנים.

ועי׳ דברי רבינו בתז״ח ב ע״ד: **וחזא ליה מגו מטטרון כו׳** - נ״ל דחילוף גירסא יש כאן, דכאן צ״ל, מגו שר הפנים ואצל צדיק צ״ל מגו מט״ט דאיהו שדי. דת״ת נקרא פנים, כידוע בסוד ״ופני לא יראו״. וכן אמר בהקדמת תיקו״ז (ו ע״א) דהוי׳ איהו מפתחות הפנימים, ע״ש, ע״כ.

ועי׳ עולת תמיד (שער כללות התפילות): מטטרו״ן כי הוא שר הפנים מושל עליהם לתת לכל אחד שפע הראוי ונמשך לו, והוא בתוכם כלב בתוך הגוף וזהו עולם היצירה.

קסב מט״ט הנה הוא כולל את כל העולמות בי״ע, וכמ״ש בזוה״ק (פ׳ ויחי רכג רע״ב) חד עולימא דאורכיה מרישא דעלמא לסייפי דעלמא, ואמרו עוד בתיקונים (תיקון ס״ח קיד ע״א) שכל דיוקנין דמלאכייא ודיוקנין דנשמתין ודיוקנין דכל מה דאתברי בשמיא ובארעא כולם כלולים בו [ז״ל בהגר״א שם: מט״ט הוא כלל כל הג׳ עלמין למטה מאצילות דקב״ה אבל כל הנברא הוא כליל ונקרא מט״ט ראשו בבריאה וגופו ביצירה ורגליו בעשיה וכולל כל השם וכל הספירות מקננן בי׳ תלת ספירן מקננין בי׳], כי הוא צורתם, ולכן לא היה אפשר גם למשה רבינו ע״ה בהיותו בהעולם הזה לראותו בחוש, כי אי אפשר לאדם לראות תואר הצורה בשום אופן, מאחר שבערך הגוף אין להצורה תמונה ותואר כלל וכנז׳ (הקדו״ש יג ע״ג).

ועי׳ ליקוטים בסוף בהגר״א על ספד״צ לז ע״ד וז״ל, וידוע תדע שמרע״ה לא השיג אלא בבריאה ובהיכל הרצון, וכו׳, וכל שאנו מדברים בא״ק ואבי״ע הכל בעולמות התחתונים מאד, שבכל עולם יש אבי״ע וכל הבחי׳, אלא שהן אחורים דאחוריים ואינם מצחצחים לכן מדברים דרך משל, ע״כ. ועי׳ שם בהערות הלש״ו ז״ל, לא זכיתי להבין דבריו הקדושים, הלא גם הרשב״י ע״ה בהאדרות וכן בספד״צ מדבר גם כן רק בהלשון הזה, ולא עוד אלא שגם שלמה המלך ע״ה בשה״ש אינו מדבר ג״כ אלא כך בלשון הזה, ואיך אפשר לתלות כל סגנון הלשון שאנו מדברים משום שאין אנו משיגים, הלא אנו מדברים באותו הלשון ממש כמו כל אותן די רוח אלהין קדישין בהון ע״כ.

ועי׳ ביאורים ח״א ה ע״ג וז״ל, כל כוונת הגר״א הוא אינו על הדיבור והלשון אלא רק על ההשגה לבד וכל דבריו הוא רק לקבוע בלבינו שאין אנו משיגים מאומה וכדי להרחיק ולהסיר כל מחשבת דמות תואר וציור ח״ו, ועל זה אמר שכל מה שאנו תופסים באותן הענינים הוא רק באחוריים דאחוריים ואינן מצחצחים, והשגתינו בכל אותן הדיבורים והלשונות הם רחוקים

מאמיתתן כי אין אנו מבינים כלל, עד שלפי השגתינו הנה הוא כל דבריהם אצלנו רק בבחי׳ משל אך השגת הראשונים היה מצחצח, עכ״ל. ועי׳ מש״כ רז״ל (ב״ר פ׳ י״ז סס״י ה׳) נובלת חכמה של מעלה תורה. וכן בקהלת רבה (פ״ב ופ׳ י״א), כל התורה שהאדם למד בעוה״ז הבל הוא לפני תורה שבעולם הבא.

וע״י דע״ה ח״א נח ע״א: אי אפשר לשום נברא להשיג באצילות מאומה, ובפרט בכל אותם העניינים אשר בדברי הזוה״ק והאריז״ל איך שהם ומה שהם כלל וכלל, וכמ״ש (שמות לג כ) כי לא יראני האדם וחי, ואין זה מסיבת שאין האדם כדי לזה, כי אילולי כן לא היה מונע הקב״ה ממשה רבינו ע״ה, אלא הכוונה הוא שלא אפשר. והגם שממנו ית״ש לא יפלא כל דבר, אך באשר שאין זה מחוקי הבריאה כלל, ר״ל שלא אפשר לפי חוקי הבריאה שישיג הנברא את הבורא, ולזאת לא ביקש עוד משרבע״ה על זה כלל, כי לא היה בקשתו לשנות עליו סדרי בראשית. ומה שביקש מתחלה (שמות לג יח) הראני נא את כבודך, משום שהיה סבור שאין זה מהנמנעות, אבל אחר שגילה לו הקב״ה שזה משולל מחק הבריאה, לא ביקש עוד על זה כלל, כי שישיג הנברא את האצילות הרי הוא כבחי׳ מדרגת מטה ומעלה בנושא אחד, כי מי שהוא במדרגה למטה אי אפשר ונמנע הוא להשיג במה שלמעלה ממנו, והוא ממש כמו שנאמר שיהא הדומם חי בעת שהוא דומם, והוא שני הפכים בנושא אחד שהוא מהנמנעות (עי׳ לקמן הערה **Error! Bookmark not defined.**). והעיקר בזה היא כי גם כל בקשת מרבע״ה מה שביקש מתחלה השגת כבודו יתב׳, הנה היה כ״ז ג״כ רק ע״י שכבר התחיל לטעום טעם עץ החיים בעת מתן תורה, ואילו שזכו ישראל להלוחות הראשונות, היו נתעלו ועולים כולם למדרגת אדה״ר קודם החטא, והיו משיגים אז היטיב באצילות ג״כ, וכמ״ש (תהלים פב ו) אני אמרתי אלהים אתם, וכמו שיתבאר בארוכה ממדרגת אדה״ר קודם החטא לקמן בחלק שני בעה״י. אמנם ע״י חטא העגל ונשתברו הלוחות, הנה ירדו כולם כמו אחר החטא דעץ הדעת, ונתמעט גם ממשה רבינו ע״ה תתקצ״ט חלקים ונשאר באל״ף זעירא כנודע, ע׳ זוה״ק (ח״ב נ״ח ע״א) ובמאמרי רשב״י (דף מ״ד ע״ב מדפוה״ח). ולכן כאשר שמע משה שאמר לו הקב״ה (שמות לג יז) כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם, חשב כי הגיע עת רצון לחזור למדרגתו הראשונה, ולכך ביקש תיכף ואמר (שמות לג יח) הראני נא את כבדך, והשיב לו הקב״ה (שמות לג יט) אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם **הויה** לפניך כו׳, ויאמר לא תוכל לראות את פני כו׳. וביאור הענין הוא כי ידוע הוא כי בחי׳ השגת כל דבר הוא עצם נקנה בכח המשיג, שקנוי אותו הכח בשכל המשיג ומתעצם ומתאחד מהות תכונת המושג בשכל המשיג ותופס אותו בשכלו[1], ומתעצם עמו כמו שתופס אדם איזה דבר בידו, ולכן מכונה ההשגה בשם ראיה[1], כי הוא כמו שרואה איזה דבר ומצייר אותו במוחו, ויש בו ציור אותו הדבר בתוכו ובפנימיותו. וכשביקש משרבע״ה הראני נא את כבודך, הנה לא היה כוונתו על הידיעה והלימוד לבד, אלא גם על ההשגה והתפיסה אשר הוא מכונה בשם ראיה כנז׳. אמנם השיב לו הקב״ה, כי מה שאמרתי שמצאת חן בעיני ואדעך בשם, הנה הכוונה הוא רק על הידיעה אשר בדרך לימוד לבד, שהוא רק מבחוץ ולא על ההשגה והראיה שהוא מבפנים, אמנם הידיעה אשר הוא רק בדרך לימוד לא אמנע ממך, גם כל מה שהוא למעלה למעלה. ונודע הוא כי התועלת בזה הוא ג״כ גדול ורב ועצום מאד, כי בכל מה שהאדם יודע ולומד בחייו הוא נכנס ועולה בזה לאחר פטירתו ומתדבק שם בנועם הזיו והזוהר העליון לפי שורש נשמתו.

וכ״ז הוא כלול בתשובתו ית״ש אשר אמר לו אני אעביר (בדרך העברה מבחוץ) כל טובי. ור״ל גם מה שהוא למעלה למעלה, והוא יותר מבקשתו על ההשגה שהיה רק על השגת הכבוד שהוא המלכות דהאצילות הבחי׳ האחרונה. ומ״ש כל טובי ר״ל כל גילוייו ית״ש אשר מאמתתו הנעלמה ולמטה שנתגלה בהם רק למען טובו להיטיב לבריותיו כנודע, כי הרי כל אותן הגילוים כולם הם עצמן תכלית כל הבריאה כולה והבן.

קסג עי׳ ליקטוי הגר״א טו ע״א: ובזו״ח פ׳ יתרו (לא לז ע״ד) ע״פ (יחזקאל א א) ברביעי בחמשה לחדש, איתא וז״ל, ויהי בשלשים שנה ויהי מקדמת דנא והכי תניא ויהי אור שכבר הוה אוף הכי ויהי בשלשים שנה כו׳ דהא כבר הוה ורזא דא דכתיב על נהר כבר על נהורא דכבר הוה ברביעי דא דוד מלכא כמה דאתמר ואיהו קיימא בארבעה סרי לאנהרא בחמשה דא שלמה כו׳ דאיהו אשלים לכורסייא דכתיב וישב שלמה על כסא ה׳ כו׳, ע״כ אתנהיר נהירו בכולא מכאן ואילך שארי נהירו לאתכסיא דכתיב ואני בתוך הגולה רזא ואני קריבת לאתחשכא כו׳ אמאי אתכסייא נהורא אהדר ואמר על נהר כבר על נהורא דכבר הוה[2699] דאסתליק השתא כו׳[2700], יעו״ש באריכות.

[2699] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2700] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

והוא מבואר על סוד הגדול הנ״ל (באות הקודמת), שהם ג׳ דרגין דלבנה, בעת הניגוד שנתעלמת לגמרי, ובעת המולד שהוא נקודה בחכמה בסוד ר׳, ובעת המילוי בסוד עיגולא שהוא ש׳. והוא היה בעת דוד ושלמה, שהיה הלבנה במילואה, וכן שלמה, וישב על כסא ה׳ (דבה״י א׳ כט כג, זהר ח״א רמג ע״א), בבינה, שהיא כורסיא, שהוא ש׳ דשם יכ״ש כמש״ל (אות Error! Reference source not found.). ולכן אמר שהוא אור דכבר הוה, שבדורו של יחזקאל, בזמן יהויכין, כבר הגיע קרוב לתכלית מיעוטה, שהם ט״ו דורות עד צדקיהו[2701], שאז נתעלמה לגמרי, שמש וירח קדרו כו׳ (יואל ב י), שהיה בעת הנגוד, דור ט״ו. אבל בזמן יהויכין שהיה דור קודם לו, הגיע קרוב לחשיכה, ואז חזרה בסוד נקודה שהוא ר׳ חכמה דילה, שהוא סוד אנ״י[2702]. והוא מ״ש על נהר כב״ר, אור דכבר הו״ה, שהם בסוד נקודת חכמה דילה לבד, שהם בסוד כב״ר, שבינה הוא ש׳, שבתותי תשמורו (ויקרא יט ג), שהם עיגולא ורבועא[2703]. והם כ׳ וב׳ דכבר, שהם עיגולא ורבועא[2704]. ואח״כ הר׳, נקודה.

קסד עי׳ זהר ח״א מע ״א: אמר רבי יוסי מאן הוא ציה א״ל[2705] דא הוא אתר דגיהנם כמה דאת אמר ציה וצלמות ורזא (דא כתיב במלת) [דכתיב] וחשך על פני תהום (בראשית א ב) דא רזא אתר דגיהנם דא הוא ציה אתר דמלאך המות כדקאמרן דאיהו מחשיך אנפייהו דברייתא ודא הוא אתר דחשך עלאה תה״ו דא נשי״ה דלא אתחזייא בה חיזו כלל עד דאתנשי מכלא[2706] ועל דא אתקרי נשיה ובהו דא ארקא אתר דלא אתנשי[2707] רבי חייא אמר דא גיא ורוח אלהי״ם מרחפת [דא] לקבל תבל דאתזן מרוח אלהי״ם וכלא כחד הוא

תרגום: אמר רבי יוסי, מהי ציה. אמר לו, זהו מקום הגיהנם, כמו שנאמר ״ציה וצלמות״, וסוד זה כתוב (שכתוב) (במלת) ״וחושך על פני תהום״. זה סוד מקום הגיהנם. זהו ״ציה״, המקום של מלאך המות, כפי שאמרנו, שהוא מחשיך את פני הבריות. וזהו מקום של חושך עליון. ״תהו״ זה נשי״ה שלא נראה בה מראה כלל עד שנשכח מהכל, ועל זה נקראת נשיה. ״ובהו״ זו ארקא, מקום שלא נשכח. רבי חייא אמר, זה גיא. ״ורוח אלהים מרחפת״, זה כנגד תבל שניזון מרוח אלהים, והכל הוא כאחד.

קסה עי׳ זהר ח״ג ריג ע״ב: עד הכא רמז לשמא קדישא[2708] ו[נ״א רזא דשמים קדישין] דקודשא בריך הוא אקרי בשמהן[2709] מכאן ולהלאה[2710] לית חכים בסכלתנו דיכיל למנדע ולאדבקא כלל[2711]

[2701] עי׳ שמות רבה (פרשה טו סי׳ כו): (כשמלך שלמה) הרי נתמלא דיסקוס של לבנה ומשם התחילו המלכים פוחתין והולכין (דברי הימים א׳ ג) ובן שלמה רחבעם ובן רחבעם אביה ובנו אסא, יהושפט, יהורם, אחזיהו, יואש, אמציהו, עזיה, יותם, אחז, יחזקיה, מנשה, אמון, יאשיהו, יהויקים, כיון שבא צדקיהו דכתיב (ירמיה לט) ואת עיני צדקיהו עור, חסר אורה של לבנה.

[2702] עי׳ לעיל הערה Error! Bookmark not defined..

[2703] עי׳ מלואים אות Error! Reference source not found..

[2704] עי׳ לעיל הערה Error! Bookmark not defined..

[2705] רמז צי״ה עם האותיות בגי׳ גיהנם. א״מ (נ״א).

[2706] פירוש אם יורד שום אדם לשם, אין רואה בה חיזו כלל, עד שיש שם ימים רבים ונעשה כאחד מהם, מפני שהיא תחתונה יותר מארקא, אבל בארקא הסמוכה לתבל, אמר אתר דלא אתנשי לפי שאינה תחתונה כנשיה (מ״מ).

[2707] מקום שאין השכחה שולט שם (ד״א).

[2708] דהיינו שם יהו״ה (אור יקר)

[2709] דהיינו שיש שמות לספירות שהם שמות להויה כדפירשנו בספ״ר בשער השמות ובשער שם בן ד׳ (אור יקר).

[2710] מחכמה ולמעלה (אור יקר). פי׳ מבינה ולמעלה (מ״מ).

[2711] כדי לייחד שם (אור יקר).

בר נהירו חד זעיר[2712] בלא קיומא |נ״א קיומא דכלא| לאתיישבא ביה[2713] זכאה חולקיה מאן דעאל ונפק[2714] וידע לאסתכלא ברזין דמאריה[2715] ולאתדבקא ביה[2716]:

תרגום: עד כאן רמז לשם הקדוש, (סוד של השמים הקדושים) שהקדוש ברוך הוא נקרא בשמות. מכאן והלאה אין חכם בהשכל שיכול לדעת ולהדבק כלל, פרט לאור אחד קטן בלי קיום (קיום הכל) להתיישב בו. אשרי חלקו של מי שנכנס ויוצא, ויודע להסתכל בסודות אדונו ולהדבק בו.

קסו עי׳ תיקו״ז קכב ע״ב: ועוד סלקין תרי רוחא ואשא דאינון קלין וסלקין בדפיקו ונחתין תרי מיא ועפרא דאינון כבדין בדפיקו ואינון מיכא״ל גבריא״ל נוריא״ל רפא״ל מיכא״ל מיא גבריא״ל אשא נוריא״ל רוחא רפא״ל עפרא י׳ ברישא ה״ה בידין ו׳ בגופא[קסא] ה״ה הבל סליק הבל נחית הבל סליק דא ה׳ עלאה דסליק לגבי י׳ דאיהו עשר אמירן ובמאי סליק[קסב] בקלא דאיהו ו׳:

תרגום: ועוד עולים שנים, רוח ואש, שהם קלים, ועולים בדופק ויורדים שנים, מים ועפר, שהם כבדים בדופק. והם מיכא״ל גבריא״ל נוריא״ל רפא״ל, מיכא״ל מים, גבריא״ל אש, נוריא״ל רוח, רפא״ל עפר. י׳ בראש, ה״ה בידים, ו׳ בגוף. ה״ה ההבל עולה וההבל יורד. הבל עולה זו ה׳ עליונה שעולה לי׳, שהוא עשר אמירות, ובמה עולה, בקול, שהוא ו׳:

בהגר״א: ועוד סלקין כו׳ - דכאשר האדם חולה, הוא מהשתנות היסודות ומתגברין זע״ז[2717], וכאשר הוא בבריאות, הולכין כסדרן ב׳ בסליקו וב׳ בנחיתו, כמו שמפרש והולך, והן ד׳ מיני דפיקין הנ״ל, עולים תרין ויורדין תרין: ואמר **ואינון מיכאל כו׳** - ר״ל דזה שאמרו **דמלאכי אלהים עולין תרין ויורדים תרין**, והן אלו הד׳ מלאכים, והן בסט׳ דגבורה, אלהים, הוי״ה מהופכת, כסדר ארמ״ע, וכמ״ש כאן, ולכן בארץ הלזו, היסודות ארמ״ע דבה הוי״ה למפרע, נוק׳. (הגהה באמת היסודות הן ארע״ם, כמ״ש (תהלים קלו ו) לרוקע הארץ על המים, אבל לעתיד לבא, כי תמלא הארץ דעה כו׳ (ישעיה יא ט) והוא מים העליונים, ויהי׳ כסדר: ועיקר הענין מ״ש **סלקין תרין רוחא ואשא כו׳**, דלמעלה אמר בעולה ויורד יהה״ו, הכל בההי״ן, דה״א עילאה סליק וה״א תתאה נחית, וכאן אמר די׳ ג״כ נחית לה׳ עילאה, וו׳ ג״כ סליק לה׳ תתאה, והכל בהוי״ה אחת הנ״ל, יהה״ו, עולים תרין ויורדים תרין, וזהו מיא ועפרא נחית ואש ורוחא סליק.) וכן אלהים ה׳ על י׳, והנה סולם מוצב ארצה (בראשית כח יב), והיא אבן מאסו הבונים היתה גו׳ (תהלים קיח כב), די׳ דהוי״ה דידה היא אבן מאסו הבונים, ותסלק למעלה ותהיה הוי״ה ישרה:

קסז עי׳ זהר ח״ב כג ע״ב: דהא כד אתברי אדם[2718] מעפרא דמקדשא דלתתא אתתקן וארבע סטרי דעלמא אתחברו בההוא אתר [דאקרי בי מקדשא] ואינון ארבע סטרין דעלמא אתחברו בארבע סטרין דאינון יסודין דעלמא |תתאה| א״ש ורו״ח מי״ם[2719] ועפ״ר ואתחברו [ארבע סטרין אלין בארבע סטרין |נ״א יסודין| דעלמא] (בארבע סטרי עלמא) ואתקין מנייהו קודשא בריך הוא חד גופא |ב|תקונא עלאה והאי גופא אתחבר מתרין עלמין מעלמא דא תתאה ומעלמא דלעילא[2720]:

תרגום: שהרי כשנברא אדם מעפר המקדש שלמטה נתקן, וארבעה צדדי העולם התחברו באותו מקום שנקרא בית המקדש. ואותם ארבעה צדדי העולם התחברו בארבעה צדדים, שהם יסודות

[2712] אפשר דהיינו חכמה, ואשפר דהיינו עוקץ הי׳ כתר (אור יקר). פי׳ אבא (מ״מ).

[2713] שאינו מושג כלל (אור יקר).

[2714] בסוד האדרא ונכנס בשלום ויצא בשלום (אור יקר). עי׳ אד״ז רצ ע״א: לא אתמסרו מלין אלין אלא למאן דעאל ונפיק, דמאן דלא עאל ונפק טב ליה דלא אברי – פי׳ ״מאן דלא עאל ונפיק״ מי שלומד את חכמת הנסתר ולא מוציא את הדברים מהסתרם כדי להכניסם ולהלבישם בפשוטי עולם המעשה (מ״א צא). ועי׳ בהגר״א בתיקו״ז מג ע״ב, שנכנס בים ולא נטבע שם.

[2715] להשכיל סודות התורה על ידי ידיעת השרשים והקדמות, ויוכל לפרש בתורה ובסודותיה (אור יקר).

[2716] שהמשכיל בתורה בפשטה הוא דבק בסוד מטטרו״ן למטה שהוא פשט התורה, כדפירשו בתיקונים דמתניתין דפשטי תורה פסול וכשר, טמא וטהור, חייב זכאי, הכל בסוד שית סדרי משנה דנער מטטרו״ן, אמנם סודות התורה הם ממש באצילות, והמתעסק בהם דבק בתורה בפנמיותה בספירות, ודבק בקונו ממש בלי לבוש נער מטטרו״ן, בזולת זה כי המתפלל כפשטן של דברי התפלה או התורה והמצות אין דבק כלל אלא רחוק ממנו, אמנם המכוון על דרך הסוד נקשר ודבק בקונו (אור יקר).

[2717] זה על זה זו על זו?@

[2718] רז״ל אמרו (סנהדרין לח סע״א) כי אדה״ר מכל העולם כולו הוצבר עפרו, וכן הוא בפדר״א (פרק יא) ובזוה״ק (חיי שרה קל ע״ב, ופ׳ ויגש רה ע״ב) (דע״ה ח״ב לב ע״ב).

[2719] ומי״ם (דפ״ו).

[2720] גוף מן המלכות ונשמה מן הבינה (רח״ו).

העולם אש רוח ומים ועפר. והתחברו ארבעה צדדים אלו בארבעה צדדי (נ״א יסודות) העולם. והתקין מהם הקדוש ברוך הוא גוף אחד בתקון עליון, וגוף זה התחבר משני עולמות, מהעולם התחתון הזה, ומהעולם שלמעלה.

קסח עי׳ תיקו״ז קיב ע״א: אדהכי הא אליהו אזדמן לגביה ואמר רבי כאחד מהם הוה ליה למימר אם על מלאכי השרת הוה אמר מאי כאחד ממנו ועוד הן אדם הוה ליה למימר מאי האדם בתוספת ה׳ אלא ה׳ דהאדם היה כאחד ממנו יהא (נ״א הוא) לא כתיב אלא היה חדקסג מארבע אתוון דאינון יהו״ה כחד מן ארבע אתוון דאיהו ו׳קסד:

ועתה פן ישלח ידו דא י׳ אם זכהקסה ולקח גם מעץ החיים דא ו׳קסו (נ״א ה׳) ואכל וחי לעולם (בראשית ג כב) דא ו׳ חי ודאי כד ה׳ הות יחידא מניהקסז עאלת בין טוב לרע הה״ד (בראשית ב ז) וייצר ה׳ אלהי״ם את האדם תרין[קסח] יצירות טוב ורע למנדע[קסט] (ואתמר בהון (שם) ויפח באפיו נשמת חיים[קע] ודא ה׳ לדעת טוב ורע למנדע) מה דהוו גרמין למעבד ובגין דא אעלת בינייהו:

תרגום: בינתיים הרי אליהו הזדמן אליו ואמר, רבי, אם על מלאכי השרת [הוא דיבר], היה אומר היה לו לומר ״כאחד מהם״, מה זה ״כאחד ממנו״. ועוד היה לו לומר ״הן אדם״ מה זה ״האדם״ בתוספת ה׳, אלא ה׳ של האדם. ״היה כאחד ממנו״ לא כתוב ״יהא״ (הוא) אלא ״היה״, אחת מארבע אותיות שהן יהו״ה, כאחת מארבע אותיות שהיא ו׳.

ועתה פן ישלח ידו זו י׳ אם זכה ולקח גם מעץ החיים זו ו׳ (ה׳) ואכל וחי לעלם זה ו׳ חי ודאי כשה׳ היתה יחידה ממנו נכנסה בין טוב לרע זהו שנאמר@ וייצר יהו״ה אלהי״ם את האדם שתי יצירות טוב ורע לדעת (ונאמר בהם ויפח באפיו נשמת חיים וזו ה׳ לדעת טוב ורע לדעת) מה שהיו גורמים לעשות ולכן@ נכנסה ביניהם.

בהגר״א: ***מאי האדם בתוס׳ ה״א אלא ה״א דהאדם היה כאחד ממנו כחד מארבע אתוון יהו״ה דביה דאיהי ה״א דאשתארת יחידה ביה ועתה פן ישלח ידו דא יו״ד ולקח גם מעץ החיים דא ה״א ואכל וחי לעולם דא וא״ו ח״י ודאי כד ה״א הות ביה עאלת בין טוב לרע הה״ד וייצר כו׳ יצירות טוב ורע ואתמר בהון ויפח כו׳ ובגין דלא אתחזרת לגביה הה״ד ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם כתיב ביה וישלחהו כו׳** - כצ״ל ודלא כמ״ש בהגהה. והענין כי בתחילה היה בו הויה שלימה כנ״ל, ואח״כ נשתייר ה׳ תתאה ביה לבד, א״י כ״ה, כמש״ל תיקון ס״ב (קט ע״ב). וה׳ דהאדם קאי על ה׳ עילאה, שהיא עץ החיים כמש״ל בתיקון ס״ה (קיב ע״א) ולמטה, ובתחילה עאל ה׳ עילאה בין התרין שפחות דטו״ר, וכמ״ש בזוהר (ח״א עז ע״א) **חד עייל בין תרין**[2721], ר״ל דנשמתא עאל בין רוחא ונפשא, דהוא המיחד. ועמ״ש במתני׳ דטעמים (תז״ח יז ע״ב), **דנשמתא עאלת באדם לאנהגא**, והוא סוכלתנו האיך למיטל ולאנהגא, וכמ״ש בז״ח שיה״ש (סה ע״ד)[2722] ע״ש. וז״ש **לדעת טו״ר למנדע מה דהוו גרמין למעבד**, דנשמתא עאלת כדי להודיעו מה שיגרום, אם יאכל עץ הדעת טו״ר. וז״ש **ובג״ד עאלת ביניהו**, ומ״מ לא נזהר ולא שמע לעצת נשמתיה, ופי׳ דקרא הוא כך, הן האדם, ה׳ דהאדם, שהוא ה׳ עלאה, הי׳[2723] ביה כאחד ממנו, שהוא ה׳ תתאה, שעתה היא אחד מיהו״ה שהיה בו, והיא נשארת עתה יחידה, והן היה בו אף ה׳ עילאה, ועתה חוששני שמא יחזור הוא לכל הוי״ה, והוא אינו כדאי לזה כמ״ש למטה **דלא הוה כדאי למהוי כו׳ כיון כו׳**, וז״ש, ועתה פן ישלח ידו, שהוא יה״ו, שהיה בו ויחזור בו עתה. ואמר **ידו דא יו״ד**, דהוא אותיות יו״ד, ושליטא[2724] על העץ החיים, בינה, הוא חכמה, כבעל לאשה. וז״ש **ידו דהוא יו״ד**: ואמר **מעץ החיים דא ה״א**, ר״ל ה׳ עילאה, וכמש״ל תיקון ס״ה (קיב ע״א) וש״מ: ואמר **וחי לעולם דא ו׳ ח״י ודאי**, שהוא ידוע דהוא אות החיים, כמ״ש בס״פ במדבר (קכא ע״א)[2725] **בג״כ לא אית בי׳ וא״ו דוא״ו כו׳**, ובפ׳ ויחי (רמא ע״א)[2726] **ר׳ אבא הוה יתיב כו׳ דא אות ו׳ בגין דבי׳ שריין חיין כו׳.** ובז״ח רות (סא ע״ג) וש״מ הרבה. ואמר **כד ה״א הות בי׳**, ר״ל ה״א עילאה עץ החיים. **עאלת בין**

[2721] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2722] ז״ל: תנועי דטעמי קיימו כולא על ידא דמשה וע״ד ויביאו את המשכן אל משה דאיהו קיים כולא ברזא דלהון בתנועי דטעמי אית בהו תנועי ברזא דלתתא לאנהגא ולקיימא עובדא דמשכנא ואית בהו תנועי ברזא דלעילא לאנהגא ולקיימא עובדא דבי מקדשא:

תרגום: תנועות הטעמים קמו כלן על יד משה ועל כן (שמות לט) ויביאו את המשכן אל משה שהוא העמיד הכל בסוד שלהם בתנועות של הטעמים יש בהן תנועות בסוד שלמטה להנהיג ולקיים את מעשה המשכן ויש בהן תנועות בסוד שלמעלה להנהיג ולקיים מעשה בית המקדש.

[2723] @היה/היתה?

[2724] עי׳ קיד ע״א ד״ה אשר יבטח.

[2725] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

[2726] עי׳ מלואים אות **Error! Reference source not found.**.

טוב כו׳ ר״ל ז״ש כאחד ממנו לדעת טוב ורע ר״ל שה״א עילאה היתה בו, כדי לדעת טו״ר, להזהירו שלא יחטא. ועתה שחטא ואבד הכל ואינו כדאי שיחזרו לו, ופן ישלח ידו כו׳ ויחזרון לגביה:

קסט עי׳ ויקהל משה אדם דאצילות פרק א במסוה משה אות ב: לעולם מהטבע הנחצב וכו׳ - דע אהובי אחי כי העולם נברא בדין, הטבע גימ׳ אלהים, לכן פתחה התורה (בראשית א א) בראשית ברא אלהים, לפי שאור א״ס ב״ה אין העולמות יכולין להנות ממנו אלא ע״י התלבשות ופרגודין וצמצום. וזה ידוע כל התפשטות אור הוא חסד גמור, סוד מים הניגרים, וכל צמצום אור הוא בסוד הדין. וכל התפשטות אור הוא בסוד החסדים כידוע לנו. ובריאת עולם אי אפשר להיות אם לא ע״י צמצום האור הגדול, כי לעולם מהטבע הנחצב שיהא בו כח החוצב, כלומר בסוד הצמצם. אבל קשה, והא כתיב (תהלים פט ג) עולם חסד יבנה, לכן כמתרץ והולך, לעולם בכל ענף של אילן יש כח השורשו, והשורש אי אפשר להתגלות אלא ע״י ענפיו ממילא, זהו החסד שא״ס ב״ה מצמצם ומתלבש אורו הגדול דרך פרגודין ולבושים ומסכיים כדי שיוכלו העולמות להנות מאורו הגדול אע״פ שהצמצם הוא מצד הדין, מ״מ הוא חסד גמור, כמו ערך הזהב נגד הכסף (עי׳ תיקו״ז קיח ע״ב וע״ח שער לו״ר פרק ג׳). צמצ״ם הוא בא״ת ב״ש יהי״ה, ר״ל ב׳ פעמים י״ה סוד אור הישר ואור החוזר, זהו הסוד (בראשית א ג) יה״י אור כידוע לנו. וכוונת המאציל״ל ב״ה שיהיה שכר ועונש בעולם, ממילא זהו כוונת הפסוק עולם חסד יבנ״ה, הם אותיות בינ״ה. ר״ל זהו ידוע מבינה ממנה מתערין הדינים (זהר ויחי רכ ע״ב), ובינה עצמה היא חסדים גמורים, לכן אמר הפסוק עולם חסד יבנה, ר״ל עולם מצד עצמו נאצל מצד החסד, אבל יבנה, ר״ל אין האורות יכולן להתגלות עצמן אם לא יבנה מצד הבינה שממנה מתערין הדינים, ר״ל מצד הצמצום אורות. וזה הצמצום הוא החסד הגדול מא״ס ב״ה, שיתגלה מלכותו להטיב להנבראים. ובינ״ה גימט׳ חיי״ם עם הכולל כידוע לנו סוד (בראשית ג כ) אם כל חי, סוד חיי עה״ב.

וע״י עמק המלך פרק ט: הכדור הזה נקרא אדם קדמאה סתימאה לפי שהוא סתום וחתום על הטהירו. ואף על פי שאחר התיקון נתעלה למעלה האדם קדמאה סתם, לא נתערב בו, כי החוט של אין סוף היוצא תמיד מיסוד של סוף חצי המלבוש להחיות העולמות, נעשה פרגוד מפסיק בינתים, פירוש פרוכת, שהוא מסך בין אדם קדמאה סתימאה לבין אדם קדמאה סתם. ואף על פי שהוא מקבל שפעו ממנו, אינו אלא על ידי התנוצצות מעט על ידי המסך, בסוד פסוק (תהלים פד יב) שמש ומגן ה׳ אלהים. והמסך הזה מעכב השפע שלא יצא חוצה יותר ממה שיכולים לסבול העולמות. וכן יש בין כל עולם ועולם מסך מבדיל, בסוד (שמות כו לג) והבדילה הפרכת לכם בין הקודש ובין קודש הקדשים, לכן נקרא סתימאה. וזהו סוד שאומר באדרא רבא (קכח ע״א) ופריס קמיה חד פרסא, דהיינו החוט שיצא מיסוד המלבוש העליון שאמרנו. ובפרסה הזאת הוה מגליף ומשער מלכין, להיות שכל מסך הוא דין להאיר אורו למעלה בסוד אור חוזר, לכן בכל בריאת השבעה מלכים ותיקוניהם שהיה חוקק, דהיינו מגליף, היה משער שלא יהיה יותר מדאי. ולמה נקרא פרסה, לפי שהדינין הם מנצפ״ך ואדנ״י כנודע, שהם הב׳ דינין של מנחה וערבית הצריכין מיתוק, ואלו ב׳ טיפין של דינין נופלים למטה. ויצחק ויעקב ע״ה תקנו אותם בסוד הזיווג למתק אותם, לכן על ידי תפילתינו נמתקים הדינין הללו. ולכן באותו זמן ובאותו שעה, חייבי דגיהנם יש להם הרווחה והצלה פורתא באותו זמן של תפילה. וגם המסך הזה הוא דין לעכב השפע שהוא בא יותר מדאי מה שאין העולמות יכולים לסבול וגורמים שבירה חס ושלום. ועיין במלת פרסה ותמצא שתי מילות פ״ר ס״ה, והן הן שתי שמות הנזכרים בחשבונם מנצפ״ך ואדנ״י והבן.

קע עי׳ חגיגה יב ע״ב: ערבות שבו צדק משפט וצדקה גנזי חיים וגנזי שלום וגנזי ברכה ונשמתן של צדיקים ורוחות ונשמות שעתיד להיבראות וטל שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות בו מתים צדק ומשפט דכתיב צדק ומשפט מכון כסאך צדקה דכתיב וילבש צדקה כשרין גנזי חיים דכתיב כי עמך מקור חיים וגנזי שלום דכתיב ויקרא לו ה׳ שלום וגנזי ברכה דכתיב ישא ברכה מאת ה׳ נשמתן של צדיקים דכתיב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה׳ אלהיך רוחות ונשמות שעתיד להיבראות דכתיב כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי וטל שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות בו מתים דכתיב גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה שם אופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת וכסא הכבוד מלך אל חי רם ונשא שוכן עליהם בערבות שנאמר סולו לרוכב בערבות ביה שמו.

ועי׳ זהר ח״א קכה ע״א: ועדן באיזה מקום הוא רבי יהודה אמר למעלה מערבות[2727] הוא רבי יוסי אמר בערבות הוא[2728] דהא תנן שם גנזי חיים טובים ברכה ושלום ונשמתן של צדיקים והגנוז(ים הוא) העליון[2729] [הוא] עדן למטה מכוון כנגדו גן בארץ[2730] ונוטל ממנו שפע בכל [יום]:

תרגום: ועדן באיזה מקום הוא. רבי יהודה אמר, למעלה מערבות הוא. רבי יוסי אמר, בערבות הוא, שהרי שנינו, שם גנזי חיים טובים ברכה ושלום ונשמתן של צדיקים, והגן העליון הוא עדן למטה מכוון כנגדו הגנוז בארץ ונוטל ממנו שפע בכל יום.

קעא עי׳ זהר ח״ב כה ע״ד: כד יהב קודשא בריך הוא אורייתא לישראל על טורא דסיני מלה קדמאה איהו אנכי אנכי סלקא לרזין[2731] [עלאין סבאין] (עלאין) |סגיאין| והכא איהו[2732] רזא דפקודא קדמאה[2733] למנדע ליה בכללא בגין דכתיב אנכי הא קא רמיז דאית אלהא שליטא עלאה [על עלמא] דאיהו |על עלמא כמה דאת אמר (דברים ד כד) כי יהו״ה אלהיך אש אוכלה הוא| פקודא קדמאה בכלל בפרט בגין דכתיב יהו״ה אלהיך דא פרט |ודא כלל ופרט| פקודא קדמאה דאצטריך למנדע ברישא ובסופא כמה דאוקימנא:

כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל על הר סיני, הדיבור הראשון הוא ״אנכי״, אנכי עולה לסודות עליונים רבים, וכאן הוא סוד של מצוה ראשונה, להכיר אותו בכלל, משום שנאמר ״אנכי״, הרי רומז שיש אלוה שליט עליון שהוא על העולם, כמו שנאמר ״כי ה׳ אלהיך אש אוכלה הוא״, מצוה ראשונה בכלל. בפרט, משום שנאמר ״ה׳ אלהיך״ זה פרט, וזה כלל ופרט. מצוה ראשונה, שצריך לדעת בראש ובסוף כפי שבארנו.

קעב עי׳ זהר ח״ג יד ע״ב: דאמר רב המנונא סבא אומות עכו״ם עד לא אתגזרו שריין בכתרין תתאין דלא קדישין ורוח מסאבא[2734] שריא עלייהו כיון |דאתגיירו ואתגזרו| (דאתשזרו) שריין בכתרא קדישא |(של שכינתא)| דשריא על שאר כתרין תתאין ורוחא קדישא שריא עלייהו[2735] אבל ישראל קדישין בני קדישין דגזעין ושרשין ואתבסמו בטורא דסיני ועאלו במהימנותא שלימתא קדישתא בשעתא דאתגזר שריא בכלא דכתיב (דברים ד ד) ואתם הדבקים ביהו״ה אלהיכ״ם חיים כלכם היום:

[2727] ה״ס הדעת שבו מתערבים חו״ג אש ומים, והכוונה שבחינת עדן הוא למעלה מדעת זעיר (רמ״ז).

[2728] פי׳ אור יסוד אבא שבתוך הדעת שהוא האוצר העליון, והיינו יסוד אמא שבדעת זעיר, והוא הנקרא גן עדן העליון, ושם מושרשים עיקרי השפע (רמ״ז).

[2729] הוא הדעת העליון המושפע מתיקון ״ואמת״ כנודע שהוא נעלם וכו׳ אי נמי סוד עמיקא דבירא שלשם מתעלים ישראל בתפילתם שהם סוד דעת דאבא גנוז בשל אמא (רמ״ז).

[2730] ממנו יוצאים ארבע הנהרות שבהן אותם הטפות הנזכרות (רמ״ז).

[2731] כמ״ש בזו״ח לד ע״ד אנכי הכא איהו רזא כלל ופרט כו׳ אנכי כללא כו׳ ה׳ אלקיך פרט כו׳ ע״ש ור״ל שהכל נכלל באנכי בכלל וה׳ אלקיך הוא בפרט כמ״ש שם (יהל אור).

[2732] ר״ל ע״פ הסוד כמש״ש שאנכי הוא כלל כל הספירות וה׳ אלקיך הוא בפרט וכאן אמר לפי פשוטו שפי׳ המלות של אנכי הוא כלל כמ״ש דאית אלהא כו׳ ה׳ אלקיך בפרט במדות דיליה כמש״ל (יהל אור).

[2733] עי׳ השגות הרמב״ן על ספר המצות לרמב״ם מצוה א׳: כתב הרב, ״המצוה הראשונה שנצטוינו באמונת האלהותוכו׳ אנכי מכלל תרי״ג מצות והיא מצוה באמונה כמו שביארנו״. אמר הכותב, האמונה הזאת בדבור הזה לא נפלאת היא ולא רחוקה היא וכן בדברי רבותי׳ מפורש שהיא קבלת מלכותו ית׳ וכו׳. ועם כל זה ראיתי לבעל הלכות שלא ימנה אותם וכו׳, אבל האמונה במציאותו יתעלה שהודיענו באותות ומופתים ובגילוי השכינה לעינינו הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצות לא ימנה בחשבונן וכו׳.

[2734] בטהרתם עולים ומחליפים שניהם (אור יקר).

[2735] ופתח כניסתם בזה הוא מצד המלכות, שהוא בית שורש לכל הבחינות שבעולם, והחצונים יש להם שורש מתוק שתול בפלגי מימי הטהרה והקדושה כדפי׳ בפרשת שלח לך בפסח שני עי״ש. ולכך יש באומות העולם ג׳ בחינות: הא׳, הטמאים, והם כענפים. והב׳, חסידי אומות העולם, והם נכנסים דרך גזעם פנימה יותר ועדיין בקלי׳. הג׳, הגרים, והם נאחזים במדת המלכות מצד שורש אשר לחצונים בה, כי ממנה יצוא והם מושרשים בה בטהרה וקדושה, וז״ש ״שכינתא דשליטא וכו׳ דלא קדישין״. ודרך אותה בחינה אשר לה, היא שולטת עליהם, הם נכנסים בה, מה שאי אפשר למעלה שאין הענין הזה, וזה עד שלשה דורות שהם משתלשלים ועולים מדרגה אחר מדרגה. אמנם ישראל הם בעצמם קדישים, ומצד אבותם בני קדישין, ואבות אבותם גזעין כבר נכנסו, וקושי הטורח הזה היה לשלשה אבות, אברהם יצחק ויעקב, כמה טרחו עד עלותם מלכות אברהם יצחק יסוד יעקב ת״ת כדפי׳ בסבא, לכך ״בשעתא דאתגזרו״ היינו היום ממש ביומם חיים (אור יקר).

תרגום: שאמר רב המנונא סבא אומות טרם שנמולו שרויים הם בכתרים תחתונים שאינם קדושים, ורוח טומאה שורה עליהם. כיון שהתגיירו ונמולו הם שורים בכתר הקדוש (של השכינה), ששורה על שאר הכתרים התחתונים, ורוח קדושה שורה עליהם. אבל ישראל קדושים בני קדושים של גזעים ושרשים, והתבשמו בהר סיני, ונכנסו לאמונה השלמה הקדושה, בשעה שנמולים הם שורים בכל, שנאמר ״ואתם הדבקים בה׳ אלהיכם חיים כלכם היום״.

קעג עי׳ זהר ח״ג ריח ע״ב: יתיב שעתא ובכה אמר ווי לבני נשא דאזלין כבעירי חקלא בלא סוכלתנו במלה דא בלחודוי אשתמודען נשמתהון קדישין דישראל בין נשמתהון דעמין עעכו״ם נשמתהון דישראל אתגזרו מגו בוצינא קדישא[2736] דדליק דכתיב (משלי כ כז) נר יי׳ נשמת אדם והאי נר בשעתא דאתאחד ו[נ״א דאתדליק] מגו אורייתא דלעילא לא שכיך נהורא עליה אפילו רגעא ורזא דא (תהלים פג ב) אלהים אל דמי לך כגוונא דא כתיב (ישעיה סב ו) המזכירים את יי׳ אל דמי לכם לא שכיכו לכון נהורא דשרגא[2737] כיון דאתאחדא גו פתילה[2738] ההוא נהורא לא שכיך לעלמין אלא מתנענע נהורא[2739] לכאן ולכאן ולא משתכיך לעלמין:

תרגום: יושב שעה ובכה, אמר אוי לבני האדם שהולכים כבהמות השדה בלי תבונה, בדבר הזה לבדו נודעות נשמות קדושות של ישראל בין נשמות שעמים עובדי כוכבים ומזלות. נשמות ישראל נגזרו מתוך נר קדוש שדולק, שכתוב ״נר ה׳ נשמת אדם״ ונר זה בשעה שנאחז (שנדלק) מתוך תורה שלמעלה, לא שוכך האור עליו אפילו רגע. וסוד זה ״אלהים אל דמי לך״, כדוגמא זה כתוב ״המזכירים את ה׳ אל דמי לכם״ אין שיכוך לכם אור הנר, כיון שנאחז תוך הפתילה, אותו האור לא שוכך לעולמים, אלא מתנענע האור לכאן ולכאן, ולא שוכך לעולמים.

קעד עי׳ זהר ח״ג כד ע״ב: זכאין אינון צדיקייא דאית לון חולקא עלאה בקודשא בריך הוא ו[בחולקא קדישא בקדושי מלכא בגין דאינון מקדשי גרמייהו בקדושא[2740] דמאריהון[2741] וכל מאן דאתקדש קודשא בריך הוא מקדש ליה דכתיב (ויקרא כ ז) והתקדשתם והייתם קדושים בר נש מקדש גרמיה מלרע (ו)מקדשי[2742] ליה מלעילא וכד אתקדש בר נש בקדושה דמאריה מלבישין ו[נ״א ירתין] ליה נשמתא קדישא אחסנא דקודשא בריך הוא וכנסת ישראל וכדין ירית כלא ואלין דאקרון בנין לקודשא בריך הוא כמה דכתיב (דברים יד א) בנים אתם ליהו״ה אלהיכ״ם והא אוקמוה[2743]:

תרגום: אשריהם הצדיקים שיש להם חלק עליון בקדוש ברוך הוא, בחלק הקדוש בקדושי המלך, משום שהם מקדשים את עצמם בקדושת רבונם. וכל מי שמתקדש, הקדוש ברוך הוא מקדש אותו, שנאמר ״והתקדשתם והייתם קדושים״, אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה. וכשמתקדש אדם בקדושת רבונו, מלבישים (מורישים) אותו נשמה קדושה ירושת הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל, ואז יורש את הכל, ואלו הם שנקראים בנים לקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר ״בנים אתם לה׳ אלהיכם״, והרי פרשוה.

קעה עי׳ זהר ח״א קעט ע״א: ואוקימנא דכתיב (קהלת ד יג) טוב ילד מסכן וחכם[2744] ממלך זקן וכסיל[2745] אשר לא ידע להזהר[2746] עוד טוב ילד דא הוא יצר טוב דהוא ילד מיומין זעירין עמיה

[2736] בינה (מ״מ ח״ב רח ע״א, יהל אור על זהר ח״ג עז ע״א).

[2737] ה״ח (רח״ו).

[2738] יסוד (רח״ו).

[2739] כתית למאור (רח״ו). נמצא שהנר היא מלכות והפתילה הוא היסוד שבתוכה: והאור המתאחז בפתילה ה׳ חסדים שביסוד שמאירים למלכות (מ״מ).

[2740] בקדושי (דפ״ו).

[2741] שהוא פרוש וקדוש כמו שאמרו רז״ל, ופרוש ר״ל מובדל מן החיצונים, וקדוש מושפע במוחין, וזש״ה והתקדשתם, בפרישות, והייתם קדושים, בשפע העליון (רמ״ז).

[2742] מקדשין (דפ״ו).

[2743] יט ע״א ע״ב (דרך אמת).

[2744] ג׳ שמות ליצר הטוב: ״ילד״ פי׳ מיומין זעירין וכו׳, ״מסכן״ שעצת היצר הטוב עניה, טובתה לזמן ארוך, ״וחכם״ רואה את הנולד (אור יקר).

[2745] ״מלך״ שליט על בני נשא, ״זקן״ הפך ילד, ״וכסיל״ כל עצמות עצת סכלות (אור יקר).

[2746] בא לתרץ למה תצא זאת מלפניו יתברך להקדים את הרע לטוב שנמצא הרע מוחזק וקודם, לכן אמר ואוקימנא, כלומר דבר זה מוסכם וקיים בינינו. שגם שיש ליצה״ר קדימת הזמן מ״מ יצר

דבר נש דהא מתליסר שנין [ואילך] (עמיה) כמה דאתמר[2747] ממלך זקן וכסיל ממלך[2748] דא הוא יצר הרע דאיהו אקרי מלך ושליט בעלמא על בני נשא זקן וכסיל[2749] דאיהו זקן ודאי כמה דאוקמוה דכד אתיליד בר נש ונפיק לאוירא דעלמא איהו אזדמן עמיה דבר נש ועל דא איהו מלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד (קהלת ד יג) להזהיר לא כתיב אלא להזהר בגין דאיהו כסיל[2750] ועליה אמר שלמה ע״ה (קהלת ב יד) והכסיל בחשך הולך דהא[2751] מסוסיתא דחשך קא אתיא ולית ליה נהורא לעלמין

תרגום: ובארנו, שכתוב, טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד״. ״טוב ילד״, זהו יצר הטוב, שהוא ילד מימים מועטים עם האדם, שהרי משלשה עשר שנים ואילך (עמו), כמו שנתבאר. ״ממלך זקן וכסיל״. ״ממלך״, זה הוא יצר הרע שהוא נקרא מלך ושולט בעולם על בני אדם. ״זקן וכסיל״, שהוא זקן ודאי, כמו שבארוהו, שכאשר אדם נולד ויוצא לאויר העולם, הוא

מזדמן עם האדם, ועל כן הוא ״מלך זקן וכסיל״. ״אשר לא ידע להזהר עוד״. לא כתוב להזהיר אלא ״להזהר״, משום שהוא כסיל, ועליו אמר שלמה עליו השלום, ״והכסיל בחושך הולך״, שהרי מפסולת החושך הוא בא, ואין לו אור לעולמים.

הספר פתחי שערים נתיב עולם התיקון - פתח טז

וכאשר נגמר כללות בירור הנפש שבו עד י״ג שנים, ואז נגמר פרצופו בסוד חיבור מ״ה וב״ן, אז הוא נעשה בר מצוה ויוצא מרשות אביו. והיינו, שמאז צריך הוא לברר שארי ניצוצי נפשו בפרטות השקועים בסט״א, שהוא מברר מהם בכל יום ויום ע״י התורה ומצות שלו, לעשותו בסוד פרצוף כפי ערך מספר ימי חייו הקצובים לו לפי מספר ניצוצי נפשו, ונעשה הוא בבחינת אב ושורש לברר הפרטים של הנפש דבחינת ב״ן הכלולים בנפשו הכללית. וכבר נתבאר למעלה, שהארת מ״ה החדש הוא ע״י זיווג פנימי דע״ב וס״ג. וכן כאן בכל אדם בפרט, שהבא לטהר מסייעין לו, והסיוע הוא ע״י הנשמה שהיא עצמה אינה באדם, רק הרוח הוא עיקר האדם המתחבר עם נפשו סוד מ״ה, אבל הנשמה היא למעלה, ושולח ניצוצות אל הרוח לסייעו, והוא סוד זיווג נשמה עם בחינת חיה שבו שהם ריעין דלא מתפרשין:

הרמ״ז על הזהר חלק א דף רו ע״א

כיון דאיסתלק בהו וכו׳ זה מובן במ״ש בס׳ א״י שאין כח באדם להעלות מ״ן ולהמשיך שפע הפנימיות עד יהיה בן י״ג שנה כי עד זמן זה הוא פטור מהמצו׳. ובהיותו בר מצוה שכבר נכנס בו הרוח אז הוא מושרש בז״ון הרומזי׳ לנפש ורוח. והענין שכל י״ג שנה הוא בסוד י״ג אותיות דאלהים. שה״ס הגבורות ולכן יצ״הר שולט בהם אבל בהגיעו לבר מצוה שאז זוכה גם לנפש דחסדים אז מאיר בו שם ב״ן דהה״ין שהיא נפש דחסדים שבתוך המ׳ ונכנס בת״ת דזעיר שהוא שם הוי״ה ושורש כתר רחל שה״ס ד׳ אותיות הוי״ה כנז׳ בדרוש הנז׳ והנה ט׳ אותיו׳ דב״ן וד׳ דהוי״ה הם י״ג ואז נק׳ בן הוי״ה כנז׳ בריש פ׳ משפטי׳ ונמצאו בו ב׳ בחי׳ ב״ן דהו״יה ואלהים וז״ס בני״ם אתם ליה״וק אלהיכם ושם סוד מ״ע ול״ת שהם בז״ון חו״ג. אח״כ עד כ׳ שנה יש ז׳ שנים שהם כחב״ד חג״ת דזעיר וזהו ועאל. ואיתתקון בפולחנא דמאריה שהוא נכנס תוך זעיר ומתעלה ומתתקן כדין שרייא עליה נשמה שהיא מאימא עצמה. דרגא עילאה קדישא דשלטא על כולא ופי׳ הענין באמת שבהגיעו לי״ג שזוכה לרוח ומשתרש גם בזעיר מיד מעלה מ״ן שנכנס

הטוב יקדימהו בקדימת המעלה וגדול כוחו לנצח את מנגדו, וטעמו מפני שהטוב מושפע מצד הקדושה שיש לה כח להוסיף עוז תמיד עד אין קץ, מה שאין כן יצה״ר ששורשו מצד הטומאה שאין לה אור עצמי מצינור האמצעי, וכמו שאמר הכתוב (משלי יט ב) גם בלא דעת נפש לא טוב, מה שאין כן יצר הטוב ששורשו הראשון ברוח וכח זכר המושל על הנפש היא נקבה ויצדק בו לשון ילד מפני שמוצאו מן היסוד הנקרא טוב והוא אבר המוליד והיינו יל״ד (רמ״ז).

[2747] לעיל ר״פ וישלח ועי׳ פרשת פקודי רסז ע״ב (לש״ו).

[2748] אפשר לרמוז ממלך עם הכולל גימטריא ס״מ זקן גימטריא נקבה רמ״ז לס׳ (מא״ן) (נ״א).

[2749] זקן ודאי, מפני ששורשו הוא ממלכין קדמאין שהם הזקנים שקדמו לעולם (רמ״ז).

[2750] אשר לא ידע להזהר עצמו זהו היצר הרע, שכבר רואה שמפתה א׳ ואין מועיל לו, מפתה אחר ואין מועיל לו, והורג א׳ להדבק עם נפשו ואין מועיל לו, שזאת הכוונה שלו כשהורג צדיקים, אולי ידבק בנפשו ועולה עמם, ואח״כ כשרואה שהרג כמה צדיקים ואינו מועיל לו, היה ראוי להזהר עוד, ואינו נזהר, א״כ זקן וכסיל (זוהר הרקיע).

[2751] מחצבות החשך והוא מלשון סתת בפ׳ הבונה שפי׳ חציבה (ד״א) (עי׳ ד״א) פ׳ הבונה לא יש כ״א מסתת ואינו חוצב כדאמרי׳ בעלמ׳ החצב שמסר לסתת. ועוד הגי׳ שלפנינו מסוסיתא דחשך. ובז״ח נריס מסוספתא ופי׳ שמרים (מא״ן) (נ״א).

ועולה ביסוד אימא שבחזה דזעיר אבל הכל נק׳ בחי׳ רוח שכל אותו האור הוא של זעיר. אמנם בהגיעו לשנת כ׳ אז זוכה לבינה ונשמה מצד בינה וזהו לשלטאה על כולא.:
ועי׳ עוד ח״ב צח ע״א

קעו עי׳ זהר ח,ב כז ע״ב: אמר רבי אלעזר בסטרא ימינא עלאה[2752] נפקין תליסר מבועין עלאין נהרין[2753] עמיקין אלין סלקין[2754] ואלין נחתין עייל כל חד בחבריה חד אפיק[2755] רישיה ואעיל ליה בתרין גופין[2756] חד גופא דנהרא[2757] נטיל מימין לעילא אפריש[2758] לתתא אלף יאורין נפקין לארבע סטרין[2759]:
תרגום: אמר רבי אלעזר בצד ימין העליון, יוצאים שלשה עשר מעיינות עליונים נהרות עמוקים. אלה עולים ואלה יורדים, כל אחד נכנס בחבירו. אחד מוציא ראשו ומכניס אותו בשני גופים. גוף אחד המאיר נוטל מימין למעלה, מפריד למטה אלף יאורים יוצאים לארבעה צדדים.

קעז עי׳ זהר ח״א קעב ע״א: תא חזי בשעתא דסליק ברעותא[2760] דקב״ה למברי עלמא[2761] אפיק מבוצינא דקרדינותא[2762] חד קטורא[2763] ואתלהיט מגו חשוכא[2764] ואשתאר בסליקו[2765] ונחתא לתתא[2766] ההיא חשכה להיט ([נ״א] ואתלהיט) במאה שבילין[2767] אורחין דקיקין רברבן ואתעביד ביתא[2768] דעלמא
תרגום: בא וראה, בשעה שעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברוא עולם, הוציא מתוך ניצוץ חזק קשר אחד, והתלהט מתוך החושך, ונשאר בעליה וירידה למטה. אותה חשכה להטה (והתלהטה) במאה שבילים דרכים דקיקים גדולים, ונעשה בית של העולם.

קעח עי׳ זהר ח״א יח ע״א: את קשתי נתתי בענן דא מלכות נתתי מן יומא דאתברי עלמא ביומא דעיבא דאתחזי קשת (דאתער שמאלא לאתתקפא) מראה דמות כבוד יהו״ה (יחזקאל א כח) אתער שמאלא לאתתקפא נפקת רחל ותקש בלדתה מיכא״ל בסטרא דא רפא״ל בסטרא דא גבריא״ל בסטרא דא ואינון גוונין דאתחזיין בההוא דמות חיור וסומק וירוק.

[2752] הוא אור הראשון בכתר עליון ונק׳ חסד עליון אור דאויר ואח״כ נמשך בחו״ב דרך נקודה בסוד י׳ אור וזהו היאורין, והן י״ג גליפין גילופי דגליפין בחיזו דחויא אריך כו׳ (בספד״צ פ״ק) ולקמן (פ׳ בא) אמר ט׳ שהן ט׳ למטה דסמכין עלוי רגלין וכאן י״ג (יהל אור).
[2753] נגד אור י׳ יאור ונתחלקו בחו״ב ה׳ אור הב״ל ה׳ ל ל״ב אלקים דה׳ נקדוין חושבן אלקים (ה״פ א׳) [ה״פ] י׳ מאמרות נ׳ שערי בינה ויאמ״ר (אמר המסדר – נ״ל שהוא אותיות או״ר י״ם, שהם ה׳ אור וה״פ י׳ נ׳ שערי בינה) (יהל אור).
[2754] עיילין ונכללין באויר (יהל אור).
[2755] הוא התפשטות חסד עליון בוצד״ק (יהל אור).
[2756] חו״ב (יהל אור).
[2757] הוא נהר היוצא מעדן דעת והוא הרקיע המבדיל בין וכו׳ (יהל אור).
[2758] ובי׳ אלף אכסדראין, ואלף יאורין כידוע והוא אלף רבתי חמשה ואלף אשריך ישראל (יהל אור).
[2759] כמ״ש בפרשת אחרי מות (עט ע״א) ביעא דקושטא כו׳ אתבקע לד׳ סטרין והן ד׳ בתי דתפלין, וי״ג ואלף הן סוד חו״ג וגבורות הן בדעת וע׳ באד״ר קלה ע״א וימלוך באדום רזא חדא כו׳ תאנא כו׳ אלף אלפין כו׳ ושם קלו ע״א, ותאנא בתלת כו׳ מחללא תליתאה (יהל אור).
[2760] עי׳ לעיל כט ע״א.
[2761] עי׳ ע״ח נקודות פרק ו׳, שהיינו הזיווג שלפני בריאת האדם, ועי׳ עוד בראשית כט ע״א, נח עד ע״א, והשמטות רנא ע״א, לך לך פו ע״ב, משפטים צו ע״ב ואחרי מות סא ע״ב. פי׳ כשעלו המ״ן במצח דא״ק, הכוונה למברי עלמא דאצילות (מ״מ).
[2762] פי׳ גבורה דעתיק שנק׳ בוצינא דקרדינותא (מ״מ).
[2763] הם ה״ג ששרשם מגבורה דעתיק כנודע (מ״מ).
[2764] מכח הגבורות שבהם היו נלהטים באש (מ״מ).
[2765] פי׳ אע״פ שירדו הה״ג מגבורה דעתיק לאימא ומשם למלכות, לא תאמר ח״ו שנתמעט אורם מכמות שהיה, לכן אמר ואשתאר בסליקו במעלתם הראשונה (מ״מ).
[2766] למלכות (מ״מ).
[2767] הם י״ס דז״א, כמ״ש הרב, שגם ה״ג מתפשטים בגופא דז״א כמו החסדים, ואח״כ באים למלכות, וז״ש ״ואתעביד ביתא דעלמא״ שהיא המלכות הנק׳ בית, מטעם שלוקחת ב׳ פעמים או״ר מב׳ שלישי הת״ת דז״א, ושורש האלפי״ן נשארו בז״א, וב״פ ו״ר גימ׳ בי״ת כמ״ש הרב (מ״מ).
[2768] מכאן שכל מציאות האימא היא רק על ידי אבא (דע״ה ח״א יא ע״א).

תרגום: ״את קשתי נתתי בענן״, זו מלכות, נתתי מיום שנברא העולם. ביום מעונן, כשנראית הקשת (כשמתעורר השמאל להתגבר) מראה דמות כבוד ה׳, מתעורר השמאל להתגבר. יוצאת רחל ותקש בלדתה. מיכא״ל בצד זה, רפא״ל בצד זה, גבריא״ל בצד זה. והם הצבעים שנראים באותה דמות, לבן ואדום וירוק.

ועי׳ תיקו״ז לה ע״א: וברי כל זמנא דאלין קליפין לא מתעברין מקשת לא יהא קשת בגוונוי נהירין וסימנא דא יהא בידך עד דתחזי קשתא בגוונוי נהירין לא תצפי לרגלי דמשיחא ומיד דיהא נהיר בגוונין נהירין[2769] מיד וראיתיה לזכור ברית עולם (בראשית ט טז) ומיד אתגלייא ההוא דאתמר ביה[2770] וזה לך האות כי אנכי שלחתיך (שמות ג יב) לקיימא ביה (מיכה ז טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות בההוא זמנא אתגלייא מ״ה ש״היה ה״וא שיהיה (קהלת א ט):

תרגום: ובני, כל זמן שהקליפות הללו לא עוברים מן הקשת, לא תהיה הקשת בצבעיה המאירים, וסימן זה יהיה בידך, עד שתראה קשת בצבעיה מאירים, אל תצפה לרגלי המשיח. ומיד שתהיה מאירה בצבעים מאירים, מיד ״וראיתיה לזכור ברית עולם״, ומיד מתגלה אותו שנאמר בו ״וזה לך האות כי אנכי שלחתיך״, לקיים בו ״כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות״, באותו זמן מתגלה ״מ״ה ש״היה ה״וא שיהיה״.

עי׳ דע״ה ח,ב פח ע״א: והענין הוא כי הקשת הוא יסוד, והקשת הניתן בענן, הוא היחוד יסוד במלכות כמ״ש בפ׳ בראשית (יח סע״א ורע״ב). ויש לו לקשת ג׳ גוונין, חוור סומק ירוק, והם הגוונין דחג״ת שמאירין ביסוד, והוא ע״י טיפת הזווג היורד מהג׳ מוחין חב״ד, ואז נהיר היסוד בהג׳ גוונין דחג״ת ומתייחד בהמלכות, ומאיר אז המלכות ג״כ באותן הג׳ גוונין. והוא שכתוב (יחזקאל א כח) כמראה הקשת אשר יהיה בענן {פח ע״ב} ביום הגשם (כי אז אתחזי רחמי, אבל בלא גשם הוא דינא, כמ״ש בפ׳ פנחס (רלא רע״א), כי הגשם הוא מורה על הורדת הטיפה הניתן מהיסוד להמלכות), הוא מראה דמות כבוד ה׳, כי אז היא מתלבשת בלבושי יקר דמלכו ומתחזי קמי מלכא בלבושין וקישוטין דגוונין נהירין, שהם הג׳ גוונין דקשת, ואז מתקיים (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם וכמ״ש בפ׳ פנחס (רטו ע״א) בזוהר וברע״מ ע״ש. וכן אמרו בהקדמת תיקונים (ח ע״א) כמראה הקשת הא צדיק יסוד עלמא כו׳, כן מראה הנגה סביב דא שכינתא תתאה נקבה תסובב גבר, ע״ש בהגר״א[2771].

קעט עי׳ זהר ח״א נד ע״א: ותא חזי בשעתא דבר נש אזיל בארח קשוט ואמשיך עליה רוחא קדישא עלאה ואתדביק ביה ברא דיוליד ויפוק מניה לעלמא הוא משיך עליה קדושה עלאה ויהא קדיש בקדושה דמאריה כמה דכתיב (שם כ ז) והתקדשתם והייתם קדושים[2772] וגו׳ וכד איהו אזיל בסטר שמאלא ואמשיך עליה רוח מסאבא ואתדבק ביה ברא דיפוק מניה לעלמא הוא אמשיך עליה רוח מסאבו ויסתאב במסאבו דההוא סטרא ועל דא כתיב (קהלת ג כא) מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה כד איהו באתדבקות ימינא סלקא היא לעילא וכד איהו באתדבקות שמאלא[2773] ההוא סטר שמאלא דאיהו רוח מסאבו נחית מעילא לתתא ושוי דיוריה בבר נש ולא אעדי מניה (ומה דאוליד בההוא רוח מסאבו) [וברא דאוליד בההוא מסאבו איהו הוי בריה] מההוא רוח מסאב איהו ההוא ברא אדם אתדבק בההוא רוח מסאב ואתתיה אתדבקא ביה בקדמיתא[2774] ונטלת וקבילת ההוא זוהמא מניה אוליד בר האי ברא ברא דרוח מסאבא איהו ועל דא תרין בנין הוו חד

[2769] והנה נודע הוא שסוד הזווג הוא תלוי בהעינים וכמ״ש (שם ו ה) הסבי עיניך מנגדי, דאינון מוקדין לי בשלהובי רחימותא וכמ״ש בפ׳ קדושים (פד ע״א). והוא ג״כ סוד הכתוב (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם, כי ע״י הגוונין נהירין דעיינין נעשה הגוונין נהירין דהקשת, ומתקיים (שם ט יג) את קשתי נתתי בענן, שהוא סוד היחוד כנ״ל מדברי התיקונים (תי׳ יח לה ע״א) שאמר ומיד דיהא הקשת נהיר בגוונין נהירין, מיד וראיתיה לזכור ברית עולם, וכנ״ל כ״ז (דע״ה ח״ב פח ע״ג).

[2770] עי׳ בזה בתיקון לז ובסוף תיקון נח (לש״ו).

[2771] ז״ל: דא צדיק - שעל הקשת נאמר אות ברית. דאיהו כליל כו׳ - ר״ל שכל המראות ראה מתוך מט״ט שכולן נכללין בו. דאתמר נקבה תסובב גבר - ר״ל שהיא מסובבת היסוד, ולכך נאמר סביב, ר״ל סביב הקשת: אש נגה - ראיה שעלה אומר שהיא נקראת אש נגה.

[2772] והתקדשתם בשעת ביאה, והייתם קדושים בניכם אשר יקומו תחתיכם (אור יקר ורח״ו).

[2773] היינו או היורדת היא למטה ורוח הבהמה ירצה בני אדם שהם כבהמה (אור יקר).

[2774] אבל כ״ז רק אחרי שחטא אדם עצמו בהסתכלות בקלי׳ (דע״ה ח״ב קמו ע״ד).

מההוא רוח מסאב[2775] וחד כד תב אדם בתיובתא[2776] ובגיני כך האי מסטרא מסאבא (ודא) [והאי] מסטרא דכייא.

תרגום: ובא וראה, בשעה שאדם הולך בדרך אמת ומושך עליו רוח קדושה עליונה ונדבק בה, הבן שיוליד ויצא ממנו לעולם הוא ממשיך עליו קדושה עליונה ויהיה קדוש בקדושת רבונו, כמו שכתוב ״והתקדשתם והייתם קדושים וגו׳״. וכשהוא הולך בצד שמאל וממשיך עליו רוח טומאה ונדבק בו, הבן שיצא ממנו לעולם הוא ממשיך עליו רוח טומאה ויטמא בטומאת אותו הצד. ועל זה כתוב, ״מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה״. וכשהוא בהדבקות הימין, היא עולה למעלה, וכשהוא בהדבקות השמאל, אותו צד שמאל שהוא רוח טומאה, יורד מלמעלה למטה, ושם דיורו באדם ולא זז ממנו. והבן (ומה) שהוליד באותה (רוח) טומאה הוא נהיה בנו מאותו רוח הטומאה הוא הוא בנו. [ואז] אותו אדם נדבק באותו רוח טמא, ואשתו נדבקה בו בהתחלה, ולקחה וקבלה אותה זוהמא, וממנה הוליד בן, בן זה הוא בן של רוח הטומאה, ועל זה שני בנים הם אחד מאותו רוח טמא ואחד כששב אדם בתשובה, ולכן זה מצד הטומאה [וזה והוא] מצד הטהרה.

ועיי״ש קיב ע״א: רב יוסף כד הוה נחית לבבל חמא אינון רווקיא[2777] דהוו עיילי ונפקי ביני נשי שפירן ולא חטאן אמר לון לא מסתפו אלין מיצר הרע אמרו ליה לא מקונדיטון[2778] בישא קאתינא מקדושתא דקדישא אתגזרנא דאמר רב יהודה אמר רב צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש ונפקי מניה בני קדישי בני מעלי דלא מסתפו מיצר הרע שנאמר (ויקרא כ ד) והתקדשתם והייתם קדושים[2779]:

רבי אבא אמר מאי דכתיב (יחזקאל כ כ) ואת שבתותי קדשו אלא אין עונתן של תלמידי חכמים אלא משבת לשבת[2780] [ומזהר להו דהואיל] (ונזהר להו והואיל) דתשמיש המטה דמצוה הוא קדשו כלומר קדשו עצמכם בשבתותי בההוא תשמיש דמצוה:

תרגום: כשהיה רב יוסף יורד לבבל, ראה את אותם רווקים שהיו נכנסים ויוצאים בין נשים יפות ולא חוטאים, אמר להם, האם אתם לא פוחדים מיצר הרע. אמרו לו, לא. וכי באנו מקונדיטון רע, אנו נגזרנו מקדושת הקדש. שאמר רב יהודה אמר רב, אדם צריך לקדש את עצמו בשעת תשמיש, ויצאו ממנו בנים קדושים, בנים מעולים שלא פוחדים מיצר הרע, שנאמר ״והתקדשתם והייתם קדושים״.

רבי אבא אמר, מה זה שכתוב ״ואת שבתותי קדשו״, אלא אין עונתם של תלמידי חכמים אלא משבת לשבת, ומזהיר אותם, שהואיל ותשמיש המטה היא מצוה, ״קדשו״, כלומר קדשו עצמכם בשבתותי באותו תשמיש של מצוה.

קפ עי׳ תיקו״ז ק ע״א: ובגין דא מני קודשא בריך הוא לישראל לנטרא גרמיה בפריה ורביה הה״ד ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו טוב מסטרא דדם טהור ורע מסטרא דדם נדות דהאי בר גרים אבודא דתרין עלמין הה״ד (בראשית ב יז) כי ביום אכלך ממנו מות תמות בעלמא דין תמות בעלמא דאתי:

תרגום: ולכן צוה הקדוש ברוך הוא את ישראל לשמר את עצמו בפריה ורביה, זהו שנאמר ״ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו״, ״טוב״ מצד של דם טהור, ״ורע״, מצד של דם נדות. שהבן

[2775] קין (מ״מ).

[2776] פי׳ בו ביום שב בתשובה קצת, ומצד הרהור תשובה יצא השני הבל קצת קדוש (אור יקר ורח״ו), שהרי בידיעה א׳ נבראו ור״א פליג וכו׳ שכל דין היה מצד החיצון ולא ע״י אדם כלל (רח״ו). שת, אבל הבל, לפי שמת מיד לא הזכירו (מ״מ). מוכרח לפרש דעל שת קאי. א״מ (נ״א).

[2777] בני אדם פנוים בלא אשה (ד״א).

[2778] הוא משקה מעורב כארז״ל מה קונדיטון יש בו יין דבש ופלפלין אף דברי תורה וכו׳ ואמרו כאן שאינם באים ונולדים מקונדיטון בישין ר״ל ממחשבה רעה אלא לידתם והורתם בקדושה והיינו קונדיטון טובים ולא רעים ולכן לא היו חוששים לחטוא שאין היצה״ר יכול לשלוט בהם כ״כ (ד״א).

[2779] עי׳ זו״ח יא ע״א: מאי קידושא שייך הכא. א״ר יהודה בר יעקב, שלא יעשו פריצותא וחציפותא, ולא לשום זנות כבהמות. וכו׳, הרשעים על שאינן מולידים אלא לשם זנות, בעזות ובחציפות, אין להם אלא אותה הנפש החיה הנתונה לבהמות, שעניינם אינם אלא כבהמה. וכו׳ שמכניס באותו הולד עמל של שוא. עי׳ רמ״ז ח״ג כד ע״ב: והתקדשתם, בפרישות, והייתם קדושים, בשפע העליון. ועי׳ שער המצות יתרו: והחמירו רז״ל מאוד שיקדש האדם עצמו בשעת תשמיש לפי שאם יקדש עצמו ימשיך לבנו לבוש עליון וקדוש אשר ע״י יזכה להרבות תורה ומצות ואע״פ שהנשמה של הבן מעולה מנשמת האב הנה היא צריכה אל לבוש אביו כנזכר. ולא עוד אלא שאם לא יקדש האב עצמו בעת תשמיש ימשיך לבנו לבוש אחר רע ויהיה אליו כדמיון יצה״ר ממש להחטיאו [יג] ובזה תבין ג״כ טעם למה מענישים האב בשביל בנו כיון שהוא למטה ממדרגתו אבל יובן עם זה כי הוא גורם להחטיא את בנו והבן זה מאד והרי נתבאר ענין כבוד אב ואם.

[2780] עי׳ לעיל יד סע״א.

הזה גורם אבדן של שני עולמות, זהו שנאמר ״כי ביום אכלך ממנו מות תמות״, ״מות״ בעולם הזה, ״תמות״, בעולם הבא.

בהגר״א: ובג״ד מני כו׳ - ר״ל, דכתיב (ויקרא יט ב) קדושים תהיו כו׳, ואמרו כל המקדש כו׳[2781]: **ורע מסט׳ דדם נדות כו׳** - דהאדם נברא מדם שבאשה, אלא דלפי המחשבה נקלט בדם, אם טמא אם טהור, ועיקרו קאי על בני ט׳ מדות[2782], שנאמר בהן וברותי מכם הפושעים והמורדים (יחזקאל כ לח)[2783] דהן מסט׳ דערב רב ועץ הדעת, כמש״ל:

קפא עי׳ זהר ח״א צו ע״א: ויסקלהו דאעדי מניה ומחולקיה כל אינון רברבין[2784] כל אינון תריסין[2785] כל אינון כתרין תתאין[2786] והוא נסיב ליה להאי (קרן) [כרם] לחולקיה דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהו״ה עמו יעקב חבל נחלתו ויטעהו שורק[2787] (ישעיה ה ב) כמה דאת אמר (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת כל״ה כתיב בה״א מכאן שארי אברהם לאולדא לעילא ומהאי נפק זרע אמת כלה זרע אמת ודאי היינו דכתיב (בראשית טו ה) כה יהיה זרעך וכלא חד מלה זכאה חולקהון דישראל דירתו ירותא קדישא דא

תרגום: ״ויסקלהו״ שהסיר ממנו ומחלקו את כל אותם גדולים, כל אותם המגינים, כל אותם הכתרים התחתונים, והוא לקח לו את (הקרן) הכרם הזה לחלקו, שכתוב ״כי חלק ה׳ עמו יעקב חבל נחלתו״. ״ויטעהו שורק״ כמו שנאמר ״ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת״. כל״ה כתוב בה״א, מכאן התחיל אברהם להוליד למעלה, ומזה יצא זרע אמת. כלה זרע אמת ודאי. היינו שכתוב ״כה יהיה זרעך״, והכל דבר אחד. אשרי חלקם של ישראל שירשו את הירושה הקדושה הזו.

ועיי״ש קי ע״א: תא חזי קב״ה[2788] גרם סבובין[2789] ועובדין בעלמא בגין למעבד כלא כדקא יאות וכלא נפקא מעקרא ושרשא[2790] דלעילא אקריב אברהם לגביה נפק מניה ישמעאל[2791] דלא הוה אברהם גזיר כד נפק מניה בגין דאיהו לתתא ולא אשתלים באת קיימא קדישא לבתר קב״ה סבב סבובין בתחבולותיו ואתגזר אברהם[2792] ועאל בברית ואשתלים בשמיה[2793] ואקרי אברהם[2794] וה׳ עלאה[2795] אעטרת ליה ברזא דמים מרוח[קעא2796] כיון דרזא אשתלים ואתגזר נפק מניה יצחק[2797] והוה זרעא קדישא ואתקשר לעילא ברזא דאש ממים[2798] ועל דא כתיב (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת[2799] ולא אתקשר בההוא סטרא אחרא

[2781] עי׳ שבועות (יח ע״ב): אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר כל המקדש את עצמו בשעת תשמיש הויין לו בנים זכרים שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים וסמיך ליה אשה כי תזריע.@

[2782] עי׳ נדרים (כ ע״ב): וברותי מכם המורדים והפושעים בי. אמר רבי לוי: אלו בני תשע מדות, בני אסנ״ת משגע״ח: בני אימה, בני אנוסה, בני שנואה, בני נידוי, בני תמורה, בני מריבה, בני שכרות, בני גרושת הלב, בני ערבוביא, בני חצופה.

[2783] ז״ל בשלימות: וברותי מכם המרדים והפושעים בי מארץ מגוריהם אוציא אותם ואל אדמת ישראל לא יבוא וידעתם כי אני ה׳.

[2784] ע׳ שרים שאין לישראל חלק בהם (אור יקר).

[2785] הם כחות הדין מהחוץ ולא טמאים מכל וכל כענין השרים (אור יקר). שרי ע׳ אומות (ד״א).

[2786] החיצונים ממש (אור יקר). בארתים בסמוך (ד״א).

[2787] ו׳ שורק כזה וּ (אור יקר).

[2788] בינה (אור יקר).

[2789] היינו גלגול ו״ק ההנהגה (אור יקר).

[2790] חכמה וכתר בכח השוכן עליהם (אור יקר).

[2791] הוא קליפה קרוב אל הקדושה, ולא היה אפשר לצאת אלא על ידי מי שיהיה קרוב אל הקדושה בלתי נימול מפני מציאות קלי׳ זו שהיא קרובה אל הקדושה (אור יקר).

[2792] נבדל מכל קלי׳ ועאל בברית בתוך הקודשה הפנימית ביסוד (אור יקר).

[2793] שם בן ד׳ שבת״ת (אור יקר).

[2794] מצד החסד (אור יקר).

[2795] בינה (אור יקר). צו ע״א (הערת הזוהר).

[2796] פי׳ שאברהם הוא חסד דז״א, וזהו מים מרוח (מ״מ). לא ע״א (הערת הזוהר). עי׳ ס״י (פ״א מ״ט) עשר ספירות בלימה, אחת רוח אלקים חיים וכו׳ (מ״י) שתים רוח מרוח, וכו׳ (מי״א) שלש, מים מרוח, חקק וחצב בהן כ״ב אותיות, ע״כ. מים ורוח הג׳ (אולי הגוברים) בכל הספירות ולא ניחא לי כי בסוד ה׳ הוא ג׳ ווין שהם ויס״ע ויב״א וי״ט שהם מים ואש ורוח (אור יקר).

[2797] לא היה אפשר לצאת ממנו מפני קדושתו ומעלתו אם לא ימול (אור יקר).

[2798] גבורה שאצילותה מחסד (אור יקר). עי׳ ס״י (פ״א מי״ב) ארבע אש ממים, חקק וחצב בה כסא הכבוד שרפים ואופנים וחיות הקדש.

[2799] אין פגם וחיצוני מתדבק בו, ולזה כדי שלא יתדבק בו טומאה, לא נולד עד שמל אברהם (אור יקר).

תרגום: בא וראה, הקדוש ברוך הוא גורם סבובים ומעשים בעולם כדי לעשות הכל כראוי, והכל יוצא מהעיקר והשורש שלמעלה. קירב את אברהם אליו, יצא ממנו ישמעאל, שלא היה אברהם מהול כשיצא ממנו, משום שהוא למטה ולא נשלם באות ברית קודש. אחר כך הקדוש ברוך הוא סיבב סבובים בתחבולותיו ונמול אברהם ונכנס בברית ונשלם בשמו ונקרא אברהם, וה׳ עליונה עִטָרָה אותו בסוד של מים מרוח. כיון שהסוד נשלם והוא נמול, יצא ממנו יצחק והיה זרע קדש, ונקשר למעלה בסוד של אש ממים, ועל זה כתוב ״ואנכי נטעתיך שורק כולה זרע אמת״, ולא נקשר באותו הצד האחר.

ועי׳ זהר ח,ב פט ע״ב: והא דעתייהו דחברייא דידעין רזא דא בדא מתדבקן ובגין כך אקרון בנין לקודשא בריך הוא והני אינון דעלמא מתקיימא בגינייהו וכד סליק עלמא בדינא[2800] אסתכל קודשא בריך הוא באינון בנוי ומרחם [על] עלמא ועל דא כתיב (ירמיה ב כא) כלה זרע אמת[2801] זרע אמת ודאי מהו אמת עזקא קדישא שלימתא[2802] כמה דאת אמר (מיכה ז כ) תתן אמת ליעקב אמת דא קודשא בריך הוא[2803] וכלא חד ובגיני כך זרע אמת ודאי:

תרגום: וזו דעתם של החברים, שיודעים סוד זה, נדבקים בזה, ולכן נקראים בנים לקדוש ברוך הוא, ואלה הם שהעולם מתקיים בשבילם. וכשעולה העולם בדין, הקדוש ברוך הוא מסתכל בבנים הללו ומרחם על העולם, ועל זה נאמר ״כולה זרע אמת״, זרע אמת ודאי. מה זה אמת, טבעת קדושה שלימה, כמו שנאמר ״תתן אמת ליעקב״, אמת זה הקדוש ברוך הוא, והכל אחד, ולכן זרע אמת ודאי.

קפב עי׳ זהר ח״א ה ע״א: ואי תימא דמלה דכל בר נש דלא ידע עביד דא תא חזי ההוא דלאו (אורחי אורייתא וחדש מלין דלא ידע על בורייהון כדקא יאות ההיא מלה סלקא ונפיק לגבה ההיא מלה איש תהפוכות) [אורחיה ברזין דאורייתא וחדש מלין דלא ידע על בורייהון כדקא יאות ההיא מלה סלקא ונפיק לגבי ההיא מלה ואשתתף ביה (נ״א איש תהפוכות)][2804] (משלי טז כח) לשון שקר[2805] מגו נוקבא דתהומא רבא[2806] ודלג חמש מאה פרסי[2807] לקבלא

[2800] שזכותם מעביר אפו של הקב״ה שהם טוב בלא רע כדפי׳ (אור יקר).

[2801] הענין שאומר כלה דקדק כדפי׳, שאר הם זרע אמת אמנם בתערובת, דהיינו אמת ת״ת, והיינו קב״ה מקנן במטטרון ושם סביב רשעים יתהלכון, ולכך אינו כלה זרע אמת, אלא זרע אמת מתערב שם בסוד עץ הדעת טוב ורע, אמנם מצד יום שבת, אין שם רע כדפי׳, שאין יצר הרע גובר ואין הקלי׳ דבקה אל המוח, אלא בסוד המבדיל בין קדש לחול, יש הבדלה בין יצר הרע ליצר הטוב, מה שאין הבדלה זו כ״כ חזקה בימות החול, ולזה ביום שבת כלה זרע אמת (אור יקר).

[2802] ירצה אמת הוא סוד הקדושה נבדלת מן הקלי׳, והיינו ״עזקתא קדישא״ כי הקדש מורה הבדל החצונים, ועוד אמת בו א׳ זכר, ת״ם נקבה, כדפי׳ בפ׳ בלק בעובדי דינוקי, ולזה אמר ״שלימתא״ שאין שלימות אלא מתוך זכר ונקבה מיוחדים, והיינו תתן אמ״ת ליעקב, שהוא סוד היחוד כדפי׳. ואמר ״עזקתא״ דהיינו חותם, שסוד חות״ם הוא ענין הזווג הזה, ואצילות ב׳ מדות אלו, שהם חותם הנחתם האצילות להנהגת התחתונים, ואח״כ נחתם חותם שאינו אמת כולו, מפני שהשקר אחוז בעקיבו, והיינו למטה בסוד מטטרו״ן, ששקר ואמת אחוזים זה בזה, ולזה חותם זה נקרא חותם אמת שאין בו שקר ולא חצוני כלל, והכלל סובב על ענין א׳ (אור יקר).

[2803] ״אמת דא קודשא בריך הוא״ מוסגר בדפ״ק. השם הויה ב״ה אשר הוא על המאציל עצמו, הנה נקרא בזה רק ע״י האצילות שהוא הנמצא האמיתי וקיים לעד. ואדרבה הוא, כי כל ענין המציאות ונמצא הוא דוקא רק באצילות, כי זולת האצילות לא שייך לומר נמצא, מאחר שהוא נעלם בתכלית ההעלם וכו׳, וכל המציאות העיקרי והאמיתי הוא רק באצילות, ושם הוא חותמו של הקב״ה אמת, וכמ״ש בזוה״ק (שלח קס״ג ע״ב, ושם ח״ג ש״ב ע״א, וכן בפ׳ יתרו פ״ט ע״ב) אמת דָא קב״ה וכן הוא בכ״מ, וכנודע שמדת אמת הוא בת״ת שהוא ז״א, תתן אמת ליעקב (מיכה ז כ) (דע״ה ח״א נז ע״ד).

[2804] זכר דקלי׳ (רח״ו).

[2805] היפך של לשון למודים שהוא דרגא דיסוד (יהל אור).

[2806] הנקבה העליונה, בינה דבריאה דקלי׳ וכו׳ ע״י החידוש שאינו אמיתי, מתגבר ס״מ, ומקבל הארה וכח מבינה דבריאה דקליפה שהיא קליפה גדולה יותר מכולם (מ״מ).

[2807] הם ת״ק שנה שבסמאל שהם כנגד ת״ק של עץ החיים (רח״ו). אפשר לפי שיונק מפסולת של ה׳ גבורות שם ת״ק (מ״מ). עי׳ פרשת שמות א ע״א, זהר אילנא דא וכו׳ וכן זה לעומת זה וכו׳ (יהל אור).

להההיא מלה ונטיל לה ואזיל בההיא מלה לגו נוקביה ועביד בה רקיעא דשוא[2808] דאקרי תהו וטס בההוא רקיעא ההוא איש תהפוכות שיתא אלפי פרסי[2809] בזמנא חדא

תרגום: ואם תאמר שדיבור של כל אדם שלא יודע עושה כך, בא וראה, אותו שאין דרכו בסודות התורה ומחדש דברים שאינו יודע על בורים כראוי, אותו הדיבור עולה, ויוצא כלפי אותו הדיבור ״איש תהפוכות לשון שקר״ מתוך נקב התהום הגדול, ומדלג חמש מאות פרסאות לקבל את אותו הדיבור. ונוטל אותו, והולך עם אותו הדיבור לתוך הנקב שלו, ועושה בו רקיע של שוא שנקרא תהו. וטס באותו הרקיע אותו איש תהפוכות ששת אלפים פרסאות בפעם אחת.

קפג עי׳ זהר ח״ב קסד ע״א: פתח ואמר (תהלים קכז א) שיר המעלות[2810] לשלמה אם יהו״ה לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו אם יהו״ה לא ישמר עיר שוא שקד שומר וכי שלמה[2811] אמר תושבחתא דא כד בנה בי מקדשא לאו הכי דהא דוד מלכא אמר ליה בגין שלמה מלכא בריה[2812] כד אתא נתן לגביה ואמר ליה על שלמה ודאיהו יבני בי מקדשא ולבתר דוד מלכא אחזי לשלמה בריה דיוקנא דבי מקדשא כיון דחמא דוד דיוקנא דבי מקדשא וכל תקונוי אמר שירתא על שלמה בריה ואמר אם יהו״ה לא יבנה בית וגו׳:

דבר אחר שיר המעלות לשלמה למלכא דשלמא דיליה [והאי] (ומה) שירתא איהו שירתא ותושבחתא על כל שאר [שירתא][2813] ושירתא הדא סלקא על כלהו[2814] אם יהו״ה[2815] לא יבנה בית דחמא דוד מלכא כל אינון עמודין שבעה[2816] דהאי בית קאים עלייהו דאינון קיימי שורין שורין למבני האי בית לעילא מכלהו קיימא מאריה דבית דאזיל על גבייהו ויהיב לון חילא ותוקפא לכל חד וחד כדקא יאות:

תרגום: פתח ואמר ״שיר המעלות לשלמה אם ה׳ לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו אם ה׳ לא ישמר עיר שוא שקד שומר״. וכי שלמה אמר השבח הזו כשבנה את בית המקדש. לא כך, שהרי דוד המלך אמר לו בשביל שלמה בנו, כשבא נתן אצלו, ואמר לו על שלמה, שהוא יבנה את בית המקדש. ואחר כך דוד המלך הראה לשלמה בנו את דמות בית

[2808] יסוד טמא (רח״ו). עי׳ זוהר הרקיע, ועי׳ פת״ש נתיב הקליפות והמרכבה הטמאה פרק ב׳, שדבר זה נעשה גם בלימוד חכמות חיצוניות.

[2809] פי׳ הם ה״ס טמאות כלולות ביסוד טמא (רח״ו). נגד ו״ק שלו, כי ס״מ עיקרו הם ו״ק אלא שבחטא אדה״ר נשלמו לו עשרה כלים (מ״מ). נגד הרקיע דקדושה שהוא ו׳ זעירא (יהל אור).

[2810] וישלח קעב ע״א (הערת הזהר).

[2811] מלכא (נוסף באור יקר). דקאמר לשלמה, לאו הכי שהרי כל ספר תהילים דוד תקנו, אלא שיש לנו לומר שדוד חברו כשנתבשר על ידי נתן הנביא בבנין הבית על ידי שלמה, ומלת לשלמה אינו כעין לדוד או לידותון שהוא שם המחבר, אלא לשלמה שחברו על שלמה, ומה טעם כשנאמר לו ששלמה יבנה הבית התחיל לסדר צורתו ועניינו כולם למוסרו לשלמה (לבת) [בעת] צואתו, ובראותו כל צורתו ועניינו, וראה אבודו וקיומו, התחיל לסדר השיר הזה, וכוון להראותו לשלמה בעת צוואתו כדי להודיעו שהכל תלוי בעבודה וכו׳, וזהו שאמר ״ולבתר דוד אחזי וכו׳. לשלמה למלכא וכו׳״, היינו ממש כעין שיר השירים אשר לשלמה, מפני שמלת שיר השירי׳ הוא כעין שיר המעלות (אור יקר).

[2812] עיין בפר׳ פקודי דף רכ״ו ע״א שאמר ר״א בעצמו שם שמזמור אם ה׳ וכו׳ האי קרא שלמה מלכא אמר ליה למלכא דשלמא דיליה. פי׳ בינה (מ״מ).

[2813] ואמר המעלות מפני שיש מילות רבות לשירים, יש מזמור, למנצח, שיר, ברכו, הודו, הללויה וכו׳, עשרה מיני תילים עשר מעלות (אור יקר).

[2814] ששיר השירים ירצה על כל השירים וזה בכלל, וזה ״שיר סלקא על כולהו״ מעלת השיר מפני שהוא ״לשלמה למלכא דשלמא דיליה״, יש בו פירושים רבים או בינה, או חכמה, או תפארת, וזה תלוי באומרו דשלמא כולא דיליה, או דשלמא דיליה לבד, והכא קאמר דשלמא דיליה היינו תפארת, שהשלום יסוד שלו כנודע (אור יקר).

[2815] תפארת בסוד הדעת לא יתהלך בקרב הבונים (אור יקר).

[2816] הענין דרך כלל להבין שיש על המלכות שני בחינות, האחד שבעה עמודים, השני עמוד אחד, ויש למלכות שני בחינות, האחד בית, השני עיר, והענין כי הספירות שעל המלכות הם שבעה אז נאמר עליה חצבה עמודיה שבעה, והם מתקנים הבית מלכות ובונים אותה, ובניינה בהם בסוד ה שהיא נקראת בית מיוחדת לתפארת, כאומרו כתפארת אדם לשבת בית, ובנין הבית הוא על ידי העמודים האלו, שהם מסודרין חסד נצח בונים כל כתף הימנית, גבורה הוד בונים כל כתף השמאלית, תפארת ויסוד בונים כל כתף מזרחית, והבית נבנה ה בית בנוי ומיושר, וסוד הבנין הוא על ידי הדעת שהוא סוד התפארת שהוא המתהלך בקרב הששה קצוות והוא עיקר (אור יקר).

המקדש, כיון שראה דוד את דמות בית המקדש וכל תקוניו, אמר שירה על שלמה בנו, ואמר ״אם ה׳ לא יבנה בית וגו׳״.

דבר אחר ״שיר המעלות לשלמה״, למלך שהשלום שלו. ושירה זו היא שירה ושבח [מ]על כל שאר השירה. ושירה זו עולה על כולן. ״אם ה׳ לא יבנה בית״, שראה דוד המלך את כל אותם שבעת העמודים שהבית הזה עומד עליהם, שעומדים שורות שורות לבנות את הבית הזה, מעל כולם עומד בעל הבית שהולך על גביהם, ונותן להם כח ותוקף לכל אחד ואחד כראוי.

קפד עי׳ זהר ח״א צג ע״ב: תא חזי בגין דהאי זאת לא נטר[2817] ליה דוד מלכא כדקא חזי מלכותא אתעדי מניה[2818] כל ההוא זמנא[2819] והכי אוליפנא האי זאת אתרמיזא במלכותא דלעילא ואתרמיזא בירושלם קרתא קדישא[2820] בההוא שעתא דדוד עבר עליה נפק קלא ואמר דוד במה דאתקטרת תשתרי לך טרדין מירושלם ומלכותא אתעדי מינך [מנ״ל דכתיב (ש״ב יב יא) הנני מקים עליך רעה מביתך דייקא] והכי הוה כמה דעבר ביה אתענש ומה דוד מלכא הכי שאר בני עלמא עאכ״ו:

תרגום: בא וראה, משום שה״זאת״ הזו לא שמר אותה דוד המלך כראוי, המלכות עברה ממנו כל אותו הזמן. וכך למדנו, ה״זאת״ הזו נרמזה במלכות שלמעלה, ונרמזה בירושלים העיר הקודש. באותה השעה שדוד עבר עליה, יצא קול ואמר, דוד, במה שנקשרת תותר, טורדים אותך מירושלים, והמלכות תוסר ממך. מנין לנו, שכתוב ״הנני מקים עליך רעה מביתך״, ״מביתך״ במדויק. וכך היה. כמו שעבר עליו נענש. ומה דוד המלך כך, שאר בני העולם על אחת כמה וכמה.

קפה ע׳ בהגר״א בתיקו״ז ס ע״ג: **טפה סרוחה** - שהיא זוהמא דהטיל נחש בחוה (שבת קמו ע״א), והוא הלילית, טפה סרוחה[2821], והוא {ס ע״ד} היצה״ר שבאדם, וכל התאוות שאור שבעיסה, ושרשו בטחול דהוא שפחה בישא, וכן ע״ר בישראל[2822], והיא נק׳ אין, שהיא ההעדר של אדם וממנה מת, וממנה מסריח, שהיא הטפה שזורקת לאדם, כמ״ש (משלי ה ג-ד) כי נפת כו׳ ואחריתה מרה כו׳[2823]: **ועלה אתמר כו׳** – דה׳ ית׳ שואלו האם ביאתך מהרשעים, דהם מאין, והבאת חובין, וכמו שמפרש והולך **דכל חובין כו׳ דבגינה אתמר כו׳**, ותשובתו אל ה׳ ית׳, משוט בארץ[2824], כמ״ש (בראשית יט לא) ואיש אין[2825] לבוא עלינו כדרך כל הארץ, כמ״ש במדרש הנעלם פ׳ וירא (קיא ע״ב)[2826]. והנה הטפה סרוחה זו [המתה, טחול,] (המת הטחול) הלילית, והוא התאוה שהאדם זורק הטפה בתאוה, והוא שאור שבאדם, יסודו של יצה״ר. ולכן אמר במדרש הנעלם שצריך להתקדש מאד בזיווג[2827], ואז הבנים לא ישלטו בהן יצה״ר, ואמר דהוו רווקין דהוו עיילין בין נשין שפירין כו׳:

[2817] בחטא בת שבע, ומפני שלא חטא אמר לא נטר כדקא חזי (אור יקר).

[2818] מנא לך דמלכותא אתעדי מיניה, כל מקום שהלך מלך היה, לזה אמר כי המלכות תלוי בירושלים וכיון שגורש מירושלים מלכותא אתעדי מיניה (אור יקר).

[2819] שברח מפני אבשלום (אור יקר).

[2820] זאת מלכות וירושלים מלכות ואות ברית מלכות והכל ענין א׳ (אור יקר).

[2821] עי׳ לקמן קטו ע״ב: זוהמא דאטיל נחש בחוה אמר ליה דא לילי״ת טפה סרוחה איהו זוהמא ואיהי שאור שבעיסה.

ועיי״ש בדברי רבינו: טפה של האשה ותאותה שהוא מסט׳ דלילית והוא שאור שבעיסה שיצה״ר אחוז באדם ומוכרח למות בשביל זה ונולד בערלה.

[2822] עי׳ זהר ח״ג רלב ע״ב: ערב רב אינון שאור שבעיסה.

[2823] ז״ל הפסוק בשלימות: כי נפת תטפנה שפתי זרה וחלק משמן חכה. ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות. ועי׳ לעיל נה ע״א.

[2824] הוא המשך הפסוק באיוב: ויאמר ה׳ אל השטן מאין תבא ויען השטן את ה׳ ויאמר משוט בארץ ומהתהלך בה.

[2825] בארץ (נוסף בפסוק).

[2826] ז״ל: אמר רבי יהודה אמר רבי יוסי אותה נפש המתאוה אומרת לאחרת אבינו זקן נרדוף אחריו ונדבק בו כשאר כל הרשעים שבעולם (בראשית יט לא) ואיש אין בארץ לבא עלינו אין איש צדיק בארץ ואין איש שליט על יצרו הרבה רשעים בארץ לית אנן בלחודנא חייבין נעשה כדרך כל הארץ שהם חייבים שעד היום דרך כל הארץ הוא

תרגום: אמר רבי יהודה אמר רבי יוסי, אותה נפש המתאוה אומרת לאחרת, אבינו זקן נרדוף אחריו ונדבק בו כשאר כל הרשעים שבעולם. ״ואיש אין בארץ לבא עלינו״, אין איש צדיק בארץ ואין איש שליט על יצרו. הרבה רשעים בארץ, אין אנחנו בלבדנו רשעים, נעשה כדרך כל הארץ שהם רשעים, שעד היום דרך כל הארץ הוא.

[2827] עי׳ זהר (ח״א קיב ע״א): רב יוסף כד הוה נחית לבבל חמא אינון רווקיא דהוו עיילי ונפקי ביני נשי שפירן ולא חטאן אמר לון לא מסתפו אלין מיצר הרע אמרו ליה לא מקונדיטון בישא

עי׳ זהר (ח״א קיב ע״א): רב יוסף כד הוה נחית לבבל חמא אינון רווקיא דהוו עיילי ונפקי ביני נשי שפירן ולא חטאן אמר לון לא מסתפו אלין מיצר הרע אמרו ליה לא מקונדיטון בישא קאתינא מקדושתא דקדישא אתגזרנא דאמר רב יהודה אמר רב צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש ונפקי מניה בני קדישי בני מעלי דלא מסתפו מיצר הרע שנאמר (ויקרא כ ד) והתקדשתם והייתם קדושים.
תרגום: כשהיה רב יוסף יורד לבבל, ראה את אותם רווקים שהיו נכנסים ויוצאים בין נשים יפות ולא חוטאים, אמר להם, האם אתם לא פוחדים מיצר הרע. אמרו לו, לא. וכי באנו מקונדיטון רע, אנו נגזרנו מקדושת הקדש. שאמר רב יהודה אמר רב, אדם צריך לקדש את עצמו בשעת תשמיש, ויצאו ממנו בנים קדושים, בנים מעולים שלא פוחדים מיצר הרע, שנאמר ״והתקדשתם והייתם קדושים״.
עי׳ שער המצות יתרו: והחמירו רז״ל מאוד שיקדש האדם עצמו בשעת תשמיש לפי שאם יקדש עצמו ימשיך לבנו לבוש עליון וקדוש אשר ע״י יזכה להרבות תורה ומצות ואע״פ שהנשמה של הבן מעולה מנשמת האב הנה היא צריכה אל לבוש אביו כנזכר. ולא עוד אלא שאם לא יקדש האב עצמו בעת תשמיש ימשיך לבנו לבוש אחר רע ויהיה אליו כדמיון יצה״ר ממש להחטיאו ובזה תבין ג״כ טעם למה מענישים האב בשביל בנו כיון שהוא למטה ממדרגתו אבל יובן עם זה כי הוא גורם להחטיא את בנו והבן זה מאד והרי נתבאר ענין כבוד אב ואם.

קפו עי׳ זהר ח״ב קכא ע״א: כתיב (איוב כח יב) והחכמה מאין תמצא[2828] אורייתא מחכמתא[2829] נפקת[2830] מאתר דאקרי קדש והחכמה נפקת מאתר דאקרי קדש הקדשים רבי יצחק אמר וכן יובלא[2831] אתקרי קדש דכתיב (ויקרא כה יב) יובל היא קדש תהיה לכם וישראל כלילן מנייהו[2832] הדא הוא דכתיב (שמות כב ל) ואנשי קדש תהיון לי:

קאתינא מקדושתא דקדישא אתגזרנא דאמר רב יהודה אמר רב צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש ונפקי מניה בני קדישי בני מעלי דלא מסתפו מיצר הרע שנאמר (ויקרא כ ד) והתקדשתם והייתם קדושים.
תרגום: כשהיה רב יוסף יורד לבבל, ראה את אותם רווקים שהיו נכנסים ויוצאים בין נשים יפות ולא חוטאים, אמר להם, האם אתם לא פוחדים מיצר הרע. אמרו לו, לא. וכי באנו מקונדיטון רע, אנו נגזרנו מקדושת הקדש. שאמר רב יהודה אמר רב, אדם צריך לקדש את עצמו בשעת תשמיש, ויצאו ממנו בנים קדושים, בנים מעולים שלא פוחדים מיצר הרע, שנאמר ״והתקדשתם והייתם קדושים״.
עי׳ שער המצות יתרו: והחמירו רז״ל מאוד שיקדש האדם עצמו בשעת תשמיש לפי שאם יקדש עצמו ימשיך לבנו לבוש עליון וקדוש אשר ע״י יזכה להרבות תורה ומצות ואע״פ שהנשמה של הבן מעולה מנשמת האב הנה היא צריכה אל לבוש אביו כנזכר. ולא עוד אלא שאם לא יקדש האב עצמו בעת תשמיש ימשיך לבנו לבוש אחר רע ויהיה אליו כדמיון יצה״ר ממש להחטיאו ובזה תבין ג״כ טעם למה מענישים האב בשביל בנו כיון שהוא למטה ממדרגתו אבל יובן עם זה כי הוא גורם להחטיא את בנו והבן זה מאד והרי נתבאר ענין כבוד אב ואם.

[2828] עכ״ז הקב״ה קשר לישראל עם שלשתם וטעם היאך זכו ישראל לזה הוא ע״י התורה (אור יקר).

[2829] מחכמה (דפ״ו).

[2830] ואין ספק שהתורה ת״ת, והוא סוד קדש ו׳ הנעשה קדוש, לזה אמר שהיא בבחי׳ נעלמת שאינה נקראת אלא קדש, עוד ירצה קדש קדושה אחת, והחכמה נפקת מאי״ן שהוא הכתר, שהוא קדש קדשים, ירצה קדש א׳, ומדה אחת הכוללת קדשים הרבה, שרשי המדות שהם מסתעפים בו, והכתר מתעטר בהם. ר׳ יצחק אמר שאין ישראל נכללים מהחכמה לבד אלא מבינה וחכמה יחד בסוד יחודם, וזו מעלה יותר עליונה (אור יקר). פי׳ אבא יצא מא״א (מ״מ).

[2831] היא בינה הכלולה מחמשין שנין דיובלא (אור יקר).

[2832] ישראל נקראים אנשי קדש סתם, להיותם מנייהו, מב׳ המדות העליונות דהיינו חכמה ובינה (אור יקר). יש להם חיה ונשמה מאו״א (מ״מ).

בקדמיתא קדוש והשתא קדש[2833] מה בין האי להאי אמר רבי יוסי דא לעילא לעילא ודא לאו הכי דכתיב (ישעיה ד ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם[2834] קדוש יאמר לו בהאי אתר אקרי קדוש[2835] ולעילא לעילא[2836] קדש:

רבי אבא הוה אזיל בארחא והוו אזלי עמיה רבי יוסי ורבי חייא אמר רבי חייא [הא דתנינן] ואנשי קדש תהיון לי מנלן אמר ליה הא רבי יוסי וכלהו חברייא שפיר קאמרו והכי הוא מנלן דכתיב (ירמיה ב ג) קדש ישראל ליהו״ה ראשית תבואתה ראשית ודאי חכמה אקרי ראשית דכתיב (תהלים קיא י) ראשית חכמה יראת יהו״ה:

ומשום דישראל אקרון קדש (ישראל) בשלימו דכלא כתיב (שמות כב ל) ובשר בשדה טרפה[2837] לא תאכלו דהא ישראל דאינון שלמין על כלא לא ינקין מסטרא דדינא קשיא לכלב תשליכון אותו לכלב[2838] ודאי דהוא דינא חציפא תקיפא על כלא כיון דדינא תקיפא שריא עלוי ואטיל זוהמא ביה אסיר להו לאינון דאקרון קדש אלא לכלב תשליכון אותו ודאי דאיהו דינא חציפא דינא תקיפא יתיר מכלא דכתיב[2839] (ישעיה נו יא) והכלבים עזי נפש:

תרגום: נאמר ״והחכמה מאין תמצא״, התורה יצאה מחכמה ממקום שנקרא קדש, והחכמה יצאה ממקום שנקרא קדש הקדשים. רבי יצחק אמר, וכן יובל נקרא קדש, שנאמר ״יובל היא קדש תהיה לכם״, וישראל כלולים מהם, זהו שנאמר ״ואנשי קדש תהיון לי״.

בתחילה קדוש, ועכשיו קדש. מה בין זה לזה. אמר רבי יוסי, זה למעלה וזה למטה. וזה לא כך, שנאמר ״והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו״, במקום זה נקרא קדוש ולמעלה למעלה קדש.

רבי אבא היה הולך בדרך והיו הולכים עמו רבי יוסי ורבי חייא. אמר רבי חייא ״ואנשי קדש תהיון לי״, מנין לנו. אמר לו, הרי רבי יוסי וכל החברים אמרו יפה, וכך זה. מנין לנו, שנאמר ״קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתה״, ראשית ודאי. חכמה נקראת ראשית, שנאמר ״ראשית חכמה יראת ה׳״.

ומשום שישראל נקראו קדש, בשלמות הכל, נאמר ״ובשר בשדה טרפה לא תאכלו״, שהרי ישראל, שהם שלמים על הכל, לא יונקים מצד הדין הקשה. ״לכלב תשליכון אותו״, לכלב ודאי, שהוא הדין החצוף החזק על הכל. כיון שהדין הקשה שרוי עליו, והטיל בו זוהמא, אסור להם לאותם שנקראים קדש, אלא לכלב תשליכון אותו, ודאי, שהוא הדין החצוף, דין הקשה יותר מן הכל, שנאמר ״והכלבים עזי נפש״.

קפז עי׳ זהר ח״ב קיט ע״ב: רוח יהו״ה[2840] אתמר ביה (יחזקאל לז ט) כה אמר יהו״ה מארבע רוחות באי הרוח ואינון (ישעיה יא ב) רוח[2841] יהו״ה רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה

[2833] בענין שהם ראשונה ממלכת כהנים מצד נפש ורוח ונשמה דשפחה ועבד ואמה כדפי׳ לעיל, ואח״כ עלו אל נפש דאצילות מצד המלכות, ונקראים גוי קדוש, שג׳, נר״נ הקודמין משכן ונפש דאצילות, ולזה אמר ממלכת כהנים וגוי קדוש. היותם ממלכת כהנים, גרמה היותם גוי קדוש, אח״כ זכו לרוח דאצילות, ואז נקראים כי עם קדוש, בענין שמלת קדוש הם ב׳ מקומות, הנשאר בציון דגוף וברית חשבינן חד, והנותר בירושלים מצד נפש, וכאשר זוכים אל מעלת נשמה דאצילות שהנשמה הזאת היא כלולה מחכמה ובינה כדפי׳ ר׳ יצחק (אור יקר).

[2834] פי׳ יסוד ומלכות הם נקראים קדוש (מ״מ).

[2835] דהיינו בכל ו״ק שנמצא הוא״ו הקדש, באות וא״ו נעשה קדוש, וכן בהמלכות יורד הקדושה אליה ונקראת קדוש, עם ה׳ נעשית קדו״ש ה׳. אמנם קדש הוא למעלה מו״ק, וכן למעלה למעלה, דהיינו חכמה ובינה (אור יקר).

[2836] ב׳ פעמים, ונשמה דאדם אינה רמוז כאן אלא במקום אחר, באומרו ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אמנם קשה אומרם, אתם קרויים אדם ואין אומות העולם, מי הכניסם בשום מדרגה כדי שיעלו למדרגת אדם שהיא למעלה. אמנם אפשר שאדם דקאמר קרא הכא, היינו אדם במלכות למטה, וישראל הם כוללים אדם בסוד נשמת אדם, דהיינו פני אדם שבמלכות, ואומות העולם כשהם מתגיירים אינם זוכים אלא פני אריה ופני שור או פני נשר בסוד הגרים, ואל פני אדם בפנימיות המלכות, ונשמת אד״ם בסוד יו״ד ה״א וא״ו ה״א אינה רמוזה כאן, אלא רמוזה בפסוק אדם כי יקריב מכם (אור יקר).

[2837] טרף רפ״ח ניצוצין שהם דין (רח״ו).

[2838] נוק׳ דסט״א נק׳ כלב הפך בכל (רח״ו).

[2839] כתיב (דפ״ו).

[2840] ר״ל של כל ד׳ אותיות הוי״ה וז״ש מד׳ רוחות וכו׳ (יהל אור).

[2841] ר״ל ד׳ פעמים רוח (יהל אור).

וגו׳ שלום בארבע אתוון סליק במחשבה[2842] ועלת העלות מעטר ליה בכתר בכל האי יקר רוחא דילך סליק ונחית בכל ליליא[2843] וכל מלין דאתגליין [לך בחסד[2844] ועלייהו אתמר] (על כתר) ואתם הדבקים ביהו״ה (דברים ד ד) [אתם ולא שאר] (ולא) אומין עכו״ם ובגין דא (שמות כב יט) זבח לאלהים יחרם אלהים אחרים בלתי ליהו״ה לבדו׃

תרגום: ברוח ה׳ נאמר ״כה אמר ה׳ מארבע רוחות באי הרוח״, והם, ״רוח ה׳ רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה וגו׳״, שלם בארבע אותיות עלה במחשבה, ועילת העילות מעטרו בכתר, בכל הכבוד הזה. רוחך עולה ויורדת כל לילה, וכל הדברים שהתגלו לך בחסד, ועליהם נאמר ״ואתם הדבקים בה׳״, אתם ולא שאר אומות עובדי כוכבים ומזלות, ולכן ״זבח לאלהים יחרם״, אלהים אחרים ״בלתי לה׳ לבדו״.

עי׳ אד״ר קל ע״ב: האי חוטמא הוא פרדשקא דביה נשיב רוחא לזעיר אפין וקרינן ליה סליחה והוא נחת רוח דרוחא דנפיק מהכא מאינון נוקבי חד רוחא נפיק לזעיר אפין לאתערא (ס״א חיין מכל סטרין חירו מכל סטרי חיין דחיין) ליה בגנתא דעדן וחד רוחא דחיי דביה זמין לאתערא לזמנא לבריה דדוד למנדע חכמתא ומההוא נוקבא אתער ונפיק רוחא ממוחא סתימאה וזמין לאשראה על מלכא משיחא דכתיב (ישעי׳ יא) ונחה עליו רוח יי׳ רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יי׳.

תרגום: זה החוטם הוא עמוד חלול שבו נושב רוח (החיים) לז״א ואנו קוראים אותו "סליחה", והוא נחת רוח. הרוח היוצא מכאן, מאלה נקבים, הבל אחד יוצא לז״א לעוררו בגן עדן, והבל אחד של חיים שבו עתידה להתעורר להזמין את בן דוד לידיעת החכמה. ומזה הנקב מתעורר ויוצא רוח ממוחא סתימאה והוא עתיד לשרות על מלך המשיח. שנאמר ״ונחה עליו רוח יהו״ה רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יהו״ה״.

וז״ל המאיר האדרא: האי חוטמא, הוא פרדשקא – בתוך החוטם מפסיק עמוד א׳ בין שני הנקבים (ב״ע עג ע״ב). דביה נשיב רוחא לזעיר אפין – כלומר הארת א״א לז״א דרך הארחא (בהגר״א על ספד״צ יט ע״א ד״ה ואמר על פשע, וכן לד ע״ב ד״ה לא ידון). וקרינן ליה סליחה – התשובה מביאה לידי ירידת אורות חדשים לברר את הבירורים מהסט״א (ב״ע עד ע״א). והוא נחת רוח – יסוד מכונה ״נח״, שכן הוא ״נייחא דעילאין ותתאין״ (זהר בראשית מז ע״ב). ולכן החוטם, ששם הוא מקום בחי׳ מידת היסוד, מכונה אף הוא ״נחת רוח״ (ב״ע עד ע״א). דרוחא דנפיק מהכא, מאינון נוקבי, חד רוחא נפיק לזעיר אפין - יש בחוטם ב׳ נקבים, והם כנגד בחי׳ יסוד ועטרת היסוד[2845], ועט׳ היסוד הוא שורש המלכות[2846] (בהגר״א על ספד״צ ז׳ ע״ג ד״ה ואמר ואתער). לכן שורשה הוא בנקודה שתחת היסוד[2847], והוא בבחי׳ מיטתו שלשלמה (שיה״ש ג ז)[2848]. ויסוד הוא כנגד בחי׳ ז״א ודכורא, ולכן מהנקב הימני שבחוטם יוצאת הארה לז״א, ובנין הז״א הוא על ידי ה״ח דיסוד, חיין דחיין ושם אין מיתה כלל. ואילו מהנקב השמאלי יוצאת הארה לנוק׳, ובניינה הוא על ידי ה״ג דיסוד ובסוד ״חיין״ סתם (וכנ״ל). והענין, כי בנוק׳ הוא סוד עה״ד טו״ר הרי הוא שורש כל הפגמים ובראשם המיתה, ועליה נאמר כי ״רגליה יורדות מות״ (משלי ה ה). טעם הדבר, מכיוון שהנוקבא היא ״דלה ועניה דלית לה מגרמה כלום״ (זהר ויחי רמט ע״ב), וכמו כן המלכין דמיתו היו כולם בסוד נקודות, כלומר בבחי׳ המלכות של כל א׳ מהם בלבד (ב״ע עד ע״ב). לאתערא (ס״א חיין מכל סטרין חירו מכל סטרי חיין דחיין) ליה בגנתא דעדן - כמ״ש (בראשית ב י) ״ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן״. ו״נהר״ הוא כנגד בחינת החוטמא, שכן נהר הינו כינוי למידת היסוד[2849], וכעין מה שנאמר ״נהר יוצק יסודם״ (איוב כב טז). ויסוד הוא הנהר ה״יוצא מעדן״, דהיינו מו״ס לאתערא רוחא דחכמתא כדי ״להשקות את הגן״ דהיינו ז״א, כדי למתק את הדינים שבו ע״י רוחא דחיי הבא ממו״ס דע״ק, שם הוא מקום מיתוק כל הדינים. וכן יש מקום לפרש באופן אחר, שה״נהר״ ה״יוצא מעדן״ הוא ז״א, שכן נוטל עט׳ דחסדים מאבא המכונה ״עדן״ ונותנם לנוק׳, והוא עניין מ״ש ״להשקות את הגן״. והנה שורש כל החסדים שנוטל ז״א הוא ביסוד עילאה אשר מקומו בנקב הימני, רוחא דחיי וכנ״ל. באותה העת היסוד הוא בסוד אבר חי[2850] המתעורר לזיווג, כלומר גינתא דהיינו נוק׳ שזהו

[2842] שהוא למעלה מהוי״ה פשוטה, שם מ״ה כנ״ל (יהל אור).

[2843] פקדונות הרוחות (יהל אור).

[2844] צ״ל חסר, ור״ל שחסר כאן מה אמר (יהל אור).

[2845] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ו׳ ע״א ד״ה וההוא אוירא.

[2846] עי׳ בהגר״א על ספד״צ ה׳ ע״ג ד״ה ועוד נ״ל, שאין מלכות ניכרת בא״א, ורק שורש המלכות כלול בעטרה דיסוד של א״א.

[2847] עי׳ ע״ח הארת המוחין דזו״ן פרק ז׳, שהיינו בחי׳ המלכות.

[2848] עי׳ זהר אחרי מות ס ע״א.

[2849] עי׳ ת״ז ה ע״א, וכן הוא בהגר״א על ספד״צ ז ע״ג.

[2850] עי׳ בביאור הגר״א על תיקו״ז נ״א ע״ב וז״ל, שאדם רגע ללא תורה דעת שלו היא אבר מת ונקרא מת, וכל האברים תמיד בתוקפם לבד הברית שאינו חי כי אם על ידי התעוררות הדעת לזיווג,

כינויה. וכ״ז הוא סוד בניינה של הנוק׳ על ידי אבא והיינו סוד ״אבא יסד ברתא״ (זהר פנחס רנח ע״א) (ב״ע עד ע״ב). וחד רוחא דחיי דביה זמין לאתערא לזמנא לבריה דדוד למנדע חכמתא - רוחא זה הוא מהנקב השמאלי שם הוא שורש הנוק׳ והוא בסוד ״עטרת בעלה״ ומשיח ב״ד. לכן מנקב זה דווקא הוא אשר תימשך למשיח הארה ״למנדע חכמתא״, שכן ע״י הרוחא דנשיב מתמן נמשכת הארה ממו״ס הנמשכת בשוה מן המוח דרך חלל החוטם. והוא בסוד הדעת, שכן היסוד עולה עד הדעת. והנה ב׳ הנקבים הללו הם שורש ב׳ המשיחים: משיח בן יוסף בא מהנקב הימני הרי הוא יסוד יוסף, ומשיח בן דוד מהנקב השמאלי. והנה אחרי שיופעו שניהם, יתחברו יחד ״לזמנא לבריה דדוד״ וכן ״למנדע חכמתא״ הרי היא התורה (ב״ע עד ע״ב). ב׳ נקבים אלו הם כנגד חיי עולם וחיי שעה, א׳ לא״א וא׳ לז״א. לכאן הוא שעולה ריח הקרבנות לריח ניחוח, ואף כאן הדבר מתחלק לימין ושמאל, שכן יש ב׳ סוגי קרבנות, הא׳ לתיקון הב״ן כגון חטאת ואשם, (ולכן מקום שחיטתן הוא בצפון שורש הרע) והשני לרצון[2851] כגון שלמים ותודה (פת״ש א״א יט). ומההוא נוקבא אתער ונפיק רוחא ממוחא סתימאה, וזמין לאשראה על מלכא משיחא - מדיבור זה ועד לד״ה ׳רוחא דעתיקא דעתיקין׳ מפרש האידרא והולך את גילוי ד׳ הרוחין הבאים מא״א, שכן כאשר הם מתגלים אין גילוי לה׳ הגבורות שבז״א[2852] (בהגר״א על ספד״צ לה ע״ג ד״ה חמשה מלכים). ״אתער״ ״נפיק״ ו״זמין״ המה ג׳ לשונות שקאי אמו״ס, והמה שורש לג׳ המוחין חב״ד, שכנגדם מושרשים שם ג׳ הויו״ת. משם נמשכת הארה לחוטמא, ומשם למלכא משיחא. לשון ׳אתער׳ הוא כנגד חכמה שכן שם הכל בסתימו, וממילא אין שייך שם אלא לשון התעוררות גרידא. ולשון ׳נפיק׳ הוא כנגד בינה ובסוד (אד״ז רפט ע״ב) ״נהר דנגיד ונפיק״ למימרא שהיציאה היא מהנהר והיינו בבחינת בינה המכונה ״נהר״. ולשון ׳זמין׳ הוא כנגד הדעת המתפשט בגוף וממילא הוא אכן זמין ממש, לאשראה על מלכא משיחא (ב״ע עה ע״א). דכתיב (ישעי׳ יא) ונחה עליו רוח יי׳ - ״רוח ה״ הינו רוחא דנפיק ממו״ס מחוטמא דא״א (יהל אור ח״ג לה ע״א). ״רוח ה״ הוא בסוד הדעת וסוד העיבור, שבו יצא רוח דמשיח (בהגר״א על תיקו״ז קע ע״א ד״ה וביה). היא שורה בלב, שכן הלב כולל את הכל: המוחין, והזרועות והשוקים, וממנו חוזר ומתפשט השפע בכל, ואליו חוזרים הכל לשוב ולקבל. (בהגר״א על תיקו״ז ס ע״ב ד״ה והאי). ״רוח ה״ היינו רוחא דחוטמא, ונח״ה בגי׳ חוט״ם. רמז נוסף, נ״ח הוא כנגד מידת היסוד, דהיינו נייחין דעילאין ותתאין (זהר בראשית מז ע״ב), והאות ה׳ הוא נשבא דפרדשקא (בהגר״א על ספד״צ כ ע״ב). וכן ״נחה״ הוא בלשון נקבה, שכן הוא בא מהנקב השמאלי ה״ה עט׳ היסוד (ב״ע עה ע״ב). רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יי׳ - כאן הוא בבחינת הרוח הנושבת כאשר לומדים את חכמת הקבלה בגלות (בהגר״א על תיקו״ז פא ע״ג ד״ה אינון). ואין מתעכבת ביאת המשיח אלא מחמת החסרון בלימוד חכמת הנסתר (בהגר״א על תיקו״ז פא ע״ד ד״ה ודא). והנה הרוח של המשיח כוללת ו׳ רוחות, והיינו ו״ק ה״ה בעלה של השכינה (בהגר״א על תיקו״ז פ״א ע״ד ד״ה ואיהו). וזהו ו״ק דז״א, וכמ״ש לקמן ד״ה ׳כתרין קדישין דז״א׳ ש״רוח חכמה ובינה״ הוא כנגד קו הימין, חכמה בחסד ובינה בנצח[2853], ״רוח עצה וגבורה״ הוא כנגד קו השמאל[2854], ו״רוח דעת ויראת ה״ הוא כנגד הקו האמצעי. ״דעת״ הוא בת״ת, ״ויראת ה״ הוא מבועא דבירא דלא פסיק מן בירא. והנה בצירוף ל״רוח ה״ הרי שד׳ הרוחות הללו הן כנגד ג׳ מוחין דז״א ומו״ס, שהן כנגד ד׳ פרשיות שבתפילין וכמ״ש (לקמן קמ ע״א) (יהל אור ח״ג לה ע״א). סופו של דבר, נמנו כאן ו׳ דברים הבאים ממו״ס: ״חכמה ובינה״ הרי הוא בינה דא״א והיינו מו״ס (בהגר״א על ספד״צ ו ע״ב ד״ה וגבורה דרדל״א) והוא כולל את חכמה דא״א[2855]. ״עצה וגבורה״ הרי הוא בוצד״ק שורש הגבורות וכמש״כ (מלכים ב׳ יח כ) ״עצה וגבורה למלחמה״[2856]. ״ויראת ה״ ידוע שהוא במו״ס שכן כבר נאמר ״ראשית חכמה יראת ה״ (תהלים קיא י) דהיינו שירותא דאצילות. והנה בפסוק זה כולל ג״כ את כל ז׳ תיקוני הגלגלתא. כולם נכללים בחוטמא, שכן כל תחתון כולל את כל העליונים ממנו. התיקון הראשון מז׳ תיקוני הגלגלתא הוא עצם הגלגלתא, הרי הוא בינה דרדל״א, וזהו מש״כ ״נחה עליו רוח ה״, שעל כן היא העליונה מכולם שכן היא ״עליו״, ואח״כ הולך ומונה את כל התיקונים כסדרן, הרי הם ״רוח חכמה ובינה״, דהיינו קד״א, בוצד״ק ומו״ס שהם חו״ב דע״ק, ואח״כ ״עצה וגבורה״ דהיינו ב׳ עייניין, שנו״ה הינם

וכן הוא באדם עד לעתיד לבא בזמן התחיה שהוא זמן התגלות העטרה וכו׳ דוד מלך ישראל חי וקיים, עכ״ל. כלומר שאין בחינת קישוי ללא הארת הדעתשאינו בא כי אם ע״י הארת א״א.

[2851] נלע״ד בביאור דבריו, שמש״כ שהחטאת והאשם תכליתם ״לתיקון הב״ן״ כוונתו לתיקון הקלקול שעשינו במעשינו, ומש״כ שהשלמים והתודה המה ״לרצון״ כלומר לתקן את הניצוצין של המלכין קדמאין שלא נתקנו במע״ב.

[2852] עי׳ לקמן ד״ה הא הכא ד׳ רוחין.

[2853] בינה הוא שורש הנבאואה (ע״פ ת״ז נה ע״א).

[2854] הנה הגר״א לא ביאר כאן כיצד מרמזים עצה וגבורה על פרטי הקו השמאלי, אמנם כנראה ש״גבורה״ היא כנגד מידת הגבורה ו״עצה״ כנגד מידת ההוד.

[2855] עי׳ בהגר״א בריש ס״י ב ע״א וז״ל, והם בספירות החכמה קדומה שהוא מוחא סתימאה ע״כ, וכן עי׳ בהגר״א על תז״ח יח ע״ג שמו״ס הוא חכמה ולא בינה.

[2856] וכמובן שדעת קאי על מו״ס, שכן המו״ס הוא שורש לכל בחי׳ הדעת. שכן המו״ס הוא שורש הדיקנא, ואילו הדיקנא הוא שורש הדעת.

כליות יועצות (ברכות סא ע״א), וב׳ עיינין הם כנגד תרין כולייו, ו״עצה״ הרי הוא בימין[2857] ״וגבורה״ בשמאל. ״רוח דעת״ במצחא ששם מצוי ת״ת דרדל״א ה״ה דעת עילאה, ו״יראת ה״ בחוטמא ״והריחו ביראת ה״ (ישעיה יא ג) - ריחא דחוטמא, והמה ב׳ נוקבין: ״יראה״ בנקב השמאל ה״ה מידת המלכות המכונה יראה, ו״הוי״ה״ בנקב ימין סט׳ דת״ת דכורא, וכל הארת משיח באה מרוחא דחוטמא שבמו״ס. ולכן מכונה הוא ״משיח״ שכן הוא משוח בשמן המשחה ה״ה שמן המשח רבות[2858] הרי הוא השפע הנובע ממו״ס. והנה כל הדינים באים ממו״ס ובוצד״ק וכמו שנאמר (ישעיה יא ד) ״ושפט בצדק דלים״. ולכן יהיה משיח מורח ודאין (סנהדרין צג ע״ב) (ב״ע עה ע״ב).

קפח ז״ל: ואי תימא (ד)אינון נשמתין דיעבדון טב לעלמא לאו הכי דכתיב (שמות כא ח) אם רעה בעיני אדניה דיחמיץ ההוא גברא בה לבתר יומין אי אתקיים בה[2859] דא אתעשקת ואחרא לא אתעשקת ועל אלין כתיב (קהלת ד א) וארא|ו (ראיתי) את כל העשוקים וגו׳ והיינו אם רעה בעיני אדניה.

אשר לא יעדה לא באלף כתיב אי תימא דהא בההוא סטרא אחרא אזמין לה קודשא בריך הוא מיומא דהות לא[2860] והשתא בגלגולי טיקלא[2861] לו יעדה בוא״ו מה דלא הות מקדמת דנא.

והפדה (שמות כא ח) מאי והפדה פריק לה קודשא בריך הוא השתא דסלקא ריחא עד לא תחמיץ וסליק| (וסלקא) לה לרומי מרומים[2862] במתיבתא דיליה ואי תימא כיון דאתעשקת מההוא סטרא אחרא יהיב לה כמה דאמרו לחסידי[2863] שאר עמין[2864] ולאנון |ממזרי| תלמידי חכמים [ממזרי] אתא קרא ואוכח (שם) לעם נכרי לא ימשול למכרה ודאי בבגדו בה דעשיק לה בעשיקו דגלגולא דטיקלא אלא לישראל ודאי ולא לאחרא וכד נפקת מן טיקלא[2865] לא תצא כצאת העבדים (שם ז) אלא מתעטרא בעטרהא בארמא על רישה[2866].

ואי תימא דהאי סטרא אעילת לה בההוא ינוקא[2867] לאו הכי אלא נטלת לה[2868] וחדאת בהדה[2869] ופרחת מן ידהא ועאלת בההוא אתר ואיהי פקידת להההוא ינוקא וחדאת ביה וחייכת ביה

[2857] עי׳ בהגר״א על ת״ז קכד ע״ג ד״ה רוח עצה, שהוא מלשון השקייה.

[2858] עי׳ לקמן ד״ה תאנא בצניעותא.

[2859] פי׳ אם יתקיים האיש הזה בעולם הזה יחמיץ, לכך מסלקו קודם זמנו (מ״מ).

[2860] פי׳ שלא תאמר מיום שבראה הקב״ה לנשמה זו, גזר עליה שתהיה נעשקת ביד סט״א, לכך אמר לא באל״ף (מ״מ).

[2861] פי׳ בעון הדור נעשקה בידה, והיינו לו בוא״ו (מ״מ).

[2862] קיג ע״ב (הערת הזהר).

[2863] רה ע״ב (הערת הזהר).

[2864] פי׳ הסבא פליג אספרי קדמאי דלעיל, וס״ל שלא יקחו אותה אלא ישראל לבד (מ״מ).

[2865] וכאשר הגיע זמנה לצאת מכף חובה וכשיזדככה (כתבי הגרמ״מ ביאורים הזהר דף קלא).

[2866] על רישיה, וסליק לה לרומי מרומי״ם במתיבתיה דיליה, כצ״ל. כי זה הסוד מפי עוללים ויונקים יסדת ע״ז (כתבי הגרמ״מ ביאורים הזהר דף קלא).

[2867] כלומר שהיא הכניסה זו הנשמה לזו הילד, כמו הדרך של חסידי א״ה או גירי צדק או ממזר ת״ח שבא הנשמה על ידה, והיא נותנת מרצונה מחמת שביאות אסורת הן, ומקום טמא היא נותנת מרצונה, אבל בזה הילד אינו כן, אלא נטלת לה הנשמה מסוד הצדיק סוד הקמת הברית, שהיה בהתעוררות הצדיק התחתון, בסוד ואת ברית״י אקים את יצחק, ומחמת איזה עבירה הוכרע הטיקלא לכף חוב, ונכנסת זו השפחה ולוקחת ע״י הערל הנ״ל לר״ע, ואח״כ כאשר הגיע זמן של זו הנשמה לצאת מידהא פרחת מידהא, כי זה הסוד של שפחה חרופה, כי היא נחרפת לאיש, כי זהו חרפת איש ששפחה תירש גברתה, אך שם היא סוד מרחפ״ת, כי ע״ז קרוב לטהר כי נקראת על שמה, והוא עבד, וכאשר משחרר אותו הוא ישראל גמור ומותר בקהל יהו״ה, ויש לו עוד מעלה שהוא ראוי ג״כ למלכות, שהוא מקרב אחיך, כמו כן הנשמה הבאה מסוד זה היא בידהא לפי שעה, בסוד מרחפ״ת, מ״ת רפ״ח (עי׳ ע״ח שער רפ״ח פ״א) סוד עיבו״ר, דרך מעבר לבד, ואח״כ פרחת מידהא (כתבי הגרמ״מ ביאורים הזהר דף קלא).

[2868] פי׳ אחר שנעשקה בטיקלא פרחת מן ידה ועאלת בההוא אתר שהוא ינוקא (מ״מ).

[2869] עי׳ לעיל צג ע״ב שמשמע שהוא לשון זיווג.

ותאיבת[2870] להההוא בשר עד דלבתר נטיל קודשא בריך הוא נשמתיה[2871] והיא לגופא ולבתר ולאו (ובתר[2872] כלא) איהו ברשותא דקודשא בריך הוא.

תרגום: ואם תאמר [ש]אותן נשמות יעשו טוב לעולם לא כך שכתוב אם רעה בעיני אדוניה שיחמיץ אותו האיש בה לאחר ימים אם יתקיים בה זו נעשקת ואחרת לא נעשקת ועל אלה כתוב ואראה את כל העשוקים וגו׳ והיינו אם רעה בעיני אדוניה.

אשר לא יעדה לא כתוב באל״ף אם תאמר שהרי באותו הצד האחר הזמין לה הקדוש ברוך הוא מיום שהיתה לא ועכשיו בגלגולי המאזנים לו יעדה בוא״ו מה שלא היה מקודם לכן.

והפדה מה זה והפדה הקדוש ברוך הוא גאל אותה עכשיו שמעלה ריח טרם שתחמיץ ומעלה אותה לרומי מרומים בישיבה שלו ואם תאמר כיון שנעשקה מאותו הצד הרע נותן אותה כמו שאמרו לחסידי אומות העולם ולאותם ממזרים תלמידי חכמים בא הכתוב ומוכיח ״לעם נכרי לא ימשל למכרה״ ודאי ״בבגדו בה״ שעושק אותה בעשק של גלגול המאזנים אלא לישראל ודאי ולא לאחר וכשיוצאת מן המאזנים לא תצא כצאת העבדים אלא מתעטרת בעטרתה בהרמה על ראשה.

ואם תאמר שהצד הזה הכניס אותו לאותו תינוק לא כך אלא נוטלת אותה ושמחה עמה ופורחת מידה ונכנסת לאותו מקום והיא פוקדת את אותו תינוק ושמחה בו וצוחקת בו ותאבה את אותו הבשר עד שאחר כך נוטל הקדוש ברוך הוא את נשמתו והיא לגוף ואחר כך הכל ברשותו של הקדוש ברוך הוא.

קפט עי׳ בהגר״א בתיקו״ז נח ע״ד: **בההוא זמנא יתערון -** והן עשרה מיני ניגונים שהן הכוללים הכל, והן בע״ס. ואף שהן י״א, דעת נכלל בת״ת וכמש״ל (מט ע״ב סד ע״ב) **ואתקרי תרועה דילי׳ מסטרא דעמודא דאמצעיתא דאיהו דעת ובג״ד כו׳, והוא אתי לגבי כלה**, ומפרש והולך, **הללוהו כו׳** בכל א׳ שנים לבד הראשון, והראשון הוא שופר, מלכות דכוללת הכל, ומתערין ביה בר״ה, ולעתיד לבא (ישעיה כז יג) ביום ההוא יתקע כו׳, וביה יתערון כל מיני נגונא, והראשון הדעת מלכא לגבי כלה, בנבל, כמו שמפרש והולך, ועמו יתערון כל מיני, דכיון דהדעת נחית כלהו נחיתין עמיה וכלהו מתערין עמיה, דכל האברים מתערין עמיה, ועי׳ במדרש הנעלם[2873] ר״פ לך לך (עו ע״ב) ותקע שופר מפרש והולך, דהיא שכינה תתאה, תקע של שופר, והיא סלקא באימא עילאה, וז״ש **בההוא זמנא סלקא**, ור״ל דלכן נאמר בתקע שופר:

שופר היא שכינה עליונה, תקע שלה שכינה תחתונה, שנאמר בה ״ותקע כף ירך יעקב״ בגלות, באותו זמן עולה מן הגלות בשופר גדול, ונקראת (תפילת י״ח) תקע בשופר גדול לחרותנו.	שופר איהי שכינתא עלאה תקע דילה שכינתא תתאה דאתמר בה (בראשית לב כה) ותקע כף ירך יעקב בגלותא בההוא זמנא סלקא מן גלותא בשופר גדול ואתקריאת תקע בשופר גדול לחירותינו:
בנב״ל, ב״ן ל״ב, באותו זמן ב״ן יכנס להיכלו שהוא ל״ב, ונאמר בו ״וטוב לב משתה תמיד״, ומה שנאמר בראשונה ״ויתעצב אל לבו״, בשביל הרשעים מיד שנאבדו, התקיים בו ״ובאיבוד רשעים רנה״.	בנב״ל ב״ן ל״ב בההוא זמנא ב״ן יעול להיכליה דאיהו ל״ב ואתמר בקעב ביה (משלי טו טו) וטוב לב משתה תמיד ומה דאתמר בקדמיתא (בראשית ו ו) ויתעצב אל לבו בגין חייביא מיד דאתאבידו אתקיים ביה (משלי יא י) ובאבד רשעים רנה:

[2870] נח סה ע״א (הערת הזהר).

[2871] פי׳ כיון שרואה הקב״ה בסופו יחמיץ, נותן לה הקב״ה רשות להורגו ונוטל הקב״ה הנשמה ומניח לה הגוף. ועי׳ בדף קיג ע״א שאמר כן הסבא בפי׳, שאחר שנעשקה הנשמה בטיקלא פעם א׳, עוד אחר שבא לעולם הזה מת התינוק קודם זמנו, כן פי׳ מורינו, וכן כתב הרמ״ק, שהסבא פליג עם ספרי קדמאי, ושיעור הכתוב וכי ימכור וכו׳ דהיינו שנעשקה ביד סט״א, שהיא אמה. ״לא תצא״ וכו׳, פי׳ שלא יקחוה חסידי אומות העולם, או ממזר ת״ח אלא פרחת מן ידה ובאה לתינוק ישראל גמור. ואזי ״אם רעה״, דהיינו, אם תחמיץ והפדה ע״י המיתה קודם שתחמיץ. ״אשר לא יעדה״ ר״ל לא תעלה על דעתך דגזר עליה שתעשק ביד סט״א מיומא דהות אלא השתא בעון הדור לו יעדה בו׳ לעם נכרי הוא רמז לא תצא וכו׳ שאין לחסידי או״ה חלק בה (מ״מ).

[2872] ולבתר (דפ״ו).

[2873] נדצ״ל סתרי תורה. אמנם עי׳ ריש תיקון ס שם רבינו קורא לאותו המקור ״רע״מ״.

בן לב כו׳ - ר״ל, הדעת דהוא נק׳ בן י״ה כידוע[2874]: ***דאיהי לב דאתמר כו׳ - כצ״ל: ומה דהוה אמר כו׳** - ולא סלקא נגונא לגבה, והוא בזמן הגלות:

כנור, כ״ו נ״ר, הקדוש ברוך הוא שהוא יהו״ה, שנאמר בו ״יהו״ה אורי וישעי״, מאיר בנ״ר שהיא השכינה, המצוה שלו, וישמח בה.	כנור כ״ו נ״ר קודשא בריך הוא דאיהו יהו״ה דאתמר ביה (תהלים כז א) ה׳ **אורי** וישעי נהיר בנ״ר דאיהי שכינתא מצוה דיליה וחדי בה:

כנור כו׳ - הוא הת״ת, וכמו שמפרש והולך **ה׳ אורי כו׳**, ה׳[2875] דהוא אור, כמ״ש (משלי ו כג) ותורה אור[2876], **נהיר בנר** מצוה, וזהו **כ״ו בנר**, וזהו שאמר דוד, ה׳ אורי, אורי דייקא, בנפש דוד. ובאלו השנים ת״ת ודעת, פי׳ שייעלון בשכינתא, וכמש״ל לגבי עמודא דאמצעיתא **והוה נחית כו׳**, דע״י הת״ת נחית וכנ״ל. ועי׳ לקמן תיקון מ״ב (צא ע״ב) **ואיהו יהו״ה מקום אתקרי כו׳, בהאי שמא דאיהו יהו״ה צריך כו׳**, והוא הדעת, שקיא דאילנא, שמא מפרש[2877] כמש״ל (יג ע״א יט ע״א) וש״מ, ולכן אמר בשניהם דחדי אותה[2878] כמשוש חתן כו׳ (ישעיה סב ה[2879]), גילי מאד בת ציון כו׳ הנה מלכך יבוא לך כו׳[2880] (זכריה ט ט), וכמ״ש בפסיקתא (רבתי לד) הא ודאי חדוה[2881]:

צלצלי שמע, חסד גבורה. צלצלי תרועה, נצח והוד. ובכולם ״כל הנשמה תהלל י״ה״ שהוא חכמה ובינה, שבהם תהיה גאולה לו׳ ולה׳, שהם בן ובת, ובהם ימחו העמלקים מן העולם, וזהו סוף פסוק.	צלצלי שמע חסד גבורה צלצלי תרועה נצח והוד ובכלהו (תהלים קנ ו) כל {נט ע״א} הנשמה תהלל י״ה דאיהו חכמה ובינה די בהון יהא פורקנא לו׳ ולה׳ דאינון בן ובת ובהון יתמחון עמלקים מעלמא ודא איהו סוף פסוק: [מד ע״ב]

צלצלי כו׳ - לשון רבים. והנה ד׳ הנשארים הן בכתר ויסוד וחו״ב. ונראה שאף שלכאורה תוף ומחול הן חו״ב, שהן ניגוני דדחילו ורחימו[2882], כמ״ש המפרשים, וכן מחול הוא בבינה, יה״כ, וכמש״ל (נד ע״א נא ע״ב), מ״מ מסדור הקרא נראה דהן בכתר ויסוד, וחשיב כל נגוני דקו האמצעי ואח״כ של קצוות, וכוללם ב׳ הקצוות בחדא, דשמאל נכלל בימין[2883], ובפרט לעתיד לבא, וכסדר מלמעלה למטה, במנים ועוגב. אלא שאפשר לומר משום דכתר לא נודע כי אם ע״י חו״ב[2884], לכן חשיב ליה אחריהם: **{נט ע״א} ובכלהו כל כו׳** - ר״ל, בכל העשר נגונים, ואמר **לו׳ ולה׳ כו׳**, ור״ל דבזה נשלם השם, דביה כל העשר ניגונים, ואמר **ובהון כו׳** - ר״ל בי״ה, כמ״ש (שמות יז טז) כי יד על כו׳[2885], ואמר **ודא איהו סוף פסוק** - ר״ל שופר הולך הן הניגונים, דהראשון הוא תקע שופר, וכוללם כנ״ל, ורביע כמש״ל בד׳ מינין דכוללין עשר (דרגא הן עשר כנ״ל דרגא בשית), והן עשר ניגונים כמ״ש למעלה, ועוד שופר כו׳ ואח״כ מַאֲרִיךְ טַרְחָא סוֹף פָּסוּק, ומפרש והולך למעלה, וכאן לא ביאר רק הראשון, שופר, בתקע שופר, התחלה והסוף, סוף פסוק תהלל י״ה:

קצ עי׳ תיקו״ז (סא ע״ב): בההוא זמנא דלית נביעו בהיא יבשה דתהא כבדה אתעבידת קלה לאסתלקא מעל ישראל ואתמר בה (שם יז) ותרם מעל הארץ ולא נחתת עד ירחא שביעאה דאתמליאת בזכוון דילה ואיהי כבדה נחתת הה״ד (שם ח ד) ותנח התיבה בחדש השביעי דאיהו תשרי דרועא שמאלא דאי הוו נפקין ביה יפקון במיתה ולא ישתארון אלא חד מעיר ושנים ממשפחה חד מעיר כגון נח ושנים ממשפחה כגון שם ויפת וכו׳:

[2874] עי׳ לעיל הערה **.Error! Bookmark not defined**.
[2875] נדצ״ל הוי״ה.
[2876] פי׳ ו״ק. ועי׳ לעיל נו ע״ד.
[2877] עי׳ זהר ח״ג כט ע״ב ששם מ״ה הוא הקרוי ״שם המפורש״.
[2878] נדצ״ל ״לה״.
[2879] ז״ל הפסוק: כי יבעל בחור בתולה יבעלוך בניך ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך.
[2880] ז״ל הפסוק: גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתונות.
[2881] עי׳ מלואים אות **.Error! Reference source not found**.
[2882] עי׳ הערה 2891.
[2883] עי׳ מלואים אות **.Error! Reference source not found**.
[2884] עי׳ דברי רבינו תז״ח ב ע״א: ועשר חכמות כו׳ - ר״ל שע״ס נקראו חכמות מסטריה, ואפילו כתר עליון שהוא למעלה ממנו.
[2885] המשך הפסוק: על כס יה מלחמה לה׳ בעמלק מדר דר.

תרגום: באותו זמן שאין נביעה באותה יבשה, שהיא כבֵדה, נעשית קלה ומסתלקת מעל ישראל, ונאמר בה ״ותרם מעל הארץ״, ולא יורדת עד לחדש השביעי, כשנתמלאת בזכויות שלה, והיא כבדה יורדת, זהו שנאמר ״ותנח התיבה בחודש השביעי״, שהוא תשרי, זרוע שמאל. שאם היו יוצאים בו, יצאו במיתה ולא ישארו אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה. אחד מעיר כמו נח, ושנים ממשפחה כמו שם ויפת.

בהגר״א: דתהא[2886] כבדה - דהיא דלת, דלה (לקמן סה ע״א), ובההוא זרע נעשית ה׳, ואז היא כבדה כמעוברת: **דאי הוו נפקין ביה כו׳** - עי׳ ברע״מ פ׳ משפטים (קיט ע״ב)[2887] דבשמאל דוחה, דאף שהתחלת הגאולה ביה, מ״מ לא יפקון ביה, שלא יהא יציאתן בדין. וכמו בבריאת העולם (רש״י בראשית א א) בתחילה כו׳ ראה שאין העולם מתקיים שיתף כו׳[2888], וזהו הפלוגתא אי בתשרי נברא העולם (ר״ה י ע״ב), וכן הגאולה (שם) או בניסן, ושניהם אמת, על המחשבה והמעשה[2889], והוא בחו״ב, מחשבה ומעשה: **ולא ישתארון כו׳** - כמ״ש (ירמיה ג יד) ולקחתי אתכם אחד כו׳[2890]: **חד מעיר כגון כו׳** - שכל הענין על הגאולה כנ״ל, וראוים היו לצאת כמו בנח, אלא שמשה בקש רחמים שלא ימותו, ויצאו ברחמים כמ״ש לקמן ובתז״ח (לז ע״א) בארוכה, ויצאו ברחמים כמש״ל בתיקון כ״ב (עה ע״א) בארוכה:

קצא עי׳ תיקו״ז נו ע״ב: ואור ונר דנהרין (נ״א דחשכו) בהון אתמר בהון (קהלת יב ג) וחשכו הרואות בארובות כמה דאמר קהלת (שם ב) עד אשר לא תחשך השמש והאור וגו׳ ואור ונר עלייהו אתמר (משלי ו כג) כי נר מצוה ותורה אור ואמאי אתחשכן בהון בגין דלא הוו משתדלין באורייתא ומצוה בדחילו וברחימו דאינון י״ה[2891] ומיד דמשתדלין בהון בדחילו ורחימו אומאה איהו לקודשא בריך הוא בי״ה דאינון דחילו ורחימו לאעברא לון מעלמא דנשמתא בגין דאינון חשוכין אפרישין בין י״ה ובין ו״ה כמה דאוקמוה דכתיב (שמות יז טז) כי יד על כס י״ה ובההוא זמנא אתמר באדם אלביש שמים קדרות וגו׳ ובההוא זמנא דמתעברין קדרותא וחשוכא מנשמתא מיד (תהלים קנ ו) כל הנשמה תהלל י״ה ומאן אינון אלין חשוכין אלין סמא״ל ונחש:

תרגום: ואור ונר שמאירים (שחשכו) בהם, נאמר בהם ״וחשכו הרואות בארובות״, כמו שאמר קהלת ״עד אשר לא תחשך השמש והאור וגו׳״. ואור ונר, עליהם נאמר ״כי נר מצוה ותורה אור״, ולמה נחשכים בהם, משום שלא היו עוסקים בתורה ובמצוה ביראה ואהבה, שהם י״ה. ומיד כשמשתדלים בהם ביראה ואהבה, שבועה היא לקדוש ברוך הוא בי״ה שהם יראה ואהבה, להעביר אותם מעולם הנשמה, משום שאותם החשכים מפרידים בין י״ה ובין ו״ה, כמו שבארוהו שנאמר ״כי יד על כס י״ה״. ובאותו זמן נאמר באדם ״לבשו שמים קדרות וגו׳״, ובאותו זמן שמעברים הקדרות והחשכה מן הנשמה, מיד ״כל הנשמה תהלל י״ה״. ומי הם החשכים הללו, אלו סמא״ל ונחש.

[ח] ויהי לוט (נוסף בזהר ברלמקית).

[ג] נמחק בזהר.

[2886] לשון התיקו״ז ״דהיא״.

[2887] קיט סוף ע״ב (לש״ו).

[2888] ז״ל: בתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים [ו]הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין. ועי׳ בראשית רבה (פי״ב סי׳ טו), ועי׳ פסיקתא רבתי (פרשה מ), ועי׳ מדרש ילמדנו [נמצא בחלק א מבתי מדרשות] (פרשת בראשית אות א).

[2889] עי׳ פע״ח שער ראש השנה פרק ד ובשעה״כ ר״ה דרוש א.

[2890] ז״ל הפסוק: שובו בנים שובבים נאם ה׳ כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי אתכם ציון.

עי׳ שיח יצחק (דרוש שבת בראשית): פסוק זה מדבר מענין התשובה היותר גרועה במדרגה, שאינה מצד האדם, אלא מסטרא דלעילא, ע״י יסורים שמביא הקב״ה עליו, עד שבעל כרחו ישוב, וכמו שהובטחו ישראל על הגאולה העתידה, בזמן שלא יהיו זכאים ח״ו, שהוא קץ של בעתה וכו׳.

[2891] עי׳ שער רוה״ק י ע״ב: א״ל כונת הצדקה והתפלה והוא לייחד שם י״ה הנפרד מן ו״ה וקודם שהאדם יעשה איזו מצוה או צדקה יאמר לייחדא שמא דקב״ה ושכינתיה בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו בשם כל ישראל ויכוין לחבר שם י״ה שהם דחילו ורחימו עם ו״ה שהם קב״ה ושכינתיה. ועי׳ פע״ח שער הזמירות פרק ה: צריך קודם שיעשה מצוה או צדקה לומר ליחדא שמא דקב״ה ושכינתיה בדחילו ורחימו לחבר י״ה עם ו״ה בשם כל ישראל. שזה או״א.

[ג] משמע (נוסף בזהר).
[ד] ללא יתחזון להתוא נהורא (נמחק בזהר).
[ה] הה״ל (ליוב לח טו) ויומנא מרעיס תורס ולמלן גניז ליה לצדיקיא (נמחק בזהר).
[ו] ״דוקא כמא״ נמחק בזהר, ובמקומו מיתא ״הדא הוא״.
[ז] והא אתמר (נוסף בזהר).
[ח] מוסגר בדפוס מונקטג.
[ט] [נ״א ובתיל לון לכתיב ויהי אור מאי משמע אור שכבר היה אור רבי יהודה אמר אור והיה אור לא נאמר אלא ויהי לומר שכבר היה וכתיב אור זרוע לצדיק וגו׳ והאי הוא לכתיב (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח וגו׳ וירא אלהי״ם את האור ויבדל ק״ל יאמר כלאמרן דאמא בעובדיהון דבשעייא וגניז ליה רבי מבא אמר חמא] דסליק נהוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא וכי טוב הוא לאגנזא ליה דלא יהנון מניה חייבי עלמא אמר רבי שמעון וירא אלהי״ם את האור כי טוב (נוסף בזהר).
[י] יתתכח (זהר).
[יא] נמחק בזהר.
[יב] ליה (זהר)
[יג] לאיתקף (זהר).
[יד] ״גלופי גלופין״ נמחק בזהר ולפום מונקטג, ובמקומו מיתא ״גולפוי גליפין [נ״א גליפי]״.
[טו] כתיב (זהר).
[טז] פעלת לחוסים בך מה רב טובך (נוסף בזהר).
[יז] לירחיק לצדיקים (זהר).
[יח] ויהי ערב ויהי בקר יום אחד (נוסף בזהר).
[יט] משתתפי (זהר).
[כ] למר (זהר).
[כא] לאבעון (זהר).
[כב] בכולהו יום (זהר).
[כג] משמע (זהר).
[כד] יהי (נוסף בזהר).
[כה] לית (זהר).
[כו] לסטר (זהר).
[כז] כי טוב (נוסף בזהר).
[כח] כלהו (זהר).
[כט] וכלהון (זהר).
[ל] כקדמיתא (זהר).
[לא] בין מים למים (נמחק בזהר).
[לב] ויהי (זהר).
[לג] נמחק בזהר.
[לד] נמחק בזהר.
[לה] ובגן (זהר).
[לו] ומשתלים (זהר).
[לז] נמחק בזהר
[לח] ביום (זהר).
[לט] ביום שליש (נמחק בזהר).
[מ] משתכני (לפ״ק, וכן בזהר לפ״ק).
[מא] ביה (נוסף בזהר)
[מב] להלי (זהר).

[מג] נמחק בזהר.
[מד] ותתאי (זהר).
[מה] ותתאי (זהר).
[מו] ״ע״ל אלהים סתם״ נמחק בזהר, ובמקומו כיתב ״(אלא אלהי״ם סתם)״.
[מז] לסלקן בסליקו למחשבה (נוסף בכתב פז).
[מח] סליק (נוסף בכתב פז).
[מט] ומהכא (נוסף בכתב פז).
[נ] לרתיכין קדישין ברזא דשמע (כתב פז).
[נא] תחות (כתב פז).
[נב] בההוא (כתב פז).
[נג] וההיא (כתב פז).
[נד] נפקא חד (כתב פז).
[נה] נמחק בכתב פז.
[נו] ואסתמכא (כתב פז).
[נז] ״לחרבי (לבתר) ולתפסט״ נמחק בכתב פז, ובמקומו כיתב ״לחרבא ולבתר לתפסט״.
[נח] נמחק בכתב פז.
[נט] ועל לא (נוסף בכתב פז).
[ס] ״בלילין סמכין לעילא״ נמחק בכתב פז, ובמקומו כיתב ״לילין סמכין לעילא לעילא״.
[סא] ״נ׳ פלאות״ נמחק בכתב פז, ובמקומו כיתב ״רזא נפלאות״.
[סב] בלתגליא (נוסף בכתב פז).
[סג] ״הכי ומלוות״ נמחק בזהר, ובמקומו כיתב ״ומלוות הכי״.
[סד] לאתלטייא (זהר).
[סה] חד (נוסף בזהר).
[סו] וחושבן (זהר).
[סז] ״ברזא דסיהרא״ נמחק בזהר, ובמקומו כיתב ״בסיהרא״.
[סח] והא (נוסף בזהר).
[סט] הא (זהר).
[ע] כלהון (זהר).
[עא] כמסכוכה (זהר).
[עב] ״חד שיורתא״ נמחק בזהר, ובמקומו כיתב ״חד לת ומתמן שיורתא מתמן״
[עג] דלא (זהר).
[עד] ועומקא (זהר).
[עה] חזלין (כתב פז). לוחנין (כתב פז).
[עו] לת (נוסף בכתב פז).
[עז] ולא יסף (נוסף בכתב פז).
[עח] נמחק בכתב פז.
[עט] וכל מינון סטרין עלמין (נמחק בכתב פז).
[פ] בגוה (כתב פז).
[פא] ״גביה בליוקנין (בדרקתית) (נ״א דכר נק)״ נמחק בכתב פז, ובמקומו כיתב ״ברקתיתא״.
[פב] ״לאתחזאה כלא וקיימא״ נמחק בכתב פז, ובמקומו כיתב ״לאתחזאה לכלא דלא קיימא״.
[פג] לכל סטר (כתב פז).
[פד] בה (כתב פז).
[פה] נמחק בכתב פז.

פו תא חזי כתיב ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה וכתיב וירא אלהים את האור כי טוב דהא אור לתתא כד נהיר בחילא דאתייהיב ליה מטוב דלעילא (נוסף בתז"ח).

פז ואיהו (תז"ח).

פח האי שמשא דלתתא (נמחק בתז"ח).

פט האי (נוסף בתז"ח).

ל "שס"ה יומין" נמחק בכהגר"ש, ובמקומו ליתא "יומי שתא".

צא לקבלא מהאי דרגא דטוב דהאי דרגא וכל אינון שבע דרגין עילאין תייבין תניינות לקבלא (נמחק בתז"ח).

צב נמחק בתז"ח.

צג נמחק בתז"ח.

לא "לחכמתא לעילא" נמחק בכהגר"ש, ובמקומו גורס את המוסגר.

צה דאתחזי (תז"ח).

צו נמחק בתז"ח.

לב ללגו (תז"ח).

צח וההוא יום ברזא דחילא דשמא קדישא (נוסף בתז"ח).

צט נמחק בתז"ח.

ק דאיקרי כ"ל (נמחק בתז"ח).

קא מאי (נוסף בתז"ח).

קב כן תוקן בכהגר"ש.

קג "ברזא דשבע" נמחק בתז"ח, ובמקומו איתא "דאקרי צדק להאי דרגא דאקרי שבעה".

קד "שמשא תתאה נהיר ברזא דשבע שבועין שבע זמנין לסיהרא" נמחק בתז"ח, ובמקומו איתא "עלמא תתאה נמי האי דרגא דאיקרי סיהרא דשלטא בליליא".

קה כמה סגי שנ"ה (תז"ח).

קו "שביעאה ימא עילאה דנהרא מצדיק במ"ט שבועין נהורין עלאין [נ"א שנת הלבנה כמה סגי (נ"א הוי)קו שנ"ה יומין מ"ט שבועין מנהון לקביל ההוא דרגא" נמחק בתז"ח.

קז יומא (תז"ח).

קח מכאן עד סוף הפיסקא נמחק בתז"ח.

קט וכולא לאחזאה חילא עילאה (נוסף בתז"ח).

קי "דשמי ולכבודי בראתיו לאנהרא להההוא אתר דאקרי כבוד בראתיו ודא ימא דחכמתאקי דאקרי כבוד ה' דאתגלי במשכנא" נמחק בתז"ח, ובמקומו איתא "דשמיה קדישא הה"ד ולכבודי בראתיו דא ימא דחכמתא דאקרי כבוד".

קיא אף עשיתיו דא סיהרא דלתתא (נוסף בתז"ח).

קיב מכאן עד סוף הפיסקא נמחק בתז"ח.

קיג ובולא חשך ללגו לשמשא וסיהרא כלין כל מתחברו עמה שלוס במרומיו וכלין שלמא לעלמא הה"ל ויהי ערב ויהי בקר יום אחד וכלין יחולא לעילא ויחולא לתתא שלמא לעילא ושלמא לתתא שנאמר שלוס שלוס לרחוק ולקרוב (נוסח שלם תז"ח בפיסקא זו). @ע"כ בתז"ח.

קיד "ודא הוא" נמחק בכתם פז, ובמוקמו איתא "והאי".

קטו בתקונא דגופא ובתיקונא דנפשא (זהר ח"א).

קטז הוו בקיומא בליל (השמטות זהר ח"ל לפ"ו).

קיז לאתקנא עקימא (כתם פז).@PERTINENT TO PARAGRAPHS

קיח וטחני בריחיין (כתם פז).

קיט זכאין אינון (נמחק בכתם פז).

קכ אתהדרן (כתם פז).@

קכא הגר"א בתיקו"ז גורס "אל".

קכב ולא (כתם פז).

קכג אמרה חנה (נוסף בעמק המלך).

קכד כדי (מוסד?).

קכה חילא (יהל אור).

קכו נמחק ביהל אור.

קכז ברה כחמה הנשקפה כמו שחר איומה כו'. כצ"ל (יהל אור@).

קכח לעיינין ליליה עקימין כו'. כל"ל (יהל אור).

קכט אוכס (יהל אור).

קל רשימו לחוויא במרה חוורא כו'. כל"ל (יהל אור).

קלא מחשבה (נוסף בגר"א).

קלב כד אתלבש ביה מחשבה בה חשיב וצייר ציורין דשרטוטין ודיוקנין (נמחק בגר"א).

קלג וההוא (נוסח הגר"א).

קלד אית (נוסח הגר"א).

קלה איית (נוסח הגר"א).
קלו נמחק בגר"ל.
קלז מאלין מלאכין דממנן על צלותין (נמחק בגר"א).
קלח השמטות שמות רעב ע"כ.
קלט ואתעביד (יהל אור ח"א יב ע"ג).
קמ ליליה ליהו (רבינו).
קמא לא קני (לפ"ו).
קמב תורה (נוסף ברבינו).
קמג "לית לפסקין" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו ליתא "ופסקין".
קמד בטולין (רבינו).
קמה "לו" נוסף בלפ"ו.
קמו סגר (יהל לור).
קמז "וקיימא לאתאחלא" מוסגר בלפ"ו.
קמח "ה'" נוסף בלפ"ו.
קמט "בלשון חל" נמחק ברבינו.
קנ נמחק ברבינו.
קנא נמחק ביהל לור.
קנב לגו (יהל לור).
קנג "(כן כל)" נוסף בלפ"ו.
קנד בהו ההוא (יהל לור).
קנה "בההוא היכל זרע זרעין לתקונא ליליה" בכלל המוסגר בלפ"ל ולפ"ק, ול"ע ליזה לפום ליננו מוסגר.
קנו "ולא מס רבתי" בכלל המוסגר בלפ"ק ולפ"מ.
קנז להא (הגהות הגר"ל).
קנח ולרמותא (לפ"ו).
קנט ברקיעין (לור יקר).
קס נמחק ברבינו, וגורס את המוסגר.
קסא י' ברישא ה"ה בידין ו' בגופא (נמחק ברבינו).
קסב לגבי י' לליהו עבד למירן ובמאי סליק (נמחק ברבינו).
קסג "והא – דלך למת] יהא (נ"ל הוא) לא כתיב אלא היה חל" נמחק ברבינו. והוא מהלך למת, וכנראה שהוא ההגה שמוזכר בגר"ל.@
קסד "לליונן יהו"ה כחד מן מרבע לתוון לליהו ו'" נמחק ברבינו, ובמקומו ליתא "יהו"ה רביה לליהי ה"ל לשתמרת יחידה ביה".
קסה "י' לם זכה" נמחק ברבינו, ובמקומו ליתא "יו"ל".
קסו ה' (רבינו).
קסז "יחידה מניה" נמחק ברבינו, ובמקומו ליתא "ביה".
קסח נמחק ברבינו.
קסט נמחק ברבינו וגורס את המוסגר.
קע "ובגין דלא לתחזרת לגביה הה"ד ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם כתיב ביה ויגלחהו" נוסף ברבינו.
קעא ורוח (אור יקר).
קעב "לליהו ל"ב ואתמר" נמחק בנוסח רבינו, ובמקומו ליתא "לליהי לב לאתמר".